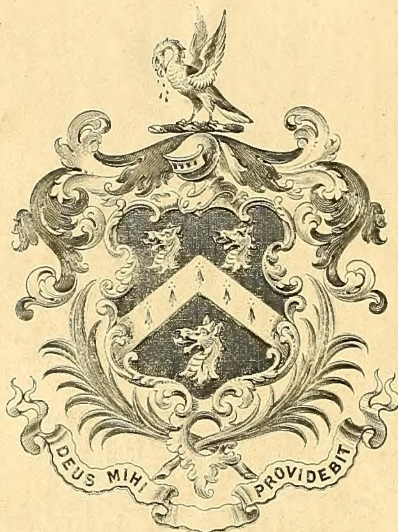

236.

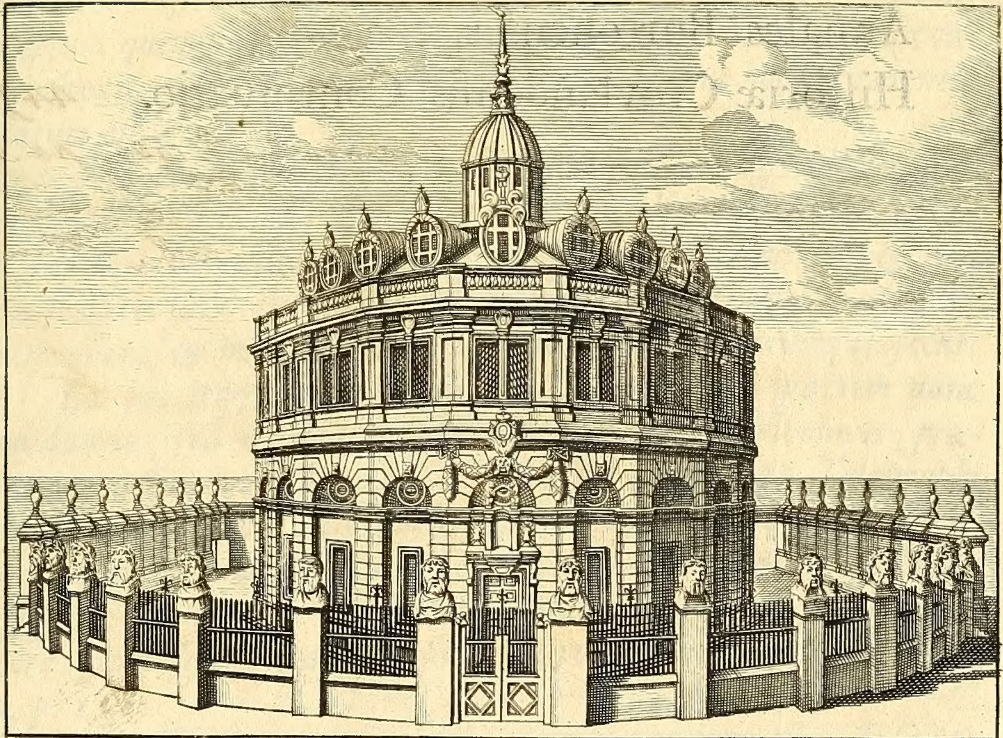

John Timbrell Milward Pierce.

RERUM ANGLICARUM SCRIPTORUM VETERUM

Tom. I.

Quorum
INGULFUS nunc primum integer, cæteri nunc primum prodeunt.

OXONIÆ,
E *THEATRO SHELDONIANO,*
M. DC. LXXXIV.

Lectori.

R*Erum* Anglicarum *Scriptores varios varii ediderunt*; *Lectoribus etiam exteris adeo non ingratos, ut plerosque typis suis recusos nobis remiserint. Plures tamen adhuc latent, luce non indigni*: *Quales & hosce, quos nunc damus, Lector æquus, uti spes est, judicabit. De quibus pauca præmittenda sunt.*

I. INGULFUS Croylandens.

Ingulphum *vero* Croylandensem *primum ponimus, licet jam olim ex parte editum; sed ex parte tantum, è Codice, ut videtur, mutilo : Quod non latuit V. Cl.* Henricum Savilium, *ut hæc ejus nota in fine suæ Editionis satis innuit*, Videtur hic leges *Edwardi* inseruisse, quæ desunt. *Has igitur* leges *quæsivit & invenit Cl.* Johannes Seldenus, *easque exhibuit in suo ad* Eadmerum Spicilegio, *p.* 173. *ex Codice, ut videtur* Cottoniano; *nam licet Autographum* Croylandiæ *tum servatum audierat, idque* nancisci impense & volebat & nitebatur, *frustra tamen fuit. Atqui Cl. D.* Henricus Spelman, *Concil. Angl. Tom.* 1. *p.* 623. *librum ipsum quem* veterrimum *vocat*, sub tertia clave conservatum, *inspexit. Qui tamen hodie non comparet, ut nobis quærentibus relatum est.*

Horum vero neuter notat, alia etiam præter istas Leges *ab* Ingulfo *fuisse addita: Quæ omnia nobis suppeditavit Exemplar MS. vetus Ornatissimi viri* Johannis Marshami, *filii natu maximi viri & meritis & scriptis suis celeberrimi D.* Johannis Marshami; *quod ut magis integrum, & melioris notæ, in hac Editione plerumque secuti sumus. Ex hoc itaque, non solum posteriorem* Ingulfi *partem nunc primum damus, sed & quasdam in priori lacunas supplevimus, præcipue p.* 41. *à lin.* 13. *usque ad lin.* 47. *ubi tamen nota Typographi festinatione omissa est. Interim, & folium unicum, mala manu abscissum p.* 104. *à D. tamen* Thoma Gale *nobis communicatum ex Codice instructissimæ Bibliothecæ Illustris D.* Johannis Cottoni, *viri animo in literas propensissimo, adjiciendum curavimus, ad finem* Petri Blesensis, *p.* 131.

Jam de Ingulfo *Autore, ut multis agamus, non opus est. Ipse utique & genus & gesta sua Historiæ huic intexuit. Ex qua liquet, virum fuisse magnum, eruditione non vulgari, rerum usu, Principum, Procerumque amicitia celeberrimum. Natus est* Londini *circa Annum* M. XXX. *obiit grandævus* Decemb. XVII. *Anno* M. CIX. *Scripsit etiam librum* De vita & Miraculis S. *Guthlaci*, Croylandensium *Patroni, ut ipse testatur; qui tamen hodie extare non videtur.* *P.* 73. *& deinceps.* *Obiit Ann.* 1109. *ad pag.* 112.

Hunc

II. PETRUS *Blesensis.* *Hunc excipit* Petrus Blesensis, *nec dignitate nec doctrina inferior. Erat enim Archidiaconus* Bathoniensis, *& postea* Londinensis, *Regisque Vicecancellarius. Sed & hujus vitam conscripsere, qui*

Præfix. Edit. Parʃ. 1667. *ejus opera collegerunt & ediderunt. Hujusce autem Historiæ, illorum nemo meminit; Quam tamen* Ingulfo *annexam exhibent MSS.* Cottonianus & Marshamianus, *neuter vero integram.* Cottonianus *enim defecit, p.* 120. *initio fere istius paragraphi,* Festo igitur cum omnium jocunditate & beneplacito feliciter consummato, Dominis etiam universis, cum ceteris familiis ad sua dimissis; Venerabilis Abbas. *Ipse etiam* Marshamianus *Codex in fine mutilus; Sed non multa deesse videntur. Produxit enim hanc Historiam Autor ad initia tantum* Stephani *Regis, temporaque* Waldevi *Abbatis,*

v. p. 545. *qui* Joffrido *successit; licet plures inde intercesserint Abbates inter* Waldevum & Henricum *de* Longo Campo, *ad quem scripsit* Petrus, *post Ann.* M. CXC. *ipseque tandem obiit circa Ann.* M. CC.

Ob. 1200.

III. *Chronica de Mailros.* *Sequuntur* Chronica de *Mailros*, Inchoata, *ut fert Inscriptio*, per Abbatem de *Dundrainand* ab Ann. DCC. XXXV. Continuata per varios ad Annum Domini M. CCLXX. *Quis ille fuerit Abbas, vel quinam alii Continuatores, non satis liquet.* Mailrosense *vero Monasterium, cujus nomine hæc censentur Chronica, non fuit illud quidem vetus,* in ripa Tuidi fluminis positum, *a* Beda *Venerabili sæpius memoratum, & a* Danis, Northumbriæ *Regno diutius incubantibus, ut videtur, destructum: sed recentius, eodem loco, a* Scotis *jam occupato, a* Davide *eorum Rege restitutum, Ann.* M. CXXXVI. *Unde fortasse ducta fuerit Colonia ad* Dundraynan *in* Galweya, *Ann.* M. CXLII. *quo & istud Monasterium fundatum est, ut hæc testantur Chronica. Quæ licet plerumque breviuscula sint, multa tamen exhibent scitu non injucunda, præcipue* Scotorum *Regum seriem, ut & aliorum, in Borealibus istis oris, Principum, Procerum, Episcoporum, Abbatum denique successiones.* Versus *vero de* Scotorum *Regibus, quos aliquoties promittere videtur exemplaris nostri margo, non tamen exhibet; ex collectaneis Reverendiss. D.* Jacobi Usserii, *Archiepiscopi* Armachani, Hiberniæ, *& hujuscemodi Literarum Primatis, adjecimus p.* 595. *manu sua plerunque ex Codice* Cottoniano *transcriptos, & adjunctis quibusdam notulis, correctos: debemus viro Ornatiss.* Jacobo Tyrrel, *Armigero, ejusdem ex filia Nepoti.*

l. 4. *c.* 27. *l.* 3. *c.* 26. *l.* 5. *c.* 10.

p. 223. *Ab Anno vero* M. CCLXII. *novam telam orditur Monachus quidam satis ineptus* Melrosensis, *qui* Simonis *de* Monteforti, *turbulenti istius Comitis* Leycestrensis, *Encomium instituisse videtur: quod cum p.* 240. explicit, *cetera fortasse ab alia manu fuerint.*

IV. *Annales Burtonenʃ. p.* 250. Annales *etiam* Burtonenses *incerti sunt Autoris: Qui ab initio fere* Johannis *Regis*, Rogerum *de* Hovedene (*quem tamen* Hugonem

nem *vocat) continuare velle videtur; ejusque exemplo multa seculi sui Memorialia congerit: quorum si quædam* Matthæus *etiam* Parisius *exhibeat; plura tamen sunt, eaque non vulgaris notæ, quæ frustra apud* Matthæum, *vel alios typis excusos quæras. Quin & Autor, quisquis fuerit, eodem tempore cum* Matthæo *vixit scripsitque; adeoque hi duo sibi invicem & lucem addunt, & fidem adstruunt. Interim meminerit Lector, nos in horum comparatione secutos esse* Parisii *Editionem* Londinensem *Anni* M.DCXL.

Historiæ denique Croylandensis *Continuationem, licet alicubi mancam, quod fortasse non satis advertit excriptor, adjiciendam duximus; non ideo tantum, quod ejus Autor, vel potius Autores, operam suam* Ingulfo *&* Petro Blesensi *succenturiatam voluisse videntur: sed præcipue, quod posteriora* Henrici *Sexti, & integra* Edwardi *Quarti tempora percurrant, quæ nemo nostrum, qui hactenus typis excusi sunt, Latine tradidit.* V. *Historiæ Croyland. Continuatio.*

In hisce vero recensendis, multos nævos, non quidem omnes sustulimus: Lectiones varias, & conjecturas, illorum, ut videtur, qui è membranis exemplaria nostra transcripserunt, in inferiori margine retinuimus; non paucas etiam adjecimus, ex collatione plerunque aliorum scriptorum, qui eadem tempora tractarunt. Plura meditanti aurem vellit Operarum festinatio: Quæ etiam fortasse non pauca reliquerit Lectoribus excusanda. Quibus si hæc qualiacunque arridere viderimus; & alia posthæc hujusmodi, si non potiora, majori saltem cura, in lucem producenda speramus.

INDEX.

A.

b Albertus

B.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

I.

L.

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

T.

V.

W.

Y.

Z.

DESCRIPTIO COMPILATA

Per Dominum INGULPHUM Abbatem Monasterii Croyland, *natione Anglicum, quondam Monachum* Fontanillensem, *& sic ingesta* [a] [*per* P. Blef.]

UM ego *Ingulphus* Divinæ pietatis patientia Abbas Monasterii Croyland, per officium mihi impositum rebus Ecclesiasticis curam impendere compellor, primo mihi fore videtur opportunum, qui sunt nostri Monasterii fundatores scire, & benefactores; quo tempore fundatum, de quorum eleemosynis victualia & cetera necessaria nobis ministrantur; sed & quæ prædia aut possessiones singuli benefactores nostri nobis in eleemosynam contulerunt, ut & hic manifestum fiat tam vobis quam posteris nostris, pro quibus Dei misericordiam implorare & efflagitare coarctamur. Sed quoniam perlongum esset in horum singulis immorari, prout materiæ tractatus undique profert copiam; de his saltem, quæ nobis modernis ac etiam successorum nostrorum notitiæ magis necessaria in posterum reperientur, sub compendio tamen, inserere nullatenus differam, prout accepi per maturum consilium tam fratrum meorum nunc residentium, à prædecessoribus suis veridica relatione informatorum, quam per sollicitam inspectionem memorandorum antiquorum, & ceterorum munimentorum vicissim examinatorum; juxta illud Psalmistæ propheticum, *Quanta audivimus, & cognovimus ea, & patres nostri nunciaverunt nobis.* Et item, *Exsurgent filii, & narrabunt filiis suis, ut cognoscatur à generatione in generationem.* Et alibi, *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.*

Unde inprimis scribere disposui de quorundam Regum *Merciorum* progressu, novissimis temporibus ad fidem catholicam conversorum. Et licet *Penda* fanaticus & impius, apud Mercios tamen Regis nomen & regnum sibi usurpavit, sanctumque *Oswaldum* Regem tyrannica rabie martyrizavit: sed & filios habuit Christianæ Religionis cultores devotissimos, videlicet *Peadam*, *Wlferum*, *Ethelredum*, *Merwaldum*, & *Mercellmum*, filias vero *Kynenburgam* & *Kyneswitham*, ambas sancta continentia præcellentes. Ejusdem vero *Pendæ*, hæretico furore diu agitati, effrænis cupiditas idoneum finem meritis suis invenit. Quem Dei virtute, sancti *Oswaldi* frater & successor *Osnius* [ut eorum memoria fiat in ejus benedictione perpetua qui solus reddet singulis juxta opera] extinxit, & sic infernalium auxit numerum animarum.

Penda R. Merc. 626. 655.

Cui *Peada* filius ejus senior successit in Regnum. Iste vero *Peada* Monasterium de [b] Medeshamsted fundasse disposuit, sed præmatura morte præventus, fervorem suum fratri suo *Wlfero* ad regnum succedenti, & *Saxulpho* viro præpotenti reliquit. Quod Monasterium per eosdem postmodum fundatum esse non est dubium, in anno ab Incarnatione Domini nostri *Jesu Christi* DCLXIIII. Idem vero *Wlferus* XVI. annis regnavit, & in XVII. anno obiit. Post cujus obitum *Ethelredus* frater ejus succedens ad Regnum, regnavit XXX. annis, & postea factus est Monachus in Bardeney Monasterio. Cui successit in Regnum *Kenredus* filius *Wlferi*; & hic regnavit

Peada. *Wlferus.* *Monaster. de Medeshamsted.* 664. *Ethelredus.* *Kenredus.*

a [] des in impress b *Medeshamsted.*

regnavit IV. annis, & in v. anno, Regno relicto, *Romam* peregre profectus est, ibique ad Apostolorum limina vitam finivit. Post *Kenredum*, *Celredus* filius *Ethelredi* quondam Regis, VIII. annis regnavit.

Celredus.

Ethelbaldus.

Illis in temporibus Clito [a] *Ethelbaldus*, exul, pronepos *Pendæ* ex *Alwio* fratre, elegantis erat staturæ, validus corpore, bellicosus animo; sed (quod multum dolendum est) corde nimium elatus erat, & lubricæ temeritatis sectator immoderatus: & ob tanti facinoris culpam (ut credere fas est) multa perpessus est discrimina, nec non à regni gubernaculo repulsam sustinuit prolixiorem. Quem supra nominatus Rex *Celredus* huc & illuc valde persequebatur: & inter dubia pericula, exinanitis viribus suis, & suorum, ad virum Dei *Guthlacum*, confessorem suum (ut assolet) pervenit, ut ubi consilium defecit humanum, Divinum acquireret; tribulationis suæ querimoniam illi humiliter patefecit. Quem ut sanctus Dei audivit, blande consolatus est, & velut Divini oraculi interpres, quæ ventura essent sibi, ex ordine propalavit, promittendo ei gentis suæ dominationem, inimicorum conculcationem, & populorum principatum. Nec quod ista evenirent cum pugna, plaga, vel sanguinis effusione; sed hæc omnia cum Divina potentia, & virtute, se habiturum consideret. Et admonendo eum, dixit, *Agnosce Dominum Deum tuum, & super omnia time; sanctam Ecclesiam studeas etiam venerari; mala scelerum tuorum frequenter deplora, propositumque bonæ vitæ constanter observa; & securum Domini spera subsidium, si ante ipsum boni operis obtuleris meritum.* In quibus verbis & doctrina tantum refocillatus est in animo præfatus *Ethelbaldus*, ut absque mora in præsentia patris sui *Guthlaci*, & aliorum tunc circumastantium, quod corde concepit, ore promisit, cum se ad regni gubernacula pacifica venire contingeret, Religiosorum ibidem Monasterium fundare inchoaret ad laudem Dei, & in memoriam præfati patris sui *Guthlaci*. Quod postmodum efficaciter, & devote complevit. Sed interim post aliquanti temporis evolutionem præfatus exul *Ethelbaldus* in remotis adhuc latitans regionibus, audita sancti viri morte, mœrens & lugens illuc advenit: cui post lacrymas & longam orationem in proxima casula vigilanti sanctus apparuit, & eum consolatus est, dicens, *Confide fili, & noli contristari, quia Dominus per meam intercessionem audivit preces tuas, & ante præsentis anni cursum circularem, sceptris regni dominaberis in felicitate longævo dierum spatio fruiturus.* Ille vero respondit, *Domine, quod signum mihi erit, quod ista sic evenient?* Et sanctus, *Crastina die ante horam diei tertiam habitantibus in hac insula Croylandiæ cibaria insperata dabuntur.* Exin ipse omnia, quæ sibi dicta erant recordans, & indubitata spe futura fore credebat. Nec fides illum fefellit, quia cuncta juxta viri Dei vaticinium effectui mancipata perpendit.

Guthlacus.

Defuncto igitur ac sepulto Dei famulo *Guthlaco*, signa virtutum ac sanitatum per invocationem intercessionis illius coruscare frequenter cœperunt, ut in libro de vita ac miraculis ejus clarius & luculento stylo (prout de memorandis vestris colligere potui) seriatim panduntur. Rex autem *Ethelbaldus*, ut beatum consolatorem suum miraculis coruscare comperit, locum sepulturæ ejus gaudens & devotus expetiit, & ea, quæ dicto viro Dei adhuc viventi, jam regnum adeptus, ante promiserat, plene persolvit. Accersito namque quantocyus quodam famosæ religionis monacho *Eveshamensi*, nomine *Kenulpho*, ut ibi cœnobium aggregaret, sibi & Deo servientibus ibidem perenniter concessit, dedit, & confirmavit, & ab omni redditu & consuetudine seculari totam insulam *Croylandiæ* omnino absolvit, & inde chartam suam in præsentia Episcoporum procerumque regni sui securam statuit, quæ sequitur in hæc verba.

Monaster. de Croyland.
716.

Charta Ethelbaldi.

Ethelbaldus *Divina dispensatione Rex Merciorum, omnibus catholicæ fidei cultoribus salutem perpetuam. Regi regum omnium & universorum creatori magna cum exultatione gratias* [b] *ago, qui me usque ad præsens cunctis involutum*

a Ethelb. *b* Refero.

lutum sceleribus patienter sustinuit, misericorditer attraxit, & ad sui nominis agnitionem parumper erexit. Unde Deo adhærere mihi bonum est, & in ipso ponere spem meam. Sed quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Ut placeam coram eo in lumine viventium; cum sine ipso nihil habemus, nihil sumus, nihilque valemus. Magna enim aviditate nostræ salutis auctor, & universorum largitor, acceptat nostra minima, ut causam habeat retribuendi maxima, & infinita gaudia. Sectantes ejus doctrinam per opera misericordiæ, sic consolatur dicens, Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. *Hinc est, quod cum dilecti confessoris mei* Guthlaci *Anachoritæ devoti instructus fuissem consilio, precibusque pulsatus, gratanter in hunc modum adquievi. Ad perpetuæ securitatis memoriam hoc chirographo patenti, dono, trado, & concedo omnipotenti Deo, Beatæ* Mariæ *& sancto* Bartholomæo *de dominicis meis ad fundationem Monasterii nigrorum Monachorum, sub norma sancti* Benedicti *Deo famulantium, totam insulam* Croylandiæ *ad sedem Abbathiæ separatam, & separaliter obtinendam, cum quatuor aquis interclusam; videlicet cum aqua, quæ dicitur* Schepishee, *versus Orientem, & cum aqua, quæ vocatur* Nene, *versus Occidentem, & cum aqua, quæ vocatur* Southee, *versus Austrum, & cum aqua vocata* Asendyk, *versus Aquilonem, ubi communis Sewera est inter* Spaldelyng *& dictam insulam. Et continet dicta insula in longitudine quatuor leucas, & tres leucas in latitudine, cum Mariscis adjacentibus versus Occidentem ex opposito ejusdem insulæ ex utraque parte aquæ de* Weland: *cujus una pars versus Boream, vocata* Goggislound, *continet duas leucas in longitudine a ponte de* Croyland, *ubi fit ingressus ad insulam, usque ad* Aspath, *& unam leucam in latitudine ab aqua* Weland *in Australi parte, usque ad* Apenholt, *versus Boream juxta ripam, & habet per totam longitudinem æqualitatem latitudinis; & altera pars Marisci in Australi parte aquæ de* Weland, *continet in longitudine duas leucas a ponte de* Croyland *usque ad* Southlake *juxta ripam ex opposito de* Aspath, *& habet in latitudine duas leucas ab aqua de* Weland *usque ad* Fynset *juxta aquam de* Nene *in Australi parte ejusdem Marisci, cum separali piscaria in aquis de* Weland *&* Neene *usque ad supradictos utriusque Marisci limites, & in aquis omnibus supradictam insulam * ambientibus. Unde quendam cœnobitam* Evesthamensem, *probatæ religionis virum, nomine* Kenulphum, *ut secum ejusdem ordinis Monachos probatos ibidem congregaret, Abbatem constitui, præbens eis de thesauro meo ad ædificationem Monasterii ejusdem, primo anno trecentas libras legalis monetæ, & per decem annos proximo sequentes, quolibet anno centum libras, concedendo eisdem licentiam ad villam ædificandam ibidem, sive includendam, quantum ex hiis duobus mariscis versus Occidentem dictis Monachis pro se & suis placuerit. Quare volo, quod prædicti Monachi habeant ista dona mea cum omnibus appendiciis, libera & soluta ab omni onere seculari, in perpetuam eleemosynam meam, cum omni commodo, quod evenire aut extorqueri poterit infra dictos limites tam subter terram, quam supra, cum communa pasturæ pro omni genere animalium, omnibus seisonis sibi, & hominibus suis, sive tenentibus suis secum ibidem moram facientibus ex utraque parte aquæ de* Weland, *videlicet ex una parte usque ad agrum de* Medeshamsted, *& ex altera parte ad ædificia de* Spaldelyng, *cum omnibus libertatibus, & liberis consuetudinibus, quas Regia potestas liberius alicui Ecclesiæ in Regno meo contulerit temporibus retroactis. Et districte præcipio, quod si quis contra hoc meæ auctoritatis testamentum aliquod machinari impedimentum præsumserit, quo minus pacifice possideant aliqua per me data & concessa, centum libras legalis monetæ thesauro meo persolvet, nec non dictis monachis pro damnis & expensis digne satisfaciat. Deprecor omnes posteros meos mihi ad regnum succedentes, ut hanc pœnam & censuram meam ita observent inviolatam, sicut voluerint recipere debitæ justitiæ præmium, & evadere rapacitatis supplicium. Qui vero istam eleemosynam meam provexerit & defensaverit, in sorte electorum Dei remuneretur æternaliter. Firmatum est hoc chirographum meum in anno ab Incarnatione* Christi DCCXVI. *quod & his probabilibus testibus sanctæ*

716.

Insulæ Croyland. limites.

Kenulphus Abbas I.

716.

* Circumvenientibus.

716. *ctæ crucis indicio ſubnotatur.* ✠ *Ego* Ethelbaldus *Rex Merciorum gratuito conſenſu confirmavi.* ✠ *Ego* [a] Brithwaldus *Dorobernienſis Archiepiſcopus ratificavi.* ✠ *Ego* Wynfridus *Merciorum Epiſcopus approbavi.* ✠ *Ego* Ingwaldus *Londonienſis Epiſcop. mere conſenſi.* ✠ *Ego* Aldwinus *Licheſſeld. Epiſcopus adoptavi.* ✠ *Ego* Tobias *Roffenſis Epiſcopus collaudavi.* ✠ *Ego* Ethelredus *Abbas de* Bardeney *multum affectavi.* ✠ *Ego* Egbaldus *Abbas de* Medeshamsted *illud fieri devote rogavi.* ✠ *Ego* Egga *Comes* Lincoln. *conſilium dedi.* ✠ *Ego* Leuricus *Comes* Leyceſtriæ *aſſenſum præbui.* ✠ *Ego* Saxulphus *filius* Saxulphi *Comitis corroboravi.* ✠ *Ego* Ingulphus *Presbyter & humilis miniſter vocatus audivi.* ✠ *Ego* Ethelbaldus, *licet indignus, patientia tamen Divina regni Merciorum gero gubernacula, ſumma cum fiducia auctori meo* Chriſto *redeo humiliter; de quo prophetice ſcribitur in Pſalmo,* Miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus: *ejuſdem pietati me totum ſubmitto, & ſanctæ matris Eccleſiæ precibus, beneficiiſque ſpiritualibus commendo.*

Hinc quidam [b] Poeta ſic dixit,

Ethelbaldus *ego Rex ſub Domino ſuper Anglos*
Hanc Abbathiam conſtruo, Chriſte, *tibi.*
Inſula de Croyland, *vaſtum Regis ſpeciale,*
Dicitur hæc terra, quam tibi trado, Iheſu.
Hanc totam terram cum circueuntibus undis
Quæ claudunt illam, do tibi, [c] *ſumme Deus.*
Inſuper argenti primo fabricantibus anno
Trecentas latomis annumerabo libras:
Annis inde decem dabo centum quolibet anno
Libras in latomos, qui ſteterint ad opus.
Kenulphus *Monachus profeſſus* Eveſhamienſis
Abbas primus erit, huic ego trado locum.
Cunctaque confirmo Magnatum dona meorum,
Si dederint terras ſeu tenementa Deo.
Iſtum Kenulphum *ſi quis vexaverit Anglus,*
Rex condemno mihi cuncta catalla ſua:
Inde meis monachis de damnis omnibus ultra
Uſque ſatisfaciat, carcere clauſus erit.
Adſunt ante Deum teſtes hujus dationis
Anglorum proceres, pontificeſque mei.
Sanctus Guthlacus *confeſſor & Anachorita*
Hic jacet, in cujus auribus iſta loquor.
Oret pro nobis ſanctiſſimus iſte ſacerdos,
Ad tumbam cujus hæc mea dona dedi.

Et quia paluſtris humus Croyland (ut ipſum nomen indicat, nam *crudam terram* & *cœnoſam* ſignificat) lapideam molem ſuſtinere non poterat, præfatus Rex ingentes palos quercinos & alcinos innumeræ multitudinis humo defigi fecit, duramque terram novem milliariis per aquam de *Uplanda*, id eſt, de *ſuperiori terra*, ſcaphis deferri, & paludibus commiſceri juſſit; & ſic lapideam, quia ſanctus *Guthlacus* prius oratorio contentus erat ligneo, Baſilicam cœpit & conſummavit, Cœnobium condidit, ornamentis & fundis, aliiſque divitiis locum illum ditavit, eundemque locum in tota vita ſua tenerrime dilexit. Nec unquam poſt primam fundationem, quam idem Rex ſtatuit & fecit, Monaſterium Croyland Religioſorum inhabitatione Monachorum caruit, uſque in diem hodiernum.

Eremitæ Croyland. Erant etiam in eadem inſula illis in temporibus nonnulli vitam eremiticam ducentes, qui viro Dei ſancta familiaritate, quoad vixit, adhærentes, tanquam infirmi ad medicum, in cujus informatione & exemplo frequentem carpebant animæ ſalutem. Ex quibus unus noviter erat ad fidem

a Brichtwald. b Poetice. c Domne.

catholicam

catholicam conversus, nobilitate generosus, quondam præpotens in mundialibus, nomine *Cissa*, qui relictis omnibus sequutus est Dominum suum *Christum*. Alius erat [a] *Bettellinus*, servus præfati patris familiarissimus. Tertius erat *Egbertus*, secretorum ejus præ cæteris conscius. Quartus erat *Tatwinus*, ad eandem insulam quondam ductor ejus & nauclerus. Qui omnes in singulis casulis non longe ab oratorio sancti patris *Guthlaci*, de licentia supra memorati *Kenulphi* Abbatis, usque ad vitæ terminum separatas mansiones habuerunt. Sancta vero *Pega*, soror præfati sancti patris nostri *Guthlaci* cito post primi anni revolutionem ab obitu ejusdem, relicto prius ibidem in manibus *Kenulphi* Abbatis flagello Sancti *Bartholomæi*, & psalterio fratris sui, cum nonnullis aliis Reliquiis, ad cellam suam navigio remeavit, ab oratorio prænominati fratris sui per quatuor leucas in Occidentali plaga distantem: Ubi completo biennio, & tribus mensibus, in lugubri lamentatione, ad Apostolorum *Petri* & *Pauli* limina in frigore & abstinentia multa peregre profecta est. Cumque civitatem *Romanam* ingrederetur, omnium signorum classicum repentinum personans, per spatium unius horæ, sanctitatis ejus meritum universis civibus indicavit; ubi divino servitio mancipata, in timore Domini dies suos demum complevit; ac ejus sacro corpore terræ illic inter multa alia Romana Sanctuaria commendato, spiritus ejus de præsentis vitæ labore ad æternam requiem ascendit.

De recessu Sanctæ Pegæ ab Insula.

Prædictus vero Rex *Ethelbaldus* perfecto ac plene consummato Monasterio suo **Croyland**, ad promovendam sanctam Ecclesiam ubique per Regnum suum, & ad alia etiam Religiosorum virorum ac mulierum cœnobia dignitatibus & privilegiis emancipanda, jugiter animo intendebat. Unde pro libertate ecclesiastica per suum regnum roboranda, tertio anno regni sui tale statutum legitur edidisse.

Cum plerumque contingere soleat, pro incerta temporum vicissitudine, ut ea, quæ multarum & fidelium personarum testimonio consilioque roborata fuerunt, per contumaciam plurimorum, & machinamenta simulationis fraudulentæ, & sine ulla consideratione rationis in animarum suarum periculo dissipentur, nisi auctoritate literarum, & testimonio chirographorum in perpetuam memoriam fuerint consignata: Quapropter ego Ethelbaldus *Rex Merciorum, pro amore cœlestis patriæ, & pro redemtione animæ meæ,* [b] *statuendum esse prævidi, ut eam per bona opera liberam efficerem ab omni vinculo delictorum. Dum enim mihi omnipotens per misericordiam clementiæ suæ absque ullo antecedente merito, sceptra Regni largitus est, ideo libenter ex eo, quod dedit, retribuo. Hujus rei gratia hanc donationem meam me vivente concedo, ut omnia monasteria & Ecclesiæ regni mei à publicis vectigalibus, operibus, & oneribus absolvantur, nisi in instructionibus Archium vel pontium, quæ nunquam ulli possunt laxari. Præterea habeant famuli Dei propriam libertatem in proficuo sylvarum, in fructu agrorum, & in captura piscium: nec munuscula præbeant Regi, vel principibus, nisi voluntaria; sed liberi Domino serviant in contemplatione pacifica per totum Regnum meum, usque in ævum.*

Statutum Ethelbaldi Regis.

Cumque prædictus Rex *Ethelbaldus* XL. & uno annis Regnasset, juxta prophetiam sancti patris *Guthlaci*, bello minus provide inito super *Seggeswold*, à *Bernredo* tyranno extitit interemtus. *Bernredus* vero tyrannus non diu tanta tyrannide gloriatus, eodem anno periit. *Æthelbaldusque* rex apud *Ripadium*, id est, **Ripedune**, tunc temporis celeberrimum monasterium tumulatus, regnum Merciorum nepoti patruelis sui, videlicet *Offæ* filio *Dignferti*, filii *Ænulphi*, filii *Osmodi*, filii *Eoppæ*, filii *Wibbæ* patris regis *Pendæ*, consentientibus totius Merciæ proceribus, reliquit. Iste *Offa* regnavit annis XL. & fundavit Monasterium nigrorum monachorum in *Verolami* civitate, ad honorem Dei, & protomartyris Anglorum, scilicet sancti *Albani*: ac satis devotus ubique ad sanctos Dei, & virorum religio-

Obiit rex Ethelbaldus 755.

Rex Offa fundavit monasterium S. Albani.

a *Bettelmus.* b Studendum.

sorum precibus semper acclinis, domino *Patricio* Abbate *Croylandiæ*, qui *Kenulpho* primo ejus Abbati successerat, supplicante, Monasterium suum Croylandiæ per chartam suam confirmavit in his verbis.

Charta Offæ Regis de Croyland. Offa *Rex Merciorum omnibus per universum regnum Merciæ Philochristis salutem perpetuam. Indesinenter recolens, quod breves dies hominis sunt, & in hac paucitate dierum nostrorum, quæcunque seminaverit homo, hæc & metet; cupio per vitæ [meæ] præsentis sancta opera mercari mihi, & metere in futuro præmia sempiterna. Ideoque* Patricium *Abbatem Croylandiæ, ac monachos suos ibidem Deo servientes, & servos suos universos, ipsumque locum* **Croyland**, *& omnia, quæ sua sunt, accipio in manum meam, & tanqam fratres meos monachos de sancto* Albano, *liberos & solutos esse ab omni onere seculari, & quietos ubique per Regnum meum ab omnibus vectigalibus haberi præcipio: & confirmo eisdem prædictum monasterium suum, & cum omnibus possessionibus suis, ac aliis rebus,* [a] *quascunque cognatus meus, quondam inclytus Rex* Æthelbaldus *fundator dicti monasterii contulerat eisdem, & quæcunque proceres sui vel mei postea contulerunt, seu conferent in futurum, vel quæcunque fideles* Christi *dicto monasterio Croylandiæ conferent in æternum. Istud chirographum anno incarnationis Domini nostri* Jesu Christi *septingentesimo nonagesimo tertio ego* Offa *Rex Merciorum concessi & confirmavi.* ✠ *Ego* Æthelardus *Archiepiscopus* Dorobornienf. *consensi.* ✠ *Ego* Ægbaldus *Episcopus* [b] **Winchester** *subscripsi.* ✠ *Ego* Aldredus *Episcopus* Dorcacestrenf. *subnotavi.* ✠ *Ego* Aldulphus *Episcopus* **Lichefeld** *collaudavi.* ✠ *Ego* Benna *Abbas de* **Medeshamsted** *corroboravi.* ✠ *Ego* Ceolburga *Abbatissa de* **Berdea** *aspiravi.* ✠ *Ego* Heabrichtus *Comes ad imperium domini mei Regis consignavi.* ✠ *Ego* Tilherus *preybyter domini mei Regis* Offæ, *ad ejus præceptum, hoc chirographum manu mea scripsi.*

793. 793.

794. Porro proximo anno sequente, prædicto Regi Merciorum *Offæ* IIII. Kalendas Augusti defuncto, filius ejus *Egbertus* in regni gloriam successit, & CXLI. diebus regnavit, morboque correptus obiit. Cui vir magnificus, & *Kenulphus.* sancta sobole felix [c] *Kenulphus* successor, in pace, pietate ac justitia per XXVI. annos regni gubernacula gloriosissime sustentavit. Ad Abbathiæ vero *Croylandensis* Monasterii officium pastorale post *Kenulphum* primum ejus Abbatem, successit præfatus *Patricius*: at illi tempore prædicti *Kenwlphi* Regis, tertius dicti monasterii Abbas nomine *Siwardus*, qui regi *Kenwlpho* carne propinquus, & multa religione confessor familiarissimus, ex munificentia regia duodecimo anno regni sui chartam hujusmodi impetravit.

Charta Kenulphi Regis. 806. Kenulphus *Dei misericordia Rex Merciorum, omnibus mediterraneis Anglis per universam Merciam fidem confitentibus Christianam, pacem perfectam, sempiternamque salutem. Omnes & singuli scitote, quia Dominus sanctum suum mirificavit signis celeberrimis, & præclaris prodigiis, beatissimum* Christi *confessorem* Guthlacum, *in monasterio* Croylandensi *corporaliter quiescentem, & novis ac innumeris miraculis, prout ego ac Regina mea in nostra peregrinatione nuper oculis nostris vidimus, quotidie clarius ad totius mundi notitiam coruscantem. Unde ad supplicationem religiosissimi viri, & spiritualis patris ac consiliarii nostri, domini* Siwardi *Abbatis dicti monasterii, consulente idem ac commonente venerabili patre domino* Wlfredo *Archiepiscopo Dorobornens. tunc nostræ peregrinationis comite, dictum Monasterium Croylandiæ cum tota insula adjacente, sicut in charta quondam regis* Ethelbaldi *fundatoris sui per limites est distincta. Monachos etiam ejusdem monasterii, & conversos, ac servos universos in custodiam capio meæ protectionis. Insuper peregrinos omnes illuc causa devotionis accedentes, & cum signo sancti* Guthlaci *in suis capuciis, vel capellis recedentes, liberos & solutos ab omni passagio, & telonio, ubicunque venerint per totum regnum Merciæ perenniter esse volo. Sed & eleemosynam quam* Thoroldus *vicecomes Lincoln. dedit dictis monachis in* **Bokenhale**;

a Quæcunque. b Wynt. c Kynewlphus.

item

item eleemosynam quam Geolphus *filius* Malti *dedit illis in* **Halington**; *item eleemosynam quam* Fregestus *miles validissimus, quondam magister meus dedit illis in* **Langtoft**; *& eleemosynam quam* Algarus, *miles etiam dudum meus, dedit illis in* **Baston**, *& in* **Repingale**, *Deo ac sancto* Guthlaco, *dictoque monasterio ac monachis in eo Deo servientibus in perpetuam possessionem concedo, confero, & confirmo. Anno incarnationis Christi octingentesimo sexto, istud chirographum ego* Kenulphus *Merciorum Rex signo sanctæ crucis consignavi.* ✠ *Ego* Wlfredus *Archiepiscopo Dorobern. fieri consulvi.* ✠ *Ego* Kynebertus *Episcopus* **Winchester** *subnotavi.* ✠ *Ego* Wonwona *Episcopus Legecestrens. consensi.* ✠ *Ego* Celredus *Abbas de* **Medeshamsted**, *germanus frater domini* Siwardi *Abbatis multum procuravi.* ✠ *Ego* Cuthredus *rex Cantuariorum, ad imperium domini mei Regis* Kenulphi, *assensum dedi.* ✠ *Ego* Celwlphus, *frater domini regis* Kenulphi *approbavi.* ✠ *Ego* Algarus *minister affui.* ✠ *Ego* Sigga *presbyter, præcipiente domino meo rege* Kenulpho, *chirographum, manu mea scriptum in præsentia dictorum venerabilium patrum & dominorum meorum, præfato venerabili domino* Siwardo *Abbati Croylandiæ commendavi.* 806.

Anno [a] *Christi* Domini DCCC decimo nono, iste inclytus Rex Merciorum *Kenulphus*, exactis in regno XXVI. annis, post multa bona opera, quæ in vita sua tam sancte quam strenue gesserat, hujus temporalis vitæ cum omnium dolore finem fecit; & *Wynchelcumbæ* monasterio nigrorum monachorum, quod à fundamentis construxerat, corpus traditur sepulturæ, sed felix anima cœlestia regna petivit. Filium vero suum sanctum *Kenelmum* puerum septennem regni reliquit hæredem; qui dolo germanæ suæ *Quendredæ* (tanta ambitione ad regni sceptrum mulier sceleratissima aspirabat) paucis mensibus à patris obitu devolutis, in quadam sylva, qua spatiatum advesperascente die ductus erat, ab *Asceberto* nutritore suo puer innocentissimus crudelissime martyrizatus est; & divino demum miraculo, radio lucis immensæ tota nocte super corpus martyris rutilante repertus est, & ad *Winchelcumbam* juxta patris sui mausoleum celebri traditur sepulturæ. Post cujus martyrium, *Ceolwlphus* patruus ejus, frater *Kenulphi* regis, in regnum Merciorum successit, qui regnavit anno uno; & secundo anno regni sui à *Bernulpho* quodam fatuoso, & divitiis ac potentia pollenti, in nulloque lineam regalem contingente expulsus est. *Bernulphus* vero tertio anno regni sui ab *Egbirto* Rege *Westsaxonum* bello victus est & fugatus; [&] in Orientales Anglos, qui prece pretioque in illum commoverant *Westsaxones*, vecordiam suam vindicare molitus, exercitum duxit, qui mox ab iisdem aperto bello superatus & occisus est. Cui successit in regnum *Ludecanus* propinquus suus, qui cum biennio regnasset, & mortem *Bernulphi*, in *Orientales Anglos* ducto exercitu, vindicare pararet, ad eisdem oppressus & occisus est. 819. *Kenelmus.* *Ceolwlphus.* *Bernulphus.*

Sublatis ergo in brevi tyrannis qui contra fas purpuram induerant, & regno vehementer oppresso, totam militiam ejus, quæ quondam plurima extiterat, & victoriosissima, sua imprudentia perdiderant; omnium consensu *Wichtlasius* Dux *Wicciorum*, cujus filius *Wymundus Alfledam* filiam *Celwlphi* quondam regis, & fratris *Kenulphi* regis nobilissimi duxerat in uxorem, in regem levatus est, & XIII. annis regnavit, sub ditione tamen & tributo *Egbirti* regis Westsaxonum. Mox enim ut rex factus est, [&] antequam exercitum poterat colligere, à ducibus *Egbirti* per totam Merciam quæsitus, industria domini *Siwardi* abbatis, quatuor mensium spatio cella sanctissimæ virginis *Etheldrithæ* (*Offæ* quondam regis Merciorum filiæ, ac sponsæ sancti martyris *Ethelberti* quondam regis Estangliæ, in cujus nomine jam sedes episcopalis *Herfordiæ* dedicatur; sed tunc pro *Christi* sponsi sui amore, in Australi parte ecclesiæ *Croylandensis* contra manum altare in quadam [b] parte cellæ reclusæ) nullo alio conscio abscon- *Witlasius.* 825.

a Igitur Dom. b Cella reclusæ.)

debatur,

debatur, tutasque latebras illic agens quousque mediante dicto Abbate venerabili *Siwardo* cum dicto rege Westsaxonum concordatus est, & promissa tributi annualis pensione, ad regnum redire pacifice permissus. Unde postmodum chartam hujusmodi pulcherrima privilegia continentem dicto monasterio *Croylandiæ* fecit in his verbis.

Charta Witlafii regis. 833. [a] Witlafius *dispositione divina rex Merciorum, omnibus Christicolis universam Merciam inhabitantibus salutem* [b] *sempiternam. Magnalia Dei prædicare & publicare minime mihi verecundum, sed vere videtur honorificum & gloriosum: unde aperte confitebor Domino, qui in altis habitat, humilia respiciens in cœlo & in terra; quoniam ad tempus iratus est mihi, conversus est furor suus, & consolatus est me, humilians in ira sua peccatorem usque ad terram, detrahens usque ad pulverem, & iterum in misericordia sua suscitans de pulvere egenum, & de stercore erigens pauperem, ut sedeam cum principibus, & solium gloriæ teneam. In die igitur bonorum ne immemor sim malorum; memor ero* Raab *& Babylonis scientium me; non* Rahab *meretricis, sed* Etheldrithæ *sanctissimæ virginis, cognatæ meæ, pro sponsi sui agni immaculati amore* Croylandiæ *reclusæ, & in tempore tribulationis meæ me in cella sua quatuor mensium spatio diligentissime abscondentis à facie inimici & persequentis: memor etiam ero* Babylonis, *non turris confusionis, sed sanctissimæ ecclesiæ* Croylandensis, *quæ terra turris ad cœlum ascendens vigiliis & orationibus, psalmis & lectionibus, disciplinis & afflictionibus, lacrymis & singultibus, eleemosynis & innumeris aliis devotionibus pietatisque operibus, pro seculo peccatore fortissimam violentiam regno cœlorum ingerit die ac nocte. Itaque quoniam venerabilis pater dominus* Siwardus *Abbas Croylandiæ protexit me in tabernacalo suo in die malorum, celans ac salvans a facie tribulantis: ultra privilegia meorum antecessorum Regum Merciorum, qui prædictum monasterium variis libertatibus & donariis nobiliter illustrarunt, offero & ego magno altari prædicti Monasterii de* [c] *paupertate mea, calicem aureum, crucem auream, & tabulam capellæ propriæ laminis aureis deauratam, me profitens dictæ ecclesiæ perpetuum pro viribus defensorem. Insuper præcipio omnibus ministris meis per universam* Merciam *constitutis, quod Abbati* Croylandiæ, *Monachis, & omnibus fratribus illius sanctissimi Monasterii, cum ad civitates & castella regia pro quocunque negotio accesserint, tanquam* Wymundo *filio meo, vel mihi, obediant in omnibus & ministrent, nihil pro expensis, quas ipsi, vel sui fecerint ibidem, ab iis accipientes, sed cum litera vel signo dictorum Monachorum Arcarius meus omnes expensas hujusmodi, cum dicti ministri mei annumeraverint, pro fisco integre acceptabit.*

Fugitivi. *Volo etiam & præcipio, quod quicunque in regno meo pro quocunque delicto reus inventus & legibus obnoxius fuerit, si fugerit ad dictum Monasterium, & coram Abbate dicti Monasterii, qui pro tempore fuerit, gratiam sanctissimi confessoris* Guthlaci *ibidem corporaliter quiescentis invocans, fidelitatem ei & servitium juraverit sempiternum; salvus & securus sub protectione Abbatis & Monachorum suorum, in quocunque servitio per totam insulam* Croylandiæ *ipsum posuerint, sicut in asylo, vel in camera mea propria, pace mea & impu-*
833. *nitate gaudeat, nullusque ministrorum meorum ultra illum insequi audeat, nec in aliquo molestare, sub pœna perditionis dextri sui pedis, quicunque* [d] *in meo regno istud meum privilegium tentaverit in aliquo violare: Licebitque dicto fugitivo in quinque aquis, quæ dictam insulam ambiunt, navigare & piscari, ac aliter, quocunque modo a dominis suis assignatus fuerit, laborare, absque ministrorum meorum, vel alicujus alterius calumnia vel gravamine. Quod si extra dictas aquas, vel metas dicti Monasterii captus aliquando fuerit, pœnam, quam quondam meruit, sive mortem, sive membrorum suorum mutilationem, si ministri mei, vel quicunque sui adversarii per juramentum sex hominum fide dignorum probare poterunt, quod extra metas suas inventus fuerit, absque ulla gratia sustinebit. Dictas vero metas Monasterii* Croyland [e] *in*

a Wichtladfius. b Perpetuam. c Paupertatula. d De. e Et.

quinque

quinque ejus aquas prædictas, tam ministris meis, quam Abbati & monachis suis, pro suis dictis fugitivis, describere feci & notare. Dictæ namque aquæ vocantur istis nominibus; videlicet Schepishee *ad Orientem, in cujus ripa Occidentali crux lignea stat vetusta, & distat ab ipsa aqua per decem pedes, æqualiter posita in medio inter duos angulos ejusdem insulæ, scilicet* Aswiktoft, *qui est angulus & meta dictæ insulæ contra Vulturnum, &* [a] Tedwarker, *qui est angulus & meta dictæ insulæ contra subsolanum. Secunda aqua, quæ claudit dictam insulam ad Austrum, vocatur* Southee, *in cujus ripa est posita crux lapidea distans a* Namanlandhirne *per quinque perticatas, & a* Southee *per sex perticatas, ubi* Southee *intrat in aquam de* Neene, *quæ currit ad pontem de* Croyland; *sed metæ fugitivorum in illa parte diriguntur in Mariscum occidentale per* Fynset *contra Africum, & sic usque ad* Folwardstakyng *contra Corum, & sic divertendo ad Boream, ubi* Southlake *intrat in aquam de* Weland *ex opposito lapideæ crucis, quæ stat in Boreali ripa dictæ aquæ de* Weland, *distans ab ipsa aqua per quinque pedes, quæ currit inde ad prædictum pontem de* Croyland; *sed metæ fugitivorum ab illa cruce diriguntur in Mariscum Boreale directe usque ad* Oggot, *qui est angulus metarum contra Favonium, & sic redeundo versus orientem per* Wodelade *usque ad* Apynholt, *& ibi ascendendo per aquam de* Weland, *quæ est quarta aqua claudens insulam in illa parte, sicut tertia aqua de* Nene *claudit eam ex altera parte pontis de* Croyland, *usque ad Seweram de* Asendyk *cadentis in* Weland, *ubi stans fracta crux lapidea distat ab ipsa aqua de* Asendyk *per tres perticatas in ejus ripa Australi; & ipsa aqua de* Asendyk *est quinta aqua claudens ab illo loco insulam prædictam, contra Aquilonem usque ad* Aswyktoft. *Si extra istas quinque aquas & metas prænotatas fugitivus inventus fuerit, tanquam* Semei *extra Jerusalem, publicis legibus subjiciendus, pœnam, quam meruit, patietur. Quod si infra prædictas metas, & prædictarum aquarum ripas exteriores homicidium, furtum, vel aliam forisfacturam fecerit, per ballivos dicti Monasterii capiendus, juxta demerita in ipsa insula, cujus immunitatem perdidit, patietur, & ibidem judicandus in carcere Abbatis condemnabitur. Et ut istud meum privilegium firmius & fortius ad posteros perseveret, per dominum meum* Egbertum *Regem Westsaxoniæ, &* Athelwlphum *filium ejus, illud obtinui confirmari.* 833.

Offero etiam secretario dicti monasterii, in ministerium sanctissimi altaris, chlamydem coccineam, qua indutus eram in coronatione mea, ad capam inde sive casulam faciendam; & in ecclesiæ sanctissimæ ornamentum, velum meum [b] *aureum, quo insuitur excidium* Trojæ, *in meo anniversario (si sibi placuerit) in parietibus suspendendum. Offero etiam Refectorario dicti Monasterii, ad usum præsidentis quotidie in refectorio, scyphum meum deauratum, & per totam partem exteriorem barbaris vinitoribus ad dracones pugnantibus cælatum, quem* crucibolum *meum solitus sum vocare, quia signum crucis per transversum scyphi imprimitur interius, cum quatuor angulis simili impressione protuberantibus; & cornu mensæ meæ, ut senes Monasterii bibant inde in festis sanctorum, & in suis benedictionibus meminerint aliquando animæ* [c] *donatoris* Witlafii.

Confirmo etiam dicto Monasterio omnes terras & tenementa, possessiones, & earum pecula, & omnia alia donaria, quæ prædecessores mei Reges Merciorum, & eorum proceres, vel alii fideles Christiani, sive Judæi, dictis monachis dederunt, vendiderunt, vel invadiaverunt, aut aliquo alio modo in perpetuam possessionem tradiderunt: & specialiter donum Thoroldi *quondam Vicecomitis* Lincoln. *in* Bokenhale, *videlicet duas carucatas terræ & dimidiam, & viginti sex acras prati, & quinquaginta acras sylvæ,* [& LXX. *acras*] *de* Brusche. *Item donum* Geolphi *filii* Maltæ *in* Halington, *videlicet quatuor bovatas terræ de* Juland, *& decem bovatas in servitio, & triginti*

a *Tedwarchar.* b Rubeum. c *Wichlasii* donatoris.

833. *tres acras prati in* Gernthorp. *Item donum* Fregisti *militis, viz. totam villam de* Langtoft, *& in campis ejusdem villæ sex carucatas terræ arabilis, habentes in longitudine quindecim quarentenas, & novem quarentenas in latitudine, & centum acras prati; & sylvam & Mariscum duarum leucarum in longitudine, & duarum leucarum in latitudine. Et Ecclesiam ejusdem villæ, & XL. acras de eodem feodo in campo de* Repyng. *Item donum* Algari *militis, [filii* Northlang,*] scilicet* Northland *in* Baston, *viz. quatuor carucatas terræ arabilis, continentes in longitudine octo quarentenas, & octo quarentenas in latitudine; & XLV. acras prati, & Mariscum continens in longitudine XVI. quarentenas, & VIII. quarentenas in latitudine; & ecclesiam ejusdem villæ, & unum molendinum, & dimidium alterius molendini, & totam piscariam in aqua a molendino versus Occidentem usque ad finem [ejusdem] Marisci [ejusdem villæ] versus Orientem. Item donum ejusdem* Algari *militis in* Repyngale, *viz. tres carucatas terræ arabilis, & XL. acras prati. Item donum* Normanni *quondam vicecomitis in* Sutton, *juxta* Bosworthe, *duas carucatas terræ, & unum molendinum ventricium. Item donum ejusdem* Normanni *in* Stapilton, *viz. manerium, & duas carucatas terræ. Item donum ejusdem in* [a] Badby, *viz. quatuor hidas terræ cum appendiciis. Item donum domini* Algari *comitis in* Holbecke, *& in* Cappelade, *viz. quatuor carucatas, & sex bovatas, & octodecim acras prati, &* [b] *mariscum. Item donum ejusdem in villa sua de* Spaldelyng, *videlicet tres carucatas terræ. Item donum ejusdem in villa sua de* Pyncebek, *videlicet unam carucatam terræ. Item donum ejusdem in* Algarkirke *villa sua, videlicet undecim bovatas terræ: & in parochia de* Sutterton *tres carucatas terræ, & unam bovatam, & viginti sex acras prati, & quatuor salinas, cum Ecclesia ejusdem villæ. Item donum* Oswii *militis in* Draytona, *videlicet octo hidas terræ, & quatuor virgatas, & Ecclesiam ejusdem villæ. Item donum* Asketelli *coci mei in* Glapthorn, *videlicet tres virgatas terræ. Item donum* Wlgeti *[quondam] Pincernæ mei, in* Peiekyrke *tres virgatas terræ. Item donum [*Edulphi*] nuncii mei in* Laithorp, *unam bovatam terræ. Item donum* Siwardi *vicecomitis in* Kyrkeby, *tres bovatas terræ, unam mansionem, & tria cotagia. Et in* Staundon *donum* Sigburgæ *comitissæ, quinque hidas terræ. Et donum* Wlnoti *dapiferi mei in* Adyngtona, *videlicet duas hidas terræ, & piscariam, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ; & in alia* Adyngtona *ex dono ejusdem, unam virgatam terræ. Istas terras & tenementa prædicto monasterio* Croylandiæ, *& monachis ibidem Deo servientibus, in pacificam & perpetuam possessionem concedo, trado, & confirmo, habenda de me & hæredibus meis quibuscunque Regibus Merciorum post me successuris, in perpetuam & puram eleemosynam, libere, quiete, & solute ab omnibus oneribus* [c] *secularibus, exactionibus, vectigalibus universis, quocunque nomine censeantur. Quod si quis adversarius, instigante diabolo, in quibuscunque prædictis terris aut tenementis, tot regum spatio pacifice possessis, & eorum auctoritate confirmatis, calumniam ponere voluerit in futurum, me & successores meos Reges Merciorum profiteor præsenti chirographo & polliceor, dicti monasterii futuros in perpetuum defensores.*

Istud chirographum meum domino Siwardo *Abbati patri meo, &* Etheldrithæ *sanctissimæ virgini, pro* Christi *amore ibidem reclusæ, carne quidem cognatæ meæ, sed (quod magis est) in* Christo *carissimæ sorori, quondam promissum in præsentia dominorum meorum* Egberti *Regis Westsaxoniæ, &* Athelwlphi *filii ejus, coram pontificibus & proceribus majoribus totius Angliæ, in civitate* Londonia *(ubi omnes congregati fuimus pro consilio capiendo contra* Danicos *piratas littora Angliæ assidue infestantes) signo sanctæ crucis confirmavi.* ✠ *Ego* Celnothus *Archiepiscopus* [d] *Dorobornienfis consului.* ✠ *Ego* Enbaldus *Archiepiscopus Eboracensis consignavi.* ✠ *Ego* Osmundus *Londoniensis Episcopus collaudavi.* ✠ *Ego* Helmstanus *Episcopus Wintoniens. assensum*

a Baddeby. *b* Merscum. *c* Seculi. *d* Doroberniæ.

sensum

ſenſum præbui. ✠ *Ego* Herewinus *Epiſcopus Lichefeldenſis conſenſi.* ✠ *Ego* 833.
Cedda *Herfordenſis Epiſcopus aſpiravi.* ✠ *Ego* Adelſtanus *Schireburnenſis Epiſcopus procuravi.* ✠ *Ego* Humbrichtus *Helman. Epiſcopus approbavi.* ✠ *Ego* Wilredus *Dommocenſis Epiſcopus annui.* ✠ *Ego* Herferdus *Wigorn. Epiſcopus gratum habui.* ✠ *Ego* Godwinus *Roffen. Epiſcopus favi.* ✠ *Ego* Hedda *Abbas de* **Medeshamsted** *ratificavi.* ✠ *Ego* Ambertus *Abbas Ripadii interfui.* ✠ *Ego* Kynewinus *Abbas de* **Bardeney** *aſtiti.* ✠ *Ego* Egbertus *Rex Weſtſaxoniæ conceſſi.* ✠ *Ego* Adelwlphus *filius Regis Weſtſaxoniæ conſenſum dedi.* ✠ *Ego* Wlhardus *Dux affui.* ✠ *Ego* Athelmus *Dux audivi.* ✠ *Ego* Herenbrichtus *Dux acceptavi.* ✠ *Ego* Swithunus *Presbyter Regis* Egberti *præſens fui.* ✠ *Ego* Boſa *ſcriba Regis* Withlaſii *manu mea chirographum iſtud ſcripſi.* ✠ *Ego* Withlaſius *Domini noſtri* Jeſu Chriſti *gratia Rex Merciorum, ad ſanctæ Matris Eccleſiæ honorem, & divini cultus exaltationem, anno Incarnationis ejuſdem noſtri Salvatoris octingenteſimo triceſimo tertio, in feſto ſancti* Auguſtini *confeſſoris, doctoris, & Apoſtoli noſtræ gentis, hæc* [a] *pauca offero, pluraque offerrem, quin corpus meum in morte mea tam ſancto Monaſterio promitterem, niſi ante ſepulturam meam* Ripadio *devoviſſem. Veruntamen ſpiritus meus permanebit vobiſcum in æternum.*

Perſeveravit iſte Rex *Withlaſius* conſtantiſſime uſque ad mortem ſuam in amore, quem ad Monaſterium *Croylandenſe* conceperat, ita ut omni anno vitæ ſuæ ſaltem ſemel feretrum ſancti *Guthlaci* cum multa compunctione viſitaret, & aliquod pretioſum notabileque jocale offerret. Et cum obitum ſanctiſſimæ virginis *Etheldrithæ* primitus intellexit, tanto dolore conſternatus eſt, ut longo tempore lecto decumbentem omnes ſui jam morti proximum formidarent. Tandem, favente Dei gratia, convaleſcens aliqualiter, & ad ſepulcrum ejus accedens (tumulata namque fuerat ad caput ſancti viri *Tatwini*, quondam ſancti patris *Guthlaci* in dictam inſulam ductoris & naucleri) quaſi extaſim paſſus, tot lacrymas, recuperato ſpiritu, ſuper tumulum fudit, tanquam uxorem, & filium, aut totam familiam ſuam ſubito infortunio perdidiſſet; donec dominus *Siwardus* [Abbas,] (quem, ut patrem ſuum, ſemper tenerrime venerabatur) ſeverius eum corripiens, invitum & renitentem de tumulo ad cameram ſuam abduxit. Nec multo poſt, *Wymundum* filium ſuum longa dyſenteria defunctum, ad latus virginis dextrum tumulavit. Uxorem etiam *Celfredam* conſequenter infra unius anni ſpatium decedentem, ad latus ſiniſtrum ejuſdem virginis, Regio apparatu lacrymiſque irremediabilibus ſepelivit. Ipſe vero tertio decimo anno regni ſui mortuus eſt, & (ut antea voverat) *Ripadio* Monaſterio ſepultus.

Cui ſucceſſit in regnum *Bertulphus* frater ſuus, regnavitque ſimiliter *Bertulphus.*
tredecim annos, *Athelwlphi* Regis Weſtſaxoniæ tributarius: ſed non more, nec amore fratris ſui *Withlaſii* Regis, ſanctos Dei, neque *Croylandiam* amplexatus. *Berfertus* namque filius ſuus, in ſancta vigilia Pentecoſtes, conſenſu patris ſui *Bertulphi*, cognatum ſuum ſanctum *Wiſtanum*, filium *Wimundi* filii Regis *Withlaſii* & *Alfledæ* filiæ *Ceolwlphi* quondam Regis (tanta ferebatur ad regnandum ambitione!) crudeliter ac impie interfecit. Corpus innocentiſſimi martyris tunc *Ripadio* delatum, juxta *Withlaſium* avum ſuum humatum, poſterioribus annis per fidelium devotionem ad *Eveſhamium* eſt tranſlatum. *Bertulphus* vero pater deprædator Monaſteriorum, etiam tranſiens per *Croylandiam*, quæcunque frater ſuus *Withlaſius*, vel alii Reges Merciorum, jocalia plurima in ſanctæ eccleſiæ ornamentum larga manu contulerant, omnia una cum tota pecunia, quam in Monaſterio invenire potuit, ſceleratiſſime diripuit, & conducens inde milites, cum bellum contra *Danos*, qui circa *Londonias* debacchabantur, iniret, ab iiſdem Paganis ſuperatus & fugatus eſt. In recompenſationem

838.

a Paucula.

tamen aliqualem pecuniæ direptæ, hujusmodi chartam pulcherrima privilegia continentem fecit *Croylandiæ* de terris suis & libertatibus, in his verbis.

851. Bertulphus *Rex Merciorum venerabili patri domino* Siwardo *Abbati Croylandiæ, omnibusque fratribus suis Monachis ejusdem monasterii præsentibus & futuris, salutem in Domino sempiternam. Gratias debitas vobis omnibus dignissime reddo pro pecunia, qua me per vos dudum prætereuntem, in mea maxima indigentia, contra Paganorum violentiam gratissimo & liberalissimo animo refovistis. Quo tempore quia de injuriosis damnis, vobis per quosdam vestros adversarios malitiose nimium illatis, mihi graviter conquesti estis, qui nequiter insidiantes in exterioribus ripis aquarum vestrarum, si dictas ripas ascenderent in piscando qui de fugitivis servi vestri sunt effecti, & pari modo multotiens custodientes [terminos] Mariscorum vestrorum, si forte oves & boves aut cetera animalia vestra longius errantia revocare dicti servi vestri excederent, ut eosdem servos vestros extra vestram insulam inventos, velut impunitatis suæ violatores, publicis legibus subjicerent & damnarent, sicque necesse fuit frequentissime vel dictos servos vestros in manus hostium suorum incidere & perire, vel eorum labores ad justum commodum vestrum non procedere. Proposita ergo tali querela vestra per fratrem* Askillum *commonachum vestrum palam coram Prælatis & Proceribus totius regni mei Merciæ apud* **Benigndon** *ultimo congregatis, omnibus tenerrime compatientibus super* [a] *ejusmodi vobis illatis injuriis, ad honorem Dei & sanctæ matris Ecclesiæ relevationem, considerantibus etiam & collaudantibus universis perfectionem sanctissimæ religionis vestræ, pro majore pace & quiete vestri sacri Monasterii, complacuit privilegia domini* Withlafii *Regis, fratris, & prædecessoris mei, de impunitate vobis concessa, declarare & dilatare, in eleemosynam animæ meæ, declarataque ac dilatata meo chirographo confirmare.*

Quapropter præcepi Radboto *vicedomino* Lincoln. *ceterisque ministris meis in illa patria constitutis, insulam vestram* Croylandiæ, *ac terminos Mariscorum vestrorum circuire & describere; mihique & consilio meo, ubicunque in ultimo Paschæ fuissemus, fideliter & lucide demonstrare: qui jussa complentes, istis nominibus insulæ vestræ mariscorum vestrorum circuitum mihi, & consilio meo, sanctum pascha nostrum tunc apud* **Kyngesbury** *tenentibus, aperte descriptum obtulerunt. Claudit enim insulam vestram de* **Croyland** *ad ejus Orientem (prout antiquitus per eam dotavit monasterium vestrum inclytus quondam Rex Merciæ* Ethelbaldus *fundator vester, & ceteri Reges Merciorum sui successores suis chirographis confirmaverunt) ab* **Aswyktofthirne** *usque ad* **Tedwarthar** *aqua de* **Schepishee,** *habens dictam insulam in parte sua Occidentali, & mariscum de* **Cappelade** *in parte sua Orientali: & de* **Tedwarthar** *usque ad* **Namanslandhirne** *claudit eam aqua de* **Southee,** *habens dictam insulam in parte sua Boreali, & sylvam de* **Ancarig** *in parte sua Australi: & de* **Namanslandhirne** *usque ad pontem de* **Croyland** *claudit eam aqua de* **Neene,** *habens dictam insulam in parte sua Orientali, & mariscum vestrum dictum* **Alderlound** *in parte sua Occidentali: & de ponte de* **Croyland** *usque ad* **Wodeladmouth** *claudit eam aqua de* **Weland,** *habens dictam insulam in parte sua Orientali, & mariscum vestrum dictum* **Goggislound** *in parte sua Occidentali: & de* **Wodelademouth** *usque ad communem Seweram de* **Asendyk** *claudit eam prædicta aqua de* **Weland,** *habens dictam insulam in parte sua Australi, & mariscum de* **Spaldelyng** *in parte sua Boreali: & de prædicta Sewera usque ad* **Aswyktoft** *claudit eam prædicta aqua de* **Asendyk,** *habens dictam insulam in parte sua Australi, & mariscos de* **Spaldelyng, Weston, &** **Multon** *in parte sua Boreali. Mariscorum vero vestrorum, jacentium ex opposito insulæ vestræ de* **Croyland** *ad ejus occidentem, limites & termini,*

a Hujusmodi.

per

per eosdem ministros meos descripti, nominibus istis mihi sunt oblati: viz. 851.
de Namanslandhyrne *usque ad* Fynset, *& inde usque ad* Groynes, *& inde usque ad* Folwardstakyng, *& inde versus Boream usque ad* Weland, *ubi* Southlake *intrat in* Weland, *& sic transeundo ipsam aquam de* Weland, *& ascendendo ad* Aspath, *& inde versus Boream usque ad* Werwerlake, *& sic per* Harynholt, *usque ad* Mengerlake, *& inde usque ad* Oggot *sive* Dedmanslake, *& sic per* Apynholt *&* Wodelade *versus Orientem usque ad* Wodeladmouth, *qui est terminus insulæ vestræ in illa parte contra Boream, sicut* Namanslandhyrne *est terminus insulæ vestræ contra Austrum. Communia etiam pasturæ omnium animalium vestrorum protenditur ultra dictos terminos mariscorum vestrorum versus Austrum usque ad agrum monachorum [Ecclesiæ] de* Medeshamsted, *& versus Occidentem usque ad agrum monachorum Ecclesiæ sanctæ* Pegæ *in Australi marisco de* Weland, *& in Boreali marisco protenditur versus Occidentem usque ad ædificia de* Depyng, *& versus Boream usque ad ædificia de* Spaldelyng, *omnibus anni temporibus, prout a fundatione Monasterii vestri hactenus omnia prætacta pacifice possedistis. Pro servis ergo vestris, quos de fugitivis sive piscatores, sive pastores vobis facietis, cum communi consilio totius regni mei concedo sancto monasterio vestro ultra exteriores ripas quinque agrorum claudentium insulam vestram viginti pedes in latitudine ab ipsa aqua, ubicunque ascenderint ad retia sua extrahenda, aut ad alia sua necessaria in terra solida peragenda. Similiter quocunque protenditur animalium vestrorum communia in prædictis mariscis, illuc extenditur etiam fugitivorum vestrorum licentia, ut si forte in agros contiguos ex tempestate, vel alio infortunio, vel latrocinio abducta fuerint; consentientibus omnibus Prælatis & Proceribus meis, concedo ipsis fugitivis vestris, quod sicut alii liberi homines, animalia vestra* [a] *prædicta persequantur, & meliori modo, quo poterunt, repetant & reducant, & quasi in ecclesia sua essent, pace mea & impunitate per totam viam suam gaudeant: subque mutilatione membri magis necessarii nullus eos audeat molestare, vel in aliquo* [b] *contrariari.*

Insuper pro dicti Withlafii *quondam Regis, fratris & prædecessoris mei, proque redemtione meorum peccatorum, cum communi consilio gratuitoque consensu omnium magnatum Regni mei concedo Deo, & beatissimo confessori suo* S. Guthlaco, *sacratissimoque monasterio vestro* Croylandiæ, *quod per totum regnum meum Merciæ Abbas, monachus, conversusve sacri monasterii vestri, qui nunc estis, vel qui vobis succedent in futurum post vos, ibidem Domino servituri, pro quocunque negotio processerint, de dictis fugitivis viæ suæ famulos licenter sibi faciant & producant; inque præsentia dicti Abbatis, monachi, vel conversi, ubique per regnum meum, sicut in Ecclesia sua* Croyland, *salvi permaneant & securi, ac ab omni periculo immunes penitus & indemnes, sub mutilatione membri magis dilecti, si quis istud privilegium meum attentaverit, in aliquo temere violare. Quod si extra prædictos viginti pedes in ripis exterioribus aquarum vestrarum, aut extra villatas, quæ communia vobiscum vendicant in Occidentalibus mariscis vestris, ex utraque parte aquæ de* Weland, *aut alibi, vobis absentibus, absque viatica litera Abbatis loci vestri, talis fugitivus repertus fuerit, juxta demerita legali supplicio subjacebit.*

Pro etiam anima Domini Withlafii.

Declaratis itaque terminis tam insulæ vestræ, quam mariscorum vestrorum, [c] *declaratis etiam ad honorem Dei privilegiis domini* Withlafii, *ac aliorum Regum Merciæ, prædecessorum meorum, vobis magnifice concessis, complacuit unanimiter mihi ac universo consilio meo, vestra omnia loca mei auctoritate regii chirographi confirmare. Confirmo ergo vobis, & [omnibus] successoribus vestris regulam sancti* Benedicti *sub habitu vestro tam nunc professis, quam post vos professuris, principalem vestram Ecclesiam* Croylandiæ, *in qua venerandæ reliquiæ sanctissimi* Christi *confessoris, & patroni vestri beati* Guthlaci *corporaliter tumulati, ultimam resurrectionem feliciter expectant;*

a Perdita prosequantur. *b* contraire. *c* Dilatatis.

totamque

851. totamque insulam adjacentem, prout per terminos suos superius declaratos ministrorum meorum diligentia sufficientissime est descripta, in sedem separalem Abbathiæ vestræ, in situm specialem Monasterii vestri, & in vestrum plenum dominium singulariter & perpetuo possidendum, una cum duobus Mariscis jacentibus ad ejus Occidentem, viz. Alderlound in Australi parte aquæ de Weland, & Goggislound in ejusdem aquæ parte Boreali, per terminos similiter superius declaratos. Hæc est hæreditas Domini, dos Ecclesiæ Christi, solum sanctæ Mariæ & beati Bartholomæi Apostoli,, sancti Guthlaci monachorumque suorum sanctuarium sacratissimum, & monasterium ab omni terreno servitio liberrimum, Illustrissimorum Regum eleemosyna specialis, & in omni tribulatione universis locus refugii singularis, mansio sanctorum perpetua, & possessio viris religiosis communi Regni consilio [a] specialiter appropriata, proque frequentibus miraculis sanctissimi confessoris, inter vineas Engaddi balsami mater semper fertilis, & pro Regum privilegiis Bosor in solitudine, omnibus pœnitentibus civitas gratiæ & salutis. Si quis sacrarium hoc violaverit, vel in aliquo vexaverit, vindicabit in illum dextera mea, & hæredes mei, quicunque post me fuerint hujus regni Merciæ perenniter sceptrigeri successores.

Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco, sacroque monasterio vestro Croylandiæ de dono Fregisti, quondam Militis domini Kenulphi Regis, Ecclesiæ de Langtoft & in campis ejusdem villæ sex carucatas terræ, habentes in longitudine quindecim quarentenas, & novem quarentenas in latitudine, & centum acras prati & sylvam & mariscum duarum leucarum in longitudine, & duarum leucarum in latitudine, & XL. acras de eodem feodo in campis de Depyng. Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco, sacroque monasterio vestro, de dono Algari militis, filii Northlang, Ecclesiam de Tetford cum capella sancti Johannis Evangelistæ de Baston, & in eadem parochia quatuor carucatas terræ, continentes in longitudine octo quarentenas, & octo quarentenas in latitudine, & XLV. acras prati, & mariscum continentem in longitudine sexdecim quarentenas, & octo quarentenas in latitudine; & unum molendinum, & dimidium alterius molendini, & totam piscariam in aqua, sicut circuit pratum vestrum versus Orientem; & de dono ejusdem Algari militis in Repingale tres carucatas terræ, & LX. acras prati. Confirmo etiam Deo & S. Guthlaco, sacroque monasterio vestro de Croyland, ex dono Algari Comitis, patris junioris Algari, qui nunc est, ecclesiam de Cappelade, cum capella sancti Johannis Baptistæ in eadem villa, & in campis tam de Holbeth, quam de Cappelade, quatuor carucatas terræ arabilis, & sex bovatas, & octodecim acras prati, & mariscum duo mille acrarum, & mariscum tres mille acrarum: & de dono ejusdem Algari Comitis senioris, ligneam capellam sanctæ Mariæ per Spaldeling, quæ Anglice Stokkym appellata, sita est in Orientali parte fluminis ejusdem villæ; & in campis tam de Pynchbek, quam de Spaldelyng, quatuor carucatas terræ, & totam piscariam prædicti fluminis a ponte quæ ducit de cœmeterio prædictæ capellæ sanctæ Mariæ, ad cœmeterium lapideæ capellæ sancti Nicholai, & Anglice Stonyn appellatæ, quæ sita est in Occidentali ripa, in manerio prædicti Comitis Algari, qui dedit ipsam piscationem a prædicto ponte usque ad Seweram de Alendyk, Deo & sancto Guthlaco de Croyland, pro anniversario die patris sui omnibus annis in vestro monasterio solenniter celebrando. Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco, sacroque monasterio vestro, de dono ejusdem Comitis Algari senioris, Ecclesiam de Sutterton, & tam in campis de Algarkyrk, quam de Sutterton, tres carucatas terræ arabilis, & duodecim bovatas, & viginti sex acras prati, & quatuor salinas. Et de dono Oswii Militis in Drayton, octo hidas terræ, & quatuor virgatas. Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco, sacroque monasterio vestro, de dono Asketelli, tres virgatas terræ in Glapthorne. Et de dono Wlgeti tres virgatas terræ in Peiekyrk. Et de dono Edulphi de Laithorpe, unam bovatam terræ. Et de dono Siwardi

[a] Separaliter.

vicedomini

vicedomini in Kyrkeby tres bovatas terræ, unam mansionem, tria cotagia. 851.
Et de dono Sigburgæ Comitissæ, in Staundon quinque hidas terræ. Et de dono Wlnoti in Adyngton duas hidas terræ, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ; & in alia Adyngton de dono ejusdem, unam virgatam terræ. Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco sacroque monasterio vestro, de dono Thoroldi vicedomini Lincoln. in Bukenhale duas carucatas terræ & dimidiam, & viginti sex acras prati, & L. acras sylvæ, [& septuaginta acras] de Brusce. Confirmo etiam Deo & sancto Guthlaco sacroque monasterio vestro, de dono Geolphi filii Malti in Halyngton quatuor bovatas terræ de Julando, & decem bovatas in servitio, & XXXIII. acras prati in Gernthorpe de eodem feodo. Hæc omnia supradicta, Ecclesias, capellas, terras, tenementa, pasturas, piscationes, maneria, mansiones, molendina, mersca, & mariscos, libera & soluta ab omni servitio seculari & onere terreno, concedo vobis & successoribus vestris in perpetuum; & præsenti meo Chirographo confirmo in regiam eleemosynam meam, pro anima domini Withlafii quondam Regis, fratris & prædecessoris mei, & pro animabus omnium progenitorum, parentum, & amicorum meorum. Et emancipo ab omni debito Regis, & omnis alterius domini, & hominis, cujuscunque fuerit dignitatis, excellentiæ, vel honoris, ut nihil a modo de vestri sacri monasterii Croylandiæ monachis, literatis, aut laicis, servis, aut tenentibus vestris, exigere [a] poterunt, præter orationes vestras & beneficia spiritualia, quo gratiam beatissimi confessoris Christi sancti Guthlaci apud vos corporaliter quiescentis, in nostris adipisci necessitatibus jugiter mereamur.

Cum ergo unanimi consensu totius præsentis consilii hic apud Kyngesbyry anno Incarnationis Christi Domini octingentesimo quinquagesimo primo, feria sexta, in hebdomada paschæ, pro regni negotiis congregati, istud meum regium chirographum sanctæ crucis signo stabiliter & immutabiliter confirmavi. ✠ Ego Ceolnothus Archiepiscopus Dorobernen. sanus & incolumis tam mente quam membris, manu mea consignavi. ✠ Ego Swithulphus Londoniensis Episcopus, in meipso expertus gratiam Dei, & sanctissimi confessoris sui Guthlaci, humili devotione ad jussionem domini mei Regis istud chirographum dictavi, & inter ceteros dominos Episcopos in ordine meo subscripsi. ✠ Ego Swithunus Wintoniensis Episcopus, gaudens & lætus quotiens aliquibus miraculis piissimus Dominus lætificat civitatem suam, sanctam matrem nostram Ecclesiam, huic Regis chirographo subnotavi. ✠ Ego [b] Elstanus Schireburnensis Episcopus, devotus & perpetuus debitor sancti Guthlaci, privilegio sanctæ Ecclesiæ suæ congratulans, signum feci. ✠ Ego Orkenwaldus Lichefelden. Episcopus, hilaris ac alacer in cunctis sanctæ Ecclesiæ prosperis successibus, promto animo collaudavi. ✠ Ego Rethunus Legerecensis Episcopus, filius ac famulus sancti Guthlaci, quamdiu vixero, gratanter procuravi. ✠ Ego Godwinus [c] Roffens. Episcopus, honorem Dei per hoc chirographum ardenter affectavi. ✠ Ego Wlfardus Abbas Eveshamen. approbavi. ✠ Ego Livingus Abbas Winchelcumbæ commendavi. ✠ Ego Hedda Abbas de Medeshamsted diligenter procuravi. ✠ Ego Enulphus Dux consensi. ✠ Ego [d] Osrithus Dux consului. ✠ Ego Serlo Comes consensum præbui. ✠ Ego Elherus Comes annui. ✠ Ego Huda Comes assensum dedi. ✠ Ego Oslac pincerna Regis Ethelwlphi, & legatus ipsius domini mei, & filiorum suorum, nomine illorum & omnium Westsaxonum, istud chirographum domini Bertulphi Regis plurimum commendavi. ✠ Ego Bertulphus Rex Merciorum, palam omnibus Prælatis & Proceribus Regni mei, Divinam deprecor majestatem, quatenus per intercessionem sanctissimi confessoris sui sancti Guthlaci, omniumque sanctorum suorum, dimittat mihi & omni populo meo peccata nostra: & sicut per aperta miracula sua nobis ostendere dignatus est misericordiam suam, sic super Paganos hostes suos dare nobis dignetur in omni certamine victoriam; & post præsentis vitæ fragilem cursum, in consortio sanctorum suorum gloriam sempiternam. Amen.

a Poterimus. b Elfstanus. c Roffi. d Osricus.

Guthlaci miraculum. 851. Fecit Deus in isto consilio ad honorem sanctissimi confessoris sui *Guthlaci* celeberrimum miraculum, quo devotio totius terræ ad peregrinationem peragendam *Croylandiæ* jam plus solito tepidam, deinceps fieret frequentissima, & per omnes vias ab omnibus provinciis redderetur quotidie rediviva. Cum enim totam *Angliam* contereret hoc anno quidam morbus, quasi paralysis, nervis hominum, mulierum, ac infantium frigore repentino & excessivo hyemis durius orientis, nullo prævalente pannorum remedio repercussis, ac maxime brachiis ac manibus hominum inutilibus factis & totaliter arefactis, quem quidem morbum præiens quasi nuncius ejus certissimus, dolor intolerabilis membrum sic ægrotans præoccupavit: contigit in hoc consilio plures tam majores quam minores dicto incommodo laborare. Cumque regni negotia proponerentur, dominus *Ceolnothus*, Archiepiscopus Doroborn. qui dicto morbo vexabatur, aperte consuluit, divina negotia debere primitus proponi, & sic humana negotia, *Christi* suffragante gratia, finem prosperum posse sortiri. Assentientibusque universis, cum dominus *Siwardus* Abbas [*Croylandiæ*] quæreretur, eo quod in conciliis & synodis, pro magna facundia sua & religione sancta, quasi divinus interpres multis jam annis extiterat, & innumerabilium negotiorum totius cleri gratiosissimus expositor ac promotor, ac pro nimia senectute non adesset, quin per fratrem [a] *Askillum* commonachum suum, suam absentiam longi senii sui gravitate humillima litera excusaret: ipsemet Rex *Bertulphus* querelæ Ecclesiæ *Croyland.* reminiscens, coram concilio injurias domino *Siwardo* Abbati, ac Monasterio suo *Croylandiæ* adversariorum suorum fatuo furore sæpius illatas patenter exposuit, & ut remedium apponeretur, decerni communi consilio imperavit. Cum ergo istud negotium in medio versaretur, & petitio domini *Siwardi* Abbatis super hoc per prædictum fratrem *Askillum* proposita, de manu ad manum Prælatorum ac Procerum totius concilii cucurrisset, aliusque aliud consuleret, dominus *Ceolnothus* Dorobornens. Archiepiscopus alta voce de morbo suo se sanum & incolumem exclamavit meritis sanctissimi confessoris *Christi* beatissimi *Guthlaci*, cujus negotia tunc in manibus tractabantur. Exclamant [b] item plures alii potentissimi in dicto concilio tam Pontifices, quam Magnates, se dicto morbo laborasse, sed jam per Dei gratiam, & sanctissimi *Guthlaci* merita, nihil doloris ex prædicto incommodo in membris aliquibus se sentire. Omnesque ad visitandum sacratissimam tumbam sanctissimi *Guthlaci* Croyland devota peregrinatione, quam citius poterant, voto mox arctissimo suas conscientias astrinxerunt. Quapropter dominus Rex *Bertulphus* Episcopo Londonien. præcepit (qui tunc optimus notarius habebatur, & dictator eloquentissimus, insuper dicto morbo contactus, jam se sanatum maximo gaudio prædicabat) privilegium Croyland in manus assumere, & medicum suum sanctum *Guthlacum* chirographo suo, prout concilium statueret, insisteret honorare. Quod & factum est. Ideo in subscriptionibus Regii chirographi, Archiepiscopus Doroborn. *Ceolnothus se sanum & incolumem* confitetur. Sanctus *Swithunus* Episcopus Wynton. *de Domini miraculis lætatur. Ælfstanus* Schireburnen. & *Orkenwaldus* Lichefelden. Episcopi de *profectibus Ecclesiæ* gratulantur. Et *Rethunus* Legerecensis Episcopus se sancto *Guthlaco famulum*, *quoad viveret*, pollicetur. Universique concilii optimates affectu ardentissimo regiæ benevolentiæ penes sanctum *Guthlacum* in omnibus obsequuntur.

Confluentibus itaque quotidie de tota terra populis innumeris languidorum ad sacratissimam sancti *Guthlaci* tumbam, & devotione debita per merita sanctissimi confessoris divinam gratiam implorantibus, Dominoque aperiente universis fontem largissimum misericordiæ salutaris, ita ut una die aliquotiens ultra centum hujusmodi paralytici curarentur:

a *Askitellum.* b Pariter.

ditatus

ditatus est Abbas *Siwardus* supra modum, & vehementer magnus effectus, 851.
in tantum, ut, qui cum beato *Job* infima paupertate probatus erat, & ex omni monasterii sui thesauro etiam ad quadrantem ultimum spoliatus, quia maledixit minime diebus suis, nec aliquid stultum locutus contra Dominum, sed semper illæsam patientiam conservavit, cœpit (largiente Domino) bonis omnibus abundare, ut tam in thesauris ac stauris, quam in terris ac tenementis, ei pro primis amissis, duplicia postmodum redderentur, fieretque senectus ejus [a] multo fertilior, & in duplo fœlicior, quam inventus.

Accessit ad prosperitatem senii sui, quod inclytus Rex Westsaxonum *Ethelwlphus*, cum de Roma, ubi limina Apostolorum *Petri* & *Pauli*, ac sanctissimum Papam *Leonem*, multa devotione una cum juniore filio suo *Alfredo* peregre visitaverat, noviter revertisset, omnium Prælatorum ac Principum suorum, qui sub ipso variis provinciis totius *Angliæ* præerant, gratuito consensu, tunc primo cum decimis omnium terrarum, ac bonorum aliorum sive catallorum, universam dotaverat Ecclesiam Anglicanam per suum Regium chirographum confectum inde in hunc modum.

Charta Ethelwlphi Regis de decimis totius Angliæ. 855.

Regnante Domino nostro in perpetuum; dum in nostris temporibus bellorum incendia, & direptiones opum nostrarum, nec non & vastantium crudelissimas hostium deprædationes barbararum paganarumque nationum, multiplices tribulationes ad affligendum nos pro peccatis nostris usque ad internecionem, tempora cernimus incumbere periculosa: quamobrem ego Ethelwlphus *Rex Westsaxonum, cum concilio Episcoporum ac Principum meorum, consilium salubre atque uniforme remedium affirmantes, consensimus, ut aliquam portionem terrarum hereditariam antea possidentibus omnibus gradibus, sive famulis & famulabus Dei Deo servientibus, sive laicis miseris, semper decimam mansionem, ubi minimum sit, tum decimam partem omnium bonorum, in libertatem perpetuam donari sanctæ Ecclesiæ dijudicavi, ut sit tuta & mnnita ab omnibus secularibus servitutibus, imo Regalibus tributis, majoribus & minoribus, sive taxationibus, quæ nos dicimus* **Wynterden**, *sitque libera omnium rerum, pro remissione animarum & peccatorum nostrorum, aut serviendum Deo soli, sine expeditione, & pontis extructione, & arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis ad Deum sine cessatione preces fundant,* [*quo*] *eorum servitutem in aliqua parte levigamus. Acta sunt hæc apud Wintoniam in Ecclesia sancti* Petri, *anno Dominicæ incarnationis* DCCC.LV. *indictione tertia, Nonas Novembris, ante majus altare, pro honore gloriosæ virginis, & Dei genetricis,* Mariæ, *sanctique* Michaelis *Archangeli, & beati* Petri *Apostolorum principis, nec non & beati patris nostri* Gregorii *papæ, præsentibus & subscribentibus Archiepiscopis & Episcopis Angliæ universis, nec non* Beorredo *rege Merciæ, &* Edmundo *Estanglorum rege, Abbatum, & Abbatissarum, Ducum, Comitum, procerumque totius terræ, aliorumque fidelium infinita multitudine, qui omnes regium chirographum laudaverunt, dignitates vero sua nomina subscripserunt.* Rex vero *Ethelwlphus* pro firmitate ampliore obtulit hanc chartulam scriptam super altare sancti *Petri* Apostoli; & Episcopi pro fide Dei illam acceperunt, & per omnes ecclesias postea transmiserunt in suis parochiis publicandam.

Porro *Bertulpho* Regi Merciorum, postquam XIII. annis regnaverat, mortuo, *Beorredus* in regnum successit. In cujus tempore prædictus venerabilis pater dominus *Siwardus*, plenus dierum & decrepitus, LXII. annis officio pastorali strenuissime administrato obiit. Cui ad officium Abbatis Monasterii Croylandensis dominus *Theodorus* succedebat. In ejus tempore Dani ubique per terram prædas agentes, maxime Northumbriam & Merciam devastarunt. Mortuo simul *Ethelwlpho* Rege Westsaxonum, *Ethelbaldus* & *Ethelbertus* filii ejus regnum paternum inter se partiuntur succedentes. *Ethelbaldus* thorum patris sui ascendens, (quod nec inter gentes usquam est auditum) propriam novercam *Judittam*, quondam filiam regis Francorum sumtam à patre *Ethelwlpho* in conjugium, cum omnium

Beorredus, R. Merc.

Ethelbaldus R. Westſ. 858.

[a] multum.

um comprovincialium scelus suum abhorrentium maximo stupore, duxit in uxorem; qui biennio in tam vili volutabro decurso moritur, parsque
Ethelbertus. 860. sua fratri suo *Ethelberto* integre adunatur. At iste validissimus adolescens, & Danorum triumphator invictus, strenue per quinquennium regno de-
Ethelredus. 866. fenso defungitur. Et *Ethelredus* tertius frater in [a] regnum elevatur. Tempore cujus cum gravissimæ afflictiones bellorum fierent, Paganis undique irrumpentibus, qui & Northumbriorum partes invadentes, Eboracum occupaverant, & etiam Estangliam depopulantes, Merciam invaserant, ac apud **Nothingham** anno Domini DCCCLXVI. hyemabant: *Beorredus*, collecto grandi exercitu, firmatus etiam viribus *Ethelredi* Regis Westsaxonum, ac *Alfredi* fratris sui, quorum sororem desponsaverat, Paganos **Nothingham** relinquere coegit, & Eboracum repetere. Qua
Algarus *jun.* *Comes.* expeditione cum Comes *Algarus* junior magna militaris probitatis gesta fecisset, ac *Beorredo* Regi, & duobus fratribus Westsaxoniæ, causa suæ nobilis militiæ, præcipuus & [b] carissimus haberetur, *Croylandensis* etiam Monasterii amicissimus, ac domino *Theodoro* Abbati multum familiaris, (sicut domino *Siwardo* antea fuerat) in omnibus negotiis & necessitatibus existeret adjutor promtissimus: etiam de manerio suo [c] **Spaldinge**, quod ante paucos dies tunc *Theodoro* Abbati pro anima Comitis *Algari* senioris, patris sui, contulerat, nec non de omnibus terris & tenementis tunc monasterio *Croyland.* pertinentibus hujusmodi confirmationem de rege *Beorredo* impetravit eidem Abbati *Theodoro* in his verbis:

Beorredi Charta. Beorredus, *largiente Dei gratia, Rex Merciorum, omnibus provinciis, & populis earum universam Merciam inhabitantibus, & fidem catholicam conservantibus, salutem* [d] *sempiternam in Domino nostro* Jhesu Christo. *Quoniam, peccatis nostris exigentibus, manum Domini super nos extensam quotidie cum virga ferrea cernimus nostris cervicibus imminere; necessarium nobis & salubre arbitror, piis sanctæ matris Ecclesiæ precibus, eleemosynarumque liberis largitionibusque iratum Dominum placatum reddere, & dignis devotionibus ejus gratiam in nostris necessit tibus auxiliariam implorare: id oque & ad petitionem strenuissimi Comitis* [Algari,] *mihi meritoque dilectissimi, concessi Regio chirographo meo* Theodoro *Abbati* Croylandiæ, *tam donum dicti Comitis* Algari, *quam dona aliorum fidelium præteritorum ac præsentium dicto suo sancto Monasterio, in eleemosynam etiam animæ meæ, & in remissionem meorum criminum, devotione libera confirmare. Confirmo ergo Deo, & sanctissimo confessori suo* Guthlaco *Croylandiæ, monachisque omnibus ibidem Deo servientibus, & in perpetuum servituris, totam insulam suam Monasterio adjacentem, prout in chirographis inclyti quondam Regis Merciorum* Ethelbaldi *fundatoris sui, ac aliorum regum prædecessorum meorum, per limites & terminos est descripta, in situm separalem Abbathiæ suæ, cum duobus mariscis jacentibus ex opposito ejusdem insulæ ad* [e] *Orientem ex utraque parte aquæ de* **Weland**, *viz. cum* **Alderlound** *in parte Australi, & cum* **Goggislound** *in parte Boreali, eisdem terminis quibus eos ab initio habuerunt. Confirmo etiam prædicto monasterio* Croylandiæ, *de dono prædicti dilectissimi mihi inclyti Comitis* Algari, *manerium suum, quod situm est in Orientali parte fluminis in* **Spaldelyng**, *cum quatuor carucatis terræ arabilis, &* XXIV. *mansionibus, &* LXXX. *cotagiis in eadem villa de* **Spaldelyng**; *& de dono Comitis* Algari *senioris, patris sui, ligneam capellam sanctæ* Mariæ, *sitam in eadem parte fluminis in* **Spaldelyng**, *cum quatuor carucatis terræ adjacentibus ex utraque parte fluminis, tam in campis de* **Pynchebek** *quam de* **Spaldeling**; *& de dono ejusdem Comitis* Algari *Ecclesiam de* **Tappelade**, *cum quatuor carucatis terræ, &* VI. *bovatis, &* XVIII. *acris prati, & mersco duarum acrarum in litore maris, & marisco* III. *acrarum contiguo aquæ de* **Shepishee**, *claudenti insulam suam de* **Croyland** *ad ejus Orientem; & de dono ejusdem Comitis* Al-

a Regem. *b* Clarissimus. *c* Spaldingiæ. *d* Perpetuam. *e* Occidentem.

gari

gari *Ecclesiam de* Sutherton *cum capella de* Salteney, *&* III. *carucatas terræ*, XXII. *bovatas, &* XXXVI. *acras prati, tam in campis de* Algarkyrke, *quam de* Sutherton, *& cum quatuor salinis in eadem villa. Similiter confirmo prædicto Monasterio de* Croyland, *de dono* Oswii *militis, in Dreytona*, VIII. *hidas terræ, &* IV. *virgatas, & Ecclesiam ejusdem villæ. Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Morcardi *militis mei, totam terram suam de* Depyng, *cum* CC. *mansionibus, & cotagiis* CCCC. *& duabus Ecclesiis; viz. quicquid habuit in eadem villa, & in campis ejus, ab aqua de* Weland *ad Austrum, usque ad campos de* Langetoft *ad ejus Aquilonem, & inter campos de* Calington *ad ejus Occidentem usque ad* Aspath *in marisco ad ejus Orientem. Similiter confirmo prædicto monasterio, de dono* Fregisti *militis, totam villam de* Langetoft, *cum omnibus terris, & mariscis, quæ prædictus* Fregistus *habuit in eadem villa, & cum Ecclesia ejusdem villæ. Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Algari *militis filii* Northlang, *in* Baston, *& in* Tetford *omnes terras, & tenementa quas dictus* Algarus *habuit in Ecclesia, & capella sancti* Johannis *in eadem villa; & de dono ejusdem* Algari *in* Repyngale, III. *carucatas terræ arabilis, &* LX. *acras prati. Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Normanni *quondam vicedomini in* Sutton *juxta* Bosworthe, *duas carucatas terræ, & unum molendinum ventricium; & de dono ejusdem* Normanni *in* Stapilton, *manerium suum, & duas carucatas terræ; & de dono ejusdem* Normanni *in* [a] Badby, IV. *hidas terræ, cum manerio, &* XXX. *acris prati. Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Thoroldi *quondam vicedomini* [b] Lincoln. *in* Bokenhale, II. *carucatas terræ & dimidiam, &* XXVI. *acras prati, &* L. *acras sylvæ, [&* LXX. *acras] de* Brusche. *Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Geolphi *filii* Malti *in* Halyngton, *quatuor bovatas terræ de* Juland, *&* X. *bovatas in servitio, &* XXX. *acras prati de eodem feodo de* Geruntho*r*pe. *Similiter confirmo prædicto Monasterio, de dono* Asketelli *in* Glapthorn, *tres virgatas terræ; & de dono* Wulgeti *in* Peykyrk *tres virgatas terræ; & de dono* Siwardi *in* Kyrkeby, III. *bovatas terræ, unam mansionem, &* III. *cotagia; & de dono* Edulphi *in* Laythorpe, *unam bovatam terræ; & de dono* Wulnoti *in* Adyngton, *duas hidas terræ, & piscariam, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ; & in alia* Adyngton, *unam virgatam terræ; & de dono* Sigburgæ *Comitissæ in* Staundon, V. *hidas terræ; & de dono* Grymketelli, *unam hidam & dimidiam in* [c] Thirning.

Hæc omnia prænominata, insulam, mariscos, & mersca, Ecclesias, & capellas, maneria, mansiones, & cotagia, sylvas, terras, & prata, concedo, constituo, & confirmo Deo, & sancto Guthlaco, *libera, soluta, & emancipata ab omni onere terreno & servitio seculari, pro animabus prædictarum rerum donatorum, & pro merito animæ meæ, & animarum omnium progenitorum, ac hæredum meorum, in eleemosynam æternam Abbati* Theodoro, *& monachis suis in* Croylandensi *Monasterio Domino servientibus perpetuo possidendam. Istud regium chirographum meum anno incarnationis Domini nostri* Jhesu Christi *octingentesimo sexagesimo octavo, Calend. Augusti, apud* Snothryngham *coram fratribus, & amicis, & omni populo meo in obsidione Paganorum congregatis, sanctæ crucis munimine confirmavi.* ✠ *Ego* Ceolnothus *Archiepiscopos Doroborn. subnotavi.* ✠ *Ego* Elstanus *Londoniensis episcopus corroboravi.* ✠ *Ego* Edmundus *Schireburnen. episcopus collaudavi.* ✠ *Ego* Alcwinus [d] *Winton. episcopus commendavi.* ✠ *Ego* Kynebertus *Lichefelden. episcopus consignavi.* ✠ *Ego* Ethelbertus *Hereford. episcopus crucem meam feci.* ✠ *Ego* Wlfius *abbas Eveshamen. approbavi.* ✠ *Ego* Hedda *de* Medeshamsted *abbas consensensum dedi.* ✠ *Ego* *Tivinus *abbas de sancto* Albano *consului.* ✠ *Ego* Ethelredus *Rex Westsaxoniæ assensum præbui.* ✠ *Ego* Alfredus *frater Regis Westsaxoniæ consensi.* ✠ *Ego* Edmundus *Rex Estangliæ procuravi.* ✠ *Ego*

868.

a Baddeby. *b* Lyndcoll. *c Thyrning.* *d* Wigornensis.

 Adel-

868. Adelredus *dux favi.* ✠ *Ego* Osbirtus *dux annui.* ✠ *Ego* Algarus *Comes istud devote fieri deprecans à domino meo Rege gratiose impetravi.* ✠ *Ego* [a] Wulkelnus *Comes adjuvi.* ✠ *Ego* Adelwlphus *Comes concessi.* ✠ *Ego* Turgotus *Comes consensi.* ✠ *Ego* Alcmundus *Comes consideravi.* ✠ *Ego* Diga *Comes interfui.* ✠ *Ego* Lefwinus *Comes aspexi.* ✠ *Ego* Burkardus *Comes conscripsi.* ✠ *Ego* Ascerus *Comes affui.* ✠ *Ego* Thurstanus *Comes stabilivi.* ✠ *Ego* Reynardus *Comes consului.* ✠ *Ego* Tilbrandus *Comes subscripsi.* ✠ *Ego* Beorredus *Rex Merciorum intimo animi affectu, totisque præcordiis, gratias exolvo speciales omni exercitui meo; maxime tamen viris ecclesiasticis, Episcopis, & Abbatibus, aliis etiam inferioris status & dignitatis; qui, licet piissimæ memoriæ Rex quondam* Ethelwlphus *pater meus per sacratissimam chartam suam, ab omni expeditione militari vos liberos reddiderit, & ab omni servitio seculari penitus absolutos, dignissima tamen miseratione super oppressiones Christianæ plebis, Ecclesiarumque, ac Monasteriorum destructiones luctuosas benignissime compassi, contra nefandissimos Paganos in exercitum Domini promti & spontanei convenistis, ut, tanquam Martyres,* Christi *cultus sancto sanguine vestro augeatur, & barbarorum superstitiosa crudelitas effugetur.*

Porro, sicut [b] Chronici tradunt, in obsidione prætacta cum pagani munitione fortissimorum murorum, & arcis validissimæ confidentes, egredi ad bellum detrectarent, & Christiani muros frangere non valerent, pace inter Christianos & paganos facta, pagani relicto castello cum ingenti præda Northumbriam repetunt. [Et *Ethelredus* Rex & frater suus *Alfredus* cum
869. suis cohortibus in *Westsaxoniam* revertuntur.] Anno vero proxime sequente, paganorum exercitus, apud *Eboracum* cum aliquandiu moram fecisset, hyeme finita in Lindissy navigio transvehitur, & apud **Humberstan** ascendens, universam patriam depopulatur: quo tempore destructum est per illos celeberrimum & antiquum monasterium de **Bardeney**, monachis omnibus absque ulla misericordia in Ecclesia interfectis. Cumque ibidem per totam illam æstatem terram ad cineres rescidissent ferro flammaque devorantes, circa festum sancti *Michaelis* in **Kesteven** ingressi, omnia con-
870. terunt, interficiunt, & incendunt. Tandem, anno incarnationis Dominicæ octingentesimo septuagesimo, mense Septembri, contraxit universam juventutem *Hoylandiæ* strenuissimus Comes *Algarus*, duoque milites [c] Schenescalli sui, *Wibertus* & *Leofricus* (de quorum nominibus adhuc villis, in quibus manserant, nomina retinentibus, senes & rustici remanentes vocabula dederant, [scilicet] **Wiberton**, id est, *villam Wiburti*, & **Lefrinkton**, id est, *villam Leofrici* appellantes) una cum cohorte *Croylandiæ* monasterii, videlicet cc. bellatoribus robustissimis, eo quod maxima pars illorum de fugitivis fuerat, (quibus præfuit frater *Tolius*, Monachus conversus ejusdem monasterii, miles ante suam conversionem per totam *Merciam* in bellicis artibus nominatissimus; sed tunc amore cœlestis patriæ, relicto seculo, spirituali militiæ apud Croylandiam mancipatus) contrahentes etiam secum de **Deping, Langtoft** & **Baston** circa ccc. viros fortes, & aptos ad bellum; insuper *Morcardum* dominum de **Brunne** cum familia sua, quæ fortissima fuit, & numerosa; occurrenteque vicedomino Lyncoln. nomine *Osgoto*, veterano & validissimo bellatore, cum cuneo [d] Lincolniensi numero D. omnes collecti in **Kesteven**, in festo sancti *Mauricii* martyris bellum cum paganis commiserunt, & largiente Domino victoriam, occisis tribus regibus cum ingenti multitudine, Christiani cædentes barbaros usque ad portas tentoriorum suorum persequebantur; ubi cum resisterent acerrime, nox bellum diremit, & invictissimus Comes exercitum revocavit.

Tres Danorum Reges cæsi.

Venerunt in ipsa nocte in castra Paganorum omnes ceteri Reges de pa-

a Wulfketel. *b* Chronicæ. *c* Senescalli. *d* Lyncolliensi.

tria,

tria, quo [a] divellentes inter se provinciam ad deprædandum processerant, 870
scilicet [b] *Gogroum*, *Baseg*, *Oskitel*, *Halfden*, & *Hamond*; & totidem Comites, scilicet *Frena*, *Vnguar*, *Vbba*, & uterque [c] *Sidrok*, senior, & junior, cum suis exercitibus, & præda magna nimis, mulierumque ac parvulorum multitudine numerosa. Quorum adventu cognito, Christianorum pars maxima timore perterrita, noctanter diffugit, & remanserunt cum prædicto Comite ac ducibus suis [d] de octo centum virorum vix [e] ducenti: cum quibus summo diluculo, auditis divinis officiis, & sumto sacro viatico, omnes ad moriendum pro *Christi* fide, patriæque suæ defensione paratissimi, in campum contra barbaros processerunt. Et videns validissimus Comes suum exercitum nimis immunitum, statuit iterum fratrem *Tolium* cum suis D. viris, eo quod fortissimi fuerant, in dextro cornu, assignans ei alam etiam fortissimam, illustrem militem *Morcardum* de **Brunne** cum omnibus, qui ejus vexillum sequebantur: inclytum vero vicedominum [Linc.] *Osgotum* cum suis D. in cornu sinistro posuit, donans ei alam [f] strenuam, scilicet militem *Hardingum* de **Rehale** cum omnibus Stanfordensibus, eo quod omnes juvenes erant, & nimium bellicosi. Ipseque cum suis Senescallis in acie media versabatur, utroque cornu, cum necesse cerneret, affuturus. Dani vero pro cœde suorum magis efferati, summo mane sepelientes tres Reges suos in villa, quæ antea **Laundon** vocabatur, nunc vero pro trium Regum Danorum sepultura, **Trekyngham** nuncupatur, [g] similiter quatuor Reges, & VIII. Comites; Nam duo Reges & quatuor Comites castra & captivos suos conservabant. Porro Christiani pro paucitate sua in unum cuneum conglobati, contra sagittariorum impetum durissimam testudinem clypeorum, & contra violentiam equitum densissimam aciem lancearum, omnes optime instructi à ducibus suis, tota die statione immobili prætendebant. Cumque sic invicti usque ad vesperam perdurassent, & adversariorum sagittarii tela sua in vacuum perdidissent, equitesque jam longo labore lassati, deficere inciperent, barbari ex condicto fugam fingentes, campum relinquere cœperunt. Quod videntes Christiani, ducibus suis invitis & multum dissuadentibus, aciem suam dissolvunt, & persequendo paganos dispersi per planitiem, absque ordine, ducumque custodia dividuntur. Revertentes autem barbari, tanquam leones in paucas oviculas debacchantur. Strenuissimus Comes *Algarus*, præclarissimique milites prædicti, & frater *Tolius*, in quodam campi tumulo cetera planitie aliquantulum altiore in orbem [h] conferti, barbaros arietantes diutissime sustinuerunt. Cumque præfatus Comes illustrissimus, & in perpetuum memorandus *Algarus*, prætactique VI. duces robustissimi, omnes fortissimos sui exercitus cecidisse cernerent, in confertissimum tumulum corporum Christianorum simul irrumpentes, ibique pro viribus, quicunque accessisset, suum sanguinem vindicantes, tandem innumeris confossi vulneribus super fratrum suorum cadavera corruerunt. Pauci juvenes de **Sutton** & **Gedeney** projectis armis in vicinam sylvam, vix evadentes proxima nocte sequente monasterium **Croyland** ingressi, stragem Christianorum & fratris *Tolii*, totius cohortis suæ internecionem, dum Abbas *Theodorus* & conventus suus suas matutinas vigilias persolverent, lugubri ac lacrymabili ejulatu clamantes, ad ostium Ecclesiæ nunciabant.

Algarus Comes cæsus.

Cunctis itaque de nuncio confusis, Abbas retentis secum senioribus monachis, & paucis infantibus, (forsitan illorum imbecillitas ad pietatem barbaros inclinaret) non recolens illud poeticum,

Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur;

omnes fortiores & adolescentiores, assumtis secum sacris Reliquiis Monasterii, scilicet sacratissima gleba corporis sancti *Guthlaci*, flagello, psal-

a Dividentes *b* Godruun *c* Cidrok *d* VIII. *e* II. *f* Strenuum scilicet. *g* Scilicet. *h* Conferti.

 terioque

870. terioque suo, aliisque præcipuis jocalibus, ac monumentis, scil. chartis fundationis *Ethelbaldi* Regis, ac aliorum Regum confirmationibus, regisque *Witlafii* quibusdam donariis, præcipit in proximas paludes fugere, & ibidem belli exitum expectare. Qui cum multa cordium suorum moestitia jussis obtemperantes, onerata navicula cum prædictis Reliquiis, & Regum monumentis, tabulam magni altaris laminis aureis contectam, quam Rex *Witlafius* aliquando dederat, decemque calices cum lavatoriis pelvibus, ollis, patellis, & aliis vasis æneis in fontem claustri projecerunt; quæ cum demergerentur, semper finis tabulæ pro sua longitudine super undam apparebat; unde illam extractam (cernentes ignes de villis in Kesteven paulatim appropinquare, & Paganos citius adesse pertimescentes) cum Abbate, senibusque prædictis dimiserunt; navimque suam sumentes, ad sylvam de Ancarig contiguam insulæ suæ versus Austrum perveniunt, & cum fratre *Toreto* anachorita tunc ibidem, ac aliis fratribus commanentibus, quatriduo commorati sunt, numero xxx. de quibus x. sacerdotes, ceteri inferiorum graduum extiterant. Abbas autem *Theodorus* assumtis secum duobus senibus prætactam tabulam extra Ecclesiam in parte Boreali ubi absconderit, usque in præsens non potuit deprehendi. Postea vero induentes se sacris vestimentis tam abbas, quam ceteri omnes, & in choro coadunati, regulares horas officii divini, posteaque Davidicum psalterium ex integro persolvunt; deinde magnam Missam ipse dominus abbas celebrabat, ministrabantque frater *Elfgetus* diaconus, frater *Savinus* subdiaconus, & fratres *Egelredus*, & *Wlricus* pueri ceroferarii. Cumque completa Missa, Abbas & ministri sui prædicti sacris mysteriis communicassent, irrumpentibus in Ecclesiam Paganis, venerabilis abbas super sanctum altare per manum crudelissimi Regis *Osketuli*, verus martyr, & *Christi* hostia immolatur: ministri circumastantes omnes per barbaros capitibus detruncati: senes & infantes incipientes de choro fugere, capti, ac durissimis tormentis, ut Ecclesiæ suæ thesauros ostenderent, examinati & exanimati sunt; dominus *Askerus* Prior in vestiaria; dominus *Lethwynus* Subprior in refectorio, quem frater [a] *Tugarius*, infans x. annorum, facie corporisque forma venustissimus, gressu individuo in refectorium consequutus, cum seniorem suum cerneret occidi, commori, & simul interfici cum eo instantissime supplicabat. At junior Comes *Sidrok* misericordia motus super puerum, exuebat eum de cuculla sua, & dato Danico collobio, jussit eum ubique sua vestigia imitari; sicque de omnibus senioribus & junioribus remanentibus in monasterio, solus servatus est, intrans & exiens inter Danos toto tempore moræ suæ, tanquam unus ex illis, per prædicti Comitis gratiam, & protectionem. Occisis itaque omnibus monachis à quæstionariis, & thesauris monasterii minime adhuc inventis, Dani omnia sarcophaga sanctorum, qui altis tumulis marmoreis circa tumbam sancti patris *Guthlaci* ad dextram & ad sinistram ejus quiescebant, cultris & ligonibus confregerunt; scil. ad dextram tumulum sancti *Cissæ* sacerdotis, & anachoritæ, & tumulum sancti *Bettelmi* viri Dei, & quondam ministri sancti *Guthlaci*, [tumulumque piæ memoriæ Domini *Siwardi* Abbatis, ad sinistram vero sanctissimi Patris *Guthlaci* tumulum Sancti *Egberti* à secretis & confessoris quondam sancti *Guthlaci*:] tumulum etiam sancti *Tatwini*, quondam ducis ad Croyland & naucleri sancti *Guthlaci*; tumulum etiam sanctissimi virginis *Etheldrithæ*, nec non & tumulos *Celfredæ* quondam Reginæ, & *Wymundi* filii Regis *Withlafii*, barbari confringentes, cum speratos thesauros non invenirent, nimium indignati, universa sanctorum corpora in unum acervum miserabiliter contracta, immisso igne, die tertio adventus sui, cum Ecclesia & omnibus monasterii ædificiis, scilicet septimo Calendarum Septembris, [b] funestissime combusserunt.

Excidium Croyland.

a Turgarus. *b* Funestissimi.

Quaro

Quarto tandem die, cum animalium ac jumentorum innumeris gregibus, versus Medeshamsted transmigrabant: ubi primam collectam infra monasterium, portasque obseratas offendentes, sagittariis ac machinis undique muros aggrediuntur. Secundo assultu irrumpentibus Paganis, [a] *Tulba*, frater *Hulbæ* Comitis, jactu lapidis graviter læsus corruit in ipso introitu, & manibus satellitum suorum portatus in tentorium *Hulbæ* fratris sui, etiam de vita desperatus est. Unde *Hulba* supra modum ira æstuans, & maxime in monachos efferatus, omnes sanctæ religionis schemate vestitos manu sua interfecit; ceteri in ceteros grassabantur; nemo de toto monasterio salvatus est; tam venerabilis pater dominus *Hedda* Abbas, quam monachi sui universi cum omnibus compatriotis occiduntur. Monitus est tunc frater *Turgarus* per *Sidroc* dominum suum, ne in aliquo loco unquam *Hulbæ* Comiti obviaret. Altaria omnia suffossa, monumenta universa confracta, sanctorum librorum ingens bibliotheca combusta, chartarum monasterii immensa copia discerpta, sanctarum virginum *Kyneburgæ*, *Kyneswitæ*, ac *Tibbæ* pretiosa pignora pedibus conculcata, muri funditus eversi, ipsa Ecclesia cum omnibus officinis concremata, per totam quindenam sequentem jugi incendio conflagrabat.

870. *Excidium Medesthamsted.*

Porro quarto die cum prædis innumeris de tota patria congestis, exercitus congregatus versus Huntyngdoun procedebat. Cumque duo Comites *Sidroc* in transitu fluviorum ad tutandum caudam totius exercitus semper ultimi proficiscerentur, totusque exercitus eorum fluvium de Nene salvus pertransisset; ipsi tandem transeuntes, in gurgite fluvii ad lævam pontis lapidei profundissimo duos currus immensis opibus, & varia supellectili onustos, cum omnibus jumentis demersis, & antequam extrahi poterant, enecatis, subito infortunio perdiderunt. Occupataque tota familia junioris *Sidroc* ad extrahendam dictos currus, ut in alia plaustra & vehicula prædas contentas omnes soliciti transmutarent, frater [b] *Turgarus* per fugam elapsus in proximam sylvam, perque totam noctem ambulans, summo diluculo Croylandiam ingressus est. Invenit ergo fratres suos commonachos de Ancarig pridie rediisse, & ad extinguendum ignes adhuc in multis monasterii ruinis dominantes fortissime insudare. Quem cum sanum & incolumem cernerent, aliqualiter confortati, sed audientes ab eodem, quibus in locis tam Abbas eorum, quam ceteri seniores, & confratres sui occisi jacebant, & quomodo omnia sanctorum sepulcra confracta, & monumenta omnia, sacraque volumina sua cum corporibus Sanctorum combusta, inæstimabili dolore omnes consternati sunt; planctusque & ploratus diutissime factus est. Tandem satiati lacrymis, ad extinguendum incendia revertuntur. Egerentes autem ruinam tecti Ecclesiæ, circa magnum altare corpus venerabilis patris abbatis sui *Theodori*, capite truncatum, omnibusque nudatum vestibus, & semiustulatum, casu etiam [c] lignorum contritum & ad terram compressum, octavo die ab occisione sua inter torres extinctos paululum semotius à loco, quo extinctus erat, cum ceteris ministris, qui simul occubuerant, similiter conquassatis ad terram pondere ruderum corporibus eorum, præter *Wlricum* ceroferarium, repererunt. Sed hæc variis temporibus. Nam quorundam fratrum corpora post dimidium annum à die, quo martyrizati fuerant, ac etiam aliis locis, quam occisi sunt erant inventa. Dom. enim *Paulinus*, & dominus *Herbertus* seniores valde, ac longa ætate decrepiti, in ipso choro manibus mutilati, & ad mortem torti, cum diligentissime ibidem fuissent quæsiti, tandem in Capitulo reperti sunt: & dominus *Grimketulus*, & dominus *Agamundus*, qui ambo centum ætatis annos exegerant, gladiis in Claustro transfossi, in loquutorio sunt inventi. Sed & ceteri tam infantes, quam senes, licet in diversis locis, & diutissime quærerentur, tum fratre

a Lubba. *b* Thurgarus. *c* Tignorum.

Tur-

870. *Turgaro* de cæde uniuscujusque plenius edocente, tandem omnes usque ad unum *Wlricum* cum luctu lugubri, & lacrymis innumeris sunt reperti. Dominus autem [a] *Bricstanus*, quondam Cantor monasterii, musicus peritissimus, & poeta facundissimus, inter superstites præcipuus, scripsit in cineres monasterii Croylandiæ tunc illas threnas, quæ in multis locis habentur; & sic incipiunt,

Quomodo sola sedes dudum regina domorum,
Nobilis Ecclesia, [&] *nuper amica Dei! &c.*

Eruderato ergo monasterio toto cum longo maximoque labore, & de cineribus, ac aliis immundissimis sordibus juxta possibilitatem temporis expurgato, de pastore inter eos eligendo invicem colloquuntur: celebrataque electione, venerabilis pater *Godricus* omnium consensu, licet invitus & multum renitens, Abbas tandem est effectus. Ad quem veniens venerabilis senex Prior de Ancarig *Toretus*, & ejus Subprior dominus *Tisa*, ambo anachoritæ sanctissimi [b] devotissimique, supplicabant, quatenus assumtis secum quibusdam fratribus, dignaretur Medeshamsted adire, & Abbatis sui, ac aliorum confratrum suorum corpora, feris avibusque adhuc obnoxia, & insepulta, Christianæ sepulturæ caritatis intuitu commendare. Obtemperans itaque precibus eorum venerabilis Abbas *Godricus*, cum multis fratribus, inter quos frater *Thurgarus* aderat, occurrentibus eis ibidem omnibus fratribus Ancarig, Medeshamsted adiit: & multo sudore omnia monachorum dicti monasterii corpora comportata, numero LXXXIIII. in medio cœmeterio dicti monasterii, contra frontem Ecclesiæ quondam Orientalem, scilicet in uno latissimo tumulo ad hoc aptato, in festo sanctæ *Ceciliæ* virginis sepelivit; ponens supra corpus Abbatis, in medio filiorum suorum quiescentis, petram pyramidalem tres pedes in altitudine, & tres in longitudine, & unum in latitudine continentem, insculptasque imagines Abbatis, ac monachorum suorum circumstantium gestantem; quam in memoriam monasterii destructi Medeshamsted deinceps vocari mandavit; & omni anno, quamdiu vixit, semel visitans, supraque petram suum tentorium figens, pro animabus ibidem sepultorum Missas per biduum devotione continua celebravit. Jacebat enim Regia via per medium cœmeterii, habens dictam petram ascendentibus de prædicto ponte lapideo versus *Hoylandiam* ad dextram, & crucem lapideam similiter imagine Salvatoris insculptam, quam prædictus Abbas *Godricus* tunc ibidem posuit, ad sinistram; ut transeuntes viatores, memores monasterii sanctissimi, pro animabus fidelium in ipso cœmeterio quiescentium preces Domino solverent, & à maleficiis ac latrociniis in dicti monasterii parietinis nullo modo patrandis saltem pro *Christi* reverentia continerent.

Excidium Elien. Monast. Interim pagani deprædantes provincias usque ad *Grantebrigiam*, [Monasterium] sanctimonialium celeberrimum insula *Helyensi* situatum, omnibus inventis in eo tam virginibus quam viris crudeliter interemtis, catallis ac immensis divitiis (de tota patria pro loci securitate allatis) per barbaros direptis, ignibus ultimo tradiderunt. Et transeuntes in *Estangliam*, strenuissimum Comitem *Wlketulum* occurrentem contra eos cum exercitu, & fortissime resistentem, tandem cum suis omnibus occiderunt,

Edmundus R. Estangl. cæsus. Regem etiam ejusdem provinciæ sanctissimum *Edmundum* captum per eosdem, & ad quendam stipitem alligatum, tanquam signum ad sagittam, barbari crudelissimi telis suis & sagittis aggressi sunt, horrendaque

871. crudelitate perfodientes, pro fide *Christi*, & patriæ suæ defensione decollantes, martyrizaverunt. Sic tota *Estanglia* ab eis obtenta & occupata, ibidem per totam hyemem residebant. Anno vero [vigesimo] [c] primo sequente *Westsaxoniam* petentes, cum Rege *Ethelredo*, & fratre

a Bristanus. *b* Devotissime. *c* Proximo.

suo

suo *Alfredo* varia fortuna prælia gravissima gesserunt: in quibus cæsis regibus (id est, *Baseg* & *Orguil,*) Comitibus vero multis (videlicet, utroque *Sidroc*, seniore & juniore, *Frena* Comite, *Osbern* Comite, & [a] *Harola* Comite, ac *Fungo* Comite) cum ingenti multitudine paganorum, Christiani victoriam adepti sunt. 871.

Beorredus R. terras Monaster. fisco applicat.

Beorredus autem Rex Merciorum hoc intermedio cum *Britonibus* occupatus, qui crebris irruptionibus Occidentalem partem Regni sui *Merciæ* inquietabant, audiensque *Danos* plagam ejus Orientalem plaga miserabili percussisse, venit *Londonias*; & contracto maximo exercitu, pertransiens per regni sui [b] plagas Orientales, totam *Helyensem* insulam fisco suo applicavit; procedensque in patriam *Girviorum*, omnes terras de *Medeshamstedensi* monasterio in manum suam cepit, scilicet quicquid inter Stanford, Huntyngdoun, & Wysebech dicto monasterio dudum pertinuerat; remotiores vero terras sparsim per patriam jacentes stipendiariis militibus exercitus sui assignavit: [c] id fecit de terris monasterii sanctæ *Pegæ* de Peykyrk, quasdam sibi retinuit, quasdam militibus suis dedit: [c] id fecit [etiam] de terris monasterii sancti *Guthlaci* de Croyland; quasdam stipendiariis militibus distribuit, quasdam sibi confiscavit. Et licet venerabilis pater [Abbas] *Godricus*, sæpius repetendo penes regem & ministros suos multos sudores consumeret, & chartas donatorum, Regumque confirmationes, una cum suo proprio chirographo sæpissime ostenderet; nihil semper nisi vacua verba reportans, demum de negotii sui proposito penitus desperabat. Cernens itaque malitiam temporis nimiam, & [d] malitiam Regis terrarum cupidissimam, statuit tandem secum hujusmodi regias donationes surdo tempore pertransire, ac, usque meliora tempora succederent, deinceps sub silentio dissimulare; lætus nimium, & exultans, quod totam circumjacentem insulam [suam] liberam, & ab omni exactione regali absolutam multum specialius sibi, quam multis aliis monasteriis tunc contigerat, regia gratia concessisset. Recesserunt ergo illo tempore de dicto monasterio Croyland, & usque ad præsentem diem non redierunt illæ possessiones: scilicet manerium de Spaldyng, datum *Adelwlpho* Comiti, cum omnibus pertinentiis suis; manerium de Depyng, datum *Langfero* militi, & panetario Regis, cum omnibus pertinentiis suis; manerium de Croxton, datum [e] *Fernodo* militi, & vexillario Regis, cum omnibus pertinentiis suis; [manerium de] Kyrkoton & Kymerby in Lyndesy cum omnibus pertinentiis [f] datum Comiti *Turgoto*. Bukenhale vero, & Halyngton tunc fisco appropriata, postea per industriam domini *Turketuli* Abbatis Croyland, & donationem piissimi Regis *Edredi* restauratoris, dicto monasterio fuerant restituta. Similiter omnes ceteræ terræ aliquando Croylandiæ pertinentes, quas rex *Beorredus* fisco suo assumserat, sc. Quappelade, Sutterton, Langtoft, Baston, Kepingale Kyrkeby, Drayton, [g] Chirning, Glapthorn, Adyngton, Staundon, & [h] Badby, per gratiam inclyti Regis *Edredi*, & diligentiam Abbatis *Turketuli*, Croylandiæ reddebantur. Transiens tunc Rex *Beorredus* cum suo exercitu in Lyndesy, latissimas terras monasterio de Bardeney dudum pertinentes fisco suo accepit; remotas vero, & in diversis patriis [i] divisas jacentes, militibus suis dedit.

Anno namque incarnationis Dominicæ octingentesimo septuagesimo 872.
[k] secundo, rex *Ethelredus* multis præliis contra Danos vexatus, sed semper invictus, obiit, [l] Winburnæ, & sepultus est. Cui successit in Regnum *Alfredus* frater suus ultimus, & junior filius *Ethelwlphi* Regis; qui cum patre quondam Romam adiens, à Papa *Leone* inunctus, & in filium adoptatus, jam in Regem levatus, laboriosissime sed fortissime viginti octi annis & dimidio regnavit. Continuis namque novem annis cum Danis dimicans, *Ælfredus R.*

a Hareld. *b* Pagos. *c* Idem. *d* Militiam. *e* Fernoto. *f* Data Comiti Turgoto erant. *g* Thyrnyng. *h* Baddeby. *i* Jacentes divisim. *k* Ut & MS. sed legendum videtur 871. *l* Winburnæque sep.

872. *Ælfredus R.* & eorum fallaciſſimis fœderibus frequenter illuſus, ſed toties in illuſores ultus, ad tantam tandem exilitatem deductus eſt, ut tribus pagis, *Hamtonienſi*, *Wiltonienſi*, & *Somerſata*, ægre in fide retentis, ad quandam inſulam in Somerſata, *Adelyngiam* nominatam refugerit; ubi tunc arcem factam poſtea in monaſterium Monachorum ob uæ moræ memoriam ad exaltationem ſanctæ Eccleſiæ commutavit. In qua cum ſemel ſolus domi relictus, ad piſcandum in vicinis paludibus familiam ſuam univerſam deſtinaſſet, ipſe interim intentus ſacræ lectioni, aut illuſtrium virorum geſtis, aut patrum annalibus recordandis [inſudans] (prout ſemper ſui moris erat) audivit quendam pauperem pulſantem ad januam, & aliquid [a] alimenti ſibi præſtari pro Dei miſericordia deprecantem; advocanſque matrem ſuam, quæ tunc ſecum moram faciens, forte ſecus affuit, cellarium præcepit adire, & aliquod pro *Chriſti* amore pauperi Chriſtiano erogare. Illa juſſa factura, unum panem tantum in cellario reperit, ac ipſum familiæ ſuæ, quæ citius de piſcatu rediret, minus ſufficere nunciavit. Quod audiens ipſe Rex, (tantam ſcilicet in Regio penu panis penuriam) gratias devotiſſimas Deo reddidit, & *Chriſti* pauperi mediam partem continuo dari juſſit: Addiditque, *Benedictus Deus in donis ſuis. Potens eſt denique iſtam panis medietatem, ſi voluerit, in immenſum augere, qui potuit, quando voluit, de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum ſatiare.* Et ſic demiſſo paupere, vel curarum tædio, vel lectionis longiori ſtudio, cum aliquantiſper dormitaret, videt in ſomno ſanctum *Cuthbertum* epiſcopum adeſſe, & tanquam miſſum à Domino talia nuntiare, *Pie rex* Alrede, *ſuper miſeriam Anglorum, durius ac diutius peccata ſua lugentium, miſericordia motus eſt Dominus: etiam die hodierna in pauperis forma tuam patientiam probans, & tuam dapſilitatem in tanto panis defectu gratioſius acceptans, per me tibi promiſit, quod, qui modo miſerabiliter exulas, in proximo victor hoſtium, in regni tui ſolio exultabis. Et hoc ſignum tibi erit, quod tua familia ad piſcandum in paludes emiſſa, licet glacies hyemalis artem piſcatoriam jam vehementius impediat; divina tamen diſpoſitione voti ſui compotes, piſcium admirandam copiam circa diei horam tertiam in tuum palatium comportabunt.* Et his dictis ſanctus diſparuit. Rex autem vigilans, & Matri ſuæ viſionem ſuam manifeſtans, illam in ſuo accubitu eadem hora ſoporatam, eandem viſionem vidiſſe, apparente ſimiliter eodem ſancto Epiſcopo, [b] idem reſponſa matris examinans deprehendit. Interque colloquendum, piſcatores de paludibus intrantes, tantam piſcium copiam inferebant, quod magno exercitui ſufficere putarentur.

In Æthelingea latet.

Ælfredi ſomnium.

Nec multum poſt hæc, Rex ipſe fingens ſe eſſe joculatorem, aſſumta cithara tentoria Danorum adiit; ac in loca ſecretiora receptus, omnia ſuorum hoſtium ſecreta ediſcens, cum ſuo deſiderio ſatisfeciſſet, incognitus & incolumis *Adelyngiam* remeavit. Et jam collecto exercitu, ſubito ſuos hoſtes adorſus, incredibili plaga occidit. Rex *Godroun* (quem nos *Gurmound* vocamus) cum maxima multitudine magnatum, & etiam popularium, captus vivus, baptiſmum recepit; & de ſacro fonte per regem ſuſceptus, *Eſtanglia*, id eſt, *Northfolchia*, ad inhabitandum cum ſuis, regio munere donatus eſt. Ceteri baptizari renuentes, *Anglia* abjurata, Franciam navigio petierunt.

Godroun Danorum R.

874. *Beorredus* Rex Merciorum interim, cum Rex *Alfredus* in *Adelyngia* adhuc moraretur, & pagani anno Domini DCCCLXXIIII. redeuntes in Merciam, apud *Rypadium* hyemarent, Monaſteriumque celeberrimum, omnium Regum Merciorum ſacratiſſimum Mauſoleum, funditus deſtruxiſſent, & ipſe viginti duobus annis regnaſſet, totamque terram Angliæ in omni ſuo angulo cædibus & rapinis vaſtatam barbarorum videret; vel de victoria deſperans, vel tot laborum labyrinthum faſtidiens, Regnum reliquit, & *Romam*

Beorredus, Regno relicto, Romam petit.

a Adjumenti. *b* Eidem reſponſum.

mam

mam petens, in paucis diebus defunctus, ibidem in schola Anglorum sepultus est. Uxor cito virum sequuta, in via versus Romam moritur, & *Ticinis* sepelitur. Cui successit in Regnum *Merciorum* subrogatus per Danos quidam servorum *Beorredi* Regis, [nomine] *Ceolwlphus*, Anglicus genere, sed Barbarus impietate. Danis etenim juraverat fidelitatem, quod tributa imposita eis fideliter persolveret, & quandocunque regnum commendatum repeterent, omni reluctatione cessante, sub pœna sui capitis resignaret. Ille itaque circuiens terram, paucos rusticos relictos excoriavit, mercatores absorbuit, viduas & orphanos oppressit, religiosos omnes tanquam conscios thesaurorum, innumeris tormentis afflixit. Unde inter plurima mala, quæ fecit, etiam venerabili abbati Croylandensi *Godrico*, miserisque fratribus suis vectigale mille librarum imponens, Monasterium Croylandense fere adnihilavit. Nullus namque deinceps pro nimia loci paupertate ad conversionem venire voluit. Quin impotens ad sustentandum suos professos abbas *Godricus*, multos monachorum per parentes suos, & alios monasterii amicos in tota patria dispersit; pauci secum in monasterio remanentes, vitam suam cum summa inopia protrahebant. Tunc omnes calices monasterii præter tres, ac vasa argentea universa præter Crucibolum *Withlafii* Regis, ac alia jocalia valde pretiosa, vel in monetam mutata, vel pro moneta vendita, vix insatiabilem ingluviem *Ceolwlphi* subreguli saturare valuerunt. Qui tandem per Danos dominos suos, justissimos in hoc, depositus est, & usque ad ipsa verenda nudatus, misero fine vitam terminavit. Regnum quoque Merciorum hoc temporis momento, prævalente contra Danos *Alfredo* Rege, suo regno Westsaxonico sociatum est, & usque ad præsentem diem deinceps adunatum. Defecit itaque regnum Merciorum, quod steterat à primo anno *Pendæ*, Regis primi, usque ad ultima tempora hujus miseri subreguli *Ceolwlphi* circiter per annos CCXXX. 874.

Ceolwlfus R. à Danis subrog.

Regnum Merc. Westsax. adunat.

Rex autem *Alfredus* omnibus Danis vel subjectis, vel ejectis, civitates suas & castella sua renovavit, turres & munitiones in locis magis necessariis construxit, ac totam terræ faciem in formam multo meliorem immutatam, per oppida murata, & alia loca munitissima contra barbaros insuperabilem fore fecit. Sibimetipsi etiam vitam regularem indicens, quotidie à summo mane per octo horas divino servitio vacabat: [deinde per octo horas alias regni negotiis intendebat; demum per octo horas diei naturalis novissimas, curam sui corporis procurabat.] Habebat enim in capella sua cereum coram Sanctorum reliquiis continue ardentem, secundum hæc tria octonaria proportionatum; ministrumque institutum, qui singulis portionibus consumtis & consummatis, Regem de succedente portione, vice horologii, voce viva commonebat. Quotidie summo mane consumto cereo uno, alius integer cereus est accensus: sicque fiebat per singulos dies. Sanctorum pedibus acclivis & subditus, sanctum *Neotum*, & sanctum *Werfredum*, episcopum Wigorniæ, qui libros Dialogorum beati *Gregorii* Papæ in linguam Saxonicam jussu Regis transtulit, in summa veneratione habebat. In divinis libris & sacra lectione tam assiduus erat, quod Davidicum psalterium, vel aliquem alium librum ædificatorium, in sinu suo semper secum ferret; & viros literatissimos de terris exteris ad se accersens, aliquandiu in palatio suo secum pro sacris literis addiscendis retentos, demum diversis prælatiis & dignitatibus promoveret. Hinc sanctum *Grimbaldum*, artis musicæ peritissimum, & in divinis Scripturis eruditissimum, evocatum è Francia, suo novo monasterio, quod *Wyntoniæ* construxerat, præfecit in Abbatem. Similiter de veteri Saxonia *Johannem*, cognomine *Scotum*, acerrimi ingenii philosophum, ad se alliciens, *Adelyngiæ* monasterii sui constituit prælatum. Ambo isti doctores literatissimi, sacerdotes gradu, & professione monachi sanctissimi erant. *Athelstanum* etiam & *Werwlphum* ad se advocans de Mercia,

Ælfredus Rex Angl.

Grimbaldus.

Johannes Scotus.

874. *Ælfred R.* Mercia, qui ambo ſacerdotes erant [a] doctiſſimi; *Plegimundum* etiam, poſtea promotum in Archiepiſcopum *Cantuariæ*, ac [b] *Askerum*, Abbatem *Bangorenſem*, poſtea *Schyreburnenſem* epiſcopum, illis in temporibus doctores celeberrimos, ſuo lateri adjunxit. Quorum omnium contubernio aliquandiu in palatio fruitus & doctrina, uſque ad profundam omnium liberalium artium ſcientiam penetravit.

Porro in ſui Regni negotiis providendis ſolertiſſimus & ſagaciſſimus. Exemplo namque, *Danorumque* colore, etiam quidam indigenarum latrociniis, ac rapinis incendere cœperant: Quos cupiens Rex compeſcere, & de hujuſmodi exceſſibus cohibere, totius Angliæ pagos & provincias in *Comitatus* primus omnium commutavit; Comitatus in *centurias*, id eſt, *hundredas*, & in *decimas*, id eſt, in *trith ngas* diviſit; ut omnis indigena legalis in aliqua Centuria & decima exiſteret, & ſi quis ſuſpectus de aliquo latrocinio, per ſuam centuriam, vel decuriam vel condemnatus, vel [c] invadiatus pœnam demeritam vel incurreret, vel vitaret. Præfectos vero provinciarum (qui antea Vicedomini [vocabantur]) in duo officia diviſit, id eſt, in Judices, quos nunc Juſtitiarios vocamus, & in Vicecomites, qui adhuc idem nomen retinent. Horum cura & induſtria tanta pax in brevi per totam terram effloruit, ut ſi viator quantumcunque ſummam pecuniæ in campis, & publicis compitis veſpere dimiſiſſet, mane, vel poſt menſem rediens, integram & intactam indubie inveniret. In diſtributione propriæ familiæ, *Davidis* ac *Salomonis* uſus eſt ingenio: Nam dividens familiam in tres turmas, ſingulis turmis ſingulos principes impoſuit; & unuſquiſque princeps cum ſua turma per unum menſem in Regis miniſterio palatium conſervavit; uno menſe completo, exiens ad proprios agros cum ſua turma, propriis negotiis per duorum menſium ſpatium intendebat; & interim ſecundus princeps per unum menſem, & tertius princeps per alium menſem poſt illum in Regis palatio miniſtrabat: ut poſtea propriis utilitatibus per duos menſes quælibet turma vacaret. Hac revolutione ſervorum ſuorum, totiuſque familiæ ſuæ rotatione uſus eſt omni tempore vitæ ſuæ. Qua morum prudentia præditus, & pollens tam profunda peritia literarum, *Danos* poſt XIII. annos per *Arnulphum* Imperatorem de *Francia* ejectos, & ſuper *Angliam* iterum inundantes, facilius, quam prius fecerat, in omni certamine ſuperabat: cum illi Francorum bellis debiliores, ac deſidiores fierent ad invadendum, & ille viris ac viribus paratior ac peritior foret ad reſiſtendum. Inſuper ipſa regio civitatibus muratis, & turribus munitiſſimis fortiſſima de veteri ſtatu ſuo multum fuerat immutata. Repulſi ergo leviter, & cito ſuperati Dani, ad ſuos in *Northumbriam* & *Norfolchiam* refugerunt.

Regnum in Comitatus diviſum.

Vicecomites.

900. Rex ipſe *Alfredus* multis eleemoſynarum largitionibus, ac aliis bonis moribus jugiter intentus, anno Regni ſui vigeſimo nono obiit, & Wyntoniæ ſepultus eſt. Cui ſucceſſit in Regnum *Edwardus* filius ejus, dictus poſtea *Senior*, eo quod poſt illum plures ejuſdem nominis regnaverunt, quorum omnium ipſe primus erat; Patre quidem literis inferior, ſed imperii gloria multo major. Quippe *Merciam* in manum ſuam ſumens à duce *Ethelredo*, cui pater cum filia ſua eam ante dederat etiam *Norfolchiam*, *Northumbriam, Scotiam, Walliam* bellando ſubegit; & paganos de omnibus urbibus & caſtellis muratis ejiciens, Chriſtianos introduxit. Multum adjuvit eum ſoror ſua *Ethelfleda*, *Ethelredi* quondam ducis London. relicta, virago prudentiſſima, & antiquis Amazonibus præferenda. Nam pariendo ſuam ſobolem primam, difficultatem perpeſſa, tanta indignatione carnalem concubitum abhorruit, ut nunquam deinceps ad viri ſui thorum rediens, ſe cœlibatu caſtiſſimo contineret. Ipſam etiam urbibus extruendis, caſtellis muniendis, ac exercitibus ducendis deditam, ſexum mu-

Edwardus R.

Æthelfleda.

a Devotiſſimi. *b* Aſcerum. *c* Abſolutus.

taſſe

taſſe putares. Anno vero regni ſui XXIII. obiit iſte *Edwardus*, & cum patre ſuo Wyntoniæ tumulatus eſt.

Cui ſucceſſit filius ſuus primogenitus *Athelſtanus*: contra quem cum *Dani* de Northumbria, & Norfolchia conſpiraſſent, aſſociatis ſibi *Conſtantino* Rege Scottorum, multiſque aliis; ipſe collectum exercitum ducens in Northumbriam, obvios habuit plures peregrinos de *Beverlaco* ad propria venientes; quorum relatu certius edoctus de miraculis ſancti *Johannis*, ipſe cum multa devotione dictum Sanctum viſitavit. Offerens etiam cultellum ſuum Sancto ſuper altare, promiſit, in reditu ſuo, ſi Dominus daret ei victoriam de inimicis, ſe dictum cultellum digno pretio redemturum. Quod & factum eſt. Nam Domino largiente ſibi victoriam, cultellum ſuum immunitate, quam nunc obtinet ille locus, Rex redemit, ac ad honorem Dei cum multis aliis donariis in immenſum ditavit. Ceciderunt ſiquidem in illo prælio *Conſtantinus* Rex *Scottorum* ac alii Reges numero quinque, Comites duodecim, Barbaries [a] popularium infinita. Hoc bello proſpere conſummato, non erat qui de cetero Regem auderet offendere in aliquo. Sed deinde ſororibus nuptui tradendis intentus, etiam omnia Monaſteria *Angliæ* tam vetera, quam nova meliorare, ac promovere aliquo ſpeciali donario inſudavit. Abbatem namque **Croyland** *Godricum* adhuc ſuperſtitem, ſed longo ſenio gravatum, ceteroſque confratres ſuos, tunc ad numerum ſeptenarium de XXVIII. diminutos, in ſuam curiam aſſumens, Monaſterium *Croylandiæ* reſtauraſſe propoſuit; ſed præpropera morte præventus, fratribus ſuis ſuum propoſitum perficiendum reliquit. Anno ergo XVI. regni ſui obiit, & *Malmesbyriæ* ſepelitur.

924. *Æthelſtanus. R.*

S. Johannes de Beverlaco.

Sex Reges in prælio c. ſi.

Cui ſucceſſit frater ſuus *Edmundus* adoleſcens octodecim annorum, & ſex annis regnavit & dimidio. Eodem anno *Godricus* Abbas *Croylandiæ* obiit; infraque menſem obitus ſui, duo ſenes eum ſequuti ſunt, id eſt, frater *Sweinus*, & frater *Oſgotus*; remanſeruntque [b] tantum quinque ſenes, eſt, frater *Clarenbaldus*, frater *Swarttingus*, frater *Thurgarus*, frater *Brunus*, & frater *Aio*. Quorum iſti duo ultimi cernentes Regem *Athelſtanum* ſuum patronum, ac Abbatem ſuum *Godricum*, in fata ceſſiſſe, de Monaſterii ſui revelatione, ac ſpiritualium filiorum ſucceſſione penitus deſperantes, relicto fratrum ſuorum contubernio, prior Monaſterium *Wyntoniæ*, ſecundus Monaſterium *Malmsbyriæ* adiens, uterque & in eorum conventum receptus, & aliquot annis retentus eſt. Verum trium fratrum in Monaſterio *Croylandiæ* remanentium ſancta trinitas ſemper in Domino confidebat, quod aliquando memor miſericordiæ ſuæ mitteret eis aliquem ſalvatorem, qui tam ſanctum locum, ſanctiſſimi confeſſoris ſui *Guthlaci* ſacras reliquias continentem, in priſtinum ſtatum relevaret, & ſpirituali ſobole ſuum ſacratiſſimum Monaſterium fœcundum faceret, ac fratres ſuos jam diſperſos iterum juxta ſuum complacitum congregaret. Rex autem *Edmundus Dunſtano* ſancto tunc presbytero ſuo Monaſterium *Glaſtoniæ* tunc in deſolatione à paucis clericis occupatum, cum omnibus pertinentiis contulit reſtaurandum, & Monachorum ordinem, prout antiquitus habuerat, in illo revocandum. Qui *Floriacum* adiens, & Monachus ibidem factus, cum regulares obſervantias plenius didiciſſet, valefaciens fratribus, *Glaſtoniam* eſt reverſus, Abbaſque factus ibidem, fratres ſui ſtemmatis accipiens, ſanctiſſimum in brevi collegium adunavit. Cumque illuſtriſſimus juvenis Rex *Edmundus* etiam *Croylandiam* alicui potenti viro, qui ſanctæ religionis exiſteret amator, proponeret commendare ad reſuſcitandum de cineribus ſuæ deſolationis, ſubito infortunio in feſto ſancti *Auguſtini* apud **Puklechyrche** à quodam latrunculo (proh dolor!) occiſus eſt, & *Glaſtoniæ* tumulatus.

941. *Ædmundus R.*

Dunſtanus Abbas Glaſt.

[a] Populorum. [b] Tum.

Cui

946 *Ædredus R.* Cui ſucceſſit in Regnum frater ſuus *Edredus*, tertius filius *Edwardi* Regis, qui regnavit annis novem. Ipſe ſecundo anno regni ſui, quum [a] *Northumbrani Hircio* quodam ſuper ſe in regem levato, [rebellare] [b] minarentur, & *Wlſtanus* Archiepiſcopus *Eboracenſis* eorum rebellioni conſentire notaretur, dirigens inclytus Rex *Edredus* Cancellarium ſuum nomine *Turketulum*, virum quippe prudentiſſimum, ac omnis honeſtatis ac æquitatis ſectatorem, ſibi etiam carne propinquum & cognatum (filium ſcilicet [c] *Cilwardi* quondam patrui ſui) in dictaque Eccleſia *Eboracenſi* pinguiſſimam præbendam obtinentem, de fidelitate ſua continenda ſibi & Regno ſuo inſtanter ac amicabiliter commonebat. Tranſiens itaque venerabilis Cancellarius in hoc Regio negotio cum multo comitantium equitatu, eo quod ex Regali ſanguine generoſiſſimus, prædiiſque ac poſſeſſionibus latiſſimis ditiſſimus, porro LX. maneriorum dominus, divina gratia diſponente viam ſuam, verſus *Eboracum* per Monaſterium Croyland iter aſſumſit. *Turketulus Croylandiam venit.* Quod cum pertranſire diſpoſuiſſet, occurrentes ei tres dicti Monaſterii venerandi ſenes, multa ſupplicatione, adveſperaſcente etiam die, ad eos intrare compulerunt; & ducentes eum ad orationem in oratoriolum ſuum, quod in quodam angulo Eccleſiæ dirutæ conſtruxerant, Reliquias ſanctiſſimi *Guthlaci* Confeſſoris oſtendentes omnem hiſtoriam ſuæ deſolationis expoſuerunt. Ille vero inæſtimabili pietate miſeratus, univerſa devotiſſime auſcultavit. Deinde ſenes in ſuum hoſpitiolum tam nobilem hoſpitem ſumma cum [d] [humilitate ac] humanitate ſuſcipientes, omnia victualia, quæ habebant, miniſtris ſuis & cocis pro domini ſui cœna præparanda, licet minus idonea, & tantæ familiæ permultum inſufficientia, [e] tamen animo liberaliſſimo (ſua duo minuta) offerebant; ſoliciti pro viribus & ſupra vires ſuum ſanctum hoſpitem lætum reddere ac jucundum, & ad tantam benevolentiam inducere, quatenus penes dominum Regem interceſſor dignaretur exiſtere, & reædificationem Eccleſiæ ſuæ, quam germanus ſuus, inclytus Rex *Ethelſtanus*, ſi ei vita comes fuiſſet, animo aliquando intenderat, aut aliquod aliud beneficium ex ſua eleemoſyna pro merito ſuæ animæ procurare. Venerabilis Cancellarius & miſeriæ tanti Monaſterii multum compaſſus, & ſenum curialitatem intimis viſceribus amplexatus, illorum precibus aſſenſum præbens, & interceſſionem conceſſit, & aliquod adjutorium ex proprio peculio [in ſuo reditu] compromiſit. Summo ergo mane recedens, præcepit ſervis ſuis victualia ſufficientia uſque ad reditum ſuum ſenibus relinquere, & pro aliis neceſſariis emendis juſſit centum ſolidos erogare: tandemque valefaciens cum multis lacrymis, ſe illorum orationibus commendabat. Ab illo namque die [ac deinceps] animus ejus dictis ſenibus, ac *Croylandenſi* Monaſterio tam intimo ac individuo amore conglutinatus eſt, ut per totam viam ſuam quotidie quibuſcunque occurrentibus, tam in diverſoriis quam in viis, *Croylandenſium* ſenum humanitatem exponeret, ſanctitatem extolleret, caritatem prædicaret, calamitatemque [f] deploraret. Ab ipſoque tunc primitus proceſſit, quod Croyland [g] Curteys cognomen accepit. Perveniens itaque *Eboracum* venerabilis *Turketulus*, cum domini ſui Regis mandatum multa ſolicitudine ac prudentia penes Archiepiſcopum, & univerſum civitatis populum peregiſſet, proſpere [h] revertendo per *Croylandiam* rediit, & ſancto ductus Spiritu, ad prædictos ſenes hoſpitaturus cum ſua familia iterum declinavit. Suſceptus ipſe immenſo gaudio, iterum de ſuſtinentia conſolatur; & manum Domini ſemper ad adjuvandum ſuos potentem & promtum prædicans, auxilium divinum in proximo affuturum pollicetur. Datiſque viginti libris argenti dictis ſenibus, ad dominum ſuum Regem ſummo mane reverſus eſt.

a Northumbrii. *b* Militarentur. *c* *Eilwardi.* *d* *Deſ. in MS.* *e* Cum. *f* Ploraret. *g* *Curteſy.* *h* Repatriando.

Cumque

Cumque Regem de responso Archiepiscopi *Eboraci*, ac totius populi civitatis ipsius, plenius instruxisset, tandem invocato Sancto Spiritu, de ruina *Croylandensis* relevanda Monasterii sermonem sagacissime inducebat. Porro prædicationis suæ de hac materia in auribus Regis cum ejus Cancellarius ac præcipuus consiliarius finem fecisset, gratuito consensu Rex assensum præbuit; sed cum bellum ferocissimum, quod tunc in manibus habebatur, opitulante divina gratia, prospere peregisset; tunc namque vacaret hujusmodi devotionibus insistere, & *Christi* Ecclesiam ubique per regnum pro viribus promovere. Ad quod Cancellarius, Domine, prædecessores vestri strenuissimi Reges, domini mei, duo germani vestri, multa bona opera ad honorem Dei, sanctæque matris Ecclesiæ exaltationem operati sunt in diebus suis; & Dominus Deus justissimus judex pro hujusmodi bonis operibus & dedit eis victoriam de omnibus inimicis, & abundare fecit etiam omnibus bonis. Ita & vos (si mihi creditis) per opera meritoria dignissima recompensatione Deum vobis obligabitis, & sic protecti sanctorum precibus, & adjuti superum favoribus, securiori conscientia, cum placuerit, ad vestra prælia procedetis. Hæc, & plura talia cum venerabilis Cancellarius collatione amicabili coram Rege sæpius retexisset, tandem Dominum suum Regem ad hoc induxit, ut illud Evangelicum ei diceret, *Habete vos custodiam*, & senes illos & locum illum custodite, sicut scitis; nam manus mea in omnibus erit vobiscum, si adjutorio meo in aliquo egeatis. Istud responsum accipiens ille tanquam divinum oraculum, & de sacrario Spiritus Sancti procedens, theoricum verbum non secus intelligens, mox se Monachum ibidem futurum palam promisit, & Regium favorem suo proposito affore animo devotissimo requisivit. Rex hæc audiens, supra modum admiratus, id fieri omnimodis dissuadet: maxime cum jam in senium vergeret, & nutritus in deliciis, rigorem religionis in usu antea non haberet; præter hoc, in Regni negotiis urgentissimis, cum omnia in ipso pendeant, ac ipsius auxilio & consilio, regnum periclitari non immerito formidaret. Et Cancellarius, Domine mi Rex, [hactenus] dominis meis fratribus vestris, & vobis debita fidelitate (Deo teste, qui novit omnia) pro viribus militavi: jam pro merito animæ vestræ patiatiatur vestra clementia, me Domino Deo, saltem in senio militare. Quippe consilium meum, & omne auxilium, quod parvitas mea poterit, quamdiu in hoc meo corpusculo vita comes fuerit, vestris negotiis incunctanter aderit: sed certissime de cetero scire velit dignatio vestra, quod manus mea arma bellica à modo non tractabit. Audiens hoc piissimus Rex, [a] graviter ferebat, cernensque quotidie sanctum ejus desiderium in Domino crescere, metuensque Sanctum Spiritum extinguere (prout erat præ cunctis Regibus prædecessoribus suis purissimæ conscientiæ) quadam die in secretum cubiculum eum advocat, & provolutus pedibus servi, quatenus sui misereatur & non derelinquat eum in die tribulationis suæ, etiam cum multis lacrymis supplicat & exorat. Videns vero Cancellarius dominum suum, Regem videlicet totius *Angliæ*, suis pedibus super terram provolvi, & ipse ruit in terram, & quatenus sui misereatur, suspiriis & singultibus innumeris rogat: & tandem per sanctum *Paulum* (cui Rex specialem devotionem semper habebat) corditer adjurans, superat, & impetrat, quod exoptat. Ambo ergo surgentes à terra, diem statuerunt, quo *Croylandiam* adirent, ac sanctum votum suum securissimo ac honestissimo modo, quo possent, invicem consummarent. Evolutis itaque paucis diebus, Rege consentiente, voce præconaria venerabilis Cancellarius *Turketulus* per medias *Londonias* fecit proclamari, ut, si cui aliquo debito teneretur obnoxius, paratus erat certo loco & die designato ad ple-

946.
Ædredus R.
Turketulus Croyland. causam agit.

a Graviſſime.

num

946. *Ædredus R.* num persolvere; & si cui aliquam injuriam aliquando irrogasset, promisit in triplo, tanquam alter *Zacchæus*, satisfacere, ac juxta omnem juris exigentiam damna inita restaurare. Omnibus ergo creditoribus, ac debitoribus universis pacatis [& pacificatis] sexaginta maneria sua domino suo Regi contulit, decimum semper manerium Domino suo *Christo* reservavit. Reservavit itaque sex maneria sua de LX. quæcunque scilicet habebat ad Croylandiam [a] propinquiora situque viciniora, videlicet, [b] Wendlingburough, Elmyngton, Worthorp, Rotenham, Pokyngton, & Beby: cetera vero dedit Regi.

Et veniens cum Rege ad *Croylandiam* in vigilia Assumtionis beatæ *Mariæ*, mox ad *Wyntoniam*, & *Malmesbyriam* pro duobus fratribus, scilicet *Bruno* & *Aione*, ex Regis nomine nuncios misit. Qui audientes Dominum de cœlo *Croylandiam* respexisse, gaudentes & alacres ad suum Monasterium regressi sunt: & intrantes in vigilia beati *Bartholomæi* patroni sui, ad fratres suos, cum ingenti gaudio sunt recepti. Erant namque ambo viri literatissimi, & moribus multum honesti ac religiosi. In crastino *Turketulus Abb. Croylandiæ.* ergo, scilicet in festo sancti Apostoli, quum venerabilis *Turketulus* deposito habitu seculari inter prætactos senes quinque monachicum schema suscepisset, etiam baculo pastorali à Rege donatus est, & à *Ceowlpho* Episcopo *Dorcacistrensi* diœcesano [suo] tunc præsente, more Ecclesiastico benedictus. Eodemque die de Regis arbitrio, ac Jurisperitorum consilio, ut in posterum contra iniquorum violentias fortiori consisterent fundamento, venerabilis Abbas *Turketulus*, prætactique quinque senes Monachi sui, universum Monasterium suum, cum omnibus terris, ac tenementis, bonis, & catallis ei pertinentibus, in manum domini Regis funditus & sponte resignabant. Rex autem suscipiens omnia in manus suas, in crastino carpentarios ac cæmentarios conducens, deque propria familia quendam clericum, nomine *Egelricum*, genere sibi propinquum, cognatumque domini *Turketuli* Abbatis, operariis & universo loco præficiens, expensas de fisco assumendas, ligna & lapides de proximis sylvis & lapidicinis, tunc Regali manerio suo de Castre pertinentibus, in omni copia assignavit. Qui diligentissime operi [c] invicto insistens [animo], in brevi Ecclesia fabricata, claustroque cum ceteris necessariis officinis ædificato, & gratias à Rege, & benedictionem à Domino meruit pro labore. Statim vero, cum Rex ipse singulis operibus singulos operarios deputasset, & prædictum fidelem clericum suum prædictis operariis præfecisset, quum dies concilii approquinquabat (quod tenendum in proximo *Londoniis* pro publicis Regni negotiis statuerat) assumto secum venerabili *Turketulo* Abbate cum duobus senibus Monachis suis, scilicet *Turgaro* & *Aione*, in festo sancti *Augustini* Episcopi & egregii doctoris *Londonias* repetebat.

948. *Concilium London.* In festo ergo nativitatis beatæ *Mariæ*, cum universi magnates Regni per Regium edictum summoniti, tam Archiepiscopi & Episcopi, ac Abbates, quam ceteri totius Regni Proceres & Optimates *Londoniis* convenissent, ad tractandum de negotiis publicis totius Regni; consummatis omnibus, coram universis, domino *Turketulo* Abbati, Monachisque suis accersitis, Rex *Edredus* dedit monasterium Croyland per chartam suam, dictatam ab eodem *Turketulo* Abbate, jamdudum Regis Cancellario, consiliarioque familiarissimo, & conscriptam in his verbis:

Charta Ædredi R. *Pax in summæ Trinitatis nomine, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Ego* Edredus *Rex terrenus sub imperiali potentia Regis seculorum æternique* [d] *principis, magnæ* Brittaniæ *temporale gerens imperium, universis* [e] *Christianis, tam præsentibus, quam posteris, salutis beneficium in authore salutis. Vobis liqueat omnibus, quod per devotam suggestionem, & frequentem provocationem delecti Clerici & cognati mei* Tur-

a Propinqua. *b* *Wendlyngburgh.* *c* Injuncto. *d* Principii. *e* Christicolis.

ketuli

keturi *mihi factam super reparatione, restauratione, ac libertate sacrosanctæ* 948.
Ecclesiæ & Monasterii Croylandensis, *in qua reconditæ sunt reliquiæ sancti* *Ædredus R.*
Guthlaci *confessoris, & anachoritæ, non modicum condolui, & compassus sum, tam pro depopulatione sanctæ matris Ecclesiæ, quam pro minoratione beneficiorum spiritualium, pro animabus progenitorum meorum per opera misericordiæ multipliciter & frequenter* [a] *impensorum; recolens, ibi cœnobium nigrorum Monachorum ordinis sancti* Benedicti *a nobili Rege* Merciorum, Ethebaldo *nomine, quondam* Alwionis *filio esse fundatum, affluenter ditatum, & Regalibus privilegiis sufficienter munitum, ut per inspectionem chartarum ejusdem* Ethelbaldi *ad securitatem dictorum Monachorum compositarum, satis erat consilio meo declaratum. Sed post multorum temporum curricula, per Paganorum exercitum erat devastatum, & cum omnibus ornamentis &* [b] *monumentis compluribus, igne crematum & consumtum. Ubi prædictus* Turketulus, *qui juxta Psalmistæ vocem propheticam,* [c] odit Ecclesiam malignantium, & dilexit decorem domus Domini, *pio stimulatus desiderio, dictum cœnobium reparare & reædificare summopere molitur. Hic homo divinæ caritatis zelo in tantum accensus est, ut corde ac corpore se ovili Dominico ibidem mancipare indesinenter adoptat. Unde quinque Monachi senes in eadem insula latitantes, de quibus duo a dispersione regressi, de ejusdem* Turketuli, *& aliorum Jurisperitorum consilio informati, quasi graviter formidantes jacturas & dispendia varia, futuris temporibus inopinate emergentia,* [*prius*] *totam Abbathiam cum omnibus possessionibus* [*suis*] *obtentis, & ejusdem* Turketuli *solicitudine recuperatis, meo etiam favore adquisitis, cum sex maneriis de prædiis suis hæreditariis, in manum meam* [*Regiam*] *funditus & sponte resignarunt, ut per meam redonationem de firmiori & liberiori ex tunc & in posterum gratulentur possessione. Sed quum fœdus verbo solummodo initum, dum a memoria fuerit devolutum, in materiam contrahitur litigiosam, nisi rei gestæ perennis scripti patrocinium suffragetur: hinc est, quod sæpe dictum* Turketulum, *cum præfatis Monachis jam in habitu adunatum, grato meo consensu & assensu Abbatem ejusdem Monasterii constituo; & tam Abbathiam, quam omnes possessiones sic recuperatas, & mihi resignatas, ex dono meo Regali de cetero in* [*perpetuam &*] *puram eleemosynam illis Monachis, & omnibus successoribus eorum sub eadem regula, & eodem habitu sancti* Benedicti *ibidem Deo servientibus, trado, dono, & confirmo, & in hunc modum per singula declarare dispono.*

Inprimis totam insulam Croylandiæ, *pro gleba Ecclesiæ, & pro situ sepa-* *Insulæ Croyland. limites.*
rali ejusdem Monasterii, cum his limitibus distinctam; videlicet, a ponte de **Croyland** *triangulo per aquam de* **Weland** *versus* **Spaldelyng** *usque ad* **Asendyk,** *ubi* **Asendyk** *cadit in aquam de* **Weland,** *ex Boreali parte crucis lapideæ per prædictum* Turketulum *ibidem affixæ; & sic sursum versus Orientem per* **asendyk** *usque ad* **Aswyktoft,** *& inde usque ad* **Shepishee** *in Orientali parte ejusdem insulæ, & sic usque ad* **Ledwarthal,** *& ibi intrando* **Southee** *usque ad* **Namanlandhyrne,** *ubi crucem lapideam affigi præcepit idem* Turketulus, *distantem a* **Southee** *per sex perticatas; &* [*sic*] *in illa aqua sit divisio duorum Comitatuum,* [d] Lincolniæ *videlicet &* Grantebrigiæ, *& distat eadem crux ab aqua de* **Neene** *versus Occidentem per quinque perticatas; & inde per eandem aquam de* **Neene,** *sicut currit ad supra dictum pontem de* **Croyland:** *cum separali piscaria tam in aquis omnibus ambientibus eandem insulam, quam in stagnis & paludibus infra situm inclusis; una cum Mariscis, & alnetis adjacentibus versus Occidentem ex opposito ejusdem insulæ, in omnibus* Lincolniæ *Comitatui annexis, & respondentibus, & per hos limites in hunc modum determinatis, videlicet a* **Namanlandhyrne** *per aquam de* **Neene** *versus Occidentem usque ad finem factum, ubi crux lapidea defixa est juxta ripam; & ab inde usque ad* [e] **Grinis,**

a Impensa. *b* Munimentis. *c* Odivit Eccl. malignantes. *d* Lyncolliæ videlicet & Gruntebrygiæ. *e Greynys.*

948. *Ædredus R.* nis, *& sic usque ad* Folwardstakyng, *& inde usque ad* Southlake, *ubi* Southlake *cadit in aquam de* Weland, *& sic transeundo eandem aquam, & incipiendo ad* Kenulphston *juxta ripam ex opposito de* Southlake, *ubi primus Abbas a fundatione ejusdem Monasterii, nomine* Kenulphus, *posuit crucem lapideam pro limite inter* Croyland *&* Depyng; *& ab inde tendendo versus Boream juxta* Aspath *usque ad* Werwarlake, *& sic usque ad* Harynholt, *& deinde sursum per* Mengerlake, *&* Lurtlake, *& ibi sunt limites dividentes* Hoyland *&* Kestevene; *& inde usque ad* Oggot, *& sic usque ad* Appyholt, *sive alio nomine* Wodelade, *ubi* Wodelade *cadit in aquam de* Weland: *cum omnibus appendiciis, & omni commodo, quod possit evenire, sive extorqueri infra supradictos limites, tam subter terram, quam supra; cum communa pasturæ [omni tempore anni pro omni genere animalium, sibi & omnibus hominibus suis sive Tenentibus suis secum infra dictos limites cohabitantibus, & erit illa communa pasturæ] in Mariscis adjacentibus ex utraque parte aquæ de* Weland, *videlicet ex una parte ab ipsa aqua usque ad agrum de* Medeshamsted, *& ex alia parte ab eadem aqua usque ad ædificia de* [a] Spaldeling, *cum separali piscaria in eadem aqua de* Weland *a* Kenulphston *usque ad pontem de* Croyland, [*& in aqua de* Neene *a limite* Finefacto *nomine usque ad pontem de* Croyland] *& ab inde in eadem aqua, & in aqua de* Weland *coadunatis, usque ad* Asendyk. *Possunt etiam dicti Monachi de eisdem Mariscis versus Occidentem adjacentibus, pro se & hominibus sive tenentibus suis, includere croftos sive pratum circa pontem separaliter quantum illis placuerit. Quare volo, quod dicti Monachi habeant prædia ista de donatione & confirmatione mea, libera & soluta ab omni causa & onere seculi, & omnes libertates, & liberas consuetudines, cum omni illo, quod appellatur* Socha, Sacha, Tol & Tem, Infangthef, Weif, *&* Stray, *& cum hiis legitime appendentibus in puram & perpetuam eleemosynam meam.*

Præterea trado, dono, & confirmo eisdem Monachis has possessiones eidem cœnobio ex donatione antiqua Procerum Regni mei ab olim dependentes: videlicet in [b] Lincolnshire, *in* Spaudelyng *tres carucatas terræ; in* Pyncebek *unam carucatam terræ; in* Cappelade *tres carucatas terræ, sex bovatas terræ, &* [c] *duodecim acras prati, cum Ecclesia ejusdem villæ; in* Algare [c] *duodecim bovatas terræ; In* Donnesdyk *duas carucatas terræ, & viginti acras prati; In* Drayton *unam carucatam terræ, & sex acras prati, & quatuor salinas; In* Burtoft *unam bovatam terræ, cum* Socha, Sacha, *& cum Ecclesia de* Sutterton; *In* Bokenhale *duas carucatas terræ, & dimidiam; & viginti sex acras prati, & quinquaginta acras sylvæ, & sexaginta & decem acras de* Brusche; *in* Halyngton *decem bovatas terræ, cum quatuor bovatis de* [d] Juland, *& cum triginta duabus acris prati de eodem feodo in* Gerumthorp; *In* Langtoft *sex carucatas terræ arabilis (& habet quindecim quarentenas in longitudine, & novem quarentenas in latitudine) & centem acras prati, & sylvam, & mariscum duarum leucarum in longitudine, & duarum leucarum in latitudine, & Ecclesiam ejusdem villæ, & quadraginta acras de eodem feodo in campo de* Deping; *In* Baston *apud* Tetford *quatuor carucatas terræ arabilis, & quadraginta quinque acras prati, cum Ecclesia ejusdem villæ, & cum sexdecim quarentenis Marisci in longitudine, & octo quarentenis in latitudine, cum uno molendino aquatico, & dimidio molendino; In* Repyngale *tres carucatas terræ arabilis, & sexaginta acras prati; In* Laithorp *unam bovatam terræ; In* Kyrkby *tres bovatas terræ, unam mansionem, & tria cotagia.*

In Northamtonschyr, *in* Wedlyngburgh *sex hidas terræ, & dimidiam, cum Ecclesia ejusdem villæ, cum* Socha, Sacha, *&c. In* Adington *tres hidas terræ, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ; In* Helmyngton *tres hidas terræ; in* Glapthorn *tres virgatas terræ; in* Wyrthorp *unam hidam, &*

a Spaudelyng. b Lyncollschyr. c Undecim. *d* [illegible]*nland.*

dimidiam,

dimidiam, cum uno molendino aquatico; in Peykyrke *duas virgatas terræ;* 948.
in Badby *manerium, & quatuor hidas terræ, cum triginta acris prati;* *Ædreduus R.*
In Huntyngdonschyr, *in* Morberne *quinque hidas terræ, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ; in* [a] Thiring *unam hidam & dimidiam terræ. In* Leyrcestreshire, *in* Beby *decem carucatas terræ, & dimidiam, cum Ecclesia ejusdem villæ; In* Sutton *duas carucatas terræ; In* Stapilton *duas carucatas terræ. In* Gruntebrygeshire, *in* Rotenham *undecim hidas terræ, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ alternis vicibus; In* [b] Hokitton *septem hidas terræ, & dimidiam, cum Ecclesia ejusdem villæ; In* Drayton *octo hidas terræ, & dimidiam, cum advocatione Ecclesiæ ejusdem villæ. In* Hurtfordshire *in* Staundon *quinque hidas terræ.*

Et volo, quod dicti Monachi sint quieti & soluti ab omni scotto, geldo, *auxiliis Vicecomitum,* hydagio, *& a secta in* Schyris, Wapuntakis, Hundredis, Thrithingis, *& omnimodis aliis curiis, & seculi oneribus universis. Et præcipio, quod omnes homines fugitivos, quos iidem Monachi, per testimonium quatuor vel quinque hominum fide dignorum coram Vicecomite in patria, in qua tales manent, possunt affidare suos nativos esse, reducantur per prædictum Vicecomitem in Abbathiam eorum cum omnibus catallis & sequelis eorum, omni reclamatione & reluctatione abinde remota & annullata. Et si quid prius egerint in fraudem dominorum suorum, illud cassatum omnino decerno. Et si quis hominum nativorum suorum, vel native de eis tenentium, aliquod delictum fecerit, pro quo catalla sua debeat perdere, ipsa catalla prædictis Monachis integre liberentur, ubicunque facta fuerit justitia. Et volo, quod si Vicecomes, vel aliquis de ballivis seu ministris meis, repertus [fuerit] negligens, vel protrahens eorum negotia contra juris ordinem & libertates eorum, sit in forisfactura viginti librarum thesauro meo solvendarum.*

Et ne aliquid omittatur, quod ad securitatem jurium & libertatum eorum Monachorum præsenti chartæ convenit inserere, saltem propter eos, quos plus terret dispendium temporale vitæ præsentis, quam supplicium gehennale perpetuo duraturum: districte præcipio, quod omnes & singuli, cujuscunque fuerint gradus vel conditionis, qui præsentis scripti sanctionem, contra formam & effectum voluntatis meæ expressæ in eodem, in aliquo violare nituntur, perturbare, vel minuere procurant, consilio, auxilio, vel favore, quo minus pacifice possideant aliqua dona sibi concessa, vel vescantur aliquibus privilegiis superius memoratis; sint condemnati in pœna forisfacturæ centum librarum legalis monetæ thesauro meo, hæredum, vel successorum meorum persolvendarum, quoties sic attentare præsumserint; nec non quod satisfaciant dictis Monachis pro damnis & expensis per eos sibi factis vel illatis, taxandis per juramenta quatuor vel quinque hominum fide dignorum, per quos rei veritas melius agnosci poterit, coram Judicibus meis, hæredum, vel successorum meorum definiendis. Ut sic qui seculo sponte renunciantes, se jugo Dominico manciparunt, & jam facti sunt mundo mortui, absque mundi turbine & inquietudine liberam habeant facultatem divinæ vacare contemplationi.

Ista donaria (licet minima) ad laudem summæ Trinitatis, & in pretium redemtionis animæ meæ, prædictis Monachis devotus perpetuavi & stabilivi, in anno ab incarnatione [sempiterni principii] Domini nostri Jesu Christi *nongentesimo quadragesimo octavo, in præsentia Archiepiscoporum, Episcoporum, & Procerum Regni mei subscriptorum.* ✠ *Ego* Odo *Doroberniensis Archiepiscopus consilium & consensum meum ad istud dedi.* ✠ *Ego* Wlstanus *Archiepiscopus Eboracensis devotus subnotavi.* ✠ *Ego* Alfredus *Schyreburn. Episcopus affectavi.* ✠ *Ego* Kynsius *Lichefeld. Episcopus consensi.* ✠ *Ego* Kynewaldus *Wygorn. Episcopus istud factum corroboravi.* ✠ *Ego* Ceolwulphus *Dorcacist. Episc. desideravi.* ✠ *Ego* Athelwoldus *Abbas Abendonensis approbavi.* ✠ *Ego* Dunstanus *Abbas Glastoniæ multum adoptavi.* ✠ *Ego* Oslac

a Thyrnyng. b Hoketon.

948 *Dux ad instantiam domini mei Regis collaudavi.* ✠ *Ego* Brithnodus *Dux*
Ædredus R. *commendavi.* ✠ *Ego* Alcinus *Comes favi.* ✠ *Ego* Aigulfus *Comes consignavi.* ✠ *Ego* Radbodus *Comes consensum dedi.* ✠ *Ego* Byngulph *Vicedominus consului.* ✠ *Ego* Alfer *Vicecomes audivi.* ✠ *Ego* Farceus *Minister interfui.* ✠ *Ego* Sigeus *Minister auscultavi.* ✠ *Ego* Æthelwardus *Minister aspexi.* ✠ *Ego* Turketulus (*licet minister inutilis*) *finem cernens mei propositi, ob hujus rei gratiam æternum Deum laudo per omnia, & licet sero veniens sub habitu* [a] *Monachali, & animo contrito jugo regulari meipsum submisi, ut saltem sic senectutis meæ fæces creatori meo cogar immolare.* Magnificat *ergo* anima mea Dominum, *& vos fratres magnificate Dominum mecum, ut in sanctitate & justitia coram ipso servientes, semperque mundi principe triumphato, sic curramus in præsentis vitæ stadio, ut in futuro ad divinæ speculationis bravium pertingere mereamur, Amen.*

Turketuli genus & vita. De gestis hujus venerabilis patris nostri Abbatis *Turketuli* aliqualem notitiam nostris posteris tradituri, nostræ narrationis exordium, decet, ut altius assumamus; quatenus tam generosi ephebi florida juventute cognita, secundum [b] Chronicorum fidem, & prout patres nostri narraverunt nobis, sanctam senectutem successisse verisimili evidentia facilius demonstremus. Circa ergo ultima tempora regis *Edwardi*, defuncto [c] *Ethelwardo* germano suo, filius suus primogenitus *Turketulus* noster paternam hæreditatem à patruo suo prædicto Rege *Edwardo* adeptus est. Cui cum generosissimas puellas, Ducum Comitumque suorum filias, multoties Rex in matrimonium obtulisset, & ille nullo modo nuptiis acquiescens, omnes amore castitatis prima fronte repudiaret; arguens Rex prudentissimus per hujusmodi sancta principia, virum virtutis ipsum futurum fore, studuit ad dignitates Ecclesiasticas, & Episcopatus apicem eum aliquando exaltare. Unde plurimis Episcopis in fata cedentibus, ut sua sanctitas innotesceret universis, qui in domo Domini sunt, si super candelabrum poneretur, Rex sæpissime satagegat in majoribus Ecclesiis totius *Angliæ* ad gradum Episcopalem, præ cunctis ceteris Clericis suis, promovere. Ille vero variis excusationibus omnes hujusmodi honores subterfugiens, tanquam tendiculas Sathanæ ad animas subvertendas, omnibus vitæ suæ temporibus penitus abhorrebat. Obtulit enim ei prædictus Rex Episcopatum *Wyntoniæ* defuncto *Dinewlpho* Episcopo ejus: Sed ille minus se idoneum tantæ dignitati protestans, *Fridestanum* collactaneum suum, quatenus dignaretur accipere, supplicabat & obtinebat; factusque est *Fridestanus* Episcopus *Wyntoniæ*. Eodem etiam momento *Pleigmundo* Archiepiscopo *Dorobernensi* suggerente, *Dorcacistrensis* Episcopatus ei à Rege oblatus est: quem cum pari pertinacia refutaret, & *Ceolwlphum* Presbyterum suum Regi offerret, dictus *Ceolwlphus* Episcopus est factus. Semper itaque sic terrenæ dignitatis gloriam refutabat, sic transitorios honores omnibus diebus suis abjiciebat. Cognoscens tandem Rex quorsum cordis sui sanctissima desideria [d] inclinabant [& propendebant,] (scilicet illum dignitates & divitias non amare, suis terris ac stipendiis tantum contentum

Turketulus Cancellarius. esse, aliena non appetere) Cancellarium suum eum constituit, ut quæcunque negotia temporalia vel spiritualia Regis judicium expectabant, illius consilio & decreto (tam sanctæ fidei & tam profundi ingenii tenebatur) omnia tractarentur, & tractata irrefragabilem sententiam sortirentur. Consilio ergo illius multa bona opera Rex effecit, ac inter cetera septem Ecclesiis septem Episcopos uno die dedit; videlicet præfatum *Fridestanum* ad Episcopatum *Wyntoniæ*, præfatum *Ceolwlphum* ad *Dorcacistriæ*, *Werstanum* ad Episcopatum [e] *Shireburnensem*, *Athelstanum* ad *Cornubiensem*, *Athelmum* ad *Fontanensem*, & *Adulphum* ad *Cridiensem*, ac *Bernekum* Australibus Saxonibus præponens, cujus sedes est apud .... omnesque uno die unoque loco à præfato *Pleigmundo* Archiepiscopo conse-

a Monachili. *b* Chronicarum. *c* *Eilwardo.* *d* Declinabant. *e* *Schyrburnensem.*

cratos.

cratos. Complevit itaque dies suos inclytus Rex *Edwardus*, *Ethelstanusque* filius ejus successerat. 948. *Ædredus R.*

Contra quem cum *Analaphus* filius *Sitrici*, quondam Regis *Northanhumbrorum* insurgeret, & bellum ferocissimum multorum viribus moliretur, conspirantibusque cum dicto *Analapho*, *Constantino* Rege *Scotorum*, & *Eugenio* Rege *Cumbrorum*, ac aliorum Regum Comitumque barbarie infinita, omnes, cum subjectis nationibus ad **Brunford** in Northanhumbria contra *Athelstanum* Regem convenissent, arctissimo fœdere conjurati, & dictus Rex Anglorum cum suo exercitu occurrisset; licet præfatus barbarus infinitam multitudinem *Danorum*, *Norreganorum*, *Scotorum*, ac *Pictorum* contraxisset, vel vincendi diffidentia, vel solita gentis suæ versutia, maluit nocturnis tenebris insidias tendere, quam aperto prælio dimicare. Irruit ergo subito super *Anglos* nocturno tempore; peremtoque quodam Episcopo, qui præcedente vespere ad exercitum Regis *Athelstani* accesserat, cum clamor morientium longius personaret, ut Rex ipse, qui plus uno milliari à loco distabat, suusque totus exercitus, qui circa illum in tentoriis sub dio dormiebat, evigilans [a] atque intelligens citius armarentur aurora jam illucescente, ad locumque cædis appropinquans, paratus & promtus fieret ad invadendum contra barbaros, qui nota nocte laboraverant, & jam lassos & laxatos ab ordine offendentem contigit Regem *Æthelstanum*, qui *Westsaxones* omnes ducebat, contra aciem *Analaphi* occurrisse, ac Cancellarium suum *Turketulum*, qui *Londonienses*, & omnes *Mercios* trahebat, contra aciem *Constantini* obviasse: cessantibus cito ferentariis armis, pede pes, & cuspide cuspis, umboque umbone pellebatur. Cæsi multi mortales, confusaque cadavera Regum [b] & pauperum corruebant. Cumque diutissime ac dirissime dimicaretur, & neutra pars cederet, (tanta erat Paganorum multitudo) Cancellarius *Turketulus* assumtis secum paucis *Londoniensibus*, quos fortissimos noverat, & [quodam] centurione *Wicciorum*, [c] *Singino* nomine, qui spectata fortitudine pollebat, ipse præ cunctis & statura procerus, ossibus & nervis solidus & [d] torosus, ac inter omnes heroes Londonienses viribus robustissimus, prævius ipse involat in adversos; penetransque cuneos hostiles prosternit à dextris & à sinistris. Jam *Orcadensium*, ac *Pictorum* globos pertransierat, sylvamque jaculorum & telorum, quæ thorace fidelissima sufflaverat, in se projectam circumferens, jam cuneos *Cumbrorum* ac *Scotorum* cum suis sequacibus perforabat. Tandem multo sanguine ad ipsum Regem perveniens, equo dejecit, dejectumque cum vivum capere omnimodis conaretur, & *Scoti* constipati Regem suum totis [e] salvare viribus insisterent, & plures in paucos niterentur, præcipueque omnes unum *Turketulum* appeterent, prout sæpius postea fatebatur, tunc primum temeritatis suæ pœnitebat. Jam jamque opprimendus erat à *Scotis*, & Rex è manibus ejus eripiendus, cum *Singrinus* centurio gladio confodit eum. Sic Rege Scotorum *Constantino* peremto, *Scoti* se retrahentes, viam apertiorem *Turketulo*, suisque militibus concedebant. Cognita [f] ergo morte *Constantini* per universum exercitum, *Analaphus* fugam facit, fugiuntque universi. Cecidit ibi Paganorum copia inaudita. In tam duro certamine sæpius se gloriabatur à Domino conservatum *Turketulus*, & se fœlicissimum & fortunatum, quod nunquam hominem occiderit, neminem mutilaverit, cum pugnare pro patria, & maxime contra Paganos, licite quisque possit.

Bellum ad Brunford.

Constantinus Scot. R. cæsus.

Hac itaque victoria per universam Christianitatem citius ventilata, desiderabant omnes Reges terræ cum *Athelstano* Rege amicitias facere, & quocunque modo sacra fœdera pacis inire. Misit ergo legatos *Henricus* Imperator *Romanorum*, pro una sororum suarum *Othoni* filio suo in uxorem ducenda. Misit etiam *Hugo* Rex *Francorum* pro alia suo filio tradenda. Misit & *Ludovicus* Princeps *Aquitanorum* pro una sibimet assumenda.

Æthelstani R. sorores.

a Actaque. *b* Ut. *c* *Syngrino.* *d* Cordatus. *e* Defend re. *f* Cito

937. 8. *Ædredus R.* ſumenda. Allata ſunt per eorum nuncios tot [a] eximia Regalia, qualia & quanta per plurima ante ſecula *Anglicis* fuerant incognita & inviſa. Præter odores aromatum, præter honores gemmarum, præter equos curſorios aureis ephippiis phaleratos, & onychina vaſa pretioſiſſima, & alia donaria plurima, & pulcherrima, miſſa eſt pars crucis Dominicæ cryſtallo decentiſſime incluſa, portiuncula etiam ſpineæ coronæ *Chriſti* ſimiliter cryſtallo contecta, enſis *Conſtantini* Magni, cujus capulo ſuper craſſas auri laminas clavus affixus erat, unus ex quatuor, quibus Redemtor noſter nos & omnes ſuos ſalvavit; vexillum quoque beatiſſimi martyris *Mauricii*, & lancea *Caroli* Magni non apud *Francos* exigui pretii. Quibus donariis Rex magnificus *Ethelſtanus* in immenſum delectatus, & ſorores præfatis Principibus conceſſit, ac inter delegatos, qui virgines transducerent, primum & præcipuum Cancellarium ſuum *Turketulum*, eo quod prudentiſſimus, & in omni negotio ſanctiſſima fide probatiſſimus, propinquus etiam genere dictis virginibus haberetur, indubitata confidentia deputavit. Vadunt ad littora cum Cancellario quatuor viragines, quæ caſtitatis honore *Dianam* vincebant, & corporali pulcritudine etiam *Helenam* ſuperabant. Conferuntur à Ducibus, & Comitibus, aliiſque terræ totius optimatibus in ſinus ſplendidos multa jocalia, aurum, & armillæ, & mille monilia. Tandem relicta *Anglia*, poſt velata maria proſpere per *Rhenum* petitur *Colonia*. Duæ ſorores ſeniores Imperatori *Henrico* commendantur: quarum primam *Othoni* ſuo filio, ſecundam cuidam ſui palatii magno Principi copulavit. Tertiam ſororem *Hugo* Rex *Francorum* ſuo filio ſuſcepit. Quartam, quæ omnium ſororum junior erat, & ſpecioſiſſima, *Ludovicus* Princeps *Aquitaniæ* in uxorem duxit. Completa itaque dicta legatione, Cancellarius *Turketulus* magnis onuſtus muneribus, cum tota familia multis donariis ad ultimum quemlibet puerum ditata, proſpero navigio in *Angliam* eſt reverſus. Triumphatis ergo omnibus hoſtibus, ſuiſque ſororibus digniſſime maritatis, ad exaltandum Eccleſiam *Chriſti* ubique per regnum ſuum (Cancellario ſuo *Turketulo* ſemper illud ſuggerente) intentiſſima devotione animum totum dedit. Reſtaurat ergo Monaſteria, ædificat Eccleſias, ac ſanctis altaribus offert *Malmesbyria reſtaurata.* pretioſiſſima ornamenta. *Malmesbyriam* maxime (ubi duos cognatos ſuos, filios ſcilicet *Ethelwardi* patrui ſui, *Elwinum* & *Ethelſtanum* cæſos à *Danis* in prælio *Brunefordenſi*, ſolenniter ſepelierat) ſpeciali diligentia diligit & exaltat, ac multis privilegiis præ ceteris Monaſteriis magnificat, & honorat: & demum ſuos annos *Atropo* ante tempus abſcindente defunctus, ibidem ſepultus pauſat.

941. *Dunſtanus.* Cui (ut prædictum eſt) frater ſuus *Edmundus* in regnum ſucceſſit. Ejus enim tempore cum ſanctus *Dunſtanus* tunc regii palatii Presbyter, ac Cancellario *Turketulo* à ſecretis familiariſſimus, & confeſſionum ſuarum communicator confidentiſſimus, quibuſdam æmulis perſequentibus, per ipſum Regem de palatio pelleretur, *Turketulo* Cancellario procurante, ſuamque ſanctitatem plurimum prædicante, & pro ſua gratia ſtudioſiſſime Regem deprecante, revocatus, & Monaſterio *Glaſtoniæ* donatus eſt. Dedit tunc ſancto *Dunſtano* Cancellarius *Turketulus* pulcherrimum calicem, qui adhuc ad hæc *Normannorum* tempora ibidem, & calix *Turketuli* cognominatur conſervatus. Sex autem annis & dimidio in regno completis, cum Rex *Edmundus* eſſet interemtus, *Edredus* tertius frater in regnum ſucceſſit.

947. 8. Cujus anno ſecundo Cancellarius *Turketulus*, cum adhuc ante ſuam converſionem in ſuo ſancto deſiderio neophytus exiſtens, gratiam domini ſui Regis votis ſuis bene reſpondentem in omnibus obtinuiſſet, quadam *Turketulus Croylandiam viſit.* die cum ſumma celeritate de *Londoniis* *Croylandiam* advolans, præfatos tres ſenes in dicta inſula latitantes devotiſſime viſitavit, & ſupra quam dici

[a] Exennia (*i. e.* xenia)

poteſt

potest aut excogitari, revelato suo sancto proposito, in immensum lætificavit. Receptus ergo in eorum fraternitatem, chartas fundationis Monasterii ac alia ejus monumenta relegens, universam insulam *Croylandiæ* cum dictis senibus, qui carpento vehebantur, & familia sua, quæ adhuc illum Cancellarium grandi numero comitabatur, de angulo ad angulum circuibat. Hoc interserendum est, quod circa hæc tempora tanta siccitas per totam *Angliam* erat, quod triennio non plueret super terram, & siccitas *Eliæ* à plurimis diceretur. Edoctus itaque Cancellarius *Turketulus* de limitibus *Croylandiæ*, & ejus terminis universis, jussit cruces lapideas terminorum innovari, & longius à ripis fluviorum in proxima solida terra infigi, ne forte lapsu temporis per aquarum alluvionem in flumina corruerent, prout antiquas cruces in eisdem limitibus per *Kenulphum* Monasterii *Croylandiæ* primum Abbatem ibidem aliquando appositas intellexerat corruisse. In Australi namque ripa dictæ insulæ posuit tunc *Turketulus* crucem lapideam, quæ tunc distabat à Southee per sex perticatas, & in Boreali parte dictæ insulæ tunc posuit aliam crucem lapideam, quæ tunc distabat ab Asendyk cadente in Weland per tres perticatas. Terminos etiam mariscorum, tam Alderlound in Australi parte aquæ de Weland, quam Goggisland in parte Boreali dictæ aquæ adiens, & limites eorum, prout chartæ [fundationis] Monasterii demonstrabant, annotans, jussit similiter crucibus lapideis designari. Sicque salutatis dictis senibus fratribus suis, & iterum datis viginti libris argenti ad eorum sustentationem, cum chartis & monumentis monasterii ad Regem *Londonias* est reversus.

947. 8. *Ædredus R.*

Limites designari curat.

Alloquitur ergo ibidem quadam die Comitem *Lewinum*, qui Spalding, Cappelade, & Sutterton, terras olim monasterio Croyland dependentes, occupabat; XL. mancas auri coram præfato Rege præfato Comiti contulit; & prædictas villas in suam possessionem, tanquam atturnatus dictorum senum, eorum nomine tituloque recepit. Composuit etiam tunc cum Comite *Alphero*, & datis eidem x. mancis auri, Drayton *Croylandiæ* restituit. Staundon & Baddeby, datis similiter x. mancis auri Comiti *Athelwoldo*, *Croylandiæ* recuperavit. Eodem tempore de Comite *Ailwino*, cum esset juvenis piissimus, & eleemosynis multum deditus, villam de Worburne ad *Croylandiam* acquisivit. Tunc etiam Bokenhale, & Halyngton [a] & Lindesey de duce *Oslaco*, datis 12. mancis auri, *Croylandiæ* restauravit. Langetoft autem & Baston, tunc Regali fisco pertinentes, Rex *Edredus* gratis & sponte reddidit. Depyng vero cum *Langferus* quondam Regis *Beorredi* panetarius, cui dictus Rex dictum manerium aliquando donaverat, jam longævo senio gravatus obierat, nullo hærede masculino relicto, ad duas filias ejus transibat; quæ diu in cœlibatu permanentes, neque cum *Turketulo* voluerunt componere, nec juri suo prece vel pretio renuntiare. Expectabat itaque diutius venerabilis pater *Turketulus* tempora meliora: sed quamdiu vixit, vixerunt & illæ in eadem pertinacia. Kyrketon autem & Kymerby ac Croxton, quum Dux *Osbrichtus* tenaciter retinebat, & chartæ donatorum perierant, nec aliqua regia confirmatio dictas terras continebat, *Turketulus* cum semel & secundo oblato justo pretio repetiisset, nec auditus esset, ad alia tenementa redimenda tota vigilantia indulgebat. Revocavit tunc Glapthorn, [b] Thirning, Laythorp, Kyrkeby, Peykyrk, & utramque *Adingtonam*, Repingale, *Suttonam*, & *Stapiltonam*.

Terrasque redimit.

Tandem adveniente festo beati *Bartholomæi* Apostoli, in præsentia Regis Monachus factus, & statim baculo pastorali à Rege donatus, & ab Episcopo benedictus, universum Monasterium cum omnibus ejus possessionibus in manum Regis resignavit. Qui apud London in communi concilio coram Archiepiscopis, Episcopis, & totius terræ Magnatibus, 948.

a In. *b* *Thyrnyng.*

948. *Ædredus R.* dictum Monasterium cum omnibus terris ejus, tam ab antiquo ei pertinentibus, quam ab eodem *Turketulo* noviter datis ac acquisitis, dicto domino *Turketulo* Abbati, Monachisque suis reddidit, & cum charta sua (prout præmissum est) liberum & solutum ab omni terreno servitio in perpetuam eleemosynam confirmavit. *Fugitivos respuit.* Antiquam vero loci impunitatem vel immunitatem nullo modo consensit acquirere, ne sceleratis & impiis refugium à publicis legibus videretur in aliquo præbere; & cum hujusmodi maleficis compelleretur vel in aliquo contra conscientiam suam cohabitare seu consentire.

Sequuti sunt eum ad Monasterium multi literati viri, quorum decem secum schema monachicum susceperunt; ceteri rigorem religionis abhorrentes, adhuc in seculari habitu permanebant; ac nihilominus secum in Monasterio habitabant, quia præsentia ejus nullo modo carere poterant. Quorum quidam gradum Sacerdotalem obtinebant, quidam in Clericali adhuc officio ministrabant. Hos omnes, cum multi fuerunt, *Cella S. Pegæ.* in cella Sanctæ *Pegæ* virginis, ad Orientalem partem Monasterii, manere jussit, & unicuique eorum sicuti uni Monacho ministrari quotidie de victualibus imperavit: fabricansque illis ibidem capellam, horas regulares tam nocturnas quam diurnas, tempore, quo Monachi persolvebant, & ipsos persolvere jussit. Fiebat autem hoc ex præcepto *Turketuli* Abbatis, ut ipso usu fierent aliquando monachicis observantiis aptiores, qui secularibus hactenus dediti lasciviis, à regulari vita longius erant devii & discordes. Habitum etiam omnibus uniformem indixit, sc. chlamydem nigram, vestesque talares, ac omnes nigri coloris. Præter continentiam & obedientiam nihil aliud religionis noverant; unde vix vel nunquam contigit aliquem illorum ad [a] seculi vomitum revertisse; tam larga exhibitione procurati, tam [b] laxa regula sunt contenti. Abbas *Turketulus* præpositum illorum Priorem dicebat, quem ab ipsis omnibus electum ille confirmabat. Quidam illorum ibidem sanctissimo fine quieverunt, & in eodem loco sepulti sunt: quidam procedente tempore ad religionem monachicam conversi, & in ea sanctissime conversati, etiam ad Abbatis officium assumi postea meruerunt. Isti fuerunt duo *Egelrici*, qui de genere & cognatione sua sibi satis carne propinqui, sed Spiritu multo propinquiores jam effecti, successive post illum Abbatis officio ambo strenue functi, & in eodem defuncti sunt. Cum autem circa ultima tempora *Turketuli* Abbatis, sub inclyto Rege *Edgaro*, inciperet ordo monachicus in multis monasteriis ubique per totum regnum restauratis, & quibusdam noviter fundatis, copiosissime reflorere, rariusque solito venientibus ad conversionem Clericis, fere omnes Presbyteri *Pegelandiæ* sunt effecti Monachi *Croylandiæ*. Unde *Pegelandia* fere personis destituta, cœperunt pauci Clerici relicti Abbatem *Turketulum* multa instantia pulsare, quatenus complaceret vel Sacerdotes seculares eis conducere, vel Monachum de monasterio suo, qui divina eis quotidie celebraret, aliquem assignare. Secularis autem aliquis veniens ad conversionem, cujuscunque gradus fuerat vel conditionis, illorum prius collegio deputatus est, & apud *Pegelandiam* probatus, succedente tempore, prout *Pegelandenses* de ipso testabantur, receptus vel repudiatus est. Abbas ergo *Turketulus* prudentissima providentia neutram petitionem *Pegelandensium* acceptans, nec omnino damnans, concessit pro memoria Sanctæ *Pegæ* virginis, & constituit ibidem divinum servitium perpetuandum; non tamen à modo aliquod collegium regularium vel irregularium, quod aliquando forte fieret monasterio suo injuriosum vel onerosum, ibidem ullo modo statuendum. Ordinavit itaque unum Sacerdotem, & cum totius conventus sui consensu communi chirographo sui capituli confirmavit in perpetuum, qui perpetuis temporibus pro monasterii fundatore Rege

a Secularem. *b* Laxaque.

Ethelbaldo,

Ethelbaldo, & pro ejus restauratore Rege *Edredo*, ac pro *Turketulo* Abbate, ceterisque loci benefactoribus celebraret: ac ut unus Monachus conventualis in refectorio exhiberetur, quotidie post Prioris servitium, de eadem qualitate tam in prandio, quam in cœna victualia sua suscepturus, sive domi fuerit sive foris; ad alia vero necessaria sua mediam partem oblationum, quas fideles *Christi* in dicta capella soliciti sunt offerre contra Sacristam, per æquales portiones à modo recepturus. Sed hæc constituta sunt circa ultima tempora *Turketuli* Abbatis, tempore viz. *Edgari* Regis. Primusque sacerdos positus ibidem per Abbatem *Turketulum* ad hujusmodi officium peragendum vocabatur *Reynfredus*, vir multæ literaturæ, ac ingentis honestatis.

948. *Ædredus R.*

Edredo vero Rege, ut prædictum est, regnante, positisque apud *Pegelandiam* Clericis suis [a] [venerabilis Abbas *Turketulus* ædificationi sui Monasterii diligentissime insistebat. Rex autem *Edredus* hoc intermedio movens exercitum in *Northumbriam*, fere totam provinciam ferro flammisque delevit; fugatisque adversariis universis, prospere *Londonias* remeavit. Cumque secundo rebellare conspirassent, cum maximo apparatu *Northumbriam* repetens, Archiepiscopum Eboracensem *Wlstanum* ac plures ejusdem patriæ Optimates vinculis mancipavit; erasaque tota terra & in cineres redacta, ita ut multis milliariis longo tempore sequenti solitudo fieret, cum captivorum grandi numero *Londonias* est reversus. Domitis itaque hostibus ejus, Ecclesias & Monasteria reædificare deinceps insudabat. Restauravit enim, ut prædictum est, *Croylandiam*, præficiens ei ex Cancellario suo Abbatem *Turketulum*. Restauravit etiam *Abendoniam*, præficiens ei ex Priore *Glastoniensi* Abbatem *Athelwoldum*, qui postea factus Episcopus *Wynt.* multorum extitit fundator Monasteriorum. Tandem decimo anno Regni sui Rex *Edredus* ægrotans ad mortem, sanctum *Dunstanum*, tunc Abbatem *Glastoniensem*, Confessorem suum celeri nuntio accersivit. Quo ad Regis palatium velocius properante, vox desuper insonuit, *Rex* Edredus *obdormivit in Domino.* Statimque sonipes qui sanctum Abbatem gestabat, in terram corruens expiravit, impos jumentum & indignum; sermonem audire Angelicum. Sanctus Abbas ibidem *Dunstanus* pro anima Regis defuncti defunctorum officium, scilicet *Placebo* & *Dirige*, cum suis Monachis decantavit. Deinde perveniens ad palatium, prout Angelus ei revelaverat, Regem defunctum reperiebat. Sepultus est apud *Wynt.* in Episcopali Ecclesia.

Northumbri am vast.

Abbendonia restaurata.

955.

Cui *Edwinus* senior filius *Edmundi* Regis in regnum successit: petulantissimus juvenis, & multum à Regiis moribus alienus. Qui sanctissimum virum Abbatem *Dunstanum* in ipso Regni sui initio misit in exilium: & mox Dei judicio de majore parte Regni sui mutilatus, pro dolore tanti infortunii usque ad mortem infirmatus, & multum meliori se fratri suo *Edgaro*, postquam per biennium regnarat, mortuus integrum Regnum reliquit.

Ædwius R.

Dunstanus exul.

Iste Rex *Edgarus* totum Regnum adeptus sanctum *Dunstanum* ab exilio revocatum primo *Wicciorum* Episcopatu donavit, cui etiam *Londoniensem* addidit: tandem ad Archiepiscopatum *Dorobernicæ* sublimavit. Audiens autem venerabilis pater Abbas *Turketulus Dunstanum* quondam sibi familiarissimum ad Archiepiscopatum *Dorobern.* promotum, *Osketulumque* cognatum suum Archiepiscopum *Eborac.* pariter effectum, *Londonias* semel adiens, cum quanto gaudio ab utroque sit susceptus, non est facile notare; cum alter suus nutritius, & antiqua beneficia recordatus, alter ei carne propinquus, & pro cognatione generis amplexatus, uterque jam in castris Domini militem emeritum affectione intima veneratus sit. Obtinuit etiam tunc à Rege *Edgaro*, videlicet octavo anno Regni sui, prædictis Archi-

Ædgarus R.

Dunstanus Archiepiscopus.

l. in. 47.

a [ ] Hæc omnia antea in impressis desunt. Vid. Præfat. Lectori — à l. 13. usq. ad l. 47.

episcopis

episcopis intercedentibus, Chartam regiam de confirmatione Croyland Monasterii sui sub hac forma.

966. Ædgari R. Charta. Imperante Domino nostro Jesu Christo super omnes cœlos, & super omnia Regna orbis terrarum principatum tenente, qui tollit Reges, & transfert Regna, tract tque suo nutu mundi mundi climata universa; Ego Edgarus ejusdem Dei nostri largiflua munificentia possidens totius Magnæ Britanniæ Monarchiam, statui mecum ab initio Regni mei pro modulo meo sua beneficia recompensare, & de transitoria Mammona providere mihi beatorum tabernacula perque caduca bona promereri sempiterna gaudia. Cum ergo de relevatione Ecclesiarum Christi, & monasteriorum restauratione frequentissime mihi suggererent spirituales patres mei Pontifices & Prælati, teste Deo cordium inspectore, solicitus eorum petitionibus semper apertis auribus acquievi. Cum vero sanctissimi Archiepisc. mei Dunstanus Dorober. & Osketulus Eboracensis apertius insinuassent, quomodo celebre monasterium Croylandense quondam ab inclyto Rege Merciorum Ethelbaldo fundatum, aliisque Merciorum Regibus, successoribus ejus, multis & magnis donariis & dignitatibus ditatum, insuper immunitatibus & immensis privilegiis ampliatum & magnifice confirmatum, demum nefandissimis Danis totam terram opprimentibus, ab iisdem dictum monasterium fuerit igne crematum & devastatum; sed postea, tanta cessante procella, per industriam venerabilis patris Turketuli, cooperante sibi gratia piissimi Regis patrui & prædecessoris mei Edredi, [jam] resurrexit restauratum, & iterum in sanctorum habitaculum ædificatum, & Regio chirographo confirmatum; gaudio magno gavisus sum, & crescenti quotidie convalescentique indies temporibus [meis] per totam Angliam cultui Christiano totis animi præcordiis (Deo teste) congratulatus; prædicto [a] viro venerabili, Abbati Turketulo, quondam patris mei patruorumque meorum Patricio potentissimo, ac omnium hostium Anglici Regni triumphatori strenuissimo, jamque patriæ cœlestis amore servorum Christi sanctissimo pastori & prælato, concedo de Regalibus sylvis meis suo Croylandensi monasterio magis vicinis & propinquis, scz. de Ancarygwod & de Medeshamstedwod, Regalibus maneriis meis de Estreye, & de Castre pertinentibus, arbores & meremium ad ædificationem sui monasterii prædicti, quot & quantum placuerit accipere: nec aliquis ministrorum meorum in illa patria præsumat eum in aliquo impedire. Ipsum etiam Croylandense monasterium cum tota insula [b] adjacente, & cum villa duobusque mariscis jacentibus ex utraque parte aquæ de Weland versus occidentem, iisdem limitibus & terminis, quibus dicti monasterii monachi a sua prima fundatione illa continue possederunt, & prout plurimorum Regum prædecessorum meorum, & præcipue inclyti Regis Edredi patrui prædecessorisque mei chirographa & munumenta sufficienter, ab oriente ad occidentem, & ab austro ad aquilonem, declarant ac manifestant; concedo & confirmo in perpetuam eleemosynam prædicto patri meo Turketulo Abbati, ac monachis suis, ac omnibus eorum successoribus ibidem Deo servientibus: scilicet dictam insulam de Croyland, procedendo de ponte suo triangulo per aquam de Weland versus Spaldelyng usque ad Asendyk, ubi Asendyk cadit in aquam de Weland ex boreali parte crucis lapideæ per prædictum Turketulum ibidem affixæ, & sic sursum versus orientem per Asendyk usque ad [c] Asendtoft, & inde usque ad Schepishee in orientali parte ejusdem insulæ, & sic usque ad Tetwarthar, & ibi intrando Southee usque ad Namanlandhyrne, ubi crucem lapideam affigi fecit idem Turketulus, distantem à Southee per sex perticatas, & [distat eadem crux ab aqua] de Neene versus occidentem per v. perticatas, & inde per eandem aquam de Neene sicut currit ad prædictum pontem de Croyland; cum separali piscaria tam in aquis omnibus ambientibus eandem insulam, quam in stagnis & paludibus infra situm inclusis; una cum mariscis & alnetis adjacentibus versus Occidentem ex opposito ejusdem insulæ in omnibus Lincolniæ comitatui connexis & respondentibus, & per hos

a Vero. b Circumjacente. c Aswyktoft.

limites

limites determinatis: viz. à Namanslandhyrne per aquam de Neene versus occidentem usque ad [a] Fineston, ubi crux lapidea defixa est juxta ripam, & inde usque ad Greynes, & sic usque ad Folwardstaking, & inde usque ad Southlake, ubi Southlake cadit in aquam de Weland, & sic transeundo eandem aquam ad Kenulphston juxta ripam ex opposito de Southlake, ubi primus Abbas ejusdem monasterii nomine Kenulphus posuit crucem lapideam pro limite inter Croyland & Deping, & inde versus boream juxta Aspath usque ad Werwarlake, & sic usque ad Harynholt, & inde sursum per Mengarlake, & Lurtlake, & inde per Oggot us ue ad Wodelade, ubi Wodelade cadit in aquam de Weland; cum omnibus commodis quæ poterunt evenire vel extorqueri infra prædictos limites, tam subter terram quam supra; cum communa pasturæ omni tempore anni pro omni genere animalium, sibi, & omnibus hominibus suis, [b] & tenentibus suis secum infra dictos limites cohabitantibus in mariscis adjacentibus ex utraque parte [aquæ de Weland, videlicet ex una parte] ab illa aqua usque ab agrum meum de Medelhamsted, & ex alia parte ab aqua eadem usque ad ædificia de Spaldelyng, cum separali piscaria in eadem aqua de Weland, a Kenulphston usque ad pontem in Croyland, & in aqua de Neene a limite, Fineston nomine, usque ad prædictum pontem de Croyland, & inde in eadem aqua, & in aqua de Weland coadunatis usque ad Asendyk. Concedo etiam quod dicti monachi possint includere de mariscis adjacentibus versus occidentem pro se & pro tenentibus suis croftos sive pratum circa pontem separaliter, quantum illis placuerit, prout Patruus meus Rex Edredus eisdem hæc omnia suo chirographo confirmavit. Concedo etiam & confirmo prædicto monasterio omnia prætacta libera & soluta ab omni onere seculari, & quod habeant omnes liberas consuetudines, cum omni illo quod appellatur Socha, Sacha, Tol & [c] Tem, Infangthef, Weyf & Stray, & cum his legitime appendentibus. Concedo etiam & confirmo eisdem Monachis omnes terras & tenementa, Ecclesias & capellas, & omnes possessiones eidem Monasterio pertinentes, quas præfatus Rex Edredus, vel Optimates sui, dicto cœnobio pro suorum redemtione peccaminum, in perpetuam eleemosynam donaverunt, vel per præfatum Abbatem Turketulum datæ vel acquisitæ sunt, id est, in Croyland, Spaldeling, Pyncebek, Cappelade, Algare, Donnesdyk, Drayton, Burtoft, Southerton, Bokenhale, Halyngton, Gerunthorp, Langtoft, Baston Depyng, Tetford, Repyngale, Laythorp, Kyrkeby, Wendlyngburgh, Adyngton, Elmyngton, Glapthorne, Wyrthorp, Peykyrke, Baddeby, Morburne, [d] Thirming, Beby, Sutton, Stapilton, Kotenham, Hoketon, Drayton, & Staundon. Hæc omnia tenementa, ad honorem Dei, & sanctæ Ecclesiæ suæ relevationem, & ob amorem sancti Guthlaci, corporaliter in cœnobio Croylandensi requiescentis, confirmo venerabili patri meo Turketulo Abbati Croylandiæ, ac Monachis suis, & eorum successoribus ibidem Deo servientibus in perpetuum. Prohibeo etiam, ne quisquam ministrorum meorum in patria Girviorum præmemoratos limites mariscorum Croylandiæ introeat, aut se in aliquo intromittat; cum tam de donatione Regis Edredi patrui & prædecessoris mei, quam de confirmatione mea possideant prædictos mariscos, [e] & situm separalem monasterii sui, & a marisco meo de Ege crucibus lapideis, ac aliis intersignis & terris separatos. Contra ergo hujus nostri Chirographi propositum quicunque dictum Turketulum Abbatem patrem meum, vel Monachos suos vexare vel inquietare pro aliquo præmissorum præsumserit, præter meam indignationem & vindictam, nisi citius cum condigna satisfactione resipuerit, longius a sanctorum congregatione segregatus cum Dathan & Abiram damnationem gehennalem sentire possit: qui vero auxerit nostram eleemosynam, aut in aliquo promoverit hujus mei chirographi voluntatem, inter omnes san-

966. Ædgarus R.

a f. Finemfactum. b Sive. c Them. d Thyrnyng. e In situm.

ctos

966. *ctos & electos Dei sempiternam sortiatur felicitatem. Sancitum est hoc [chi-*
Ædgarus R. *rographum meum] in anno Dominicæ incarnationis* DCCCC. LXVI. *præsentibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Optimatibus regni mei subnotatis.* ✠ *Ego* Edgarus *totius* Albionis *Monarcha istud chirographum cum signo sanctæ crucis confirmavi.* ✠ *Ego* Dunstanus *Archiepiscopus* Dorobern. *hoc chirographum cum trophæo hagiæ crucis corroboravi.* ✠ *Ego* Osketulus *Archiepiscopus* Eborac. *devote collaudavi.* ✠ *Ego* Æthelwoldus *Episcopus* Winton. *multum procuravi.* ✠ *Ego* Oswaldus *Episcopus* Wicciorum *commendavi.* ✠ *Ego* Ælfwoldus *Episcopus* [a] Donevoniæ *subscripsi.* ✠ *Ego* [b] Alstanus *Abbas* Glastoniæ *consilium dedi.* ✠ *Ego* Æthelgarus *Abbas novi Monasterii* Wyntoniæ *consensum præbui.* ✠ *Ego* [c] Wulfius *Abbas S.* Petri *Westmonasterii extra* London *subnotavi.* ✠ *Ego* Merwenna *Abbatissa de* Rumsege *signum sanctæ crucis feci.* ✠ *Ego* Ordgarus *Dux* [a] Donevoniæ *consignavi.* ✠ *Ego* Elfegus Suthamtoniensis *Dux approbavi.* ✠ *Ego* Ollac *Dux affui.* ✠ *Ego* Brithnodus *Dux aspexi.* ✠ *Ego* Alwine *Dux consensi.* ✠ *Ego* Alferus *Dux interfui.* ✠ *Ego* Ernulphus *Minister vidi.* ✠ *Ego* Rynguhus *Minister vidi.* ✠ *Ego* Adelwardus *Minister audivi.* ✠ *Ego* [d] Veif *Minister auscultavi.*

Venerabilis autem Abbas *Turketulus* contra pericula brachii secularis impetrato ab *Edgaro* Rege tali munimento, etiam pro spiritualis auxilii clypeo utrumque Archiepisc. *Dunstanum* & *Osketulum* instanter deprecatus [est] contra filios Belial, (si forte in monasterium suum instinctu diabolico insurgerent in futurum) hujusmodi censuram Ecclesiasticam in supra scriptorum Regiorum chirographorum violatores (videlicet *Edredi* & *Edgari*) & in omnes contravenientes, & contra procurantes, eodem tempore apud *Londonias* impetrabat sub istis verbis:

Censura Ecclesiastica. *Universis posteris Christianam fidem profitentibus,* Dunstan. *Dorobern. &* Osketulus *Eborac. Archiepisc.* Athelwoldus *Wyntoniæ*, Oswaldus *Wigorniæ*, *&* Lefwinus *Dorcacistr. episcopi salutem in Domino sempiternam. Cum naturaliter* Ægypti *pastores omnes ovium execrantur, & filii tenebrarum filios lucis furore implacabili persequuntur (semper enim* Madian *perdere populum Domini machinatur:) cupientes ideo in futurum contra sceleratos & sacrilegos sanctam matrem Ecclesiam jugiter infestantes, murum defensionis opponere, & quicunque se divino servitio mancipaverunt, & in castris Domini quocunque modo militaverunt, reddere ab hujusmodi persecutoribus securiores, & in domo Domini tutiores: attendentes etiam sanctissimam devotionem, quam piissimi Reges nostri temporis, sc.* Edredus *quondam Rex, & inclytus Rex* Edgarus *nunc superstes (inspirante Sancto Spiritu) conceperunt ad restauranda sacra servorum* Christi *monasterio, & Ecclesiam Dei* [e] *ubicunque relevandam; chirographa eorundem Regum benignissime concessa venerabili patri* Turketulo *Abbati Croylandensi (qui pro patriæ cœlestis amore divitias multas & magnas dignitates fortissime reliquit) de confirmatione sui monasterii sibi confecta nos auctoritate divina confirmamus, ratificamus; ac omnes, qui timore Dei postposito, possessiones dicti monasterii diripere tentaverint, vel pacem dictorum monachorum contra intentionem ac voluntatem prætactorum Regiorum chirographorum perturbaverint, aut perturbari procuraverint, arte vel ingenio, consilio vel favore, quocunque colore sua machinamenta homo seminaverit inimicus, & filius iniquitatis sua fuderit argumenta, ex tunc excommunicantes, nomina illorum de libro vitæ tollimus, & a consortio sanctorum separantes, ac a* [f] *limite portæ cœlestis longius repellentes, nisi condigna satisfactione citius sua errata correxerint, infernalibus incendiis cum* Juda *traditore damnandos pro suis demeritis irremissibiliter deputamus. Insuper spiritualitatem totius insulæ* Croylandiæ, *villæque adjacentis, prout a fundatione Monasterii sui dicti Monachi hactenus habuerunt, viz. quicquid attinet*

a Domnoniæ. *b* Ælfstanus. *c* Wlfius. *d* Vif. *e* Ubique. *f* Limine.

ad

ad Archidiaconatus officium omnibus correctionibus ad instantiam partis, vel 966.
quocunque modo infligendis pro quibuscunque delictis vel criminibus, per quam- Ædgarus R.
cunque personam commissis vel committendis ibidem, præfato venerabili Abbati Turketulo, & omnibus successoribus suis Abbatibus in eodem Monasterio futuris, & eorum officialibus ad hoc officium vice sua exequendum substituendis cum consensu Agelnothi Archidiaconi procurantis istud fieri, concedimus & assignamus; excommunicantes & exterminantes a facie Dei, & a glorifica visione vultus sui in die magni judicii omnes, qui dictum patrem Turketulum, vel aliquem successorum suorum, super hoc de cetero inquietaverint, vel aliquod præmissorum violarint, vel violari procuraverint quocunque modo, in perpetuum eos Sathanæ sine fine tradentes, nisi citius resipuerint, & cum condigna pœnitentia prædicto Monasterio satisfecerint pro patratis. Istud privilegium sancitum est, & immutabiliter decretum ad honorem Dei, & Sanctæ Matris Ecclesiæ relevationem, ac Sancti Guthlaci confessoris reverentiam, in præsentia Regis Edgari, Prælatorum, Procerumque suorum, anno Dominicæ incarnationis DCCCC. LXVI. apud London collectorum. ✠ Ego Edgarus totius Albionis Monarcha istud privilegium sanctæ crucis indicio confirmavi. ✠ Ego Dunstanus Archiepiscopus Dorobern. prædictam censuram Ecclesiasticæ animadversionis in Regiorum chirographorum violatores irrevocabiliter fulminavi. ✠ Ego Osketulus Archiepiscopus Eboracæ perpetuam damnationem in sanctæ matris Ecclesiæ adversarios imprecatus inter Prælatos istam sententiam corroboravi. ✠ Ego Lefwinus Dorcacistrensis Episcopus consensi. ✠ Ego Ælfstanus London. Episcopus commendavi. [✠ Ego Æthelwaldus Wynt. Episcopus collaudavi.] ✠ Ego Oswaldus Wigorniæ Episcopus consensum dedi. ✠ Ego Ælfwoldus Episcopus [a] Donevoniæ consilium præbui. ✠ Ego Kynsius Lichefeldensis Episcopus audivi. ✠ Ego Alfricus Episcopus Estangliæ procuravi. ✠ Ego Godwinus Episcopus Roffensis acquievi. ✠ Ego Athelstanus Episcopus Cornubiensis consilium dedi. ✠ Ego Werstanus Episcopus Shyreburnensis annui. ✠ Ego Agelnothus Archidiaconus favi. ✠ Ego Elfstanus Abbas Glastoniæ consensum dedi. ✠ Ego Ethelgarus Abbas novi Monasterii Wyntoniæ consensum præbui. ✠ Ego [b] Wulsinus Abbas S. Petri Westmonasterii extra London subnotavi. ✠ Ego Oswardus Abbas Eveshamensis ratum habui. ✠ Ego Merwenna Abbatissa [de Rumsege signum sanctæ crucis feci. ✠ Ego Herleua Sceaftoniensis Abbatissa] consignavi. ✠ Ego Wlwina Werhamensis Abbatissa communivi. ✠ Ego Ordgarus Dux constitui. ✠ Ego Ailwinus Dux constabilivi. ✠ Ego Brithnodus Dux aspexi. ✠ Ego Ollacus Dux affui ✠ Ego Alferus Dux interfui. ✠ Ego Elphegus Dux audivi. ✠ Ego [c] Frithegistus Minister vidi. ✠ Ego Ethelward Minister vidi. ✠ Ego Ethelmund Minister auscultavi. Acta sunt hæc in octavis Pentecostes in ecclesia sancti Pauli Cathedrali.

Rex vero Edgarus à beato Dunstano, ceterisque sanctis Episcopis suis sapientissime instructus, passim improbos oppressit, rebelles audacter redarguit, justos & sanctos dilexit, mites & modestos fovit, destructas Dei Ecclesias restauravit, abjectis ex cœnobiis Clericorum næniis, ad laudem divini nominis Monachorum & sanctimonialium choros introduxit, & plura quam quadraginta & octo Monasteria tempore, quo regnavit, ipse Pontificesque sui diversis partibus Angliæ relevarunt. Tempore Regis Edgari reliquiæ sancti Swithuni, Episcopi quondam Wyntoniæ, de cœmeterio in Ecclesiam per sanctum Athelwoldum Episcopum cum multo honore translatæ sunt. In qua translatione per merita sancti Swithuni innumeri infirmi sanitatem sunt adepti. Restauravit iste sanctus Episcopus Athelwoldus tunc devastatum per Danos Monasterium, quondam Medeshamsted appellatum, & reædificatum Burgum nuncupavit: & de possessionibus eidem loco de fisco acquisitis hujusmodi chartam, præficiens

Monasteria 48. Ædgari tempore restituta.

Medesham-sted restaur.

a Domponiæ. b Wlsinus. c Erithegistus.

Ædgarus R. eidem Monasterio in Abbatem quendam de Monachis [suis,] *Adulphum* nomine, deprædicto Rege piissimo impetravit in his verbis:

970. *Gratia Domini nostri* Jesu Christi *Regis omnium seculorum, omnia suo nutu distribuentis regna terrarum, & moderantis habenas rerum, Ego* Edgarus *sub ipso sydereo Rege præsidens regno magnæ* Britanniæ, *sæpe petitionem venerabilis, & Deo dilecti Pontificis* Æthelwoldi *super stabilitatem ecclesiarum, quarum ipse est infatigabilis instructor, accepi; maxime autem super antiqui Monasterii restitutionem ac libertatem, quod primitus* **Medeshamsted**, *modo Dei adjutorio, ac sua atque nostra instantia restauratum,* **Burch** *appellatur, quod scilicet quadam prærogativa gratiæ sancti* Petri, *ac pristinæ nobilitatis eminentius diligit.* (Sub nomine Burgi, *scil. S. Petri.*) *Recolens enim illud a pristinis Regibus* Wlfero, *nec non* Æthelredo *aliisque successoribus magnifice ditatum, & Regalibus privilegiis fortissime stabilitum, sed ab externo Paganorum exercitu destructum, hic Dei sapiens architectus, magno zelo domus Dei studuit reparare, & acquisitis, ac redemtis undique rerum possessionibus cum nostra Regali donatione, prout potuit, amplificavit. Ego itaque* [a] *per gratiam sancti* Petri, *tantique patris caritatem, atque animæ redemtionem, concedo gratantissime illud sanctum & Apostolicum cœnobium in perpetuum esse liberum ab omni seculari causa, & servitute, ut nullus ecclesiasticorum vel laicorum super ipsum, vel ipsius Abbatem ullum unquam habeat dominium: sed ipso Abbate cum subjecta* Christi *familia in pace Dei & superni janitoris* Petri *patrocinio illud regente, ac Rege in omnibus necessitatibus adjuvante, ab omni mundiali jugo tam securum æternaliter consistat, quam liberum ab episcopali exactione, & inquietudine, ex Apostolica libertate & reverendissimi Archiepiscopi nostri* Dunstani *auctoritate, cum suis appendiciis, id est,* **Dodesthorp**, & [b] **Ege**, & **Pastone**, *perpetuo maneat absolutum. Villam quoque* **Undale**, *cum toto jure adjacentium villarum, quod* [c] **Cathtahundred** *Anglice nominatur, & cum mercato ac telonio, ea prorsus libertate donamus, quatenus nec Rex, nec Comes, nec Episcopus præter Christianitatem attinentium parochiarum, nec Vicecomes, nec ulla unquam major, minorve persona ulla dominatione occupare, nec de ipsa villa* **Undale**, *ubi legitime considere debet, in alium locum transferre ullatenus præsumat. Sed* [d] *tam Abbas prædicti cœnobii illud cum suis causis & legibus totum in sua potestate liberrime teneat, & quando, vel in quo loco sibi placuerit, sine ulla contradictione sedere faciat. Item terras nostro adjutorio, vel dono, vel Optimatum meorum per præfatum episcopum eidem Monasterio adjectas, quæ* [e] *hac ex parte titulantur, id est,* **Barwe, Wermyngton,** [f] **Asoiton, Beteryngas, Castre,** [&] **Eiglisworth, Walton, Wytheryngton, Ege, Thorp,** & **Dodisthorp**, *ac unum monetarium in* **Staunford**, *in perpetuam libertatem concedimus. Sint ergo tam istæ villæ, quam ceteræ omnes, quæ ad ipsum Monasterium pertinent, cum universis rebus & rationibus suis, & totum, quod appellatur* [g] Socha, Sacha, *ab omni Regali jure, & ab omni seculari jugo in æternum liberæ, & in magnis, & in minimis, in sylvis, campis, pascuis, pratis, paludibus, venationibus, piscationibus, mercationibus, teloniis, omnium rerum procreationibus Dei beneficio provenientibus. Concedimus etiam quartam partem stagni, quod dicitur* [h] **Witlesmere**, *per episcopum* Æthelwoldum *acquisitam, cum omnibus scilicet aquis, piscariis, stagnis, & paludibus attinentibus usque ad hos terminos circumjacentes: quorum Septentrionalis est, ubi primum intratur* **Merelade** *de amne* **Neene**; *Orientalis ad* [i] **Kyngesdelf**; *Australis ad* **Aldwines Barwe**, *qui locus est in palude contra medietatem viæ* **Ubbemerelade**; *Occidentalis, ubi aqua de* **Opbethe** *finitur ad terram: quæ omnia antiquitus ad illud sacrosanctum monasterium multo latius & longius pertinuisse probantur. Mercatum quoque constituimus in* **Burch** *singulare, ut nullum aliud habeatur inter* **Stanford** & [k] **Huntindune**; *& ad illud damus, ibidemque persolvi jubemus totum sine ulla contradictione*

a Pro gratia -- caritate -- redemtione. *b Æge.* *c Eahta.* *d* Tantum. *e* Hic. *f Asctun.* *g* Sacha & Socne. *h Witlesmer.* *i Kingsdef.* *k Huntedune.*

diction

dictione telonium [hoc est primo de tota Witlesmere, *usque ad telonium] Regis, quod jacet ad* Hundred *de* Normannescros, *& de* Witlesmere, *sicut* Merelade *venit ad aquam de* Neene, *& inde sicut aqua currit ad* Welmesford, *& de* Welmesford *usque ad* Staunford, *& de* Staunford *juxta cursum aquæ usque ad* Croyland, *& de* Croyland *usque ad* Must, *& de* Must *usque ad* Kyngesdelf, *& inde usque ad prædictam aquam de* Witlesmere. *Propter varia quippe lucra & corporalium & spiritualium utilitatum, hoc mercatum decrevimus illic celebrari, & undique illud requiri, quatenus & Dei ministri inde adjuventur propinquius, & a concurrente populo Christiano inter terrena necessaria cœlestia petantur subsidia, dum modo per sancti* Petri *quæsita patrocinia, & per Missarum audita mysteria secundum fidem cujuslibet ibi possint redimi diversarum offensionum debita. Porro decedente Abbate, de eadem congregatione fratres successorem devotum eligant, & Regis favore ordinetur. Hanc igitur totius Abbathiæ tam in longinquis, quam proximis possessionibus Regificam libertatem ab omnibus approbatam, excepta moderata expeditione, & pontis arcisve restauratione, sategimus per ipsum devotissimum hujus descriptionis auctorem* Æthelwoldum *a sede Apostolica* Romanæ *ecclesiæ juxta primitivam ejusdem Monasterii institutionem perpetuo corroborare. Quam quicunque in aliquo violare præsumserit, ipsius summi præsidis* Petri, *& Romanæ hierarchiæ, omniumque sanctorum ordinum animadversione in infernum æternaliter damnetur: qui vero provexerit & defensaverit, in sorte electorum Dei remuneretur. Sancitum est hoc privilegium anno Dominicæ incarnationis* DCCCC. LXX: *terrenique imperii mei anno decimo: quod his probabilibus testibus cum sanctæ crucis indicio subnotatur juxta meam subscriptionem.* ✠ *Ego* Edgarus *totius* Albionis *Basileus hoc privilegium cum signo sanctæ crucis confirmavi.* ✠ *Ego* Dunstanus *Dorobern. Archiepiscopus hoc idem cum trophæo hagiæ crucis corroboravi.* ✠ *Ego* Oswaldus *Eboracensis Ecclesiæ Archiepiscopus subscripsi.* ✠ *Ego* Æthelwoldus *Præsul consignavi.* ✠ *Ego* [a] Alstanus *Episcopus favi.* ✠ *Ego* Æthulphus *Pontifex consensi.* ✠ *Ego* [b] Alwio *Abbas non renui.* ✠ *Ego* Osgar *Abbas approbavi.* ✠ *Ego* Æthelgar *Abbas consensi.* ✠ *Ego* Alfer *Dux.* ✠ *Ego* [c] Ailwyne *Dux.* ✠ *Ego* Brithnodus *Dux.* ✠ *Ego* Oslac *Dux.* ✠ *Ego* Æthelward *Minister.* ✠ *Ego* Arsnulph *Minister.* ✠ *Ego* [d] Alfis *Minister.* ✠ *Ego* Ælfward *Minister.* ✠ *Ego* Frithegist *Minister.* ✠ *Ego* Thured. ✠ *Ego* Vif. ✠ *Ego* [e] Olfric. ✠ *Ego* Oflord. ✠ *Ego* Wlstan. ✠ *Ego* Ryngulf. ✠ *Ego* Ælfstan. ✠ *Ego* [f] Athelsis. ✠ *Ego* Wlfeah. ✠ *Ego* Ethelmund. ✠ *Ego* Thureferd. ✠ *Ego* Alshelm. ✠ *Ego* Frava. ✠ *Ego* Frethegist.

970. *Ædgarus R.*

Hoc eodem tempore Clericis ejectis de Monasterio *Maldesmesbyriæ*, quos *Edwinus* frater suus Monachis expulsis nequiter intruserat, Monachos revocavit, præficiens eis in Abbatem *Ælfricum*, virum in Ecclesiasticis officiis tunc celeberrimum, donans ei chartam suam in hunc modum:

974. *Malmesbyr. Monaster.*

Ego Edgarus *totius* Albionis *Basileus, nec non maritimorum seu insulanorum Regum [circum] habitantium, adeo ut nullus progenitorum [meorum] subjectione largiflua, Dei gratia suppetente, sim sublimatus; quid imperii mei potissimum Regi Regum Domino darem, tanti memor honoris, solertius sæpe tractavi. Piæ igitur fautrix devotionis pervigili meæ studiositati superna subito insinuavit pietas, quæque in regno meo sancta restaurare Monasteria, quæ velut* [g] *mustinis scindulis cariosisque tabulis* [h] *ligno tenus visibiliter diruta, sic (quod magis est) intus a servitio Dei ferme vacua fuerunt & neglecta. Idiotis nempe Clericis ejectis, nullius regularis religionis disciplinæ subjectis, plurimis in locis sanctioris seriei, scilicet Monachici habitus præfeci pastores, ad ruinosa quæque templorum redintegranda, opulentos ego fiscalium munerum exhibens eis sumtus. Quorum unum, nomine* Ælfricum, *virum in omnibus ecclesiasti-*

a Ælfstanus. *b* Ascwi. *c* Æthelwine. *d* Ælfsis. *e* Wlfric. ✝ Ego Offerd. *f* Æthelfys. *g* Muscivis. *h* Tigno.

cis

974. *Ædgarus R.* *cis* [a] *experientissimum officiis, famosissimi constitui custodem cœnobii, quod* Angli *bifario vocant onomate* Maldemesburgh. *Cui pro commoditate animæ meæ, ob Salvatoris nostri ejusdemque* [b] *matris semper virginis* Mariæ, *nec non Apostolorum* Petri & Pauli, Aldelmique *almi præsulis honorem, particulam terræ* [c] *N. cum pratis & sylvis munifica liberalitate restitui. Hæc a prædictis accommodata Clericis, a contentioso injuste possessa est* Ædelnotho; *sed superstitiosa illius conflictatione, subtilique disceptatione a sapientibus meis audita, & fluctuatione sua mendosa ab iisdem me præsente convicta, Monasteriali a me reddita est usui. Anno Dominicæ incarnationis nongentesimo septuagesimo quarto, & Regiæ consecrationis primo.* ✠ *Ego* Edgarus *totius* Albionis *finitimorumque Regum Basileus, cum signo sanctæ crucis istud chirographum confirmavi.* ✠ *Ego* Dunstanus *Do obern. Archiepiscopus istud donum Regium hagiæ crucis trophæo corroboravi.* ✠ *Ego* Oswaldus *Eboracensis Archiepiscopus subscripsi.* ✠ *Ego* Æthelwoldus *Episcopus Wyntoniensis consignavi.* ✠ *Ego* Lefwinus *Dorcacistrensis Episcopus consensi.* ✠ *Ego* [d] Alstanus *Episcopus Londoniensis istud annui.* ✠ *Ego* Turketulus *Abbas Croylandiæ subnotavi.* ✠ *Ego* Æthelgarus *Abbas novi monasterii Wyntoniæ approbavi.* ✠ *Ego* Ædulphus *Abbas Burgensis collaudavi.* ✠ *Ego* Ælferus *Dux affui.* ✠ *Ego* Athelwinus *Dux astiti.* ✠ *Ego* Brithnodus *Dux aspexi.* ✠ *Et alii.*

Ego vero tam remoti Monasterii chartam apposui, ut ostenderem, quanto igne Spiritus Sancti [cor inclyti] Regis *Edgari* accensum fuerit, Ecclesias ruinosas, & Monasteria diruta restaurandi, & [e] quoniam inter consignatores Regii chirographi primum locum post Episcopos obtinet consignatio nostri Abbatis *Turketuli*.

Turketulus vetusta Monasterii monumenta coll. Confirmato itaque Monasterio suo, & contra omnes adversarios tam pontificali, quam regali auctoritate sufficienter suffulto, & fortissimo effecto, venerabilis pater Abbas noster *Turketulus* jam senior ætate, plenusque dierum, deinceps in seculum non exibat; sed inter seniores Monasterii quotidie conversatus de statu & observantiis antiqui Monasterii inquirere & audire summopere affectabat. [f] Dum namque *Aionem*, qui jurisperitus monumenta Monasterii veteris optime noverat, [g] dumque *Thurgarum*, qui ab infantia, utriusque monasterii, veteris & novi, devastationem & restaurationem oculis viderat, ceterosque seniores, quæcunque de suis senioribus in adolescentiori ætate audierant, assignans eis fratrem *Swetmannum* [tunc optimum notarium, qui omnia eorum narrata veraci stylo digerenda cum] debita diligentia exciperet, quatenus suis posteris tam memoranda de monumentis veteris monasterii, quam de regularibus observantiis ejus studiose contraderent, instantissima vigilantia deprecatus est. Ediderunt tunc illi seniores historiam istam, continentem majora memoranda domus nostræ, cum paucis incidentiis Regni *Merciorum*, & *Westsaxonum*, à nostra prima fundatione per *Ethelbaldum* Regem, usque ad decimum quartum annum regni inclyti Regis *Edgari*.

Turketuli Ordinationes. Quo etiam tempore venerabilis pater noster Abbas *Turketulus*, antiquis observantiis veteris monasterii *Croylandensis* plenius auditis, examinatis, & integre intellectis, statuit, & decrevit subsequentia in suo *Croylandensi* monasterio perpetuis temporibus inviolabiliter ab omnibus observanda. *Tres Monachorum gradus.* Dividens enim totum conventum in tres gradus, ut quilibet gradus suum statum agnosceret & teneret, statuit; videlicet, quod juniores ab ingressu monasterii usque ad annum vicesimum quartum in ordine subeant omnia onera chori, claustri, & refectorii, canendo, legendo, serviendo, & omnes regulares observantias secundum magistri sui doctrinam custodiendo; quæ officia quicunque tam pro seipso, quam pro sociis suis, studuerit diligenter & devote peragere, ubique majorem favorem à superioribus suis merebitur obtinere. Si quis autem (quod absit) inflatus superbia, vel

a Expertiss. *b* Theotecos semper. *c* *Neene.* *d* Ælfstanus. *e* Quum. *f* Dominum. *g* Dominumque.

elatus

elatus alicujus artis ſcientia, vel confiſus literarum copia, vel conductus parentum ſuorum aut alicujus alterius amicitia, ſuſurro, ſeu detractor contentioſus, ſeu quocunque modo ſeniorum ſuorum contemtor eruperit in monaſterio; tanquam veniens ab inferis *Alecto*, ab omnibus cautius evitetur, nec aliquam gratiam in capitulo, nec licentiam in refectorio, nec ſolatium in infirmitorio, uſque ad vitii ſui emendationem, de ſuperioribus conſequatur: ſed ſicut bos cornupeta domi recludendus, ne de leunculo leo evadat indomabilis, in ipſo initio per priorum diſcretionem debite caſtigetur. Qui vero affabiles & faceti, caſti & pacifici, mites & modeſti, obſequentes & obedientes fuerint; omni favore digni, frequentius ſolatia ſortiantur. Porro qui viginti & quatuor annos à converſione ſua compleverint, per ſexdecim annos ſequentes medium gradum tenebunt. Iſti ſunt abſoluti ab officiis [a] parvæ cantariæ, epiſtolæ, evangelii, & à ceteris minoribus laboribus: ſed cum alia onera chori, clauſtri, & refectorii fecerint in curſu ſuo circulari, ſupportationem frequentem à junioribus habebunt, ut bis, vel ſaltem ſemel in hebdomada, pro bono obedientiæ ipſi ſua officia faciant, in ceteris diebus à junioribus adjuventur. Et [b] cum iſtis magnitudo negotiorum, & providentia conſiliorum, ac totius loci ſollicitudo ſpecialiter incumbit, decet, ut ſecundum ſuos labores, præter divinam remunerationem, quam monachi maxime expectant, vultum ſuperiorum ſuorum ſentiant rigidum vel benignum, affabilem vel auſterum, cum onere recipiant honorem, & juxta ſua merita gratiam vel gravamen. In gradu namque tertio qui quadrageſimum annum attigerint, uſque ad quinquageſimum annum in ordine ſeniores appellentur, abſolvendi ab omni onere chori, clauſtri, & refectorii, præterquam à curſu Miſſarum, quæ cum nota canuntur. In quibus Miſſis juniores de primo gradu, & mediocres de ſecundo gradu quotidie ſe devote offerendo ſua onera ſupportabunt. Anno etiam quadrageſimo ſecundo completo erunt iſti excuſati ab omni officio forinſeco, ſcilicet proviſoris, procuratoris, cellarii, eleemoſynarii, coquinarii, operarii, & pitantiarii, niſi aliquid officiorum præmiſſorum Abbas alicui ſeni ex urgente neceſſitate decreverit aſſignandum. Iſti, tanquam milites emeriti, qui portaverunt pondus diei & æſtus in ſervitio Dei, & pro ſtatu monaſterii ſui carnem & ſanguinem ſuum expenderunt, omni honore digni ſunt, & nullius indigentiam patiantur. Hoc omnimodis in iſto gradu attendendum, quod hujuſmodi diſpenſationis gratiam illi digniſſime conſequantur, qui à primo ingreſſu in monaſterium uſque ad iſtam ætatem de nullo crimine convicti fuerint, pro quo pœnam gravioris culpæ ſuſtinere publice meruerunt. Quinquagenarius autem in ordine Sempecta vocandus, honeſtam cameram in infirmitorio de Prioris aſſignatione accipiat, habeatque clericum ſeu garcionem ſuo ſervitio ſpecialiter attendentem, qui exhibitionem victualium recipiet de parte Abbatis modo & menſura, quibus miniſtratur garcioni unius armigeri in Abbatis aula. Huic ſempectæ unum fratrem juniorem commenſalem, tam pro junioris diſciplina, quam pro ſenioris ſolatio; Prior quotidie aſſignabit: quibus, tanquam infirmis, de coquina infirmorum victualia miniſtrentur. Ipſe vero ſempecta pro ſua voluntate & arbitrio, [ſedens & ambulans,] ingrediens & egrediens, chorum, clauſtrum, & refectorium, & dormitorium, ac alias officinas monaſterii, cum frocco vel ſine frocco, quomodo & quando voluerit, intrabit[que] & exibit. Nihil triſte de negotiis monaſterii in ejus audientia recitetur. Nullus eum in aliquo audeat offendere, ſed ſumma pace animique quiete finem ſuum præſtoletur. [Statuit etiam tunc & decrevit quod quicunque fuerit prior Croylandiæ in futurum,] licentiam habeat & poteſtatem quotidiani capituli monachorum pœnitentias injungere, & in-

Margin notes: 974. *Ædgarus. R.* — *Monachi emeriti.* — *Sempecta.* — *Prior.*

a Parvis can. *b* f. Quoniam.

974. *Ædgarus R.* junctas, prout viderit vultum pœnitentis contritum & compunctum, minuere vel augere. Omnes etiam licentiæ refectorii, omnia solatia infirmitorii, ejus [a] discretioni & arbitrio committantur: & prout hactenus solitum est ministrari, tam de victualibus quam de aliis necessariis, sive domi sive foris fuerit, eodem modo in perpetuum ministretur, nisi convictus de aliquo crimine [reus] inveniatur, [b] trina tamen admonitione de sua emendatione (prout sancta regula nostra dictat) [c] præcurrente, qui Prioratus officium in Croylandia semel obtinuerit, usque ad obitum suum Prior perpetuo permanebit; & quia in medio fratrum rector eorum in honore, præter inclinationes omnis honor ei & reverentia exhibeatur. Præcentoris tabularum, ac ejus assignationibus in choro tam Abbas & Prior, quam tota cetera congregatio humiliter obediat. Officio etiam sacristæ tunc in augmentum portionis suæ officium Archidiaconatus super totam parochiam Croylandiæ assignavit, dum [tamen] sine acceptione personarum cum timore Dei rationabiliter & canonice suum officium exequatur. Dedit tunc officio sacristæ calicem aureum, & duas phialas argenteas & deauratas, ac in formam duorum Angelorum opere cælatorio fabrefactas, & duas pelves argenteas miri operis & magnitudinis, pulcherrime cælatas cum militibus armatis. Quæ vasa universa Imperator Almanniæ *Henricus* [ei] aliquando contulerat, & usque ad illud tempus semper in sua capella reservarat. Item officio cameræ monachorum tunc assignavit manerium suum de Beby cum Ecclesia ejusdem villæ, divinam maledictionem imprecans, quicunque dictum manerium & Ecclesiam ejusdem dicto officio immutaverit in damnum conventus, vel procuraverit immutari. Hæc sanctissima statuta sua venerabilis pater noster Abbas *Turketulus* in suo capitulo publice promulgata, & ab omnibus acclamata, & obedientissime acceptata, fecit scribi, & in fine regulæ sancti *Benedicti* jussit apponi, ut omnes cum vellent, valerent legem suam legere, & ne contingeret aliquem per ignorantiam contraire.

Archidiaconatus.

Historia Croylandiæ collecta.

Edita itaque à prædictis v. sempectis ista præmissa veteris monasterii historia, statutis etiam venerabilis abbatis *Turketuli* prætactis per dictos sempectas longo libramine digestis, & in regulam scripto redactis; præfatus pater, jam senio fractus, & præcipue vulneribus plurimis, ac laboribus immensis in ætate fortiori susceptis, multum debilitatus, quotidie metam suæ mortis expectabat: & tanquam bonus operarius à Domino suo denarium pro fideli administratione ad vesperam recepturus, finem fieri sudorum suorum, vesperumque venire retributionis æternæ, affectu desideratissimo suspirabat, frequentius & fervientius [sacra Missarum solennia celebrare, orationibus & devotionibus] invigilare, sanctis meditationibus, & afflictionibus vacare, omnes pauperes de suis indigentiis relevare, mendicantibus & egenis omnibus victualia præstare, ceteris etiam caritatis operibus insudare, indies vitam præsentem fastidire, & indesinenter futuram appetere, regularium observantiarum nihil negligere, se tamen semper inutilem servum dicere, & totis animi præcordiis *Cristi* misericordiam concupiscere, devotioneque infatigabili, quasi diligentia manuali, quotidie paradisi portas pulsare, ac regni cœlestis aditum omni Christiano titulo vendicare. Infantes ac filios nobilium monachandos, & apud *Pegelandenses* clericos ad erudiendum literis deputatos, ne forte in aliquo negligentius tractarentur, saltem semel omni die visitans, lectionem & laborem uniuscujusque considerabat; & afferente secum aliquo servitore ficus vel uvas passas, vel nuces, vel amygdala, vel sæpius poma & pyra, vel alia talia munuscula, bene laborantes remunerabat præ ceteris, ut omnes ad diligentius insistendum suis lectionibus, non verbis tantum vel verberibus, sed sæpissime precibus, & præmiis provocaret.

a Descritioni. *b* Quia tum ammonitione. *c* Procurante.

Sempectas autem monasterii, qui verbo vitæ ipsum ad Dei servitium genuerant, semper in summa veneratione habebat, quotidie consolatus familiari alloquio, & de mensa sua aliquo invisens speciali [a] xenio. Cumque primus prædictorum sempectarum, & ætate decrepita, & ordinis conversione diuturna ceteris multo senior, dominus *Clarenbaldus*, completis annis vitæ suæ [b] CLXVIII. infirmatus, jam de manu Domini tam longissimi laboris in suo sancto servitio præmia percepturus, lecto decumberet, carnis depositionem in proximo præstolatus; ipse venerabilis pater Abbas *Turketulus* servitoris fungens officio, die nocteque non recedebat, sed juxta recubans, regulare servitium in auribus ægroti decantabat, & omnia servitia more paratissimi juvenis propriis manibus peragebat; tandem inunctum ac defunctum, in medio choro cum solenni exequiarum officio tumulabat. Anno proximo sequente obiit dominus [c] *Swarlingus* completis annis vitæ suæ CXLII. Quem venerabilis Abbas *Turketulus* simili diligentia ægrotantem custodivit, & defunctum juxta dominum *Clarenbaldum* cum simili sepulturæ reverentia tumulo commendavit. Sic dominum *Brunum*, sic dominum *Aionem*, omnes[que] tres intra annum unum, qui erat inclyti Regis *Edgari* annus XIV. simul & simili ministerio sepelivit. Tandem anno proximo ultimus omnium obiit dominus *Turgarus* venerabilis senex completis annis vitæ suæ C. & XV. Isti V. senes sempectæ utrumque monasterium viderant, & vetus quod à *Danis* destructum fuerat, & novum quod nuper restauratum fuerat.

974. *Ædgarus R.*

Anno Dominicæ incarnationis DCCCC. LXXV. qui erat *Edgari* Regis XVI. & ultimus, celebrato cum multa devotione festo Apostolorum *Petri* & *Pauli*, venerabilis pater noster dominus Abbas *Turketulus*, ex ferventissima illo anno canicula febrem incurrens, ultra solitum modum per triduum fortissime laborabat; quarto die lecto decumbens, totum conventum, monachos scilicet XLVII. & IV. laicos fratres, in cameram suam convocavit; & coram omnibus dominum *Egelricum* tunc provisorem suum, statum domus tam in thesauris, quam in jocalibus aliis, jussit ostendere, & de universis post obitum suum per indenturam conventui respondere. Thesaurus monasterii prolatus palam, tunc ad summam X. millium librarum fere pertingebat. Reliquiæ vero plurimæ fuerunt & pretiosissimæ, quas Imperator Almanniæ *Henricus*, Rex Francorum *Hugo*, princeps Aquitanorum *Ludovicus*, aliique multi Duces & Comites, proceres & prælati, Regum *Anglorum* benevolentiam & amicitiam captare cupientes, dum Regii Cancellarii officium gerebat, ei crebro contulerant. Inter quas præcipue colebat pollicem beati *Bartholomæi* Apostoli, ita ut illum semper super se gereret, & cum illo in omni periculo & tempestate, & fulgure se signaret: Dux *Beneventanus* Imperatori illum dederat, cum eum balteo militari primo juvenem accinxisset; Imperator autem illum ei adhuc Cancellario contulerat. Item de crinibus sanctæ Dei genitricis *Mariæ*, quos Rex *Franciæ* ei inclusos in aurea pyxide dederat. Quoddam os de sancto *Leodegario* episcopo & martyre per principem *Aquitaniæ* donatum; ac aliæ multæ, quarum quædam distractæ sunt, quædam adhuc ad hæc nostra *Normannorum* tempora conservantur. Vasa vero aurea & argentea multa, quæ omnia integra in necessitatem monasterii sub provisoris & procuratoris custodia deputaverat conservanda. Erant enim ambo *Egelrici* cognati sui secundum carnem, & fratres secundum Deum religiosissimi & devoti, alter monasterii provisor, alter procurator; provisor in temporalibus tractandis prudentissimus, procurator vir scholasticus, & omnium literarum scientia [d] profundissima imbutus. Isti consiliarii Abbatis fuerunt præcipui, Priorque *Amfridus* quamdiu vixit; ac sine illorum consilio nihil magnum aut minimum faciebat. In-

975. *Turketuli morbus.* *Monasterii Thesaurus.* *Egelrici duo.*

a Exennio. *b* 148. *c* Swartingus. *d* Profundissime debriatus.

975. *Ædgarus R.* dies ergo crescente febre, & ad extrema deducente, communicatus *Christi* sacris mysteriis, crucem, quam de Ecclesia ante conventum ministri attulerant, datam ad osculandum ambobus brachiis amplexatus, quantis suspiriis, quot lacrymis, quibus singultibus, & quam frequenter osculatus fuerit, paucis non potest explicari; tam devota verba ad singula *Christi* vulnera dixit, quod omnes circumstantes fratres ad lacrymas uberrimas commoverit, & à multorum dictorum fratrum cordibus, quamdiu postea vixerunt, ejus devotionis memoria deinceps non recesserit. Pridie ante obitum suum ad fratres suos, qui aderant, brevem sermonem faciens de ordinis observantia, de caritate fraterna, de negligentia tam in temporalibus quam in spiritualibus cavenda, & de ignis nostri diligenti custodia, (sive caritatem supponebat, sive combustionem loci significabat, quam præcaveri cupiebat, [a] tum istud verbum *Ignem vestrum optime custodite* frequenter [& ferventer] quasi prophetice commonebat) tandem dimittens, se omnium orationibus commendabat, omnibus ultimum valedicens & pro omnibus [intime] Deum rogans. Cumque virtus vitalis deficeret, & languor magis & magis violentior ingravesceret, v. nonas Julii, id est, in translatione sancti *Benedicti* patris & patroni sui, officio regulari completo, complevit & ipse in ipso completorio dies suos, transiens ex hoc mundo ad patrem de sudoribus Abbathiæ ad sinum *Abrahæ*: sepultusque est in Ecclesia sua, quam à fundamentis construxerat, juxta magnum altare in ejus latere dextro à convicinis patribus *Ædulpho* Burgensi, & *Godmanno* Thorniensi Abbatibus, anno ætatis suæ LXVIII. & monachatus sui XXVII.

Turketuli obitus.

Egelricus Abbas.

Cui successit ad Abbatis officium electione omnium *Egelricus* senior cognatus ejus, & sub ipso provisor monasterii totius, vir religiosus valde, & in temporalibus tractandis vir excellentis industriæ, ac in omnibus secularibus negotiis prospero fine [b] terminandis experientiæ immensæ, prudentiæque mirandæ. Duci namque *Merciorum Alfero* carne propinquus, & multa familiaritate præclarus, [c] sub præfato Rege *Edwardo*, qui patri *Edgaro* successerat in regnum, cum monasteria multa gravissime affligerentur, nullum damnum passus est, nec in minimo molestatus. Ipse quidem domini *Turketuli* Abbatis ultimis annis functus sub eo totius monasterii provisoris officio, multa bona opera faciebat. Stimulavit enim & induxit dominum *Turketulum* Abbatem *Londonias* adire, & chartam *Edgari* Regis, ac censuram Ecclesiasticam in violatores ejus ab Archiepiscopis *Dunstano* Dorobern. & *Osketulo* Eboracen. cum confirmatione spiritualitatis super totam parochiam *Croylandiæ* impetrare; quo paci & quieti totius monasterii providetur, & contra violentias tam spirituales, quam temporales totum cœnobium validissime roboratur. Audito etiam, quod sanctus *Æthelwoldus* Episcopus Wyntoniæ insisteret penes Regem *Edgarum* monasterium de Medeshamsted in vicinio situatum ad statum pristinum restaurare; dum adhuc vicinæ sylvæ in manu Regis fisco applicatæ manerent, utens licentia Regiæ chartæ, arbores & [d] meremiam de dictis sylvis ad monasterium *Croylandiæ*, curribus & carpentis, carris & plaustris, omnique genere vehiculorum cariari fecit. Unde postea in monasterio *Croylandiæ* pulcherrima ædificia facta sunt, & pulcherrima ligna multa numero valde, ad quoscunque casus in tempus futurum pro monasterii necessitatibus conservata. De namque illo meremio, adhuc domino *Turketulo* Abbate superstite, consummata est navis Ecclesiæ, turrisque ejus longissimis trabibus fortissime suffulta & compacta. Post etiam obitum domini *Turketuli* Abbatis, fecit ipse de eodem meremio plurima pulcherrimaque ædificia, scilicet Infirmitorium monachorum, longitudine & latitudine decentissimum, de trabibus & tabulis opere carpentario mirabiliter contextum &

ÆdwardusR. 975.

Egelrici ædificia.

a Tamen. *b* Tractandis. *c* Sub R. Edwardo, qui patri præfato Edgaro. *d* Meremium.

compaginatum,

compaginatum. Capellam etiam de simili opere, cum balneatorio ac aliis 975.
necessariis. Omnia de lignis levigatis facta sunt (quia molem lapideam *Ædwardus R.*
fundamentum debile ferre non sufficit) plumboque cooperta. Fecit inde aulam hospitum, duasque magnas cameras pulcherrimas de simili opere; fecit etiam novum bracinum, & novum pistrinum; omnia de lignorum pulcherrimo tabulatu. Fecit & magnam granariam de simili opere, in cujus parte superiori omne genus bladorum deponebatur, in inferiori vero parte [a] vasium deponebatur. Fecit & stabulum magnum, in cujus parte superiori cameræ fuerunt servientium omnium Abbathiæ, in inferiori parte stabulum erat pro equis Abbatis in uno fine, in altero fine stabulum hospitum. His tribus ædificiis, scilicet stabulo, granaria, & pistrino, tota pars Occidentalis curiæ Abbatis contra prospectum villæ claudebatur; pars vero Australis, cum aula hospitum, & cameris ejus; pars Orientalis, cum sutrino, & cum aula fratrum conversorum, deinde cum Abbatis coquina, aula, camera, & capella, quæ claustrum monachorum claudebant versus Occidentem; pars autem Abbathiæ borealis muniebatur porta magna cum contiguo versus Orientem diversorio pauperum. Omnia hæc, præter [aulam] Abbatis, cameram & capellam, quæ claustrum contingebant, & prædictum diversorium pauperum, quæ dominus *Turketulus* lapidea fecerat, erant lignea, de simili opere, plumbo tecta. Fecit etiam in annis siccitatis culturam in suis paludibus, in quatuor locis, scilicet in quatuor angulis ejus, & annis III. vel IV. habuit fructum centesimum de omni semine seminato; fuitque cultura de Tedwarthar omnium fertilissima; ditatumque est monasterium supra modum, tantaque copia frugum fuit, quod totam circumjacentem regionem de frugibus relevabat, confluentibus etiam innumeris turbis egenorum, villa maxima fiebat. Fecit ipse fieri duas magnas campanas, quas *Bartholomæum*, & *Bettelmum* co- *Campanæ.*
gnominavit, & duas medias, quas *Turketulum* & *Tatwinum* vocavit, & duas minores, quas *Pegam* & *Begam* appellavit. Fecerat antea fieri dominus *Turketulus* Abbas unam maximam campanam nomine *Guthlacum*, quæ cum prædictis campanis fuit composita, fiebat mirabilis harmonia, nec erat tunc talis consonantia campanarum in tota *Anglia*. Decemque annis in officio pastorali consumtis strenuissime, obiit Abbas *Egelricus* secundo nonas Augusti, & in capitulo sepultus est, eodem tempore fere, quo sanctus *Athelwoldus* Wyntoniæ Episcopus migravit ad Dominum, scilicet anno Domini DCCCC. [b] LXXIV.

Cui successit ad Abbatis officium de eadem cognatione alter *Egelricus*, 984.
dictus junior, vir magis libris & literis sacris deditus, quam in temporalium *Egelricus sec.*
provisione doctus: sed sanctissime strenuissimeque toto suo tempore mo- *Abbas.*
nasterium conservabat. Ejus anno quarto Sanctus *Dunstanus* Archiepiscopus migravit ad Dominum. Dedit iste Abbas *Egelricus* communi bibliothecæ claustralium monachorum magna volumina diversorum doctorum originalia numero quadraginta: minora vero volumina de diversis tractatibus & historiis, quæ numerum centenarium excedebant. Dedit etiam officio sacristæ multa vestimenta, videlicet omnibus altaribus in Ecclesia duas casulas [id est,] [unam] dominicalem, & alteram principalem. Dedit & choro viginti & quatuor cappas, scilicet sex albas, sex rubeas, sex virides, & sex nigras. Dedit etiam duo magna pedalia leonibus intexta, ponenda ante magnum altare in festis principalibus, & duo breviora floribus respersa pro festis Apostolorum. Dedit etiam multa pallia suspendenda in parietibus ad altaria sanctorum in festis, quorum plurima de serico erant, aureis volucribus quædam insuta, quædam intexta, quædam plana. Fecit etiam fieri sex calices, diversis eos donans altaribus & capellis. Fecit & choro sex gradalia, quatuor antiphonaria, & octo missalia diversis alta-

a Brasium Deducebatur. *b* DCCCC. LXXXIIII.

 ribus.

984. ribus. Promovit etiam officinas monasterii aliquo necessario vase æneo. Induitque omni anno totum conventum cum secta sua de tunicis, omni altero anno de cucullis, & omni tertio anno de froccis, præter illa quæ dominus *Turketulus* assignaverat conventui, singulis annis de Ecclesia & manerio de Beby capienda. Cumque octo annis optime monasterium re-
992. xisset, obiit [quinto] nonas Martii anno Domini DCCCC. XCII. scilicet eodem anno, & anni tempore quo sanctus *Oswaldus* Eboracæ Archiepiscopus migravit ad Dominum, qui paucis annis anterioribus adjutus per Co-
Monast. Rameseyense. mitem *Ailwinum*, & episcopum Dorcacistrensem *Lefwinum* monasterium *Rameseyense* refundaverat.

Osketulus Abbas. Sepulto vero abbati *Egelrico* in capitulo juxta alterum *Egelricum*, successit ad abbatis officium dominus *Osketulus* abbas, sub domino *Turketulo* & utroque *Egelrico* Abbatibus, post *Amfridum* Priorem, Prior longo tempore, vir simplex & rectus, ac multum erga omnes caritativus & affectuosus, literis bene instructus, & [a] carne multum generosus; tantumque deditus eleemosynis egenorum, quod pater pauperum [b] diceretur; tantæ auctoritatis ad turbas, quod quicquid dixit futurum, propheticum crederetur; tanti honoris ad terræ principes, quod quasi patrem venerarentur.

Porro inclyto Regi [*Edgaro*] qui erat flos & decus omnium antecessorum suorum, & totius occidui climatis orbis terræ basileus, honor & rosa regum, anno Domini DCCCC. LXXV. regni vero sui super totam *Angliam* XVI. ætatis etiam suæ XXXII. defuncto, & *Glastoniæ* sepulto, successit in
Ædwardus R. Regnum primogenitus filius ejus [*Edwardus*,] simplex & sanctissimus adolescens, & multum in moribus patrizans. Cujus sancta simplicitate & innocentia, tam abusa est factio tyrannorum, per Reginæ favorem & poten-
Monachi ejecti. tiam præcipue roborata, quod per *Merciam* monachis de quibusdam monasteriis ejectis clerici sunt inducti, qui statim monasteriorum maneria Ducibus terræ distribuebant, [c] ut sic in suas partes obligati, eos contra monachos defensarent. Tunc de monasterio *Eveshamensi* monachis expulsis clerici fuerunt introducti, terræque tyranni de terris Ecclesiæ præmiati sunt quibus Regina novercali nequitia stans cum clericis, in Regis opprobrium favebat; cum monachis autem Rex & sancti episcopi persistebant: sed tyranni fulti Reginæ favore & potentia, super monachos triumphabant. Multus inde tumultus in omni angulo *Angliæ* factus est. Tandem cum IV. annis regnasset, apud [d] Corvesgate occisus consilio & consensu dictæ novercæ suæ, primo apud Werham sepelitur, & postea ducis *Alferi* diligentia ad *Sceftoniam* transfertur.

Cui successit fratres suus *Ethelredus*, sed filius prædictæ novercæ *Alfledæ*,
978. *Æthelredus R.* puer x. annorum (vere tunc dici potuit illud proverbium, *Væ terræ, cujus Rex puer est*) apud Kyngeston ab Archiepiscopis *Dungano* Dorobern. & *Oswaldo* Ebarac. coronatus [erat.] Cui coronationis officio expleto, dixit
Dunstani vaticinium. sanctus *Dunstanus*, *Quia ascendisti ad thronum tuum per mortem fratris tui, quem occidit mater tua, propterea audi verbum Domini, Hoc dicit Dominus, Non deficiet gladius de domo tua, sæviens in te omnibus diebus vitæ tuæ, & interficiens de semine tuo, & de gente tua, usque dum regnum tuum transferatur ad regnum alienum, cujus ritum & linguam gens tua non novit: nec expiabitur nisi longa vindicta, & multa sanguinis effusione, peccatum tuæ matris, & peccatum virorum pessimorum, qui consenserunt consilio ejus nequam, ut mitterent manum in Christum Domini ad effundendum sanguinem innocentem.* Dixerat etiam idem sanctus de eodem infante aliam prophetiam, cum ipsum baptizaret, & infans ventris profluvio baptisterium polluisset, *Pe sanctam* Mariam, inquit, *puer iste ignavus homo erit.* Tertiam prophetiam legitur dixisse de eodem jam Rege coronato, & *Roffensem* civita-

a Sanguine. *b* Dictus erat. *c* Et. *d* *Torusgate.*

tem

tem obsidente cum exercitu suo. Cum enim inter ipsum, & episcopum [ejusdem] civitatis discordia quædam fieret, cum exercitu venit, & dictam civitatem obsedit. Sanctus *Dunstanus* Archiepiscopus Regem rogavit, quatenus obsidionem solveret, & iram sancti *Andreæ* Apostoli, dictæ Ecclesiæ specialis patroni, non provocaret. Ille preces parvi pendens in obsidione perseveravit. Quod sanctus cernens, c. libras ei misit. Rex eas assumens exercitum revocavit, & de obsidione recessit. Tunc sanctus sic, miratus hominis cupiditatem, hæc per nuncium retulit: *Quoniam prætulisti pecuniam Deo, argentum Apostolo, cupiditatem mihi servo suo, velociter venient super te mala, quæ loquutus est Dominus: sed hæc me vivente non fient, quia & hoc loquutus est Dominus.* Jam vero post obitum sancti viri cœperunt dictæ prophetiæ indies adimpleri, & mala innumera totam terram tribulare. 978. *Æthelr. R. Obsidio Roff.*

Scilicet *Danici* piratæ primo nostra littora in omni terræ latere crebris assultibus infestare; postmodum magna classe advecti exercitus eorum invicti, urbes & castella licenter expugnare; eodem etiam tempore fames valida indigenas maxime vexare & vastare; morbus deinde, qui dysenteria dicitur, tam in jumenta, quam homines desævire; pestilentia cum his multa millia tam divitum, quam pauperum percutere; ac omnes hostes in capite super *Anglos* semper vincere, & in omni certamine semper prævalere. In tempore itaque domini *Osketuli* Abbatis *Croylandiæ*, cum sic *Dani* totam terram inquietarent, indigenæ de villis & vicis ad civitates & castella, & plurimi ad paludes, & lacuum loca invia refugientes, Danorum transitum & discursum pro anima præcavebant. Accidit ergo, quandam magnam dominam villæ, quæ **Elnophesbyry** vocatur, *Lefwinam* nomine, sororem sc. ex parentum propagine domini *Osketuli* Abbatis *Croylandiæ*, ad **Witlesey** tunc villam suam venire, & secum sacras reliquias, sc. sacratissimam glebam sancti *Neoti* confessoris, de **Elnophesbyry**, [a] quia minus honorifice jacuerant, ac Danorum deprædationi patuerant, in scrinio ad hoc aptato deferre. Quæ dirigens celerem nuntium ad fratrem suum dominum Abbatem *Osketulum*, supplici postulabat supplicatione, quatenus cum congruo fratrum suorum comitatu *Witleseiam* placeret accedere, & dictas reliquias S *Neoti* confessoris secum in suum monasterium cum digna reverentia deportare. Ille gaudens & exultans, assumtis secum quibusdam fratribus, *Witlesiam* adiit, & dictas sanctas reliquias cum debita honorificentia & psalmorum melodia ad *Croylandiam* transtulit; ac juxta sanctæ Dei genitricis *Mariæ* altare cum devotione debita collocavit. Cœperunt tunc omnia terræ monasteria à Rege *Ethelredo*, ac ducibus ejus ac ministris, gravissimis exactionibus subjici, & ad satisfaciendum *Danicis* tributis pro immensis pecuniarum summis sibi impositis supra modum affligi. Et direptis thesauris, ac monasteriorum tam sacris calicibus, quam aliis jocalibus, etiam Sanctorum scrinia jubentur ab exactoribus spoliari. Venerabilis ergo pater dominus *Osketulus* Abbas *Croylandiæ* cccc. marcas pro talibus tributis variis vicibus exolverat; & tandem XII. annis in officio pastorali sancte ac strenue consummatis, mortis sacræ compendio regias exactiones, universosque seculi timores cum carnis depositione finaliter exuebat, XII. Kalendas Novembris, anno sc. Domini millesimo [&] quinto. *Danorum rapinæ.* *Lefwina.* *Reliquiæ Neoti.* 1005.

Cui successit ad Abbatis officium venerabilis pater Abbas *Godricus*, electus & effectus Abbas in diebus angustiæ, tribulationis, & miseriæ, sicut anterior ejusdem nominis Abbas *Godricus* multis annis præfuerat quondam Monasterio in tempore desolationis & destructionis suæ: laboriosissimeque rexit Monasterium quatuordecim annis sub prædicto Rege *Godricus 2. Abbas.*

a Ubi.

1005. *Æthelr. R.* *Ethelredo.* Hujus Abbatis tempore cum *Dani* totius terræ fere obtinerent dominium, & tam per *Ethelredum* Regem, & ejus Duces *Edricum*, *Alfricum*, *Godwinum*, & alios plures, importabiles impositiones pro *Danorum* tributis persolvendis, ac aliæ exactiones gravissimæ ad eorundem ducum expensas plurimas restaurandas; quam per *Analaphum* & *Swanum*, ac eorum exercitus deprædationes, despoliationes, & destructiones assidue fierent: sæpe multa monasteria de omni denario emuncta sunt; non tamen exactores ultimum quadrantem se extorsisse credere voluerunt. Ita tunc religiosi, quo magis premebantur, magis putabantur habentes; magis putabantur abundantes. Hinc venerabilis pater Abbas *Godricus* solvit primo anno Regi *Ethelredo* ducentas marcas: Ducesque sui pro suis expensis similiter ducentas marcas extorquebant; præter minores sumtus, qui quotidie Regis ministris irruentibus continue fiebant. Secundo, tertio, ac quarto anno similiter actum est. Tertio etiam anno pro [a] triremibus per omnes portus fabricandis, & navali militia cum victualibus & aliis necessariis exhibenda ducentæ libræ exactæ sunt. Quarto etiam anno cum *Turkillus* Danicus Comes cum fortissima classe applicuisset, pro centum libris missum, & ad solutionem per exactores crudelissimos commissum est. Discurrentesque *Dani* tunc per provincias, omnia mobilia diripientes, immobilia cremantes, **Drayton**, **Kotenham**, & **Hoketon**, maneria *Croylandiæ*, cum toto comitatu [b] *Cantabrigiæ* direpta ignibus tradiderunt. Sed hæc [c] nuncia sunt malorum.

Quippe cum quolibet anno [d] præcedente quater centum marcæ regiis exactionibus, & Ducum suorum sumtibus communiter solverentur; Rex *Suanus Danorum R.* *Swanus* veniens cum classe recenti, exercitu ferocissimo, tunc omnia depopulatur. Irruens enim de *Lyndeseya*, vicos cremat, rusticos eviscerat,
1013. religiosos omnes variis tormentis necat; tunc **Baston** & **Langtoft** flammis donat. Is erat annus Domini MXIII. Tunc monasterium sanctæ *Pegæ*, omniaque sua contigua maneria, sc. [e] **Glinton**, **Northumburtham**, **Makesey**, **Etton**, **Badyngton**, & **Bernake**, omnia una vice combusta, tota familia cæsa, vel in captivitatem ducta: Abbas cum toto [f] comitatu nocte fugiens, & navigio in *Croylandiam* veniens salvatus est. Similiter monasterium *Burgi*, villæque vicinæ, ac maneria sua **Ege**, **Thorp**, **Walton**, **Wytheryngton**, **Paston**, **Dodisthorp**, & **Castre**, prius omnia direpta, postea flammis tradita sunt. Abbas cum majore parte conventus sui, assumtis secum sacris reliquiis sanctarum virginum, *Kyneburgæ*, *Kineswithæ*, ac *Tilbæ*, *Thorneiam* adiit. Prior autem cum nonnullis fratribus, assumto secum brachio sancti *Oswaldi* Regis, ad insulam de **Hely** aufugit. Subprior vero cum decem fratribus ad *Croylandiam* venit. Fœliciter illo anno ex frequentibus pluviis inundationes excreverant, & vicinas paludes, circumque jacentes mariscos immeabiles reddebant. Ideo totus mundus advenit, populus infinitus affluxit, chorus & claustrum replebantur Monachis, cetera Ecclesia Sacerdotibus & Clericis, Abbathia tota Laicis, cœmeterium nocte ac die sub tentoriis, mulieribus & pueris; fortiores quicunque inter eos, ac juvenes in ulvis & alnetis ora fluminum observabant: erantque tunc quotidie (ut cetera onera taceantur) centum Monachi in mensa. Super hæc omnia, per nuncium Rex *Swanus* Monasterio *Croylandiæ* mille marcas imposuit, & sub pœna combustionis totius monasterii solutionem dictæ pecuniæ certo die apud [g] **Lincoln** assignavit: infraque tertium mensem post solutionem hujus [h] pecuniæ, iterum pro victualibus sui exercitui providendis exactores nequissimi mille marcas

a Trieribus. *b* Grantabr. *c* Initia. *d* Sequente. *e* *Glynton*, *Northburch*. *f* Conventu suo. *g* *Lyndcoll.* *h* Summæ.

minis

minis maximis extorquebant. Ventilatum eſt nunc, & ubique vulgatum crudele martyrium ſancti *Elphegi* Archiepiſcopi *Dorobern.* qui quia ſummam pecuniæ exceſſivam ſibi impoſitam pro ſua redemtione ſolvere detrectavit, belluina Danorum ferocitas eum acerbiſſimo tormento crudeliter interemit. Omnes fera tempora flebant, felices qui quocunque modo in fata proceſſerant: Abbas *Godricus* maxime, cui cura tanti populi incumbebat, & quem Rex *Ethelredus* cumulos argenti habere exiſtimabat. Danicus vero *Swanus* ſuuſque totus exercitus [a] ei tanquam domino de manibus eorum refugientium, juges inſidias & minas ſemper maximas ingerebat. 1013. *Æthelr. R.*

Demum expenſis internis, & exactionibus externis, totus theſaurus domini *Turketuli* Abbatis diſtractus eſt, horrea amborum *Egelricorum* demolita ſunt, cum adhuc Regii exactores pro pecuniis quotidie irruerent, & eum tanquam patriæ proditorem, & *Danorum* proviſorem Regi in proximo cum dignis compedibus deducendum, & ſuppliciis tradendum pro ſuis demeritis affirmarent. Perculſus ergo venerabilis pater Abbas *Godricus* dolore cordis intrinſecus pro tot minis terribilibus, convocat totum ſuum conventum, & nuncians nummos monaſterio deficere, orat & exorat quatenus doceant, & decernant in medio, quid contra nequam ſeculum magis expediat faciendum. Tandem longo tractatu placet hæc ſententia cunctis, aliquem miniſtrorum ſeu ſatellitum *Edrici* ducis *Merciorum* conducere, & cum pecuniæ deficerent, terris & tenementis ad terminum vitæ concedendis in ſuum defenſorem contra imminentia pericula obligare. *Edricus Merciorum Dux.* Erat enim iſte *Edricus* potentiſſimus poſt Regem in terra, & cum Rege *Ethelredo*, & cum *Swano* Rege Danorum familiariſſimus, & poſtea cum *Cnuto* filio ſuo. Conductus eſt ergo quidam maximus ſatellitum dicti ducis *Edrici*, nomine *Normannus*, ſanguine ſumme clarus, filius viz. Comitis *Lefwini*, & frater [b] *Leofrici* nobilis Comitis *Leyceſtriæ*, dato ſibi (prout poſtulabat) manerio de **Baddeby** ad terminum c. annorum. *Normannus.* Ille dictum manerium acceptans, tenere de ſancto *Guthlaco* per firmam [c] in grano piperis per annum in feſto S. *Bartholomæi* ſingulis annis perſolvendo, fideliter promittebat, & ſe futurum procuratorem ac protectorem monaſterii contra omnes adverſarios confecto inde chirographo obligabat. Valuit iſtud monaſterio aliquanto tempore, ſc. omnibus diebus vitæ ſuæ. Anno namque primo Regis *Cnuti*, cum perfidus dux *Edricus* dicto Regi *Cnuto* quaſi pro beneficiis improperaſſet, quod *Ethelredum* prodidiſſet, & *Edmundum* prodidiſſet, ore proprio proditionis reus factus, mortem proditoris pro demeritis accepit laqueo ſuſpenſus, & in [d] *Tameſin* fluvium projectus. *Edricus Dux ſuſpenſus.* Cum quo pluribus ſatellitum ſuorum ſimiliter occiſis, etiam inter eos præcipuus & primus *Normannus* occiſus eſt, cujus terras, cum Rex [e] *Leofricum* Comitem fratrem ſuum multum diligeret, ut ei pro morte fratris ſui aliquantulum ſatisfaceret, univerſas conceſſit. *Normannus cæſus.* Hac conceſſione **Baddeby** ad manum dicti Comitis *Leofrici* devolvitur; & tandem, Priore monaſterii *Eveſhamii*, nomine *Avicio*, dicti Comitis confeſſore, conſulente ac crebro commonente, pro termino firmæ fratri ſuo conceſſæ, ad *Eveſhamium* aſſignatur, & ultra terminum firmæ adhuc retinetur. Erat enim iſte *Leofricus* Comes vir devotiſſimus, & eleemoſynis multum deditus, fundator, ac ditator multorum monaſteriorum: inter quæ, inſtigante uxore ſua, *Godiva* nomine, tunc fœminarum [ſicut corpore] pulcherrima, ſic corde ſanctiſſima, *Coventrenſe* monaſterium maximis & plurimis donariis in immenſum ditavit. *Leofricus Comes Coventr. Monaſt. condit.*

Porro Rex *Ethelredus*, cum triginta ſeptem annis Regium thronum miſerrime occupaſſet, infirmatus *Londoniis*, & à *Danis* obſeſſus obiit, & ibidem in Eccleſia S. *Pauli* ſepultus eſt. Cui ſucceſſit in Regnum, *Londoni-*

a Cui. *b* Lefrici. *c* Unius grani. *d* Tamenſem. *e* Lefricum.

1016. *ensium* & *Westsaxonum* electione, filius ejus primogenitus *Edmundus, ferreum latus* pro sua fortitudine cognominatus. Qui fortissime dimicans contra *Cnutum* Danorum Regem, qui *Swano* patri apud Gaynesburgh mirabiliter & miserabiliter extincto successerat, Regnum tandem cum eodem *Cnuto* æque partitur. Cum vero dicti duo validissimi juvenes cœpissent similiter pacatissime conregnare, perfidi ducis *Edrici* prædicti insidiis *Edmundus* occisus est, & omnium consensu *Cnutus* super totam Angliam coronatus. Eodemque anno prædictus proditor Regum, perfidus dux Merciorum *Edricus* digno fine periit, suspensus (ut prædictum est) & in *Tamesin* projectus, à piscibus devorandus. Occisus est etiam præfatus *Normannus* cum quibusdam aliis satellitibus ejus. Is erat annus Domini

Ædmund. R.

Regnum cum Canuto divid.

1017. M.XVII.

Canutus.

Incipiente igitur Rege *Cnuto* regnare, cum pax summa ubique proclamata per omnes provincias *Angliæ* refloreret, venerabilis pater Abbas Croylandiæ *Godricus* universos monachos hospites monasterii sui ad propria remisit. Reversus tunc ad monasterium suum cum conventu suo Abbas Ecclesiæ sanctæ *Pegæ*, statim in ipso introitu, cum omnia destructa cerneret, & combusta, in terram corruit, perlatusque per fratres suos ad proximam domunculam villæ suæ convicinæ, post quintum diem obiit, in Ecclesiaque sua sepultus est. Defuncto itaque Abbate *Baldoco*, successit [a] *Wlgatus*, vir in mundialibus multum providus, & in spiritualibus valde religiosus. Qui contra Abbatem *Burgi Leofricum* postea fortissime placitavit: sed Regis curia nimium favente potentiori, & contra pauperem sententiante, tandem sedem monasterii sui perdidit. Tanta fuit Abbatis *Leofrici* pecunia, tanta Comitis *Godwini* potentia. Sed hæc postea.

Wlgatus Abb. Pegeland.

Abbatiæ sedem perdit.

Regis autem *Cnuti* anno secundo cum procellæ præliorum quiescerent, & pacis serenitas tempora inciperet prosperare, venerabilis pater Abbas *Godricus*, hujus vitæ mari magno multis laboribus enavigato portum quietis æternæ ingressus est, cum monasterium XIV. annis laboriosissime gubernasset, defunctus XIV. Kalend. Februarii, & in capitulo contra dominum *Osketulum* sepultus. Cui successit ad Abbatis officium venerabilis pater dominus [b] *Brithmerus*, qui cognatus domini *Osketuli* Abbatis, sub prædecessore suo Abbate *Godrico* monasterii procurator, multa pericula versus regem *Ethelredum*, & versus exercitus *Danorum* sæpissime mira gratia superaverat. Hujus Abbatis anno IV. veniens quidam devotissimus adolescens ac valde generosus, de cognatione videlicet præfati *Leofrici* Comitis *Leycestriæ*, nomine *Wlfius*, amore vitæ solitariæ, apud nos reclusus est, & multis annis sanctissime conversatus. Venerabilis autem pater Abbas *Brithmerus*, cum *Cnutum* Regem super *Angliam* stabilitum, cerneret universos Anglos civiliter, & satis amicabiliter ubique tractare, insuper sanctam Ecclesiam speciali devotione diligere, ac filiali subjectione honorare, monasteriis, multisque sanctorum locis benefacere, quædam vero monasteria ad summam gloriam promovere; statuit semel opportunitate captata Regem adire, & confirmationem monasterii sui (quorundam adversariorum, qui tempore guerræ multam creverant, vim formidans) à dicto Rege impetrare. Quod & factum est. Nam curiam Regis adiens, & gratiam ejus inveniens, dictam confirmationem obtinuit: [c] in quod pulcherrimo calice à Rege donatus est in his verbis:

Brichtmerus Abb. Croylan.

Wlfius reclusus.

1032. [d] Cnutus *Rex totius* Angliæ, & Danmarchiæ, & Norwagiæ, & *magnæ partis* Swavorum, *omnibus provinciis, nationibus, & populis meæ potestati subjectis, tam minoribus quam majoribus salutem. Cum terram* Angliæ *progenitores mei & parentes duris extortionibus & diris deprædationibus sæpius oppresserunt, & (fateor) innocentem sanguinem frequenter in ea effude-*

Char. Canuti.

a Wulgarus. *b* Brichtmerus. *c* In quodam pulch. calice de dono Regis in hiis verb. *d* Kanutus.

runt:

runt: studium meum a principio mei regni fuit, & semper erit in futurum, 1031.
tam penes cœlum, quam penes seculum propter hæc mea peccata, & paren- Canutus R.
tum meorum satisfacere; & statum totius sanctæ matris Ecclesiæ, & uniuscujusque Monasterii sub imperio meo constituti, cum in aliquo meo patrocinio indiguerint, devotione debita emendare; omnesque sanctos Dei per hæc, & alia bona opera, mihi in meis necessitatibus reddere benignos, ac deprecationibus meis favorabiles & placatos. Ideo in arras hujus meæ satisfactionis offero sancto Guthlaco *de* **Croyland**, *& ceteris Sanctis ejusdem loci, de substantia mea unum calicem, confirmans* Brithmero *Abbati, & Monachis suis totum Monasterium suum* Croylandiæ *cum insula circumjacente, & duobus mariscis adjacentibus, scilicet* **Alderlound**, *&* **Goggislound**, *eisdem terminis, & limitibus, quibus in chirographo inclyti quondam Regis* Edredi *restauratoris sui, dicta insula, dictique duo marisci satis aperte describuntur. Confirmo etiam omnes Ecclesias & capellas, terras & tenementa, libertates & privilegia in ejusdem Regis chirographo contenta, cum quibus omnibus dictus Rex* Edredus *dictum monasterium* Croylandiæ *ad honorem Dei, & sancti* Guthlaci *confessoris sui corporaliter in eo requiescentis dotavit,* [*donavit,*] *ditavit, & suo chirographo confirmavit. Nullusque hominum meorum audeat a modo dictos Monachos inquietare, vel in aliquo conturbare pro prædictis. Quod si quis facere præsumserit, vel* [a] *tentaverit usurpare, vel gladii mei sentiet aciem, vel gladii pœnam sacrilegis debitam* [b] *subibit absque omni remissione, & redemtione puniendus juxta modum & mensuram injuriæ dictis Monachis irrogatæ. Ego* [c] Cnutus *Rex anno Dominicæ incarnationis millesimo tricesimo secundo,* Londoniis *istud meum chirographum signo sanctæ crucis confirmavi* ✠. *Ego* Egelnothus *Archiepiscopus Dorobern. signo sanctissimæ crucis* [d] *confirmavi* ✠. *Ego* Alfricus *Archiepiscopus Eboracæ hoc Regis chirographum* [e] *affirmavi* ✠. *Ego* Leffius *Wicciorum Episcopus consignavi* ✠. *Ego* Elfwardus *Lond. Episcopus collaudavi* ✠. *Ego* Brichtmerus *Lichefeld Episcopus constabilivi* ✠. *Ego* Brichtegus *Abbas Persorensis communivi* ✠. *Ego* Wlnothus *Abbas Westmonasterii signavi* ✠. *Ego* Oswius *Abbas Thorneiensis approbavi* ✠. *Ego* Godwinus *Comes consensi* ✠. *Ego* Leofricus *Comes consessi* ✠. *Ego* Edwinus *frater* Leofrici [*Comitis*] *affui* ✠. *Ego* Haroldus *filius* Godwini *Comitis interfui* ✠. *Ego* Algarus *filius* Leofrici *Comitis astiti* ✠. *Ego* Turkillus *Minister Regis audivi* ✠. *Ego* [f] Alfgetus *Minister Regis aspexi* [✠.]

Anno namque regni sui decimo quarto Rex *Canutus* Romam adiens; 1031.
honorifice susceptus erat à Papa *Johanne* [xv. & à *Conrado* Imperatore Canutus Romam petit.
qui tunc aderat, aliisque multis Regibus] & Principibus totius Christianitatis, circa *Romam* tunc ibidem in Paschæ festo cum domino Papa congregatis, rediensque versus *Angliam* per *Daciam*, in dicta via sua direxit literam ad Archiepiscopos, & universum populum *Angliæ* de sua prosperitate præcurrentem per Abbatem *Tavistokensem*, *Livingum* nomine, sub istis verbis:

Canutus *Rex totius* Danmarchiæ, *&* Angliæ, *&* Norwagiæ, *& partis* Canuti Epistola.
Swavorum, Egelnotho *Metropolitano, &* Alfrico *Eborac. Archiepiscopo, omnibusque episcopis & Primatibus, & toti genti* Anglorum, *tam nobilibus, quam plebeiis salutem. Notifico vobis me noviter isse* Romam *oratum pro redemtione peccaminum meorum, & pro salute Regnorum, quique meo subjacent regimini populorum. Hanc quidem profectionem Deo jam olim devoveram; sed pro negotiis, & regni causis impedientibus hucusque non poteram perficere. Nunc autem ipsi Deo meo omnipotenti valde humiliter gratias ago, quod concessit ut in vita mea beatos Apostolos* Petrum *&* Paulum, *& omne sanctuarium, quod intra urbem* Romam *aut extra addiscere potui, expetere valde utile ducerem. Sit autem vobis notum, quia magna congregatio fidelium*

a Attemtaverit. *b* Subiet. *c* Kanutus. *d* Hoc Regium chirographum affirm. *e* Sancta cruce corroboravi. *f* Elfgetus.

1031. nobilium in ipsa Paschali solennitate ibi cum domino Papa, & Conrado Imperatore erat; scilicet omnes Principes gentium a monte Gargano usque ad istud proximum mare: qui omnes me & honorifice suscepere, & donis pretiosis & muneribus variis [a] honoravere, tam in vasis aureis & argenteis, quam in palliis & vestibus valde pretiosis. Loquutus sum ergo cum domino Imperatore, & domino Papa, & Principibus qui ibi erant, de necessitatibus totius populi mei tam Angli, quam Dani, ut eis concederetur lex æquior, & pax securior in via Romam adeundi; & ne tot clausuris per viam arctentur, & propter injustum telonium fatigentur. Annuitque postulatis Imperator, & Robertus Rex, qui maxime ipsarum clausurarum dominatur, cunctique Principes edictis firmaverunt, ut homines mei tam mercatores, quam alii orandi causa viatores, absque omni angaria clausurarum ac teloniorum cum firma pace, & justa lege securi Romam adeant, & redeant. Conquestus sum iterum coram domino Papa, & valde mihi displicere causabar, quod mei Archiepiscopi in tanta angariabantur immensitate pecuniarum, quæ ab eis expetebantur, dum pro Pallio accipiendo, secundum morem, Apostolicam sedem expeterent: decretumque est, ne id deinceps fiat. Cuncta enim, quæ a domino Papa, & ab ipso Imperatore, & a Rege Roberto, ceterisque Principibus, per quorum terras nobis transitus est ad Romam, pro meæ gentis postulabam utilitate, libentissime annuerunt, & concessa etiam sacramento firmaverunt, sub testimonio quatuor Archiepiscoporum, & viginti Episcoporum, & innumeræ multitudinis Ducum & Nobilium, qui ibi aderant. Quapropter Deo omnipotenti gratias magnificas reddo, quia omnia, quæ desideraveram, prout mente decreveram, prospere perfeci, votisque meis ad velle satisfeci.

Canutus R.

Nunc itaque notum sit omnibus vobis, quia ipsi Deo omnipotenti supplex devovi vitam meam a modo in omnibus justificare, & Regna mihi subdita, populosque juste & pie regere, æquumque judicium per omnia observare; & si quid per meæ juventutis intemperantiam atque negligentiam hactenus præter id, quod justum erat, actum est, totum deinceps, Deo auxiliante, dispono emendare. Idcirco obtestor, & præcipio meis consiliariis, quibus Regni consilia credidi, ne ullo modo aut propter meum timorem, aut alicujus potentis personæ favorem, aliquam injustitiam a modo consentiant facere, vel patiantur pullulare in omni Regno meo. Præcipio etiam omnibus personis, & Vicecomitibus universi regni mei, sicut meam habere volunt amicitiam, aut suam salutem, ut nulli homini, diviti, [b] vel pauperi vim injustam inferant; sed omnibus tam nobilibus, quam ignobilibus sit fas justa lege potiundi, a qua nec propter favorem Regni, nec propter alicujus potentis personam, nec propter mihi congerendam pecuniam ullo modo devient, quia nulla mihi necessitas est, ut iniqua exactione pecunia mihi congeratur. Ego itaque notum vobis fieri volo, quod eadem via, qua exivi, regrediens Danemarchiam vado, pacem, & firmum pactum, omnium Danorum consilio, compositurus cum iis gentibus, quæ nos, & regno & vita privare, si iis esset possibile, [c] volebant; sed non poterant, Deo scilicet virtutem eorum destruente: qui nos sua benignitate in regno, & honore conservet, omnium inimicorum nostrorum potentiam adnihilet. Composita namque pace cum gentibus, quæ in circuitu nostro sunt, dispositoque, & pacato omni Regno meo hic in Oriente, ita ut a nulla parte bellum aut inimicitias aliquorum timere habeamus, quam citius hac æstate apparatum navigii habere potero, Angliam venire dispono. Hanc autem epistolam jam præmisi, ut de mea prosperitate omnis populus regni mei lætificetur, quia (ut vos ipsi scitis) nunquam memetipsum, nec meum laborem abstinui, nec adhuc abstinebo impendere pro omnis populi mei necessaria utilitate. Nunc igitur obtestor omnes episcopos meos, & regni præpositos per fidem, quam mihi debetis & Deo, quatenus faciatis, ut, antequam Angliam veniam, omnia debita, quæ secundum legem antiquam debemus, sint persoluta: scilicet eleemo-

a Honoratus sum. b Nec. c Quod volebant, f. quidem vol.

syna

syna pro aratris, & decimæ animalium ipso anno procreatorum, & denarii, 1031.
quos Romam *ad sanctum* Petrum *debetis, sive ex urbibus, sive ex villis, &* *Canutus R.*
mediante Augusto *decimæ frugum, & in festivitate sancti* Martini *primitiæ* *Denarii S. Petri.*
seminum ad Ecclesiam; sub cujus parochia quisque degit, quæ Anglice **Kyrkeset** *Kyrkeset.*
nominatur. Hæc & alia si, quum venero, non erunt persoluta, Regia [a] *vis secundum leges, in quem culpa cadit, districte absque venia* [b] *vindicabit. Valete.*

Anno namque Domini M. XXXII. Rex *Cnutus* rediens de *Roma* per *Daciam*, 1032.
apud *Sandwicum Angliam* applicuit. Cui occurrens in portu domi- *Canutus in*
nus Abbas *Brichtmerus* duos optimos Regi obtulit palefridos, quos ille *Angliam red.*
[c] benigne acceptans, & gratias integras frequenter agens, dedit Abbati nostro unum plenum vestimentum de serico, aureis aquilis intextum, & unum thuribulum argenteum & deauratum; quod nuper vetustate confractum, per dominum *Ednothum* nostrum Secretarium reparatum erat; duodecimque dedit [d] Abbas ursinas pelles quarum coram diversis altaribus quædam usque ad nostra tempora perdurarunt. Abbas autem *Brichtmerus* roboratus in omnibus Regio favore, impetrata prius monasterii sui regia confirmatione præmissa, ædificavit multa maneria **Croyland** dudum per *Danos* destructa. Fecit enim apud **Staundon** pulcherrimam aulam, & cameras, ac alias officinas necessarias suæ familiæ hospitio, cum petere *Londonias* ipsum, seu Monachos suos pro quibuscunque monasterii negotiis oporteret. Idem fecit apud **Drayton**, idem fecit apud **Holburne** In ceteris maneriis destructis per *Danos*, scilicet **Kotenham**, **Hoketon**, [e] **Wendling. Adyngton**, **Elmyngton**, **Langtoft**, **Baston**, **Bukenhale**, & **Halyngton**, fecit tum horrea, bostaria, stabula, ovilia, & coquinas. Ejus etiam anno XVIII. cum Rex *Cnutus* in regno fere XX. *Canuti mors.*
annos perfecisset, obiit, & *Wyntoniæ* sepelitur.

Cujus duo filii *Haroldus*, & *Hardecnutus* tum de Regno disceptantes, *Haroldus &*
videbantur bellum maximum parturire. Nam [f] & *Dani Londonienses Ha-* *Hardecnutus.*
roldum filium *Elfgiva* Northamtoniæ, sed diffamatum, fictum filium Regis *Cnuti*; *Angli* vero cum tota cetera terra potius *Edwardum* filium Regis *Ethelredi*, seu saltem *Cnuti* Regis filium *Hardecnutum* ex *Emma* Regina genitum eligebant. Hinc perterrita hominum ac mulierum multitudo maxima, cum suis parvulis ac catallis omnibus mobilibus ad *Croylandiam* concurrebat, sola suspicione belli supervenientis attracta [g] ad mariscorum uligines, & alneta, lutumque lacuum, tanquam castrum refugii fortissimum, [h] arbitrati. Hii adventitii universum monasterium multis querelis & interpellationibus jugiter inquietabant, & tota die in claustrum irruentes, de suis indigentiis dominos loci cum blanditiis allicere in suum favorem, tam per servos monasterii, quam per se, assidue in monachorum auribus incumbebant. Hinc Monachi claustrum relinquentes, vix ad divinum officium in chorum de dormitorio ausi sunt descendere, vix ad communis mensæ participationem in refectorium poterant convenire. Maxime vero [i] *Wulfium* anachoritam reclusum apud clericos *Pegelandenses* angariabant, & perangariabant: quem die noctuque de diversis negotiis consulentes, multis clamoribus & invocationibus eum tœdere vitæ suæ compellebant. Ideo tandem fascia ligatis oculis ejus, *Eveshemium* petiit, & ibidem juxta quandam capellam in cella reclusus, hucusque resedit. Regnum autem *Angliæ* divisum [est] inter duos germanos fratres: *Hardecnutusque* australes provincias ultra [k] Tamesem fluvium, *Haroldusque* boreales cum *Londoniis*, totamque terram citra dictum fluvium accepit. *Hardecnutus* ergo accepta portione sua, *Danemarchiam* adibat; ubi cum moras diutius justo innectebat, *Haroldus* in Regem super totam *Angliam* elevatur. Ipse dedit monasterio nostro chlamydem coronationis suæ, de serico, aureis[que] floribus intextam, quam

a Exactione. *b* Comparabit. *c* Benignius. *d* Albas. *e* *Wendlyngburc.* *f* Dani & Lond
g Ac. *h* Arbitrata. *i* Wlsium. *k* Tamensum.

postea Secretarius commutavit in cappam: pluraque nobis bona fecisset: (tantam gratiam dominus Abbas *Brichtmerus* in illo reperat) nisi eum adhuc in januis Regni reptantem cita mors præpropere sustulisset. Quatuor
1040. annis itaque completis, Regnoque quasi gustato decessit, & *Westmonasterii* tumulatur. Cui successit in Regnum, accersitus de *Dacia*, *Hardecnutus* frater ejus, sed ex *Emma* matre. Statimque, ut regnum ingressus est, corpus *Haroldi* fratris sui de tumulo jussit tolli, deinde decollari, tandem in proximum fluvium *Tamesim* projici. Sed *Angli* & *Dani* de flumine levantes, in cœmeterio *Danorum* Londoniis fecerunt sepeliri. *Hardecnutus*
1042. vero biennio regnato apud *Lamitham* juxta Londonias inter epulas & pocula spiritum eructavit, & *Wyntoniæ* juxta patrem requiescit.

Ædwardus 1043. Post ejus obitum, omnium electione in *Edwardum* concordatur, maxime cohortante *Godwino* Comite; in Regemque *Edwardus* filius *Emmæ* reginæ, sed ex *Ethelredo* quondam patre, & *Angliæ* Rege, apud *Londonias* præficitur coronatus, anno scilicet incarnationis Dominicæ M.XLIII. in die sancto Paschæ, & regnavit fere XXIV. annis. Cui data est in uxorem filia *Godwini* Comitis puella pulcherrima, literis apprime erudita, moribus autem & cetera vita virgo castissima, & humilitate sanctissima, nomine
Egitha Regina. *Egitha*, in nullo patris aut fratrum barbariem sapiens, sed mitis & modesta, fidelis & honesta, & nulli unquam infesta; unde de illa dicebatur illud elegiacum.

Sicut spina rosam, genuit Godwinus Egitham.

Vidi ego illam multotiens, cum patrem meum in Regis curia morantem adhuc puer inviserem, & sæpius mihi de scholis venienti de literis ac versu meo opponebat, cum occurrerem, & libentissime de grammatica soliditate ad Logicam levitatem, qua callebat, declinans, cum argumentorum subtili ligamine [a] me conclusisset, semper tribus aut quatuor nummis per ancillulam numeratis ad Regium penu transmisit, & refectum di-
Ædwardus Normannos fovet. misit. Rex autem *Edwardus* natus in *Anglia*, sed nutritus in *Normannia*, & diutissime immoratus, pene in Gallicum transierat, adducens ac attrahens de *Normannia* plurimos, quos variis dignitatibus promotos in immensum exaltabat. Præcipuus inter eos erat *Robertus* Monachus *Gemmeticensis*, factus per eum Episcopus *Londoniensis*, postea in Archiepiscopum *Cantuariensem* elevatus, & *Willielmus* [& *Wlfelmus*] Regis capellani: quorum prior postea factus est Episcopus *Lond.* posterior Episcopus *Dorcacistriæ*. Cœpit ergo tota terra sub Rege, & sub aliis *Normannis* intro-
Vid. Ord. Vital. pa. 520. ductis *Anglicos* ritus dimittere, & *Francorum* mores in multis imitari, *Gallicum* [scilicet] idioma omnes Magnates in suis curiis tanquam magnum gentilitium loqui, chartas & chirographa sua more *Francorum* conficere, & propriam consuetudinem in his & in aliis multis erubescere. Sed hæc magis postea.

1048. Porro anno sexto regis *Edwardi*, scilicet anno Domini M.XLVIII. cœpit ægrotare venerabilis pater Dominus *Brichtmerus* Abbas *Croylandiæ*, cum diligentissime regimen pastorale annis XXVIII. gubernasset; & obiit VII. Idus Aprilis, & in ostio capituli jacet humatus. Illo in tempore (ut aliqualiter antea est prætactum) venerabilis pater dominus *Wlgatus* Abbas *Pegelandiæ* diutissimam calumniam passus ab Abbatibus *Burgi*, [b] *Elfino*, *Arwino*, & *Leofrico*, Abbathiæ suæ sedem amittens, tandem succubuit, & (proh nefas) totum situm Monasterii sui judicio Regalis curiæ perdidit. Tantum tunc potuit super justitiam pecunia, contra veritatem versutia, & in curia regis *Hardecnuti* Comitis *Godwini* potentia. Cumque prædictus Abbas *Wlgatus* amisso situ monasterii sui, juxta proximi fluvii crepidinem, Weland nomine, in suo manerio magis vicino de Northamburgt fundamenta novi monasterii jecisset, & illuc Abba-

a Mihi. b Elffino.

thiam

thiam suam transferre disponeret, Ecclesiamque ac dormitorium cum 1048.
ceteris claustralibus officinis, adjutus multorum fidelium eleemosynis, reædificare non segniter insudaret; *Fernotus* miles, & dominus de Bosworthe, [in dicto manerio de Northburt calumniam posuit, &] dictum manerium de Northburt datum fuisse de progenitoribus ejus monasterio sanctæ *Pegæ*, & monachis ibidem Deo servientibus, ex Abbatis propriis chirographis patenter ostendit: unde consequenter allegavit, quod cum Deo & sanctæ *Pegæ* Abbas *Wlgatus* & monachi sui à modo ibidem non servirent, dictum manerium à modo non haberent. Acceptatum est hoc à Regis justitiario, & confestim adjudicatum est dictum manerium de Northburgh cnm omnibus suis pertinentiis, prædicto militi *Fernoto*, & tanquam jus suum hæreditarium, de monachis Ecclesiæ sanctæ *Pegæ* alienatum perpetuo & sublatum. Quod cum per universum Regnum citius fuisset cognitum, sc. Abbatem de Peykyrk prius [a] amisso monasterio suo, & consequenter manerio ad monasterium quondam pertinente: similiter *Edmerus* miles & dominus de Holbrok calumniam movit contra eundem Abbatem & monachos suos de manerio suo de Makesey; & *Horsyngus* de Wathe calumniatus est [&] pro manerio suo de Badyngton; & *Siwardus* Comes de manerio suo de Bernak; & *Hugolinus* thesaurarius de manerio de [b] Helpieston; & alii plures de aliis maneriis dicto monasterio dudum pertinentibus; & omnes eadem ratione in dicta causa contra monachos obtinuerunt; & tam de maneriis, quam de monasterio suo dictus abbas de Peykyrke & monachi sui nequiter ac crudeliter ejecti sunt: ut nunquam alicui veniat damnum solum. Cum itaque Abbas *Wlgatus* & conventus suus, monachi scilicet XVIII. sic de monasterio destituti vagabundi & in proximo dispergendi in omnem ventum pro extrema miseria fluctuarent: misertus eorum piissimus Rex *Edwardus* omnes in suam curiam suscepit, & usquequo [pro] eis provideret, suam capellam, ac aulam quotidie frequentare imperavit.

Ædwardus R.

Wlgatus Abb. Monasterio, & terris exutus.

Vix egressus erat sermo ex ore Regis, & ecce, nuntiatur in aula ejus obitus *Brichtmeri* Abbatis monasterii *Croylandensis*; cujus pastoralis baculus per Priorem monasterii, ac duos alios fratres eum concomitantes, Regi extitit præsentatus. A tempore namque Regis *Ethelredi* patris sui, cœperunt Abbates in Regum curiis clarius agnosci: & indies contingebat Regum ministros per monachos [nonnullos] dignitatum & prælatiarum nimium ambitiosos, variis [c] xeniis, & blandis salutationibus deinceps abundantius honorari. Ac inter præcipua monasteria tunc magno nomine prædicabatur *Croylandia:* tot & tanta in tempore *Danicæ* tribulationis in Regis curiam semper manu promtissima effuderat donaria & tributa. A multis itaque annis retroactis nulla electio prælatorum erat mere libera & canonica, sed omnes dignitates tam Episcoporum, quam Abbatum per annulum & baculum Regis curia pro sua complacentia conferebat. Recipiens ergo piissimus Rex *Edwardus* baculum pastoralem monasterii Croyland, in præsentia domini *Gerardi* Prioris *Croylandiæ*, duorumque commonachorum suorum, qui cum ipso ad curiam venerant, & ceterorum monachorum *Pegelandensium*, quos sicut olim suos compatriotas & carissimos convicinos, monachi *Croylandenses* optime noverant, prædictum venerabilem patrem dominum *Wlgatum* abbatem de pastorali regimine *Croylandensis* monasterii per ejus pastoralem baculum investivit, & super hoc literam suam *Croylandensi* conventui direxit in his verbis:

Episcopi & Abbates à Regibus invest.

Wlgatus Abb. Croyland.

Edwardus Rex Anglorum *subpriori & sancto Conventui monasterii* Croylandensis *salutem. Misertus domini* Wlgati *quondam Abbatis* Pegelandiæ, *qui non suo crimine, sed juris dictamine suum monasterium perdidit; misertus etiam vestri, qui non vestra volentia, sed mortis violentia vestrum patrem* 1048.

a Amisisse Monasterium suum, & consequ. Manerium ad Mon. quond. pertinens: *b* Helpeston. *c* Exenniis.

nuper

Ædwardus R. 1048. *nuper perdidistis; ambos una antidoto sanare contendo, scilicet prædictum patrem* Wlgatum *vobis in prælatum præficiendo. Vos ergo sicut sancti viri benefacietis, si prædictum patrem vestrum, & pastorem, tot tribulationibus exercitatum & probatum, obedienter susceperitis, & commonachos suos, confratres vestros, secum ad vos commeantes, [si] fraternæ caritatis amore benigne tractaveritis, ut simul ad cælum post præsentis vitæ cursum contendere valeatis, & ad sanctum chorum vestrorum patronorum, qui fratres fuerunt, pervenire possitis. Valete, orantes pro me, & pro toto Regno meo Deum deprecamini die ac nocte.*

Concessit Rex *Edwardus* hoc eodem tempore ad petitionem dicti domini *Wlgati* Abbatis *Croylandiæ*, suggerente prædicto domino *Gerardo* Priore monasterii nostri [*Croylandiæ*,] & diligenter procurante, confirmationem totius monasterii nostri *Croylandiæ* de omnibus terris & tenementis, mariscis, & aliis rebus nostris dicto monasterio nostro *Croylandiæ* pertinentibus, per chirographum suum in his verbis:

Charta Ædwardi. *Ego* Edwardus *gratia Dei Rex* Anglorum, *domino* Wlgato *Abbate* Croylandiæ *postulante, dominoque* Gerardo *Priore dicti monasterii devote supplicante, testamenta prædecessorum meorum Regum* Angliæ, *sc. piissimi Regis* Edredi, *& inclyti Regis* Edgari *avi mei, monasterio* Croylandiæ *concessa, in omnibus laudo, approbo, & confirmo. Dederunt enim, & suis chirographis confirmarunt Deo & sancto* Guthlaco, *ac monachis suis totam insulam* Croylandiæ *in situm separalem monasterii dictorum monachorum, sicut jacet circa dictum monasterium limitibus & terminis in prædictorum Regum chirographis satis aperte descripta & definita; cum duobus mariscis ejus, scilicet* **Alderlound** *&* **Goggislound** *ex opposito ejusdem insulæ ad ejus occiduum jacentibus, similiter cum iisdem finibus & metis quibus in iisdem chirographis describuntur. Hæc & omnia alia donaria prædictorum Regum, scilicet* Edredi *restauratoris dicti monasterii, &* Edgari *avi mei prædictis monachis & eorum successoribus concedo & confirmo, cum omnibus libertatibus & privilegiis in eorum chirographis dicto monasterio concessis & contentis, habenda sancto* Guthlaco *& prædictis Monachis suis in puram Regalem eleemosynam in perpetuum. Testibus* Egitha *Regina mea,* Edfio *&* Alfrico *Archiepiscopis,* Godwino, Leofrico, *&* Siwardo *Comitibus, cum ceteris Optimatibus meis, qui assunt in curia mea, multis.*

Venit itaque prædictus venerabilis pater dominus *Wlgatus* ad *Croylandiam* cum omnibus monachis suis numero sexdecim (duo namque *Londoniis* defuncti erant) & cum omni suppellectile sua, & receptus est in die sancti
1048. *Marci* Evangelistæ, scilicet anno Domini millesimo quadragesimo octavo.
Terræmotus. Quo anno terræmotus factus est magnus Cal. Martii die Dominica, & magna mortalitas hominum & jumentorum consequuta est. *Egelricus*
Egelricus Episc. Dunelm. etiam monachus *Burgi*, *Godwino* Comite procurante, factus est episcopus *Dunelmiæ*. Qui adeptus episcopatum, cum infinitas pecunias collegisset, per mediam vastissimæ forestæ, & profundissimorum mariscorum de **Depyng** usque ad **Spaldyng**, de lignis & sabulo calcetum solidum viatoribus fieri fecit, opus sumtuosum valde, primeque [a] necessarium: quod usque nunc, & semper in futurum quamdiu duraverit, de factore *Egelrico* cognomen habebit, i. e. **Elricherode.** Illum pro suo opere *Girvii* universi, ac Mediterranei *Angli*, & *Saxones* omnes benedicebant; sed *Dunelmenses* plurimum condemnabant. Cumque iterum crumenas pecuniis refarsisset, Episcopatum dimittens, & *Burgum* repetens, *Agelwino* monacho
Agelwinus Episc. Dun. *Burgensi* & germano suo suum annulum resignavit. Qui, penes Regem *Godwino* Comite similiter procurante, factus Episcopus, permansit in eo usque ad hæc tempora nostra. Sed hæc postea.
1051. Anno Domini M. LI. *Alfricus* Archiepiscopus *Eboracæ* defunctus est apud

a Pernecess.

South-

Southwell, & apud *Burgum* ſepelitur. Eodem etiam anno cum terra non 1051.
daret ſolita fertilitate fructus ſuos, ſed fame plurimos habitatores devora- *Ædwardus R.*
ret, in tantum ut bladorum [a] cariſtia & panis inopia multa hominum mil- *Fames.*
lia morerentur: miſericordia motus ſuper [b] pauperes piiſſimus Rex *Ed-*
wardus, tributum graviſſimum, quod Danigeld dicebatur, omni *Angliæ* *Danigeld.*
in perpetuum relaxavit. Ferunt quidam, Regem ſanctiſſimum, cum dictum
Danigeld cubicularii ſui collectum in Regis cameram intuliſſent, & ad
videndum tanti theſauri cumulum ipſum adduxiſſent, ad primum aſpe-
ctum exhorruiſſe, [&] proteſtantem, ſe dæmonem ſuper acervum pe-
cuniæ ſaltantem, & nimio gaudio exultantem proſpexiſſe. Unde pri-
ſtinis poſſeſſoribus juſſit ſtatim reddere, & de tam fera exactione ne iota
unum voluit retinere; quin in perpetuum remiſit, anno ſcilicet XXXVIII.
ex quo, tempore Regis *Ethelredi* patris ſui, *Swanus* Rex *Danorum* ſuo
exercitui illud ſolvi ſingulis annis imperavit. Hoc etiam tempore, cum
venerabilis pater Abbas *Wlgatus* tenacitatem temporis videret invaleſcere,
& filios ſuos, monachos ſui monaſterii, qui ante adventum ſuum reficie-
bantur voluptuoſis, & abundaverant croceis, jam veſci pane ſecundario &
paucis piſciculis de fluvio: ſuſpirans ſupra modum, & condolens, quod
multiplicaſſet gentem, non magnificaſſet lætitiam; conſuluit in medio, con-
tra urgentiſſimum famis inſtantis periculum quid expediat faciendum;
& divites conferre, ſapientes conſulere ſuppliciter ſupplicans, univerſos
amicos monaſterii adjurabat. Tunc inter familiares noſtri monaſterii,
& benevolos amicos, erat præcipuus conſiliarius quidam Vicecomes *Lin-* *Thoroldus*
colniæ, dictus *Thoroldus*, quem multi adhuc ſuperſtites & regulares & ſe- *Vicecomes*
culares viderunt & noverunt, de genere & cognatione illius Vicedomini *Lincoln.*
Thoroldi, qui quondam noſtro cœnobio amiciſſimus dedit nobis mane-
rium ſuum de Bokenhale cum omnibus pertinentiis ejus. Sic iſte *Tho-*
roldus ductus ſuper domum noſtram digniſſima pietate, in relevationem
noſtri monaſterii & exonerationem, ad ſuſtentationem ſex monacho-
rum, ſcilicet unius Prioris & quinque confratrum, competentiſque fami-
liæ ſatis, ut æſtimabat, ſufficientem, totum manerium ſuum de Spal- *Cella de Spal-*
dyng cum reditibus pertinentibus, & ſervitiis ſuis univerſis in perpetuam *ding.*
eleemoſynam conceſſit, & inde chirographum ſuum fecit. Tranſmiſ-
ſiſque ſex monachis de monaſterio noſtro cum dicto *Thoroldo*, refectorium
multum relevatum eſt. Ipſe autem inſtituit ardenter, de dicto manerio
ſuam familiam amovere, deinde capellam ſuam honeſtiorem facere, &
ſuam aulam in refectorium, cameramque in dormitorium, & in clauſtrum
monachorum ſuum deambulatorium immutare. Inſuper jumenta manerii
agriculturæ apta, aliaque coquinæ, brachini, & piſtrini vaſa talibus officiis
neceſſaria, ac utenſilia monachis contulit univerſa.

Hoc in tempore illuſtriſſimus ac glorioſiſſimus *Normannorum* Comes *Wil-* *Wilhelmus*
helmus [c] cum multo militum comitatu in *Angliam* ad Regem *Edwardum* *Normannus*
venit. Quem Rex honorifice ſuſcipiens, & aliquandiu ſecum retinens, ad *Ædwardum*
civitates & caſtella Regia circumduxit, & condignam humanitatem ex- *viſit.*
hibens, tandem multis donatum muneribus ad propria dimiſit. De ſuc-
ceſſione autem Regni ſpes adhuc, aut mentio nulla facta inter eos fuit.

Anno Domini M. LII. dominus *Wlgatus* Abbas *Croylandiæ*, quatuor annis 1052.
in regimine paſtoralis officii completis, obiit nonis Junii, & ſepultus eſt in
capitulo, die ſancti *Medardi* epiſcopi. Cui ſucceſſit ad Abbatis officium
ex Regis *Edwardi* collatione venerabilis pater dominus [d] *Wulketulus*, factus *Ulketulus*
Abbas *Croylandiæ* ex monacho, & ſacriſta *Burgi*, inſtallatus in feſto beatæ *Abb. Cro-*
Mariæ Magdalenæ. *Emma*, Regina quondam, & uxor Regum, ſcilicet *E-* *land.*
thelredi & *Cnuti*, ac mater Regum, ſcilicet *Hardecnuti*, & *Edwardi*, obiit,
& apud *Wyntoniam* tumulatur.

a Carentia. *b* Populum. *c* In. *d* Ulketulus.

1053. *Ædwardus R. Godwini Comitis interitus.* Anno Domini M. LIII. cum *Godwinus* Comes in menſa Regis, de nece ſui fratris impeteretur, ille poſt multa ſacramenta tandem per buccellam deglutiendam abjuravit; & buccella guſtata continuo ſuffocatus interiit: Comitatuſque *Weſtſaxoniæ Haroldo* filio ſuo datus eſt; & comitatus *Haroldi*, id eſt, *Eſtſaxoniæ*, *Algaro* filio *Leofrici*, *Leyceſtrenſis* Comitis, eſt donatus.

1056. *Siwardus Comes obit.* Anno Domini M LVI. ſtrenuus Comes *Northumbrorum Siwardus* obiit, & ſepultus eſt in clauſtro monaſterii ſanctæ *Mariæ* extra muros ejuſdem urbis, quod ipſe conſtruxerat. Comitatus autem ejus *Eboracæ*, *Toſtio* fratri Comitis *Haroldi* datus eſt; *Northamptoniæ* vero, ac **Huntyngdoun** comitatus, cum ceteris terris ſuis, inclyto Comiti [a] *Waldeno* filio & hæredi ſuo ſunt donati. Hoc etiam tempore Rex *Edwardus* ductus pravo conſilio quorundam, illuſtriſſimum Comitem *Algarum* exlegavit ſine aliqua *Algarus Comes.* culpa. Sed auxilio *Griffini* Regis *Wallenſium*, & *Noricæ* claſſis, quæ ſibi venerat ex inſperato, tandem poſt multorum cædes cum Rege reconciliatus, comitatum ſuum recepit, claſſiſque ſua *Legeceſtriam* deducta eſt, & à patre ſuo largiſſime præmiata receſſit.

1057. *Leofricus Comes obit.* Anno autem Domini M. LVII. illuſtriſſimus, & optimus Comes *Leyceſtriæ Leofricus* obiit, & apud *Coventriam* monaſterium ſuum, quod conſtruxerat, & maximis donariis & privilegiis plurimum ditaverat, ſepultus requieſcit, anno æqualiter XL. ex quo manerium noſtrum de **Baddeby**, pro termino firmæ fratris ſui *Normanni*, monaſterio *Evaſhamenſi* contulerat; in hoc ſolo nocivus nobis. *Edwardus* etiam patruelis Regis *Edwardi* vocatus de *Hungaria*, ubi *Angliam* attigit, infirmatus obiit, ſpeſque Regii ſanguinis deinceps deficere cœpit.

1058. Anno autem Domini M. LVIII. ſtrenuus Comes *Leyceſtriæ Algarus* ſecundo exlegatus eſt; qui *Griffinum* Wallenſium Regem iterum adiens, & claſſem *Noricam* conducens, per vim ſuum Comitatum recuperavit. Ipſe benevolus & amicus monaſterio noſtro, omnia dona progenitorum ſuorum domui noſtræ favorabiliter & gratioſe confirmavit, ac ad ſuſtentationem noſtri conventus, & confratrum noſtrorum apud **Spaldelyng** commorantium, quædam [b] ſpecialiter adjecit. Quo tempore conſilio & conſenſu ejuſdem Comitis, venerabilis pater Abbas [c] *Wulketulus* capellam ſanctæ *Mariæ* de **Spaldyng**, & omnes proventus ejus, cum omnibus reditibus noſtro monaſterio pertinentibus in orientali parte fluminis de **Weland**, prædictis monachis ſuis ad exhibendum hoſpitalitatem ibidem ſupervenientibus, more monaſteriali, tam pauperibus, quam divitibus, quorum creber illuc concurſus erat, pleno jure poſſidendam aſſignavit.

1059. *Nicolaus 2. Papa.* Anno autem Domini M. LIX. *Benedictus*, ſedis Apoſtolicæ invaſor, zelo fidelium à papatu pellitur, & *Nicolaus*, *Florentiæ* civitatis epiſcopus, Cardinalium electione canonice ſubrogatur. Ipſe *Stigando* Archiepiſcopo *Cantuariæ* pallium miſerat, quia ſimilis ſimilem diligebat. Strenuiſſimus etiam Comes *Algarus* noſtri monaſterii ſemper amantiſſimus, ſæpius ab æmulis inſectatus, ſæpe terra marique jactatus, ſed Domino ſemper pro- *Algarus Comes obit.* ſperante ſuos conatus, invictus, & populo terræ affectu ſinceriſſimo amatus, obiit, & *Coventriæ* juxta patrem poſitus requieſcit humatus, relictis tribus liberis, duobus filiis, ſcilicet *Edwino* & *Morkario*, poſtea Comitibus, & unica filia, quæ nunc ſupereſt, Comitiſſa *Lucia*.

1060. *Aldredus Eborac. Archiepiſc.* Anno autem Domini M. LX. *Kynſius* Archiepiſcopus *Eboracæ* obiit, & apud *Burgum*, ubi monachus aliquando fuerat, tumulatur: cui ſucceſſit *Aldredus* epiſcopus *Wigorniæ*; Huic *Aldredo* epiſcopo *Wicciorum* * Rex *Edwardus* epiſcopatum *Herfordenſem* [commendaverat cuſtodiendum; unde

a Waldeuo. *b* Spiritualiter. *c* Ulketulus.

ad

ad *Eboracensem* cathedram illo promoto, Rex *Edwardus* Episcopatum 1060.
Herefordensem] contulit cuidam *Waltero*, *Egithæ* reginæ capellano, genere *Ædwardus R.*
Lotharingo.

Anno autem Domini M. LXI. dominus Abbas *Croylandiæ Wulketulus* con- 1061.
struere cœpit, succedentibus annis prosperis, novam Ecclesiam; quia vetusta, quam quondam venerabilis dominus *Turketulus* fundaverat, minabatur in proximo ruinam. Adjuvit eum ardentissima devotione inclytus Comes [a] *Waldenus*, qui tum monasterio nostro *Croylandiæ* villam suam de Bernak dedit, eamque operi Ecclesiæ assignavit, passus remorsum in conscientia sancta, quod possessio erat aliquando Ecclesiastica, & quia illic erat insignis lapidicina, & ideo monasterio magis idonea & necessaria.

Anno Domini M. LXII. sanctus *Wlstanus* quondam monachus *Burgi*, post- 1062.
ea Prior *Wigorniæ*, deinde Abbas *Glavorniæ*, tandem episcopus *Wigorniæ* est effectus. Hoc in tempore quidam vir nobilis, & valde generosus, ac in militia multum clarus, dominus de Brunne, mariscique adjacentis, dictus erat *Leofricus*, nostro etiam monasterio in multis beneficus consiliarius & amicus, cognatus illius magni Comitis *Herfordensis* [b] *Radini*, qui *Godam Edwardi* Regis sororem duxerat in uxorem, & apud *Burgum* jacet tumulatus. Ipse *Leofricus* de uxore dicta *Ediva*, quæ [c] simili sanguine pollebat (quippe illius magnifici ducis *Oslaci*, quondam Regis *Edgari* contemporanei, trinepta) filium genuerat, fortissimum robore tunc adolescentem, nomine [d] *Hewardum*, procero quidem corpore, pulcherrimum ephebum, sed nimium bellicosum, animoque ferocem supra modum; juvenilibus etiam ludis & luctis tam severum, ut *manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum* multoties moverentur. Cum ergo ad luctas, & alios ludos tales ejus coætanei juvenes procederent, nisi supra cunctos triumpharet, & lauream [ob] victoriam ei [e] compatriotæ offerrent, quod brachio non potuit, gladio sæpissime obtinuit. Unde convicini de juvene conquerentes, patrem *Leofricum* in tantum contra prolem propriam provocabant, quod ipse coram Rege *Edwardo* plurimas pueriles ineptias in patrem non ferendas, & violentias in vicinos excessivas toto felle patefaceret, & ejus exlegationem tanquam adversarius procuraret. Strenuissimus adolescens *Hewardus* exlegatus, *Northumbriam*, hinc *Cornubiam*, inde *Hiberniam*, deinde *Flandriam* petens, & ubique fortissime se gerens, nomen in brevi gloriosum valde, & magnificum acquisivit; omnibus periculis se intrepide ingerens, & fœliciter evadens, in omni militari conflictu se semper fortissimis objiciens, & fortiter vincens, dubium fuit, utrum fœlicior an fortior fuerit: ita suos omnes hostes evicit, ita de maximis discriminibus immunis evasit. Cumque sic in certaminibus plurimis, & magnis præliis præclarus, & invictus, etiam apud suos adversarios publicaretur, ejusque gesta fortia etiam *Angliam* ingressa canerentur; patrem suum, ac matrem, omnesque parentes, & propinquos, ac compatriotas universos in sui amorem ardentissimum mira Dei gratia conversos, non dubium, quin mutatio dexteræ excelsi tantum odium in tantam benevolentiam commutavit. In *Flandria* tandem quandam puellam nobilem, *Turfridam* nomine, ducens in uxorem, genuit ex ea unicam filiam, quæ nunc superest in nostra convicinia, illustri militi, & nostro monasterio multum familiari *Hugoni Evermue*, domino villæ de Depyng, cum hæreditate paterna, scilicet Brunne ac suis appendiciis, nuper maritali conjugio copulata. Mater autem *Turfridæ* veniens cum viro suo in *Angliam*, vidensque caduci seculi multiplicia volumina, tandem cum viri sui licentia relicta omni seculi pompa sanctimonialem habitum in nostro monasterio *Croylandiæ* de manu domini *Wlketuli* Abbatis accepit, in illo habitu

Leofricus de Brunne.

Herewardus Heros.

Herwardus Exul.

a Waldeuus. *b* Radulphi. *c* Sibi. *d* Herwardum. *e* Comprimotæ offerrent, quod brachio potuisse nequivit.

1062. diu ac ſanctiſſime converſata, ac dudum defuncta, vix æſtate quarta jam
Ædwardus R. tranſacta, in noſtro ſepulta monaſterio requieſcit. Pater quidem *Hewardus* cum prædicta uxore ſua natale ſolum petens, poſt ingentia prælia, & mille pericula tam contra Regem *Angliæ*, quam Comites, & Barones, contra præfectos & præſides frequenter inita, & fortiter conſummata, prout adhuc in triviis canuntur, matreque vidua potenti dextera vindicata, tandem cum Regia pace paterna obtenta hæreditate, in pace dies ſuos complevit, & in monaſterio noſtro juxta ſuam uxorem nuperrime ſepulturam elegit. Sed hæc poſtea.

1063. Anno autem Domini M. LXIII. *Haroldus* Comes *Weſtſaxoniæ* juſſu Regis
Wallenſes. *Edwardi* in *Wallenſes*, qui crebras irruptiones in pagos proximos, & plurimas deprædationes aſſidue faciebant, expeditionem fortiſſimam movit: cernenſque *Wallenſem* levitatem in *Anglicam* gravitatem multa facere, & facta violentia citius ad ſaltus refugere, noſtroſque milites armis onuſtos inſequi non valere; præcepit [a] militem corium coctum & omnem levem armaturam aſſueſcere. Unde territi *Wallenſes*, ſe in omnibus ſubmiſerunt, & regem ſuum *Griffinum* penitus abjecerunt.

1065. Anno autem Domini M. LXV. Rex *Griffinus* Wallenſium à ſuis occiditur,
Griffinus & caput ejus cum roſtro navis ipſius *Haroldo* deſtinatur: cujus fratribus
Wall. occiſus. *Blethgento* & *Ruthio* Rex *Edwardus* dedit, & fidelitate jurata [b] pro ſervitio Regno *Angliæ* debito ſingulis annis præſto perſolvendo, *Walliam* tenendam ſibi & ſuis poſteris pacifice conceſſit. [c] Anno eodem Rex *Edwardus* ſenio jam gravatus, cernens Clitonis *Edwardi* nuper defuncti filium *Edgarum* Regio ſolio minus idoneum tam corde quam corpore, *Godwinique* Comitis multam malamque ſobolem quotidie ſuper terram creſcere, ad cognatum
Wilhelmus ſuum *Wilhelmum* Comitem *Normanniæ* animum appoſuit, & eum ſibi ſuc-
Com. Norman. cedere in Regnum *Angliæ* [d] voce ſtabili ſancivit. *Wilhelmus* enim Comes tunc in omni prælio ſuperior, triumphator contra Regem *Franciæ*, ac omnes Comites *Normanniæ* contiguos publice perſonabat, invictus in armorum exercitio, judex juſtiſſimus in cauſarum judicio, religioſiſſimuſque ac devotiſſimus in divino ſervitio. Hinc Rex *Edwardus* *Robertum* Archiepiſcopum *Cantuariæ* legatum ad eum a latere ſuo direxit; illumque deſignatum ſui Regni ſucceſſorem tam debito cognationis, quam merito vir-
Haroldus in tutis, ſui Archipræſulis relatu inſinuavit. Ad hoc, *Haroldus* Major domus
Normannia. Regiæ veniens in *Normanniam*, ſe *Wilhelmo* Comiti poſt regis obitum Regnum *Angliæ* conſervaturum non tantum juravit, ſed etiam ſe docturum filiam *Wilhelmi* Comitis in uxorem data fide ſpopondit; & ſuper hæc magnifice muneratus ad propria revenit.

1066. Anno autem Domini M. LXVI. cometa in cœlo apparuit, quod Regni mu-
Cometa. tationem magnam, populi ſtragem, & multam terræ miſeriam portendit; unde dicitur illud metricum,

Anno milleno ſexageno quoque ſeno
Anglorum metæ crinem ſenſere Cometæ.

Ut enim Philoſophi dicunt, quo dirigit crinem, illuc dirigit & diſcrimen. Rex enim *Edwardus* circa natale Domini ad mortem ægrotabat, & Eccleſiam *Weſtmonaſterii* [dedicari in feſto Sacroſanctorum *Innocentium* faciebat: cumque indies morbus ingraveſceret, in vigilia *Epiphaniæ* Domini defunctus eſt, & *Weſtmonaſterio*] tumulatus; anno regni ſui XXIV. fere completo. In craſtino vero regii funeris, Comes *Haroldus* contra ſuum ſtatum & juſjurandum contemtor præſtitæ fidei, ac nequiter oblitus ſui ſacramenti, throno Regio ſe intruſit, per Archiepiſcopum Eboracæ *Aldredum* ſolenniter coronatus; & regnavit menſibus novem. *Willielmus* autem Comes *Normanniæ* legatos mittit, fœdera fracta dicit, pacta patefacit,

a Militum chorum omn. *b* Per ſervitia R. A. debita, ſ. a. pr. perſolvenda. *c* Anno autem M. LXV. Rex. *d* Voto.

promiſſa

promissa petit, & aliquod justum medium confici requirit. At Rex *Haroldus* legatos vix auscultat, fœdera fracta negat, pacta recusat, promissa excusat, ac omnia justa media oblata sufflat & subsannat. Cumque hæc intermedia quotidie agerentur, & solum nunciorum cursus ac recursus tota æstate sine fructu [a] consummarentur, *Willielmus* [b] præpropera querela Papam consuluit, & ab eo animatus etiam vexillum legitimæ victoriæ pro munere accepit. *Haroldus* vero judicium Papæ parvi pendens, portus circuit, militiam colligit, ac præcipue fratrem suum *Tostium* Comitem assidue littora infestantem persequitur, & expellit. Et ecce, *Haroldus* Rex *Norwagiæ*, cui prædictus *Tostius* se conjunxerat, cum classe ducentarum navium *Humbræ* fluminis ostium ingreditur, & per Ouse fluviolum fere ad *Eboracum* omnes advehuntur. Illic sub tutoribus classe remissa, *Eboracum* aggrediuntur, capiunt, diripiunt, & occidunt. Duo Germani Comites *Edwinus* & *Morkarius* collecta compatriotarum modica manu advolant, sed ab armatis inermes citius repelluntur. Tandem rex Anglorum *Haroldus* cum solida manu militum apud Staunfordbrig illos aperto Marte aggreditur; & licet *Norici* acerrime resisterent; cæsis cum maxima multitudine Barbarorum ducibus exercitus, scilicet *Haroldo* Rege & *Tostio* Comite, tandem victoria potitur. Soli custodes classis [c] *Olauus* Regis *Haroldi* filius, & *Paulus* Comes *Orcadarum*, cum classe viginti navium tantum, ad propria liberi dimittuntur. Dum ergo *Haroldus* hac victoria contra *Noricos* gloriaretur, *Normannos* in australi parte regni solidam terram cepisse, indies per novos nuncios narratur. Rex lætus hesterna victoria, simili cum fortuna somniat succedere futura. Prævolat igitur universos, exercet stimulos, nec de toto exercitu, præter paucissimos, eum aliquis concomitatur. Perveniens igitur citius *Hastyngas*, collecta illic popularium aliquali turba, confectaque ex iis acie adhuc rudi nimis & tenera, exercitum non expectat; sed, fatis urgentibus, contra Comitem in crastino dimicat, & fortissime tota die usque ad vesperum invictus perdurans, ac sæpius more gregarii militis manu ad manum congrediens, cum adversariis, [d] robustissime digladians à dextris & à sinistris, corruit tandem in diei crepusculo, in quodam, ubi suos [e] collegerat, monticulo eminus sagittatus. Cecidit ibi rex *Haroldus*, Comites etiam sui, & fratres *Gurtha*, & *Lefwinus*, ac reliquus ejus exercitus nobilium *Angliæ* universus.

1066. *Haroldus R.* *Alexander 2. Papa.* *Haraldus Danos vincit.* *Haraldus à Normannis cæs.*

Victoriosissimus Comes *Willielmus* obtenta palma, pervagataque parvo tempore occidentali *Angliæ* ora, *Londonias* cum Episcopis plurimis petit, & lætanter receptus, ovanterque Rex conclamatus, in ipso die natalis Domini ab *Aldredo* Archiepiscopo coronatus [f] regale solium conscendit. Coronationis autem officium noluit ab Archiepiscopo *Stigando* percipere, (cujus dignitati solebat illud officium ex debito pertinere) eo quod ab Apostolico Papa illum calumniatum audierat, suum pallium non sumsisse canonice. *Stigandus* iste dimisso episcopatu *Estangliæ*, simplicitateque innocentissimi Regis abutens, & jura omnia se posse pervertere pecuniis arbitrans, *Wyntoniensem* invaserat; deinde adhuc vivente *Roberto* Archiepiscopo, *Cantuariæ* cathedram ascendens, etiam *Wyntoniensem* retinebat. Ex his accusatus, & publice condemnatus, ab Apostolicæ sedis legatis postea in concilio *Wyntoniensi* depositus est. Cui successit reverendissimus Patriarcha ex Abbate *Cadomensi* omnium liberalium artium doctor [laudatissimus, &] luculentissimus, & in temporalibus negotiis experientissimus, vitaque ac religione sanctissimus magister *Lanfrancus*, in Archiepiscopum *Cantuariensem* canonice consecratus. Sed hæc postea.

Wilhelmus. 1066. 7. *Stigandus Archiep. Cant.* *Lanfrancus Archiep. Cant.*

Porro contra victoriosissimum *Willielmum* novum Regem plurimi Principes terræ aliquandiu reluctati, sed postea fracti viribus ejus, & superati,

a Consumerentur. *b* Proposita. *c* Oslaus. *d* Robustissimeque. *e* Recollegerat. *f* Regalium.

1066. 7. Wilhelmus R. tandem se *Normannorum* nutui submiserunt. Inter quos prædicti germani Comites *Edwinus*, & *Morkarius* ambo à suis per insidias trucidati; *Rogerius Herfordensis* Comes perpetuo carceri incatenatus; *Radulphus* Comes Southfolke de terra fugatus; *Waldevus* vero Comes conjugio suæ neptis astrictus; *Agelwinus* Episcopus *Dunelmensis Abendoniæ* incarceratus frater ejus & prædecessor *Egelricus* similiter apud *Westmonasterium* carceri mancipatus; ceterique omnes recalcitrantes vel Prælatis depositi & privati, vel trans mare pulsi & exiliati, vel per monasteria carceribus deputati, tandem vel inviti novo Regi sua capita subdiderunt. Summatim namque ac carptim victoriosissimi Regis gesta narro, quia secum sequi annuatim, passimque scribere gressus suos non sufficio. Deinceps ergo Comitatus, & Baronias, Episcopatus, & Prælatias totius terræ suis *Normannis* Rex distribuit, & vix aliquem *Anglicum* ad honoris statum, vel alicujus dominii principatum ascendere permisit.

Herwardus. Solus prætactus *Hewardus* prospero fine remurmurabat. Audiens enim in *Flandria* terram *Angliæ* alienigenis subjugari, suamque paternam hæreditatem, mortuo patre suo *Leofrico*, munere Regio cuidam *Normanno* donari, matremque viduam multis injuriis, & maximis molestiis affligi; tactus dignissimo dolore, cum *Thurfrida* sua uxore *Angliam* advolat: collectaque cognatorum non contemnenda manu super matris injuriatores gladio fulminat, & de sua hæreditate procul fugat & eliminat. Considerans etiam tunc fortissimis viris se præfectum, nonnullisque Militibus præpositum, ac nec dum militari more balteo legitime se accinctum, assumtis secum de sua cohorte paucissimis simul legitime militiæ cum eo tyronibus consecrandis, patruum suum tunc Abbatem *Burgi* nomine *Brandum*, virum valde religiosum, & (ut audivi à prædecessore meo domino *Ulketulo* Abbate, aliisque multis) pauperum eleemosynis valde deditum, & omnibus virtutibus adornatum, adiit, & se fieri legitimum Militem, præmissa primitus omnium peccatorum confessione, & eorum percepta absolutione, instantissime supplicavit. *Ritus Milites S.* Quoniam *Anglorum* erat consuetudo, quod, qui militiæ legitime consecrandus esset, vespere præcedente diem suæ consecrationis, ad Episcopum, vel Abbatem, vel Monachum, vel Sacerdotem aliquem contritus & compunctus de omnibus suis peccatis confessionem faceret, & absolutus, orationibus, & devotionibus, & afflictionibus deditus in Ecclesia pernoctaret; in crastino quoque Missam auditurus, gladium super altare offerret, & post Evangelium sacerdos benedictum gladium collo Militis cum benedictione imponeret; & communicatus ad eandem Missam sacris *Christi* mysteriis denuo Miles legitimus permaneret. Hanc consecrandi Militis consuetudinem *Normanni* abominantes, non Militem legitimum talem tenebant, sed socordem Equitem & Quiritem degenerem deputabant.

Normannorum Consuetudines. Et non tantum hunc morem, [a] sed alias etiam consuetudines immutabant. Nam chirographorum confectionem *Anglicanam*, quæ antea usque ad *Edwardi* Regis tempora fidelium præsentium subscriptionibus cum crucibus aureis aliisque sacris signaculis firma fuerunt, *Normanni* condemnantes, chirographa *chartas* vocabant; & chartarum firmitatem cum *cerea* impressione per uniuscujusque speciale sigillum sub [b] *instillatione* trium vel quatuor testium astantium conficere constituebant. Conferebantur etiam primo multa prædia nudo verbo, absque scripto, vel charta, tantum cum domini gladio, vel galea, [c] vel cornu, vel cratera; & plurima tenementa cum calcari, cum strigili, cum arcu; & nonnulla cum sagitta. Sed hæc initio regni sui;× posterioribus annis immutatus est iste modus. Tantum tunc *Anglicos* abominati sunt, ut quantocunque merito pollerent, de dignitatibus repellerentur; & multo minus habiles alienigenæ,

Vid. Stilling. Orig. Sacr. pa. 1020, quomodo intelligenda est hæc sententia. Vid. pa. 62.

a Verum multas alias consf. *b* Intitulatione. *c* Cum cornu.

× regni Normannici apud Selden in Jan. Angl. l. 2.

de

de quacunque alia natione, quæ sub cœlo est, extitissent, gratanter assumerentur. Ipsum etiam idioma tantum abhorrebant, quod leges terræ, statutaque *Anglicorum* Regum lingua *Gallica* tractarentur; & pueris etiam in scholis principia literarum grammatica *Gallice*, ac non *Anglice* traderentur; modus etiam scribendi *Anglicus* omitteretur, & modus *Gallicus* in chartis, & in libris omnibus admitteretur. Sed de istis satis. 1066.7. *Wilhelmus R.* *Vi. p. 85.*

Porro cum supra memorati Comites inclyto Regi *Willielmo* repugnarent, *Helienses* paludes cum aliis multis Magnatibus similiter exhæredatis occupantes; celeri nuncio *Herwardus* ad eos accersitus, dux belli & magister militum efficitur, ubi tot pulcra bellica facinora fecit, toties adversarios vicit, tot vicibus illusit, quod perpetuam laudem meruit: quippe qui ruinas suæ patriæ pereuntis, quamdiu potuit, sustentavit, & [a] inultos abire ad inferos non permisit. Ceteri Optimates se Regi dedentes, ejus gratiam tentaverunt: solus hic omnimodis hoc recusans, se subdere distulit, ac alias divertit. Hoc in tempore defuncto Abbate *Burgi* prædicto *Brando* patruo *Herwardi*, successit *Thoroldus* alienigena ex collatione Regis *Willielmi*. Quod *Herwardus* ægre ferens super cognatos & notos alienigenam dominari, *Burgum* invasit, Abbatem fugavit; & licet [b] dominus Abbas *Thoroldus Yvonem* [c] *Talbois* potentissimum tunc *Normannum*, & dono Regio in vicinia super totam *Hoylandiam* dominantem, in suam defensionem adduxisset; tamen illum aperto bello cepit, & ingentis summæ redemtione pecuniaria absolutum de custodia liberum dimisit redire ad propria. *Exhæredati Helienses paludes occup.* 1071. *Thuroldus Abbas Burgi.*

Huic autem *Yvoni Taylboys* post necem prædictorum duorum fratrum & Comitum, *Edwini* & *Morkarii*, *Luciam* sororem eorum, cum omnibus terris & tenementis ad eosdem pertinentibus, inclytus Rex *Willielmus* dederat in uxorem; quæ quia in *Hoylandia* potissime jacebant, omnes *Hoylandenses* eum attentissime honorabant, & genu flexo deprecabantur, ut dominum. Cui licet universos honores, quos valebant, ac omnia servitia, quæ debebant, promtissimo animo impenderent; non tamen eos reciproca confidentia diligebat: sed torquens & tribulans, angens & angarians, incarcerans & excrucians, ac quotidie novis servitiis onerans, plurimos omnia sua vendere, ac alias patrias petere crudeliter compellebat. Contra vero monasterium nostrum, ac omnes *Croylandenses* diabolico instinctu tanto furore efferatus est, ut [d] varie *Croylandensium* animalia in mariscis cum canibus suis insectans, longius effugaret, lacubus immergeret, nonnulla caudis, auribus mutilaret, & crebro spinis ac tibiis jumentorum [e] fractis, penitus inutilia redderet. Dominum etiam *Ulketulum* prædecessorem meum tunc Abbatem pro viribus [f] destruere jugiter incursans, & injurians deterreret, ac demum accusans deponeret, & depositum claustro *Glastoniæ*, ne aliquo solatio frueretur suæ patriæ, procul & impiissime deputaret. Sed hæc magis postea. *Yvo Taylboys Hoylandiæ Dominus.* *Croylandenses affligit.*

In cellam quippe nostram, fratresque nostros, suos convicaneos, Priorem, & commonachos in ejus januis commorantes, & tota die in ejus facie conversantes, tanta tyrannide debacchatur, ut jumentis eorum, tam bobus, quam equis multoties mutilatis, ovibus ac avibus quotidie [g] imparcatis, porcis & porcellis innumeris percussis, perditis, & necatis etiam frequentissime, famuli Prioris in curia Comitis exactionibus importabilibus opprimerentur, gladiis & fustibus in compitis sæpius cæderentur, ac aliquoties occiderentur. Hinc Prior, & monachus post preces, & xenia, post innumera suis ministris donaria, post peracta omnia, quæ pati putabant necessaria, cum nihil valeret eorum industria, sed semper increscceret tyranni nequitia, & ministrorum suorum fervens malitia; assumtis secum sacris calicibus, libris, ac suis lectisterniis, relicta cella in manu Domini, excutientes pulverem pedum suorum in filios ignis æterni, ad suum monasterium *Cella de Spaldyng.* *à Croylandens. deserta.*

a Inultas. *b* Dictus. *c* Taylboys. *d* Varia. *e* Confractis. *f* Destrueret. *g* Enectis.

Croylandiam

1071. *Wilhelmus R.* *Croylandiam* revertuntur. Transmittentes ergo quotidie deinceps ad capellam ligneam sanctæ *Mariæ* unum monachum de *Croylandia*, qui divina ibidem populo celebraret; laborem immensum & supra vires tædiosum arbitrantes tam Abbas *Wulketulus*, quam totus suus conventus, alternis diebus monachum denuo transmittendum communi consilio decreverunt. Ubi hoc aliquandiu agebatur, (prout apud omnes compatriotas nimis est cognitum & notorium) in festo sanctæ *Luciæ* virginis summo mane exorta maxima tempestate, similiter & ledone in naviculam irruente, transmissus monachus dominus *Manerius*, venerabilis senex, & valde religiosus, apud **Wodelode** est submersus. Tanto namque infortunio turbati, & territi nimium omnes monachi monasterii *Croylandiæ*, deinceps quenquam transmittere longo tempore cessaverunt. *Yvo* vero Comes gaudens, quod Dominus etiam secum quasi videretur contra nostrum monasterium dimicare, *Andegaviam* mittit ad dominum *Natalem* Abbatem sancti *Nicolai*, exorans, quatenus monachos dirigat; & cellam honestam ac sufficientem pro uno Priore, & quinque monachis in sua villa de **Spaldyng** paratam, & ædificatam, etiam terris & tenementis satis ditatam, spondet & promittit. Veniunt itaque *Andegavenses* monachi, & cellam nostram occupant, alienique coram nobis terras nostras devorant. Et domino *Wulketulo* Abbate super hoc in curia Regis calumniam movente, omnes *Normanni* mutuo fœderati, prædas & pressuras, cædes & ceteras injurias universas *Yvonis Talbois* contra *Croylandenses* justificant, & acceptant; & velut in corpore *Behemoth sqama sqamæ* conjuncta fuisset, veritatis omne spiraculum refutant; [*nervique testiculorum ejus perplexi* mille rationibus invicem se defensant.]

Andegavenses Monachi occupant cellam de Spalding.

1075. *Waldevi Comitis interitus.* Accidit etiam hoc eodem tempore ad cumulum calamitatis *Croylandiæ*, Comitis *Waldevi*, qui omnibus religiosis benignissimus, & maxime monasterio *Croylandensi* præcipuus & præstantissimus amicus extiterat, crudelis decollatio: & licet eum venerabilis Archiepiscopus *Lanfrancus*, confessor suus, totius factionis & conjurationis eum assereret penitus immunem, &, si moreretur in causa, futurum pro innocentia martyrem; impiissima tamen uxore sua novas nuptias affectante, ac ideo viri sui mortem sceleratissime maturante; inhiantibus etiam nonnullis *Normannis* ad ejus Comitatus, videlicet *Northamptoniæ*, [a] & *Huntyngdoniæ*, cupidissimo maxime Comite *Andegavensi Yvone Talbois* pro terris suis & tenementis, quæ plurima erant in omnibus finibus *Angliæ*, suum sanguinem sitiente, innocens & innoxius apud *Wyntoniam* pridie Kalend. [Junii] decollatur, & conmartyrizatus, & confestim ibidem corpus martyris humili cespite sepelitur. Post quindecim autem dies, Regis permissione per venerabilem *Wlketulum* Abbatem corpus martyris [extincti] ex tumulo tollitur & ita integrum, recentique cruore respersum, ac si eodem die occisus fuisset [repertum; &] cum debita veneratione *Croylandiam* defertur, & in ejusdem monasterii capitulo honorifice tumulatur. Ubi cum Dominus ad ostendendum innocentiam sui martyris, per miraculorum potentiam mirabilis in suis sanctis, & in perpetuum laudabilis apparuisset; [b] Juditha relicta sua audiens *Christi* magnalia, ad tumulum viri sui accessit, & videntibus nobis pallium sericum super tumulum obtulit: quod, quasi manibus alicujus rejectum fuisset, longius à tumulo resiluit. Tunc etiam manerium de **Bernake**, quod [dudum] monasterio nostro dederat, de nobis tollitur, inque dotem impiissimæ *Jezabel* [*Judithæ*] quondam uxoris suæ, cum ceteris terris suis circa *Trentam* donandum jussu Regio confiscatur. Post modicum vero tempus, quum inclytus Rex *Wilhelmus* dictam neptem suam nuptui tradere cuidam generoso *Normanno*, nomine *Simoni* Sylvanectensi disponeret, illa nuptias ejus respuit, quia dictus *Simon* in altera sua tibia claudicavit. Unde supra modum Rex ira-

Juditha Comitissa.

Simon Sylvanectensis.

a Vel. *b* Uxor sua thalamo relicto suo

tus Comitatum *Huntyngdoniæ* cum omnibus terris eidem pertinentibus di- 1075.
cto *Simoni* dedit: ac illa iram Regis pertimescens, cum filiabus suis fugam *Wilhelmus R.*
inivit, & justo Dei judicio multum [a] despecta, [& gravi] odio omnibus habita, per diversa loca & latibula [b] diu fovit. Tandem ergo hæc misera recognoscens sua flagitia, pœnitensque valde de viri sui cæde nefaria, ipsa in cœlibatu permansit, [c] cum deinceps omnibus suspecta, & digne despecta fuit. Filiam vero ejus seniorem, nomine *Matildem*, post multa consilia prædictus *Simon* uxorem assumsit; de qua sobolem jam recepit, scilicet *Simonem*, *Waldevum*, & *Matildem*, adhuc impuberes & infantes. *Aliciam* autem sororem uxoris suæ dedit dictus *Simon* Comes illustrissimo viro [d] *Rodolpho* [e] Tornacensi, cum toto dominio de Wilchamstowe dudum Comiti *Waldevo* patri suo pertinenti. De qua jam prolem dictus *Radulphus* habet, licet nomen prolis notitia mea nondum habeat. Iste *Simon*, Comes *Huntingdonnensis*, & *Northamptonensis*, construxit castellum *Northamptoniæ*, & monasterium sancti *Andreæ* non longe à dicto castello. Hæc de uxore & sobole sancti martyris ad præsens credo sufficere.

Venerabilis autem Abbas *Wlketulus* cito post sancti martyris sepulturam, [quum] miracula Dei, quæ quotidie Dominus operabatur circa sanctum suum, aperte convicinis suis prædicavit, & palam omnibus publicavit. [Unde] *Normanni* nimium indignati, & contra virum justum injuste irati, præcipue *Yvone Talbois* præ ceteris atrocius eum persequente, ad proximum concilium *Londoniis* celebrandum personaliter adesse summonitum, & ad diem comparentem, pro debita reverentia sancto martyri habita, facta conspiratione nefaria, de idololatria nequiter accusant, & de monasterii cura nequius privant, & privatum claustro *Glastoniæ* sub cruentissimo tum Abbate *Thurstano* procul à notis, & à sua patria nequissime condemnant. Venerabili ergo patre Abbate *Wlketulo* de regimine pastoralis officii sic deposito, totoque thesauro monasterii [f] sic direpto, & in usus regios confiscato mea parvitas subrogatur.

Ulketulus Abbas depositus.

Ego enim *Ingulphus* humilis minister sancti *Guthlaci* monasteriique sui *Croylandensis*, natus in *Anglia*, & à parentibus *Anglicis*, [civibus] quippe urbis pulcherrimæ *Londoniarum*, pro literis addiscendis in teneriori ætate constitutus, primum *Westmonasterio*, postmodum *Oxoniensi* studio traditus eram. Cumque in *Aristotele* arripiendo supra multos coætaneos meos profecissem, etiam Rhetoricam *Tullii* primam, & secundam, talo tenus induebam. Factus ergo adolescentior, fastidiens parentum meorum exiguitatem, paternos lares relinquere, & palatia Regum aut Principum affectans, mollibus vestiri, pomposisque laciniis amiciri indies ardentius appetebam. Et ecce, inclytus nunc Rex noster *Angliæ*, tunc adhuc Comes *Normanniæ Wilhelmus* ad colloquium tunc Regis *Angliæ Edwardi*, cognati sui, cum grandi ministrantium comitatu *Londonias* adventabat. Quibus 1051.
citius insertus, ingerens me ubique ad omnia emergentia negotia peragenda, cum prospere plurima perfecissem, in brevi agnitus illustrissimo Comiti & astrictissime adamatus, cum ipso *Normanniam* enavigabam. Factus ibidem scriba ejus, pro libito totam Comitis curiam ad nonnullorum invidiam regebam, quosque volui, humiliabam, & quos volui, exaltabam. Cumq; juvenili calore impulsus, in tam celso statu supra meos natales consistere tæderem, quin semper ad altiora conscendere instabili animo, ac nimium prurienti affectu ad erubescentiam ambitiosus avidissime desiderarem: nuntiatur per universam *Normanniam*, [& vulgatissimum prædicatur] plurimos Archiepiscopos Imperii, cum nonnullis aliis terræ Principibus, velle pro merito animarum suarum more peregrinorum cum debita devotione *Hierosolymam* proficisci. De familia ergo Comitis domini nostri plurimi tam milites, quam clerici, quorum primus & præcipuus ego eram,

Ingulphus Abbas. *Studium Oxoniense.* *Ingulphus Scriba.* *Hierosolymam proficiscitur.*

a Desperata. b Erravit. c Quoniam. d Radulpho. e *Ita & MS. sed leg.* Toenacensi. f Sui.

cum

Wilhelmus R. cum licentia, & domini nostri Comitis benevolentia, in dictum iter nos omnes accinximus; & *Almanniam* petentes, equites triginta numero, & amplius, domino *Maguntino* conjuncti sumus. Parati namque omnes ad viam, & cum dominis Episcopis connumerati septem millia, pertranseuntes prospere multa terrarum spatia, tandem *Constantinopolim* pervenimus. Ubi *Alexim* Imperatorem ejus adorantes, *Agiosophiam* vidimus, & infinita sanctuaria osculati sumus. Divertentesque inde per *Lyciam*, in manus [a] *Arabicorum* latronum incidimus; evisceratique de infinitis pecuniis, cum mortibus multorum, & maximo vitæ nostræ periculo vix evadentes, tandem desideratissimam civitatem *Hierosolymam* læto introitu tenebamus. Ab ipso tunc Patriarcha, *Sophronio* nomine, viro veneranda canitie honestissimo ac sanctissimo, grandi cymbalorum tonitru & luminarium immenso fulgore suscepti, ad divinissimam Ecclesiam sanctissimi Sepulcri, tam *Syrorum*, quam *Latinorum* solenni processione deducti sumus. Ibi quot preces inoravimus, quot lacrymas inflevimus, quot suspiria inspiravimus, solus ejus inhabitator novit Dominus noster *Jesus Christus*. Ab ipso itaque gloriosissimo sepulcro *Christi* ad alia sanctuaria civitatis invisenda circumducti, infinitam summam sanctarum Ecclesiarum, & oratoriorum, quæ *Achym* Soldanus dudum destruxerat, oculis lacrymosis vidimus. Et omnibus ruinis sanctissimæ civitatis tam extra, quam intra numerosis lacrymis intimo affectu compassi, ad quorundam restaurationem datis non paucis pecuniis, exire in patriam, & sacratissimo *Jordane* intingi, universaque *Christi* vestigia osculari desideratissima devotione suspirabamus. Sed *Arabum* latrunculi, qui omnem viam observabant, longius à civitate evagari sua rabiosa multitudine innumera non sinebant. Vere igitur accedente, stolus navium *Januensium* in portu *Joppensi* applicuit. In quibus, cum sua mercimonia Christiani mercatores per civitates maritimas commutassent, & sancta loca similiter adorassent, ascendentes omnes, mari nos commisimus. Et jactati fluctibus & procellis innumeris, tandem *Brundusium* appulimus; & prospero itinere per *Apuliam*, *Romam* petentes, sanctorum Apostolorum *Petri* & *Pauli* limina, & copiosissima sanctorum martyrum monumenta per omnes stationes osculati sumus. Inde Archiepiscopi, ceterique Principes Imperii *Almanniam* per dexteram repetentes, nos versus *Franciam* ad sinistram declinantes, cum inenarrabilibus & gratiis & osculis ab invicem discessimus. Et tandem de triginta equitibus, qui de *Normannia* pingues exivimus, vix viginti pauperes peregrini, & omnes pedites, macie multa attenuati, reversi sumus.

In reditu Romam petit.

Cumque mei comites universi ad sua refugia [singuli] citius dispersi festinassent, ne de cetero mundi vanitatibus me involverem, domum meam scopis mandatam deinceps mundam conservare, ac septem spiritibus nequitiæ reclusam obfirmare, sanctissimum [b] Fontanissense cœnobium involabam. Ubi à venerabili patre domino [c] *Geberto* Abbate monachicum [d] schema suscipiens, delicta juventutis meæ, & ignorantias meas universas (prout gratia Spiritus Sancti inspirabat) emundare & emendare indefessa vigilantia satagebam. Demum non paucis interlabentibus annis, decedente venerabili Priore domino *Witono*, in partem suæ solicitudinis venerabilis pater meus dominus Abbas *Gerbertus* meam exiguitatem evocavit, ac Priorem monasterii sui, licet indignum & renitentem, tandem tamen obedientiæ funibus constrictum constituit & effecit.

Monachus Fontanell.

Et Prior.

1066. Hoc in tempore inclytus dominus meus Comes *Normanniæ Willielmus*, funere piissimi Regis *Angliæ Edwardi* cognati sui per quotidianos internuncios intellecto, ad transfretandum pro jure suo conquirendo cum fortissimo exercitu auram favorabilem in portu sancti *Walerici* diutius expectabat. Quo tunc ego accedebam cum domini Abbatis mei xenio; &

a Arabitarum. *b* Fontanellense. *c* Gerberto. *d* Stemma.

explorato

explorato opportuno aditu, duodecim juvenes electos, equites, & armatos, cum centum marcis pro suis sumtibus, in suam expeditionem ex parte prædicti patris Abbatis mei offerebam. Regratiatusque abundantissime pro tam necessario munere, etiam chartam suam de donatione totius vineæ *cari loci* munificentissima largitate domui nostræ in perpetuum obtinens, lætus & laudans ad meum monasterium revertebar. Ipse vero prosperrima navigatione mare transiens, & (ut præmittitur) *Angliam* sibi subjiciens, nostrum monasterium [a] *Fontanissense* semper arctissimo affectu amplexatus est, & multis honoribus tam dominum Abbatem meum, quam omnes confratres ejusdem monasterii, quandocunque occurrerent, plurimum veneratus. 1072. *Wilhelmus R.*

Currente igitur aliquanto annorum numero, depositoque de regimine pastoralis officii venerabili patre domino [b] *Wlketulo* Abbate *Croylandensi*, prædecessore meo, inclytus dominus meus Rex *Willielmus* ad venerabilem patrem præfatum meum dominum *Gerbertum* Abbatem monasterii [a] *Fontanissensis* pro exilitate mea nuncium dirigens, quod petiit, obtinuit; & me tristissimum ad tam grave onus subeundum, sed lætissimum, quod ad natale solum me cernerem transferendum, super candelabrum *Croylandensis* Ecclesiæ in *Christi* Templo sacratissimo collocavit. Dimittendum autem in partes istas tam venerabilis Abbas meus, quam tota cetera fratrum sancta congregatio suppliciter & sæpius exorabant, quatenus semper sancti niduli mei memor, matrem meam ab animo meo non dimitterem; sed loquerer pro iis bona [contra omnes] coram domino meo Rege, cujus (ut præsupponebant) frequentissime colloquio fruerer, sæpissime interessem contubernio, aliquoties participarem convivio, secum in *Anglia* moraturus; insuper de sanctorum sarcophagis, qui plurimi in dicto pausant monasterio, tollerem mecum aliquod memoriale monumentum, quo & devotio mea cresceret ad Deum, & dilectio perseveraret ad locum. *Ingulphus Abb. Croyland.*

Pernoctans igitur in Ecclesia ante sanctorum scrinia, scilicet *Wandragesili* Abbatis, *Wlfranni*, & [c] *Ausberti* Episcoporum, effudi mea præcordia; & quatenus Dominus dirigere dignaretur viam meam, meritis & precibus dictorum patronorum, debita devotione postulabam. Erat enim sancti *Andreæ* Apostoli vigilia; & in suo cursu medium iter tunc fere peregerat, cum post multa precum dictamina tandem dicti sancti Apostoli lecta passione victoriosa, somno subito obrepente, super lectrinum, quod ante stabat, in latus alterum reclinabar. Et ecce, videbam venustissimum quendam Abbatem, quem duo reverendissimi Episcopi allaterantes comitabantur, de retro altari procedere; ac totidem sanctis, quorum duo sacerdotalibus stolis refulgebant, & tertium medium inter se, quasi Consulem [d] splendidissimum, qui torquem auream in collo gestabat, cum summa reverentia deducebant, in medio choro obviare. Ubi cum se mutuo salutassent, & orationem Dominicam consummassent; alter Episcoporum me advocat, & quod hospites suos in hospitium deducerem, & diligenter ministrans, ignem hospitii summopere conservarem, quousque pro me mitterent, solicite monet, & mandat: ac sancti ceteri similiter supplicabant. Cumque acquiescere eorum jussionibus aliqualiter detrectarem, addidit etiam sanctus Episcopus meam confortans pusillanimitatem, Vade, & vere dextera mea semper erit tecum. Et sic visio disparuit. Et ad matutinas vigilias de præfato Apostolo persolvendas noster secretarius nolam pulsavit pro fratribus excitandis. Interpretationem vero hujus visionis plurimis annis penitus ignorabam, quousque veniens in partes istas, & de dicta visione recogitans, sic ejus prognosticon assumebam. Duo Episcopi erant duo patroni [a] *Fontanissensis* coeno- *Ingulphi somnium.*

a Fontanellense. *b* Wlfketulo. *c* Ansberti. *d* Spectandissimum.

1075. *Wilhelmus R.* bii, *Wlfrannus*, & *Ansbertus*; Abbas medius erat ſanctus *Wandrageſilus* Abbas, & hujus loci fundator, & inhabitator primus; iſti de retro altari procedebant, quia eorum ſacra corpora ibi pauſant: quibus duo occurrentes, ſacerdotalibus ſtolis adornati, ſunt ſanctus *Guthlacus*, & ſanctus *Neotus*, ambo ſanctiſſimi ſacerdotes Dei, & *Croylandiæ* ſpeciales advocati: conſul medius torque aurea circa collum inſignitus, erat ſanctiſſimus martyr comes *Waldevus*, innocentiſſime decollatus, & in iſto monaſterio tumulatus: horum miniſterio aſſignatus eram, dum paſtoralis officii curam in hoc *Croylandenſi* cœnobio aſſumebam: manus ſancti præſulis *Wlfranni* perſeverat mecum, quia dexteri brachii ſui os cubitale munere totius conventus in perpetuum memoriale mecum conſequutus ſum.

Donatus ergo dicto ſancto brachio, ad dominum meum Regem *London*. accedebam: ubi inveſtitus de baculo paſtoralis officii *Croylandenſis* monaſterii, & à venerabili patre Archiepiſcopo *Lanfranco*, ac à reverendiſſimo Epiſcopo *Lincolniæ* admiſſus & benedictus in ipſo die [a] natalitii Domini; in converſione S. Apoſtoli *Pauli Croylandiam* primum introibam inſtallatus anno Domini [b] MLXXVI. Inveni vero [tunc] in iſto monaſterio [*Croylandenſi*] (cui, authore Deo, deſervio) Monachos numero LXII. quorum quatuor fratres laici erant; præter aliorum monaſteriorum monachos noſtri capituli comprofeſſos: qui omnes cum advenirent, ſtallum in choro, ſedem in refectorio, & lectum in dormitorio habebant; & hi numerum centenarium tranſcenderant: quando volebant, [accedebant, & quando volebant] quidam poſt dimidium annum, quidam poſt annum, ad propria monaſteria remeabant: maxime in tempore guerrarum, minimoque turbine pacis perſonante, tanquam apes ad alvearia pluvia imminente, ita undique in *Croylandiam* confluebant. Fuerunt enim tunc noſtri comprofeſſi de Thorney decem, de *Burgo* ſex, de Rameſey octo, de Hely tres, de S. *Edmundo* novem, de S. *Albano* duodecim, de *Weſtmonaſterio* decem, de S. *Andrea* Northamptoniæ duo, Eccleſiæ *Chriſti* Norwici quatuordecim, de Tetford quindecim, de *Coventria* ſeptem, S. *Mariæ* extra *Eboracum* ſex, ſanctæ *Mariæ* Stowiæ decem, de *Michelneya* ſex, & de *Malmesbiria* quinque, præter adventantes quotidie, & ſemper aliquos nobiſcum commorantes, qui viſa loci ſecuritate, & fratrum *Croylandenſium* mutua caritate, noſtro collegio adunari devotiſſime ſupplicabant: urbanitas innata monaſterio ab antiquo, raro vel nunquam aliquem pulſantem repellebat. Veniens itaque in monaſterium, & inveniens univerſos nimium deſolatos, ac ad deſperationem humiliatos, pro variis infortuniis, quæ domum undique depreſſerant, conſului tam laicos, quam literatos, qui cœnobii ſubſtantiam noverant, quibus auxiliis, aut refugiis annis anterioribus monaſterium relevatum viderant; & quibus in rebus ſubſtantia cœnobii conſiſtere ſolebat, deprecatus ſum diligentiſſime, quatenus mihi veraciter, & nude iſta exponentes, nulla, quæ noſſent neceſſaria, de mea notitia ullo modo concelarent. Illi vero reſponderunt, *Asfordum* quendam de [c] *Helieſtona*, ballivum quondam domini *Wlketuli* Abbatis immediati prædeceſſoris mei, maneriis & [d] reditibus totius monaſterii à multis annis præfuiſſe, terras & tenementa firmariis tradidiſſe, & reditus & proventus recepiſſe, omneſque operarios cœnobii pro libito præmiaſſe, ipſumque ſupra modum divitem factum, ruinas monaſterii rariſſime reſtauraſſe, ipſum ſolum ſtatum monaſterii noſtri noſſe, ipſumque ſolum monaſterium relevare poſſe. Hoc ego *Ingulphus* intelligens, ipſum *Asfordum* accerſiri feci, ſtatumque monaſterii nude ſibi demonſtratum ſuo conſilio aut auxilio indigere innotui, multiſque precibus & promiſſis precans ac procurans, ad auxiliandum ſuam benevolentiam captare ſumma diligentia inſudavi; inſuper meam ruditatem & recen-

Ingulphus Croylandiam venit. 1076.

Monachi Comprofeſſi.

Alsfordus Ballivus.

a Natalis. *b* MLXXV. *c* Helpeſtona, *vel forte* Helyeſtona. *d* Vaccariis.

tiam

tiam patenter exposui, & extremam miseriam tam meam, quam totius monasterii, nisi manum opponeret adjutricem, integre patefeci. Ille ad hæc omnia ferreus, & adamantina duritie impenetrabilis, ad modum *aspidis surdæ, & obturantis suas aures*, preces meas sprevit, promissa mea risit, & quasi de monasterii miseria concepisset gaudia, omne consilium meum despexit. Quod ego intelligens, & clarius intuens, sui ratiocinii rotulos de universis terris & [a] monumentis mihi tradi suppliciter insistebam postulare; & in quibus villis circumjacentibus nostri reditus consisterent, quatenus edoceret, multis precibus insudabam impetrare. Ille tandem magnis promissis inductus, cum plurima tenementa monasterii per villas declarasset, ad villam de [b] Pelieston perveniens, non tantum nostros reditus concelavit, verum nostra tenementa sua esse, & se hæreditarie possidere multis perjuriis fere fidem fecit. Sed senioribus nostris semper contradicentibus, & chartas & monumenta sufficientia ostendentibus, ille jura nostra sufflavit; & coram Regiis [c] justitiariis se palam verificaturum, ipsa tenementa sua esse patrimonia, cum multa contentione promisit; & sic de cœnobio nostro processit. Nobis itaque in dictis tenementis coram Regis ministris calumniam ponentibus, dies juridicus apud *Stanfordiam* datus est. Quo die cum Regis [c] justitiarios pro negotiis monasterii aditurus, me fratrum meorum orationibus commendassem, versus *Stanfordiam* confidens in Domino equitabam. Ille vero confidens in magnitudine divitiarum suarum, & in thesauris pecuniæ ponens omnem spem suam, erecto collo contra Deum equitabat. Et ecce, offendens equus suus ad petram scandali in medio itinere ascensorem dejecit, dejectique collum confregit, & animam gradientis contra Dominum cum superbia ad inferos transmisit. Quod cum Regis curiæ, ac nobis judicium nostrum expectantibus apud *Stanfordiam* narraretur, non adhibentibus adhuc tali casui fidem plenam, alius dies datus est. In crastino vero cum ille tumulandus versus cœnobium *Burgi*, quo sepulturam suam sæpius [ante] constituerat, à vicinis & parentibus in [d] feretro portaretur; decem acras [prati] Monasterio nostro pertinentes, quas vivus sibi vendicaverat, portantes feretrum calcabant: & ecce, nigerrima nube in suo circuitu solem obducente, & quasi nocturnas tenebras adducente, tale pluviæ diluvium cœlum defundebat, quod utique fluentibus aquis dies *Noetica* credebatur; quinetiam subito feretrum frangitur, & corpus defuncti corruens in terram, in sordido cœno diutissime volutatur. Quod videntes, qui portaverant, manum Domini cognoscentes, clare suam injustitiam confitebantur: parentes autem sui, & propinqui, nobis, qui de *Stanfordia* hoc eodem temporis momento adveneramus, accurrentes obviabant, & veniam præstari contra tam violentam injuriam, & apertam Dei vindictam provoluti nostris pedibus deposcebant. Nos regratiantes Deo, & sancto *Guthlaco* de suo adjutorio, injuriam dimisimus, & pratum nostrum cum ceteris omnibus calumniatis integre ab iis disclamatum recepimus, & usque in præsens tempus pacifice possidemus. Per omnia benedictus Deus, qui reddidit impio juxta opera manuum suarum, infatuans, & infirmans consilia cordis ejus.

Wilhelmus R.

Asfordus collum confr.

Miraculum.

Hac vindicta Domini super adversarios nostri monasterii per omnium ora longius volitante, & ad aures æmulantium terribilius intonante, non erat, qui deinceps Dominum defensorem nostrum auderet in aliquo offendere, nec qui sanctum *Guthlacum* de cetero præsumeret ad iracundiam provocare. Quin *Richardus* de *Rulos*, qui filiam & hæredem *Hugonis* de *Evermue* domini de Brunne, & Depyng duxerat in uxorem, multum agriculturæ deditus, ac in jumentorum & pecorum multitudine plurimum delectatus, ad villam suam de Depyng amplificandam cum includere magnam

Richardus de Rulos.

a Tenementis. *b* Helpestona, *vel forte* Helyestona. *c* Justitiis. *d* Secreto.

 portionem

Wilhelmus R. portionem communis marisci, ac prata, ac pascua separalia facere disponeret, sine licentia nostri Monasterii nullatenus præsumsit: sed veniens cum magna devotione, firmitatem nostri capituli sibi caritative concedi affectuosissime supplicabat. Quam [a] sibi concessimus, & nomen ejus & uxoris ejus fratrum nostrorum martyrologio inscribi consensimus. [Ille vero] viginti marcas argenti in eleemosynam nostro monasterio contulit, & licentiam includendi de communi marisco, quantum voluit, dignissime impretravit. Inclusit itaque de capella sancti *Guthlaci*, quam fratres nostri monasterii, dum dicta ante adventum *Danorum* nostra villa erat, ibidem construxerant, totum solum suum versus Orientem usque ad Caresdyk, & transeundo Caredyk usque ad Cleylake extra Crammor, excludens fluvium de Weland fortissimo fossato, eo quod singulis annis fere omnia prata sua juxta ripa dicti fluvii adjacentia continuis inundationibus demergebat: unde Depyng, id est, *profundum* pratum villa illa vocata antiquitus erat. *Villa de Deping.* Et ædificans super fossatum plurima tenementa, & cotagia, in brevi magnam villam effecit, hortos assignavit, campos excoluit, & in pratis, qui nuper erant profundi lacus, & paludes immeabiles, excluso fluvio invenit campos uberrimos, & terram desiderabilem; ac de puteis & uliginibus maledictis fecit hortum voluptatis. Cumque glebam fertilissimam sic reperisset, dictam etiam capellam sancti *Guthlaci* in parochialem Ecclesiam suæ novæ villæ hoc eodem tempore commutavit. Monasterio vero nostro semper erat amicissimus, & penes dominum nostrum Regem in omni negotio intercessor pro nobis promtissimus, & procurator assiduus.

Cum ergo prosperiora tempora nobis successissent, & status nostri Monasterii tam in temporalibus, quam spiritualibus, secundante Domino, & amicos multiplicante, multifarie fructificaret: statui dominum meum Regem adire, ac aliquam gratiam domino *Wlketulo* prædecessori meo adhuc apud *Glastoniam* exilium toleranti quoquo modo procurare. Satis enim intelligebam, ipsum monasterii nostri statum apprime cognoscere, & tenementa nostra, quæ multis comitatibus dispersa fuerant, & per malitiam nequissimi *Asfordi* fere perdita, mihi vero novitio nimis inscrutabilia, longo colluctamine & experientia plene scire. Vadens itaque *Londonias*, & inveniens ibidem venerabiles dominos meos, & [b] antiquos amicos, videlicet reverendissimum Archiepiscopum *Lanfrancum*, & dominum *Odonem* Episcopum *Bajocensem* fratrem [c] uterinum domini Regis, ipsumque *Cantuariæ* Comitem, & Principem palatii (quorum nutu & consilio tam Rex ipse, quam Regnum ejus universum in omni negotio regebatur) causam mei adventus confidenter exposui, ac eorum intercessionem penes Regem gratiosius impetravi. Transmissis etiam aliis mediatoribus, & amicis, inter quos prædictus Miles *Richardus Rulos* Regis camerarius præcipuus assistebat, *Rich. Rulos Regis Camerarius.* qui penes prædictum prædecessorem meum dominum *Wlketulum* domini Regis animum explorarent, [d] repererunt rancorem ejus penes personam multum mitigatum; sed ne promoveretur ad aliquam minorem vel majorem prælatiam omnino inexorabilem, ac in pristino proposito continue pertinacem. Intercedentibus itaque prædictis dominis meis, domino Archiepiscopo *Cantuariæ*, & fratre [e] ejus domino Episcopo *Bajocensi*, ac *Richardo* de *Rulos* Regis camerario, aliisque plurimis ex veteri notitia mihi in *Normannia* satis amicitia propinqua devinctis, obtinui quod de *Glastonia* ad *Burgum* rediret; sed illic absque latiori discursu in patriam minime faciendo, *Wlfketulus Glastoniæ red.* absque omni etiam cura & officio, resideret; solummodo quando mihi placitum videretur, ad informandum me de statu mei monasterii licenter ad *Croylandiam* accersirem. Hac ergo gratia impetrata, de *Glastonia* illum ad *Burgum* trans-

a Ubi. *b* Aliquos. *c* Veterrimum. *d* Reperi. *e* Regis.

missο

misso honorifico equitatu adduxi, & de *Burgo* ad *Croylandiam* [accersitum;] omni favore & filiali dilectione dignam videns ejus venerabilem personam, & sanctissima religione præcellentem, in pristino stallo suo ipsum posui: nec ipso superstite, me plenum sponsum, sed semper paranymphum, vel procuratorem monasterii reputavi. Cernens etiam devotionem meam, ac filiorum suorum dilectionem nullis tribulationibus ab antiqua benevolentia immutatam, restituit monasterio nostro calicem quondam capellæ suæ, unum portiforium de usu nostræ Ecclesiæ, & unum missale, unam cupam argenteam cum coopertorio argenteo ad eandem, & duodecim cochlearia de argento; alia etiam promisit, quum quosdam, quondam suos ministros, alloqui primitus potuisset. Ego vero bis vel ter omni anno cum debito ministrorum apparatu ipsum accersens, & per mensem multoties, aliquando per dimidium annum mecum detinens, ac in omni loco, tam in choro, quam in refectorio semper cum omni reverentia mecum deferens, præter agnitionem status totius cœnobii, quam libentissime docebat, reperi vita sua comite prospera multa mihi succedere; sicut post decem annos, ipso decedente, plurima adversa nobis indies accessere. Depositus enim erat anno Dominicæ incarnationis M.LXXV. & decennio supervixit, subitoque paralysi perculsus, per quatuor menses ad mortem ægrotabat, impos & [fere] mutus ad exprimendum suas ultimas voluntates toto spatio effectus: obiitque in die sancti *Hieronymi* presbyteri, anno Domini M.LXXXV. nonnullis nostri monasterii monumentis ac jocalibus apud *Burgum* adhuc remanentibus, & nobis minime restitutis, licet sæpissime reddere ac restituere promisisset, & id in extremis suis effici & expleri, prout potuit, suis confratribus crebro præcepisset.

Wilkelmus R.

Wlfketulus obiit. 1085.

Ante vero hæc tempora paucis annis [a] recurrentibus, quum Rex *Daciæ Cnutus* congregata maxima classe invadere *Angliam* parasset, inclytus Rex *Willielmus* undique de *Francia*, *Almania*, atque *Hispania* [b] soldariis conductis, universos per monasteria totius Regni [c] divisit, moraturos maxime per illa cœnobia, quæ de militia non exhibenda sua dominia tenebant de Rege. Unde ad *Croylandiam* sex milites, & XXVIII. balistarios [moraturos] destinabat. Quo tempore ducens exercitum in *Northumbriam*, ubi *Dani* applicare sæpius ante solebant, universam patriam abrasit, ac fere in terram desertam absumens, multis milliariis inhabitalem postea longo tempore reddidit; ne hostis veniens, & victualia inveniens moram prolixaret; sed fame & inedia fugere de patria compulsus, pro victualium penuria citius ad propria remearet. Pertransiens etiam tunc, & ultra progrediens inclytus Rex *Willielmus* in *Scotiam*, eam sibi subjecit, & *Malcolmum* Regem ejus sibi hominium facere, & fidelitatem jurare apud *Abernithi* coegit.

Wilhelmus Northumbriam vastat.

Et Scotiam subegit.

Reversusque in *Angliam*, apud *Londonias* hominium sibi facere, & contra omnes homines fidelitatem jurare omnem *Angliæ* incolam imperans, totam terram descripsit; nec erat hida in tota *Anglia*, quin valorem ejus, & possessorem suum scivit; nec lacus, nec locus aliquis, quin in Regis rotulo extitit descriptus, ac ejus reditus, & proventus, ipsa possessio, & ejus possessor Regiæ notitiæ manifestatus juxta taxatorum fidem, qui electi de qualibet patria territorium proprium describebant. Isti penes nostrum monasterium benevoli & amantes, non ad verum pretium, * nec ad verum spatium nostrum monasterium librabant, misericorditer præcaventes in futurum Regiis exactionibus, & aliis oneribus, piissima nobis benevolentia providentes. Iste rotulus vocatus est rotulus *Wyntoniæ*, & ab *Anglicis* pro sua generalitate omnia tenementa totius terræ integre continente **Domesday** cognominatur. Talem rotulum, & multum

Rex Angliam describit.

Rotulus Wintoniæ.

Domesday.

a Præcurrentibus. *b* Solidariis. *c* Dimisit.

similem

Wilhelmus R. ſimilem ediderat quondam Rex *Alfredus*, in totam terram *Angliæ* per comitatus, centurias, & decurias deſcripſerat, ſicuti prænotatur: qui quidem rotulus *Wyntoniæ* vocatus eſt, quia deponebatur apud *Wyntoniam* conſervandus, quæ civitas caput *Weſtſaxonici* Regni ſibi hæreditarii, porro tunc inter omnia Regna *Angliæ* particularia nobiliſſimi & præclari. In illo vero rotulo *Wyntoniæ* ſic maxime vocato, eo quod ad illius rotuli exemplum editus erat, deſcripti ſunt non tantum totius terræ comitatus, centuriæ, & decuriæ, ſylvæ, ſaltus, & villæ univerſæ; ſed in omni territorio quot carucatæ terræ, quot jugera, & quot acræ, quæ paſcua, & paludes, quæ tenementa, & qui tenentes continebantur.

Terræ Monaſt. Croyland. Addivi ego ipſe tunc *Londonias*, & hæc tenementa noſtra de utroque rotulo prædicto, vulgariter ab *Anglicis* cognominato **Domeſday**, excepta multo ſtudio ac non parvis ſumtibus [deflorata,] ſtatui meis poſteris, ſaltem breviter, annotare, plurima abbrevians, ac nonnulla latius declarans ad meliorem meorum ſucceſſorum notitiam. Quod ſi quis poſterorum de verbo ad verbum, prout diffuſius in dictis rotulis originalibus tenementa noſtra conſcribuntur, agnoſcere maluerit, dictos rotulos petat, & diligenter exquirat; & hanc brevem elucubratiunculam [noſtram,] ſpero quod mirabitur, & quod hunc laborem noſtrum intimo animo collaudabit, cum tam ſolicite tamque ſuccincte de tam confuſa maſſa tot abdita & tam diſperſa collegerim, & ſimul condiderim in hanc formam. *In Lincoln.* Imprimis in [a] **Lincolnſhire**, in **Ellowarp**, in **Croyland** ſanctus *Guthlacus* habuit, & habet ſylvas, mariſcoſque quatuor leucas in longitudine, & tres leucas in latitudine. Hæc ſedes eſt Abbathiæ tempore Regis *Ethelredi*; eſtque ſoluta, & quieta ab omnibus ſecularibus ſervitiis. In **Holeben**, & **Capelade** ſanctus *Guthlacus* habuit, & habet tres carucatas, & ſex bovatas ad **Geld**; ibi nunc in dominio unam carucatam, & tres villan. cum dimidio carucatæ, & duodecim acras prati: tempore Regis *Edwardi* valuit viginti ſolidis [b] monetæ. Similiter in **Spaldyng**, **Berewik** de **Croyland** duas carucatas terræ ad **Geld**, terra ad unam carucatam & dimidiam, ibi ſeptem villani & quatuor Bord. habentes tres carucatas:, tempore Regis *Edwardi* valuit viginti ſolidis [b] monetæ. Similiter in **Pincebek** ſanctus *Guthlacus* habuit & habet dimidiam carucatam ad **Geld** tempore Regis *Edwardi*. In *Kirketona* **Warp**. in *Algare* **Berewyk** [al.] ſanctus *Guthlacus* habuit, & habet duodecim bovatas terræ ad **Geld**, terra ad decem bovatas nunc vaſta eſt per maris alluvionem. In **Donnedik** ſanctus *Guthlacus* habuit, & habet duas carucatas terræ ad **Geld**, terra ad duas carucatas cum *Sacha* & *Socha*: ibi nunc una carucata in dominio, & tredecim villani cum una carucata & viginti acris prati; tempore *Edwardi* Regis valuit viginti ſolidis [b] monetæ. Similiter [in **Drayton**] ſanctus *Guthlacus* habuit, & habet unam carucatam terræ ad **Geld**, terra ad unam carucatam, ibi [c] vero villani non arant: ibi quatuor ſalinæ valent quinque ſolidis & quatuor denariis, & quinque acræ prati. In **Burtoft** ſanctus *Guthlacus* habuit & habet unam bovatam terræ cum *Sacha* & *Socha*, & Eccleſiam de **Sutterton**, [d] & Presbyteron tempore *Edwardi* Regis *Socha* de **Donnedik**. Item in **Soudithing**. In **Hawardeſhow** wapp. In [e] **Bukenhale** ſanctus *Guthlacus* habuit & habet duas carucatas, & dimidiam ad **Geld**; ibi una carucata in dominio, quinque villani, duo *Bord.* & octo *Soch.* habentes unam carucatam, & viginti ſex acræ prati, & L. acræ ſylvæ & LXX. acræ ſylvæ * tempore Regis *Edwardi* valebant triginta ſolidos [b] monetæ. Similiter *Socha* de **Beltisford**. * Item in **Halyngton** ſanctus *Guthlacus* habuit & habet decem bovatas terræ, quatuor bovatas de **Juland**, & viginti duo acras prati. *Socha* de **Tad**. * Item in **Nons** wapp. In **Lang**-

a *Lyncollſchyr.* *b* Modo ſimiliter. In. *c* V. *i. e.* quinque. *d* Cum presbytero. *e* *Bugenhale*

toft

toft sanctus *Guthlacus* habuit & habet sex carucatas terræ ad Geld, terra ad sex carucatas. Ibi nunc in dominio, [a] id est, quinque carucatæ, & octo villani, & quatuor *Bord.* & viginti *Socham* habentes quinque carucatas terræ, & centum acras prati, sylv. duæ solid. marisci, duas leucas in longitudine, & duas leucas in latitudine, terra arabilis quindecim quarentenas in longitudine & novem in latitudine: tempore Regis *Edwardi* valebant quatuor libris, [b] monetæ LX. solidis. Talba [c] tres solidos. Item in Baston sanctus *Guthlacus* habuit & habet quatuor carucatas terræ ad *Geld*, terra ad quatuor carucatas; ibi nunc in dominio, una carucata, quinque villani, duo *Bord*, & septem *Sochm.* cum duabus carucatis. Ibi Ecclesia cum Presbytero, & unum molendinum cum dimidio molendini, & XLV. acræ prati, mariscorum, quindecim quarenten. in longitudine & octo in latitudine: tempore Regis *Edwardi* valebant XL. solidos [d] monetæ similiter. Item in Ivelound wapp in Keppyngale sanctus *Guthlacus* habuit & habet tres carucatas terræ ad *Geld*, & LX. acras prati: tempore Regis *Edwardi* valebant viginti sólidos. *Ogerus* tenet ad firmam reddendo Abbathiæ LX. solidos, & alia multa onera. Item in Aswardetierne wapp. in [e] Laithorp sanctus *Guthlacus* habuit & habet unam bovatam terræ; in [f] Kirkby tres bovatas terræ: tempore Regis *Edwardi* [solid.] *Wilhelmus R.*

Item in Optonagrena Hundred in Northamptonshire, in Croyland sanctus *Guthlacus* habuit & habet sylvas & mariscos, duas leucas in longitudine, & duas leucas in latitudine: tempore Regis *Edwardi* solutæ & quietæ ab omnibus servitiis. In [g] Peiekirk tres virgatas terræ ad *Geld*, tempore Regis *Edwardi*. In Widthorp sanctus *Guthlacus* habuit habetque unam hidam, & dimidiam ad *Geld*, terra est duæ carucatæ, in dominio est una carucata, & undecim villani, & undecim *Bord.* cum duabus carucatis. Ibi [h] tres acræ prati, & unum molendinum de quinque solidis; valent XL. solidos. Item in Pokebrok Hundred, in *Elmyngtona* sanctus *Guthlacus* habuit & habet unam hidam terræ: terra est una carucata, hæc est ibi in dominio, & duo villani, & duo *Bord.* cum una carucata, & sex acris prati: tempore Regis *Edwardi* valebant octo solidos, modo sexdecim. In *Elmyngtona* etiam sanctus *Guthlacus* habuit & habet duas hidas, terra est III. carucat. ibi sunt quinque villani, & quatuor *Bord.* cum tribus carucatis: ibi duodecim acræ prati: tempore Regis *Edwardi* valebant duodecim solidos, modo viginti solidos. Item in Soudnadeslound Hundred, in *Adyngtona* sanctus *Guthlacus* habuit & habet duas hidas: terra est quatuor carucat. in dominio est una, & duo servi, & sex villani & III. *Bord.* cum uno *Sochm.* habente tres carucatas: ibi sex acræ prati, & molendinum tredecim solid. & quatuor denar. tempore Regis *Edwardi* valebant quindecim solidis, modo XL. solid. Ibi etiam habet Ecclesiam, & in alia *Adyngtona* dimidium virgatæ terræ ad *Geld.* Item in [i] Ausfordeshew Hundred, in Wendlyngburgh sanctus *Guthlacus* habuit & habet quinque hidas terræ, & dimidium; terra est duodecim carucat. in dominio est una carucata cum uno servo, & viginti & uno villanis, cum Ecclesia & Presbytero, & septem *Bord.* & [k] duodecim *Sochm.* habentibus undecim acras: ibi duo molendina de sexdecim solidis, triginta acræ prati valent quinquaginta solidos, & usus undecim solidos, modo sex lib. Item in Aitwordesle Hundred Granelcrand in Baddeby sanctus *Guthlacus* habuit & habet quatuor hidas [terræ:] terra est [l] undecim acræ; in dominio sunt octo carucatæ, & octo servi, & quinque ancillæ, duodecim villani, & octo *Bord.* cum sex carucatis: ibi molendinum de duobus solidis, & XXVIII. acræ prati, sylvæ IV. quarent. longitudine, & II. quarent. in latitudine: tempore Regis *Edwardi* valebant [m] quatuor lib. modo similiter. Item in Hundred de Widibroke, in Glap- *In Northamtonschyr.*

a F. I. car. &c. *b* Modo LX. sol. *c* X. solid. *d* Modo sim. *e Laynthorp.* *f Chirkeby.* *g Pegekyrke.* *h* Sex acr. *i Anford.* *k* Undecim. *l Forte*, XXII. *m* Octo.

L thorn

Wilhelmus R. Thorn ſanctus *Guthlacus* habuit & habet unam virgatam terræ ad *Geld*, & viginti acras ſylvæ.

In Leyceſtreſchyr. Item in [a] Leiceſtershire, in Goſcote *wapp.* in Beby ſanctus *Guthlacus* habuit & habet decem carucatas terræ & dimidium; terra eſt octo carucatæ, in dominio eſt una carucata, & duo ſervi, & XXI. villani, cum quinque *Sochm.* & tribus *Bord.* habent ſex carucatas: ibi triginta acræ prati [b] valent: tempore Regis *Edwardi* LX. ſolidis, modo XL. ſolid. Item in Guthlaceſton *wapp.* in Sutton ſanctus *Guthlacus* habuit & habet duas carucatas, & duas in Stapelton: terra eſt quinque carucatæ: ibi ſex villani cum II. *Bord.* habentibus unam carucatam & dimidium: tempore Regis *Edwardi* valuere viginti quatuor ſolid. modo viginti ſolid.

In Huntyngdonſchyr. Item in Huntindounſhire, in Normanneſcros hundred, in Morburne ſanctus *Guthlacus* habuit & habet quinque hidas ad *Geld.* terra novem carucatæ, ibi nunc in dominio duæ carucatæ, & ſexdecim villani, & III. *Bord.* habentes ſeptem carucatas: ibi Eccleſia & Presbyter, & quadraginta acræ prati, & una acra ſylvæ minutæ: tempore Regis *Edwardi* valebant centum ſolidos, modo ſimiliter. In [c] *Therminga* ſanctus *Guthlacus* habuit & habet unam hidam & dimidium ad *Geld.* terra una carucat. & dimid. *Socha* de Achumeſbiry manerio Regis: *Euſtachius* tenet modo de Abbate de Croyland, & habet ibi unam carucatam, & unum villanum cum dimidio carucat. & ſex acris prati: tempore Regis *Ed.* valebant viginti ſolid. modo ſimiliter.

In Grantebrigſchyr. Item in Grantebrigſhire, in Nordſtow Hundred, in [d] *Hokittona* ſanctus *Guthlacus* habuit & habet ſeptem hidas & dimid. terra eſt octo carucat. in dominio quatuor hid. & ibi ſunt quatuor carucat. ibi quatuordecim villani, & III. *Bord.* cum ſex carucatis. Ibi quatuor cotagia, & tres ſervi, pratum, duæ carucatæ, [e] cum Eccleſia & Presbytero: tempore Regis *Ed.* valebant octo libris, modo ſex libris. In Ceſtreton Hundred, in Cotenham ſanctus *Guthlacus* habuit & habet undecim hidas ad *Geld.* terra eſt octo carucat. in dominio ſex hid. & ibi eſt una carucata, ibi duodecim villani & octo *Bord.* cum ſeptem carucatis: ibi unus ſervus, pratum, & octo acræ, paſtur. ad pet. villæ de mariſco D. [f] *Ang.* & de præſent. XII. d. val. tempore Regis *Ed.* octo libris, modo ſex lib. hoc manerium ſemper fuit & eſt in dominio ſancti *Guthlaci*. In *Draytona* ſanctus *Guthlacus* habuit & habet octo hidas, & dimidium: terra eſt ſex carucat. In dominio quatuor hid. & tres virg. & ibi una carucata, ibi [g] duodecim villani, & quinque *Bord*, & III. *Soch.* cum [h] quatuor carucatis: ibi quatuor cotagia, pratum, duæ carucatæ: tempore Regis *Ed.* valebant centum ſolid. modo [i] quatuor libris, decem ſolid. hæc terra in dominio eſt Eccleſiæ ſancti *Guthlaci* cum ſua Eccleſia, & Presbytero.

Jam ad informationem meorum ſucceſſorum mihi videtur expediens, & valde neceſſarium, aliqua præmiſſorum, prout nunc ea intelligimus, brevi declaratione noſtris poſteris demandare. Et primo de ſede Abbathiæ noſtræ, quæ dicitur habere quatuor leucas [in longitudine & tres] leucas in latitudine; quum leuca uſualis menſura terram metientium apud *Francos* conſtet de duobus millibus paſſuum. Et forte *leuca* dicitur à *leucon*, quod in *Scythica* lingua interpretatur *Philippus*. Unde Magiſter in *Iſagogis* ſuis [ſuper] O. M. lib. III. & *niveus leucon*, dicit ibi, hunc *leucon* fuiſſe *Philippum* Imperatorem, qui *niveus* deſcriptus eſt, quia *Chriſtianus*, & baptiſmo ſuper *nivem* dealbatus. Et alio in loco ubi exponit illud, i. *Phœbum* adamaſſe *Leucothoen*, dicit, Deum adamaſſe *Chriſtianitatem* Regni *Franciæ*, i. *Philipporum*, [k] quum apud *Francos* nomen *Philippi* frequentiſſimum habetur, in tantum, ut Rex *Henricus*, qui modo regnat in *Francia*, filium ſuum jam primogenitum *Phi-*

Leuca.

×

a *Leyceſtreſchyr.* *b* Valebant. *c* Thyrninga. *d* Hokyntona. *e* Eccleſia cum Presbytero *f* Angill. *g* Undecim. *h* Tribus. *i* Tribus. *k* Quoniam.

lippum

× Est in hâc sententiâ nescio quid erroris vel errati. Hen. 1. F. rex mortuus est a.d. 1060 cui successit primogenitus ille Philippus, qui ~~[illegible]~~ et mortuus est a.d. 1108. Filium & successorem habuit Ludov. Grossum

lippum fecerit appellari. Beatus enim *Christi* Apostolus *Philippus* cum *Scythis* verbum Dei prædicasset, & plurimos eorum ad fidem *Christi* convertisset, rediens in *Asiam*, per *Sicambros* viam fecit, ac illis *Christi* nomen primus annunciavit. De quibus exeuntes *Franci*, ut plures eorum [a] hierocronographi testantur, beatum *Philippum* Apostolum suum specialem protodoctorem, & Neoapostolum adhuc tenent. Ex his omnibus colligitur, quod *leuca* dicitur à *leucon*, id est, mensura terræ [b] *Philippicæ*, id est, *Philippi*, vel *Philipporum*. *Angli* autem utuntur terram metiendo Milliaribus: & dicitur *milliare*, quia constat de *mille* passibus; sic vocatum, quia *Hercules* sub uno tractu halitus sui mille passus fecit, ut dicit *Isid.* [Etymologicorum] lib. III. Cognoscentes itaque leucas, & milliaria, dicere poteritis, posteri nostri & amici, quod cum sedes Abbathiæ nostræ in longitudine, i. de ulteriori ripa de Schepishee in ejus oriente, usque ad Kenulphston in ejus occidente, dicitur habere quatuor *leucas*, i. octo *millia* passuum; & in latitudine, id est, de ulteriori [parte] ripæ de Southee in ejus austro, usque ad ulteriorem ripam de Asendyk; vel de Weland in ejus aquilone duas *leucas*, id est, quatuor *millia* passuum; horum neutrum verum est. Sed scire debetis, *Anglos* sub dominio *Normannorum* transisse in multis ad mores *Francorum*; & ideo loco *milliarium*, *leucas* dixisse, sed milliaria intellexisse: & cum longitudo ejus excedit quatuor milliaria, & latitudo duo milliaria, prudentissimi metatores contra malitiam æmulorum nostrorum piissime providentes, potius plus quam minus ponere voluerunt. Acceptavit hanc rationem tota vicinia taxatorum, acceptavit & Regis curia, cum veritas spatii exigeretur in incorporatione Regalium rotulorum.

Wilhelmus R.

Milliare.

idem pa. 85. ((de scripturâ Gallicanâ

Item declarandum est illud, quod Alderlound describitur in *Optonagrena* Hundred, quum in charta *Edredi* quondam Regis, & restauratoris nostri contineatur, quod illa pars marisci [in] australi parte aquæ de Weland comitatui *Lincolniæ* connectitur in omnibus, & respondet: cujus evidentia colligitur ex charta *Edgari* quondam Regis & confirmatoris nostri, de illis verbis, ubi interdicit omnibus ministris suis, id est, Vicecomitibus, Bedellis, & Ballivis in patria *Girviorum*, id est, in Comitatu *North.* ne introeant fines & limites dicti marisci, aut in aliquo intromittant; hoc innuens, quod illa pars marisci sit interdicta ministris [suis] in Comitatu *North.* sic attendens cum reliqua portione monasterii nostri ministris suis in Comitatu *Lincolniæ*. Sed *Danicis* Regibus *Swano*, *Cnutone*, *Haroldo*, & *Hardcnuto* totam *Angliam* opprimentibus, & multa immutantibus, plurima privilegia monasteriorum perdita sunt, [c] ac prorsus sufflata; limites ac termini territoriorum & comitatuum translati, & à statu veteri longe immutati, prout pecunia divitum in mentibus Barbarorum, qui nihil aliud, quam [d] ruinas quærebant, præponderabat. Cujus evidentia tempore Regis *Hardecnuti* erat eversio monasterii sanctæ *Pegæ* de Peykirke, prævalente contra justitiam *Pegelandensium* Abbatis *Burgi* pecunia, & super simplicitate pauperum *Godwini* Comitis potentia. Et tunc cum Monachi *Burgenses* maximæ fuerant opinionis, ita ut *totus mundus abiret* post eos, & multi majores terræ tam [summi] Pontifices, quam alii proceres, & provinciarum Præsides apud illos suam supremam eligerent sepulturam; etiam in monasterium nostrum suæ cupiditatis cornua impudentissime extenderunt, dissimulante tantam injuriam domino *Wlketulo* prædecessore meo, & quasi ex eorum conniventia contra tantum damnum nostri monasterii somno (proh pudor) lethargico nimium soporato, & [e] diutius dormiente. Veruntamen in proximo spero tantam præsumtionem cum Regis benevolentia plenius in statum pristinum emendandam, quem per ccc. & fere xxx. annos antea pacifice possederamus.

Alderlound.

Monachi Burgenses.

a Historiographi. *b* Philippica. *c* Penitus & sufflata. *d* Pecunias. *e* Durius.

Wilhelmus R. Item declarandum est illud, quod dicit, *A tempore* Ethelredi *Regis erat sedes Abbathiæ nostræ quieta, & soluta ab omnibus secularibus servitiis:* cum tres fuerint Reges *Ethelredi*, & pro eorum quolibet agant verisimiles rationes, quod de eorum quolibet dicta litera dici possit. Primus enim *Ethelredus* filius *Pendæ*, ac frater *Peadæ*, & *Wlferi* quondam Regum *Merciorum*, quum post præfatos Reges fratres suos succedens, triginta annos regnasset, relicto seculo monachus in *Bardeneiensi* monasterio factus, tandem Abbas est creatus. In regno vero *Merciorum* subrogatur *Kenredus* cognatus suus, filius *Wlferi* quondam Regis, & fratris, suique prædecessoris, sicut latius supradicitur. Huic *Kenredo* post quinque annos *Romam* peregre proficiscenti successit *Celredus*, filius prædicti *Ethelredi*, adhuc ipso patre Abbate de **Bardeney** superstite ac vivente. Huic autem *Celredo* post octo annos defuncto successit in Regnum *Merciorum* noster *Ethelbaldus*, regnavitque annis quadraginta & uno; qui primo anno Regni sui fundavit nostrum monasterium *Croylandense*, faciens inde nobis chartam suam: in qua charta primus testis post Episcopos, prædictus *Ethelredus* Abbas de **Bardeney** quondam Rex devote subscripsit; eodemque anno jam [a] factus senior, & plenus dierum migravit ad Dominum. A tempore igitur hujus Regis *Ethelredi* erat Abbathia nostra *quieta & soluta ab omnibus secularibus servitiis*, id est à tempore nostræ primæ fundationis.

Ethelredi tres.

1. Ethel. R. Merc.

2. Ethel. R. Westsax. Secundus Rex *Ethelredus* erat filius *Ethelwlphi*, frater Regis *Ethelbaldi*, *Ethelberti*, ac *Alfredi* quondam Regum; qui cum penultimus fratrum suorum quinque annis *Westsaxonici* Regni sceptrum validissime rexisset, & contra *Danos* dimicans frequentissime, aliquoties
871. gloriosissime triumphasset, obiit anno Domini octingentesimo septuagesimo primo, scilicet in proximo anno sequente post eversionem Monasteriorum **Bardeney**, **Croyland**, **Medeshamsted**, & **Hely** Sed *Croylandenses* Monachi (ut supra dictum est) pro majori parte per triduanam fugam gratiosissime salvati, totius Abbathiæ hujus situm eadem libertate qua antea habuerant, deinceps à *Beorredo* Rege, ac *Alfredo* Rege regnum postmodum obtinente habuerant, etiam toto tempore suæ desolationis possederunt; cum cetera monasteria per *Danorum* ferocitatem funditus destructa regali fisco fuerant ascripta denuo, & assumta, omnibus Monachis eorum necatis, perditis, seu penitus fugatis. A tempore itaque istius Regis *Ethelredi* Abbathia nostra erat *quieta & soluta ab omnibus servitiis secularibus*, i. in sua maxima desolatione usque ad ejus restaurationem, & inde usque ad præsens tempus.

3. Ethel. R. Angl. Tertius Rex *Ethelredus* erat filius *Edgari* Regis, qui post sanctum *Edwardum* Regem, & tandem Dei Martyrem, germanum suum, miserrime regnavit annis XXXVIII. Tempore cujus, *Danorum* exercitus totam *Angliam* plurimum tribulabant, & Ecclesias ac cœnobia in immensum opprimebant. Perdurabatque tanta tribulatio per plures annos sequentes, scilicet per tempora quatuor Regum, id est, ipsius *Ethelredi*, *Knuti*, *Haroldi*, & *Hardeknuti*. Ab istius itaque *Ethelredi* tempore nostra Abbathia erat *quieta & soluta ab omnibus secularibus servitiis*, i. à tempore illius Regis, qui erat legalis successor Regii seminis *Anglorum*, & pater *Edwardi* piissimi Regis: cujus cognatione ac consanguinitate inclytus Rex noster *Willielmus* fundat conscientiam suam regnum *Angliæ* invadendi, ceteris Regibus de *Danorum* sanguine, quasi nullius auctoritatis ad allegandum, interim intermissis.

Incolæ Croyland. Item declarandum est, quod in sede *Croyl.* villani, *Bord,* nec *Sochm,* ponuntur, sicut in aliis terris nostris; [b] cum nisi timore belli imminentis, nullus, aut rarus inhabitator nobiscum manere perseverabat; sed sicut guerra incipiente omnes convicinæ patriæ tam divites, quam pauperes, tam viri quam mulieres, ad **Croyland** pro suo refugio confluentes

a F. Sanctus. *b* Quoniam.

undique

undique adventabant; ita iterum serenitate pacis à Domino restituta, ad sua quique propria revertentes monasterium nostrum relinquebant, sola nostra domestica familia cum suis uxoribus & liberis remanentibus, quibus (ut postea dicetur) magnam partem mariscorum & pratorum totius sedis nostri monasterii dimisi dudum pro certo reditu annuali, & aliis servitiis exolvendis, quibusdam ad firmam & certum numerum annorum, quibusdam in feodum tradidi excolendum. Sed hæc postea. *Wilhelmus R.*

Item declarandum est illud, quod dicitur, In **Spalding, Berewick** de **Croyland**; & alibi, in **Algare Berewick**, al. ut sic intelligatur, in **Spalding, Berewick** de **Croyland**, i. manerium de **Croyland**: & in **Algare Berewick**, *al.* id est, manerium aliud.

Item declarandum est de manerio de **Badby**, quod licet jam sit in manibus firmariorum, tamen tanquam in manibus nostris nunc esset, in Regis rotulo est descriptum; sed sciendum est, quod, quia terrarum metatores, & taxatores illius patriæ, monachos illud manerium habere vident de monachis **Evesham**, nostros *Croylandenses* monachos putant, & nostram esse possessionem, non firmariorum reputant & affirmant, cum adhuc viginti anni de firma illorum restent, antequam centum anni concessi in eo *Normanno* quondam *Edrici* Comitis Vicecomiti compleantur. Hæc coram domino meo Rege, concilioque suo pro nostro monasterio, ejusque pertinentiis patenter allegavi, & gratanter omnia sunt accepta, & copia Regii rotuli mihi liberaliter est concessa. *Baddeby.*

Detuleram etiam mecum tunc *Londonias* chartas ac chirographa, & præcipua monumenta nostri monasterii, scilicet *Ethelbaldi* quondam Regis, ac nostri fundatoris, & ceterorum Regum *Merciorum* confirmantium domum nostram; quæ cuncta manu *Saxonica* scripta erant: chartas etiam *Edredi* quondam Regis, & restauratoris nostri, ac *Edgari* Regis nostri confirmatoris, & aliorum Regum *Anglorum* post eos succedentium usque ad hæc tempora nostra, quæ partim duplicate tam *Gallicana* manu, quam *Saxonica* scribebantur. Manus etenim *Saxonica* ab omnibus *Saxonibus*, & *Merciis* usque ad tempora Regis *Alfredi*, qui per *Gallicanos* doctores omnibus literis apprime instructus erat, in omnibus chirographis usitata, à tempore [a] domini Regis dicti desuetudine viluerat; & manus *Gallicana*, quia magis legibilis, & aspectui [b] perdelectabilis præcellebat, frequentius indies apud omnes *Anglos* complacebat. Et licet omnibus *Gallicis* & *Normannis* manus *Saxonica* extiterat inusitata penitus, & invisa, ac tunc maxime cum gente sua contemtui habita & nimium [c] inacceptata; cum meritis & precibus Sancti *Guthlaci* advocati nostri, ac specialis patroni, Spiritus Sanctus in cor inclyti Regis gratiam & benevolentiam penes nostrum monasterium divinitus inspirabat in tantum, ut universa monumenta nostra tam manu *Saxonica*, quam *Gallicana* (ut prædictum est) conscripta, coramque præfato inclyto Rege *Wilhelmo* ac concilio suo patenter lecta, & diligenter examinata, multo favore fierent accepta & collaudata, insuper Regia confirmatione dignissima ab omnibus acclamata & adjudicata: præcipue charta inclyti quondam Regis *Edredi* restauratoris nostri nostrum monasterium specialius privilegiantis, & plenius nostras terras confirmantis, ab omnibus abundantius est accepta, & confirmari ab ipso domino Rege gratiosissime concessa, confirmata est, prout ego [ipse] desiderabam, & postulabam, diligentissime in his verbis: *Manus Saxonica; Et Gallicana.* *v. pa. 71.*

Ego Willielmus *Dei beneficio Rex Anglorum, ad humilem petitionem familiaris mei* Ingulphi *Abbatis* Croylandensis *monasterii chartam privilegiatam, quam egregius Rex* Edredus *prædecessor meus Deo & sancto* Guthlaco, *ac Monachis de* **Croyland** *concessit & donavit, coram me & concilio meo perlectam & declaratam, laudo, approbo, & confirmo, & in omnibus effectua-* *Charta Wilhelmi R.*

a Dicti. *b* Prædelectabilis. *c* Inaccepta, tamen meritis.

 liter

Wilhelmus R. *liter observari præcipio. Prohibeo etiam ne quisquam sub ditione mea illos temerarie vexare præsumat, ne excommunicationis gladio intereat, & pro jure Ecclesiastico violato infernorum exquirat cruciatus. Sed habeant omnes possessiones suas in perpetuam & Regalem eleemosynam ex meo dono, & confirmatione, ad laudem Dei, & ob reverentiam sancti* Guthlaci *confessoris ibidem corporaliter quiescentis, cum omni illo, quod appellatur* Socha, Sacha, Tol & [a] Tem, *cum legibus & consuetudinibus illis jure perpetuo tenendis, cum quibus eas liberius & quietius tenuerunt diebus illis, quibus præfatus Rex* Edredus *vivus fuit & incolumis. In hujus scripti robore Optimates in eodem nominati testes affuerunt,* Lanfrancus *Archiepiscopus* Cantuariæ, *Thomas Archiepiscopus* Eboracæ, Walkelmus *Episcopus* Wyntoniæ, Wilhelmus *Episcopus* Dunelmiæ, Wilhelmus *Comes,* Alfredus *Comes,* Alfredus *filius* Topi, Wilhelmus Malettus, & *alii.*

Cernens etiam tunc animum domini mei Regis, ac consiliariorum suorum penes meam parvitatem, inspirante Altissimo, tam benevolum & faventem, chartas *Thoroldi* quondam Vicecomitis, de cella dudum nostra *Cella de Spalding.* de Spaldyng, quas etiam mecum *Londonias* [tunc] attuleram, palam prolatas coram domino meo Rege, ac universo concilio suo proponebam; & sufficienter allegato titulo juris nostri, restitutionem cellæ nostræ prædictæ ad nostrum monasterium debita diligentia postulabam. Cumque diutissime jus nostrum ad dictam cellam in Regis consilio ventilaretur, & fere faventibus universis adjudicandam nobis illlam æstima- *Ivo Tailbois.* rem; Regis consilium censebat transmittendum pro *Yvone Tailbois*, eo quod in ejus dominio dicta cella consistebat. Qui citius adveniens, quum nostrum propositum intellexisset, ostendens coram domino Rege in petitione mea ejectionem monachorum *Gallicorum,* quos suo Regio scripto antea confirmaverat, & sibi semper fideles permanserant, promotionemque monachorum *Anglicorum* sibi semper mala imprecantium finaliter contineri, benevolentiam Regis à meo proposito funditus immutavit; & universum negotium meum, *Normannis* undique ac *Andegavensibus* suis assentatoribus, qui domino meo Regi jugiter assistebant, multipliciter suffultus, & roboratus, totaliter impedivit.

Accipiens itaque mecum dicti domini mei Regis confirmationem super chartam Regis *Edredi* nostri restauratoris, quam gratiose ante adventum dicti *Yvonis* ad curiam à domino Rege impetraveram, cum omnibus monumentis nostris salvis & illæsis benedicto Altissimo, ad nostrum monasterium sanus ipse ac incolumis remeavi: consulens meis successoribus in futurum, qui venturi sunt post me, forteque Regem *Anglicis* favorabilem feliciter obtinebunt, quum dictam cellam repetere voluerint, maxime huic chartæ *Thoroldi,* dictæ cellæ fundatoris, innitantur, ceteris chartis ex certa causa concelatis, [b] quum dictam chartam ad jus nostrum conquirendum ceteris præstantiorem & valentiorem multo consilio Jurisperitorum didici prævalere: quæ charta est talis:

Charta Thoroldi. 1051. *Ego* Thoroldus *de* [c] Bukenhale *coram nobilissimo domino meo* Leofrico *Comite* Leycestriæ, *& nobilissima Comitissa sua Domina* Godiva *sorore mea, cum consensu, & bona voluntate domini & cognati mei Comitis* Algari, *primogeniti & hæredis eorum, donavi & tradidi Deo & sancto* Guthlaco Croylandiæ *in manibus domini* Wlgati *Abbatis dicti* Croyland. *monasterii, ad fundationem cellæ* Croylandensium *monachorum, in honorem sanctæ Dei genitricis, semperque virginis* Mariæ, *in villa de* Spaldyng, *totum manerium meum situm juxta parochialem Ecclesiam ejusdem villæ,* [*inter manerium prædicti domini mei* Leofrici *Comitis, & ripam Occidentalem fluminis ejusdem villæ*] *cum omnibus terris & tenementis, redditibus, servitiis, averiis, & utensilibus, quæ habui in dicto manerio, & in dicta villa, & in campis ejus,*

a Them. *b* Quoniam. *Bugenhale.*

tam

tam in parte Orientali fluminis, quam in ejus parte Occidentali, cum omnibus appendiciis suis, scilicet Colgrinum præpositum meum, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque aliquo de omnibus retinemento. Item Hardyngum fabrum, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque aliquo de omnibus retinemento. Item Lefstanum carpentarium, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque aliquo de omnibus retinemento. Item Ryngulphum [a] primum, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque aliquo de omnibus retinemento. Item [b] Elstanum piscatorem, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & in mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Gunterum [c] Liniet, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa & campis ejus, & in mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Outy Grimkelson, & totam sequelam suam, cum omnibus & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & in mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Turstanum Dubbe, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & in mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Algarum nigrum, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & in mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Edricum filium Siwardi, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque ullo omnibus de retinemento. Item Osmundum molendinarium, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Besi Tuk, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis, & mariscis ejus, absque ullo de omnibus retinemento. Item Elmerum de Pyncebek, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque de ullo omnibus retinemento. Item Goule Gamelson, & totam sequelam suam, cum omnibus bonis & catallis, quæ habet in dicta villa, & in campis ejus, & mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Istos servos meos, & omnia bona & catalla eorum, cum omnibus cotagiis quondam meis, situatis in Orientali parte fluminis circa ligneam capellam sanctæ Mariæ in villa de Spaldyng, ab antiquo Croylandensi monasterio pertinentem, cum omnibus juribus, & aliis rebus appendentibus, dedi Deo, & sancto Guthlaco, ad constructionem prædictæ cellæ, una cum omnibus piscationibus meis tam in mariscis adjacentibus, quam in mari ad dictam villam accedente, in liberam & perpetuam eleemosynam meam, pro salute animæ meæ, & animarum omnium progenitorum & parentum meorum. Istud meum chirographum apud Leycestriam in præsentia multorum Christi fidelium, ibidem in die sancto Pentecostes collectorum, anno Dominicæ incarnationis M. LI. ego Thoroldus signo sanctæ crucis confirmavi ✠ Ego Wlfinus Episcopus Dorcacistrensis ratificavi. ✠ Ego 1051.
[d] Wulgatus Abbas Croylandiæ gaudens acceptavi. ✠ Ego Lefwinus Abbas Thorneyensis collaudavi. ✠ Ego Leofricus Comes concessi. ✠ Ego Godiva Comitissa diu istud desideravi. ✠ Ego Algarus Comes consensi. ✠ Ego Turnerus capellanus domini mei Wlfini Episcopi Dorcacestren. præsens affui. ✠ Ego [e] Wulnarus capellanus ejusdem domini mei Wlfini Episcopi auscultavi. ✠ Ego Sitricus capellanus dicti domini mei Wlfini aspexi. ✠ Ego Stanardus minister domini mei Comitis Leofrici interfui. ✠ Ego Fulco monachus Croylandiæ applausi. ✠ Ego Pigotus monachus Thorneiensis conspexi.

a Parvum. b Elfstanum. c Liviet. d Wlfgatus. e Wlmarus.

✠ Ego

✠ *Ego* Livingus *clericus istud chirographum manu mea scripsi, & domino meo* Thoroldo *Vicecomiti tradidi, prædicto* [a] Wulgato *Abbati* Croyland. *de manu in manum donandum.*

Attuli eadem vice mecum de *Londoniis* in meum monasterium leges æquissimi Regis *Edwardi,* quas dominus meus inclytus Rex *Wilhelmus* authenticas esse, & perpetuas, per totum Regnum *Angliæ* inviolabiliter tenendas sub pœnis gravissimis proclamarat, & suis [b] justitiariis commendarat, eodem idiomate, quo editæ sunt; ne per ignorantiam contingat, nos vel nostros aliquando in nostrum grave periculum contraire, & offendere ausu temerario Regiam majestatem, ac in ejus censuras rigidissimas improvidum pedem ferre contentas sæpius in eisdem, hoc modo:

Wilhelmi R. Leges. *Ces sount les Leis & les Custumes que le Reis* Will. *grentat a tut le puple de* Engleterre *apres le Conquest de la terre. Ice les mesmes que li Reis* Edward *sun cosin tint devant lui. Co est a saveir,*

1. *Pais a saint Yglise de quel forfait que home out fait en cel tens e il pout venir a sainte Yglise out pais de vie e de membre. E se alquons meist main en celui qui la mere Yglise requireit se ceo fust u Evesque u Abbeie u Yglise de Relig. rendist ceo que il iavereit pris, e cent solz de forfait e de mere Yglise de Paroisse* XX. *solz, e de Chapele* X. *solz. E qui enfraint la pais le Rei en* Merchenelae *cent solz les amendes. Altresi di* Hemfare *e de aweit prepensed.*

2. *Icez Plaiy afierent a la coroune le Rei et se alquens u quens u provost mesfeist as homes de sa baillie e de co fuist a tint de la justice lu Roi forfait fust u duble de ce que altre fust forfait.*

3. *E qui en* Danelae *fruisse la pais le Roi* VII. *vinz liverez e* IV. *les amendez e lez forvaiz qui a fierent al Vescunte* XL. *solz en* Merchenelae, *e* L. *solz en* Westsexelae, *e cil frans hoem qui aveit* Sac *et* Soc *e* Tol *e* Tem *e* Infangenetheof *se il est inplaide e seit mis en forfait en le counte afiert al forfait a oes le Vescunte* XL. *ores en* Denelae, *e de altre home qui ceste franchise neu ad* XXXII. *ores. De ces* XXXII. *ores aurat le Vescunte a oes le Roi* X. *ores, e til qui li plait aurat de remued vers lui* XII. *ores, e le Seignur en ki fin il maindra* X. *ores co est en* Denelae.

4. *Cost est la custume en* Merchenelae, *se alquens est apeled de larecin u de roberie e seit pleui de venir a justice e il seit fuie de denz son plege si avera de* IV. *meis e* I. *jour de quer le si il le pot truver si jurad sei dudzime main que al ure que ille pleui laroun nel sot ne per lui ne seu est fui ne aveir nel pot dunc rendrad le chatel e* XX. *solz pur la teste, e* IV. *d. al ceper e un maille pur la besche e* XX. *solz al Rei. En* Westsexenelae *cent solz al clamur pur la teste e* IV. *liveres al Rei. E en* Denelae *le forfait* VIII. *livres, les* XX. *solz pur la teste e les* VII. *livres al Rei. E sil pot de denz un an e* IV. *jurs trover le larun e amener a la justice si li rendra les vint solz kis aurad out e finert fainte la justice de larun.*

5. *Cil ki prendra larun sanz suite e sanz suite e sanz cri que cil en leist a qui il aurad le damage fait et vienge pois apres si est raisun que il dunge* X. *solz de* Hengwite, *e sin face la justice a la primer me devise e sil passe la devise sans le conge a la justice si est forfait de* XL. *solz.*

6. *Cil ki aveir escut u chivalz u buefs u vachez u porcs u berbiz qe est* forfengen Engleis *apeled cil qil clamed durad al gros. s. al provost aveir pur* Lescussum VIII. *d. e pur un porc* IV. *d. e pur un berbiz* I. *d. e isistre que vit pur chascun* IV. *d. ne ja tant in aurad ne durrad que oit d. e durra wage e truverad plege que si alter veinged a pref de denz lan e un jour pur laveir demander qil jait adroit en la curt celui de qeil aveit escus.*

7. *Alter si de aver endirez e de altre treveure seit mustred de treis pars del*

a Wlfgato. *b* Justitiis.

veiſined que il eit teſtimoine de la troveure ſi alquens vieuge a pref pur clamer la joſe diuſt wage e troiſſe pleges, que ſi alter claimid laveir de denz lan e un jour que illait a dreit en la curt celui qui laverat troved. Wilhelmus R.

Si home occit alter e il ſeit conuſaunt e il denie faire les amendes durrad de ſa 8.
mainbote al Seignor pur le franc home x. ſolz, e pur le ſerf xx. ſolz. la were del Thein xx. li. en Merchenelae e xxv. li. en Weſtſaxenelae

De la were primerament rendrat lum de halt ſanc a la vedue e as orphanins x. ſolz e le ſurplus les orphanins e les parens departent entrels. 9.

En la were purra il rendre chival qui ad la cuille pur xx. ſolz e tor pur x. ſolz e iter pur v. ſolz. 10.

Si home fait plaie a altre, e il denie otrei faire les amendes primarement li rende ſun le chefe e li plaiez jurraz ſur ſeinte que pur mes nel pot faire ne pur 11.
haur ſi chier nel ſiſt de ſarbote cho eſt de ladulor.

Si la plaie lui vient a vis en deſcuvert al polz tote veie iv. d. et de tant os cum hom trarad de la plaie al os tote veie iv. d. pois acordement ſi li mettrad avant 12.
honours que ſi illiout fait co qil ad fait a lui ſe ſon queur li purportaſt e ſoun conſeil li donaſt prendreit de lui ce quil offre a lui.

Si co aveut que alquen colpe le poin a altre u le pied ſi li rendra demi were ſuluc ceo que il eſt nez del pochier rendrad la meite de la mein del dei apres le 13.
polcier xv. ſolz de ſolt Engleis co eſt quer bener deners de lunc dei xvi. ſolz del altre qui ported lanel xvii. ſolz, del petit dei v. ſolz, del ungle ſi il colpe de caſcun, v. ſolz de ſolt Engleis al ungle de petit dei iv. d.

Ki altri eſpouſe purgiſt ſi forfait la were vers ſun Seignor. 14.

Altre ſi quy faus jugement fait pert ſa were ſi il ne pot prover ſor ſaintz que 15.
melz ne ſot juger.

Si home apeled altre de larcin et il ſot francz home et il ait cauerere teſtimoine de lealte ſen eſcondirad per plein ſerment, et altre qui blaſmed an eſted 16.
per ſerment nomed co eſt a ſavoir quatorze homes leals per noun ſi il aver les pot ſi ſen eſcondirad ſei dudzime main et ſi aveir nes pot ſi ſe defende per juiſe e li apeleur jurra ſur lui jur ſet homes nomes que pur haur nel ſiſt ne pur altre choſe ſi put ſoun dreit noun purchacer.

E ſi alcons eſt apelez de muſter fruiſſer u de chambre e il neit eſted blamed enarere ſen eſcondie per xii. leals homes nomez ſei dudzime main e ſil ert altre 17.
fiee eſted blamed ſen eſcondied a treis dubles ceo a ſavoir per xlviii. homes leals nomes ſei trenteſiſce mein e ſil aveir nes pot a la iviſe a treis dublez ſi coil douſt a tris duble in ſerment e ſil ad enarere larcin amended alt al ewe li Arceveſqe averad de forfaiture xl. ſolz en Merchenlae e lui Eveſqes xx. ſolz e lui quenz xx. ſolz e le baroun x. ſolz e le vilain xl. d.

Franc home qi ad aver champeſter trente deners vailaunt deit doner le dener ſeint Pere le ſeignur pur iv d. que il dourad ſi erunt quites ſes bordiers e ſes boverz e ſes ſerianz li burgeis qi ad en ſoun propre chatel demi marc vailant deit 18.
doner le dener ſeint Pere. Qui en Denelae francz home eſt e il averad demi marc en argent vailant de aveir champeſter ſi deurad duner le dener ſeint Pere. E per le dener que le ſeignur durrat ſi erent quites ceals qui meinent en ſoun demainne.

Ki purgiſt femme a per forze forſait ad les membres ki abate femme a terre pur faire lui force la multe al ſeignur x. ſolz ſi la purgiſt forfait eſt de membres. 19.

Ki retient le dener ſeint Pere le dener rendra per la juſtice de ſeinte Egliſe e xxx. d. forfait e ſi il en eſt plaide de la juſtiſe le Rei le forfait al Eveſque xxx. d. e al Rei xl. ſolz. 20.

Si alquns crieve loil al altre per aventure quel qe ſeit ſi amendrad lxx. ſolz del ſolz Engleis e ſi la purvele i eſt remis ſi ne rendra lui que la meite. 21.

De relief al Cunte que al Rei a fiert viii. chivals ſelez e enfrenez les iv. e iv. halbers e iv. haumes e iv. eſcuz e iv. launces e iv. eſpes les altres iv. 22.
chaceurs e palefreiz a freins a cheveſtres.

De relief a Barun, iv. chivalz enſelez e enfrenez e ii. halberz e ii. haumes

Wilhelmus R. *e* II. *escuz e* II. *launces e* II. *espes e les altres* II. *un chaceur e un palafrei a*
23. *freins e a chevestres.*

De relief Vavasour a soun lige Signur deite estre quite per le chival soun
24. *pethe tel quil aveit a jaur de sa mort e per soun halbert e per soun haume e per soun escud e per sa launce e per sesspe e sil fust des apereile que il ne ont ne chival ne les armes per* C *solz.*

De enierz de jus aveir kil voldrad clamer emblet e il volge doner wage e trover
25. *plege a persuir soun apel dunc li stuverad a celui quil auverad entremeins nomer soun guarant si il lad e si il nel ad dunc nomerad soun heunel borh e ses testimoines e ait les a jur et a terme sil les ad u sil les pot aver e li enter ceur luneral en guage si siste main e li altre le mettrad en la main soun warant ua soun hennel borh et il ait testimoines que il lachatad al marchied lu Rei e quil ne set soun warant ne le plege vif ne mort ceo jurad od ses testimoines per plein servient si perdra soun chatel si il testimoinent que il hennel borh enprist e sil ne pot aveir guarant ne testimoine si perdrad et pur soldrad et pert sa werre vers soun Seignur co est en* Merchenelae *e en* Denelae *e en* Westsexenelae. *Ne vocherad une soun Seignour warant iceo que seit mis en guage e en* Denelae *mettre en vele dissi la que il seit derained e sil pot prover que ceo soit de sa nurture per treis patz soun vigned seil averad deraignet. Kar puis que serment li est jugied ne len pot pas puis lever per le jugement de* Engleterre.

De murdre ki freceis occist e les homes del hundred nel prengent et amenent a
26. *la justise de denz les oit jours pur mustrer pur qui il la fait sin rendrunt le murdre* XLVII. *Mars.*

Si home volt derainer covenant de terre versoun Seignor per ses pers de la te-
27. *nure meimes que il apelerad a testimoines lestuverad derainer, kar per estranges nel purra pas dereiner.*

Home qui plaide en curt a qui curt que co seit fors la ou le cors le Rei est, e
28. *home li metted sur quil ait dit chose que il ne voille conustre se il ne pot derainer per* II. *entendable home del pleidant et veant que il nel aurad dit recovered a sa parale.*

De relief a vilain le meillur aveir quil avera u chival u buf u vache donrad a
29. *soun Seignour de relief e puis si serait cuz les vilains en franc plege.*

De III. *chemins co est a saveir* Wetleingstrete *et* Ermingestrete *et* Fos *ki*
30. *en alcun de ces chemins occit home qui seit errant per le pais u asalt si enfreit la pais le Rei.*

Si larecin est troved en qui terre que ceo seit et le laroun ouesque le seignour
31. *de la terre et la famme averunt la metted del aveir a laroun e les chalenuirs lor chatel se il le trovent e laltre metted sil est trove de denz* Sache *et* Soche *sil perdra la femme et le seignour laverad.*

De strewarde de chescon dis hides del hundred un home de denz la feste seint
32. Michiel *et le seint* Martin *et* Wardireue *si aurad* XXX. *hides quites pur son travail et si aveir trespassent per iloc u il dement waiter e il ne pussent mustrer ne cri ne force que lour fust faite si rendisent laveir.*

Cil qui custinent la terre ne deit lum travailer se de lour droite cense noun
33. *le leist a seignurage departir les cultivurs de lur terre pur tant cum il pussent le dreit seiruise faire. Les naifs ki departet de sa terre ne devient cartre faire nauvrie quere que il ne facent lur dreit servise que apend a lour terre. Li naifs qui depertet de sa terre dunt il est nez e vent a autri terre nuls nel retenget ne li ne se chatels enz le facet venir arere a faire soun servise tel cum a li apend. S les seinurages ne facent altri gainurs venir a lour terre la justise le facet.*

Nului ne toille a soun seinour sun dreit servise pur nul relais que il li ait
34. *fait en arere.*

Si famme est jugee a mort u a defacum des membres ki seit enceintee
35. *ne faced lum justice desquele seit delivere.*

Si

Si home mort senz devise si departent les enfans lerite entre sei per u wel. Wilhelmus R.

Si le pere truvet sa file en avulterie en sa maisoun u en la maisoun soun gendre ben li laist ocire la avultere. 36. 37.

Si home en puissuned altre seit u permanablement eissilled, Jo jettai voz choses de la nef pur pour de mort et decone me poez enplaider kar leist a faire damage a altre pur pour de mort quant per ele ne pot eschaper e si de come viescez que pur pour de mort nel feisse de co mespriorai e les choses que sunt remises en la nef seient departiz en comune sulun les chatels e si alcun jethed les chatels fors de la nef senz busun sil rendet. 38.

Dous sunt perceners de un erithet e est lun enplaide senz laltre et per sa folie si pert ne dit pur co laltre estre perdant qui present ne sud kar jose juge entre eus ne fors juge pas les altres qui ne sunt a present. 39.

Cil qui tenent lur terre a cense sort lur dreit relief a tant cum la cense est de un an. 40.

Ententivement se purpersent cil qui les jugementz unt a faire que si jugent cum si desirent quant il dient dimitte nobis debita nostra *et nous defendun que lun Christien fors de la terre ne vende nensurchetut en paismune. Wart lun que lun laume ne perde que deu rechatat de sa vie, ki tozt esle vera u faus jugement fra pur curruz ne pur hange u pur aveir seit en la forfaiture le Rei de* XL. *solz sil ne pot aleier que plus dreit faire nel sont si perde sa franchise si al Rei nel pot reachater a soun pleisir e sil est en* Denelae *seit forfait de sa laxlite sil alaier ne se pot que il melz faire ne solt e qui droite lei e dreite jugement refuserad seit forfait envers celi ki dreit co est a aveir. Si co est envers li Rei,* VI. *livers, si co est envers Cunte* XL. *solz, si co est en hundred,* XXX. *solz e envers touz icous ki curt unt en Engleterre co ert al solz Engleis. E en* Denelae *qui dreit jugement refuserad seit en la mercie de sa laxlite e ne face bun pleinte a Roi dici que lun li seit de faili el hundred u el Conte.* 41.

Ne prenge hun nam mil en Conte ne defors dici quil eit tresfoiz demande dreit el hundred u el Conte e sil a la terce fiee ne pot dreit aver alt a Conte e le Conte len asete le quart jurn e se cili defait de ki il se claime dunt prenge conge que il pusse nam prendre pur le son lum e pref. 42.

Ne nul achat le vailiant de IV. *d. ne mort ne vif sans testemoine ad* IV. *hommes u de burt u de vile e le hum le chalange e il nen ait testemonie si nad nul warant rende lun al hum soun chatel e le forfait eit qui aver le deit e si testimonie ad sicum nous einz desimes voest les treis faiz e a la quart feiz le deremet u il le rende.* 43.

Nus ne semble pas raisoun que lun face pruvance sur testimonie ki conussent co que enterce est e que nul nel prust devant le terme de VI. *meis apres ico que laveir su emble.* 44.

E cil qui est redte e testemoniet de deleaute e le plait tresfoiz eschuit e al quart mustrent li sumenour de se treis defautes uncore le mande lun que il plege truse e vienge a dreit e sil ne volt sil ne vist lun vif u mort si prenge lun quanque il ad e si rende lun al chalangeur sun chatel e li sire ait le meite del remenant e le hundred la meite. E si nul perent nami ceste justise deforcent seient envers li Rei de VI. *lib. e quergent le larun nen en ki poeste il seit trove neit warant de sa vie ne per defense de plait nait mes recoverer.* 45.

Nuls ne receit hom ultre III. *nuis si til ne li comand od qui il fust amz.* 46.

Ne nuls ne lait sun hum de li pertir pus que il est rete. 47.

E ki larun encontre e sanz cri a acient li leit aler si lamend a la vailaunce de larun u se nespurge per plevere lei que il laroun nel sout, e ki le cri orat e sursera la sursise li Rei amend u sen espurget. 48.

E chascun seniour eit soun seriant u sun plege que si nele rete que ait a dreit el hundred. 49.

Si est ascons qui blamet seit de denz le hundred e IV. *humes le retent si* XII. *main sespurget, e si il sen fuist de denz la chalange li sire rende sun were e si lun chalange le seignour que per li sen seit ale si sescundie sei* VI. *main e sil ne pot envers li Rei lament e sil soit utlage.* 50.

 Attuli

Wilhelmus R. Attuli etiam mecum tunc de *Londoniis* copiam decisionis totius controversiæ inter *Cant.* Ecclesiam & *Eborac.* de præeminentia Primatiæ longo tempore ante agitatæ, & paucis annis ante adventum meum in *Angliam* coram Regis Consilio diutissime ventilatæ, & tandem finaliter determinatæ: insuper Apostolicæ auctoritatis irrefragabili sententia sancitæ & sopitæ in hunc modum:

Primatus Cantuar.

1072. *Alex. 2. P.* *Anno ab incarnatione Domini nostri* Jesu Christi M. LXXII. *Pontificatus autem Domini Papæ* Alexandri XI. *Regni vero* Willielmi *gloriosi Regis* Anglorum VI. *ex præcepto ejusdem* Alexandri *Papæ, annuente eodem Rege, in præsentia ipsius & Episcoporum atque Abbatum ventilata est causa de Primatu quem* Lanfrancus Dorobernensis *Archiepiscopus super* Eborac. *Ecclesiam jure Ecclesiæ suæ proclamabat, & de ordinationibus quorundam Episcoporum, de quibus ad quem specialiter pertinerent certum minime constabat, & tandem aliquando diversarum sanctarum scripturarum auctoritatibus probatum atque ostensum est, quod* Eborac. *Ecclesia* Cantuariensi *debeat subjacere, ejusque Archiepiscopis ut Primatis totius* Britanniæ *dispositionibus in hiis quæ ad Christianam Religionem pertinent, in omnibus obedire. Subjectionem vero* Dunelmensis, *hoc est* Lindisfarnensis *Ecclesiæ, atque omnium regionum à* Lichisfeldensis *Episcopi &* Humbre *magni fluvii usque ad extremos* Scotiæ *fines & quicquid ex parte prædicti fluminis ad parochiam* Eborac. *Ecclesiæ jure competit,* Cantuariensis *Metropolitanus* Eborac. *Archiepiscopo ejusque successoribus obtinere concessit: Ita ut si* Cant. *Archiepiscopus Concilium cõgere voluerit, ubicunque ei visum fuerit,* Eborac. *Archiepiscopus sui præsentiam cum omnibus sibi subjectis ad nutum ejus exhibebit, & ejus Canonicis dispositionibus obediens existet. Quod vero* Eborac. *Archiepiscopus* Cant. *Archiepiscopo facere etiam cum juramento debeat,* Lanfrancus Dorob. *Archiepiscopus ex antiqua antecessorum consuetudine ostendit, sed ob amorem Regis* Thomæ Eborac. *Archiepiscopo facere sacramentum relaxavit, scriptamque tantum professionem recepit, non præjudicans successoribus suis, qui sacramentum cum professione à successoribus* Thomæ *exigere voluerint.*

Si Archiepiscopus Cant. *vitam finierit,* Eborac. *Archiepiscopus* Doroberniam *veniet, & eum qui electus fuerit, cum ceteris præfatæ Ecclesiæ Episcopis, ut Primatem proprium jure consecrabit. Quod si* Eboracensis *Archiepiscopus obierit, is qui ei successurus eligitur, accepto a Rege Archiepiscopatus dono,* Cantuariam, *vel ubi* Cantuariensi *Archiepiscopo placuerit, accedet, & ab ipso Ordinationem Canonico more suscipiet.*

Huic Constitutioni consenserunt præfatus Rex, & Archiepiscopi Lanfrancus Cant. *&* Thomas Eborac. *&* [a] Hubertus *sanctæ* Romanæ *Ecclesiæ subdiaconus, & præfati* Alexandri *Papæ Legatus, & ceteri qui interfuerunt Episcopi & Abbates. Ventilata autem est hæc causa prius apud* Wentanam *civitatem in Paschali solemnitate in Capella Regia quæ sita est in Castello; postea in Villa Regia, quæ vocatur* [b] Widlesore, *ubi & finem accepit in præsentia Regis, Episcoporum, Abbatum diversorum Ordinum, qui congregati erant ad Curiam in festivitate Pentecostes. Signum* Willielmi *Regis* ✠. *Signum* Matildæ *Reginæ* ✠. *Ego* Hubertus *sanctæ* Romanæ *Ecclesiæ Lector, & Domini* Alexandri *Papæ Legatus subscripsi* ✠. *Ego* Lanfrancus Dorob. *Archiepiscopus subscripsi* ✠. *Ego* Thomas Eborac. *Archiepiscopus subscripsi* ✠. *Ego* Willielmus Lond. *Episcopus consensi* ✠. *Ego* Hermannus Scireburnensis *Episcopus subnotavi* ✠. *Ego* Wlstanus Wigorn. *Episcopus sub.* ✠. *Ego* Walterus Hereford. *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Giso Wellensis *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Remigius Dorcasistrensis *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Walkelinus Wentanensis *Episcopus sub.* ✠. *Ego* Herefastus Helmanensis *Episcopus sub.* ✠. *Ego* Stigandus Cicestrensis *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Siwardus Rofensis *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Osbertus Exoniensis *Episcopus cons.* ✠. *Ego* Odo Baiocensis *Episcopus, & Comes* Cancie

a F. Humbertus. *b* Windesore.

cons.

conf. ✠. *Ego* Goisfridus Constanciensis *Episcopus*, *& unus de Primatibus* 1072.
Anglorum *conf.* ✠. *Ego* Scotlandus *Abbas Cœnobii Sancti Augustini* Alex. 2. P.
conf. ✠. *Ego* Eilwinus *Abbas Cœnobii quod* Ramsei *dicitur*, *conf.* ✠. *Ego* Elnothus Glastoniensis *Abbas conf.* ✠. *Ego* Turstanus *Abbas Cœnobii quod in Insula quæ* Hely *dicitur*, *situm est*, *conf.* ✠. *Ego* Wlnotus *Abbas Cœnobii quod* Chertesei *dicitur*, *conf.* ✠. *Ego* Elwinus *Abbas Cœnobii* [a] *Evesandi conf.* ✠. *Ego* Fridericus *Abbas sancti* Albani *conf.* ✠. *Ego* Goiffridus *Abbas sancti* Petri *quod non longe a* Lund. *situm est*, *conf.* ✠. *Ego* Baldwinus *Abbas Cœnobii sancti* Edmundi, *conf.* ✠. *Ego* Turoldus *Abbas de* Burg. *conf.* ✠. *Ego* Adelmus *Abbas* Abendonie *conf.* ✠. *Ego* Rualdus *Abbas Novi Monasterii* Wint. *consensi* ✠.

Episcoporum sedes in Civitates transl.

In isto eodem Consilio statutum est & decretum, secundum scita Canonum, quod Episcopi transeuntes de villis, transferrent sedes suas ad suarum Diocesum Civitates. *Dorcacestrensis* ergo migravit in *Lincoll. Lichefeldensis* in *Cestriam*, *Selesiensis* in *Cicestriam*, *Scireburnensis* in *Salesbiriam*, & [b] *Ælmanensis* in *Teford. Lindisfarnensis* autem à diu transierat in *Dunelmum*.

Hyems aspera.

Veniens itaque de *Londoniis* in Monasterium meum, faleratus Libris & Legibus & nova Confirmatione Domini mei Regis super Chartam nostri Restauratoris, cum omnibus ceteris Chirographis nostris ac Monimentis, ab universo Regis Consilio acceptatis, ac prætacta Regia Confirmatione gratiosissime approbatis, universos nostri Monasterii lætificavi in immensum filios & amicos. Cumque paucissimis diebus immoratus fuissem, & horridior solito hiems ingrueret, omnes aquæ in nostro circuitu glacie dura constrictæ sunt, & omnis navium transitus omnino indies interceptus; nec tamen glacies tam fortis erat aut densa, ut vehiculis aut carpentis sufficeret ad aliqua necessaria Monasterio invehenda, & ita dura & densa ut omnis navigatio esset penitus interdicta. Cellerario ergo nostro nuntiante panes deficere in Cellario, & blada deesse in Granario, mœrens & mœstus supra modum pro fame fratribus imminente, Deo teste, effectus sum. Cumque in tam arcto positi essemus, & aeris intemperies cotidie crescens victualia de Maneriis exterioribus advehi in Monasterium non permitteret, confidens semper in Domino, & in piissimo nostro Patrono sanctissimo Patre *Guthlaco*, dedi me in orationem ante sanctissimam tumbam tam preciosi Christi Confessoris, ejus ad Deum pro nobis intercessionem tota nocte devotissime deprecatus, quatenus fame perire servos suos non sineret, qui piissimus adjutor in multis adventantibus extraneis & suam opem optantibus, penes uteri sui filios pietatis viscera consueta non clauderet, sed sua solita benignitate contra instans inediæ periculum aliquod præstans adjutorium, de suæ gratiæ solita dignatione patrocinium misericorditer provideret. Hæc sæpissimis singultibus & lamentis lacrimosis in auribus piissimi Patris inculcans, totam noctem ante preciosissimam tumbam pervigil transegi. At ubi mane illucescente primam Domino diei synaxim in choro communiter persolveramus, & Conventus ad suas devotiones coram diversis altaribus pro Dei misericordia impetranda in tanta temporis angustia sollicitus incubaret; Ecce subito ex aquilonari parte Monasterii vox personuit auribus nostris tanquam Angeli talia intonantis, *Accipite victualia fratribus, & parate panes ut manducent hii.* Audientes hanc vocem & multum admirantes, exivimus in Cœmeterium ad videndum quis & quare talia personasset. Aperto vero ostio neminem percipere potuimus, sed quatuor grandissimos saccos, quorum duo frumento, alii duo mundissima farina repleti fuerant, reperientes, gratias devotissimas Deo & sanctissimo Patri nostro *Guthlaco* persolvimus, qui non deseruit sperantes in se, sed fecit misericordiam suam in die tribulationis & angustiæ nostræ, ad laudem sui sanctissimi Confessoris. Nec defecerunt deinceps cibaria fratribus, quin comedentes cotidie, & semper abundantes, miraculum

Miraculum.

a Evesham. *b* Helmhamensis in Thetford.

1072. Wilhelmus R. Evangelicum de quinque panibus innovari sentiebamus [a] usque nova cibaria de Maneriis nostris post longum tempus remissa glacie recepimus vere juxta illud *Ambrosianum, Edentium sub dentibus in ore crescebat cibus, multiplicabatur magis dispendio cibus suo, inter manus frangentium panis rigatur profluus; intacta quæ non fregerant fragmenta surrepunt viri.* Et quoniam istud miraculum feria quinta contigit fieri, decrevimus omnes, semper in futurum, Divinum Officium de sanctissimo Patrono nostro *Guthlaco*, quandocunque feria quinta vacare contigerit, in choro solemniter persolvendum.

1073. Æstate vero sequente *Hoylandenses* de **Multon**, *de* **Weston**, *& de* **Spaldyng**, ad exemplum *Depingensium*, suos Mariscos super aquam nostram de **Ascndyk** ferientes communi plebiscito viritim inter se diviserunt, & quidam suas portiones agricolantes, quidam ad fœnum conservantes, quidam ut prius ad pasturam suorum animalium separaliter jacere permittentes, terram pinguem & uberem repperierunt. Provocati etiam eorum facto Ego I. Abbas **Croyland**, L. de **Hacbeth**, & alii de **Cappelad**, portionem nostram in **Cappelad**, ad eandem aquam descendentem similiter dividentes inter nos, & agricolantes, glebam similiter repperimus fertilem & fœcundam.

Prosperitatis iter gaudens hucusque cucurri: jam labor & luctus funera tanta strepunt. Initium malorum principiumque doloris nostri erat *Yvo Tailboys*, nobis semper infestissimus inimicus; cui cum Dominus meus Rex *Willielmus Luciam* filiam strenuissimi quondam Comitis *Algari*, post interitum suorum duorum germanorum *Edwini* & *Morkarii*, cum omnibus eorum terris dedisset in uxorem, scilicet Anno Domini M. LXXII. elevatus ille ultra modum contra Deum & sanctos suos, Monasteriumque nostrum **Croyland**, Monachos Cellæ nostræ *Spaldyngiæ* in januis ejus cotidie conversantes, in tantum tribulavit, quod Cellam relinquentes in manu Dei, ut antea dictum est, ad *Croylandiam* suum Monasterium cum omni suo supellectili sunt reversi, scilicet Anno MLXXIV.

Yvo Tailboys Croylandensibus infestus. 1072. 1074.

Porro cum sanctus Dei Martyr *Waldevus* fuisset crudelissime decollatus, & per Dominum *Wlfketulum* Abbatem **Croyland** deportatus pro suæ sepulturæ officio caritativo, dictus venerabilis Pater impiissime depositus est, 1075. & remoto exilio relegatus, scilicet Anno M. LXXV. qui post depositionem suam decennio supervivens, ut prædicitur, tandem subita paralysi de medio raptus est, multis monimentis nostris ac nonnullis jocalibus nobis adhuc minime restitutis, unde fraudatus à desiderio meo, de spe mea plurimum sum deceptus.

1085. Obiit eodem anno, scilicet Anno Domini M. LXXXV. Illustrissima Domina mea *Mathildis* Regina, quæ penes Dominum meum Regem semper procuraverat mihi bona, sæpius relevarat sua eleemosyna, sæpissime astiterat in omni negotio & angustia. Post cujus obitum anno secundo, scilicet Anno Domini M. LXXXVII. cum Dominus meus inclytus Rex *Willelmus* fortissimum contraxisset exercitum, super *Franciam* equitans, *Cinomanniam* fere ferro flammaque delevit, hujus expeditionis nimio studio ac sudore morbum incurrens, cum mortem à medicis agnosceret imminere, *Roberto* filio suo seniori dedit *Normanniam*, *Wilelmo* secundo filio *Angliam*, & *Henrico* suo filio juniori omnes maternas terras, & thesauri sui ac aliorum jocalium magnam summam; tandem cœlesti viatico munitus, mortuus est, & *Cadomo* Regaliter in Monasterio sancti *Stephani*, quod ipse à fundamentis construxerat, à filiis tumulatus, Anno scilicet Regni sui XXII. Ducatus sui LII. Ætatis vero suæ fere LX.x

Matildis Regina obiit. 1087. *Wilhelmus R. Cenomanniam vastat.*

Successit ei in Regnum *Angliæ Wilelmus* filius ejus, ab Archiepiscopo *Lanfranco Lond.* solemniter coronatus. Audito namque rumore à *Normannia*

a *F.* usque quo.

mannia Regii funeris, omnes ſubito pavore perculſi ſumus; Ego maxime 1087.
lacrimis & lamentis irremediabilibus lugere potui, qui Dominum dulciſ- *Wilhelm.2.R.*
ſimum, & ab infantia patronum præſtantiſſimum, ac contra omnes adverſantes in omni mea neceſſitate protectorem perdidi indefeſſum. Sed animam ejus ſuſcipiat Abraham in ſinum ſuum, & collocet ante Deum in requie beatorum. Familiaritate vero novi Regis confiſus *Yvo Tailbois* *Ivo Tailbois.* meus infeſtiſſimus hoſtis, cernens etiam meum antiquum defenſorem Dominum Regem in fata ceſſiſſe, omnem malitiam ſuam in Domum noſtram evomuit, & terras noſtras univerſas in Domino ſuo exiſtentes, ſcilicet in Cappelade, in Spaldyng, in Pyncebek, & in Algare, in manum ſuam, tam terras quas habuimus ex dono *Algari* ſenioris, cum Eccleſiis & Capellis, Presbyteris noſtris & Miniſtris ejectis, & ſuis Clericis violenter intruſis, quam novas quas *Thoroldus* Vicecomes nobis dederat, & quas *Algarus* Comes cognatus ejus nobis nuper contulerat, rapaciter accipiens, omnes Miniſtros noſtros effugavit, & ſuos impoſuit, ac in Eccleſiam noſtram de Cappelad *Fulcardum* Clericum ſuum, *Jocelino* noſtro Presbytero ejecto, poteſtative intruſit. Cumque *Richardum* Dominum de *Rulos*, & alios Monaſterii benevolos & amicos, mediatores pacis ad illum ſæpius direxiſſem, & ille ſemper obſtinatior in ſua nequitia excreſceret, videns filium æternæ damnationis in profundo malorum contemnere verba vitæ, communicato conſilio cum noſtris fidelibus & amicis, aſſumtis mecum de prædictis terris monimentis noſtris, iterum *Lond.* repetebam, & pertranſiens ad *Cantuariam*, veterem amicum meum Dominum Archiepiſcopum de *Lanfrancus* negotiis meis conſului, & ſuam interceſſionem penes novum Regem, ſuum *Archiep. Ingulphi amicus.* nutritium, pro defenſione mei Monaſterii, ſæpius ejus pedibus provolutus ſuppliciter imploravi. Ille vero multum compaſſus meæ calamitati, interceſſionem ſuam miſericorditer conceſſit, & diem infra quindenam ſequentem, quo *Lond.* accederet, aſſignavit; ammonens quod paratus adeſſem, & meliorem Chartam quam de prædictis terris haberem mecum afferens, quia prout mihi allegavit, in multis libris confuſio, cetera monimenta non monſtrarem. Affui ergo die aſſignato juxta imperata, & Chirographum *Algari* Comitis de dictis terris manu *Saxonica* exaratum oſtendi prædicto venerabili Patri Domino Archiepiſcopo in ſua Capella; qui convocato conſilio ſuorum Clericorum, dictum Chiropraphum examinavit, & inſtructus in omni ſuo articulo, ac bene præmeditatus, ad Regem cum eodem Chirographo proceſſit, & ejus gratiam prout optabam, benedicto Altiſſimo, in omnibus impetravit. Habui namque literam Domini Regis Vicecomiti *Linc.* ad capiendum inquiſitionem de terris in dicta Charta contentis, & ſi poſſet invenire per dictam inquiſitionem, quod noſtro Monaſterio ab antiquo pertinerent, & in tempore Patris ſui ſeiſiti de illis pacifice fuiſſemus, nobis eas integre reſtitueret, quod & factum eſt. Sed prædictus *Fulcardus*, in noſtram Eccleſiam de Cappelad per prædictum *Yvonem* nequiter intruſus, cum benevolentiam Archiepiſcopi *Cant.* penes nos plenius intelligeret, & de jure ſuo diffideret, quærens ſubterfugia, ad ſedem Apoſtolicam appellavit. Charta quidem Comitis *Algari*, quæ ſic ab Archiepiſcopo laudata eſt, & à Vicecomite ac à vicinis fidelibus Chriſtianis, Regiſque Juſtitiis in Comitatu approbata, hæc eſt:

Chriſtianis univerſis per totam Merciam *manentibus* Algarus *Comes ſalutem. Intelligere volo vos omnes quod ego donavi ſpirituali Patri meo* Siwardo *Abbati* Croylandiæ, *& omnibus ibidem Abbatibus poſt ipſum, & eorum* *Algari Comitis charta.* 810.
Monachis, in Holebech *& in* Cappelad *quatuor carucatas terræ, & ſex bovatas & duodecim acras prati, cum Eccleſia paroch de* Cappelad, *& ejus Presbytero, & cum Capella ſancti* Johannis *Baptiſtæ in eadem villa, una cum Merſco duarum millium acrarum in litore maris, & Mariſco* [*trium*] *millium acrarum juxta aquam ſuam de* Schepiſhee, *& in* Spaldelyng *duas carucatas terræ, & in* Pyncebek *dimidiam carucatam terræ, & in* Algare *undecim bovatas,*

1087. *vatas, & in* Donnedik *duas carucatas & viginti acras prati, & in* Draiton
Wilhelm.2.R. *unam carucatam & sex acras prati, & quatuor salin. & cum una car. in* Burtoft *cum Ecclesia de* Sutterton, *& cum Capella sua de* Saltenev. *Hæc mea donaria dedi in perpetuam eleemosynam præfato Abbati* Siwardo *& Monachis suis, ad sustentationem sui Monasterii, quoniam, sicut sæpe didici, Insula sua nullius est ferax tritici: & cum hoc Chirographo apud* Legecestriam *in*
810. *præsentia Domini mei Regis* Kenulphi, *Anno Incarnationis Christi* DCCC. X. *stabiliter confirmavi* ✠. *Ego* Kenulphus *Rex* Merciorum *concessi* ✠. *Ego* Wlfredus *Archiepiscopus* Dorob. *consului* ✠. *Ego* Wonwona *Episcopus* Legecestrensis *collaudavi* ✠. *Ego* Celwlphus *frater Regis* Kenulphi *approbavi.* ✠ *Ego* Algarus *filius* Algari *gratum habui* ✠.

Istud Chirographum primum prædicti Comitis *Algari* de terris antedictis huic historiæ inserui, ut arma sua contra tanti nostri adversarii nequitiam agnoscant nostri posteri, si forte aliquando instigante Diabolo cornua resumserit, sicut antea sæpius fecit, possessiones nostras invadendi.

1089. Intervalloque biennali citius labente obiit Venerabilis Pater meus, &
Lanfrancus obiit. semper mihi dulcissimus Patronus, Dominus meus Archiepiscopus *Dorob. Lanfrancus*, qui post obitum Domini mei Regis solus mihi relictus erat, & in omnibus meis necessitatibus amicus infatigabilis, & adjutor in tribulationibus indefessus: de cujus obitu scripsit Epitaphium elegantissimum quidam Monachus noster, quod sic incipit;

Heu, Heu, ploret Anglia, *plangat &* Italia,
Fleat simul Francia, *lugeat* Almannia,
Scotia, Hibernia, *& omnis gens extranea,*
Omnis terra suum florem cecidisse lugeat,
Sponsa Christi *magnum decus amisisse doleat,*
Nec solamen in hac vita de Lanfranco *capiat.*
O vos omnes qui transitis, expectate modicum,
Et Lanfrancum *mecum flete Virum Apostolicum*
Lacrimando, lamentando propter ejus obitum.

1091. Iterumque intervallo biennali currente ab ejus obitu, accidit illud infelicissimum mihi infortunium, tot prodigiis præostensum, illud extremum exterminium tanti Monasterii sæpissimis visionibus & aliis apparitionibus
Monasterium Croyland. combustum. satis aperte sæpissime prænunciatum, illud ferocissimum incendium, tot & talia servorum Dei habitacula crudelissime depastum. Plumbarius enim noster circa sarta tecta reficienda in turri Ecclesiæ occupatus, ad vesperum ignem suum non extinguens, sed mortuis cineribus fataliter & fatuissime operiens, quo paratior in mane suo operi insisteret, ad cœnam suam descendit; cumque finita cœna omnes servi nostri sua strata petissent, & sopor gravissimus singulos occuparet, exurgens ventus validissimus ex aquilone vere nobis malum maximum maturavit: intrans namque in turrim per apertos undique cancellos, sufflatis primo cineribus mortuis, ignem vivum in proxima tigna admovit, ubi aridam materiam & siccam sibi aptam citius inveniens, & fortius coalescens, etiam grossiora corripere cepit ignis; cernentesque diu villani lumen ingens in Campanili, reputabant aliquid operis vel Clericos Ecclesiæ vel plumbarium consummare, tandem eructantes flammas percipientes, multo clamore portas Monasterii percusserunt; erat enim circa noctis conticinium, cum universi in lectis nostris pausantes somnum primum & fortissimum faceremus. Demum ego experrectus ex somno populi clamore altisono, adque proximam fenestram festinans, tanquam in meridiana hora diei famulos omnes Monasterii versus Ecclesiam vociferantes & ejulantes ac discursantes clarissime cognoscebam. Cumque nocturnalibus nostris indutus, & sociis nostris excitatis, in Claustrum descenderem properanter, ibi tanquam millia luminaria

naria ibi accenderentur omnia coruſcabant. Currenſque ad oſtium Ec- 1091.
cleſiæ & introire tentans, fere ab ære Campanarum liquefacto & defluen- *Wilhelm. 2. R.*
te, & plumbo ſimiliter ferventiſſimo deguttante, interceptus eram; ſed pedem retrahens & introſpiciens ubique flammas dominantes, verſus Dormitorium curſum ſumens, plumbo de Eccleſia ſuper Clauſtrum deguttante, ac citius perforante, in ſcapula graviter aduſtus ſum, & fere funditus concrematus, niſi in aream Clauſtri citius exſiliiſſem, ubi cernens flammas ignivomas de turri Eccleſiæ undique vaporantes etiam navim Eccleſiæ corripuiſſe, & verſus Dormitorium fratrum crines ſuos jacere & juges favillas vibrare, exclamans ad eos adhuc tanquam mortaliter ſoporatos, vix valido ejulatu tandem valui excitare. Illi vocem meam agnoſcentes, & nimium territi de ſtratis exſilientes, in ſuis nocturnalibus & ſeminudi, cum ignem in Clauſtro audirent, per omnes Dormitorii feneſtras proruunt, & miſerabiliter corruunt; multi vulnerati, & duro caſu conquaſſati, proh dolor! & confracti. Flammæ vero ſemper valeſcentes, & de Eccleſia verſus Refectorium faces continuas jacientes, primo Capitulum, deinde Dormitorium, poſtea ipſum Refectorium, & eodem momento Deambulatorium penes Infirmitorium, ac totum ipſum Infirmitorium cum omnibus contiguis Officinis uno impetu depaſtæ ſunt. Omnes autem fratres noſtros ad me confugientes in Curiam, cum plurimos cernerem ſeminudos, propriam cameram tentabam repetere, pro veſtibus quas illic habebam, ubi majorem viderem indigentiam diſtribuendis: ſed tantus calor omnem aulæ aditum occupabat, & maxime plumbi fluxus liquefacti ubique deguttabat, quod etiam audaciſſimos juvenes ab ingreſſu longius arcebat. Porro ego adhuc ignorans Infirmitorium noſtrum ex altera parte igne correptum, circuibam per Cœmeterium boreale verſus Eccleſiæ caput orientale; tunc percipiebam Infirmitorium noſtrum ignibus conflagrare, & ipſos invincibiles etiam in virides arbores, fraxinus, quercus, & ſalices circa creſcentes fortiſſime debacchari. Reverſus ergo ad plagam occidentalem, reperiebam cameram meam tanquam clibanum aſſiduas flammas per omnes feneſtras undique evomentem, & procedens omnia cetera ædificia contigua verſus auſtrum, ſcilicet aulas converſorum ac hoſpitum, & alia quæcunque plumbo fuerant cooperta ignibus correpta oculis digne lacrimoſis aſpiciebam. Sed corruente turre Eccleſiæ ſuper auſtrale brachium ejus, ipſo fragore conterritus ego etiam ad terram ſemimortuus in extaſin corruebam. Elevatus quidem à confratribus meis, & in cameram Portarii noſtri portatus, vix uſque ad mane rectum ſenſum meum vel ſolitas vires recipere prævalebam.

Clareſcente tandem die, & me melius de freneſi mea convaleſcente, fratres lacrimantes ac languidi, & nonnulli multis membris miſerabiliter lacerati & aduſti, in aula *Grimketuli* Corrodiarii noſtri Divinum Officium lugubri voce & lamentabili ejulatu communiter perſolverunt. Completiſque omnibus horis Divini officii, tam diurnis quam nocturnis, ubi proceſſimus ad videndum totius Monaſterii noſtri ſtatum, adhuc ignibus in multis officinis prædominantibus, tunc primitus percepi Granarium ac Stabulum noſtrum combuſta, flammis eorum nondum ſopitis, ſed eorum poſtibus etiam in profundam terram ab ignibus adeſis. Circa vero tertiam horam diei ignibus multum mitigatis Eccleſiam intravimus, & aquis illatis ignem jam miteſcentem ubique extinguentes, reperimus in choro incinerato omnes libros Officii Divini tam Antiphonaria quam Gradalia deperiſſe. Intrantes tamen Veſtiariam, omnia ſacra veſtimenta noſtra, Sanctorumque Reliquias, & nonnulla alia jocalia ibi repoſita reperimus ab ignibus intacta, eo quod duplici arcu lapideo dicta domus erat tecta. In Cartariam vero noſtram aſcendentes, quæ licet arcu lapideo erat per totum contecta, tamen per ligneas feneſtras igne irruente, invenimus ſicut in fornace fervente vel in furno candente, licet ipſa ſcri-

1091. *Wilhelm. 2. R.* *Chartæ & Monumenta combusta.* nia integra & salva apparerent, tamen omnia monimenta nostra contenta nimio ignis calore concreta sunt & penitus concremata. Chirographa nostra pulcherrima, litera publica conscripta, & Crucibus aureis & venustissimis picturis ac elementis pretiosissimis adornata, & reposita ibidem, omnia demolita. Privilegia etiam Regum *Merciorum* antiquissima & optima, similiter aureis picturis [a] pulcherrima consignata, sed litera *Saxonica* scripta, omnia sunt combusta. Universa talia monumenta nostra majora & minora, fuerunt numero fere Quadringenta, uno momento noctis nigerrimæ nobis nimium infelici infortunio perdita & destructa. Præcedentibus autem paucis annis gratiose assumens de Cartaria plurima Chirographa manu *Saxonica* exarata, eo quod eadem duplicata & quædam triplicata habuimus, tradideram ea Cantori nostro Domino *Fulmaro* in Claustro conservanda, pro juniorum doctrina ad manum *Saxonicam* addiscendam, quoniam talis litera à longo tempore, causa *Normannorum* jam neglecta viluerat, & jam nisi paucis senioribus erat agnita; ut juniores instructi legere hanc literam, in suo senio fierent aptiores ad monumenta sui Monasterii contra suos adversarios allegan-da. Quæ Chirographa quoniam in Claustro in quodam veteri scrinio per Ecclesiæ parietem circumcluso fuerant reposita, solummodo salvata sunt & ab incendio conservata. Hæc jam principalia sunt & præcipua nostra monumenta, quæ quondam secundaria & seposita, causa barbaræ literæ fuerant jam à longo levipensa & despecta, juxta illud beati *Job*, *Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia cibi mei sunt.*

Manus Saxonica neglecta.

Bibliotheca combusta. *Pinax sive Sphæra.* Tota quoque Bibliotheca nostra periit, quæ amplius quam ccc. volumina Originalia continebat, præter minora volumina, quæ amplius erant quam cccc. Pulcherrimumque Pinacem tunc perdidimus & valde sumtuosum, de omni genere metalli pro varietate siderum & signorum mirabiliter fabrefactum. *Saturnus* enim cupreus. *Jupiter* autem aureus. *Mars* vero ferrugineus. *Sol* de auricalcho. *Mercurius* Electrinus. *Venus* de stanno, & *Luna* fuit de argento. *Coluri* & omnia signa *Zodiaci* juxta suas naturas, suas imagines & colores variis formis & figuris arte fabrili sortientes, multiplicitate tam gemmarum quam metallorum & tam oculos quam ingenia intuentium supra modum sollicitabant. Non erat tale *Nader* in tota *Anglia* notum aut nominatum. Rex *Franciæ* quondam Turketulo dederat: at ille in suo obitu communi Bibliothecæ tam pro ornamento quam pro juniorum documento commendarat, jam igne vorace consumtum & in nihilum liquefactum.

Capitulum nostrum totum combustum est. Dormitorium nostrum & omnia lecta fratrum nostrorum contenta, cum domo necessariorum uno igne perierunt. Infirmitorium nostrum cum Capella & Balneatorio & omnibus officinis adhærentibus similiter consumuntur. Refectorium nostrum & omnia in eo contenta, præter paucos ciphos murreos & cornu ac crucibolum *Wichtlafii* quondam Regis *Merciorum* quæ in petrinis scriniis custodiebantur; cum coquinis annexis, & Fratrum Conversorum aula & camera cum omnibus contentis in ea simul concremantur. Cellarium nostrum & ipsa dolia plena de Cervisia perdita sunt. Aula etiam Abbatis & ejus camera, ac tota Monasterii Curia, quæ venustissimis ædificiis per prædecessorum meorum diligentiam fuerat pulcherrime circumcincta, heu me infelicem! quia incolatus meus ad hoc videndum prolongatus est, flammis undique quasi *Græca* rabie discurrentibus, periit miserabiliter concremata. Pauca pauperum Corrodiariorum tuguria, & Jumentorum nostrorum Boscaria, ac aliorum animalium Mappalia longius semota, & quæ petra erant cooperta, tantum remanserunt incombusta. Præter enim brachium Ecclesiæ boreale, de quo ventus irruens flammas versus Austrum fortissime abigebat, omnia Monasterii ædificia, & maxime plumbo tecta tam lapidea quam lignea, Chirographaque nostra & Jocalia, libri ac utensilia, Campanæ & eorum Campanilia, vestimenta ac

[a] F. pulcherrime.

ac victualia, uno momento temporis, me infeliciſſimo præſidente, perdita ſunt & combuſta. 1091. *Wilhelm. 2. R.*

Plura ſigna plurimaque portenta hos ignes prognoſticabant, & nocturnæ viſiones frequentiſſime prædicebant: ſed omnia poſt factum intelligebam; tam verba ſancti patris noſtri *Turketuli* in ſuis extremis, noſtrum ignem diligenter cuſtodire nos corditer commonentis; quam beati patris noſtri *Wlfranni* apud *Fontanellam* me mandantis ignem hóſpitii trium ſanctorum, ſcilicet *Guthlaci, Neoti,* & *Waldevi,* in nocturna viſione bene conſervare, jam certiſſima monita quid innuebant, ſed tardius & infelicius omnia intelligo & agnoſco, ac vanis querimoniis jam indulgeo, qui talia lamenta & irremediabiles lacrymas meis culpis exigentibus digne fundo. *Præſagia Incendii.*

Sed ut ad noſtram Tragœdiam proceſſurus redeam: Divulgato citius per univerſam viciniam noſtro tanto infortunio, plures vicini noſtri ſuper noſtram miſeriam pietatis viſcera poſſidentes, oculo ſuæ miſericordiæ noſtras indigentias benigniſſime reſpexerunt. Dominus namque noſter Paterque ſanctiſſimus *Remigius Linc.* Epiſcopus XL. dies indulgentiæ omnibus nobis bona facientibus ac etiam nobis bona procurantibus gratioſe conceſſit. Inſuper XL. Marcas argenti in pecunia nobis dedit. Ejus etiam ammonitu & impulſu *Linc.* Eccleſiæ venerabiles Canonici, Civitatiſque dictæ Cives & convicini nobis centum Marcas tranſmiſerunt. Dedit etiam tunc nobis *Ricardus* de *Rulos* Dominus de *Brunne* & *Depyng*, ſicut fidelis frater noſter, & in tempore tribulationis amantiſſimus amicus, decem quarteria Tritici, decem quarteria Braſii, decem quarteria piſarum, & decem quarteria fabarum, ac decem libras argenti. Hæc erat eleemoſyna *Ricardi* de *Rulos* ad reſtaurationem noſtri monaſterii. Dedit etiam *Haco* de **Multon** tunc nobis duodecim quarteria frumenti, & viginti pingues bacones. Hæc erat eleemoſyna prædicti *Haconis*. Dedit & *Elſinus* de **Pyncebek** centum ſolidos argenti, & decem bacones. Dedit & *Ardnotus* de **Spalding** ſex quarteria frumenti, & duo carcoſia bovina, & duodecim bacones. Dederunt etiam plures alii nobis diverſa donaria, quibus multum relevabatur noſtra indigentia, quorum nomina ſcribat Dominus noſter *Jeſus Chriſtus* in Libro Vitæ, remuneretque in cœleſti gloria. Nec oblivionem patiatur inter tot benefactores noſtros *Julianæ* pauperculæ de *Weſtona* ſancta memoria, quæ dedit nobis *de ſua inopia totum victum ſuum*, ſcilicet filum retortum in ſumma magna ad conſuendum fratrum noſtri Monaſterii veſtimenta. *Vicinorum miſericordia.* *Remigii Epiſc. Lincoln.* *Richardi de Rulos.* *Haconis de Multon.* *Elſini de Pyncebek.* *Ardnoti de Spaldyng.* *Julianæ de Weſton.*

Veniens etiam tunc *Euſtachius* Vicecomes *Huntyngd.* qui terram noſtram de *Thyrnynga* de dimiſſione prædeceſſoris mei Domini *Wlgketuli* habebat, inſtanter petiit à nobis dictam terram ſibi ad vitæ ſuæ terminum confirmari, & promiſit, ad Comitatum & Hundredum & ubique pro nobis ſe defenſorem futurum, noſtraque jura tanquam ſua propria ſpoſpondit ſe tueri: cui conſentientes fecimus inde Chirographum in hanc formam: *Euſtachius Vicecom. Hunt.*

Hæc eſt Conventio inter Ingulphum *Abbatem cum omnibus fratribus* Croylandiæ, *&* Euſtachium *Vicecomitem* Huntyngd. *ſcilicet Abbas cum fratribus conceſſit ei quamdiu vixerit, pro ſuo conſilio, auxilio & labore habendo in negotiis Monaſterii noſtri, ubicunque & quotieſcunque in Comitatu* Huntyngdoniæ *ab aliquo adverſario implacitati fuerimus. Manerium noſtrum de* Thyrnynga, *cum omnibus terris noſtris appendentibus, ſcilicet unam hidam terræ & dim. eadem integritate qua dictam terram tenuit hactenus ex dimiſſione Domini* Wlfketuli *quondam Abbatis prædicti Monaſterii. Poſt mortem vero ipſius* Euſtachii, *revertetur nobis tota terra illa ſine aliqua diminutione vel ulteriori dilatione. Ego* Ingulphus *Abbas* Croylandiæ *Chirographum fieri feci* ✠. *Ego* Odo *Prior conſenſi* ✠. *Ego* Laurentius *Cantor hoc Chirographum ſcripſi* ✠. *Ego* Sigwata *Proviſor ſubſcripſi* ✠. *Ego* Trigus *Procurator aſcrip-*

1091. *Wilhelm. 2. R.* *si* ✠. *Ego* Eustachius *Vicecomes consensum dedi* ✠. *Ego* Baldewinus *filius* Eustachii *acquievi* ✠.

Ogerus Presb. de Repyng-hale. Accessit ad nos eodem tempore *Ogerus* Presbyter de Repynghale & cepit ad firmam de nobis manerium nostrum de Repynghale cum tota terra nostra appendente, scilicet tres Carucatas terræ & LX. acras prati: unde Chirographum ei fecimus in hac forma:

Hæc est Conventio inter Ingulphum *Abbatem* Croyland *cum omnibus Monachis suis, &* Ogerum *Presbyterum de* Repynghale; *scilicet Abbas cum Monachis suis dimisit adfirmam prædicto* Ogero *totam terram suam de* Repynghale, *scilicet tres Carucatas terræ cum* LX. *acris prati, & Manerium eorum in eadem villa, quamdiu dictus* Ogerus *vixerit, pro* LX. *solidis &* XII, *baconibus solvendis nostro Monasterio omni anno ad Festum sancti* Martini. *Et cum vitam mutaverit, si hæres suus dictam terram habere voluerit, per eandem firmam libenter habebit. Ego* Ingulphus *Abbas istud Chirographum fieri feci* ✠. *Ego* Odo *Prior Consensi* ✠. *Ego* Laurentius *Cantor istud Chirographum scripsi* ✠. *Ego* Sigwata *Provisor consului* ✠. *Ego* Asius *Procurator subnotavi* ✠. *Ego* Ogerus *Presbyter me ad hoc obligavi* ✠.

Robertus homo Simonis de Baston. Venit etiam ad nos eodem tempore *Robertus* famulus *Simonis* de *Bastona*, & cepit ad firmam de nobis in *Bastona* XXXVI. acras terræ ad terminum vitæ suæ pro certa summa pecuniæ quam dedit nobis in nostra maxima necessitate, & omni anno solvendo nobis II. solid. ad festum Sancti *Bartholomæi*: unde fecimus ei Chirographum in hac forma:

Hæc est Conventio inter Ingulphum *Abbatem cum omnibus Monachis* Croyland, *&* Robertum *hominem* Simonis *de* Bastona *scilicet Abbas cum fratribus concessit ei in feudo quamdiu vixerit* XXXVI. *acras terræ in* Bastona; *& si talem hæredem habuerit qui dignus sit illius terræ, & cum voluntate Abbatis & fratrum possit eam deservire, eadem conventione eam habebit: pro hujus terræ servitio dabit Robertus unoquoque anno* II. *solid. & decimas terræ quam adquisivit quemadmodum quam adquiret. Et cum vitam finierit, corpus suum ad Ecclesiam sancti* Guthlaci *cum* [a] *media parte totius suæ pecuniæ redibit.* II. *solid. autem ipse & hæres suus ad festum sancti* Guthlaci *unoquoque anno dabunt. Ego* Ingulphus *Abbas istud Chirographum fieri feci* ✠. *Ego* Odo *Prior consensi* ✠. *Ego* Laurentius *Cantor istud Chirographum scripsi* ✠. *Ego* Sigwata *Provisor conscripsi* ✠. *Ego* Trigus *Procurator subscripsi* ✠. *Ego* Robertus *homo* Simonis *de* Bastona *consensum dedi* ✠. *Ego* Simon *de* Bastona *voluntatem hominis mei confirmavi* ✠.

Wilelmus Molendin. & Agge de Neuton. Eodem tempore pro pecunia quam *Wilielmus Molendinarius* dedit nobis ad nostræ Ecclesiæ reædificationem, concessimus eidem *Wilelmo* XXX. rodas prati juxta Southee, & socio suo *Agge* de Neuton totam piscationem nostram in dicta aqua à Tedwarthar *usque ad* Namanslandhyrne, sibi & suis hæredibus & à feudo dando nobis omni anno in festo sancti *Bartholomæi* Apostoli super magnum Altare nostrum, II. solid. super quas XXX. rodas prati, & piscationem, fecimus eis Chirographum nostrum in hac forma:

Hæc est conventio inter Ingulphum *Abbatem* Croyland *cum omnibus fratribus suis, &* Wilelmum Molendinarium *cum* Agge *de* Neuton *socio suo, & cum eorum hæredibus & assignatis; scilicet quod Abbas & fratres sui dederunt in feudum prædictis* Wilelmo Molend. XXX. *rodas prati juxta ripam aquæ de* Southee *ab angulo vocato* Tedwarthar *usque ad* Namanslandhyrne; *&* Agge *de* Neuton *socio suo totam piscationem nostram in dicta aqua de* Southee *in longo inter prædictos angulos; sibi & hæredibus ac eorum suis assignatis ita libere & integre sicut eas antea habuimus, absque ulla diminutione seu tergiversatione: & ipsi & hæredes sui offerent nobis omni anno in festo Sancti* Bartholomæi *super magnum altare nostrum* II. *solid. quamdiu*

a Medi.

voluerint

voluerint dictam piscationem & dictum pratum habere. Ego Ingulphus *Abbas* 1091.
istud Chirographum fieri feci ✠. *Ego* Odo *Prior consensi* ✠. *Ego* Laurentius *Wilhelm* 2. *R.*
Cantor hoc Chirographum scripsi ✠. *Ego* Sigwata *Provisor consului* ✠. *Ego* Trigus *Procurator subnotavi* ✠. *Ego* Wilelmus Molend. *acceptavi* ✠. *Ego* Agge *de* Neuton *assensum dedi* ✠.

Dimisimus eodem tempore, cogente nos eadem necessitate *Guntero Siworth* cc. acras terræ & prati juxta aquas nostras de Weland & de Asendyk, & totam piscationem in prædictis aquis nostris à Wodelade usque ad Aswyktoft, per spatium xx. annorum: unde Chirographum ei fecimus de prædictis terra, prato, & piscatione sub ista forma. *Gunterus Siworth.*

Hæc est Conventio inter Ingulphum *Abbatem cum omnibus Monachis suis* Croyland, *&* Gunterum Siword *de* Spaldyng; *scilicet Abbas cum Monachis suis concesserunt prædicto* Guntero *ad spatium* xx. *annorum* cc. *acras terræ & prati magis vicinas aquis suis de* Weland *& de* Asendyk, *& totam piscationem suam in dictis aquis suis, scilicet a* Wodelade *usque ad* Aswyktoft, *absque aliquo ingressu nostro nisi ad navigandum & non ad piscandum præter illius* Gunteri *licentiam & bonam voluntatem; sed exitum dabit prædictus* Gunterus *prædicto Abbati fratribus & famulis suis ad Seweram de* Asendik *& ad* Cokerdyk *per viam quam ordinabit, quotiens & quando indiguerint. Ego* Ingulphus *Abbas istud Chirographum fieri præcepi* ✠. *Ego* Odo *Prior consensi* ✠. *Ego* Laurentius *Cantor scripsi* ✠. *Ego* Sigwata *Provisor subscripsi* ✠. *Ego* Ægelmerus *Procurator procuravi* ✠. *Ego* Gunterus Siword *recepi* ✠. *Ego* Faremannus *frater* Gunteri *acquievi* ✠. *Ego* Aldieta *uxor* Gunteri *benedixi* ✠. *Ego* Wlmerus *filius* Gunteri & Aldietæ *concessi.*

Concessimus etiam eadem tempestate diversis hominibus familiæ nostræ, & aliis multis qui nuper ad nos confluxerant pro seditione quæ nunc inter Regem & terræ Principes agitata, totam terram nostram inter Wodelade & villam de Croyland juxta ripam aquæ de Weland, tenend. de Cellerario nostro per certa servitia, labores, redditus, auxilia, & opera nobis & nostro Monasterio facienda, [a] prout in rotulo Cellerarii nostri plenius intitulantur, & hic eorum pauca pro posteris inscribentur. Omnes enim homines de Croyland qui pratum vel terram tenent, præter eos quos Chartæ de Abbathia quas habent acquietant, debent Abbati tres dies operis, scilicet per unum diem falcare, & uno die ligare, & uno die cariare ad cibum Abbatis. Item omnes de Croyland qui [b] turbas habere voluerint in Marisco Abbatis, debent unum diem operis, vel III. obolos ad turbas fodiendas ad Curiam de Croyland, unde Abbas percipere debet denarios, & Cellerarius obolos ad stipendia Capellanorum de Heremitoriis. Item omnis qui libere non tenet, dare debet unum denarium, qui jam vocatur Boutpeny, ad opus hominum qui assignati sunt ad cariandum Abbatem & suos quocunque voluerit per aquam dulcem. Item omnes qui libere non tenent, dabunt taillagium, & dabunt Letherwyte & *gersum* pro filiabus suis: Et alia multa facient Nativi Monasterio, quæ in prætacto Cellerarii nostri Matriculario plenius irrotulantur. *Servitia Croyland.*

Largitionibus itaque tot Christi fidelium, tam vicinorum nostrorum, quam etiam aliorum procul positorum, misericorditer adjuti ne cernerent suas eleemosynas terræ sterili commendasse, nocte dieque tota qua potuimus diligentia Domum Domini primo insudavimus relevare, ac imponentes novam navim tecto Ecclesiæ pro vetusta quæ combusta fuerat, etiam alias appendentes qualescunque addidimus; & pro veteri turre Ecclesiæ humile Campanile duas skelettas, quas *Fergus* ærarius de sancto [c] *Bot.* nobis nuper contulerat, imponentes, usque ad annos uberiores quando, adjuvante Domino, universa proponimus in melius innovare, & dignum templum Domino majestatis à fundamentis stabilioribus exaltare.

Cumque nostræ cicatrix Ecclesiæ sic communiter obducta fuisset & re-

a Pro. *b* i. e. Turfes. *c* s. Botulpho.

 fecta,

1091. *Wilhelm.2.R.* fecta, moestus ac moerens quod tumba sancti Martyris *Waldevi* in Capitulo nostro tumulati, imbribus & omnibus tempestatibus jaceret sub divo patens & obnoxia, inito fratrum meorum consilio, in Ecclesiam nostram censuimus transferendam, & ad honorem Dei super candelabrum de sub modio honorabilius collocandam. Omnesque fratres nostri promtissima devotione tali translationi consentientes diem indiximus huic operi congruentem. Die vero designata, cum debita reverentia ministrorum ac luminarium, & cum non modica turba aliorum Christi fidelium, ad sanctum tumulum accedentes, corpus quod in cineres resolutum, more aliorum cadaverum, putabamus, & ossa tantum arida remansisse, decimo sexto namque suæ dormitionis anno hæc contigerant; Ecce! tumbam aperientes Martyris glorificati evidens assumsimus argumentum, ac corpus ita integrum & incorruptum, sicut in die qua sepultum fuerat, caputque corpori reperimus adunatum, & quasi filum coccineum circa collum in suæ decollationis adhuc signum. Quod ego videns, & præ gaudio me non capiens, interrupto [a] R. quod fratres cantabant, hymnum *Te Deum laudamus* alta voce incepi, & Cantor accipiens conventui imposuit decantandum. Interim ego intuens in faciem sanctissimi Martyris, vultum Consulis præclarissimi quem in visione nocturna quam ad Fontenellam aliquando videram optime recognoscens, prædicto hymno finito, dictaque Confessione, & omnibus tam literatis quam laicis genua flectentibus, & misericordiam Dei mihi deprecantibus, ac suam confessionem subdentibus, omnes ego absolvi; deinde reptans manibus ac pedibus, os sanctissimi Martyris ore meo osculatus sum, & palpans manibus meis & attrectans, jam trado meis posteris quæ oculis meis vidi, & quæ manus meæ de dicto Martyre tractaverunt. Verum in ipso osculo tantam fragrantiam de sancto corpore exhausi exeuntem, quantam & qualem antea nunquam talem nec in Regis Curia, nec in remota *Syria* de omnibus aromatibus memini me sensisse. Unde illud [a] R. *Ecce odor filii mei* &c. incipiens, imposui Cantori prosequendum. R. vero completo tumbam recludentes & in Monachorum humeris de terra levantes, cum solemni melodia pro nostro modulo in Ecclesiam nostram transtulimus, & ad latus Sancti *Guthlaci* Patroni nostri sub arcu lapideo in præparato ad hoc loco deponentes, Domino altissimo intimis præcordiis regratiati sumus, qui verum Martyrem apud nos existentem voluit nostræ notitiæ ostendere, & in die tribulationis tale donum consolationis suis filiis voluit præparare. Divulgata namque per patriam prætacta Sancti Martyris translatione, concurrebant quotidie fidelium turbæ ad sancti Martyris tumulum, & offerentes vota sua, multum resuscitabant nostrum Monasterium.

Translatio Waldevi Comitis.

Ejus Corpus post XVI. *annos integrum.*

Ad honorem etiam Dei, & populi sui ædificationem, recolens ego in transmarinis Monasteriis, scilicet *Fontanellensi*, *Fiscannensi*, *Gemmeticensi*, *Molismensi* ac *Cluniacensi*, necnon in *Floriacensi*, & in omnibus aliis antiquioribus Cœnobiis, *Mandatum* pauperum cotidie post magnam Missam fieri, & populum Dei in hoc multum ædificari; ac in omnibus *Anglicanis* Cœnobiis hujusmodi Mandatum pauperum vel omitti vel penitus ignorari; cum totius Conventus mei consilio statui pro nostris benefactoribus in nostro Monasterio deinceps cotidie peragendum: donans Eleemosynario nostro qui pro tempore fuerit, licentiam exeundi de Choro ad magnam Missam statim post Dominici Sacramenti consecrationem, volens ipsum Eleemosynarium ad portam Monasterii tunc directe procedere, & tres peregrinos in loquutorium magnum ante finem magnæ Missæ adducere; quod si peregrini non fuerint, tres senes inopes sint adducti; quod si nec tales senes affuerint, tunc tres honesti pueri in loco trium Paralyticorum circulariter per villam lectis decumbentium tam mulierum quam virorum,

Mandatum Pauperum.

a Responso, vel Responsorio.

in

in dictum loquutorium inducantur, & eis sicut aliis peregrinis aut senibus pedes abluantur, sed victualia ad Paralyticos, in quorum loco sederant, integre transmittantur. Peregrinorum vero ac senum pedes abluantur, ibique sua victualia comedant, si voluerint, & reliquias tam cibi quam potus secum deferant; quod si ibidem comedere noluerint, omnia victualia in villam libere secum tollant. Recipiet autem cotidie Eleemosynarius ad hoc Mandatum faciendum, tres panes Monachales, tres lagenas Cervisiæ Conventualis, & tria fercula Coquinæ; quæ omnia ut ibi parata existant ante adventum Monachorum qui magna Missa finita statim cotidie de choro venient ad pedes prædictorum pauperum abluendum, Eleemosynarius providebit, & tam personas quam victualia, quam honestius poterit, procurabit. Quod si suadente Diabolo, ex avaritiæ malo, vel obedientiæ odio, dictus Eleemosynarius non tres, sed duos, vel unum aliquando pauperem introduxerit; illo die sit in pane & aqua, absque aliqua misericordia sibi super hoc facienda: & nisi quot illo die subtraxit, alio die suppleverit, totidem ministrationes die sequente subtrahantur, quot personas ille subtraxit, nihilominus ipso in sua pœnitentia pro sua inobedientia remanente, nisi Dominicus dies seu festum alicujus Sancti intervenerit. Quod si nec tali pœnitentia se corrigere voluerit, ejectus de officio suo, alius fiat Eleemosynarius, qui negotia pauperum juxta formam prætaxatam melius voluerit procurare. Hanc namque consuetudinem cum aliquandiu tenuissemus, de aliis Monasteriis Comprofessi nostri ad nos accedentes multum ædificati, cum ad sua redissent, eundem modum etiam apud suos inrroducebant; jamque multum gaudemus in Domino, quoniam materiam tantæ devotionis aliis nominatissimis Monasteriis primi dedimus, & velut auctores fontani apud *Anglicos*, magna præmia de Deo speramus, qui tanti meritorii operis præcessimus inventores.

1091. *Wilhelm.* 2 *R.*

Hoc etiam eodem tempore cum quædam honestæ personæ familiæ nostræ, nostram cernentes indigentiam, de sua substantia nos largissime visitarent, sua servitia ad terminum vitæ suæ sibi cum beneficiis spiritualibus nostri Capituli tantummodo postulantes, concessimus Serjantiam Infirmariæ nostræ tunc *Wlsino Barbour*, qui veniens coram Conventu in nostro publico parliamento juramentum præstitit quod fidus & fidelis nobis foret, & officium suum diligenter ut hactenus custodiret. Recitavimusque tunc illi officium suum; scilicet, radet totum Conventum in ordine suo absque aliqua personarum acceptatione, nisi forte aliquis senior ultro post juniorem voluerit expectare. Serviet etiam Monachis in mensa ubicunque in infirmitorio comederint, & maxime corporaliter infirmis & lecto decumbentibus specialius indulgebit, videlicet quærendo panem & cervisiam de Cellerario, temporibus statutis à Cellerario, tam ad potationem regularem, quam ad prandium vel ad cœnam; omnibus etiam horis diei paratus erit in Infirmitorio ad eorum obsequium, quærendo eorum victualia tam de Coquina quam de Cellerario, & eis prout indiguerint ministrando. Quod si duo infirmi fuerint & lectis decubuerint, ipse serviet seniori, & secum jacebit; Clericus autem Infirmitorii serviet juniori, & simul cum illo jacebit: & si tertius infirmus advenerit, Cocus Infirmitorii illi serviet, & simul similiter cum illo jacebit. Isti etiam quotiens opus erit, circa obsequium infirmorum se mutuo adjuvabunt, ut cuilibet infirmo juxta suam indigentiam serviatur. Quod si infirmus sacra Unctione inunctus fuerit, deinceps prima nocte Serviens Infirmitorii & Serviens Scissor de Sartrina simul circa infirmum vigilabunt; in secunda nocte Clericus Infirmitorii & Serviens Sutor & Sartrina simul circa infirmum vigilabunt; in tertia vero nocte Cocus Infirmitorii & Lotarius de Sartrina simul similiter vigilabunt, & sic circulariter per novem noctes, si necesse fuerit, sibi invicem succedent vigilantes, & infirmum quamdiu indiguerit custodientes. Habebitque Serviens Infirmitorii de quolibet infirmo in fata decedente,

Serjantia Infirmariæ.

1091. *Wilhelm.2.R* cedente, pro labore ſuo, unam tunicam vel quatuor ſolidos, vel aliquid aliud ad valorem quatuor ſolidorum: quod ſi voluerit vendere dictam tunicam vel alium pannum, vendet alicui Monacho ejuſdem Monaſterii, & nullo modo alterius Monaſterii, nec alicui ſeculari, pro variis ſcandalis evitandis. Sed & quilibet ceterorum vigilantium circa fratrem inunctum, pro qualibet nocte percipiet duos denarios de bonis infirmi cum obierit. a ****** præcedet etiam Conventum in majoribus Proceſſionibus, & ne quid inhoneſtum vel indecens eis obviet, omnimodis præcavebit. Recipietque ex parte Abbatis honeſtam liberationem de pane, potu, & coquina, & ſtipendium cum gente miſteriorum, prout hactenus percipere conſuevit.

a Deeſt folium, ut videtur.

Iſtas duas Serjantias noſtras plenius aliis deſcripſimus, tam eorum onera quam commoda declarando, ne præfata onera augeant, vel commoda prætacta minuant noſtri ſucceſſores; cum ipſi large de ſuis Monaſterio dederint ut ſerviant nobis præfixa forma, & integre percipiant pro ſuo ſervitio præmia antedicta.

Conceſſimus etiam tunc alias Serjantias noſtri Monaſterii aliis perſonis familiæ noſtræ, ſed non eadem gratia, quia non eadem largitate viſitaverunt nos de ſua ſubſtantia; videlicet, Serjantiam Refectorii noſtri *Haraldo Gower*, & Serjantiam Hoſpitii noſtri *Rollero Quater*, cum certis laboribus & liberationibus aſſignantes; qui ſimiliter venientes coram Conventu in publico parliamento noſtro juramentum præſtiterunt quod fidi & fideles nobis exiſterent, & diligenter ſua officia cuſtodirent. Iſti omnes prætacti Servientes noſtri capient ſingulis diebus tam abſentes quam præſentes ſuas liberationes; dum tamen in negotiis alicujus Monachi abſentes fuerint: quod ſi circa propria negotia foris fuerint occupati, de Priore licentia non conceſſa, medio tempore de ſuis liberationibus nihil percipient; neque ſine licentia Prioris uſquam exibunt cum Monacho, vel in proprio negotio; quod ſi fecerint medio tempore liberationem ſuam amittent. Præter licentiam Prioris nullus juratus in parliamento exibit, Sutore ac victualium emtore tantum exceptis, qui mercata ſingulis ſeptimanis adeunt, & nimis foret tædioſum toties recurrere ad Priorem.

Hoc etiam omnimodis addentes, quod prædicti ſervientes noſtri ſuis Magiſtris reſpondeant annuatim de veſtimentis, vaſis, pannis, & utenſilibus ſuæ cuſtodiæ commendatis, ne ſua cauſante negligentia frangantur, alienentur, aut alio modo perdantur: quod ſi compertum fuerit, ſatisfaciant pro ſublatis. Scilicet ſerviens Eccleſiæ reſpondeat Sacriſtæ de ſacris veſtimentis, de ſacris calicibus, phialis, lavatoriis, ac lampadibus, ac aliis Eccleſiæ ornamentis ac utenſilibus ſuæ cuſtodiæ deputatis. Servientes Infirmitorii & Refectorii reſpondeant ſuis Magiſtris de ciphis argenteis & murreis, cochlearibus argenteis, obbis, ſalariis, mappis, & manutergiis, & de omnibus aliis vaſis ac utenſilibus, quilibet eorum de ſibi aſſignatis. Serviens etiam Hoſpitii reſpondeat Magiſtro ſuo de lectiſterniis, de pannis menſalibus, de ciphis, de formulis, tabulis, & triſtellis, ſibi traditis & receptis. Coci etiam utriuſque Coquinæ reſpondeant ſuis Magiſtris, ſcilicet tam Infirmitorii quam Conventus, de omnibus vaſis æneis, ollis, urceis, cacabis, patellis, craticulis, frixoriis, diſcis, parapſidibus, ſalſariis, verubus, vectibus, mortariolis & piſtellis, ac de omnibus aliis vaſis ac utenſilibus ſuæ curæ commiſſis, ne forte negligenter tractata citius juſto conſumantur vel confringantur, aut alio malo modo tollantur & perdantur: quod ſi poterit inveniri, quilibet pro ſuo defectu ſatisfaciat, ſi cum juſta ratione reſpondere neſcierit ad objecta. Libros etiam noſtros, tam minores ſine tabulis, quam majores in tabulis, accommodare alicui ad ſcholas remotas penitus interdicimus, & ſub anathemate prohibemus, abſque licentia Abbatis, & ejus conſcientia certa quo tempore reſtituentur. Pro minoribus autem libris, ſcilicet *Pſalteriis*, *Donatis*, *Catonibus*, & ſimilibus

Poeticis,

Poeticis, ac quaternis de Cantu ad pueros & cognatos Monachorum accommodandis etiam Cantori & Custodi Almariorum cuicunque prohibemus districtius sub inobedientiæ pœna ne saltem sine licentia Prioris ultra unum diem alicui accommodentur aut tradantur: quod si quis præsumserit agere in futurum, per biennium infamis & inhabilis maneat in Claustro ad aliquod officium subeundum. *Wilhelm. 2. R.*

Tunc etiam sanctissimis Statutis venerabilis patris nostri Domini *Turketuli* Abbatis, in tres gradus totum Monachorum nostri Monasterii collegium sagacissime dividentis, cum totius nostri Conventus unanimi consensu, addidimus quædam quæ nobis valde videntur necessaria, & omni consona rationi. Videlicet, quod illi de primo gradu qui XXIV. annum in ordine nondum attigerint, ubicunque comederint infra septa Monasterii, de cibariis sibi appositis nihil extra tribuant, nisi causam suæ necessitatis Priori aut cuicunque præsidenti prius ante prandium patenter exposuerint, & tunc sua necessitate considerata postea in prandio licentiam meruerit obtinere: & sic faciant quotiens indigebunt. Ipsi vero de secundo gradu, scilicet à XXIV. anno usque ad XL. annum in ordine, quotiens indiguerint, poterunt dare de cibariis suis, petita tamen de præsidente licentia & obtenta, licet non expresserint ei ante prandium suæ causam necessitatis; ita quod non omnes uno die petant, sed diversis diebus, ut omnium necessitatibus satisfiat; præter Officiales, qui ratione Officiorum quotidie suos famulos exhibent de cibus suis, sicut Sacrista, Magister operum, & alii qui quotidie inveniunt suos famulos laborantes, licet fuerint de primo gradu Juniorum, tamen Officiorum causa volumus in hoc quod habeant consuetudinem Seniorum. Omnes etiam de secundo gradu, prout sanctus Pater noster Dominus Abbas *Turketulus* sanctissime decrevit, sint absoluti de parva Cantaria, Epistola, Evangelio, lectura Martyrologii & Collationis in Capitulo & cursu Ceroferariorum in tabula Cantoris, & omnibus talibus minoribus Chori & Claustri laboribus. Ipsi vero de tertio gradu, scilicet à XL. anno & deinceps, sint absoluti de orationibus ante Matutinas, ante Primam, & ante Vesperas, & de Matutinis in tribus lectionibus, nisi feria fuerit expositionis in hebdomada Pasc. Pentec. & Natalis Domini, quando omnes de Conventu circulariter percipiunt ad Cappam dies suos. Sint etiam absoluti de lectura prandii, & de Mandato in Sabbatis faciendo. Isti poterunt circuire hortum Infirmitorii & Sacristæ quotiens voluerint absque licentia petenda de Præsidente, dummodo Priori constet ubi fuerint, si forte quicquam voluerit cum eisdem. *Statuta Turketuli renovata.* *Gradus 1.* *Gradus 2.* *Gradus 3.*

Et quoniam [a] canente nostra sacrosancta Regula, Luminaria in Dormitorio Monachorum noctanter erunt continue ardentia usque mane, propter plurima pericula evitanda, Concessi cum consensu totius Conventus nostri Officio Sacristæ annuam pensionem XL solid. de Vicario de **Wedlongburc** percipiendam, quam Abbas hactenus solitus est habere, ita ut prædictus Sacrista noster inveniat omnia luminaria tam in Claustro quam in Dormitorio temporibus statutis accendenda, prout sequitur: scilicet hyeme accedente, à festo Beati *Bartholomæi* ad festum Sancti *Michaelis*, statim post terminatam Campanam Collationis, famuli Ecclesiæ accendant tria luminaria in Claustro, & quatuor in Dormitorio, videlicet duo in ipso Dormitorio, & alia duo in necessariorum domo. Sed luminare in Capitulo, antequam Campana Collationis incipiat pulsari, debet accendi, & continue ardere usque quo matutinis finitis Dormitorium ascenderint Monachi universi. Hyeme vero recedente, à festo Purificationis Beatæ *Mariæ* usque ad festum Depositionis Sancti *Guthlaci*, idem modus illuminationis universorum luminarium prædictorum in omnibus ob- *Luminaria nocturna in Dormitorio.*

a Cavente.

Wilhelm. I. R. servetur. A festo vero Sancti *Michaelis* usque ad festum Purificationis, accendantur omnia ista luminaria prædicta antequam Monachi ad Regularem potationem Refectorium ingrediantur, & sic maneant accensi omni tempore anni usque ad ortum Solis, præter lampadem pendentem in Capitulo, qui debet extingui postquam Conventus Dormitorium ascenderit Matutinis in Ecclesia consummatis. A festo quippe Beati *Guthlaci* usque ad festum Beati *Bartholomæi* per totam æstatem in ipso solis occasu Sacrista seu subsacrista in Dormitorio debet accendere luminaria supradicta, ita quod secularis tempore nocturno non habeat occasionem Dormitorium introeundi, & sic debent ardere, usq; clarus dies illucescat. Quod si de negligentia Sacristæ aliqua dictorum luminarium defecerint statutis temporibus inaccensa, ipse Sacrista sit in Crastino in Refectorio ad panem & aquam absque misericordia. Quod si parvipendens hanc nostram justissimam ordinationem defecerit in illuminatione vel continuatione de aliquo luminarium prædictorum, comedat in Refectorio per quindenam integram sextis feriis in eisdem septimanis pane & aqua tantum contentus. Quod si tertio contigerit aliquis defectus luminarium prædictorum, ab officio amoveatur, & per biennium sequens maneat inhabilis ad omne officium exequendum. Quod si de defectu famulorum provenerit hujusmodi negligentia, scilicet quod aliquod luminarium prædictorum debito tempore fuerit inaccensum, qui famuli æstivo tempore debent accendere prædicta quando Conventus non est in Dormitorio, dicti famuli pro qualibet vice debent amittere corrodia sua per hebdomadam: quod si bis vel ter acciderit, severior accedat correptio, seu duplicetur pœnitentia antedicta. Istam censuram nos communi consilio & consensu Conventus nostri statuimus irremissibiliter observandam contra delinquentes, ita quod nec Prior nec alius præsidens temporibus futuris eam poterit relaxare, absque Abbatis qui pro tempore fuerit gratia speciali.

Absolutio Fundatoris. Cornu Wichtlafii Regis. Constituimus etiam eodem tempore, quod post prandium quotidie gratiis persolutis, anima *Ethelbaldi* Regis Fundatoris nostri specialiter absolvatur; & a Conventualibus in Choro ob memoriam Regis *Wichtlafii*, cujus Cornu fuerant recreati, semper dicatur ad gratias post prandium ille versiculus, *Dispersit, dedit pauperibus* &c. cum illa additione, *Cornu ejus exaltabitur in gloria.*

Jam de cineribus feralis incendii Monasterio nostro, laudetur Dominus aliqualiter resuscitato, descriptisque Consuetudinibus tam penes commonachos nostros quam penes famulos & servientes nostros, ac defunctos nostri Monasterii, quæcunque meæ incipientiæ necessaria putabantur; finis huic Historiæ foret imponendus, nisi nostrorum æmulorum malitia manifesta me faceret adhuc etiam de illorum nequitia hæc paucula addere, ac posteros meos pro meo modulo præmunire. Cum enim gloriosissimus
1087. Rex *Wilelmus* primus in fata cessisset, & *Normanniam Roberto* filio suo seniori dimisisset, ac *Angliam Wilelmo* filio suo juniori per testamentum legasset: *Wilelmus* ex funere Patris in *Angliam* festinus ab Archiepiscopo *Lanfranco* nutritore suo ceterisque Magnatibus totius Regni lætis manibus exceptus est, & solemniter apud *Westmonasterium* coronatus. Qui statim
Wilhelmi I. Thesaurus à filio distribut. ponderans thesaurum Patris sui tunc apud *Wintoniam* depositum, reperit LX. Mill. Libr. argenti, præter aurum & gemmas ac alia Regalia jocalia multa valde. Distribuitque juxta ultimam voluntatem Patris sui majoribus Ecclesiis totius *Angliæ* X. Marcas, minoribus V. singulis vero villanis Ecclesiis V. solidos. Et transmisit per unumquemque Comitatum C. libras distribuendas pauperibus pro anima Patris sui. Hac largitate inductus, ad prodigalitatem prolapsus est, maxime Archiepiscopo *Lanfranco* mortuo, quasi liberas habens habenas, ad omnes illecebras licenter erravit; unde Paterno thesauro citius profligato, novis exactionibus cepit totam terram opprimere, & plurimos in seditionem & suum odium excitare. Hinc plu-

res tam Pontifices quam Comites contra illum conspirantes, quosdam blanditiis, quosdam minis revocans, nonnullos de terra perpetuo ejecit. 1089. *Wilelmus 2. R.*

Hoc in tempore *Yvo Tailbois* hostis semper noster implacabilis, æstimans Chartas nostras, ut fama fuit, omnes incendio nostri Monasterii similiter deperisse, [a] scitari nos fecit ad ostendendum quo titulo teneremus terras nostras in suo Dominio existentes; cum Chartas nostras antea sæpius audisset & vidisset. Sed Procuratore nostro fratre *Trigo* ad diem juridicum apud **Spalding** comparente, & Chartas tam *Thoroldi* Vicecomitis, quam utriusque *Algari* Comitis ostendente adhuc integras & inustas, ipse spe sua frustratus, ad cavillationes & jurgia divertebat, dicens barbaram scripturam risu & derisu fore dignam, & nullius momenti seu roboris esse tenendam: Cui cum frater *Trigus* responderet, hæc munimenta ventilata fuisse coram inclyto Rege *Wilelmo* Patre & Filio, & tam ab ipsis quam ab eorum universis Consiliariis laudata, confirmata, & recitata ad unguem auctoritate Regia fuisse approbata & roborata, nec esse suæ potestatis infirmare quæ Reges confirmaverant: quod si ipse vel alius attentaverit in contemtum Regiæ Majestatis, nos Domini nostri Regis tribunal & super hoc ejus audientiam appellamus: dictus frater noster *Trigus* Chartas nostras convolvens Clerico suo omnibus videntibus tradidit eas deferendas, & egressus de Curia receptis Chartis de Clerico, cum omnibus ad Monasterium reversus est. Clericus autem ex ejus præcepto in Curiam rediit, ut quid de **Croyland** prædictus *Yvo* statueret, aure sollicita exploraret. Tandem Curia dimissa ad vesperam versus **Croyland** Clericus iter arripuit, qui pertransiens Seweram aquæ nostræ de **Ascendyk** per tres famulos prædicti *Yvonis* ibidem absconditos, & de suis latibulis super eum currentes, de equo suo dejectus est & gravissime verberatus. Cumque, mantica ejus & sinu suo perscrutatis, Chartas nostras nusquam reperirent, tandem cum rei veritatem plene scirent, ipsum verberibus & vulneribus afflictum semimortuum reliquerunt. Clericus autem ad quandam naviculam venientem reptans, in ipsa nocte ad **Croyland** pervenit. Ego autem audita tanta hostis nostri malitia, tam contra incendia quam contra talia machinamenta hostilia, assumtas Chartas nostras posui sub tam secura custodia, quod vita mea comite nec ignis consumet nec adversarius surripiet, Domino nostro *Jesu Christo*, ac beato Patrono nostro sanctissimo *Guthlaco* propitiantibus & protegentibus servos suos, prout firmiter ego credo.

Yvo Tailbois

Chartæ absconduntur ab Ingulfo.

Porro infra quindenam sequentem prædictus hostis noster, hostis etiam Regis proclamatus pro prætacta conspiratione contra Regem, cujus erat conscius & consentaneus, exlegatus est, & adhuc exul ab *Anglia* in *Andegavia* demoratur. *Yvo Tailboys exlex & exul.*

Hanc historiam hucusque Ego *Ingulphus* Abbas **Croyland** ad posterorum notitiam continuavi, prout ex Archivis nostris colligere potui, & sicut patres mei narraverunt mihi. Ab enim fundatione nostra usque ad desolationem scripserunt quinque Sempectæ: gesta vero Domini *Turketuli* Abbatis scripsit *Egelricus* Abbas junior, cognatus suus: Ab ipso ad præsens Ego dixi nostrorum tempora seculorum.

[a] Citari.

PETRI BLESENSIS

Continuatio ad Historiam INGULPHI.

Epistola Abbatis Croyland. ad Petrum Blesens.

AMicissimo suo Magistro *Petro Blesensi*, Archidiacono *Bath.* & Domini nostri Regis Vice-cancellario, totiusque Regni dignissimo Prothonotario, ac omnium artium liberalium sanctuario scientissimo, necnon eloquentiæ *Tullianæ* nostri temporis eminentissimo Professori, Frater *Henricus* de *Longo Campo* servorum Dei in *Ecclesia* Croyland Monasterii Domino militantium indignus Abbas, inutilisque minister se totum & sua ad beneplacita & mandata.

Virorum illustrium & præclarissimorum Heroum sanctorumque nostrorum priorum parentum historias, vitas, actus, ac prælia Oratores, Rethores, & Poetæ, necnon sancti Prophetæ, summi Theologi, ac magni Doctores, eloquentia insignes, scientia percelebres, auctoritate pollentes, & sanctitate præcellentes congruentissime stilo grandiloquo loquuti sunt. Talis apud Ethnicos *Suetonius Tranquillus* domum descripsit Cæsariam: Talis *Valerius Maximus* de gestis memorabilibus ad *Tiberium*: Talis *Tullius* in *Catilinam*, talis *Salustius* in *Jugurtham*: Talis *Homerus* erat depingens *Hectoris* arma; Talis *Virgilius* editor *Æneidum.* Talis apud nostros venerabilis Papa sanctus *Gregorius* beati Benedicti Patris nostri sanctissima gesta sub Dialogo stilo condigno tradidit. Talis vester sanctus Episcopus *Sulpicius Severus* sub suo Dialogo vitam sanctissimi Episcopi vestri *Martini* descripsit. Talis quondam sanctus *Jeronymus* extulit suam *Paulam*. Talis nuper sanctus *Bernardus* suum cecinit *Malachiam*. Talem etiam vos jam cupio, qui præ ceteris mortalibus modernis *Tulliana* mella magis sapitis, qui præcellentissimo titulo leporis elimati, in Regis auditorio gradum digne præcipuum obtinetis; ut sanctissimi *Guthlaci* Confessoris *Christi*, & Patroni nostri vitam sacrosanctam de sancti *Felicis* Episcopi *Anglorum* Orientalium humili disco in vestri dictaminis auream crateram transferentes, ac vestra consueta mellita facundia condienres, prout nuper mihi concessitis, condigno vase in templo Domini super mensam lectionariam introeuntibus *Christi* fidelibus apponatis. Pausat enim in medio nostri sanctissimus iste Patronus noster innumeris signis à Domino insignitus, & multis antea inauditis miraculis ac invisis per Dei gratiam magnifice venustatus. Vestram ergo nectaream linguam in laudes ejus alludere devote deprecavi, & quatenus ejus gesta sanctissima vestro sacro eloquio adornetis, intimis præcordiis omnes vestri Croyland supplices exoramus, longum hyperbaton Sancti *Felicis* contrahentes, & sicut breviori, sic leviori stilo pro infirmis intellectibus, si placet, insudantes. Ex magna etiam confidentia plus addam humeris vestris studii & laboris, videlicet toto mentis affectu vestram mihi semper promtissimam amicitiam rogans intime ac requirens, quatenus hanc historiam Domus nostræ quam vobis transmittimus, ubi corrigendam videritis corrigentes, de memorandis & Schedulis nostris simul cum eadem ad vos transmissis usque ad hæc tempora nostra dictæ historiæ seriem & sermonem continuare velitis: patenter enim & pulcriter loquitur, ac historiarum plurima abscondita perscrutatur Spero namque in proximo ad Regis Curiam pro quibusdam negotiis me venturum, ac mecum Chartas ac monimenta quædam nostra advecturum quæcunque ad vestrum super hæc instrumentum Dominus *Wlsinus* Prior Domus nostræ, & *Ansgotus* Supprior noster, ac Dominus *Joannes* de Freston noster Procurator, status nostri Monasterii præ

ceteris

ceteris magis scioli, & omnes vestri familiares amici, vos carissime salutantes decreverint huic historiæ necessario intexenda; tamen omnia vestro judicio una cum temporum incidentiis inserenda. Bene vale, Optime Magister & amice.

Reverendissimo Patri ac Domino suo, tam corpore quam spiritu generoso, *Henrico* de *Longo Campo* Dei gratia Abbati **Croyland** Monasterii sanctissimi, sanctoque Conventui suo universo, suus exiguus servus *Petrus Blesensis*, Archidiaconus *Bath.* id modicum quod est, vel quodcunque potest in Domino *Jesu Christo*. *Resp. Petri Blesensis.*

Nuper apud vos aliquandiu versatus, tot delitiis delectatus sum, tot donariis donatus, tot divitiis ditatus, & tot devotionibus ædificatus, quod tandem Regis avocantibus negotiis à sanctissimo vestro Monasterio recedens, tantum spiritu conturbatus sum & animo contribulatus, totiens per totam viam meam vultus vestros imaginans, totiens singulorum vestrorum meam penes parvitatem vestram benevolentiam rememorans, totiens eximiam loci urbanitatem ei naturaliter innatam quotidie recogitans, quod contra morem meum quadam muliebri mollitie passionatus, antequam solidam terram tererem, in medio Marisco septies aut sæpius fræna reflecterem, vestrum sanctissimum Monasterium corpore respiciens, & intimo corde benedicens, ac tanquam *Adam* ejectum de Paradiso me dolerem, nisi quod ibi Angelus Domini cum flammeo gladio prohibet reditum; meum vero ad vos reditum adhuc Regia negotia non permittunt. Verum tunc cum solidam terram tenerem, & ulteriorem respectum ad vestrum desideratissimum locum silvas amplius impedire certissime intelligerem, tanquam vobis omnibus ibi præsentibus vultibus vestris effigiatis valedicens prout potui, Deo teste, singulos corde complexans, & omnes strictissime osculans cum lacrimis uberrimis irrigabam. Dulcissime sic ac diutissime lacrimantem, & semper ad *Croylandiam* respectantem, famuli tandem arreptis frænis meis invitum abducentes, visionem mihi desideratissimam abruperunt: sed interiorem oculum à vobis avertere, nec silvæ nec servi, nec montes nec muri poterunt, Magistri mei & dignissimi Domini universi.

Vitam vero sanctissimi Patris & Patroni vestri beatissimi *Guthlaci* non scripsit, ut evidenter ex Historiis colligi potest, sanctus *Felix* Episcopus *Estanglorum*, sicut vos asseritis, eo quod ad sancti *Guthlaci* tempora non attigit, & posterioris notitiam nisi per prophetiam anterior habere nequit: sed alius sanctus *Felix* quicunque de discipulis *Theodori* Archiepiscopi *Dorob.* prout ex *Græcitate* stili legenti satis liquet; vir vita forte sanctus, sed scribendi Charactere Magistrum suum secutus, sanctis tamen Dei, præcipueque sancto *Guthlaco* valde proclivus & devotus. Sanctus quidem *Felix* Episcopus Orientalium *Anglorum*, Reliquiarum cujus pretiosam portionem apud **Ramesey** reconditarum dudum Domini Abbatis & totius sui Conventus gratuito dono feliciter obtinuistis, migravit ad Dominum Anno Domini DC. XLVI. Indictione IIII. Cyclo decennovali per I. incipiente, *Penda* Pagano adhuc super *Mercios* regnante: post cujus sacram depositionem labentibus annorum curriculis XXVIII. natus est sanctus *Guthlacus*, scilicet Anno Domini DC. LXXIV. Indictione II. Cyclo decennovali per X. currente, ultimis annis *Wlferi* Regis *Merciorum*; & idem sanctus Pater vester transivit ad Dominum completis annis vitæ suæ XL. quarta feria in septimana Paschæ, scilicet Anno Domini DCC. XIV. Indictione XII. Cyclo decennovali per XI. currente, super *Mercios Celredo* filio *Ethelredi* quondam Regis adhuc regnante, anno Regni sui VI. Pontificante in Sede *Romana* Papa *Constantino*, & in *Anglorum* Metropoli *Dorob.* Archiepiscopo *Brithwaldo*; habenas autem *Romani* imperii regente Imperatore *Anastasio*; apud *Francos* etiam Majore Domus Regiæ *Pippino* seniore, scilicet *Ansegisi* filio. *Felix scriptor Vitæ Guthlaci.*

Cum ergo appareat evidenter ſanctum *Felicem* Epiſcopum *Eſtanglorum* dictam Vitam non dictaſſe, audacior eram veſtris juſſionibus inſervire, conſervata in omnibus hiſtoriæ veritate juxta meum ingeniolum ſacratiſſima geſta juſto lepore enarrare.

Hiſtoriam vero veſtri ſanctiſſimi Monaſterii diligentiſſime collectam & diſertiſſime digeſtam continuare, modumque loquendi conſervare, prout potero ex memorandis veſtris mel de petra colligere, vigilanter vacabo, licet ad tantam venerabilis patris *Ingulphi* facundiam ruditatem meam non audeam componere, nec valeam tanti Prælati ſanctiſſimo in aliquo digitum coæquare: ubi vero præfata hiſtoria ab imperitis ſcriptoribus, ut frequentiſſime contingit, flectitur vel falſatur, juxta vota veſtra diligentiam dabo ad plenæ veritatis fidem errata corrigendi, & ad ſequentium ac præcedentium conſonantiam æqualis eloquii pulcritudine omnia pro meo modulo concordandi. Alium ergo libellum, ubi prædictus venerabilis Abbas *Ingulphus* omiſit, ſcribere incipiam, ut hujus hiſtoriæ ſuum opus ſit pars prima, opus autem meum à tergo ſequens, ſed longius à ſuo ſeponendum, vocetur à lectoribus pars ſecunda. Huic etiam operi vice proemii volo veſtram Epiſtolam præcurrere, & hanc meam ſuccedere, uſque quo veniens ad vos, & viſa univerſa Chartaria veſtra, valeam ordine debito cuncta condere, & Altiſſimo viam meam proſperante, omnia recto veritatis tramite ſtabilire. Valete in *Jeſu Chriſti* viſceribus, univerſi Domini mei & Magiſtri cariſſimi.

Wilhelm.2.R. Regnante itaque ſuper terram *Wilelmo* Rufo, & potentiori brachio ſuos omnes adverſarios ſuperante, in tantum ut omnes ſub jugum mitteret, & ejus imperio nullus in aliquo regrunniret, *Ranulphoque Dunelmenſi* Epiſcopo exactore crudeliſſimo, Regiſque Conſiliario præcipuo, tunc omnium virorum in terra cupidiſſimo & peſſimo, univerſum Regnum miſerabiliter opprimente, & ad ipſum ſanguinem emungente, ſanctiſſimoque *Dorob.* Archiepiſcopo *Anſelmo*, qui *Lanfranco* ſucceſſerat, procul in transmarinis hoc in tempore durum exilium trahente, miſericordia & veritas ſimul cum eo de terra fugerunt, juſtitia & pax eliminatæ ſunt; Confeſſio & pulcritudo pœnitentiæ viluerant, ſanctimonia & omnis caſtimonia contabeſcebant, palam & audaci fronte peccatum in compitis procedebat, ſuperboque oculo legibus obvians, & ſceleratis ſucceſſibus tripudians quotidie triumphabat. *Prodigia.* Terram propterea cœli abominati ſunt, & dimicantes contra peccatores Sol & Luna ſteterunt in habitaculo ſuo, ac maximo fremitu & furore conculcantes terram, fecerunt obſtupeſcere omnes gentes à ſignis ſuis multis. Tonitrua namque terram terrentia, fulgura & fulmina frequentiſſima fuerunt, plurimæ pluviæ procelloſæ, venti vehementiſſimi, turbines etiam turres Eccleſiarum quatientes & in terram conterentes; in ipſa terra fontes ſanguine fluentes, terræmotus ingentes, mare ſua litora ſuperans infinita mala juxta maritima inferebat. Cædes & ſeditiones horrendæ: Diabolus ipſe in pleriſque ſilvis viſus eſt corporaliter apparens; fames fortiſſima, & peſtilentia tam hominum quam jumentorum tanta quod fere defecit agricultura, vivorum cura, & mortuorum ſepultura.

Tot meta malorum & tandem finis, funus fuit Regium, omni Chriſti- *1100.* ano flebile nimium. Venerat enim de *Normannia* Regem inviſere *Wilelmum* quidam præpotens Baro, *Walterus Tirel* vocatus, quem Rex gratanter hoſpitio ſuſcipiens, & menſa dignatus, etiam poſt prandia ſuo ludo venatorio aſciſcere complacebat: ubi cum ſingulis ipſe Rex ſua ſtationaria loca deſignaſſet, & canum latratibus venatorumque vocibus cervi conterriti de ſaltibus ad montium ſummitates fuga celeri pervolabant; dirigens incaute ſagittam in cervum quendam prædictus *Walterus*, de cervo defecit, *Wilhelmus R. cæſus.* & pectus Regium trajecit. Rex autem corruens mox mortuus eſt, & per paucos

paucos agrestes plaustro impositus & palatio reportatus, luctu modico & humili tumulo in crastino est sepultus: cunctis ministris ejus ad suas necessitates intendentibus, & nullo vel raro Regium funus curante. Auctor cædis, si invitus, dictus *Walterus* de medio dilapsus mare clam pertransiit, & in *Normanniam* ad sua salvus pervenit. 1100.

Porro successit ei ad Regnum frater suus junior *Henricus*, pulcherrimus adolescens, & ex scientia literarum ambobus fratribus astutior ac acutior ad regnandum; seniore fratre suo *Roberto* hoc temporis momento in terra sancta contra *Turcos* & *Saracenos* in Christianorum exercitu strenuissime præliante. Coronatus est à *Thoma Eboracensi* Archiepiscopo, quia tunc Archiepiscopus *Cant. Anselmus* exulabat: & universalia Regalia homagia fidelitatesque recipiens, sanctam Ecclesiam statim liberam reddidit, consuetudines pravas & exactiones injuriosas interdixit; quin auctorem earum prædictum *Ranulphum* incarcerans, sanctissimum Archiepiscopum *Anselmum* de exilio misso nuncio revocavit. Ductus enim & seductus pravo consilio prædicti pessimi *Ranulphi*, Rex *Wilelmus* in die mortis suæ habuit in manibus Archiepiscopatum *Cantuariæ*, & alios IV. Episcopatus, & XI. Abbathias, & dimissis omnibus ad firmam, & primus omnium Regum *Anglorum* recepta firmarum omnium vacantium Ecclesiarum suo fisco retinuit, ubi Pater suus semper & sanctissime, omnesque ceteri Reges *Anglorum* sui prædecessores, universos hujusmodi redditus & proventus vacantium Ecclesiarum Prælatis primo succedentibus integre refundebant, & usque ad novissimum quadrantem per fideles ministros suos de omnibus computabant. Ipse quidem diutius omnes dignitates gratis detinens, & firmariis ac fœnerantibus *Judæis* frequentissime concedens, sub colore idoneum Pastorem cum longa deliberatione assumendi, ambitiosis ac Clericis magis pecuniosis eas ubique proposuit, & tandem reperto turgenti marsupio, omnem sanctitatem attestans adesse ibi, unicum dignum Prælatum affuturum publice pronuntiavit. In hoc uno multum bonus, quod lecto decumbens & fere de vita desperatus, venerabili Archiepiscopo *Lanfranco* defuncto, virum æque sanctissimum & omnium literarum similiter scientissimum Venerabilem *Anselmum* Abbatem *Becci* in *Normannia* ad Archiepisc. *Cantuar.* sancte ac sine aliquo Simoniæ scrupulo subrogavit.

Henric. R.

Redditus vacantium Ecclesiarum.

Prædictus vero *Ranulphus* de carcere nequiter evadens *Normanniam* adiit, & Comitem ejus, fratrem Regis, *Robertum*, qui mox audita morte *Wilelmi* [a] Patris sui, amore Regni *Anglorum* de terra sancta venerat, ad invadendum *Angliam* omnimodis animabat: unde collecto maximo exercitu cum Comes ad mare pervenisset, & Rex è contra omnia Regni australia litora innumero milite roborasset, volens finaliter, vincere & regnare, vel Regnum perdere & perire; Archiepiscopus *Anselmus* aliique viri virtutis, pacis procuratores, hanc compositionem intermedii condiderunt, quod Rex omni anno III. M. librarum argenti pensitaret, & pax amodo perpetua permaneret. Sed posteris annis Comes hunc annuum censum minus docte remisit. Sed & penes indigenas & suos subjectos cum se insipienter gereret, Rex *Normanniam* adiens, & fratrem aperto bello capiens, usque ad ultimum diem suum in vinculis retinuit, & suo Regno totam *Normanniam* adunavit. 1101.

Henric. I.

Pax inter Robertum & Henricum.

Henricus Robertum carceri mandat.

1106.

Hac victoria Rex potitus, & jugi hortamento sancti Archiepiscopi *Anselmi* sæpius edoctus, Investituras Ecclesiarum per Annulum & Baculum, quæ totam sanctam Ecclesiam diutissime antea turbaverant, in perpetuum acquietavit, Regalibus retentis sibi tantummodo & exceptis. Hæc de Regibus credo sufficere.

Investituræ Ecclesiarum.

Eisdem etiam diebus militia temporalis, Ducibus illustrissimis filiis Comitis *Boloniensis Eustachii Godefrido* & *Baldewino*, ac *Roberto Normanniæ*,

Expeditio Hierosolym.

[a] Fratris.

Wilelmo

Henric. R. 1106. *Wilelmo Pictaviæ*, necnon *Reymundo Tolosæ* Comitibus, cum *Boamundo* Duce *Apuliæ*, ac eorum exercitibus & cetera Christianitate, *Lyciam*, *Mesopotamiam*, & tandem totam *Syriam* subjugantes, primo Civitatem *Niceam*, deinde *Antiochiam*, ipsam postmodum sanctam *Jerusalem* suo dominio Christianæque fidei subdiderunt.

Monachi Cistertienses. Spiritualis etiam tunc militia Monachici ordinis de *Molismensi* Monasterio pullulans tot palmites fecit, quod de primogenita filia *Cistellensi* innumera hodie Monasteria, servorum Dei habitacula, virtus Divina produxit sub primis eorum patribus *Roberto*, *Alberico*, *Stephano*, & *Bernardo*, ut de isto uno & ultimo ceterorum multitudo æstimetur. Vidit enim dictus Pater sanctus *Bernardus* filios suos de *Clavarallensi* Monasterio suo exeuntes, cui XL. annis præfuit, unum in *Romana* sede Papam, scilicet *Eugenium*, duos Cardinales, XVI. Archiepiscopos & Episcopos in diversis mundi partibus constitutos, quorum apud *Eboracum* in *Anglia* unum, scilicet Archiepiscopum *Henricum* habuimus, & in *Hibernia* duos re ac nomine *Christianos* una cum CC. Monasteriis & eo amplius, quæ de sua *Claravalle* genuerat, & quotidie Domino pariebant alias infinitas.

Ingulphus. Hoc etiam tempore cum venerabilem Abbatem *Croylandiæ* Dominum *Ingulphum* historiam sui Monasterii usque ad finem suæ vitæ deducere multiplices morbi non siverunt, ita suum senium lassabant & lacerabant; multa namque senem circumveniunt incommoda: nihilominus in suæ domus restauratione, quæ dudum ignibus conflagrarat, ac Ecclesiæ suæ reædificatione, librorum, vestimentorum, Campanarum, ac aliorum utensilium reparatione cum strenuissime laborasset, emeritæ militiæ senex & plenus dierum migravit ad Dominum, annis expletis in Pastoralis officii regimine XXXIV. quorum X. *Vlketulo* Abbate suo prædecessore adhuc super- (*Ingulphus obiit.* 1109.) stite & vivente laboriosissime superaverat, reliquis vero XXIV. annis aliquotiens tam ab adversariis Monasterii quam ab aliis infortuniis multum jactatus & vexatus, sed semper à Domino mirabiliter confortatus, solus Abbatizarat. Tandem mundi malitiæ ultimum valefaciens in sinum *Abrahæ* cum sanctis omnibus est receptus, de suo morbo podagrico, quo senior languerat, hic purgatus, & ad Paradisi gaudia æternaliter assumtus, XVI. Kal. *Januarii* scilicet Anno Domini M. C. IX. Regis *Henrici* anno itidem IX. & sepultus est in Capitulo suo in festo sancti *Thomæ* Apostoli.

Alanus Croun. Cui Rex Henricus, instinctu assiduo & frequenti rogatu *Alani Croun*, qui Seneschallus Domus Regiæ præ ceteris Palatii Baronibus Regi carissimus, & in omni consilio acceptissimus, industria & probitate, sapientia & sanctitate omnibus præpollebat, in tantum ut *Regis Deus* à commilitonibus diceretur, ejus consilio evocans ex Monasterio sancti *Ebrulphi* in *Normannia* Dominum *Joffridum* dicti loci Priorem, dictique Regii Palatii seneschalli præclarissimi genere proximum, per Epistolam suam venerabili Patri ejusdem Monasterii Abbati *Manerio* directam, præfatum venerabilem virum Priorem *Joffridum*, carne quidem valde generosum, sed spiritu multum generosiorem, quippe qui de Marchione *Herberto* genitus super *Hildeburgen* sororem *Widonis Croun*, patris prædicti *Alani*, sed natus & (*Joffridus Abbas Croyland.*) nutritus Aurelianis ab infantia Monasterio à parentibus traditus, omnium Artium liberalium scientiam superaverat; jam venerabili Abbate *Croylandiæ Ingulpho* defuncto; prædicto Monasterio præficiens in Pastorem saluberrime subrogavit. Vacaverat tunc Abbathia trium mensium spatio & ultra paucis diebus, Rege vacationem ex sui fratris Wilelmi pessimo exemplo adhuc penes se retinente; sed amore dicti *Alani* omnia retenta præfato Abbati subrogato liberaliter & integre resignante.

Veniens autem ad **Croyland** dictus venerabilis Abbas *Joffridus*, in Dominica Palmarum, C. litera Dominicali, solemniter est receptus; & statim ad *Linc.* transmissus ab Episcopo *Roberto* in ejus Capella benedictus est

est; & die Dominica qua cantatur *Quasi modo geniti*, installatus: ne Pastor inutilis aut piger & pusillanimis in suo primordio putaretur, cœpit undecunque suo Monasterio prospicere, ac ut decebat talem virum, non in strato stertere aut lateri indulgere, sed Dominos terræ privatim Dei timorem dulciter docere, publice reverenter exorare, populum subjectum devote deprecari, sanctum Evangelium ubique supplicantibus Presbyteris exponere, ac in omni suo sermone semper honorem Dei animarumque salutem longe omnibus temporalibus anteferre. Ipse namque omnium prædecessorum suorum Abbatum *Croylandiæ* literatissimus, qui literas omnes à cunabulis cum lacte matris ebiberat, cernens suum adhuc semiustulatum Cœnobium tanquam torrem ab igne erutum aliquantulum revelatum, sed festinantius, & non ad condignum decorem nec debitam fortitudinem restauratum: statuit novam Ecclesiam fundare, & totum Monasterium pro muris luteis cum muris lapideis in fundamento marmoreo, si sumtus sufficerent, innovare. Sedens ergo prius & computans sumtus necessarios, intuensque sui Monasterii substantiam universam ad tantum opus minime respondere, ne de illo diceretur illud Dominicum, *Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare*: impetravit à Venerabilibus Archiepiscopis *Cantuar.* ac *Eborac.* ac aliis Episcopis *Anglicanis* eorum Suffraganeis, Indulgentiam tertiæ partis pœnitentiæ pro commissis injunctæ, cuilibet suorum monasterii benefactori & operis Ecclesiæ suæ adjutori gratiose concessam: videlicet in Septimana si trium dierum abstinentia alicui pro suis peccatis puniendis imponeretur, unius diei pœnitentia per dictam indulgentiam relaxabatur: si duo dies pœnitentiæ alicui à Pœnitentiario injungerentur, alter eorum condonabatur.

Henric. R.

Indulgentia tertiæ partis pœnitentiæ.

Impetrata itaque hac Indulgentia, suæ novæ Ecclesiæ fundamentum aperiens, transmisit in totam *Angliam* & in terras contiguas transmarinas prædictæ Indulgentiæ testimoniales literas supplicans universis Christi fidelibus ad operis sui adjutorium suum impendere caritativum beneficium, & concedens cuilibet adjuvanti ante Deum reciprocum prætactæ Indulgentiæ suffragium. Ad istud vero negotium strenue procurandum direxit cum sanctorum Reliquiis ad Australes partes in *Flandriam* & in *Franciam* de suis commonachis venerabiles viros fratres *Ægelmerum* & *Nigellum*; ad partes Boreales & in *Scotiam* fratres *Fulconem* & *Ogerum*, ad *Daciam* & *Norwagiam* fratres *Suetmannum* & juniorem *Wlsinum*; & ad *Walliam*, *Cornubiam*, & *Hiberniam* fratres *Augustinum* & Osbertum; omnes suos commonachos, ac ad tale opus exequendum viros industrios, promtissimos etiam & paratos, cum literis commendatitiis ad terrarum ac Provinciarum Reges & Principes destinatis in hac forma:

Illustrissimis Dei gratia Regni Francorum, vel Scotorum, vel aliorum similium, *Regibus*, *Comitibus*, *Baronibus*, *Archiepiscopis*, *Episcopis*, *Abbatibus*, *Prioribus*, *necnon Ecclesiarum universis Rectoribus*, *& earum Presbyteris ac Clericis*, *omnibus etiam* Christi *fidelibus Regni sibi subjectis*, *imo divitibus pauperibusque fratribus sub eorum regimine viventibus*, Joffridus *Abbas Ecclesiæ Dei*, *& gloriosæ* Mariæ *semper Virginis*, *& sancti* Bartholomæi *Apostoli*, *atque sanctissimi* Guthlaci *Confessoris*, *ex nobilibus Regibus nati*, *& sancti* Waldevi *novi Martyris*, *totusque Conventus Fratrum à Deo sibi commissus*, *Apostolicam & Ecclesiasticam a Domino* Jesu Christo, *& a nobis perpetuam benedictionem. O Domini*, *& utinam amicissimi Dei*, *istis quos præscripsimus*, *videlicet Domino nostro* Jesu Christo, *& gloriosæ Matri suæ*, *beato* Bartholomæo *Apostolo*, *& sancto Confessori* Guthlaco, *ac sancto Martyri novo* Waldevo, *nocte ac die pro nostris & pro Christianorum peccatis dulciter servimus*, *& præsertim pro omnibus benefacientibus nobis. Sciatis*, *O Domini*, *& amici Dei*, *quia Ecclesiam amicorum Dei quos nominavimus*, *noviter prostravimus*, *quod casum graviter minabatur*: *sed in mariscis moratur*, *& per nos eam reædificare non valemus*, *nisi bonus & benignus* Jesus *per vos & per alios suos nobis auxi-*

Joffridi literæ.

Henric. R. *auxilietur. Ideoque ad vestram dignitatem has litterulas dirigimus, ut juvet nos potentissimus vester subventus, quatenus Ecclesiam Dei & sanctorum suorum emendare valeamus. Sed utile & honestum est, ut mercedem quam a Deo in præsenti accepturi estis, audiatis. Nos enim sub Regali* Anglicæ *terræ Dominio commoramur, & sub duobus Archiepiscopis, exceptis aliis Episcopis, sancta Ecclesia in omni ordine sacro subjicitur; & Divina pietas eos in tantum amorem accendit, pro nimia dilectione quam erga prædictam Ecclesiam nostram habent, quod tertiam partem pœnitentiæ pœnitentium condonant, & super se nobiscum ponunt: Id est, si peccatori in hebdomada injungitur trium dierum abstinentia, unus ei condonetur, & una Missa pro eo celebretur; Si enim duorum dierum abstinentia ei injungitur, unus semper condonetur, & similiter pro eo Missa celebretur; & quotidie pro Ecclesiæ nostræ auxiliatoribus* XII. *pauperes reficientur. Valete.*

Porro prædicti Monachi sibi injunctum officium exequentes strenue, non tantum terrenam substantiam & perituras pecunias ad suam Ecclesiam comportabant; verum plurimas animas ad cœlum, & quorundam corpora ad Monachorum ordinem, non tantum de indigenis, sed etiam de alienigenis adducebant. Unde in *Norwagiam* ad ejus Regem pro quodam Mercatore illius terræ ad Monachicum habitum in *Croyland* converso, nomine *Thorwio*, post prædictam literam commendatitiam ita subjungit post *Valete. De cetero gratiam vestram alloquor: unus enim ex provincialibus vestris peregrinus ad nos causa Deum exorandi sese dulciter direxit, & in tantum locum sanctum in quo habitamus adamavit, ut seipsum totum & sua in sancto Capitulo nostro per textum Evangelicum dedit, & per osculum pacis quod promisit confirmavit. Unde supplices piissimos Reges suosque divites & pauperes exoramus, ut ad bona quæ nobis & sibi promisit perficienda juvent, & velint præcipere juvari. Si quis autem ei scienter quoquo modo docuerit, præsens* Anglorum *Ecclesia eum excommunicat, & eradatur de terra viventium, & nomen ejus de libro vitæ ante faciem Salvatoris. Nomen autem ejus, ut nobis dixit,* Thorwius *appellatur.*

Thorwius Norwag.

Transmisit etiam ad Manerium suum de *Cotenham* juxta *Cantabrigiam* Dominum *Gislebertum* commonachum suum & Sacræ Theologiæ Professorem, cum aliis tribus Monachis qui secuti eum in *Angliam*, Philosophicis [a] Theoreumatibus & aliis scientiis primitivis instructissimi quotidie *Cantabrigiam* adeuntes, & conducto quodam horreo publico suas scientias palam profitentes, in brevi temporis excursu grandem discipulorum numerum contraxerunt. Anno vero secundo adventus illorum tantum accrevit discipulorum numerus tam ex tota patria quam ex oppido, quod quælibet domus maxima, horreum, nec ulla Ecclesia sufficeret eorum receptaculo. Unde diversis in locis à se divisi, & formam *Aurelianensis* studii sequuti, summo mane frater *Odo* Grammaticus & satyricus illo tempore singularis, pueris & junioribus sibi assignatis legebat Grammaticam juxta *Prisciani* doctrinam & *Remigii* in eundem. Ad horam vero primam frater *Terricus* acutissimus sophista logicam *Aristotelis* juxta *Porphyrii* & *Aviroiz* Isagogas & commenta adolescentioribus tradebat. Ad horam vero tertiam frater *Wilelmus* Rhetoricam *Tullii Quintilianique* flores perorabat. Magister vero *Gislebertus* omnibus Dominicis diebus & sanctorum festis in diversis Ecclesiis verbum Dei ad populum prædicans, rudis in *Anglicana* lingua, sed expeditus & profundus in *Latina* & *Gallicana* sua, contra *Judaicum* errorem maxime disputabat. Ferialibus diebus literatis ac sacerdotibus ad ejus auditorium specialius confluentibus ante sextam horam textum sacræ paginæ exponebat. Cumque nonnulli increduli, & adhuc *Judaica* perfidia cæcati, ad ejus verba in sinum Matris Ecclesiæ, relicto penitus suo pristino errore, compuncti accurrerunt, & fides

Schola Cantabrigiensis. *Odo Grammaticus.* *Terricus Logic.* *Wilelmus Rhetor.* *Gislebertus Theolog.* *Judæi.*

a Theorematibus.

Christiana

Henric. R.

Christiana indies solidior quotidie firmaretur: non modicum commodum eorum industria Monasterio affluxit, [a] & tantum quod nihil onerantes Manerium, sed multum meliorantes, aliquo anno Centum Marcas ad ædificationem suæ Ecclesiæ transmissas ab illis partibus computarent. Maxime ipso venerabili Abbate *Joffrido* in partibus illis suos filios visitante, & sermonem suo more ad populum luculentissime personante, viri & mulieres innumeri de [b] vicis oppidi concurrebant; qui licet *Latine* vel *Gallice* loquentem illum minime intelligerent, tamen intendentes ad illum, virtute verbi Dei, & gratia vultus sui ad lacrimas multoties compuncti ad reædificationem suæ Ecclesiæ nuper concrematæ, quam semper in conclusione sermonis ingerebat, innumeras eleemosynas erogabant. Semper etiam tres vel quatuor finito sermone sua vestigia sequentes & nusquam divertentes, tam Laicos quam literatos vel suo Conventui incorporavit, vel vicinis Monasteriis, *Burgo* **Thorney**, & aliquoties locis remotioribus Monachandos cum sua epistola commendavit. Ex isto itaque fonte parvo qui crevit in fluvium jam magnum, videmus nunc lætificatam Civitatem Dei, & totam *Angliam* factam frugiferam per plurimos Magistros & Doctores de *Cantabrigia* exeuntes ad similitudinem sanctissimi Paradisi.

Transmisit etiam tunc ad Manerium suum de **Wridthorp** juxta *Stanfordiam* commonachos suos, sed Anglicos genere, fratres *Elsinum*, *Fregistum*, & *Haroldum*, quorum Dominus *Elsinus* factus est Prior, vir optimi ingenii ac profunde literatus. Hii verbo prædicationis in auribus *Stanfordensium* sæpius insistentes plurimum prosperati sunt & fidem Christianam contra *Judaicam* pravitatem roborantes, etiam negotiis sui Monasterii nuper combusti, & à fundamentis cum eorum adjutorio resuscitandi, patenter propositis, de Mercatoribus ac aliis Christi fidelibus totius patriæ vicinæ plurimas eleemosynas adquirentes, Matrem suam desolatam, scilicet Monasterium suum concrematum, manu largissima pro suis ingeniis sæpius visitabant: sed non eadem copia qua *Cantabrigenses* Matrem suam confortabant, quia & illis patria pinguior, & locus melior: & gens liberior, & virtus major, & gratia Dei uberior abundantius respondebat. Unde cernens venerabilis Abbas *Joffridus* suos filios apud **Wridthorp** commorantes Matris suæ pro suo modulo sæpius memores, & in ejus relevationem ad suos convicinos cum tota sua diligentia vigilantes, & in injuncta sibi obedientia non segnes sed insignes, nihilominus aliquoties ex caristia patriæ multam penuriam necessariorum patientissime tolerantes; concessit eis potestatem Confessiones tam convicinorum quam aliorum Christum fidelium ac sanctimonialium sororum suarum juxta commanentium audiendi, & de confessis absolvendi, & pro commissis Canonicas & salubres pœnitentias injungendi, necnon eleemosynas sibi datas licentiam recipiendi, & in usus sibi necessarios convertendi, cum justissimum sit, eum de altario vivere, quem Dominus voluerit altario deservire. Assignavit etiam tunc illis ad eorum sustentationem totam prædictam villam suam de **Wridthorp**, scilicet tres virgatas terræ in Dominico, & IV. acras prati, cum tribus holmis in loco II. acrarum, & unum Molendinum aquaticum cum piscatione stagni & totius sui rivi, & cum XIV. nativis in eadem villa, quorum quilibet unam virgatam terræ tenet, videlicet XXVIII. acras terræ arabilis, & II. acras prati, & reddit quilibet pro terra sua XIV. solidos, & cariagium bladi, & cariagium fœni, vel unum denarium pro cariagio bladi, & unum obolum pro cariagio fœni, & solvit quilibet pro filiabus suis maritandis *gerson* Domino, & *Ourlop* pro filiabus correptis, & *Stoth*, & alia servitia & auxilia, quæ plenius in Cartariis Monasterii describuntur. Qui omnia prædictus Pater venerabilis Abbas *Joffridus* suis prædictis Monachis assignavit, cum tota Curia

Wridthorp juxta Stanford.

a In. *b* Vicinis oppidis.

Henric. R. prædictæ villæ & exitibus ejus ac proventibus universis concessit etiam eis omnia alia emolumenta de prædicta villa vel Curia sua qualitercunque in villa vel in campis ejus surgentia, scilicet *Waftis*, *hirnis*, *forbalkis* terræ arabilis, *fordol.* prati, & *fordikis* circa suum Molendinum & stagnum ejus. Illi autem Monachi prædicti operi sibi imposito posterioribus annis magis frugiferis & uberioribus nobiliter insistentes, & sororum suarum convicinarum sanctimonialium conscientias & suas semper sanctissime custodientes mundas ab hoc seculo, plurima donaria pulcherrima fidelium Christo suo Monasterio transmiserunt, & tam sua industria, quam de fidelium Christi misericordia per eosdem procurata, in ædificatione suæ Ecclesiæ Abbati præfato & suis fratribus fortissime astiterunt.

Wendlyngburg. Transmisit etiam tunc ad manerium suum de Wendlyngburg commonachos suos, fratres scilicet *Waldevum*, postea & post ipsum proximum Abbatem ejusdem Monasterii, & *Lewinum*, qui similiter apud *Hiham* & per totam vicinam patriam, & aliquando apud *Northamtonam* negotia sui Monasterii proponerent, & eleemosynas fidelium fideliter procurarent; sed qualiter opus sibi impositum isti consummaverunt, & quid ad eorum sustentationem assignatum erat, postea plenius in ejusdem *Waldevi* Abbatis actibus sub suo fasciculo describentur.

Porro prædicti Monachi transmissi ad diversas terras, provincias, & patrias, gentes, & nationes quæ circum *Angliam* consistebant, necnon ad vicinas Civitatulas & villas, ubi in vicinia habitationis refugia suo Monasterio pertinentia possidebant, in omnem terram personabant, & usque ad fines terræ beneficium Ecclesiasticum omnibus benefactoribus sui Monasterii piissimi indultum ex eorum narratibus penetrabat. Indies itaque ad suum Monasterium de [a] diversi mundi partibus grandes acervos thesaurorum transmittebant, & fulvi metalli magnæ massæ quotidie cumulatæ ac accrescentes venerabilem Abbatem *Joffridum* ad opus Ecclesiæ suæ præmeditatum cum Dei benedictione inchoandum, & cum ejus adjutorio fini prospero deducendum cum spe bona jugiter abundantius animabant.

1112. Ad prosperitatem etiam prædicti venerabilis Abbatis eisdem diebus addidit Dominus operari miranda valde magnalia sua ad tumbam sancti *Waldevi* Martyris sui. Cæci namque visum, surdi auditum, claudi gressum: & muti suam loquelam ibi per Dei misericordiam *, & quotidie aliorum infirmorum tanquam ad salutis suæ fontem innumeri greges per omnes orbitas adventabant, & super omnes Domino aperiente manum misericordiæ suæ census non modicos Monasterio de peregrinorum confluentium oblationibus excrescebat. Cumque quotidie adventantes peregrini, & Dei opera in suis sanctis admirantes Domino debitas laudes persolverent, sanctum vero Martyrem suum *Waldevum* innocenter & impie decollatum palam fratribus Monasterii audientibus quodam tempore prædicarent, quidam Monachus nomine *Audinus*, natione *Normannus*, sed Monasterio sancti *Albani* professus, & *Croylandiæ* comprofessus, talia semel audiens multum obstomachatus advenientes derisit, & præfato sancto Martyri post derisionem temere detraxit, dicens ipsum pessimum proditorem, & pro demeritis justissime decollatum, mortemque promeruisse viliorem. Hæc ubi audivit venerabilis Abbas *Joffridus*, dulciter eum redarguens respondit, quod Dei operibus detrahere, & sanctis ejus maledicere periculosum nimis esse, ac nunquam sine vindicta delictum hujusmodi pertransire. Insuper etiam Deus promisit suis fidelibus usque ad consummationem seculi suam præsentiam, pollicitus ad omnes vere pœnitentes semper indeficientem suam misericordiam. Dum prædictus venerabilis Pater talia inculcaret, cupiens ejus stultitiam auctoritate sacræ

Waldevi Miracula.

Audinus Monachus S. Albani.

[a] f. Diversis.

Scripturæ

Scripturæ convincere, & ab erronea pertinacia pulcris verbis devium casti- 1112.
gare, ille vero magis ac magis detraheret, & ultra modum oblatrans Omni- *Henric. R.*
potentem Dominum irritaret, in præsentia sæpe dicti Patris subita infirmitate in præcordiis est percussus, & post paucos dies ad sanctum *Albanum* suum Monasterium reversus, ingravescente morbo etiam mortuus est. Sequenti vero nocte idem Abbas dum in lecto quiesceret, & de supradictis eventibus plura secum tractaret, mox in nocturna visione Comitis prædicti loculo astare vidit Sanctos Dei *Bartholomæum* Apostolum, & *Guthlacum* suum Patronum, sanctumque *Neotum* Confessorem in Albis nitentes. *Visio Joffridi.* Apostolus autem videbatur caput Comitis corpori redintegratum accipiens ita dicere, *Acephalus non est*: E contra sanctus *Guthlacus* qui ad pedes stabat, addidit istud, *Noster Comes est*: sanctus autem *Neotus* inceptum monodicon, id est versum sic perfecit, *Modo Rex est.* Abbas autem *Joffridus* in crastino hæc recogitans, & fratribus manifestans omnes lætos reddidit, & Dominum majestatis suos sanctos sic magnificantem digna laude in commune glorificavit, qui omni tempore credentibus in se protector clementissimus semper assistit.

Eodem etiam anno quo tot sua miracula cepit operari manus Divina ad tumbam pretiosissimi Martyris sui *Waldevi*, scilicet anno tertio Abbatis *Joffredi*, accessit ad felicitatem ejusdem temporis obitus venerabilis Patris *Galteri* quondam Abbatis *Thorneyensis*, cui subrogari in successorem, dictoque convicino Monasterio de Thorney præfici in Pastorem, reverendissimum virum Dominum *Robertum* suum fratrem germanum, ætate tamen longe juniorem, Monachum similiter sancti *Ebrulphi*, venerabilis Abbas *Joffridus* penes Regem *Henricum* diligentissime intercessit, & tandem præfato illustrissimo Regis Consiliario *Alano* de *Credona* specialissime mediante feliciter ac favorabiliter impetravit. *Robertus Joffridi frater Abb. Thorney.* Missum siquidem per Regem in *Normanniam* ad Monasterium sancti Ebrulphi pro prædicto Religiosissimo Monacho, & quantocius admissum est. Veniens enim in *Angliam* ad Regem, nec mora cum Regia Epistola ad *Thorneyam* dirigitur, & visa decentissima persona ejus gratanter ad fratris sui venerabilis Abbatis *Joffridi* laudabile testimonium, à toto Conventu unanimi omnium consensu electus, & ad *Herveum Helyensem* Episcopum primum, Diocesanum suum destinatus, ab eo apud *Hely* solemniter est benedictus: In omnibus fratre suo venerabili Abbate Croyland *Joffrido* sibi assistente, ac à primo ingressu suo in Angliam, totum iter suum auctusque suos universos provide per omnia disponente. Reversus ergo ad *Thorneyam* Monasterium suum in festo Assumtionis sanctæ Dei Genetricis *Mariæ* celebriter installatus, officium Pastorale dicti Cœnobii fere xxxvi. annis strenue administravit; acceptusque Deo & hominibus, multa bona opera Monasterio suo fecit: Nam novam Ecclesiam quam prædecessor suus inchoaverat, magnis sumtibus appositis tandem ad finem deduxit, & plene consummatam cum maxima solemnitate dedicari postea procuravit. Præmium ergo suum post tantos sudores recepturus in cœlis, senex & plenus dierum migravit ad Dominum suum *Jesum Christum*, cum quo vivet in secula seculorum.

Paululum ante ista tempora, Domino *Ricardo* ultimo *Helyense* Abbate
defuncto, Rex *Henricus*, ut erat ingenii sagacissimi, cernens insulam *He-* 1109.
lyensem locum periculocissimum siqua seditio in Regno oriretur, tam pro Monasterii maximis divitiis, quam pro loci multa naturali munitione, studuit quantum sibi licuit, tam locum quam possessiones ejus dividere, & suis usibus res Ecclesiasticas à Monasteriali simplicitate immutatas propiores sub sede Episcopii applicare. Consulto itaque super hoc Domino Apostolico *Pascali*, & suum propositum collaudante, statuit apud Hely sedem Episcopalem, dilatans sibi Diocesim de vicinis Episcopatibus, & maxime *Lync.* Diocesi, quæ latissima videbatur, ei Parochiam assignans: & ne *Lincolnienses* *Episcopatus Eliensis.*

colniensis Ecclesia se mutilatam submurmuraret, de possessionibus *Helyensis* Ecclesiæ *Linc.* Ecclesiæ satisfaciens, omnem in futurum inter eos calumniæ materiam tam auctoritate Apostolica quam Regia deinceps penitus amputavit.

1113. *Henric. R.* *Beby.* Venerabilis autem Abbas *Joffridus* anno quarto adventus sui ad *Croylandiam* transmisit ad Manerium suum de Beby duos Monachos, scilicet Dominum *Benedictum*, & fratrem *Stephanum* tunc magnæ indolis juvenem, exhortans & exorans quatenus habitum sui Conventus nullatenus omitterant, & in auribus inclyti Comitis *Leycestriæ Roberti* tunc validissimi adolescentis, Burgensiumque suæ dictæ Civitatis negotia sui Monasterii prædicantes, se non inferiores ceteris fratribus suis ad alia prænominata loca pro eodem negotio destinatis in adquirendis fidelium Christi eleemosynis summopere demonstrarent. Quod mandatum sui Patris ut obedientiæ optimi filii vigilantius exsequentes, cum favore dicti Comitis, & gratia Dei cooperante in omnibus, plurima donaria suo Monasterio procuraverunt; habitum fratrum suorum nihilominus attentissime providentes, & multum melius quam unquam antea Maneria sua de Beby de *Suttona* & de *Stapiltona* cum omni genere animalium & carucarum ac carectarum aliorumque necessariorum utensilium abundantissime instaurantes.

1114. Porro anno quinto suo ex quo Pastorale officium susceperat venerabilis Abbas *Joffridus*, plurimis Christi fidelium eleemosynis ab omni terra & circumjacente provincia confluentibus copiosissime ditatus, immensisque auri & argenti cumulis impinguatus; omni etiam vicinorum comprovincialiumque adjutorio promisso confortatus; congestis etiam ex lapidicinis longinguis & propinquis cum multo labore diversorum marmorum magnis montibus; necnon ferro & calybe, cemento & calce, ceterisque omnibus operi suo necessariis sufficientissime præparatis: diem fixit quo novæ Ecclesiæ suæ fundamentum, suis parentibus & amicis in unum convocatis, & semper Domino opus suum prosperante, non in petra scandali, sed in lapide adjutorii Altissimi cum celebritate debita collocaret.

Advenit itaque dies diu antea multis desideratus, scilicet Sanctarum virginum *Perpetuæ* & *Felicitatis*, vera tunc inchoante, & vere convenerant comprovincialium immensi greges, amici etiam ac parentes Abbatis cum non vacuis manibus, scilicet præfatus venerabilis Abbas de Thorney *Robertus* germanus suus, & prætactus inclytus Comes *Leycestriæ Robertus*, necnon nobilis Comes *Northamptoniæ Simon*, sancti Martyris *Waldevi* consanguineus; illustrissimus etiam Baro, cognatus dictorum Abbatum, *Alanus* de *Credona* cum *Muriele* uxore sua, & cum *Mauritio* eorum primogenito filio, necnon cum *Mathilde* eorum primogenita filia: advenerat etiam nobilissimus Baro *Walterus* de *Cantilupo*, & *Emicina* uxor sua, illustrissima fœmina: aderat etiam strenuissimus Miles *Joffridus Redel*, & *Geva* uxor sua, & soror ejus Domina *Amicia*: Plures etiam alii Milites & Nobiles de tota provincia, afferentes diversa donaria in maxima copia, opus Divinum cum maxima devotione omnes juxta ordinem sibi præfixum benignissime aggredientes. Prius tamen invocata sancti Spiritus gratia, & illam Collectam, *Actiones nostras*, ipso venerabili Abbate *Joffrido* cum multis lacrimis subjungente coram Domino.

Conventus Nobilium, ad Ecclesia fundamenta ponend.

Frons Orientalis. Primum quidem lapidem angularem Orientalem contra Boream posuit ipse venerabilis Abbas *Joffridus* juxta illum, proximum lapidem orientalem posuit inclytus Miles, & Monasterio ab ineunte ætate amicissimus, *Ricardus* de *Rulos*, & super lapidem xx. libras operariis apposuit. Et juxta illum, proximum lapidem orientalem posuit præfatus Miles *Joffridus Ridel*, & super lapide x. Marcas dedit: juxta illum, proximum lapidem Orientalem posuit uxor sua Domina *Geva*, offerens unum incisorem in lapidcina de Bernak per biennium suis sumtibus dicto operi serviturum: & juxta

juxta illam, proximum lapidem orientalem posuit Domina *Avicia* soror 1114.
prædicti Militis *Joffridi*, offerens alium incisorem simili forma. Porro *Heuric. R.*
primum lapidem angularem orientalem contra Austrum posuit præfatus Abbas *Thorneyensis Robertus*, & super lapidem dedit operariis decem libras juxta illum, proximum lapidem orientalem posuit illustrissimus Baro, & cognatus Abbatum, *Alanus* de *Croun*, offerens super lapidem titulum Patronatus Ecclesiæ de *Frestona*: & juxta illum, proximum lapidem orientalem posuit Domina *Muriel* uxor sua, offerens super lapidem titulum Patronatus Ecclesiæ de *Toftis*: & juxta illam, proximum lapidem orientalem posuit *Mauricius* primogenitus eorum, offerens super lapidem titulum Patronatus Ecclesiæ de **Buttirwykys**: & juxta illum, proximum lapidem orientalem posuit filia eorum *Matilda* offerens super lapidem titulum Patronatus Ecclesiæ de *Burtona* in **Kesteben**, istos Titulos simul collectos obtulit præfatus *Alanus* Deo & sancto *Guthlaco* in manibus *Joffridi* Abbatis palam omnibus ad construendum Cellam *Croylandensium* Monachorum in aliqua prædictarum Ecclesiarum ubi præfatus venerabilis Abbas *Joffridus* magis decerneret expedire. Ipse vero *Alanus* & Domina *Muriel* uxor sua, primogenitusque illorum prætactus *Mauricius*, promiserunt se Cartas inde confecturos, & plura addituros, quandocunque consilio Abbatis cum majori deliberatione complaceret. Porro circinum frontis Ecclesiæ ab angulo usque ad angulum occupabant prædicti duo Comites *Simon* & *Robertus* & eorum Milites: videlicet lapidem in cono capitis orientalem versus Austrum posuit primum præfatus Comes *Leycestriæ Robertus*, offerens operariis super lapidem XL. Marcas ad dexteram ejus versus Austrum proximum lapidem orientalem posuit inclytus Baro *Walterus* de *Cantilupo*, & Domina *Emicina* uxor sua proximum, offerentes super lapides XX. Marcas, & juxta illam, posuit proximum lapidem versus Austrum inclytus Miles *Alanus* de **Fulbek**, donans operariis C. solidos. Et juxta illum, proximum lapidem versus Austrum posuit *Theodoricus* de *Botheby* Miles, & juxta illum *Lezelina* uxor ejus, donantes operi Ecclesiæ Sancti *Guthlaci* unum Toftum & duas acras terræ. Et juxta illam proximum lapidem versus Austrum posuit *Turbrandus* Miles de **Spaldynges** offerens fabricæ Ecclesiæ sancti *Guthlaci* omni anno decimas omnium ovium suarum. Lapidem in cono capitis orientalem ad sinistram versus Boream, juxta Comitem *Leycestriæ Robertum*, posuit prætactus nobilissimus Comes *Northampt. Simon*, apponens operariis C. Marcas. Et juxta illum proximum lapidem orientalem versus Boream posuit *Radulphus* de **Bernak**, & juxta illum Domina *Boass.* uxor sua, offerentes operi Ecclesiæ duos incisores in quadriennium servituros. Juxta illos proximum lapidem orientalem versus Boream posuit *Helpo* Miles donans fabricæ Ecclesiæ decimam suam de *Kyrkebya*. Et juxta illum proximum lapidem versus Boream posuit *Simon* Miles, & uxor ejus *Gizlana*, offerentes Ecclesiæ decimam de **Mortor** & de **Scapwik**. Et juxta illos proximum lapidem versus Boream posuit *Reynerius* de *Bathe* Miles, & uxor ejus *Goda*, offerentes operi decimam de *Houtona* & de *Birtona*. Isti prætacti duo Abbates, duo Comites, & duo Barones & eorum uxores, ac Milites, scilicet *Joffridus*, *Mauricius*, *Richardus*, *Radulphus*, *Alanus*, *Theodoricus*, *Helpo*, *Simon*, *Reynerius*, & *Turbrandus*, ac uxores eorum, totam frontem Ecclesiæ orientalem occupantes, prætacta donaria ad ædificationem dictæ sanctæ Ecclesiæ manu largiflua contulerunt.

Muri Boreales & Australes. Fundamentum vero muri Ecclesiæ borealis in lapidibus quadratis post venerabilem Abbatem *Joffridum* posuit Conventus de choro Abbatis: Fundamentum autem muri Ecclesiæ Australis in lapitibus quadratis post venerabilem Abbatem *Robertum*, posuit Conventus de choro Prioris.

Columnæ. Porro basim primæ columnæ muri borealis *Huctredus* Presbyter de **Depynges** posuit, & alii viri de eadem villa numero C. & IV. offerentes omni mense

1114. Henric. R. mense uno die labores suos usque ad dicti operis consummationem. Basim secundæ columnæ muri borealis juxta illos posuit *Johannes* Presbyter de *Talyngtona* & viri de eadem villa LX. offerentes omni mense uno die suos labores usque quo dicta Ecclesia consummaretur. Basim vero tertiæ columnæ muri borealis posuit *Stanardus* Presbyter de *Uffingtona*, & cum eo viri de eadem villa XLII. similiter omni mense uno die offerentes labores suos usque dictum opus finem debitum sortiretur. Ex opposito autem contra *Depingenses* basim primæ columnæ muri australis posuit *Turgarus* Presbyter de Grantham, & cum eo *Giva* & *Eilwardus* ambo Diaconi, & alii homines de eadem villa CCXX. offerentes operariis ad consummationem dictæ columnæ X. Marcas. Basim secundæ columnæ muri australis posuit *Turkillus* Presbyter de Pocham, & *Elwius* Diaconus, ac alii homines de eadem villa, offerentes operariis viginti quarteria tritici, & XX. quarteria brasii. Basim autem tertiæ columnæ australis posuit *Godescallus* Presbyter de Routzeby, & *Johannes* Diaconus, & viri cum eis de eadem villa LXXXIV. offerentes VI. Marcas operariis, & duos incisores in sua lapidicina, & cariagium petræ usque ad navim, & de navi usque II. *baiardours* servituros ad Ecclesiam.

Istis omnibus supradictis venerabilis Abbas *Joffridus*, completo sermone quem habuit ad omnes dum singuli suos lapides posuissent, concessit sui Monasterii fraternitatem, ac participationem omnium orationum, devotionum, ac aliorum bonorum spiritualium communicationem quæ fiunt in dicta Ecclesia, vel fient in futurum: insuper portionem prædictæ Indulgentiæ benefactoribus dicti Monasterii ab Episcopis *Angliæ* gratiosissime concessæ de tertia parte pœnitentiæ cuilibet pœnitenti à suis pœnitentiariis pro suis commissis impositæ: tandem super omnes data Dei benedictione universos tam viros quam mulieres ad prandium invitavit.

Prandium. Ipse namque venerabilis Pater Abbas *Joffridus* & suus germanus Abbas *Robertus* dum omnibus Monachis qui illo die de diversis Monasteriis confluxerant fere CCCC. Refectorium tenuerunt. Duo autem Comites duoque Barones cum uxoribus & Militibus suis ceteraque tota Gentilium multitudo comederunt in aula Abbatis. Porro VI. cunei qui VI. columnas statuerant cum suis uxoribus in Claustro discumbebant. Cetera populositas sub divo in Curia comedebant. Fueruntque tam nobiles quam ignobiles *Hospites* V.M numerati plures quam V. millia virorum ac mulierum ibidem tunc collectorum. Dominus enim dederat suam benedictionem, & omnes tam majores quam minores hilares & lætantes in Domino gaudebant, quin pro magno miraculo computabant, quod in tanto populorum contubernio Dominus arrideret sole serenissimo, & festum transigeretur absque omni murmure & jurgio; tam copiosam caritatem Deus omnibus de cœlo indulgebat, tam diligenter distribuentibus ipsi Monachi propriis manibus ministrabant, tam devote siquid minus complacuit tenendam patientiam precabantur.

Festo igitur cum omnium jocunditate & beneplacito feliciter consummato, Dominis etiam universis cum ceteris familiis ad sua dimissis; venerabilis Abbas *Joffridus* totusque suus sacer Conventus operi suo cœpto vivaci sollicitudine insistebant, quousque altius super terram cresceret, & quasi motabilem spiritum & nitentem ad æthera concepisset; Dormitorio ac Refectorio plene completis celsior Ecclesia circumjacentes arbores despiciens, super totius Marisci silvam adventantibus appareat. Commissa tandem totius operis præcipua cura Priori *Odoni*, & fratri *Arnoldi* dicti Monasterii Monacho Laico, sed Cementariæ artis scientissimo Magistro, venerabilis Abbas *Joffridus* aliis negotiis animum adhibens, & *Londonias* adiens, multo amicorum interventu, præcipue nobili Barone *Alano* & *Creoun* Regis tunc Dapifero procurante, Confirmationem sui Monasterii impetravit, in hæc verba.

Henricus

Henricus *Rex* Angl. *Epiſcopis* Angl. *Baronibus*, *Vicecomitibus*, *omnibuſque fidelibus ſuis* Francis & Anglis *ſalutem.* 1114. *Sciatis me conceſſiſſe & confirmaſſe* Joffrido *Abbati* Croylandiæ *& omnibus ſucceſſoribus ſuis, & Monachis ibidem Deo ſervientibus, omnes poſſeſſiones & libertates ſpecificatas in Charta Domini* Edredi *quondam Regis* Angliæ, *de qua Charta illuſtriſſimus* Rex Wilelmus *Pater meus mentionem facit in Charta Confirmationis ſuæ Monaſterio eidem inde facta. Et ideo præcipio quod habeant omnes tenuras & poſſeſſiones ſuas liberas & ſolutas ab omni ſervitio ſeculari, ſcilicet* Scotto, Geldo, *& omnibus auxiliis Vicecomitum & omnium miniſtralium eorum*, Hidagio, Danegeldo, Schiris, Hundredis, Wapuntagiis, Trithingis, *placitis & querelis*, *& ab omnibus operibus Caſtellorum, Arcium, Pontium, Portuum, viarumque ſuſtentatione, & omni Cariagio & Summagio & Navigio, & Regalium domorum ædificatione, & ab omni onere ſeculi ſint immunes.* *Henrici R. Charta.*

Concedo etiam prædicto Abbati & Monachis ſuis, quod ipſi habeant Francum plegium *in omnibus Dominiis ſuis in cuſtodia ſua; & prohibeo ne aliquis de hoc ſe intromittat, niſi ipſi & Ballivi ſui; cum* Socha, Sacha, Tol, & Tem, Infangthef, Hamſokne Gridbregre, Blodwithe, Murdro & Teſauro foreſtall. Flem & Flitte, & Ordel, *& aliis libertatibus quas Regia Poteſtas aliquibus aliis Monaſteriis dare conſuevit. Prohibeo ſimiliter ne aliquis alterius dominii capiat* Teloneum, Paſſagium, *vel genus aliquod vectigalis exigat infra fines & limites villarum ſuarum, ſcilicet* Croyland, Langtoft, Cappelade, & Wendlingburgh, *abſque dictorum Abbatis & Monachorum licentia & voluntate, ſub forisfactura* x. *librarum Theſauro meo vel Hæredum meorum quotiens hoc attentare præſumſerint, ſi convicti inde fuerint, ſolvendarum. Huic meæ Conceſſioni ex parte mea teſtes interfuerunt iſti ſubſcripti.* Robertus *Epiſcopus* Lincoln. Herveus *Epiſcopus* Helienſis *primus.* Warnerus *de* Luſors. Hugo *de* Eſſartis, *& alii plures, apud* Oxenford. *Anno Dominicæ Incarnationis Milleſimo Centeſimo Quarto decimo, & Regni* Henrici *Regis Quarto decimo.* Signum Regis ipſius.

Advenerunt autem ad Regis Curiam de *Francia*, dum hæc Confirmatio Regia noviter conſignata in Theſaurarii & Cancellarii manibus tractaretur, duo Illuſtriſſimi Domini mei Regis *Henrici* avunculi eorundem ex ſorore ſua proximi cognati, videlicet nobiliſſimus Comes *Bleſenſis* Dominus meus *Theobaldus*, & ſuus germanus tunc pulcherrimus adoleſcens Dominus meus *Stephanus* poſtea Rex *Anglorum*, ambo *Aurelianis* in Scholaſticis diſciplinis Magiſtri *Joffridi* quondam diſcipuli & alumni. *Theobaldus Bleſenſis, & Stephanus frater.* Qui ſuum veterem pædagogum & dulciſſimum doctorem gratiſſimis oſculis amplexantes, cum à Regiis Officialibus eum in quadam ſumma pecuniæ pro impetrata Confirmatione fiſco Regio perſolvenda calumniatum & triſtiſſimum cernerent; intellecta etiam ſui Monaſterii combuſtione, necnon & ejuſdem reædificatione per eum fortiter attemtata; liberaliſſimis animis in ſuum ſubſidium decem libras conferentes, prædictum Chirographum de Regalibus miniſtris obtinuerunt, & eum cum dicto Chirographo ad ſua lætiſſimum dimiſerunt. De dictis etiam duobus germanis Dominis meis largior ſermo in conſequentibus mihi merito incumbit; ſed præcurrentis temporis pauca præmittenda ſunt: & conſequenter eorum mirabilia geſta & permagnifica tunc in ſuo ordine ſtyli mei digniſſimo ſtudio ſuccedent, poſterorum notitiæ digerenda.

Paucis enim præcedentibus annis obdormierat in Domino apud *Eveſhamium* Monaſterium venerabilis Anachorita ſanctus *Wlſinus*, Monachus quondam *Croylandenſis*, & *Eveſhamenſis* Eccleſiæ comprofeſſus, qui prius apud *Pegelandiam Croylandiæ* pro Chriſti amore in ſumma abſtinentia recluſus, poſtmodum tœdio populorum ad *Croylandiam* confluentium, & ipſum ſuper ſua negotia crebro conſultantium, nimiumque pacem ſuæ animæ quotidie inquietantium, tempore duellii duorum fratrum Regis *Canuti* filiorum pro Regno *Angliæ* inter ſe concertantium, quæ quidem diſ- *Wlſinus Anachoreta.*

Q ſenſio

1114. ſenſio tumultum graviſſimum per totam *Angliam* in proximo minabatur,
Henric. R. ſe tranſtulit ad *Eveſhamium*, per totam viam faſcia ligatis oculis, ne relictas mundi vanitates iterum aſpiceret, & cordi ſuo quicquam inde [cordi ſuo] ingereret, & poſtea pœnitentiam faceret, oculos ſuos à mundi vanitatibus ſic avertit ne videret. Illuc vero ſanctus vir adveniens, in Capella ſancti *Kenelmi* Martyris, quam ipſe conſtruxerat, LXXV. anno ſuæ reclusionis ſemper Domino ſanctiſſime militans, & ad extremum vitæ ſuæ ſe perveniſſe percipiens, hujuſmodi exhortatorium ſermonem ad ſuos commonachos in ſupremo exitu habuiſſe dictus eſt.

Wlſini exhortatio. Domini mei & Confratres in Chriſto cariſſimi, tam venerabilis Pater Domine *Maurici*, quam ceteri univerſi hujus Cœnobii commonachi & commilitones mei, non vos tœdeat, quod illiteratus & omnino laicus doceam vos me multum doctiores, ſed multum omnibus ſenior, & in janua mortis jam conſtitutus, teſte conſcientia, vinculo caritatis attractus, ſalubria conſilia meis junioribus dare tento. Licet, ut bene noſtis, literas non noverim, tamen libro longæ experientiæ inſtructus, mandata Dei ſancta eſſe ſcio, mutuam caritatem multum in futuro meritoriam credo, patientiam in adverſis tenendam ſemper doceo, prudentiam in proſperis tenendam prædico, obedientiam obſervandam præcipio, continentiam conſervandam conſulo, ac omne opus bonum laudo, & mala univerſa prohibeo. Et apud vos Dominos meos literatos non differt ſi litera ſcribatur in membrana caprina vel ovina ſive vitulina, dummodo literæ doctrina ſit ædificatoria & divina: ita Patres mei, ſicut doctrina mea ſit ſimplex & aſinina, tamen aſinus in ſanctam Civitatem portavit Dominum, & in tam celebri triumpho non eſt dignatus Deus alium palefridum. Aſinus autem quo vicinius ad urbis mænia propinquabat, eo verius *Oſanna* diſcebat, & melius agnoſcens populum, ſuper veſtimenta puerorum audacius incedebat. Sic ea quæ longa ætate de ſtatu noſtri Monaſterii experimento didici, ſtatui vobis eo verius revelare, quo propius accedo ad vitæ terminum, futurus in proximo, propitiante Domino, concivis Angelorum, ibidem deprecaturus ut vobis aliquando occurrant, qui pro bene adminiſtrato iniquo *Mammona* recipiant etiam vos in æterna tabernacula.

De vita ſua. Natus & educatus non infimis parentibus in iſta patria, ſed pro cœleſti vita exilium eligens in regione remota apud celebre & ſanctum *Croylandenſe* Monaſterium, ſancti *Guthlaci* ſpeciale domicilium, cum Diabolo pugnaturus ſpirituale Monachorum tyrocinium ingreſſus, & fateor poſt anni circulum ſancti *Benedicti* Regulam ſum profeſſus. Cum vere laicus & literis minus aptus, inhabilis etiam omnino Monachorum choro, & *Marthæ* miniſterium penitus ignorarem in venalium foro; plurimis precibus penes venerabilem Abbatem dicti ſanctiſſimi Monaſterii, *Britmerum* nomine, obtinui tandem ad vitam Anachoreticam quam ſemper adoptaveram, apud illos in cella recludi, & tam pro totius congregationis negligentiis quam pro peccatis propriis die ac nocte jugiter Dominum deprecari. Votum itaque meum ibidem aliquanto tempore feliciter exequutus, ſæpius ut mihi tunc videbatur choris intereram cœleſtibus, quotidie colloquens cum cœli civibus, confortatus à Deo dulciſſimis revelationibus. Et ecce in tumultu qui tunc totam terram multum tribulabat, videlicet poſt mortem inclyti Regis *Cnuti* inter *Haroldum* & *Hardecnutum*, quis eorum videretur eſſe major & paterno ſceptro dignior, timore prælii præſagati tantus erat ad *Croylandiam* indigenarum concurſus, tantus in me quotidie irruentium virorum ac mulierum ſuper ſuas indigentias conſultantium ſtrepitus, quod ante mei pauperis tugurii oſtiolum tanquam ante fores Regii Palatii quotidie accubaret turba plurima populorum. Vix injunctum mihi Divinum Officium valebam tranſcurrere, vix vacabat vel unam Miſſam multotiens in die delibare; rariſſime, nec etiam nocturno tempore, regulare ſilentium poteram cuſtodire: ſed ab antiqua perfectione indies ceperam

peram deficere, & quasi projectus à facie Domini, jamjam Jurisconsultus & consolator egenorum dici, jam sanctissimus homo vocari delectatus, in profundum malorum & desperationem, recogitans annos meos, corruissem, nisi Dominus piissimus de sua peccatori promtissima gratia super statum meum Dominum *Avicum* hujus Monasterii tunc Priorem, & in carne mihi cognatum, in spiritualibus apud Regem & totius terræ Principes optimum consiliarium, & sanctissimum conscientiarum suarum confessorem, quid agendum decerneret, expetere inspirasset. Ne forte itaque in vanum currerem aut cucurrissem, transmisi; & remisit, ad ipsum citius accedendum, & pro firmo animæ meæ quiete plenissima & ad desiderium meum pace pacatissima, cum omni suo consilio & subsidio me deinceps fruiturum. Quanta instantia licentiam recedendi à sanctissimis confratribus obtinuerim, quot lacrimis sanctum Abbatem meum & ceteros carissimos commonachos dimiserim, quot intimis angustiis pulcherrimum locum reliquerim, non est jam dicendum per singula; sed tandem recedens & huc adveniens, annos egi multos in ista cella, homuncio fateor majoris apud mundum nominis, quam ante Deum meriti: veruntamen universis fratribus & vicinis quibus agnitus sum populis pro meo modulo grandis exempli.

1114.
Henric. R.

De Monasterio Evesham.

Ceterum de statu nostri Monasterii, qui semper mutabilis & nimis instabilis est, nunquam in prosperitate diu permansimus, quin quæ unus Abbas multa industria adquisivit, hæc successor suus primus seu secundus pudenda desidia dissipavit: verum huic Monasterio gravissimam tribulationem affuturam in proximo constanter prophetizo, ita ut manus omnium insurgant contra vos, & de terra vos tollere, vel in terram conterere, omnes & singuli delectentur. Sed utinam mendax propheta inveniar, & veritas non permaneat in verbis meis. Ab initio namque fundata fuit hæc Abbatia, prout me sæpe docuerunt seniores mei, & fabricata ab *Ecgewino* beatissimo Episcopo & Abbate nostro; quam prospere tenuerunt plures successores usque ad quendam nomine *Edwinum*, quo defuncto Monachi ejecti sunt, & pauci Clerici, dicti Canonici, introducti.

Testamentum Wlsini.

De Manerio de Baddeby.

Sed huic historiæ *Croylandensi* tot inserere Monasterii *Eveshamensis* antiquas immunitates & pessessiones, ad *Croylandiam* minime pertinentes, tot ab *Eveshamio* per tyrannos *Wicciæ* provinciæ Monachorum ejectiones, & iterum eorum per piissimos terræ Principes & Pontifices restitutiones; tot villarum & prædiorum totius Vallis adquisitiones, & eorundem sæpius alienationes: quæ omnia in schedula Sermonum Sancti viri ad instructionem posterorum de statu *Eveshamii* latius continentur, quam schedulam *Testamentum sancti Wlsini* soletis appellare: quin cum *Croylandiam* nihil tangant, supervacaneum & penitus inidoneum reputo hic imponere. Sed magis æstimo necessarium & nunc conveniens talia transilire, & illud quod de manerio de **Baddeby** inter cetera contexitur ad *Croylandiam* pertinente, de verbo in verbum prout sanctissimus Anachorita in suis extremis apertius exposuit, & intimius ammonuit, expediens arbitror hic per ordinem subrogare.

Post plurima ergo, tandem de Manerio de **Baddeby** sequitur ibi sic: *Tandem Domino* Walterio *Abbati successit Dominus* Robertus *proximus prædecessor vester, o Domine* Maurici, *quondam Monachus* Gemmeticensis, *qui quot terras Monasterii suis consanguineis dederit, vos melius me nostis, cum mutilationem tantam quotidie doleatis. Vos ergo venerabilis Pater Domine* Maurici, *qui nunc Monasterio nostro præsidetis,* **Neuhamp** *quondam manerium parentum meorum pacifice possidetis, de Firma vero de* **Baddeby** *adhuc restant anni pauci: consulo, & vestras conscientias onero, quatenus completo termino vestro, dictum Manerium suis justis possessoribus, scilicet Abbati & Monachis de* Croylandia, *integre restituatis; ac alia Maneria hujus Monasterii, & cetera bona ejus universa quæ justo titulo possidetis, debita diligen-*

 tia

Henric. R.

tia custodiatis, ut pro bene conservatis præmia perpetua a Deo consequamini, cum in Regno cœlorum, ut omnes speramus, fuerimus occursuri Amen. Hunc sermonem præfatum sanctum virum *Wlsinum* in suis extremis habuisse ad suos, paucis pro ornatu impositis, dictus est; & post sermonem statim in Domino obdormisse.

Præfato siquidem Abbati *Eveshamii Mauricio* successit ad dicti *Eveshamensis* Monasterii regimen Pastorale Dominus *Reginaldus* Monachus *Gloucestriæ*; cujus primis diebus cum terminus Centum annorum Firmæ de Baddeby compleretur, venerabilis Abbas *Croylandiæ Joffridus*, licet occupatus multum fuisset suam Ecclesiam necnon alia magna & sumtuosa ædificia nuper ab igne consumta reædificando; tamen cum Jurisperitis communicato consilio, & longo libramine examinans quid circa Manerium de Baddeby Conventus suus decerneret faciendum: licet Chartæ Originales combustæ fuissent, & Charta Restaurationis dictum Manerium continens quo in loco per prædecessorem suum *Ingulphum* Abbatem fuerat reposita, penitus ignoraret; censebant tamen & consentiebant universi Monachi *Croylandenses*, *Eveshamium* fore adeundum, & Manerium de Baddeby in jus Monasterii *Croylandiæ* repetendum; ac Rotulum Regium Domesday nuncupatum allegandum. Ille ut viri Religiosi si conscientiam haberent regulatam, cito redderent: sin autem confidentes in pecunia seu exemtione sua, cauteriatam cupidamque possiderent, & per nefas retinere contenderent; Regis Justitias esset adeundum, & ibi pro jure sui Monasterii viriliter decertandum. Quod & factum est. Venerabilis enim Abbas *Joffridus Eveshamium* adiens, & Manerium repetens, transcriptum Chartæ Restaurationis *Croylandiæ* ostendit, & inter cetera, etiam auctoritatem Regii Rotuli Domesday prætacti in suum auxilium allegavit. Abbas autem *Eveshamensis Reginaldus*, cognatis suffultus & amicis, & maxime consilio *Milonis* Comitis *Herfordensis* tunc apud *Eveshamium* demorantis, cujus viribus & verbis contra suos omnes adversarios fortiter obviabat, respondit breviter, cum esset ingeniosus nimium, & juvenis in temporalibus satis industrius, Manerium de Baddeby esse possessionem sui loci ex adquisitione Domini *Avicii* Prioris quondam dicti Monasterii sui, & cognati ejusdem Domini *Wlsini* nuper ibidem Anachoritæ defuncti, tanquam olim avitum patrimonium eorundem, ac à longo tempore suæ pertinens parentelæ. Accessit adhæc præsentia dicti Comitis *Milonis*, qui contra venerabilem Patrem Dominum *Joffridum* pertinacissime restitit, & ad defendendum dictum Manerium in Regis Curia contra Monachos *Croylandenses* se & sua omnia compromisit. Venerabilis autem Abbas *Croylandiæ* cernens timorem Domini in loco non esse, & Chartam Restaurationis, insuper primæ donationis Chirographum, sibi penitus deesse, infecto negotio *Croylandiam* repetiit; & exposito coram Conventu suo tam Comitis *Herfordensis* quam Abbatis *Eveshamensis* gravissimo responso, ulterius circa dictum Manerium sudores suos exponere desperavit. Et ædificationi Ecclesiæ suæ quam noviter diligentissime inceperat, animum totum dedit, illam procurans & promovens sollicite quoad vixit.

Croylandenses Baddeby repetunt.

Sed retinent Eveshamenses.

Hoc eodem tempore confirmavit Rex *Henricus* Manerium quondam nostrum de dono *Toroldi* Vicecomitis, & Cellam nuper nostram in eodem Manerio *Spaldingiæ* situatam, Monachis Sancti *Nicholai Andegavens*. Quæ quidem Confirmatio fuit eis à Rege *Henrico* concessa in hiis verbis.

Cella de Spalding.

Henricus &c. * * *

** Des. in MS.*

Eodem anno sequente mortuus est *Yvo Tailboys*, *Croylandiæ* semper hostis infestissimus, & in omni loco fortissimus adversarius, omnium Monasteriorum & Ecclesiarum Christi spoliator sacrilegus: sortilegiis in tantum deditus, ut etiam victoriosissimum Regem & conquestorem *Anglorum* in *Heliensis* Insulæ obsidione invitum induxerit quandam sacrilegam exercitui

Mors Yvonis Tailboys, & mores. sortilegiis deditus.

tui

tui præponere, & ejus carminibus & funestis incantationibus adversarios non posse resistere, suis falsis pollicitationibus fecerit credere. Quod secus palam omnibus & vanum visum ac compertum est. Ipsa namque super pontem quem milites ultra paludes ad transeundum componebant, in quadam lignea turre celsius evecta, citius enecta est: Dum enim milites cum operariis paululum processissent, occurrebat à latere sagacissimus Baro *Herwardus* de *Brunna*, arundinetum proximum inflammans, & tam Magam quam milites omnes foco & flamma extinguens, sed & opus inceptum in cineres redigens quicquid supra uligines apparebat. Sicque quod stultissimus *Yvo* contra Deum & homines cum multa superbia composuit, victoriosissimus *Herwardus* sua sapientia dissipavit. Idem *Toroldum* Abbatem de *Burgo* manu militari de vicinis saltibus & silvis *Herwardum* ejicere sua solita pompatica verbositate consuluit: sed venerabilis Abbas ac majores proceres fuerant angustias silvarum ingredi formidantes, cum *Yvo* assumtis omnibus pugnatoribus ad dextram silvas intrasset, *Herwardus* cum suis ad sinistram erumpens, Abbatem cum omnibus proceribus sine custodia relictos statim cepit & abduxit; ac usque tria Millia Marcarum pro sua & ceterorum redemtione persolvisset, cum multa afflictione in locis abditis custodivit. Taliter *Yvo Toroldum* Abbatem in foveam cadere compulit, & sui Monasterii omnes pecunias emungere in manus hostiles coegit. Erat etiam adulator assuetissimus Regibus tam Patri *Wilelmo* quam filiis ejus; sed levissimus transfuga, cum nullo bene constans, nunc partes *Wilelmi* secundi fovens, mox *Roberto* fratri seniore favens & tumultum maximum faciens, tandem ex *Anglia* exlegatus est, & ad *Robertum* se totum contulit; quem iterum deseruit, & juniori fratri se junxit, dum potentiorem vidit, dum pecuniosiorem sensit, dum prudentiorem ad superanda certamina æstimavit. Perfecto namque triumpho inclyti Regis *H.nrici*, & *Roberto* fratre suo securæ custodiæ commendato, totus exercitus in sua dimissus est, & prædictus *Yvo* ad suam uxorem Dominam *Luciam* apud Spalding Curiam suam tenentem cum multa extollentia est reversus. Ubi post non multos annos paralysi obiit dissolutus; quem sua uxor modico planctu, sed vicinorum omnium grandi plausu in Prioratu *Spaldingiæ* sepelivit.

Henric. R.

Yvone mortuo,

Post obitum ejus uno mense vix emenso, illustri adolescenti *Rogero* de *Romara*, filio *Geroldi* de *Romara* maritata, & à seniore fratre viri sui *Wilelmo* de *Romara* Comite *Lincolniæ* plurimum honorata, omnem memoriam *Yvonis Tailboys* funditus est oblita. Ante patrem quidem obierat unica eorum filia, sponso nobili tradita; sed ne radices altas figerent in mundo spuria vitulamina, omnem sobolem securi Domini succedente deperiit linea viri malefici maledicta. Quid ergo tibi jam prodest, in Christi servos & omnes tuos convicinos, O *Yvo* semper sævissime, sic contra Dominum surrexisse? In terram lapsus es connumeratus cum mortuis, in puncto ad inferos descendisti successor veteris *Adæ*, testa fragilis, glomum cineris, lutum fictile, pellis morticina, vas putredinis, fomes tinearum, cibus vermium, derisio superstitum, abjectio supernorum, servorum Dei sicut quondam publicus hostis, sic à cœtu Sanctorum, sicut verisimiliter supponitur, exul & extorris, ac tenebris exterioribus tuis innumeris demeritis deputandus.

Uxor ejus vix mense elapso alii marit.

Cernens autem nobilis Baro *Alanus* de *Credona* dictum Regem *Henricum* Cellam de Spalding Monachis *Andegavensibus* confirmasse; Manerium etiam de Baddeby viribus & potentia *Milonis* Comitis *Herfordensis* penes *Eveshamium* remanere; tam gravi dolore in suo animo contritus est, quod in lectum decidens etiam de vita desperatus est. Sed Dei pietate tandem convalescens, Regis Curiæ in perpetuum valedixit: deportatus enim in lectica caballaria ad Manerium suum de *Frestona*, celerem nuncium pro venerabili Abbate *Croylandiæ* accersiendo direxit, & ipsum conscientiæ

Alanus de Credona.

Henric. R. suæ specialissimum Confessorem de mundi vanitatibus relinquendis, de donariis Ecclesiarum quas ipse aliquando Deo & sancto *Guthlaco* promiserat conficiendis consuluit; insuper totam suam animam suæ custodiæ obtulit, & ad nutum sancti Abbatis totam dispositionem suæ Curiæ dependere in omnibus imperavit. Vixerunt adhuc Personæ de *Tofto*, de *Frestona*, & de *Butirwico*; nihilominus convocatis proximis consiliariis & amicis, *Cella de Freston.* ad Cellam Monachorum in Ecclesia *Frestoniæ* de Monachis *Croylandensibus* construendam, septem Ecclesias in proprios usus possidendas, invocato sancti Spiritus septenario juvamine assignavit, faciens Chartam de dictis Ecclesiis ac aliis suis donariis Deo & Ecclesiæ sancti *Guthlaci* de Croyland in manum reverendi doctoris & confessoris sui Domini *Joffridi* Abbatis in hunc modum:

Charta Alani de Creoun. *Sciant omnes tam præsentes quam futuri quod ego* Alanus *de* Creoun *&* *uxor mea* Muriel *concedimus & donamus Ecclesiæ sancti* Guthlaci *de* Croyland *libere & quiete in perpetuam eleemosynam Ecclesiam de* Frestona *cum omnibus decimis & consuetudinibus quæ ad illam pertinent, scilicet terram Ecclesiæ & croftum juxta Ecclesiam, & quinque tofta in* Frestona, *& quatuor bovatas terræ, cum prato, de nostro Dominio liberas & quietas ab omni servitio & geldo & consuetudine. Et Eccl siam de* Butterwik *& omnia quæ ad illam pertinent: & Ecclesiam de* Toft *similiter cum omnibus decimis, & terra, & aliis pertinentibus, & cum tofto* Blanchardi, *& cum terra de nostro Dominio. Et Ecclesiam de* Warneburne *cum omnibus pertinentibus, scilicet cum terra sua, & cum bosco. Et Ecclesiam de* Stonnesby *cum omnibus ad illam pertinentibus. Et similiter Ecclesiam de* Claxeby *cum omnibus pertinentibus suis. Et Ecclesiam de* Burton *cum decimis & aliis pertinentibus, scilicet* III. *bovatas terræ cum prato, & unum de nostro dominio cum prato. Istas Ecclesias cum omnibus quæ ad illas pertinent, & cum emend tionibus quas faciemus, donamus in perpetuum ad victum & ad vestimenta Monachorum qui servient Deo in Ecclesia sancti* Jacobi Frestoniæ; *inprimis pro animabus Patris & Matris Regis, & pro vita & salute sua & suorum, & pro animabus patrum & matrum nostrarum & parentum & prædecessorum nostrorum, & pro salute nostra & animarum nostrarum. Præterea concedimus eis decimam denariorum de feria nostra de* Botulfston, *& pasturam ad animalia sua cum animalibus nostris in omnibus locis. Hii sunt testes,* &c. cum cereo signo ejus.

1107. Magnificus autem Rex *Anglorum Henricus*, hoc tempore *Roberti* fratris sui ac aliorum suorum adversariorum à Deo sibi præstita felici victoria, intima devotione gratias multiplices accumulans & exolvens, tam Episcoporum & Abbatum totius Cleri *Angliæ*, quam Comitum, Baronum, Optimatum & Procerum totius Regni sui celeberrimo Consilio apud *Londonias* *Consilium London.* constituto, sui cordis proprio & sanctissimo motu, coram omnibus coadunatis Investituras amodo Ecclesiarum per Annulum & Baculum in *Rex Investituras Ecclesiarum remittit.* perpetuum remisit, Electiones Prælatorum omnibus Collegiis libere concessit, Episcopatuum ac Abbathiarum vacationes successoribus restituendas integre promisit, ac omnia alia quæ sancta Mater Ecclesia diu antea suspiraverat, Regali munificentia contulit, suis tantum Juribus Regalibus sepositis & exceptis. Quantum tunc gaudium agitabat Clerus, quam devotus arridebat populus, quam solemniter & sancte omnes & singuli Regis animum ad sidera extollebant, nullus ediceret, nec *Tullius* edoceret. Illa namque vice venerabilis Archiepiscopus *Cantuariensis Anselmus*, assistente sibi reverendo Archiepiscopo *Eboracensi Girordo* uno die sex Episcopos à suis Ecclesiis Canonice electos consecravit.

Rex Monaster. de Reding instit. Insuper ad Divinum servitium ampliandum Rex devotissimus Monasterium pulcherrimum apud Redinges magnis sumtibus fundavit ac Religiosis Monachis commendans, multis terris & tenementis, plurimis possessionibus & prædiis, magnis libertatibus & privilegiis, ac postremum omni Regio favore fovit, & coæquum ceteris majoribus condidit & effecit.

Restau-

Restauravit hoc eodem temporis momento inclytus & devotus Comes *Lincolniæ Gilbertus* de *Gaunt* Monasterium antiquissimum, sed *Danorum* vesania quondam concrematum, & multis annorum cursibus omnino desertum, & feris ac pecudibus frequentatum, non longe à *Lincolnia* versus orientem super crepedinem fluvii quem *Withmum* dicimus, Bardeney nomine, situatum, cui cum multis possessionibus & redditibus decimas omnium Maneriorum suorum ubicunque per *Angliam* contentorum gratantissime assignavit. Quam plurimi nobilissimi Baronis *Alani* de *Creoun* exemplo provocati, Monasteria fundabant, ditabant, & ornabant. Isti *Beccensium* Monachorum construebant Cellas, & plures Ecclesias conferebant. Illi *Cluniacensium* congregationes adducebant, & tam Ecclesiis quam aliis possessionibus largissimis dotabant.

Henric. R. Gilbertus de Gaunt Abb. de Bardeney. restituit.

Alii alia Monasteria ornant.

Porro venerabilis Pater Abbas *Joffridus* de Regio Consilio *Croylandiam* accelerans, saluberrimum statutum suis edidit commonachis, pro variis debitorum negligentiis & omissionibus omnibus temporibus observandum. Et ut verbis ejus utamur, in hac forma:

Ego Joffridus *peccator, Ecclesiæ gloriosi Confessoris & piissimi Anachoritæ* Guthlaci *Abbas dictus, Divino consilio, & fratrum meorum consensu à Deo mihi commissorum, stabilivi pro salute & requie animarum patrum & matrum nostrarum, fratrum & sororum nostrarum, parentum & omnium benefactorum nostrorum, & pro omnibus quibus obnoxii & debitores sumus, & quibus Eleemosynas, Missas, & Orationes spospondimus, & quorum eleemosynas recepimus, in ultimo die Mensis* Maii *Mandatum pauperibus facere, & eos pascere, & unicuique pro Christi amore unum denarium erogare, ut ipsi nos pascant & reficiant in nostra ultima necessitate. Scimus enim quod multas sponsiones jejuniorum, orationum, missarum Deo & benefactoribus nostris spospondimus, unde studiosi quod nec redditores fuimus, sed ut miseri & negligentes plura omisimus, pauca persolvimus. Ideoque istud bonum Mandatum quod prædiximus, Deo miserante, statuimus, ne mendaces erga Deum & animas eorum quibus obnoxii sumus, inventi ut falsi promissores simus. Precor ergo devoto corde & verbo dulcissimo fratres & successores meos, ut istud bonum statutum teneant & custodiant, ut animæ eorum semper in Christo Domino requiescant. De decima de* Morburne *panis ad istud Mandatum suscipietur, & de decima de* Elmingtona *denaria ad companagium capientur.*

Joffridi statutum de Mandat. ult. Maii.

Benignus & favorabilis negotiis omnibus *Croylandiæ* fuerat venerabilis Episcopus *Lincolniæ Robertus*: tamen à *Stowensibus* Monachis *Eyneshamium* translatis, jugi maledictione abominabiliter execratus, eo quod suum Monasterium, Regibus & Comitibus terræ carissimum, & multis donariis ditatum, de loco pinguissimo, & rivo pulcherrimo Trente cognominato, ad locum sterilem & omnis opulentiæ indigentem, ductus soli cupiditate, ipse tunc Justitiarius Regis manu Regia deportavit. Cumque suum *Eyneshamium* Regio *Redingensi* parificandum jactaret, Regis indignationem tantam incurrit, ut Justitiarii officio privatus, deinceps damnis & injuriis angustiatus, nec *Eyneshamium* juxta propositum compleret, neque suam Curiam dapsilitate solita festivaret. De cujus vita suus *Huntyngdoniensis* Archidiaconus *Henricus* dicit sic; *Quia multis secularibus solent ante mortem acerbissima contingere, quid ante finem venerabili nostro Episcopo* Roberto *contigerit edisseram. Qui Justitiarius* Angliæ *summe fuerat formidatus, in ultimo vitæ suæ anno bis implacitatus à Rege per quendam Justitiarium ignobilem, damno gravissimo cum magno dolore bis afflictus, tanto stupore angariatus est, ut cum ego jam Archidiaconus ejus inter prandium juxta eum recumberem, lacrimas eum fudisse viderim: Causam quærens*, Quondam, *inquit*, astantes mihi pretiosis induebantur; nunc multæ Regis, cujus semper gratiæ maxime studui, compulerunt eos agninis vestiri. *Tanta vero post hæc desperatione de Regis amicitia usus est, ut cum laudes egregiæ quas Rex de illo absente dixerat, ei retractarentur, suspirans dixerit,* Non laudat Rex quempiam

Robert. Linc. Stowenses Monach. Eynesham. transf.

Henr. Hunt. [in Libro de contemtu mundi.]

Henric. R. piam suorum, nisi quem voluerit funditus delere. Post paucos inde dies apud Wodestok, ubi Rex conventum hominum & ferarum statuerat, dum dictus Episcopus loqueretur cum Rege & Episcopo *Sarisburiensi Rogero*, qui tunc post Regem summus erat in Regno, percussus est Apoplexia, vivus
Robertus Ep. Linc. ob. 1123. tamen sed elinguis in hospitium suum deportatur, & Rege præsente mox expiravit. Cujus Epitaphium hoc est:

Pontificum Robertus *honor quem fama superstes*
Perpetuare dabit, non obiturus obit.

1109. *Matildis Henr. R. filia, Imp. desponsata.* Dum vero gloriosissimus Rex *Henricus* in Regno suo prosperatus, omnium circumjacentium regionum auribus insonaret, missi sunt ab *Almannorum* Imperatore *Henrico* nuncii, statura proceri, cultu perspicui, dignitate principes, opibus præponentes, filium Regis in Domini sui conjugium postulantes. Tenens ergo Curiam suam *Londoniis* splendidissimo apparatu, omni deliciarum luxu, maximo Baronum conventu, sacramenta depostulans de Connubio filiæ suæ ab imperatoris recepit legatis in festo celebri Pentecostes. 1110. *In Alemann. transmissa.* Anno igitur sequente transmissa est Domina, tanta jocalium coruscans copia, tanta legatorum excellentia, tanta Thesaurorum consequente pecunia; quod in omnium expensas ab unaquaque hida per totam *Angliam* tres solidi solvebantur.

1109. *Obiit Anselm. Arch. Cant.* Obierat hoc intermedio sanctissimus Christi philosophus & excellentissimus *Cantuariensis* Archiepiscopus *Anselmus*, Doctor egregius, fortissimus Ecclesiæ murus, omnium oppressorum patronus, fidei Christianæ prædicator devotissimus, & Angelicæ puritatis æmulator tenacissimus. Cui successit ad Archiepiscopatum *Cantuariæ* de Regia Collatione *Radulphus* Episcopus *Roscestriæ*.

1111. Imperator autem *Henricus*, qui proprium Patrem senem & decrepitum, abjecto pietatis & reverentiæ timore, incarceraverat & morti compulerat; etiam contra Ecclesiam dolosa machinamenta & nimium horrenda hoc tempore fabricabat. *Henric. Imp. Romam petit,* Pergens enim *Romam* cum Regio comitatu, ut ad Dignitatem Imperatoriam à Domino Papa consecratione debita inungendus, cum ad portam *Angeli* adveniret, & Dominus Papa nihil sinistrum suspicans, cum Cardinalibus & Clero ad eum honorifice recipiendum cum Crucibus & multis luminaribus occurSaret, subito Papam cum *Papam Paschalem 2. capit.* omnibus Cardinalibus cepit, & strictissimæ custodiæ commendavit, arctissime conservans, usque quo novum Privilegium de Investituris Ecclesiarum per Annulum & Baculum Ecclesia sibi concessit, & Papali bulla obtinuit consignatum. In Imperatorem pariter inunctus, quod Pater ejus quinquaginta annis in Imperio nancisci non poterat, tanta falsitate cepisse gaudebat: sed frustra. Nam sanctissimus Papa *Paschalis* anno proximo sequente *Lateranis* in Basilica *Constantiniana* convocata synodo ge-
1112. *Synodus Lateran.* nerali, omnium Archiepiscoporum, Episcoporum, & Abbatum, necnon totius Cleri congregati consensu, quassavit illud *pravilegium* potius quam privilegium, quod anno præterito ab eo extorserat Imperator *Henricus*: surrexitque *Gerardus* Episcopus *Engolismensis*, & in *Aquitania* sedis Apostolicæ tunc legatus, Decretum sanctæ Synodi patenter omnium auribus legens, & tam dantes quam recipientes de manu Laicali Ecclesiasticas dignitates in perpetuum anathematizans, acclamantibus omnibus qui aderant, *Fiat*, *Fiat*, *Amen*, *Amen*. Iste *Paschalis* Papa concessit Abbathiæ *Monast. Botulphi Colcest.* sancti *Botulphi Colcestriæ* magnam Absolutionem in festo sancti *Dionysii* & Octabis sequentibus, omnibus peregrinis de commissis vere confessis & contritis, perpetuis indultam temporibus duraturam. Præfatus vero *Gerardus Engolismensis* Episcopus, sicut hac tempestate contra prætactum pravilegium erat pugil fervidus & devotus, ita in Schismate *Petri Leonis* contra Catholicum Papam Innocentium erat hostis Ecclesiæ pertinacissimus, & in sententia excommunicationis mortuus & abjectus.

Porro

Porro *Gerardo Eboracensi* Archiepiscopo suprataсto successerat *Thomas*; 1114.
cui post modicum *Turstanus* omnium optimus, excepto quod *Cantuariensi* *Henric. R.*
Archiepiscopo *Radulpho* obedientiam facere diutius detrectabat. *Rosensi* *Thomæ Eborac. succ. Thurstanus.*
vero sedi post *Radulphum Arnulphus* Abbas de *Burgo* præfectus est, & ab ipso Archiepiscopo consecratus.

Hoc momento temporis venerabilis Abbas *Joffridus* usum devotissimum *Joffridi Constit. de disciplina in Parasceue.*
Croylandiæ induxit continua devotione in *Paraseue* observandum. Constituit enim, & perpetua faciendum obedientia omnibus suis successoribus injunxit, ut in die Passionis Domini nostri *Jesu Christi*, quem *Parasceuen* Divina pagina nominat, Abbas istius Domus sese coram omnibus in Capitulo exsulat, & verbera propriæ carnis regulariter suscipiat, & totus Conventus in ordine suo id idem faciat; ut sicut Dominus *Jesus Petrum* Apostolum post negationem suam misericorditer respexit, & ipse dolens de commisso peccatum suum amare planxit, ita nos de sua misericordia ipse respiciat & nos peccata nostra amare plangere faciat; & sicut ita faciendo passionis suæ participes efficimur, sic & gaudiorum resurrectionis suæ participes efficiamur. Amen, Amen.

Maximus terræ-motus in Italia fuit hoc tempore, ut multi muri cade- 1117.
rent, magna mœnia everterentur, & grandis villa de loco ad locum lon- *Terræmotus.*
ge remotum transponeretur. *Mediolani* etiam tunc hoc mirabile contigit & *Solonem* Philosophum multis reddidit memoratum. Cum enim plu- *Mirabile Mediolani.*
res Patriciæ dignitatis de re publica Civitatis *Mediolan.* sub quadam turre collecti tractarent, vocatus est unus ex nomine suo ut exiret: quo tardante, venit quidam prece convincens quatenus comites consilii paululum relinqueret, & citius negotio audito brevissime repedaret. Vix itaque domum exierat, & turris corruens ceteros omnes oppressit. Hoc terræmotu cum etiam *Anglia* in multis provinciis gravissime vexaretur, verum Ecclesiæ *Croylandensis* opus recens, & adhuc sine constabiliente nave tenerum, proh dolor! in australi muro corporis sui horribilibus orificiis dehiscens, proximam ruinam minabatur acturum, nisi Carpentariorum industria longissimis trabibus & tignis transversis stabili concordia, usque ad navis impositæ confœderationem deinceps solida constantia fulciretur.

Matildis autem *Anglorum* Regina, & *Scotorum* gloria, pauperum alumna, 1118.
& omnium miserorum refugiaria, *Croylandensis* Ecclesiæ ac Abbatis *Joffridi* *Matildis Regina obiit.*
specialissima Patrona, hoc tempore obiit, & *Westmonasterio* requiescit, prout schedula vestra dicit. Cujus Epitaphium tale fuit.

O Regina potens Anglorum linea Regum,
Scotos *nobilitans nobilitate tua.*

Et post multa de morum prærogativa sic,

Prospera non lætam fecere, nec aspera tristem;
Aspera risus ei, prospera terror erant.
Non decor effecit fragilem, non sceptra superbam;
Sola potens humilis, sola pudica decens.
Maii *prima dies nostrorum nocte dierum*
Raptam perpetua fecit inesse die.

Solvere promissa de præmissis rota raptat. Hac autem tempestate qua piissima Regina mortalia relinquebat, ut mala sola non eveniant, sed dicant multiplicata, *Incurvare, ut transeamus*; dissensio gravissima inter duos Reges, *Francorum* scilicet & *Anglorum*, surrexerat in immensum. Causa discordiæ Dominus meus inclytus Comes *Blesensis Theobaldus*, pro- *Theobaldus Blesensis.*
missus in præcedentibus, extiterat, Regi *Francorum Ludovico* pro sua sanctitate contemtui habitus, & derisoriis injuriis sæpenumero à Regiis tyronibus lacessitus: quod Regi *Anglorum* non latuit, qui suæ cognationis generosam parentelam sic angariari compatiens, ad eundem præclarissimum Comitem, semper dicendum Dominum meum *Theobaldum* nuncios direxit,

Henric. R. Gilbert. Westm. & Joffridus Croyl. n Franciam missi.

1117.

videlicet *Gilbertum Westmonasterii* & *Joffridum Croylandiæ* Abbates, ambos *Francia* genitos & nutritos, ambos in septem Liberalibus Artibus insignes Doctores, sensu celebres, senio reverendos, præfato Domino meo carissimos, & omnibus *Belgicæ Franciæ* notissimos & amatos. Donati magnis sumtibus à Rege, non tanquam Regales nuncii procedunt, sed tanquam indigenæ suos contribules visitaturi, & contemporaneos Magistros *Parisiis* ac *Aurelianis* salutaturi; subito per itenerandum ad Comitem divertunt sine strepitu & pompa, negotio citius nuntiato discedunt, semper ad *Angliam* retrahentes, navibus etiam *Neptuno* superato, Regi in responsis referunt, ipsum in *Normanniam* Comitem Regis colloquio festinantius accessurum. Laudatus uterque nuncius ad suum Monasterium prospere reversus, sed de immensa pecunia quam secum de suo Monasterio quisque tulerat, fere ad ultimum quadrantem vacuatus est.

Theobaldi. Blesensis genus & mores.

Jam prædicti Domini mei præclarissimi Comitis *Theobaldi* decet sanctissimos mores proponere, eleemosynas ostendere, quam devotus æmulator extiterit sancti Patris nostri *Job*, quem omni tribulationis genere *Sathan* tribulaverat, pro meo modulo posteris demandare. Senior enim *Stephanus* Comes *Blesensis* de uxore sua Comitissa *Ada*, filia gloriosissimi Conquestoris *Anglorum* Regis *Wilelmi*, tres filios genuerat, scilicet *Theobaldum* primogenitum postea Comitem *Bles.* de quo superior sermo agitur; & *Stephanum* secundum filium, postea Comitem *Moretolii* & Regem *Anglorum*; & *Henricum* tertium filium suum, postea Monachum, deinde *Wynton.* Episcopum, & in *Anglia* sedis Apostolicæ legatum. Sed de duobus posterioribus fratribus sermo postea largior fiet, de *Theobaldo* primogenito penna jam tangat, de quo *Galfridus* Abbas *Clarevallis* in suo [a] secundo libro de Miraculis sancti *Bernardi* scribit sic: *Fidelissimum Principem Comitem* Theobaldum *in magna tribulatione probatum, non minus mirabiliter quam misericorditer Dominus liberavit. Is nimirum potentissimus in Regno, & secundus a Rege, totus tamen eleemosynis deditus, & studio pietatis intentus, omniumque servorum Dei, sed specialiter* Bernardi Clarevallensis *amator devotissimus erat. Quem eatenus impugnari & affligi passus est Deus, ut Rege pariter & vicinis potentibus cunctis fere conjurantibus in eum, usque adeo* [*ut*] *de ejus evasione desperaretur, ut publice quoque jam insultaretur religioni, pietati detraheretur, eleemosynis derogaretur; Monachi & Conversi inutiles, ejus milites & balistarii dicebantur. Nec modi apud extraneos, sed in ipsis quoque Civitatibus ejus & Castellis ejusmodi* [*jam*] *blasphemiæ personabant.*

Galfridus Abb. Clarevallis.

Arnaldus Abb. Bonevallis.

Et *Arnaldus* Abbas *Bonevallis* de eodem post multa sic [b] scribit: *Non defuit viro* [*Dei*] (*scilicet Comiti* Theobaldo) *inhianti cælestibus, magni ponderis & horrendi temtatio, sed aggressus est eum tam Rex quam Principes, & commota est & contremuit terra; & quasi iratus ei esset Deus, rapinis,* [&] *incendiis fere omnia ad eum pertinentia depopulatoribus exposita erant, & operuit faciem terræ Regis exercitus, & passim omnia vastabantur. Nec erat ei tutum resistere vel obviare persecutoribus, quia & sui deseruerant eum, manifeste* [c] *insectantes; & qui remanserant, in* [d] *subsidiis non ad.*

a Qui & quartus, c. 3. *b* l. 2. c. 8. *c* Infestantes. *d* Insidiis non ad subsidia erant.

Cetera desunt.

Inserenda Pag. 104.

--- vendendis, recipiendos, ut dictus inunctus in suis extremis melius custodiatur, dum servientes pro suo labore speciali præmia consequantur. Insuper volumus quod omnia bona decedentis fratris per Priorem & Camerarium vendantur, & pro anima fratris defuncti pecunia pauperibus erogetur, vel pro psalteriis dicendis minoribus Clericis tribuatur. Abbas autem supervideat ut omnia modo debito compleantur. Habeat etiam omnis frater lecto decumbens aliquem fratrem sibi vacantem ex licentia Prioris quemcunque maluerit eligere de Conventu, qui custodiat ipsum, & in omnibus sibi serviat, dum tamen Infirmarius in Conventu suppleat vices suas. Præfatus autem serviens Infirmitorii adjuvabit Priorem ad celebrandum, & Clericus Infirmitorii Infirmarium vel alios senes, qui ibidem voluerint celebrare, dum tamen non impeditus fuerit per servitium alicujus infirmi. Accipiet autem dictus serviens Infirmitorii honestam liberationem de pane, potu, & coquina, prout unus ministrorum in aula Abbatis percipere hactenus consuevit, & quatuor solidos pro suo stipendio percipiendos de Cellario annuatim. Si vero Conventus totus in Refectorio comederit, & nullus infirmus in Infirmitorio fuerit, dictus serviens Infirmitorii ante nolam pulsatam in Refectorio ad suum prandium non recedet, quod si pro suo solatio, recreatione, vel minutione Monachi in Infirmitorio comederint, serviens Infirmitorii eis serviet quousque omnia eorum victualia eis fuerint apposita, tuncque recedet ille ad prandium suum nisi fuerit à Priore vel à seniore discumbentium revocatus, afferetque tunc panem suum & Monachi discumbentes de suis escis companagium largientur. Secundo die si jussus fuerit remanere tunc Clericus suum panem afferret, & sic alternis diebus sibi invicem panem invenient, & Monachi escas dabunt. Coci famulus eorum reliquias ad suum prandium habebit, & si nihil vel minus dimiserint, eleemosynarius ei victualia exhibebit. Prohibuimus etiam *Wlsino Barbour* & Clerico nostro ac Coco nostro ceterisque servientibus nostris, ibidem quibuscunque, ne faciant vel permittant fieri aliquem attractum secularium virorum, puerorum vel mulierum, in Infirmitorium, de villa vel aliunde, unde scandalum, gravamen, inquietudo, infirmis potuerint evenire. Et volumus quod nullus secularis radatur vel flebotometur infra officium Infirmitorii absque licentia Abbatis vel Prioris vel in eorum absentia præsidentis. Præcipimus etiam quod dicti tres famuli nostri, scil. Serviens, Clericus, Cocus, jaceant omni nocte in Infirmitorio pro variis periculis quæ poterint contingere, nisi de Priore licentiam habuerint aliquid in villa occupandi, sed hoc rarius concedatur. Quod si contra quicquam præmissorum aliquis prædictorum famulorum nostrorum fecerit, qui in culpa fuerit, amittet liberationem suum per unam septimanam absque aliqua gratia sibi super hoc facienda. Tot & talia statuta de famulis Infirmitorii nostri tam pro futuris quam pro præsentibus edidimus, quod juxta sacrosanctam regulam nostram quam professi sumus nobis maxime incumbit providere, ne infirmi nostri aliquam negligentiam patiantur. Concessimus etiam tunc Serjantiam nostræ Ecclesiæ [a] *Senianno* de *Lek* qui veniens coram Conventu in nostro publico Parliamento similiter juramentum præstitit quod fidus & fidelis nobis existeret, & officium suum diligenter ut hactenus custodiret, recitavimusque illi officium suum scilicet quod sit intendens in Ecclesia tam in noctibus quam diebus, & ipse illuminabit omnia luminaria Ecclesiæ præterquam circa magnum altare, & extinguet temporibus debitis, & pulsabit omnes pulsationes tam noctibus quam diebus in Ecclesia quum habuerimus plures campanas, præterquam in XII. lectioni-

[a] Semanno.

 bus

bus ad altam Missam, ad Vesperas, ad Matutinas, & pro obitibus lectis in Capitulo post Capitulum, quia tunc Monachi eas pulsabunt, & quotidie pro celebrantibus ad magnum altare & eorum ministris vestimenta exponet, & faciet etiam omnes cereos tam Paschalem cereum quam alios officio Sacristæ pertinentes, adjuvabit insuper Subsacristam ad pinsendum oblationes & hostias pro Conventu quoties opus fuerit, nec mulieres suspectas in cameram suam ducet, nec in aliqua privata loca intrare permittet unde suspicio mali vel aliquod scandalum sibi seu Monachis poterit exoriri, nec etiam exterius pernoctabit sine Prioris licentia seu Sacristæ, aliquo fideli de aliis servientibus nostris qui nobis jurantur ad Ecclesiæ custodiam in ejus absentia per Sacristam cum consensu Prioris medio tempore substituendo ---

CHRONICA De MAILROS

Ab Anno DCC. XXXV.

Ad Annum MCC. LXX.

CHRONICA de MAILROS
Inchoata per Abbatem de DUNDRAINAND ab An. 735. Continuata per varios ad Annum Domini 1270.

POSTQUAM veridicus historiographus & doctor eximius, decus & gloria nostræ gentis, *Beda* venerabilis scribere cessavit, non inventi sunt aliqui, quantum perpendere potuimus, certi vel continui relatores, qui in annorum & temporum eventibus recitandis, & ad instruendam posteritatis nostræ ignorantiam, & dubietates ætatis hujus tollendas, qualem deceret, operam impenderent. Quod animadvertentes, quantum pigritia nostra permittit, aliquantulam dedimus operam, rei veritatem, quantum sufficere potuimus, diligenter indagare. Ab eo igitur tempore, id est ab his tribus annis quibus prædictus & venerabilis *Gyrvensis* sive [a] *Weretimthensis* Monasterii Presbyter & Monachus *Beda* finem fecit recitare, seriem & statum temporum, brevissime tamen, decurrere aggredimur, & ab ipsis *Bedæ* verbis exordium sumimus, quorum hanc esse formam certissime constat.

Anno dominicæ incarnationis septingentesimo XXXI. Berhctwaldus *Archiepiscopus longa consumtus ætate defunctus est, die* V. *iduum* Januarii, *qui sedit annos* XXXVII. *menses* VI. *dies* XIV. *Pro quo, anno eodem, factus est Archiepiscopus vocabulo* Tatwinus *de provincia* Merciorum, *cum fuisset Presbyter in Monasterio quod vocatur* **Briodun**. *Consecratus est in* Doroverni *civitate a viris venerabilibus* Daniele Wentano, *&* Ingwaldo Lundoniensi, *&* [b] Alwido Lichesfeldensi, *&* Aldulpho Rofensi *Antistitibus, die* x. Junii *mensis, dominica. Vir religione & prudentia insignis, sacris quoque literis nobiliter instructus. Itaque in præsenti Ecclesiis* Cantuariorum Tatwinus *&* Aldulfus *Episcopi præsunt. Porro provinciæ orientalium* Saxonum Hingwaldus *Episcopus; Provinciæ orientalium* Anglorum Eadbertus *&* [c] Eadhelacus *Episcopi; Provinciæ occidentalium* Saxonum Daniel *&* Fortherus *Episcopi; Provinciæ* Merciorum Alwinus *Episcopus. Et eis populis qui ultra amnem* Sabrinam *ad occidentem habitant,* Walstodus *Episcopus; Provinciæ* Wicciorum Wilfridus *Episcopus; Provinciæ* Lindisfarorum Cinibrihetus *Episcopus præest. Episcopatus* Vectæ *insulæ ad* Danielem *pertinet Episcopum* Wentæ *civitatis. Provincia australium* Saxonum *jam aliquot annis absque Episcopo manens, ministerium sibi Episcopale ab occidentalium* Saxonum *antistite quærit. Et hæ omnes provinciæ ceteræqne australes ad confinium usque* Humbræ *fluminis, cum suis quoque Regibus, Regi* Merciorum Ethelbaldo *subjectæ sunt. At vero provinciæ* Northanumbrorum *cui Rex* Ceowlfus *præest, major nunc Episcopi præsulatum tenent:* Wilfridus *in* Eboracensi *Ecclesia,* Ethelwaldus *in* Lindisfarnensi *Ecclesia,* Acca *in* Hagustaldensi *Ecclesia,* Pictelmus *in ea quæ* Candida Casa *vocatur; quæ nuper multiplicatis fidelium plebibus in sedem pontificatus addita, ipsum primum habet antistitem.* Pictorum *quoq; natio tempore hoc & fœdus habet pacis cum gente* Anglorum, *& catholicæ pacis ac veritatis cum universali Ecclesia particeps existere gaudet.* Scotti *qui* Britanniam *incolunt, suis contenti finibus, nihil contra gentem* Anglorum *insidiarum moliuntur aut fraudium.* Britones *quamvis & maxima ex parte domestico sibi odio gentem* Anglorum *& totius catholicæ statum Ecclesiæ moribus improbis impugnent, ta-*

731. *Beda lib.* 5. *cap.* 24.

a Werumuthensis. b Aldwino. c Hadulac.

men

tem & divina sibi & humana prorsus resistente virtute, in neutro cupitum possunt obtinere propositum; quippe qui, quamvis ex parte sui sint juris, nonnulla tamen ex parte Anglorum *sunt servitio mancipati. Qua arridente pace ac serenitate temporum, plures in gente* Northanumbrorum *tam nobiles quam privati se suosque liberos depositis armis satagunt magis accepta tonsura Monasterialibus ascribere votis, quam bellicis exercere studiis. Quæ res quem sit habitura finem, posterior ætas videbit. Hic est inpræsentiarum universæ status* Britanniæ, *anno adventus* Anglorum *in* Britanniam *circiter* CC. LXXXV. *Dominicæ [autem] incarnationis* DCC. XXXI. *in cujus regno exultet terra, & gratulante in fide ejus* Britannia *lætentur insulæ multæ.*

733. Anno DCC. XXXIII. *Eclipsis facta est solis* XVIII. *kalendarum* Septembrium *circa horam diei tertiam, ita ut pene totus orbis quasi nigerrimo & horrendo scuto videretur esse coopertus.*

734. Anno DCC. XXXIV. *Luna sanguineo rubore perfusa quasi hora integra pridie kalendarum* Februarii *circa galli cantum, dehinc nigredine subsequente ad lucem propriam est reversa.*

Hucusque verba venerabilis & veracissimi *Bedæ*, doctoris non solum *Anglorum*, verumetiam universæ, confidenter dicere audemus, Ecclesiæ, prout ex lucidissimi fontis origine, *Ecclesiasticæ* scilicet *historiæ* nostræ *gentis* ab eo editæ, sumere potuimus. Quæ autem amodo sequuntur, hinc inde è diversis locis excerpta sunt.

735. Anno DCC. XXXV. *Nothelmus* Archiepiscopus *Cantuariæ* ordinatus est. *Egberth Eboraci* Antistes primo post *Paulinum* accepto ab Apostolica sede pallio, genti *Northumbrorum* in Archiepiscopum confirmatus est.

736. Anno DCC. XXXVI. *Nothelmus* pallio à *Romano* pontifice suscepto, ordinavit III. Episcopos, *Cuthbertum* videlicet, *Heordwaldum* & *Ethelfridum.* Obiit *Beda* doctor venerabilis in *Girvum.*

737. Anno DCC. XXXVII. *Aldwinus Lichesfeldensis* Episcopus obiit, & pro eo *Wita* & *Totta Mercis* ac *Middelanglis* consecrati sunt Antistites. Eodem anno *Ceolwlfus* Rex *Northumbriæ* nobilissimus cum VIII. annis regnasset, monachus effectus, *Eadberto* filio patrui sui regni sceptra reliquit: qui *Eadbertus* regnavit viginti uno annis.

738. Anno DCC. XXXVIII. *Suebricht* orientalium *Saxonum* Rex defunctus est.

739. Anno DCC. XXXIX. *Nothelmus* Archiepiscopus *Cantuariæ* & *Aldulfus Rofensis* Episcopus decesserunt.

740. Anno DCC. XL. *Cuthbertus* XI. Archiepiscopatum *Cantuariensis* Ecclesiæ suscepit, tempore *Zachariæ*; & Dom. *Aldulfo Rofensi* successit. *Adelwald Lindisfarnensis* Episcopus migravit ad Dominum, & *Kinewlf* in Episcopatum subrogatus est. Eodem anno *Adelardus* Rex *Westsaxonum* cum XIV. annis regnasset, defunctus est, & regnavit pro eo *Cudredus.* Obiit sanctus *Acca Hagustaldensis*, cui successit sanctus *Frethebertus* Episcopus.

Anno DCC. XLI. Monasterium in *Eboraco* succensum est IX. kal. *Maii* die
741. dominica. Obiit *Ewam* Rex *Scottorum,* cui successit *Murezant* filius ejus.

742. Anno DCC. XLII.

743. Anno DCC. XLIII.

744. Anno DCC. XLIV. Factum est prœlium inter *Pictos* & *Britones.* Eodem anno *Cudredus* Rex *Westsaxonum* & *Adelbaldus* Rex *Merciorum* pacificati, viribus conjunctis contra *Britannos* pugnaverunt. Obiit *Murezant* Rex *Scottorum,* cui successit *Ewen* filius ejus.

745. Anno DCC. XLV. Visi sunt in aere ignei ictus quasi stellæ discurrentes tota nocte kal. *Januarii*, quod omnibus intuentibus magno fuit monstro. Eodem anno dominus *Wilfridus* secundus *Eboracensis* Episcopus obiit. Mortui sunt etiam eodem anno Episcopi *Inguald Lundoniensis*, & Antistes *Wiccensis.*

Anno DCC. XLVI. Obiit *Daniel* Episcopus *Wincestriæ*. 746.

Anno DCC. XLVII. *Selred Estanglorum* Rex obiit, cui successit *Elfwaldus*. 747.
Obiit *Ewen* Rex *Scottorum*, cui successit *Hedabbus* filius ejus.

Anno DCC. XLVIII. 748.

Anno DCC. XLIX. *Edbrichtus* Rex *Cantuariorum*, filius *Wihredi* obiit, cui 749.
successit *Adelbricht*. Eodem anno *Elfwaldus* Rex *Estanglorum* obiit, regnumque sibi *Humbeam* & *Albertus* diviserunt. Hoc etiam anno *Kenric* filius *Cudredi* Regis *Westsaxonum* annis parvus, sed vigore magnus occisus est in pugna militari.

Anno DCC. L. *Adelbertus* Rex *Northumbriæ Kiniwlfum Lindisfarnensem* 750.
Episcopum in urbem *Bebban* captivum duxit, Basilicamque *Petri* in *Lindisfarnea* fecit obsideri. *Cudredus* contra ad debellandum superbum Regem *Merciæ* dimicavit. *Alwich* Episcopus obiit, cui *Aldulphus* successit.

Anno DCC. LI. *Cudredus* Rex contra *Adeldun* suum Consulem audacissi- 751.
mum pugnavit, qui seditionem moverat contra eum. Cui Consuli cum jam pene victoria contigisset, tandem accepto vulnere, justam Regis causam triumphare permisit.

Anno DCC. LII. Eclipsis lunæ facta est pridie Kal. *Augusti*. 752.

Anno DCC. LIII. *Cudredus* Rex, cum prædicto Consule *Adelduno* sibi paci- 753.
ficato, occurrit apud **Bereford** superbo Regi *Merciorum Adelbaldo*, qui *Cantuarienses* cum *Merciensibus* adduxerat, necnon & Orientales *Saxones* & *Anglos*. Cumque invicem pugnaretur, Deus, qui superbis resistit, fortitudinem *Adelbaldi* dissipavit.

Anno DCC. LIV. *Bonifacius* qui & *Winfridus* Archiepiscopus *Francorum* 754.
martyrio coronatus est cum L. tribus. Eodem anno *Cudredus* Rex pugnavit contra *Britannos*, & ex eis stragem magnam fecit.

Anno DCC. LV. *Cudredus* obiit, & regnum *Sigeberto* cognato suo reliquit. 755.

Anno DCC. LVI. *Sigebertus* Rex *Westsaxonum*, cum insolenter agens into- 756.
lerabilis esset, à regno expulsus est. Qui fugiens abscondit se in silva, quæ vocatur **Andredeswald**, ubi inventus à quodam porcario interfectus est, cujus dominum, scilicet *Humbram* Consulem, ipse Rex nequiter occiderat. Ei successit *Kinewldus* juvenis egregius de Regia stirpe oriundus. Eodem anno *Balthere* anachorita vitam Sanctorum secutus migravit ad Dominum. Luna quoque ætate XV sanguineo rubore superducta est, VIII. Kal. *Decembris*.

Anno DCC. LVII. *Adelbaldo* Regi *Merciorum* occiso apud **Secandune** 757.
successit *Beornred*, quem *Offa* eodem anno expulit, & Regnum pro eo super *Merciam* XXXIX. annis obtinuit.

Auno DCC. LVIII. *Eadbertus* Rex *Northumbriæ* tonsura capitis pro Deo ac- 758.
cepta apud *Eboracum* sub Archiepiscopo *Egberto* factus est Canonicus, Regnumque *Osulfo* filio suo reliquit; qui, cum anno uno regnasset, à suis nequiter occisus apud **Wethelwongtune** IX. Kal. *Augusti* [a] *Moladelwaldum* Regni reliquit hæredem.

Anno DCC. LIX. *Edelwald* qui & *Moll* cœpit regnare in *Norhumbria* mense 759.
Augusto.

Anno DCC. LX. Dirissimum prœlium juxta *Eladunum* commissum est, in 760.
quo cecidit *Oswinus*. *Edwald* vero, qui & *Mol* dictus est, victoriam habuit. Hoc anno *Vnnust* Rex *Pictorum* obiit.

Anno DCC. LXI. *Cuthbertus* Archiepiscopus carne solutus est. *Edelbertus* 761.
Rex *Cantuariæ* obiit, cui successit *Egfridus*.

Anno DCC. LXII. *Edelwold* præfatus Rex accepit Reginam *Ethelridam*. 762.

Anno DCC. LXIII. 763.

Anno DCC. LXIV. Nix ingens gelu ligata à principio hyemis pene usque 764.
ad medium veris terram oppressit. eodem anno *Ceolwlfus* quondam Rex,

a Mol. Æthelwaldum.

tunc servus Christi & monachus, ad cœlestia migravit. *Frehelmus* Abbas obiit. Defuncti sunt etiam hoc anno Episcopi *Totra* gentis *Merciorum*, cui successit *Eadbertus*; & *Frethewaldus Candidæ Casæ*, cui successit *Pictwinus*.

765. Anno DCC. LXV. Ignei ictus in aere visi sunt. *Adelwoldus Moll* occidit *Oswinum* fortissimum ducum suorum, quia contra eum surrexerat. Eodem anno idem *Adelwaldus* Regnum *Northumbriæ*, quod sex annis tenuerat, amisit. Cui successit *Aldredus*, & ipse regnavit octo annis. *Bregwinus* Archiepiscopus *Cant.* obiit, cui successit *Lambertus*. Obierunt etiam alii duo Episcopi *Hemeli Merciorum*, cui successit *Cuthfridus*; & *Aldulfus Lindisiensis*, cui successit *Ceolwlphus*.

766. Anno DCC. LXVI. *Egbertus Eboracensis* Archiepiscopus in pace Christi quievit, cui successit *Albertus*. *Frithebertus Hagustaldensis* Episcopus de hac luce migravit ad Dominum x. kal. *Jan.* cui successit *Alchmundus*. *Frithewaldus* Episcopus *Cestrensis* obiit.

767. Anno DCC. LXVII. *Etha* fidelis Anachorita in *Creic* juxta *Eboracum* feliciter obiit.

768. Anno DCC.LXVIII. *Eadbertus* quondam Rex, in clericatu & servitio Dei feliciter obiit. Ipso anno *Stephanus* Papa, & Rex *Francorum Pipinus* obierunt. Rex *Alcredus Northumbriæ* accepit Reginam *Osgeivam*.

769. Anno DCC. LXIX. *Earnredus* Tyrannus *Ceteractam* succendit; qui & ipse incendio periit. Eodem anno Imperium etiam *Romanorum* cum Regno *Francorum Carolo* Magno Regi *Pipini* filio subjectum est.

770. Anno DCC. LXX.

771. Anno DCC. LXXI. *Sibaldus* Abbas obiit. *Eegric* Lector ad consortium transiit electorum. *Offa* Rex *Merciorum Hestingos* sibi per arma subegit.

772. Anno DCC. LXXII. *Pittellus* Dux & *Sunuthulphus* Abbas obierunt in pace.

773. Anno DCC. LXXIII. *Hadwinus* Antistes Ecclesiæ [a] *Migensis* obiit, pro quo *Leuthfridus* subrogatus est. *Wlfeht* Abbas *Beverlacensis* migravit ad Dominum. *Albertus Eboracensis* suscepit pallium ab *Adriano* Papa sibi directum.

774. Anno DCC. LXXIV. *Aldredus* Rex suis destitutus mutavit regnum exilio, cui successit *Ædelredus* filius *Moll*. *Offa* Rex *Merciorum* pugnavit contra *Kentenses* apud **Ottanforde**, & clade horrenda utrinque peracta triumphavit. Ipso anno visa sunt in cœlo rubea signa post occasum solis, & horrendi serpentes visi sunt in **Sudsexe** cum magna admiratione.

775. Anno DCC. LXXV. Antiqui *Saxones*, unde gens *Anglorum* descendit, ad *Christum* conversi sunt. Eodem anno *Nothus* Rex *Pictorum* obiit, & *Eadulfus* dux per insidias captus fraudulenter occiditur. *Carolus* Rex *Francorum* famosissimus *Saxones* debellavit, & provinciam *Bowheri* olim à *Francis* oppressam suo subierit imperio.

776. Anno DCC. LXXVI. *Pecthwine* Episcopus *Candidæ casæ* migravit ad Dominum, cui successit *Ethelbertus*.

777. Anno DCC. LXXVII. *Kinewlfus* Rex *Westsaxonum* pugnavit contra *Offam* Regem *Merciorum* circa **Benetune**, sed ab eo fugatus est. *Æthelbertus* qui *Picthwine* successerat, apud *Eboracum* consecratus est. *Aldulfus Kinulfus*, & *Ecga* duces *Ethelredi* Regis, ipso præcipiente fraudulenter occisi sunt ab *Adelbaldo* & *Heardberto* Principibus in kal. *Octobris*. Obiit *Hed* Rex *Scottorum* cui successit *Fergus* filius ejus.

778. Anno DCC. LXXVIII. *Adelbaldus* & *Heardbertus* duces *Ethelredi* Regis *Northumbriæ* rebellantes domino suo, occiderunt *Aldulfum* filium *Bosæ* primatem exercitus apud **Kingesclive**, & postea occiderunt *Kinulfum* & *Ecgan* ejusdem Regis duces apud *Hylatyrnum*. Unde Rex à facie eorum fugit, & illi constituerunt regem pro eo *Alfwoldum Osulfi* Regis filium.

a f. Nugensis.

Anno

Anno DCC. LXXIX. *Ethelredo* expulso *Alfwodus* suscepit regnum *Northumbriæ*. 779.

Anno DCC. LXXX. *Osbaldus* & *Ethelardus* duces congregato exercitu *Bearn* patricium Regis *Alfwoldi* in Seletune succenderunt, IX kal. *Jan.* *Albertus* Archiepiscopus migravit ad Christum, quo adhuc vivente *Eanbaldus* ordinatus est, & ipso anno pallium sibi directum suscepit. *Kimwlfus* Episcopus relictis curis secularibus, *Higbaldo* commisit Episcopatum. Obiit *Fergus* Rex *Scottorum* cui successit *Selvand* filius ejus. 780.

Anno DCC. LXXXI. *Alchmundus Hagustaldensis* Episcopus ad Christum transiit VII. idus *Septembris*, cui successit *Tylbertus*. 781.

Anno DCC. LXXXII. fuit Concilium apud *Acle*. 782.

Anno DCC. LXXXIII. *Werburga* quondam regina *Merciorum*, tunc vero Abbatissa, defuncta est. Eodem anno *Kimwlfus* Episcopus de quo supradiximus, feliciter obiit. 783.

Anno DCC. LXXXIV. *Kinewlfus* Rex *Westsaxonum* occiditur à *Kinehardo* fratre *Sigeberti*, quia Rex statuerat eum exulare. 784.

Anno DCC. LXXXV. *Kinewlfo* successit *Brichtricus*. 785.

Anno DCC. LXXXVI. *Bothwinus* venerabilis Abbas *Ripensis* beato fine quievit, cui successit *Albertus*. Eodem anno *Aldulfus* consecratur Episcopus ab *Eanbaldo* Archiepiscopo, *Tylberto* & *Higbaldo* præsulibus apud *Corebrigiam*, multisque muneribus ditatus, ad suam Ecclesiam est remissus. *Rachtrida* quoque Regina tumc Abbatissa obiit. *Kinehardus* in ultionem domini sui *Kinewlfi* Regis, ab *Osredo* Rege interfectus est. *Adrianus* Papa legatos in *Britanniam* direxit, ut fidem catholicam innovarent & confirmarent, qui honorifice recepti sunt & remissi. 786.

Anno DCC. LXXXVII. Synodus congregata est in *Pincanhale*. *Albertus* Abbas *Ripensis* migravit ad Christum, pro quo *Sigredus* ordinatus est. 787.

Anno DCC. LXXXVIII. *Elfwaldus* Rex innocentium necatus est ab ejus patricio *Sigan* nomine, & corpus ipsius in *Hagustaldensi* Ecclesia sepultum. In loco autem interfectionis ejus cœlitus emissa lux videbatur. Constructa est ibidem Ecclesia in honore sanctorum *Oswaldi* & *Cuthberti* conservata. Successit ei *Osredus* nepos ipsius. 788.

Anno DCC. LXXXIX. *Osredus* proditione suorum à regno fugatus est. 789.

Anno DCC. XC. *Ethelredus* Rex filius *Moll* de exilio liberatus est, & regno suo restitutus. Qui *Eardulfum* ducem capiens & ad Ripum producens ibi eum occidit extra portam Monasterii: Delato autem corpore ipsius, in Ecclesiam, & psallentibus circa eum & pro eo fratribus, post mediam noctem vivus inventus est. *Badulfus* ad *Candidam casam* ordinatur Episcopus. 790.

Anno DCC. XCI. Rex *Ethredus* filios *Elfwaldi Ælf* & *Elwinum* ab *Eboraco* vi abstractos miserabiliter peremit in Wonwaldremere. *Lambertus* Archiepiscopus *Dorovernensis* migravit ad Christum, cui successit *Ethelredus Ludensis* Monasterii Abbas. 791.

Anno DCC. XCII. *Osredus* de exilio cum exercitu rediit, quo eum deserente captus occiditur jussu *Ethelredi* Regis, & sepelitur apud *Tynemucham*. *Ethelredus* Rex accepit Reginam *Elfledam Offæ Merciorum* Regis. 792.

Anno DCC. XCIII. Visi sunt in aere flammei dracones, quod signum duæ pestes subsecutæ sunt, prius intolerabilis fames, deinde sævitia gentis paganorum & *Norwagensium*, qui eodem anno *Lindisfarnense* Monasterium destruentes Monachos occiderunt, & *Northumbriam* miserabili strage percusserunt. Eodem anno *Sigga* dux qui *Elfwaldum* Regem occiderat, propria sed profana morte periit. 793.

Anno DCC. XCIV. *Northumbri* occiderunt Regem suum *Ethelredum* filium *Moll*. *Osbaldus* vero Patricius in regnum elatus, post XXVII. dies à regno expellitur: qui suscepto religionis habitu postea factus est Abbas. *Eardulfus* vero filius *Earnulfi*, qui ut supradiximus, post occisionem revixit, de exilio revocatus, Rex est constitutus. *Egfridus* Rex *Cantiæ* obiit, cui successit 794.

cessit *Eadbrich Pren.* Papa *Adrianus* sublevatus est ad cœli mansionem, cui *Leo* successit. Gens prædicta paganorum Monasterium Regis *Egfridi* apud *Donemutham* spoliaverunt, nec impune: nam beati *Cuthberti* meritis quidam eorum sunt occisi, quidam naufragati, quidam viventes capti & mox ad littus interfecti.

795. Anno DCC. XCV. Rex *Francorum Carolus Hunorum* sibi gentem subjiciens, fugato eorum Principe & exercitu superato, spolia pauperibus & Ecclesiis divisit; i. e. de auro & argento onera plaustrorum xv. quorum singula bini trahebant boves.

796. Anno DCC. XCVI. *Offa* Rex *Merciorum* qui vallum magnum à mari usque ad mare fecerat, postquam XXXIX. annis regnaverat, defunctus est. Cui succedens filius suus *Egfridus* post v. menses obiit. Deinde *Cenwlfus* Regnum suscepit, & XXVI. annis pacifice tenuit. Iste etiam pater *Kenelmi* Martyris. *Eanbaldus* Archiepiscopus *Eboracensis* obiit. Cui successit alter *Eanbaldus*, ordinantibus eum Episcopis *Ethelberto Higbaldo*, *Badulfo*.

797. Anno DCC. XCVII. *Ethelbertus* Episcopus defunctus est, & in sua, id est *Hagustaldensi* Ecclesia sepultus; cui successit *Headredus*. *Romani* amputaverunt linguam *Leoni* Papæ, & oculos eruerunt, & eum à sede Apostolica fugaverunt. Sed ipse per virtutem Dei iterum & loqui potuit, & in sede Apostolica restitutus est.

798. Anno DCC. XCVIII. Interfectores *Ethelredi* Regis cum duce *Wada* bellum inierunt contra *Eardulfum Ethelredi* successorem apud **Billangahoh** juxta **Walelele**, in quo multi ceciderunt; sed duce *Wada* in fugam verso, victoriam habuit *Eardulfus*. *Lundonia* repentino igne cum magna hominum multitudine consumta est. *Cenwlf* Rex *Merciorum* *Kentenses* prœdatione crudelissima vastavit, regemque illorum comprehendens & dehonestans, suo Regnum ipsius adjecit, quod de eo *Cuthredus* tunc suscepit tenendum. Congregata est synodus apud **Pinkenhalhe**, præsidente *Eanbaldo* Archiepiscopo.

799. Anno DCC. XCIX. *Brorda* Princips *Merciorum*, qui & *Hildegils* vocabatur, obiit. Abbas quidem nomine *Mora* à *Tilthegno* præfecto suo lugubri morte interemtus est. *Moll* quoque dux jussu *Eardulfi* Regis occiditur. *Adredus* dux interfector *Ethelredi* Regis, in ultionem domini sui occiditur à *Thormundo* duce. *Osbaldus* quondam dux & patricius, & ad tempus Rex, jam vero Abbas obiit, sepultus *Eboraci* in Ecclesia.

800. Anno DCCC. *Headredus Hagustaldensis* Ecclesiæ Præsul obiit, cui successit *Eanbertus*. *Alchmundus* qui fuerat ante *Ethelredum* filius *Aldredi* Regis, à tutoribus *Eardulfi* Regis comprehensus, ejus jussione occiditur. Ventus validissimus urbes & villas perplures subvertit, & arbores radicitus evulsit IX. kal. *Jan.* Mare suos terminos transgreditur, pecora quoque magna pestis involvit. Rex *Carolus* imperatoria fretus Majestate, Romanos qui *Leonem* Papam dehonestaverant, morti addixit, sed precibus ejusdem Papæ mortem indulsit, eosque in exilium trusit.

801. Anno DCCC. I. *Edwinus* qui & *Eda*, quondam dux *Northumbrorum*, jam tunc Abbas, feliciter obiit XVIII. kal. *Febr.* sepultus in Ecclesia sua apud *Geinforda*. *Eardulfus Northumbrorum* Rex & *Kinewlfus Merciorum* ad bellandum convenerunt, sed Episcoporum ac Principum consilio pacem inter se jurejurando confirmaverunt, quamdiu viverent tenendam.

802. Anno DCCC. II. *Brichtricus* Rex occidentalium [*Saxonum*] veneno interiit, quod ei *Eadburga* Regina *Offæ* Regis filia, bonorum semper accusatrix, alteri paratum & datum porrexit. Quæ mare transiens cum innumerabilibus thesauris munera obtulit Regi *Carolo*. Cui Rex, *Optio tibi datur eligendi quem volueris, aut me aut filium.* At illa cum esset venerea, filium elegit, eo quod junior erat; & sic utroque caruit. Rex autem dedit illi Monasterium, in quo sanctimonialium sumto habitu sub specie hypocrisina

latebat,

latebat, & à quodam propriæ gentis ignobili viro constuprata, & deprehensa, atque à Monasterio præcepto Regis ejecta, deinceps per vicos & castella mendicans, in pavia miserabiliter obiit. *Brichtrico* autem successit *Egbertus* Regali prosapia oriundus. *Egbertus R.*

Anno DCCC. III. 803.

Anno DCCC. IV. Obiit *Selvad* Rex *Scottorum*, cui successit *Eokal* venenosus. 804.

Anno DCCC. V. Decessit *Adelhardus Cantuariensis* Archiepiscopus, cui successit [a] *Wiffredus*. 805.

Anno DCCC. VI. *Eardulfus* Rex *Northumbrorum* à suis fugatus est, & deinceps Rege diu carebat. 806.

Anno DCCC. VII. *Cuthredus* Rex *Cantiæ*, qui *Egfrido* successerat, obiit; & ei successit *Baldredus*. 807.

Anno DCCC. VIII. 808.

Anno DCCC. IX. 809.

Anno DCCC. X. 810.

Anno DCCC. XI. 811.

Anno DCCC. XII. 812.

Anno DCCC. XIII. *Carolus* magnus Rex *Francorum* decessit, cui successit *Ludovicus* filius ejus. 813.

Anno DCCC. XIV. *Egbertus* Rex occidentalium *Saxonum* prœdavit in regnis aliorum ab oriente usque in occidentem, nec fuit qui resisteret. 814.

Anno DCCC. XV. Sanctus *Leo* migravit è seculo, cui *Stephanus* successit. 815.

Anno DCCC. XVI. 816.

Anno DCCC. XVII. *Alchstanus* suscepit Episcopatum *Scireburnensis* Ecclesiæ, quam rexit annis L. 817.

Anno DCCC. XVIII. 818.

Anno DCCC. XIX. 819.

Anno DCCC. XX. 820.

Anno DCCC. XXI. *Cenwlf* Rex *Merciorum* obiit, cui *Ceolwlfus* successit. 821.

Anno DCCC. XXII. 822.

Anno DCCC. XXIII. *Ceolwlfus* Regnum *Merciorum* amisit quod ei *Beornulfus* diripuit. 823.

Anno DCCC. XXIV. *Estangli* occiderunt *Beornulfum* Regem *Merciorum* in prœlio, cui successit [b] *Luceden*. Eodem anno maximum prœlium fuit inter *Britones* & gentem **Wabenescire** apud **Gavelforde**. *Egbertus* Rex *Westsaxonum* fugavit *Baldredum* Regem *Cantiæ*, & obtinuit regnum ejus. 824.

Anno DCCC. XXIV. [c] *Luceden* Rex *Merciorum* occisus est, & quinque consules ejus cum eo. [c] *Wilar* successit. 825.

Anno DCCC. XXVI. 826.

Anno DCCC. XXVII. *Egbertus* Rex occidentalium *Saxonum* fugavit Regem [c] *Wilar Merciorum*, & obtinuit regnum ejus. 827.

Anno DCCC. XXVIII. Rex *Egbertus* motus pietate, [c] *Wilar* Regi *Merciam* concessit tenere de se. Quo anno idem Rex *Egbertus* sibi *Nordwalanus* armatæ manus potentia subjugavit. 828.

Anno DCCC. XXIX. *Wlfredo* Archiepiscopo *Cantuariensi* defuncto *Ceolnothus* successit. 829.

Anno DCCC. XXX. 830.

Anno DCCC. XXXI. 831.

Anno DCCC. XXXII. *Daci* redierunt in *Angliam*, & prœdaverunt [d] *Peseige*. 832.

Anno DCCC. XXXIII. Advecti sunt *Dani* cum XXXV. puppibus magnis apud *Karrum*, contra quos pugnavit *Egbertus* Rex, sed prævalentibus eis, perierunt ex parte *Egbert* Episcopi duo *Herefridus* & *Wigfridus*, & duo duces *Dudda* & *Osmodus*. 833.

a Wlfredus. *b* Ludecan. *c* Wiglaf. *d* Shepeige.

834. Anno DCCC. XXXIV. Venit navalis exercitus *Danorum* in *Westwaliam*, quibus associati *Walani*, pugnaverunt contra *Egbertum* sed contriti sunt ab eo apud Hengestesdune, Obiit *Eokal* Rex *Scottorum*, cui successit *Dungal* filius ejus.

835. Anno DCCC. XXXV.

836. Anno DCCC. XXXVI.

837. Anno DCCC. XXXVII.

838. Anno DCCC. XXXVIII. *Egbertus* Rex *Westsaxonum*, & jam Monarcha to-

Æthelwlf R. tius *Angliæ* decessit.

839. Anno DCCC. XXXIX. *Athewlfus* filius *Egberti* suscepit Regnum *Westsaxonum*, & alter frater ejus *Athelstanus* Regnum *Cantiæ*. Eodem anno *Athelwlfus* pugnans contra *Danos* in una parte Regni sui, misit *Wlfardum* consulem contra eos, qui cum XXXIII. navibus apud *Hamtonam* appulerant, qui & victoriam habuit. Misit etiam *Ethelelmum* contra alios apud *Port*, qui ab eis occisus est.

840. Anno DCCC. XL. *Heredbertus* consul pugnavit contra *Danos* apud Merscware, à quibus ibidem occisus est. Eodem anno stragem magnam fecerunt *Dani* in *Cantia* & *Mercia* & *Estanglia*.

841. Anno DCCC. XLI. *Dani* prœdaverunt circa *Cantuariam* & *Rovecestriam* & *Lundonias*. Eodem anno *Ludovicus* Rex *Francorum Caroli* magni filius & successor obiit, cui successit *Carolus Calvus* filius ejus. Obiit *Dungal* Rex Scottorum, *Alpinus* filius *Eokal* ei successit.

842. Anno DCCC. XLII.

843. Anno DCCC. XLIII. *Adewlfus* Rex cum parte exercitus sui quem per multa loca diviserat, pugnavit contra eos qui appulerant, ut supradiximus, apud *Karrum*, sed illi victores extiterunt. Obiit *Elpinus* Rex *Scottorum*, cui successit *Kined* filius.

844. Anno DCCC. XLIV.

845. Anno DCCC. XLV.

846. Anno DCCC. XLVI.

847. Anno DCCC. XLVII. *Alcstanus* venerabilis Episcopus cum *Sumersetis* & dux *Osredus* cum *Dorsetis* contra *Danos* pugnantes obtinuerunt victoriam apud Pedredesmuthe.

848. Anno DCCC. XLVIII.

849. An o DCCC. XLIX. *Athelwlfo* Regi nascitur filius *Elfredus* in Berrocscire, matre nobili & religiosa *Osburga*, famosi *Oslaci* pincernæ Regis *Adelwlfi* [filia.]

850. Anno DCCC. L.

851. Anno DCCC. LI. *Ceorl Downaniæ* Comes pugnavit contra *Danos* apud Wincanbeorth, & vicit. Magnus *Danorum* exercitus cum CCC. L. navibus appulerant in *Tamesemutham*, & *Cantuariam* vastaverunt, & *Brichtwlfum* Regem *Merciorum*, qui cum exercitu suo contra illos ad pugnam venerat, in fugam verterunt. Quod audiens *Athewlfus* Rex, congregato exercitu cum filio suo *Athelbaldo* in loco qui *Aclea* dicitur, eis occurrit, & pugnans superavit.

852. Anno DCCC. LII. Rex *Merciorum Bertulfus* decessit, cui successit *Burchredus*. Ipso anno Rex *Athelstanus Cantuariorum* frater *Athelwlfi*, & Comes vel dux *Alchere* paganorum exercitum superantes, apud *Sandicum* de navibus eorum IX. rapuerunt.

853. Anno DCCC. LIII. *Burchredus* Rex *Merciorum* suffultus auxilio *Regis Athelwlfi Westsaxonum* mediterraneos *Britones*, id est *Walenses*, suæ ditioni subegit. *Athelwlfus* misit *Alueredum* filium suum *Leoni* Papæ consecrandum in Regem qui eum loco filii suscepit & unxit.

854. Anno DCCC. LIV. Dux *Alchere* cum *Kentensibus* & *Huda* dux cum *Sudriensibus* pugnantes contra paganos apud Insulam [*Tenet*] occisi sunt. *Eardulfus* suscepit Episcopatum *Lindisfarnensem*. *Burchredus* accepit filius

[a] filius *Athelwlfi*. *Wlfere* factus est Archiepiscopus *Eboracensium*.

Anno DCCC. LV. Rex *Athewlfus* decima parte regni sui Dei Ecclesiis data, *Romam* profectus, ibi anno uno moratus est, & filius ejus *Alueredus* cum eo. Inde rediens filiam *Caroli Calvi* Regis *Francorum Juditham* accepit in uxorem. 855.

Anno DCCC. LVI. 856.

Anno DCCC. LVII. 857.

Anno DCCC. LVIII. Defuncto Rege *Westsaxonum Athewlfo*, *Adelboldus* filius ejus Regnum suscipiens, uxorem patris sui infami scelere duxit in conjugem *Juditham Caroli* filiam. 858. *Æthelbal. R.*

Anno DCCC. LIX. Sanctus *Eadmundus* orientalium *Anglorum* suscepit Regnum. Obiit *Kinedus* Rex *Scotorum*, cui successit *Dovenaldus*. 859. *Versus.*

Anno DCCC. LX. Rex *Athelbaldus* obiit, cui successit *Athelbertus*, qui etiam post mortem *Adelstam* patrui sui Regnum acceperat *Cantiæ* & *Sudriæ* & [b] *Subsaxoniæ*. 860.

Anno DCCC. LXI. 861.

Anno DCCC. LXII. 862.

Anno DCCC. LXIII. Sanctus *Suithunus Wintoniensis* Episcopus cœlos petiit. Obiit *Dovenaldus* Rex *Scotorum*. 263. *Versus.*

Anno DCCC. LXIV. *Ethelbertus* Rex *Westsaxoniæ* & *Cantiæ* obiit, cui successit *Ethelredus* frater ejus. 864. *Æthelred. R.*

Anno DCCC. LXV. Paganorum exercitus quo duces erant *Iwarus* & *Hubba*, venit in *Angliam*, & perendinaverunt in *Estanglia*. 865.

Anno DCCC. LXVI. Exercitus paganorum quem *Iwarus* & *Hubba* rexerunt, venit *Eboracum*. *Northumbri* autem Regem suum *Osbrich* abjecerant, & alium degenerem acceperant qui vocabatur *Ella*. 866.

Anno DCCC. LXVII. *Osbrich* & *Ella* propter communem utilitatem pacificati, *Eboracum*, adeunt, fractoque muro irruentes in paganos occisi sunt ambo Reges, & innumera suorum multitudo cum eis, residui vero pacem fecerunt cum eis. Illi autem scilicet *Dani* sub uno dominio fecerunt *Egbertum* Regem super *Northumbros*. *Eodem* anno *Alchstan* Episcopus *Scireburnensis* obiit. 867.

Anno DCCC. LXVIII. Cometis visa est. *Iwarus* & *Hubba* de *Norhumbria* veniunt *Snotingaham*, quibus restitit Rex *Merciorum Burchredus*, suffultus auxilio Regis *Ethelredi* & *Alueredi* fratris ejus. *Alueredus* accepit uxorem filiam *Ethelredi* Comitis *Gainorum* cognomento *Magni*, & *Eadburgæ*, quæ erat de Regali progenie *Merciorum*. 868.

Anno DCCC. LXIX. *Iwarus* & *Hubba* redeunt in *Northumbriam* debacchantes & perdentes plurimos. 869.

Anno DCCC. LXX. *Iwarus* & *Hubba* cum multis *Danorum* millibus *Estangliam* veniunt, & sanctum *Eadmundum* occidunt, & cum illo *Humbertum* Episcopum. *Ceolnothus Cantuariensis* Episcopus obiit, cui successit *Ethelredus*. 870.

Anno DCCC. LXXI. Venit Paganorum exercitus in *Westsaxoniam* usque ad *Redingum*, quorum duces fuerunt duo Reges *Basrechg* & *Haldene*. Quibus occurrens Comes *Bearroccensis Ethelwlfus* occidit Comitem unum *Sydroc* senem apud **Englefeld**. Post quatuor dies Rex *Athelredus* affuit cum *Aluere do* fratre suo, commissoque prœlio multi ex utraque parte corruerunt, ubi & præfatus Comes *Athelwlfus* occubuit. Item post quatuor dies Rex *Athelredus* & *Aluer dus* frater ejus pugnaverunt contra eos apud **Essendun**. Pagani vero fecerunt duas turmas, unam rexerunt duo prædicti Reges, alteram vero universi Comites: tunc *Athelredus* diviso exercitu suo in duas partes, cum una congressus est contra duos Reges, & unum occidit, scilicet *Basrechg*. *Alueredus* vero cum altera parte pugnavit contra Comites, & occidit 871.

a Filiam. *b* Sudsaxoniæ.

quatuor

Alfredus R. quatuor, *Sydroc* juvenem, *Osbernum*, *Freanam*, *Haroldum*. Item post dies paucos congressi sunt apud *Basingum*, & *Daci* vicerunt, ubi corruit *Alchmundus* Episcopus. Item prœlium habuerunt apud *Redingum*. Post hæc obiit Rex *Ethelredus*, cui successit frater suus *Alueredus*. Cui uxor sua *Elswitha* duos filios *Edwardum* & *Agelwardum* genuit, & tres filias *Elfletham*, *Ethelgivam*, & *Elfthritham*. Expleto autem mense pugnavit contra Paganos apud *Wiltonam*, sed *Daci* vicerunt, quia multi erant, & *Angli* pauci. Erant enim multis prœliis vexati, in quibus ceciderunt ex Paganis Rex unus & novem Comites.

872. Anno DCCC. LXXII. *Alchwinus Wictiorum* Episcopus obiit, cui successit vir doctissimus *Werefridus*, ordinatus ab *Ethredo Cantuariensi* Archiepiscopo: qui jussu Regis *Aluerədi* libros *Dialogorum* beati *Gregorii* de *Latinitate* transtulit in linguam *Saxonicam*. Ea tempestate *Northumbri* Regem suum *Egbertum* & *Wlfere* Archiepiscopum expulerunt. Paganorum exercitus à *Redingo Lundonias* adiit, & ibidem hyemavit, cum quo *Mercenses* pacem pepigerunt.

873. Anno DCCC. LXXIII. Memoratus Paganorum exercitus cum Rege *Haldene* hyemaverunt in *Lyndissi* apud *Torkeseiam*. *Egbertus* Rex *Northumbrorum* obiit, & *Ricsig* factus est Rex, & *Wlfere* Archiepiscopus in sedem suam receptus est.

874. Anno DCCC. LXXIV. *Aldene* cum exercitu suo movens de *Lindissi*, in Repedun hyemavit; ubi congregati sunt ad eum tres alii Reges, scilicet *Godrun*, *Osketin*, & *Andwen*, & expulerunt *Burhredum* Regem de Regno *Merciorum*, qui *Romam* pergens ibidem obiit, & in Ecclesia sanctæ *Mariæ* sepultus est in schola *Saxonum*, & commendaverunt *Daci* Regnum *Merciorum Ceolwlfo*.

875. Anno DCCC. LXXV. Pars exercitus cum *Haldene Northumbriam* dominio suo subdentes manebant ibi. Altera pars cum tribus regibus apud *Grantebrige* hyemavit. *Alueredus* Rex navali prœlio contra VII. naves paganorum congrediens unam cepit, & ceteræ fugerunt. *Eardulfus* Episcopus & *Edredus* Abbas corpus sancti *Cuthberti* de *Lindisfarnia* tollentes, per VII. annos passim vagabantur.

876. Anno DCCC. LXXVI. *Ricsig* Rex *Northumbrorum* obiit, cui successit *Egbertus*. Exercitus trium Regum venit ad Werham & *Westsaxoniam*, cum quibus *Alueredus* Rex pacem pepigit obsidesque accepit: sed ipsi prima nocte fœdere dirupto discedentes prœdaverunt apud Exancestre, id est *Caerwisc*. *Rollo* paganus genere *Danus* cum suis *Normanniam* intravit & obtinuit, qui postea baptizatus vocatus est *Rodbertus*.

877. Anno DCCC. LXXVII. Navalis exercitus paganorum in mari periit cum CXX. *Iwarus* & *Haldene* cum XXIII. navibus navigaverunt *Domnaniam*, ubi à ministris *Aluerədi* Regis necati sunt, & cum eis M. CC. XX. viri. Alter exercitus de Exancestre adiit Chipenham cum mira multitudine quæ nuper venerat de *Dacia*. *Alueredus* vero Rex fugientibus suis cum paucis relictus est, & in nemoribus se abscondebat. Sed tandem oraculo confortatus per beatum *Cuthbertum*, venit contra inimicos suos ad locum qui dicitur Ethandun, & pugnans vicit; qui metuentes obsidibus datis, juraverunt se à Regno exituros, & Rex eorum *Godrun* futurum se Christianum promisit.

878. Anno DCCC. LXXVIII. *Godrun* baptizatus est, quem Rex *Alueredus* de sacro fonte suscepit, & dedit ei postea *Estangliam*, in qua sanctus *Edmundus* regnaverat; & vocavit eum *Athelstan*. *Carolus Calvus* Rex *Francorum* obiit. *Versus.* Occiditur *Constantinus* Rex *Scottorum*. Rex *Scottorum Hed* frater ejus.

879. Anno DCCC. LXXIX. Novus paganorum exercitus in *Angliam* veniens mansit in Fulenham juxta fluvium *Tamesiæ*. Rex *Scotorum Het* occiditur. Rex *Scottorum Grig*. filius *Dovenaldi*. *Ludovicus* Rex *Francorum* filius *Caroli Calvi* obiit.

880. Anno DCCC. LXXX. *Godrun* cum suis inhabitare cœpit *Estangliam*. Exerci-

Anno

tus qui venerat in Fulenham mare transiit, & apud *Gant* uno anno permansit.

Anno DCCC. LXXXI. Idem exercitus veniens in *Franciam* bellum intulit & invenit. His diebus multa *Francorum* Monasteria desolata sunt. Nam & fratres cœnobii sancti *Benedicti* ossa ipsius de tumulo eruentes huc illucque discurrebant. 881.

Anno DCCC. LXXXII. Idem exercitus venit per fluvium *Mese* in *Franciam*, & ibidem hyemavit. Rex *Alueredus* navali prœlio naves paganorum vicit, duabus comprehensis. 882.

Anno DCCC. LXXXIII. Prædictus exercitus occupans *Cundoth*, ibidem grassatur per annum unum. Rex *Alueredus*, u supradictum est, cccisis *Iwar* & *Haldene*, vastatas *Northumbriæ* partes cœpit incolere. Tunc sanctus *Cuthbertus* Abbati *Edredo* per visionem assistens præcepit ut Episcopo & toti *Anglorum* & *Danorum* genti diceret, quatenus *Guthredum* filium *Ardecnut* quem *Dani* vendiderant in servum cuidam viduæ apud Witingeham, dato redemtionis pretio redimerent, & in Regem super *Northumbros* levarent; Quod & factum est, & regnavit super *Eboracum*; Egbertus vero ultra *Tinam*. Tunc instaurata est sedes in Cuncacestre quæ prius fuerat in *Lindisfarnia*. 883.

Anno DCCC. LXXXIV. *Marinus* Papa dona multa, inter quæ & particulam ligni crucis Domini, *Alueredo* Regi *Anglorum* misit, & pro ejus amore scholam *Saxonum* ab omni tributo & thelone liberavit. 884.

Anno DCCC. LXXXV. supradictus paganorum exercitus divisus est in duas partes, quarum una in orientalem secessit *Franciam*, altera in *Angliam* rediens *Rovecestriam* obsedit, quam Rex *Alueredus* ab obsidione dejecit. Misit Rex *Alueredus* navalem exercitum ad defensionem *Estangliæ*, ubi naves pyraticæ XVI. inventæ sunt & comprehensæ in *Sturemutha*. Redeuntes vero magno exercitui paganorum obviarunt, & cum eis congressi, victi sunt. Eodem anno *Carolus* Rex *Francorum* in venatione apri dentibus laceratur, qui *Ludovico* fratri suo succederat. Erat autem pater eorum *Ludovicus* frater *Judithæ* Reginæ quam Rex *Athelwlfus* duxerat. Obiit *Marinus* Papa. 885.

Anno DCCC. LXXXVI. Paganorum exercitus de orientali *Francia* in occidentalem rediit, & per flumen [a] *Secanum* pervenit *Parisios*, & obsidens civitatem anno uno nihil prævaluit. Rex *Alueredus Lundonum* obsidens cepit venientibus ad eum *Anglis* & fugientibus *Dacis*, qui *Ethelredo Merciorum* Comiti restauratam commendavit civitatem. 886.

Anno DCCC. LXXXVII. Paganorum exercitus *Parisios* deserens ivit per *Secanum* usque ad *Marnam*, inde ad *Caedzi*, ubi per annum grassantes ostium fluminis *Jorna* intraverunt, ibique per annum magno regionis damno morati sunt. *Carolus* Rex *Francorum* ab *Ernulfo* filio fratris sui de Regno expulsus, post XL. dies obiit. Tunc divisum est regnum *Francorum* in partes V. Idem *Ernulfus* obtinuit regiones ad orientem *Rheni* fluminis, *Rodulfus* mediterraneum Regnum, *Odo* occidentale, *Brengar* & *Wido Longobardiam* & omnes regiones ex illa parte montium. 887.

Anno DCCC. LXXXVIII. Rex *Alueredus* construxit duo Monasteria, unum Monachorum in loco qui dicitur *Eathelingeie*, alterum sanctimonialium juxta orientalem portam Scaftesbiri, in quo filiam suam *Ethelgivam* Abbatissam constituit. 888.

Anno DCCC. LXXXIX. *Ethelredus Cantuariensis* Archiepiscopus obiit, cui successit *Plegmundus*. 889.

Anno DCCC. XC. 890.

Anno DCCC. XCI. *Godrun Ethelstan* Rex *Estanglorum* obiit. 891.

Anno DCCC. XCII. *Wlfere* Archiepiscopus *Eboracensis* obiit anno præsulatus sui XXXIX. 892.

[a] Sequanam.

893. Anno DCCC.XCIII. Rex paganus *Hesteng* cum LXXX. [a] parionibus intravit ostium *Tamensis* fluminis, & ædificavit sibi munitionem apud Widdeltune.

894. Anno DCCC.XCIV. *Guthredus* Rex *Northumbrorum* obiit.

895. Anno DCCC.XCV.

896. Anno DCCC.XCVI.

887. Anno DCCC.XCVII. Paganorum exercitus fabricatis navibus longis & [b] scelenbus, prœdam agentes circa ripas maris, terram *Westsaxonum* graviter vexabant. Adversum quas Rex *Alueredus* alias multo longiores & altiores fabricari fecit; Quibus in mare missis, capiuntur hostium naves XX. & homines occiduntur. Obiit *Grig.* Rex *Scottorum Dovenaldus* filius *Constantini*.

Anno DCCC.XCVIII. *Rollo* primus *Normannorum* dux *Carnotum* obsedit,
898. sed Episcopus ejusdem urbis *Walzelinus* exiens, & tunicam sanctæ *Mariæ* in manibus ferens, *Rollone* fugato, civitatem liberavit.

Anno DCCC.XCIX.

899. Anno DCCCC. *Ethelbaldus Eboracensis* Archiepiscopus ordinatur.

900. Anno DCCCC. I. Rex *Alueredus* anno Regni sui XXX. obiit V. kal. *Novemb.*
901. & *Wintoniæ* sepelitur. Huic successit *Edwardus* filius ejus cognomento senior, vir strenuus, qui de manibus *Danorum Eastsaxoniam*, *Estangliam Merciæque* provincias quam plures potenter extorsit. Hujus frater *Athelwoldus* contra voluntatem Regis & populi accepit uxorem quandam sacratam virginem, & tenuit *Winburnam* contra Regem. Sed inde fugatus recessit *Northumbriam*, & ibi Rex & princeps Regum eorum factus est. Habuit etiam Rex *Edwardus* quatuor filios; Ex *Eguinna* muliere nobilissima primogenitum suum *Athelstanum*; Ex Regina vero *Edgiva Edwinum*, *Edmundum*, *Edredum*; Quatuor quoque filias, *Eadburgam* virginem & aliam uxorem *Ottonis* imperatoris *Romani*, tertiam vero uxorem *Caroli* Regis *Francorum*, & quartam, uxorem *Sihtrici* Regis *Northumbrorum*. Hoc anno *Earnulfus* Episcopus *Lindisfarnensis* obiit, cui *Cuthredus* successit.

Ædward. R.

902. Anno DCCCC. II.

903. Anno DCCCC. III. Sanctus presbyter *Grimbaldus* & magister *Alueredi* Regis, & venerabilis de *Scotia Virgilius* Abbas, & strenuus Comes *Athulfus* frater *Elswithæ* Reginæ uxoris *Alueredi* Regis obierunt.

904. Anno DCCCC. IV. *Kentenses* cum multitudine *Danicorum* pyratarum pugnantes apud Holme victores extiterunt.

905. Anno DCCCC. V. Luna obscurata est horribiliter. Christi famula *Elfwitha* Regina decessit, quæ Monasterium sanctimonialium construxit *Wintoniæ*.

906. Anno DCCCC. VI. Paganorum exercitus pacem fecit cum Rege *Edwardo*. *Rollo* qui & *Rodbertus* primus dux *Normannorum* decessit, cui filius suus *Willelmus Langa spata* successit. Cometis visa est.

907. Anno DCCCC. VII.

908. Anno DCCCC. VIII. *Kaerlegion* quæ nunc *Legacestria* dicitur, jussu Regis *Edwardi* restaurata est. Eodem anno periit *Dosualdus* Rex *Scottorum*.

909. Anno DCCCC. IX.

910. Anno DCCCC. X. Ossa sancti *Oswaldi* Regis & Martyris de *Bardeneia* in *Merciam* translata sunt.

911. Anno DCCCC. XI. In provincia [c] *Stanfordensi* in loco qui dicitur Totenhale inter *Anglos* & *Danos* insigne prœlium habetur, & tandem *Angli* victoria potiuntur.

912. Anno DCCCC. XII. *Ethelredus* dux *Merciorum* obiit. Post quem uxor ejus *Elfreda* filia Regis *Alueredi* Regnum rexit *Merciorum*.

913. Anno DCCCC. XIII. *Elfleda Merciorum* domina construxit burgum ad Scoriate.

914. Anno DCCCC. XIV. *Elfleda* construxit Tamewrthe. *Sihtricus* occidit Regem *Mellum*.

a Myoparonibus. *b* l. Celeribus. *c* f. Staffordensi.

Anno DCCCC. XV. *Werefridus* ſanctus Epiſcopus *Wicciorum* obiit, cui ſucceſſit *Adelhunus*. *Elſleda* conſtruxit **Edeſbiri** & **Warewic**. 915.

Anno DCCCC. XVI. Rex invictiſſimus *Edwardus Bedefordam*, ſuam accepit in ditionem, urbemque in auſtrali parte fluminis *Uſæ* condi præcepit. *Elfleda* conſtruxit **Chirebiri** & **Warebiri** & **Runconen**. 916.

Anno DCCCC. XVII. *Elfleda* miſit exercitum *Waliam* & victis *Walenſibus* fregit *Bretallenmere*, ubi capta eſt uxor Regis *Walenſium* cum XXIV. hominibus & in *Merciam* ducta. 917.

Anno DCCCC. XVIII. *Elfledà* expugnavit *Derebiam* & obtinuit, ubi quatuor duces fortiſſimos amiſit. 918.

Anno DCCCC. XIX. *Elfleda* conquiſivit *Legaceſtriam*, & poſtea obiit apud **Tamewrthe**. 919.

Anno DCCCC. XX. Rex *Edwardus* exhæredavit filium ſororis ſuæ *Elfledæ*, ſcilicet *Elfwinnam*. Ipſo anno Rex conſtruxit *Glademutham*. Rex *Sihtricus* infregit *Devenport*. *Carolus* qui & *Martellus* deſtructor Eccleſiarum Rex *Francorum*, filius *Ludovici* filii *Caroli Calvi* obiit. 920.

Anno DCCCC. XXI. Rex *Scottorum* cum tota gente ſua, & *Reinaldus* Rex *Danorum Northumbriam* incolentium, & Rex *Sihtricus Edwardo* Regi fecerunt hominium. 921.

Anno DCCCC. XXII. Rex *Egelwardus* frater *Edwardi* Regis obiit. *Adelhuno* ſucceſſit *Wilfredus*. 922.

Anno DCCCC. XXIII. 923.

Anno DCCCC. XXIV. Invictiſſimus Rex *Anglorum*, *Danorum*, *Cumbrorum*, *Britonum*, *Edwardus* cognomento ſenior obiit, cui ſucceſſit *Athelſtan* filius ejus, ſacratus ab Archiepiſcopo *Athelmo*. 924.

Anno DCCCC. XXV. Strenuus Rex *Athelſtanus* dedit ſororem ſuam *Sihtrico* Regi *Northumbrorum*. *Wigredus* Epiſcopus *Lindisfarnenſis* conſecratur. 925.

Anno DCCCC. XXVI. Rex *Sihtricus* obiit, cujus Regnum *Athelſtanus* adjecit imperio ſuo, expulſo *Gutfertho* filio ejus; Regem quoque *Britonum Huwal*, & Regem *Scottorum Conſtantium*, & Regem *Wentorum Wuer*, prœlio vicit & fugavit; qui pacem ab eo petentes, firmatum ſacramento fœdus cum eo pepigerunt. 926.

Anno DCCCC. XXVII. 927.

Anno DCCCC. XXVIII. 928.

Anno DCCCC. XXIX. *Wilfredo Wictiorum* Epiſcopo ſucceſſit *Kinewaldus*. 929.

Anno DCCCC. XXX. 930.

Anno DCCCC. XXXI. 931.

Anno DCCCC. XXXII. Sanctus *Fritheſtanus Wintonienſis* Epiſcopus ordinavit pro ſe in Epiſcopum vivum religioſum *Brinſtanum*. 932.

Anno DCCCC. XXXIII. Obiit ſanctus *Fritheſtanus*. *Edwinus* frater Regis *Athelſtani* in mari periit. 933.

Anno DCCCC. XXXIV. Rex *Athelſtanus* vaſtavit *Scotiam* uſque **Dunfoeder** & **Wertmore** terreſtri exercitu; navali vero uſque **Catenes**; eo quod *Conſtantinus* pactum fœderis dirupit. Sanctus *Brinſtanus* Epiſc. *Wintoniæ* obiit. 934.

Anno DCCCC. XXXV. *Elphegus* Monachus, beati *Dunſtani* propinquus, ſuſcepit Epiſcopatum *Wintoniæ*. 935.

Anno DCCCC XXXVI. 936.

Anno DCCCC. XXXVII. *Anlafus* Rex *Hiberniæ* oſtium *Humbræ* fluminis cum DC. & XV. navibus ingreditur, cui Rex *Athelſtanus* & frater ejus *Edmundus* occurrit apud **Brunanburch**, & commiſſo prœlio regulos V. & VII. Duces occidunt, & cum triumpho reverſi ſunt. 937.

Anno DCCCC. XXXVIII. 938.

Anno DCCCC. XXXIX. *Radulfus* Rex *Francorum Conradi* ducis *Burgundiæ* filius obiit. 939.

Anno DCCCC. XL. Rex *Athelſtanus* obiit VI. kal. *Nov.* feria quarta, Indictione XIV. ſepultus apud urbem *Maidulfi*, cui ſucceſſit *Edmundus* frater ejus. 940.

Ædmund. R. Anno DCCCC. XLI. *Northumbri* fidelitatem, quam *Edmundo* juraverant,
941. postponentes, *Noreganorum* Regem *Aulafum* sibi elegerunt in Regem, qui *Hamtonam* veniens eam obsedit, nihilque proficiens, vertit exercitum ad *Tamewrtham*, & vastatis omnibus, cum rediret, occurrit ei Rex *Edmundus*, & mox committeretur prœlium, nisi sedassent eos duo Archiepiscopi *Odo* & *Westan*. Pace igitur facta, utriusque Regni terminus erat **Wathlingestrate.** *Anlafus* incensa & vastata Ecclesia sancti *Baldredi* in **Tiningham**, mox periit. Filius vero *Sihtrici* nomine *Anlaf* regnavit in loco patris sui.

942. Anno DCCCC. XLII. Rex *Edmundus* quinque civitates *Lincolniam*, *Snotingaham*, *Deorbeiam*, *Legacestriam*, *Stanfordiam* manibus *Danorum* penitus extorsit.

943. Anno DCCCC. XLIII. Cum *Elgiva* Regina sancta Regi *Edmundo* peperisset *Eadgarum*, sanctus *Dunstanus* tunc Abbas *Glastoniæ*, post Episcopus *Wigorniæ*, deinde Archiepiscopus *Cantuariæ*, audivit voces Psallentium in sublimi & dicentium, *Pax* Anglorum *Ecclesiæ*, *exorti nunc pueri nostrique* Dunstani *tempore*. Eodem anno Rex *Edmundus* *Anlafum* Regem *Sihtrici* filium tam viribus cedentem, quam verbis credentem, de lavacro salutari suscepit; & postea *Reinoldum* Regem, dum ab Episcopo confirmaretur, tenuit. Obiit *Constantinus* Rex *Scottorum*.

944. Anno DCCCC. XLIV. Rex *Edmundus* *Anlafum* & *Reinoldum* de *Northumbria* expulit, quia pacem cum eo factam infregerunt.

945. Anno DCCCC. XLV. Rex *Edmundus* terram *Cumbrorum* vastavit, & sibi subjugatam *Malcolmo* Regi commendavit.

946. Anno DCCCC. XLVI. Magnificus Rex *Anglorum* *Edmundus*, cum dapiferum suum de manibus pessimi clepteris *Leone*, ne occideretur, vellet eripere, ab eodem interficitur, feria III. die sancti *Augustini* Doctoris *Anglorum*, indictione III. apud [a] **Windechirche**, & *Glastoniæ* sepelitur. Succeessit ei *Edredus* frater ejus, à sancto *Odone* Archiepiscopo consecratus; qui eodem anno
Edredus R. *Northumbriam* sibi rebellantem conquisivit, & *Scotti* sine bello se ei subdiderunt.

947. Anno DCCCC. XLVII. *Anlafus*, qui à Regno *Northumbriæ* fugatus fuerat, cum classe rediens Regno restitutus est.

948. Anno DCCCC. XLVIII. *Northumbri* abjecto *Anlafo* juraverunt fidelitatem Regi *Anglorum* *Edredo*, nec diu tenuerunt.

949. Anno DCCCC. XLIX. *Northumbri* fidelitatem tenere nescientes *Eyricum* quendam de stirpe *Danorum* super se Regem levaverunt.

950. Anno DCCCC. L. Rex *Anglorum* *Edredus* *Northumbriam* devastat, in qua vastatione combustum est Monasterium quod sanctus *Wilfridus* construxerat in **Ripun.** *Northumbrenses* timore coacti Regem, quem sibi fecerant, abjecerunt *Eyricum*, filium *Haroldi*, qui fuit ultimus Rex illorum; nam ei
Comites Northumbr. successerunt Comites, primus *Osulfus*, qui postea socium habuit *Oslacum*, quibus successit *Wallevus* senior, post quem *Uhctredus* filius ejus, post *Uhctredum* *Edolf Cudes* frater ejus, post hunc frater ejus *Aldredus*; Illi successit *Eadulfus* filius *Cospatrici* filii *Uhctredi* prædicti, *Eadulfo* successit *Siwardus*, post eum *Tostius* frater *Horaldi* Regis; *Tostio* *Morkarus*, qui Comitatum commisit *Osulfo* filio *Edulfi* Comitis, cui expulso successit *Cospi*, post eum *Cospatricus* filius *Maldredi*, quem *Cospatricum* *Maldredus* habuit ex *Aldgitha* filia *Uhctredi* Comitis & *Elfgivæ* filiæ *Ethelredi* Regis. Iste *Cospatricus* erat pater *Dolfini*, *Wallevi*, *Cospatrici*. Post eum datus est Comitatus *Walthevo* *Siwardi* Comitis filio. Capto *Walthevo*, commissa est Comitatus cura *Walthevo* Episcopo. Quo interfecto, Rex dedit Comitatum *Albio*; cui reverso patriam, successit *Rodbertus* de *Mulbraio*: sed eo capto, ipsi Reges deinceps tenuerunt Comitatum in manu sua, Primus *Willielmus* junior, deinde *Henricus*, postea *Stephanus*, & post eum *Henricus* secundus.

951. Anno DCCCC. LI. Sanctus *Elphegus* *Wintoniensis* Episcopus huic mundo ereptus est, cui successit *Elfsius*.

[a] *Pucelchirche.*

Anno

Anno DCCCC. LII. Rex *Anglorum Edredus Wlstanum Eboracensem* Archiepiscopum in arctissima custodia posuit. 952.

Anno DCCCC. LIII. *Wlstano* à custodia soluto, Episcopalis honor apud *Dorcacestrum* restauratur. 953.

Anno DCCCC. LIV. 954.

Anno DCCCC. LV. Rex *Anglorum Edredus* ægrotans accersivit sanctum *Dunstanum* Abbatem & Confessorem suum. Quo ad palatium tendente, vox desuper ipso audiente sonuit, dicens, *Rex* Edredus *nunc in pace quiescit.* Quam vocem equus non sustinens in terram corruit & interiit. Sepultus est Rex *Wintoniæ*, cui successit *Edwius* filius fratris sui *Edmundi* & sanctæ *Ealfgivæ*, consecratus ab *Odone* Archiepiscopo. 955.

Anno DCCCC. LVI. Beatus *Dunstanus* Abbas ab *Edwio* rege justitiæ causa proscriptus mare transiit, & in Monasterio quod *Blandunum* dicitur, exilii tempore mansit. *Wlstanus Eboracensis* Archiepiscopus obiit, cui successit *Oskitellus*. 956.

Anno DCCCC. LVII. *Mercenses* & *Northumbri* contemnentes *Edwium* Regem, elegerunt fratrem ejus *Edgarum*, qui mox beatum *Dunstanum* de exilio revocavit, & defuncto *Kinewaldo Wigornensem* ei Episcopatum dedit, & ab *Odone* Archiepiscopo consecratur. *Ludovicus* Rex *Francorum* filius *Radulfi* Regis obiit, cui successit *Lotarius*, litera dominicali D. 957.

Anno DCCCC. LVIII. Sanctus *Odo Cantuariensis* Archiepiscopus migravit ad Christum, cui successit Episcopus *Wintoniensis Elfius*, & *Brihtelmus* ordinatur pro eo. 958.

Anno DCCCC. LIX. *Elfius Dorobernensis* Archiepiscopus, dum *Romam* pro pallio pergeret, in *Alpinis* montibus frigore defecit. Eodem anno Rex *Edwius* defunctus *Wintoniæ* sepultus est, cujus frater *Edgarus* totius regni *Anglorum* Monarcha efficitur, anno ætatis suæ XVII. adventus *Anglorum* in *Britanniam* DX. ab adventu sancti *Augustini* CCC. LXIII. Ipso anno *Brihtelmus Dorsetensium* Episcopus ad primatum *Cantuariensis* sedis eligitur: sed quia minus videbatur idoneus, jussu Regis ad sedem suam rediit. Dehinc beatus *Dunstanus Wigornensis* Episcopus nutu divino & sapientum consilio primæ Metropolis *Anglorum* primas & patriarcha constituitur. Cujus doctrina & eruditione multum proficiens Rex *Edgarus*, abjectis à cœnobiis clericorum secularium neniis, Monachorum XL. instituit Monasteria. 959.

Anno DCCCC. LX. sanctus *Dunstanus Romam* profectus, indictione III. pallium à *Joanne* Papa suscepit; rediens autem, precibus obtinuit à Rege, ut prædecessoris sui *Odonis* fratruelis *Oswaldus* humilis Monachus ad Episcopatum *Wigornensem* ordinaretur pontifex. Consecratus est igitur à beato *Dunstano* sanctus vir *Oswaldus*. 960.

Anno DCCCC. LXI. Rex *Scottorum Indulfus* occiditur. 961.

Anno DCCCC. LXII. 962.

Anne DCCCC. LXIII. *Edelwoldus* venerabilis Abbas à beato *Dunstano* educatus, *Brihtelmo* successit in Episcopatum *Wintoniæ*. Sanctus *Edelwoldus* jussu Regis *Edgari* expulsis clericis, vetus Monasterium *Wintoniæ* cum Monachis instituit. 963.

Anno DCCCC. LXIV. Rex *Anglorum* pacificus *Edgarus Ordgari* ducis *Domnaniæ* filiam nomine *Elsthridam*, post mortem viri ejus *Elwoldi* gloriosi ducis *Estanglorum*, in matrimonium accepit; ex qua duos filios *Edmundum* & *Egelredum* suscepit. Habuit etiam prius ex *Elfleda* Candida *Ordmeri* ducis filia, *Edwardum* postea Regem & Martyrem, & sancta *Wltritha* virginem *Edgitham* Deo devotam. Et eodem anno Rex *Edgarus* Monachos in novo Monasterio & *Middiltona* collocavit, illis *Etelgarum*, istis *Kineardus* Abbates constituens. 964.

Anno DCCCC. LXV. Rex *Duf Scottorum* interficitur. 965.

Anno DCCCC. LXVI. 966.

Anno DCCCC. LXVII. Rex *Edgarus* in Monasterio *Rumesiæ*, quod avus suus 967.

Rex *Edwardus* construxerat, sanctimoniales & sanctam *Merwinnam* Abbatissam constituit.

968. Anno DCCCC. LXVIII. *Aldredus* Episcopus apud sanctum *Cuthbertum* in Conkecestre obiit. cui successit *Elfsius*, litera D.

969. Anno DCCCC. LXIX. Rex Anglorum pacificus *Edgarus* sanctis Episcopis *Dunstano Dorobernensi, Oswaldo Wigornensi, Etelwoldo*, præcepit, ut expulsis Clericis, in majoribus Monasteriis per *Merciam* Monachos locaret; Quod exequens sanctus *Oswaldus* Monachos in Ecclesia Wigorniensi posuit, eisque *Wisinum* virum religiosum præfecit. Rex *Scottorum Culenus* perimitur.

970. Anno DCCCC. LXX. Sanctus *Ethelwaldus* Episcopus sancti *Swithuni* reliquias de tumulo levavit, & in Ecclesia Apostolorum *Petri* & *Pauli* clementissime recondidit.

971. Anno DCCCC. LXXI. Clito *Edmundus* Regis *Edgari* filius obiit, [&] *Ordgarus* Dux *Dompnaniæ* socer Regis, quorum primus in Monasterio *Rumesiæ*, secundus *Exacestræ* honorifice est sepultus.

972. Anno DCCC. LXXII. *Osbitellus Eboracensis* Archiepiscopus obiit, cui successit *Oswaldus* suus propinquus *Wigornensis* Episcopus, qui à *Stephano* Papa pallium suscepit.

973. Anno DCCCC. LXXIII. Rex *Anglorum* pacificus *Edgarus*, anno ætatis suæ XXX. dies Pentecostes à beatis *Dunstano* & *Oswaldo* & à ceteris totius *Angliæ* Episcopis in civitate *Accamanni* cum maximo honore ac gloria in Regem totius Insulæ tunc primum consecratur. Interjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe septentrionali *Britannia* circumnavigata ad civitatem *Cestram* appulit, cui Subreguli octo, *Kineth* scilicet Rex *Scottorum*, *Malc* Rex *Cumbrorum*, *Maccus* plurimarum Rex Insularum, & alii quinque, *Dufnal, Sifert, Huwal, Jacob, Ulkil*, ut eis mandarat occurrerunt, & quod sibi fideles & terra & mari assistere sibi vellent, juraverunt; cum quibus die quadam scafam ascendens, illisque ad remos locatis, ipse clavum gubernaculi arripiens, eam per cursum fluminis De perite gubernavit, omnique turba Ducum & Procerum simili navigio comitante, à Palatio ad Monasterium sancti *Johannis* Baptistæ navigavit, ubi facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit; quod dum intraret, Optimatibus fertur dixisse, tunc demum quemque suorum Successorum se gloriari posse Regem *Anglorum* fore, cum tot Regibus sibi obsequentibus potiretur pompam talium honorum.

Octo Reguli Ædgaro subd.

974. Anno DCCCC. LXXIV. Terræmotus per totam *Angliam* factus est maximus.

975. Anno DCCCC. LXXV. *Anglici* orbis Basileus, flos & decus antecessorum Regum, pacificus Rex *Edgarus*, non minus memorabilis *Anglis*, quam *Romulus Romanis*, *Cyrus Persis*, *Alexander Macedonibus*, *Carolus* Magnus *Francis*, *Arcturus Britannis*, postquam cuncta regaliter consummavit, anno ætatis suæ XXXII. VIII. idus *Julii* ex hac vita transivit, filiumque *Edwardum* postea Martyrem & Regni & morum reliquit hæredem. Corpus vero illius *Glastoniam* delatum Regio more est tumulatum. Is dum viveret III. mille DC. robustas sibi congregaverat naves, ex quibus Paschali emensa solemnitate omni anno M. CC. in orientali, totidem in occidentali, totidem in septentrionali insulæ plaga coadunare & ad occidentalem cum orientali classe, & illa remissa ad borealem cum occidentali, ipsaque remissa cum boreali ad orientalem classem remigare, eoque modo totam insulam omni æstate circumnavigare consueverat; viriliter hoc agens ad defensionem contra ceteros Regni sui, & suum suorumque ad bellicos usus exercitium. Hyeme vero & vere infra Regnum usquequaque per omnes Provincias *Anglorum* transire, & quomodo legum jura & suorum statuta decretorum à Principibus observarentur, ne pauperes à potentatibus præjudicium passi opprimerentur, diligenter solebat investigare. In uno fortitudini, in altero justitiæ studens, in utroque reipublicæ & Regni utilitatibus consulens. Hinc hostibus circumquaque timor, & omnium sibi subditorum

torum erga eum excreverat amor; cujus decessu totius Regni perturbatus est status, & post tempus lætitiæ quod illius tempore vigebat pacifice, tribulatio cœpit undique advenire. Orta namque seditione magna de Monachis de Monasteriis ejiciendis, & Rege eligendo, tandem agentibus sanctis Archiepiscopis *Dunstano* & *Oswaldo* & ceteris catholicis viris qui adversæ parti resistebant, Monachi suas sedes constanter tenuerunt. *Edwardus* Clyto ut pater jusserat, spreto interim fratre suo *Eilredo*, in Regem consecratur. Cometis stella visa est in autumno.

Anno DCCCC. LXXVI. 976.

Anno DCCCC. LXXVII. In *Estanglia* apud villam quæ dicitur **Kirtling** 977.
maxima synodus celebratur. Dehinc apud **Kalne** dum alia synodus celebraretur, totius *Angliæ* majores natu qui ibidem aggregati fuerant, excepto sancto *Dunstano*, de solario corruerunt; quorum quidam mortui sunt, quidam vero mortis periculum vix evaserunt.

Anno DCCCC. LXXVIII. Rex *Anglorum Edwardus* jussu novercæ suæ *Alstri-* 978.
thæ Reginæ occulte cultro perfossus in loco qui **Coruesgate**, à suis injuste perimitur, & apud **Werham** non Regio modo sepelitur. Cujus frater *Eldredus* Clyto egregius, moribus elegans, pulcher vultu, & decorus aspectu, post Paschalem festivitatem die dominico XVIII. kal. *Maii* à sanctis Archiepiscopis *Dunstano* & *Oswaldo* & x. Episcopis in **Kingistun** in Regem est consecratus; qui XXX. & VIII. annis in multis calamitatibus regnavit, pro fratris sui nece, quem mater ejus injuste peremerat. Prædixit autem ei beatus *Dunstanus* prophetico spiritu plenus easdem calamitates sibi futuras in Regno, his verbis. *Quoniam*, inquit, *aspirasti ad Regnum per mortem fratris tui, quem occidit ignominiosa mater tua, propterea audi verbum Domini; hæc dicit dominus, Non deficiet gladius de domo tua, sæviens in te omnibus diebus vitæ tuæ, interficiens de semine tuo quousque regnum tuum transferatur in Regnum alienum, cujus ritum & linguam gens cui præsides non novit, nec expiabitur nisi longa vindicta peccatum tuum, & peccatum matris tuæ, & peccata virorum qui interfuerunt consilio nequam.* Igitur post hæc nubes per totam *Angliam* media nocte nunc sanguinea, nunc ignea visa est; dehinc in radios varios & colores diversos mutata, circa auroram disparuit.

Anno DCCCC. LXXIX. Obiit papa *Johannes*, cui successit *Benedictus*. *Ailtri-* 979.
tha quondam Regina, sancti *Edwardi* Regis interfectrix, duo Monasteria, id est **Warewelle** & Ambresbiri, causa pœnitentiæ construxit. Dux *Merciorum Elferus* cum multitudine populi **Werham** venit, sanctique *Edwardi* Regis & Martyris corpus de tumulo levari præcepit, ubi multa miracula facta fuerant. Quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab omni clade atque contagione inventum est, lotum deinde novisque vestimentis indutum ad **Scaftesbiri** est delatum & honorifice tumulatum.

Anno DCCCC. LXXX. Obiit papa *Benedictus*, cui successit *Dionysius* centesi- 980.
mus quadragesimus. *Suthamtonia* à *Danicis* piratis devastatur, & ejus cives omnes fere vel occisi, vel captivi sunt abducti. Postea insula **Tenethland**, urbis etiam *legionum* provincia, à *Norwinensibus* piratis consumitur.

Anno DCCCC. LXXXI. Sancti *Patroci* Confessoris Monasterium in *Cornubia* 981.
ab iisdem piratis consumtum est, & in ipsa *Cornubia* & in *Domnania* circa ripas maris frequentes prædas agebant.

Anno DCCCC. LXXXII. Obiit *Dionysius* papa, cui successit *Bonefacius* eo- 982.
dem anno obiens, cui successit papa *Benedictus*. Ad provincias *Dorsetensium* IV. naves piratarum applicantes **Pordand** vastaverunt. Civitas *Londoniæ* igne cremata est.

Anno DCCCC. LXXXIII. Dux *Merciorum Elferus* propinquus Regis *Edgari* 983.
decessit, ejusque ducatum filius ejus *Alfricus* suscepit.

Anno DCCCC. LXXXIV. Sanctus *Ethelwoldus Winthoniensis* Episcopus kal. 984.
Augusti migravit ad Christum, cui successit sanctus *Elfegus Bathonicus* Abbas.

Hic

Hic in Monasterio de *Horehirst* religionis habitum suscepit.

985. Anno DCCCC. LXXXV.

986. Anno DCCCC. LXXXVI. Rex *Anglorum Eldredus* propter quasdam dissen-
Æthelred. R. siones civitatem [a] *Hrosi* obsidens, nihil profecit; unde iratus discedens, terras sancti *Andreæ* Apostoli devastavit. Dux *Merciorum Elfricus* filius ducis *Elferi Anglia* expellitur.

787. Anno DCCCC. LXXXVII. *Lotharius* Rex *Francorum* obiit, cui successit *Ludovicus*. Febris hominum, & lues animalium, quæ *Anglice* dicitur [b] Scric, pervalida *Angliam* ubique vexavit.

988. Anno DCCCC. LXXXVIII. Weccedport à *Danicis* piratis devastatur; cum quibus *Domnanienses* congredientes, licet [c] satrafa illorum, & miles fortissimus *Strenwaldus* cum multis aliis peremti sunt, *Angli* tamen loco dominantur funeris. Sanctus *Dunstanus Dorobernensis* Archiepiscopus migravit ad Christum, cui successit *Etelgarus Seolesigensis* Episcopus, & uno anno tribusque mensibus tenuit. *Ludovicus* miser Rex *Francorum* obiit, Cui successit *Hugo* filius *Hugonis Capeht*.

989. Anno DCCCC. LXXXIX.

990. Anno DCCCC. XC. Obiit *Elslius* sancti *Cuthberti Cunakecestræ* Episcopus, cui successit *Aldvinus*.

991. Anno DCCCC. XCI. *Edhelr. Dorobernensi* Archiepiscopo defuncto successit *Siricius*. Gipewic à *Danis* depopulatur; deinde occiso in prœlio strenuo duce Orientalium *Anglorum Britmoto*, & utrinque infinita multitudine, *Dani* juxta *Meldunam* victores fuerunt. Quo etiam anno consilio *Sirici Dorobernensis* Archiepiscopi & ceterorum nobilium, tributum *Danis*, quod erat x. Mille librarum, primitus datum est, ut pacem firmam tenerent. Sanctus *Oswaldus* Archiepiscopus Monasterium Ramesege dedicavit, quod ipse & amicus Dei *Ethelwinus* dux orientalium *Anglorum* construxerat.

992. Anno DCCCC. XCII. Sanctus *Oswaldus* Archiepiscopus pridie kal. *Martii*,
Mandatum pauperum. ante pedes pauperum, ubi *Mandatum* solito more faciebat, transivit ad Dominum, & in Ecclesia sanctæ *Mariæ*, quam ipse à fundamentis construxerat, sepultus est; cui *Adulfus Medeshastendensis* Abbas successit. Obiit dux *Ethelwinus*.

993. Anno DCCCC. XCIII. Exercitus *Danorum* Baembrac infregit & spoliavit; deinde *Lindeseiam* & *Norhimbriam* magna ex parte consumsit.

994. Anno DCCCC. XCIV. Obiit papa *Benedictus*, Cui successit *Johannes* eodem anno obiens, cui alter *Johannes* successit. *Anlafus* Rex *Noreganorum* & *Suanus* Rex *Danorum* cum XCIV. trieribus *Londoniam* advehuntur, unde non sine magno sui exercitus detrimento, à civibus repelluntur; unde ira succensi, per *Angliam* debacchantes, non sexui, non ætati parcentes, ferro & flamma insaniunt. Tributum vero [d] XVI. librarum eis persolvebatur. Postea *Anlafum* Regem confirmatum à sancto *Elfego* Rex *Eilredus* in filium adoptivum suscepit, & in patriam non amplius reversurum cum honore remisit. Obiit *Ricardus* primus dux *Normannorum*, cui successit *Ricardus* filius ejus. Rex *Scottorum Kined* occiditur. Rex *Scottorum Constantinus* calvus filius *Culini*.

995. Anno DCCCC. XCV. *Aldunus* Episcopus transtulit de Cestre in *Dunelmum* corpus sancti *Cuthberti*. Obiit papa *Johannes*, cui successit alter *Johannes*. Rex *Scottorum Constantinus* necatur, post quem Rex *Scottorum Grim* sive *Kinedus* filius *Duf*.

996. Anno DCCCC. XCVI. Obiit *Siricius Dorobornensis* Archiepiscopus. Iste clericis à *Cantia* proturbatis, Monachos instituit. *Elfricus Dorobernensis* Archiepiscopus consecratur.

997. Anno DCCCC. XCVII. *Danorum* exercitus qui remanserat in *Anglia*, destructis magna ex parte quibusdam provinciis, multas etiam hominum strages dedit, & incenso Ta[illegible]istoke Monasterio, ingenti præda ad naves onustus repedavit, & in eodem loco hiemavit.

a Rosæ. *b* Shitta. *c* Satrapa. *d* XVI. M.

Anno DCCCC.XCVIII. Memoratus paganorum exercitus ad ostium fluminis *Fronte* appulsus, *Corsetaniam* maxima ex parte devastans, frequenter insulam *Vectam* adiit. Adversus tantam tempestatem multotiens congregatus est exercitus, sed miserabili infortunio hostes fiebant victores. 998.

Anno DCCCC.XCIX. Paganorum exercitus ostium *Tamensis* ingressus, per flumen *Medewaie Rovecestræ* advehitur, eamque paucis diebus obsidet, ubi cum *Cantuariensibus* durum bellum geritur, sed hostes victores existunt, unde occidentalem *Cantiæ* plagam fere totam sunt demoliti. 999.

Anno M. *Danorum* classis *Normanniam* petiit. Rex *Anglorum Eildredus* terram *Cumbrorum* fere totam depopulatus est. Obiit *Hugo* Rex *Francorum* filius *Hugonis Capeth*, cui successit *Robertus* filius ejus. 1000.

Anno M.I. Paganorum exercitus de *Normannia Angliam* revectus, ostium fluminis [*Eaxæ*] ingreditur, & urbem *Excestram* nihil proficientes [a] expugnant, unde nimis exasperatus more solito villas succendendo, agros depopulando, homines cædendo per *Domnaniam* vagatur; quare *Domnanienses* & *Sumersietunenses* in unum congregati, certamen cum eis ineunt; *Angli* vero terga vertentes, fugam ineunt, & hostes victores fiunt. 1001.

Anno M.II. Rex *Anglorum Eilredus* habito cum suis consilio, pro pace tenenda XXIV. persolvere statuit. Eodem anno Rex *Eilredus* uxorem duxit *Emmam*, *Anglice*, *Elfgivam* vocatam, Ducis *Normannorum Ricardi* primi filiam. *Adulfus Eboracensis* Archiepiscopus ossa S. *Oswaldi* Archipræsulis è tumulo levavit, & in scrinio honorifice locavit, & non multo post obiit, cui successit Abbas *Wlstanus*. 1002.

Anno M.III. Rex *Danorum Suanus* civitatem *Excestram* infregit, spoliavit, murum destruxit; deinde *Wintoniensem* provinciam; unde *Wiltonienses* & *Suthamtunienses* viriliter contra hostes congregati, Duce *Alfrico* vomere incipiente & inerti timiditate vehementer exterrito, ab inimicis sine pugna diverterunt; Quod videns *Suanus* cum suo exercitu *Wiltoniam* & *Sareshbiriam* consumsit, & postea suas naves repetiit. Rex *Scottorum Grim* necatur. 1003. *Versus.*

Anno M.IV. Rex *Danorum Suanus* cum sua classe **Norwic** advectus illam devastavit & incendit. Tunc magnæ strenuitatis dux *Estanglorum Vlfketel*, quia ex improviso venit, nec spatium congregandi contra eum exercitum habuit, habito cum suis consilio pacem cum eo pepigit; quam non multo post, *Theodforda* concremata, Rex *Danorum* violavit. Quo cognito, strenuus dux *Vlfketel* suum congregans exercitum, cum hostibus audacter congreditur, multisque ex his & ex illis cæsis, *Dani* vero vix evaserunt, & ut ipsi testati sunt, durius bellum in *Anglia* nunquam experti sunt. Obiit papa *Johannes*, cui successit *Gregorius*. 1004.

Anno M.V. Dira fames *Angliam* invasit, unde Rex *Danorum Suanus* *Danemarchiam* adiit, post non longum tempus reversurus. Obiit papa *Gregorius*, cui successit *Johannes*, ipso anno obiens; Cui successit *Silvester* qui & *Gerbertus*. Istum dicunt fecisse *Gerbertum* hominium Diabolo, ut eum faceret ad honores terrenos ascendere de quo dicitur 1005.

Transit ab R. *Gerbertus in* R. *fit papa vigens* R. id est, de Episcopatu *Remensi* ad Archiepiscopatum *Ravennanæ* civitatis, quæ tunc temporis gloriosa erat inter Cathedras, demum ad summæ, id est *Romanæ* sedis apicem. Eundem vero interius postea compunctum, & exterius horribiliter afflictum, manus & pedes abscisos diabolo projecisse dicunt, & sic truncum obiisse, & inter beatos collocatum.

Anno M.VI. Obiit *Alfricus Dorobernensis* Archiepiscopus, cui *Elfegus Wintoniensis* Episcopus successit; & pro illo *Kenulfus* substituitur Episcopus. *Danorum* classis *Angliam* advecta, cæde & incendio quæque consumens, 1006.

[a] Oppugnant.

Æthelred. R. *Cantiam, Suthsaxoniam, Suthamtonensem* provinciam, **Barrochire** devastans ad naves cum præda repedavit.

1007. Anno M.VII. Obiit papa *Silvester*, cui successit *Johannes*. Rex *Eilredus* necessitate compulsus, pro pace ulterius servanda XXXVI. librarum tributum *Danis* singulis annis persolvere concessit. Quo anno etiam Rex *Edricum* cognomento *Streone* perfidum & postea patriæ proditorem, licet gener Regis fuerit, *Merciorum* constituit ducem.

1008. Anno M.VIII. Obiit papa *Johannes*, cui successit *Johannes*. Rex *Eilredus* naves per totam *Angliam* intente præcepit fabricari, ut regni sui fines ab exterorum irruptione defenderet.

1009. Anno M.IX. Obiit papa *Johannes*, cui successit *Sergius* papa. *Turkillus* Comes cum sua classe, & *Hemingus* & *Ailafus* cum innumerabili exercitu *Darum* ad **Tenetland** insulam applicuerunt, deinde civitatem *Cantuariæ* infringere incipientibus, dextras dederunt cives & orientales *Cantiæ*, & eis III. librarum pro firma pace dederunt. Postea nisi perfidus dux *Edricus* impedisset, plene de eisdem Rex triumphasset *Eilredus*.

1010. Anno M.X. Memoratus *Danorum* exercitus omnem fere australem *Angliam* usque ad *Lincolniensem* provinciam devastantes, concremaverunt, & victoriam de *Estanglis*, heu! in prœlio obtinuerunt.

1011. Anno M.XI. Obiit papa *Sergius*, cui successit *Benedictus*. *Dani* ferro, flammis urbem *Cantuariæ* miserabiliter consumunt; sanctum *Elfegum* Archiepiscopum, spoliata principali Christi Ecclesia, & *Godwinum Rosensem* Episcopum, & *Leofrunam* Abbatissam capiunt. *Elfredum* etiam Regis præpositum, Monachos quoque & clericos, & populum utriusque sexus innumerabilem. Sanctus vero *Elfegus* vinctus tenetur, & variis injuriis afficitur, & graviter sauciatur, ad classem ducitur, in carcere truditur, ibique VII. mensibus affligitur. Monachi, viri, mulieres, infantuli decimantur, novem trucidantur, decimus vitæ reservatur. IV. Monachis, DCCC. viris decimatorum summa perficitur. Interim ira Dei in populum homicidam deſæviens, ex eis II. millia per diros internorum cruciatus prostravit, nec tamen Deo & sancto pontifici satisfaciunt.

1012. Anno M.XII. Perfidus dux *Edricus Streona* & omnes primates *Angliæ Londoniis* congregati, promissum *Danis* tributum XLVIII. librarum persolvebant. Interea sacrosancto dominicæ diei sabbato sancto *Elfego* à *Danis* proponitur conditio, ut si vita & libertate vellet potiri, III. librarum persolvat; Illo nolente, necem ejus usque ad aliud sabbatum protelant; Quo adveniente, spiritu furoris exagitati, vino multo inebriati, de carcere eductum ad eorum concilium pertractum aversis securibus dejiciunt, lapidibus, ossibus, bovinis capitibus obruunt. Ad ultimum quidam *Trum* nomine; quem pridie confirmarat, impia motus pietate, securim capiti ejus infixit, qui statim in Domino obdormivit. Corpus vero illius die sequenti *Londoniæ* delatum ab Episcopis *Elnotho Lincolniensi* & *Alfuno Landoniensi*, & à civibus in Ecclesia sancti *Pauli* honorifice sepelitur.

1013. Anno M.XIII. Sanctus *Edmundus Suanum* tyrannum & blasphemum in placito apud *Gainesburc* ipsum videntem & exclamantem armatus occidit; Quo mortuo, filium ejus *Cnutum* classis *Danorum* constituit, ac majores natu *Angliæ Elruedm* Regem de *Normannia* revocaverunt.

1014. Anno M.XIV. *Levingus Dorobernensem* Archiepisc. suscepit. *Suanus* Rex *Danorum* cum valida classe *Angliam* devectus, ubique fere per *Angliam* furibundus debacchans, obsidibus acceptis sibi illam subegit; quod videns Rex *Eilredus*, cum uxore & filiis in *Normanniam* ad *Ricardum* ducem profectus est.

1015. Anno M. XV. Rex *Eilredus* ægrotare cœpit. *Edmundus Ferreum latus* filius ejus Regni curam habuit. *Cnuto* vero per multa loca prædam agenti, multi obsides dederunt; Cui & *Edricus* perfidus se submisit.

1016. Anno M.XVI. Rex *Eilredus*, Episcopi, Abbates & nobiliores *Angliæ Cnutum* sibi in Regem eligere. Cives vero *Lundonienses* & pars aliqua Nobilium

um *Edmundum Ferreum latus* in Regem levavere. Qui poſtquam ſexies cum *Cnuto* congreſſus fuerat, ubi ſemper fere victor extiterat, pace facta inter ipſum & *Cnutum*, & *Anglia* inter eos diviſa. At quidam proditor ſub purgatoria domo *Edmundum* ad requiſita naturæ nudatum inter celanda percuſſit, & mortuus eſt. *Ædmund. R.*

Anno M. XVII. Rex *Cnutus* filius *Suani*, totius *Angliæ* ſuſcepit imperium; 1017.
poſtea occiſo *Edwino* clitone germano Regis *Edmundi*, filios ejuſdem Regis *Edmundum* & *Edwardum* ad Regem *Swavorum* occidendos miſit. Qui nolens pueros innocentes perimere, eos ad Regem *Ungariæ Salomonem* nutriendos miſit. *Edmundus* proceſſu temporis ibidem vitam finivit. *Edwardus* vero *Agatham* filiam *Germani* Imperatoris *Henrici* in matrimonium accepit, ex qua *Margaretam* poſtea *Scottorum* Reginam, & *Chriſtinam* ſanctimonialem virginem, & clitonem *Edgarum* ſuſcepit. *Cnutus* Rex duxit in uxorem *Emmam* quondam Reginam, ex qua *Hardecnutum* poſtea *Danorum* & *Anglorum* Regem, & *Gunnildam* filiam quæ nupſit poſtea *Henrico Romanorum* Imperatori. *Cnutus R.*

Anno M. XVIII. In nativitate Domini Rex *Cnutus* perfidum Ducem *Edricum Streona* in palatio juſſit occidi, qui timebat inſidiis ab eo quandoque circumveniri, ſicut priores domini ſui, *Eagelredus* & *Edmundus* frequenter ſunt circumventi. Corpus vero illius ſuper murum civitatis projici, ac inſepultum præcepit dimitti. Ceteri vero tres filii ducum nobiles ſine culpa ſunt interemti. Obiit *Aldunus Dunelmenſis* Epiſcopus. Ingens bellum inter *Anglos* & *Scottos* apud *Carham* geritur. *Angli* & *Dani* de lege Regis *Edgari* tenenda apud *Oxenefordiam* concordes ſunt effecti. 1018.

Anno M. XIX. Rex *Anglorum* & *Danorum Cnutus Danemarchiam* adiens ibidem per totam hyemem manſit. 1019.

Anno M. XX. Rex *Cnutus Angliam* rediens magnum Concilium apud **Cirecestre** in paſcha tenuit. *Edmundus* ſuſcepit Epiſcopatum *Dunelmenſem*. Obiit *Livingus Dorobernenſis* Archiepiſcopus, cui *Agelnothus* qui *Bonus* dicitur ſucceſſit. 1020.

Anno M. XXI. *Algarus* orientalium *Anglorum* Epiſcopus obiit, cui *Aldwinus* ſucceſſit. 1021.

Anno M. XXII. *Agelnothus* Archiepiſcopus *Romam* profectus pallium à *Benedicto* papa ſuſcepit. 1022.

Anno M. XXIII. Corpus beati *Elphegi* Martyris de *Lundoniis Dorberniam* eſt tranſlatum. Obiit *Wlſtanus Eboracenſis* Archiepiſcopus, cui ſucceſſit *Alfricus Wintonienſis* præpoſitus. 1023.

Anno M. XXIV. & XXV. nihil dignum memoriæ. Obiit *Benedictus* papa 1024.
cui ſucceſſit *Johannes*. 1025.

Anno M. XXVI. *Alfricus Eboracenſis* Archiepiſcopus Romam profectus pallium à *Johanne* papa ſuſcepit. Obiit *Ricardus* ſecundus Dux *Normannorum* cui ſucceſſit *Ricardus* III. eodem anno defunctus, cui ſucceſſit *Rodbertus* frater ejus. 1026.

Anno M. XXVII. Rex *Cnutus Noreganos*, *Olavum* Regem ſuum propter ejus ſanctitatem ſpernentes, multa auri & argenti copia cæcatos corrupit. 1027.

Anno M. XXVIII. Rex *Cnutus* L. magnis navibus *Noregiam* devectus, *Olavum* Regem de illa expulit, ſibique eam ſubjugavit. 1028.

Anno M. XXIX. Rex *Cnutus Anglorum* & *Danorum* & *Noreganorum Angliam* rediit. 1029.

Anno M. XXX. Sanctus *Olavus* Rex & Martyr *Haroldi Noreganorum* filius quem Rex *Cnutus* expulerat, reverſus in *Noregia* injuſte perimitur à *Noreganis*. 1030.

Anno M. XXXI. Rex *Cnutus* magno cum honore *Romam* profectus ingentia munera ſancto *Petro* in auro & argento obtulit, & ut Schola *Anglorum* libera, eſſet à *Johanne* papa impetravit. 1031.

Anno M. XXXII. Eccleſia ſancti *Edmundi* Regis & martyris dedicata eſt, in 1032.

qua Rex *Cnutus* communi consilio præsulum & optimatum suorum, ejectis presbyteris secularibus, Monachos imposuit. Ignis pene inextinguibilis multa per *Angliam* loca concremavit. Obiit *Ælfsige Wintoniensis* Episcopus, cui successit *Ælfwinus* presbyter Regis.

1033. Anno M. XXXIII. Obiit *Leoffsius* magnæ religionis *Wicciorum* Episcopus: cui successit *Persorensis* Abbas *Brithegus*.

1034. *Versus.* Anno M. XXXIV. Obiit *Malcolmus* Rex *Scottorum* & *Dimecanus* nepos ejus ei successit.

1035. *Haroldus & Hardecnutus.* Anno M. XXXV. *Cnutus* Rex *Anglorum* ante suum obitum super *Noreganos Swanum* filium suum constituit, super *Danos Hardecnutum* & *Emmæ* Reginæ filium Regem locavit, super *Anglos Haroldum* filium ex *Hamtuensi Ælgiva* procreatum, & postea II. idus *Novembris* apud *Scaftesberiam* vita decessit, & *Wintoniæ* in veteri Monasterio satis honorifice tumulatur. Non multo post tamen, Regnum *Angliæ* inter *Haroldum* & *Hardecnutum* dividitur. *Rodbertus* dux *Normannorum* obiit, cui successit filius ejus *Willielmus bastard* puer.

1036. Anno M. XXXVI. Innocentes clitones *Alwredus* & *Edwardus* Regis *Egelredi* filii ad colloquium matris suæ *Angliam* de *Ricardo* avunculo suo venerunt. Quorum socios Comes *Godwinus* quosdam catenavit, & postea cœcavit, nonnullos cute capitis abstracta cruciavit, & manibus & pedibus amputatis multavit, multos etiam venundari fecit, & mortibus variis ac miserabilibus apud *Gelgdefordiam* sexcentos viros occidit. *Aluredi* vero oculos insidiis intercepti jussit erui apud Heli, ibique non multo post mortuus est. *Edwardus* vero rediit in *Normannia* cum festinatione *Rodbertus* Rex *Francorum* filius *Hugonis* obiit; hic sancto fine quievit, cui successit *Henricus* filius ejus.

1037. Anno M. XXXVII. *Haroldus* Rex *Merciorum* & *Northumbrorum* ut per totam *Angliam* regnaret, à principibus & populo, spreto fratre suo *Hardecnuto*, quia nimium in *Danemarchia* morabatur, eligitur. *Emma* quondam Regina immisericorditer ab *Anglia* expulsa, ab *Aldwino Flandrensium* Comite honorifice suscipitur.

1038. Anno M. XXXVIII. Obiit *Egelnotus Dorobernensis* Episcopus, cujus obitus die VII. *Agelricus Suthsaxonum* præsul, ut à Deo petierat ne post tantum patrem diu remaneret, obiit. *Edgius* capellanus Regis suscepit Archiepiscopatum *Cantuariæ*, *Gimketel* Episcopatum *Suthsaxonum*. Obiit *Brithegus Wigornensis* Episcopus, cui successit *Livingus*.

1039. *Versus.* Anno M. XXXIX. Hyems extitit asperrima. Obiit *Brithmarus Lichefeldensis* Episcopus, cui *Wlfius* successit. *Hardecnutus* Rex *Danorum Flandriam* devectus ad matrem suam *Emmam* venit. Obiit *Dunecanus* Rex *Scottorum*, cujus Regnum *Macbet* sibi usurpavit.

1040. Anno M. XL. Obiit *Haroldus* Rex *Lundoniæ* & in *Westmonasterio* sepelitur. *Hardecnutus* in Regem elevatus graviter necem fratris sui *Alwredi* super defunctum fratrem ulciscitur. Caput enim defuncti Regis *Haroldi* de terra extractum postea in gronnam, demum in *Tamensem* fluvium projicere jussit. *Godwinus* multis donariis & per jurandum sui & multorum aliorum nobilium, Regem sibi pacificavit.

1041. Anno M. XLI. *Edwardus Agelredi* quondam Regis *Anglorum* filius de *Normannia* ubi multis exulaverat annis, venit *Angliam*, & à fratre suo *Hardecnuto* Rege honorifice susceptus, in curia ejus mansit.

1042. Anno M. XLII. Rex *Hardecnutus* dum in celebri nuptiarum convivio in quo *Osgotus Clappa* magnæ vir potentiæ filiam suam *Githam Danico* & præpotenti viro *Tovio Pudan*, in loco qui dicitur Lamhithe, magna cum lætitia tradebat nuptui, lætus, sospes, & hilaris cum sponsa prædicta & quibusdam viris staret, repente inter bibendum miserabili casu ad terram corruit, & sic mutus permanens feria IV. VI. idus *Junii* expiravit, & *Wintoniæ* juxta patrem suum est tumulatus.

Anno

Anno M.XLIII. *Edwardus* ab Archiepiscopis *Edsio Dorobernensi* & *Alfrico Eboracensi* aliisque fere totius *Angliæ* Episcopis, prima paschæ III. nonarum *Aprilis* ungitur in Regem *Wintoniæ*. Defuncto *Edmundo Dunelmensi* Episcopo successit *Egelricus*, *Siwardo* administrante comitatum *Northimbrorum*. 1043. *Ædwardus*.

Anno M.XLIV. *Alwordus Lundoniensis* Episcopus obiit. 1044.

Anno M.XLV. Obiit *Brithwaldus Wiltoniensis* Episcopus, cui successit *Hermannus* Regis capellanus. 1045.

Anno M.XLVI. *Magnus Noreganorum* Rex sancti *Olavi* Regis filius, fugato Rege *Danorum Swano*, *Danemarchiam* sibi subegit. *Osgotus Clappa* expellitur *Anglia*. 1046.

Anno M.XLVII. Bellum fuit apud *Wallundunas*. Obiit *Alwinus Wintoniensis* Episcopus, cui *Stigandus* successit. *Magnus* Rex *Noreganorum* cum *Swano* prælium committens, illum *Danemarchia* expulit, & in illa regnavit, ac non multo post obiit. 1047.

Anno M.XLVIII. *Swanus Danemarchiam* recepit, & *Haroldus Harfahgher Siwardi* Regis *Noreganorum* filius, & ex parte matris frater sancti *Olavi*, patruus scilicet *Magni* Regis, *Noregam* repetiit, & per suos nuncios pacem cum Rege *Anglorum* fecit. Terræ motus extitit magnus kalendarum *Maii* die, *Wigornæ*, **Wic**, Deorbeia, & multis aliis locis. Mortalitas hominum & animalium secuta est, & ignis aerius, vulgo dictus *Silvaticus*, quibusdam in locis villas & segetes multas cremavit. 1048.

Anno M.XLIX. *Leo* factus est papa C.XL.V. Iste *Leo* novum cantum de sancto *Gregorio* fecit. *Henricus* Imperator innumerabilem congregavit exercitum contra *Baldwinum Flandrensium* Comitem, eo quod apud *Neomagum* palatium suum combussisset pulcherrimum atque fregisset; In qua expeditione fuit *Leo* papa, & de multis terris nobiles quamplurimi. *Swanus* etiam Rex *Danorum* cum sua classe illi affuit, & fidelitatem Imperatori juravit. Compulsus tandem Comes *Baldwinus* pacem cum Imperatore fecit. *Leo* papa dedicavit Ecclesiam sancti *Remigii Remis*, ubi & Concilium postea tenuit. 1049.

Anno M.L. *Macbeth* Rex *Scotiæ Romæ* argentum spargendo distribuit. Obiit *Edsius Dorobernensis* Archiepiscopus, cui *Rodbertus Lundoniensis* Episcopus genere *Normannus* successit. *Hermannus Wiltoniensis* Episcopus, *Aldredus Wigornensis* Episcopus *Romam* ierunt. 1050.

Anno M.LI. *Alfricus*, qui & *Putta*, *Eboracensis* Archiepiscopus apud **Sudwelle** obiit, & apud **Medeshamstede** sepelitur, cui *Kinsius* Regis capellanus successit. Rex *Edwardus* absolvit *Anglos* à gravi vectigali, id est [a] xxx. librarum & VIII. anno ex quo pater suus Rex *Egelredus* primitus *Danicis* id solidariis solvi mandarat. Orta seditione inter Regem & Comitem *Godwinum*, pro eo quod tradere noluit morti sororium suum Comitem *Bononiensem*, cujus milites stolide hospitia quærentes apud **Dover** ubi applicuerat, plures è civibus peremerunt, qui & ipse ad castrum **Dover** cum suis confugerat; Tandem *Godwinum* cum Rege placitare volentem, postquam bis super Regem exercitum duxerat, & secundo dilapsus fuerat ab eo, subter fugientem diem constitutum, cum quinque filiis Rex exlegavit. Rex *Edwardus Willielmum* Comitem *bastard Normanniæ* ad se in *Anglia* venientem, magno cum honore suscepit, & multis donatum muneribus ad propria remisit. 1051.

Anno M.LII. *Emma*, quæ & *Elgiva*, quondam regina *Anglorum* obiit *Wintoniæ*. Rex *Edwardus* & Comes *Godwinus* & filii sui ad invicem reconciliati sunt, receptis pristinis dignitatibus suis. Et *Normanni* fere omnes ab *Anglia* exlegantur. *Rodbertus Dorobernensis* Archiepiscopus cum suis evadens vix recessit ab *Anglia*. 1052.

a l. xxx. & VIII. anno.

1053. *Ædwardus.* Anno M. LIII. Caput *Ros* fratris *Griffini* Regis *Walensium* ad Regem *Edwardum* in vigilia Epiphaniæ apud *Glawornam* allatum est. *Godwinus* Comes feria 2. paschæ ad mensam juxta Regem mutus permanens & inde à filiis suis exportatus in cameram Regis quinta post hæc feria vita decessit, cui successit *Haroldus* filius ejus in comitatum, & *Haroldi* comitatus datus est *Algaro Leofrici* Comitis filio.

1054. Anno M. LIV. Dux *Northimbrorum Siwardus* jussu Regis *Edwardi Scotiam* cum multo exercitu intrans, prælium cum Rege *Scottorum Macbeth* committens illum fugavit, & *Malcolmum*, ut Rex jusserat, Regem constituit. Rex *Edwardus* misit *Aldredum Wigornensem* Episcopum ad Imperatorem, ut per eum reciperet fratruelem suum *Edwardum*, qui in *Ungaria* exulaverat.

1055. Anno M. LV. *Siwardus* dux *Northimbrorum Eboraci* obiit, cujus ducatus *Tostio* fratri *Haroldi* ducis datus est. Non multo post *Algarus* filius *Leofrici* Comitis sine culpa à Rege *Edwardo* exlegatus, *Hiberniam* mox petiit, & XVIII. piratis navibus adquisitis & auxilio Regis *Walensium Griffini* maxime fretus, tandem suum comitatum recuperavit, combusta prius civitate *Herefordensi*, & Monasterio S. *Alberti* Regis & Martyris, & quibusdam canonicis occisis & CCCC. vel eo amplius ceteris. *Dulach* quatuor menses & dimidium regnavit.

1056. Anno M. LVI. Obiit *Henricus* Imperator, cui successit *Henricus* filius ejus. Obiit sanctæ memoriæ *Edelstanus Herefordensis* Episcopus, cui *Devegarus* ducis *Haroldi* capellanus successit; qui eodem anno à Rege *Walensium Griffino* cum suis clericis & multis aliis occisus est. *Agelricus Dunelmensis* Episcopus sponte Episcopatum relinquens, ad Monasterium suum *Burch* rediit, ibique vitam finivit; cui successit frater ejus *Agelwinus*.

Scotorum Regis. *Malcolmus* filius *Dunecam* suscepit Regnum Scotiæ jure hæreditario, Regnavitque XXXVII. annis. Anno autem M. LXVII. desponsata est ei *Margareta* gloriosa Regina, ex qua genuit VI. filios scilicet *Edwardum*, *Edmundum*, *Edelredum*, *Edgarum*, *Alexandrum*, *David*, duas filias, scilicet *Matildam* Reginam *Anglorum*, & *Mariam* Comitissam *Baloniæ*. Anno vero Regni sui XXXVII. interemtus est in *Anglia* idus *Novembris*, & filius ejus primogenitus *Edwardus* lancea ibidem perforatus est, qui XVII. kal. *Decembris* fatis cessit. Quod ut audivit felix Regina Margareta, imo, ut verius dicam, Spiritu Sancto præscivit, confessione & communione susceptis, Deo se precibus commendans, animam sanctam cœlo reddidit, XVI. *Decembris*. Invasit igitur Regnum *Duvenaldus* frater prædicti Regis *Malcolmi*, legitimis hæredibus, scilicet *Edgaro*, *Alexandro*, *David* exilio relegatis: sed *Dunecanus* filius prænominati *Malcolmi* sed nothus, qui erat obses in curia Regis *Angliæ*, scilicet *Willielmi Ruffi*, auxilio & consilio ejusdem superveniens patruum suum fugavit, & susceptus est in Regem, & regnavit per annum & dimidium, cui quidam Comes, scilicet de *Mornes*, consilio prædicti *Duvenaldi*, necem nequiter intulit. *Duvenaldus* iterum Regnum invadens, regnavit annis tribus & dimidio. Anno autem ab incarnatione Domini M. XCVI. *Edgarus* filius Regis *Malcolmi* & Reginæ gloriosæ *Margaretæ* hæreditarie Regnum *Scotiæ* suscepit, *Duvenaldo* capto & carceri perpetuo damnato. Regnavit igitur *Edgarus* Rex feliciter IX. annis, anno ab incarnatione Domini M. C. VII. vitam terminans, scilicet VII. idus *Januarii*. Cui successit in Regnum frater ejus *Alexander*, regnans gloriose XVII. annis, anno ab incarnatione Domini M. C. XXIV. viam universæ carnis ingrediens VI. kal. *Maii*. Successit autem ei frater ejus junior & felicior *David*, qui potentissimus Rex regnavit feliciter XXIX. annis, & sic Deo animam commendans, decessit anno ab incarnatione Domini M. C. LIII. scilicet IX. kal. *Junii*. Comes *Henricus* filius ejusdem Regis *David*, obierat anno præcedente, scilicet ab incarnatione Domini M. C. LII. & anno subsequente, videlicet ab incarnatione Domini M. C. LIII. suscepit *Malcolmus* filius prædicti Comitis

tis

tis *Henrici* Regni gubernacula puer, & virgo in virginitate sua permanens, gratia Dei ei inspirante, usque ad obitum suum; Regnavit annis VII. & dimidio, & hominem exuens cœlo susceptus V. idus *Decembris*; ita quod *Willielmus* frater ejus eodem anno, scilicet ab incarnatione Domini M.C.LXV. Regnum suscepit, & anno Regni sui XXXIII. natus est ei filius ejus *Alexander*, ab incarnatione Domini M.C.XCVIII. & anno Regni sui XLIX. obiit. *Alexander* vero filius ejus post obitum suum suscepit Regnum honorifice, & anno M.CC.XXI. copulavit sibi in matrimonium *Johannam* filiam *Johannis* Regis, & sororem H. Regis *Angliæ*. Postea elapsi sunt anni XLII. Quæ anno M.CC.XXXVIII. obiit sine liberis; Quapropter idem Rex accepit in uxorem *Mariam* filiam *Ingerami* de *Ceuchi* anno M.CC.XXXIX. quæ peperit ei filium anno M.CC.XLI. vocans eum *Alexandrum*. Post ejus nativitatem completi sunt anni XXII. Anno M.CC.XLIX. & Regni sui XXXV. Obiit *Alexander* Rex pacificus VIII. idus *Julii*, cui successit *Alexander* filius ejus III. idus *Julii*. Postea completi sunt anni XIV.

Post fundationem Cistercii 9. æ. CLXVI.

Anno M.LVII. Clito *Edwardus Edmundi Ferrei lateris* Regis filius pro quo Rex in *Ungaria* miserat, ut Regem post se substitueret, obiit *Lundoniis*. Obiit bonæ memoriæ *Leofricus*, Comes ducis *Leofewini* filius, qui cum sua uxore *Godiva* cœnobium *Conventræ* de suo patrimonio construxerunt, ubi & sepultus est, cui successit *Algarus* filius ejus. 1057.

Anno M.LVIII. *Algarus* Comes secundo à Rege *Edwardo* exlegatus est: sed Regis *Walanorum Grifini* juvamine, & *Noreganicæ* classis, per vim suum comitatum recepit. *Aldredus Wigornensis* mare transiens, per *Ungariam Serosolymam* profectus est. 1058.

Anno M.LIX. *Nicholaus Florentinæ* civitatis Episcopus papa eligitur, & *Benedictus* ejicitur. 1059.

Anno M.LX. Obiit *Henricus* Rex *Francorum*, cui successit *Philippus* filius ejus. Obiit *Kinsius Eboracensis* Archiepiscopus, cui successit *Aldredus Wigornensis* Episcopus, & *Herefordensis* præsulatus est datus *Waltero* capellano *Edithæ* Reginæ. 1060.

Anno M.LXI. *Aldredus* Archiepiscopus *Eboracensis Romam* cum *Tostio* Comite profectus, pallium à *Nicholao* papa suscepit. Interim *Malcolmus* Rex *Scottorum* sui conjurati fratris *Tostii* comitatum, id est *Northimbriam* crociter depopulatur; violata pace sancti *Cuthberti* in *Halieilande*. Obiit *Nicholaus* papa, cui successit *Alexander* c. XLIX. 1061.

Anno M.LXII. *Wlstanus Wigornensis* Ecclesiæ venerabilis Monachus *Wigornensi* Ecclesiæ præficitur Episcopus, & ab *Aldredi Eboracensi* Archiepiscopo consecratur, quia officium Episcopale *Stigando* interdictum fuerat à Domino papa. 1062.

Anno M.LXIII. Rex *Northwalanorum Grifinus*, impetu & fortitudine Comitis *Haroldi* & fratris sui *Tostii* ferre non valens, navem conscendens fugit & vix evasit. Unde *Walani* coacti datis obsidibus sese suaque dederunt, Regemque suum *Grifinum* exlegantes abjecerunt. 1063.

Anno M.LXIV. Rex *Norwalanorum Grifinus* à suis interficitur, & caput ejus caputque navis [a] impius cum ornatura, Comiti *Haroldo* mittitur. Quæ mox ille Regi *Edwardo* detulit. Rex vero *Edwardus* terram Regis occisi duobus fratribus suis *Bleothgento* & *Rithwalano* ea conditione concessit ut fideles illi semper existerent, quod & per sacramentum & obsidibus datis confirmaverunt. 1064.

Anno M.LXV. *Agelwinus Dunelmensis* Episcopus ossa beati *Oswini* Regis & Martyris apud *Tinemutham* de tumulo in scrinio magno cum honore levavit. 1065.

Anno ab incarnatione Domini M.LXVI. Obiit piæ memoriæ *Edwardus* 1066.

[a] Ipsius.

Rex,

Rex, honor & gloria *Anglorum* dum vixit, eorundem ruina dum moritur, postea quam curiam suam in nativitate Domini ut potuit *Lundoniis* tenuerat, & Ecclesiam sancti *Petri Westmonasterii*, quam ipse à fundamentis construxerat, cum magna gloria dedicari fecerat, in vigilia *Epiphaniæ*;
Haroldus. cui post obitum ejus successit *Haroldus* Comitis *Godwini* filius. Rex *Noreganorum Haroldus Harphagher*, frater sancti *Olavi* Regis & Martyris, & *Tostius* Comes apud [a] Strinfordebrigge occciduntur. *Willielmus Bastard Angliam* debellat & obtinet; & ab *Aldredo Eboracensi* Archiepiscopo apud
Wilhelmus. *Westmonasterium* in Regem consecratur. Visa est cometa.

1067. Anno M.LXVII. Rex *Willielmus Normanniam* rediit, ducens secum *Dorobernensem* Archiepiscopum *Stigandum*, clitonem *Edgarum*, Comites *Edwinum* & *Morkarum* & *Walteum* & multos alios de nobilioribus *Angliæ*. Rediens vero, *Anglis* importabile tributum imposuit.

1068. Anno M.LXVIII. Duo papæ in *Roma* facti sunt, id est Episcopus *Parmensis* qui expulsus est, & Episcopus de *Luca* qui papa permansit.

1069. Anno M.LXIX. Comes *Rodbertus Cumin* cum DCC. fere viris apud *Dunelmum* à *Norhimbris* occiditur. *Aldredus* Archiepiscopus obiit.

1070. Anno M.LXX. Rex *Malcolmus Angliam* usque ClivelAnd vastavit; & tunc clitoni *Edgaro* & sororibus *Margaretæ* & *Christinæ*, ubi eas invenit Regem *Angliæ* fugientes, ut in *Scotiam* irent, apud *Weremundam* in reditu pacem suam donavit, & *Margaretam* postea sibi in matrimonium junxit. *Stigandus* ab Archiepiscopatu deponitur à legatis *Alexandri* papæ, & multæ aliæ personæ. *Thomas* & *Lamfrancus.* Archiepiscopi consecrantur. *Lamfrancus* à suffraganeis, *Thomas* à *Lamfranco.*

1071. Anno M.LXXI. *Lamfrancus* & *Thomas Romam* profecti, pallia ab *Alexandro* papa susceperunt. *Walkerus Dunelmensi* Ecclesiæ præficitur Episcopus.

1072. Anno M.LXXII. *Willielmus Scotiam* intravit, cui occurrens Rex *Malcolmus* in loco qui dicitur Abernithi, homo suus devenit. Rex *Willielmus* in reditu de *Scotia* temere per suos capellanos de sancto *Cuthberto* explorare volens, territus à *Dunelmo* & sub velocitate recessit.

1073. Anno M.LXXIII. Clito *Edgarus* cum Rege *Willielmo* pacificatus est. Comes *Waldevus* necem avi sui *Aldredi* Comitis super filios *Carl* graviter ulciscitur.

1074. Anno M.LXXIV. *Hiltibrandus* qui & *Gregorius Romanus* Archipapa est electus & consecratus. Iste papa banno interdixit clericis uxores habere. Tres Monachi de *Evesham* venerunt, id est *Aldwinus*, *Elfwinus*, *Reinfridus*: Ab his tribus instaurata sunt tria Monasteria, *Dunelmum*, *Eboracum*, Witebi. Magna conjuratio contra Regem *Willielmum* facta est.

1075. Anno M.LXXV. Comes *Waldevus* occisus est. *Philippus* Rex *Francorum* ab obsidione *Dol* fugavit Regem *Willielmum*. *Gregorius* papa præcepit ut nullus audiret missam presbyteri conjugati.

1076. Anno M.LXXVI. Rex *Danorum Swanus* bene litteris imbutus obiit. Cui filius suus *Haroldus* successit.

1077. Anno M.LXXVII. *Rodbertus Curtehose* guerram contra patrem suum movit auxilio *Philippi* Regis *Franciæ*, eo quod *Normanniam* sibi coram eodem Rege promiserat & non dederat.

1078. Anno M.LXXVIII. Nihil dignum memoriæ.

1079. Anno M.LXXIX. Rex *Malcolmus Scottorum Angliam* usque ad *Tynam* vastavit. Rex *Willielmus* & filius ejus *Willielmus* ante castellum *Gerboreth* à filio suo *Rodberto* vulnerati sunt & in fugam conversi sunt

1080. Anno M.LXXX. *Walkerus* Episcopus *Dunelmensis* occisus est. *Odo Baiocensis* Episcopus missus à Rege *Willielmo Norhimbriam* vastavit. Rex *Willielmus* filium suum *Rodbertum* contra *Malcolmum* in *Scotiam* usque ad Eaglesuret misit. Qui nullo perfecto negotio reversus, *Novum Castellum* condidit. *Wil-*

a Stanefordebrigge.

lielmus ſuſcepit *Dunelmenſem* Epiſcopatum. *Henricus* Imperator *Gregorium* papam *Magontiæ* decrevit deponendum, & *Wibertum Ravenenſem* Epiſcopum pro eo fecit antipapam. Ventus validiſſimus in natale Domini.

Anno M.LXXXI. *Henricus* Imperator hoſtiliter *Romam* adverſus papam adiit, oppugnans urbem adhuc non intravit. 1081.

Anno M.LXXXII. Multis homicidiis & prædationibus inter *Henricum* Imperatorem & papam *Gregorium* actis, in nocte palmarum multi ſunt occiſi. Rex *Willielmus* fratrem ſuum *Odonem Baiocenſem* Epiſcopum in cuſtodiam poſuit. 1082.

Anno M.LXXXIII. *Henricus* Imperator urbem *Romæ* infregit & cepit, & *Wibertum* antipapam intruſit: *Gregorius* vero *Beneventum* adiens ibidem uſque ad obitum deguit. 1083.

Anno M.LXXXIV. *Gregorius* papa obiit. Rex *Willielmus* de unaquaque hida per *Angliam* VI. ſolidos accepit. 1084.

Anno M.LXXXV. Rex *Willielmus* tribus capellanis ſuis *Mauricio Lundonienſem, Willielmo Teodfordenſem, Rodberto Ceſtrenſem* dedit præſulatum. 1085.

Anno M.LXXXVI. Rex *Willielmus* fecit deſcribi totam *Angliam*. Clito *Edgarus* cum CC. militibus mare tranſiens *Apuliam* adiit, Cujus ſoror *Chriſtiana* Monaſterium *Rumeſeia* intravit & ſanctimonialem habitum ſuſcepit. 1086.

Anno M.LXXXVII. Reliquiæ ſancti *Nicholai* de *Mirreia* uſque ad *Barum* transferuntur. *Aldwinus* Prior *Dunelmenſis* deceſſit. Rex *Willielmus* in *Franciam* cum exercitu venit, & opidum quod *Mathuntun* nuncupatur, & omnes Eccleſias in eo ſitas, duoſque recluſos igne ſuccendit; & inde *Normanniam* rediit. Sed in iſto reditu dirus viſcerum dolor illum apprehendit, & magis ac magis de die in diem gravabat. Cum autem ingraveſcente ægritudine diem ſibi mortis imminere ſenſiſſet, fratrem ſuum *Odonem Baiocenſem* Epiſcopum, & Comites *Morkarum* & *Rogerum* & *Siwardum* cognomento *Barn*, & *Wlnotum* Regis *Haroldi* germanum quem à pueritia in cuſtodia, & omnes quos vel in *Anglia* vel in *Normannia* cuſtodiæ manciparat, relaxavit. Deinde filio ſuo *Willielmo* Regnum tradidit *Angliæ*, & *Rodberto* primogenito ſuo, qui tunc in *Francia* exulabat, comitatum *Normanniæ* conceſſit; Et ſic cœleſti viatico munitus poſtquam XX. annis, menſibus XI. genti *Anglorum* præfuit, V. iduum *Septembrium* die Regnum cum vita perdidit; & *Cadomi* in Eccleſia ſancti *Stephani* ſepultus eſt, [&] quam ipſe à fundamentis conſtruerat, bonis ditaverat. *Willielmus* autem filius ejus *Angliam* feſtinato adiit, ducens ſecum *Morkarum* & *Wlnotum*. Sed mox ut *Wintoniam* venit, illos ut prius fuerant, cuſtodiæ mancipavit. Poſt hæc VI. kal. *Octobris* die dominico in *Weſtmonaſterio* à *Lamfranco* Archiepiſcopo in Regem conſecratus eſt. Theſauros patris ſui, ut ipſe juſſerat, Eccleſiis per *Angliam* diviſit & pauperibus. *Ulſum Haroldi* quondam Regis filium, & *Dunecanum Malcolmi* Regis filium à cuſtodia laxatos & armis militaribus honoratos abire permiſit. 1087.

Anno M.LXXXVIII. Fere omnes Comites & proceres *Angliæ* paraverunt Regem prodere, ſed nihil profecerunt. 1088.

Anno M.LXXXIX. Obiit *Lamfrancus* Archiepiſcopus. Terræ motus extitit per *Angliam* permaximus circa horam diei tertiam. 1089.

Anno M.XC. Rex *Willielmus* Regem *Francorum Philippum* per pecuniam occulte tranſmiſſam ab obſidione ſui caſtri in *Normanniam* abire fecit. Ventus vehemens percuſſit *Lundoniam*. 1090.

Anno M.XCI. Reconciliati ſunt Rex *Willielmus* & frater ſuus *Rodbertus*. *Henricus* frater eorum *Montem ſancti Michaelis* occupavit, & Regis terram vaſtavit; quem Rex & Comes per totam quadrageſimam obſiderunt, ſed nihil profecerunt. Rex *Willielmus* occurrit cum exercitu Regis *Malcolmi* jam *Norhimbriam* vaſtanti, in provincia **Loidis**, quos Comes *Rodbertus* ea conditione pacificavit, ut Rex *Scottorum* Regi *Willielmo* obediret, & Rex 1091.

Willielmus Regi præfato XII. villas, quas sub patre suo habuerat, redderet, & XII. marcas auri singulis annis daret. Dissensio permaxima inter *Urbanum* papa & *Wibertum* antipapam prædictum.

1092. Anno M. XCII. Antistes *Remigius* transtulit sedem *Dorcacestriæ* ad *Lincolum.* Rex *Willielmus* veniens ad [a] *Carel* instauravit illam.

1093. Anno M. XCIII. Rex *Willielmus* dedit Archiepiscopatum *Cantuariæ Anselmo* Abbati *Beccensi*, & Episcopatum *Lincolniæ* Cancellario suo *Rodberto Bloeth.* Ecclesia nova *Dunelmi* incœpta est III. idus *Augusti*; Episcopo *Willielmo*, & *Malcolmo* Rege *Scottorum*, & *Turgoto* Priore ponentibus primos in fundamento lapides. Rex *Scottorum Malcolmus* cum filio suo primogenito *Edwardo* à *Norhimbris* occisus est. *Margareta* Regina *Scotiæ* obiit. *Dovenaldus* Regnum *Scotiæ* invasit.

Versus.

1094. Anno M. XCIV. *Scotti* Regem *Dunecanum* peremerunt.

1095. Anno M. XCV. *Wlstanus* venerabilis *Wigornensis* Episcopus obiit. *Walterus Albanensis* Episcopus legatus *Romanæ* Ecclesiæ ab *Urbano* papa missus, pallium *Cantuariæ* attulit. *Rodbertus* de *Mobreia* Comes *Norhimbriæ* in Tinemue capitur, & apud Windeshoure custodiæ mancipatur. *Urbanus* papa

Wilhelm. 2. *Galliam* veniens iter *Hierosolymitanum* prædicavit.

1096. Anno M. XCVI. Christiani iter versus *Hierosolymam* inierunt. Rex *Willielmus* VI. DC. LXVI. libras fratri suo *Rodberto* præstitit, & ab eo *Normanniam* in vadimonium accepit. *Urbanus* papa iter *Hierosolymitanum* prædicavit. *Willielmus Dunelmensis* Episcopus obiit.

1097. Anno M. XCVII. Rex *Willielmu* clitonem *Edgarum* in *Scotiam* cum exercitu misit, ut expulso *Duvenaldo Edgarum* filium *Malcolmi* Regis Regem constitueret; quod & fecit. Christiani *Nicetim* civitatem ceperunt XIV. kal. *Junii.*

Versus.

1098. Anno M. XCVIII. *Facta est abbatia sanctæ Mariæ Cistercii. Antiochia* à Christianis capta est III. Non. *Junii*, & cometa apparuit. Obiit *Walchelinus* Episcopus *Wintoniæ*, cui successit *Willielmus Giffard.* Rex *Noreganorum Magnus* filius Regis *Olavi* filii Regis *Haroldi Harfaub Orcadas* & *Menanias* insulas suo adjecit Regno. Eodem anno kal. *Augusti* obiit *Adimarus Podiensis* Episcopus. *Urbanus* papa Concilium tenuit apud *Barum* comitante secum *Anselmo* Archiepiscopo *Cantuariensi.* Christiani ceperunt in *Syria* duas urbes, *Barram* scilicet & *Marram*, ubi tantam famem passi sunt ut de cadaveribus *Saracenorum* comederent.

1099. Anno M. XCIX. *Urbanus* papa in ebdomada paschæ magnum Concilium *Romæ* tenuit. *Hierusalem* capta est à Christianis idus *Julii* feria VI. & *Godefridus Lothtarensis* Regnum suscepit. *Urbanus* papa obiit, *Paschalis* in papam in sequenti die est consecratus. Tertio Nonarum *Novembris* mare litus egreditur, & villas & homines quamplures, boves & oves innumeras demersit. Dicitur quod cum rogaretur ut per ignis missionem in vigilia paschæ ostenderet Deus quem sibi Regem præficerent & venisset super lanciam *Roberti Curthose*, respuit ille.

1100. Anno M. C. *Wibertus* antipapa obiit. Rex *Willielmus* in Nova foresta à *Waltero Tirello* sagitta occiditur. Rex *Henricus* à *Mauricio Lundoniensi*

Henric. R. Episcopo in Regem consecratur. Rex *Henricus Anselmum* Archiepiscopum revocavit. *Rannulfum Dunelmensem* Episcopum in custodia *Lundoniæ* posuit. *Rodbertus* Comes *Normanniæ* & *Rodbertus Flandrensis*, & *Eustacius Bononiensis* repatriaverunt. Rex *Henricus Matildem* Reginam filiam *Malcolmi* Regis *Scottorum* & sanctæ *Margaretæ* reginæ, sororem etiam Regnum *Edgari*, *Alexandri* & *David* desponsavit, quam *Anselmus* Archiepiscopus consecravit & coronavit. Obiit *Thomas* Archiepiscopus *Eboracensis*, cui successit *Girardus. Bomundus* jam dominus *Antiochiæ* ante urbem *Baldewino* reddidit fratri *Regis Godfridi.* Eodem anno ipse *Godefridus* obiit, & *Baldewinus* *.

a Carlel.

Anno

Anno M. C. I. *Rannulfus* Episcopus de custodia evasit. Rex *Franciæ Ludovicus* interfuit Curiæ *Henrici* Regis *Lundoniis* in natali Domini. Pax facta est inter Regem *Henricum* & Comitem *Rodbertum*, ut Rex III. Marcas argenti persolverit Comiti singulis annis. Rex *Hierosolymorum Baldewinus Cæsaream Palæstinam* cepit. 1101.

Anno M. C. II. Rex *Henricus Rodbertum* de *Belesmo* & *Arnoldum* fratrem ejus de *Anglia* expulit; & *Mariam* sororem Reginæ *Matildis Eustachio Bononiensi* Comiti nuptum tradidit. 1102.

Anno M. C. III. *Anselmus* Archiep. injurias multas à Rege sustinens, *Romam* tendit. *Rodbertus* Comes *Angliam* veniens, III. Marcas Regi perdonavit. 1103.

Anno M. C. IV. Corpus S. *Cuthberti* ostensum est, & incorruptum inventum & flexibile, & translatum est apud *Lunelmum* in novam Ecclesiam post annos depositionis ejus CCCC. XVIII. 1104.

Anno M. C. V. Rex *Henricus* mare transivit, quem receperunt omnes fere Barones *Normanniæ*, spreto fratre suo, cæcati multæ cupiditate pecuniæ, & *Baiocas* incendit. 1105.

Anno M. C. VI. *Rodbertus* Comes venit in *Angliam* quærens à fratre ut omnia ablata sibi redderet, cui contradixit. *Henricus* Imperator moritur, cui successit filius ejus *Henricus*. Rex *Henricus* mare transiit, & apud *Tenerchebrai* commisso prœlio *Rodbertum* Comitem & *Rodbertum* de *Stutevill* & *Willielmum* Comitem de *Moretonio* cepit. 1106.

Anno M. C. VII. *Edgarus* Rex *Scotiæ* VI. idus *Januarii* obiit. Cui successit frater ejus *Alexander*. Comes *Rodbertus* & Comes *Willielmus* de *Moretonio* in *Anglia* custodiæ mancipantur. Rex rediit in *Angliam*, & in concilio apud *Lundonias* statutum est ut nusquam ulterius per dationem baculi vel annuli de Episcopatu vel Abbathia per Regem vel quamlibet laicam manum aliquis investiretur. *Anselmus* Archiepiscopus V. Episcopos una consecravit. *Philippus* Rex *Francorum* obiit, cui successit *Ludovicus* grossus filius ejus. Ordinatio *Rogeri* Episcopi Salesbiriæ. 1107. *Versus.*

Anno M. C. VIII. Rex *Henricus* leges statuit de furibus & latronibus suspendendis, & ut obuli essent rotundi. *Gundulfus* Episcopus *Rofensis* obiit, & *Radulfus* ei successit. 1108.

Anno M. C. IX. Obiit *Anselmus* Archiepiscopus. *Thomas Eboracensis* Ecclesiæ à *Ricardo Lundoniensi* Episcopo in Archiepiscopum consecratus est [a] V. kal. *Julii*, & in kal. *Augusti Turgotum* Priorem *Dunelmensem* in Episcopum S. *Andreæ Eboraci* idem *Thomas* consecravit. Rex *Henricus* Abbatiam *Eliensem* in Episcopalem sedem mutavit. Cometa apparuit. *Tyronensis* Ecclesia fundata est. 1109.

Anno M. C. X. Rex *Henricus* dedit filiam suam in conjugem *Henrico* Regi *Tentonicorum*. Cometa apparuit. Fluvius *Trenta* exsiccatus est à mane usque ad tertiam, spatio unius miliarii. *Godricus* Eremita intravit in locum qui dicitur *Finchala* prope *Dunelmum*, & ibi fuit usque ad diem mortis suæ, scilicet lx. annis. 1110.

Anno M. C. XI. *Henricus Tentonicus Romam* veniens, *Paschalem* papam cepit, & in custodia posuit; Sed postea statim reconciliati sunt. 1111.

Anno M. C. XII. Rex *Henricus* Comitem *Rodbertum* de *Belesmo* in custodia posuit in *Keresburch*. 1112.

Anno M. C. XIII. Rex *Henricus Angliam* rediens *Rodbertum* de *Belesmo* in arcta posuit custodia apud *Warham*. Monachi *Tyronenses* venerunt in patriam istam. 1113.

Anno M. C. XIV. *Henrico* Imperatori desponsata est *Matildis* filia Regis *Anglorum Magontiæ*, & in Imperatricem est consecrata. Obiit *Thomas Eboracensis* Archiepiscopus; *Radulfus Rofensis* Episcopus factus est Archiepiscopus *Cantuariæ*. *Turstinus* Regis capellanus ad *Eboracensem* Archiepiscopatum eligitur. Rex *Henricus* in *Walloniam* exercitum duxit. *Tamisia* defecit, ita ut à puero transvadari possit. 1114.

[a] Dunelm. Chron. iii. kal.

1115. Anno M.C.XV. *Radulfus* suscepit pallium ab *Anselmo Romanæ* Ecclesiæ legato. *Turgotus* de *Scotia* rediens *Dunelmum*, obiit & sepultus est ubi diu ante Prior fuerat. Canonicis tradita est Ecclesia de **Scon**.

1116. Anno M.C.XVI. Comites & Barones totius *Angliæ Willielmo* filio Regis hominium apud [a] *Seleberiam* fecerunt & fidelitatem juraverunt. *Turstinus Eboracensis* electus, nolens professionem *Cantuariensi* Archiepiscopo facere, mare cum Rege transiit. *Paschalis* papa Regi *Henrico* vices suas in *Anglia* agere per litteras concessit.

1117. Anno M.C.XVII. Apud *Italiam* magno terræmotu XL. diebus durante, plurima ædificia corruerunt, villaque quædam pergrandis de proprio loco mota est. Luna versa est quasi in sanguinem.

1118. Anno M.C.XVIII. *Paschalis* papa obiit, Cui successit papa *Gelasius*. *Henricus* Imperator *Romam* tendit, & *Burdinum Braccarensem* Episcopum, jam anno præterito à papa *Gelasio Beneventi* excommunicatum, antipapam instituit. Obiit *Matildis* Regina *Anglorum*. *Gelasius* papa *Galliam* venit, susceptus honorifice à Rege *Francorum*, & ab universis personis Regni. Dominus *Norbertus* papam *Gelasium* adiens, officium ab eo prædicationis accepit.

1119. Anno M.C.XIX. Obiit papa *Gelasius* apud *Cluniacum*, ibidemque sepelitur; in cujus locum Cardinales aliique *Romam Widonem Vienensem* Archiepiscopum eligunt, eumque *Calixtum* nominant. Ecclesia gravi scandalo percellitur. *Calixtus* papa XIII. Kal. *Novembris* generale Concilium *Remis*
Henric. R. constituit, In quo & *Henricum* Imperatorem excommunicavit. In quo & *Turstinum Eboracensem* Archiepiscopum consecravit, licet Rex *Anglorum Henricus* & *Radulfus* Archiepiscopus *Cantuariensis* per nuncios suos contradicerent. *Calixtus* papa *Gisortium* venit locuturus cum Rege *Anglorum Henrico*. Dominus *Norbertus* auctoritate papæ *Calixti* ordinem *Præmonstratensem* instituit.

1120. Anno M.C.XX. *Willielmus* filius Regis, & frater suus nothus, & multi nobiles viri & fœminæ, C.XL. milites, L. nautæ cum tribus gubernatoribus omnes submersi sunt.

1121. Anno M.C.XXI. Rex *Henricus Aaliz Godefridi* ducis *Luvaniæ* filiam sibi in matrimonium junxit. [b] *Edmundus Cantuariensis* Monachus præcedenti anno ad Episcopatum S. *Andreæ* in *Scotia* electus, deposita intentione regendi Episcopatus, ad locum suum revertitur. *Calixtus* papa litteris suis Regem *Anglorum* coegit suscipere *Turstinum* Archiepiscopum, & sine exactione professionis in suum mox recipitur Archiepiscopatum. *Calixtus* papa ab urbe *Roma* digressus *Suthrinam* civitatem obsedit, & *Burdinum* antipapam capit, & in cavam trudit in exilium. Rex *Henricus* in *Wallionam* cum magno exercitu venit; sed *Walenses* statim concordati sunt. *Rannulfus Dunelmensis* Episcopus castellum apud *Norham* firmavit.

1122. Anno M.C.XXII. *Johannes* Episcopus *Glascuensis Romam* & *Hierosolymam* proficiscitur. *Calixtus* papa & *Henricus* Imperator reconciliati sunt. *Henricus* Rex ad **Carleil** venit. *Radulfus Cantuariensis* Archiepiscopus obiit. *Sibilla* Regina *Scotiæ* obiit III. idus *Julii*.

1123. Anno M.C.XXIII. *Johannes* Episcopus *Glascuensis* à *Calixto* papa compellitur redire ad Episcopatum. *Willielmus* de *Curbuil* ad Archiepiscopatum *Cantuariæ* eligitur. *Calixtus* papa tenuit *Romæ* Concilium, præsentibus CCC. Episcopis, XV. Kal. *Aprilis*. *Willelmus* & *Turstinus* Archiepiscopi *Romam* veniunt, & revertuntur infectis negotiis. Rex *Jerusalem Baldewinus* dolo à paganis capitur.

1124. Anno M.C.XXIV. *Alexander* per *Scottorum* obiit VII. Kal. *Maii*, cui suc-
Versus. cessit frater ejus *David*. Ipso anno quatuor ante mortem suam mensibus fecit eligi *Rodbertum* Priorem de *Scona* in Episcopum sancti *Andreæ*, sed ejus

a Salesbiriam. *b* Ædmerus.

ordinatio

ordinatio multo tempore est dilata. *Calixtus* papa obiit, cui successit *Honorius*.

Anno M.C.XXV. *Henricus* Imperator sine filiis obiit; Cui successit *Lotharius*. *Johannes Cremensis* legatus *Angliam* venit, & ad Regem *David* apud Rokesburch; & in reditu apud *Lundoniam* Concilium tenuit. Monetarii totius *Angliæ* principales deprehensi jussu Regis. *Henrici* simul *Wintoniæ* congregati, amputatis dextris & abscisis testiculis evirantur; statim post circumcisionem Domini fames fuit maxima per *Angliam*. Imperatrix, defuncto marito, ad patrem suum in *Normanniam* rediit. 1125.

Anno M.C.XXVI. Rex *Hierosolymorum*, data redemtione sua paganis, & datis obsidibus, libere ad suos redire permittitur. *Turstinus Eboracensis* & *Willielmus Cantuariensis* Archiepiscopi redeunt *Roma*; *Willielmus* quidem *Cantuariensis* legatus factus est, sed *Turstinus* in statu suo. 1126.

Anno M.C.XXVII. *David* Rex *Scotiæ* & omnes Archiep. Abbates, Comites, & Barones totius *Angliæ* Imperatrici Regnum juraverunt in circumcisione Domini apud *Lundonias*. *Carolus* Comes *Flandrensis* in orationem admissam in quadragesima interfectus est, Cui successit *Willielmus longa spata* filius *Roberti Curthose* in comitatum. Rex *Henricus* dedit filiam suam Imperatricem Comiti *Andegaviæ Gaufrido*. 1127.

Anno M.C.XXVIII. Cepit fundari Ecclesia sanctæ crucis de *Edeneburc*. *Willielmus* Comes *Flandrensis* lethaliter vulneratus est, cui successit *Theodorus*. *Rannulfus* Episcopus *Dunelmensis* obiit, cui successit *Gaufridus* Regis Cancellarius. Fundata est Ecclesia de Kelchehon v. Nonarum *Maii*. 1128.

Anno M.C.XXIX. Obiit *Willielmus Giffard Wintoniensis* Episcopus, & Rex dedit Episcopatum nepoti suo *Henrico* fratri Comitis *Theobaldi* & *Stephani*; Et Episcopatus *Cestrensis* datus est *Rogero* nepoti *Gaufridi* de *Clintun*, & ambo pariter consecrati sunt *Cantuariæ* à *Willielmo* Archiepiscopo. 1129.

Anno M.C.XXX. *Anagus* Comes *Muravensis* interfectus est cum gente sua à *Scottis*. Obiit papa *Honorius*, cui successit *Innocentius*. 1130.

Anno M.C.XXXI. *Henricus* Rex adscivit ad Episcopatum *Herefordensem* *Rodbertum* Priorem de *Lantonia*, virum Episcopatu dignum. 1131.

Anno M.C.XXXII. *Tertio non. Martii facta est Abbatia sanctæ Mariæ de Reivalle die sabbati*. 1132.

Anno M.C.XXXIII. Eclipsis solis facta est IV. Non. *Augusti*, feria IV. ita ut dies in noctem verteretur aliquandiu. *Gaufridus* Regis Cancellarius Ecclesiæ *Dunelmensis*, & *Adulfus* Ecclesiæ *Carleolensis* à *Turstino* Archiepiscopo *Eboracensi* consecrati sunt Episcopi. *Nigellus Elyensis* Episcopus consecratur. 1133.

Anno M.C.XXXIV. Dedicatio Ecclesiæ sancti *Jacobi* in Rokesburch, XV. kal. *Maii* feria III. paschæ, & combusta est Ecclesia S. *Pauli Lundoniæ*. *Malcolmus* capitur & in arcta ponitur in turre Rokesburch custodia. Obiit *Robertus Curthose* in custodia. 1134.

Anno M.C.XXXV. *Henricus* Rex *Angliæ* obiit IV. Nonarum *Decembris*. Et *Stephanus* Comes nepos ejus suscepit Regnum. Et postea XI. kal. *Januarii* coronatus est, & in die coronationis suæ ad missam oblita est pax populo dari, nec habuit pacem fere toto tempore vitæ suæ. 1135.

Anno M.C.XXXVI. *Facta est Abbatia sanctæ Mariæ de Malros feria secunda paschæ*, & *Ricardus* primus Abbas Melros. Obiit *Willielmus Cantuariensis* Archiepiscopus. Dedicatio Ecclesiæ *Glascuensis*. *Norhimbria* & *Cumbria* redditæ sunt Regi *Scottorum David*; sed statim pacificati sunt Rex *David* & Rex *Stephanus*, & *Norhimbria* reddita Regi *Stephano*, & *Cumbria* Regi *David* remansit. Translatio sancti *Guthlaci* Confessoris. 1136.

Anno M.C.XXXVII. *Ludovicus Grossus* Rex *Franciæ* obiit, cui successit filius ejus *Ludovicus*. *Turstinus* Archiepiscopus *Eboracensis* veniens Rochesburch impetravit à Rege *David* interim ne vastaret *Norhimbriam*. Sed non multo post solutæ sunt induciæ, quia Rex *Stephanus* nolebat dare *Norhimbriam Henrico* filio Regis *David*. 1137.

1138. Anno M. C. XXXVIII. Rex *David* miserabiliter vastavit *Norhimbriam* totam. Rex *Stephanus* in capite Jejunii cum magno exercitu veniens **Rokesburc**, cum ignominia statim rediit. Obiit *Petrus Leo* antipapa. *Albertus* legatus *Hostiensis* Episcopus venit *Carleil* ad Regem *David*. Fuit bellum in **Cutteenemor** inter *Scottos* & *Anglos* ad standardum XI. kal. *Septembris*, feria II. Et Episcopus *Seleberiæ* & Episcopus *Lincolniæ* & Cancellarius capti sunt à Rege *Stephano*.

1139. Anno M. C. XXXIX. Consecratus est *Teodbaldus* Abbas *Beccensis* ab *Alberico* legato in Archiepiscopum *Cantuariensem* circa Epiphaniam Domini. Pax facta est inter duos Reges instantia Reginæ, & *Norhimbria* data est *Henrico* filio Regis *David*. *Henricus* Comes duxit *Ade* Comitissam filiam *Willielmi* Comitis de *Warenna*, & *Rodberti* Comitis de *Leicestria*, & *Walerani* Comitis de *Mellent*, cujus mater fuit soror *Radulfi* Comitis de *Perona*, Regis *Francorum* consanguinea. *Henricus Wintoniensis* Episcopus frater Regis *Stephani* factus est ab *Innocentio* papa legatus in *Anglia*. *Matildis* Imperatrix venit in *Angliam*, ut adquireret terram ad opus filii, quem Rex *David* & multi alii pro legitimo hærede habebunt.

1140. Anno M. C. XL. Rex *Stephanus* capitur *Lincolniæ* in prœlio, die purificationis S. *Mariæ* & custodia mancipatur. Ad festum sanctæ Crucis in *Septembri* contracto numeroso exercitu militari de *Anglia* & de transmarinis partibus, per suæ Reginæ instantiam omnino à vinculis liberatus & Regno restitutus, & in concambium pro *Rodberto* Comite *Gloucestriæ* filio Regis *Henrici*, qui ibi captus est, & Rex *David Scottorum* & Imperatrix sine periculo evaserunt. Facta est Abbatia sanctæ *Mariæ* de **Neubotle**. Obiit *Turstinus Eboracensis* Archiepiscopus in extremo redditus monasterio S. *Johannis* Evangelistæ del **Pimfreit**.

1141. Anno M. C. XLI. Eclipsis solis facta est XIII. kal. *Aprilis*. *Albericus* de *Ver* occisus *Lundoniæ* seditione civium. Obiit *Gaufridus Dunelmensis* Episcopus. *Willielmus* Thesaurarius in Archiepiscopum *Eboracensem* electus est.

1142. Anno M. C. XLII. *Willielmus Cumin* Cancellarius Regis *Scottorum* per dationem Imperatricis intravit in castellum *Dunense*, & vi sancti *Cuthberti* possessiones per aliquod tempus obtinuit, cæca ambitione volens fieri Episcopus. Quo Ecclesiam graviter opprimente, recesserunt de loco *Rogerus* Prior & *Rannulfus* Archidiaconus, & ceteri dispersi, Ecclesia cessavit à divino officio. Eodem anno fundata est Abbatia de **Dundraynan** in *Galwaya*.

1143. *Stephanus.* Anno M. C. XLIII. *Willielmus* de sancta *Barbara* decanus *Eboracensis* Ecclesiæ electus est in Episcopum *Dunelmensem*. Consecrati sunt ambo *Willielmi* ab *Henrico Wintoniensi* Episcopo, *Romanæ* Ecclesiæ legato, *Willielmus* prædictus thesaurarius in Archiepiscopum *Eboracensem*, *Willielmus* Decanus in Episcopum *Dunelmensem*. Obiit papa *Innocentius*, cui successit *Celestinus*. Ordo *Præmonstratensis* venit ad *Neus*. Natus est *Willielmus* Rex *Scotiæ*.

1144. Anno M. C. XLIV. Obiit papa *Celestinus*, cui successit *Lucius*.

1145. Anno M. C. XLV. Obiit *Willielmus* Abbas *Rievallis*, cui successit *Mauricius*. Obiit papa *Lucius*, cui successit *Eugenius*. Nobilis civitas *Edessa* in *Mesopotamia Syriæ*, quæ nunc *Roeisæ* vocatur, in nocte natalis Domini proditione capitur, dum populus divino officio vacabat, Archiepiscopo à *Saracenis* in Ecclesia miserabiliter cum universo fere Christianorum populo detruncato. In hac civitate beatus *Thomas* Apostolus olim ab *India* translatus requiescit.

1146. Anno M. C. XLVI. Ecclesia sanctæ *Mariæ* de *Malros* dedicata est V. kal. *Augusti* in die dominica. *Willielmus* Archiepiscopo gravibus capitulis in curia *Romana* à diocesis suæ personis accusatus est. Unde quia Episcopus *Dunelmensis* nolebat eum sacramento purgare, præcepit eum papa *Eugenius* cessare.

Anno

Anno M. C. XLVII. Rex *Francorum Ludovicus* & multi nobiles & populus innumerabilis *Hierosolymam* profecti sunt ad debellandum *Saracenos*; ubi non solum nihil perfecerunt, verumetiam plurimam jacturam populi sui, capto à *Turcis Willielmo* nobili Comite de *Warenna*, diversis in locis perpessi sunt. Ordo *Præmonstratensis* venit ad **Alnewic**. Obiit *Johannes Glascuensis* Episcopus, & *Herebertus* Abbas de *Kelhou* successit ei, consecratus à papa *Eugenio Antisiodoro* die sancti *Bartholomæi*. *Henricus Murdac* Abbas de *Fontibus* electus est in Archiepiscopum *Eboracensem*, & consecratus est à papa *Eugenio Treveris* dominica secunda adventus domini. Obiit *Alexander* Episcopus *Lincolniæ*. Eodem anno *Eugenius* papa magnum Concilium *Remis* tenuit ad *lætare Hierusalem*. 1147.

Anno M. C. XLVIII. *Walthevus* frater *Henrici* Comitis *Northimbrorum* & *Simonis* Comitis *Northumtunæ* factus est Abbas de *Malros*. Conventus venit ad **Alnewic**. Obiit venerabilis *Rodbertus* Episcopus *Herefordiæ*, cui successit *Girardus*. Civitas *Olisiponis* à Christianis capta est. Obiit sanctus *Malathias* Episcopus *Hyberniæ* apud *Clarevallem*, ibique sepultus est. 1148.

Anno M. C. XLIX. Obiit *Ricardus* quondam Abbas de *Malros* apud *Claram vallem* in Conventu. *Henricus* filius Imperatricis filiæ Regis *Henrici* primi & filius Comitis *Andegaviæ* honorifice à Rege *Scottorum David* apud **Carleil** susceptus, arma militaria ab eo recepit. Rex *Francorum Ludovicus* ab *Hierosolymis* reversus est. 1149.

Anno M. C. L. *Facta est Abbatia de Holmcultre in kal. Januarii. Abbatia de Kinlos in Muref.* Ordo *Præmonstratensis* venit ad **Driebureh** ad festivitatem sancti *Martini*. 1150.

Anno M. C. LI. Papa *Eugenius* quatuor pallia per legatum suum *Johannem Papirum* transmisit in *Hiberniam*, quo nunquam antea pallium delatum fuerat. Obiit *Gaufridus* Comes *Andegaviæ*, & *Henricus* filius ejus successit ei. Ordo *Præmonstratensis* venit ad **Rikemunt**. 1151.

Anno M. C. LII. Obiit *Matildis* Regina *Anglorum*. Obiit *Henricus* Comes *Norhimbrorum*, filius Regis *David Scottorum*, & *Matildis* filia ejus. Obiit *Baldewinus* primus Abbas de **Alnewic**, cui successit *Patricius*. Obiit *Willielmus Dunelmensis* Episcopus. Conventus venit ad **Drieburc** die sanctæ *Luciæ*, & *Rogerus* factus est Abbas primus. 1152.

Anno M. C. LIII. Obiit *David* Rex *Scottorum* IX. kal. *Junii*, & *Malcolmus* nepos ejus XII. annorum puer, filii sui *Henrici* Comitis filius, successit ei. Obiit papa *Eugenius*, & *Anastasius* successit ei. Obiit *Henricus* Archiepiscopus *Eboracensis*, & *Bernardus* Abbas de *Clara valle*. 1153. *Stephanus.*

Pax *Angliæ* reddita est, pacificatis adinvicem Rege *Stephano* & *Henrico* duce *Normanniæ*, quem & Rex *Stephanus* adoptavit in filium & hæredem, & successorem Regni, mediantibus venerabilibus *Thedbaldo Cantuariensi* Archiepiscopo & *Henrico Wintoniensi* Episcopo, constituit. *Hugo* Thesaurarius *Eboracensis*, cognatus Regis, consecratus est ab *Anastasio* papa in Episcopum *Dunelmensem Romæ* dominica ante natale Domini. *Pax inter Stephanum & Henricum.*

Anno M. C. LIV. Obiit *Eustachius* filius Regis primus, & postea Rex *Stephanus*; & *Henricus* Dux *Normanniæ*, filius *Gaufridi* Comitis *Andegaviæ*, filius Imperatricis, successit ei, coronatus in dominica ante natale domini. *Willielmus* dudum *Eboracensis* Archiepiscopus, quem suspenderat papa *Eugenius*, *Romam* in superiore anno profectus, gratiam ab *Anastasio* papa recuperavit, & in imminente anno in suam honorifice receptus est sedem; sed non multo post, proditione ut dictum est suorum Clericorum, post perceptionem eucharistiæ infra ablutiones liquore lethali infectus, extinctus est; cui successit *Rogerus*, *Cantuariensis* Archidiaconus. 1154.

Anno M. C. LV. Obiit papa *Anastasius*, cui successit *Adrianus*. 1155.

Anno M. C. LVI. Conventus sanctimonialium secundo venit ad **Eccles**. *Dovenaldus* filius *Malcolmi* apud **Witterne** captus est, & incarceratus in turre de **Rokesburc** cum patre suo. 1156.

Anno

1157. Anno M.C.LVII. Rex *Malcolmus Scottorum* veniens ad Regem *Angliæ Henricum* apud *Cestram*, devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris Regis *Henrici*, salvis omnibus dignitatibus suis. Rex *Henricus* primum exercitum duxit in *Walliam*, & cepit **Rueland**.

1158. Anno M.C.LVIII. Item firmatum est castellum de **Were**, præcipiente Rege *Angliæ*. Rex *Angliæ Henricus* & *Malcolmus* Rex *Scottorum* apud **Carlel** convenerunt, sed non bene pacificati ab invicem discesserunt, ideoque Rex *Scottorum* non adhuc miles factus est.

1159. Anno M.C.LIX. Obiit *Rodbertus* Episcopus sancti *Andreæ*. Obiit piæ memoriæ *Waldevus* Abbas II. de **Mailros** tertio Non. *Augusti*, qui fuit avunculus Regis M. & *Willielmus* ejusdem Ecclesiæ Monachus ei successit v. kal. *Decembris*, & in vigilia sancti *Andreæ* Apostoli, quæ dominica die evenit, à *Glascuensi* Episcopo *Hereberto* benedictus est in nostra Ecclesia.

Alexand. 3. P. Obiit *Adrianus* papa, cui successit *Alexander* canonice electus & consecratus. Et *Fredericus* Imperator erexit sibi Idolum, *Octavianum* scilicet an-
Victor 4. *Antip.* tipapam, quem in execrabili concilio & conventiculo sanguinum apud *Papiam* cum sua gente statuit adorandum, & scisma factum est in Ecclesia multo tempore perdurans.

Rex *Henricus Angliæ Tolosam* cum exercitu adiit, & in eodem exercitu
Henric. 2. *R.* mortui sunt plurimi, & *Willielmus* Comes *Boloniæ*, filius Regis *Stephani*, & *Hamo* filius Comitis *Gloucestriæ* obierunt. Rediens ab hoc exercitu *Malcolmus* Rex *Scottorum*, factus est miles *Turonis* à Rege *Anglorum Henrico*. *Willielmus* Episcopus *Muraviæ*, & *Nicholaus* Regis *Scottorum* tunc temporis Camerarius, Curiam *Romanam* ex parte Regis *Malcolmi* visitantes, ad papam *Alexandrum Agnaniæ* ultra *Romam* venerunt: Ubi ab eo suscepti satis honorifice, *Willielmus* rediit in sequenti anno, legatus Regni *Scottorum* factus. Obiit *Robertus* Episcopus sancti *Andreæ*.

1160. Anno M.C.LX *Malcolmus* Rex *Scotiæ* venit de exercitu *Tolosæ*, cumque venisset in civitatem quæ dicitur *Peit*, *Fereteatht* Comes, & v. alii Comites, irati contra Regem quia perrexit *Tolosam*, obsederunt civitatem, & Regem capere voluerunt; sed præsumtio illorum minime prævaluit. *Malcolmus* Rex tribus vicibus cum exercitu magno perrexit in *Galweia*, & tandem subjugavit eos. *Ernaldus* Abbas de *Calceo* electus est ad Episcopatum sancti *Andreæ* in *Scotia* die sancti *Bricii* Episcopi, quæ hoc anno dominica die evenit, & in sequenti die dominica, scilicet sancti *Edmundi*, consecratus est apud sanctum *Andream* in *Scotia* à *Willielmo Murovensi* Episcopo, sedis apostolicæ legato, astante Rege *Malcolmo*, & Episcopo & Abbatibus & Comitibus Regni. Et *Johannes* ejusdem Ecclesiæ cantor ei successit, vigilia sancti *Andreæ* electus, & in die Epiphaniæ à *Glascuensi* Episcopo *Hereberto* benedictus. Et hoc anno *Malcolmus* Rex dedit sororem suam *Margaretam Conano* duci *Britanniæ*. Obiit *Robertus* Prior sancti *Andreæ*, cui successit *Walterus* cantor ejusdem Ecclesiæ.

1161. Anno M.C.LXI. Obiit *Thedbaldus Cantuariensis* Archiepiscopus, & legatus *Romanæ* Ecclesiæ; cui successit venerabilis *Thomas* Cancellarius Regis *Angliæ*, & Archidiaconus *Cantuariensis* Ecclesiæ, optimus sanctæ Dei Ecclesiæ defensor, licet de palatio & seculari habitu assumtis, seculum tamen omnino despiciens.

Ernaldus Episcopus factus est legatus Regni *Scotiæ* à papa *Alexandro*; qui & in tempore legationis consecravit *Gregorium Rosmarkinesem* Episcopum; sed postea jubente papa *Alexandro* à legatione cessavit.

1162. Anno M.C.LXII. Obiit Hugo de *Morevill* fundator Ecclesiæ de **Drieburg**. *Malcolmus* Rex *Scotiæ* dedit sororem suam aliam *Adæ* Comiti de **Hoilande**. Rex *Angliæ Henricus* suscepit honorifice papam *Alexandrum* versus *Gallias* venientem. Obiit *Ernaldus* Episcopus sancti *Andreæ*. Fundata est Ecclesia sancti *Andreæ* in *Scotia*.

Anno

Anno M. C. LXIII. *Henricus* Rex *Angliæ* venit in *Angliam* de transmarinis partibus. Et *Ricardus* capellanus Regis *Mal.* electus est ad Episcopatum sancti *Andreæ*, & Rex *Malcolmus* de magna infirmitate, Deo miserante, convaluit apud *Danecastræ*, & firma pax est inter *Henricum* Regem *Angliæ* & inter *Malcolmum* Regem *Scotiæ*. Generale Concilium apud *Turonem* civitatem, quod *Alexander* III. papa tenuit, in quo excommunicavit *Octavianum* antipapam & ceteros schismaticos, imperatore tantum excepto. 1163. *Henric. 2 R. Alex. 3. P.*

Anno M. C. LXIV. Facta est Abbatia de *Cupro* quam *Malcolmus* Rex fecit. Obiit *Willielmus* frater *Henrici* Regis. Obiit *Octavianus* antipapa, & *Wido Cremensis* secundus antipapa à prædicto Imperatore schismatico elevatus est. Et [a] *Sumledus* regulus [b] **Eregeithel** jam per annos XII. contra Regem *Scotiæ Malcolmum* dominum suum naturalem impie rebellans, cum copiosum de *Hibernia* & diversis locis exercitum contrahens apud **Renfrin** applicuisset, tandem ultione divina cum filio suo & innumerabili populo à paucis comprovincialibus ibidem occisus est. *Herebertus* Episcopus *Glascuensis* obiit, cui successit *Engelramus* Regis Cancellarius, consecratus à papa *Alexandro* apud *Senonensem* civitatem, die Apostolorum *Simonis* & *Judæ*, licet nuncii *Eboracensis* Archiepiscopi plurimum restiterint. *Thomas Cantuariensis* Archiepiscopus venerabilis, ob intolerabiles sanctæ Ecclesiæ à Rege *Angliæ* illatas injurias, recessit ab *Anglia*. Archiepiscopus *Eboracensis* venit **Norham**, ut legatione fungeretur per *Scotiam*; sed nuncii Regis *Scotiæ* restiterunt ei, & contradixerunt ejus legationi, & inde rediit confusus. 1164. *Callistus 3. Antip.*

Anno M. C. LXV. *Ricardus* capellanus Regis *Malcolmi* consecratus est apud sanctum *Andream* in *Scotia* ab Episcopis ejusdem terræ, scilicet in dominica die ramis palmarum, quæ tunc evenit V. kal. *Aprilis*. Et *Henricus* Rex *Angliæ* transfretavit; & postquam rediit, cum exercitu magno perrexit in *Gallias*, ibique plures occidit, & justitiam fecit de duobus filiis Regis *Ris*, & de filiis ac filiabus nobilium ejus, scilicet oculos puerorum eruit, & nares aurésque puellarum abscidit. 1165.

Duæ cometæ apparuerunt ante solis ortum mense *Augusti*, una ad austrum, altera ad aquilonem. Cometa est stella quæ non omni tempore sed maxime in obitu Regis, aut in excidio apparet regionis. Cum crinito diademate apparuerit fulgens, regale nunciat letum; si autem ferens comas rutulansque sparserit illas, patriæ monstrat excidium. Tempestas magna fuit in eodem mense in provincia *Eboraci*. Antiquus autem hostis à multis visus est illam tempestatem in equi nigri & maximi specie præcedere, & semper ad mare fugiendo properare, persequente illo fulgure & tonitruo cum horrendis fragoribus, & omnia devastante grandine: vestigia vero prædicti equi iniqui enormis magnitudinis sunt reperta, maxime vero de monte oppidi **Scardeburch** saltum ad mare dedit, [c] ubi per annum singula vestigia tetræ fossæ in altum depressæ patuerunt. Quæ tempestas consumsit unum molendinum cum inhabitantibus super flumen *Sabrinæ*, excepto uno Monacho qui per ineffabilem Dei misericordiam salvatus est de incendio. Ad multorum vero discretionem & indubitatæ spei consolationem, maximeque ad summi tonantis laudem Monachus & ejus servantur illæsa. *Cometæ.* *Prodigia.*

Papa *Alexander* de *Galliis Romam* reversus est, ibique cum magna gloria exceptus est, & universa fere *Italia* & *Tuscia* cum *Mediolanensibus* illum suscipiens, schismatici dominium spreverunt.

Obiit piæ memoriæ *Malcolmus* Rex *Scotiæ* apud **Gedewurth** V. idus *Decembris*, quod evenit V. feria, anno ætatis suæ XXV. Regnique ejus anno XII. & dimidio; cujus corpus honorifice ab omnibus personis usque ad **Dunfermelin** delatum sepelitur. Cui successit *Willielmus* frater ejus, in vi- *Malcolmo R. Scot. succedit Willielmus.*

a Sumerledus. *b* i e Argatheliæ, sive Argile. *c* Ubi an singula.

gilia natalis Domini, more Regio elevatus in Regnum. Ordo *Præmonstratensis* venit ad Blanchelande. *Johannes* Abbas *Calkoensis* venit de *Roma* mitratus.

1166. Anno M. C. LXVI. Rex *Angliæ Henricus* transfretavit, quem ob negotia domini sui Rex *Scotiæ Willielmus* secutus est, & in transmarinis partibus quibusdam militiarum probitatibus attemtatus, statim rediit. Obiit Comes *Gospatricus*, Cui successit *Waldevus* filius ejus.

1167. Anno M. C. LXVII. Obiit piæ memoriæ *Aldredus* III. Abbas *Rievallis*, cui successit *Silvanus* Abbas de Dundraynan. Obiit magister *Robertus* de *Melum* Episcopus venerabilis *Herefordiæ*, cui successit *Robertus foliot*. Obiit *Patricius* secundus Abbas de Alnewic. Obiit *Mathildis* Imperatrix mater *Henrici* II. Regis *Anglorum*.

Fredericus Imp. Romæ. *Fredericus* Imperator hostiliter ad juvandas partes secundi antipapæ, id est *Widonis Cremensis*, *Romam* veniens eundem schismaticum schismaticus & ipse in Ecclesiam sancti *Petri* vi & armata manu intrusit. Redeunte vero cum exercitu, statim pestis mortifera in populum ejus grassata est, & primates quosdam extinxit. Et ille *Colonensis* electus totius schismatis caput, in *Alpibus* extinctus est; & ut ossa à carnibus disjungerentur, & Coloniæ deferentur, totus in aquam coctus est. Volebant enim primates sui electi licet non Episcopi, quantum ad ipsos honorabiles, quantum ad nos satis inhonoras & falsi nominis saltem habere reliquias.

1168. *Paschalis 3. Antipapa.* Anno M. C. LXVIII. Obiit piæ memoriæ *Gilebertus* Abbas *Cisterciensis*, cui successit *Alexander* x. Abbas. Obiit *Wido* schismaticus & secundus antipapa, & quidem tertius antipapa, cujus nomen ignoratur, qui & ignorans ignorabitur, elevatus est. Obiit *Rodbertus* Comes justus *Leicestriæ*, & qui Justitia summa vocatur.

1169. Anno M. C. LXIX. Obiit *Gregorius* Episcopus Dunkelde, cui successit *Ricardus* capellanus Regis.

§ Vilis & execrabilis conjuratio per totam fere *Angliam* jussione Regis facta est.

§. *Hunbandus* Prior de Weneloc adduxit conventum apud Passelet qui est juxta Renfrin.

1170. Anno M. C. LXX. Rex *Angliæ Henricus* de *Normannia Angliam* rediit; in quo reditu multi naufragio perierunt.

§. *Willielmus* Abbas III. de *Mailros* curam pastoralem x. kal. *Maii* humiliter dimisit, & ipso die *Jocelinus* Prior ei successit.

§. *Willielmus* Rex *Scottorum* apud Windlesoure ad *Henricum* Regem venit. *David* frater ejus in octavis Pentecostes Miles à Rege *Angliæ* factus est.

§. *Henricus* Rex *Angliæ* fecit coronari filium *Henricum* puerum, & in Regem apud *Lundonias* XI. kal. *Junii* in die dominica consecrari à *Rogero* Usurpatore *Eboracensi* Archiepiscopo, qui in alienam provinciam jus & officium alienum contra canones per Regiam & propriam tyrannidem, vivente venerabili *Thoma* Archiepiscopo *Cantuariensi* & in *Galliis* exulante, sibi usurpavit.

§. In festivitate Apostolorum *Petri* & *Pauli* subito terræmotus ingens & horridus in oriente ultra mare *Græciæ* urbes plurimas & castella cum suis habitatoribus subversas obruit, *Tripolim*, *Gibellum*, *Laodiciam*, *Antiochiam* & castella quamplurima; sed & terra Gentilium eodem terræmotu miserabilius cum eorum innumerositate periit.

§. *Richardus* Capellanus Regis *Willielmi* consecratus est in Episcopum *Dunkelde* in vigilia sancti *Laurentii*, à *Richardo* Episcopo sancti *Andreæ* in Cathedrali Ecclesia sancti *Andreæ*.

§. Obiit venerabilis *Godricus* Eremita de Finchalach prope *Dunelmum*.

§. *Richardus* Comes de Penbroc filius *Gileberti* Comitis [a] Stranbone, filius etiam *Isabel* materteræ *Malcolmi* & *Willielmi* Regum *Scottorum*, & bo-

[a] *Strongbow.*

næ

næ ſpei *David* Comitis, cum multa militum & proborum hominum copia *Angli in Hibernia.* transfretans venit in *Hiberniam*, & fretus auxilio cujuſdam Reguli illius terræ, cujus filiam ſibi in matrimonio copulaverat, quaſdam civitates cum illius terræ, nobiliore, ſcilicet **Duvelin** viriliter oppugnans per Dei providentiam tandem obtinuit.

§. Obiit *Owein* Regulus *Walliæ*.

§. Venerabilis *Thomas Cantuarienſis* Archiepiſcopus à Papa *Alexandro* jam Legatus factus, circa feſtum ſancti *Andreæ* de exilio per Regis licentiam rediit in *Angliam*.

§. Papa *Alexander* ſuſpendit *Rogerum Eboracenſem* Archiepiſcopum ab omni Epiſcopali Officio, & *Hugonem Dunelmenſem* & *Gilbertum Lundonienſem* Epiſcopos, & ceteros omnes qui interfuerunt coronationi non Canonicæ *Henrici* filii Regis.

Anno M. C. LXXI. O ſcelus nefandum! O nefas deteſtandum! O flagi- 1171. cium execrandum, ô cunctis retro ſeculis inauditum piaculum! beatæ memoriæ *Thomas Cantuarienſis* Archiepiſcopus, ſedis Apoſtolicæ Legatus, pri- *Thomas Cantuar. cæſus.* mas totius *Angliæ*, qui jam per ſex & eo amplius annos pro juſtitia decertans, Regis ſenioris *Anglorum Henrici* violentiis in *Galliis* exulaverat, innumerabiles etiam ibi pro Chriſti Eccleſia perpeſſus injurias, utpote infantibus infra annos ad ubera pendentibus in cunis, illius ſecundum carnem propinquis, & ceteris omnibus ſenibus cum junioribus ab *Anglia*, inſtante nequiſſimo Regis edicto eliminatis; pace tandem inter ipſum & Regem, domini Papæ & Curiæ *Romanæ*, necnon *Gallicanæ* Eccleſiæ, & maxime pii Regis *Franciæ Ludovici* inſtantia, ad plenum ut putabatur reformata, poſtquam ab eo in oſculo pacis fuerat ſuſceptus, & in *Anglia* cum litteris ſuis liber abire permiſſus, à domeſticis & ſceleratiſſimis Baronibus & deteſtandis militibus Regis, paucis diebus poſtquam in ſuam ſedem fuerat ſuſceptus evolutis, ſævientis Regis ira, ob creditam ſibi à domino Papa ut dictum legatione, & ob Epiſcoporum ſuorum ſuſpenſionem, longe magis diſſimili & ſceleratiore modo quam *Herodis* in *Jeſum*, vel ſecundi in *Johannem* Baptiſtam, ad mortem contra jus & fas damnatus, in principali totius *Angliæ*, ſanctæ *Trinitatis* Eccleſia, ante ſanctum altare beati *Benedicti*, innumerabilium Martyrum, Confeſſorum, virginum, utpote in tali Eccleſia circumvallatus reliquiis, quinta die locum ſuum obtinens poſt nativitatem ſalvatoris, ſicut beatus *Thomas* Apoſtolus v. die eandem nativitatem præcedit, ſequenti ſcilicet die poſt natale *Innocentium*, ſcilicet innocentibus in altera vita copulandus, ſui ipſius, imitatus *Jeſum*, mortem interfectoribus remittens, amputata fere unius ex clericis ſuis qui crucem præferebat dextera, proh dolor! Et ſicut verus Chriſti [a] magiſter detruncatur; cujus ſanguinis effuſionis injuriam omnibus linguis inexplicabilem, in carnes impiorum, inprimis qui opus abominabile perpetraverunt, præceptum ſtatuerunt, conſilium ſubminiſtraverunt, aſſenſum præbuerunt, demum in duces & ſequelas omnes aſſiſtentes, qui hujus ſceleris ſcelerum notitiam antea habuerunt, vindicet quantocius domini gladius & redditor altiſſimus.

§. Obiit *Nicholaus* Cancellarius Regis *Scotorum*. Obiit *Conanus* Dux *Bri-* *Henric. 2. R.* *tanniæ* & Comes de **Richemunt**. Obiit *Ferchet* Comes de **Strathern**. Mare viſum eſt à multis ardere in *Anglia*. *Radulfus* Monachus de **Meylros** apud *Cuprum* in patrem eligitur, & à *Ricardo* Epiſcopo ſancti *Andreæ*, in purificatione beatæ *Mariæ*, apud **Coldingham** in Abbatem benedicitur.

Sepulcrum pii patris noſtri domini *Wallevi* Abbatis ſecundi de **Melros** à bonæ memoriæ *Ingeramo Glaſguenſi* Epiſcopo, & IV. Abbatibus ad hoc vocatis, reſeratum eſt, & corpus ejus integrum inventum, & veſtimenta intacta, anno XII. obitus ſui, XI. kal. *Junii*. Et poſt ſacra miſſarum ſolemnia,

[a] Martyr.

nia, idem antistes & Abbates quos prænumeravimus, cum ipsius Monasterii universo conventu, super ipsam sanctissimi corporis glebam posuerunt lapidem novum, id est, marmor politum: Et facta est lætitia magna, conclamantibus qui aderant & dicentibus, vere hic homo Dei est.

Piæ memoriæ dominus *Poncius* Abbas *Clarevallis* in Episcopum *Clari Montis* eligitur, & ibidem pastor præficitur, translatus & assumtus de valle in montem, de *Clara valle* in *Clarum montem*, de claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu.

§. *Simon* de *Tonei* Monachus de *Melros*, olim Abbas de **Kokeshala**, in Episcopum *Mureviæ* electus est & adductus.

Henricus Rex *Angliæ* cum manu valida & robore magno, visitandi gratia, in *Hyberniam* vento & velo transpositus & transportatus est. *Edwardus* Episcopus de **Aberden** obiit.

1172. Anno M. C. LXXII. Ventus validissimus fuit in die sanctorum *Innocentium*. Ecclesia *Cantuariensis* per duos Cardinales in *Franciam* missos reconciliata est & paci reddita.

§. *Simon* electus de *Murevia* consecrationis munus apud sanctum *Andream* in *Scotia* x. kal. *Februarii* suscepit. *Mattheus* Archidiaconus sancti *Andreæ* ad Episcopatum de **Aberden** est electus, & postea IV. Nonarum *Aprilis*, scilicet in passione Domini, consecratur. *Henricus* Rex *Angliæ* de *Hybernia* post pascha rediit.

1173. *Thomas Cant. canoniz.* Anno M. C. LXXIII. Papa *Alexander* tertius in capite jejunii apud *Anagniam* beatum *Thomam Cantuariensem* Archiepiscopum canonizavit, & ejus memoriam in catalogo sanctorum scribi instituit, & diem passionis ipsius festivum & celebrem auctoritate Apostolica haberi firmiter præcepit. Ipse autem in Martyris memoriam primam missam, astante clero & populo innumero, more suo devotissime cantavit, & in collecta & in secreto & in postcommunione Deo sicut de Martyre & pontifice mentionem solenniter fecit. Et qui vidit & audivit, testimonium perhibuit.

Bellum inter Patrem & Filium. §. Facta est contentio & fere inexorabile bellum inter ventrem & viscera, inter patrem & prolem, inter *Henricum* seniorem & *Henricum* filium ejus juniorem Regem *Angliæ*, ita ut puer ipse miles tamen jam tunc & Rex, obortis quibusdam molestiis & gravaminibus à patre illatis, clanculo noctu ad Regem *Francorum* patrem suum dictum in lege, se citissime transtulit, & hoc ex consilio matris suæ ut dicebant; nos nescimus, viderit ipsa & judicet ipse. Cogitabat enim pater, ut rumor vulgi erat, filium capere & in custodiam firmam & securam ponere. Secuti sunt eum tam de *Anglia* quam *Normannia* viri potentes & nobiles ad bella promtissimi, quorum fretus consilio & auxilio surgit filius, immo filii in patrem, & guerrarum tumultu & turbine non solum cismarinæ sed transmarinæ provinciæ commotæ in arma ruunt, & dextras jungunt ad dimicandum.

§. Rex etiam *Scottorum Willielmus* vetera damna novo conflictu resarcire sperans, bella immania per consilia iniqua contra cognatum & *Scoti Northumbriam v stant.* dominum suum *Henricum* Regem *Angliæ* instaurat, & cum ingenti exercitu castra metatus est ante castrum quod **Werc** nominatur, & moram aliquantulum ibidem fecit, sed nihil plus profecit. Profectus autem inde Rex, magnam partem *Northumbriæ Scotti* crudeliter igne combusserunt, & plebem ejus ferociter gladio transverberaverunt. Inde ad *Carlegium* iter recurvant, & civitatem totis viribus oppugnant, sed exercitus *Angliæ* simulato à quibusdam & significato adventu, fugæ se velociter dederunt.

Alex. 3. P. §. Miracula magna & inaudita per beatum Martyrem *Thomam* Archipræsulem facta sunt in *Anglia*. Tonitruum horribile mugiit XVII. kal. *Septembris*. Tussis quædam mala & inaudita omnes fere longe lateque occupavit, in qua vel ex qua peste multi mortui sunt. *Robertus* Comes *Legecestriæ* una cum conjuge sua in finibus sancti *Edmundi* captus est, & custodia

dia arctissima positus. Sed & *Flandrensium* populus infinitus à finibus suis egressus ut fines *Angliæ* occuparent, in eisdem finibus, quibus & Comes, cursum fixerunt, & vitam finierunt. Benedictus Deus qui perdidit impios ne perderent pios.

Anno M.C.LXXIV. Obiit bonæ memoriæ *Ingeramus* Episcopus *Glasconensis* in die purificationis beatæ *Mariæ*. kal. *Martii*. Obiit *Ascelinus* primus Abbas de **Kinlos** in *Murevia*, Cui in loco ministerii hujus *Reinerius* successit Monachus de **Meylros**. Obiit *Osbertus* primus Abbas de **Jeddewortha**, Cui successit *Ricardus* ejusdem *Cellerarius*. *Jocelinus* Abbas monasterii de **Melros** numero quartus à clero, à populo exigente, & Rege ipso assentiente, ad Ecclesiam *Glascuensem* præsul eligitur x. kal. *Junii* apud **Peit** in *Scotia*, vir mitis & morigeratus, vir mansuetus & moderatus. *Willielmus* Rex *Scotiæ* rursus exercitum **Alnewic** direxit, immo ipse duxit, multos fugavit, multos prostravit. 1174.

Henricus Rex *Angliæ* senior inter hæc tonitrua *Angliam* venit, corde compunctus, animo contritus, laneis indutus, & pedibus nudis incedens, cum numerosa præsulum & procerum multitudine, sepulcrum beati *Thomæ Cantuariæ* in ipso Regni ingressu quo citius potuit invisit, peccatorum suorum pœnitens & pacem deposcens.

§. Mane enim facto *Willielmus* Rex *Scottorum* apud **Alnewic** capitur, & ad **Richemund** cum mœrore ducitur, & in custodiam ad tempus ibi reverenter reservatur. Postquam autem Regi *Angliæ* res innotuit, ipsius imperio in *Normanniam* transponitur, & in turri de *Faleisio* thesaurus desiderabilis servandus reponitur. *David* Comes frater ejus junior cum hæc cognovisset, *Legecestriam* de qua pugnabat, velociter reliquit, & sese cum suis ut potuit in *Scotiam* transtulit. *Willhelm. Scot. R. captus.*

§. Beatus *Bernardus* primus Abbas *Clarevallis* à Domino papa *Alexandro* tertio in urbe *Roma* solemniter autorizatur, & in Catologo memoriam ejus scribi auctoritate Apostolica constituitur. *Bernardus canoniz.*

Anno M.C.LXXV. *Willielmus* Rex *Scotiæ* cum suis de custodia rediit ad sua. *Jocelinus* Ecclesiæ *Glasguensis* electus, ex mandato Domini papæ *Alexandri* III. in Episcopum consecratus est à Domino *Eskilo Lundensi* Archiepiscopo, sedis Apostolicæ legato, & totius *Daciæ* primate, in *Claravalle*. 1175.

§. *Laurencius* Monachus noster quondam Abbas in *Orcadiæ* II. Idus *Maii* electus est, in crastina die *Ascensionis* Domini à *Jocelino* Episcopo *Glasguensi* in Ecclesia nostra honorifice in Abbatem benedictus.

Ecclesia *Clarevallis* dedicatur. Reliquiæ sancti *Bernardi Clarevallis* Abbatis primi, honorifice translatæ & in Ecclesia locatæ sunt ea reverentia quæ sanctum decuit.

Comites & Barones & omnes majores & potentiores per Regnum *Scotiæ* coram Rege suo *Willielmo* ligantiam fecerunt & obsides dederunt, & Episcopi ejusdem Regni in verbo veritatis fidelitatem juraverunt *Henrico* Regi *Angliæ* civitate *Eboraco*.

Anno M.C.LXXVI. *Wivianus* tituli sancti *Stephani* in Celiæ monte presbyter Cardinalis, Apostolicæ sedis legatus. *Scotiam* intravit, conculcans & comminuens obvia quæque, expeditus capere nec impeditus rapere. *Ricardus* Comes cognomine *Strangboge* in *Hybernia* obiit. 1176.

§. Facta est contentio inter *Walterum* Abbatem *Tironensem* & *Johannem Ralcoensem* de subjectione, quis eorum videretur esse major.

Anno M.C.LXXVII. *Fredericus Romanorum* Imperator ad Christianam devotionem & sanctæ matris Ecclesiæ unitatem rediit, & *Venetiam* veniens, Domino papæ *Alexandro* III. in Ecclesia S. *Marci* reverentiam quam debuit & spopondit & impendit, & in signum fidei & fœderis firmi susceperunt se invicem in osculo pacis. 1177. *Henric. 2. R.*

Vivianus Cardinalis *Hybernia* rediens, apud castrum *Puellarum* prælatos Regni *Scotiæ* convocavit, & in concilio sedit. *Rogerus* Abbas primus de

Driebure curam ovium resignavit, & *Girardus* Prior ei ad ministerium successit.

§. *Walterus* filius *Alani* dapifer Regis *Scotiæ*, familiaris noster, diem obiit, cujus beata anima vivat in gloria.

1178. Anno M.C.LXXVIII. Obiit *Ricardus* Episcopus de Dunkelde, & *Ricardus* Episcopus sancti *Andreæ*.

§. Magister *Johannes* cognomine *Scottus* ad Episcopatum sancti *Andreæ*, electus est, sed Rege *Willielmo* totius viribus electioni ejus veniente, *Hugonem* capellanum suum Regia fretus potestate in Ecclesia sancti *Andreæ*, ut voluit Episcopum consecrari fecit. Hinc inde gravis contentio & periculosa divisio emersit.

§. Sol in Meridie pallore indutus & pene totus obscuratus est, idus *Septembris*. Submersio *Hollandiæ*. Obiit *Ada* Comitissa, mater *Malcolmi* & *Willielmi* Regum *Scotiæ*, & Comitis *David*. Obiit piæ memoriæ *Laurentius* Abbas quintus de *Melros*, vir miræ humilitatis & mansuetudinis, & in divinis litteris plurimum eruditus. Obiit *Gaufridus* Abbas de Dunfermelin, & *Walterus* de *Bidun* Cancellarius Regis *Scottorum* Ecclesiæ de Dunkelde electus.

1179. Anno M.C.LXXIX. *Ernaldus* Abbas VI. de Melros à domino *Jocelino* Episcopo *Glasguensi* in Ecclesia nostra benedictus est, die Epiphaniæ Domini.

Concilium Rom. Concilium magnum à domino papa *Alexandro* III. *Romæ* celebratum est, ad *lætare Hierusalem*, in Ecclesia quæ dicitur Constantiniana, V. Idus *Martii*, anno pontificatus sui XX. *Henricus* Abbas *Claræyallis* in eodem Concilio electus est Episcopus *Albanensis* Ecclesiæ & à Domino papa *Alexandro* III. dominica qua *vocem jocunditatis* canitur post pascha consecratus est, in Ecclesia sanctæ *Mariæ* quæ *Narcissæ* appellatur.

Obiit *Reinaldus* Abbas sancti *Thomæ* Martyris in *Scotia* & *Adam* persona de Dunbar. Obiit etiam *Amfridus* Abbas secundus de Neubothle XIV. kal. *Sept*. Obiit *Alina* comitissa de Dunbar XIII. kal. *Sept*. Tonitruum magnum & fulgur factum est in die sancti *Bartholomæi* Apostoli per totam *Helielendeschiram*. *Willielmus* Rex *Scotiæ* & *David* frater suus, cum Comitibus & Baronibus terræ, cum exercitu magno & valido, perrexerunt in Ros, ibique duo firmaverunt castella, nomen uni Dunscath & nomen alteri Etherdover.

1180. Anno M.C.LXXX. Obiit *Johannes* Abbas de *Kalco*; *Osbert* Prior sancti *Mathuti* successit. Controversia magna quæ vertebatur inter domum de Melros & *Ricardum* de *Morevia* super foresta & pastura inter Galge & Ledre, decisa est in præsentia *Willielmi* Regis *Scottorum* & Comitis *David* fratris sui, & coram aliis tam Ecclesiasticis quam secularibus personis innumeris apud Hadintun, dominica media quadragesima, & Dei adjutorio respondebat Monachis justitia sua in hac parte, ita videlicet quod chartarum suarum merito, & privilegiorum *Romanæ* Ecclesiæ auctoritate, ipsis adjudicata est possessio.

Venerabilis & spectabilis scientia & sanctitate vir *Baldvinus* Abbas de *Forda* in Episcopum eligitur *Wirecestriæ* & respexit Dominus ad humilitatem ipsius, quem licet vitæ meritum multis prætulerit, humilitas tamen sola in conspectu Domini illum exultavit; nec enim mundum respexit sed despexit, nec captavit quos calcavit honores.

§. *Alexis* sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ subdiaconus, & Apostolicæ sedis nuncius, ut de facto Ecclesiæ sancti *Andreæ* verum cognosceret, regnum *Scotiæ* cum *Johanne* electo, Rege *Willielmo* vix permittente, intravit, plurimosque turbavit, & cor Regis ad iram provocavit.

Alex. 3. P. §. *Johannes* sancti *Andreæ* electus à Domino papa *Alex*. mittitur in curia confirmatus, sed pro dignitate Ecclesiæ sancti *Andreæ* & Regis honore, in sede Episcopali à quibus vellet Episcopis consecrandus; quem *Alexis* prædictus post multa consilia pluraque gravamina, etiam excommunicatis quibusdam Regis clericis, insuper Episcopatu sancti *Andreæ* interdicto,

dicto, tandem convocatis Episcopis, Abbatibus, religiosisque viris apud castellum *Puellarum* in Ecclesia sanctæ *crucis* octavas pentecosten, scilicet VI. idus *Junii* à *Matheo* Episcopo de **Aberden** ex mandato domini papæ *Alex.* ad prænominatam sedem in antistitem *Johannem* magnifice consecrari fecit. *Johannes* autem consecratus, & absque Episcopatu se intelligens, extemplo præ timore Regis & indignatione regalium, provinciam mœrens reliquit, & ad tutiora se contulit.

Anno M. C. LXXXI. Obiit piæ memoriæ *Willielmus* de *Tulosa* Abbas *Cisterciensis*, cui successit *Petrus* de *Pontiniaco*. *Ludovicus* Rex *Franciæ* vir pius & religiosus, seculum nequam despexit, regnumque suum, quod ipse per XLIV. annos strenue gubernavit, *Philippo* filio suo honorifice tradidit. Ille autem postea, Deo inspirante, ad ordinem *Cisterciensem* apud Abbatiam quæ *Port* dicitur, quam ipse fundavit, humiliter convolavit, & eodem anno de corpore mortis feliciter migravit. 1181. *Ludovico R. Franc. succ. Philippus.*

Willielmus Rex *Scottorum* & *David* Comes frater ejus ad *Henricum* Regem seniorem pro suis negotiis transmarinis partibus se contulerunt. Fulgura & tonitrua magna & tempestates & inundationes aquarum in *Anglia* per loca diversa.

§. Miracula multa & magna apud sanctum *Edmundum*, per beatum puerum *Robertum*, quem quidam *Judæus* occulte crudeliter neci tradidit. Similiter apud *Huntodinam* de alio puero, *Herberto* nomine, nova contigerunt, quem proprius pater ad stipitem impie ligavit, & in aquam quæ juxta ipsam villam decurrit, miserabiliter extinxit.

Cometa mense *Julio* apparuit. *Jocelinus* Episcopus sedem Episcopalem dilatavit, & sancti *Kentegerni* Ecclesiam gloriose magnificavit.

III. Kal. *Septembris* obiit piæ memoriæ *Alexander* III. papa, pontificatus sui anno XXIII. Cui successit *Lucius* III. qui & *Hubaldus* Episcopus. *Lucius 3. P.* Obiit *Robertus Eboracensis* Archiepiscopus x. kal. *Decembris*, anno Episcopatus sui XXVII.

Anno M. C. LXXXII. *Jocelinus Glascuensis* Episcopus, & *Ernaldus Mailrocensis* Abbas, & *Osbertus* Abbas *Calcoensis*, cum aliis honestis viris, *Romam* pro Regis Regnique negotiis ierunt; causasque suas Deo opitulante caute & prudenter peregerunt; sani & alacres inde ad sua redierunt. Per ipsos etiam *Lucius* III. papa auream rosam Regi *Willielmo Scottorum* cum paterna benedictione transmisit. 1182.

§. *Henricus* senior Rex *Angliæ* transfretavit, & Deo suffragante pacem fecit inter Regem *Philippum Franciæ* & comitem *Philippum Flandrensem*.

Obiit *Waldevus* Comes de **Dunbar**, cui successit *Patricius* filius ejus.

§. Imperator *Fredericus* nepotem suum ducem *Saxoniæ Henricum* generum *Hen.* Regis *Angliæ* ob suam injuriam in exilium ire compulit; Ipse vero necessitate compulsus, cum suis ad Regem *Hen.* in *Normanniam* tristis & mœrens venit, quem Rex honorifice suscepit, & locum ei ad peregrinandum destinavit. *Henric. 2. R.*

§. Multi piscatores cum navibus suis mense *Septembri* in mari inter **Pertelpol** & **Witebi** nocte miserabiliter perierunt.

Anno M. C. LXXXIII. *Willielmus* Rex *Scottorum* filiam suam *Isabel*, quam genuit ex filia *Roberti Avenel*, *Roberto* de *Brus* honorifice dedit. 1183.

§. Dissensio prava atque perversa orta est inter fratres uterinos filios *Henrici* Regis *Angliæ*, per quam multa mala emerserunt, & plures præsentem vitam amiserunt.

§. *Henricus* junior Rex *Angliæ* obiit, anno XIV. coronationis suæ, apud opidum quod dicitur *Martel* III. Idus *Junii*. *Henric. R. junior obiit.*

Anno M. C. LXXXIV. Obiit *Ricardus* Archiepiscopus *Cantuariæ*. 1184.

§. *Henricus* Rex *Angliæ*, propter Ecclesiæ pacem & pauperum, *Philippo* Regi *Franciæ* licet invitus suum fecit hominium; & post Pentecosten prospere venit in *Angliam*.

§. *Petrus*

Petrus Abbas *Cisterciensis* est electus ad Episcopatum de *Araz*, cui successit Abbas de *Folenei*. *Willielmus* Rex *Scottorum* dedit filiam suam *Ada Patricio* Comiti. Obiit *Simon* Episcopus *Mureviæ*, nostræ congregationis, xv. kal. *Octobris*.

§. Controversia quæ fuit inter Ecclesiam de **Melros** & homines de **Wedhale** super pasturam forestæ Regis, Deo opitulante, coram Rege *Willielmo* & *David* Comite fratre suo, & coram Episcopis, Comitibus, Baronibus, & multis aliis probis hominibus, in die sancti *Lucæ* Evangelistæ super *Crosselette* per *Ricardum* de *Morevile* Constabularium Regis, & per alios XII. fideles homines qui eo die præsente Rege super reliquias Ecclesiæ nostræ cum timore & tremore juraverunt, & veraciter affirmaverunt, quod foresta Regis tendit usque ad viam quæ vadit ad occidentem partem Ecclesiæ beatæ *Mariæ* de **Wedhale**, & est pastura Ecclesiæ de **Melros** usque ad terminos de **Wedhale**, & usque ad rivulum qui vocatur **Fasseburne**, ex donatione trium Regum, scilicet *David*, *Malcolmi*, *Willielmi*, & per IV. sive V. *Romanorum* pontificum privilegia firmiter confirmata, & irrefragabiliter solidata.

§. Venerabilis *Baldwinus* Episcopus *Wirecestriæ* electus est ad Archiepiscopatum *Cantuariæ*.

1185. Anno M. C. LXXXV. Obiit piæ memoriæ *Andreas* Episcopus de **Catenesse** III. kal. *Januarii* apud **Dunfermelin**. Obiit piæ memoriæ *Willielmus* quondam Abbas de **Melros**, apud *Rievalsem*. Obiit *Robertus Avenel*, novitius familiaris noster, VIII. idus *Martii*. Iste dedit Deo & sanctæ *Mariæ* & Monachis de **Melros** terram suam de **Peskedale**, sicut charta ipsius testatur; cujus beata anima semper vivat in gloria.

Patriarcha Hierosolym. in Anglia. §. *Eraclius* patriarcha *Hierosolymitanus*, & Prior hospitalis de *Hierusalem* cum labore & mœrore ad *Henricum* Regem in *Angliam* venerunt, auxilium & consilium humiliter ab eo petentes; quos ipse non tam gloriose & devote suscepit, ut decuit & debuit.

§. *Henricus* Rex *Angliæ* comitatum *Huntedoniæ* reddidit *Willielmo* Regi *Scottorum* honorifice & plenarie sicut ipse habuit ante guerram, apud **Windelesore**.

§. Terræmotus factus est magnus mense *Aprili* per *Angliam*.

Henric. 2. R. §. Eclipsis solis facta est kal. *Maii* feria IV. post nonam, & stellæ apparuerunt.

Bellum fuit in *Galwela* inter *Rolandum* & *Gilleputricium* IV. Non. *Julii* feria V. in quo plures occubuerunt ex parte *Gillepatricii*. Ipse vero interiit cum multis aliis.

§. Iterum *Rolandus* bellum habuit contra *Gillecolmum*, in quo frater *Rolandi* occubuit, & *Gillecolmus* periit.

Urban. 3. P. §. Obiit *Lucius* papa III. Cui successit *Urbanus* tertius.

1186. Anno M. C. LXXXVI. In *Hybernia* apud civitatem quæ vocatur **Dune**, Inventio sanctorum corporum scilicet sancti *Patricii* Episcopi, & sancti *Columbani* Abbatis, & sanctæ *Brigidæ* virginis. Apud *Parisium* obiit *Gaufridus* Comes *Britanniæ* filius *Henrici* Regis *Angliæ*.

§. Obiit *** Abbas *Cisterciensis*, cui successit *Willielmus* Abbas de *Pratea*. *Henricus* Rex *Angliæ* cum exercitu magno venit ad *Carleolam* contra *Rolandum* mense *Augusto*. *Rolandus* autem sub conductu *Willielmi* Regis *Scottorum*, venit ad eum & fecit ei humagium.

§. Rex *Scottorum Willielmus* desponsavit cognatam Regis *Henrici Angliæ*, *Ermengardam* nomine, filiam videlicet vicecomitis de *Bello Monte*, qui erat filius filiæ [a] Priori filii *Willielmi Bastard*, in capella Regis de parco apud **Wudestoc**, præsente Rege cum magna gloria nonas *Septembris*, feria VI. luna XVIII.

a f. Henric. Primi, fil.

§. Obiit

§. Obiit piæ memoriæ *Christianus* Episcopus de *Candida Casa* nonas *Octobris* apud **Holcultram**. Obiit *Petrus* Abbas *Clarevallis*, cui successit *Guarnerius* Abbas de *Alba ripa*. *Henric. 2. R.*

Anno M.C.LXXXVII. *Ricardus* clericus *Willielmi* Regis electus est ad Episcopatum de *Murevia* kal. *Martii* die dominica, & idus ejusdem mensis in passione Domini consecratus est apud sanctum *Andream* in *Scotia* à *Hugone* ejusdem Ecclesiæ Episcopo. In *Britannia* natus est *Arturus* filius *Gaufridi* Comitis in kal. *Aprilis*, nocte scilicet sancti paschæ, de *Constantia* filia *Margaretæ* sororis *Malcolmi* & *Willielmi* Regum *Scottorum*. 1187.

§. *Turci* Dei inimici *Nazaræam* Ecclesiam sanctæ *Mariæ* violaverunt & multos occiderunt, & Magister *Hospitalis* ibi occisus est cum V. militibus, & aliis multis in die Apostolorum *Philippi* & *Jacobi*. *Turci.*

§. Rex *Babylonis Saladinus* cum LXXX. militum & eo amplius sequenti die *Veneris* post festum Apostolorum *Petri* & *Pauli Hierosolymitani* Regni terram invasit, & *Tiberiam* vi cepit. Contra quos Rex *Hierosolymitanus* cum suis processit ad bellum versus *Tabarum* per dietam unam. Cumque ad eminentem & saxosum venissent locum, ubi vero imminentibus hostibus undique necessitate compulsus Rex de Baronum consilio bellum committere dignum duxit. In quo loco *Saladinus* Rex cum tubis & infinita multitudine bellatorum in Christianos, qui propter loca saxosa & invia pugnare non poterant, assultum fecerunt & eos omni bellandi genere impugnaverunt & expugnaverunt. Tandem *Tochedinus Saladini* nepos Regem fugam arripientem, & crucem dominici ligni cepit. Ceteri omnes fere confracti, capti, & trucidati, & vinculis mancipati sunt. *Saladinus* statim militiæ *Templi* & *Hospitalis* milites segregari fecit ab aliis, & coram se decapitari. Ipse propria manu principem *Reinaldum* de *Castellione* interfecit, & fratrum de *Templo*, ut in veritate dicunt, eodem die CC. & XXX. decollatis, exceptis illis DC. qui prima die *Maii* interemti fuerunt. *Rex Hierosol. captus à aladino.*

§. *Willielmus* Rex *Scottorum* cum magno exercitu perrexit in *Mureviam* contra *Macwilliam*. Cumque Rex esset apud opidum *Inverius* cum exercitu, Comites *Scotiæ* miserunt suos homines ad prædandum, inveneruntque *Macwilliam* cum suis super moram quæ dicitur *Mamgarvia* prope **Muref**, & mox cum eo pugnaverunt, & Deo opitulante eum cum multis aliis interfecerunt, pridie kal. *Augusti*, feria VI. Benedictus Deus qui tradidit impios.

§. IV. Kal *Novembris* obiit *Urbanus* papa III.

§. XII. Kal. ejusdem electus est *Gregorius* VIII. qui fuit Cancellarius, & ipse dicitur [a] *Pannosus*, secundum interpretationem *** Abbatis, & VIII. kal. ejusdem consecratus. *Gregor. 8. P.*

§. XVI. Kal. *Januarii* obiit *Gregorius* papa VIII. & XIV. kal. ejusdem electus est *Clemens* IV. & in crastino consecratus. *Clemens 3. P.*

Anno M.C.LXXXVIII. *Philippus* Rex *Francorum*, & *Henricus* Rex *Anglorum*, & Comes *Ricardus Aquitaniæ*, & *Philippus* Comes *Flandriæ*, & Archiepiscopi & Episcopi, & Comites & Barones, & populus innumerabilis divitum & pauperum utriusque [b] sextus nobiles interna inspiratione compuncti signum salutis devote susceperunt. 1188. *RR. Franc. & Angl. cruce signati.*

§. *Henricus* Rex *Angliæ* habuit colloquium apud *Geitun* post purificationem beatæ *Mariæ* cum Episcopis, Comitibus, Baronibus, & suis probis hominibus clericis & laicis, de diversis causis & negotiis, ibique multi crucem susceperunt, licet non pure, & Rex instituit & firmiter præcepit dare decimas omnium rerum suarum per *Angliam* ad succursum terræ *Hierusalem* quam Deus redemtioni nostræ prævidit.

§. *Henricus* Cardinalis *Albanensis* Ecclesiæ Episcopus, quondam Abbas *Claravallis* ibidem obiit.

a f. De Pannonia Tusciæ, quod alii Paschali 4. trib. *b* Sexus.

§. *Ricardus* de *Morevilla* Constabularius Regis *Willielmi*, & uxor ejus *Avicia*, & *Willielmus* hæres eorum dederunt Deo & sancto *Mariæ* & Monachis de Melros in perpetuam eleemosynam terram quæ Parc dicitur, [ut] charta ipsorum testator; quorum felix eleemosyna semper sit in æterna memoria.

§. Obiit *Hugo* Episcopus sancti *Andreæ* Apostoli.

§. *Silvanus* Abbas IV. *Rievallis* villicationem suam Deo humiliter ac simpliciter resignavit apud *Dundreinan*.

1189. Anno M. C. LXXXIX. *Ernaldus* Abbas de Melros electus est ad curam animarum de *Reivalle*, VI. nonas *Martii*, feria V. & *Reinerius* Abbas de Kynlos, Ecclesiæ nostræ Monachus, electus est apud Melros in Abbatem X. kal. *Aprilis*, feria V. & *Radulfus* Prior ipsius suscepit curam animarum de Kynlos post illum.

§. *Rogerus* cognatus & Cancellarius Regis *Willielmi* electus est ad Episcopatum sancti *Andreæ* Apostoli apud Pert, idus *Aprilis*, feria VI.

§. *Johannes* de [a] *Aragnia* Cardinalis, & IV. Archiepiscopi, cum multis Episcopis & diversis ordinibus prælatis, ex auctoritate domini papæ *Clementis* IV. sententiam excommunicationis tulerunt in audientia duorum Regum, scilicet *Francorum* & *Anglorum*, & Comitis *Ricardi*, & totius plebis, in omnes tam clericos quam laicos per quos staret quod pax non fieret inter prædictos Reges & Comitem R. & iter *Hierosolymitanum* expediatur, in eos tanquam in dominicæ ac vivificæ crucis inimicos ipsam sententiam promulgaverunt, prope *Feritatem Bernardi*, ubi Reges suum colloquium fecerunt.

Richard. R. §. Obiit *Henricus* Rex *Angliæ*, & dux *Normanniæ* & *Aquitaniæ*, & Comes *Andegaviæ*, apud opidum *Chynun*, pridie nonas *Julii*, anno XXXV. Regni sui; & sepultus est apud fontem *Eubrardi* in Abbatia sanctimonialium ibidem servientium. Cui successit *Ricardus* filius ejus Comes *Aquitaniæ*, III. nonas *Septembris* die dominica apud *Lundonias* magno cum honore coronatus à *Baldewino* Archiepiscopo *Cantuariæ*, & à ceteris Episcopis & Prælatis *Angliæ*.

§. Obiit *Radulfus* II. Abbas de *Cupro* kal. *Augusti* feria V. Cui successit *Adam* Subprior de Melros.

§. Obiit piæ memoriæ *Silvanus* quondam Abbas *Rievallis*, VII. idus *Octobris* apud Belelande, ibique honorifice sepultus est.

§. Obiit *Ricardus* de *Morevilla* Constabularius *Willielmi* Regis, familiaris noster.

§. *Fredericus* Imperator obiit, in flumine submersus.

1190. Anno M. C. XC. *Willielmus* Rex *Scottorum* dedit *Ricardo* Regi *Anglorum* X. millia marcas auri & argenti propter dignitates & libertates ac honores suos quos habuit ante guerram, & pro Berewic & Rochesburch, quas *Henricus* Rex per XVI. annos violenter detinuit; & sic Deo suffragante, ejus dominationis & servitutis jugum grave à Regno *Scottorum* digne & honorifice submovit.

RR. Franc. & Angl. in Terram Sanctam. §. *Philippus* Rex *Franciæ*, & *Ricardus* Rex *Angliæ*, & *Philippus* Comes *Flandriæ*, & *Baldewinus* Archiepiscopus *Cantuariæ*, & plures alii Archiepiscopi atque prælati, principes & duces, nobiles ac divites, & populus innumerabilis, Regna ac patrias & dignitates suas humiliter pro Christo relinquentes, *Hierosolymam* profecti sunt, & usque ad civitatem *Messanam* in *Sicilia* pervenientes, ibique tota hyeme usque ad mensem *Aprilem* perendinaverunt. *Baldewinus* Archiepiscopus obiit apud *Acon* die sancti *Edmundi*, & *Robertus* Comes *Laicestriæ*, *Anandiæ*, sancti *Egidii*, obiit languore præventus in mari mediterraneo, & apud *Duraz Græciæ* urbem sepultus est, & filius ejus *Robertus* Comes factus est apud *Messanam* civitatem *Siciliæ*.

[a] Anagnia.

§. San-

§. Sanguis *Judæorum* multis in locis per *Angliam* bestialiter effusus est, & maxime in *Eboraco*, ubi se mutuo peremerunt; unde omnes expulsi sunt.

§. *David* Comes desponsavit sororem *Rannulfi* Comitis de *Cestria*, *Matildam* nomine, dominica prima post assumtionem sanctæ *Mariæ*.

Anno M.C.XCI. Kal. *Januarii* obiit *Avicia* uxor R. de *Merevilla* constabularii *Willielmi* Regis. 1191.

§. *Willielmus* Rex *Scottorum* dedit filiam suam *Isebel*, quæ fuit uxor *Roberti* de *Brus*, *Roberto* de *Ros* apud **Haditun**.

§. IV. Nonas *Aprilis* obiit *Clemens* IV. papa; Cui successit in sequenti die *Cælestinus* III. qui & *Iacinctus* Cardinalis. *Cælestin.* 3. P.

§. III. Kal. *Aprilis* ascendit Rex *Franciæ* naves suas transfretans in terram *Hierusalem*; & Rex *Angliæ* & Comes *Flandrensis* conduxerunt eum cum magna gloria in galeis suis.

§. IV. Idus *Aprilis* ascendit *Rex Angliæ* naves suas cum exercitu suo, cum C. L. navibus terræ suæ, & buccis XXV. & duxit secum sororem suam *Johannam*, & puellam de *Navare* desponsandam.

§. Rex *Angliæ* constituit *Arturum* ducem *Britanniæ* hæredem suum tam de *Anglia* quam de ceteris terris suis, si ipse sine prole decesserit, & hoc sacramento Episcoporum & Comitum & Baronum suorum fecit confirmari.

§. Eclipsis solis fuit in vigilia sancti *Johannis* Baptistæ IX. kal. *Julii*, die dominica, hora VI.

Anno M.C.XCII. Obiit *Ricardus* Abbas de **Gedewurthe**, cui successit *Radulfus* ejusdem Ecclesiæ Canonicus, IV. kal. *Junii*. 1192.

§. Obiit piæ memoriæ dominus *Everardus* primus Abbas de **Holmcultram**, cui successit *Gregorius* subcellarius ejus.

§. Obiit *Philippus* Comes *Flandriæ* in terra *Hierusalem*. Post cujus mortem *Philippus* Rex dilatione propter cupiditatem de terra promissionis in *Franciam* reversus est; & terras, villas, opida & castella Regis *Angliæ* in *Normannia*, dum esset in custodia Imperatoris, contra pacem & pactum & justitiam & juramentum quod juravit, inique invasit, cepit, & crudeliter destruxit, quasi, paganus, non Christianus.

Anno M.C.XCIII. *Willielmus* Rex *Scottorum* dedit filiam suam *Margaretam* *Eustacio* de *Vesci* apud **Rokesburch**, quam genuit de filia *Adam* de *Hythusum*. 1193.

§. *Willielmus* Rex duo millia marcas argenti ad redemtionem R. Regis *Angliæ* de **Rokesburch** misit.

§. *Jocelinus* Episcopus *Glascuensis* dedit Deo & sanctæ *Mariæ* & Monachis de **Melros** Ecclesiam sancti *Kentegerni* Episcopo de **Hastanedene** in perpetuam eleemosynam, pro salute animæ suæ & antecessorum & successorum suorum, coram multis testibus, sicut ejus charta testatur. Cujus beata anima semper sit in æterna gloria & felici memoria.

§. *Dunecanus* filius *Gileberti* de *Galweia* dedit Deo & sanctæ *Mariæ* & Monachis de **Melros** quandam partem terræ suæ in *Karic* quæ dicitur **Maybothel**, in perpetuam eleemosynam, pro salute animæ suæ & omnium parentum suorum, coram Episcopo *Jocelino* & aliis multis testibus, sicut ejus carta testatur.

§. *Ricardo* Regi *Angliæ* cum reverteretur de terra promissionis mensi *Novembris* post Regem *Franciæ*, multi curiose insidiabantur per loca diversa, ut caperetur & traderetur; Tandem nutu divino ab hominibus [a] *Limpoldicis Austriæ* capitur, & invitus quo nollet ducitur, & in custodia cum mœrore ponitur; & postea Domino *Henrico* Imperatori *Alemanniæ* mittitur; & ipse in sua potestate per annum & eo amplius eum reveren- *Richard. R. captus.*

a Leopoldi Ducis Austr.

ter servavit, donec obsides & redemtionem redderet. O qualis & quam miserabilis falsæ dignitatis improvisa subitaque immutatio! O variabilis & instabilis rerum & dignitatum infirma debilisque protectio vel dilectio! O lamentabilis & flebilis secularis potestatis & propriæ voluntatis cæca & fœda ambitio vel elatio! Nunc Rex, nunc captivus; nunc potens, nunc infirmus; nunc dives, nunc pauper; nunc liber, nunc famulus. Erudimini qui judicatis terram, venite & considerate opera domini: Regem miserum, superbum humiliatum, divitem pauperem. Ubi est gloriatio & exaltatio tua vana, & inanis humana elatio? Ecce ut fumus ascendit, & mox evanuit, & quasi flos fœni emarcuit & defecit.

1194. *Richard. R. in Angl. red.* Anno M. C. XCIV. *Ricardus* Rex *Angliæ* III. idus *Martii* die dominica ad vesperam apud Sandwic cum magna lætitia de captivitate & peregrinatione, Deo gratias agens, venit in *Angliam*; & in octavis *Paschæ* apud *Wintoniam* à *Huberto* Archiepiscopo *Cantuariæ* coronatus est, scilicet XV. kal. *Maii.* Deinde in hebdomada ante *ascensionem* Domini cum armatorum multitudine in *Normanniam* transvectus est. Post cujus transfretationem Rex *Gallorum Philippus* obsedit *Vernolium* cum infinita multitudine, & diversis bellorum machinis; sed confusus inde revertens in *Galliam*, divertens *Ebroicas* civitatem combussit, & Ecclesiam Episcopalem cum duobus [a] Abbatis, Monachorum scilicet & sanctimonialium, & reliquias loci illius secum *Gallias* detulit. Deinde *Rotomago* cum XX. tantum equitibus *Robertum* Comitem *Leicestriæ* pueriliter egressum in silva *Leonis*, circa festum sancti *Botulfi*, cepit, & apud *Estampes* incarceravit. Rex *Angliæ* interim *Mirabel* opidum *Galliæ* cepit, dejecit, & ad terram prostravit. Deinde veniens *Vendomium*, Regem *Franciæ* parantem ibidem obsidionem fugavit, & vehicula ipsius cum magnis opibus & capella sua cepit, III. nonas *Julii.* Post paucos dies *Luches* castrum suum combustum miraculose obtinuit, fugientibus custodibus Regis *Galliæ* ignem quem ipsi apposuerant.

Dominus R. VII. Abbas de Melros curam pastoralem sigillo suo Abbati E. de Rievalle humiliter assignavit, scilicet XV. kal. *Octobris*, id est Sabbato; Cui successit dominus *Radulfus* Abbas de Kinlos feria II. id est XIV. kal. *Octobris.*

1195. Anno M. C. XCV. Obiit *Gregorius* Episcopus de Rosmarkin; post quem electus est dominus *Reinaldus* Monachus de Melros apud Dunfermelin III. kal. *Martii* feria II. qui & consecratus est IV. idus *Septembris.* O mira Dei dispositio, de qua processit talis electio.

§. Obiit *Hugo* Episcopus *Dunholmensis* V. nonas *Martii* feria VI. Episcopatus sui anno XLIII.

§. R. electus de *Rosmarkis* consecrationis munus apud sanctum *Andream* in *Scotia* IV. idus *Septembris* die dominica, à Domino *Johanne* Episcopo Dunkelde cum honore suscepit.

§. Ecclesia sancti *Andreæ* Apostoli de Pebles dedicata est à Domino *Jocelino* Episcopo *Glascuensi*, IV. kal. *Novembris*, die dominica. *Willielmus* Rex *Scottorum* innovavit monetam suam.

1196. Anno M. C. XCVI. Obiit magister *Johannes* de Rokesburch Thesaurarius de Glasgu apud Melros, novitius ejusdem domus, IV. nonas *Februarii.*

§. Obiit *Willielmus* de *Morevilla* Constabularius Regis *Scottorum.*

1197. Anno M C. XCVII. Obiit Rex *Hierusalem*, & *Frede:icus* Imperator *Alemanniæ.*

Ortum est prælium in *Morevia* juxta castrum Jubernis inter homines Regis & *Rodericum* & *Thorphinum* filium Comitis *Haraldi*; sed Deo procurante Regis hostes in fuga versi sunt, & prædictus *Rodericus* cum multis aliis cæsus interiit. Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios. Postmodum

[a] Abbatiis.

modum idem Rex *Willielmus* cum exercitu suo profectus est in *Mureviam*, & in ceteras remotiores terræ suæ partes, ubi *Haraldum* Comitem cepit, eumque in castello de Rokesburch observari fecit, donec *Thorfinus* filius ejus se pro patre suo obsidem daret.

§. *Jocelinus* Episcopus *Glasguensis* cathedralem Ecclesiam suam, quam ipse novam construxerat, pridie nonas *Julii* die dominica, anno Episcopatus sui XXIV. dedicavit.

§. Factum est novum opidum inter Don & Ac.

Anno M. C. XCVIII. Obiit *Cælestinus* papa, VII. idus *Januarii*; cui successit *Innocentius*. *Rogerus* filius Comitis *Leircestriæ* consecratus est in Episcopum sancti *Andreæ* prima dominica Quadragesimæ. Obiit *Erchinbaldus* Abbas de Dunfermelin, cui successit *Robertus* de Berewich. Natus est *Alexander* filius *Willielmi* Regis *Scottorum* in die sancti *Bartholomæi* Apostoli; In cujus nativitate multi gaudebant. 1198. *Innocent* 3. P.

Anno M. C. XCIX. Obiit *Jocelinus Glasguensis* Episcopus apud Melros XVI. kal. *Aprilis*. Obiit *Ricardus* Rex *Angliæ* pridie idus *Aprilis*. Dominus *Ernaldus* Abbas *Rievallis* cessit curæ pastorali; cui successit Dominus *Willielmus* de *Punchard*. *Johannes* Rex *Angliæ* in die *Ascensionis* est coronatus. Obiit *Hugo* Cancellarius VI. idus *Julii*. Obiit *Matheus* Episcopus de Aberden XIII. kal. *Septembris*. *Willielmus Malevicinus* factus est Cancellarius VI. idus *Septembris*. 1199. *Johannes*

Anno M. CC. Dominus *Willielmus* magister Conversorum de Melros factus est Abbas de *Cupro*, XVIII. kal. *Februarii*. Consecratus est Dominus *Willielmus Malevicinus*. 1200. *Innocent*. 3. P.

Anno M. CC. I. Dominus *Hugo* Abbas de Neubotil cum humilitate suo cessit officio. Cui successit Dominus *Adam* magister Conversorum ejusdem loci. Magnates terræ juraverunt fidelitatem *Alexandro* filio Regis, IIII. Idus *Octobris* apud Muchselburg. *Johannes* de *Salerno* Presbyter Cardinalis tenuit Concilium suum apud Perth, ibidemque multa constituit observanda. 1201.

Anno M. CC. II. Obiit piæ memoriæ *Rogerus* Episcopus sancti *Andreæ*; Cui successit Episcopus *Glasguensis Willielmus Malevicinus*. *Johannes* de *Salerno* Apostolicæ sedis legatus profectus in *Hiberniam*, Dominum *Radulfum* Abbatem de Melros fecit Episcopum apud *Dunum*; Cui in regimine apud Melros successit dominus *Willielmus* Abbas de *Cupro*. Consecratus est dominus *Radulfus Breccensis* Episcopus. Translatus est Dominus *Willielmus Malevicinus* de *Glasgu* ad sanctum *Andream*. 1202.

§. Prædictus Apostolicæ sedis legatus apud Melros honorifice susceptus, per L. noctes & amplius commoratus est; maxime ut controversiam inter Monachos de Kelcou & Monachos de Melros pacificaret; Qui utrique parti bene pollicitans, nulli satisfaciens, quamplurima dona scilicet auri & argenti, necnon & equorum plurimorum, ab utraque parte auferens, nulli quicquam commoditatis conferens, litem penitus indeterminatam reliquit.

Anno M. CC. III. Obiit bonæ recordationis *Johannes Dunkeldensis* Episcopus; Cui successit *Ricardus* de *Prebenda* clericus & cognatus Domini Regis. Obiit *Ricardus* Episcopus de *Moravia*; Cui successit Dominus *Bricius* Prior de *Lesmahagu*. Obiit *Ernisius* Abbas de *Ruford*. Obiit *Osbertus* Abbas de Kelchou; cui successit *Gaufridus* Prior ejusdem loci. Obiit *Willielmus* Abbas *Rievallis*. Magister *Willielmus Blesensis* factus est Episcopus *Lincolniæ*. Rediit *Johannes* Rex in *Angliam*, terris suis & castris transmarinis ignominiose satis amissis. 1203.

Anno M. CC. IV. Dominus *Gaufridus* administrationem *Rievallis* suscepit. Obiit *Alanus* filius *Walteri*. Obiit Regina *Alienor*. *Danecastria* in vigilia *Paschæ* funditus combusta est. Obiit Comes *Duncanus*. Obiit *Godefridus* de *Luci* Episcopus *Wintoniæ*. Septem Episcopi in terra Promissionis renunciaverunt 1204.

averunt fidei Christianæ. *Baldewinus* Comes *Flandriæ* factus est Imperator *Constantinopolitanus*. *Johannes* de *Curci* per fraudem suorum ab *Hugone* de *Lasci* captus est. Obiit *Petrus* Abbas de **Webum** apud *Vacellas*. Obiit Abbas *Alexander* de *Santreia*.

1205. Anno M. CC. V. Comes *David* fecit homagium nepoti suo *Alexandro* filio Regis *Willielmi*.

§. Visæ sunt duæ lunæ simul in firmamento ejusdem quantitatis, quarum cornua ex una parte cohærebant, ex altera separatim fluctuabant, sed tandem veniebant.

§. Gelu magnum & horrendum & diuturnum oves & boves & equos silvestres ubique terrarum stravit.

Muri *Rothomagi* ab hominibus Regis *Franciæ* solo tenus prostrati sunt. Obiit *Hubertus* Archiepiscopus *Cantuariæ* III. Idus *Julii*. Obiit *Radulfus* Abbas de **Jodewrth** VII. idus *Augusti*.

1206. *Johannes.* Anno M. CC. VI. Dominus *Ricardus* de *Cane* factus est Abbas de **Belchon** IV. kal. *Aprilis*.

§. III. Idus *Aprilis*, luna XIX. audita sunt tonitrua.

§. VII. Kal. *Maii* cecidit nix in tanta quantitate quod vix non videntibus possit persuaderi. VI. idus *Maii* obiit *Willielmus Blesensis* Episcopus *Lincolniæ*. Obiit Comes *Arald*. Obiit Dominus *Willielmus* IX. Abbas de **Melros**. VI. idus *Junii* factus est Dominus *Patricius* Subprior de **Melros**, Abbas ejusdem loci.

1207. Anno M. CC. VII. Obiit *Johannes* Episcopus de **Aberden**. Post quem electus est *Adam* clericus Regis dictus de **Kald**. Obiit piæ memoriæ Dominus *Patrius* x. Abbas de **Melros**; cui successit *Adam* Prior ejusdem loci. *Florencius* electus *Glasguiensis* licentia Domini papæ curæ suæ renunciavit. *Willielmus* Episcopus sancti *Andreæ* in transmarinis partibus moratus est. *Ranulfus* de *Sules* occisus est in domo sua à domesticis suis. Combusta est magna pars **Rokesburch** accidentaliter. *Walterus* capellanus Domini Regis electus est in Episcopum *Glasguiensem* v. idus *Decembris*.

§. Apparuit angelus cuidam sancto eremitæ, & dixit ei hæc verba: *Excitabitur* Romanus *contra* Romanum, & Romanus Romano *substituetur* Romæ. *Novus grex semper ad cumulum. Allevabuntur virgæ pastorum, & onus eorum erit in solatium. Non modica nubes incipiet pluere, quia natus est immutator seculi.*

§. *Udardus* Abbas de *Cupro*, & *Ricardus* successit.

1208. *Anglia interdicta.* Anno M. CC. VIII. mense *Martio*, XV. diebus ante pascha, interdicta est *Anglia*, hac de causa. Defuncto *Cantuariensi* Archiepiscopo, scilicet *Waltero Huberto*, facta est dissensio inter Regem & Monachos de electione pontificis, alium Rege, alium Monachis eligentibus. Cum autem plures Monachorum venissent *Romam* pro causis singulorum electorum, Apostolicus dissensionem eorum audiens, cassavit electiones singulorum, præcipiens ut de novo canonicam facerent electionem coram ipso; & elegerunt magistrum *Stephanum* de **Langetun**, & scripsit pro eo Regi *Angliæ*, commendans ei personam ejus, ut eum reciperet. Rex autem graviter offensus, tum quia cassata est electio ejus, tum quia Monachi quos ipse miserat contra promissionem suam fecerant, juravit quod nunquam prædictum *Stephanum* reciperet. Papa vero diu sustinuit, scribens & exhortans Regem; sed nihil exhortando profecit; unde sicut prædictum est, terram suam interdixit, Ita ut nec privatim nec publice cantaretur; Et ita factum est ut nec morituri communionem, nec mortui haberent sepulturam. Obiit *Philippus Dunelmensis* Episcopus. Clerici timentes Regis tyrannidem, *Oxoniam* fere omnes reliquerunt; pauci autem remanentes non multo tempore post, propter divinorum suspendium ex toto villam interdicendo recesserunt, partim apud **Radinges**, partim *Parisios*.

§. Obiit Dominus *Ricardus* Abbas de **Belchon**, cui successit *Henricus* Prior ejusdem domus, xv. kal. *Julii*.

§. IV.

§. IV. Idus *Septembris* feria IV. novum cœmeterium de Driburc dedicatum est à *Willielmo* Episcopo sancti *Andreæ*.

§. Obiit *Gilebertus* quondam Abbas de Alnewic, cui successit in anno sequenti *Galfridus* Abbas de Driburc. In cujus loco electus est Dominus *Willielmus* de Driburc in Abbatem ejusdem domus. *Walterus* electus *Glasguensis*, quæsita licentia Domini papæ in sede sua apud Glasgu, consecratus est, in die commemorationis fidelium animarum.

§. *Adam* Abbas de Alnewic depositus est v. Idus *Decembris*.

Anno M. CC. IX *Johannes* Rex *Angliæ* mandavit *Willielmo* Regi *Scotiæ* ut 1209.
ei occurreret apud *Novum castellum*; & obviaverunt adinvicem Boyeltun. Rex itaque *Scotorum Willielmus* processit & Rex *Anglorum* venit usque ad Norham, IX. kal. *Maii*, feria quinta, & tam in reditu quam in transitu hospitatus est in Alnewic propriis expensis; & habuerunt colloquium ambo Reges apud prædictum castellum, & infecto negotio ab invicem discesserunt.

§. VI. Kal. *Maii Radulfus* sacerdos de Dunbar accepit curam de Heccles. Obiit Episcopus *Johannes Candidæ casæ*, cui successit *Walterus* camerarius *Alani* filii *Rolandi*.

§. Obiit magister *Randulfus* Archidiaconus sancti *Andreæ*, cui successit magister *Laurentius* Officialis.

§. *Alanus* filius *Rolandi* duxit filiam *David* Comitis fratris Regis *Scotiæ* in uxorem.

§. Data est licentia à Domino papa in Abbatiis per *Angliam* semel in Hebdomada divina celebrare officia, voce submissa, januis clausis, exclusis secularibus.

§. Circa festum sancti *Jacobi* Rex *Angliæ* & Rex *Scotiæ* cum exercitibus suis ad invicem occurrerunt, ubi pacem inter eos pepigerunt; Ita tamen quod Rex *Scottorum* Regi *Angl.* duas filias suas dedit maritandas, cum XIII. millibus librarum, & cepit licentiam subvertendi castellum quod erectum fuit contra Berwic, quod & factum est. Et pro pace tenenda dedit ei obsides filios proborum hominum terræ suæ, & facta est contra voluntatem *Scottorum*.

§. Circa festum sancti *Martini* duo Episcopi de Salesbir & de *Roucestria* in *Scotiam*, quorum alter apud Kelchou commoratus est, scilicet *Salesberiensis*, alter autem apud Rokesburch, uterque propriis expensis; Quibus venerabilis Rex *Scotiæ* honoris gratia dedit octoginta celdras frumenti, & LXVI. de brais. & octoginta de avena.

§. Abbas de *Cupro Ricardus* cessit, & *Alexander* ei successit.

Anno M. CC. X. Obiit *Ricardus* Episcopus de Dunkeldin mense *Maio*. 1210.
Et *Thomas* de *Colovilla* captus est, & apud Edenburc custodiæ mancipatur, propter seditionem quam contra Regem suum & dominum machinatus est, ut infamia narrando clamat, qui ad festum sancti *Martini* se redemit.

§. Mense *Junio Johannes* Rex *Angliæ* congregato exercitu *Hiberniam* sibi subjugavit. Rediens autem de *Hibernia* Monachos *Cistercienses* in multis expoliavit. A *Judæis* autem quicquid fere habebant auferens, eosque à domibus suis excludens, quibusdam oculos eruens, quosdam fame perdens, omnes in tanta necessitatis dejecit pericula, ut Judæi à Christianis in nomine *Jesu Christi* ostiatim victum mendicabant, & famem passi sunt ut canes, & circuierunt civitates ut præostenderetur ad literam quid de illis venturum sit spiritualiter, teste Propheta qui dicit, *Convertentur ad vesperam* &c. Quod cum Regi *Francorum* innotuit, sciens *Judæos* licet locorum intervallis longe lateque per mundi climata dispersos, uno tamen eodemque infidelitatis fœdere connexos, & invicem in quibus possunt necessitatibus subvenientes, subtili fretus astutia per omnes *Galliarum* provincias simul ut omnes *Judæi* carceribus manciparentur, edixit. Quod cum factum est, usque adeo eos in omnibus apporiavit, ut nec sibi ipsis possent subveni-

Judæi.

re,

re, necnon & militibus suis terras suas & chartas quas *Judæis* inpignoraverant, absque fœnore restituit, & divites dimisit inanes.

Eodem autem anno convocatis *Parisios* Archiepiscopis & Episcopis ceterisque prælatis totius Ecclesiæ *Gallicanæ*, cum omni universitate magistrorum civitatis, maximum ibidem celebratum est Concilium, præcipue contra superstitiosos hæreticos, qui & domos viduarum penetraverant, & & maximam innocentum multitudinem, sacram scripturam sinistra interpretatione docendo, latenter seduxerant, quorum errores plus expedit reticendo dolere quam recitando docere. Qui in eodem Concilio de hæretica pravitate convicti sunt, & de nefanda secta magistri *Amauri*, cujus ossa ibidem audientibus omnibus & videntibus, ut ceteri metum habeant, ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis excommunicata, extra sacrum cœmeterium projici jubentur; & ipsi hæretici xxv. diebus ante natale Domini in campis juxta capellam sancti *Honorati* coram omni populo sunt degradati, & laicorum custodiæ mancipati, qui & post triduum præcepto Domini Regis, igne consumti sunt; qui tanta pertinacitate obduruerunt, quod nec sonitum nec tumultum in flammis emiserunt, quos laici *Papelardos* appellaverunt. Magister autem *Robertus* de *Curcim*, vir vitæ venerabilis & in omni doctrina perspicuus, cui à Domino papa cum ceteris dignitatibus suis data est cura summa prædicationis in *Galliis*, prædictos pseudo-prophetas à principio omni studio persecutus est, eosque *Almaricanos* à prædicto *Almarico* denominavit, vel *Godinos* à *Godino* hæresiarcha eorum qui etiam pari pœna punitus interiit. Plures autem errore eorum decepti, sed compuncti, perpetuo carceri sunt mancipati; prius tamen degradati à sacris scilicet ordinibus; Et ita factum est quod in illo anno maxima extitit tam *Judæorum* quam hæreticorum persecutio.

Concilium Parisiens. *Almaricani.* *Godini.*

§. *Laodovicus* filius *Philippi* Regis *Franciæ* miles à patre factus est, cum ingenti gloria & exultatione apud sanctum *Licium* die sancti *Johannis* Baptistæ.

1211. *Innocent.* 3. P. Anno M. CC. XI. In die sanctæ *Mariæ Magdalenæ Johannes* Archidiaconus *Laodonensis* electus est in Episcopum de **Dunkelden**. Obiit *Willielmus* decanus de **Cuningham**.

§. Vigilia Sanctorum *Petri & Pauli Willielmus* de *Bois* factus est Cancellarius Domini Regis *Scotiæ*. Rex *Angliæ* firmatis castellis in *Wales* eam sibi subjugavit. Obiit Dominus *Warinus* Abbas *Rievallis*, cui successit Dominus *Helias* Cellerarius ejusdem domus.

§. Tres Abbates, scilicet de *Fontibus* & de *Furn.* & de *Caldeia*, benedicti sunt à Domino R. *Dunensi* Episcopo apud **Melros** ipso die sanctæ *Luciæ*; sed & alii duo Abbates eodem anno ibidem ab eodem benedictionis suæ munus acceperunt.

Otho 4. Imperator. Eodem autem anno facta est universaliter in omni regione strages hominum innumerabilis; Incipiens ab oriente, nec desinens usque in occidentem. Factum est enim quod cum *Otho* vir inter omnes coævos suos prosapia præclarus, in omni acie miles eminentissimus, in omni exercitu militia propugnator probatissimus, à Domino papa in imperatorem promotus, inunctus, & coronatus, innumeras orientalis plagæ sibi subjugasset provincias, cæde tamen prius inestimabili peracta, nec adhuc humano sanguine satiatus, cruentas manus crudelissime in matrem propriam injiciens, Apostolicæ sedis dignitates comminuens, proprias possessiones ab ipsa violenter nisus est extorquere. O quam insatiabilis ambitionis ingluvies, quæ quanto majora devorat, tanto latius hiando fame inextinguibili semper nova devorando ejulando deposcit! O quam improba terrrenæ dignitatis aviditas, quæ nusquam honoris terminos attendens, semper ad altioris magistratus apicem posse conscendere suis fautoribus pollicitans, eosque, infra omnium vitiorum spurcitias latenter præcipitans, manus plusquam sacrilegas in Deum etiam porrigere compellit! Hæc & his similia non

non solum in prædicto, sed etiam in omni qui præsumtuose in sanctæ matris Ecclesiæ possessiones manus extollit violentas, de facili possunt comperiri. Quid plura? Apostolica in eum publice & in propatulo lata est sententia, qua promulgata, ex decreto Domini papæ novus Imperator substitui edicitur. Sed quo fine vel qua lege hæc nimis improba litis contestatio fuerit dirimata & determinata, sequens annorum series planius declarabit.

Eodem etiam anno accidit quod cum jam per quinquennium vel amplius *Albigenses*, gens scilicet aspera & à Deo reprobata, justitiam Dei à se abigentes, suam volentes constituere, catholicæ fidei religionem manifesta persecutione impugnaverant; ex persuasione Apostolicæ admonitionis, & virtute verbi divinæ prædicationis; sed & principaliter ex gratia divinæ inspirationis, unanimiter contra prædictos divinæ legis derisores non modica turba fidelium in partibus coadunata est *Tholosanis*, quæ divinæ virtutis dispositione in acies dispartita, pugna campestri qualem non meminit ætas præsentium, infidelium stragem dederunt; Hoc autem factum est *anno milleno bis centem monodeno*, Septembrique *die quarta post festa Mariæ*, sub duce Christianissimo & Comite invictissimo *Simone* dicto de *Munford* vel de *Rocheford*, qui eosdem à principio vehementissimo fervore persequutus est. *Albigenses.*

Hac etiam vix finita & cassata perturbatione; & ecce recens subrepit Christianorum aliunde persecutio. Impetuosa enim & ignominiosa turba paganorum cum classe non modica per littora *Hispaniæ* applicuerat, qui & Christianos ad prœliandum invitaverunt. In quos Rex magnanimus, cognomine tamen Rex *parvus*, cum commilitonibus suis insurgens, virtute divina fere omnes conquassavit; vix enim Rex & princeps eorum dictus de Mairroc cum maxima ignominia vivus evasit. *Saraceni in Hispan.*

§. Rex autem *Galliæ* terram Regis *Angliæ* in transmarinis partibus sibi subjugando, non modicum sanguinem effudit. Consimilem autem stragem Rex *Angliæ* terram *Hiberniæ* & *Wales* sibi subjugando perpetravit. Sed & Rex *Scotiæ* filium *Macwilliel[illegible]i*, *Guthred* scilicet, persequendo, propriosque seductores destruendo, multorum cadavera inanimata reliquit.

Anno M.CC.XII. Exiit à summo pontifice *Innocentio* generale mandatum in omnem Christianæ professionis regionem, ut omni cessante excusatione universi Ecclesiarum pastores ad terminum præfixum, scilicet anno M.CC.XV. kal. *Novembris*, *Romæ* congregarentur, generale Concilium ibidem celebraturi, exceptis paucissimis qui communi consilio in unaquaque patria ob animarum custodiam remanerent. Ipsi autem pastores interim omni sollicitudine verbum vitæ prædicarent & infirmos in fide confirmarent, confirmatos animarent, sed & sanctæ crucis signaculo consignarent in subsidium sanctæ terræ repromissionis, quam tunc temporis *Saraceni* nimis improbe & indecenter tractaverunt. 1212.

§. Missa sunt à latere Domini papæ multa & magna luminaria, Doctores scilicet sanctissimæ conversationis & excellentissimæ doctrinæ in omnem circa regionem; quorum duo missi sunt, unus in *Angliam*, & reliquus in *Franciam*. In *Angliam* magister *Stephanus* de *Langetun* Archiepiscopus *Cantuariæ* consecratus: In *Gallias* magister *Robertus* de *Curzun* sedis Apostolicæ Presbyter & Cardinalis, & totius *Franciæ* legatus & arbiter constitutus, ut sanctæ conversationis exemplo & Catholicæ prædicationis ministerio utramque regionem illustrarent. Item omnes Christianos publicos usurarios, & publicas meretrices, & ceteros sanctæ religionis derisores, ad admonitionem prædicti magistri *Roberti*, abstulit Rex *Franciæ* à civitatibus suis universis. *Legati in Angliam & Franciam.*

Item *Alexander* filius *Willielmi* Regis *Scottorum* in *Angliam* profectus *Lundonias* à Rege *Angliæ* militarem ordinem accepit anno ætatis suæ XIX. VIII. idus *Martii*, ad *lætare Hierusalem*. Miles itaque honorifice effectus, cum,

cum utriusque regni applausu & congratulatione ad propria est reversus.

Petrus Eremita. Item, In illis diebus surrexit in *Anglia* miræ audacitatis homo & abstinentiæ, *Petrus* nomine, qui nescio quo spiritu futura prædicens, ipsi Regi *Angliæ* crudelitatem suam adversus Ecclesiam de die in diem improperabat, & quia in proximo honorem regni & nomen Regium esset amissurus, coram facie sua clamitabat; Quod quidem in magna parte postmodum evenit, ut sequens annorum series declarabit.

1213. Anno M. CC. XIII. Obiit *Reinaldus* Episcopus *Rosensis*, quondam Monachus *Melrosensis*, ipso die sanctæ *Luciæ*; post cujus obitum electus est magister *Andreas* de *Murevia*, qui renuens Episcopari, quæsita licentia à Domino papa, tantæ dignitatis honorem humiliter resignavit; loco cujus subrogatur *Robertus* capellanus Domini *W.* Regis *Scottorum*.

§. Dominus *Adam* Abbas de **Melros** electus est ad curam Episcopatus *Cathen.* Nonas *Augusti*.

§. Dominus *Ernaldus* Abbas *Cistercii* electus est & consecratus in Archiepiscopum de *Narbon*. Hic omni studio verbum vitæ prædicando, fidem Christi confirmando, *Albigenses* persequendo, eorum sectam destruxit; cui successit dominus *Ernaldus* Abbas de *Fonte Johannis*.

§. Dominus *Wido* Abbas *Clarevallis* diutino rigore ordinis lassatus, & nimia senectute aggravatus, quæ ultra tenere non potuit, sigillum ejusdem Domus & prælationem Deo & ordini resignavit; Qui paucis intervenientibus diebus in venerabili ætatis maturitate ex hac luce migravit; cui successit Dominus *Conradus* Abbas de *Villiaco*.

§. Dominus *Adam* Abbas de **Neubotil** humilitatis gratia suo cessit officio; cui successit Dominus *Alanus* subprior de **Melros**.

§. Obiit piæ memoriæ magister *Willielmus* de *Montibus*, Cancellarius Ecclesiæ *Lincolniensis*, post pascha; Cujus corpus anno sequenti, reddita Christianitate per *Angliam*, in Ecclesiam *Lincolniensem* est translatum, ibidemque cum debita reverentia est tumulatum. *Versus.*

1214. Anno M. CC. XIV. Consecratus est prædictus A. Abbas de **Melros** in Episcopum *Cathen.* à Domino *Willielmus Malevicino* Episcopo S. *Andreæ*, mense *Maio*, die sancti *Mamerci* Episcopi; cui successit dominus *Hugo* de **Clippestun**, Monachus ejusdem domus, Idibus *Maii*.

Willielmo R. Scot. succed. Alexander. §. Piæ recordationis Dominus *Willielmi* Rex *Scottorum* viam universæ carnis aggrediens, Regno suo in summa pace permanente, felici exitu migravit ad Dominum, anno Regni sui XLIX. & ætatis suæ LXXII. II. nonarum *Decembris*. Dominus *Alexander* filius prædicti *Willielmi* Regis, cum non modico agmine magnatum ad [a] *Scotiam* profectus, ibidem tam honorifice quam pacifice more Regio & digna celebritate Regni *Scotiæ* gubernacula suscepit anno ætatis suæ XVII. VIII. idus *Decembris*.

§ Dominus *Willielmus* Cellerarius de **Melros** electus est in Abbatem de **Glengus**.

§. Dedicata est Ecclesia sanctæ *Mariæ* de **Hawic** à Domino A. Episcopo *Cathen.* IV. kal. *Junii*.

§. Dominus Abbas *Cistercienfis* visitationis suæ gratia in *Angliam* advenit.

§. Obiit piæ memoriæ *Johannes* Episcopus de **Dunkelden**, nonas *Octobris*; post quem electus est *Hugo* clericus de sigillo.

§. Dominus *Alanus* Abbas de **Neubotil** humili devotione ad propriam domum suam rediens, curam regiminis in Capitulo resignavit, VIII. kal. *Junii*; cui successit Dominus *Ricardus* Cellerarius ejusdem domus.

§. Intravit magister *Stephanus* Archiepiscopus *Cantuariensis* in *Angliam* inter *Pascha* & *Pentecosten*, exultantibus omnibus & dicentibus, *Benedictus qui venit in nomine Domini*.

a f. Sconam.

§. Cessavit

§. Cessavit interdictum in *Anglia* circa Kal. *Julii.* *Interdictum cessat.*

§. Missus est in *Angliam* quidam ex Clericis Domini papæ, *Pandulfus* nomine, ut cor Regis emolliret, & ad satisfactionem congruam suaderet; qui compacta nec peracta pace *Romam* rediit. In cujus reditu missus est & alius vir quidem magnæ opinionis, nomine *Nicholaus* professione Monachus *Cisterciensis*, officio summus Apostolicæ sedis Pœnitentialis, ad hoc quidem missus, ut prolocutam formam pacis legationis suæ auctoritate confirmaret, & congrua satisfactione suscepta, ipsum Regem ab anathematis vinculo absolveret. Interim autem *Philippus* Rex *Franciæ* haud dubium quin divina dispositione excitatus, adversus eum cum omni impetu exercitus sui insurgens, etiam usque ad mare *Anglicum* pervenerat. Sed & supradictus P. simplex Propheta in faciem Regis improperia exaggeravit, *Petrus Eremita.* & Regiæ dignitatis amissionem constanter prædicavit, & quia filius bonæ mulieris post eum regnaturus esset, intimavit; quod dictum esse de Domino *Philippo*, sanctæ matris Ecclesiæ filio arbitramur. Tam multiplici igitur terrore perterritus, in adventu supradicti Cardinalis, Deo & sanctæ matri Ecclesiæ *Romanæ*, & summo pontifici humagium suum, & Regni sui subjectionem perpetuam mira mansuetudine in manibus legati offerebat; ad cujus subjectionis testimonium, & humagii recognitionem, redditum annalem, scilicet M. Marcas, ex proprio thalamo Deo & summo pontifici & omnibus ejusdem successoribus se & omnes hæredes suos exhibituros, tam ipse quam magnates terræ suæ, tactis etiam sanctuariis, pepigerunt. Additum etiam est in Juramento, quod plenam faceret restitutionem omnium, quæcunque ab initio interdictionis terræ suæ, ab Ecclesiis & Ecclesiasticis personis extorserat, & quod terram suam à Domino papa quasi summo Rege in posterum teneret. Rex igitur hæc omnia promtissime se facturum pollicitans, coronam etiam regni sub pedibus legati ponendam exhibuit. Per omnia benedictus Deus fortis & potens, qui superbientium colla sibi subjugare & obduratorum corda novit cum voluerit ad pœnitentiam vocare. Rex tamen nondum intelligens se nomen regium & pristinæ dignitatis honorem amisisse, sæpe dictum [a] *Philippum* simplicem crudeli morte interimi præcepit; quod amarissime postmodum se fecisse pœnituit, ut inferius declarabitur.

§. Commissum est prœlium campestre inter *Philippum* Regem *Franciæ* *Prælium ad Bovinas.* & *Othonem* quondam Imperatorem *Alemanniæ*, die dominica proxima post festum sancti *Jacobi*, eo anno VI. kal. *Augusti*, in *Flandriis* inter *Tornacum* & pontem de *Bovines*. In illo autem conflictu, prout scripsit Dominus *H.* Abbas de *Ursicampo* Domino *A.* Abbati *Cisterc.* capti sunt ex parte *Othonis* Comes *Flandriæ*, Comes *Boloniæ*, Comes *Salebiriæ*, Comes de *Tenekebroc*, Comes *Pilosus*; Capti sunt etiam Barones & Baronum filii de *Flandria*, de *Alemania*, meliores & nobiliores omnes milites egregii in acie provocantes, quos ipse Abbas numerando nominavit fere septies viginti. Ex parte *Othonis* erant XXX. equitum & CC. peditum, Numerus militum captorum CC. XX. Interfectorum militum LXX. Peditum interfectorum M. milium. De *Francis* autem tres milites tantum. De Rege autem *Franciæ* verum est, quod de equo dejectus corruit inter inimicos suos crudelissimos, qui nihil aliud sitiebant quam ejus sanguinem. Sed divina miseratione, & ut ipse postmodum confessus est, *Cisterciensis* ordinis apud Deum intercessione protectus, & virtute militum suorum, quorum quidam super corpus ipsius interfici se permiserunt, in equum suum rejectus, illæsus evasit. Nec prætereundum est de Comite de *Bolonia*, cujus seditione totum bellum initiatum est, quod cum coram Rege *Franciæ* prostratus veniam precaretur, & diceret se nihil in Regem deliquisse; ad hoc verbum Rex indignatus, exprobravit ei omnia beneficia quæ illi sæpe contulerat, & quomodo semper

a l. Petrum.

Innocent. 3. P. mala pro bonis ipse reddiderat; & fremens in eum, *Tace*, inquit, *quia per ossa sancti* Jacobi *faciam tibi oculos erui*, *& scies quia me vivente de carcere non exibis.* Juramento etiam custodes constrinxit, quod nec propter mandatum, nec propter litteras redderent eum, nisi in manibus ejus. Deniq; in trunco grandi fecit duas catenas grossas & grandes insigi, quibus legatus Comes velit nolit factus est *Perronæ* castellanus.

1215. Anno M. CC. XV. Dominus *Conradus* Abbas *Clarevallis* visitationis suæ gratia in *Angliam* advenit, ubi satis rigide se continuit, necnon & in filiabus suis ob ordinis rigorem multa dura & aspera constituit observanda.

§. Dominus *Helyas* Abbas *Rievallis* suo cessit officio, cui successit Dominus *Henricus* Abbas de *Wards* VI. idus *Aprilis*. Electus est in Abbatem de *Wards* Dominus *Rogerus* magister Conversorum ejusdem domus, III. kal. *Maii*.

§. Intraverunt in *Moreviam* hostes Domini Regis *Scotiæ*, scilicet *Lovenaldus* filius *Macwilhelmi*, & *Kennauhmacabt*, & filius cujusdam Regis *Hiberniæ*, cum turba malignantium copiosa: In quos irruens *Machentagar* hostes Regis valide prostravit, quorum capita detruncavit, & novo Regi nova munera præsentavit, XVII. kal. *Julii*, propter quod Dominus Rex novum militem ipsum ordinavit.

Discordia inter Johannem & Barones. Ordinem præposterum *Anglia* sanxivit. Mirum dictu dicitur, tale quis audivit? Nam præesse capiti corpus concupivit; Regem suum regere populus quæsivit. Causa tamen multiplex illud exigebat; Nam Rex mores optimos Regni pervertebat, Jura, leges; subditos recte non regebat: Quicquid erat placitum, summum jus credebat; proprios indigenas nimis deprimebat, Barbaros, rutarios illis præponebat; hæredes legitimos obsides perdebat, Quorum adventitius terras possidebat. Regis ad colloquium milites citati caute sibi præcavent, veniunt armati; Jurant unanimiter jam se nolle pati amplius tyrannidem Regis tam ingrati. Die primo veniunt juri pondere parituri. Rex venire distulit, nolens stare juri; diem ponit alterum temporis futuri, nec venit; sed veniunt ipsi coacturi. Regis ergo postulant depositionem, legis nisi faciat emendationem plenam, & exhibeat certam cautionem, pacis ad perpetuam conservationem. Humagium quod fecerant reconsignaverunt, & Barones militum causam susceperunt. Hinc in septem acies sese diviserunt, terras, urbes, prædia, castraque ceperunt. Horum terras complices Regis vastaverunt; Hinc & hinc quamplurima mala peregerunt. Et dum sic diutius sibi adversantur; fiunt homicidia, census dissipantur. Leges tandem pristinas Regni sitientes, sed in Regem mittere manus non volentes, formam pacis congruam inter se fecerunt, & districte super hac Regem convenerunt. Formam pacis renuens inde Rex recessit. Sed coactus postmodum omnia concessit; & ut manus militum caute declinaret, quicquid esset placitum, promisit ut servaret. Omne igitur pactum pariter in scriptum reduxerunt, & sigillum Regium apponi petierunt. Qui promittens placide, diem prolongavit & ut ad *Oxoniam* venirent, intimavit. Rex collectis viribus ad diem quem præfixit venit, sed articulis pacis contradixit. Recesserunt igitur magno cum rancore. Error sic posterior pejor fit priore. Rex igitur interim ad novum nocendi genus se convertit. Consilium enim habuit nescio cujus *Achitophel*, ut totam *Anglorum* progeniem ab *Anglia* funditus eradicaret, & Barbaris nationibus terram *Angliæ* perpetuo possidendam donaret. Rex tamen Regum & Dominus dominantium, cujus decretum nunquam poterit infirmari, aliter fieri præordinavit; satis enim misericorditer innocentes liberavit, nec minus mirabiliter consilium *Achitophel* dissipavit; Dum namque ex parte ipsius Regis quidam ex suis fautoribus transmarinis *Hugo* de *Boves* inæstimabilem navium multitudinem congregasset, & eas etiam ad summum usque multitudine malignantium replesset, contigit ut ipse *Hugo* cum omni illa classica multitudine VI. kal. *Octobris* versus *Angliam* vela ventis explicaret: Et ecce elevatis ad imperium summi Regis marinis fluctibus, tam ipse *Hugo* dux

Hugo de Boves.

dux tanti sceleris, quam ceteri scelerati subito submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus, ita ut ex omni illa multitudine navium nulla penitus optatum litus inveniret, sed tam nautas quam naves & ceteros transfretantes maris unda sæviens avido gurgite deglutivit, exceptis paucissimis, qui post diutinam fatigationem, procellarum etiam & ventorum infestationem, vix tanti discriminis impetum cum magno periculo evaserunt; Nec sic quidem, ut creditur, evasissent, nisi de concepto scelere compuncti, ab ipso qui dominatur potestati maris, cui scilicet mare & venti obediunt, tota cordis contritione veniam quæsissent: Cum lacrymis enim & singultibus iter sanctum versus *Hierosolymam* devoverunt, & in carne propria crucis sanctæ signaculum ab invicem susceperunt. Per omnia benedictus Deus, qui incredulis & obstinatis meritum supplicium non negavit; pœnitentibus vero & veniam petentibus motum fluctuum maris mitigavit. *Johannes. R.*

Celebratum est Concilium generale apud *Romam* per xv. dies ad I al. *Novembris*; in quo concilio multa ad extirpationem vitiorum & destructionem hæreticorum, ad confirmationem etiam fidelium, & emendationem morum, Spiritu sancto inspirante sunt constituta. Inter quæ etiam statutum est, & approbante sacro Concilio auctoritate Apostolica firmiter præceptum est, ut ad subsidium sanctæ terræ omnes omnino in Ecclesiis beneficiati tam subditi quam prælati vicesimam partem omnium Ecclesiasticorum proventuum per subsequens triennium integre conferrent, per manus eorum quos ad hoc opus Apostolica assignaret providentia, exceptis quibusdam religiosis, & iis qui personaliter in terram sanctam essent profecturi. Ipse autem Dominus papa & omnes Cardinales, ne in humeros aliorum onera importabile imponere viderentur, decimam omnium proventuum suorum persolverunt. Præter hæc etiam Dominus papa triginta millia librarum DCCC. signatis assignavit, & ex alia parte Millia Millia marcarum. Præceptum est etiam ut anno secundo sequenti, id est anno ab incarnatione Domini M. CC. XVII. omnes cruce sancta signati ab universis mundi partibus congregati in kal. *Junii* in regno [a] *Scotiæ* adunarentur. Notandum etiam quod in eodem Concilio præsidente Domino papa *Innocentio* III. pontificatus sui anno XVIII. quæ *Constantiniana* dicitur, fuerunt Episcopi CCCC. & XII. Inter quos extiterunt de præcipuis Patriarchis duo, videlicet *Constantinopolitanus* & *Hierosolymitanus*; *Antiochenus* autem gravi languore detentus, non potuit venire, sed misit pro se vicarium suum *Antidorensem* Episcopum; *Alexandrinus* autem sub *Saracenorum* dominio constitutus, fecit quod potuit, mittens pro se germanum suum diaconem. Primates autem & Metropolitani LXXI. Ceterum Abbates & Priores ultra octingentos. Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Priorum, Capitulorum absentium, non fuit certus numerus comprehensus. Legatorum vero Regis *Siciliæ* in Imperatorem *Romanorum* electi, Imperatoris *Constantinopolis*, Regis *Franciæ*, Regis *Angliæ*, Regis *Hungariæ*, Regis *Hierosolymitani*, Regis *Cipri*, Regis *Aragoniæ*, & aliorum principum & magnatum, civitatum, & aliorum virorum tam ingens affuit multitudo, ut præ nimia multitudine magnatum, Episcopus quidam suffocatus expiravit. Quod cum ad aures Domini papæ devenisset, juravit per sanctum *Petrum*, quod mausoleum ejus lapide marmoreo signaretur. *Concilium. Romæ.*

§. XVI. Kal. *Novembris* combusta est una de melioribus grangiis de *Cupro*, blado plena, & grangiarius Conversus in ea, per negligentiam unius candelæ male defixæ.

§. XIV. Kal. *Novembris* *Alexander* Dei gratia Rex *Scottorum* cum exercitu suo universo castellum de *Norham* cœpit obsidere; quod cum per quadraginta dies obsedisset, nihil inde proficiens, ab obsidione cessavit.

§. XV. Kal. *Novembris* cepit Dominus *A.* Rex *Scottorum* humagium Baronum de *Northumbria* apud *Feltuniam*.

[a] Siciliæ.

 §. Nonas

XIII. *Abbas de Melros.* §. Nonas *Novembris* obiit *Philippus* de *Valoniis* Camerarius Domini *Willielmi* Regis *Scottorum*, qui apud Melros delatus, honorifice est tumulatus.

§. Eodem anno in Capitulo generali *Cistercii*, Dominus *Hugo* Abbas de Melros suo cessit officio, cui successit Dominus *Willielmus* Abbas de Holmcultram XVI. kal. *Decembris*.

§. Profecti sunt de *Scotia* ad Curiam *Romanam* generalis Concilii gratia, Dominus *W. Malevicinus* Episcopus sancti *Andreæ*, & Dominus *Walterus* Episcopus *Glasguensis*, & Dominus *Bricius* Episcopus *Morevensis*, & Dominus *Henricus* Abbas de *Kelceo*; Quorum duo, scilicet Episcopus *Morevensis*, & Abbas *Kelcoiensis*, finito Concilio in *Scotiam* sunt reversi; *Glasguensis* autem Episcopus in anno III. Dominus vero Episcopus sancti *Andreæ* in principio IV. ann. repatriavit. Ceteri vero prælati personaliter *Romam* non adierunt, sed legatos suos miserunt.

1216. Anno Domini M.CC.XVI. Mense *Januario* facta est in *Northumbria* & in australi parte *Scotiæ* mira & inaudita villarum & urbium vastatio. Audito enim quod Dominus A. Rex *Scottorum* *Northumbriam* sibi vindicasset, & humagium Baronum *Northumbriæ* suscepisset, *Johannes* Rex *Angliæ* sumtis secum Rutariis suis versus *Scotiam* cum impetu magno vertit habenas. Audito vero ejus adventu, Barones de patria *Eboracensi* qui contra ipsum juraverant, nimio terrore percussi præsidium Domini Regis *Scottorum* requirentes, ipsius præsentiam adierunt. Humagia sua fecerunt, fidelitatem etiam & securitatem omnes simul tactis Sanctuariis juraverunt III. Idus *Januarii*, in capitulo Monachorum de Melros. Rex autem *Angliæ* post ipsos subsequenter adveniens, villas eorum & opida, possessiones & prædia, gladio vindice vastavit & igne. Ipsi etiam Barones villas suas proprias & blada, ante adventum Regis, ne illi essent in auxilium, combusserunt; & ita factum est ut magna pars regionis simul igne succenderetur. Nam III. idus *Januarii* combusta est villa de Werc, V. idus ejusdem Alnewic, VII. idus ejusdem Mitford & Morpath. XVII. kal. *Februarii* *Rokesburgia* cum viculis & suburbiis quamplurimis.

Northumbria vastata.

§. XVIII. Kal. *Februarii* cepit *Johannes* Rex *Angliæ* villam & castellum de Berwic, ubi cum rutariis suis feroci supra modum & inhumana usus est tyrannide; utriusque enim sexus homines, quoscunque satellites diaboli apprehendere potuerunt, alios per articulos manuum & pedum suspendentes, alios diversis suppliciis torquentes, nefandi questus intuitu, immanissime cruciaverunt; Ibi etiam *Judæos* secum adduxisse, & magistros malitiæ illos effecisse refertur. Inde vero progrediens *Hadintoniam* die tertia combussit, & Dunbar, & alias villas in partibus illis voraci flamma destruxit. In reditu autem suo *Rutarii* sui ministri diaboli Abbatiam de Coldeingam expoliaverunt; villam etiam de Berwic succenderunt, ipso Rege incipiente. Domum enim in qua hospitatus est, propria manu, ut dicitur, contra morem Regium indecenter accendit.

§. Eodem anno mense *Februario* Dominus *Alexander* Rex *Scottorum* cum manu valida & exercitu suo universo post Regem *Angliæ* iter arripiens, terram illius usque ad *Carleolum* & ultra, igne voraci vastavit & armis. Hac etiam vice, quod dolendum est, invito Domino Rege & omnimodis prohibente, & firmam pacem suam religiosis concedente, *Scotti* quidam non magistri militiæ, sed ministri malitiæ, Domum de Holmcultram omnibus quæcunque potuerunt attingere, sacris videlicet libris, vestimentis, calicibus, equis & animalibus, utensilibus & indumentis, tam nefaria & scelerata dementia expoliaverunt, ut etiam Monachum in infirmitorio in extremis positum, cilicio super positum, pannis quibus indutus erat, denudarent, nec ullam reverentiam sacris altaribus exhiberent; Quod tamen peccatum non pertransivit inultum; Nam dum reverterentur cum præda, submersi sunt in fluvio quodam *Edena* dicto, quantum ad æstimationem hominum

minum

minum plusquam mille nongenti *Scotti* in brevi hora diei. Ultio digna Dei.

§. Eodem anno, mense *Julio*, cum exercitu suo universo, exceptis *Scottis* de quibus expensas sumsit, iterum *Carleolum* profectus est, eamque obsedit; quæ videlicet civitas *Carleoli* VI. idus *Augusti* reddita est illi; Castellum tamen illa vice non expugnavit. Inde vero progrediens per medium *Angliæ* cum omni exercitu suo, vivente & invidente *Johanne* Rege *Angliæ*, usque ad *Doveram* in occursum Domini *Laodivici* filii Regis *Franciæ* progressus est; qui eodem anno II. nonas *Maii* cum multitudine navium copiosa ad interventum Baronum *Angliæ* ut eis esset in auxilium applicuerat. In hoc itaque procinctu itineris occisus est *Eustatius* de *Vesci*, gener ipsius Regis, in obsidione castelli *Bernardi*. *Scotus in Angliam Ludovico obviam ivit.*

§. Et sciendum quod adveniente *Laodowico* in *Angliam*, *Willielmus longa spata*, frater ipsius Regis *Angliæ*, Comes *Salisbiriæ*, & alii multi ab ipso Rege divertentes, ad *Laodowicum* se transtulerunt; quod quidem plus doli quam dilectionis intuitu, plus subvertendi quam succurrendi gratia se fecisse, per seditionem subsecutam innotuit. Hac etiam vice Dominus A. Rex *Scottorum* in *Anglia* moram faciens, humagium fecit dicto *Laodowico* apud *Londonias*, ut dicitur, sub ea forma qua Barones *Angliæ* fecerant eidem; & tam ipse *Laodowicus* quam ceteri barones *Angliæ* tactis sanctuariis juraverunt, quod nunquam sine ipso Rege *Scottorum* pactum pacis aut concordiæ cum Rege *Angliæ* inirent; quod tamen omnino non est observatum, ut patebit inferius.

§. Eodem anno XVII. kal. *Augusti* piæ recordationis Dominus *Innocentius* papa III. ex hac luce, Domino vocante, secessit, anno pontificatus sui XIX. Cui successit vir venerabilis, tam scientia quam ætate maturus, Dominus *Honorius* Episcopus & Cardinalis, XIII. kal. *Augusti*.

§. Eodem anno obiit Dominus *Hen.* Abbas *Rievallis* apud **Rufford**, ibidemq; sepultus est; cui successit in regimine Dominus *Willielmus* Abbas de **Melros** II. kal. *Septembris*; loco cujus electus est in Abbatem de **Melros** Dominus *Radulfus* Cellerarius ejusdem Domus, XVIII. kal. *Octobris*, ibidemque à Domino *Hugone* Episcopo *Dulkeldensi* benedictionis suæ munus adeptus est III. kal. *Octobris*. *14. Radulfus Abbas de Melros.*

§. Dominus *Ricardus* Abbas de **Neubotil** suo cessit officio VI. kal. *Augusti*; cui successit Dominus *Adam* Cellerarius ejusdem domus XIII. kal. *Septembris*.

§. Eodem anno XVI. kal. *Novembris* obiit *Johannes* Rex *Angliæ* apud **Newerc**, cujus viscera extracta sepulta sunt in Abbatiam de **Crokestun**, corpus vero traductum usque **Wirecestre** ibidemque sepultum est in Monasterio.

Eodem tempore missus erat in *Angliam* à latere domini papæ Cardinalis quidam, *Galo* nomine, ut pro Rege *Johanne* & ipsius hæredibus & eorum libertatibus tuendis contra Dominum *Laodowicum*, & ceteros omnes Regis adversarios, Apostolicæ auctoritatis munimine fultus constanter astaret; Quod & constantissime fecit. Defuncto enim, & dictum est, Rege, assumtis secum Domino *Henrico* Archiepiscopo *Dublinensi*, & Domino *Petro* Episcopo *Wintoniensi*, filium Regis & hæredem, *Henricum* nomine, puerum septennem apud *Wirecestriam* coronaverunt. Eodem die Dominus Abbas *Westmustrensis*, & Prior *Cantuariensis*, pro libertatibus Ecclesiarum suarum super coronatione Regis, contra dictum Cardinalem ad audientiam Apostolicæ sedis appellaverunt. *Westmustrensis* videlicet, quia alibi quam in *Westmonasterio*; *Cantuariensis* vero, quia ab alio quam à domino Archiepiscopo *Cantuariensi*, contra libertates & privilegia Ecclesiarum suarum fuerat coronatus. Cardinalis autem appellantes excommunicavit. Ipsi tamen nec pro excommunicatis se habuerunt, nec ab appellatione facta se subtraxerunt. Deinde vero in dictum *Laodowicum* & omnes fautores suos *Henric. 3.*

excommunicationis sententiam promulgavit, & à Domino papa prolatam esse denunciavit; Necnon & Dominum Regem *Scottorum*, & omnes magnates suos eadem sententia innodavit, & tam istorum quam illorum terras sub interdicto ponere non formidavit. Cujus tamen excommunicationis & interdicti sententia nec per *Angliam* statim est observata, nec fere per annum subsequentem in *Scotia* est denunciata. Dictus etiam Cardinalis omnes qui humagium aut aliquam fidelitatem dicto *Laodowico* fecerant Apostolica auctoritate qua fungebatur penitus absolvit, si converti vellent ad novum Regem & Dominum suum legitimum.

§. Eodem anno translatus est Dominus *Conradus* Abbas *Clarevallis* in Abbatem *Cistercii*, loco cujus electus est in Abbatem *Clarevallis* Dominus *Willielmus* Abbas de Monasterio in *Nargune*.

Epistola Abb. de Glenlus, de Prodigio. In occidentali parte *Scotiæ* quæ *Galewia* dicitur, secundum quod scripsit Dominus *Willielmus* Abbas de Glenlus, vir optimi testimonii & sanctæ conversationis Monachus, domino Priori & sacro Conventui de Melros, apparuit visibiliter stupenda supra modum & nostris seculis inaudita lunæ transfiguratio; quod autem scripsit, hoc idem cum apud Melros veniret nobis astantibus & exposcentibus, omnibus qui aderant audientibus & admirantibus, proprio ore per ordinem enarravit. Scripsit igitur in hanc formam:

Viris in Christo venerabilibus Domino A. *Priori de* Melros, *& ejusdem loci conventui frater* W. *pauperum Christi de* Glenlus *minister indignus æternam in Domino salutem. Quanto impossibilius esse poterit veritatem falli, tanto certius ea quæ veritatis ore prædicta sunt, jam in parte fuisse impleta, & quæ restant proculdubio credenda sunt esse complenda. Veritatis siquidem ore, teste Evangelista, scimus fuisse prædictum,* Erunt signa in sole & luna & stellis, & in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum, *&c. Cum igitur nihil in terra, quamlibet minimum, sine causa fiat, certum est quod nec majora sine majori causa proveniant. Signum igitur magnum, imo signa plura & permaxima, quæ nuper in partibus* Galwechiæ *apparuerunt, sub quanta potui brevitate perstringens, sanctitati vestræ transmittere curavi. Quod nullatenus tantis tamque venerandis viris facere præsumsissem, nisi certius de conscientia eorum mihi constaret, qui prædicta signa propriis oculis viderunt, & rei ordinem ore veridico in præsentia nostra & multorum narraverunt. Contigit igitur Conversum quendam ordinis nostri, virum morigeratum, sobrium, castum, & probatæ satis religionis, iter facere die videlicet sancti* Ambrosii *Episcopi in crastini palmarum pridie nonas* Aprilis, *Luna* XIII. *in noctis crepusculo, & ecce respiciente prædicto Converso lunam plenam vidit & rotundam, statim in ipsa hora quasi funiculus quidam niger & subpallidus lunam in duas divisit partes. Sed nigredo prædicti funiculi in mediam partem lunæ quæ versus Aquilonem erat se diffundens, ipsam partem lunæ nigriorem & pallidiorem cetera parte effecit, & statim quasi in ictu oculi pars ipsa pallidior ab alia parte lunæ scindi visa est & dirumpi, & ad spatium unius stadii elongari, & quasi in tanta violentia videbatur pars illa pallidior ab alia parte lunæ fuisse avulsa, ut scintillas more draconis in aere discurrentis emitteret. Tandem post moram aliquantulam, pars ipsa pallidior lunæ paulatim & quasi morose ad aliam partem appropiabat, nunc seipsam quasi meticulose retrahendo, nunc quasi coacta illac se impellendo, Tandem vero cum jam prædictæ partes lunæ invicem sibi convenirent, ecce nubes utramque partem operuit, & prædicta visio disparuit. Adflatum igitur venti transvolante nube, iterum luna de sub nube erupit, & statim ad magnitudinem trium lunarum crevisse visa est; Et statim deformatio illa per crementa in firmamento se diffundens, in castellum speciosum transformatur. Cujus castelli turres & muri propugnaculis sufficienter muniti prominebant. Ad hoc spectaculum tam insolitum quam horrendum, tam Conversum quam servientem suum timor invasit & tremor; Et ait serviens ad Conversum,* Magister, quid putas sibi volunt ista?

ista? Nunquid putas dies judicii advenit? *Et ille*, nequaquam, fili. Sed 1216.
virtutes Dei omnipotentis sunt, qui pro voluntate sua, signa, portenta, prodigia facit & mirabilia. *Et adjecit serviens*, Audivi frequenter quod per pythonissas & maleficas & incantatrices feminas hujusmodi mutatione luna solet deformari. *Et ille*, non est ita, fili. Quin potius credendum est, quod aliquod mirum & humano generi horrendum portendant. *Interim autem luna, deposita castelli forma, in navem pergrandem & elegantissima fabrica factam formata est. Sed & unus tantum homo, cujus maxima erat statura, in navi quasi ejusdem navis nauta apparuit. Prædicta igitur navis extenso velo & explicito, velocissimo cursu per transversum insulæ de* Man *versus* Hiberniam *velificare visa est. Post hæc vero luna, abjecta navis forma, iterum in castellum magnum & spectantibus supra modum horrendum transformata est, & hac vice vexillum quoddam regale, quale cum exercitibus Regum ad bellum proficiscentium præferri solet, in prædicto castello apparuit: Et quod magis mirandum fuit, singulæ illæ sive caudulæ quæ in extremitatibus vexillorum dependent, in prædicto vexillo quasi adflatum venti moveri & agitari videbantur. Post hæc aliquanto interposito intervallo, omnis castelli illius machina disparuit; & luna, propria resumta forma, naturali cursu progressa est. Post hæc turris quædam parvula & nebulosa, minimis munita propugnaculis, brevissimo spatio supra lunam apparuit, & statim disparuit. Luna vero tam crebra sui vexatione, tam inconvenienti deformatione, tam violenta, tam subita suimet mutatione, quasi injuriam passa, turbata, contristata, & conturbata, pallida mansit & decolorata. Tandem vero proprio resumto colore in seipsam reversa est. Advertat igitur sanctitas vestra, si tam insolitum spectaculum, tam monstrosum portentum, tam horrendum miraculum silentio legi debuerit. Et si creator non tantum lunæ, sed totius creaturæ præcellentissimæ speciositati lunæ & fere omnium elementorum firmamenti, etiam terræ & maris sacramenta in se continenti non pepercit, imo pro humani generis præmunitione tanta tamque diversa deformitate ipsam lunam dehonestari permisit; quid de ipsis fiet pro quibus hæc præostensa sunt, qui nec timore Dei, nec pavore gehennæ, sive alia quacunque de causa, à perditionis suæ via revertuntur?*

Henric. 3.

Anno M.CC.XVII. Consecratus est *Ricardus* de *Marisco* in Episcopum 1217.
Dunelmensem. Eodem anno mense *Julio* factum est navale bellum inter *Francia*m & *Angliam*, nostris temporibus inauditum. Commorante enim in *Londoniis* Domino *Laodowico* cum magna militum multitudine, ne aliquod subsidium de *Francia* eidem adveniret, *Anglici* portus omnes occupaverant, & marina litora districtissime custodiebant. *Franci* vero in manu valida & navium multitudine copiosa venientes, vice prima in maris medio victoriam adepti, optatum litus possederunt: sed vice versa, Deo disponente, congregatis undique nautis & navibus iterum in medio maris ad invicem obviantes, congressione facta, *Anglici* victoriam obtinuerunt, & archipiratam *Francorum Eustachium*, *Monachum* appellatum, cum aliis innumeris occiderunt; quorum cadavera piscibus maris sepelienda commiserunt, quorum exequias marinæ belluæ celebraverunt. Nobiliores autem retinentes in firma custodia, sub spe pacis & concordiæ [a] firmiores conservabant. Nomina vero potentum qui ibidem capti sunt, hæc sunt; *Robertus* de *Curtenei*, *Willielmus* de *Baris*, *Radulfus* de *Tornellis*, *Willielmus* de *Inthri*, *Willielmus* de *Pessei*, *Perven* de *Johanris*, *Thomas* de *Cusei*, *Aelradus* de *Croizillis*, *Anselmus* de *Romoyni*, *Gallon*. de *Munceni*, *Nevellunus* de *Araz*, *Willielmus* de *Mariscis*, & alii multi. Summa captorum militum sexties viginti & v. servientes equitum septies xx. & VI. Balestarii XXXIII. servientes peditum octingenti & XXXIII. Hanc summam & nomina potentum scripsit Dominus R. Abbas de *Wardonia* Domino *Willielmo* Abbati *Rievallis*.

Bellum Navale.

§. Fundata est Abbathia de **Kilinros** à Domino *Malcolmo* Comite de

[a] f. Firmioris.

 Fif;

1216. Henric. 3. Fif; Ad quam Abbathiam missus est Conventus VII. kal. *Martii*, de Kinlos cum Domino *Hugone* primo Abbate de Kilinros, quondam Priore de Kinlos. Venit ergo idem Conventus apud Kilinros xv. kal. *Aprilis*.

Gualonis Legati tyrannis. §. Missi sunt in *Angliam* Archiepiscopus de *Suris* & Abbates *Cistercii* & *Clarevallis* ut pacem inter *Laodowicum* & *Henricum* novum Regem *Angliæ* reformarent. Dicti autem Abbates contra G. Cardinalem ad sedem Apostolicam pro statu ordinis sui appellaverunt, eo quod contra privilegia sibi à sede Apostolica concessa, procurationes ab ordine *Cistercii* per exactionem idem legatus exigebat, & Monachorum Monasteria sub interdicto ponebat, tam Abbates quam Conventus suspendebat, & excommunicatos denunciabat, necnon & publice ante fores Ecclesiarum, eo quod werrantibus communicaverant, accepto à singulis juramento standi judicio Ecclesiæ & mandatis Domini papæ & ipsius, super nudam carnem disciplinari faciebat, & communes pœnitentias Abbatibus & Conventibus injungens, vix absolutionis gratiam indulsit. Contra ipsum ergo, ut dictum est, tam crudeliter adversus ordinem *Cistercii* se gerentem appellaverunt; sed ea vice gratiam non obtinuerunt. Inauditam enim & inusitatam Dominus papa eidem legato concesserat auctoritatem, faciendi videlicet, ut ita dicam, quicquid animo ipsius sederet, in clero & populo per *Angliam* & *Scotiam* & *Wales* constituto, transponendi, & deponendi & alios ponendi, suspendendi & excommunicandi & absolvendi Episcopos & Abbates & alios Ecclesiarum prælatos & clericos, necnon & quod majus fuit, privandi etiam Monachos *Cisterciensis* ordinis privilegiis suis.

Obiit Dominus *Walterus* Abbas novi Monasterii apud *Cistercium*, tempore Capituli generalis; loco cujus electus est in Abbatem Dominus *Henricus* Prior de *Rupe*.

§. Absoluti sunt ab officiis suis & à domibus propriis eliminati in capitulo generali II. Abbates de [a] *Alba Landa* & de [b] *Strata Florida*.

§. Mense *Maio* A. Dei gratia Rex *Scottorum* congregato universo exercitu suo, obsedit castellum de Midford, quod cum per septimanam obsidisset, ad propria reversus est.

§. Minati sunt *Philippus* de *Vllecotes* & H. de *Balliol*, & terram Domini Regis *Scottorum* ultionis causa devastarent; quo audito Dominus Rex cum summa festinatione generali exercitu, *Anglorum* scilicet & *Scottorum* & *Galweiorum*, III. nonas *Julii* versus *Morthumbriam* iter iterato arripuit.

§. Obiit Domina *Eva* de *Galweia* III. idus *Junii*.

§. Electus est Dominus *Helyas* quondam Abbas *Rievallis* in Abbatem de Renesb mense *Decembri*.

§. Eodem anno mense *Martio* facta est seditio, ut dicitur, contra Dominum *Laodowicum* in insula de Rie. Quidam enim qui cum ipso juraverant contra Regem *Angliæ*, *Willielmus* scilicet *Longa spata*, frater *Johannis* Regis, & *Willielmus* junior *Marescallus Angliæ*, & eorum complices, contra spem ipsius *Laodowici*, in eadem Insula insurrexerunt in ipsum; sed providente Divina gratia, quæ nunquam suos desolatos dereliquit, naves non paucæ quas pater ipsius *Laodovici*, *Philippus* scilicet Rex *Franciæ*, in *Angliam* direxerat, eadem hora ad eandem insulam miro applicuerunt eventu, quibus advenientibus, & ipse liberatus est, & adversarii ipsius fugæ præsidium petere sunt coacti.

Prælium Lincolniense. §. XIII. Kal. *Junii* commissum est prælium apud *Lincolniam* inter fautores *Laodovici* filii Regis *Franciæ* & fautores *Henrici* novi Regis *Angliæ*. Ex parte vero *Laodovici* erat pars maxima totius militiæ *Anglicanæ*, necnon & *Gallicanæ*; Inter quos isti fuerunt famosiores: Marscallus *Franciæ* cum sua

[a] Blanchelder in Normandia. [b] Vauflory.

sequela;

sequela; Comes de *Perches*, avunculus, ut dicitur, ipsius *Laodovici*, consanguineus vero utriusque Regis, *Angliæ* videlicet & *Franciæ*, cum sua sequela; & alii magnates *Galliæ* quamplurimi, cum innumera equitum, armatorum, clientum, albasteriorum, & peditum multitudine. Item ex parte *Laodovici* erant fere omnes magnates & Barones *Angliæ*. Ex parte autem H. novi Regis erat supradictus G. Cardinalis, qui sacris indutus vestimentis incedens, omnes fautores *Laodovici* auctoritate Dei omnipotentis & Domini papæ excommunicavit. Erant etiam cum illo Archiepiscopus *Eboracensis*, & alii VII. Episcopi, videlicet *Wirecestrensis, Herfordensis, Salesbiriensis, Lincolniensis*, [c] *Baensis, Ecceſtrensis*, & *Wincestrensis*; necnon & uterque *Willielmus* Marscallus *Angliæ*, *Willielmus longa spata*, Comes *Salesbiriensis*, & Comes de *Alba mare* & *Robertus* de *Veteri ponte*, *Brian* de *Insula*, *Gaufridus* de *Nevile* camerarius Angliæ, & *Ricardus*, filius *Johannis* Regis. In hoc igitur conflictu omnes pariter qui ex parte *Laodovici* erant pondere excommunicationis aggravati, miraculose à paucis capti sunt in ipsa *Lincolnia* & incarcerati; & quod valde dolendum extitit, nobilis ille dictus Comes de *Perchæ* in eodem conflictu, post longam & diutinam sui defensionem, crudeli nimis violentia necatus occubuit.

Eodem anno VII. idus *Septembris*, congregato generali exercitu totius *Angliæ*, & magna parte militiæ *Gallicanæ* circa *Lundonias*, reconciliati sunt *Laodovicus* filius Regis *Franciæ*, & *Henricus* novus Rex *Angliæ*, mediantibus sæpe dicto G. Cardinali, & utriusque Regni magnatibus; ita tamen quod dicto *Laodovico* darentur x. millia librarum in recompensationem expensarum suarum. Ibidem vero *Laodovicus* de papilione sua ad tentorium Cardinalis discinctus & discalceatus cum suis commilitonibus venit, absolutionem petiturus, ubi tandem præstito prius juramento standi judicio Ecclesiæ, & quod infra certum terminum de se & suis *Angliam* evacuaret, desideratam adeptus est absolutionem. Barones etiam & milites qui ab utraq; parte capti sunt & incarcerati, absoluti sunt & liberati, & omnes omnino *Anglici* ab humagio quod fecerant dicto *Laodovico*, absoluti sunt. Rex vero *Scotiæ* & omnes Comites & Barones, milites & magnates, Episcopi & & prælati totius Regni *Scotiæ* interdicti sunt & excommunicati.

[Margin: 1217. *Henric.* 3. *Pax inter Henric. R. & Ludovic.*]

Anno eodem congregato exercitu Dominus A. Rex *Scotiæ* profectus est versus *Angliam*, & cum venisset usque **Jedewrth**, audita pace inter *Laodovicum* & Regem *Angliæ*, remisit exercitum, & remansit Mense *Septembris*.

§. Dominus A. Rex *Scotiæ* absolutus est à vinculo excommunicationis apud **Berwic** in kal. *Decembris*, à Domino Archiepiscopo *Eboracensi* & à Domino *Dunelmensi* Episcopo, per auctoritatem Domini legati in *Angliam* commorantis; & tertia die sequenti mater ejusdem Regis absoluta est à Domino *Dunelmensi* Episcopo. Archiepiscopus vero statim, absoluto Rege, versus *Carleolum* iter arripuit, ut saisinam castelli per mandatum Domini Regis *Scotiæ* ad opus Regis *Angliæ* susciperet.

§. Eodem tempore proficiscente Domino Rege versus *Angliam*, omnis Ecclesia *Scoticana* sub interdicto posita à divinis laudibus cessavit, exceptis Monachis albis, qui secundum privilegia à sede Apostolica sibi indulta, celebraverunt. Rex autem apud **Northauntun** veniens, tam à dicto legato quam à novo Rege *Angliæ* cum summa reverentia susceptus est, & ibidem hominium fecit dicto Regi *Angliæ* pro comitatu de **Huntedun**, & ceteris terris quas prædecessores sui tenuerant de regibus *Angliæ*, proximo die sabbati ante natale Domini.

[Margin: *Ecclesia Scot. interdicta.*]

Anno Domini M. CC. XVIII. In principio *Januarii* rediit Dominus W. *Malevicinus* Episcopus sancti *Andreæ* de generali concilio *Romano* in Episcopatum suum. 1218.

§. Circa finem ejusdem mensis missi sunt ex parte domini legati adhuc

[c] i. e. Bathoniensis, Exoniensis.

1218. in *Anglia* commorantis, Dominus *Willielmus* Prior *Dunelmensis*, & magister *Walterus* de Wiſebech Archidiaconus de *Hestriding*, ut Ecclesiam *Scoticanam*, sacerdotes videlicet & populum, exceptis Episcopis & prælatis, ab anathematis vinculo simul & interdicto absolverent. Qui incipientes à Berwic circuierunt *Scotiam* & perambulaverunt eam. Accedentes autem apud Edenburc ad Dominum Regem, acceperunt etiam ab ipso Rege juramentum, & à suis, standi judicio Ecclesiæ, & mandatis Domini papæ. Inde vero progressi sunt in profundam *Scotiam* usque Aberden. In reditu autem hospitantibus illis apud Lundors, per incuriam & prodigalitatem pincernarum succensus est thalamus, ubi ipse Prior cum Monachis suis dormiebat; unde ipse Prior fumo & incendio fere suffocatus, vix ad tempus mori distulit, sed diu mortem non evasit: Nam post languorem maximum apud Coldingham deductus, & ad extrema perductus, ibidem spiritum exhalavit 11. idus *Maii*.

Honorius.3.P.

Ecclesia Scot. absoluta.

Monachi Cisterc. interdicti.

§. Eodem anno in Annunciatione Dominica præcepit magister W. de Wiſebech de mandato dicti legati & auctoritate ipsius qua functus est, ut omnes omnino Monachi ordinis *Cistertii* per Regnum *Scotiæ* constituti à celebratione Divinorum cessarent. Ipsi vero Abbates *Radulfus* de Melros, *Adam* de Neubotil, *Alexander* de *Cypro*, *Radulfus* de Kinlos, *Hugo* de sancto *Servano*, omnia sua in pace Dei & protectione Domini papæ ponentes, dictum legatum adierant apud *Eboracum*, ubi post multas preces & multorum intercessiones, vix sibi ipsis gratiam absolutionis impetraverunt. Interim autem prædictus W. de Wiſebech apud Berwic in die Palmarum & in crastino, cum pluribus clericis & Prælatis tenuit Concilium, in quo prædictos Monachos in regno *Scotiæ* constitutos, necnon & illis communicantes, denunciavit excommunicatos. Ipsi vero Monachi ibidem sicut ante fecerant, tam contra W. quam contra dictum legatum, præsentiam Domini papæ appellaverunt; & illam appellationem quam Dominus *Cistertii* pro statu ordinis interposuerat innovantes, denunciationem illam irritam habuerunt. Quo audito, dictus legatus nimium exasperatus juravit ipsis Abbatibus in præsentiam illius constitutis, se nullam omnino gratiam vel ipsis vel conventibus eorum præstiturum, nisi prius per testimonium Episcoporum & Decanorum suorum ipsos conventus suos interdictum recepisse cognosceret. Susceptis tandem literis Abbatum suorum, Monachi tam à divinorum celebratione quam ab introitu Ecclesiæ aliquanto tempore cessaverunt, donec de mandato Domini legati per manum Domini W. Episcopi sancti *Andreæ* absolutionem perceperunt, præstito prius juramento standi judicio Ecclesiæ & mandatis Domini papæ, salvo ordine suo & privilegiis suis.

§. Eodem anno mense *Maio* rediit Dominus *Stephanus Cantuariensis* Archiepiscopus à generali Concilio, & introivit in *Angliam*, omnibus in adventu ipsius tanquam in adventu angeli pacis, patris & pastoris piissimi, exultantibus & iterum atque iterum jubilantibus, *benedictus qui venit in nomine Domini.*

§. Eodem anno discedente dicto G. legato de *Anglia*, venit ibidem *Pandulfus* quondam clericus *Romanæ* sedis, tunc temporis legatus constitutus *Angliæ*, & electus in Episcopum *Norwichiæ*.

§. Electus est Dominus W. Archidiaconus de *Bukincham* in Episcopum *Wirecestriæ*.

§. Obiit Episcopus de [a] *Breipin*, cui successit Dominus *Gregorius* Archidiaconus ejusdem Episcopatus.

§. Eodem anno obiit *Otho* Imperator *Alemanniæ*, cui successit *Fredericus* dictus [b] infans *Puliæ*; Obiit etiam Comes *Burgundiæ*, & occisus est *Simon* Comes de *Monte forti*; quorum animæ requiescant in pace.

a i.e. Brewin, potius, Brechin. *b* Infans Apuliæ

III. Nona

§ III. Nonas *Octobris* obiit *Henricus* Abbas de Kelchou, loco cujus successit Dominus *Ricardus* Prior ejusdem domus XIV. kal. *Novembris*. 1218. *Henric. 3.*

§. Eodem anno profecti sunt ad capitulum generale fere omnes Abbates *Angliæ*, *Walliæ*, & *Scotiæ*, ad mandatum domini *Cistercii* de arduis negotiis ordinis tractaturi; à quo Capitulo *Romam* profecti sunt Dominus *Cistercii* & *Clarevallensis*, cum VI. aliis Coabbatibus suis, de injuriis ordini illatis à dicto G. Cardinali queremoniam propositurì; ubi patrocinante Deo & ejusdem genitrice semper virgine *Maria*, ipsius ordinis advocata & patrona propria, contra sæpe dictum G. Cardinalem ad libitum obtinuerunt. Insuper & eadem vice ad honorem Dei & ordinis, & in testimonium confusionis ipsius G. Cardinalis, ipse Dominus *Conradus* Abbas *Cistercii* à summo pontifice electus est & consecratus in Episcopum *Portuensem*, & factus est etiam ipse Cardinalis. Cui successit in Abbatem *Cistercii* Dominus *Gaucherus* Abbas de *Longo ponte*.

§. Profecti sunt de *Scotia* ad sedem Apostolicam, absolutionis suæ quærendæ gratia, Episcopi, *Walterus* videlicet *Glascuensis*; *Bricius Moravensis*, & *Adam Catanensis*; & anno sequenti redierunt.

Anno Domini M.CC.XIX. Obiit *Thomas* de *Collevilla*. 1219.

§. Obiit *Willielmus* de *Valoniis* apud Kelchou, cujus corpus etiam, contra beneplacitum Monachorum ejusdem domus, apud Melros deductum est, & ibidem honorifice sepultum in capitulo Monachorum, juxta sepulcrum patris sui.

§. Obiit G. *Avenel*, cujus corpus in eodem capitulo sepelitur.

§. In kal. *Junii* obiit Dominus *Radulfus* Abbas de Melros; Cui successit in cura regiminis Dominus *Adam* Abbas de Neubotil, VIII. idus *Augusti*; pro quo etiam subrogatur Dominus *Ricardus* magister Conversorum de Nebot. XV. *Abbas de Melros.*

§. Apud Pipewelle obiit Dominus *Henricus* Abbas de *Novo Monasterio*, cui successit Dominus *Ercus* magister Conversorum ejusdem domus.

§. Civitas illa famosissima paganorum quæ *Damieta* dicitur, postquam fere per triennium ab exercitu Christianorum obsideretur, à solo Christo capitur, & Christicolis cum magno miraculo possidenda tribuitur.

Qualiter capta est *Damieta*.

L. *tituli* sanctæ crucis *in* Hierusalem *Reverendo Cardinali* H. *humilis magister domus Teutonicorum in* Hierusalem *salutem. Sinceritatis vestræ noverit dignatio, quod omnipotens Dominus exercitui Christiano diu fatigato clementer misertus*, Damietam *civitatem sine inflictu vulnerum aut pugna, mirabiliter per pietatis suæ gratiam exulibus suis tradidit, ita ut nullius meritis, sed suæ solummodo laudi possit vel debeat attribui. Sic autem noveritis ipsius Dei misericordiam evidenter pro nobis in illa civitate operatam. Tanta siquidem mortalitas hominum in ea emersit, ut nec morientes tradere sepulturæ sufficerent. Superstites enim vitæ infirmitatis molestia gravi laborabant, ita quod cum ipsam civitatem primo transiremus, plusquam tria millia mortuorum invenimus in ea more canum in plateis jacere. Homines siquidem nostri circa mediæ noctis silentium, consilio, ut credimus, quorundam de civitate intromissi fuerunt, & legatus missis nunciis suis turres & homines perfidæ gentis captivavit quamplurimos. Alii multi ascendentes fortiores turres, aurora lucente in eis præstolabantur. Exorta siquidem luce nonarum* Novembrium, *omnes se captivos* Saraceni Damietam *dederunt, & civitatem totaliter in potestatem Christianorum quamvis inviti tradiderunt. In primo vero motu captionis civitatis, multi nequam homines accurrentes infinitam pecuniam furtive subtraxerunt. Domini autem exercitus videntes quæ facta fuerunt per Deum, coadunati communi consilio omnem pecuniam auri & argenti communiter congregare decreverunt, & omnes qui aliquam partem inde subtraxerant Dominus legatus vinculo excommunicationis innodavit, nisi resipiscerent restituendo. Summam vero pecuniæ vobis scribere ignoramus, quia nondum pecunia congregata fuit* *Epistola de Damiatta capta.*

 quando

1219. *quando præsens pagina scripta fuit. Sed sicut captivi nobis dicunt, & ipsi vidimus, inæstimabilis thesaurus in ea inventus est, qui secundum arbitrium communicatis exercitus distribui debet. Timemus autem quod amor pecuniæ multos faciet fures permanere. Sciatis autem quod ante captionem* Damietæ, *illi de civitate nunciaverunt, quod viribus adnihilati ulterius civitatem retinere non potuerunt. Soldanus autem ad amicos* Damietæ *condoluit, & eis succurrere volens, plures suorum periculo exposuit. Quingentos enim viros de exercitu suo meliores elegit, duobus diebus ante captionem civitatis* Damietæ *intrare ipsam civitatem misit. Qui venientes de exercitu Soldani, exercitum nostrum apud machinam sancti* Johannis *quæ* Trebucheta *dicitur, intrare volebant: sed divina gratia eos errare compulit. Ducenti quidem apud descensum Regis* Hierosolymitani, *fugatis custodibus fossati qui vigiliis præfuerant ubi intrarent, & gladiis & cultellis ferientes,* viam *ad civitatem præparare sibi armata manu nitebantur. Dominus siquidem Rex cum suis in sabulo illa nocte manebat. Divina itaque gratia strepitu invalescente vulgus commune peregrinorum accurrens* C. XL. *eorum occidit,* & XL. *captivavit,* C. XXX. *abdicati civitatem intraverunt. Nam sociis eorum interfectis, ipsi tertia die captivati in civitate miseri semper manebunt compediti. Ceteri vero qui captivitatem & gladium evaserant, reversi ad Soldanum, quæ acta fuerant narrabant. Prima igitur die cum capta fuit civitas* Damietæ, *sequenti nocte Soldani exercitus castra removens de loco suo* Nilum *ascendit; ubi maneant, vel quid intendant, adhuc ignoramus. Præterea latere vos nolumus, quod ante captionem* Damietæ *nuncii soldani nobiscum colloquium habuerant, & omnem terram sanctam nobis reddere voluerunt, præter duo castra* Crac. & Muntreal *de quibus etiam proventus annuatim reddere voluerint, quamdiu pax duraret. Insuper omnes captivos Christianos* ***.

Henric. 3.

1220. Anno Domini M. CC. XX. nonas *Aprilis* obiit Dominus *Ricardus* Abbas de **Neubotil**, cui successit Dominus *Ricardus* Prior ejusdem domus.

Translatio Thomæ Cant.

§. In crastino octavarum *Petri* & *Pauli*, translatæ sunt reliquiæ beati *Thomæ* Martyris, cujus translationis dies in cismarinis partibus præcipitur haberi festivus.

§. IV. Non. *Novembris* Dominus *Radulfus* Abbas de *Kinlos* plenus dierum bonorum in senectute sancta de terris ut credimus in cœlum transmigravit; cui successit in cura regiminis Dominus *Robertus* Abbas primus de **Per**; loco cujus electus est in Abbatem de **Per** Dominus *Alexander* Prior de **Kinlos**.

Robertus Curzun.

§. In terra nostræ redemtionis ex hac luce migravit ad terram divinæ promissionis, ut credimus, magister *Robertus* de *Curzun* plenus fide catholica, adornatus virtutibus & sapientia; cujus meritis apud Deum, prout dicunt inde redeuntes, crebra fiunt & magna miracula.

1221. Anno Domini M. CC. XXI. Magister *Jacobus* Canonicus sancti *Victoris Parisius*, Apostolicæ sedis Pœnitentialis, *Scotiæ* & *Hiberniæ* legatus, convocatis totius Regni prælatis apud **Pert** tenuit generale concilium quatuor diebus continuis, incipiens ab octavis *purificationis*.

Synodus Perthensis.

Alex. R Scot. ducit filiam Johannis Angl.

§. Dominus *Alexander* Rex *Scotiæ* die sabbati proxima ante festum sancti *Johannis* Baptistæ apud *Eboracum* assumsit sibi reginam nomine *Johannam* filiam *Johannis* Regis, & sororem *Henrici* Regis *Angliæ*, & celebratis splendidissime prout dicunt nuptiis, exultantibus universis utriusque Regni indigenis adduxit eam in *Scotiam*.

§. IV. Non. *Augusti* obiit Dominus *Ricardus* Abbas de **Belcon**, cui successit Dominus *Herbertus Maunsel*, secretarius ejusdem domus.

§. Obiit *Philippus* de *Stichil*.

§. Eodem anno tradita est Domina *Margareta*, filia piæ recordationis *Willielmi* Regis *Scotiæ*, & soror Domini *Alexandri* Regis, Domino *Huberto* de *Burc* Justiciario *Angliæ* scilicet & *Scotiæ*, per consensum utriusque Regis, *Angliæ* scilicet & *Scotiæ*, & consilium magnatum utriusque Regni.

§. Eo-

§. Eodem anno civitas illa famoſa quæ dicitur *Damieta* nuper à Chriſto Chriſtianis adquiſita, ſed ab eiſdem nimis enerviter & negligenter cuſtodita, iterum à Paganis eſt obſeſſa, & in vigilia Decollationis beati *Johannis* Baptiſtæ, de poteſtate Chriſtianorum penitus ablata. Quibus tamen meritis, vel quo Dei judicio hoc evenerit, ignoratur. Maxime, cum jam tunc in dicta civitate Divini cultus excellentia magnifice cœperat exaltari. Novus ſiquidem Epiſcopus in ipſa civitate ordinatus mille talentorum redditus habebat. Præterea XL. Canonici erant in eadem civitate, quorum quilibet centum habebat talenta per annum. *Henric.* 3.

Anno Domini M. CC. XXII. Obiit *Bricius Murevenſis* Epiſcopus, cui ſucceſſit magiſter *Andreas* de *Murevia*. 1222.

§. Obiit Dominus *Alexander* Abbas de Der, in itinere verſus capitulum generale apud vallem beatæ *Mariæ*, VIII. idus *Septembris*.

§. In reditu etiam ab eodem capitulo, obiit Dominus *Gaufridus* Abbas de Dundreinan, in domo de *Alba ripa*.

§. Eodem anno piæ recordationis pater & paſtor egregius Dominus *Adam* Epiſcopus *Katenienſis*, quondam Abbas *Melroſenſis*, & vere Monachus ordinis *Ciſtertienſis*, una cum Commonacho ſuo Diacono de Neubotil, nomine *Serlone*, per multiplicis paſſionis triumphum feliciter, ut credimus, ad ſupernorum civium meruit pervenire conſortium. Neque enim convenit ut eorum æſtimetur in cœlis privari conſortio, quorum in terris poſitus meruit participare martyrio; præcipue cum pro rigore juſtitiæ, videlicet pro exactione decimarum juxta conſuetudinem inſtitutionis Eccleſiaſticæ, mori magis elegerit, & inſtar paſtoris optimi animam pro ovibus ponere, quam gregem ſibi creditum errore priſtino diutius ſineret permanere. Cum igitur cauſa, quæ Martyrem facit potius quam pœna, præceſſerit, ſatis evidens & juſta, necnon & pœna paſſionis ſubſecuta fuerit immaniſſima, injuriam pontifici irrogare probatur, qui minus illi honoris aut meriti, quam alicui alii ſanctorum martyrum aſcribendum & exhibendum arbitratur; maxime cum multa ſolus ſanctorum Martyrum ſuſtinuiſſe ſupplicia cognoſcatur. Poſt minas enim ſæviſſimas & crebra verborum convitia, poſt livorem verberum & cruenta vulnera, tam fuſtes *Jacobi*, quam lapides perpeſſus *Stephani*, per flammas & incendium ſancti *Laurentii*, totus oblatus eſt in holocauſtum Domini. Paſſus eſt itaque apud manerium Epiſcopale quæ Haukirc lingua *Anglicana* nominatur, tertio idus *Septembris*, die Dominica; cujus corporis licet torridum ex incendio, & lividum ex lapicidio, integrum tamen ſub acervo lapidum poſt extinctum incendium reperitur, & in Eccleſia baptiſmali coram ſancto altari honorificæ, ſicut decuit, ſepulturæ commendatur. Patrem igitur quem filii peſſimi & degeneres in matris gremio crudeliſſime peremerunt, filia fidelis in ſinum proprium recepit protegendum, iterum in reſurrectione generali cum gloria felicius producendum.

Honor. 3. P.

Adam Epiſc. Catheneſ. cæſus.

§. Obiit Dominus *Gaufridus* Abbas de Dundrainan, in reditu ſuo de capitulo generali apud *Albam ripam*.

§. P. de *Walloniis* per conſenſum Domini Regis accepit in uxorem *** quondam uxorem *Walteri* de *Lindeſeia*, contra ipſius voluntatem, eo quod eſſent in tertio vel quarto gradu conſanguinitatis vel affinitatis propinqui; unde & ipſe P. *Romam* adiit, & à Domino papa diſpenſationem in contracto conjugio permanendi, prout ipſe retulit, impetravit.

§. Obiit piæ memoriæ *Robertus* Archidiaconus *Glaſcuenſis*, in reverſione ſua de *Roma*, apud *Lundonias*, cujus corpus eodem ibidem in cœmeterio beati *Pauli* Apoſtoli honorifice eſt tumulatum. Cui ſucceſſit in Archidiaconatum *Thomas* perſona de Lilliſclive, qui eodem anno obiit. Et ipſe ſucceſſit *Thomas* clericus, poſtmodum Cancellarius Domini Regis *Scotiæ*.

Anno M. CC. XXIII. II. idus *Julii* Obiit *Philippus* Rex *Franciæ*, plenus dierum in ſenectute bona & fide catholica, anno Regni ſui XLIII. & ætatis 1223.

neſcio

1223. nescio. In testamento autem suo quinquaginta milia librarum *Parisiacen-*
Henric. 3. *sium* Templo *Hierosolymitano*, & alia quinquaginta milia *Hospitali Hierosolymitano*, & alia quinquaginta milia *Johanni* de *Brene* tunc temporis Regi *Hierosolymitano* regali munificentia delegavit. Cui successit in Regno *Lodowicus* filius ejus, jam tunc miles strenuus & virilis.

§. Obiit Dominus *Willielmus* Abbas *Rievallis*, kalend. *Februarii*; cui successit Dominus *Rogerus* Abbas de *Wardonia*; loco cujus subrogatus est apud *Wardoniam* Dominus *Willielmus* Prior ejusdem domus.
Dominus *Robertus Matursal* Subprior de **Dundrainan** creatus est Abbas ejusdem domus in vigilia Epiphaniæ.

§. Circa idem tempus Dominus *Herbertus* Monachus de *Cypro* factus est Abbas de **Der**.

§. Dominus *Adam* Abbas de **Holmcultram** suo cessit officio; cui successit Dominus *Radulfus* Abbas de *Jugo Dei* in *Hibernia*; loco cujus substitutus est in *Hibernia* Dominus *Johannes* Cellerarius de **Glenlus**.

§. Dominus *Johannes* de *Brene* Rex *Hierosolymitanus* venit in *Angliam* apud *Lundonias*, cum Rege *Angliæ* & magnatibus super arduis negotiis locuturus.

§. *Isabel* filia bonæ memoriæ *Willielmi* Regis & soror *Alexandri* Regis *Scotiæ*, rediit de custodia Regis *Angliæ* adhuc innupta.

1224. Anno M. CC. XXIV.

1225. Anno M. CC. XXV.

1226. Anno Domini M. CC. XXVI. Obiit L. Rex *Franciæ*; R. de *Marisco* Episcopus *Dunelmensis*.

1227. Anno Domini M. CC. XXVII. Obiit venerabilis papa *Honorius*, pater & de-
Gregor. 9. P. fensor ordinis *Cistertiensis*, cujus anima vivat in gloria. Cui successit papa *Gregorius*, antea Episcopus *Ostiensis*.

Alexander Rex *Scotiæ Johannem Scotum* Comitem de *Huntedune* cognatum suum, filium *David* Comitis, & plures alios nobiles viros armis militaribus induit in die Pentecostes in castello de **Rokisburc**.

Obiit *Thomas* Cancellarius Regis, & Archidiaconus *Glasguensis*; post quem suscepit Archidiaconatum magister *Hugo* de *Pottun*, & magister *Mathæus Scotus* factus est Regis Cancellarius.

Obiit *Willielmus* filius *Johannis*, Dominus de **Hunum** Cui successit *Johannes* de *Laundeles* nepos ejus.

1228. Anno Domini M. CC. XXVIII. Translatio *Ricardi* Episcopi *Salisbiriensis* ad *Dunelmiam*. *Stephanus* Archiepiscopus *Cantuariæ*.

1229. Anno Domini M. CC. XXIX. Facta est Abbatia sancti *Edwardi* de **Balmorinac** à Rege *Alexandro* & matre ejus; & missus est illuc Conventus de **Melros**, cum Domino *Alano* Abbate suo, in die sanctæ *Luciæ* virginis.

1230. Anno Domini M. CC. XXX. Dominus *Symon* de *Rise* electus est Abbas de **Ruthforde**, in die conversionis sancti *Pauli*, in capitulo de **Melros**.

Obiit *Malcolmus* de **Fif**; sepultus est in Ecclesia sancti *Servani* de **Kilenros**, quam ipse fundaverat. Cui successit *Malcolmus* nepos ejus, filius fratris ejus, qui postea duxit uxorem filiam *Lulini*.

§. Hic primo ingrediuntur fratres *Jacobini*, & Monachi de valle olerum *Scotiam*.

Consecratus est magister *Ricardus* de *Graunt* in Archiepiscopum *Cantuariæ*; & magister *Rogerus Niger* in Episcopum *Lundoniæ*; & in Episcopum *Elinensem* [a] *Rogerus* Abbas de sancto *Edmundo*.

1231. Anno Domini M. CC. XXXI. Obiit *Thomas* frater *Alani* de *Galwethia* Comes de *Aththeldil*, & sepultus est apud Abbatiam de *Cypro*.

§. Hic primo ingrediuntur fratres *Minores Scotiam*.

[a] Hugo.

§. Obiit

§. Obiit *Ricardus* Archiepiſcopus *Cantuarienſis*. *Johannes* Comes de *Katenes* occiſus eſt in domo ſua & combuſtus; & merito talem vindictam recepit à Deo, qualem pœnam ſuſtinuit venerabilis *Adam* Epiſcopus ſub eo. *Gregor. 9. P.*

Anno Domini M. CC. XXXII. Obiit Dominus *Walterus Glaſcuenſis* Epiſcopus, anno Epiſcopatus ſui XXIV. poſt quem electus eſt *Willielmus* Cancellarius Regis. 1232. Obiit Dominus *Willhelmus* de Ramſeſei Abbas de ſancto *Servano*. Poſt quem electus eſt Dominus *Hugo* magiſter Converſorum de Melros in die aſſumtionis ſanctæ *Mariæ*.

Obiit *Ranulfus* Comes *Ceſtriæ*, cui ſucceſſit *Johannes Scotus* nepos ejus, Comes *Huntedunia*, qui ante annos paucos duxit uxorem filiam *Lenlini*.

Venerabilis *Patricius* Comes de Dunbar convocavit filios & filias, cognatos & vicinos, ut ſecum feſta Dominicæ nativitatis cum gaudio celebrarent. Peractis autem quatuor diebus, correptus infirmitate gravi, convocat A. Abbatem de Melros, amicum ſuum & cognatum, & extremam unctionem accepit ab eo, & habitum Religionis; & ultimum valedicens omnibus, diem clauſit extremum, die ſcilicet ſancti *Sylveſtri*, anno Comitatus ſui quinquageſimo; & ſepultus eſt in Eccleſia ſanctæ *Mariæ* de Hecdis. Cui ſucceſſit *Patricius* filius ejus, miles ſtrenuus, & nepos Regis.

Anno Domini M. CC. XXXIII. Obiit bonæ memoriæ *Ermergerdis* Regina 1233. *Willielmi* Regis *Scotiæ*, mater *Alexandri* Regis, III. idus *Februarii*, anno deſponſationis ejus XLVII. & ſepulta eſt in Abbatia ſancti *Edwardi* de Balmorinac, quam ipſa fundaverat.

Dedicata eſt Eccleſia ſanctæ *Mariæ* de Neubotel ab Epiſcopo *Andrea* de Muref tertio idus *Martii*. Item dedicata eſt Eccleſia de Abberbrohoc VIII. idus *Maii*. Item dedicata eſt Eccleſia ſanctæ *Mariæ* de Cypre idus *Maii*.

Dominus *Gilbertus* Abbas de Glenlus officio ſuo ceſſit in capitulo de Melros, & ibi profeſſionem ſuam fecit.

Alanus de *Galweia* dedit filiam ſuam uxorem *Johanni* de *Bailiol*, & ſororem ſuam *Waltero Biſeth*.

Clemens Canonicus de ordine Prædicatorum, electus eſt ad Epiſcopatum de Dunblain, & conſecratus eſt ab Epiſcopo *Willielmo* ſancti *Andreæ*, in die tranſlationis ſancti *Cuthberti* apud Wedale.

Item conſecratus eſt *Willielmus* Epiſcopus *Glaſcuienſis* ab Epiſcopo *Andrea* de Murr, Dominica poſt nativitatem Beatæ *Mariæ* in Eccleſia de Glaſgli.

Willielmus Abbas de Holmcultran ſuo ceſſit officio; Cui ſucceſſit *Gilbertus* magiſter Converſorum ejuſdem domus.

Obiit *Willielmus Cumin* Comes de *Buthhan*, Abbatiæ de Der fundator.

Anno M. CC. XXXIV. Obiit *Alanus* filius *Rolandi* Dominus *Galwethiæ*, & 1234. Conſtabularius *Scotiæ*, & ſepultus eſt apud Dundraynan; & reliquit III. *Henric. 3.* filias hæredes, & filium unum baſtardum, Qui dum adviveret pater ejus, duxit uxorem filiam Regis de Man. Filiæ autem ejus nupſerunt his viris; *Alani de Galway hæredes.* Prima ſcilicet *Rogero* de *Quincy* Comiti *Wintoniæ*: Secunda *Johanni* de *Bailliol*: Tertio filio Comitis de *Albemarle*; Inter quas diviſa terra prædicti *Alani*. Sed indigenæ illius terræ malentes habere unum Dominum quam plures, ad Dominum Regem acceſſerunt, poſtulantes quatenus hæredibus hæredatis ſuper ſe dominium acciperet. Quod pius Rex minime curavit. Qaupropter *Galwethienſes* ſupra modum intumeſcentes, ſeſe ad reſiſtendum præparaverunt, necnon & quaſdam terras domini Regis viciniores ferro flammaque vaſtaverunt; quod eis in proſperum non ceſſit, ſicut in ſubſequentibus apparebit.

Item Obiit dominus *Walranus* Abbas de Der; In cujus loco electus eſt venerabilis *Hugo* Prior de Melros.

Anno Domini M. CC. XXXV. Obiit dominus W. Epiſcopus *Candidæ caſæ*; 1235. Dominica prima Quadrageſima electus eſt dominus *Gillebertus* magiſter

 de

1235. Gregor. 9 P. de Melros, & quondam Abbas de Glenlus, in Episcopum, tam à clero quam ab universo populo *Galwethiæ*, excepto Priore & conventu de Witerne. Dominica autem qua cantatur *Oculi mei*, supradictus Prior cum suo conventu elegit *Odonem* quondam Abbatem de Dercfonsal, & protinus cum eo ad Archiepiscopum *Eboracensem*, *Walterum* scilicet de *Gray*, profectus est, postulans ab eo munus consecrationis, sed minime percepit. Audierat enim de prima electione; unde causis ex utraque parte excussis, *Odonem* reprobavit, & supradictum G. Monachum *Melrosensem* in Episcopum, Dominica prima ante nativitatem beatæ *Mariæ*, in Ecclesia majori *Eboraci* consecravit. Item Dominus *Hugo* electus de Der post expletionem unius anni qua supradictæ Ecclesiæ præfuit, tam pro infirmitate corporis, quam pro asperitate aeris ibidem existentis, ad *Melrosense* rediit cœnobium, ibique suo cessit officio; nec multo post in Prioratu restitutus, fideliter migravit ad Dominum. Factus est autem Abbas de Der *Robertus* ejusdem domus Monachus.

Eodem anno Dominica prima ante festum beatæ *Mariæ Magdalenæ*, dominus Rex collecto exercitu suo *Galweiam* intravit, & usque ad locum satis visu pulcrum devenit, in quo, inclinato jam die, figere tentoria proposuit; sed *Galweienses* situm loci melius agnoscentes, qui per totum diem in montibus latitaverant, nunc e contrario prœlium Regi inferebant: supradictus siquidem locus non minimam eis fiduciam præstiterat. Erat enim repletus paludibus, desuper herba & floribus undique coopertus, in quibus supradicti Regis exercitus pro majori parte erat dimersus. In principio autem certaminis supervenit Comes *Rosensis*, nomine *Makinsagait*, & hostes à tergo invadebat. Quod postquam ab hostibus compertum est, terga vertentes montes silvasque petierunt, quos supradictus Comes necnon & alii multi insequebantur, stragem non minimam facientes, & usque ad crepusculum lacerantes. Postera autem die Rex solita utens pietate, pacem ad se omnibus venientibus tribuit. *Galweienses* igitur qui remanserant, funibus in collo missis ad Regis pacem convenerunt. Supradictus tamen T. bastardus, cum suo fautore *Gilrodh*, versus *Hiberniam* iter arripuit. Rex igitur potitus victoria, ob ardua Regni negotia alias Regni adivit partes; ibi ad sedandam patriam Comitem de Maneteth dimittens. Post discessum vero Regis quidam *Scoti*, non magistri militiæ sed ministri maliciæ, Abbatias ejusdem terræ tam nefaria & scelerata dementia expoliaverunt, ut etiam Monachum in Infirmitorio de Glenlus in extremis positum & cilicio superpositum, pannis quibus indutus erat denudarent, & secum asportarent. Apud etiam Tungland Priorem cum sacrista in Ecclesia interfecerunt; quorum peccata omnipotens inulta transire non permisit. Non multum enim post, homicida ille deprehensus apud Rokesburch ab equis est discerptus. *Scoti* vero audientes supradictum G. de *Hibernia* cum classe advenisse, & secum *Hybernienses* cum filio cujusdam Reguli adduxisse, dum immoderate fugerent, ad quandam aquam devenerunt, in qua multi ex illo nefando exercitu perierunt. Postquam autem supradictus G. de *Hybernia* est reversus, mox ut terram tetigit, omnes naves pariter confregit, hujusmodi utens calliditate, ne quos secum conduxerat, ullo modo valerent repatriare. Postquam ergo hæc nunciata sunt G. Episcopo *Galvidiæ*, & A. Abbati de Melros, necnon & P. Comiti de Dunbar, amicitiam quam erga patrem viventem habuerunt, filio quamvis degeneranti impendere non omiserunt. Episcopus autem & Abbas simpliciter, Comes vero cum suo exercitu usque ad terminos *Galvidiæ* devenerunt, mandantes sæpedicto G. ut aut Regi colla submitteret, aut cum exercitu Comitis prœlium committeret. Cernens igitur sæpedictus G. se inferiorem viribus esse eorum consilio adquievit; quem Rex ad custodiendum per aliquod tempus prædicto Comiti tradidit Bastardus ergo consilio destitutus & auxilio, Regis pacem coactus est petere; quem Rex parvo tempore

tempore in castello *Puellarum* detinuit, ac postea abire permisit. Post hæc 1235.
Hybernienses fugitive de patria discedentes, juxta civitatem *Glasguensem* Gregor. 9. P.
iter arripuerunt; quod cives comperientes, unanimiter exierunt, & quotquot repererunt, amputatis capitibus animas exhalare fecerunt. Duos vero natu majores retinuerunt, quos apud Edinburch dilaniari fecerunt. Sedata tandem *Galmeya*, hæredes terras acceperunt, quas inter se æqua lance diviserunt.

Item desponsata est domina *Mariori*, soror Domini *Alexandri* Regis *Scotiæ*, apud Berwich in die sancti *Petri* ad vincula, cujus desponsationi interfuit ipse Rex & magnates ejus Regni, sicut ex altera parte dominus G. *Angliæ* Mareschallus & Comes de Penbruch, qui eam duxit in uxorem cum multis nobilibus viris *Angliæ*.

Hoc anno contulit Dominus *Alexander* Rex *Scotiæ* domui de Melros forestam de Ettrich; & Abbatiam de Melros cum IV. grangiis circumjacentibus à foresta sua liberam esse constituit.

Anno Domini M. CC. XXXVI. Dominus *Constantinus* Abbas de Neubotil 1236.
suo cessit officio; cui successit Dominus *Rogerus* Cellerarius de Melros.

Eodem anno obiit venerabilis Episcopus de Dunkeldin, & in insula sancti *Columbani* est sepultus. In loco autem ejus electus est Dominus *Gaufridus* clericus Regis.

Item, *Jordanus* Abbas de Dundraynan & *Robertus* dictus Abbas de Glenlus deponuntur; & ad regimen de Dundraynan *Leonius* Monachus de Melros pridie Ascensionis eligitur; Nec multum post Dominus *Michael* Prior de Melros, de Glenlus Abbas constituitur.

Item Dominus *Alanus* primus Abbas sancti *Edwardi* de Balmurinath obiit in vigilia Apostolorum *Petri* & *Pauli*. Cui successit Dominus *Radulphus* ejusdem domus Cellerarius.

§. Rex etiam *Angliæ* & Rex *Scotiæ* convenerunt apud *Novum castrum*, ubi mutuum habuerunt colloquium. Obiit *Willielmus* Episcopus *Wigorniæ*.

Item Dominus *Herbertus* Abbas *Calcovensis* in die nativitatis Beatæ *Mariæ* baculum cum mitra super majus altare posuit, & taliter pastorali curæ valedixit: Cui successit Dominus *Hugo* de *** ejusdem loci Monachus.

Anno Domini M. CC. XXXVII. Piæ recordationis Dominus *Ricardus Du-* 1237.
nelmensis Episcopus, & fundator novæ Ecclesiæ *Salesbiriensis* egregius, viam universæ carnis est ingressus, in crastino sanctorum *Tyburcii* & *Valerii*, feria scilicet III. ante pascha, hora prima: Cujus corpus sepelitur in Ecclesia sanctarum monialium de *Tarent*, quam ipse fundavit. Ad sacrum cujus tumultum frequenter membra languentium modo sanitati, quolibet morbo fuerint gravati, restituuntur.

Eodem anno prædicti Reges cum suis Reginis, & nobilibus viris utrorumque Regnorum, convenerunt in die sancti *Mauricii* apud *Eboracum*; ubi per XV. dies tractaverunt de negotiis Regnorum, præsente *Othone* legato Domini papæ; & tandem dissoluto Concilio, Rex quidem *Scotiæ* repatriavit, sed Regina *Scotiæ* cum Regina *Angliæ* causa orationis *Cantuariam* adiit, & circa *Lundonias* ultimum diem clausit, ut in subsequentibus apparebit. Obiit Dominus *Gillebertus* Abbas de *Holmcultran* apud *Cantuariam*, dum rediret de capitulo generali. Cui successit Dominus *Johannes* Abbas de *Jugo Dei*. Et de *Jugo Dei* pastoralem curam suscepit *Nicholaus* ejusdem domus Prior.

Anno Domini M. CC. XXXVIII. Obiit magister *Hugo* de *Potter* Archidia- 1238.
conus *Glasguiensis*. Post cujus obitum divisus est Archidiaconatus; Magister enim *Mathæus* de Habirden dictus est Archidiaconus de Glasgu, & magister *Petrus* de *Alingtun* vocatus est Archidiaconus de Thevidal. Obiit *Willielmus* Abbas de *Dunfermelin*; Cui successit *Gaufridus* Prior ejusdem domus.

Domina *Johanna* Regina *Scotiæ* circa *Lundonias* gravi infirmitate detenta, per-

1238. perceptis Ecclesiasticis sacramentis, absque liberis IV. Non. *Martii* inter
Gregor. 9. P. manus fratrum, H. scilicet Regis *Angliæ* & R. ducis *Cornubiæ* diem clausit extremum; Cujus corpus prædicti fratres cum magno mœrore & honore sepelierunt in Ecclesia sanctarum monialium de Tharent.

§. Obiit *Willielmus Malevicinus* Episcopus Sancti *Andreæ*; & ad Episcopatum electus est *David* de *Bernam.*

§. Obiit Abbas de *Claravalle*, & *Johannes* Abbas *Cystercii* pastoralem curam reliquit, facta in ordine non parva dissensione.

§. Obiit *Petrus* Episcopus *Wintoniæ.*

Hoc anno oritur bellum lamentabile inter Dominum *Gregorium* papam & *Fredericum* Imperatorem, dictum *puerum de Apulia*; Inter quos sancta Ecclesia procellas inauditas fertur nostris temporibus pertulisse. Hic primo
Tartari. auditur in terra nostra, quod nefandus exercitus *Tartarorum* multas terras vastavit, quod utrum verum sit, in subsequentibus apparebit.

1239. Anno Domini M. CC. XXXIX. Obiit *Gillebertus* Episcopus de Haberden, cui successit Dominus *Radulphus* de *Lamley* Abbas de Haberbrothocer. Dominus *Rogerus* Abbas *Rievallis* suo cessit officio, & Dominus *Leonius* de Dundraynan, & Monachus de Melros, successit.

Nobilissimus Rex *Scotiæ Alexander* duxit uxorem Dominam *Mariam* filiam nobilis viri *Ingeranni* de *Couchi*, idus *Maii* in die sanctæ *Pentecostes* apud Rokesburc.

Et Dominus *Herbertus* officium quod indiscrete reliquerat, per præcep- *Othonis* legati Domini papæ, coactus est suscipere. Natus est *Edwardus* primogenitus Regis *Angliæ* pridie kal. *Junii.* Electus est dominus *Ricardus* Prior de Melros ad regimen domus de Dundraynan.

Intravit *Otho* diaconus Cardinalis ad titulum sancti *Nicholai in carcere Tulliano*, & Apostolicæ sedis legatus, *Scotiam* circa festum sancti *Mathæi* Apostoli & Evangelistæ, & in vigilia sancti *Dionysii* apud Melros coram eo supradictus H. iterum in Abbatem de Calcon eligitur. Nam prædecessor ejus, vir vita & moribus laudabilis, *Herbertus*, plenus dierum gratis curam reliquit pastoralem. Celebravit idem *Otho* concilium suum apud Edinburc in crastino sancti *Lucæ* Evangelistæ; & post solemnitatem omnium Sanctorum à *Scotia* discessit.

§. Item dominus *Henricus* Abbas de Gedewrde vir grandævus ob imbecillitatem corporalis pastorali curæ valedixit, cui successit dominus *Philippus* ejusdem domus Canonicus. Eodem anno levata sunt ossa venerabilis *Adæ* Episcopi *Cathenesyæ* à loco ubi post martyrium sepulta erant, & ad sedem Episcopalem delata, ibique honorifice sepulta. In quorum levatione, ut fertur, facta sunt miracula non pauca.

1240. Anno Domini M. CC. XL. Obiit venerabilis *Leonius* Abbas *Rievallis*, VI. idus *Januarii*; cui post pascha successit dominus *Adam* de *Tilletai* Abbas.

Eodem anno in sede sua à domino *Willielmo* Episcopo de Glascu.

Dominus *Walterus* Abbas de Driburc cessit officio suo, & dominus *Johannes* ejusdem domus Canonicus ei successit. Obiit L. Rex *Walliæ*, cui successit *David* filius ejus. Obiit *Johannes* de *Normanvill.* Item dominus *Alexander* Abbas de *Cypro* pastoralem curam reliquit: Et dominus *Gillebertus* ejusdem domus Monachus ei successit. Item obiit *Jocelinus* Episcopus *Batoniensis.* Item obiit Episcopus *Norwicensis*, cui successit dominus *Willielmus* de *Raleya.* Item obiit magister *Robertus* de *Bigham* Episcopus *Salisbiriensis.* Item obiit magister *Edmundus* Archiepiscopus *Cantuariensis.* Item obiit *Alexander* Episcopus *Cestrensis*; cui successit dominus *Hugo* de *Patishil.* Item, dominus papa *Gregorius* ex omni Regno Christianæ fidei quibusdam Episcopis mandavit, ut personaliter *Romam* venirent, & suam præsentiam sibi in proximo pascha exhiberent. Vocati sunt autem de *Scotia* nominatim dominus *Glasguensis*, & dominus *David* de Sancto *Andrea*, qui in adventu Domini iter arripientes egressi

egressi sunt de terra sua, relinquentes multos in egressu suo dolentes. Obiit 1240.
dominus *Galfridus* Abbas de Dunfermelin, & Dominus *Robertus* ejusdem Henric. 3
domus Monachus ei successit.

Eodem anno leata sunt ossa Abbatum de Melros quæ jacebant in introitu capituli, & in orientali parte ejusdem Capituli decentius sunt tumulata; præter ossa venerabilis patris nostri *Wallevi*, cujus sepulcrum apertum fuit, & corpus ejus incineratum inventum: Ex quo qui affuerunt ex minutis ossibus secum asportaverunt, & reliqua in pace dimiserunt. Aderat ibi præsens miles bonæ opinionis dictus *Gilellmus* filius Comitis, nepos Domini Regis; Hic dentem precibus obtinuit, per quem, ut ipse postea retulit, infirmi multa [a] secuti sunt beneficia.

Anno Domini M.CC.XLI. Crebra miracula facta narrantur ad sepulcrum 1241.
beati *Edmundi Cantuariæ* Archiepiscopi. Obiit *Walterus* filius *Alani* junioris. Ecclesia *Dunelmensis* diu pastore viduata, tandem suscepit magistrum *Nicholaum* de Farneham in Episcopum, virum grandævum & Regis medicum, qui de medico corporum factus est medicus animarum. Obiit *Gilelmus* Comes de *Albamarle*. Item obiit *Gillebertus* marescallus *Angliæ*, non relicto semine. Item Dominus *Wilelmus* Episcopus *Glasguensis*, & Dominus *David* Episcopus sancti *Andreæ* repatriaverunt cum Episcopis *Franciæ* & *Angliæ*, facta prius appellatione contra legatos qui eorum ductores fuere; asserebant enim se sine mortis periculo ad Apostolicam sedem pervenire non posse. Illis ergo repatriantibus legati eorum cum multis aliis viris magnisque Religiosis iter per mare arripuerunt. Et quia longum est cuncta narrare, dignum duxi hic inserere litteras quas Dominus *Cisterciensis* Abbati de *Saviniaco* misit de Imperiali carcere.

Literæ de Captivis Imp.

Venerabili patri Saviniaci, *de* Cistercio, *de* Claravalle, *& de* Pietate Dei *Abbates salutem. Noveritis quod nos de evadendo salubriter cogitantes, miserabiliter incidere cœpimus inter manus galeatarum Imperatoris, qui nos rebus omnibus absque misericordia spoliantes, nudos & discalceatos post multas tribulationes marinas, quas per septimanæ circulum sustinuimus, ad civitatem* Pisanorum *cum viginti dena galea à* Januensibus *extorserunt, cum tripudio reduxerunt. Modo etiam nutu Imperatoriæ majestatis, permanentibus sociis nostris apud* Pisam *Monachis & Conversis in carcere, qui omnes per Dei gratiam salvi facti sunt, præter notarium Domini* Cistertii, *qui nobis videntibus & succurrere non valentibus submersus est in mari, nos in castro sanctæ* Minacis, *quod dicitur* Camera Imperatoris, *carceris incommodo mancipamur. Nobiscum vero in eadem damnatione sunt Dominus* Præneſt. *& Dominus* Greg. *legati, qui sunt in vinculis.* Burdegalensis *&* Mithanensis *Archiepiscopi,* Cartomogensis, Anathenensis, Noviomensis, Tridiomensis, Hystoensis, Papiensis *Episcopi;* Cluniacensis *&* Fugiacensis *Abbates; Præpositi & Archipresbyteri, & alii magni viri de diversis terrarum partibus, qui omnes vinculis tenentur ferreis, quod & nobis omnibus, sine aliqua personarum acceptione, fieri sine dubio in proximo certi sumus. Unde quoniam de evasione vel reversione nostra nihil vobis mandare certum possumus, magis de mora præsumentes quam de ejus contrario; Rogamus vos quatenus equitaturas, conversos, & totam familiam nostram absque dilatione, si poterit fieri, cum securo conductu ad domos unde sunt, faciatis reduci, statum nostrum nunciantes nostris de plano conventibus, ut tanto ferventiores existant circa ordinis observantiam, quanto nos in majoris necessitatis articulo noverint constitutos.* [b] *Nos vero pro nobis fieri speciales orationes procurare dignemini, ut præsentes angustias cum futuris omnibus incommodis in omni mansuetudine & patientia toleremus. Speramus quidem quod tota præsens adversitas nobis in prosperitatem commutabitur, & quicquid patimur amaritudinis, in dulcedinem convertetur. Vos igitur* [c] *quem Dominus de tanta procellarum voragine sicut videtur eripuit, sollicitudinem geratis & diligentiam, qualiter ordinis observetur integritas. Dominus legatus*

a f. leg assecuti. *b* Vos. *c* Lege quos.

1241. Henric. 3. R. Angliæ & *Archiepiscopus* Rothomagensis, *qui primo remanserunt apud* Pisam, *nunc de novo ad alios prælatos sunt translati de præcepto Imperatoris.* Bisuntinus *Archiepiscopus submersus est in mari. Abbas* Fiscanensis, *qui erat in galea cum Domino* Bisuntino, *captus est, vivus. Et omnes prælati* Hispaniæ *evaserunt. Ita quod Dominus Imperator non habet in carcere suo, exceptis tribus legatis, nisi tres Archiepiscopos, & sex Episcopos. De Abbatibus vero & procuratoribus ad præsens non loquimur.*

§. *Walenses*, qui & reliquiæ *Britonum*, qui à diebus *Bruti* qui primus eorum Princeps erat, Principem super se de gente sua habuerunt, sub quo & per quem suas causas terminabant, modo coguntur usque *Londonias* properare, ibidem ad arbitrium *Anglorum* eas determinare; Unde constat quod secundum prophetiam *Merlini, rubens draco*, id est, *Britones*, *languet in extremitate stagni*, scilicet *insulæ, oppressus ab albo dracone*, per quem *Angli* designantur.

§. Obiit *Christiana Corbet* uxor *Guilelmi* filii Comitis, & in Capitulo de **Melros** sepelitur. Obiit *Gregorius* papa XI. kal. *Septembris*; Cui successit *Celestinus*, circa festum omnium Sanctorum qui sedit per XV. dies, & sic diem clausit extremum. Post cujus obitum papalis sedes remansit vacua, pace Ecclesiæ turbata.

Eodem anno natus est primogenitus Domini *Alexandri* Regis *Scotiæ* apud **Rokesburch** in die translationis sancti *Cuthberti*, pridie nonas *Septembris*, feria IV. dictusque est *Alexander*. Natus est autem anno ætatis patris sui XLIV. incipiente, tunc Regni sui XXVII. pene finito. *Johannes* de **Macheswel** apud **Melros** sepelitur. Episcopus *Willielmus Ergadiensis* in mare submergitur.

1242. Anno Domini M. CC. XLII. Obiit magister *Petrus* de *Alinton* Archidiaconus de *Tevidal*, & magister *Reginaldus* de *Irewin* ei succcessit. Obiit magister *Rogerus* cognomento *Niger* Episcopus *Londoniæ*. Obiit Dominus *Hugo* de *Pateshil* Episcopus *Cestriæ* sive de **Coventre**, vel de **Lichesfield**. H. Rex *Angliæ* transfretavit ut adquireret terras suas transmarinas. Obiit *Johannes Cumin* Comes de **Anegus** in *Francia*.

Pro dolor! *Patricius* de **Athedle** filius *Thomæ* de *Galwedia* & Comitis de **Adthedle**, juvenis egregius, & quantum ad humanam opinionem, omni curiali sapientia & facetia imbutus apud **Hadingtone** in hospitio suo, de nocte postquam se sopori dedisset, per consilium quorumdam malignantium nequiter perimitur, cum duobus sociis suis. Et ut tantum facinus lateret, domus in qua jacuerunt, comburitur, ut qui intus erant, non occisi, sed ab igne accidentaliter incenso viderentur esse extincti. Sed qui revelat abscondita, quod pessimi fecerant in abscondito, patefecit in publico; ut subsequens declarabit narratio. Post cujus tamen obitum, *David* de **Hastinges** accepit ejus Comitatum, provenientem sibi ex parte uxoris suæ, quæ erat matertera juvenis occisi.

Willielmus de *Sumervill* apud **Melros** sepelitur. Obiit Dominus *Galterus Olifard* Justiciarius *Laudoniæ*, & in Capitulo de **Melros** sepelitur honorifice. Obiit Dominus *Andreas* Episcopus *Moraviæ*. Tonitrua mugierunt XVI. kal. *Januarii*.

1243. Anno Domini M. CC. XLIII. *Johannes Biseth* cum *Waltero* avunculo suo & ceteris complicibus suis exlegatur, quia fama asserebat, prædictum *I.* cum consilio prædicti W. *Patricium* de **Athedle** morti tradidisse. Magister A. de **Baggatte** apud **Melros** sepelitur. Dominus *Gillebertus* de *Humframwill* accepit Comitissam de **Anegus** in uxorem.

Omnes prælati qui imperiali carcere erant mancipati, libere abire sunt permissi; qui *Romam* venientes præsentiam suam Cardinalibus exhibuerunt; Qui mox ex eorum præsentia exhilarati *Anagniæ* accesserunt, tunc Dominum *Synebaldum* Presbyterum Cardinalem ad titulum sancti *Martini in montibus*, in crastino Nativitatis sancti *Johannis* Baptistæ in papam elegerunt.

legerunt. Qui Dominica infra octavas Apostolorum *Petri* & *Pauli* conse- 1243.
cratur, & *Innocentius* IV. nominatur. Dominus *Willielmus* Abbas *Clarewallensis* viam universæ carnis ingreditur, dum cum domino *Willielmo* Abbate *Cistercii* de curia revertitur. Nam de *Pietate Dei* Abbas, deposito Abbatis officio, ibi à domino papa retinetur, & Cardinalis efficitur. *Innoc.* 4. *P.*

§. Dominus *Rogerus Avenel* apud Melros juxta patrem suum sepelitur. Dominus *Michael* Abbas de Glenlus apud Walcheles in die sancti *Michaelis* sepelitur: similiter dominus *Gillebertus* Abbas de *Cypro* apud sanctum *Remigium*, VI. Idus *Octobris*, dum redeunt de capitulo generali. Ad regimen domus de *Cypro* præficitur Dominus *Willielmus* de *Binin* Prior de Neubotel in adventu Domini.

Anno Domini M. CC. XLIV. Dominus *Willielmus* Abbas *Cisterciensis* ab- 1244.
batizare recusavit; cui successit dominus *** Abbas de *Firmitate*. Item *Alanus Mardo Rievallis*, Abbas de Glenlus constituitur.

Eodem anno dominus *Innocentius* papa terram Domini Regis *Franciæ* intravit, & apud *Lugdunum* perendinavit; ubi in die sanctæ *Trinitatis*, *Otonem* quondam legatum *Angliæ* & *Scotiæ* in Episcopum *Portuensem* consecravit. Nam de *Pietate Dei* quondam Abbatem *Johannem*, Cardinalem Presbyterum ad titulum sancti *Laurentii in Lucio* antefecit.

Ipso anno nefandissimus proditor *Walterus Biset*, cum complicibus suis, non destitit tamdiu in auribus H. Regis *Angliæ* venenum dissensionis infundere, quousque adunato exercitu suo usque ad *Novum castrum* fecit contra dominum A. Regem *Scotiæ* venire; cui cum innumera multitudine usque Pontelant occurrit Rex *Scotiæ*. Sed ad instantiam præcipue Archiepiscopi *Eboraci*, necnon & aliorum magnatum, pax reformata est in vigilia assumtionis; Quapropter Rex *Scotiæ* repatriavit, & Rex *Angliæ* adversus *Walliam* ire disposuit; Rebellabant enim *Walenses*, jugum *Anglorum* sustinere non valentes. Nec prætereundum quod Rex *Angliæ* ibidem in gratia miraculorum Regem *Scotiæ*, ut audivimus, à pluribus voluit exaltare.

§. Hoc anno destructa est terra *Hierosolymorum*, & hæ litteræ quæ venerunt domino papæ.

Sanctissimo patri & Domino Innocentio *Dei gratia sanctæ* Romanæ *sedis summo Pontifici*, Robertus *eadem gratia sanctæ* Hierosolymis *Ecclesiæ patriarcha*, *Apostolicæ sedis legatus*, *Regina* Cypri *& b. nilla Regni* Hierosolymitani, Tirenensis *Archiepiscopus*. R. Acconensis, G. Sidonensis, R. Lidenensis *Episcopi*; *Frater* Hermannus Petragoricensis, *Magister militiæ* templi, *Frater* Willielmus *magister domus* Hospitalis sancti Johannis, *& præceptor domus sanctæ* Mariæ Teutonicorum Odo *de* Monte Beligardo, *Dominus* Tyberiadensis *& Constabularius Regni* Hierosolymitani, Philippus *de* Monte forti, *Dominus* Teronensis *pedum oscula beatorum cum subjectione perenni. Super statu miserabili terræ sanctæ, & ejus afflictionibus quæ noviter acciderunt, de subito & inopinato* Corosminorum *adventu quod vobis per nostrum Patriarcham fuerit intimatum, à memoria sanctitatis vestræ non credamus excidisse. Cum autem ad præsens major sit necessitas nunciandi, eo quod culpis nostris exigentibus multiplicaverit in Terra sancta Dominus his temporibus flagella, vestris auribus*, Pater sanctissime, *qui in specula Domini estis constituti super alios praeminentes, Ecclesiarum sollicitudinem quotidiana instantia sustinentes, in cujus humeris arca Domini sustentatur, Ecclesia* Hierosolymitanæ *suspiria, & excidium populi Christiani, & periculum* Terræ sanctæ *communiter intimare cogimur. Vestram itaque sanctitatem nolumus ignorare, quod supradicti* Corosmini, *quorum crudelitas bestialem feritatem excedit,* *Corosmini.*
partem magnam Hierosolymitanæ *provinciæ, videlicet a* [a] Nirone militum, *quod octo miliariis distat a* Hierusalem, *usque ad partes* Ascalonæ & Gazaiæ, *in adventu sui primordii occuparunt, & detinent occupatam. Ad quorum ad-*

Epistola de statu Terræ sanctæ.

[a] Turono leg. M. Paris.

ventum

1244. *ventum timor & tremor inopinabiliter in mentibus Christiani populi supervenit,*
Henric. 3. R. *eo quod in ipsos omni crudelitatis genere deseviant, eorum sanguinem sitientes, qui cum a terris natalibus per* Tartarorum *potentiam sint expulsi, non habentes alibi mansionem in prædicta terra ad Soldani* Babyloniæ *imperium accesserunt, qui eis terram quam inhabitant Christiani, dicitur contulisse. Nec venerunt tantum ut terram destruant, & recedant; sed eam cum uxoribus & familiis quasi propriam inhabitant, credentes sibi mansiones & domicilia perpetuo vendicare, nisi virtus altissimi ipsis obstiterit, & sedes Apostolica manum contra illos porrexit adjutricem.* Soldanus *enim prædictus, caput sacrilegii, eos protegit & defendit, & in stipendiis &* [a] *exenniis magnificis servit eis, credens per eos sibi Regnum* Damascenum *& populum Christianum subjugare, quamvis Soldanus idem* Babyloniam *non exeat, nec illi terram* Babyloniæ *sint intrare permissi, quia de prædictis dubitant propter potentiam & infidelitatem ipsorum.*

Tartari. *Licet autem* Corosminorum *afflictio sufficere potuisset, quæ mentes omnium affecerat; ultra modum dolor alius supervenit* Tartarorum *adventu, quorum exercitus inæstimabilis totam orientalem plagam terruit & concussit. Transeuntes enim aquas frigidas, usque ad pontem* ferreum *prope* Antiochiam *pervenerunt, quasi locustæ in turba innumerabili universa vastantes. Verum de divina processit clementia, quod Soldani* Damasci & Halapiæ & Camellæ, *non sine multa effusione pecuniæ, usque ad certum tempus fœdus inire cum illis, & sic ad partes remotiores unde venerant sunt reversi. In quorum recessu nostra utrumque & populi Christiani anxietas conquievit. Nos tamen circa* Corosminorum *instantem gladium tota sollicitudine cogitantes, ad eorum expulsionem non cessavimus, non cessamus, totis conatibus laborare, Illustres regem* Cypri *& Principem* Antiochiæ *ad Terræ sanctæ subsidium hortantes attente; sed a Rege prædicto nullum potuimus habere succursum. Idem vero Princeps* Tartarorum *regressum metuens, se multipliciter excusavit.*

Cumque in terra sancta non sint milites aut pedites peregrini, nisi paucissimi, quibus computatis vix possit ad centenarium numerum computari; Milites etiam terræ sunt hinc inde dispersi prope castra munientes, qui non valent de facili congregari, eo quod non possunt castra relinquere immunita; commune terræ consilium dissuasit multipliciter, sine majori subsidio illos nequissimos invadere, seu pugnare cum illis. Non enim tutum erat contra turbam tam maximam & potentem cum paucis pugnare; maxime cum paulo post primum ingressum illorum alia multitudo gentis ejusdem advenerit, adjuncta cum illis, qui non erant ut dicitur prioribus pauciores; & sicut pro certo refertur, ipsi sunt, præter alios communes homines, uxores eorum & familias, ultra XXI. *milia equitum expeditorum ad arma. Fuit itaque communi deliberatione provisum, Soldanus* Damasci & Camellæ *in Christianorum subsidium advocare, qui sunt cum Christianis treugæ & fœdere copulati, & contra* Corosminos *habent inimicitias capitales. Dicti vero* Soldani *sæpius requisiti, se promiserunt cum totis viribus ad Christianorum subsidium accessuros; quorum de die in diem expectatus adventus fuit ultra omnium opinionem protelatus, sine quorum viribus periculosum erat Christianitati cum illis subire certamen. Interim vero populus* Hierusalem *inhabitans, hostibus hinc inde vallatus, quos intus fames, foris gladius perurgebat, terroribus & periculis plurimis angustabatur; ad cujus succursum credebamus de die in diem exercitum congregare. At perfidi* Corosmini *cum magna multitudine* Hierusalem *invadentes, intraverunt civitatem eandem die Lunæ undecimo mensis* Julii. *Christiani vero qui ibi aderant ad domos hospitales &* Hierusalem *Ecclesiæ quæ sunt contiguæ recursum habentes, & se munitionibus ligneis & propugnaculis lapideis defendentes, illa die annuente misericordia* Jesu Christi, *de sæpe dictis nequissimis victoriam habueruut, plures perimentes ex ipsis. Illi tamen cum non possent suum propositum adimplere, cum confusione exinde discedentes, Ecclesiam sancti* Jacobi Armenorum *sitam in civitate eadem per violentiam ceperunt & in-*

Hierosolyma à Corosminis capta.

[a] i. e. Xeniis.

consultam

consultam, & plures inventos in eadem Ecclesia Armenos *presbyteros & clericos & laicos in ore gladii mactaverunt; decapitantes castellanum Imperialem, & præceptorem* Hospitalis *sancti* Johannis, *qui ad pugnam contra eos viriliter exierunt. Illa tamen die de civitate repulsi, ad habitacula quæ prope civitatem fecerant sunt reversi. Præfati vero* Hierosolymitæ *quos multa angustia perurgebat, a nobis succursum instantissime requirebant, ad nos & ad alios Christianos literas & nuncios sæpissime transmittentes: sed cum non posset aliquatenus eis subveniri de succursu petito, eo quod hostibus undique loca proxima circumdantibus, nisi per* Corosminorum *exercitum ad civitatem non patebat accessus; compassione multiplici compatientes eisdem, & in eorum afflictionibus cor nostrum amaritudine replebatur. Verum circa eorum subsidium totis affectibus intendentes, deliberatione communi suscepimus, ut ad* Vallarum *Soldanum, de contractu, qui de novo cum Christianis quibusdam treugam inierat, mitteretur, ut ejus auxilio præfatus populus usque ad terram Christianorum securitatem susciperent & conductum. Misimus itaque cum literis nostris ad* Soldanum *eundem solemnes nuncios, quibus dedimus in mandatis, ut audita responsione, cum ejus conductu fratrem* Simonem *de ordine* Prædicatorum *in* Hierusalem *accederet, confortans populum Christianum, & ut eisdem denuncians* Soldani *responsum, consideraret statum terræ & populi, & nobis omnia denunciaret. Itaque nunciis prædictis præfatum* Soldanum *contracti adeuntibus, & pro conducto prædicto diligenter instantibus circa ipsum, respondit prædictus* Soldanus Hierosolymis *conductum se libenti animo præstaturum, hoc tamen facere non poterat sine* Corosminorum *assensu; sed firmiter promittebat, ad* Corosminos *solemnes nuncios se missurum, quos precibus & exenniis induceret, ut tradebat, ut indemnitate præstita ad ejusdem Soldani conductum, populum ipsum tute permitteret in terram Christianorum abire. Ac idem frater* Simon *relictis aliis nunciis, cum eodem Soldano in* Hierusalem, *conductu Soldani ipsius juxta mandatum nostrum ascendit; Qui toto populo congregato, & ipsi prædicans verbum Dei, confortans multipliciter & exhortans, & remissionem eis tribuens, sicut a nobis Patriarcha susceperat in mandatis, responsionem ipsis retulit quam susceperat in aliis nunciis a* Soldano. *Populus autem* Hierusalem *consilio communicato respondit, Quod potius in civitate fame & peste mori volebant quam se crudelissimis gentibus credere, vel manibus committere* Soldani, *de cujus infidelitate certi erant, & nullatenus dubitabant, sed volebant omnino in civitate permanere, expectando misericordiam* Jesu Christi *& succursum. Ceterum frater* Simon, *perquisito statu terræ, intelligens quod victum habebant, & quod ad* VI. *hebdomadas sufficere posset, audita responsione eorum, firmiter inhibuit universis ne de civitate sine conductu communi quisquam latenter exiret, sed sperantes in altissimi misericordia se viriliter defenderent, Christianorum exercitum expectantes; Qui tandem de civitate recedens, per* Soldanum *rediit memoratum, ejus conductu ad nos prædicta nunciaturus, accessit. Post cujus reditum, tertia die hora* IX. *pro certo suscepimus, quod aliis inconsultis & nesciis, nocturno tempore magna pars hominum armatorum de civitate recedens, apud* Joppen *infeliciter pervenerunt. De quorum furtivo discessu dolentes non modicum & commoti, eo quod ceterum populum* Hierosolymitanum *in divisionem posuerit & rupturam; paulo post rumores de sæpedicto* Hierosolymitano *populo sinistros suscepimus & lacrymabiles. Ipsi enim* Corosminorum *iteratum timentes adventum, ultra* VI. *millia hominum, nonnullis in civitate relictis qui recedere de civitate noluerunt, de communi consilio tam clerici quam viri religiosi, & utriusque sexus laici, die* Martis *in vigilia sancti* Bartholomæi *circa vespertinam horam sunt civitatem egressi, ad terram Christianorum iter capientes per loca montana, confici de treugis quas cum* Saracenis *de montanis habebant, sperantes per illam viam* Corosminorum *periculum evitare, & dum* Scyllam *evitare crederent, inciderunt miserabiliter in* Caribdim. *Nam præfati* Saraceni *perfidi de montanis egressi ipsosque subito invadentes, & per totam noctem impugnantes eosdem,* Henric. 3.

1244. Henric. 3. *dem, plus duo mille ut fertur ceciderunt ex ipsis, effundentes sanguinem innocentem tanquam aquam in circuitu* Hierusalem, & non erat qui sepeliret. *Pueros & puellas captivas duxerunt, senibus non parcentes; & quos ex præfato populo occidere noluerunt, miserabiliter captivabant, exponentes eos venales ceteris* Saracenis. *Quinetiam dum illorum* Saracenorum *manus ex illo populo aliqui evaserunt in* [a] Rameſſem *planitiem descendentes, ipsis mortem fugientibus mors & gladius supervenit. Nam* Corosmini *hostiliter irruentes, ipsos crudeliter occiderunt; & facta est strages inter mortuos & captivos, quod ex toto populo vix evasere* CCC. *catervatim in* Joppen *venientes vulnerati & semivivi relicti. Cum itaque sanguis innoxius de terra clamet ad Dominum, in conspectu vestræ beatitudinis, in compassionem & misericordiam clamor ejus præsentetur. Adimpletum est igitur super* Hierusalem *vaticinium* Jeremiæ, Facti sunt inimici ejus in capite ejus, dies festi ejus in luctum, sabbata ejus in opprobrium sunt conversa.

Dolentes referimus etiam, quod cum post tantum excidium Hierusalem [b] c^tris^. *quasi sola sederet majori parte populi destituta, perfidi* Corosmini *in ipsam, nemine resistente, intraverunt Ecclesiam* Sepulcri *Dominici, & populum Christianum qui ad ipsam confugerant, ibi pro Christi nomine martyrium recepturi, in qua Dominus noster* Jesus Christus *infra crucis patibulum effudit sanguinem suum pretiosum pro salute generis humani, in ore gladii miserabiliter trucidarunt, pavimenta totius Ecclesiæ sanguine Martyrum rubricantes. Quid plura? Sacerdotes in altaribus ipsius Ecclesiæ celebrantes, cum sacrosancta mysteria conficerent, manibus impiorum capitibus detruncati seipsos Deo patri in sacrificium obtulerunt. O felix anima magistri* Petri *de* Montronda, Remensis, & Sconensis *canonici, crucem Domini bajulando secutus est eum. Cum enim in Ecclesia* Sepulcri *Domini celebrarent in loco proprio quo filius Dei Deo patri victima est oblatus, seipsum ab impiis trucidatus obtulit hostiam* Jesu Christo. *Hujus vero perfidæ gentis sordities & crudelitas infinita* Saracenos *alios in nequitia superavit universos; qui cum* Hierusalem *sæpius occupassent, utcunque in veneratione servabant* Græcos, Armenos, Jacobitas, & *alios habitantes ibidem, qui censebantur nomine Christiano, quamvis subditos servituti, dimittentes in pace in* Sepulcro, & *aliis locis venerabilibus Divina mysteria celebrare & eadem custodire. Illi vero perfidissimi non parcentes religioni, sexui, vel ætati, loca sancta quantum in se est profanaverunt, nec in ipsa civitate dimiserunt aliquem Christianum. Ab Ecclesia quidem* Sepulcri *Dominici tectum plumbeum abstulerunt; quinetiam ad marmoreum tabulatum, quod hinc inde* Sepulcrum *Dominicum circumdabat, manus sacrilegas extendentes, ipsum funditus eruerunt, locum ipsum in quo sepultus est Dominus, quantum in se est, multipliciter deturpantes; Nec est in memoria aliquorum usque ad tempora illa* Saracenorum *aliquos tam nefaria commisisse.*

Bethleem. *Et ascendentes ad* Beelmitam *Ecclesiam, eam multis modis violasse dicuntur: loca etiam sacratissima, scilicet montem* Sion, Templum *Domini, & alia loca venerabilia civitatis* Hierusalem *turpissime tractantes. In urbe itaque magni decoris quæ fuerat gaudium universæ terræ, in qua justitia habitabat, exigentibus peccatis populi Christiani, nunc habitant homicidæ. Sed & hostia & holocaustum decit ab illa.* Tulerunt enim juge sacrificium, dejecerunt locum sanctificationis, incenderunt igni sanctuarium Dei, polluerunt locum tabernaculi nominis ejus, *in contumeliam & opprobrium nominis Christiani.*

Insuper noveritis, pater sancte, quod in tantam audaciam & superbiam ascenderunt, quod per totam terram prædictam undique discurrentes, quorum manus nil mali indifferenter evitant; & neque in Tiberiadim & *loca adjacentia, in prædictis incendiis & homicidiis procedentes prope* Accon *ad* VII. *miliaria venerant in prædam; terramque ultramarinam noveritis in necessitate plurima & periculo magno constitutam, scilicet quali a centum annis non recolitur*

a Ramenſem. *b* f. Civitas. *c* f. leg. profanaverunt.

extitisse.

extitisse. Ascendant igitur ad aures vicarii Jesu Christi, Terræ sanctæ *gemitus dolorosi, Ecclesiæ* Hierusalem *lamenta, & opprobria exprobrantium fidei Christianæ. Prodeat de Ecclesia* Romana *gladius bisacutus ad vindicandum sanguinem innocentem; Exeat de thesauris ipsius consolatio desolatis; Intonet de faucibus ipsius verbum exhortationis ad Reges & mundi principes universos, ut ad vindicandam injuriam* Jesu Christi, *per quem vivunt & regnant, & totius Christianitatis opprobria non permissis illata de festinato succursu terræ prædictæ subveniant, sicut vestra sanctitas duxerit ordinandum. Actum apud* Accon *anno Domini* M. CC. XLIV. *in die sancti* Matthæi. 1244. Innoc. 4. P.

Viris religiosis in Christo Jo. & Andreæ *ultra mare* Th. *humilis Arch.* Ciren. &c. *Deflebilibus, miserabilibus, terribilibus, horribilibus, & damnosis rumoribus ultra marinis, recurratis ad Priorem* Hospitalis *sancti* Johannis, *qui portat Regi Christianissimo* Francorum *litteras non atramento sed sanguine scriptas, ut fertur, non enim vidi ipsas, sed eos qui eas viderunt, dicentes rubeo conscriptas. In summa dicitur quod magister* Hospitalis *& totus Conventus* Hospitalis *Sanctæ* Mariæ Teutonicorum, *perpaucis evadentibus, tota militia ultramarina, magnus populus Christianorum armatorum, & cum illis* Nassarus *Soldanus* Turci, *& quidam alius Soldanus captus a* Corosminis *& hominibus Soldani* Babyloniæ *interfecti sunt* XVII. *die octobris. Dicitur tamen quod Comes* Willielmus *& dominus* Philippus *capti sunt. Dominus Patriarcha, & Constabularius evaserunt. Ecce luctus & lamentatio!*

Anno M. CC. XLV. Obiit Dominus *Hugo* Abbas de sancto *Servano*, vir per omnia vitæ laudabilis, & sacræ zelator religionis. Cui successit in pastorali regimine Monachus domus ejusdem, *Mathæus* nomine, v. Idus *Martii*. 1245.

Anno eodem intravit *Innocentius* papa IV. terram Regis *Franciæ* in adventu Domini.

Anno eodem Christianissimus & Deo dilectus *Ludovicus* Rex *Francorum* illustris, Dei cuncta regentis & disponentis providentia, gravi arreptus est infirmitate in *Parisiensi* civitate. Invalescente vero morbi gravamine, & motu vitali jam cessante, videbatur a circumstantibus mortis debitum persolvisse. Cum jacuisset autem super lectum doloris hujuscemodi nullo penitus in ipso apparente signo vitali per triduum, repente stupentibus cunctis qui aderant, elevatis in cœlum oculis, clara voce benedixit nomen Dei omnipotentis. Deinde Episcopo *Parisiacensi* accersito, jussit ut sacrosanctæ crucis vexillum imponeret humero suo, profecturus nomen *Jesu* Christi & crucis gloriam extollere, ubicunque sancta Ecclesia sibi voluerit imperare. Episcopus vero memoratus devotione qua decuit pii Regis pia vita implevit, & Rex protinus de infirmitate sua perfecte convaluit. *Ludovic. R. Franc. cruce signatus.*

§. Sane eodem tempore *Fredericus* Imperator nefandissimus, audito de præfati Regis ægritudine & crucis signatione, sub fraudis, ut creditur, intentione, istas litteras destinavit.

Fredericus Dei gratia Romanorum *imperator semper Augustus*, Hierusalem & Siciliæ *Rex*, Ludovico *Dei gratia illustri Regi* Francorum *salutem & sinceræ dilectionis affectum. Pervenit ad audientiam nostram rumor infestus, rumor amaritudinem nuncians, qui personam Regiam, requirente carnis fragilitate, in gravescentis ægritudinis lapsum nuper edocuit incurrisse. Convertit tamen querelas nostras in gaudium, & puncturam doloris intrinseci transtulit in medelam, resumtæ postmodum sanitatis auditus, qua vos Divinæ potentiæ dextera quæ misericorditer & medetur, quasi a mortis januis clementissime liberavit. Idem profecto visitationis genus, ipsa rerum & temporis necessitudine requirente, de profundo consiliorum Domini tam salubri quam necessaria provisione creditur provenisse, quatenus infidelium, proh dolor! recrudescente nequitia, fidei nostræ varia strage, fidelium doloroso dispendio irrogato, Divino tractu commotus novus pugil insurgeret,* *Frederici Imp. ad eum literæ.*

1245. Henric. 3. *ret, & enormem injuriam Dei nostri vexillo crucis assumto (quæ jam potissimum fidei nostræ restat auxilium) athleta Dominicus satageret vindicare. Hujus quippe causati commoditas causam infirmitatis prænunciam merito convertit in gaudium, cum ex eo incommodo præcedenti, sequentis fructus commodum multiplex colligatur. Generalis primo, quod ex felici transitu Regio ad patriam Domini, de gladiis hostium viribus* Gallicis *eruendam,* Saracenica *pravitate destructa fidei nostræ detrimento consulitur, honor excolitur, in quo vos mirifica **** [a] *Ad Apostolicæ dignitatis apicem, licet indigni, dignatione Divina assumti, omnium Christianorum curam vigili sedulaque solertia [gerere,] ac intimæ considerationis oculo singulorum* [b] *discernere merita, & providæ deliberationis statera librare debemus, ut quos justi vigor examinis dignos ostenderit, congruis attollamus [& evehamus] favoribus; quos autem reos, pœnis debitis deprimamus; appendentes semper meritum & præmium æqua lance; retribuendo cuique juxta qualitatem operis pœnæ vel gratiæ quantitatem. Sane cum dira guerrarum commotio nonnullas professionis Christianæ provincias diutius afflixisset; nos toto cupientes mentis affectu tranquillitatem & pacem Ecclesiæ sanctæ Dei, ac generaliter cuncto populo Christiano, ad præcipuum Principem secularem, hujus dissensionis & tribulationis auctorem a felicis recordationis* Gregorio *papa prædecessore nostro, pro suis excessibus anathematis vinculo innodatum, speciales nuncios magnæ auctoritatis viros, videlicet venerabiles fratres* P. Albanensem *tunc* Rothomagensem *Archiepiscopum,* Willielmum Sabinensem *tunc, quondam* Mutinensem *Episcopum, ac dilectum filium nostrum* W. *Basilicæ* [c] *quondam Apostolorum Presbyterum Cardinalem, tunc Abbatem sancti* Facundi, *qui salutem zelabantur ipsius, duximus destinandos. Facientes sibi proponi per ipsos, quod nos & fratres nostri, quantum in nobis erat, pacem per omnia secum habere, necnon & cum omnibus hominibus optabamus, parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo. Et quia prælatorum, clericorum, omniumque aliorum quos detinebat captivos, & omnium tam clericorum quam laicorum quos ceperat in galeis, restitutio poterat esse pacis quamplurimum inductiva, ut illos restitueret, cum hoc idem tam ipse quam sui nuncii antequam ad Apostolatus vocati essemus officium, promisisset, rogari & peti ab ipso fecimus per eosdem ac proponi. Insuper quod iidem pro nobis erant parati audire & tractare pacem, ac etiam audire satisfactionem quam facere vellet Princeps de omnibus pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, & offerri præterea, quod si Ecclesia eum in aliquo læsisset contra debitum, quod non credebat, parata erat corrigere ac in statum debitum reformare. Et si diceret ipse, quod in nullo contra justitiam læserat Ecclesiam, vel quod nos eum contra justitiam læsissemus, parati eramus vocare Reges, prælatos & Principes, tam Ecclesiasticos quam seculares, ad aliquem locum tutum, ubi per se vel per alios solemnes nuncios convenirent; eratque parata Ecclesia, de consilio Concilii, sibi satisfacere, si eum læsisset in aliquo, ac revocare sententiam, si quam contra ipsum injuste tulisset, & cum omni mansuetudine ac misericordia, quantum cum Deo & honore suo fieri poterat, recipere de injuriis & offensis ipsi Ecclesiæ suisque per eum irrogatis satisfactionem ab ipso; volebat etiam Ecclesiæ omnes amicos suos sibique adhærentes in pace ponere plenaque securitate gaudere, ut nunquam hac occasione posset aliquod subire discrimen. Sed licet sic apud eum pro pace paternis monitis & precum insistere lenitate curaverimus, idem tamen imitatus* Pharaonis *duritiam, & obturans more aspidum aures suas, hujusmodi preces & monita elata obstinatione & obstinata elatione despexit. Et licet processu temporis in die cœnæ Domini proximo nuper præterita præcedente, coram nobis & fratribus nostris, præsentibus carissimo in Christo filio nostro* Constantinopolitano *Imperatore illustri, cœtuque non modico Prælatorum, senatoribus populoque* Romano, *& maxima multitudine aliorum, qui eodem die propter solemnitatem ipsius, de*

Innocent. P. in Frederic.

a v. Mat Parif. p. 668. Innocent. Episc. serv. Servorum Dei-sacro præsente Concilio, ad rei memoriam sempiternam. Ad Apostol.-- *a* Facta & dicta disc. & prov. *c* Duodecim.

diversis

diversis mundi partibus ad Apostolicam sedem convenerant, quod staret nostris 1245.
& Ecclesiæ mandatis, per nobilem virum Comitem Tolosanum, *ac magistros* Innoc. 4. P.
Petrum de Vinea, *&* Thadeum de Suessa, *curiæ suæ Judices, nuncios & procuratores suos speciale super hoc ab ipso mandatum habentes, præstiterit juramentum; Postmodum tamen quod juraverat non implebit: quinimmo ea intentione ipsum præstitisse probabiliter creditur, sicut ex factis sequentibus colligitur evidenter, ut eidem Ecclesiæ & nobis illuderet potius quam pareret. Cum anno & amplius jam elapso, nec ad ipsius Ecclesiæ gremium revocari potuerit, nec sibi de illatis ei damnis & injuriis curaverit satisfacere, licet super hoc extiterit requisitus. Propter quod non valentes, absque gravi Christi offensa, ejus iniquitates amplius tolerare, cogimur, urgente nos conscientia, juste animadvertere in eundem.*

Et ut ad præsens de ceteris ejus sceleribus taceamus, quatuor gravissima, quæ nulla possunt celari tergiversatione, commisit. Dejeravit enim multotiens. Pacem quondam inter Ecclesiam & Imperium reformatam temere violavit. Perpetravit etiam sacrilegium, capi faciens Cardinales sanctæ Romanæ *Ecclesiæ, ac aliarum prælatos Ecclesiarum, & clericos & seculares venientes ad Concilium, quod idem prædecessor noster duxerat convocandum. De hæresi quoque non dubiis & levibus, sed difficilibus & evidentibus suspectus habetur argumentis: plura siquidem eum commisisse perjuria satis patet. Nam olim cum in* Siciliæ *partibus morabatur, priusquam esset ad Imperii dignitatem electus, coram bonæ memoriæ* G. *sancti* Theodori *Diacono Cardinali, Apostolicæ sedis legato, felicis recordationis* Innocentio *prædecessori nostro, & successoribus ejus, Ecclesiæque* Romanæ, *pro concessione Regni* Siciliæ *ab eadem Ecclesia sibi facta, fidelitatis præstitit juramentum; & sicut dicitur, illud idem postquam ad eandem dignitatem electus extitit, venit ad urbem coram eodem* J. *suisque fratribus aliisque multis præsentibus ligium hominium in ejus faciens manibus innovavit. Deinde cum in* Allemannia *esset, eidem* J. *& ipso defuncto, bonæ memoriæ* Honorio *p pæ, & ejus successoribus, ac ipsi Ecclesiæ* Romanæ, *Principibus Imperii præsentibus atque Nobilibus, juravit honores, jura & possessiones* Romanæ *Ecclesiæ pro posse suo servare ac protegere bona fide, & quæcumque ad manus suas devenirent, sine difficultate restituere procuraret; nominatis dictis possessionibus in hujusmodi Juramento; quod postmodum confirmavit, coronam Imperii jam adeptus. Sed horum trium juramentorum temerarius extitit violator; nec sine proditionis nota, & læsæ crimine ma estatis. Nam contra præfatum prædecessorem nostrum* G. *& fratres ejus, comminatorias literas eisdem fratribus destinare, ac dictum* G. *apud fratres suos, sicut apparet per literas ab eo tunc directas eisdem, & etiam ut fertur per universum fere orbem terrarum multipliciter defamare præsumsit. Venerabilem vero fratrem nostrum* O. Portuensem, *tunc sancti* Nicolai *in carcere* Tulliano *Diaconum Cardinalem, & bonæ memoriæ* Prænestinum *Episcopos, Apostolicæ sedis legatos, nobilia & magna Ecclesiæ* Romanæ *membra personaliter capi fecit, & bonis omnibus spoliatos, ac per diversa loca non semel ignominiose deductos carceribus mancipari. Privilegium insuper quod beato* Petro *& successoribus in ipso tradidit dominus* Jesus Christus, *videlicet,* Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlo; & quodcumque solveris, erit solutum; *In quo uti ue auctoritas & potestas Ecclesiæ* Romanæ *consistit, quo viribus diminuere; vel ipsi Ecclesiæ auferre sategit; scribens se præfati* G. *sententias non vereri, latam ab eo excommunicationem in ipsum, non solum contemtis Ecclesiæ clavibus non servando, verumetiam per se ac officiales suos & illam & alias excommunicationis vel interdicti sententias, quas idem omnino contemsit, cogendo alios non servare. Possessiones quoque* Romanæ *Ecclesiæ, videlicet* Marchiam, *ducatum* Boneventum, *cujus turres & muros dirui fecit, ac alias quas in* Tusciæ *ac* Lumbardiæ *partibus, ac quibusdam aliis obtinebat, l cis paucis exceptis occupare non metuens, & eas adhuc detinet occupatas. Et tanquam ei non sufficeret quod manifeste contra*

1244. Henric. 3. R. tra juramenta talia veniebat, per se vel per suos officiales earum possessionum homines dejerare compulit, ipsos a juramentis fidelitatis, quibus Romanæ tenebantur Ecclesiæ, de facto (cum de jure non posset) absolvens; & faciens eosdem fidelitatem nihilominus ab urare prædictam, sibique fidelitatis hujusmodi juramenta præstare. Pacis vero ipsum violatorem existere plene constat; quia cum olim tempore pacis inter ipsum & Ecclesiam reformatæ jurasset coram bonæ memoriæ J. de Abbatis villa, Episcopo Sabinensi, & magistro Thomasio tituli sanctæ Sabinæ presbytero Cardinali, præsentibus multis Prælatis, Principibus, & Baronibus, quod staret & pareret, præcise absque ulla contradictione, omnibus mandatis Ecclesiæ super his pro quibus erat vinculo excommunicationis astrictus, causis ejusdem excommunicationis expressis per ordinem coram eo; tunc omnibus Teutoniæ hominibus, Regni Siciliæ, ac quibuslibet aliis, qui Ecclesiæ contra ipsum adhæserant, omnem remittens offensam & pœnam, & quod nullo tempore offenderet vel offendi faceret ipsos, pro eo quod Ecclesiæ assisterant præstari in anima sua per N. Comitem Accerrarum faciens juramentum; [a] postremum pacem & juramenta hujusmodi, nequaquam erubescens irretiri perjuriis, non servavit. Nonnullos enim ex ipsis hominibus tam nobiles quam alios capi fecit, & eis bonis suis omnibus spoliatis uxores eorum & filios captivari, & terras Ecclesiæ contra promissionem quam eisdem J. Sabinensi Episcopo, & Thomasio Cardinali fecerat, irreverenter invasit; licet tamen ipsi ex tunc in eum præsentem, si contra veniret, excommunicationis sententiam promulgarint; & cum idem sibi Apostolica auctoritate mandassent, ut nec per se nec per alium impediret, quin postulationes, electiones & confirmationes Ecclesiarum & Monasteriorum in Regno præfato libere de cetero fierent, secundum statuta Concilii generalis; & quod nullus deinceps in eodem regno viris Ecclesiasticis civiliter haberetur. Ac Templariis, Hospitalariis, & aliis personis [b] Ecclesiasticis, de damnis & injuriis irrogatis eisdem satisfaceret competenter; ipse mandatum hujusmodi adimplere contemsit. Liquet namque undecim ac plures Archiepiscopales, & multas Episcopales sedes, Abbatias quoque ac alias Ecclesias in Regno vacare prædicto; easque procurante ipso, sicut aperte patet, fuisse diutius Prælatorum regimine destitutas, in ipsarum grave præjudicium, & periculum animarum. Et licet forte in aliquibus ejusdem Regni Ecclesiis electiones sunt a Capitulis celebratæ; quia tamen per illa ejusdem familiares clerici sunt electi, probabili potest argumento concludi, quod facultatem non habuerint liberam eligendi. Ecclesiarum autem ipsius Regni non solum facultates & bona fecit prout voluit occupari, sed etiam cruces, calices, thuribula, & alios sacros Ecclesiarum Thesauros & pannos sericos, velut cultus Divini contemtor, auferri: licet, ut dicitur, ipsis Ecclesiis (exacto tamen pro eis certo pretio) in parte fuerint restituti. Clerici quippe collectis & talliis multipliciter affliguntur; nec solum trahuntur ad judicium seculare, sed, ut asseritur, coguntur subire duella, incarcerantur, occiduntur, & patibulis cruciantur, in confusionem & opprobrium ordinis clericalis. Præfatis vero Templariis, Hospitelariis, & personis Ecclesiasticis, non est de damnis illatis eisdem & injuriis satisfactum.

Eum quoque certum est fore sacrilegii patratorem. Nam cum præfati Portuensis & Prænestinus Episcopi, & quam plures Ecclesiarum prælati & clerici, tam religiosi quam seculares, ad Apostolicam sedem pro celebrando concilio (quod ipse prius petiverat convocari) per mare venirent; viis terræ ipsis de mandato ejus omnino præclusis, idem destinato [c] Ensio filio suo cum multitudine galearum, & per alias quandoque plures longe ante locis præparatas, in partibus Tusciæ maritimis insidiis positis contra eos, ut gravius posset virus evomere præconceptum, ipsos ausu sacrilego capi fecit; quibusdam Prælatis, & aliis in

a Postmodum. b Post *Ecclesivsticis* sequitur, ante Epistolas p. de vineis Basileæ excusas, in pag. 69. [ac r. bus eorum imponeret taleas vel collectas: quodque nullus ibidem clericus vel persona Ecclesiastica de cetero in civili vel criminali causa, convenirent coram Judice seculari: nec super feudis quæstis] civiliter &c. v. & M. P. c Henrico.

hujusmodi

hujusmodi captione submersis; nonnullis etiam interemtis, & aliquibus hostili 1245.
insecutione fugatis; Reliquis autem bonis spoliatis omnibus, & de loco ad lo- Henric. 3.
cum in Regno Siciliæ [a] *approbriose deductis, ac ibidem diris carceribus mancipatis: quorum aliqui macerati squaloribus & inedia pressi, miserabiliter defecerunt. Merito insuper contra eum de hæretica pravitate est exorta suspicio, cum postquam excommunicationis sententiam a præfatis* J. Sabinensi *Episcopo, &* Thoma *Cardinali prolatam incurrerit, & dictus* G. *papa ipsum anathematis vinculo innodavit; ac post Ecclesiæ* Romanæ *Cardinalium, Prælatorum, & clericorum, ac aliorum etiam diversis temporibus ad sedem Apostolicam venientium captione, claves Ecclesiæ contemserit, & contemnat, faciens sibi celebrari, vel quantum in eo est, potius profanari Divina; & constanter asseveraverit (ut superius est narratum) se præfati* G. *sententias non vereri. Præterea, conjunctus est amicitia detestabili* Saracenis; *nuncios & munera pluries destinavit eisdem, & ab eis vicissim cum honorificentia & claritate recepit, eorumque ritus amplectitur, illosque in quotidianis obsequiis secum tenens, eorundem etiam more uxoribus quas habuit de stirpe Regia descendentibus, eunuchos, præcipue quos ut dicitur serio castrari fecerat, non erubuit deputare custodes; & quod execrabilius est, in partibus existens olim transmarinis, facta compositione quadam, immo potius collusione, cum* Soldano, Machometi *nomen in Templo Domini diebus ac noctibus publice proclamari permisit; & nuper* [b] [*per*] *nuncios Soldani* Babyloniæ, *postquam Soldanus terræ sanctæ, ac Christianis habitatoribus ejus, per se ac suos damna gravissima & inæstimabiles injurias irrogarat, fecit per Regnum* Siciliæ *cum laudibus ad ejusdem Soldani extollentiam, sicut fertur, honorifice suscipi, & magnifice procurari.*

Aliorum quoque infidelium perniciosis & horrendis obsequiis contra fideles abutens, & illis qui damnabiliter vilipendentes Apostolicam sedem, ab unitate Ecclesiæ discesserunt, procurans affinitate ac amicitia copulari, claræ memoriæ ducem Bavariæ, *specialem Ecclesiæ* Romanæ *devotum, fecit, ut fertur pro certo, Christiana religione despecta, per* Assisinos *occidi; &* [c] Bachario, *Dei & Ecclesiæ inimico, a communione fidelium per excommunicationis sententiam, cum adjutoribus, Consiliatoribus & fautoribus suis, solemniter separato, filiam suam tradidit in uxorem. Catholicorum Principum mores & actus respuens, neglector sanctitatis & famæ, pietatis operibus non intendit. Quinimo, ut de suis nefariis dissolutionibus sileamus, cum didicerit opprimere, non curat oppressos misericorditer relevare, manu ejus, ut decet Principem, ad eleemosynam non extenta; cum destructioni Ecclesiarum institerit, ac religiosas ac alias Ecclesiasticas jugi attriverit afflictione personas; nec Ecclesias, nec Monasteria, nec hospitalia, nec alia pia loca cernitur construxisse. Non igitur hæc levia, sed efficacia sunt argumenta de suspicione hæresis contra eum; cum tamen hæreticorum vocabulo illos jus civile contineri asserat, & latis adversus eos sententiis deberent succumbere, qui vel levi argumento a judicio catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deviare.*

Præter hæc, Regnum Siciliæ *quod est speciale patrimonium beati* Petri, & *Regnum Siciliæ.*
idem Princeps ab Apostolica sede tenebat in feodum; jam ad tantam in clericis & laicis exinanitionem & servitutem redegit, quod eis pene penitus nihil habentibus, & omnibus fere exinde probis ejectis, illos qui remanserunt ibidem sub servili conditione vivere, ac Romanam *Ecclesiam, cujus principaliter sunt homines ac vassalli, offendere multipliciter ac hostiliter impugnare compellit. Posset & merito reprehendi quod* M. [d] Squafatorum *annuam pensionem, in qua pro eodem Regno ipsi Ecclesiæ* Romanæ *tenetur, per* IX. *annos & amplius solvere prætermisit.*

Nos igitur super præmissis, & quam pluribus aliis ejus nefandis excessibus, cum fratribus nostris & sacro Concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi *vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisque in beati* Petri

a Opprobriose. *b* Deest [per] in P. de vinea. *c* Battacio, M. P. *d* Squinatorum. M. P.

persona

1245. *persona sit dictum*, Quodcumque solveris super terram, erit solutum in
Innoc. 4. P. cœlo; & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum &c. *memoratum Principem, qui se imperio & Regnis, omnique honore reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates a Deo ne regnet nec imperet est abjectus, suis ligatum peccatis & abjectum, omnique honore ac dignitate privatum a Domino ostendimus, denunciamus, & nihilominus sententiando privamus*; [a] *Cives qui ei juramento fidelitatis tenentur astricti, a juramento hujusmodi perpetuo absolventes; Auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cetero sibi tanquam Imperatori vel Regi pareat vel intendat; decernendo quaslibet qui deinceps ei velut Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint seu favorem, ipso facto excommunicationis vinculo subjacere. Illi autem ad quos in eodem imperio Imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. Nos vero de præfato Regno* Siciliæ *cum eorundem fratrum nostrorum consilio providere curabimus, sicut viderimus expedire. Dat.* Lugduni, [b] XVI. *kal.* Augusti *pontificatus nostri anno tertio.*

Pet. de Vineis l. 1. c. 3. Frederici Epist ad Anglos.

Fredericus *Dei gratia* Romanorum *Imperator semper Augustus* Hierusalem & Siciliæ *Rex, Prælatis Ecclesiarum, Comitibus Baronibus, Nobilibus, & universis per Regnum* Angliæ *constitutis, quibus præsentes litteræ ostensæ fuerint, salutem & omne bonum. Etsi causæ nostræ justitiam vulgaris famæ præloquium, & regiorum veridica testimonia nunciorum ad universitatis vestræ notitiam perduxisse credimus: Quia tamen*

Segnius irritant animos dimissa per aures,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus;

Ipsam puram & nudam veritatem processus, quem contra nos summi pontifices hactenus habuerunt, vestro conspectui præsentamus. Ad inspectionem plenariam & attentam de tot temporibus & diebus vestris negotiis deputatis, unum sufficiens tempus & diem nobis affectio vestra concedat. [c] *Quod si licuerit diligenter attendere consilia Regia recte considerent, si sit in pontificibus* [d] *vestris pontificalis rectitudinis zelus, si nobis tot & tantis injuriis lacessitis, justa debuerit an debeat defensio denegari; si demum Christi vicarii Christi vices impleverint, si prædecessoris* Petri *successores ejus imitentur exemplum. Considerent etiam, quo jure censeri debeat validus hujusmodi processus contra nos habitus, vel quo nomine nuncupari. Si dici sententia debeat, quam Judex incompetens promulgavit. Nam etsi nos, nostræ catholicæ fidei suggerente debito, manifestissime fateamur a Domini collatam sacrosanctæ* Romanæ *sedis antistiti plenariam in spiritualibus potestatem, quantumcumque, quod absit, sit ille peccator, ut* quod ligaverit in terra, sit ligatum in cœlo, & quod solverit in terra, sit cœlo solutum; *nunquam tamen Divina possit imperia, aut de puniendis temporaliter in privatione regnorum Regibus, aut terræ Principibus judicare; Cum licet ad eam de jure & more majorum, consecratio nostra pertineat, non tamen magis ad ipsum privatio seu remotio pertinebit, quam ad quoslibet Regnorum Prælatos qui Reges suos, ut assolet, consecrant aut inungunt. Esto quod sine præjudicio nostro quod habeat potestatem hujusmodi; estne istud de plenitudine potestatis ipsius, quod nullo prorsus ordine juris servato, animadvertere possit in quoslibet, quos asserit suæ jurisdictioni subjectos? Processit enim contra nos nuper, ut dicitur, non per accusationis ordinem, cum nec accusator apparuisset idoneus, nec inscriptio processisset; Nec per denunciationem, legitimo denunciatore cessante; Nec per inquisitionis modum, quem clamosa insinuatio non præcessit, cum etiam nullorum inquisitorum nobis facta extiterit copia, si qua forsan Ecclesiastica, cum nulli fuerint publice per hujusmodi judicem ad inquisitionem adducti. Asserit omnia fore notoria, quæ nos esse notoria manifeste negamus, & esse notoria per legitimum testium numerum non probantur. Sic enim quilibet judex posset per se ipsum cri-*

a Omne'que. *b* XVII. M. P. *c* MS. noster, quo si licuerit diligenter attento consilia vestra. *d* P. V. nostris.

men

men asserendo notorium, spreto juris ordine quemlibet condemnare. Insurrexerunt in nos, ut dicitur, in Concilio testes iniqui, sed valde perpauci, quorum unum, videlicet Galiensem *Episcopum, suis, fratre videlicet & nepote, per nos ex causa proditionis ad suspendium legitime condemnatis, offensa rationalibus nobis reddidit odiosum, & juste propterea repellendum; Alios tanquam ex ultimis* Hispaniæ *partibus prodeuntes,* Compostellanum & Terragonensem *antistites, negotiorum* Italiæ *natalis zonæ longinquitas inscios, & eosdem venenosæ subornationis inductio nostræ justitiæ fecit esse infestos. Esto præterea quod legitimi fuerint, subsistentibus testibus, actor & judex; defuit tertius, reus, qui vel præsens, vel contumaciter absens, secundum justitiam debuit condemnari. Citati namque in prædicatione sua* Lugduni, *sicut audivimus, licet informiter* [a] *videlicet quia ipsi citati, & aliis nullis aliorum omnino personis & causis expressis, facturi justitiam deberemus per nos vel per responsales idoneos comparere. Præsentes pro certo non fuimus, sed ex justis causis absentes, ad quarum allegationem admissi responsales nostri legitime non fuerunt. Nec absentes contumaciter fuimus, cum præter quod nulla fuit citatio, ut est dictum, peremtorium terminum, prout ordo juris expostulat, citatio non haberet, prout citationis forma Principibus & Prælatis missa per literas evidenter ostendit. Contumaciam nostram magistri* Thadæi *de* Sueffa, *magnæ Curiæ nostræ Judicis, fidelis nostri procuratoris, plenum mandatum excusat, cujus auctoritas ex eo quod contra nos non ex civilibus sed ex criminalibus sit processum, ad quæ frustra procurator intervenit, nullatenus enervatur; cum ipsius citationis tenor, quæ nos aut procuratores nostros exegit, manifeste contrarium dedisset intelligi, videlicet quod non contra nos criminaliter, sed tantum civiliter esset agendum; prædictis etiam omnibus absque justitiæ nostræ præjudicio circumscriptis. Dato quod manifeste fuerimus contumaces, non est illa legitima contumaciæ pœna; quoniam delatus aut accusatus & contumax per diffinitivam sententiam, ante cæptum rite judicium, privato vel publico judicio nullo de sua causa discussa debeat condemnari. Sunt enim in natalibus aliæ contumaciam pœnæ civilibus legibus vel Canonicis introductæ. Denique posito quod omnia prædicta juris * præsidia irrefragabilia causæ nostræ deficiant, ipsius tantum pronunciationis tenor ipsam sententiam nullam ostendit, per quam non procurator noster præsens, sed nos absentes extitimus condemnati; quam ipso jure nullam esse sententiam, leges & jura quælibet manifeste declarant. Evidentem quoque processus & procedentis iniquitatem causæ denotant quas in sententia comprehendit, à quibus nos incorruptibilis veritas & publica munimenta defendunt, prout seriatim hæc fida relatio latoris præsentium, & ipsorum munimentorum tenor, manifeste profitentur; quanquam tam diræ pœnæ sententiam, si tamen sententia dici potest quæ contra nos præcipitata dignoscitur, contra* Romanum *Principem omnia prædicta & singula minime suffecissent; Manifestum namque præcipitium ex præsusceptoj amdudum animi fervore fuisse dinoscitur in prædictis. Dominum enim* Frisigensem *Episcopum, dilectum Principem fratrem* H. *magistrum domus* Hospitalis *sanctæ* Mariæ Teuthonicorum, & *Magistrum* P. de Vinea *magnæ curiæ nostræ judicem, dilectos & fideles nostros, quos ultimo pro omnimoda consummationæ tractatæ pacis ad Concilium miseramus, saltem per triduum summus pontifex noluit præstolari. Nam expectato etiam magistro* Waltero *de* Ocra *Capellano vicario nostro,* [b] *cui de conniventia summi pontificis & quorundam de fratribus ad nos missus per* xx. *dies debuit expectari, nec fuit solummodo per biduum quo tempore prædicti processus iniqui* Lugdunum *distabat ad multam nobilium & quamplurium aliorum* [c] *justitiam Prælatorum expectatus. Apparet nihilominus animosa nimis & ampullosa, non minus ex ipsius inflictæ pœnæ* [d] *severitatis sententia, per quam Imperator* Romanus, *Imperialis rector, & Dominus majestatis, læsæ majestatis crimine dicitur condemnatus, per quam ridiculose legi subjicitur, qui legibus omnibus imperialiter est solutus, de quo tem-*

1245. *Innocent. P.*

* *P. V. Præsidio fulciantur, licet irrefragabiliter causæ nostræ desferviant.*

a Fuimus. *b* Leg. qui. *c* Lege instantiam. *d* f. Severitate.

E *porales*

1245. Henric. 3. R. *porales pœnæ sumendæ non sunt in homine sed in Deo, cum temporalem non habeat superiorem, spirituales autem pœnas per sacerdotales nobis pœnitentias indicendas tam pro contemtu clavium quam pro aliis transgressionis humanæ peccatis nedum, a summo pontifice quam in spiritualibus patrem nostrum & dominum profitemur, si tamen ipse nos filium debita relatione cognoscat; sed per quoslibet sacerdotes reverenter accipimus, & devote servamus. Ex quibus omnibus manifeste liquet, quam ignominiose, quam injuste habendos nos de catholica fide suspectos, quam nos, teste supremo judice, in omnibus & in singulis ejusdem fidei articulis secundum universalis Ecclesiæ disciplinam, & approbatum per* Romanam *Ecclesiam symbolum, firmiter credimus & simpliciter confitemur.*

Advertat igitur industria vestra, si prædicta nulla sententia ipso jure, processus ipso jure nullus, non magis in nostram quam in omnium regum & principum, ac quarumlibet temporalium dignitatum perniciem debeat observari, quam nulla Germaniæ *Principum, a quibus assumtio, status & depressio nostra dependent, præsentia vel consilia firmaverunt. Advertat & aliud, qualis ex istis initiis exitus expectetur; A nobis incipitur, sed pro certo noveritis, quod in aliis regibus & principibus finietur, a quibus publice gloriantur, resistentiam aliquam minime formidare, si (quod absit) posset per ipsos nostra potentia primitus conculcari. Regni igitur vestri justitiam in causa nostra defendite, suis & suorum hæredibus providete; Nec illud omittimus, quin fidei regalis constantiam ex affinitatis fœdere adpræsens fiducialiter requiramus, ut nedum quod adversario nostro, nunciis aut legatis ipsius, occulte vel publice faveat, quin potius nobis toto posse assistat viriliter & potenter, Nullum omnino nuncium aut legatum, popellum suæ jurisdictioni subjectum, in nostrum dispendium molientem convertere, nullatenus admittere debeat. Pro certo scituri, quod per nos, in quibus incoacta est tantæ temeritatis audacia, quod ad privationem nostri velut cujuslibet sacerdotis pontificalis auctoritas officium suæ jurisdictionis extendit, taliter astante nobis & nostris auxiliis dextera Regis Regnum quæ justitiam semper comitatur, istis principiis occurretur; dummodo se nobis illorum potentia non opponat, Regum & principum scilicet, quos communiter causa nostra contingit, & quorum non minus vertitur interesse quam nostrum, quod nobis & aliis [[a] orbis] terræ nobilibus causam justi timoris in talibus nostra defensio non relinquet. Inviti tamen hoc facimus, Deo teste, sed necessario provocati, velut qui peste multiplici Christianitatem nostris temporibus videmus attritam, ad cujus auxilium una nobiscum, prout nuperrime Regiæ magnificentiæ scripsimus, totis intendere viribus sperabamus. Requirat autem hoc de manu ejus Deus qui tanto discrimini, quod toti fere Reipublicæ Christianæ minatus excidium, materiam subministrat. Dat.* Taurini, II. *kal.* Augusti, *Tertiæ Indictionis.*

1246. Anno Domini M. CC. XLVI. Dominus *Mathæus* Cellerarius de **Melros** in Abbatem eligitur in crastino sanctorum *Tiburcii & Valeriani*; & in die Ascensionis à Domino *Willielmo* Episcopo *Glasguensi* solemniter in Ecclesia de **Melros** benedicitur. Corpus Domini *Henrici* de *Balolf* à sancto *Jacobo* deportatur, & in capitulo de **Melros** honorifice tumulatur. Item Abbas *Mathæus* de sancto *Servano* deponitur, & *Gaufridus* Prior de **Neubotil** subrogatur. Item Canonizatio sancti *Edmundi* Archiepiscopi.

1247. Anno Domini M. CC. XLVII. Dominus *Thomas* de *Canna* in domo de **Melros** moritur & sepelitur. Item *Philippus* de *Peccokes*, & *Robertus* de *Curri*, & *Adam* de *Lomekestun* ibidem deportantur & sepeliuntur, cum *Ada* de *Baylolf*, qui juxta patrem suum tumulatur; & magister *Willielmus* de **Abirdene**. Cui successit magister *Petrus* de *Rameseya*. Mutatio monetæ.

1248. Anno Domini M. CC. XLVIII. Nobilissimus Rex *Francorum Ludovicus*, & multi alii tam nobiles quam ignobiles, natale solum pro Christo relinquentes, *Hierosolymam* profecti sunt; qui ad insulam *Cypri* venientes, ibidem hyemaverunt. In eodem itinere Dominus *Patricius* Comes de *Dunbar* migravit

a Deest *orbis* in MS.

gravit de hac luce: Cui ſucceſſit dominus *Patricius* filius ejus. Dominus *Johannes* de *Cranforde* apud Melros ſepelitur. Obiit dominus *Hugo* Abbas de Kelcou. Cui ſucceſſit *Robertus* de *Smalhame*, ejuſdem domus Monachus. Dominus *Nicholaus* Epiſcopus *Dunelmenſis* paſtoralem curam reliquit. Cui ſucceſſit dominus *Walterus* de *Kyrcham*, Decanus *Eboraci*. 1248. *Henric. 3.*

Anno Domini M. CC. XLIX. Obiit dominus *Gilbertus* Epiſcopus *Brehinenſis*; Cui ſucceſſit dominus *Robertus*, ſuus Archidiaconus. Rex *Francorum Lodovicus Cypricam* inſulam deſerens, ad illam famoſam *Damietam* devenit, quam viriliter debellans, interfectis hoſtibus cepit, & cum ſuo exercitu XI. kal. *Julii* introivit. Obiit dominus *Philippus* Abbas de Gedewrd; Cui ſucceſſit *Robertus* de *Gyſeburne*, ejuſdem domus Canonicus. 1249.

Eodem anno inclytus Rex *Scottorum Alexander*, dum ad ſedandas *Ergadiæ* partes proficiſcitur, gravi infirmitate corripitur, & ad inſulam de Cernerei deportatur, ubi perceptis Eccleſiaſticis ſacramentis, ejus felix anima ex hac luce eripitur, & cum ſanctis omnibus, ut credimus, in cœlis collocatur; Corpus vero ejus, ut ipſe adhuc vivus imperaverat, ad *Melroſenſem* Eccleſiam tranſportatur, & in ea more Regio terræ gremio commendatur. Anno igitur ætatis ſuæ LI. & Regni ſui XXXI. VIII. idus *Julii*, feria quinta, ex hac luce migravit; & Regnum ſuum *Alexandro* filio ſuo, puero fere octo annorum, dereliquit; qui patrio more III. idus *Julii* à magnatibus Rex conſtitutus, in paterno ſolio collocatur, & ut legitimus hæres ab omnibus honoratur. Obiit *Robertus* Abbas de Gedewrd, Cui ſucceſſit *Nicholaus* ejuſdem domus Canonicus. *Alexan 2 R. Scotorum obit.*

Anno Domini M. CC. L. Cum cuncta proſpera eveniſſent exercitui Chriſtianorum, ob ſuperbiam præcipue ut fertur *Francorum*, traditur militia Chriſtianorum paganis, qui victoria potiti feria ſexta in prima hebdomada Quadrageſimæ, non ſine maxima jactura ſuorum, miſerabili cæde Chriſtianos affecerunt; Ipſum etiam Regem *Franciæ* apprehendentes vivum adduxerunt, & aliquanto tempore apud ſe honeſtiſſime retinuerunt; ac poſtea redemtione data, & trevis inter ſe compoſitis, liberrime repatriare permiſerunt. Poſt autem diſceſſum Regis, pagani [a] *Damieram* intrantes, & templa cum ſimulacris ſuis ſubverſa cernentes, ultra modum irati, fractis trevis, omnes Chriſtianos quos invenire potuerunt, diverſo mortis genere peremerunt. His auditis, Rex *Acon* rediit, ibique à cruce ſignatis auxilium expectavit. 1250. *Francor. R. capt.*

Dominus *Robertus* de *Campo muſcarum* apud Melros ſepelitur. Ad regimen Epiſcopatus de Dunkelden poſt obitum Epiſcopi *Gaufridi*, eligitur magiſter *Ricardus* de *Inherketyn*, & conſecratur. Obiit *Fredericus*, qui fuit Imperator. Obiit *Adam* Abbas de Dundraynan, & *Briannus* ejuſdem domus Monachus ei ſucceſſit.

Anno Domini M. CC. LI. Obiit *Radulfus* Abbas de ſancto *Edwardo*, cui ſucceſſit *Johannes*, ejuſdem domus Monachus, & quondam Prior de May. Per idem tempus Dominus *Herbertus* Abbas de Kynlos, vir grandævus abbatizare recuſavit. Cui *Ricardus* ejuſdem domus Monachus ſucceſſit. 1251.

Eodem anno obviaverunt apud *Eboracum* H. Rex *Angliæ*, & A. Rex *Scotiæ*, cum magnatibus utrorumque regnorum, & in die natalis Domini ſuſcepit à Rege *Angliæ* Rex *Scotiæ* arma militaria; & in craſtino copulavit ſibi in matrimonium filiam prædicti Regis primogenitam, nomine *Margaretam*; unde factum eſt ut *Alanus* oſtiarius, & quidam alii ibidem accuſarentur apud Regem *Scotiæ* de ejus proditione; Quapropter multi officia ſua coacti ſunt relinquere, alii ſibi timentes fuga lapſi turpiter repatriaverunt. Sed Rex *Scotiæ* cuncta moderate, & cum conſilio Regis *Angliæ* honeſtiſſime faciens, repatriavit cum ſua conjuge. Et hæc cauſa accuſationis. Aſſerebat Rex *Angliæ* ſibi intimatum fuiſſe Dominum *Alanum* oſtiarium *Scotiæ*, & etiam tunc juſtitiarium, cum complicibus ſuis nuncios cum mu- *Reges Angl. & Scot. Eboraci.* *Alanus Oſtiarius.*

a Sic MS. ſed Damietam.

 neribus

1251. neribus ad dominum papam direxisse, quatenus filias suas, quas ex sorore
Innoc. 4. P. Regis genuerat, taliter legitimaret, ut si quid sinistrum Regi *Scotiæ* eveniret, illæ tanquam hæredes legitime ei in regno succederent; Quod si impetrasset, nulli dubium quin proditor Regis & Reginæ fieret.

1252. Anno Domini M. CC. LII. *Johannes* Abbas de sancto *Edwardo* suo cessit officio, & dominus *Adam* portarius de Melros ei successit. Eodem anno ex hac luce migraverunt *Gaufridus* Abbas de sancto *Servano*, & *Robertus* Abbas de Dere; & factus est Abbas de Dere *Henricus* Prior de Kynlos; & de sancto *Servano, Michael* ejusdem domus portarius.

1253. Anno Domini M. CC. LIII. Obiit *Willielmus* filius Comitis; & *David* Episcopus sancti *Andreæ* ex hac luce transivit: Post cujus transitum facta est dissensio in electione; unde facta appellatione, Prior sancti *Andreæ* ex una parte legatos suos cum Canonicis, & Rex ex altera parte suos nuncios cum magistro *Abel*, ad curiam *Romanam* transmiserunt. Sed magister *Abel*, ut fertur, magis diligens suam promotionem, quam Regis aut Regni honorem, à summo Pontifice in Episcopum se ipsum consecrari fecit; & sic à curia discessit. Obiit Dominus *Gillebertus* Episcopus *Candidæ Casæ*; post quem electus est dominus *Henricus* Abbas de *Sancta Cruce*; & de *Sancta Cruce* factus est Abbas dominus *Radulfus* ejusdem domus Canonicus.

Eodem anno H. Rex *Angliæ* transfretavit, ut sedaret terras suas transma-
Alanus Ostiarius. rinas; quem secutus est *Alanus* ostiarius *Scotiæ*, & hostes Regis *Angliæ* fortiter debellavit & devicit; unde Regis amicitiam non solum recuperavit, sed & accusatores suos apud eundem Regem cum complicibus suis in multis accusavit; unde magna dissensio inter magnates Regni *Scotiæ* crevit, ut in subsequentibus apparebit. Obiit *Robertus Grostet* Episcopus *Lincolniæ*.

1254. Anno Domini M. CC. LIV. Magister *Abel*, Regis consilio inprimis contradicente; sed postea annuente, *Scotiam* ingreditur, & in Episcopatu suo honorifice suscipitur; qui eodem anno ex hac luce eripitur. Post quem magister *Gamelinus* Regis Cancellarius à Priore & Conventu sancti *Andreæ* eligitur, & à Rege & consiliariis ejus in Episcopatu confirmatur. Rex *Franciæ* à *Hierosolymis* repatriavit. Et *Edwardus* Regis *Angliæ* primogenitus filiam Re-
Alexan. 4. P. gis *Castellæ* sibi in matrimonium assumsit, & ab eo miles factus est. Obiit *Innocentius* papa, successit *Alexander*.

1255. Anno Domini M. CC. LV. Convenerunt apud Edenburc ad dominum Re-
Alanus Ostiarius. gem omnes natu majores *Scotiæ* ex una parte, sed & *Alanus* ostiarius & fautores ejus ex altera parte, qui multiplicati erant valide quasi ad habendam locutionem de pacis reformatione, re autem vera de domini sui Regis captione. Nam cum ibidem statuissent ut apud Strivelinc infra paucos dies deberent iterum convenire, & ibidem proculdubio pacem reformare, abiissentque consiliarii Regis cum ceteris magnatibus, ut ea quæ necessaria forent ad tantum diem, præpararent: subito Comes *Patricius* & ceteri qui ex altera parte erant, armati castellum *Puellarum* intrantes, & quotquot ex
R. Scotorum captus. Regis familia erant ejicientes, ipsum dominum suum Regem ceperunt, & ex suis armatis castellum munierunt, mandantes ceteris suis sociis, ut eis in auxilium ad deducendum Regem quo vellent præpararent, quod promtissime fecerunt. Advenerat enim eis in auxilium de *Anglia* Comes *Clandiocestriæ* dictus [a] *V.* de *Clara*, per cujus consilium prædictam proditionem perpetraverant cum armata manu; sed & Rex *Angliæ* eum sequebatur cum sua conjuge. Cumque Consiliarii & tutores Regis audissent Regem captum, vehementi dolore affecti, & de tanta proditione admirati, statuerunt exercitum adunare & ei succursum præbere; quod adversarios eorum minime latuit. Et ideo Regem cum manu valida usque ad Rokesburch deduxerunt, & castellum introeuntes, ex suis statuerunt qui ad voluntatem eorum illuc custodirent. Ipsi vero assumto Rege & Regina secum obviaverunt Regi *Angliæ* apud Werche, & locutione aliquantulum amicabiliter prægustata,

a f. R.

ſtata, Rex quidem *Scotiæ* eadem repatriavit die, ſed Regina ejus ibidem 1255.
remanſit cum matre ſua. Nam Rex *Angliæ* à Rege *Scotiæ* & ejus conſilia- *Alex. 4 P.*
riis invitatus Rokeburch in die aſſumtionis beatæ *Mariæ* intravit, cui occurrens Rex *Scotiæ* eum cum ingenti gaudio ſuſcepit, & cum magna proceſſione in Eccleſia de Kalchon introduxit; ubi habita locutione commendavit Regem & Regionem Comiti de Dunbar & ejus complicibus, & ſic poſt refectionem regalem repatriavit, moleſte ferens quod Epiſcopus *Glaſguenſis*, & electus ſancti *Andreæ*, ſed & *V. Cumin* dictus Comes de Maneteth, cum ceteris magnatibus terræ, noluerunt apponere ſigilla ſua ad quoddam nefandiſſimum ſcriptum quod prædicti conſpiratores fecerant & ſigillis ſuis munierant, in quo multa quæ ad dedecus Regis & Regni provenire poterant, continebantur.

Eodem anno in die ſancti *Stephani*, quæ tunc Dominica habebatur, magiſter *Gamelinus* in Epiſcopum ſancti *Andreæ* in ſede ſua ab *Willielmo* Epiſcopo *Glaſguenſi* conſecratur, licet conſiliarii Regis miſſis nunciis prohiberent. Conſecratus eſt etiam dominus *Henricus* electus *Candidæ caſæ* à *Waltero Eboraci* Archiepiſcopo; qui *Walterus* eodem anno obiit; & magiſter *Sewal*, ejus Decanus, ei ſucceſſit. Obiit *Johannes* Abbas de *Holme*, cui ſucceſſit *Henricus* ejus Monachus.

Anno Domini M. CC. LVI. Dominus *Walleranus* de *Normanvil* apud Melros ſepelitur. *Ricardus* frater Regi *Angliæ* ad imperium *Alemanniæ* eligitur; & *Sewale* conſecratur. 1256. *Ricardus Rex Roman.*

Eodem anno Epiſcopus *Gamelinus* à Conſiliariis Regis exlegatur, tum quia nefandis eorum conſiliis adquieſcere noluit, tum quia dare quandam ſummam pecuniæ quaſi pro emtione ſui Epiſcopatus contemſit; & quia *Scotia* eum à ſe abjecit, & *Anglia* ei per ſe tranſitum denegavit, duce *Neptuno Gallias* petiit, ac ſic audacter contra adverſarios ſuos curiam *Romanam* adiit. Poſt cujus abſceſſum, Regis conſiliarii bona ſui Epiſcopatus diripuerunt, & pro libitu ſuo dilapidaverunt.

Obiit *Petrus* Epiſcopus de Aberden, cui ſucceſſit *Ricardus* de *Pottun*. Obiit *Rogerus* Abbas de Neubotbel, dum redit de capitulo, & apud *Vallem Dei* ſepelitur; In cujus loco *Willielmus* ejus Prior ſubrogatur.

Anno Domini M. CC. LVII. Coronatio Regis *Alemanniæ*. Rex *Angliæ Walenſes* debellavit, à quibus devictus ad propria remeavit. Hoc anno venerunt legati miſſi à tutoribus Regis *Scotiæ* ad dominum papam, accuſantes ex parte Regis Epiſcopum ſancti *Andreæ*; Qui cauſis ex utraque parte auditis & probatis, proprio ore pronunciavit ipſum Epiſcopum ab omnibus criminibus ſibi injuſte illatis eſſe immunem, & Epiſcopatu digniſſimum; accuſatores ejus & dilapidatores ſive invaſores Epiſcopatus excommunicavit, mandans *Clementi* Epiſcopo de Dunblain, & M. de Melros & N. de Gedeworth Abbatibus, quatenus ſententiam à ſe prolatam, per Regnum *Scotiæ* pulſatis campanis & cæreis accenſis in commune prius, ac deinde ſi contumaces exiſterent, nominatim in conſiliarios Regis divulgarent: quod ipſi apud Strivelin denunciaverunt; & poſt multas admonitiones, etiam in eis reſipiſcere nolentibus in Eccleſia conventuali de Kambuskinele nominatim intulerunt. Cernentes igitur omnes majores natu *Scotiæ*, quorum caput erat *Walterus Cumin* dictus Comes de Maneteth, inter manus excommunicatorum dominum ſuum Regem converſantem, & timentes ne tota terra interdicto ſubjaceret, ſurrexerunt & de eorum manibus apud Kinros eum eripientes, ſuo Regno reſtituerunt. Hoc audiens totius mali architectus *Alanus Oſtiarius*, & timens pro proditione qua Dominum ſuum Regem ceperat, ad Regem *Angliæ* fugit; ceteri vero complices ejus huc illucque ſunt diſperſi. *Alanus Oſtiarius.*

Anno Domini M CC. LVIII. A. Rex *Scotiæ* venit Rokeburch cum exercitu ſuo, ut rebelles & excommunicatos proditores ſuos ſibi ſubjugaret. 1258.
Qui inducias petentes, & ſe ei & ejus legibus parere doloſe promittentes,

 diem

1248. *Henric.* 3. diem apud Forfar ſtatuerunt, ut ibi quicquid deliquerant emendarent. Quibus acceptis, iter ad Regem *Angliæ* arripuerunt, poſtulantes ut contra eorum adverſarios ejus conſilio tuerentur & auxilio. Interea *Scoti* & *Galwithienſes* qui in exercitu fuerunt, & in quadrageſima, & etiam in ipſa die Paraſceue carnes comederunt, infœliciter ad propria revertentes, patriam in multis ſpoliaverunt.

Per idem tempus G. Epiſcopus ſancti *Andreæ* à Rege ab exilio revocatus, ſuo Epiſcopatui reſtauratur. Obiit *Clemens* Epiſcopus *Dunbleinenſis*, poſt quem electus eſt magiſter *Robertus* dictus *de Præbenda*, ejuſdem Eccleſiæ Decanus. Item obiit *Sewal Eboracenſis* Archiepiſcopus, cui ſucceſſit *Godefridus* ejuſdem Eccleſiæ Decanus.

Circa vero nativitatem beatæ *Mariæ* iterum venit Rex *Scotiæ* cum ſuo exercitu contra prædictos proditores, quos audierat cum manu armata & quibuſdam magnatibus à Rege *Angliæ* adveniſſe. Cum igitur Rex *Scotiæ* exercitum ſuum expectaret apud Melros, venerunt ad eum ex parte Regis *Angliæ* Comes *Herfordiæ* & Comes *Albamare* & *Johannes* de *Balolf*, quaſi ut populum ſedarent, & pacem inter prædictos proditores & eorum adverſarios reformarent; ſed revera, ut fama aſſerebat, ut Regem iterum caperent, & ſecum ad Regem *Angliæ* deportarent: quod Regem *Scotiæ* minime latuit, & ideo eis diem apud Gedeword in craſtino ſtatuit, in cujus foreſta magna pars ſui exercitus jam erat adunata. Audierat ſiquidem quod prædicti nuncii dimiſerant *Johannem Maunſel* cum armata manu & prædictis proditoribus in caſtello de Noram. Convenientibus igitur in craſtino apud Gedewrd, mutuum habuerunt fere per tres hebdomadas colloquium; In quibus diebus *Robertus* Abbas *Calceuienſis* ex hac luce eripitur, & *Patricius* ejuſdem domus Monachus ei ſubrogatur. Sed & *Scoti* & *Galwithienſes* fere totam patriam illam depopulati ſunt. Poſt vero expletionem trium hebdomadarum, cernentes prædicti nuncii exercitum *Scotiæ* jam adunatum, & ſuper ſe irruere, ſi moram facerent, præparatum; ſe etiam nec vires ad reſiſtendum habere; pacem inter prædictos & eorum adverſarios pepigerunt; & ſic pace reformata, unuſquiſque reverſus eſt ad propria.

In die autem ſancti *Michaelis* dominus *Willielmus* Abbas de *Cypro* humili devotione curam regiminis in capitulo de Melros depoſuit; Ad quam *Willielmus* ejus cellerarius regendam acceſſit. Obiit dominus *Walterus Cumin* Comes de Maneteth. Item venerabilis pater noſter *Willielmus* Epiſcopus *Glaſguenſis* migravit ex hoc ſeculo in vigilia ſancti *Martini*, & in die ſancti *Bricii* apud Melros juxta magnum altare ſepelitur. Poſt quem electus eſt magiſter *Nicholaus* Diaconus de Tevidale, & a Rege confirmatus; qui poſt purificationem curiam *Romanam* adiit, ut à ſummo pontifice munus conſecrationis poſſet percipere.

1259. Anno Domini M. CC. LIX. Magiſter *Nicholaus Glaſguenſis* electus à Curia *Romana* ſine munere conſecrationis repatriavit; tum quia quandam ſummam pecuniæ quam poſtulabant Papa & Cardinales, noluit porrigere, ne in ovile ovium videretur non introiiſſe per oſtium; tum quia hi cum eo quaſi ad auxilium venerant, verſa vice contra eum totis viribus ſtabant, Quorum caput extitit R. electus *Dunblaynenſis*, qui cæcatus elatione, æſtimabat, illo quaſſato, facile ſe ad Epiſcopatum *Glaſguenſem* poſſe conſcendere; quod minime evenit, nam magiſter *Johannes* de *Chyum* conſecratur, & ad Eccleſiam *Glaſguenſem* regendam à latere domini Papæ dirigitur. *Willielmus* Abbas de Neubotil paſtoralem curam reliquit. Ad quam regendam dominus *Adam* Cellerarius de Melros in die ſancti *Vincentii* acceſſit.

1260. Anno Domini M. CC. LX. Magiſter *Johannes* Epiſcopus *Glaſguenſis*, petita à Rege *Scotiæ* licentia & accepta, ejus terram ingreditur, & ſic ei præſentatur, à quo benigne ſuſceptus, ad ſedem ſuam tranſmittitur, ibique ſolemniter inthronizatur. Item Abbas A. de Balmurinath regimen quod

pro

pro infirmitate diutius tenere non potuit, successori suo, scilicet *Adæ* ejusdem domi Monacho dereliquit. Abbas etiam *Patricius Kalconiæ* seipsum demisit, & *Henricus* de Lambeden ei successit. Obiit *Walterus Dunelmensis* Episcopus; cui successit *Robertus*, ejusdem domus Monachus. Nata est etiam in *Anglia* primogenita Regis *Scotiæ*, nomine *Margareta*. *Michael* Abbas de sancto *Servano* cessit, & *Johannes* ejus Monachus successit. 1260. *Henric. 3. R.*

Anno Domini M. CC. LXI. Obiit papa *Alexander*, cui successit *Urbanus*. Item dominus *Matheus* Abbas de Melros XVI. sigillum suum vigilia sancti *Jacobi* in Capitulo Priori suo, ob infirmitatem corporis, ad custodiendum commendavit, & sic pastorali curæ valefecit. Post cujus cessionem die sancti *Petri ad vincula*, dominus *Adam* Abbas de Neubotil eligitur unanimiter à conventu, & installatur; & regimini de Neubotil præficitur *Wido* ejusdem domus portarius. 1261. *Urbanu 4. Papa.*

Anno Domini M. CC. LXII. H. Abbas de Dere à regimine sui gregis absolvitur. Hoc etiam anno obiit dominus T. filius *Raynulfi*, & *Juliana* ejus sponsa, quorum corpora ad *Melrosense* cœnobium sunt delata, atque in die *Cœna* honorifice tumulata. Eodem anno obiit *Alanus* Episcopus *Ergadiæ*. 1262.

Quoniam, ut dicit *Papias* distinctione tertia *Elementarii*, *Chronica* dicuntur enarrationes temporum præteritorum, vel *Chronica*, secundum quendam alium, possunt dici testes temporis, dilucidationes veritatis, memoriæ recordationis, nuncia vetustatis; ideo postquam injuncta fuit mihi cura Chronicorum faciendorum, placuit revocare ad memoriam nonnulla, cum adjectione enarrationum temporum succedentium, partim ab eisdem narratarum, partim à meipso narrandarum, quæ de præteritis temporibus sunt omissa à chronographis, qui curam chronicorum ante me gesserunt. Indignum enim est ut prætereantur non scripta ea miracula quæ Deus fecit pro viris orthodoxis veræ sanctitatis multiplici merito, in congregatione *Melrosensium* Monachorum insignitis. Et idcirco inprimis cujusdam gloriosi Monachi ejusdem cœnobii memoriam & nomen hic retexo. *Præfatio Scriptoris, qui Chronica sequentia pertexuit.*

Fuit in diebus venerabilis Abbatis de Melros *Adam* de *Harcarres*, quidam alius *Adam* quem nominavi *Monachum gloriosum*, de provincia *Eboracensi* oriundus. Hic cum quadam die esset in pomærio præfati cœnobii, non sine alicujus utilitatis causa, mox ut audivit primum signum vespertinæ synaxeos pulsatum, properans ad Ecclesiam, vidit eminus posticium portæ, per quod jam paulo ante transierat patefactum, cum rediret ante se sera firmiter obseratum; claudebatur similiter & porta grandis illius posticii sera fortissima; unde quid tunc ageret, omnino ignoravit. Dum itaque staret ante portam in angustia cordis sui, ecce subito Divinitus posticium per se apertum est ei, per quod ad votum exivit. Ex qua re pensandum est, quod se facili intravit in Regnum cœlorum, qui de tam facili meruit habere posticium fortiter clausum à Deo sic sibi reseratum. O beata cœlorum Domina, puto illud ostiolum per te fuisse illi patefactum ex ima conjectura. Nam dum quadam die staret ante te, coram altari sancti *Stephani* protomartyris, videre te meruit, non immediate super terram, non parieti, non alicui alteri materiæ corruptibili innixam, sed ut vir Dei retulit, vidit te in spatioso aere Ecclesiæ, nunc mobiliter, nunc immobiliter, prout volebas, stantem ante se devotissimus tuus amator, pulcherrimo sed tenuissimo candidissimoq; indumento inconsutili circumamictam. Hic dum putaret se à nemine posse videri, nunc faciebat genuflexiones, nunc insinuosas manuum tripudiationes, cum valde mira hilaritate tripudians coram dilecta. Quæ gesta dum perpenderet, quidam Monachus retro virum Dei non multum prope stans, clam recessit à loco stationis suæ, ne forte ingrueret contra illum, si tunc forte motus gaudentis increpasset putative fatuos & inordinatos, ira sancti viri; Qui postmodum veniens ad tripudiatorem genitri- *Adam Monachus gloriosus.*

cis

1259. Henric. 3. cis Dei, quæſivit ab eo quid gaudii haberet, quando tali die & tali hora tripudiabat coram illo in quid altari. Ad quem vir Dei, *Obſecro te per virtutem Dei, & miſericordiam ſuæ matris, ut nemini dicas in vita mea viſionem quam vidi, & dicam eam tibi.* Quam cum aperuiſſet illi, pollicitus eſt ei Monachus nunquam ſe revelaturum cuiquam viſionem ejus illo ſuperſtite. Sed quærente Monacho quare mater Dei non potuiſſet videri à ſe, cum tam prope illos ſtaret; Reſpondit ei alter, *Non oſtendit ſe Dei genitrix niſi familiaribus ſuis à longo tempore devote ſibi famulantibus cum obſequiis quæ ſunt de genere bonorum operum.*

De beato viro iſto libet referre unum adhuc miraculum quod Deus operatus eſt pro eo longe poſt obitum ſuum. Erat enim in dicto Monaſterio *Melroſenſium*, quidam Monachus grandævus, *Willielmus* de *Duns* nomine, tantæ cæcitatis mira ſtrictitudine percuſſus, ut ſi vel ipſe vel alius manum ſuam admoveret ad aperiendum palpebras oculorum ejus, nequaquam operiri potuiſſent. Hic nimirum multis diebus dolens pro privatione viſus luminum ſuorum, demum rogavit cuſtodem ſibi deputatum, ut duceretur ab eo ad tumulum ſancti viri, cujus modi feci mentionem, cujuſque familiaritatem promeruerat Monachus cæcus factus ante migrationem ejus ex hac vita ad Chriſtum. Cum veniſſet ergo ad ſepulcrum ipſius, procidens ſuper genua oravit, dicens, *Domine* Adam *ſicut veraciter credo quod Deum ex toto cordi dilexiſti in vita tua, & cum illo es in æterna vita, poſtquam vocatus fuiſti a nobis ad ipſum; ſic quæſo ut velis effundere preces pro me ad illum, ut per te recipere merear lumen oculorum meorum, quod peccatis meis exigentibus amiſi. Memento, care amice, quomodo dilexerim te in vita tua, & honoraverim prout potui quando voluiſti.* Erat enim ſacriſta Monaſterii cæcus iſte miniſtrans ei multoties quæ petebantur ab eo neceſſaria. His & his ſimilibus verbis ab illo peroratis, ecce lux miræ claritatis primo in unum temporum ſuorum intravit, quæ tranſiens per medium clauſæ ſituoſitatis oculorum ejus, exivit per aliud tempus capitis ejus, ut ipſe mihi retulit. Quo ſubito facto, ſurrexit optime videns, rediitque de ſepulcro ſancti viri ſine regente greſſus ſuos, qui illuc ierat cum regente illos.

Willielmus de Duns.

Viſo præcedenti miraculo de ſancto *Ada Eboracenſi*, placuit mihi narrare aliquid miraculo correſpondens, de quodam alio *Adam* Monacho noſtro de Levenax oriundo, qui tantæ ſanctitatis perhibetur, quod per viginti annos quibus commorabatur apud veterem Melros, nunquam viſus vel ſcitus fuit ire in lectum, ſed nec de lecto exire; Cujus rei evidens teſtimonium erat, quod ſtramen ſuppoſitum pannis putativæ dormitionis ejus, per tantum temporis ſpatium ſemper quaſi in eodem ſtatu cernebatur permanere. Sed dum noluit Deus quod vir valde bonus malum hypocriſis incurreret, dehiſcebat in pulverem interdum, ſed raro, præ vetuſtate ſtramen ejuſdem lecti, ſuper quod aliud ſtramen novitatis fecit vir Deo plenus jaci, acſi ipſe vellet contra morem in lecto jacere dormiendo. Dormivit tamen; ſed quantum dormiebat, hoc faciebat coram altari beatæ virginis Dei genitricis ſedens vel proſtratus, ubi etiam ſolebat noctibus hyemalibus magnam partem noctis expendere in citharizando cum cantilenis quæ vocantur *moletæ*, ad honorem ſanctæ virginis matris editæ; de die vero ſedebat fere ſemper juxta oſtium Eccleſiæ, Pſalterium pro more dietim percurrens, ſporta juxta manum ejus poſita continue, in qua panis erat tantæ abundantiæ, ut nullus pauper de ſub manu ejus recederet querulus, quia nec vacuus quin ſecum aliquid aſportaret; unde penu omnium pauperum ad ſe confluentium, ut ipſi dicebant, bono omine abundabat ex gratia panis quem promerebantur recipere de manu illius. Ad hunc etiam veniebant divites, etiam Rex terræ *Alexander* in Eccleſia de Melros ſepultus, & multi alii ob venerationem ſanctitatis ejus, poſtulantes intenſe ut de bonis eorum acciperet quantum ei placeret, quod ipſe raro concedebat fieri; accepit tamen de vaccis illorum quandoque nonnullas, ut miniſtrarent

Adam de Levenox.

ſtrarent

ſtrarent lac egenis ad ſe venientibus. Ipſe quoque habebat duas vaccas monaſterii, præbentes ſibi & ſocio ſuo lac ad ſufficientiam. Ratio autem cauſalis quare optimates terræ veniebant ad eum, erat, ut confiterentur illi peccata ſua, & benedicerentur ab illo, cujus benedictionem ſanctam multum credebant ſibi profuturam.

Anno Domini M. CC. LX. *Henricus* de *Lamden* camerarius Monaſterii *Calcovienſis*, rediit de curia *Romana*, portans ſecum literas papales in quibus continebatur, quod viſo mandato papali immediate cederet bajulo mandati dicto *Henrico* dominus *Patricius* Abbas, qui tunc præfuit eidem Monaſterio, quod ſtatim obedienter fecit. Nam eodem die quo intravit dictus *Henricus* domum *Calkoniæ*, ſine aliqua ulteriori dilatione poſuit inſignia pontificalia quibus redimitus erat, ſuper magnum altare illius cœnobii quibus ſe induit mox *Henricus* antedictus, ex gratia muneris ſummi pontificis. Viderit ipſe quomodo intravit ad curam illam paſtoralem; nam poſtea, neſcimus an ex ultione Dei, an ex bona ejus voluntate, repentina morte præventus eſt in menſa ſua, quando primum ferculum ſumere cœpit: qui ſtatim poſt ſecundam refectionem conventus, traditur ſepulturæ eodem die, forte quia noluerunt circa corpus ejus vigilare. 1260. *Alex.* 4. *P.* *Mandatum vere Papale.*

Anno Domini M. CC. LXI. venerabilis pater noſter Dominus *Mathæus* Abbas de Melros abſens deponitur in capitulo *Rievallis*, ſine conſilio & ſine ſcitu omnis animæ viventis de *Scotia*: cujus talem depoſitionem multi planxerunt tam Monachi quam converſi Monaſterii *Melroſenſis*, quia nihil culpæ inventum fuit in eo, pro qua debuit taliter deponi, ut ipſi æſtimaverunt; placuit tamen patri Abbati, ut ſic fieret de eo, propter quaſdam objectiones quas habebat contra ipſum, ut ſibi videbatur rationabiles. Poſt cujus depoſitionis [a] denominationem, in capitulo illius diei quo depoſitus erat, abſoluti ſunt ab ipſo patre Abbate ab obedientiis & profeſſionibus ſibi factis omnes *Melroſenſes*. Sed heu! nam per hunc bonum *Mathæum*, virum reverendum atque largifluum, & nonnullas poſſeſſiones & plures pitantias ex adeptione ejus obtinet domus de Melros; Per ipſum habemus panes pitantiales diebus Veneris in quadrageſima, quando jejunamus in pane & aqua. Ipſe autem fecit magnas domos noſtras de *Berwico*; Inſuper & multas vaccarias, bovarias, & cameram magnam Abbatis, quæ eſt ſuper ripam aquæ, cum adjectione aliorum ædificiorum non paucorum conſtruxit. 1261. *Abbas Melroſ. à Rievallenſi depoſitus.*

Anno Domini M. CC. LXII. *Haco* Rex *Norwagiæ* cum copioſa navium multitudine venit per mare occidentale ad debellandum regem *Scotiæ*. Sed revera, ut ipſe *Haco* affirmabat, non eum repulit vis humana, ſed virtus Divina, quæ naves ejus confregit & in exercitum ſuum mortalitatem immiſit; inſuper & eos qui tertia die poſt ſolemnitatem *Michaelis* ad præliandum convenerant, per pediſſequos patriæ debellavit atque proſtravit. Quapropter coacti ſunt cum vulneratis & mortuis ſuis naves ſuas repetere, & ſic turpius quam venerant repatriare. 1262. *Haco R. Norweg.*

Hoc anno in die ſanctæ *Agnetis* apud Gedeworth peperit Regina *Scotiæ* filium, quem à *Gamelino* Epiſcopo ſancti *Andreæ* baptizatum, juxta patris imperium vocaverunt *Alexandrum*; contigit ut eodem die quo nunciatum eſt Regi *Scotiæ* filium à Deo ſibi eſſe datum, nunciaretur ei & Regem *Norwagiæ* defunctum; Quapropter duplici gaudio exhilaratus, gratias reddidit Deo, qui humiles exaltat & ſuperbos humiliat.

[a] f. Denunciationem.

1262. Urban. 4. P.

Abbates de Melros.

1	*Ricardus*	A.	D.	1136.
2	*Walthevus.*	A.	D.	1148.
3	*Willielmus*	A.	D.	1159.
4	*Jocelinus*	A.	D.	1170.
5	*Laurentius*	A.	D.	1175.
6	*Ernaldus*	A.	D.	1179.
7	*Reinerius*	A.	D.	1189.
8	*Radulfus*	A.	D.	1194.
9	*Willielmus*	A.	D.	1202.
10	*Patricius*	A.	D.	1206.
11	*Adam*	A.	D.	1207.
12	*Hugo* de *Clippestun*	A.	D.	1214.
13	*Willielmus*	A.	D.	1215.
14	*Radulfus*	A.	D.	1216.
15	*Adam* de *Harkarres*	A.	D.	1219.
16	*Mathæus*	A.	D.	1246.
17	*Adam* de *Macston*	A.	D.	1267.
18	*Johann.* de *Hederham*	A.	D.	1267.
19	*Robertus* de *Keldelech*	A.	D.	1268.
	Patricius de *Sellekirke*			

Episcopi assumti de domo de Melros.

Simon Monachus de *Toney* ad Episcopatum *Moraviæ.*
Jocelinus Abbas ad *Glaswensem.*
Reinaldus Monachus ad *Rosensem.*
Radulfus Abbas ad *Dunensem.*
Adam Abbas ad *Cathenenensem.*
Gilbertus Monachus ad *Galwethensem.*

1263. Anno Domini M. CC. LXIII. *Helionora* Regina *Angliæ*, quæ credebatur esse radix, fomes & seminatrix totius discordiæ, quæ seminabatur inter virum suum dominum *Henricum* Regem *Angliæ*, & inter Barones Regni ejus, præ timore eorundem exivit de *Anglia*; quam post paucos dies secutus est *Johannes Maunsel* præcipuus consiliarius dicti Regis ob timorem Baronum. Qui cum venissent trans mare *Franciæ*, dicta *Helionora* collegit adeo innumeram multitudinem hominum ex diversis nationibus, ut superficiem terræ viderentur cooperire, ad expugnandum *Angliam*, & ad delendum omnes habitatores ejus de superficie terræ. Qui venientes ad maritima *Franciæ*, *Normanniæ*, & *Flandriæ*, tamdiu morati sunt ibi, donec equos suos, sellas, pannos, & alias quasque res quas secum tulerant, penitus fere omnes vendidissent præ inopia, nutu Divino omni die noctuque contra eos flante pervalido vento aquilonis vehementissime, & sine interpolatione per duos circiter menses vel amplius, ne aliquo modo possent per mare transire in *Angliam*. Qui videntes Divinam potentiam omnino sibi renitentem, reversi sunt unusquisque ad propria, post expletionem duorum mensium, exceptis plurimis qui mortui sunt in via. Eodem anno Barones *Angliæ* per totum annum præparaverunt se ad guerram mortalem, diripientes per fas & nefas quicquid potuerunt; In hoc assimilati piscibus, qui rapiunt quicquid possunt, ut *Aristoteles* dicit in libro IV. de *animalibus*.

Regina exercitum frustra cogit.

1264. Anno Domini M. CC. LXIV. In bello de Lewys Barones *Angliæ* cum exercitu *Londoniensium* & succursu *Gilberti* Comitis *Gloverniæ*, triumphaverunt

Rex Henr. captus a Baronibus.

runt de Rege suo *Henrico*, & *Edwardo* filio ejus primogenito, cito post pascha. Postera autem die belli utrumque, Regem scilicet & natum, Barones custodiæ *Simonis* de *Monte forti* contradiderunt. In eodem bello duo nobiles de *Scotia*, *Robertus* de *Brus* & *Johannes Cumin*, capti sunt & carcerali custodiæ mancipati in castello de *Dora*. Dissensio autem propter quam orta est contentio inter Regem & Barones suos, initium habuit & finem à retentione alienigenarum quos ipse Rex & Regina sua *Helionora*, mater *Edwardi*, longo tempore manutenuerant & foverant, contra commodum Regni sui, quo ad consilia eorum credenda, & contra voluntatem indigenarum quo ad consilia ipsorum abjicienda, & quasi fere omnino postponenda. Unde propter eliminationem talium extraneorum, eo quod nimis valde invaluerant contra indigenas terræ, usque ad exhæredationes perplurimas, ut funditus è Regno pellerentur *Anglorum*, commissum est prælium supradictum. Post cujus habitum, ut dictum est, à Baronibus triumphum, omnes mox exulant alienigenæ, præter *Simonem* de *Monte forti*, & paucissimos ex alienigenis qui cum illo erant. Hi omnes etiam cum jurejurando in sanctis Evangeliis fideliter de fide Baronum extiterunt. Erat autem *Simon* Comes *Leycestriæ*, & [a] gener prænominati Regis. Fuit enim vir optimus, & in rebus bellicis strenue gerendis atque providendis mire providus & circumspectus, bellicosus valde & ipse miles. Propter quod elegerunt eum Barones ut præesset bello illorum atque consiliis. Erat autem oriundus de genere *Francigenarum* procerum potissimorum totius *Franciæ*; A quibus ipse non degenerans, similis factus est eis; homo Divina præditus sapientia, & cautelis optimis abundans; Quarum unam placuit hic interserere. Cum enim educturus esset *Simon* exercitum *Londoniensium* contra Regem ad bellum memoratum, paucis diebus ante exitum illorum, jussit extrui currum subdolum, quem foris fecit ferro per totum contegi, in quo duos inclytos Burgenses grandævos *Londonicæ* civitatis intrusit, quia adversabantur ei & universæ civitati, frequentissime persuadentes illis ne cum *Simone* contra Regem exirent. Quod cum compertum fuisset *Simoni*, nimirum propter talem illorum iniquam, fatuam & pertinacem persuasionem, intrusit eos ut dictum est. Egrediente ergo ab urbe exercitu memorato, *Simon* eduxit una cum illis callidos illos persuasores in curru, ne forte redderent civitatem ad opus Regis, dum exercitus *Londoniarum* esset in expeditione contra Regem. Habebat autem currus [b] intrusorum quendam angustum egressum per quem solebant præfati senes non sine arcta custodia egredi & ingredi, pro necessariis naturæ explendis. Verum pridie quam bellum committeretur inter Regem & Barones, advesperascente eodem die, ingressum per quem ad prænominatos Burgenses quæ ad opus victualium erant necessaria solebant afferri, adeo robuste *Simon* claudi præceperat, ut omnis exeundi de cetero penitus libertas eis adimeretur. In gyro ergo illius currus vexillula sua quæ pensilia nominantur, *Simon* fecit appendi, ut per ea deluderetur Rex & exercitus ejus dum putarent *Simonem* esse in curru, in quo non erat *Simon*. Erat autem *Simon* tunc delitescens in locis nemorosis, montibus & rupibus præarduis undique circumobsessis, distantibus ab oppido *Lawensi*, indirecte versus australem occidentem *Angliæ* sito, cum Comite *Gloverniæ* & aliis Comitibus paucis, cum quibus erant barones fere totius *Angliæ*, & inclyti milites quamplurimi, cum equestribus multis & pedestribus innumeris, inter quos erant multi balistarii & fundibularii, qui magnam confusionem in exercitum Regis, ex jactu lapidum more tonitrui in illos irruentium fundibulis, in illo die peregerunt. Inter proceres quoque præfatos erat præsul *Wyrgorniæ*. Hic postea in exilium actus est, pro eo quod rerum Episcopalium ordinem pervertens, præsulem exuit pacificum, & militem induit belligerum, dum gladium

1264. *Urban.* 4. P.

Simon de Monte forti.

Ejus Stratagema.

a Sic & infra. Rex Simonis gener dicitur: Simon vero Regis sororem duxerat. *b* f. introrsum.

1264. pro baculo pontificali geſtaret in latere, & galeam pro mitra in capite.
Henric. 3. *R.* Exeunte ergo Rege ad prælium contra barones, robuſtiores qui in exercitu ejus erant, videntes vexillula quæ prædixi undique circa currum pendentia, præpropere feſtinant ad currum. Jam enim condixerant *Londonienſes* exercitui Regis, quod *Simon* quem elegerant ſibi ducem ad bellum, erat in Curru, qui, inquiunt, poſt nos propoſuit remanſiſſe ne exiret nobiſcum ad bellandum pro nobis, ſicut promiſerat nobis; quem cum proinde ingenti ſuſpicione haberemus, dum ſimularet ſe infirmum, & impotentem ad aſcendendum equum, pertimeſcentes ne proderet nos Regi [a] generi ſuo, veniens ſuper nos cum exercitu poſt tergum, hunc currum inexpugnabilem forte propter fraudem ejus fecimus ad opus ejus fabricari, ut ſi nos debeamus perire in bello, ſimul & ipſe debeat perire nobiſcum; ſuppoſito prius igne copioſo currui in quo manet, ut ſuccendatur ex eo. Quibus verbis animoſiores effecti hi qui ex parte Regis erant, quos ſupra robuſtiores nominavi, properant ad vas in quo putant eſſe *Simonem*. Sed dum vas doloſitatis expugnant fortiſſime, dum nihil proficiunt in expugnando, tam armis quam animis deficiunt. Currus autem ille multum adjuvit *Londonienſes*. Nam dum circa ejus enervationem, ut frangeretur, vehementiſſimis niſibus plures de exercitu Regis laborarent, vita perplurimorum quos dixi *Londonienſes* qui prope & longe ſtabant à curru ſalvabatur. Nondum enim venerant Barones ad illos, & ideo in mora expectationis illorum, dum vas perfidum expugnatur, perplurimi ex *Londonienſibus* minime pugnaverunt. Unde ſuperveniente exercitu Baronum ad illos poſt exercitum Regis ad tergum, magna pars *Londonienſium* qui Regi erant in facie, præſertim qui prope currum fuerant, vires integras ſervaverunt. Unde nimirum poſtea per omnem modum robuſtius pugnaverunt contra feſſos de exexcitu Regis. Ad hoc autem partim extructum erat vas doloſum, ut cautela eſſet ſuperabundans circa ſalvationem civium *Londonicæ* civitatis, ut dum in ejus violentiſſima debellatione ſupra modum vexarentur, vires ut dictum eſt ex ſufficiente integritate ſervantes. Non ergo abſque amiſſione virium, heroum fortiſſimorum, non ſine plurimorum armorum ingenti detrimento, non abſque ſudore pernimio, & anxietatibus multis, dum præſtantiſſimis pugnatoribus ſuccedunt æque præſtantiſſimi expugnatores, hinc inde de exercitu Regis ad vas inexpugnabile impetu quaſi furioſo currentes propter *Simonem*, quem intus eſſe putabant, extrahendum, expenſa eſt magna pars illius diei pene uſque ad octavam horam. Igitur quaſi furioſi in ſemetipſis acti fortiſſimi Regis bellatores, validiſſimis clamoribus aerem repleverunt vociferantes, *Simon, Simon, veni foras*. Rebantur enim quod *Simon* habebat intrinſecus apud ſe ingenium quo poſſet ſibi egreſſum facere è curru. Unde creberrimis vociferationibus exclamaverunt *Exi, Exi, Simon diabole; egredere de curru, proditor peſſime*. Hæc & his ſimilia dum altiſonis vocibus ſæpius replicarent, audiunt ab intrinſecus poſitis non ibi eſſe *Simonem* quem quærunt, ſed ſe duos cives *Londoniæ*, quos in contemtum Regis *Simon* noſcitur prodidiſſe, ne ad opus Regis, inquiunt, à nobis civitas *Londoniarum* redderetur, ſi poſt alios quos *Simon* eduxit extra civitatem contra Regem ad bellum, in domibus noſtris remanſiſſemus.

Et ſciendum quod nemo ſani capitis debet cenſere neque appellare *Simonem* nomine *Proditoris*. Non enim fuit proditor, ſed Dei Eccleſiæ in *Anglia* devotiſſimus cultor & fideliſſimus protector, Regni *Anglorum* ſcutum & defenſor, alienigenarum inimicus & expulſor, quamvis ipſe natione unus eſſet ex illis. Juſte ergo tradidit, non prodidit pene duos contradictores indigenas per currum, qui civitatem omnibus Chriſtianiſmi curribus & turribus meliorem, *Londonicam* loquor urbem, voluerunt alienando avertere à ſuccurſu Baronum, cum ſine tantæ civitatis eximio &

[a] f. Genero; ſed v. ſup.

per-

permaximo auxilio, expulsionem alienorum nullatenus facere potuissent; 1264.
propter potestatem Regiam quæ undique eos circumvallavit. Pro eo igitur *Henric. 3. R.*
quod prænominati senes in singulari versuta allegationum objectione se contra totam civitatem opposuerant, justo Dei judicio factum est, ut extra civitatem perire debuissent in curru igne vehementi accenso.

In hoc etiam bello multa millia hominum sunt cæsa, pedestrium pariter & equestrium. Ex hoc bello frater Regis *Henrici*, *Ricardus* Comes *Cornubiæ*, qui ante paucos dies diffidarat Barones ad bellum, appellans illos *Richardus R Rom.*
Regis & Regni proditores, metu mortis perterritus fugit in molendinum, quod vi ventorum dicebatur molere, claudens ostium super se. Ad quod inclinato die belli ad vesperam accesserunt Barones, valide contra ipsum acclamantes, *Descende, Descende, pessime molendinarie: egredere, egredere, molendini magister infauste.* Sed & timiditatem ejus & vecordiam ulterius exprobrantes adjungunt, *Quod tibi opus erat fieri molendinarium, per maximum infortunium, qui nos pauperes Barones nuper diffidasti ad bellum; qui etiam non minori nomine, dum nos diffidares, voluisti te appellari, quam Regis* Romanorum *& semper Augusti;* fuerat enim paulo ante Rex *Alemaniæ*, propter quod vocavit se semper *Augustum*, & Regem *Romanorum*. Egreditur ergo *Ricardus* de Molendino, & adducitur à Baronibus vinculis catenatus in firma custodia detinendus. Ex qua quia pecuniosus erat valde, liberatus est post quinque circiter menses pro redemtione plurima, videlicet pro XVII. millibus libris sterlingorum, & quinque millibus libris auri desiderabilis thesauri.

Anno Domini M. CC. LXV. Regnante tertio *Alexandro* Rege *Scotorum*, 1265.
profectus est in *Norwagiam* missus ab eodem Rege dominus *Reginaldus* de **Roxburg**, Monachus de **Melros**, vir gloriosæ facundiæ & consilii peroptimi, pro adipiscenda terra de *Mannia* quæ olim Regio * vocabatur, *Mannia Insula.*
cum minutis insulis circumjacentibus amplæ Regioni *Scottorum*. Ubi cum venissent, exceptus est à Rege honorifice multum. Qui faciens omnes magnates terræ illius convenire in unum ad colloquium suum, tractavit cum illis de insulis supradictis. In quo tractatu Rex ait, quod multum expediret pro pace servanda, ut venderentut Regi *Scottorum*. Quod cum audissent magnates ejus, quidam assenserunt, quidam contradixerunt. Sed invalescente consilio Regis illorum, demum omnes assensum præbuerunt, ut venderentur Regi petenti *Scotiæ*. Factaque est itaque compositio inter duos Reges prædictos; Cujus compositionis hæc est summa annua, scilicet quod Rex *Scotiæ* omni anno in perpetuum dabit Regi *Norwagiæ* centum libras stirlingorum pro cognitione homagii facti Regi *Norwagiæ* à dicto *Alexandro* Rege *Scotiæ*. Qui ad majorem securitatem, præ manibus pacavit Regi *Norwagiæ* quatuor millia marcarum, quas idem Rex *Norwagiæ* ad unam vicem percepit in insula *Orcadiæ*, per manus Episcopi ejusdem insulæ, pro insulis prænominatis.

Anno Domini M. CC. LXVI. Dictus dominus *Reginaldus* Monachus de **Melros** rediit de *Norwagia*, expeditis ad vota omnium *Scottorum* negotiis 1266.
pro quibus ierat expediendis. Quod quidem nuncium nullus unquam ex filiis *Scottorum* potuit procurare, præter Monachum prædictum, virum quidem sapientem, & in Divinis eloquiis solemniter prædicandis valde luculentum, qui promeruit veraciter ad bonum domus suæ in perpetuum gratiam & favorem omnium Regum qui de cetero futuri sunt in *Scotia*, nisi ipsi Reges ingrati forte inveniantur, reddentes malum pro bono domui de **Melros**. Quod Deus avertat à corde omnis Christiani Regis. Secutus est autem hunc Monachum mox eodem anno veniens in *Scotiam* Cancellarius Domini Regis *Norwagiæ*, afferens secum compositionem superius memoratam.

Anno Domini M. CC. LXVII. In capitulo generali deponitur dominus *Adam* de *Maxstun* Abbas de **Melros**, qui deposuit filium suum Abbatem 1267.

1267. de *Holmo* extra capitulum ordinis, & ideo talionem recepit depositionis, *Henric.* 3. *R.* cum quo deponitur Abbas de *Holmo*, eo quod meruit depositionem, quia procuravit depositionem Abbatis sui *Henrici*, qui per capitulum generale sedi pristinæ restituitur. Successit autem deposito Abbati de Melros dominus *Johannes* de *Ederham*, magister Conversorum ejusdem domus. Deponitur dominus *Jacobus* Abbas *Cistercii* in capitulo generali, procurante ejus depositionem conventu *Cistercii*. Postea factus est idem depositus Archiepiscopus *Narbonensis* in *Glasconia*. Cujus depositionis successor factus est dominus *Johannes* Abbas *Saviniacensis*. Abbas de Dere dominus *Adam* de *Smalham*, Monachus de Melros, gratis dimisit officium suum, malens dulcedinem *Melrosensium*, quos præexpertus fuerat, quam præesse tugurio Monachorum de Dere, quorum fervidam religionem nunquam per veram experientiam scire poterat. Cui successit dominus *Hugo* Cellerarius ejusdem domus.

1268. *Edwardus Princeps evadit.* Anno Domini M. CC. LXVIII. Primogenitus filius Regis *Angliæ Edwardus* evadens de custodia *Simonis*, in quadam vespera cum ad agros isset ad spatiandum sibi cum perpaucis de familia *Simonis*, obvios sibi habuit plures ex marchiis, qui jampridem erant tenentes ejus in marchia, scilicet in comitatu *Cestriæ*, à quibus interceptus est cum immenso gaudio. Cum quibus duobus diebus manens, præproperat ad Comitem *Gloverniæ* propter liberationem patris sui; Ad quem cum venisset, exceptus est ab illo cum decenti honore. Dum ergo conferunt adinvicem de detentione Regis, mox spopondit Comes se præstaturum Regi totum suum exercitum; quem cum summa festinatione collegisset, properat cum *Edwardo* & Marchiis ejus ad liberationem ejus contra *Simonem*. Erat autem tunc temporis *Simon* apud *Herforthiam*, & Rex in detentione ejus cum ipso.

Cum ergo compertum fuisset *Simoni* quod Comes *Gloverniæ* erat in procinctu itineris sui cum exercitu suo, veniens contra illum ad bellum, indilate misit ad proceres qui in primo bello de fide Baronum extiterant fideles. Quæ quidem missio cum innotuerat proceribus & Baronibus, stupefacti de subita evasione *Edwardi*, mox conveniunt ad *Simonem* ad diem certum apud *Eusamiam*. *Simon* vero cogitans de cautela necessaria, in uno de præcipuis munimentis totius *Angliæ* reliquerat filium suum *Simonem*, scilicet in castello de Kellingisworthe, cum multis nobilibus armatis, ut si contingeret *Edwardum Simoni* patri obviare ad faciem, *Simon* natus *Simonis* veniens ad tergum post *Edwardum*, expugnaret exercitum ejus. Quod factum fuisset, nisi quidam miles proditor prodidisset *Edwardo* providentiam majoris *Simonis* in castello præfato de plurimis armatis factam. Quæ cum comperta fuisset *Edwardo*, jam enim prædixerat proditor ei, quod exituri erant armati adhuc die lucente de castello, & pernoctaturi in oppido juxta posito, misit eadem nocte plures de exercitu quem adunaverat armatos, ut comprehenderent armatos *Simonis*; qui, ut dictum est, die præcedente de castello exierant infauste fortunati ut dormirent per singulas domos oppidi castello adjacentis, qui ideo exierunt de castello, ut postquam surrexissent mane diluculo de lectis suis bene balneati (propter balneandos enim se elegerunt exire, ut balnearum gratia leviores efficerentur ad bellandum die postera; In villa enim potuerunt habere vasorum copiam ad balneandum se, quam utique non bene potuerunt habere in castello.) Et hæc fuit ratio exitus illorum de fortissimo *Simonis* munimento; quorum exitum dum miles prædictus proderet *Edwardo*, mentionem fecit ei de balneis eorundem in villa provisis. Media igitur nocte clamor validissimus per totam villam factus est ab introeuntibus armatis *Edwardi* supra dormientes *Simonis*: Quem cum audissent, ex clamore terribili supra modum pavefacti, nimirum timor & tremor, formido & pavor irruit super eos audientes strepitum equorum & armatorum terribiliter adversum se clamantium & dicentium, *Surgite, surgite, egredimini, egredimini de lectis vestris, & venite foras proditores*, Simonis *inveterati pessimi*

Kenelmworth. *Balneæ.*

ſimi proditoris ſervientes. Mortui, inquiunt, *eſtis omnes per mortem Dei.* Surgentes ergo miſeri mali proditi fugerunt omnes per retro domorum, derelinquentes poſt ſe equos ſuos, arma, pannos, & omnia quæ habuerunt in ſupellectili. Cerneres ibi quoſdam omnino nudos fugere, nonnullos braccas tantum habentes ſuper ſe, quoſdam vero camiſias & femoralia tantum; pauciſſimi erant ibi, & forte nullus, qui pannos ſuos ex toto valebat induere. Multi tamen ex illis tulerunt pannos ſuos inter ulnas; quibus cum præpropera feſtinatione exeuntibus, Deo propter immenſæ miſericordiæ ſuæ clementiam ſolam vitam eis concedente; ſingulas domos mox armati ingrediuntur *Edwardi*, diripientes equos & arma & cuncta alia poſt egredientes, ut dictum eſt, derelicta. Mane autem facto, induerunt arma fugientium pedeſtres, qui ſecuti fuerant caudas equorum armatorum *Edwardi*, aſcenderuntque equos nobilium qui jam fugerant. Videres tunc ibi illud *Eccleſiaſtes* vaticinium completum, dicentis, *vidi ſervos in equis, & Principes ambulantes quaſi ſervos ſuper terram.* Venientes igitur omnes illi ſcurræ ad *Edwardum* bene armati in equis nobilium, gaviſus eſt gaudio magno. Tendens igitur *Edwardus* verſus *Euſamiam* cum exercitu copioſo contra *Simonem*, cum ad duas leucas approximaret *Euſamiæ*, egreditur *Simon* contra *Edwardum*, ſperans de ſpe ubi non erat ſpes. Speraverat enim, ut ſupra memini, quod *Simon* natus qui fuerat cum aliis veniret ad ſuccurſum ſuum ad dorſum poſt *Edwardum*. Et ideo cum ſpe cum parvo quem habuit exercitu exivit, confeſſis prius & communicatis ex viatico ſacroſanctæ euchariſtiæ omnibus qui egreſſuri erant cum ipſo ad bellum. Habuit autem *Edwardus* ſex homines vel ſeptem, ubi *Simon* vix habuit duos. Congrediuntur ergo ad invicem terrificus copioſus exercitus *Edwardi* & puſillus exercitus *Simonis* de *Monte forti*, bellum committens, præeunte exercitum *Simonis* animoſo valde milite *Guydone* de *Balliolo* cum vexillo *Simonis*. Juxta quod erat *Henricus* miles inclytus, primogenitus *Simonis* filius, nomine *Henrici* Regis appellatus. Hic primum ictum dedit in bello. Qui repercuſſus & multis plagis letaliter ſauciatus à multis primus cecidit ex omnibus, & mortuus eſt. Pauci vero ceciderunt ex parte *Edwardi*, propter multitudinem armatorum prævalentium, fere omnes ex parte *Simonis* cum ipſo demum *Simone*, & mortui ſunt, propter paucitatem adjutorum cito deficientium, præter paucos qui ſe dedentes pugnatoribus *Edwardi*, reddiderunt eis arma ſua. *Guydo* autem, cujus ante memini, miles acerrimus, natione *Scotus*, cum tunc potuiſſet ſalvari à morte temporali, noluit. Occubuit igitur cum multis ex magnatibus *Angliæ* qui venerant ad bellum, ut decertarent pro juſtitia *Angliæ*; cujus poſtmodum juſtitiæ infallibile ſignum fuit crebra miraculorum exhibitio Divinitus exhibita circa *Hugonem Diſpenſatorem* ſummum Juſtitiarium *Angliæ*, virum juſtiſſimum & æquiſſimum in omni judicio circa divites & pauperes, & circa *Simonem*, & nonnullos alios qui fidem Deo ſervantes uſque ad mortem propter juſtitiam Regni *Anglorum*, quod juſte ſuſceperant ad tuendum contra alienigenas, & etiam contra Regem qui injuſte detinuerat illos, ut dictum eſt, in editione facta de bello *Lawenſi*, de manu viri ſancti *Roberti Gloſtete Lincolnienſis* Epiſcopi in remiſſionem peccatorum ſuorum. Juſte igitur occubuerunt pro juſtitia decertantes, & ideo poſt mortem nonnulli eorum meruerunt à Dei miraculorum exhibitionem, gloriam & venerationem, & ideo creduntur regnare cum Deo in gloria. Inter iſtos heroes fortiſſimos erat *Rogerus* de *Rivle*, ſocius *Gwydonis* ſupradicti, qui etiam cum ipſo mortuus eſt. Dominus vero *Henricus* Rex, qui injuſtitiam *Angliæ* foverat nimis favorabiliter in alienigenis, armatus egreſſus eſt ad hoc bellum cum *Simone*, propter juſtitiam *Angliæ* juſte adipiſcendam, in alterius neſcio cujus armis. Propter juſtitiam *Angliæ* dixerim Regem taliter egreſſum, ne forte ſi evaderet de bello & iterum regnaret, iterato fortaſſe recolligeret alienos contra indigenas, & fieret noviſſimus error pejor priore. Videtur

1268. Henric. 3 R.

Prælium Eveſhamenſe.

1245. Henric. 3. detur ergo quod Barones voluerunt Regem debere mori secum, si ipsi debuissent mori in bello in quo Rex erat, crebris suorum fidelium cedens perduris ictibus, incognitus nimirum ab illis. Qui nondum valeret pugnare cum ceteris, qualibus vocibus valuit clamavit, dicens, *Ego sum* Henricus *Senex Rex* Angliæ; aliquando per *pietatem Dei*, aliquando per *caput Dei* jurans, & asserens quod ipse esset Rex; unde ait ad percutientes se, *Nolite me ferire, non enim possum pugnare præ senectute.* Juramentum quoque commune erat ei jurare per talia juramenta. Unde factum est ut dum frequenter taliter jurat, detrahitur ei galea à capite, & comperto per faciem quod ipse esset Rex, eductus fuit extra exercitum pereuntium. *Henricus Rex restitutus.* Restituiturque die crastina Regno suo ad vota inimicorum *Simonis* & Baronum peremtorum. Et factum est post paucas hebdomadas ut Rex dum cederet propriis consiliis & quorundam procerum, propriam sororem *Simonis* uxorem, cum filia sua unica juventula pulcherrima, quæ postea nupsit Principi *Walliæ*, proscriberet pariter & tres filios ejus natos *Simonis* de finibus Regni sui. Mortuo itaque *Simone* cum *Hugone Dispensatore*, & aliis nobilibus terræ, fit planctus magnus in populo *Angliæ* quibus postmodum succedit causa ingentis lætitiæ, dum de morte pretiosa sanctorum virorum fantur Dei magnalia. Plura enim signa veræ sanctitatis fecit Deus per *Hugonem*, dum venientes ad ejus tumulum cæci recipiunt visum, claudi rectum gressum, & alia quæque vere recta miracula fecit Deus pro ipso, quorum rectitudinem ipse promeruit à Deo, quia vere rectus erat semper, quantum in ipso erat, circa rectitudinem justorum judiciorum Dei & hominum, à quorum veritate nunquam voluit deflecti; & ideo nimirum Deus operatus est pro ipso, ut dictum est, post mortem sua recta quæque Divina, quia lineam rectitudinis semper tenuit in vita ante mortem.

Tabulæ de Simone de Monte forti. Sed [a] nucquid omnipotens Deus dereliquit *Simonem* sine miraculis? Non. Et idcirco deducamus ad medium saltem pauca miracula Divinitus per ipsum facta. Factum est ergo ut mox peremto *Simone*, & exuto ab armis in quibus jacebat mortuus, quidam ex filiis *Belial* accederant ad corpus ejus, abscindentes ei manus & pedes; de quarum altera manu sic se habet vera relatio. Erat quidem marchius in comitatu *Cestriæ*; hic erat cum *Edwardo* in bello *Eusamiæ*, qui post bellum arripiens interfecti *Simonis* manum, de qua ante dictum est, misit illam per clientem impietatis suæ ad uxorem suam, ut gauderet de interfectione inimici, cujus interfectionis certissimum signum erat manus amputata. Cum qua veniens ad prædium domini sui cliens, & non inveniens prædii dominam domi. properat ad Ecclesiam parochialem ubi erat, non longe à prædio viri sui sitam. Quo cum venisset cum manu quam portabat in gremio panniculo involutam, accessit ad dominam loquens ei in aure de interemtione *Simonis*. *At*, inquit, *Istud est signum occisionis ejus*, volens ostendere ei manum amputatam. Sed mulier ne verecundaretur vel forte metuens Deum, [b] Tunc; Cum persisteret in oratione sua, noluit manum videre, sed neque attrectare, licet cliens instanter persuaderet ei ut allatam acciperet & penes se retineret. Cui perperam suadenti ait domina, *Opperire donec Divina fuerint percelebrata.* Ad jussum igitur dominæ secedens stabat in multitudine populi ut auscultaret missam. Et factum est dum elevaretur sacrosancta hostia, & populus elevaret manus suas, pariter & cliens ad Dominum à sacerdote elevatum adorandum, ecce manus sancti viri, quam bajularat satelles satellitis Diaboli, supra caput ejus absque omni sensibilitate ejus Divinitus est elevata, ita ut præeminentia altitudinis melius cerni potuisset, quam manus præeminentioris hominis de omni multitudine hominum qui ibi tunc aderant. Quæ dum adoraret Dominum majestatis in elevatione ejus de qua dictum est, ut inclinaverat se versus altare ad adorandum eum, omni dicto

a Lege f. nunquid. *b* f. Timet.

citius

citius iterum reclinata est in id ipsum unde exierat, non sine virtute Divinitatis, panniculo quo involvebatur invento integre consuto ut prius erat penitus absque omni animadvertibilitate bajulantis. Cujus novitatis miraculum perpendens mulier quam prædixi Deum metuentem, ait clienti post Missæ celebrationem, *Manum illam quam dominus meus per te misit ad me, reporta ad illum, quoniam non intrabit in domum meam.* Perculsa enim erat miro stupore ex invisa & inaudita visione novi miraculi, propter quod ait clienti, *Dignus est ultione magna quicumque est ille qui manum illam abscidit;* narravitque visionem secreto clienti, quam non omnes, sed plures ex fidelibus Christi qui ibi tunc aderant, videre meruerunt: præcipiens ei ut visionem quam audierat, veniens ad Dominum suum fideliter ei enarraret. Pergit igitur servus propere cum manu quam bajularat ad Dominum qui eum miserat. Non enim intravit in domum Dominæ suæ, sicut illa promiserat propter manum allatam. Unde videtur quod erat una ex fatuis mulieribus, quæ tam sanctam manum tam fatue recusarat; quod non fuit factum sine consilio Divinitatis omnia bene disponentis. Non erat enim dignus vir ejus, filius *Belial*, possidere in domo sua manum tantæ sanctitatis, & ideo creditur transiisse ad possessorem, Deo providente, multo meliorem. Sed quomodo vel ubi devenerit, prorsus ignoro. Sed hoc pro vero fixum teneo & firmiter credo, quod ad quotidianam elevationem salutaris hostiæ solebat & *Simon*, dum adhuc viveret, non sine ingenti reverentia Christi, non sine intimo amore ejus, manus suas elevare. Cujus devotissimæ elevationis certa & infallibilis conjectura post mortem ejus claruit, dum manus ejus mortua elevatur, ut dictum est, redemtorem mundi de mundissima virgine procreatum adoratura; & ideo bene memini de eo in editiuncula de bello *Lawensi* facta, quod Divina erat præditus sapientia; quid enim sapientius, rectius, vel melius est homini in hac vita, quam creatorem suum intimo ex corde diligere, venerari, & adorare? Quod non dubito *Simonem* fecisse; & ideo finem faciens hujus miraculi propero ad aliud miraculum declarandum quod omnipotens Deus fecit pro *Simone*. Cujus manus multo sanctiores sunt ante Deum manibus *Scipionis* à *Seneca* adoratis, ut patet libro XII. de duodecim gradibus, capitulo ultimo ab ipso *Seneca* edito.

Juxta quoddam oppidum in *Northumbria* est domus præclara in qua degunt Canonici *Præmonstratensis* ordinis Deo servientes. Ad hanc domum delatus est pes *Simonis*, per virum felicis memoriæ dominum *Johannem* de *Wescy* dominum burgi de Alnewike, fundatorem & patronum domus Canonicorum quos prædixi. Quo cum permansisset per aliquot menses, omnino incorruptus inventus est. Unde propter durationem tantæ incorruptionis in pede sancti hominis merito inventæ, Canonici ejusdem Abbatiæ, quæ vocatur Abbatia de Alnewyke quoniam juxta oppidum de Alnewyke posita est, propter reverentiam summi conditoris, fecerunt pedi incorrupto calciamentum de argento purissimo. In quo quidem pede visa est plaga inter minimum articulum ejusdem pedis & inter convicinatum sibi immediate articulum, vel ex cultello nescio an vel ex gladio facta. Non enim sufficiebat amputanti pedem sancti viri, quod multipliciter detruncatus erat in corpore, nisi ipse per majorem malitiam adderet ei vulnus in pede. Accidit autem in diebus illis ut quidam Burgensis prædives *Novi castri* super *Tynam* gravissime infirmaretur, ita ut fere omnis motus auferretur ab eo. Non enim potuit movere pedem de lecto, non manum ad os deducere, non aliquod officium sui corporis exercere, sed nec attrectari ab aliquo voluit; tanta enim calamitate ingentissimæ invaletudinis per totum corpus erat obsessus, ut mallet quasi mori quam de lecto amoveri, propter incredibile pondus suæ infirmitatis. Cui quadam nocte apparuit vox in somnis ei dicens, *Surge cras mane, & aliquantulum alleviaberis ex hac infirmitate; pergensque apud* Alnewycum, *invenies ibi in*

Abbatia Canonicorum Præmonſtracenſium *pedem* Simonis *de* Monte forti; *Apud illum,* inquit vox, *pedem recipies ſanitatem optimam.* Qui craſtina die ſummo mane conſurgens, aliquantulum, prout vox Divina ei prædixerat, alleviatus, non tamen abſque pœnalitate gravi aſcendit equum: Deinde quam citius potuit, venit *Alnewycum.* Cumque introiſſet domum Religioſorum præfatorum, prout potuit deſcendens de equo, mox properavit ad pedem ſancti viri viſendum. Quod cum compertum fuiſſet Canonicis Deo devotis, duo ex illis, ut per viam compendii accederet burgenſis adhuc ſupra modum ægrotans ad pedem, ne forte nimis laboraret in eundo verſus pedem, tulerunt pedem contra illum de loco requietionis ſuæ cum reverentia in calceamento quo erat indutus; ad cujus calceamenti deoſculandi tactum, antequam æger potuiſſet appropinquare, ex ſolo viſu calceamenti integram meruit à Deo recipere propter merita *Simonis* ſoſpitatem. Penſandum proinde eſt, quanta gloria erit in hoc pede *Simonis,* in reconjunctione totius ſui corporis ad pedem, poſt generale Judicium, ex comparatione pedis ante judicium, qui tanta gratia ſanitatis enituit in elemento mortuo ſe contegente, ſcilicet in argenti calceamento, ut ex pede per calceamentum exiret virtus Divina inviſibiliter ad ægrotantem ſanandum.

Cujus alter pes non relinquitur ſine honore miraculi, ut pie æſtimandum eſt. Hic pes mittitur principi *Wallenſium Lewylino,* qui fœdus [a] inerat cum *Simone,* quo ad multa quæque ſuſpecta, quæ prætereo propter malam vulgi ſuſpicionem. Non enim erat *Simon* ſine ſuſpicione, qui tota regalia *Angliæ* tunc temporis habuit regere, cum Rege ſecum juſte detento, cum conſilio baronum. *Simon* igitur quia promiſerat *Lewylino* filiam ſuam, quam poſtea accepit, in conjugem, ut dictum eſt, recepit alterum *Simonis* pedem idem *Lewylinus* ad ſe deſtinatum in odioſum contemtum utriuſque, ſcilicet ſui atque *Simonis,* ut ex miſſione illius pedis idem ipſe Princeps ſentiret ſe magis exoſum *Anglis,* propter pedem *Simonis.*

De manu quoque *Simonis,* cujus ſuperius memoriam feci, utrum ſit veraciter illa manus, an altera manus ejus de qua nullam mentionem feci, neſcio; verumtamen referente mihi viro venerandæ ſanctitatis, Domino *Thoma* de *Stangriſe,* Monachorum *Rievallenſium* Abbate, accepi, quod una manus *Simonis* apud *Euſamiam* collocatur in loco magnæ venerationis. Quæ non eſt relicta à Deo, ut pie credendum eſt, ſine miraculi exhibitione: Non enim ſic juſtificat Deus unam partem hominis per oſtenſionem miraculoſæ venerationis, ut derelinquat alteram partem ejus abſque miraculo. Et ideo omnino credendum eſt, ut reor, quod pro altera manu & pro altero pede *Simonis,* de quibus nullam ſupra feci mentionem quoad miraculi exhibitionem, omnipotens Deus duo miracula vel etiam plura, prout ejus Divinitati placuerat, operari dignatus eſt.

Simonis de Monte forti cum Simone Petro inepta comparatio.

Simon igitur quia creditur placuiſſe ſummæ Divinitati, recte comparandus eſt Principi Apoſtolorum *Simoni Petro.* Unde obſecro lectorem, ut ſi in comparatione qua comparo *Simonem Simoni,* aliquid minus bene poſitum invenerit, corrigat quod devium eſt, tribuatque veniam deſipienti, Non enim ſic comparo inferiorem *Simonem* majori *Simoni,* ut præferam illum vel aliquem *Simonem* de mundo Principi Apoſtolorum: ſed dum ad memoriam reduco, quod *Simon* inferior erat fideliter de fide Apoſtolica, exhibitionem unius miraculi Divinitus propter ipſum factam comparo nimirum exhibitionem unius alterius quaſi conſimilis miraculi à Deo propter *Simonem* Apoſtolum perpetratam. Eſt igitur comparatio mea talis. Si morbus à burgenſe quaſi aliquantulum eminus veniente ad pedem *Simonis,* adhuc non viſo pede *Simonis* ad quem deoſculandum burgenſis prout valuit maturavit, omnino fugatus eſt ab ipſo, antequam potuiſſet pertingere ad pedem, ut habetur ſuperius; nonne habet, ſalva reverentia Principis Apoſtolorum, *Simon* iſte comparari eidem *Simoni* majori, qui & ipſe dum matura-

[a] Inierat.

ret

ret venire ad domum cujusdam prædivitis, dæmon crudelissimus qui occuverat à septimo ætatis suæ anno puellam filiam ipsius locupletis, usque ad vicesimum annum suæ ætatis, antequam potuit introire in domum, ita subito præ timore *Petri* fugatus est ab illa, ut non auderet expectare introitum *Petri*; nonne justa, iterum dico, comparatio est inter magnum *Simonem*, & *Simonem* de *Monte Forti*; dum veniente *Petro Simone* ad puellam, subito fugaretur dæmon ejus, ut dictum est, ut veniente burgense versus pedem *Simonis*, subito fugaretur dæmon infirmitatis ejus, priusquam valuit ad pedem accedere, prout præfatus sum? Ecce utrobique miraculum; sed majus cedit merito majori *Simoni* miraculum, minus vero minori *Simoni*. Majus enim miraculum erat, quod dæmon qui docuerat puellam, quam nominavi, præ nimietate furoris fortissimi, accedentes ad se homines scindere, dilaniare, morsibusque disrumpere; & ut patet ibi, idem dæmon ejus docuit eam reddere multos inutiles & invalidos, nonnullos autem omnino perimere; quæ omnia mala peremta sunt in illa, ad gloriam Christi & *Petri*, properante *Simone Petro* ad illam, ut patet in historia *Clementis*, libro XI. in fine libri. Et sic patet quod majus miraculum cessit *Petro*, minus vero *Simoni* quem minorem dixi, nimirum quia minus erat in milluplo de malitia in dæmone burgensis ægrotantis, quam in dæmone ferocissimo puellæ atrocissime debacchantis, ut patet ex durabilitate & quantitate majoris & minoris malitiæ utriusque dæmonis.

Modo rursus obsecro illos qui lecturi sunt unam aliam comparationem inter præmissos *Simones*, ut non indignentur contra me quia hanc æstimo præmissa comparatione excellentiorem. Quid enim excellentius est inter homines, vel in ipsa rerum natura rationabilius præexcellentibus comparationibus juste enarratis? Tunc enim juste comparatur homo, si comparatio ejus immediate relationem habet ad Deum, propter quod ait *Simon Petrus*, ut medium noctis transierit, ego sponte jam suscitor, ut ultra somnus nequaquam veniat ad me. Quod mihi accidit ex eo quia in consuetudine habeo verba Domini mei *Jesu*, quæ ab ipso audieram tunc revocare ad memoriam. Unde pro ipsorum desiderio suscito animum meum, & cogitationibus meis impero, ut vigilem super singula verba Domini mei, quæ recolens ac retexens nimirum memoriter teneo. Ex hoc ergo dum cum omni dulcedine sermones Domini mei versari in corde meo desidero, consuetudinem vigilandi obtinuit in me gratia Domini mei. Ita ergo ineffabili quadam ratione menti meæ introducta, ex tali consuetudine vetus mea consuetudo mutatur, ut patet secundo libro historiæ *Clementis*, in principio libri. Hujus viri dignissimæ comparationi comparandus est *Simon*, cujus mentio superius facta est. Non enim sufficit comparatio per se posita, nisi habeat juxta se comparabile sibi digne positum. Comparabile itaque *Simonis Petri* quasi iis diebus incomparabilis alicui, fuit *Simon* de *Monte Forti*, qui postquam juraverat cum baronibus, jubente Rege, qui & ipse pariter juraverat cum *Simone*, imo ante *Symonem*, ut staret fideliter providentiæ baronum apud *Oxoniam* à sapientioribus *Angliæ* in rotulo prænotatam, cœpit semetipsum quasi abnegare sibi, & more *Simonis Petri* vigilias præparare, à quibus non recedens usque ad diem mortis suæ, omni nocte surgebat circa noctis medium ad indictionem inauditi horologii, si tamen fas est appellare ejus talem providentiam horologium, quod nunquam ei defuit postquam hujuscemodi arripuerat providentiam. Horologium itaque suum erat candela cerea omni nocte accensa quando solebat ire dormitum, in qua pro diversa quantitate noctium brevium vel longarum, talem metam Divinitus affixit, ut cum ventum fuisset ad metam illam circa horam noctis mediæ, extemplo quasi Divinitus excitus surgeret omni nocte è lecto, adeo sine strepitu ut nullus compausantium secum eum audiret, sed nec sentiret surrexisse. Et hoc faciebat ex usu, acsi unum ex perfectioribus horologiis excitasset eum. Tunc videres illum veteri consuetudine dormiendi exutum, scilicet usque ad cantum pullorum,

vel diem albescentem, & nova consuetudine *Simonis Petri* quoad vigilias indutum, ita ut ab illa hora qua surrexerat de nocte, usque ad subsequentis diei noctem, nequaquam somnus accederet ad ipsum, sicut nec somnus ad *Simonem Petrum* credebatur accidisse. Ecce prædulcis comparatio *Simonis* ad *Simonem*, dum hic persistit in continua oratione ante Deum singulis noctibus, ille in creberrima recordatione sermonum Dei omni nocte, quos habuerat sequenti die ad populos prædicare incredulos. Sciebat enim *Simon* pervigil in oratione corde tenus *Primarium*, sciebat & *Psalterium* & alias orationes, quas noctim sine intermissione cum alacritate & devotione percurrens, non immemor fuit amoris sui creatoris & mandatorum ejus. Unde nimirum ex iis credebatur placere summo conditori; præsertim si verum erat, immo quia verum erat, quod à secretariis suis Cubicularnis aliis referebatur de eo, scilicet quod omni die noctuque vestitus fuit cilicio; cujus frugalitas in victu erat, parsimonia laudabilis, cujus amictus commendabilis, non enim ambulabat in magnis neque in mirabilibus super se, sed inter suos domesticos contentus erat amictu *rosseti*, inter majores terræ raro *Scarleti*, frequenter vero *bloveti* vel *burneti* amiciebatur indumento, ut minus forte suspectum haberetur cilicium subter indutum, de quo sermo fortasse exierat, prout ipse dubitarat, inter homines. Rursus de frugalitate ejus parca, & proinde laudabili, inter divitias abundantes & delicias affluentes, quid dicam, nisi quod frugalitas ejus habet comparari *Simonis Petri* pauperrimo victuali? Sed & indumentum ejus ejusdem *Petri Simonis* debet comparari indumento pauperi, cujus victuale erat solus panis cum olivis, qui etiam raro in usu panem habebat cum oleribus. Sed & indumentum ipsius *Petri* erat sola tunica cum pallio, quæ duo sufficiebant sibi, ut ipse aiebat. De iis rebus *Petri* habetur libro octavo supradictæ historiæ, circa principium libri. Videamus adhuc qualis frugalitas erat in *Simone* milite. Et sciendum quod frugalitas talis est naturæ, quod neque citra neque ultra solet cibum aut potum percipere, sed medium inter duo semper tenet, scilicet inter magnum & modicum. *Simon* igitur quia ultra mensuram solitæ frugalitatis non cibum non potum sumsit, merito habet dici frugalis, quod elicitur de modo ejus, quoniam semper surrexit uno modo, ex quo arripuit modum vigilandi, ut dictum est; siquidem non surrexerunt alii qui secum dormiebant, totam propemodum noctem dormientes, sed digesti surrexerunt impleti repletione dormitionis satis abunde, qualis repletio modo *Simonis* non defuit *Simoni*. Repletio itaque dormitionis in *Simone* erat pauca, quoniam frugalitas ejus fuit magna, parca tamen. Et sic comparatum habemus *Simonem* frugalitati sanctæ, quoniam sobrius ejus victus sobrium sequebatur somnum, ut verbis sanctissimi utar *Bernardi*. De frugalitate vero *Simonis Petri* patet paulo ante, de qua ipse procedens ulterius videtur loqui, cum dicit ubi supra, Nos, id est ego & frater meus germanus *Andreas*, à puero, scilicet à pueritia, valde pauperes crevimus. Ecce frugalitas *Petri* initiata à sua paupertate matutina, quæ postea decorata fuit in schola Christi frugalitate veræ Sanctitatis, unde quasi unius comparationis quoad frugalitatem videntur esse consortes duo *Simones*, salva majoritate Apostoli, quæ suam frugalitatem recepit ex verbis Domini dicentis *videte ne graventur corda vestra crapula & ebrietate*; Quæ duo mala ab utroque *Simone* fuerunt elongata. Unde *Simon* scholasticus Christi potuit dicere ad *Simonem* militem Christi, si fuissent contemporanei, illud verbum quod ait *Clementi* discipulo suo, ubi supra, *Miror ac magis te laudo*; erat enim *Clemens* papa de prosapia imperiali, & *Simon* Comes de stemmate regali *quomodo cum tu sis vir multæ abundantiæ veniens ad nos tam cito transferre & aptare te potueris ad hanc vitam nostram, quæ solis utitur necessariis paupertatis, non voluptatis*. Nec mirum est, si arripientes viam justitiæ propter Deum, donum consequantur frugalitatis perfectæ, nunquam deficientis à meta sobriæ mensuræ; cum legamus quædam

dam animalia irrationabilia munus tantæ abstinentiæ adeo perfecte accepisse à Deo, ut nunquam vivant ex aliquo alimento corporali, sicut cetera animantia. Unde *Solinus* narrat in libro de *mirabilibus mundi*, capitulo centesimo LXIV. de *camaleonte* animali quadrupede, quod ejus natura talis est, ut neque cibum capiat, neque potu alatur, nec alio alimento vivit quam haustu aeris, ad quem habet hiatum æternum, & tamen habet carnem & sanguinem & viscera, ut tradit *Plinius* libro VIII. capitulo XXIV. & dicit quod habet carnem in capite & maxillis & totum sanguinem corporis sui in modica cauda quam gerit, & tamen cum sit maxima bestia, ut ipse dicit libro XI. *naturalis historiæ*, capitulo XXXVIII. nihil habet intra se præter vacuitatem, quæ non creditur esse sine aere, quoniam ut ipse dicit in libro VIII. capitulo XXXIV. semper habet os hians ad alimentum aeris, sine ullius alterius usus ministerio. Sunt & alia animantia quæ vivunt absque alimentis corporalibus, & vocantur vermes. Ii habitant in provincia juxta zonam torridam, ut habetur in Epistola *Johannis* presbyteri, appellanturque *Salamandræ*. Isti optimi vermes non possunt optime vivere nisi in igne, à quo recipiunt vegetationem suam. Hæ *Salamandræ* non sunt similes *Salamandris* aliarum provinciarum inutilibus & venenosis, & ideo faciunt pelliculas sericas in quibus se abscondunt, sicut aliæ vermes qui faciunt sericum. Ex quibus pelliculis fiunt vestes ad usum regum & magnatorum. Hæ vestes non possunt lavari nisi in igne fortiter accenso, de quarum genere puto est vestis de qua loquitur *Plinius* libro VIII. capitulo XLVIII. dicens, *est quædam vestis quæ ferro resistit & ignibus.* Viso itaque regimine quorundam animantium omnem frugalitatem humanam excedente & abstinentiam omnium hominum superante, mirandum non est, si *Simon* à Deo frugalitatis virtutem adeptus est, ut ultra non procederet ad alicujus superfluitatis usum, sicut nec camelus vult quoquomodo procedere ultra spatium itineris sui consuetum, nec etiam plus recipere de onere quam consuevit portare, ut innuit *Plinius* libro VIII. capitulo XIX. Et talis quidem comparatio recte consuetudinis admodum idoneæ comparata virtuosæ frugalitati *Simonis*, in nullo videtur derogare consuetæ modestiæ sanctitatis ejus; de cujus cilicio videamus aliquid adhuc, cum debeat esse non sine causa sanctum; si enim setæ cameli medicinales sunt, ut docet *Plinius* libro supradicto capitulo VIII. & ponit ibi setas pro pilis, multo magis cilicium cujuslibet sancti hominis ex pilis cameli vel alterius animalis contextum, debet æstimari sanctum. Compara igitur cilicium *Simonis* strenuissimi militis, & pallium & tunicam sanctissimi piscatoris, de quibus aliquid præfatum est, & invenies ni fallor austeritatem cilicii *Simonis* non minus habentem de pœnalitate in *Simone*, quam pallium nudum & tunica nuda excellentioris *Simonis* habuit in tanto *Simone*, quas ejus res jam non arbitror causandas propter novitatem, dum magis creduntur fuisse vetustæ quam novæ, & ideo frigidæ; In quibus sane rebus credendum est quod hyemis tempore frequenter alguit, cujus algoris austeritas magna erat illi pœnalitas. In quibus etiam rebus cum æstuaret æstivo tempore, nunquid defuit ei aliquid de calore maximo? Non utique, nisi forte insinuosa pallii ejus refrigerativa obumbratio non erat illi aeris frigidi aggregativa consolatio contra ardorem caloris maximi, quando circuibat diversas hominum nationes, evangelizando eis regnum Dei, non sine dierum multorum caumate perfervente. Habuerunt igitur isti duo *Simones* austeritatem in semetipsis ad sufficientiam, propter amorem vitæ æternæ ad quam aspirabant. Propter quod *Simon Petrus ait* de seipso libro VIII. *Itinerarii Clementis, Mens mea non ad hæc præsentia, sed ad illa quæ æterna sunt aspicit; & ideo me nihil rerum præsentium visibiliumque delectat.* Quarum rerum delectatio nec *Simonem* Comitem delectabatur; unde dicebat, quod à causa tuitionis *Angliæ*, quam propter Deum juste susceperat tuendam, nunquam resiliret, nec pro morte qualicunque, nec pro vita, quoniam, inquit, moriturus sum propter illam.

Principalis igitur causa mortis hujus *Simonis* fuit præstatio juramenti fidelis pro *Anglia*, à cujus juramenti die & in posterum, cœpit arctare conversationem suam, usque ad diem defunctionis suæ, ut ante expressum est; ut qui jampridem non abstinuerat ab amplexibus uxoris propriæ, nunc longe fieri inciperet extra amplexus ejus, more *Simonis Petri* qui ab amplexibus suæ uxoris penitus credebatur abstinuisse, quæ tunc temporis de consuetudine ibat in retro comitatu discipulorum *Petri* cum matre sancti *Clementis* & aliis sanctis mulieribus, ut innuitur libro VIII. *Itinerarii* ejusdem.

Et factum est in diebus illis ut *Simon* uteretur cilicio, de quo præfatus sum. Tunc audires viros graves & religiosos diversorum ordinum passim per *Angliam* dicere, quorum nonnulli venientes in *Scotiam* idem dicebant, quod non minus mallent eligere post mortem *Simonis* ratione supplicandi altissimo, tum propter austeritatem vitæ *Simonis* in cilicio, jam enim innotuerant concubicularii *Simonis* aliquibus ex amicis suis quos habebant speciales, quod cilicio uteretur *Simon*, unde *Simon* delectus fuit quoniam nihil tam occultum est quod non reveletur; tum propter justissimam causam indigenarum *Angliæ* quam manu susceperat defendendam, adire tumulum ejus post obitum suum, quam peregre proficisci *Hierosolymam*. Alii autem dixerunt quia si jam occubuisset *Simon* propter justitiam, sicut postea fecit, adeo libenter accederent ad sepulcrum ipsius propter orandum Deum, sicut ad capsam magnam sancti *Thomæ* Martyris, in qua ipse quiescit fideliter, creberrimis à Deo donatus miraculis, lapidibus pretiosis populi, imo quasi innumeris *Cantuariæ* adornatus. Unde habebant talem rationem pro se dum talia confabularentur, quod non minus occubuit *Simon* pro justa ratione legitimarum possessionum *Angliæ*, quam *Thomas* pro legitima ratione Ecclesiarum *Angliæ* olim occubuerat. Legitime igitur occubuerunt ambo in diebus suis ciliciorum pœnitentia, quæ præ aliis pœnitentiis ducit hominem ad Deum, induti, ut induitione æternæ in corruptionis propter pœnitentiam quam voluntarie propter justitiam à Deo juste inspirati apprehenderant facilius mererentur accipere.

Post occubitum vero *Simonis*, in mortem pretiosam fratres *Minores*, quos ipse dilexerat religioso more, qui & ipsi conscii fuerunt conscientiæ ejus in plurimis, materiam loquendi sumentes de vita ejus, ex optimis gestis ejus venerandam de illo ediderunt historiam, scilicet lectiones, responsoria, versus, hymnum, & alia quæ pertinent ad decus unius Martyris & honorem; quæ dum *Edwardus* superest, solemnem, ut speratur, non obtinebant in Ecclesia Dei decantationem.

Huic sancto viro nonnulli qui detraxerunt, post mortem ejus, ignominiosam mortem subire meruerunt; Quorum unus erat Canonicus quidam de Alnewic, qui postquam nimis superflue uno die derogaverat *Simoni*, nondum enim venerat pes ejus ad domum illam, in crastino illius diei cum debuisset surgere de lecto suo, nullum oculum invenit in maledicto capite suo; pejerarat enim pridie per oculos Dei, quod *Simon* fuit proditor Regis *Angliæ* & procerum suorum; & ideo, nec mirum, ceciderunt oculi ejus per se de capite ejus, Divina ultione plectente eum propter *Simonem*; In loco vero utriusque oculi inveniebatur suffossio profunda & horribilis; qui eodem die subito obiit.

Obiit *Johannes* Episcopus *Glasguensis* in *Francia* apud *Meldam* civitatem, in qua sepelitur; loco cujus eligitur *Willielmus Wiscard* Cancellarius Regis; qui cum esset electus, mortuo *Gamilino* Episcopo sancti *Andreæ*, electus est ad pontificium ejusdem sancti. Et *Robertus Wiscard* nepos ejus, Archidiaconus *Laodoniæ*, factus est electus *Glasguensis*, deinde in Episcopum consecratur.

Quidam alius vere anathema diaboli, qui absciderat virilia sancti viri *Simonis*, post duos annos tanti sceleris perpetrati, morte turpissima mortuus

tuus est in *Scotia*, submersus in magno profundo flumine *Thayensi*, fluente ad mare juxta nobile oppidum de Perht; de quo cum debuisset extrahi, inventi sunt super ventrem ejus duo scrabones miræ turpitudinis, pedes suos adeo fortiter in ipso ventre fixos habentes ut vix evelli potuissent. Cujus corpus infelix de flumine extractum, equinam meruit sepulturam. In nonnullis enim locis, sicut in *Agrigentina* regione, sepeliuntur equi nobiles, propter industriam nobilitatis suæ, quorum etiam tumulis adjiciunpyramides, ut patet libro VIII. *Plinii* de *Naturali Historia*, capitulo XLIV. Indigne igitur dixerim infelicem hominem de quo modo locutus sum sepulturam equinam meruisse, quoniam degeneravit à nobilitate equorum, nobilem sepulturam promerentium; unde dicitur in capitulo modo dicto, quod divus Imperator tumulum equo suo fecit. Factum est & carmen de illo equo. Item, ut liquet ibi, magnus Rex *Alexander* inter XII. *Alexandrias* quas construxit, fecit unam urbem nomine suo dirivative appellatam, scilicet *Alexandrias*, cognomine *Bucephaleam* equo suo; *Bucephalus* enim vocabatur equus suus, cui post mortem fecit exequias, & vocatur *Alexandria* illa *Bucephalea* propter *Bucephalum Alexandri* equum nobilem tumulatum in ea. Et bene fuit iste equus dignus tali sepultura, quoniam *Alexandrum* Dominum suum è dirissimis bellorum certaminibus sospitem ope sua extulit, ut refert *Solinus* in libro de *Mirabilibus mundi*, capitulo C. LXXIII. Hic equus decore *Alexandri* captus fuit, sed ego potius credo amore dum adhuc puer esset *Alexander*, ut patet in textu *Plinii* ubi supra. Bene itaque dixerim quod amore pueri *Alexandri* captus fuit ejus equus, in tantum ut omnes cessores dorsum ejus ascendentes rejiceret, excepto domino suo proprio, scilicet *Alexandro*. Scripsit *Solinus* etiam de aliis equis quod neminem unquam præter dominum suum vehere dignati sunt; & multa alia commendabilia, in capitulis quæ supra nominavi, de natura equorum, utpote quod lacrimas fundunt pro morte dominorum suorum. O pia generositas equorum! Item gratis fame moriuntur perditis rectoribus quos diligebant. O affectuosa amicitia illorum, quæ propter causantes prolixitatem omisi. Viso itaque superius honore equis impenso quoad tumulationem eorum in locis honestis, nonne indignatio erat videre abscisorem virilium sanctiviri sepultum in campo pulcherrimo, cum potius sepeliri debuisset juxta furcas, ubi solent habere sepulturas suas latrocinantes & alii malefactores, si impœnitens erat contra *Simonem*.

Obiit *Johannes Maunsel* in partibus transmarinis in paupertate & dolore maximo. Hic miser tot [a] obtentus Ecclesiasticos habuit, ut annuatim ex illis XVIII. millia marcarum poterat expendere. Unde majores Episcopatus *Angliæ* recusavit, tum quia in pluralitate permultarum præditissimarum Ecclesiarum abundavit, tum quia lubricus erat. Hic ait de una Ecclesia modici census, scilicet XX. librarum, *Ad canes nostros valet illa modica Ecclesia*; Innuens per hoc, quod surfures & farina & alia canibus suis necessaria ex proventu illius Ecclesiæ deberent comparari. Hic etiam cum esset *Simonis* adversarius, & Consiliarius Regis præcipuus, suasit ei ut juramentum quod fecerat cum baronibus pro fidelitate *Angliæ* servanda omnino dimitteret. Factumque est ita. Mittitur igitur ad curiam summi pontificis pro absolutione petenda, ne Rex teneretur præstito baronibus juramento; obtinuitque mox Regia supplicatio absolutionem petitam. Unde bellum primum, de quo dictum est, accepit contra illos, post illius absolutionis obtentum. Sed væ Regiæ infidelitati; Juraverat enim Rex quod staret providentiæ baronum in omnibus; Juraverunt etiam & barones Regi, quod ipsi starent eidem providentiæ, pro Rege & Regno ejus fideliter factæ. Sed quia Rex juramentum suum non tenuit, ideo credebatur à pluribus, quod

[a] i. e. census.

propter

propter hoc barones victoriam obtinuerunt de illo, quia fidele præstiterunt jusjurandum pro salvatione Regni; Cui jurijurando assensum nunquam præbuit *Edwardus*; Qui cum postea esset in custodia [a] *** reverenter ministrantis illi dapes Regias, solebat ei dicere, *Domine* Edwarde **** ** *obis obsequium nostrum.* Cui *Edwardus* respondere consuevit *** ignorans omnino quod *Simon* cogitaret de morte quam accepturus erat sub gladio ejus.

In diebus illis mittitur vir venerandus *Oliverus* Abbas de **Driburc** ad *Edwardum*, ex parte [b] & Reginæ *Scotiæ* sororis *Edwardi*; Cujus adventum cum comperisset *Simon*, ductus est ad *Edwardum*, relicto Canonico deorsum per se, qui venerat cum illo. Erat enim *Edwardus* in alto solio tunc temporis commorans. Ascendit ergo *Simon* ante Abbatem per singulos gradus solii, Abbate eum subsequente; qui cum venisset ad illum ad quem missus fuerat, post salutationem factam more amico consedentium locuti sunt adinvicem, tamdiu *Simone* ante ipsos stante, donec ab invicem recessissent. Qui dum sic staret, non huc non illuc oculos deflexit, sed perpeti intuitu ambos observabat, ne littera suspecta traderetur *Edwardo*, & ne vel sinistrum verbum ex parte mittentium eum diceretur ab illo. Cumque collocuti fuissent quantum voluerunt, Abbas surgens, petita licentia, recessit; quem *Simon* subsequens verebatur forte, ut Abbas suspicabatur, quod si post dorsum *Simonis* isset, litteram subdolam porrigeret *Edwardo*, ad quem Abbas subsequens, ut dictum est, *Simonem* prius venerat, ne forte si Abbas præcessisset eum, litteram clandestinæ suspicionis daret eidem projiciendo; & talis quidem cautela *Simonis* valde erat modica inter majores ejus cautelas.

Modo faciam finem loquendi de *Simone* propter cujus vitam, in minimis & quibusdam arduis à me ni palam utrumque elucidatam, non debeo juste timere alicujus contra me invidi convitium, detractionem, vel mendacium, quoniam nihil scripsi de illo nisi quod à viris fide dignis fideliter, ut æstimo, mihi relatum accepi; quorum relationibus qui non credunt, nullatenus credent *Augustino* dicenti, libro XVI. de *Civitate Dei*, capitulo XI. quod tempore memoriæ suæ uni homini erant duo capita, duo pectora, & quatuor manus, venter unus, & duo pedes; Neque *Orosio* qui narrat de puero qui erat quadripes, quadrimanus, oculis quatuor, auribus totidem, natura virili, duplex natus ex ancilla, ut patet libro VII. de [c] *Ormetista mundi*, capitulo XI. nec *Plinio* libro VII. capitulo V. *Naturalis Historiæ*, referenti quod quidam puer factus est ex virgine sub parentibus, qui jussu aruspicum deportatur ad insulam desertam: Nec etiam credent quod quidam infans reversus est in uterum matris suæ; nec etiam quod VII. infantes uno die egressi sunt de utero unius mulieris, ut liquet dicto libro, capitulo IV. nec *Isidoro*, libro XI. *Etymologiæ*, capitulo III. dicenti, quod quidam homines dentati nascuntur, quidam barbati, quidam cani; & quod vitulus natus fuit ex muliere, & quod alia mulier peperit serpentem; Nec insuper credent, quod Elephas peperit serpentem, ut habetur supradicto libro *Plinii*, capitulo supradicto. Ductis igitur hujusmodi similitudinibus contra mendaces, propter *Simonem*, quæso ut nullus de eo obloquatur per modum detractionis, ne forte apprehendat eum aliqua ex ultionibus merito propter detractionem, in quibus nonnulli ex æmulis ejus temporaliter perire meruerunt. Fuit & *Simon* descendens à viris bellicosis, à quibus ipse non degenerans similis factus erat illis, ut supradictum est, vir bellicosus, in occubitum mortis transiens propter justitiam in bello, sicut ipsi causa justitiæ occubuerunt in bello, scilicet pater ejus, avus ejus, proavus ejus, atavus ejus, abatavus ejus.

Explicit opusculum de nobili *Simone* de *Monte forti* editum.

a f. [r]reverenter; nam hic & in lineis duabus sequentibus abscisio est magnæ partis membranæ.
b f. Regis &c. *b* Vide Voss. de Historic. Lat.

Cessit

Cessit officio abbatizationis suæ dominus *Johannes* de *Edirham* Abbas de Melros, cui successit Dominus *Robertus* de *Keldeleht*, Monachus de Neubotil, qui prius fuerat Abbas de Dunfermelin, & Cancellarius *Scotiæ*.

Anno Domini M. CC. LXIX. Gloriosum principem Regem *Franciæ* euntem versus terram sanctam, immensa violentia ventorum in mari *Græciæ* ab itinere extulit incepto ad exteram nationem, quam cum intrasset, cognoscens quod Regio esset *Barbariæ*, Regem ejus sibi subjugavit, & metropolitanam ejus civitatem, inclytam valde, robustam, atque populosam obsedit, & obsessam cepit. Ista civitas *Tunis* nomine cum aliis civitatibus illius regionis, Regi *Franciæ* singulis annis magnum reddit tributum. Cujus incolæ unum Deum altissimum colunt, non trinum in personis, & ideo parcebatur illis ne interficerentur à *Francis*, quoniam colunt unum Deum sine lege *Judæorum*. Duo Episcopi sunt in illa regione. Subjecta itaque regione *Barbariæ* Regi *Franciæ*, cum idem Rex versus propria rediret, una cum Rege *Naverniæ*, mortui sunt ambo in via; cum quibus obiit *David* Comes *Atholiæ* in illa peregrinatione. Successit *Lodowico* in Regnum *Philippus* filius ejus.

1269. *Henric.* 3. *R.*

Tunis à R. Franc capta.

Obiit *Albinus* Episcopus *Brethinensis*, cui successit frater *Willielmus* de *Kilconcath*, lector fratrum prædicatorum de Perth. Piissimus *Lodowicus* Rex, cujus ante mentio fit, fecit illud famosum Monasterium ordinis *Cistercii* quod vocatur *Regalis mons*, non possessiones more aliorum monasteriorum illi tribuens, sed perpetuas liberationes frumenti, vini, & omnium aliarum rerum necessariarum, in locis congruentissimis per procuratores securissimos certis temporibus annuatim percipiendas, ut Monachi illius loci soli Deo vacent per omnem modum, & seculo per nullum.

Cessit dominus *Wydo* Abbas de Neubotil regimini domus suæ, cui præficitur dominus *Waldevus* Monachus de Melros, qui fuerat Cellerarius ejusdem domus.

§. Obiit *Lora* Comitissa *Atholiæ*, sepulta apud Melros.

§. Obiit *Johannes* de *Balliolo*. Hic amator Scholarium fecit propter Deum perpetuam domum apud *Oxoniam*, tribuens singulis ex illis scholaribus omni hebdomada VIII. denarios ad communem eorum mensam.

Collegium Ba iolens. Oxon.

§. Est ibi alia domus Scholarium melior illa, qui percipiunt ad communiam suam XII. denarios per circulum septimanæ de dono Episcopi *Bathensis*.

Anno Domini M. CC. LXX. Dominus *Edwardus* primogenitus filius Regis *Angliæ*, miles bello doctissimus, proficiscitur ad terram sanctam. Veniens autem illuc, moratus est in turri *Acconensis* civitatis, nec posuit pedem extra illam civitatem ad aliquod arduum negotium faciendum, nisi una vice, præcedente eum uno Christiano exploratore qui erat de secta *Sulianorum*, qui sunt Christiani habitantes quasi eremitæ inter *Sarracenos*, & ideo pacem semper habent inter illos, quia in solitudinibus morantur, Venerantur enim omnes *Sarraceni* & pagani eremitas, propter honorem sancti solitarii *Johannis* Baptistæ, quem ideo summa cum veneratione diligunt & honorant, quia triumphaverunt in die solennitatis ejus in bello de Christianis. Dictus vero *Sulianus* venit *Acconiam* nunciare *Edwardo* quod habitatores cujusdam urbis quæ vocatur *Caconia*, cum gregibus & armentis animalium juxta patriæ ritum ad pascendum ea jam exierant ad nemorosa loca, ubi sibi fixerant tabernacula multa. Semel in anno simul exeunt incolæ illius civitatis ad spatiandum sibi propter aeris beneficium, ad talia loca, simul & omnes regrediuntur ad civitatem. Tendente ergo *Edwardo* versus tabernacula spatiantium, quæ erant itinere trium dierum ab *Acconia*, de die delituit in locis opacis sive nemorosis, prout instructus fuerat à *Suliano*, propter metum multitudinis paganorum, qui cito potuerunt confundere paucitatem Christianorum qui cum illo erant; non enim habebat secum nisi paucos peregrinos, cum electioribus populi *Acconiensis*. De nocte

1270.

Suliani.

cte igitur iens erat, ut ſic deluderentur pagani, dum ignorarent ſemitas tranſitus ejus. Veniens igitur quodam ſummo mane ad loca prænominata, invenit *Sarracenos* & uxores eorum cum parvulis ſuis in lecto, quos omnes ut hoſtes Chriſtianæ fidei occidit in ore gladii. Poſt quorum interfectionem tulit ſecum ad *Acconiam* omnia armenta eorum & greges, cum omni ſuppellectile illorum, nullum ex omnibus hominibus ſecum exiſtentibus, amittens præter unum armigerum, nomine *Nicholaum*, qui erat armiger cujuſdam militis *de Scotia* oriundi, cui nomen erat *Alexander* de *Setun*. Ille autem armiger cum declinaſſet à comitatu Chriſtianorum ad purgandum alvum, ſcutum domini ſui portans ad dorſum in equo, mox captus eſt à paucis paganis habitantibus juxta iter per quod Chriſtiani jam tranſierant minime viſi à paganis, quos occidiſſent Chriſtiani ſi illos vidiſſent; armigerum autem illum quem ſecum abduxerunt pagani, ab illo die non viderunt Chriſtiani.

Glorioſus vero miles Dominus *Edwardus* magnam ſuæ militiæ probitatem in diebus illis feciſſet ſuper paganos; erat enim tunc temporis quaſi flos totius mundi in ſtrenuitate rei militaris, ſi habuiſſet ſuccurſum Chriſti- *Carolus R. Siciliæ.* anorum quos ſubtraxerat ei Rex *Ciciliæ*, proditor Chriſtianiſmi, *Carolus* nomine, frater Regis *Francorum Lodowici*. Per hunc enim ſubtrahebantur *Edwardo* auxilia diverſarum nationum, ſcilicet *Ciciliæ*, *Apuliæ*, *Calabriæ*, & *Italiæ* propter avaritiam *Caroli* qui acceperat à paganis theſaurum nimis magnum, antequam venerat *Edwardus* ut expugnaret eos. Ratio autem theſauri accepti erat, ut induciæ quas petebant *Sarraceni* ut ſe præmunirent contra Chriſtianos, concederentur eis à *Carolo*. Petierunt ergo ſpatium xv. annorum ad talem præmunitionem faciendam, quod libenter conceſſit eis *Carolus*, cautione ſecuritatis data eis ab ipſo qualem voluerunt per literas ejus cum jurejurando. Reverſus eſt igitur *Carolus* proditor, ſecuto eum theſauro à gente perfida male accepto in navi fortiſſima repoſito, quæ cum ad portum tutiſſimum applicuiſſet, juxta quandam civitatem Chriſtianorum, ultione Dei ſuper illam propter theſaurum infideliter acceptum deſcendente, in ipſo portu ſubito dehiſcebat, nihil de pecunia perditionis ſalvato, nutu propitiæ Divinitatis evadentibus ex illa omnibus hominibus quotquot erant in ea, & adtunc ſalvatis omnino. Periit itaque navis, videat *Carolus* ne pereat æternaliter ipſe, extra navem Eccleſiæ inventus. Navis Eccleſiæ eſt unitas Eccleſiæ, à qua unitate *Carolus* videbatur omnino receſſiſſe, quando maluit pecuniam contra Chriſtum, quam bellum propter Chriſtum contra inimicos Chriſti. Poſtea reverſus eſt verus Chriſti theſaurus Dominus *Edwardus* de Terra ſancta, prætermiſſa gentium expugnatione, quam non poterat facere præ Chriſtianorum paucitate. Propoſuit tamen nunquam reverti ad propria, donec confudiſſet partes paganitatis in quantum potuiſſet, ſi ſuccurſum Chriſtianitatis ad votum fu- *Henric. 3. R. obiit.* iſſet adeptus; ſed audita morte patris ſui optimi *Henrici* Regis, qui ſemper pacifice & tranquille regimina regionis gubernarat *Anglicanæ*, donec male ſuaſus (erat enim beſtialis homo, ſed religioſus) à conſiliaribus infelicibus quorum primatum tenuit uxor ſua Regina *Helionora*, nonnulla bella patiebatur committi contra barones Regni ſui; de neceſſitate oportuit eum redire ad propria, ut coronaretur ſucceſſurus patri in Regnum ut hæres legitimus.

§. Obiit *Adam* de *Kilconcath* Comes de **Karric** in *Acconia*, cujus uxorem Comitiſſam de **Karryc** poſtea junior *Rob.* de *Bruys* accepit ſibi in ſponſam.

Quoniam indignum eſt ſilentio præterire qualiter orbis terræ juvenis va- *Edwardi Pr. periculum.* lidiſſimus, glorioſus Chriſti miles *Edwardus* adjuvante illum altiſſimo, liberavit ſe ne interimeretur à quodam *Sarraceno* fortiſſimo, dignum eſt ut ſtilus iterum recurrat ad ipſum. Sperans igitur quædam pars gentis perfidæ *Sarracenorum*, qui propius *Acconiam* erat habitantes, quod Dominus *Edwardus* eſſet unus ex cunctis militibus Chriſtianis prætortiſſimus, mittit ad illum quendam

quendam *Admiraldum*, divitiis & poteſtate locupletem valde. Qui cum veniſſet ad eum, doloſæ legationis nuncius ſolemnis ſed ſecretus exiſtens, præter illa quæ antequam ad ipſum tunc venerat præmiſit multa pretioſa donativa, nunc donat ei æque pretioſa vel pretioſiora munera, petens obnixe ab eo ut parvitatem ſuam, quæ erat magna, licet ei ſic loqueretur, ad gratiam amicitiæ & fidelitatis dignetur admittere; quoniam, ut aiebat, illi habuit ſecretum animæ ſuæ aperire ei, quod nullo modo voluit oſtendere niſi pacem ſuam & gratiam ſibi prius voluiſſet concedere. Juravit ergo ei per Deum quod ſalus animæ ſuæ in manu ſua erat, unde ait, *obſecro te ne ſinas me perire.* Cui reſpondit *Edwardus* nullam habens fraudem in conſcientia, quod multo magis mallet ipſum & omnes *Sarracenos* de mundo ſalvari quam perire. Quo audito, ſimulator callidus procidit ad genua affabiliter ſibi colloquentis deoſculans ea, ſimiliter oſculabatur pedes & manus ejus, aſſerens ſe feliciorem jam factum eſſe quam unquam fuerat ante, qui tam glorioſi principis filium promeruit videre; Cujus Principis præconia multipliciter extollens pariter & filii, aiebat ei non talem in univerſo orbe fore alterum juvenem, qui tam viriliter egerat in haſtiludiis, & tam egregie de ſuis inimicis triumphaverat in bellis; appellans ipſum proinde non ſolum florem Chriſtianitatis, ſed & totius orbis victorem futurum, ſi inquit ad illum, ad te placeret Chriſtianitatis immenſa multitudini fidiliter confluere contra *Sarracenitatem* noſtram. Chriſtianorum itaque laudes multifarie multiſque modis efferens, locutus eſt ei in aure quod vellet Chriſtianus effici, pro eo, inquit, quod fides Chriſtianorum excellit omnem fidem miraculis glorioſis. Quibus verbis alter benigne nimirum exhilaratus, ait illi: *Feliciter natus fuiſti, ſi feceris te cito baptizari; quoniam fides noſtra eſt, quod omnis homo qui baptizatus non fuerit, in æternum cum diabolo peribit; & ideo ſi vis ſalvari, feſtina baptizari, quoniam ignoras diem mortis tuæ.* Cui reſpondit, *Felix ſit conſilium tuum; nam & ego volo baptizari: ſed habeo uxorem legitimam, & plures uxores, filios quoque & filias, cognatos & propinquos, quos deſidero una mecum baptiſmum ſanctæ fidei veſtræ percipere: volo igitur, antequam baptizer, illos de ratione fidei percipiendi convenire.* Ad quem *Edwardus*, *Bene*, inquit, *facietis, ſi properaveritis ut baptizemini, quia neſcitis horam mortis veſtræ.* Stabat ergo *Admiraldus* ſecundum ſchema ſuæ levitatis tripudians ante ipſum, acſi ipſe eſſet joculator, à quo demum petita licentia recedendi receſſit ab ipſo infelix, doloſitate plenus, promittens crebris vicibus ſe venturum ad illum ad conſolandum ſe & ſpatiandum cum illo; quod fecit, mittens ei per plures vices more ſolito immenſa exennia & ſpecioſa donaria. A quo cum quæreret *Edwardus*, cur tamdiu differret baptiſmum ſuſcipere; Reſpondit, ſe aſſenſum jam habuiſſe multorum ex ſuis ad hoc faciendum, ſed non omnium, inquit, quem infra breve tempus adquiram, Deo veſtræ fidei Chriſtianæ providente. Hii dum ſic ſe habent ad invicem amicabiliter quaſi confœderatos, nulla apud ambos alteri de altero remanet ſuſpicio. Unde rumor talis permaximæ amicitiæ eorum pervenit ad *Soldanum* totius *Sarracenitatis*. Qui mittens poſt *Admiraldum*, de quo vehementem habuit ſuſpicionem, quod quantum in ipſo erat, *Sarracenitatem* voluit prodere & tradere Chriſtianis ipſe Chriſtianus effectus, mandavit illi ſuper vitam & membra, præcipiens ut compareat coram majeſtate ſua tali die & tali loco; Cujus majeſtatis tanta eſt dignitas, ut narravit mihi armiger à quo præſentem habeo relationem, quod omnes introeuntes in Regiam ejus pro quovis negotio apud ipſum audiendo vel expediendo, primo flectunt genu extra introitum Regiæ ad limitem ubi limes eſt; Deinde ingreſſi Regiam, iterum faciunt genuflexionem aliam in medio Regiæ. Demum accedentes ante faciem ejus, profunde inclinant eum genua ſubmittentes. Ad quem veniens dictus *Admiraldus* ſalutavit eum, prius facto patrio ritu introitus ſui ſecundum conſuetudinem aliorum. Quem cum

conveniſſet *Soldanus*, ſi jam Chriſtianus factus eſt, & utrum proditor ſit [a] paganiſſimi apud filium Regis *Angliæ*; Reſpondit ei, Quod plus profecerat apud illum filium pro ſalvatione paganiæ, quam omnes quotquot ſunt in paganiſſimo ejus potuiſſent longo tempore profeciſſe. Et *quomodo*, inquit *Soldanus*? Cui ille, *Illum Regis filium, quem forte vos timetis, tantis magnis placavi muneribus, tot exenniis honoravi multiplicibus, cautiſſime agens cum ipſo, quod poſſum facere de illo quicquid volo; nec aliquid ſupereſt modo de ipſo, niſi ut perimatur quando volo.* Quod manifeſte factum fuiſſet niſi optimus Deus piiſſimum *Edwardum* melius ſalvando adjuviſſet. Poſt dies igitur paucos factum eſt ut ab *Admiraldo* doloſo * * *

[a] Paganiſmi.

ANNALES

ANNALES
MONASTERII BURTONENSIS

Ab Anno M. IV.

Ad Annum M. CC. LXIII.

Annales
Monasterii Burtonensis in Agro Staffordiensi,

Ab Anno M. IV. ad Annum M. CC. LXIII.
Notatu dignissimi.

1004. Anno ab incarnatione Domini M. IV. indictione II. tempore *Ethelredi* Regis *Angliæ*, patris sancti *Edwardi* Regis & confessoris, quidam nobilis nomine *Wlfricus* cognomento *Spot*, construxit Abbatiam **Burton** vocatam, deditque ei omnem hæreditatem paternam appretiatam septingentas libras. Et quia nondum utebantur sigillis in *Anglia*, fecit donum suum iis confirmari subscriptionibus, prout in Charta continetur.

Ego Ethelred *Rex* Anglorum *hoc donum perpetua ditavi libertate. Ego* Ethelstan *filius Regis. Ego* Ecghrith *filius Regis. Ego* Edmund *filius Regis.*
Ego Eadred *filius Regis. Ego* Eadƿig *filius Regis.*
Ego Eadgar *filius Regis.*
Ego Elfric *Archiepiscopus composui.*
Ego Wulfstan *Archiepiscopus conclusi.*
Ego Elfheah *Episcopus consignavi.*
Ego Elfhim *Episcopus consensi.*
Ego Lywing *Episcopus condixi.*
Ego Ethelric *Episcopus confirmavi.*
Ego Elfhelm *Episcopus corroboravi.*
Ego Ordbriht *Episcopus assensi.*
Ego Godƿine *Episcopus adquievi.*
Ego Elfgar *Episcopus adunavi.*
Ego Godƿine *Episcopus affirmavi.*
Ego Sigeferd *Episcopus auxiliatus sum.*
Ego Edƿeardus *Abbas* & ceteri usque ad duodecim.
Ego Elric Dux cum ducibus duobus.
Ego Eƿelmer *Minister.*
Ego Ordulf *Minister.*
Ego ƿilfgeat *Minister.*
Ego ƿulfheat *Minister.* & ceteri usque XXI.
Wlfgetus fuit primus Abbas Ecclesiæ *Burtoniensis.*

1005. M. V.

1006. M. VI. *Elphegus Cantuariensis* Archiepiscopus suscepit pallium.

1007. M. VII.

1008. M. VIII. Rex *Ethelredus* excambivit villam de **Rolveston** pro duabus villis, videlicet **Eldeswirthe** & **Elfredinton**, cum Abbate *Wulfgeto.* Hanc villam de **Rolveston** tenet Comes de *Ferrariis* in hæreditate.

1009. M. IX.

1010. M. X.

1011. M. XI. *Cantia* vastata est à *Dacis.*

1012. M. XII. Abbas *Wlfgetus* emit villam de **Withmere** cum pertinentiis, à Rege *Anglorum Ethelredo* pro LXX. libris in auro & argento.
Elƿfegus Archiepiscopus martyrizatus est.

M. XIII.

M. XIII. *Swanus* Rex *Dacorum* fugavit *Ethelredum* in *Normanniam*. 1013.
M. XIV. Occisus est *Swanus* à sancto *Edmundo*. 1014.
M. XV. Hic venit *Cnut* ad *Anglos*. 1015.
M. XVI. Obiit *Ethelredus* Rex, anno Regni sui XXXVII. 1016.
M. XVII. Occisio *Edricis* Ducis & sociorum ejus. 1017.
M. XVIII. Translatio sancti *Elphegi Cantuariensis* Archiepiscopi. 1018.
M. XIX. 1019.
M. XX.
M. XXI.
M. XXII.
M. XXIII. Hic obscuratus est sol IX. kal. *Febr*. 1023.
M. XXIV. 1024.
M. XXV.
M. XXVI. Obiit *Wlfgetus* Abbas. 1026.
M. XXVII. Successit *Brictricus* Abbas. 1027.
M. XXVIII. Hic *Cnut* perrexit ad *Norwegon* cum L. navibus. 1028.
M. XXIX. Hic reversus est. 1029.
M. XXX.
M. XXXI. Hic *Cnut Romam* petiit, & bellum in *Cantia* renovat. 1031.
M. XXXII.
M. XXXIII.
M. XXXIV.
M. XXXV. *Cnut* Rex obiit. 1035.
M. XXXVI. *Elfredus* filius Regis *Ethelredi* per *Godwinum* occiditur. 1036.
M. XXXVII.
M. XXXVIII.
M. XXXIX.
M. XL. *Haraldus* Rex obiit. *Hardecanutus* coronatur. 1040.
M. XLI.
M. XLII. *Hardecanutus* Rex *Angliæ* & *Danemarchiæ* obiit. 1042.
M. XLIII. Sanctus *Edwardus* Rex coronatur. 1043.
M. XLIV.
M. XLV.
M. XLVI.
M. XLVII.
M. XLVIII.
M. XLIX.
M. L. Obiit *Brictricus* Abbas. 1050.
M. LI. Venit *Leuericus* Abbas. 1051.
M. LII.
M. LIII. M. LIV. M. LV. M. LVI. M. LVII. M. LVIII. M. LIX. M. LX. M. LXI.
M. LXII. Sanctus *Wlstanus* Episcopus *Wigorniæ* consecratur. 1062.
M. LXIII.
M. LXIV.
M. LXV. Sanctus *Edwardus* Rex Obiit. *Haraldus*. 1065.
M. LXVI. Adventus *Normannorum* in *Angliam*. *Haraldus* Dux, *Godwini* ducis filius, post mortem sancti *Edwardi* Regis occupavit Regnum *Angliæ*, fracto fœdere quod pepigerat cum *Willielmo* Duce *Normanniæ*, quando captus fuit in *Pontivo*. Unde factum est quod Dux *Willielmus Normannus*, dictus *bastardus*, congregatis undecunque populis, *Francis* scilicet & *Normannis*, & aliorum populorum valida manu, transfretavit in *Angliam*, & conserto prælio cum *Haraldo* & exercitu suo, obtinuit, & Regni diademate insignitus est. 1066.
M. LXVII. Consecratio *Petri Lichefeldensis* Episcopi. 1167.
M. LXVIII. Nascitur *Henricus* filius Regis. 1068.
M. LXIX.
M. LXX.

M. LXXI.
M. LXXII.
M. LXXIII.
M. LXXIV.
M. LXXV.
M. LXXVI.
M. LXXVII.
M. LXXVIII.
M. LXXIX.
M. LXXX.
M. LXXXI.
M. LXXXII.
M. LXXXIII.
M. LXXXIV.
1085. M. LXXXV. Obiit *Leuericus* Abbas. Successit *Galfridus Mala terra.*
1086. M. LXXXVI. Obiit *Petrus Lichefeldensis* Episcopus.
1087. M. LXXXVII. Obiit *Willielmus* Rex Bastardus.
Hic dedit nobis, videlicet Monasterio *Burtoniensi*, *ufram* majorem & minorem, tempore suo, cum tota terra de ultra *Dona* & Ecclus.
Willielmus filius ejus coronatus est.
1088. M. LXXXVIII. Consecratio *Roberti* de *Limeses Lichefeldensis* Episcopi.
M. LXXXIX.
M. XC.
M. XCI.
M. XCII.
M. XCIII.
1094. M. XCIV. *Galfridus mala Terra* expulsus est de Abbatia: *Nigellus* Abbas venit, Monachus & Sacrista *Wintoniæ.*
1095. M. XCV. Sanctus *Wlstanus* Episcopus obiit.
M. XCVI.
1097. M. XCVII. *Jerusalem* capitur à *Francis.*
1098. M. XCVIII. Abbatia ordinis *Cistercii* fundata est.
M. XCIX.
1100. M. C. Obiit *Willielmus* Rex *Rufus*. *Henricus* Rex frater ejus coronatus est.
Hic Rex *Henricus* destruxit impios Regni; sed propter Ducatum *Normanniæ*, detinuit *Robertum* fratrem suum Ducem *Normanniæ* in custodia sua usque ad mortem suam. Iste H. duxit uxorem *Matilden* filiam *Melcolmi* Regis *Scotiæ* & *Mageriæ*, de qua genuit *Willielmum*, & *Matilden* postea Imperatricem.
1101. M. C. I. *Robertus* Comes *Normanniæ* venit in *Angliam* cum exercitu.
M. C. II.
M. C. III.
M. C. IV.
M. C. V.
1106. M. C. VI. *Henricus* Rex cepit Comitem *Robertum* fratrem suum.
M. C. VII.
M. C. VIII.
M. C. IX.
1110. M. C. X. Aqua *Trenta* apud [a] Notigam à prima usque ad tertiam exsiccata est.
M. C. XI.
M. C. XII.
M. C. XIII.
1114. M. C. XIV. Inchoatio *Burtoniensis* Ecclesiæ. Obiit *Nigellus* Abbas. Cui successit eodem anno *Galfridus* Abbas Prior *Wintoniæ.*

a Notingham.

M. C. XV.

M. C. XV.

M. C. XVI.

M. C. XVII. Obiit *Robertus* de *Limeses Lichefeldensis* Episcopus; successit *Robertus* cognomento *Peccatum, Lichefeldensis* Episcopus. 1117.

M. C. XVIII.

M. C. XIX.

M. C. XX.

M. C. XXI.

M. C. XXII.

M. C. XXIII.

M. C. XXIV.

M. C. XXV.

M. C. XXVI.

M. C. XXVII. Obiit *Robertus* cognomento *Peccatum, Coventrensis* Episcopus. 1127.

M. C. XXVIII. *Rogerus* de *Clynton* consecratus est Episcopus *Coventrensis.* 1128.

M. C. XXIX.

M. C. XXX

M. C. XXXI.

M. C. XXXII.

M. C. XXXIII. Abbatia de **Gerendon** fundata est. 1133.

M. C. XXXIV.

M. C. XXXV. Obiit Rex *Henricus* primus. 1135.

Coronatus est Rex *Stephanus*, nepos ejus, Comes *Boloniæ*, filius Comitis *Blesensis.*

M. XXXVI. Fundatur **Waredon**. 1136.

M. C. XXXVII.

M. XXXVIII. Abbatia de **Bordeb** fundatur. 1138.

M. C. XXXIX.

M. C. XL.

M. C. XLI.

M. C. XLII.

M. C. XLIII.

M. C. XLIV.

M. C. XLV.

M. C. XLVI.

M. C. XLVII. *Lodowicus* Rex *Franciæ* peregre profectus est ad *Hierusalem.* 1147.

M. C. XLVIII. *Robertus* de *Ferrariis* fundavit *Myrevallem.* 1148.

M. C. XLIX.

M. C. L. Venit *Robertus* Abbas. 1150.

M. C. LI. Obiit *Galfridus* Abbas. 1151.

M. C. LII. Obiit *Rogerus* de *Clinton Coventrensis* Episcopus. *Tileteya* fundata est. 1152.

M. C. LIII. Consecratio *Walteri Durdent*, *Coventrensis* Episcopi. 1153.

M. C. LIV. Obiit *Stephanus* Rex *Angliæ.* 1154.

M. C. LV. 1155.

Henricus Rex, filius Imperatricis, coronatus est. Uxor sua Regina *Elianor* peperit *Henricum* filium suum.

M. C. LVI. Regina peperit filiam *Matildam.* 1156.

M. C. LVII. Regina peperit *Ricardum.* 1157.

M. C. LVIII. Regina peperit *Galfridum.* 1158.

M. C. LIX. *Robertus* Abbas *Burtoniensis* depositus est & expulsus est Abbatia. 1159.

M. C. LX. *Bernardus* Abbas venit, Monachus *Gloverniæ*, quondam Abbas de **Cerne**, unde recessit propter magnas ejusdem domus exordinationes. 1160.

M. C. LXI. Obiit *Walterus Durdent* Episcopus *Coventrensis.* 1161.

1162. M. C. LXII. Gloriosus *Thomas Cantuariensis* Archiepiscopus consecratus est.
M. C. LXIII.
M. C. LXIV.
1165. M. C. LXV. Regina peperit *Johannam* filiam suam.
1166. M. C. LXVI. Regina peperit *Johannem* filium suum.
M. C. LXVII.
M. C. LXVIII.
M. C. LXIX.
1170. M. C. LXX. Sanctus *Thomas* Archiepiscopus passus est.
M. C. LXXI.
1172. M. C. LXXII. Abbatia de **Stant** fundata est.
M. C. LXXIII.
M. C. LXXIV.
1175. M. C. LXXV. Obiit *Bernardus* Abbas.
1176. M. C. LXXVI. *Robertus* Abbas reversus est.
Bertram de *Verdon* fundavit **Crokesden**.
1177. M. C. LXXVII. Obiit *Robertus* Abbas.
1178. M. C. LXXVIII. *Rogerus Malebranche* Abbas venit Prior de *Mellunia* majori.
M. C. LXXIX.
M. C. LXXX.
1181. M. C. LXXXI. Obiit *Ricardus Pecche* Episcopus *Coventrensis*.
1182. M. C. LXXXII. Obiit *Rogerus* Abbas.
Ricardus Abbas venit, Prior de *Rosa*.
1183. M. C. LXXXIII. *Gerardus* cognomento *Puella*, consecratur Episcopus *Coventrensis*.
1184. M. C. LXXXIV. Obiit *Gerardus* Episcopus *Coventrensis*.
1185. M. C. LXXXV.
1186. M. C. LXXXVI. *Hugo* de *Nonant* consecratur Episcopus *Coventrensis*.
1187. M. C. LXXXVII. Obiit *Ricardus* Abbas. *Nicholaus* Abbas venit, Prior **Abbendon**.
1188. M. C. LXXXVIII.
1189. M. C. LXXXIX. Obiit *Henricus* Rex, filius Imperatricis. Hic Rex *Henricus* tenuit Regnum *Angliæ* & Ducatum *Normanniæ*, & regnavit annis xxxv. Fuit autem prudens, & Ducatum *Normanniæ* magis pecunia sua quam armis defendebat contra Regem *Lodowicum*, patrem *Philippi*, & contra *Philippum* postea Regem, & sic exhauriebat quasi de fonte thesauros *Angliæ* & *Normanniæ*.

Henricus Rex filius ejus magnanimus fuit, & Regnum *Angliæ* & Ducatum *Normanniæ* cum patre suo aliquanto tempore, pauco stipatus milite tenuit; & duxit filiam Regis *Franciæ*, sed pauco vixit tempore, tamen adversarius fuit patris sui.

M. C. LXXXIX.

Richard R. Rex *Ricardus* Coronatus est. Hic fuit bellicosus & fortunatus in adversis Regnum *Angliæ* & omnes terras transmarinas tenuit in vita sua, sed armorum exercitio. Quantus etiam fuerit si quis scire voluerit, legat Chronica magistri [a] *Hugonis* de *Hovedene*.

1190. M. C. XC. Obierunt in obsidione *Accon Theobaldus Cantuariensis* Archiepiscopus, *Willielmus* Comes de *Ferrariis*, & *Fredericus Romanorum* Imperator obiter versus *Hierusalem*, & *Conradus* filius suus, & totius orbis Ducum & Principum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Comitum, & Baronum, militum, cleri & populi infinita multitudo isto anno ibidem obiit.

Rex *Ricardus* peregre profectus est ad *Hierusalem*.

a f. Rogeri.

gi

M. C. XCI. Pagani reddiderunt *Accon Ricardo* Regi *Angliæ* & *Philippo* Regi *Franciæ*, cum omnibus quæ in ea erant, & quingentos captivos Christianos [a] quia in ea erant, reddiderunt quietos; & conventionaverunt Regibus, quod traderent eis crucem sanctam, & M. Christianos captivos, & CC. milites captivos Christianos, quoscunque prædicti Reges elegerint de omnibus captivis qui fuerunt inventi in potestate *Soldani*; & ad opus Regum darent CC. millia Byzantiorum; & quod ipsi remanerent obsides in eorum custodia quousque hoc perfecissent, tantum infra XL. dies sub pœna vitæ & membrorum. 1191. *Accon Christianis reddita.*

Hugo de *Nonant* expulit Monachos de *Coventria*, & posuit Canonicos seculares.

M. C. XCII. *Ricardus* Rex propter sinistros rumores quos audivit de *Philippo* Rege *Franciæ* & *Johanne* de *Moretonio* Comite fratre suo, qui castella sua & terras occupavit, & propter infirmitatem corporis, repatriare disposuit. Et cum esset in transeundo mare ad partes suas reversurus, accidit ut ventus, rupta navi sua in qua erat, duceret eam versus partes *Histriæ* ad locum qui est inter *Aquileiam* & *Venetiam*, ubi passus naufragium cum paucis evasit. Considerato autem & audito quod in terra erat, *Limpoldus* Dux *Austriæ*, consanguineus *Henrici* Imperatoris, impositus ubique Custodibus, juxta [b] *Wenam* in villa viciniori in domo despecta Regem cepit. Quod postea *Henricus* Imperator significavit Regi *Franciæ*. 1192. *Ricardus R. captus.*

M. C. XCIII. *Ricardus* Rex fecit finem pro redemtione sua, videlicet domino Imperatori C. millia marcarum. Item XXX. millia marcas domino Imperatori, pro quibus debuit dare LX. obsides: & XX. millia marcas Duci *Austriæ*, pro quibus debuit invenire VII. obsides. Si autem dominus Rex solverit promissionem quam domino Imperatori de *Henrico* quondam Duce *Saxoniæ* fecerat, Imperator de L. millibus marcis argenti Regem liberum dimittens & absolutum, pro ipso Rege solvet Duci *Austriæ* XX. M. marcas, & Rex non tenebitur dare Duci *Austriæ* VII. obsides, neque Imperatori LX. Cum igitur Rex prædictam promissionem de *Henrico* quondam Duce *Saxoniæ* impleverit, & C. millia marcas solverit, libere recedet. Præterea Rex fecit jurare in animam suam quod neptem suam filiam Comitis *Britanniæ* traderet nuptui filio Ducis *Austriæ*, infra septem menses postquam liberatus fuerit & in terram suam redierit; & eam transmittet usque ad introitum imperii, si eam recipere voluerit; & si noluerit, Rex erit absolutus. 1193.

Quod cum Rex *Franciæ Philippus* audisset, statim mandavit Comiti *Johanni* ut ipse sibi caveret, quia diabolus jam solutus erat.

M. C. XCIV. Qui erat secundus annus captionis *Ricardi* Regis *Angliæ*, idem *Ricardus* fuit adhuc in captione H. Imperatoris *Romanorum* in *Alemannia* apud *Spiram* die natalis Domini, quæ sabbato evenit; & ibi mansit usque ad tempus liberationis suæ, quod statuerat ei Imperator, videlicet à secunda die post diem nativitatis Domini, in tres septimanas. Cumque Imperator venisset illuc una cum Archiepiscopis, Episcopis, Ducibus, & magnatibus imperii sui, & diu tractasset de liberatione *Ricardi* Regis, venerunt ad Imperatorem nuncii Regis *Franciæ*, & nuncii Comitis *Johannis* fratris Regis *Angliæ*, & obtulerunt Imperatori ex parte Regis *Franciæ* L. mil. marcas argenti, tali conditione, ut ipse Regem *Angliæ Ricardum* teneret in captione sua usque ad festum sancti *Michaelis* proximo sequens; aut si Imperator mallet, darent ei in fine uniuscujusque mensis quamdiu ipse Regem *Angliæ* in captione sua teneret, mille libras argenti; aut si Imperator mallet, Rex *Franciæ* daret ei C. mille marcas argenti, & Comes *Johannes* daret ei quinquaginta millia marcas argenti, tali conditione, ut ipse traderet eis *Ricardum* Regem, [c] ut saltem in captione sua eum teneret ab illo tempore per spatium unius anni. Quibus auditis Imperator di- 1194.

[a] Qui. [b] Viennam. [c] f. Aut.

1194. Richard. R. ſtulit diem liberationis ſuæ, & ſtatuit ei alium diem, videlicet in purificatione beatæ *Mariæ*, apud *Mauguntium*. Die vero purificationis beatæ Virginis, *Henricus Romanorum* Imperator celebrato Concilio apud *Mauguntium* de liberatione Regis, nolens à pacto reſilire propter cupiditatem pecuniæ quam *Philippus* Rex *Franciæ* & Comes *Johannes* ei obtulerunt, in eodem Concilio tradidit Imperator per manus *Maguntii* & *Coloniæ* Epiſcoporum *Ricardum* Regem in manum *Elienor* matris ſuæ liberum & quietum, II. Non. *Februarii*, feria VI. die *Ægyptiaca*, quam moderni *diem malam* vocant; & ſic in die mala liberavit eum Dominus.

Rex Angl. liberatus.

Cum autem idem Rex rogaret *Robertum* de *Nonant*, fratrem *Hugonis* de *Nonant Coventrenſis* Epiſcopi (qui *Robertus* portavit literas Imperatori de Rege *Franciæ* & Comite *Johanne*) ut idem *Robertus* de *Nonant* eſſet pro illo obſes; reſpondit *Robertus*, quod ipſe erat homo Comitis *Johannis*, & ideo noluit pro ipſo obſes eſſe. Unde Rex iratus præcepit illum capi & in carcerem mitti, & ita factum eſt. Eodem die Rex ſummonuit per literas ſuas H. de *Nonant Coventrenſem* Epiſcopum, quod ipſe veniret in Curia ſua, ſtare judicio Epiſcoporum in eo quod Epiſcopus erat, & judicio laicorum in eo quod ipſe de eo laicalem tenuerat ballivam, ſuper iis quæ adverſus eum loqueretur.

Robertus de Nonant.

Deinde *Ricardus* Rex *Angliæ* promiſit & chartis ſuis confirmavit quibuſdam Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ducibus & Comitibus, Baronibus & militibus, de Imperio, redditus annuos pro homagiis & fidelitatibus & auxiliis eorum contra Regem *Franciæ*. Recepit itaque homagium de Archiepiſcopo *Maguntino*, & de Archiepiſcopo *Coloniæ*, & de Archiepiſcopo de *Legis*, & de Duce *Oſtricii*, & de Duce de *Lovain*, & de Marchiſo de *Munſerant*, & de Duce de *Nemburc*, & de Duce *Swaviæ*, & fratre Imperatoris, & de Comite Palatino de *Rheno*, & de filio Comitis de *Henon*, & de Comite de *Haylande*, & de aliis multis, ſalva fidelitate Imperatoris.

Et eſt ſciendum quod *Ricardus* Rex *Angliæ* fuit in captione Imperatoris per ſpatium unius anni & VI. hebdomadarum & III. dierum. Liberato autem Rege, omnes qui aderant præ gaudio lacrimati ſunt. Deinde Imperator tradidit Regi ſalvum conductum. Cum autem veniſſet Rex *Coloniam*, Archiepiſcopus præ gaudio ſuæ liberationis celebravit miſſam in hunc modum; *Nunc ſcio vere quia miſit Dominus angelum ſuum, & eripuit me de manu* Herodis *& de exſpectatione plebis Judæorum* &c.

Hæc tria caſtella videlicet **Lancaſter**, **Merleberge** & *Mons ſancti Michaelis* in *Cornubia*, reddita fuerant ante adventum Regis in *Angliam*. Duo vero **Notingham** & **Tikehul** viriliter reſtiterunt impugnantibus. Sed audito adventu Regis, illi de caſtello de **Tikehul** recedentes tradiderunt Epiſcopo *Dunelmenſi* caſtellum ad opus Regis, ſalvis ſibi vita & membris. Illi autem de caſtello de **Notingham** reſtiterunt uſque ad adventum Regis, & adhuc poſt ejus adventum per aliquot dies viriliter reſtiterunt, ipſo Rege cum exercitu ſuo fortiter impugnante. Cognito autem poſt aliquot dies quod *Ricardus* Rex in propria perſona fuit ibi in obſidione, cum de hoc antea hæſitabant, reddiderunt caſtellum de **Notingham** qui illud tenuerunt, ponentes ſe in miſericordia Regis. Caſtellum de **Notingham** captum eſt XXVII. die menſis *Martii*.

Tikehul. *Notingham.*

In ſequenti vero *Pentecoſte* in *Normannia* facti ſunt amici *Ricardus* Rex & Comes *Johannes* frater ſuus, *Alienora* matre eorum mediante; ſed Rex nullum caſtellum neque terram aliquam ei reddere voluit.

1195. M. C. XCV. Eodem anno *Ricardus* Rex *Angliæ* remiſit Comiti *Johanni* fratri ſuo omnem iram & indignationem ſuam, & reddidit ei comitatum de *Moretonia*, & honorem de *Eya*; & comitatum *Glouceſtriæ*, cum omni integritate eorum, exceptis caſtellis; & pro omnibus aliis comitatibus & terris ſuis, dedit ei Rex per annum VIII. mille libras *Andegavenſis* monetæ.

Eodem

Eodem anno Rex remiſit iram & malevolentiam ſuam *Hugoni Coven-* 1195.
triæ Epiſcopo, & reddidit ei Epiſcopatum ſuum pro v. millibus marcis ar- *Richard. R.*
genti quas ei dedit: ſed *Robertus* de *Nonant* frater ejuſdem Epiſcopi obiit *Hugo Epiſc. Coventr.*
in captione Regis apud *Doroberniam*.

Similiter dominus Rex remiſit *Galfrido* fratri ſuo *Eboracenſi* Archiepi- *Galfrid. Archiep. Ebor.*
ſcopo iram & malevolentiam ſuam, & recepit eum in oſculo pacis. Unde idem Archiepiſcopus ſupra modum elatus, ipſum Regem opprobriis exaſperavit, quod ipſe præcepit illum diſſeiſire de Archiepiſcopatu ſuo & de vicecomitatu *Eboraci*.

M. C. XCVI. Mortalitas magna & fames erat in *Anglia* & in omnibus fini- 1196.
bus ejus.

Eodem anno Comes de ſancto *Egidio* duxit in uxorem *Johannam* ſororem *Ricardi* Regis, quondam Reginam *Siciliæ*.

M. C. XCVII. *Johanna* Comitiſſa de ſancto *Egidio*, ſoror *Ricardi* Regis *An-* 1197.
gliæ, peperit *Reimundum* ſuum primogenitum.

De aſſiſa menſurarum. *Menſuræ.*

Conſtitutum eſt quod omnes menſuræ totius Angliæ *ſint ejuſdem quantitatis, tam de bladis, quam de leguminibus, & de rebus conſimilibus, ſcilicet una bona ſumma* [a] *equi; & hæc menſura ſit raſa, tam in civitatibus & burgis, quam extra. Menſura etiam vini & cereviſiæ, & cunctorum liquorum, ſit ejuſdem quantitatis in toto Regno, ſecundum diverſitatem* [b] *mercaturarum. Menſuræ etiam bladorum & liquorum vini & cerviſiæ, inclaventur in eis claves, ne per dolum poſſint falſari.*

Conſtitutum eſt, ut lanei panni ubicumque fiant, ſint de eadem latitudine, ſcilicet de duabus ulnis infra liſuras; & ejuſdem bonitatis in medio, & in lateribus. Eadem etiam ulna ſit in toto Regno, & ejuſdem quantitatis, & ulna ſit ferrea. Prohibitum eſt omnibus mercatoribus per totum Regnum, nequis mercator prætendat ſeldæ ſuæ rubeos pannos, vel nigros, vel aliqua alia per quæ viſus emtorum ſæpe decipiuntur ad bonum pannum eligendum. Prohibitum eſt etiam, quod nulla tinctura [c] *vendentia, niſi ſolummodo nigra, fiat alicubi in regno, niſi in civitatibus aut capitalibus burgis.*

Conſtitutum eſt etiam, ut in ſingulis civitatibus aut burgis quatuor aut ſex legales homines ipſa villa ſecundum quantitatem villæ; ſimiliter in vicecomitatu, aut cum Præpoſitis civitatis aut burgi, ſi in manu vicecomitis non fuerint, aſſignentur ad amiſſam cuſtodiendam; ſcilicet hac forma; ut ipſi videant & certi ſint, quod omnia vendantur & emantur per eandem menſuram, & omnes menſuræ ſint ejuſdem quantitatis ſecundum diverſitatem mercium. Et ſi aliquem invenerint, qui confeſſus, vel convictus fuerit, quod per aliam quam per ſtatutam menſuram vendiderit; corpus ipſius capiatur, & in priſonem mittatur, & omnia catalla ſua in manu Domini Regis ſeiſiantur; nec [d] *deliberetur niſi per Dominum Regem, aut capitalem ejus Juſtitiarium. De ipſis cuſtodibus ſtatutum eſt, quod ſi ipſi hanc cuſtodiam ita negligenter fecerint, quod per alios quam per eos convincantur coram Juſtitiariis Domini Regis, aliquam tranſcriptam aſſiſtant tranſire, vel de menſuris victualium vel aliarum menſurarum, vel latitudine pannorum; ipſi cuſtodes de catallis ſuis in miſericordia domini Regis remaneant.*

Præceptum eſt etiam, ut poſt feſtum purificationis beatæ Mariæ, *nullus in aliquo comitatu vendat aliquid niſi per tranſcriptam menſuram quæ ejuſdem ſit quantitatis; nec poſt feriam* [e] *mediæ quadrageſimæ, quæ eſt apud* Stanfordiam, *vendat aliquem pannum minoris latitudinis quam duarum ulnarum infra liſuras.*

Obiit *Nicholaus* Abbas *Burtoniæ*.

M. C. XCVIII.

Hubertus Cantuarienſis Archiepiſcopus, totius *Angliæ* Primas, Apoſtolicæ 1198.

a Æqui; *b* Hoved. leg. liquorum. Pondera etiam, & libræ, & ceteræ peſiæ ſint ejuſdem quantitatis in toto Regno ſecund. diverſit. mercaturarum. *c* Vendenda. *d* Deliberentur. *e* Nundinus ſcil. Angl. *Fair.*

 ſedis

Monachi Coventr. restituti. sedis legatus, & totius *Angliæ* summus Justitiarius, venit ad *Coventriam*, & cum eo Abbas *Sampson* Ecclesiæ sancti *Edmundi*, per mandatum *Cælestini*
Cælestin. 3. P. summi pontificis, & introduxit monachos in Ecclesiam ejusdem villæ Cathedralem, quos *Hugo* de *Nonant* ejusdem Ecclesiæ Episcopus ab eadem Ecclesia vi & armata manu expulerat, & loco illorum in ea Canonicos seculares instituerat, & eos de bonis Ecclesiæ, quæ ad sustentationem Monachorum ibidem Deo servientium collecta fuerunt, præbendaverat; sed Canonicis expulsis inde, bona Ecclesiæ redierunt in usus Monachorum.

Cælestini P. literæ. Cælestinus *Episcopus servus servorum* &c. *dilectis f. Archiepiscopo* Cantuariensi, *Episcopo* Lincolniensi, *& Abbati de sancto* Edmundo, *salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ea quæ à prædecessoribus nostris provida fuerint deliberatione statuta, nullatenus irritari volumus vel infringi; sic quæ per surreptionem ab eis obtenta sunt, in honestatis Ecclesiasticæ detrimentum, corrigi volumus, & in statum redigi meliorem. Cum enim, sicut accepimus, imo sicut bene novimus, in* Coventriæ *Ecclesia, fere à prima fidei Christianæ fundatione in* Anglia, *ordo fuerit Monastitus institutus; & in tantum ea observantia servierunt* * *regulari, ut ab Apostolica sede privilegiari, & inclytæ recordationis Regibus* Angliæ *dotari meruerunt & ditari; dolemus plurimum, quod venerabilis frater noster* Cestrensis *Episcopus, occasione quarundam literarum quas a bonæ memoriæ papa* Clemente *prædecessore nostro, ad falsam suggestionem sine* [a] *conniventia nostra & fratum nostrorum, sicut dicitur, & vix credere possumus, impetravit; dilectos filios nostros Priorem & Conventum de eodem Monasterio violenter ejecit, & canonicos in eo instituit seculares. Cum igitur id in Monasticæ religionis, & totius Ecclesiasticæ disciplinæ redundet opprobrium; nec nostræ intentionis sit, quod dictus prædecessor noster tantæ irregularitati, nisi circumventus, auctoritatem præstiterit aut favorem; fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & in virtute obedientiæ districte præcipimus, quatenus, (prædictis literis, vel aliis privilegiis confirmationis vel indulgentiæ, nequaquam obstantibus) amotis ab eodem Monasterio secularibus clericis, qui in eo fuerunt per supradictum Episcopum instituti, sine alicujus quæstionis impedimento Monasticum ibidem ordinem reformetis, Monachos ejectos exinde* [b] *reducentes in illud, & tales in eo instituentes personas qui beati* Benedicti *regulam observare debeant & desiderent. Memoratum vero Episcopum, & universos detentores bonorum ejusdem Ecclesiæ, ad eorum restitutionem per censuram Ecclesiasticam, appellatione* [c] *postposita, compellatis. Volumus etiam nihilominus & mandamus, ut donationes ejusdem Episcopi, infeudationes, locationes & alienationes possessionum ejusdem Ecclesiæ ab eo tempore factas, nostra freti auctoritate cassetis; eos qui contravenire præsumserint, sublato appellationis obstaculo, censura canonica percellentes; illos qui manus violentas in prædictos Monachos injecerunt, denuncietis excommunicatos, & cum literarum vestrarum testimonio veniant ad sedem Apostolicam absolvendi. Datum* &c.

De Electione Othonis *Regis* Alemanniæ.

Ricardus ad Electionem Imp. Roman. vocatus. Eodem anno infra natale Domini venerunt *Rothomagum* nuncii Archiepiscopi *Coloniæ* & *Maguntini*, & aliorum magnatum *Alemanniæ*, ad *Ricardum* Regem *Angliæ*, dicentes ei ex parte prædictorum virorum, quod omnes magnates *Alemanniæ* convenirent apud *Coloniam* VIII. kal. *Martii* ad eligendum Imperatorem, & præceperunt ei in vi sacramenti & fidei quibus astringebatur Imperatori & imperio *Romano*, quod omni contradictione & occasione remota, veniret *Coloniam* ad prænominatum terminum, ut ipse sicut præcipuum membrum Imperii, esset simul cum illis ad eligendum Imperio idoneum Deo auxiliante, imperatorem. Quibus auditis, *Ricardus* Rex *Angliæ* habito cum suis consilio, misit cum prædictis

* f. Regulares. *a* Conscientia. *b* MS. redeuntes, ut & Hoved. *c* Proposita Hoved.

nunciis

nunciis *Alemannorum*, *Philippum Dunelmensem* Episcopum, & quosdam a- 1198.
lios Episcopos & Comites, & *Willielmum* de *Pratellis*, ut ipsi interessent electi- *Richard. R.*
oni Imperatoris loco ipsius. Ipse enim timebat plurimum illuc ire, & iterum incidere in manus eorum, nisi securitas daretur ei de salvo conductu eundi & redeundi. Nec mirum: ipse enim quæ promiserat magnatibus terræ se daturum pro liberatione sua, non solverat; & quia corpus Imperatoris propter eum inhumatum erat. Procuravit etiam Rex & fecit adversus Archiepiscopos *Coloniæ* & *Maguntii*, & quosdam alios magnates, quod ipsi *Othonem* nepotem suum, fratrem *Henrici* Ducis *Saxoniæ* in Regem *Alemanniæ* elegerunt.

Forma eligendi Regem Alemanniæ.

Est autem sciendum quod in electione *Romanorum* Imperatoris taliter procedendum est.

Defuncto Imperatore, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Duces, Comites, & omnes ceteri magnates *Alemanniæ*, in unum convenientes, debent XII. viros eligere communiter, & eos præsentare *Coloniæ* & *Maguntino* Archiepiscopis, & Duci de *Saxonia*, & Comiti Palatino de *Rheno*, & quemcumque illi quatuor elegerint de prædictis XII. electis, erit Rex *Alemannorum*, & coronabitur apud *Aese* capellam, ubi *Carolus* magnus requiescit.

Eodem anno obiit *Hugo* de *Nonant* Episcopus *Coventriæ*; cui successit *Galfridus* de *Muscamp*.

M. C. XCIX. Decimus annus & ultimus *Ricardi* Regis *Angliæ*. 1199.

De morte Ricardi *Regis*.

Widomarus Vicecomes de *Limoges* invento magno thesauro auri & argenti in fundo suo, misit inde *Ricardo* Regi *Angliæ* Domino suo partem non modicam: sed eam refutavit, dicens se debere totum habere de jure suæ dominationis; quod prædictus Vicecomes nullo modo concedere voluit. Venit ergo *Ricardus* Rex cum exercitu magno in partes illas ad prædictum Vicecomitem debellandum, obseditque castellum suum, quod dicitur *Caluz*, in quo sperabat thesaurum illum esse absconditum; & cum milites & servientes qui erant in castello, exeuntes obtulissent ei castellum illud, salvis vita & membris & armis illorum, noluit Rex recipere; sed juravit quod eos vi caperet & suspenderet. Reversi sunt igitur milites & servientes in castellum dolentes & confusi, & paraverunt se ad defendendum. Eodem die cum Rex & *Marcadeus* circuirent castellum hinc & inde, explorantes in quo loco esset commodius insultum facere, quidam arcubalista
nomine [a] *Bertramus* de *Gurdun* traxit sagittam de castello, & percutiens *Richard. R.*
Regem in brachio vulneravit eum plaga insanabili; & sic Rex vulnera- *vulneratus.*
tus ascendit equum suum, & ad hospitium suum equitavit, & præcepit *Marcadeo* & exercitui suo universo, ut insultum facerent indesinenter in castellum donec caperetur; & factum est ita. Quo capto, præcepit Rex omnes suspendi, excepto illo solo qui eum vulneraverat; quem ut fas est credere, turpissima morte damnaret, si convaluisset. Deinde Rex commisit [b] me manibus cujusdam medici *Marcadei*, qui cum conaretur ferrum extrahere, solum lignum extraxit, & sagitta remansit in carne. Et cum carnifex ille circumquaque brachium Regis minus caute incideret, tandem sagittam extraxit. Cum autem Rex de vita desperaret, divisit *Johanni* fratri suo Regnum *Angliæ* & omnes alias terras suas, & fecit fieri prædicto *Johanni* fidelitas ab illis qui aderant, & præcepit ut traderentur ei castella sua, & tres partes thesauri sui; & omnia baubella sua *Othoni* nepoti suo Regi *Alemannorum*, & quartam partem thesauri sui præcepit servientibus suis & pauperibus distribui.

a Bertramnus. *b* Se.

Deinde

Deinde fecit coram se *Bertramum* de *Gurdun* vocari, qui eum vulneraverat, & dixit ei, *Quid tibi mali feci? Quare me interemisti?* Cui ille respondit, *Tu interemisti patrem meum, & duos fratres meos manu tua, & me nunc interimere voluisti. Sume ergo de me vindictam quamcumque volueris; libenter enim patiar quæcumque excogitaveris majora tormenta, dummodo tu interficiaris, qui tot & tanta mala intulisti mundo.* Tunc præcepit Rex eum solvi; & dixit, *Remitto tibi mortem meam.* At juvenis constitit ante pedes Regis minaci vultu, & sic laxatis vinculis permissus est abire; & præcepit ei Rex dari centum solidos *Anglicanæ* monetæ. Sed *Marcadeus*, Rege nesciente, injecit manus in eum & tenuit; & post obitum Regis excoriatum suspendit.

Rex percussorem liberari jubet.

Deinde præcepit Rex ut cerebrum & sanguis ejus & viscera sua sepelirentur apud *Charron*, & cor suum apud *Rothomagum*, & corpus suum apud *Fontem Ebraudi* ad pedes patris sui. Discessit autem VIII. idus *Aprilis* feria III. ante Dominicam in Ramis palmarum, undecimo die postquam percussus fuerat. Et sui sepelierunt eum in supradictis locis, sicut præceperat. De morte autem illius quidam sic ait:

Istius in morte perimit formica leonem.
Proh dolor! in tanto funere mundus obit.

Johannes.

Defuncto *Ricardo* Rege, *Johannes* Comes *Moretonii* frater ejus, moram faciens in partibus transmarinis, perrexit ad *Chinonem*, ubi thesaurus fratris sui erat, quem *Robertus* de *Turneham* habens in custodia, tradidit ei, cum castello de *Chione* & castello de *Saumur*, & aliis castellis quæ custodiebat.

Arthurus Comes Britann.

Convenientes in unum Principes *Andegaviæ*, *Cenomanniæ* & *Turoniæ*, adhæserunt *Arthuro* Comiti *Britanniæ* sicut Domino suo ligio, dicentes illum filium esse fratris senioris, scilicet *Galfridi* Comitis *Britanniæ*, qui habiturus fuisset hæreditatem, si supervixisset *Ricardum* Regem fratrem suum.

Constantia Comitissa *Britanniæ* tradidit *Arthurum* filium suum *Philippo* Regi *Franciæ*; qui statim misit eum *Parisius* custodiendum ad *Ludowicum* filium suum, & seisiavit in manu sua civitates & castella & munitiones dicti *Arthuri*.

Johannes Comes cepit civitatem *Cinomannum*, & castellum & domos civitatis lapideas subvertit, & cives misit in captivitatem, eo quod ipsi contra fidelitatem quam ei fecerant, receperunt *Arthurum* in dominum.

Deinde venit Comes *Johannes* *Rothomagum*, & die Dominica proxima sequenti, in octavis Paschæ, videlicet XII. kal. *Maii*, in festo sancti *Marci* Evangelistæ, accinctus est gladio ducatus *Normanniæ*, in matrici Ecclesia, per manum *Walteri* *Rothomagensis* Archiepiscopi, & præfatus Archiepiscopus posuit in capite Ducis circulum aureum, habentem in summitate per circuitum rosas aureas. Et ipse Dux coram clero & populo juravit super reliquias sanctorum, & super sacrosancta Evangelia, quod ipse sanctam Ecclesiam & dignitates illius bona fide & sine malo ingenio servaret illæsas, & rectam justitiam exercebit, & leges iniquas destruet & bonas instituet. Interim Regina *Alienor* mater prædicti Ducis, & *Marchadeus* cum Ruta sua, *Andegaviam* devastaverunt, eo quod *Arthurum* receperunt.

Gladius Ducatus Norman.

Hubertus Cantuariensis Archiepiscopus & *Willielmus Marscallus*, una cum *Galfrido* filio *Petri* Justitiario *Angliæ*, fecerunt homines Regni, tam de civitatibus & burgis, quam etiam Comites & Barones, & libere tenentes, jurare fidelitatem & pacem *Johanni* Duci *Normannorum*, filio *Henrici* Regis, filii *Matildis* Imperatricis, contra omnes homines.

Postea convenerunt apud *Norh.* & convocatis coram se illis de quibus plus dubitabant, videlicet *David* [a] Comes fratre Regis *Scotiæ*, *Ricardo* Comite de *Clare*, *Radulfo* Comite *Cestriæ*, *Willielmo* Comite Tolisbury, *Walrando*

[a] Comite.

Comite

Comite [a] & Warewich; & multis aliis tam Comitibus quam Baronibus, 1199.
fecerunt illis fidem, quod prædictus *Johannes Normannorum* Dux redderet *Innoc. 3 P.*
unicuique illorum Jus ſuum, ſi ipſi illi fidem ſervaverint & pacem. Sub hac *Magnates Johanni fideli-*
igitur conventione ſupradicti Comites & Barones juraverunt *Johanni* Duci *tatem jurant.*
Normanniæ fidelitatem & fidele ſervitium contra omnes homines.

Deinde *Johannes* Dux transfretavit in *Angliam*, & venit *Londonias* in vigilia Aſcenſionis, in Craſtino coronandus. Congregatis igitur ibi in adventu ſuo una cum *Huberto Cantuarienſi* Archiepiſcopo omnibus magnatibus totius *Angliæ*, tam Epiſcopis quam etiam Comitibus & Baronibus, idem *Hubertus* Archiepiſcopus conſecravit & coronavit præfatum *Johannem* Du- *Johannes co-*
cem *Normanniæ*, in Regem *Angliæ*, in Eccleſia ſancti *Petri* apud *Weſtmona- ronatus.*
ſterium, VI. Kal. *Junii*, feria V. die *Aſcenſionis* Domini

Philippus Rex *Franciæ* fecit *Arthurum* militem, & homagium ſuum recepit de *Andegavia*, & *Pictavia*, & *Cenomannia*, & *Turonia*, & *Britannia*, & *Normannia*. In craſtino autem Aſſumtionis beatæ *Mariæ*, & die ſequenti, fuit colloquium inter Reges *Franciæ* & *Angliæ* per internuncios inter *Bu- Colloquium*
tavant & *Guletut*; & tertia die ſequenti locuti ſunt Reges ipſi ore ad os. *Philippi &*
Sed Rex *Angliæ* nullam gratiam invenit apud Regem *Franciæ*. Requiſitus *Johannis.*
ergo Rex *Franciæ*, quare ſic oderat Regem *Angliæ*, qui nunquam illi aliquid mali fecerat: Reſpondit, quod ſine licentia illius occupaverat *Normanniam*, & alias terras. Debuerat enim in primis ad eum veniſſe, & eum requiſiſſe de jure ſuo, & inde homagium feciſſe. In colloquio illo petiit Rex *Franciæ* ad opus ſuum, *Vogeſin*, ſcilicet totum quod eſt inter foreſtam de *Lynns* & *Secanam* & *Riveram* de *Andeli* & *Riveram* de [b] *Otho*; aſſerebat enim quod *Galfridus* Comes *Andegaviæ*, pater Regis *Henrici* filii *Matildis*, dederat illud [c] *Groſſo* Regi *Francorum*, pro auxilio ſuo habendo contra *Stephanum* Regem *Angliæ*, in adquirendo *Normanniam*. Præterea petiit ad opus *Arthuri*, *Pictaviam* & *Andegaviam*, & *Cenomanniam*, & *Turoniam*; & alias fecit petitiones quas Rex *Angliæ* nullo modo concedere voluit nec debuit; & ſic diſcordes ab invicem receſſerunt. Venerunt igitur ad *Johannem* Regem *Angliæ*, Comites & Barones de regno *Franciæ* qui adhæſerunt *Ricardo* Regi *Angliæ*, & devenerunt homines *Johannis* Regis; & juraverunt ei, quod ipſi cum Rege *Franciæ* non componerent, niſi de conſenſu & voluntate illius: & ille juravit eis, quod ipſe pacem cum Rege *Franciæ* non faceret, niſi ipſi eſſent infra pacem.

Innocentius papa & *Romani* elegerunt ſibi in Imperatorem *Othonem* Re- *Otho Imp.*
gem *Alemanniæ*. Confirmata electione à domino papa, publice clamatum eſt in capitolio, & per totam urbem, *vivat Imperator noſter* Otho. Imperator itaque *Otho* electus mandavit *Johanni* Regi *Angliæ* avunculo ſuo, ut differret pacem facere cum *Philippo* Rege *Franciæ*, quia ipſe Deo volente faceret illi ſuccurſum bonum, qualem Imperialis celſitudo facere poſſet meliorem.

Johannes Rex ſtatuit quod nullum tonellum vini *Pictavenſis* vendatur *Statuta de*
carius quam pro XX. ſolidis, & nullum tonellum vini *Andegavenſis* carius *Vino.*
quam XXIV. ſolidis, & nullum tonellum vini *Franciæ* carius quam pro XXV. ſolidis; niſi vinum illud adeo bonum ſit, quod aliquis velit pro eo dare circa duas marcas ad altius. Præterea ſtatuit quod nullum ſextarium vini *Pictavis* vendatur carius quam pro IV^{d}. & nullum ſextarium vini albi carius quam VI^{d}. Statuit etiam quod omnia tonella quæ de cetero venient in *Angliam*, poſtquam venerint de *Rech* poſt tempus præſentis muſti, ſint de mutatione. [d] Item ſtatuit quod nullum vinum ematur ad regrateriam de vinis quæ applicuerint in *Anglia*. Sed hoc primum Regis ſtatutum vix inchoatum, ſtatim eſt adnihilatum, quia mercatores hanc aſſiſam ſuſtinere non poterant; Et data eſt licentia vendendi ſextarium de vino rubeo pro

a De. *b* Ethe; *c* Ludowico Groſſo. *d* Vid. Hoveden.

1199. *Johannes.* VI. den. & de vino albo pro VIII. den. & sic repleta est terra potu & potatoribus.

Eodem anno *Johannes* Rex *Angliæ* fuit in *Normannia* apud *Burum* die natalis Domini quæ sabbato evenit, & erat illud natale Domini primum post ejus coronationem. Post natale Domini *Johannes* Rex *Angliæ* & *Philippus* Rex *Franciæ* convenerunt ad colloquium; ubi convenit inter eos, quod *Ludowicus* filius Regis *Franciæ* duceret in uxorem *Blanchiam* filiam *Aldefonsi* Regis *Castellæ*, neptem *Johannis* Regis *Angliæ*, & *Johannes* Rex daret cum ea & quieta clamaret prædicto *Ludowico* civitatem *Ebroicarum* cum toto comitatu, & omnes munitiones & castella, quæ Rex *Franciæ* habuit in *Normannia* die qua *Ricardus* Rex fuit vivus & mortuus; & insuper daret ei XXX millia marcas argenti. Et juravit quod nullum auxilium faceret *Othoni* nepoti suo neque de pecunia neque de hominibus, ad Imperium *Romanum* adquirendum. Post colloquium illud *Johannes* Rex misit *Alienoram* matrem suam ad Regem *Aldefonsum* pro prædicta filia sua sic maritanda.

Colloquium Franci & Angli.

1200. M. CC. Colloquium factum est inter Reges *Angliæ* & *Franciæ* in octavis sancti *Johannis* Baptistæ; in quo Rex *Franciæ* reddidit *Johanni* Regi *Angliæ* civitatem *Ebroicarum*, & totum comitatum, & omnia castella & civitates & prædia quæ occupaverat per werram; & *Johannes* Rex statim devenit inde homo Regis *Franciæ*. Et in continenti dedit universa illa *Ludowico* filio prædicti Regis, in maritagium cum *Blanchia* nepte sua; & in crastino, scilicet X. kal. *Junii*, feria III. desponsavit eam præfatus *Ludowicus* apud *Piremor*, Archiepiscopo *Burdegalensi* officium faciente, præsentibus Regibus cum clero & populo innumerabili. Regnum *Franciæ* erat tunc sub interdicto propter *Botildam* Reginam, filiam *Cnut* Regis *Daciæ*, quam Rex *Franciæ* dimiserat.

Regnum Franc sub Interdicto.

Præfatus *Ludowicus* statim duxit secum sponsam suam in *Franciam*.

Arthurus Britann. Eodem die *Arthurus* devenit homo Regis *Johannis*, in præsentia Regis *Franciæ*, de *Britannia* & aliis terris suis, de consensu & voluntate Regis *Franciæ*; sed *Arthurus* de traditione *Johannis* Regis, remansit in custodia Regis *Franciæ*.

Otho Romanorum Imperator misit *Henricum* Ducem *Saxoniæ*, & *Willielmum Wintoniensem* fratres suos, ad Regem *Johannem* avunculum suum, petens ab eo comitatum *Eboraci*, & comitatum *Pictavis*, quod *Ricardus* Rex ei dederat, & duas partes totius thesauri sui, & omnia exenia sua quæ idem *Ricardus* ei delegavit. Sed *Johannes* Rex nihil horum quæ petebantur, facere voluit, propter jusjurandum quod Regi *Franciæ* fecerat, scilicet quod non faceret succursum præfato *Othoni* neque auxilium.

Johannes dimissa uxore, aliam ducit, alia dispensatam. Eodem anno factum est divortium inter *Johannem* Regem & *Hanisam* uxorem suam, filiam *Willielmi* Comitis *Gloverniæ*, per *Burdegalensem* Archiepiscopum, & per *Pictavensem*, eo quod erant affines in tertio gradu consanguinitatis. Rex autem *Johannes* de consilio domini sui *Philippi* Regis *Franciæ*, duxit sibi in uxorem *Isabel* filiam *Ailmari* Comitis de *Engolismo*, quam prædictus Comes consilio & voluntate *Ricardi* Regis *Angliæ* prius dederat *Hugoni* de *Brun* Comiti *de la Marche*, quam idem *Hugo* Comes cepit per verba de præsenti, & ipsa eum. Sed quia illa annos nondum attigerat nubiles, noluit eam prædictus *Hugo* in facie Ecclesiæ sibi copulare. videns ergo pater puellæ quod *Johannes* Rex *Angliæ* eam affectavit, eripuit eam de custodia præfati *Hugonis*, & dedit eam Regi *Johanni*, & statim Rex desponsavit eam per Archiepiscopum *Burdegalensem* apud *Eugolismum*.

Hugo Lincol. Mense *Novembri* XVI. kal. *Decembris* obiit sanctus *Hugo Lincolniensis* Episcopus *Londoniis*, & IX. kal. *Decembris* corpus ejus dilatum est *Lincolniam* tumulandum. Cui occurrentes Rex *Johannes*, & *Hubertus Cantuariensis* Archiepiscopus, & duo alii Archiepiscopi, & XIII. Episcopi, & Comites & Barones totius *Angliæ*, qui ibi una cum Rege fuerunt congregati ad colloquium, ad tractandum de concordia inter Regem *Angliæ* & Regem *Scotiæ* qui

qui ibi similiter convenerant. Receperunt autem feretrum Dominus Rex 1200.
& Comites & Barones in collo suo portaverunt corpus & in humeris suis, usq; *Innocent.* 3 P.
in atrium matricis Ecclesiæ, gaudentes obsequium se præstare tanto patri Pontifici. Ad ostium Ecclesiæ receperunt corpus Archiepiscopi & Episcopi, & sic in humeris eorum delatum est corpus usque in chorum pernoctandum.

Octavo kal. *Decembris* feria VI. corpus sancti *Hugonis Lincolniensis* Episcopi per missarum solemnia in Ecclesia nova quam ipse fundaverat in honore gloriosæ virginis *Mariæ*, à præfatis Archiepiscopis & Episcopis juxta altare sancti *Johannis* Baptistæ cum honore debito tumulatum est.

Eodem anno mense *Decembri* paulo ante natale Domini, in provincia *Prodigium.*
Eboracensi apparuerunt de nocte in cœlo quinque lunæ circa primam vigiliam noctis. Prima apparuit in aquilone, secunda in meridie, tertia in occidente, quarta in oriente, quinta ã bina in medio illarum quatuor lunarum, & habebat secum stellas multas, & illa cum stellis suis circuibat quinquies vel sexies præfatas quatuor lunas. Hæc autem apparitio apparuit multis videntibus & admirantibus quasi per spatium unius horæ, & postea evanuit ab oculis intuentium.

Eodem anno venit Abbas *Willielmus Burtoniam* ad purificationem beatæ *Mariæ*.

Eodem anno facta est hæc pax & finalis concordia inter *Philippum* Regem *Franciæ* & *Johannem* Regem *Angliæ*.

'*Philippus* Dei gratia Rex *Francorum* universis ad quos præsens scriptum *Pax inter Franc. & Angliam.*
'pervenerit, salutem. Noveritis quod hæc est forma pacis facta inter nos & 'dilectum nostrum & fidelem *Johannem* Dei gratia Regem *Angliæ*, scilicet 'quod ipse tenebit nobis pacem & hæredibus nostris quam *Ricardus* frater e'jus fecit nobiscum inter *Eroldum* & *Carotom*, exceptis iis quæ per præsentem 'chartam excipiuntur, vel mutantur propter exceptiones quas idem Rex *Ri'cardus* nobis fecerat de pace illa. Scilicet quod idem Rex *Johannes* dona'vit nobis & hæredibus nostris, sicut rectus hæres *Ricardi* Regis fratris sui, ci'vitatem *Ebroicarum* & *Ebrocinium* cum omnibus feodis & dominiis, sicut 'subscriptæ metæ determinant: Metæ autem positæ sunt inter *Ebroicas* & '*Novum burgum*, & totum id quod erit inter has metas ex parte *Franciæ*, erit 'nostrum; & id quod erit versus *Novum burgum*, erit Regis *Angliæ*. Et quan'tum terræ habuimus versus [a] *Conchias*, & versus *Akenni*, ad eandem mensu'ram ex parte ubi Abbatia de *Noa* sita est, sicut aqua [b] *Itoniæ* currit, *Gintebo* 'nobis dedit. *Tylers* cum pertinentiis suis, & *Danvilla* remanet Regi *Angliæ*. '[c] Ita tamen quod dominus de *Bruroles* habebit id quod habere debet in do'minatu de *Tylers*. Et dominus de *Tylers* habeat id quod habere debet in 'dominatu de *Bruroles*. Concessit etiam nobis de Episcopatu *Eboracensi* id 'quod est infra has metas, unde Episcopus *Ebroicensis* nobis respondebit & 'hæredibus suis, de hoc quod est extra has metas. Et sciendum, quod neque 'nos neque Rex *Angliæ* poterimus firmare inter has metas constitutas inter '*Novum burgum* & *Ebroicum*, neque apud *Gintebo*, neque nos ex parte nostra, 'neque Rex *Angliæ* ex parte sua, nisi ubi formatum est, infra metas prædi'ctas. Præterea forteliciæ de portis & landis in continenti diruentur, neque 'ibi aliæ forteliciæ debent reædificari. Hæc autem omnia quæ Comes *Ebro'icensis* tenebat inter has metas, fecit nobis Rex *Angliæ* adquietari à recto 'hærede *Ebroicarum*.

'De *Hulcasmo Normannia* [d] scilicet erit, prædicto Regi *Angliæ* & hære'dibus suis, remanebunt feoda & dominium, sicut Archiepiscopus *Rothomagi* 'inde erat tenens die qua fecit excambium de *Andeliaco*. Totum *Hulcasmi* 'residuum nobis remanet. Nos quoque non possumus firmare ultra *Gamagi*-

a Hoved. leg. Novumburcum, tantum terræ habebimus versus Conchias, & versus Akemu.
b Iconiæ currit. Gurtebo, ubicunque sit, nobis dedit. *c* Item tantum. *d* Sic erit.

1200. Johannes. '*um* ex parte nostra *Normanniæ*, nec ultra fines forestæ *Vernonis*, sed infra; 'neque Rex *Angliæ* ultra forestam *Andeliaci*, sed infra.

'Dedit etiam Rex *Angliæ* in maritagium L. filio nostro cum filia Regis '*Castellæ*, sua nepte, feudum *Eroldium* & feudum *Carsari*, & feodum *Buture-* '*sum*, sicut *Andreas* de [a] *Calbunaco* ea tenebat de Rege *Angliæ*; de omnibus 'iis erimus seisiati usque dum maritagium sit consummatum. Et quicquid 'contingat de maritagio postquam factum fuerit, nos prædicta feoda te-'nebimus tota vita nostra. Et post vitam nostram revertentur prædicta feo-'da ad prædictum Regem *Angliæ* & ad hæredes suos, prædictus L. filius no-'ster hæredem non habuerit de nepte Regis *Angliæ*. Si vero contigerit ip-'sum Regem *Angliæ* mori absque hærede de uxore sua desponsata, cum præ-'dictis feodis dedit Rex *Angliæ* L. filio nostro cum prædicta nepte sua in 'maritagium, feodum *Hugonis* de *Gurnai*, citra mare *Angliæ*, sicut id tenet 'de Rege *Angliæ*; & feodum Comitis de *Albimaris* citra mare *Angliæ*.

'Præterea idem Rex dedit nobis [b] viginti millia marcarum argenti, ad 'pondus & legem in qua facta fuerint, scilicet XIII. solidi & IV denarii pro 'marca, propter *Recatum* nostrum, & propter feodum *Britanniæ*, quod nos 'Regi *Angliæ* dimisimus. Rex vero *Johannes* recepit *Arthurum* in hominem, 'ita quod *Arthurus* tenebit *Britanniam* de prædicto Rege *Angliæ*.

'Idem vero Rex *Angliæ Johannes*, sicut rectus hæres Regis *Ricardi* fratris 'sui, tenebit de nobis omnia feoda sicut pater ejus & *Ricardus* Rex frater e-'jus tenuerunt, & sicut feoda teneri debent, exceptis supradictis quæ nobis 'remanent, sicut supradictum est.

'De Comite *Eugolismi*, & vicecomite *Limovicensi*, sic erit: Quod Rex *Jo-*'*hannes* recipiet eos in homines, [c] & quod jura eorum eis dimittet.

'De Comite *Flandriæ* & Comite *Boloniæ* sic erit; Quod Comes *Flandriæ* 'tenebit id quod tenet de terra nostra, & nos ea quæ tenemus de Co-'mite *Boloniæ*, scilicet dominia & feoda, & ea quæ Comes [d] *Ponticii* te-'net [e] in feodo, & dominium remanet nobis, & Comiti [d] *Ponticii*, propter 'hoc quod Comes *Flandriæ* tenet de nostro, ideo faciet nobis [f] hominium 'ligium. Et si ipse Comes *Flandriæ*, aut aliquis hominum meorum, qui me-'lius sint, aut esse debent homines nostri, quam Regis *Angliæ*, nobis malum 'facere aut nocere velint, Rex *Angliæ* non poterit contra nos adjuvare & 'manu tenere eos; similiter neque nos suos, qui sint aut melius esse debent 'homines sui, quam nostri, [contra eum,] salva forma hujus pacis prædi-'ctæ. In conventionibus istis habet Rex *Angliæ* conventionem, quod ipse '*Otoni* nullum faciet auxilium, neque per pecuniam neque per gentes, ne-'que per milites, [g] nisi per consilium nostrum.

'De *Arthuro* sic erit; quod Rex *Angliæ* non minuet eum de feodo vel de 'dominio *Britanniæ* citra mare *Angliæ*, nisi per rectum judicium Curiæ suæ.

'Rex vero *Angliæ* dedit nobis securitates de hominibus suis subscriptis, '[h] *Baldwinus* Comes *Albemaris*, *Willielmus* Comes de *Pembroc*. *Hugo* de [i] *Gur-*'*ney*, *Willielmus* de [*Humet*] Constabularius *Normanniæ*, *Robertus* de *Harecurt*. '*Johannes* de *Pratellis*, *Willielmus* de *Kau*. *Garinus* de *Capiun*; qui juraverunt 'hoc modo, quod ipsi cum omnibus suis feodis citra mare ad nos [k] venient, 'si Rex *Angliæ* non teneret pacem & conventionem, sicut divisa est.

'Nos quoque dedimus securitatem de hominibus nostris subscriptis; [l] Co-'mes *Robertus Diotorum*, Comes *Galfridus Perticii*, *Willielmus Gazland*. *Bar-*'*tholomæus* de [m] *Roca*, *Gervasius* de *Castell*. *Walterus* [n] Camerarius, *Urson* fi-'lius ejus, *Philippus* de *Leuns*, *Walterus* Camerarius Junior; qui similiter ju-'raverunt, quod cum omnibus suis ad Regem [*Angliæ*] venirent, si nos ei 'pacem hanc [& conventionem] non tenuerimus, sicut est divisa.

'Nos autem & prædicti hostagii bona fide & sine malo ingenio hæc firmi-ter

a Calumaco. *b* Triginta. *c* Ita quod. *d* Pontini, f. Pontivi. *e* Inde feodum & domin. remanent. *f* Homagium. *g* Nec per alium, nisi. *h* Baldwino Comite Albemariæ. *i* Gurnaco *k* Venirent. *l* Comite Roberto Drocorum. *m* Royia *n* Camerario patre, Ursone filio ejus.

'ter & fideliter observanda juravimus. Quæ ut perpetuum robur obtineant, 1200.
'præsentem chartam auctoritate sigilli nostri corroboravimus. Datum a- *Innoc. 3. P.*
'pud G. anno ab incarnatione Domini M. CC. mense *Maii*.

Et consimilem chartam huic habet Rex *Franciæ*, conversis tamen nominibus.

Eodem anno statutum est in *Anglia*, & per præceptum Regis *Johannis* confirmatum, quod [a] Vicecomes capiat aliquem ad præsentationem Baronis in Senescallum, qui non possit respondere de misericordia pertinente ad transgressionem fidei si forte inciderit in eam. Quod autem Senescallus ad præsentationem Baronis affidaverit quod pacem faciet Vicecomiti de debitis domini sui ad Scaccarium, intelligendum est, quod super compotum Vicecomitis de debito pacem faciat; Quod si non fecerit, mittatur in prisonam statutam secundum legem Scaccarii, & debitum Regis capiatur de catallis domini sui, secundum legem Scaccarii. Quod si fidem præstitam non servaverit, ita quod ad computum Vicecomitis non venerit, vel si venerit & sine licentia recesserit, corpus ejus capiatur, & in prisonam ponatur Regis statutam, nec deliberetur nisi per speciale præceptum Regis. Item mittatur ad terram domini cujus Senescallus defecerit, & de catallis suis solvatur pecunia quæ debetur, secundum legem Scaccarii. Et si pecunia illa debeatur pro fine terræ, & catalla non inveniantur unde pecunia illa solvatur, ipsa terra pro qua finis facta fuit, capiatur in manum domini Regis, & teneatur, donec pecunia illa solvatur, secundum legem Scaccarii. In pœna læsionis fidei, Senescallus qui fidem transgressus fuit, nunquam de hoc vel de alio debito per fidem suam credatur vel recipiatur: Nec dominus credatur vel recipiatur in hoc debito, nisi & gratia de voluntate Regis, secunqum legem & consuetudinem Scaccarii. *Consuetudines Scaccarii.*

Eodem anno videlicet ab incarnatione Domini M. CC. I. qui erat tertius 1201.
annus Regni *Johannis* Regis *Angliæ*, Idem Rex & *Isabel* Regina uxor ejus fuerunt apud *Cantuariam* coronati ab *Huberto Cantuariensi* Archiepiscopo, in Ecclesia Cathedrali, die *Paschæ* quæ nono kal. *Aprilis* evenit, festo *Annunciationis* Dominicæ, præsentibus *Johanni Dublinensi* Archiepiscopo, *Willielmo Londonensi, Gilberto Rofensi*, *Eustachio Elyensi*, & *Johanne Norwicensi* Episcopis. *Rex & Regina coronati Cantuariæ.*

Et statim post Pascha præcepit Rex ut Comites & Barones *Angliæ* essent apud Portesmue ad *Pentecosten*, parati equis & armis ad transfretandum cum illo. *Pictavi* enim prævaluerunt adversus custodes terrarum suarum, & castella sua obsederunt. Et *Warinus* de *Clapiun* Senescallus *Normanniæ*, ex mandato domini sui *Johannis* Regis *Angliæ*, obsederat castellum de [b] *Denecurt*, quod *Ricardus* Rex *Angliæ* dederat *Radulpho* de *Ysondum* Comiti de *Auco* fratri *Hugonis le Brun*. Sed ante adventum Regis *Johannis*, *Philippus* Rex *Franciæ* solvit omnes prædictas obsidiones.

Interim Comites & Barones *Angliæ* convenerunt ad colloquium inter eos habitum apud *Leycestriam*, & ex communi consilio mandaverunt Regi, quod non transfretarent cum illo, nisi ille reddiderit eis jura sua. Rex autem malo usus consilio, petebat ab eis castella sua; & incipiens à *Willielmo* de *Aubenio*, petiit ab eo castellum de [c] Beuner, cui idem *Willielmus* satisfaciens, tradidit filium suum in obsidem, & ita castellum suum retinuit.

Eodem anno regnantibus *Innocentio* papa tertio in urbe *Roma*, & *Saphodino* fratre *Saladini* in sancta Civitate *Hierusalem*, & *Alexandro* fratricida in civitate *Constantinopolitana*, & *Leone* in *Armenia*, & *Aimerico* de [d] *Luman* in civitatibus *Tyri* & *Sidonis* & *Accaron*, & in Insula de *Cypro*, & *Reimundo* principante in civitate *Antiochena*; & *Othone* fratre *Henrici* Ducis *Saxoniæ*, in *Alemannia* electo in *Romanorum* Imperatorem, *Philippo* in *Francia*, & *Johanne* in *Anglia*, & *Swero* [e] *Bukeban* in *Norweia*, & *Cnut* in *Dacia*, & *Willielmo* in *Scotia*, & *Guthred* in Insula de *Man*, & *Johanne* de *Curci* in Ulnestre;

[a] Nullus Vicecomes [b] Driencurt. [c] Beauver. [d] Lezinnan. [e] Birkebain.

1201. *Johannes.* prædicaverunt Doctores, solutum esse draconem illum antiquum qui est diabolus *Satanas*, juxta illud beati *Johannis* Apostoli & Evangelistæ dicentis, *Ego* Johannes *vidi angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua; & apprehendit Draconem antiquum, qui est diabolus & Satanas, & religavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit & signavit super eum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni; & post hæc oportet eum solvi modico tempore.* Asserebant itaque Doctores, illos mille annos jam esse consumtos, & diabolum solutum. *Væ terræ,* [*&*] *habitantibus in ea*; quia si diabolus ligatus tot & tanta intulit mala mundo, quot & quanta inferet solutus. *Precemur ergo Deum supplices, ut in* [a] *Divinis actibus, nos servet a nocentibus, linguam refrenans &c.*

Draco antiquus solutus.

Eodem anno in hebdomada *Pentecostes*, cum Barones *Angliæ* essent congregati apud Portesmue ad transfretandum cum Rege, Rex cepit de quibusdam illorum pecuniam quam expenderent in servitio suo, & præmisit in *Normanniam Willielmum Marescallum* Comitem de *Pembroch* cum centum militibus Soldariis, & *Rogerum* de *Laci* Constabularium *Cestriæ* cum aliis centum militibus ad reprimendum impetum inimicorum suorum in partibus transmarinis. Et Rex tradidit *Huberto* de *Burgo* Camerario suo centum milites, & constituit eum Custodem finium *Angliæ* & *Walliæ*.

Deinde Rex *Johannes* & *Ysabel* Regina ascenderunt naves transfretaturi: sed Rex applicuit in *Vectæ* Insula; & Regina uxor ejus aliam navem ingressa, prosperis gavisa ventis applicuit in *Normannia*. Et post aliquot dies facta mora in *Anglia*, *Johannes* Rex iterum naves intravit apud Portesmue, & transfretavit in *Normanniam*. Et statim habitum est colloquium inter ipsum & Regem *Franciæ* prope Insulam de *Andeli*, & bene convenit inter eos, nemine colloquii illorum conscio præter illos duos. Et post triduum *Johannes* Rex ad preces Regis *Franciæ*, [b] hospitatus est & honorifice procuratus, & Rex *Franciæ* alias se transtulit hospitaturus. Et recedens inde cum honore maximo Rex *Angliæ*, perrexit ad *Chinonem*: & venit illuc *Berengera* quondam Regina *Angliæ*, uxor *Ricardi* Regis; cui *Johannes* Rex *Angliæ* satisfecit de dote sua, secundum testimonium illorum qui interfuerunt suæ desponsationi, deditque ei in vita sua habendum civitatem *Baiocensen* cum pertinentiis suis, & duo castella in *Andegavia*, & mille marcas sterlingorum singulis annis recipiendas, videlicet quingentas marcas *Londoniis* ad Scaccarium Regis, & alias quingentas marcas apud *Cadomum* in *Normannia*.

Colloquium Franci & Angli.

Berengaria Regina.

Eodem anno obiit *Constantia* mater *Arthuri* Comitis *Britanniæ*. Eodem anno obiit *Margareta* mater prædictæ *Constantiæ*, soror *Willielmi* Regis *Scotiæ*, mater *Henrici* de *Boum* Comitis *Herefordiæ*.

Eodem anno ut pax firmior haberetur inter *Philippum* Regem *Franciæ* & *Johannem* Regem *Angliæ*, statutum est & scripto confirmatum, quod si Rex *Franciæ* in aliquo violaverit pacem quam ipse cum Rege *Angliæ* fecerat, Barones *Franciæ* quos ipse fidejussores de servanda pace assignavit, à fidelitate sua cum omnibus hominibus eorum soluti, redirent ad Regem *Angliæ* ad auxiliandum ei contra Regem *Franciæ*; similiter erit de Baronibus Regis *Angliæ*, quos ipse constituit fidejussores, si pacem illam fuerit idem Rex transgressus.

Pictavi. Eodem anno *Johannes* Rex *Angliæ* volens appellare Barones *Pictaviæ* de sua & fratris sui Regis *Ricardi* proditione, multos conduxit viros arte bellandi in duello doctos, & de terris suis cismarinis & transmarinis electos: sed Barones *Pictaviæ* inde præmuniti, ad Curiam illius venire noluerunt, dicentes quod nemini responderent nisi patri suo. Et sic Rex *Angliæ* fraudatus à desiderio suo, reversus est in *Normanniam*, & *Pictavi* facti sunt ei ex hoc inimiciores; Ad quorum impetum comprimendum constituit Rex *Angliæ* *Robertum* de *Turneham* procuratorem.

a Diurnis, v. Hoved. *b* Parisiis in Palatio R. Fr.

Eodem

Eodem anno ſanctus *Wlſtanus Wigornienſis*, & ſancta *Modwenna Burtonienſis* claruerunt multis & magnis miraculis. Innocent. 3 P.

M. CC. II. *Arthurus* captus eſt apud *Mirabel*. 1202.

M. CC. III.

M. CC. IV.

M. CC. V.

M. CC. VI.

M. CC. VII. Tredecimata eſt *Anglia*, *Stephanus* de *Langeton* factus eſt Archiepiſcopus. *Henrico* filius Regis *Johannis* natus eſt. 1207.

M. CC. VIII. Factum eſt interdictum generale in *Anglia*. In exilium perrexerunt Epiſcopi *Angliæ* propter Archiepiſcopum. *Johannes* Rex ſubjugavit ſibi *Hiberniam*. 1208.

M. CC. IX.

M. CC. X.

M. CC. XI. 1211.

Venientes nuncii domini papæ *Innocentii* quarti coram domino Rege *Johanne Angliæ*, apud [a] *Norh*. convocatis omnibus Comitibus & Baronibus *Angliæ*, dominum Regem in hunc modum alloquuntur: *Colloquium Johannis, & Nunciorum Pap.*

Domine, de longinquo venimus huc, per petitionem tuam, pro pace ſanctæ Eccleſiæ confirmanda, & reformanda; & audituri ſuper hoc voluntatem tuam.

Rex ait, neſcio quid petitis.

Dixerunt illi; Nil niſi jus commune; ſcilicet ut jures te ſatisfacturum ſanctæ Eccleſiæ, & perſolviturum omnia quæ ab Eccleſiaſticis perſonis rapuiſti; & magiſtrum *S. Cantuarienſem* Archiepiſcopum, & omnes ſuos, & coepiſcopos ſuos cum ſuis qui in partibus tranſmarinis ſunt, bene & in pace ſuſcepturum.

Quod audiens Rex, vultu protervo reſpondit, De cetero cor meum & ſecreta cordis mei vobis revelabo. Vos poteſtis facere me jurare reddere omnia, & quodcumque vultis faciam; ſed nunquam ille S. tale conductum poterit habere, quin illum ex quo terram meam intraverit, faciam ſuſpendi.

Hæc audientes nuncii reſponderunt, Modo ſcimus voluntatem tuam: Diceſne aliud?

Reſpondit Rex, Dixi.

Tunc illi, Nos cauſam adventus noſtri in terram tuam tibi & omnibus Comitibus, Baronibus, clericis & laicis volumus propalare. Verum eſt quod nos mandaſti *Rom.* quod nos veniſſemus huc cauſam tuam juſtiſſimam, ut aſſerebas, & jus tuum audituri; & ſi videretur nobis cauſa tua oſtenſa & audita, te verſus patrem tuum dominum papam & ſanctam Eccleſiam, & clerum *Angliæ* in aliquo deliquiſſe, judicio noſtro ſanctæ Eccleſiæ promtus eſſes ſatisfacturus; & quamcumque pœnitentiam injungeremus, ſubiturus; & ſi nos cauſam tuam juſtam, ut aſſerebas, invenire poſſemus, quod Interdictum *Angliæ* relaxaremus. Nihil proponis quare relaxare illud debeamus; ſed magis confirmare.

Ad hæc dominus Rex, Audite, *inquit*, & recte judicate. Bene, *inquit*, fateor, quod dominus papa eſt pater meus ſpiritualis, & quod vicem gerit beati *Petri*, & illi debeo obedire, ſcilicet in ſpiritualibus; [b] & in terrenis, quæ coronæ meæ pertinent, nequaquam. Dominus papa Archiepiſcopatum *Cantuariæ*, ſi poſſet, injuſte vellet conferre per electionem proditorum meorum, ſcilicet XIV. monachorum, qui juraverunt quod nunquam alium eligerent quam Epiſcopum *Norwicenſem*; & fidei illorum fidem adhibens, literas meas patentes illis commiſi, & per illos domino papæ direxi in hæc verba.

[a] Northamton. [b] f. at.

Quod

1211. *Quod quemcunque hii* XIV. *eligerent, dummodo esset de* Anglicana *natione,*
Innocent. 3. P. *in Archiepiscopum* Cantuariæ *reciperem, &* CCC. *libras in expensis illis commisi.* Ipsi vero venientes *Romam* magistrum S. elegerunt, & *Norwicensem* Episcopum refutarunt, me inconsulto & regno meo. Præterea vobis ostendo, quod omnes prædecessores mei contulerunt Archiepiscopatus, Episcopatus, & Abbatias, in thalamis suis. Unde videre potestis per sacras scripturas quod beatus & gloriosus Rex sanctus *Edwardus* contulit in tempore suo sancto *Wlstano* Episcopatum *Wigorniæ*. Dum *Willielmus Bastardus* conquestor *Angliæ* voluit ei auferre Episcopatum, *quia nescivit Gallicum*, respondens sanctus *Wlstanus Willielmo Bastardo* ait, *Mihi non contulisti baculum, nec tibi reddam*; sed ivit ad tumulum sancti *Edwardi* & dixit in lingua sua: Edwarde, *dedisti mihi baculum, nec possum tenere pro Rege, & ideo illum tibi committo: & si potestis defendere, defende*; & fixit baculum in tumulo de lapide exciso, & baculus ita miraculose adhæsit tumbæ beati *Edwardi*, quod non erat aliquis ibi qui eum posset evellere, nisi sanctus *Wlstanus*: Præterea temporibus nostris pater meus *Henricus* sancto *Thomæ* contulit Archiepiscopatum *Cantuariæ*. Sed modo vult Dominus papa omnes libertates quas prædecessores mei habuerunt, mihi auferre pro voluntate sua; nec benefacit.

Pandulfus. *Magister* Pendulfus *respondit*; Allegas quod domino papæ obedire teneris in spiritualibus, & non in terrenis. Dicimus quod obedire debes domino papæ, tam in terrenis, quam in spiritualibus. Nonne jurasti fidem Deo, obedientiam papæ, ac Jura Ecclesiæ regere, cum Regni gubernacula suscepisti? Item allegas, quod XIV. Monachi sunt proditores tui, quia juraverunt quod nunquam alium eligerent, nisi Episcopum *Norwicensem*; & literas tuas patentes illis commisisti, & per ipsos Domino papæ transcripsisti, sub hac forma, *quod quemcumque hii* XIV. *Monachi eligerent, dummodo esset de* Anglia, *ipsum tanquam Archiepiscopum reciperes*; & insuper CCC. libras illis in expensis commisisti. Postea magistrum *S.* elegerunt. Et verum est quod tales literas domino papæ misisti patentes; sed allegationibus ex parte tua, & monachorum ex parte adversa, & Episcoporum qui sibi jus eligendi Archiepiscopum vendicabant, propositis, probaverunt Monachi, quod eorum erat electio. Dum dominus papa quassavit Electionem utriusque, tam Supprioris, quam Episcopi *Norwicensis*; tum quia persona Supprioris odiosa erat Regi & Regno; tum quia persona Episcopi *Norwicensis* insufficiens erat ad tantum onus sustinendum, & quia injusta erat illius electio. Tunc præcepit dominus papa, quod omnes Monachi qui ibi aderant, dividerent se in tres partes, & eligerent sibi pastorem idoneum. Et factum est ita. Elegit prima pars iterum Suppriorem; XIV. Monachi Episcopum *Norwicensem*. Tertia vero pars magistrum *S.* Dominus papa rationalibus causis Electionem Supprioris & Episcopi *Norwicensis* quassavit. Præcepit autem dominus papa ut omnes irent simul, & in unum consentirent. Quatuordecim vero Monachi tunc pedibus domini papæ se projecerunt, dicentes, *domine, miserere nostri, quoniam juravimus coram domino Rege, quod in alium non consentiremus electum, nisi in Episcopum* Norwicensem. Dominus papa dixit, *Nonne estis viri religiosi? Quare ergo præsumsistis facere juramentum terreno Principi, absque præcepto Prælati vestri?* Responderunt, *Nos id fecimus Regio metu, & ut dignitatem Ecclesiæ nostræ salvaremus.* Dominus papa, *devovistis vos juramento facturos quod nemo potest facere in mundo nisi ego solus.* Et absolvit eos, & injunxit eis pœnitentiam secundum delictum. Tunc iverunt & consenserunt in magistrum *S.* Dominus vero papa ipsum tibi tanquam Principi ante confirmationem suam præsentavit; sed tu repugnasti, cum nullam causam scivisti, nec potuisti ostendere, quare non potuisset confirmari.

Item allegas de sancto *Edwardo*, & *Willielmo Bastardo*; cui respondeo, quod successor sancti *Edwardi* non es, nec te illi potes comparare. Ipse enim fuit protector sanctæ Ecclesiæ, tu vero destructor & infestator, sed bene

bene concedimus quod sis successor *Willielmi Bastardi*, quoniam ipse in principio infestavit sanctam Ecclesiam in hoc quod voluit auferre sancto *Wlstano* Episcopatum *Wigorniæ*, & ideo succedis ei, & non sancto *Edwardo*. Quoniam in hoc non degeneras, quia tu & omnes prædecessores tui nitebantur sanctam Ecclesiam destruere. Item leges *Willielmi Bastardi*, licet pessimas, servari præcipis & diligis; & leges sancti *Edwardi*, licet optimas, quasi vilissimas contemnis. 1211. *Innoc. III. 3. P.*

Item dicis quod pater tuus *Henricus*, & omnes prædecessores tui, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatias & Prioratus conferre solebant in thalamis suis. Respondeo, quod pater tuus *H.* per petitionem suam fecit eligere sanctum *Thomam*, & quia per preces illius fuerat electus, quando venit in exilium, domino papæ *Alexandro* Archiepiscopatum resignavit, dicens se *Symoniace* Archiepiscopatum suscepisse, quia per preces patris tui *Henrici* electus fuit. Dispensavit tamen cum eo dominus papa; & tandem pace formata inter patrem tuum & sanctum *Thomam*, reversus est sanctus *Thomas* ad Ecclesiam suam, & ibi per præceptum patris tui martyrium subiit. Tandem vero cum pater tuus *H.* sanctæ Ecclesiæ satisfecit, hoc privilegium in remissionem omnium peccatorum suorum Monachis *Cantuariensis* Ecclesiæ concessit, quod Archiepiscopum secundum Deum eligerent in perpetuum, Episcopis *Angliæ* non vocatis, cum Regio assensu Comitibus & Baronibus assensum præbentibus, & per chartam suam confirmavit hoc pro se & pro hæredibus suis, & juraverunt tempore patris tui *H.* quod R. Priorem [a] *Dorserensem* in Archiepiscopum eligerent.

Hoc autem *Henricus* pater meus in vita sua dedit, *Respondit Rex* Johannes, & non in præjudicium successorum suorum. *Johannes.*

Pendulfus, Et tu illum idem annuisti, & jurasti tenere quod prædecessores tui, & illud confirmasti. Quare ergo nonvis ad minus in vita tua custodire quod dicis. *Pandulf.*

Rex subticuit.

Item Pandulfus *dixit Comitibus & Baronibus & militibus*, Utinam essetis filii Dei, & velletis bene videre quod Jus recipit injustitias contra impium.

Siluerunt omnes.

Tunc respondit Rex, Faciam tantum pro amore Domini papæ: Resignet magister *Stephanus* Archiepiscopatum, & dominus papa conferat cuicumque voluerit Archiepiscopatum, & ego ipsum tanquam Archiepiscopum recipiam; & postea roget me dominus papa ut concedam illi Episcopatum in terra mea, & forsitan concedam illi in *Anglia*. *Johannes.*

Pendulfus, sancta Ecclesia non consuevit degradare Archiepiscopum sine manifesta causa; sed assueta est Principes sibi rebelles à summo ruere in deorsum. *Pandulfus.*

Ad hæc Rex, Vos profertis minas? Creditis me sic subjicere vobis, sicut nepotem meum *Othonem* Imperatorem? Ego enim ab ipso recepi, quod alium fecistis eligere Imperatorem in *Alemannia*. *Johannes.*

Magister Pendulfus, verum est. Et credit dominus papa, & certus est, se ita istum facere Imperatorem, sicut fecit alium; & sic te subjicere sibi, ut fecit alium.

Rex, Num magis potestis malefacere quam dicere? *Johannes.*

Pendulfus, secreta cordis vestri jam nobis revelasti, & tibi secreta cordis nostri revelabimus. Scias quod dominus papa te excommunicavit; sed suspensa est sententia usque ad adventum nostrum in partes istas tibi subjectas; sed de cetero scias te esse excommunicatum, & sententiam in te latam effectum habere. *Pandulf.*

[a] Doverensem.

1211. *Johannes.* *Rex*, Et quid magis?

Pandulfus. *Pendulfus*, Abſolvimus omnes *Anglos* die hac, qui tecum non communicaverint; & qui tecum communicaverint, ſciant ſe eſſe excommunicatos.

Johannes. *Rex*, Et quid magis?

Pandulfus. *Pendulfus*, Abſolvimus die hac Comites, Barones, milites, clericos, & francos laicos, & omnes fidei Chriſtianæ, per terras tibi ſubjectas, à fidelitatibus ſuis & homagiis quibus tibi tenebantur; & ad hoc exequendum per *Angliam*, vices noſtras committimus *Wintonienſi* & *Norwicenſi* Epiſcopis: Per univerſum orbem, Epiſcopis qui in tranſmarinis partibus ſunt, tranſmiſimus, cauſam ſanctæ Eccleſiæ & Jus tuum quod te dicis habere oſtendendum, & ut abſolvant omnes qui contra te tanquam contra inimicum ſanctæ Eccleſiæ voluerunt inſurgere: Nec opus eſt tantum facere, quoniam duobus annis jam elapſis rogaverunt Duces, Comites & Barones dominum papam, ut ipſos abſolveret, & ipſi terram iſtam cum manu forti intrarent, & cuicumque vellet dominus Papa, regnum committerent. Dominus papa vero proponit exercitum ſuum mittere in *Angliam;* nam quam paucos habes vicinos amicos, plurimos vero inimicos. Sane vero ſancta Eccleſia vult jus ſuum declarare, & cum filiis ſuis jus ſuum vendicare. Præcipimus etiam omnibus, quod cum dominus papa exercitum ſuum miſerit in *Angliam*, vos omnes adeatis, & fidem duci exercitus faciatis. Sin autem negligatis, ſciatis vos in debitam & perpetuam pœnam eſſe redigendos.

Johannes. *Ad hæc Rex*, Quid poteſtis facere plus?

Pandulfus. *Pendulfus*, In verbo Dei tibi dicimus, quod tu, nec hæres quem poſſis habere, poſt diem hunc poterit coronari.

Johannes. *Ad hæc Rex*, Intimatum mihi erat per quoſdam latores meos, immo latrones, quod vos in curia *Romana* promoveritis cauſam meam, & quod me diligeritis. Modo vero hic percipio, quod cauſam meam non fovetis, ſed velletis me nunquam de cetero regnaturum; ſed per ipſum qui cuncta regit, ſi terram meam intraſſetis talia mihi nunciaturi ſine mandato meo, vos & veſtros per annum facerem equitare. Talia autem mihi nunciaturos non mandavi, ſed ut cauſam meam defenderetis.

Pandulfus. *Pendulfus*, Secundum Deum cauſam tuam promovimus, & te diligimus, & per mandatum tuum huc venimus, credentes te Deo & patri tuo domino papæ obediturum, & ſanctæ Eccleſiæ ſatisfacturum; ſed malam ſpem in hoc de te concipimus, & pro dilectione quam erga te habuimus, omne fere malum tibi & terræ tuæ facturum & in præmuniendo munivimus non facturum, quia jam præſens es, & idem juraſti jam nos per annum equitaturos, adeo decenter poſſes dixiſſe nos ſuſpenſuros. Sed Deum invocamus teſtem, quod pro alio mandato non venimus terram tuam intraturi, niſi pro cauſa Eccleſiæ mortem paſſuri, nec à te aliam credimus expectare mercedem.

Tuuc præcepit dominus Rex Vicecomitibus & foreſtariis, ut ducerent incarceratos ſuos coram ſe, magiſtro P. præſente. Protinus ſic factum eſt; & ad terrorem magiſtri P. quoſdam ſuſpendi præcepit, quoſdam oculis orbari, quoſdam pedibus & manibus truncari. Inter quos erat quidam clericus falſarius, quem præcepit Rex ſuſpendi. Hoc autem audiens magiſter P. ſtatim voluit eos excommunicare, qui in eum manus injicerent: & egreſſus quæſivit candelam. Hoc videns Rex venit poſt eum, & commiſit ei clericum, ut faceret de eo judicium. Et ita liberatus eſt.

Rex autem cum eiſdem nunciis nuncios ſuos ad dominum papam deſtinavit.

1212. M. CC. XII.

1213. M. CC. XIII.

1214. M. CC. XIV.

Literæ

1194. *Innocent.* 3. *P.*

Literæ domini Papæ domino Regi Angliæ.

"*Innocentius* Episcopus, servus servorum Dei, *Johanni* illustri Regi *Anglorum* spiritum consilii sanioris. *Innocentii Epistola Monitoria ad Johannem.*

'Auditis verbis nunciorum vestrorum qui ad præsentiam nostram pervenerunt, etsi non illa nobis ex parte tua sufficienter obtulerint, quæ sunt ad satisfactionem sufficientia competentem, super multis & magnis injuriis & jacturis quas longo tempore intulisti Ecclesiæ *Anglicanæ*, contra Divini nominis gloriam, & Apostolicæ sedis honorem, in periculum animæ & dispendium famæ tuæ; Adhuc [a] tam experiri volentes utrum te revocare possimus ab errore ad veritatem, ecce tibi benedictionem & maledictionem proponimus, ejus exemplo qui per *Moysen* famulum suum benedictiones & maledictiones proposuit filiis *Israel*, ut eligas quam malueris, benedictionem, si satisfeceris, ad salutem, sive maledictionem, si contemseris, ad ruinam. Licet enim quasdam literas nobis destinaveris, quibus asseruisti habiturum te ratum quicquid Abbas de *Bello loco*, Frater *A. Martel*, frater *W.* de *Sancto Andoeno*, *Thomas* de *Erdinton*, *Philippus* de *Wigornia*, & magister *Ricardus* de *Mertona*, super negotio *Cantuariensis* Ecclesiæ agerent coram nobis; & tantum ex iis non nisi tres pervenerunt ad nostram præsentiam, & ii sine aliis nihil facere poterant, secundum earundem continentiam literarum. Præterea, non igitur tantum de negotio *Cantuariensis* Ecclesiæ sed totius *Anglicanæ* Ecclesiæ, quam impie prosequendo niteris ancillari; propter quod vinculo anathematis meruisti innodari. Ii vero tres nuncii, videlicet Abbas de *Bello loco*, Frater *A. Martel*, & frater *W.* de *Sancto Andreno*, nobis ad ultimum obtulerunt, quod secundum illam formam satisfacere promittebas, quam per dilectos filios *P.* subdiaconum, & fratrem *A.* familiares nostros curabamus destinare. Verum cum pen te steterit, quominus secundum eandem formam pax reformata fuerit, & postea pejora prioribus attentaveris; nos ad eam quæ pro majori parte gratiam continebat, minime jam tenemur, cum ipse gratia reddideris te indignum. Ut autem vincamus in bono malum, & omnem tibi excusationis materiam auferamus; adhuc eam parati sumus servare, si usque ad kal. *Junii* proximo venturas, per juramentum IV. Baronum tuorum, jurantium te præsente ac mandante in animam tuam, & per patentes literas tuas repromiseris, quod tam fideliter tenebis & efficaciter adimplebis secundum expositiones & explanationes, quas ad omnis dubitationis scrupulum removendum, duximus exhibendas; & infra eundem terminum hoc totum significaveris per tuas patentes literas venerabili fratri nostro *S. Cantuariensi* Archiepiscopo, & qui cum eo sunt Episcopis suis. Alioquin, ejus exemplo qui populum suum de servitute *Pharaonis* in manu valida liberavit, *Anglicanam* Ecclesiam in forte brachio de servitute tua studebimus liberare. Prædicentes tibi tunc veraciter & constanter, quod si pacem recipere cum valueris non vis, cum volueris non valebis; eritque inutilis pœnitentia post ruinam; sicut per eorum exemplum potes cognoscere qui diebus istis similia præsumserunt. Formam vero quam præfatis nunciis injunximus, præsentibus tibi literis mittimus inclusam. Datum &c. *Leges Pacis*

Expositiones & Explanationes sunt istæ.

'*J.* Dei gratia *Angliæ &c.* Omnibus præsentes literas inspecturis salutem. Per has patentes literas sigillo nostro munitas, volumus esse notum, quod nobis præsentibus & mandantibus, ii quatuor Barones nostri *N. &c.* juraverunt in animam nostram, quod nos subscriptam pacis formam bona fide curabimus per omnia observare. Inprimis itaque solemniter & ab-

[a] l. Tamen.

1114. *Johannes.* 'solute jurabimus stare mandatis domini papæ coram ejus legato vel delegato, super omnibus pro quibus sumus excommunicati ab ipso. Et veram pacem & plenam securitatem præstabimus venerabilibus viris *Stephano Cantuariensi* Archiepiscopo. *W. Londoniensi*, *E. Eliensi*, *E. Herefordensi*, *J. Bathoniensi*, *H. Lincolniensi* Episcopis, Priori quoque & Monachis *Cantuariæ R. filio Walteri*, ac *Eustachio de Vesci*, necnon ceteris clericis & laicis hoc negotium contingentibus, præstando simul coram legato vel delegato publice juramentum, quod ipsos cum suis nec lædemus nec lædi faciemus vel permittemus, in personis vel rebus, eisque dimittemus omnem indignationem & in gratiam nostram recipiemus eosdem ac tenebimus bona fide. Quodque præfatos Archiepiscopum & Episcopos non impediemus, nec faciemus aut permittemus aliquatenus impediri, quominus ipsi libere suum exequantur officium, & plene suæ Jurisdictionis auctoritate prout debent utantur. Et super iis tam domino papæ, quam ipsi Archiepiscopo, & singulis Episcopis, nostras patentes literas exhibebimus, facientes ab Episcopis & Comitibus & Baronibus nostris, quod & quas præfati Archiepiscopus & Episcopi postulaverint Juramenta & eorum patentes literas exhiberi, quod ipsi bona fide studebunt ut hæc pax & securitas firmiter observetur. Et si forte, quod Deus avertat, per nos ipsos vel per alios contra venerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis & pacis, mandatis Apostolicis inhærebunt, nosque perpetuo vacantium Ecclesiarum custodiam amittamus. Quod si forte nequiverimus eos ad hanc ultimam juramenti partem inducere, videlicet quod si per nos ipsos vel per alios contravenerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis & pacis mandatis Apostolicis inhærebunt, nos propter hoc domino Papæ ac Ecclesiæ *Romanæ* per nostras patentes literas obligabimus omne jus patronatus quod habemus in Ecclesiis *Anglicanis*, & omnes literas quæ pro securitate prædictorum sunt exhibendæ, præfatis Archiepiscopo & Episcopis ante suum ingressum in *Angliam* transmittemus. Si vero nobis placuerit, sæpedicti Archiepiscopus & Episcopi præstabunt, salvo honore Dei, juratoriam vel literatoriam cautionem, quod ipsi nec per se nec per alios contra personam vel coronam nostram aliquid attentabunt, nobis prædictum eis securitatem & pacem servantibus illibatam.

'De Abbatiis autem plenam restitutionem & de damnis recompensationem sufficientem omnibus impendemus, tam clericis omnibus quam etiam laicis universis ad hoc negotium pertinentibus, non solum rerum sed etiam libertatum, & restitutas conservabimus libertates, Archiepiscopo quidem & Episcopo *Lincolniæ* à tempore suæ confirmationis, aliis à tempore discordiæ inchoatæ. Nec obstabit aliqua pactio vel promissio sive concessio quominus & damna recompensentur, & ablata restituantur, tam vivorum quam defunctorum. Nec de iis aliquid retinebimus prætextu servitii quod debuerit nobis impendi; sed postea debita nobis pro servitio recompensatio tribuetur. Statimque omnes quos detinemus, absolutos faciemus dimitti, ac restitui propriæ libertati, & etiam laicos qui occasione hujus negotii detinentur. In continenti quoque post adventum illius qui nos debebit adsolvere, faciemus de parte restitutionis ablatorum VIII. millia librarum legalium Sterlingorum, pro persolvendis debitis & faciendis expensis, nunciis prædictorum Archiepiscopi & Episcoporum, ac Monachorum *Cantuariæ*, assignari sine impedimento quolibet per potestatem nostram ad eos libere deferenda, ut expediti revertantur in *Angliam* honorifice revocati, videlicet *S. Cantuariensi* Archiepiscopo duo millia & quingentas libras; *W. Londoniensi* septingentas & L. libras; *H. Lincolniensi* septingentas & quinquaginta libras; *E. Eliensi* mille & quinquaginta libras; *E. Herefordensi* septingentas & L. libras; *J. Bathoniensi* septingentas & L. libras; Priori & Monachis *Cantuariæ* M. libras: sed protinus absque mora, postquam pacem istam duxerimus acceptandam, resig-

'nari

'nari faciemus Archiepiſcopo & Epiſcopis & clericis de Eccleſiis univer- 1214.
'ſis in manibus nunciorum vel procuratorum ipſorum, omnia immobilia *Innocent.* 3.P.
'cum adminiſtratione libera eorundem, & in pace dimitti. Interdictum 'etiam, vulgariter utlagatio nuncupatum, quod proponi fecimus contra 'perſonas Eccleſiaſticas, publice revocabimus, proteſtando per noſtras pa-'tentes literas Archiepiſcopo tribuendas id ad nos de perſonis Eccleſiaſti-'cis nullatenus pertinere; & quod illud de cetero contra perſonas Eccle-'ſiaſticas nullatenus faciemns proponi. Revocantes præterea utlagationem 'laicorum ad hoc negotium pertinentium, & remittentes omnia quæ poſt 'interdictum recipimus ab Eccleſiarum hominibus præter Regni conſue-'tudinem & Eccleſiaſticam libertatem. Si vero ſuper damnis vel ablatis, 'aut eorum quantitate vel æſtimatione, quæſtio fuerit de facto ſuborta, 'per legatum aut delegatum domini Papæ receptis probationibus publice 'terminentur. Et iis omnibus rite peractis relaxabitur ſententia interdicti. 'Super ceteris autem capitulis ſi quæ fuerint dubitationes ſubortæ, de qui-'bus merito valeat dubitari, niſi per legatum vel delegatum domini Papæ 'partium fuerint voluntate ſopitæ, ad ipſius referantur arbitrium, ut ſuper 'his quod ipſe decrevit obſervetur.

Charta Regis de pace & ſecuritate facta Archiepiſcopo & omnibus ſuis.

'*Johannes* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* venerabili patri *S.* eadem gratia '*Cantuarienſi* Archiepiſcopo ſalutem. Sciatis quod ſecundum formam man-'dati domini Papæ & venerabilis patris *J.* gratia Dei ſummi Pontificis, ve-'ram pacem ad plenam ſecuritatem vobis præſtamus, nec non ceteris tam 'clericis quam laicis hoc negotium quod inter nos & *Anglicanam* Eccleſi-'am verſatum eſt contingentibus, nec vos nec veſtros lædemus vel lædi fa-'ciemus aut permittemus in perſonis vel rebus; vobiſque dimittimus om-'nem indignationem, & in gratiam noſtram vos recipimus & tenebimus 'bona fide; & quod non impediemus aut permittemus aliquatenus impe-'diri, quominus libere veſtrum officium exequamini, & juriſdictionis veſtræ 'auctoritate prout debetis utamini; & ſuper iis vobis juramenta & literas 'patentes fidelium noſtrorum venerabilium patrum *H. Dublinenſis Archiepi-'ſcopi*, *P. Wintonienſis*, & *J. Norwicenſis* Epiſcoporum, & præterea VII. Ba-'ronum noſtrorum, ſcilicet *G. filii Petri*, *&c.* fecimus exhiberi, quod ipſi 'bona fide ſtudebunt quod hæc pax & ſecuritas firmiter obſervetur. Et ſi 'forte, quod Deus avertat, per nos ipſos vel per alios contravenerimus, ipſi 'pro Eccleſia contra violatores ſecuritatis & pacis mandatis Apoſtolicis in-'hærebunt, noſque perpetuo Eccleſiarum vacantium cuſtodiam amitte-'mus. Et ideo vos rogamus quatenus ad nos ſine dilatione in *Angliam* ve-'nire feſtinetis. Si quid autem in hoc ſcripto omiſſum fuerit, vel minus 'plene factum ſecundum formam mandati Apoſtolici, cum ad nos veneri-'tis, perficietur. Et in hujus rei teſtimonium has literas noſtras patentes 'vobis mittimus. Teſte *Dublinenſi* Archiepiſopo.

Charta de tributo Angliæ & Hyberniæ *Curiæ* Romanæ.

'*Johannes* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Univerſitati veſtræ per hanc Char-'tam ſigillo noſtro munitam volumus eſſe notum, quia cum Deum & ma-'trem noſtram ſanctam Eccleſiam offenderimus in multis, & proinde Di-'vina miſericordia plurimum indigere noſcamur, nec quod digne poſſu-'mus offerre pro ſatisfactione Deo & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos 'ipſos [a] habeamus & Regna noſtra, volentes nos ipſos humiliare pro illo 'qui ſe pro nobis humiliavit uſque ad mortem, gratia ſancti Spiritus inſpi-'rante, non vi inducti, nec timore coacti, ſed noſtra bona ſpontaneaque

a Humiliemus, Mat. Par.

Johannes. ‘voluntate ac communi consilio Baronum nostrorum, offerimus & libere
‘concedimus Deo & sanctis Apostolis ejus *Petro* & *Paulo*, & sanctæ *Romanæ*
‘Ecclesiæ [a] matrici nostræ, ac domino nostro papæ *Innocentio*, ejusque ca-
‘tholicis successoribus, totum Regnum nostrum *Angliæ*, & totum Reg-
‘num nostrum *Hyberniæ*, cum omnibus pertinentiis suis, pro remissione
‘peccatorum meorum, & totius generis nostri, tam pro vivis quam pro
‘defunctis: & amodo illa à Deo & *Romana* Ecclesia tanquam [b] feodeta-
‘rius recipientes & tenentes, in præsentia prudentis viri *Pendulsi* domini
‘nostri papæ subdiaconi. [c] Et familiarem fidelitatem exhiberi prædicto
‘domino nostro papæ *Innocentio*, ejusque catholicis successoribus, & Ec-
‘clesiæ *Romanæ*, per subscriptam formam facimus & juramus, & homagium
‘ligium in præsentia domini [d] papæ si coram eo esse poterimus, faciemus:
‘successores nostros & hæredes nostros [e] in perpetuum obligantes, ut simili
‘modo summo pontifici qui pro tempore fuerit, & Ecclesiæ *Romanæ*, sine
‘contradictione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere.
‘Ad indicium autem hujus nostræ perpetuæ obligationis & concessionis,
‘volumus & stabilimus, ut de propriis & specialibus redditibus Regnorum
‘nostrorum, pro omni servitio & consuetudine, quæ pro ipsis facere debe-
‘mus, salvo per omnia denario beati *Petri*, Ecclesia *Romana* mille mar-
‘cas [f] annuatim recipiat; scilicet in festo sancti *Michaelis* Quingentas, &
‘in festo *Paschæ* quingentas; septingentas scilicet pro regno *Angliæ*, &
‘trescentes pro Regno *Hyberniæ*; salvis nobis & hæredibus nostris, [g] Justi-
‘ciaria, & Regalibus libertatibus nostris. Quæ omnia sicut supradicta
‘sunt, rata esse volentes [h] perpetuo atque firmo ** obligamus nos & suc-
‘cessores nostros non contravenire. Et si nos vel aliquis [i] hæredum no-
‘strorum hoc attentare voluerit, [k] cadat à jure Regni. [*Quod quicumque*
‘*ille fuerit, nisi rite* commonitus resipuerit, [l] cadat à jure Regni.] Et ut hæc
‘charta obligationis nostræ semper firma permaneat [m] [Ego *Johannes* Dei
‘gratia Rex *Angliæ* ab hac hora ero fidelis Deo, & beato *Petro* & Ecclesiæ
‘*Romanæ*, & domino meo papæ *Innocentio*, & ejus successoribus canonice
‘intrantibus; nec ero inde dicto, facto, consilio vel consensu, ut perdant
‘[n] vel membra, vel mala captione capiuntur. Eorum damnum si scivero,
‘impediam & remanere faciam si potero; Alioquin quam citius potero,
‘ei intimabo, vel tali personæ dicam, quam eis credam esse dicturam.
‘Consilium quod mihi [o] dederint, per se, vel per nuntios, vel per literas
‘[p] secretas, tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me sciente. Pa-
‘trimonium beati *Petri*, & specialiter Regnum *Angliæ* & *Hyberniæ*, adjutor
‘ero ad defendendum & tenendum contra omnes homines pro posse meo;
‘sic me Deus adjuvet & hæc sancta Evangelia.] Teste meipso apud do-
‘mum militiæ *Templi* juxta *Doveram*, coram domino *H.* Archiepiscopo
‘*Dublinensi, & multis aliis*, XV. die *Maii, anno Regni nostri* XIV.

Isto anno & isto modo facta est solutio Interdicti.

Eodem anno fuit congressus *Francorum* & *Flandrensium*, in quo Comes *Flandriæ*, nomine *Ferrant*, & Comes *Boloniæ, Willielmus Longus Ensis* Comes *Saresbyriæ* capti sunt.

Eodem anno venit *Rogerus* Abbas *Normanniæ*.

Concilium *Lateranense Romæ* celebratum fuit.

Eodem anno incepit werra inter Regem *Johannem Angliæ* & Barones.

Consecratio *Willielmi Coventrensis* Episcopi.

1216. M. CC. XVI.

Ludowicus filius *Philippi* Regis *Franciæ* ad instantiam Baronum venit *Londonias*.

a Matronæ. M. P. *b* Secundarius. *c* Et familiaris. Exinde prædicto Domino nostro. *d* Pandulphi; si coram Dom. Papa esse poterimus, eidem faciemus: *e* [De uxore nostra.] *f* [Esterlingorum.] *g* Justitiis, libertatibus, & Regalibus nostris. *h* Atque firma, obligamus. *i* Successorum. *k* [Quicunque ille fuerit, nisi rite commonitus resipuerit,] *l* Vide M. Par. *m* [Vitam] vel. *n* Crediderint. *o* Suas, secretum tenebo.

Eodem

Eodem anno Rex *Johannes* in redeundo de Arisholm quam devastavit, apud Newerch obiit xv. kal. *Novembris*. 1216.

Eodem anno *Henricus* filius ejus, puer IX. annorum, in festo sanctorum *Simonis* & *Judæ* apud *Gloverniam*, jussu legati *Gwalonis*, & *Stephani Cantuariensis* Archiepiscopi, & de assensu Comitis *Ranulfi Cestriæ*, & *W.* de *Ferrariis* Comitis *Derbeiæ*, & aliorum magnatum qui cum eo & patre suo Rege *Johanne* fideliter contra Barones tenuerunt, coronatus est. *Henricus 3. R.*

Obiit *Rogerus Abbas Burtoniæ*. *Nicholaus* de *Walingford* Prior *Burtoniæ*, factus est Abbas *Burtoniæ* M. CC. XVII. 1217.

Sabbato in hebdomada Pentecostes apud *Lincolniam* fuit congressus *Francorum* & Baronum, cum Regalibus; ubi devicti sunt *Franci*, & Comes *Perticæ* occisus est. Et Comites & Barones qui contra Regem fuerunt, ibidem capti sunt à Regalibus, uno solo milite tantum de familia Comitis de *Ferrariis* ex parte Regis ibi interfecto. Recedentibus inde *Ranulfo* Comite *Cestriæ* & *W.* de *Ferrariis* Comite *Derbeiæ* cum Regali exercitu usque ad castellum de Munforel, ceperunt illud, & subverterunt, & ad nihilum redegerunt. *Prælium Lincolniense.*

Eadem æstate exercitus copiosus veniens *Lodovico* in auxilium, ex parte Regis *Franciæ* patris sui, & *Blanchiæ* uxoris suæ, in mari captus est à Regalibus, & major pars submersus & interfectus. Unde *Ludovicus* pacem quæsivit, & absolutus à sententia excommunicationis qua fuit innodatus cum suis recessit relicta *Anglia*, circa festum sancti *Michaelis*, & appulit in *Flandriam*.

M. CC. XVII. 1199.

Ranulfus Comes *Cestriæ* & *W.* de *Ferrariis* Comes *Derbeiæ* peregre profecti sunt in terram sanctam *Hierusalem*. In illo tempore capta fuit *Damieta* à Christianis; & postea fuit perdita post recessum magnatum Christianorum qui illam ceperant per obsidionem.

M. CC. XIX. 1219.

M. CC. XX. 1220.

Translatio sancti *Thomæ* Martyris, *Cantuariensis* Archiepiscopi.

M. CC. XXI. 1221.

M. CC. XXII. Obiit *Nicholaus* Abbas II. successit *Ricardus* de *Insula*, Prior sancti Edmundi, Abbas *Burtoniæ*. 1222.

M. CC. XXIII. 1223.

M. CC. XXIV. 1224.

Castrum de Bedeford captum est à Rege *Henrico*, præsentibus in obsidione *S. Cantuariensi* Archiepiscopo, cum ceteris magnatibus totius *Angliæ*.

Alexander Coventrensis Episcopus sacratus *Romæ*, ibi primo venit ad Regem *Henricum*.

Isto anno fecit dominus Rex Henricus *Chartas de liberatibus Regni, & de foresta; sic.* *Magna Charta.*

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ*, Dominus *Hyberniæ* Dux *Normanniæ*, '*Aquitanniæ*, Comes *Andegaviæ*, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, & 'omnibus ballivis, & fidelibus suis, præsentem chartam inspecturis salutem. 'Sciatis quod nos, intuitu Dei & pro salute animæ nostræ, & animarum 'antecessorum nostrorum & successorum, ad exaltationem sanctæ Ecclesiæ, & emendationem Regni nostri, spontanea & bona voluntate nostra 'dedimus & concessimus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, 'Comitibus, Baronibus, & omnibus de Regno nostro, has libertates subscriptas tenendas in Regno nostro *Angliæ* in perpetuum.

'Inprimis concessimus Deo, & hac præsenti charta nostra confirmavimus pro nobis & hæredibus nostris in perpetuum, quod *Anglicana* Ecclesia libera

1224. 5. 'libera ſit, & habeat omnia jura ſua integra, & libertates ſuas illæ-
Henric. 3. *R.* 'ſas.

'Conceſſimus etiam & dedimus omnibus hominibus liberis Regni noſtri, 'pro nobis & hæredibus noſtris in perpetuum, has libertates ſubſcriptas 'habendas & tenendas eis & hæredibus ſuis de nobis & hæredibus noſtris 'in perpetuum.

'Si quis Comitum vel Baronum noſtrorum, ſive aliorum tenentium de 'nobis in capite per ſervitium militare, mortuus fuerit, & cum deceſſerit '[&] hæres ejus plenæ ætatis fuerit, & Relevium debeat; habeat hære-'ditatem ſuam per antiquum Relevium; ſcilicet hæres vel hæredes Comi-'tis, de Baronia Comitis integra per centum libras: Hæres vel hære-'des Baronis, de Baronia integra per centum [a] libras; Hæres vel hære-'des militis, de feudo militis integro per centum ſolidos ad plus; & 'qui minus debuerit, minus det, ſecundum antiquam conſuetudinem feo-'dorum. Si autem hæres alicujus talium fuerit infra ætatem, dominus e-'jus non habeat cuſtodiam ejus, nec terræ ſuæ, antequam homagium ſuum 'ceperit. Et poſtquam talis hæres fuerit in cuſtodia, cum ad ætatem per-'venerit, ſcilicet viginti & unius anni, habeat hæreditatem ſuam ſine Rele-'vio & ſine fine. Ita tamen quod ſi ipſe dum infra ætatem fuerit, fiat mi-'les, nihilominus terra remaneat in cuſtodia dominorum ſuorum uſque ad 'terminum prædictum. Cuſtos terræ hujuſmodi hæredis qui infra ætatem 'fuerit, non capiat de terra hæredis niſi rationabiles exitus, & rationabiles 'conſuetudines, & rationabilia ſervitia; & hoc ſine deſtructione & vaſto 'hominum vel rerum. Et ſi nos commiſerimus cuſtodiam alicujus talis 'terræ Vicecomiti, vel alicui alii, qui de exitibus terræ illius nobis debeat 'reſpondere, & ille deſtructionem de cuſtodia fecerit vel vaſtum; nos ab 'illo capiemus emendationem, & terra committatur duobus legalibus & 'diſcretis hominibus de feudo illo, qui de exitibus nobis reſpondeant, vel 'ei cui aſſignaverimus. Et ſi dederimus vel vendiderimus alicui cuſtodi-'am alicujus talis terræ, & ille deſtructionem inde fecerit vel vaſtum; a-'mittat ipſam cuſtodiam, & tradatur duobus legalibus & diſcretis homi-'nibus de feudo illo, qui ſimiliter nobis reſpondeant ſicut prædictum eſt. 'Cuſtos autem quamdiu cuſtodiam terræ habuerit, ſuſtentet domos, par-'cos, vivaria, ſtagna, molendina, & cetera ad terram illam pertinentia 'de exitibus terræ ejuſdem; & reddat hæredi cum ad ætatem plenam per-'venerit, terram ſuam totam inſtauratam de carucis & omnibus aliis re-'bus, ad minus ſecundum quod illam recepit. Hæc omnia obſerventur 'de cuſtodiis Archiepiſcopatuum, Epiſcopatuum, Abbatiarum, Prioratu-'um, Eccleſiarum, & dignitatum vacantium, quæ ad nos pertinent; ex-'cepto quod hujuſmodi cuſtodiæ vendi non debent.

'Hæredes maritentur abſque diſparagatione.

'Vidua poſt mortem mariti ſui, ſtatim & ſine difficultate aliqua ha-'beat maritagium ſuum & hæreditatem ſuam; nec aliquid det pro 'dote ſua, vel pro maritagio ſuo, vel pro hæreditate ſua, quam hæ-'reditatem maritus ſuus & ipſa tenuerunt die obitus ipſius mariti ſui: & 'maneat in capitali meſuagio ipſius mariti ſui per quadraginta dies poſt 'obitum ipſius mariti; infra quos aſſignetur ei dos ſua niſi prius ei fu-'erit, ſtatim provideatur ei domus competens in qua poſſit honeſte morari, 'quouſque dos ſua ei aſſignetur, ſicut prædictum eſt. Et habeat rationa-'bile eſtoverium ſuum interim de communi. Aſſignetur autem ei pro dote 'ſua tertia pars totius terræ mariti ſui, quæ ſua fuit in vita ſua, niſi de mi-'nori fuerit dotata ad oſtium Eccleſiæ.

'Nulla vidua diſtringatur ad ſe maritandam, dum vivere voluerit ſine 'marito; Ita tamen quod ſecuritatem faciat, quod ſe non maritabit ſine 'aſſenſu noſtro, vel ſine aſſenſu domini ſui ſi de alio tenuerit.

[a] Marcas.

'Nos

'Nos vero vel ballivi nostri non seisiemus terram aliquam nec redditum 1224.
'pro debito aliquo, quamdiu catalla debitoris præsentia sufficiant ad de- *Honor.* 3. P.
'bitum reddendum, & ipse debitor paratus sit inde satisfacere. Nec ple-
'gii ipsius debitoris distringantur, quamdiu ipse capitalis debitor sufficiat
'ad solutionem debiti. Et si capitalis debitor defecerit in solutione debiti,
'non habens unde reddat, aut reddere nolit cum possit; plegii responde-
'ant pro debito: & si voluerint, habeant terras & redditus debitoris, quo-
'usque sit eis satisfactum de debito, quod ante pro eo solverunt, nisi ca-
'pitalis debitor monstraverit se esse quietum versus eosdem plegios.

'Civitas *Londoniarum* habeat omnes antiquas libertates & liberas con-
'suetudines suas.

'Præterea volumus & concedimus, quod omnes aliæ civitates, & burgi,
'& villæ, & Barones de quinque portubus, & omnes portus habeant omnes
'libertates & liberas consuetudines suas.

'Nullus distringatur ad faciendum majus servitium de feudo militis, nec
'de alio libero tenemento, quam inde debetur.

'Communia placita non sequantur Curiam nostram, sed teneantur in a-
'liquo loco certo.

'Recognitiones de *Nova disseisina*, & de *Morte Antecessoris*, non capi-
'antur nisi in comitatibus suis, & hoc modo: Nos, vel si extra Regnum
'fuerimus, capitalis Justitiarius noster, mittemus Justitiarios per unum-
'quemque comitatum semel in anno, qui cum militibus comitatuum,
'capiant assisas prædictas. Et ea quæ in illo adventu suo in comitatu per
'Justitiarios prædictos ad dictas assisas capiendas missos, terminari non
'possunt, per eosdem terminentur alibi in itinere suo. Et ea quæ per eos-
'dem, propter difficultatem aliquorum articulorum, terminari non pos-
'sunt, referantur ad Justitiarios nostros de bancho, & ibi terminentur.

'Liber homo non admercietur pro parvo delicto, nisi secundum mo-
'dum ipsius delicti; & pro magno delicto, secundum magnitudinem de-
'licti; salvo contenemento suo. Et mercator eodem modo, salva mer-
'candisa sua; & villanus alterius quam noster, eodem modo amercietur,
'salvo wainagio suo, si inciderit in misericordiam nostram. Et nulla præ-
'dictarum misericordiarum ponatur, nisi per sacramentum proborum &
'legalium hominum de visueto.

'Comites & Barones non amercientur, nisi per pares suos; & non nisi
'secundum modum delicti.

'Nulla Ecclesiastica persona amercietur secundum quantitatem bene-
'ficii sui Ecclesiastici, sed secundum laicum tenementum suum, & secun-
'dum quantitatem delicti.

'Nec villa, nec burga, nec homo distringatur facere pontes [a] ad ripa-
'rias, nisi qui ex antiquo & de jure facere debet.

'Nulla riparia de cetero defendatur, nisi illæ quæ fuerunt in defenso,
'tempore Regis *Henrici* avi nostri, per eadem loca & eosdem terminos
'sicut esse consueverunt tempore suo.

'Nullus Vicecomes, Constabularius, Coronatores, vel alii ballivi nostri,
'teneant placita coronæ nostræ.

'Si aliquis tenens de nobis laicum feudum moriatur, & Vicecomes vel
'ballivus noster ostendat literas nostras patentes de summonitione nostra
'de debito quod defunctus nobis debuit, liceat Vicecomiti vel ballivo
'nostro attachiare & inbreviare catalla defuncti inventa in laico feudo,
'ad valentiam illius debiti, per visum legalium hominum; Ita tamen
'quod nihil inde amoveatur, donec persolvatur nobis debitum quod cla-
'rum fuerit; & relinquatur executoribus ad faciendum testamentum de-
'functi. Et si nihil nobis debeatur ab ipso, omnia catalla cedant defun-
'cto, salvis uxori ipsius & pueris suis rationabilibus partibus suis.

[a] Aut.

1224. 5. Henric. 3. R. 'Nullus Conftabularius vel ejus ballivus capiat blada vel alia catalla a-'licujus, qui non fit de villa ubi caftrum fitum eft; nifi ftatim inde reddat 'denarios, aut refpectum inde habere poffit ex voluntate venditoris. Si 'autem de ipfa villa fuerit, infra quadraginta dies pretium reddat.

'Nullus Conftabularius diftringat militem aliquem ad dandum denari-'um pro cuftodia caftri, fi ipfe voluerit facere in propria perfona, vel per 'alium probum hominem, fi ipfe eam facere non poffit propter ratio-'nabilem caufam. Et fi nos duxerimus eum, vel miferimus in exercitum, 'erit quietus de cuftodia caftri, fecundum quantitatem temporis quo per 'nos fuerit in exercitu de feudo pro quo fecit fervitium in exercitu.

'Nullus ballivus vel Vicecomes vel alius capiat equos aut carectas ali-'cujus pro cariagio faciendo, nifi reddat liberationem antiquitus ftatu-'tam; fcilicet pro carecta ad duos equos, decem denarios per diem; & 'pro carecta ad tres equos, quatuordecim denarios per diem.

'Nulla carecta alicujus Ecclefiafticæ perfonæ, vel militis, vel alicujus '[a] dominæ, capiatur per ballivos prædictos; nec nos nec ballivi noftri nec 'alii capiemus alienum bofchum ad caftra vel aliqua agenda noftra, nifi 'per voluntatem ipfius, cujus bofchus ille fuerit.

'Nos vero non tenebimus terras eorum qui convicti fuerint de felonia, 'nifi per unum annum & unum diem; & tunc reddantur terræ dominis 'feudorum.

'Omnes kidelli de cetero deponantur per *Tamifiam* & *Medeweyam*, & 'per totam *Angliam*, nifi per cofteram maris.

'Breve quod vocatur *Præcipe* de cetero non fiat alicui de aliquo tene-'mento, unde liber homo perdat Curiam fuam.

'Una menfura vini fit per totum Regnum noftrum, & una menfura cer-'vifiæ, & una menfura bladi, fcilicet quarterium *Londonienfe*, & una la-'titudo pannorum tinctorum, & Ruffettorum, & Haubergetorum, fcilicet 'duæ ulnæ infra liftas.

'De ponderibus vero fit, ut de menfuris.

'Nihil detur de cetero pro brevi *Inquifitionis*, ab eo qui inquifitionem 'petit de vita vel membris, fed gratis concedatur, & nulli negetur.

'Si aliquis teneat de nobis per feudi firmam, vel focagium, vel burgagium, '& de alio terram teneat per fervitium militare, nos non habebimus cu-'ftodiam hæredis vel terræ fuæ quæ eft de feudo alterius, occafione illius 'feudi firmæ vel focagii vel burgagii. Nec habebimus cuftodiam illius fe-'odi firmæ, vel Socagii, vel Burgagii, nifi ipfa feodi firma debent fervitium 'militare.

'Nos non habebimus cuftodiam hæredes nec terræ alicujus, quam tenet 'de alio per fervitium militare, occafione alicujus *parvæ ferganteriæ* quam 'tenet de nobis per fervitium reddendi cultellos, vel fagittas, vel hujuf-'modi.

'Nullus ballivus aliquem ponat de cetero ad legem manifeftam, vel 'ad Juramentum, fimplici loquela fua, fine teftibus fidelibus ad hoc in-'ductis.

'Nullus liber homo capiatur, vel imprifonetur, aut diffeifietur de aliquo 'libero tenemento fuo, vel libertatibus, vel liberis confuetudinibus fuis, aut 'utlagetur, aut expulet, aut aliquo alio modo deftruatur: Nec fuper eum 'ibimus, nec fuper eum mittemus, nifi per legale Judicium parium fuorum, 'vel per legem terræ.

'Nulli vendemus, nulli denegabimus aut differemus rectum vel jufti-'tiam.

'Omnes mercatores, nifi publice antea prohibiti fuerint, habeant fal-'vum & fecurum exire de *Anglia*, & venire in *Angliam*, & morari & ire per '*Angliam*, tam per terram quam per aquam, ad emendum vel venden-

[a] Domini.

dum,

'dum, sine omnibus toltis malis per antiquas & rectas consuetudines, præ- 1224.
'terquam in tempora gwerræ. Etsi sint de terra contra nos gwerrina, & Honor. 3. P.
'si tales inveniantur in terra nostra in principio gwerræ, attachiantur sine 'damno corporum vel rerum, donec sciatur à nobis, vel à capitali Justi-'ciario nostro, quomodo mercatores terræ nostræ tractentur qui tunc in-'veniuntur in terra contra nos gwerrina; & si nostri salvi sint ibi, alii salvi 'sint in terra nostra.

'Si quis tenuerit de aliqua Eschaeta, sicut de Honore de Walingford, 'Bolonia, Notinghamia, Lanchastria, vel de aliis Eschaetis quæ sunt in 'manu nostra, & sit Baronia, obierit, hæres ejus non det aliud Relevium, 'nec faciat nobis aliud servitium, quam faceret Baroni, si ipsa esset in ma-'nu Baronis. Et nos eodem modo tenebimus quo Baro eam tenuit. Nec 'nos occasione talis Baroniæ vel Eschaetæ, habebimus aliquam Eschaetam, 'vel custodiam aliquorum hominum nostrorum, nisi alibi tenuerit de nobis 'in capite ille qui tenuit Baroniam vel Eschaetam.

'Nullus liber homo de cetero det amplius alicui, vel vendat, de terra 'sua, quam de residuo terræ suæ possit sufficienter fieri domino feodi ser-vitium ei debitum quod pertinet ad feodum illud.

'Omnes patroni Abbatiarum, qui habent chartas Regum *Angliæ* de ad-'vocatione, vel antiquam tenuram, vel possessionem; habeant earum cu-'stodiam, cum vacaverint, sicut habere debent, & sua sicut supra decla-'ratum est.

'Nullus capiatur vel imprisonetur propter appellum fœminæ de morte 'alterius quam viri sui.

'Nullus comitatus de cetero teneatur, nisi de mense in mensem, & ubi 'major terminus esse solebat, major sit.

'Nec aliquis Vicecomes vel ballivus faciat Turnum suum per hundre-'dum, nisi bis in anno, & non nisi in loco debito & consueto, videlicet se-'mel post *Pascha*, & iterum post festum sancti *Michaelis*. Et visus de *Franco* '*plegio* tunc fiat ad illum terminum sancti *Michaelis* sine occasione; Ita sci-'licet quod quilibet habeat libertates suas, quas habuit & habere consue-'vit tempore Regis *Henrici* avi nostri, vel quas postea perquisivit.

'Fiat autem visus de *Franco plegio* sic, Videlicet quod pax nostra tenea-'tur, & quod [a] *Retinga* integra sit sicut esse consuevit; & quod Viceco-'mes non quærat occasiones, sed quod contentus sit eo quod Vicecomes 'habere consuevit tempore Regis *Henrici* avi nostri de visu suo faci-'endo.

'Non liceat alicui de cetero dare terram suam alicui domui Religi-'osæ, ita quod illam resumat tenendam de eadem domo. Nec liceat ali-'cui domui Religiosæ terram alicujus sic recipere, quod tradat illam ei à 'quo ipsam recepit, tenendam. Si quis terram suam alicui domui Religi-'osæ sic dederit, & super hoc convincatur, donum suum penitus cassetur, '& terra illa domino suo illius feodi incurratur.

'Scutagium de cetero capiatur, sicut capi solebat tempore Regis *Hen-*'*rici* avi nostri.

'Et salvæ sint Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Templa-'riis, Hospitalariis, Comitibus, Baronibus, & omnibus aliis tam Ecclesi-'asticis quam secularibus personis, libertates & liberæ consuetudines quas 'prius habuerunt.

'Omnes autem istas consuetudines prædictas & libertates, quas conces-'simus in Regno nostro tenendas, quantum ad nos pertinet, [b] erga no-'stros, omnes de Regno nostro tam clerici quam laici observent, quantum 'ad se pertinet erga suos.

'Pro hac autem donatione & concessione libertatum istarum, & alia-'rum libertatum contentarum in libertatibus *forestæ*, Archiepiscopi, Epi-

a Trithinga. *b* Erga nos & hæredes nostros observemus, & omnes.

 'scopi,

1224. 5. 'ſcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones, milites, libere tenentes, & om-
Henric. 3. *R.* 'nes de Regno noſtro, dederunt nobis quintam decimam partem omni-
'um mobilium ſuorum.

'Conceſſimus etiam eiſdem pro nobis & hæredibus noſtris, quod nec 'nos nec hæredes noſtri aliquid perquiremus, per quod libertates in hac 'Charta contentæ infringantur vel infirmentur. Et ſi ab aliquo aliquid con-'tra hoc perquiſitum fuerit, nihil valeat, & pro nihilo habeatur. His te-'ſtibus, domino *Stephano Cantuarienſi* Archiepiſcopo, Epiſcopo *Londoni-'enſi*, Epiſcopo *Bathonienſi*, Epiſcopo *Wintonienſi*, Epiſcopo *Lincolnienſi*, 'Epiſcopo *Saresbyrienſi*, Epiſcopo *Roffenſi*, Epiſcopo *Wigornenſi*, Epiſcopo '*Elyenſi*, Epiſcopo *Herefordenſi*, Epiſcopo *Ciceſtrenſi*, Epiſcopo *Exonienſi*, 'Abbate ſancti *Edmundi*, Abbate ſancti *Albani*, Abbate de *Bello*, Abbate 'ſancti *Auguſtini Cant*, Abbate de **Evesham**, Abbate *Weſtmonaſterii*, Ab-'bate de *Burgo ſancti Petri*, Abbate de *Radynges*, Abbate de *Abbendon*, 'Abbate **Malmesbury**, Abbate **Winchecumb**, Abbate de *Hida*, Abbate '*Certeſeiæ*, Abbate **Syreburn**, Abbate de **Cern**, Abbate **Abbodes-'bury**, Abbate de **Midelton**, Abbate de **Selebi**, Abbate de **Witeb**, 'Abbate *yrenceſtriæ*, *Huberto* de *Burgo* Juſtitiario, *R.* Comite *Ceſtriæ* & '*Lincolniæ*, Comite *Saresbyrienſi*, Comite *Warennæ*, *G.* de *Clara*, Comite *Glo-'verniæ*, *W.* de *Ferrariis*, Comite *Derbeyæ*, *W.* de *Mandevil*, Comite *Eſſexiæ*, '*H. Bigot*, Comite **Norfolk**, *W.* Comite *Aubemar*, *H.* Comite *Herefordiæ*, '*I.* Conſtabulario *Ceſtriæ*, *Roberto* de *Ros*, *Roberto* filio *Walteri*, *Roberto* de '*veteri ponte*. *W. Briwar*, *Ricardo* de *Munfichet*, *Petro* filio *Herberti*, *Ma-'theo* filio *Herberti*, *W.* de *Albiniaco*, *Roberto* de *Greſley*, *R.* de *Brenſa*, *J.* de '*Monemu*, *Johanne* filio *Alam*, *H.* de *Mortemer*, *W.* de *Bello campo*, *W.* de '*Sancto Johanne*, *P.* de *Malo lacu*, *Briano* de *Inſula*, *Th.* de *Moleton*, *R.* de '*Argent*, *G.* de *Nevill*, *W. Maudut*, *Joh.* de *Balum*, Datum apud *Weſtmona-'ſterium* undecimo die *Februarii*, anno Regni noſtri IX.

Charta de libertatibus Foreſtæ.

Charta de Foreſta.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ*, *&c.* ut ſupra Archiepiſcopis, Epiſco-'pis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Juſticiariis, Foreſtariis, 'Vicecomitibus, Præpoſitis, Miniſtris, & omnibus ballivis & fidelibus ſuis, 'ſalutem. Sciatis quod nos intuitu Dei & pro ſalute animæ noſtræ, & ani-'marum anteceſſorum noſtrorum & ſucceſſorum, ad exaltationem ſanctæ 'Eccleſiæ, & emendationem Regni noſtri, ſpontanea & bona voluntate 'noſtra, dedimus & conceſſimus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Pri-'oribus, Comitibus, Baronibus, & omnibus de Regno noſtro, has liberta-'tes ſubſcriptas tenendas in Regno noſtro *Angliæ* in perpetuum.

'In primis omnes foreſtæ quas Rex *Henricus* avus noſter afforeſtavit, vi-'deantur per bonos & legales homines; & ſi boſchum aliquem alium quam 'ſuum dominicum afforeſtaverit, ad damnum cujus boſchus fuerit, diafo-'reſtetur; & ſi boſchum ſuum proprium afforeſtaverit, remaneat foreſta, 'ſalva communa de herbagia, & aliis in eadem foreſta, illis qui prius ha-'bere conſueverunt.

'Homines qui manent extra foreſtam, non veniant de cetero coram ju-'ſtitiariis noſtris de Foreſta per communes ſummonitiones, niſi ſint in pla-'cito vel plegii alicujus, vel aliquorum, qui attachiati ſunt propter fo-'reſtam.

'Omnes autem boſchi qui fuerunt afforeſtati per Regem *Ricardum* avun-'culum noſtrum, vel per Regem *Johannem* patrem noſtrum, uſque ad pri-'mam coronationem noſtram, ſtatim deafforeſtentur, niſi fuerit Domini-'cus boſchus noſter.

'Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones, milites, & 'libere tenentes, qui boſchos ſuos habent in foreſtis, habeant boſchos ſuos, 'ſicut eos habuerunt tempore primæ coronationis prædicti Regis *Henrici*

'avi

'avi nostri; Ita quod quieti sint in perpetuum de omnibus purpresturis, 1224. 9.
'de vastis, & essartis factis in illis boschis post illud tempus, usque ad prin- Henric. 3. R.
'cipium secundi anni Coronationis nostræ; & qui de cetero vastum, pur-
'presturam, vel Essartum sine licentia nostra in illis boschis fecerint, de va-
'stis & Essartis & purpresturis respondeant.

'Reguardores nostri eant per forestas, ad faciendum Reguardum, sic-
'ut fieri consuevit tempore primæ Coronationis prædicti Regis *Henrici* avi
'nostri, & non aliter.

'Inquisitio vel visus de expeditatione Canum existentium in foresta, de
'cetero fiat, quando fieri debet Reguardum, scilicet de tertio anno in ter-
'tium; & tunc fiat per visum & testimonium legalium hominum, & non
'aliter. Et ille cujus canis inventus fuerit tunc non expeditatus, det pro
'misericordia tres solidos. Et de cetero nullus bos capiatur pro expedita-
'tione. Talis autem sit expeditatio per assisam [a] comitatuum, quod tres
'ortilli abscidantur sine pelota de pede anteriori. Nec expeditentur canes
'de cetero, nisi in locis ubi consueverunt expeditari tempore primæ coro-
'nationis prædicti Regis *Henrici* avi nostri.

'Nullus Forestarius vel Bedellus de cetero [b] colligat garbas vel ave-
'nam vel bladum aliud, vel agnos, vel porcellos, nec aliquam collectam
'faciat.

'Et per visum & sacramentum duodecim Reguardorum quando facient
'Reguardum, tot Forestarii ponantur ad Forestas custodiendas quod ad
'illas custodiendas rationabiliter viderint sufficere.

'Nullum Swanimotum teneatur in Regno nostro, nisi ter in anno, vi-
'delicet in principio quindecim dierum ante festum sancti *Michaelis*, quan-
'do agistatores ad agistandum dominicos boschos nostros, & circa festum
'sancti *Martini*, quando agistatores nostri debent recipere pannagium no-
'strum. Et ad ista duo swanimota conveniant Forestarii & viridarii, &
'non alii per districtionem. [c] Et præterea singulis quadraginta diebus
'per totum annum conveniant viridarii & Forestarii ad videndum atta-
'chiamenta de foresta, tam de viridi quam de venatione, per præsenta-
'tionem ipsorum Forestariorum & coram ipsis attachiatis. Prædicta au-
'tem Swanimota non teneantur nisi in comitatibus in quibus teneri con-
'sueverunt.

'Unusquisque liber homo agistet boschum suum in foresta pro voluntate
'sua, & habet pannagium suum.

'Concedimus etiam quod unusquisque liber homo ducere possit porcos
'suos per dominicum boschum nostrum libere & sine impedimento, ad agi-
'standum eos in boschis suis propriis, vel alibi ubi voluerit. Et si porci ali-
'cujus liberi hominis una nocte pernoctaverint in foresta nostra, non inde
'occasionentur ita quod de suo perdat.

'Nullus de cetero amittat vitam vel membra pro venatione nostra; Sed
'si aliquis captus fuerit & convictus de captione venationis, graviter redi-
'matur, si habeat unde redimi possit; & si non habeat unde redimi pos-
'sit, jaceat in prisona nostra per unum annum & unum diem; & si post
'unum annum & unum diem plegios invenire possit, exeat à prisona: sin
'autem, abjuret Regnum *Angliæ*.

'Quicumque Archiepiscopus, Episcopus, Comes, vel Baro, veniens ad
'nos ad mandatum nostrum, transierit per forestam nostram, liceat ei ca-
'pere unam vel duas bestias, per visum Forestarii si præsens fuerit; sin au-
'tem, faciat cornari, ne videatur furtive hoc facere. Idem liceat eis in
'redeundo facere, sicut prædictum est.

a Communiter usitatam. *b* Faciat scotalas, vel colligat. *c* [Et tertium Swanimotum teneatur initio xv. dierum ante festum S. Johannis Baptistæ, quando agistatores nostri conveniunt pro feonatione bestiarum nostrarum. Et ad istud swanimotum tenendum convenient Forestarii, Viridarii, & non alii per districtionem. Præterea] singulis.

1224, 5. Henric. 3. R. 'Unusquisque liber homo de cetero sine occasione faciat in boscho suo, 'vel in terra quam habet in foresta, molendinum, stagnum, vivarium, 'marleram, fossatum, vel terram arabilem, extra coopertum in terra ara-'bili; ita quod non sit ad nocumentum alicujus vicini.

'Unusquisque liber homo habeat in boschis suis aerias Accipitrum spar-'variorum, Falconum, Aquilarum, & [a] Ardearum; & habeat similiter mel 'quod inventum fuerit in boschis suis.

'Nullus Forestarius de cetero, qui non sit Forestarius de Feudo nobis red-'dens firmam pro balliva sua, capiat cheminagium aliquod in balliva sua. 'Forestarius autem de feudo nobis reddens firmam pro ballia sua, capiat 'cheminagium, videlicet pro carecta per dimidium annum duos denarios, '& per alium dimidium annum duos denarios; Et pro equo qui portat 'summagium, per dimidium annum unum obolum, & per unum alium 'dimidium annum unum obolum; & non nisi de illis qui de extra Balliam 'suam tanquam Mercatores veniunt per licentiam suam in ballia sua ad 'buscam, corticem, meiremium, vel carbonem emendum, & alias ducen-'dum ubi voluerit. Et de nulla carecta vel summagio aliquo cheminagi-'um capiatur. Et non capiatur nisi in locis illis ubi antiquitus solebat capi, '& debuit.

'Illi autem qui portant super dorsum suum buscam, corticem, vel carbo-'nem ad vendendum, quamvis inde vivant, nullum de cetero dent chemi-'nagium.

'Omnes utlagati pro foresta, tantum à tempore Regis *Henrici* avi no-'stri usque ad primam Coronationem nostram, veniant ad pacem nostram 'sine impedimento, & salvos plegios inveniant, quod de cetero non foris-'faciam nobis de foresta nostra.

'Nullus Castellanus vel alius teneat placita sive de viridi sive de venati-'one, sed quilibet Forestarius de feodo attachiet placita de Foresta tam de 'viridi quam de venatione, & ea præsentet viridariis provinciarum, & 'cum inrotulata fuerint, & sub sigillis viridariorum inclusa, præsententur 'capitali Forestario cum in partes illas venerit ad tenendum placita fore-'stæ, & coram eo terminentur.

'Has autem libertates de Forestis concessimus omnibus Archiepiscopis, 'Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, militibus, & aliis 'tam personis Ecclesiasticis quam secularibus, Templariis, Hospitalariis, 'salvis libertatibus & liberis consuetudinibus in Forestis & extra in waren-'nis & aliis quas prius habuerunt.

'Omnes autem istas consuetudines prædictas & libertates quas concessi-'mus in Regno nostro tenendas, quantum ad nos pertinet, erga nostros, 'omnes de Regno nostro tam clerici quam laici observent quantum ad se 'pertinet erga suos.

'Pro hac autem concessione & donatione libertatum istarum & aliarum 'contentarum in majori charta nostra de aliis libertatibus, Archiepiscopi, 'Episcopi, Abbates, Priores, Comites, & Barones, milites libere tenentes, & 'omnes de Regno nostro dederunt nobis quintam decimam partem omni-'um mobilium suorum.

'Concessimus etiam eisdem pro nobis & hæredibus nostris, quod nec nos 'nec hæredes nostri aliquid perquiremus, per quod libertates in hac Char-'ta contentæ infringantur vel infirmentur. Et si ab aliquo aliquid contra 'hoc perquisitum fuerit, nihil valeat & pro nihilo habeatur. His testibus ut 'testibus *ut supra data ut supra*.

Rex cepit quintum decimum pro istis chartis.

1225. M. CC. XXV.

1226. M. CC. XXVI.

[a] Hieronum.

Isto

Isto anno confirmavit Rex *Henricus* libertates Monasterii *Burthoniensis*, in hæc verba: 1227. *Gregor. 9. P.*

Charta R. de libertat. Burton.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Forestariis, Vicecomitibus, Præpositis, ministris, & omnibus Ballivis & fidelibus suis salutem. Sciatis nos concessisse, & hac præsenti charta nostra confirmasse Deo & sanctæ *Mariæ* de Burthon, & Abbati & Monachis ibidem Deo servientibus, warennam per totam terram suam; & prohibemus super decem libras forisfacturæ, ne aliquis in ea fuget neque leporem capiat, neque venetur, sine licentia Abbatis. Concessimus etiam prædictis Abbati & Monachis Curiam suam plenarie de omnibus placitis & querelis cum *Scotta* & *Sacca* & *Thol* & *Theam* & *Infangenthef* & omnibus consuetudinibus in Burgo & extra Burgum in boscho & plano, in aquis, in viis, & extra vias & in omnibus locis. Præcipimus etiam quod totum corredium & omnes res Abbatis & Monachorum de *Burthonia*, quas homines sui affidare poterunt suas esse proprias, sint quietæ de Theloneo & passagio & pontagio & omni consuetudine. Et prohibemus quod nullus eis vel rebus suis in aliquo injuriam faciat vel contumeliam, vel injuste disturbet, super decem libras forisfacturæ. Et ideo vobis mandamus & firmiter præcipimus, quod prædictos Abbatem & Monachos de *Burthonia* terras, res, redditus, tenementa, possessiones, & omnia sua tam Ecclesiastica quam laica, manu teneatis, custodiatis, & protegatis sicut nostra, dominica, non inferentes eis vel rebus suis, neque ab aliquo inferri permittentes, injuriam, gravamen, aut molestiam. Et si quis eis in aliquo forisfecerit, illud eis sine dilatione emendari faciatis. Has autem libertates & quietantias prædictis Abbati & monachis concessimus, & præsenti charta nostra confirmavimus, pro salute animæ nostræ & pro animabus domini *J.* Regis patris nostri, & *H.* Regis avi *H.* Regis avi nostri, & ipsius *H.* Regis avi nostri, & omnium antecessorum & successorum nostrorum, sicut confirmatio prædicti *J.* Regis patris, & Chartæ *H.* Regis avi *H.* Regis avi nostri, & ipsius *H.* Regis avi nostri, quas inde habent rationabiliter testantur. Et præterea concessimus & hac charta nostra confirmavimus Abbati & Monachis de *Burthonia* ex dono domini *J.* Regis patris nostri, unam feriam per tres dies duraturam, videlicet in vigilia sanctæ *Modvennæ*, & in die & in crastino, apud Burton; & ibidem unum forum in qualibet septimana scilicet die Jovis, cum omnibus libertatibus & libris consuetudinibus ad hujusmodi feriam & forum pertinentibus; ita quod non sint ad nocumentum vicinarum feriarum & vicinorum mercatorum. Et prohibemus ne quis eos super iis vexet vel disturbet, super forisfacturam decem librarum sicut charta prædicti *J.* Regis patris nostri, quam inde habent, rationabiliter testatur. His testibus *H.* de *Burgo* Comite *Cantiæ*, Justitiario nostro *&c.* Data per manum venerabilis patris *Radulphi* de *Nevill* Cancellarii nostri, apud *Windesores* XII. die *Maii* anno Regni nostri XI.

Charta Regis de mercato & feria apud Bromley.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Archiepiscopis, Episcopis, ut supra. Sciatis nos intuitu Dei & pro salute animæ nostræ, & animarum antecessorum & hæredum nostrorum, concessisse & præsenti charta nostra confirmasse Abbati & Monachis de *Burthonia* super *Trentam*, quod habeant in perpetuum unum mercatum singulis septimanis per diem Martis apud manerium suum de Bromley; & quod habeant ibidem singulis annis unam feriam per tres dies duraturam, *videlicet* in vigilia, & in die, & in crastino sancti *Bartholomæi*; nisi prædictum Mercatum & prædicta feria sint ad nocumentum vicinorum mercatorum & vicinarum feriarum. Quare volumus & firmiter præcipimus quod prædicti Abbas & Monachi habeant

'in

1227. 'in perpetuum prædictum mercatum & prædictam feriam cum omnibus
Henric. 3. R. 'libertatibus & liberis consuetudinibus ad hujusmodi mercatum & feriam 'pertinentibus, sicut prædictum est. His testibus [a] *Henrico* de *Burgo &c.* '*Data ut supra.*

Charta de liberatibus Huberti *de* Burgo.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Sciatis nos dedisse, concessisse, & 'hac præsenti charta nostra confirmasse *Huberto* de *Burgo* Comiti *Cantiæ*, '& *M.* uxori suæ, & hæredibus eorum de eisdem *H.* & *M.* descendentibus, '& aliis hæredibus ipsius *H.* Quod ipsi & homines sui habeant quietantiam 'in perpetuum de Schyris & Hundredis & sectis Schyrarum & Hundredo-'rum, wapentacorum, & lestorum, & de auxiliis Vicecomitum & balli-'vorum suorum & misericordiis eorum, & de custodiis & operationibus & 'clausuris castellorum, parcorum, & pontium, & de passagio, pontagio, 'stallagio, tailagio, theolneto, hidagio, lestagio, paagio, & pecunia pro 'murdro danda. Et quod idem *Hubertus* & *M.* & hæredes sui sicut prædi-'ctum est, habeant omnes terras & tenementa sua in perpetuum ubique 'cum *Soc* & *Sac*, *tol* & *Them*, *Infongenthef*, *Utfongenthef*, *Hamsocne*, *Leirwite*, '*Chidwite*, *Murdre*, latrocinium & franciplegium, ita quod visus franciplegii 'fiat in Curia prædictorum *Huberti* & *Margar.* & hæredum suorum prædicto-'rum, coram serviente nostro ad hoc vocato, si venire voluerit: & si venire 'noluerit, non ideo remaneat: & si qua inde pervenerit misericordia, sit ipso-'rum *H.* & *M.* & hæredum suorum prædictorum. Concessimus etiam eis 'quod habeant liberam Curiam suam de omnibus placitis quæ Vicecomites 'placitare solent, & de omnibus aliis placitis, querelis, & attachiamentis, de 'omnibus hominibus & tenentibus suis ubicumque, vel de quibuscumque, 'vel quacumque occasione implacitentur, vel attachientur, vel arrestentur. 'Salva nobis & hæredibus nostris Justitia vitæ & membrorum, & placitis 'quæ ad coronam nostram pertinent, quæ Justitiarii itinerantes in Itinere 'suo placitare solent & debent. Has autem libertates & liberas consuetu-'dines eis dedimus & concessimus, salvis eis in omnibus & per omnia liber-'tatibus & liberis consuetudinibus quas prius habuerunt in terris tene-'mentis & feodis suis. Et prohibemus super forisfacturam nostram, quod 'nullus eis contra hanc chartam nostram in aliquo forisfaciat, quia ipsos, 'homines, res, & possessiones suas, & hæredum & hominum suorum in cu-'stodiam & specialem protectionem nostram suscepimus. Quare volumus '& firmiter præcipimus quod prædicti *Hubertus* & *Margar.* & hæredes eo-'rum sicut prædictum est, habeant & teneant omnes & singulas libertates '& liberas consuetudines præscriptas in omnibus terris & tenementis suis, '& in omnibus aliis locis libere, quiete, integre, honorifice, paci-'fice, jure hæreditario in perpetuum, sicut prædictum est. His testibus. 'Data per manus venerabilis patris *R. Cicestrensis* Episcopi Cancellarii no-'stri, apud *Westmonasterium* XVIII. die *Julii* Anno Regni nostri unde-'cimo.

Ludovicus Rex *Franciæ* obiit.

1227. M. CC. XXVII.

Obiit *Honorius* papa.

Successit *Gregorius* IX. papa.

Isto anno fuerunt trituratores horreorum *Romanorum* in *Anglia*, & bladorum venditores, ob quam causam magister *Robertus* de *Schardel* ejectus est à Curia domini Regis.

[a] H. i. e. Huberto.

1227. Gregor. 9. P.

[a] *Literæ Domini papæ in vindictam* Romanorum.

'*Gregorius* Episcopus, servus servorum, [b] dilectis venerabilibus fratribus 'Archiepiscopo *Eboraci*, Episcopis, & dilectis filiis, & aliis Ecclesiarum Prælatis *Angliæ* constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Dulcis amaritudinis & amaræ dulcedinis historiam recensentes ante oculos mentis 'vestræ creaturæ, Scripturæ, gloriæ, ac naturæ speculum inclyti speculatores 'proponimus, ut in his quæ in *Ang.* Bullæ nostræ literis clericis ac Cursoribus 'facta sunt, his diebus dormientes ac vigiles ab invicem advertentes quasi 'sub quodam compendio causam suam in sinu suo recolligente quolibet 'diversa diversis inferentes stipendia meritorum, dormientes correctionis 'aculeis excitatis, & vigiles ad noctis vigilias studiosius excubantes speculatori qui astat desuper præsentemus. Attendite igitur, fratres & filii, si 'in conculcatione numismatis *Petri* & *Pauli* Apostolorum imaginem '& nomen *Jesu Christi* vicarii profitentis debita Creatori reverentia exhibetur; si in laceratione literarum nostrarum, scripturæ mandata referantur; 'si in captione, obsessione, redemtione, spoliatione clericorum, privilegiati cleri gloriosa libertas infringitur; si in illata in Cursoribus nostris 'injuria, uno in frusta conciso, & altero semivivo relicto, illa communis 'securitas, quæ non solum in Christianismo, sed etiam in paganismo quasi 'naturaliter debetur omnibus, observatur. Sane bullæ nostræ quid injuriæ 'debebatur, quæ pro universis & singulis à tempore beatissimi *Thomæ* Martyris, Principes & tyrannos in Ecclesiis & bonis earum in *Anglia* sæpius 'debacchantes, pro conservatione Ecclesiasticæ libertatis ac privilegii clericali tuenda, auctoritate sedis Apostolicæ toties expugnavit? Quod si aliquid inhonesti literis nostris impingitur, deducatur in medium, & luce 'clarius apparebit, quod in ipsis nullus Justitia læditur, animarum saluti 'consulitur, indulgentiæ conservantur, jus suum patronis redditur, Prælatis honor debitus exhibetur, Nobilibus, literatis & bene meritis gratia 'non negatur; & sic nisi corrigere delinquentis excessus, & clerum in melius reformare sit vitium, nihil in eis quod oculos intelligentis offendat, 'poterit invenire. *Herodiana* vero severitas in clericos, & maxime in *Italicos* agitata, vel tantum desævire sperant in rebus, & sic eos permisisse 'debuit abire jejunos, vel si circa extraneos in specie voluit generali privilegio derogare, cum ex impressione characteris clericalis locorum distantia 'vel varietate linguarum non plus unquam alteri debeatur, si per illos intelligitis generi renunciatum esse quasi per speciem, restat ut suo genere 'major sit species, quod absurdum est non solum credere sed referre, cum 'species non sit sui generis destructiva. Cursorum ergo nostrorum supplicia plus movere debuerunt speculatores nostros in *Anglia*, quam nos ipsos. 'Cum enim Cursor cum literis Apostolicis Christi exercitus & Ecclesiasticæ libertatis quasi vexillum deferat, restat ut Rex illo decidente in illis 'partibus oppressoribus libertatis sine offendiculo alicujus per campum non 'refrænatæ licentiæ discurrentibus, de libertatis Ecclesiasticæ titulo desperetur. Non alicui circa partes occidentales immunitatem tanti sceleris 'ignorare licuit quod in partibus orientalibus fama vel verius infamia deferente non sine juris injuria & contemtu sedis Apostolicæ jam pervenit. 'Qui vero sciens amore vel timore tacuit, in sinu suo causam recolligat, '& quid per nos præsentandum sit speculatori omnium, ipse cognoscat. 'Igitur considerate, carissimi, quis dormiendo tacuit, vel quis corripuit 'vigilando. Ex quo non immerito sequitur, quod si nullus corripuit, nemine super grege Dominico vigilante, quilibet tacente dormivit. Ubi ergo 'pastorum vigilia? Ubi speculatorum excubiæ? Ubi zelatores animarum? 'Ubi conservatores libertatum? Ubi contra lupos audacia? Ubi nobilium potentia? Ubi debitum Ecclesiæ *Romanæ* præstitum juramentum?

a v. Mat. Paris. in fine Anni 1231. & init. 1232. *b* f. Dei.

Gregor. 9. P. 'Ubi ſubditorum devotio? Ubi cleri conſtantia? Ubi reverentia filialis? 'Ubi verbum Domini penetrabilius omni ancipiti bis acuto? Ubi Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſeveritas? Ubi ſuſpenſio interdicti? Ubi excommunicationis vinculum, quod contumaces & rebelles à fidelium conſortio & fidei unitate ſic ceperat, ut vita ſit eis ſupplicium, & ſuſpecta criminis conſcientia etiam dormiendo timorem incutiat damnationis æternæ? Quis ipſo jure excommunicatos hujuſmodi & raptores, incendiarios & prædones in ſua diæceſi publicavit? Quis ad relevandam Eccleſiæ generalis injuriam organa condolendo ſuſpendit? Quis à *Hieruſalem* in *Jericho* deſcendenti, ſacerdote ac levita prætereuntibus, vulneribus ſauciati vinum & oleum cum *Samaritano* infudit? Quis ex ſemine *Sem* virtutum operatione famoſus, vel *Japhet* caritatis dilatus amore, humeris ſuis imponens pallium, verecundiam matris ſuæ pallio ſuo retrorſum incedens operuit à *Cham* callido denudatam? Non inventis ergo *Sem* & *Japhet* ejuſque ſeminibus in partibus *Anglicanis*, utinam locum habeat *Noæ* maledictio, jugum ſervitutis *Canaan* filiis imponentis. Quod autem minimo clerico *Angliæ* debebatur, qua fronte negari potuit pro Eccleſiaſticæ libertatis ſubverſione ipſius provinciæ generali? Quod ſi ratione multitudinis ſeveritati erat aliquid detrahendum, quis ſuæ ſalutis non immemor tanti ſceleris novitatem Eccleſiæ *Romanæ* ac nobis nuncio vel literis ſuper contritione *Joſeph* compatiens nunciavit? Nemine autem compatiente invento, recte væ *Amos* prophetæ negligentes & opulenti poterunt timere prælati. Sane ſi univerſitatis titulus ſine titulo indefinite loquentis, univerſitas eorum qui magis eligunt mori quam à *Romanis* confundi, & Prælati impreſſio ſubſcribentis *ecce gladio duo hic*, puſillanimes terruit, frivola cauſa timori affuit, cum membrorum univerſitas ſine capite & eorum qui magis eligunt mori non expreſſis nominibus præ timore quam à *Romanis* confundi, deſperationis præcedens judicium ſub corporis monſtruoſi ſpecie palliata ſpeculatoris conſtantis animum animare potius ad vindictam quam deprimere debuiſſet. Nec duorum gladiorum prænominata ſubſcriptio retardare vos debuit à vindicta, quæ cum binarius numerus ſit infamis ab unitate recedens, & Trinitatis myſterium non attingens, ceræ liquiditate utens viribus hebetatis ſine mittente præcedens & ſine auctoritate coercens ceræ materia liquefacta liqueſcet. Nec aliud erga vos tempore noſtro nos omiſiſſe fatemur, niſi quod in beneficiis conferendis & aliis ad inſtar prædeceſſorum noſtrorum, remiſimus tam in *Anglicanis* quam in aliis mundi partibus ſine perſonarum acceptione plenitudine poteſtatis utentes, vobis ſine *Italicorum* injuria de ſpeciali gratia duximus indulgendum, ut ipſorum beneficia cedentibus vel decedentibus perſonis quæ ipſa detinent, ad eorum donationem quorum intereſt, libere ſine alicujus contradictione redirent. Non geminata ergo vivis *Italicis* debeatur injuria, quæ à nobis ipſis decedentibus ceteris eſt illata. Nec credat illa univerſitas, iniquitas magnorum favore fulcita, [a] vos malefactorum perſonas & faventium nomina, quæ tamen exprimere ad præſens differimus, ignorare. Verum ſi, quod non credimus, aliqui paſtorum ab ovibus, & oves à quibuſdam paſtoribus, conſenſu vel opere in hoc contagium contraxiſſent, quid reſtaret aliud, niſi eos à grege ſibi commiſſo repellere, ne ceteras oves labe ſuæ contagionis inficiant. Nec adeo abbreviata eſt manus Domini, & Eccleſiæ *Romanæ* potentia, quin tangendo montes eos fumigare faciat, & aſpera reducat in plana. Nec vos latere volumus, quod à trino climate libellus triplicis ſupplicationis ingeritur, & importune ad januam pulſavit & pulſat, Eccleſiæ gratiam poſtulans, non novam, conceſſam pluribus, nec juri contrariam. Qui ſi fuiſſet ad ſacrarium exauditionis admiſſus, & mater uteri filii ſui fuiſſet oblita, nequaquam cor-

a f. Nos.

dis

'dis imperio oculus annuisset, manus non cessasset à scelere, lingua non 1227.
'blasphemasset in cœlum, nec animi secreta continuationis occultæ ope- Gregor. 9. P.
'rum nova temeritas detexisset, præsertim ubi timore pœnæ amor justi-
'tiæ superatur. Ne igitur cum *Lucifero* ut altissimo similis fieret, sedem su-
'am ad aquilonem ponente, quam cœlum sustinere non potuit, gentis *Ba-*
'*bylonicæ* sine fundamento ædificantis, in confusione linguarum & etiam
'animorum, corpora temporalibus, & animæ suppliciis deputentur æter-
'nis: surgite qui dormitis, & vigiles anteponite vobis *Jesum* & ipsum pro
'salute humani generis crucifixum, facientes quod thymiama opere un-
'guentarii compositum diligenter mixtum, purum, & sanctificatione dig-
'nissimum, malefactores ipsos qui dixerunt Domino *Discede a nobis, & vi-*
'*am obedientiæ tuæ nolumus*, pretiosos à vite Christo qui est via non er-
'rans, veritas non fallens, vita non deficiens obsecrate, arguite, increpate,
'in omni patientia & doctrina, exemplo quoque *Aaron* ferentes thuribu-
'lum & hausto igne de altari, mittite incensum, currentesque in medio
'multitudinis quam superbiæ jam devastat incendium, monitionum, cor-
'rectionum & orationum afferre thymiama. Quis enim scit si ignoscat
'Deus, aut beneplacitum sit ei adhuc, ad locum suum ossa arida rever-
'tantur, & mortui reviviscant. Forte nobis astantibus inter mortuos & vi-
'ventes plaga cessabit. Si vero velut obstinati ad monitionem nostram
'Deo, Ecclesiæ *Romanæ*, ac nobis, necnon & passis injuriam, plene satisfa-
'cere forte noluerint, quia peccator cum venerit in profundum malorum
'contemnit, dictos Idololatras, fautores, receptatores, & conciliatores eo-
'rum excommunicatos, & à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ sequestratos,
'publice nuncietis, facientes excommunicationis sententiam, qua propter
'præmissos tenentur excessus, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis
'campanis, candelis accensis, quilibet in locis sibi subjectis auctoritate A-
'postolica publicari, donec passis injuriam satisfecerint competenter, &
'cum vestrarum testimonio literarum ad sedem venerint Apostolicam ab-
'solvendi; alias contra ipsos, invocando etiam ad hoc si necesse fuerit bra-
'chium seculare, per subtractionem beneficiorum, & aliis modis quibus ex-
'pedire videritis, procedentes, ut ab ædis ovibus separatis bonus pastor &
'in lactis dulcedine obedientes foveat, & ovem errantem nunc monitis,
'nunc terroribus ad ovile reducat, & sic unum ovile & unus pastor effecti,
'ad januam sedis Apostolicæ, cui licet immeriti præsidemus, in qua tanquam
'lapis angularis in fidei fundamento, quo nemo potest ponere præter id
'quod positum est, successor *Petri* & vicarius *Jesu Christi*, universis gratias
'& jura contribuit, quæ nemini gremium suum claudit, sed filio etiam
'prodigo revertenti occurrit, securi pro venia petenda recurrant. Data
'*Spoleti* v. Idus *Junii*, pontificatus nostri anno sexto.

Literæ Domini papæ super visitatione Religiosorum facienda, exceptis exemtis per Diœcesanos.

'*Gregorius* Episcopus *&c.* venerabilibus fratribus suffraganeis *Cantuari-*
'*ensis* Ecclesiæ salutem & Apostolicam benedictionem. Egressus à facie Dei
'*Sathan*, ad fortia manum mittens, de sua calliditate confisus, vitiorum
'vinculis illaqueare molitur electos in sortem Dominicam evocatos, ma-
'jores ibi parans ille tortuosus insidiator insidias, ubi graviores prospex-
'erit corruptelas. Sane cum frequenter ad nostram audientiam pervenis-
'set, quod Monasteria *Cantuariensis* provinciæ in spiritualibus enormiter,
'& in temporalibus graviter, per malitiam & injuriam in eisdem habitan-
'tium, sunt collapsa, nos culpas eorum nolentes ulterius sub dissimulati-
'one transire, ne si eas dimiserimus incorreptas, ipsas nostras efficere vi-
'deamur, Monasteriis illis quæ ad *Romanam* Ecclesiam nullo noscuntur
'medio, pertinere in eadem provincia constitutis, Visitatores, Reforma-
'tores, & Correctores, tam in capite quam in membris, deputavimus spe-

1227. Henric. 3. R. 'speciales, plenaria sibi potestate concessa ut visitatores eadem Monasteria vice nostra corrigant, & reforment quæ in ipsis correctionis & reformationis officio noverint indigere, correctionibus aliis in provinciali Capitulo rite factis, in suo robore nihilominus duraturis. Licet autem nobis in plenitudine potestatis assumtis cura cunctorum immineat generalis, quia tamem vos qui vocati estis in partem sollicitudinis, super grege vobis commisso specialiter decet esse sollicitos & attentos ne ovis morbida pereat à pastoris negligentia, vel neglecta, universitatem vestram monemus & hortamur attente in virtute obedientiæ, districte vobis præcipiendo mandantes, quatenus singuli vestrum tam in civitatibus quam in diœcesibus vestris parvos ipsos aut per viros religiosos qui experimento rerum in hujusmodi visitationibus sunt instructi, loca Monachorum, Monacharum, & Canonicorum [a] regularia necnon secularia nobis subjecta visitare curetis, tam auctoritate nostra quam vestra, generaliter universa reformantes & corrigentes, in capite ac membris, omni gratia & timore postpositis, in eisdem quæ reformanda noveritis & etiam corrigenda. Salvis his quæ circa Religiosos in provinciali Capitulo provide sunt statuta juxta constitutionem generalis Concilii, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, præceptum nostrum taliter impleturi, quod Dominus ultionum in illo tremendo judicio quo unicuique secundum opera sua reddet, de vestris manibus non requirat sanguinem eorundem, & nos ad id limam correctionis Apostolicæ opponere non cogamur. Data *Spoleti* v. idus *Junii*, pontificatus nostri Anno sexto.'

Obiit *Bertrudis* Comitissa *Cestriæ*.

1228. M. CC. XXVIII.

Causa inter Ecclesias *Coventria* & *Lich.* terminatur.

1229. M. CC. XXIX.

Confirmatio Regis Henrici *super libertatibus concessis Episcopis* Coventrensibus *a* Ricardo *Rege.*

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Inspeximus Chartam *Ricardi* Regis avunculi nostri in hæc verba, *Ricardus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Sciatis nos concessisse & hac præsenti charta nostra confirmasse dilecto & familiari nostro *Hugoni Coventriæ* Episcopo, & successoribus suis Episcopis *Coventriæ* ut omnia maneria sua, & omnes terræ suæ, & omnes homines sui, & omnia maneria & omnes terræ & omnes feodi Ecclesiæ suæ de *Coventria*, & Ecclesiæ suæ de *Lich.* & de *Cestria*, & de *Salopia*, & de *Gnowesal*, & omnium Ecclesiarum suarum, in perpetuum libera sint & quieta de murdro, & latrocinio, & schiris, & hundredis, & sectis schirarum & hundredorum, de auxiliis Vicecomitum, de Foresta & placitis forestæ, de wastis & Essartis & Rewardis Forestæ, & omnibus operibus tam Castellorum quam vivariorum & stagnorum, & omnibus placitis & omnibus querelis. Quare volumus & firmiter præcipimus ut omnia maneria & omnes terræ & omnes feodi prædicti Episcopi & successorum ejus & prædictarum Ecclesiarum suarum inde in perpetuum libera sint & quieta. Testibus *&c.* Data per manum *Elyensis* electi Cancellarii nostri anno primo Regni nostri. Nos igitur prædictam concessionem & confirmationem ratam & gratam habentes, pro nobis & hæredibus nostris eam concedimus, & præsenti charta nostra confirmamus, sicut charta prædicti Regis *Ricardi* avunculi nostri rationabiliter testatur. His testibus. Data *&c.* anno Regni nostri quartodecimo.'

Eodem anno Abbas *Hugo* sancti *Edmundi* consecratus est in Episcopum *Elyensem* in Ascensione Domini.

Ricardus de *Insula*, Abbas *Burthoniæ*, quondam Prior sancti *Edmundi*, factus est Abbas sancti *Edmundi*, & in die sancti *Edmundi* installatus est, præ-

[a] M. Par. leg. Regularium necnon secularium Clericorum vobis subjecta.

sentibus

sentibus *Ricardo magno Cantuariensi* Archiepiscopo, & *Hugone Elyensi*, & quampluribus aliis Episcopis & magnatibus *Angliæ*. 1229. *Gregor.* 9. *P.*

Laurentius Monachus *Burthoniæ*, successit *Ricardo*, & factus est Abbas *Burthoniæ*, & installatus est in secunda festivitate sanctæ *Modvennæ*, per fratrem Johannem de *Streton*, tunc temporis ejusdem domus Priorem, & *Nicholaum* Suppriorem.

Decimata est Ecclesia *Angliæ* ad opus papæ per *Stephanum*.

M. CC. XXX. 1230.

Transfretatio Regis *Henrici* in *Britanniam*.

M. CC. XXXI. 1231.

Rediit Rex *Henricus* de *Britannia*.

M. CC. XXXII. 1232.

Ranulfus Comes *Cestriæ* obiit.

Captus est *Hubertus* de *Burgo*, Justitiarius *Angliæ*, & incarceratur apud Castrum de *Devises*.

M. CC. XXXIII. 1233.

Ricardus de *Insula*, Abbas sancti *Edmundi*, quondam Abbas *Burthoniæ*, obiit.

M. CC. XXXIV. 1234.

Sanctus *Edmundus* Cantuariensis Archiepiscopus consecratur in Annunciatione beatæ virginis.

Ricardus Marscallus in *Hybernia* occisus est.

Isto anno confirmavit Rex *Henricus* libertates Ecclesiæ *Westmonasterii*, & Cellarum suarum, in hæc verba:

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Forestariis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, & omnibus ballivis & fidelibus suis salutem. Sciatis nos intuitu Dei, & ob reverentiam beati *Edwardi* prædecessoris nostri, & pro anima patris nostri domini *J.* Regis, & pro salute animæ nostræ & antecessorum & hæredum nostrorum, concessisse & hac præsenti charta nostra confirmasse, pro nobis & hæredibus nostris in perpetuum, Deo & Ecclesiæ sancti *Petri Westmonasterii* & glorioso Regi *Edwardo* patrono nostro speciali, & *R.* Abbati *Westmonasterii*, & Monachis ibidem Deo servientibus, & successoribus suis, omnes terras, & donationes terrarum, hominum, eleemosynarum, rerum, redditaum, possessionum, & cellarum, à prædecessoribus nostris Regibus *Angliæ*, vel ab aliis fidelibus, temporibus præteritis vel in præsenti collatas, vel in futuro à nobis seu successoribus nostris Regibus *Angliæ* vel ab aliis fidelibus conferendas, vel alio modo juste adquisitas, vel in posterum adquirendas, tam in Ecclesiis quam rebus & possessionibus Ecclesiasticis seu mundanis. Quare volumus & firmiter præcipimus quod prædicta Ecclesia *Westmonasterii*, & prædicti Abbas & Monachi & eorum successores, & Cellæ ad dictam Ecclesiam pertinentes, habeant & teneant Ecclesias suas, homines, terras, eleemosynas, res, redditus, & possessiones, cum omnibus libertatibus & liberis consuetudinibus & quietantiis suis in boscho & plano, in pratis & pascuis & pasturis, in aquis & molendinis, in viis & semitis, in stagnis & vivariis, in mariscis & piscariis, in grangiis & virgultis, infra burgum & extra, cum *Socha* & *Sacha* & *Thol* & *Theam*, *Infongenthef*, & *Utfongenthef*, *hamsochne*, & *Grithbrich*, & *Blodwite*, *Infang* & *Forfang*, *Flithwite*, & *Fitwite*, & *Fredwite*, & *Angwite*, & *Leyrwite*, & *Flemishwite*, & *Flemisfremth*, & escapio de prisona, & murdro & latrocinio, & de pecunia quæ ad murdrum pertinet sive ad latrocinium, & *Forstal* infra tempus & extra, & cum omnibus causis quæ sunt vel esse possunt. Concedimus etiam in perpetuum quod prædicta Ecclesia *Westmonasterii*, & prædicti Abbas & Monachi, cum cellis suis, sint quieti de omnibus misericordiis, & quod ipsi & omnes homines sui de tenementis quæ de ipso Abbate & cellis suis tenent, liberi sint ab omni *Scoto* & *Geldo* & omnibus auxiliis Regum, Vicecomitum, & ministrorum suorum,

Charta Westmonast.

1234. Henric. 3. R. 'orum & misericordia & fine comitatus, & hidagio, & carucagio, & danegeldo & hornegeldo, & *Wapentak*, & tallagio, lestagio, & stallagio, *Schewing*, *Mischenning*, *Burebrig*, *Mundbrig*, Shyris & hundredis, swanimotis, placitis & querelis, assisis, visis, & summonitionibus, & de thesauro ducendo, & warda & *wordepeny* & *tithenspeny*, & de omnibus operibus castellorum, parcorum, murorum, vivariorum, & pontium, clausuris, & omni carreyo, & summagio, & navigio, & domuum regalium ædificatione, & omnimoda operatione. Et prohibemus ne boschi eorum ad prædicta opera vel ad aliqua opera alia ullo modo capiantur. Similiter bladum eorum vel hominum suorum, vel aliquid de rebus suis vel hominum suorum, ad castella munienda non capiantur. Volumus etiam quod libere & sufficienter sine qualibet occasione thimagii vel alterius impedimenti, capiant de omnibus boschis suis ad usus suos proprios quando voluerint, nec propter hoc in forisfactum de vasto vel in misericordia ponantur. Omnes quoque terras & purpresturas jam factas, & omnia assarta sua, & hominum suorum qui non sunt Comites, vel Barones, jam facta, & quæ in posterum Regio assensu fient, eis in perpetuum quieta clamamus de vasto, & rewardo, & de visu forestariorum, & de omnibus aliis quæ ad forestam vel forestarios pertinent, & quod ipsi & successores sui in perpetuum & homines sui prædicti de tenementis quæ de ipsis tenent, liberi sint & quieti, de canum [a] expeditione præcipimus etiam quod dicti Abbas & Monachi & homines sui de tenementis quæ de ipsis tenent, liberi sint & quieti ab omni theloneo in omni foro, & in omnibus nundinis, & in omni transitu pontium, aquarum, viarum, & maris, per totum Regnum nostrum & per omnes terras nostras in quibus libertates eis dare possumus: & omnia mercimonia sua & hominum suorum sint similiter in prædictis locis ab omni theloneo quieta. Concedimus etiam dictis Abbati & Monachis & successoribus suis, quod habeant visum *Franciplegii* in omnibus terris suis & tenementis, cum placito *vetiti namii*, & cum finibus pro licentia concordandi. Insuper concedimus eis & confirmamus quod si aliquis hominum suorum, qui non sunt Comites & Barones, pro delicto suo vitam vel membrum debeat amittere, aut fugerit, & judicio stare noluerit, vel aliud delictum fecerit pro quo debeat catalla sua perdere; ubicunque justitia fieri debeat sive in Curia nostra, sive in alia Curia, ipsa catalla sint prædictorum Abbatis & Monachorum, & liceat ipsis sine disturbatione Vicecomitis, & omnium ballivorum nostrorum, & aliorum, ponere se in seisinam de prædictis catallis in prædictis casibus, & aliis, quando ballivi nostri, si ad nos pertinerent catalla illa, in manibus nostris ea seisire possent & deberent. Insuper concedimus quod animalia quæ dicuntur *Weif* inventa in feudo illorum, sint ipsorum, nisi aliquis ea secutus fuerit, qui velit & possit probare quod sua sint, & nisi fuerint infra terminos competentes secundum consuetudinem patriæ petita & secuta. Et si aliquis tenentium prædictorum Abbatis & Monachorum vel cellarum, feudum suum quod tenent de prædicto Abbate vel Cellis prædictis, forisfecerit, liceat ipsis prædictis ponere se in seisinam de ipso feudo suo, & ipsum feudum suum cum pertinentiis suis possidere, non obstante eo quod consuevimus feudum fugitivorum & damnatorum per unum annum & unum diem possidere. Et si aliquis tenentium vel hominum suorum, exceptis Comitibus & Baronibus, sit amerciatus coram nobis, Justiciariis nostris, Vicecomitibus, Constabulariis, Forestariis, Ballivis eorum, vel aliis ministris nostris cujuscunque conditionis fuerint, pro quacumque causa, debito vel forisfacto; dicti Abbas & Monachi omnes mercias & amerciamenta, & fines pro licentia concordandi, & eorum districtiones, absque aliqua contradictione habeant. Et si forte aliquo casu per ballivos nostros vel hæredum nostrorum dictæ merciæ vel amerciamenta fuerint collecta super Scaccarium nostrum, vel hæ-

[a] f. leg. expeditatione.

'redum

'redum nostrorum, per visum Thesarisarii qui pro tempore fuerit, iisdem 1235.
'Abbati & successoribus suis sine diminutione reddantur. Concedimus eti- *Henric* 3. *R.*
'am eisdem, & hac Charta nostra pro nobis & hæredibus nostris confirma-
'mus, quod si forte aliqua prædictorum libertate usi non fuerint, nihilo-
'minus ea de cetero utantur. Et prohibemus ne aliquis prædictos Abba-
'tem & Monachos seu Cellas gravet inde vel inquietet, neque eis molesti-
'am vel injuriam faciat vel fieri permittat, neque in placitum ponat de
'aliquo tenemento suo quod teneant, nisi coram nobis ipsis & hæredibus
'nostris, vel Justitiariis nostris. Concedimus etiam eisdem quod nullus in-
'gredi feudum ipsorum vel terras eorum habere seu retinere possit, nisi de
'consensu Abbatis qui pro tempore fuerit. Hæc omnia prædicta eis con-
'cedimus & confirmamus, in puram & perpetuam eleemosynam, cum om-
'nibus libertatibus & liberis consuetudinibus quas Regia potestas liberius a-
'licui Domui Religionis conferre potest, pro Dei amore, & pro anima do-
'mui Regis *J.* patris nostri, & pro animabus omnium antecessorum & suc-
'cessorum nostrorum. Et prohibemus super forisfactum nostrum, quod nul-
'lus justitiarius, Vicecomes, Constabularius, Forestarius, vel eorum mini-
'stri, de terris, redditibus, possessionibus, vel boschis, se in magno vel in
'minimo contra hanc Chartam nostram intromittat; Nec eis vel homini-
'bus suis vel Cellis in aliquo forisfaciat; quia ipsos & omnes res & possessi-
'ones suas & hominum suorum in custodiam & specialem protectionem
'nostram suscepimus. His testibus venerabili patre *W. Carleonensi* Archie-
'piscopo *&c.* Data per manus venerabilis patris *Radulfi Cycestrensis* Episcopi
'Cancellarii nostri, apud Wodestok primo die *Junii*, anno Regni nostri no-
'nodecimo.

M. CC. XXXV. *Fredericus Romanus* Imperator duxit *Isabellam* sororem 1235.
Regis. 1236.

Leges de Merton.

Anno Regni Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* vicesimo.

'Die Mercurii in crastino sancti *Vincentii*, in Curia domini Regis apud 'Merton, coram domino Rege *H.* & coram venerabili patre Domino *Ed-mundo Cantuariensi* Archiepiscopo, & Coepiscopis suis, & coram majori 'parte Comitum & Baronum nostrorum *Angliæ* pro [a] corona domini Re-'gis & Reginæ, & pro communi utilitate totius *Angliæ* provisum fuit tam 'à prædicto Archiepiscopo, Episcopis, Comitibus, & Baronibus, quam à no-'bis, & concessum, quod de cetero isti articuli teneantur in Regno nostro '*Angliæ*.

Primo de viduis.

'Omnes viduæ quæ post mortem virorum suorum expelluntur de doti-'bus suis, vel dotes suas vel quarentenam suam habere non possunt sine 'placito, & quæ postea per placitum dotes suas recuperaverint de tene-'mentis de quibus viri earum obierunt seisiti, recuperent simul cum doti-'bus suis de illis qui de injusto deforciamento convicti fuerint, damna sua 'scilicet [&] valorem totius dotis illas tangentis, à tempore mortis viro-'rum suorum usque ad diem quo ipsæ viduæ per judicium Curiæ nostræ sei-'sinam suam recuperaverint; & ipsi deforciantes nihilominus sint in mise-'ricordia nostra sicut prius solent.

'Item omnes viduæ de cetero possunt legare blada sua in terra, tam de 'dotibus suis, quam de aliis liberis terris & tenementis suis, salvis servitiis 'dominorum quæ debentur de dotibus & aliis tenementis.

'Item si quis fuerit disseisitus de libero tenemento suo, & coram justiti-

[a] Coronatione.

'ariis

1245. 6. Henric. 3. R. 'ariis itinerantibus seisinam suam recuperaverit per assisam novæ dissei-'vel per cognitionem eorum qui disseisinamsinæ, fecerint, vel quocumque 'alio modo per judicium curiæ nostræ, & ipse disseisitus seisinam suam 'per Vicecomitem habuerit; si iidem disseisitores post iter justitiariorum 'vel infra, iterum eos disseisiaverint, & inde convicti fuerint, capiantur, '& in prisona domini Regis detineantur, quo usque per dominum Re-'gem per redemtionem vel alio modo deliberentur. Et hæc est forma 'qualiter tales convinci debeant; videlicet, cum Conquerentes ad Curi-'amvenerint, habeant breve domini Regis Vicecomiti directum, in quo 'continentur eorum narratio de disseisina facta super disseisinam, & i-'deo mandetur Vicecomiti, quod assumtis secum custodibus placitorum co-'ronæ, & aliis legalibus militibus, in propria persona sua accedat ad tene-'mentum illud vel pasturam, de quibus facta fuerit querela, & coram eis 'per primos juratores & per alios vicinos & legales homines diligentem fa-'ciant inde inquisitionem, & si ipsum iterum disseisitum invenerint, sicut 'dictum est, tunc faciant secundum prædictam provisionem: sin autem, 'tunc sit conquerens in misericordia domini Regis; & alius quietus rece-'dat. Eodem modo fiat de illis qui seisinam recuperaverint per assisam 'mortis antecessores, & similiter de omnibus aliis qui terras & tenementa 'quocumque modo in Curia nostra per juratam recuperaverint vel quo-'cumque alio modo per judicium curiæ nostræ, si postea inde disseisiti fue-'rint à prioribus deforciatoribus, versus quos recuperaverunt.

'Item, Quia multi magnates de Regno nostro *Angliæ*, qui feofaverunt 'milites & libere tenentes suos de parvis tenementis in magnis maneriis, 'questi fuerunt, quod commodum suum facere non potuerunt de residuo 'maneriorum suorum, sicut de vastis, boschis, & pasturis, desicut ipsi feofati 'sufficientem possent habere pasturam quatenus pertineret ad tenementa 'sua; ita provisum est & à nobis concessum, quod cum hujusmodi à quibus-'cumque feofati assisam novæ disseisinæ deferant de communa pasturæ, 'si coram justiciariis cognoverint quod sufficientem pasturam habeant 'quantum pertinet ad tenementa sua, & habeant ingressum & egressum li-'berum de tenementis suis usque ad pasturam illam, tunc inde sint con-'tenti, & illi de quibus tales conquesti fuerint, quieti recedant de hoc 'quod commodum suum de terris suis, vel boschis, & pasturis fecerint. Si 'autem dixerint quod sufficientem pasturam non habuerint, vel sufficien-'tem ingressum & egressum, quantum pertinet ad tenementa sua; tunc in-'quiratur inde veritas per assisam: & si per assisam recognitum fuerit, quod 'per eosdem in aliquo fuerit impeditus ingressus & egressus, vel quod non 'habeant sufficientem pasturam sicut prædictum est; tunc recuperent seisi-'nam suam per visum juratorum, ita quod per discretionem & sacramentum 'ipsorum habeant conquerentes sufficientem pasturam, & ingressum & egres-'sum sufficientem in forma prædicta, & disseisitores sint in misericordia, & 'damna reddant sicut prius reddi solent ante provisionem istam. Si autem 'recognitum fuerit per assisam, quod conquerentes habeant sufficientem 'pasturam, cum libero ingressu & egressu sicut prædictum est, tunc licite 'faciant alii commodum suum de residuo & de assisa illa recedant quieti.

'Item provisum est, & à nobis concessum, ex consensu magnatum, quod 'de cetero non currant usuræ contra aliquem infra ætatem existentem à 'tempore mortis antecessoris cujus hæres ipse fuerit, usque ad legitimam 'ætatem suam, ita tamen quod propter hoc non remaneat solutio debiti 'principalis cum usuris ante mortem antecessoris sui. *Et ideo.*

'Item, De malefactoribus in parcis & vivariis tractatum fuit quali pœna 'puniri debeant, nondum discussum fuit quia magnates petierunt priso-'nem suam propriam de malefactoribus quos caperent in parcis & vivariis; 'sed dominus Rex non concessit hoc eis. Et ideo fiat desicut prius.

De

De Forestis, & Justitiariis de forestis, & ballivorum officio. 1236, 7. Gregor. 9. P.

'Die Mercurii proxima post Purificationem beatæ *Mariæ*, anno Regni 'domini Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* XXI. coram domino Rege, & 'coram domino *Edmundo Cantuariensi* Archiepiscopo, & aliis terræ magna-'tibus, de concilio domini Regis tractatum fuit de forestis & de officio ca-'pitalium justitiariorum forestæ & de officio Ballivorum, dominica domi-'ni Regis custodientium; inter quos contentio fuit, quis eorum debuit 'respondere de viridi & venatione. Et tandem ita provisum est coram do-'mino Rege, quod capitales justitiarii plenam habeant potestatem custo-'diendi omnes forestas, tam de dominicis domini Regis quam de aliis; & 'quod ballivi domini Regis de dominicis suis habeant in boschis domini 'Regis ea quæ pertinent ad maneria sua, videlicet nuces, mel, & personem, '& etiam agistationem per visum Agistatorum & Forestariorum, & herbagi-'um ad staurum domini Regis, per visum & consilium capitalis justitiarii, ad 'majus commodum domini Regis per visum Viridariorum & Forestariorum. 'Et dominus Rex habeat in singulis villis suis forestarium suum sine arcu & 'sagittis, & qui non vivat de patria, sed capitalis justitiarius apponat Fore-'starios cum arcu & sagittis, & tales quod de eorum facto respondeant. Et si 'aliqui boschi sint qui non pertineant ad aliquod manerium domini Re-'gis, tunc capitalis Justitiarius illum custodiat, & inde absolute respondeat.

'De parcis clausis ballivi domini Regis sint custodes & inde respon-'deant.

'De Forestariis qui feofati sunt per Chartas, & qui fuerunt disseisiti per 'Ballivos domini Regis, ita provisum est, quod rehabeant seisinas suas in 'eodem statu quo prius illas habuerunt; & postea si domino Regi placu-'erit, summoneantur ad ostendendum warantum suum, & secundum le-'gem terræ deducantur.

A quibus temporibus currunt brevia Domini Regis de recto.

'De narratione descensus ab antecessoribus in brevi de recto, à tempore '*H.* Regis senis anni & diei, provisum est quod de cetero non fiat compu-'tatio à tam longinquo tempore, sed à tempore Regis *Henrici* avi domini 'Regis anno & die quo obiit, & habeat locum ista constitutio & vigorem 'ad Pentecosten anno Regni Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* XXI. & non 'ante; & brevia prius impetrata procedant.

De morte Antecessoris, & de Nativis.

'Brevia mortis Antecessorum, & de nativis, & de Ingressu, non excedant 'reditum domini *J.* Regis de *Hybernia* & in *Angliam*, & vigorem habeat 'ista provisio à tempore prædicto, & brevia prius impetrata procedant.

Novæ disseisinæ.

'Brevia novæ disseisinæ non excedant transfretationem Regis *Henrici*, 'qui nunc est, in *Britanniam*, & vigorem habeant à tempore prædicto; & 'brevia prius impetrata procedant.

De mercandis capiendis ad Nundinas.

'Postea apud **Renenton** coram ipso domino Rege & consilio suo pro-'visum est, & qui hoc concessit, quod ballivi sui qui mittendi sunt ad nun-'dinas vel alibi pro vinis & pannis & aliis mercandis ad opus domini Re-

1236, 7. Honor. 3. P. 'gis, emendis, plus non capiant ad opus domini Regis quam ipse dominus 'Rex necesse habuerit, nec plus quam continebitur in literis domini Re-'gis eis super hoc conficiendis, nec aliud nisi id unde habuerint breve do-'mini Regis ad warantum. Et cum ad Nundinas venerint, statim capi-'ant & sine longa mora, merces & mercandisas pro quibus illic missi fue-'rint. Nec mercatores aliqui per eos injuste graventur, ut antea gravari 'solebant. Et ballivi tales habeant literas de singulis Nundinis secundum 'diversa genera mercandisarum quæ ad opus domini Regis emendæ sunt, 'quod in fide qua Deo & domino Regi tenentur, rationabile pretium im-'ponent prædictis mercandiis.

1236. M. CC. XXXVI. *Henricus* Rex duxit in uxorem *Alyenoram* Reginam filiam Comitis de *Provinciæ*.

Obiit *Willielmus* de *Bleys* Episcopus *Wigorniæ*; successit magister *Walterus* de *Cantilupo* Episcopus *Wigorniæ*.

Eodem anno obiit *Thomas* de *Blunvill* Episcopus *Norwici*, Cui successit xxx.

1237. M. CC. XXXVII.

Obiit *Johannes Scotus* Comes *Cestriæ*.

Celebratum est Concilium generale totius *Anglicanæ* Ecclesiæ apud *Londonias*; in quo fuerunt sanctus *Edmundus Cantuariensis* Archiepiscopus, & *Eboracensis* Archiepiscopus, & omnes Episcopi *Angliæ*, & ceteri Prælati, vel eorum procuratores, præsidente domino *Othone* domini papæ legato.

Tumultus apud Oseney. Eodem anno post pascha apud *Oxoniam* orta est discordia inter servientes domini legati ex eorum protervia, & quosdam scholares; & Cocus ipsius legati occisus est à clericis in Curia de Oseney. Ipse autem legatus in turri Ecclesiæ absconditus evasit; propter quod jussu Regis *Henrici*, plures clerici capti sunt, & in Turri *Londoniensi* incarcerati. Sed post paululum convocato Concilio apud *Londonias*, ubi interfuerunt ipse legatus, & Archiepiscopus *Eboracensis*, & dominus Rex, & Episcopi *Angliæ*; Episcopus *Lincolniæ*, *Grossum caput*, viriliter se habuit pro clericis excommunicans solenniter in præsentia ipsius legati & domini Regis, omnes qui in clericos manus miserunt violentas. Tandem obtinuit sibi tradi clericos, negantibus ipso legato & domino Rege allatam vim fuisse clericis per ipsos.

In anno isto petierunt Archiepiscopi, Episcopi & Clerus, quod dominus legatus moneret, & si posset, ut induceret dominum Regem, quod subscripta quæ fiunt in Regno *Angliæ* in præjudicium libertatis Ecclesiasticæ, per dominum Regem & Ballivos suos corrigantur.

'Dominus Rex concessit terræ *Anglicanæ*, tam Prælatis Ecclesiæ, quam 'Comitibus, & Baronibus, militibus, & omnibus aliis, quandam generalem 'Chartam libertatum, & ad instantiam domini Regis, & de assensu suo '& omnium Prælatorum & magnatum *Angliæ*, & in præsentia eorum la-'ta fuit generalis sententia excommunicationis in omnes contra libertates 'quocumque modo venientes. Et dominus Rex nunc venit, ut dicitur, 'contra dictam chartam libertatis, & maxime in articulo de forestis, ut 'nunc factum est in diœcesi *Wintoniæ* coram justitiariis forestæ, & in aliis ar-'ticulis pluribus.

'Item petunt, quod clerici conveniantur in actione personali quæ non sit 'super re immobili, coram judice seculari, sed coram judice Ecclesiastico; '& quod prohibitio Regis non currat quo minus hoc fieri non possit.

'Item, quod innovetur pœna in canone statuta contra clericos qui im-'petrant in hoc casu prohibitionem domini Regis ad judices Ecclesiasticos, '& in omnibus aliis in jure prohibitis.

'Item, Ne testamentum Episcoporum & aliorum impediatur.

'Item, quod judices seculares non decidant causas Ecclesiasticas in foro seculari,

'culari, nec tales homines determinent utrum talis Capella debeat habere 1237.
'baptisterium & sepulturam, an non; & utrum dandæ sint decimæ de lapi- Gregor. 9. P.
'cidinis vel silvecædiis, vel herbagiis, vel pasturis, vel de aliis decimis non
'consuetis.

'Item, Quod per solos judices seculares non determinetur de aliqua causa, utrum debeat dici Ecclesiastica vel secularis.

'Item, Quod Episcopi non compellantur respondere coram seculari judice de officio suo, videlicet, quare talem electionem factam de tali in Abbatem non confirmavit, vel quare ei munus benedictionis non contulit, vel quare præsentatum à tali ad talem Ecclesiam non admisit.

'Item, Ne compellatur institutus per Episcopum in aliqua Ecclesia, respondere coram seculari judice de ingressu suo in talem Ecclesiam.

'Item, Quod prohibitio domini Regis non currat, quo minus in foro Ecclesiastico decidantur hujusmodi causæ, videlicet, utrum hujusmodi Capella pertineat ad hanc vel ad illam Ecclesiam, & utrum tales decimæ pertineant ad hanc vel ad illam Ecclesiam.

'Item, Ne currat prohibitio domini Regis, ne Rector parochialis Ecclesiæ impetat eos qui percipiunt decimas infra limites parochiæ suæ.

'Item, Ne currat prohibitio, ne judices Ecclesiastici cognoscant de jure patronatus, quo minus clerici possint petere decimas tanquam de jure communi ad Ecclesias suas pertinentes, quia patroni Ecclesiarum vel capellarum qui decimas petitas possident, dicunt per talem petitionem juri patronatus sui derogari, & nolunt justitiarii domini Regis judicare quota pars decimarum peti possit vel debeat coram judice Ecclesiastico, ad hoc quod non præjudicatur juri patronatus scilicet jurare.

'Item, Ne clerici compellantur se purgare coram seculari judice, vel juramentum præstare.

'Item, De liberatione magistri *R.* de *Ladeford*, ne consimile fiat de cetero.

'Item, Multoties compelluntur judices Ecclesiastici se purgare coram justitiariis de bancho, quod non tenuerunt talem causam contra prohibitionem Regis.

'Item, Ne clerici in sacris ordinibus constituti, nec alii clerici in habitu clericali inventi, nisi coram suo judice convicti & prius degradati, suspendantur; quod multoties fit.

'Item, Ne Episcopi compellantur exhibere officialem vel Archidiaconum suum, vel alios clericos suos, coram judicibus secularibus, ut ibi respondeant quare talem excommunicaverunt, vel talem causam tenuerunt.

'Item, Ne clerici propter hujusmodi, incarcerentur, vel detineantur; quod multoties fit.

'Item, Ne clerici citentur coram seculari judice, responsuri coram eis quare causas tractaverunt in fore Ecclesiastico contra prohibitionem domini Regis.

'Item, Quod judices Ecclesiastici possint cognoscere de perturbationibus libertatum Ecclesiæ, & spoliatores rerum Ecclesiasticarum ad restitutionem compellere.

'Item, Quod successori personæ Ecclesiasticæ possit subveniri per beneficium restitutionis super spoliatione facta prædecessori suo contra laicum spoliatorem in foro seculari.

'Item, Quod dominus Rex non sustineat minatores suos de stagno, plumbo, vel ferro, minare, vel evertere terras Ecclesiæ, sine voluntate personæ, quod multoties fit per fraudem, tum per servos Ecclesiæ qui minatores sunt in offensam dominorum suorum, tum per citatos ad capitulum propter peccata sua, ut se vindicent.

'Item, Quod nullus ballivus prætextu alicujus mandati domini Regis, in communi forma possit terras vel possessiones Ecclesiæ compellere ad

1237. Henric. 3. R. 'aliquid solvendum vel faciendum contra libertatem Ecclesiæ, ut in pontagiis, summagiis, paagiis, cariagiis, & hujusmodi.

'Item, Dicunt ballivi domini Regis quod non possunt vel debent excommunicari dum sunt in servitio Domini Regis, pro aliquo delicto in balliva sua commisso, & de excommunicatione Regis conqueruntur.

'Item, Ballivi domini Regis clericos in nullo enormi crimine interceptos, capiunt, incarcerant, & bona eorum diripiunt, quandoque ex nulla causa, quando ex levi, quando ex causa [a] facta solum ut noceant.

'Item, Ballivi domini Regis citati ad Capitulum propter peccata sua, & excessus suos enormes, fingunt causas ut apparitores, Decanos, vel capellanos, per quos citati sunt, capiant & in carcerem detrudunt ad vindictam.

'Item, Clerici volentes morari *Londonias* compelluntur invenire fidejussores laicos, nec pro eis potest sufficere testimonium Prælati.

'Item, Clericos conquerentes de laicis incarcerant, dicentes eos esse perturbatores pacis.

'Item, Laici faciunt clamare *Londoniis* voce præconia, ne quis tractet causam in foro Ecclesiæ, sive de perjurio, sive de fide læsa, de usura vel simonia, vel defamatione, nisi tantum super testamento & matrimonio, & prosequentes hujusmodi causas incarcerant.

'Item, Ex abusu obtento de voluntate & mandato domini Regis *Angliæ* & *Scotiæ*, non solum simplices clerici, sed & Abbates & Priores in diœcesi *Karleoli*, si appellati fuerint ab aliquo de Regno *Scotiæ* de re aliqua, & e converso, compelluntur cum lanceis & gladiis alias inermes duellum, quod dicitur *Acram*, committere inter fores utriusque Regni, ita videlicet quod Abbas vel Prior cujuscunque religionis & ordinis vel duellum personale vel ligatus in loco duelli habens pugilem, si ejus pugil succumbat ipso interque, ipse quoq; Abbas vel Prior plectrum capitis similiter sustinebat; sicut nostris temporibus Prior de *Lideleg* tali conditione ligatus fuit ibidem. Moneatis igitur utrumque Regem, & ad præsens dominum Regem *Angliæ*, & tanquam legatus utriusque Regni, si necesse fuerit, compellatis, quod tam detestabilis abusio quoad personas Ecclesiasticas non servetur.

1238. M. CC. XXXVIII.

Obiit *Alexander Coventriæ* & *Lich.* Episcopus die sancti *Stephani* protomartyris.

1239. M. CC. XXXIX.

Natus est *Edwardus* filius Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* XIV. kal. *Julii.*

Ricardus Comes *Cornubiæ* frater Regis profectus est *Hierosolymam.*

1240. M. CC. XL. *Otto* legatus imposuit tallagium in Regno, sicut inferius anno Domini M. CC. LV.

Hugo de *Pateshull* factus est Episcopus *Coventriæ* & *Lich.*

1241. M. CC. XLI.

Obiit *Hugo Coventrensis* Episcopus.

Sedes *Romana*, Ecclesia *Cantuariæ*, & *Coventriæ* & *Lich.* per aliquod tempus simul & semel vacaverunt.

1242. M. CC. XLII.

Transfretatio Regis *Henrici* in *Gasconiam.*

1243. M. CC. XLIII. *Ricardus* Comes duxit sororem Reginæ in uxorem nomine *Schench.*

Rediit *Henricus* Rex de *Gasconia.*

1244. M. CC. XLIV. *Bonefacius* Archiepiscopus *Cant.* consecratur. *Griffinus Walensis* cecidit de turri *Londoniensi*, & mortuus est.

Innocentius IV. papa consecratur.

[a] f. leg. ficta.

Literæ

1244. Innoc. 4. P.

Literæ de Corasminis.

'[a] Sanctissimo patri J. Dei gratia summo Pontifici, sanctæ Civitatis *Hierusalem* patriarcha salutem *&c.*

'Egressa de finibus orientis crudelitas bestialis in *Hierosolymitanam* provinciam est conversa, quæ etsi diversis temporibus à circumstantibus *Saracenis* multipliciter vexaretur, his tamen diebus sopitis vicinis hostibus in statu [b] pacifici utcumque respirabat. Excitaverunt autem in ejus excidium peccata populi Christiani gentem incognitam & ultorem gladium, de longinquo desæviens rabies; siquidem *Tartarorum* totam orientalem plagam flagello multiplici & terrore concussit. Qui dum persequentes æqualiter universos, nullam distantiam facerent inter incredulos vel fideles, prædam ad extremis finibus fugaverunt Christianum populum prædaturam. Ipsi etenim *Tartari* universam *Persidem* destruentes, in nequiores se spiritus prælium converterunt, venantes crudelissimos hominum *Corasminos*, quos quasi dracones ex cavernis eductos de propriis finibus expulserunt. Qui cum certum habitaculum non habentes, non possent ab aliquibus *Saracenis* propter eorum nequitias receptaculum adipisci, solus Soldanus *Babyloniæ* Christi fidei persecutor eisdem *Corasminis* hospitium in terra propria denegans, obtulit alienum, eosdem incredulos ad inhabitandam terram promissionis advocans & incitans quam in se credentibus altissimus promiserat & donavit. Illi vero de Soldani præsidio confidentes, in hæreditatem Domini, quam dictus Soldanus prout dicitur illis contulit, adverterunt cum uxoribus & familiis & multis millibus equitum & armatorum. Quorum sic extitit repentinus adventus, quod nec à nobis nec à vicinis partibus potuit prævideri, ut præcognita jacula vitarentur, usque dum *Hierosolymitanam* provinciam per partes *Saphet* & *Tiberiadis* intraverunt. Et cum sollicitudinem apposuerimus multipliciter & laborem, qualiter terræ sanctæ pax & tranquillitas pristina redderetur, novis hostibus perturbata, nec ad eorum expulsionem Christianorum vires sufficerent, præfati *Corasmini* totam terram à *Turone* militum quod est prope *Hierusalem* usque *Gazaram* occupaverunt. Ex communi itaque consilio & unanimi voluntate, una cum Prælatis, magistris religiosarum domorum, & nobilium Regni Soldanos *Damasci* & *Camelæ*, qui erant cum Christianis pacis fœdere colligati: & contra *Corasminos* inimicitias habent speciales, reputantes etiam se per illorum adventum fore confusos, & terram quam habebant Christiani, juxta formam treugarum, tenebantur defendere contra omnes alios *Sarracenos*, ad Christianorum subsidium duximus convocandos. Qui etsi firmiter promiserunt & juraverint se nobis auxilium præstaturos, illorum tamen succursu valde dilato, & Christianis in respectu paucissimis solis contra illos perfidos dubitantibus dimicare, dicti *Corasmini* civitatem *Hierusalem* propugnaculis penitus immunitam sæpius invadebant. At Christiani qui erant in illa, prædictorum sævitiam metuentes, adveniendum in terram Christianorum ultra sex millia hominum congregati paucis in civitate relictis confisi de treugis quas cum Soldano de *Tracco* & Rusticis de Montanis habebant, iter cum omnibus familiis suis & rebus per ipsa montana ceperunt. Egressi vero Rustici partim illos gladio occiderunt, partim miserabiliter captivaverunt, exponentes venales Christianos utriusque sexus, & etiam moniales, *Sarracenis*; ex quibus cum aliqui evadentes *Ramensem* planitiem descendissent, *Corasmini* irruentes in eos trucidaverunt eosdem, ita quod ex tanto populo vix evasere trecenti semivivi relicti. Tandem prænominati perfidissimi *Hierosolymitanam* civitatem intrantes quasi populo destitutam, Christianos qui ibi remanserant, seque infra Ecclesiam Dominici sepulcri receptarunt, ante ipsum sepulcrum crudeliter universos evisceraverunt; & univer-

a f. Pacifico.

1244. Henric. 3. R. 'ſos decapitantes qui in altaribus celebrabant, dicebant ad invicem, hic 'effundamus ſanguinem populi Chriſtiani, ubi libaverunt vinum ad honorem Dei ſui quem hic dicunt fuiſſe ſuſpenſum. Inſuper cum dolore dicimus & cum ſuſpiriis intimamus, quod in ſepulcrum Reſurrectionis Dominicæ manus ſacrilegas extendentes, illud multipliciter deturparunt: tabulatum marmoreum quod circumcirca erat poſitum, funditus evertentes, & montem *Calvariæ* ubi Chriſtus erat crucifixus, & totam Eccleſiam ultra quam dici valeat, in omni turpitudine quantum in ſe fuerat fædaverunt. Columnas vero ſculptas quæ ante ſepulcrum Domini erant ad ad decorem poſitæ, ſuſtulerunt in Chriſtianorum contumeliam, ad ſepulcrum ſceleratiſſimi *Machumeti*, in ſignum victoriæ tranſmittentes, & violatis ſepulturis felicium Regum in eadem Eccleſia collocatis, eorundem oſſa in Chriſtianitatis injuriam diſperſerunt. Montem inſuper *Sion*, locum reverentiſſimum, ſine reverentia profanantes, templum Domini, Eccleſiam vallis *Jehoſaphat*, ubi beatiſſimæ virginis eſt ſepulcrum, Eccleſiam *Beedlemitanam*, & locum Nativitatis Domini, indignis relatu enormitatibus polluerunt, omnium *Sarracenorum* nequitiam excedentes, qui licet terram Chriſtianorum ſæpius occupaſſent, loca tamen ſancta utcumque in veneratione ſervabant. Verum cum his omnibus non contenti, ad captionem & deſtructionem totius terræ ſæpedicti *Coraſmini* multipliciter aſpirarent, nec poſſent mala ulterius tolerari quæ cujuſlibet Catholicæ fidei zelatoris animum merito poterant in mœrorem & amaritudinem irritaſſe, tot injuriis & enormitatibus laceſſiti, populus Chriſtianus ad reſiſtendum eiſdem prædictorum *Soldanorum* potentiam una cum Chriſtianorum viribus de communi conſilio duximus congregandam, ſicut olim per venerabilem patrem Dominum Epiſcopum *Tyberiadenſem* & noſtras literas veſtræ paternitati meminimus intimaſſe. Cum quibus omnibus contra illos quarto die menſis *Octobris* exercitus Chriſtianus de maritima *Accon* movere incepit per *Cæſaream* & alia loca maritima procedendo. Ipſi vero *Coraſmini* noſtrum præſentientes adventum, & per diverſa loca retrocedentes, demum [a] *Gazaram* caſtra fixerunt, exſpectantes ſuccurſum quem Soldanus *Babyloniæ*, caput ſacrilegii, erat eiſdem tranſmiſſurus. Recepta vero ab eodem Soldano maxima multitudine armatorum, nobiſque cum exercitu Chriſtiano & præfatorum Soldanorum appropinquantibus contra illos, eos in vigilia ſancti *Lucæ* ante *Gazaram* invenimus cum multitudine infinita, habentes acies ordinatas ad bellum, noſtris per duces exercitus acies diſponentibus, qualiter progrederentur ad bellum. Nobis [b] autem auctoritate omnipotentis Dei & ſedis Apoſtolicæ remiſſionem indulgentibus, de pœnitentiis peccatorum ſumma contritio & effuſio lacrimarum ſingulis cœlitus eſt infuſa, ut mortem corporis pro nihilo reputantes, & ſperantes præmium ſempiternum, mori pro Chriſto vivere reputarent; unde etſi forte corporalis calamitas peccatis noſtris exigentibus ſupervenit, credendum eſt altiſſimum, qui eſt ſcrutator cordium & cognitor ſecretorum, animarum lucrum potius quam corporum acceptaſſe. Poſt hæc autem concurrentibus noſtris una cum illis, *Sarraceni* qui nobiſcum aderant ab hoſtibus ſuperati, univerſaliter ſe converterunt in fugam captis pluribus ex illis & interfectis; & ſic Chriſtiani ſoli in prælium remanſerunt. Cumque in eos *Coraſmini* cum *Babylonicis* inſimul irruiſſent, eis invicem dimicantibus Chriſtiani tanquam athletæ Dei & fidei catholicæ defenſores, quos eadem fides & paſſio vere fecit eſſe germanos, fortiſſime reſtiterunt. Et cum eſſent reſpectu inimicorum pauciſſimi, proh dolor! ſuccubuerunt in bello, hoſtibus præliorum adverſitate cedente, ita quod de conventibus domus Militiæ *Templi*, *hoſpitalis* Sancti *Johannis*, & ſanctæ *Mariæ Teutonicorum* tantummodo [c] xxxvi.

a Ante Gazaram. *b* Etiam Patriarcha & aliis Prælatis auctoritate. *c* Triginta tres.

'*Templarii*,

'*Templarii*, xxv. *Hospitalarii*, & tres fratres *Theutonici* evaserunt, aliis peremtis & captis. Optimates autem terræ & milites pro majori parte capti & interfecti fuerunt, præter stragem balistariorum & peditum infinitam. De Archiepiscopo vero *Tyrensi*, Episcopo sancti *Georgii*, Abbate sanctæ *Mariæ* de *Josapath*, Magistro *Templi*, & præceptore sanctæ *Mariæ Theutonicorum*, & quam pluribus aliis Religiosis & clericis, cum non apparuerint, plurimum dubitatur utrum in illo bello obierint, vel sint in captivitate detenti; nec de ipsis adhuc scire potuimus veritatem. Magister vero *Hospitalis*, & Comes *Walterus* de *Brena*, heu! cum multis aliis capti in *Babyloniam* sunt deducti. Nos vero, in quos nostris peccatis exigentibus omnis calamitas supervenit, indigni à Domini martyrio reputati, evasimus semivivi apud *Ascalonem*, cum nobilibus viris, Constabulario *Accon*, *Philippo de Monte forti*, militibus & peditibus qui evaserunt de bello, receptaculum capientes; [& exinde *Joppen* venimus, reperientes locum ipsum immunitum, maxime cum Comes *Galterus* captus esset; pro cujus munitione per duos dies traximus ibi moram, dimittentes ad defensionem ejusdem stipendiarios, prout possibilitas ministrabat.] Et licet nobis qui cuncta perdidimus in bello prædicto, nulla sit consolatio in tot adversitatibus & ærumnis, illud tamen quod ad præsens potuimus facientes, illustribus Regi *Cypri* & Principi *Antiochiæ* nostras literas & nuncios misimus speciales, eos cum omni devotione rogando & etiam exhortando, ut in tantæ necessitatis articulo ad terræ defensionem mittere debeant milites & armatos; sed quid sint super hoc facturi, nescimus. Demum apud *Accon* civitatem reversi, & morantes in illa, ipsam civitatem cum tota ultramarina provincia invenimus plenam doloribus, ululatibus, & afflictionibus infinitis. Nec erat domus vel anima quæ mortuum suum proprium non ploraret. Cum enim sit dolor de præteritis, timor imminet præcipuus de futuris; Cum enim tota terra privata suffragio defensorum [a] sit sufficientia destituta, superstites etiam sint numero pauci in [b] examinationem deducti, restat ut Crucis hostibus ad votum desiderata succedant. Qui in maximam audaciam prodeuntes, castrametati sunt in planitie *Acconiæ* prope civitatem per miliaria duo; & per totam terram libere nullo resistente discurrunt, occupantes eandem & inter se quasi propriam dividentes, per villas & casalia Christianorum legatos & bajulos præficiunt, suscipientes à Rusticis redditus & tributa quæ Christianis præstare solebant, qui etiam Christianis hostes & rebelles effecti, præfatis *Corasminis* universaliter adhæserunt. Ita quod omnes *Hierosolymitanæ* provinciæ Christiani aliam terram non habent ad præsens, nisi munitiones quas cum maxima difficultate defendunt, [c] & totius terræ perditio imminet & ruina, nisi virtus altissimi & sedes Apostolica subsidii manus duxerit apponendum ut Terræ sanctæ in proximo passagio mensis *Martii* succurratur. Dicitur etiam quod *Babylonici* apud *Gazaram* existentes in multitudine infinita, venturi sunt ad partes *Acconiæ*, ut simul cum *Corasminis* obsideant civitatem. Ha, Deus, Nunquid *Rachel* filios non plorabit? Aut ipsa poterit oblivisci? Vel matris piissimæ animam filiorum excidium non affliget? Nunquid etiam sanguis innocens filiorum qui clamant à terra, cor patris ad misericordiam non compunget? Ut successor altissimi qui animam suam dedit pro ovibus, à quo sibi in beato *Petro* oves Domini sunt commissæ, lupis gregem laniantibus non resistat? Avertat hoc dictus dominus *Jesus Christus* à vicario suo ut terram quam ipse proprio sanguine consecravit, & peregrinorum filii non sine multa sanguinis effusione ædificaverant, in qua etiam sedes Apostolica una cum mundi Principibus frequenter labores, dolores, & expensas subiit in immensum, pastor eximius suis diebus deserat in ruinam. Itaque cum suspiriis

1244. Innoc. 4. P.

a Propugnatorumque v. M. P. *b* Exanimationem. *c* v. M. P.

'&

1244. Henric. 3. R ‘& lachrymis sanctitatem Apostolicam imploramus, humiliter deprecan‘tes in Christo quatenus considerantes subversionem populi Christiani, cui ‘similis in partibus transmarinis à memoria hominum est remota, atten‘dentes etiam graviora quæ in posterum poterunt evenire, quibus est ‘velociter obviandum, pietate vobis innata, acceleratum præsidium & sa‘lutare consilium apponatis. Et quia ceteras necessitates & universalem ‘statum terræ longum esset vestræ beatitudini per literas explicare, mitti‘mus ad pedes vestræ dominationis Religiosos viros fratres [a] *J.* & *R.* or‘dinis fratrum *Minorum*, qui seriem veritatis fideliter & plenarie referent ‘Apostolicæ sanctitati. Ad illustres Regis *Franciæ* & *Angliæ* cum vestris li‘teris, si de vestræ voluntatis beneplacito fuerit, processuri, pietatis ve‘stræ clementiam humiliter implorantes, ut vestræ dignationi placeat præ‘dictos fratres, qui se pro Ecclesia Dei magnis exposuere periculis tempo‘re hyemali navigando, solita benignitate liberaliter recipere & audire. ‘Data apud *Acconiam* [b] tali die anno Domini M. CC. XLIV.

Literæ Apostolicæ de Concilio convocando.

‘[c] *Innocentius* Episcopus &c. Abbatibus & Prioribus exemtis, per *Angliam* ‘constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Dei virtus & Dei sa‘pientia dominus *Jesus Christus*, cujus ineffabili subjecta sunt omnia ma‘jestati, à fundationis initio splendore virtutum suam illustravit Ecclesiam, ‘& sic insignem reddidit singularis privilegio potestatis, ut per ejus mini‘sterium suum justitia consequatur effectum, & sedata gwerrarum turbi‘ne mundo possit tranquillitas provenire. Hujus enim præeminentiam di‘gnitatis dum nos reverenter attendimus, qui Regimini generalis Eccle‘siæ, licet immeriti, divina providentia præsidemus, reddimur corde solli‘citi, quod tempestatis horror qua ipsa turbatur Ecclesia & religio Christi‘ana concutitur, [d] vestræ provisionis auxilium, cælesti pietate propitia, pro‘pulsetur. Hinc est quod [e] ut ipsa Ecclesia per fidelium salubre consilium ‘& auxilium fructuosum, status debiti possit habere decorem, ac deplo‘rando Terræ sanctæ discrimini & afflicto *Romaniæ* Imperio prope va‘leat subveniri, ac inveniri remedium contra *Tartaros* & alios contem‘tores fidei Christianæ, ac persecutores populi Christiani; necnon pro ne‘gotio quod inter Ecclesiam & Principem vertitur, Reges terræ, Præla‘tos Ecclesiarum, ac alios mundi Principes duximus advocandos. Roga‘mus itaque devotionem vestram & hortamur attente, per Apostolica vo‘bis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ad præsentiam nostram a‘pud *Lugdunum* omni prorsus occasione postposita usque ad proximum fe‘stum sancti *Johannis Baptistæ* personaliter venire curetis ut ipsa Ecclesia ‘ex vestræ visitationis honore spirituale gaudium, ut ex vestra industria ‘consilium percipiat profuturum. Sciturі, quod nos dictum Principem in ‘prædicatione nostra citavimus, ut per se vel per suos nuncios in Conci‘lio celebrando compareat, nobis responsurus & aliis qui aliquid contra ‘ipsum proponendum duxerint, & satisfactionem idoneam præstaturus. ‘De personarum autem & evectionum numero illam cum veneritis pru‘dentiam habeatis, quod vestris nimis onerosi Ecclesiis non existatis. Da‘tum *Lugduni* [a] v. Idus *Junii* Pontificatus nostri an. II.

De quodam antipapa in Hungaria.

‘*Innocentius* Episcopus &c. venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Epi‘scopis, & dilectis filiis aliis Ecclesiarum Prælatis in Regno *Hungariæ* con-

a v. M. P. *b* Vicesimo quinto dei mensis Novembris. *c* v. M. P. 1245. p. *656*. *d* Nostræ. *e* Nos, ut. *f* Tertio Cal. Febr. M. P.

‘stitutis

'ſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Excæcata præſumtio hæ- 1244.
'reticæ pravitatis locuſtarum more cuncta devaſtans adeo circa *Bohemiæ* Innoc. 4. P
'partibus, dicitur pullulaſſe, ut non ſolum ſimplices contra matrem Ec-
'cleſiam convertat ad bellum, verum etiam Principes & potentes ex dolo-
'ſa hæreticorum fabrica in arma iniquitatis bellantia aſſeratur informiter
'formaviſſe: Protrahentes ſiquidem iniquitatem in funiculis falſitatis, in
'tantam immanitatis proruperunt audaciam, ut more ſimiæ, quæ rationis
'expers laborat animal imitari rationale, hæreſiarcham quendam quem
'papam nominant, habentem horroris diſcipulos potentes cum ingenti
'multitudine venerantur, & in ſinu alieno confoti matris gremio alieno
'virus peſtiferum exhauriunt aſpidum, lacte doctrinæ ſimplicis concul-
'cato. Volentes igitur invaleſcentis morbi corruptelæ adhibere antidota
'ſanitatis, ne ipſorum ſermo qui ſerpit ut cancer, membra occupet ſaniora,
'illius auctoritate confiſi cujus vices gerimus, qui ligandi plenam nobis
'contulit poteſtatem, excommunicamus & anathematizamus hæreſiar-
'cham quem *Bohemi* papam vocant, cum diſcipulis falſitatis ac utriuſque
'ſexus hæreticos in *Bohemiæ* Regno conſtitutos, fautores, receptatores &
'defenſores eorum; vobis per Apoſtolica ſcripta præcipientes diſtricte
'quatenus ipſos excommunicatos in terris veſtris & diœceſibus publice de-
'nuncietis, & faciatis ab omnibus arctius evitari. Si quis autem zelo fidei
'ſuccenſus, prædictorum bona invaſerit & manu occupaverit violenta,
'prout cariſſimi in Chriſto filii noſtri illuſtris Regis *Hungariæ* digna præ-
'coniis ſtatuta decernunt, præſentis ſcripti patrocinio confirmamus, & ad
'ipſorum jus & proprietatem volumus pervenire, Cathedralium & aliarum
'Eccleſiarum in omnibus jure ſalvo. Ipſum vero hæreſiarcham & ejus
'complices, necnon potentes Regni prædicti, ac multitudinem univerſam
'qui Religione juramenti damnabiliter præſtiti, ad violentam & abjuratam
'hæreſim ſæpius ſunt relapſi, ſeculari judicio ſine ulla penitus audientia ſe-
'cundum canones decernimus relinquendos. Ne vero vobis dormientibus
'zizania pejus in deteriora proficiant, moneatis Principes, inducatis po-
'tentes, populos animetis, ut ad eradicandam injuriam Crucifixi ſe ac-
'cingant, & malos de ipſorum finibus male perdant. Data *Lugduni* XIV.
'kal. *Sept.* pontificatus noſtri anno 2.

Iſto anno miſit Dominus *Innocentius* papa IV. literas per orbem univerſum pro pecunia extorquenda ab univerſali Eccleſia contra Imperatorem *Fredericum*.

Reſponſiones Cleri Angliæ.

'Dicunt omnes & ſinguli Rectores Eccleſiarum *Angliæ* quod contra Imperatorem *Fredericum* non eſt contribuendum ut contra hæreticum, cum non ſit damnatus judicio Eccleſiæ; nec contra ipſum tanquam contra excommunicatum, cum ſit in cauſa abſolutionis, aſſerens ſtare Concilii generalis mandatis: nec pro eo quod occupat vel impugnat patrimonium Eccleſiæ *Romanæ*, quia Eccleſia non utitur brachio ſeculari niſi contra hæreticos.

'Item, Sicut Eccleſia *Romana* ſuum habet proprium patrimonium, cujus adminiſtratio pertinet ad dominum papam; ſimiliter aliæ Eccleſiæ habent ſuum, & largitione & conceſſione Regum & Principum, quod in nullo eſt cenſuale vel tributarium Eccleſiæ *Romanæ*; unde non debent Prælati compelli de patrimonio Eccleſiarum ſuarum contribuere.

'Item, Licet argumento legis omnia dicantur eſſe Principum, non tamen dominio & proprietate, ſed cura & ſollicitudine; ſimiliter Eccleſiæ ſpectant ad dominum papam cura & ſollicitudine, & non dominio & proprietate; unde dicunt quod nec volunt nec debent contributioni conſentire.

1244. Henric. 3. R. 'Item, cum dicat veritas, *Tu es Petrus* &c. reservavit sibi proprietatem, 'committendo curam, sicut patet ex verbis Evangelii sequentibus, *Quodcunque ligaveris super terram, & quodcunque solveris &c.* Non quodcumque rapueris vel exegeris super terram, erit raptum vel exactum in cœlis. 'Unde &c.

'Item, Cum ex auctoritate sanctorum patrum fructus Ecclesiarum in 'certos usus, puta Ecclesiæ ministrorum & pauperum, sint deputati, non 'debent in alios usus converti, nisi auctoritate universalis Ecclesiæ; unde 'de bonis Ecclesiæ non est contribuendum ad pugnandum.

'Item, Cum clericis vix sufficiant eventus Ecclesiarum suarum ad victus 'quotidianos, tum propter eorum tenuitatem, tum quia nonnunquam fa'mes ingruit, messe deficiente, tum quia tanta est multitudo pauperum, 'quorum mortem videre pro defectu alimoniæ non possunt, tum quia nul'lus potest nisi unicum beneficium obtinere; non sunt ad contributionem 'compellendi.

'Item, Licet esset bonum contribuere, omitti debet propter scandalum 'suscitatum contra Ecclesiam *Romanam*, quia dicitur quod publice alias 'factæ fuerunt hujusmodi exactiones & extorsiones, & clerici depauperati, '& statim, exacta pecunia, colluserunt papa & Imperator; & similiter 'modo timetur. Unde cum dicit Canon, quod licet pro scandalo vitan'do peccatum mortale committi non debet, bonum tamen quandoque o'mitti debet ut scandalum vitetur. Item, binus actus inducit consuetudi'nem, unde cum alias facta fuerit contributio, si modo fieret, in consuetu'dinem verteretur. Unde &c.

'Item, si contribuerent contra Imperatorem, non solum cruciatum 'corporis sed mortis periculum per terram Imperatoris sedem Apostolicam '& Terram sanctam adeuntibus immineret. Unde &c.

'Item, Exhæredatio Principis *Angliæ* & magnatum terræ, considerata 'potestate Imperatoris, & debilitate & paupertate Regni *Angliæ*, ex contri'butione hujusmodi immineret manifesta. Unde &c.

'Item, Cum Rex *Angliæ* & magnates, tam jure hæreditario, quam bona '& approbata consuetudine, habeant jus patronatus Ecclesiarum in *Anglia*, '& sint Rectores ad eorum præsentationem instituti, nolunt, sicut nec de'bent nec possunt, in aliquam contributionem consentire inconsultis pa'tronis; quia sic posset Ecclesiis suis præjudicium generari, cum eædem 'Ecclesiæ per eosdem patronos terrarum ac reddituum per hoc specialiter 'collationibus ditatæ, ut Rectores earum teneant hospitalitates, tam divi'tum quam pauperum, tam clericorum quam laicorum, secundum suas fa'cultates, locorum exigente consuetudine, à quibus si procedat talis exa'ctio, oportet cessare, & ita patroni jure suo & intentione hac causa do'nandi fraudati, & sic donata repetere, vel saltem alia quærant grava'mina, vel ad minus multa alia beneficia nitentur subtrahere.

'Item, Cum istud petatur contra talem ** qui fœdus iniit cum Princi'pe suo, nolunt sicut nec debent eo inconsulto contribuere.

'Item, Quod nuper alias præstiterunt contributionem in casu consimili, & 'promissum esset præbentibus, auctoritate istius ejusdem papæ, quod de ce'tero non fieret hujusmodi exactio, de dicto gravamine adhuc sentien'tes se gravatos, nolunt sicut nec debent *&c.* quia timent quod ex fre'quenti contributione in servilem trahantur consuetudinem vilius quam 'alterius nationis clerici; præcipue cum clerici *Galliæ*, sicut acceperunt, 'non consentiunt in hujusmodi contributione, quia non est manifestum 'vel notorium per illam contributionem aliquod evidens emolumentum 'contigisse.

'Item, Cum omnes vel fere omnes voto crucis sint astricti ad quæ vota 'per se vel per alios solvenda ammonitionem papalem receperunt, cum 'hoc & contributionem simul & semel facere non sufficiunt, nec volunt &c.

'Item

'Item, Cum eidem privilegio cruce ſignatorum tam generaliter ſint *Innoc.* 4. P.
'muniti, quibus fructus & obventiones reddituum ſuorum ſibi integre tri-
'ennio conceduntur, non debent &c.

M. CC. XLV. 1245.

'Innocentius IV. papa celebravit Concilium apud *Lugdunum*, in quo *Concilium*
'canonizavit ſanctum *Edmundum Cantuarienſem* Archiepiſcopum; & dam- *Lugdun.*
'navit & depoſuit *Fredericum Romanorum* Imperatorem ob cauſas magnas
'& multiplices.

Magiſter *Rogerus* de *Weſeham*, Decanus *Lincolnienſis*, ad Concilium *Lugduni* conſecratur Epiſcopus *Coventriæ* & *Lich.* à domino papa *Innocentio* quarto.

Ludovicus Rex *Franciæ* & Regina uxor ſua cum tribus fratribus ſuis Comitibus ejuſdem videlicet Regis & populo innumerabili cruce ſignato, accepta benedictione apud *Lugdunum* à Domino papa, profecti ſunt in Terram ſanctam *Jeruſalem*.

Henricus Rex aggreſſus eſt *Walliam* ſcilicet *Gannen.*

Iſta Capitula ſunt ſtatuta in Concilio apud Lugdunum *pro cruce ſignatis & ſignandis.*

'Afflicti corde pro deplorandis Terræ ſanctæ periculis, ſed pro illis 'præcipue quæ conſtitutis in ipſa fidelibus noſcuntur accidiſſe, ad liberan'dum ipſam Deo propitio de impiorum manibus, totis affectibus aſpiramus, 'definientes ſacro approbante Concilio, ut ita cruce ſignati ſe præparent, 'quod opportuno tempore univerſis inſinuando fidelibus per prædicatores & 'nuncios noſtros ſpeciales, omnes qui diſpoſuerunt transfretare, in locis 'idoneis ad hoc conveniant deputatis, de quibus in ejuſdem terræ ſubſidi'um cum Divina & Apoſtolica benedictione procedant.

'Sacerdotes autem & alii clerici qui fuerint in exercitu Chriſtiano, tam 'ſubditi quam prælati, orationi & exhortationi diligenter inſiſtant, do'centes eos verbo pariter & exemplo, ut timorem & amorem Domini ſem'per habeant ante oculos, ne quid dicant aut faciant quod æterni Regis 'majeſtatem offendat. Et ſi aliquando in peccatum lapſi fuerint, per ve'ram pœnitentiam mox reſurgant, gerentes humilitatem cordis & corpo'ris, & tam in victu quam veſtitu mediocritatem ſervantes, diſſenſiones & 'æmulationes omnino vitando, rancore ac livore à ſe penitus relegatis, 'ut ſpiritualibus & materialibus armis muniti, adverſus hoſtes fidei ſecu'rius prælientur, non de ſua præſumentes potentia, ſed de Divina virtute 'ſperantes.

'Nobiles quidem & potentes exercitus, ac omnes divitiis abundantes, 'piis Prælatorum monitis inducantur, ut intuitu crucifixi pro quo crucis 'ſignaculum aſſumſerunt, ab expenſis inutilibus & ſuperfluis, ſed ab illis 'præcipue quæ fiunt in commeſſationibus & conviviis, abſtinentes, eas con'vertant in perſonarum illarum ſubſidium, per quas Dei negotium valeat 'proſperari, & eis propter hoc juxta Prælatorum ipſorum providentiam 'peccatorum ſuorum indulgentia tribuatur.

'Prædictis autem clericis indulgemus, ut beneficia ſua integre percipi'ant per triennium, ac ſi eſſent in Eccleſiis reſidentes; & ſi neceſſe fue'rit, ea per idem tempus pignori valeant obligare.

'Ne igitur hoc ſanctum propoſitum impediri vel retardari contingat, 'univerſis Eccleſiarum Prælatis diſtricte præcipimus, ut ſinguli per loca 'ſua illos qui ſignum crucis depoſuerunt, reſumere, & tam ipſos quam a'lios cruce ſignatos & quos adhuc ſignari contigerit, ad reddendum Do'mino vota ſua diligenter moneant & inducant; & ſi neceſſe fuerit, per 'excommunicationis in perſonas, & interdicti ſententias in terras ipſo'rum, omni tergiverſatione ceſſante compellant.

1247. Henric. 3. R. ‘Adhuc, Ne quid in negotio *Jesu Christi* de contingentibus omittatur, volumus & mandamus ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alii qui curam obtinent animarum, studiose proponant commissis sibi populis verbum crucis, obsecrantes per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, unum solum verum æternum Deum, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & Barones aliosque magnates, necnon Communia Civitatum, villarum, & oppidorum, ut qui personaliter non accesserint in subsidium Terræ sanctæ, competentem conferant numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessariis, secundum proprias facultates, in remissionem suorum peccaminum, prout in generalibus literis quas pridem per orbem terræ misimus, sit expressum, & ad majorem cautelam inferius exprimetur.

‘Hujus igitur remissionis volumus esse participes non solum eos qui ad hoc naves proprias exhibebunt, sed etiam illos qui propter hoc opus naves studuerint fabricare; Renuentibus autem, si qui forte tam ingrati fuerint domino Deo nostro, ex parte Apostolica firmiter protestemur, ut se sciant super hoc nobis in novissimo districti examinis die coram tremendo judice responsuros, prius tamen considerantes, qua scientia quave securitate comparere poterunt coram Dei filio unigenito *Jesu Christo* cui omnia dedit pater in manus, si ei pro peccatoribus crucifixo servire renuerint in hoc negotio, quasi proprie sibi proprio, cujus munere vivunt, cujus beneficio sustentantur, quinetiam cujus sanguine sunt redemti.

‘Ceterum ex communi Concilii approbatione statuimus ut omnes omnino clerici, tam subditi quam prælati, vicesimam Ecclesiasticorum proventuum usque ad triennium integre conferant in subsidium Terræ sanctæ, per manus eorum qui ad hoc Apostolica fuerint providentia ordinati; quibusdam tamen Religiosis exceptis ab hac præstatione merito eximendis, illisque similiter qui assumto vel assumendo crucis signaculo sunt personaliter profecturi. Nos autem & fratres nostri, sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ Cardinales, plenarie decimam persolvemus; sciantque omnes ad hoc fideliter observandum per excommunicationis sententiam obligatos; itaque illi qui super hoc scienter fraudem commiserint, sententiam excommunicationis incurrant.

‘Sane [a] quia judicio cœlesti imperatoris obsequiis inhærentes speciali decet prærogativa gaudere, cruce signati à collectis vel talliis aliisque gravaminibus sint immunes, quorum personas & bona post crucem assumtam sub beati *Petri* protectione & nostra suscipimus, statuentes ut sub Archiepiscoporum & Episcoporum ac omnium Prælatorum Ecclesia Dei defensione consistant, propriis nihilominus protectoribus ad hoc specialiter deputandis; ita ut donec de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta; & si quisquam contra præsumserit, per censuram Ecclesiasticam compescatur.

‘Si qui vero proficiscentium illud ad præstandas usuras juramento teneantur astricti, creditores eorum ut remittant eis præstitum juramentum, & ab usurarum executione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quod si quisquam Creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, eum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Judices vero ad remittendas usuras per secularem compelli præcipimus potestatem. Et donec illas remiserint ab universis Christi fidelibus per excommunicationis sententiam eis omnino non denegetur. His vero qui *Judæis* debita solvere nequeunt in præsenti sic. Principes seculares utili dilatione provideant quod post iter arreptum usque quo de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur, usurarum incommoda non incurrant, compulsis *Judæis* proventus pignorum quos interim, ipsi perce-

a Justo judicio, cœlestis.

'perint in ſortem expenſis deductis neceſſariis computare, cum hujuſmodi 1245.
'beneficium non multum videatur habere diſpendii, quia ſolutionem ſic *Innoc.* 4. P.
'prorogat quod debitum non abſorbet.

'Porro Eccleſiarum Prælati qui in exhibenda juſtitia cruce ſignatis & eorum familiis negligentes extiterint, ſciant ſe graviter puniendos.

'Ceterum quia Curſarii & Piratæ ſæpius impediunt ſubſidium Terræ ſanctæ, capiendo & ſpoliando tranſeuntes ad illam, & redeuntes ab ipſa; nos eos & principales adjutores & fautores eorum, excommunicationis vinculo innodamus, ſub interminatione anathematis, inhibentes nequis cum eis ſcienter communicet in aliquo emtionis vel venditionis contracto, & injungentes Rectoribus civitatum & locorum ſuorum, ut eos ab hac iniquitate revocent & compeſcant; alioquin quia nolle perturbare perverſos, nihil eſt aliud quam fovere, nec caret [a] ſcrup. .... ſo ... co .... ma .... fa .... deſinit obviare; in perſonas & terras eorum per Eccleſiarum Prælatos ſeveritatem Eccleſiaſticam volumus & præcipimus exercere.

'Excommunicamus præterea & anathematizamus illos falſos & impios *Chriſtianos*, qui contra ipſum *Chriſtum* & populum *Chriſtianum Sarracenis* arma, ferrum, & ligamina deferunt galearum: eos etiam qui galeas eis vendunt vel naves, quique in piraticis *Sarracenorum* navibus curam gubernationis exercent, vel in machinis quibuſlibet aliis aliquod eis impendunt conſilium vel auxilium in diſpendium Terræ ſanctæ; ipſoſque rerum ſuarum privatione mulctari, & capientium ſervos fore cenſemus [excommunicatos,] præcipientes ut per omnes urbes maritimas diebus Dominicis & feſtivis hujuſmodi ſententia publice innovetur, & talibus gremium non aperiatur Eccleſiæ, niſi totum quod de commercio tam damnato perceperint, & tantundem de ſuo, in ſubſidium prædictæ terræ tranſmiſerunt, ut æquo judicio, in quo deliquerint, puniantur. Quod ſi forte ſolvendo non fuerint, ſic alias reatus talium caſtigetur, quod in pœna ipſorum aliis interdicatur audacia ſimilia præſumendi.

'Prohibemus inſuper omnibus Chriſtianis & ſub anathemate interdicimus, ne in terras *Sarracenorum* qui partes orientales inhabitant, uſque ad quadriennium tranſmittant aut tranſvehant naves ſuas, ut per hoc volentibus transfretare in ſubſidium Terræ ſanctæ major navigii copia preparetur, & *Sarracenis* prædictis ſubtrahatur auxilium quod eis conſuevit ex hoc non modicum provenire.

'Licet autem torneamenta ſint in diverſis Conciliis ſub certa pœna generaliter interdicta, quia tamen hoc tempore crucis negotium per ea plurimum impediatur, nos illa ſub pœna excommunicationis firmiter prohibemus, uſque ad triennium exerceri.

'Quia vero ad hoc negotium exequendum eſt permaxime neceſſarium, ut Principes & populi Chriſtiani adinvicem pacem obſervent, ſancta univerſali ſynodo ſuadente, ſtatuimus ut ſaltem per quadriennium in toto orbe Chriſtiano pax generaliter obſervetur, ita quod per Eccleſiarum Prælatos, diſcordantes reducantur ad plenam pacem, aut firmam treugam inviolabiliter obſervandam, & qui adquieſcere forte contemſerit, per excommunicationem in perſonas, & interdictum in terras, arctiſſime compellantur, niſi tanta fuerit injuriatorum malitia quod ipſi tali non debeant pace gaudere. Quod ſi forte cenſuram Eccleſiaſticam vili penderint, poterunt non immerito formidare, ut per auctoritatem Eccleſiæ contra eos tanquam perturbatores negotii Crucifixi, ſecularis potentia inducatur.

'Nos ergo de omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* auctoritate confiſi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque ſolvendi contulit poteſtatem, omnibus qui laborem iſtum

[a] Scrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit. [b] Exerceri.

1235. Henric. 3. R. 'in propriis personis subierint & expensis, plenam suorum peccaminum de 'quibus veraciter fuerint corde contriti & ore confessi, veniam indulgemus, '& in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis 'autem qui non in propriis personis illuc accesserint, sed in suis duntaxat 'expensis juxta facultatem & qualitatem suam viros idoneos destinave-'rint, & illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen perso-'nis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujus 'quoque remissionis volumus & concedimus esse participes, juxta quanti-'tatem subsidii & devotionis affectum, omnes qui ad subventionem il-'lius terræ de bonis suis congrue ministrabunt, aut circa prædicta consi-'lium & auxilium impenderint opportunum, omnibus etiam pie profici-'scentibus in hoc opere, sancta & universalis synodus orationum & benefi-'ciorum suorum suffragium impartitur, ut eis digne proficiat ad salu-'tem. Amen.

Examinatio facta de Tartaris *apud* Lugdunum *per dominum papam.*

Inter ceteros mundi prælatos venit ad Concilium apud *Lugdunum* Archiepiscopus *Ruthenus*, nomine *Petrus*, qui, prout quidam asserebant de Concilio venientes, neque *Latinam* neque *Græcam* neque *Hebraicam* novit linguam, & tamen per Interpretem peroptime coram domino papa exposuit Evangelium. Ipse etiam seorsum vocatus cum domino papa ceterisque Prælatis in Divinis, sacris vestibus indutus, sed non eo modo quo ipsi, Divinorum assistebat celebrationi.

Examinatio de Tartaris.

Requisitus *Petrus* Archiepiscopus de *Russia* super factis *Tartarorum.*

De Tartaris.

Primo de *origine*, Secundo de *modo credendi*, Tertio de *ritu colendi*, Quarto de *forma vivendi*, Quinto de *fortitudine*, Sexto de *multitudine*, Septimo de *intentione*, Octavo de *observantia fœderis*, Nono de *nunciorum receptione*.

Respondit sic.

Primo de ipsorum *origine* dicit,

Quod reliquiæ *Madianitarum* fugientes à facie *Gedeonis* usque ad remotas partes orientis, receperunt se in quodam deserto quod dicitur *Ethren*: illi autem habebant XII. duces, quorum major dicebatur *Tatarkan*, à quo *Tartari* dicti sunt; ab illo autem descendit *Cliyrcam*, qui habuit tres filios, nomen primogeniti *Thessirican*, nomen secundi *Curthican*, nomen tertii *Bathatarcan*. Qui quamvis essent montibus eminentissimis & quasi immeabilibus circundati, provocati tamen à *Curceuza* nepte *Salbatin* domini cujusdam magnæ Civitatis quæ vocatur *Ornac*, exierunt, pater scilicet & tres ejus filii, cum magna multitudine armatorum & interfecto *Salbatin*, & *Ornac* civitate ejus occupata, *Curceuzam* [a] nepotem ejus per multas provincias insecuti sunt. Provincias vero ipsum recipientes devastaverunt; inter quas pro magna parte devastata est *Russia*. Jam sunt XXVI. anni elapsi. Mortuo vero patre, tres fratres ab invicem sunt divisi. *Tessirican* autem ivit contra *Babylonios*, *Curthican* contra *Thurcos*, *Bathatarcan* remansit *Ornachi*, & misit Principes suos contra *Russiam*, *Poloniam*, & *Hungariam*, & alia multa Regna. Qui quidem tres cum suis exercitibus

[a] f. leg. neptem.

modo

modo circa partes intimas *Syriæ* ſunt conjuncti, & jam ut dixerunt, tranſierunt circiter XXXIV. anni ex quo exierunt de deſerto *Ethren.* 1245. *Innoc.* 4. *P.*

De modo credendi *Reſpondit,*

Quod unum dominatorem mundi credunt; unde cum legationem emitterent ad *Ruthenos*, mandaverunt in hæc verba: *Deus & filius ejus in cælis, Chyrtan in terris.*

De forma vivendi *Reſpondit,*

Quod carnes comedunt jumentinas, caninas, ac alias quaſcumque, humanas etiam in neceſſitate, non crudas tamen, ſed coctas. Aquam bibunt & lac. Graviter puniunt ſcelera, ſcilicet fornicationes, furta, adulteria, homicidia, ultimo ſupplicio. Uxores habent unam vel plures. Ad convictum familiarem, vel ad negotiorum tractatus, vel ad conſiliorum ſecreta, alias nationes non admittunt. Seorſum ab omnibus aliis diviſi caſtrametantur, quibus ſi quis alienorum irrepſerit, confeſtim trucidatur.

De ritu colendi *Reſpondit,*

Quod quolibet mane manus ad cœlum levant. Comedentes, primum moyſellum in aera faciunt. Bibentes, prius partem in terram fundunt, in veneratione creatoris, & dicunt ſe habere ſanctum *Johannem* ductorem. In novilunio multum gaudent.

De fortitudine *Reſpondit,*

Quod fortiores & agiliores nobis ſunt. Mulieres more maſculorum equitant, militant, & ſagittant. Arma habent de corio multiplici & vix penetrabilia, ad muniendum. Arma habent ferrea ad impetendum. Machinas habent multiplices, & recte jacientes. Sub divo jacent de intemperie temporum quaſi non curantes.

De *Multitudine*, non dedit certum reſponſum; tamen dixit quod quaſi de omnibus nationibus & ſectis univerſis ſunt illis populi multi aggregati.

De intentione *Reſpondit,*

Quod intendunt totum mundum ſibi ſubjugare, & quod inſinuatum eſt Divinitus, quod debent totum mundum per XL. annos uno minus vexare: Aſſerentes, quod ſicut olim animadverſio Divina purgavit mundum per diluvium, ſic in præſenti ipſorum depopulatione purgabit ipſum mundum per vaſtationem gladii. Item credunt ſe habituros durum congreſſum cum *Romanis* & aliis *Latinis*, & eſt eis ambiguum utrum vincant vel vincantur; quod ſi vincant, debent dominari toti orbi.

De obſervantia fœderis *Reſpondit,*

Quod ſatis obſervant fœdera illis qui ſe ſponte illis tradunt, accipientes ab eis bellatores, artifices ad varias ſervitutes, nullatenus eis parcentes qui eorum inſultus exſpectant.

De nunciorum receptione *Reſpondit,*

Quod benigne eos admittunt, expediunt, & remittunt.

In

1245. Henric. 3. R. In fine requisitus de transmeatione fluminum & marium, dixit, Quod flumina transeunt in equis, & quod in tribus locis parant navigia super mare.

Dixit etiam quod quidam de *Tartaris*, nomine *Kaladin*, gener *Chyrcan*, exulatus est in *Russia*, quia deprehensus fuit dixisse mendacium. Cui quidem ob gratiam uxoris suæ parcitum est ne occideretur.

Super factis *Tartarorum* eum plenius non instruxit.

De libertate Capellarum Domini Regis.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* universis Christi fidelibus ad quos 'præsens scriptum pervenerit, salutem. Noverit universitas vestra, quod 'nuncii nostri quos nuper pro negotiis nostris & Regni nostri ad generale 'Concilium apud *Lugdunum* celebratum destinavimus, inter plura privi-'legia nobis & Regno nostro à Domino papa *Innocentio* concessa, unum 'nobis de immunitatibus, exemtionibus, & libertatibus capellarum nostra-'rum detulerunt, in hæc verba:

Innocentius Episcopus servus &c. carissimo in Christi filio *Henrico* Regi *Anglorum* illustri salutem & Apostolicam benedictionem. Tanto libentius celsitudinis tuæ precibus benignum impartimur assensum, quanto inter Reges & Principes Christianos te specialius in Domino reputamus dilectum & devotum. Tuis itaque supplicationibus inclinati, districtius inhibemus, ne aliquis ordinarius, aut etiam delegatus, vel etiam subdelegatus, in capellas Regias & oratoria earundem, Ecclesiæ *Romanæ* immediate subjecta, seu Canonicos vel servientes eorundem, contra tenorem privilegiorum aut indulgentiarum Apostolicæ sedis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare, seu aliquod ipsis onus imponere, quod aliis exemtis Ecclesiis non consuevit imponi, absque mandato sedis Apostolicæ speciali, quod expressam faciat de inhibitione hujusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemtare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum *Petri* & *Pauli* se noverit incursurum. Data *Lugduni* XII. kal. *Augusti*, pontificatus nostri anno.

'Volentes igitur privilegium illud in perpetua firmitate manere, vobis 'universis & singulis mandamus, quatenus illud inviolabiliter observetis & 'observari faciatis; & ne aliquis contra prædictum privilegium aliquid au-'deat attemtare, sedem Apostolicam appellamus. T. meipso apud *Westmo-'nasterium* XX. die *Martii*, anno Regni nostri XXX.

'*Innocentius* Episcopus *&c.* venerabili fratri *Coventriæ* & *Lich.* Episcopo 'salutem & Apostolicam benedictionem. Mente solliciti semper existimus, 'ut sic honorem & gratiam personis quamcumque sublimibus conferamus, 'quod nullus ex hoc sibi præjudicium fieri, aut jacturam intelligat generari. 'Sane obtenti in Christo carissimi filii nostri *H.* illustris Regis *Angliæ*, pridem 'per Apostolicas literas inhibuisse dicimur, quod nullus ordinarius, aut dele-'gatus vel subdelegatus ab ipso, sine speciali mandato sedis Apostolicæ ex-'pressam faciente de inhibitione hujusmodi mentionem, in capellas & ora-'toria Regis, ejusdem Ecclesiæ *Romanæ* immediate subjecta, aut in Canoni-'cos vel servientes illorum, contra indulta privilegiorum prædictæ sedis, 'excommunicationis vel interdicti sententiam audeat promulgare, aut ali-'quod ipsis onus imponere, quod aliis exemtis Ecclesiis non consuevit im-'poni: propter hoc siquidem sanctæ *Mariæ* de *Stafford*, beatæ *Mariæ* de '*Salopia*, sanctæ *Mariæ Magdalenæ* de *Bruges*, de *Tetenhal*, & quarundam 'aliarum Ecclesiarum parochialium, seu capellarum ad illas spectantium, 'Rectores Canonici *Coventriæ* & *Lich.* Dioecesis, eas capellas esse Regias 'asserentes, in quibus prædecessores tui, ac locorum Archidiaconi, qui fu-'ere pro tempore, celebrare synodos, ac alia jura Episcopalia & Archidia-

conalia

'conalia exercere, necnon de causis omnibus servitorum & ministrorum 1245.
'parochianorum earundem Ecclesiarum seu capellarum ad Ecclesiasticam *Innoc.* 4. P.
'jurisdictionem spectantibus cognoscere consueverunt libere ab antiquo, se
'jurisdictioni tuæ temere subducere molientes, tibi de præfatis respondere ju-
'ribus, ac obedire in aliis, ut tenentur, denegant minus rite, cognitionem
'causarum ipsarum sibi nequiter usurpantes, & committentes easdem ipso-
'rum clericis terminandas, in tuum grave præjudicium, & Ecclesiæ tuæ non
'modicum detrimentum. Cum itaque nostræ intentionis non fuerit, nec
'existat, quod prætextu inhibitionis hujusmodi, deberet in aliquo tuis juri-
'bus derogari, fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus, ut
'circa præfatos Rectores & Canonicos, quod tibi super præmissis intendant
'omnimode ut tenentur, non obstante inhibitione ipsa, libere, appellati-
'one remota, officii tui debitum exequaris, contradictores per censuram
'Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Data *Lugduni* IV.
'idus *Augusti*, pontificatus nostri anno.

M. CC. XLVI. 1246.

Isto anno misit dominus papa *Innocentius* IV. diversas literas in *Angliam*, ex quibus articuli colliguntur & extrahuntur subsequentes.

Ex primo Rescripto domini papæ colligitur, quod papa exegit medietatem omnium proventuum Ecclesiasticorum per triennium, à tempore Concilii *Lugduni*, quarundam personarum, & quarundam vicesimam & quarundam tertiam partem. Data *Lugduni* II. kal. *Maii*, pontificatus *J.* papæ anno III.

Ex secundo colligitur, quod papa exigit medietatem omnium tam dignitatum & personarum, quam præbendarum Ecclesiarum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, personarum illarum quæ in ipsis per sex menses ad minus residentiam non faciunt personalem, sive unum habeant beneficium sive plura, exceptis illis qui morantur in obsequiis papæ, & fratrum suorum, vel Prælatorum suorum, sive in peregrinatione, vel scholis, & exceptis quibusdam aliis qui non exprimuntur in Rescripto illo.

Colligitur etiam ex eodem Rescripto, quod medietas omnium beneficiorum clericorum, qui propter absentiam suam ab Ecclesiis suis nullos vel paucos proventus percipiunt ex consuetudine Ecclesiarum, sed illi proventus converti solent in usus residentium, sive Ecclesiarum, vel capitulorum, aut Canonicorum, assignetur per triennium in subsidium imperii, non obstantibus aliquibus &c. Data sicut superius.

Ex tertio colligitur, quod si capitula vel personæ aliquæ consueverunt de statuto vel consuetudine percipere aliquid usque ad annum vel amplius de beneficiis vacantibus, medietas talium proventuum assignetur in subsidium Imperii, etiamsi hujusmodi beneficia aliis personis conferri contingat. Et papa vult quod hoc extendatur ad *Templarios*, *Hospitalarios*, *Cystercienses*, & alios Religiosos, non obstantibus *&c.* Data anno prædicto.

Ex quarto colligitur, quod omnes publice denuncientur excommunicati qui in fraudem hujus constitutionis scholas vel peregrinationes adierint, vel subierint obsequia Prælatorum, vel officium hujusmodi procurationis, vel in hoc scienter fraudem fecerint; & potestatem absolvendi tales Episcopo *Londoniensi* commisit. Datum sicut primum.

Quintum Rescriptum est ipsa Constitutio in qua exprimuntur personæ exceptæ in primo Rescripto, & adjicit de illis exceptis, illos qui Ecclesiarum suarum negotia procurant de mandato Prælatorum suorum, & cruce signatos, & signandos, in subsidium Terræ sanctæ vel Imperii. Et si qui omnium exceptorum, præter cruce signatos & cruce signandos, procuratores, seu proficientes, habeant centum marcas in redditibus, solvant vicesimam; & qui habent ultra centum, solvant tertiam illius residui, & ni-

1244. hilominus vicesimam illarum centum. Et qui fraudem super hoc fece-
Henric. 3. R. rint &c.

Et adjicitur quod eadem venia peccaminum, & idem privilegium, & eadem immunitas conceditur omnibus imperio *Romano* subvenientibus, quæ Terræ sanctæ indulgentur. Data ut prius.

Convocatis isto anno ad Parliamentum apud *Westmonasterium* totius *Angliæ* magnatibus cum clero, provisæ fuerunt ibidem responsiones & objectiones cum literis eorum specialibus contra præscripta gravamina per nuncios speciales summo Pontifici destinandæ.

Literæ ex parte cleri, cum objectionibus.

[a] Summo Pontifici, Clerus *Angliæ* pedum oscula *&c.* Divinæ providen'tia majestatis in numero, pondere, & mensura disponens universa, Eccle'siæ suæ sic jecit in petra solida fundamentum, ut super structuram stabi'lis fundamenti cemento sanguinis filii sui fortius solidati facilius & felicius 'surgeret paries erigendus. Ecclesia quidem universalis quæ à sanguine 'Christi, qui plus clamat veniam quam vindictam, sic suo sponso dispo'nente, sub uno patre regitur ac pastore, sicut arca in cataclysmo re'gebatur, in cubito consummata. Sane Christus Dei virtus & sapientia 'Ecclesiam universalem tanquam sponsam unicam sibi copulavit, quia 'una est columba sua, electa sua, quæ licet in [a] particulare sit divisa, 'non tamen esse debet à cultu Divino discrepans vel diversa. Ecclesia 'quidem *Anglicana* se semper sponso suo, qui cum ea contraxit in utero 'virginali, absque macula sive ruga incessanter exhibuit gloriosam. De 'civitate enim Dei scilicet Ecclesia *Anglicana*, usque ad tempora novissi'ma dicta sunt gloriosa, quæ sacrosanctæ Ecclesiæ *Romanæ* membrum spe'ciale, mons *Libani*, decor *Carmeli* & *Saron*, in divinis obsequiis frequens 'ac sollicita, cum candore munditiæ tanquam aquam effundens, puras ad 'Deum levat manus, [b] orationis thara ad consistorium Trinitatis jugi'ter dirigendo. Licet autem divinis obsequiis sit intenta, non mo'dicum condolet, tristatur & turbatur propter exactiones, oppressiones '& tribulationes multimodas, quæ invenerunt eam nimis. Quia ut ex as'sertione magnatum, & clamore populi accepimus, ventus irruens à deser'to quatuor ipsius angulos tanquam domum *Job* impulit vehementer & 'concussit. Unde ipsa plausum in planctum, & lætitiam commutavit in 'lamentum. Quia anima ejus in amaritudine est, nisi per vestræ gratiam 'majestatis caput ejus jam demissum subliminus elevetur. Ad vos igitur, 'pater reverende, tanquam ad columnam quam fixit Deus, non homo, 'Ecclesia *Anglicana* recurrit, confidenter sperans in Domino qui facit bo'nitatem, quod contra oppressiones ipsius salubrem adhibebitis medici'nam, & per justitiam quæ de cœlo prospexit mediante Dei & hominis 'unione, jus suum unicuique tribuens, & in sua justitia conservabitis uni'versos. Cum igitur simus sacrosanctæ Ecclesiæ *Romanæ* filii fideles ac de'voti, ut jacula prævisa minus lædant, præmissa sedi Apostolicæ duximus 'intimanda, videntes eidem multiplex periculum imminere, & nisi in 'multis à vobis contingat remedium adhiberi, timendum est ne tumultus 'fiat in populo, scandalum oriatur, & schisma multipliciter generetur. Com'movetur enim populus contra Regem, ab ipsius fidelitate recedere pro'ponentes, nisi contra morbos imminentes per potentiam Regiam citius 'occurratur. Asserunt enim proceres & magnates, quod si Ecclesiæ collata 'Monasteriis ab eisdem, clericis *Italicis* conferantur, ipsas Ecclesias & alia 'beneficia in proprietatem suam juste possunt revocare: quia ex eis fructus 'provenientes ad usus pauperum & peregrinorum debent de jure deputari,

a v. Mat. Par. p. 700. b Particulares. c Orationis thura.

'cum

'cum hoc fuisset intentio conferentium, & causa conferendi. Provideat 1246.
'ergo sanctitas vestra, ut Regnum & sacerdotium nullatenus sint divisa: Innoc. 4. P.
'quia si Ecclesia *Anglicana*, quæ quondam fuit posita in superbiam secu-'lorum, secundum verbum propheticum, quasi terra gigantum, detra-'hatur in ruinam, inter Regnum & sacerdotium divisione facta gemat 'tam populus quam sacerdos, & ex hoc strages multorum posset subsequi 'sine mora. De injuriis autem de quibus proceres & magnates conque-'runtur, per latores præsentium poteritis edoceri, ut correctione subse-'quente mœror eorum in gaudium convertatur. Sanctitatem vestram Ec-'clesiæ suæ conservet altissimus per tempora longiora.

Objectiones & Responsiones ex parte Cleri.

'Si nota esset conditio & status Regni *Anglicani* domino papæ & ejus 'fratribus tempore Concilii, nunquam ad statuta illa promulganda aliqua 'ratione processisset. Et si essent ei exposita pericula & incommoda, quæ 'occasione hujus statuti imminere possent Ecclesiæ *Anglicanæ*, ad hæc sta-'tuendum nullatenus moveretur. In Ecclesiis enim Cathedralibus ita obten-'tum est & observatum, quod per Canonicos in eisdem residentes, quo-'rum in quibusdam Ecclesiis modica est portio de proventibus Ecclesiasti-'corum beneficiorum [b] quæque in diversis locis obtinent, minores cleri-'cos exhibent, & alios Ecclesiæ ministros; quorum portionem si contingat 'usque ad medietatem defalcari, peribit obsequium Ecclesiæ, Canonicis 'non valentibus ipsos exhibere, cum ipsi Canonici, tanta portione defalcata, 'in Ecclesiis cathedralibus residere non valeant. Et si in eisdem [c] duxerit 'residendum, de medietate beneficiorum exteriorum nec seipsos aut eti-'am alios poterunt sustentare. Et maxime cum dominus papa medieta-'tem portionis absentium in usus terræ *Romanæ* intendat applicare, com-'putata portione non residentis ac si & ipse resideret; nec etiam deductis '[d] omnibus aut expensis, quas circa collectionem fructuum, & alia multa fi-'eri contingit; quibus non deductis vix quarta pars penes Canonicos rema-'nebit.

'Item, Cum loca religiosa per Regnum *Angliæ* constituta, in proven-'tibus de Ecclesiis parochialibus sint fundata, & vix in præsenti ipsis suffi-'ciant beneficia cum aliis possessionibus sic collata; si illorum beneficio-'rum medietas ipsis subtrahatur, compelletur una medietas mendicare, 'aut continget hospitalitatem subtrahi, aut utrumque in aliquibus locis 'fieri, [e] quia sine scandalo & animarum periculo fieri non posset; cum a-'liquos ex ipsis per orbem contingeret evagari, & ejusdem evagationis 'prætextu [f] inpurgatum multiplex intendere, non observata sanctorum 'patrum regula, ad quam ex voto tenentur astricti.

'Item, Cum in Regno *Angliæ* hactenus sit obtentum & de consuetu-'dine observatum, ut Rectores Ecclesiarum parochialium huc usque val-'de hospitales extiterint, parochianis ad inopiam vergentibus alimenta præ-'bere consueverunt, & eo prætextu non solum summo Creatori placere co-'nati sunt, sed etiam laicis quibuscumque quibus clerici opido infesti 'esse consueverunt, deducta medietate beneficiorum necesse habebunt 'hospitalitatem subtrahere, & consueta pietatis opera denegare; quibus 'subtractis incurrent odium subditorum, amittent gratiam transeuntium '& vicinorum, subtrahentur Rectoribus Ecclesiarum jura, nec ipsis præ-'textu paupertatis ea defendere valentibus, ab ipsis laicis penitus oppri-'mentur, in universalis Ecclesiæ scandalum & jacturam. Quidam vero ex 'eis cum habeant beneficia quæ ad residentiam sex mensium non suffi-'ciant, & vix aliunde victualia quærant; si resecetur illorum beneficio-

a v. M. p. 716. *b* Quæ. *c* Duxerint. *d* Oneribus. *e* Quod. *f* In peccatum multiplex incidere.

1246. Honor. 3. P. 'rum medietas, compellentur mendicare, continget in eorundem Eccle- 'siis obsequia Divina cessare; quibus cessantibus earundem parochiarum '& decimarum vel proventuum solutiones cessabunt, nec erit qui Ecclesiæ 'jura præ inopia prosequatur, vilescet Ecclesiæ dignitas, clericorum cœ- 'tus erit in contemtum, cessabunt prædicationes, animarum cura omit- 'tetur, fides exinde periclitabitur, populo contemnente prælatorum doctri- 'nam & correctionem.

'Item, Cum de bonis Ecclesiasticarum personarum pauperes quorum 'infinitus est numerus, per annum sustenentur, & multi generosi eorum 'consanguinei, & alii qui in eorum obsequiis commorantur, de bonis 'ipsorum victualia necnon & stipendia recipiant; subducta medietate pro- 'ventuum, cessabunt eleemosynæ, licentiabuntur familiæ; ad quod si de- 'veniatur, quod absit, pauperes famæ peribunt, alii vero, cum fodere non 'valeant, & mendicare erubescant, antequam fame pereant, necesse habe- 'bunt furtis, rapinis & deprædationibus incumbere. Ex quibus multa 'sequentur homicidia, insurget tumultus populi, & de facili totius Regni 'turbatio.

'Item, Cum multi sint clerici in Regno *Angliæ* ære alieno prægravati 'graviter, si non subducto ære alieno, & si non subductis expensis quarum 'æstimatio sextam partem reddituum [a] commanet, quarum deductionem 'vix [b] aliquis solet impedire; si non deductis oneribus consistentibus & 'pensionibus Prælatorum & procurationibus, & Ecclesiarum & ornamento- 'rum reparatione, proventuum medietas exsolvatur, ipsis de residuo vi- 'vere non valentibus, compellentur egere, cum tamen in talibus personis 'haberi debent ratio ne egeant, [c] maxime nisi immineat scandalum uni- 'versalis Ecclesiæ.

'Item, Cum nuper nomine vicesimæ, sex millia marcarum domino papæ 'sint soluta, habita ratione æstimationis vicesimæ ad æstimationem medi- 'etatis, summa petitæ pecuniæ sexaginta millium marcarum summam con- 'tinere continget, una cum sexta parte reddituum quam in collectione 'ftuctuum refundere contingit, cum partem illam non deducat; & cum 'præter hæc à personis in primo mandato exceptis, ab his qui centum mar- 'cas in redditibus obtinent, vicesimam, & ad his qui ampliores habent red- 'ditus, partem tertiam habere nitatur; usque ad summam quater xx. mil- 'lium marcarum de bonis clericorum per annum redigere oporteret; Ad 'cujus quidem pecuniæ solutionem vix totum Regnum *Angliæ* sufficere 'posset, [d] quantum minus & cleri, cum eorum bona tantummodo in fru- 'ctibus existent, qui licet venales annuatim exponi consueverunt, de ea- 'dem tamen pecunia multæ fuerunt emtiones, cum de manu ad manum 'pecunia proficisci contingat, & in Regno remaneat; ac si contingat de 'singulis venditionibus pecuniam deducere, & extra Regnum deportare, 'deficerent emtores, nec contingeret in toto Regno tantam pecuniæ 'summam invenire, [e] quæ in gravi necessitatis casu per experientiam alias 'est declaratum, videlicet cum nobilis memoriæ quondam *Angliæ* Rex '*Ricardus* in partibus remotis captus esset & detentus, ad ipsius liberatio- 'nem centum millia marcarum soluta fuerunt, ad quod solvendum Re- 'gnum totum contribuerat, nec exsolvi poterat ad plenum, nisi ad hoc 'perficiendum cruces & calices Ecclesiarum in solutum pro parte trade- 'rentur; quanto minus & nunc de bonis cleri tantum tanta pecuniæ sum- 'ma redigi posset, cum ipsam contingeret infra triennium triplicare. 'Cum igitur huic exactioni contradicat Ecclesia *Anglicana* per procurato- 'res [ad contradicendum destinatos, & maxime cum in Concilio huic sta- 'tuto solemniter contradictum fuerit; petunt procuratores] ut hanc con- 'tradictionem communem domino papæ insinuare velitis, pro statu *Angli-*

a Continet. *b* Aliquis casus. *c* Et maxime ubi immineret. *d* Quanto minus & Clerici. *e* Quod.

'*canæ*

'*canæ* Ecclesiæ, præsentiam Domini nostri *Jesu Christi* appellantes, & Con- 1246.
'cilii universalis aliquo tempore per Dei gratiam convocandi. *Innoc. 4. P.*

Literæ magnatum Angliæ *cum suis rationibus domino papæ dirigendæ.*

'[a] Sanctissimo patri in Christo carissimo *J.* Dei gratia universalis Ecclesiæ, summo Pontifici, devoti filii *R.* Comes *Cornubiæ, S.* de *Monte Forti* 'Comes *Leycestriæ, W.* de *Ferrariis* Comes *Derbeiæ, H.* de *Boun* Comes *Herford,* & *Essexiæ, R.* de *Bigot* Comes Norfolk [& Suffolk, Marescallus *Angliæ*] '*R.* Comes *Gloucestriæ* & [b] *Herford, R.* Comes de *Wintonia, W.* Comes *Albemarliæ, H.* Comes *Oxoniæ*, & alii totius *Angliæ* Barones, proceres, & 'magnates, ac nobiles portuum maris habitatores, necnon & clerus, & populus, salutem & debitam tanto pontifici in omnibus reverentiam. Sic 'mater Ecclesia filios suos tenetur confovere, ipsos sub alas suas congregando, ut filii sui non degenerent in obsequio matris suæ, sed pro matre, 'si necesse fuerit, manum suam mittant ad fortia, & arma & scutum assumentes, pro defensione sua cuilibet discrimini se opponant, de cujus uberibus lac sugunt consolationis, & ad ipsius dependent ubera pietatis. Mater enim filiorum uteri sui debet reminisci, ne si secus fiat, lactis pabulum 'subtrahendo videatur novercari. Pater etiam à filiis suis subtrahens pietatem non pater sed vitricus merito debet appellari, cum filios naturales, 'spurios reputat [c] esse privignos. Idcirco, pater reverende, currus *Israel* & 'auriga ejus, ad asylum vestræ pietatis recurrimus confidenter, clamantes 'post vos, implorantes etiam humiliter & devote, quatenus ob spem retributionis Divinæ voces clamantium post vos dignemini misericorditer exaudire, & gravaminibus, injuriis, & oppressionibus Regno *Angliæ* & domino nostro Regi multipliciter impositis ac illatis, velitis salubre remedium adhibere. Alioquin necesse est ut veniant scandala, clamore populi 'tam dominum Regem quam nos intolerabiliter impellente; quoniam nisi 'de gravaminibus domino Regi & Regno illatis, Rex & Regnum citius liberentur, oportebit nos ponere murum pro domo domini, & libertate 'Regni; quod quidem ob Apostolicæ sedis reverentiam hucusque facere 'distulimus, nec ultra reditum nunciorum nostrorum, qui propter hoc ad 'sedem Apostolicam mittuntur, dissimulare poterimus, quin Regni *Angliæ* tam clero quam populo, qui talia nullatenus sustinebunt, pro viribus nostris subveniamus. Et nisi citius prædicta per vos corrigantur, pro 'certo teneat vestra sanctitas, quod non immerito timeri potest quod tam 'Ecclesiæ *Romanæ* quam domino Regi tale periculum imminebit, quod 'eidem remedium, quod absit, de facili non poterit adhiberi.

Gravamina summo pontifici porrecta.

'[d] Regnum *Angliæ* gravatur, eo quod dominus papa non est contentus 'illo subsidio quod vocatur *denarius beati Petri*, sed à toto clero *Angliæ* 'gravem extorquet contributionem, & adhuc graviora nititur extorquere; '& hoc facit sine consensu domini Regis, & assensu, & contra antiquas 'consuetudines, libertates, & Regni Jura, & contra appellationem & con'tradictionem Procuratorum Regis & Regni in generali Concilio [apud '*Lugdunum*] factam.

'Item gravatur, eo quod patroni Ecclesiarum ad eas cum vacaverint, 'clericos idoneos præsentare non possunt, prout dominus papa eis concessit; sed conferuntur Ecclesiæ *Romanis* qui penitus idioma Regni ignorant, in periculum animarum, & extra Regnum pecuniam asportant, 'illud ultra modum depauperando.

a v. M. Par. p. 700. *b* Hertford. *c* Aut privignos. *d* v. M. Par. p. 698.

1246. 'Item gravatur in provisionibus à domino papa factis, & pensionibus ex-
Henric. 3. R 'igendis, contra literarum suarum tenorem, in quibus continetur, quod 'ex omnibus retentionibus factis in *Anglia*, non intendebat conferre nisi 'duodecim beneficia post prædictarum literarum confectionem; & credimus multa plura beneficia ab eodem postea collata, & provisiones factas.

Item gravatur eo quod *Italicus Italico* succedit, & quod *Anglici* extra 'Regnum in causis trahuntur, contra Regni consuetudines, contra jura 'scripta, eo quod inter inimicos conveniri non debent, & contra indul-'gentias à prædecessoribus domini papæ domino Regi *Angliæ* & Regno 'concessas.

'Item gravatur in tallagiis generalibus, collectis & assisis sine Regis as-'sensu & voluntate factis, quod fieri non debet nec solet, & contra con-'tradictionem & appellationem procuratorum domini Regis & [a] universita-'tem Regni.

'Item gravatur ex multiplici adventu illius infamis nuncii [illud] *non 'obstante*, per quod juramenti Religio, consuetudines antiquæ, scriptura-'rum vigor, concessionum auctoritas, statuta, jura, & privilegia, debilitan-'tur & evanescunt; per quod infiniti de Regno *Angliæ* oppressi sunt gravi-'ter & afflicti; nec se dominus papa versus Regnum *Angliæ* in plenitudi-'ne potestatis suæ revocanda, ita curialiter vel moderate gerit prout pro-'curatoribus Regni ore tenus dederat in promissis.

'Item gravatur eo quod in beneficiis *Italicorum* nec jura Prælatorum, 'nec pauperum sustentatio, nec hospitalitas, nec Divini verbi prædicatio, 'nec Ecclesiarum ornatus, nec animarum cura, nec in Ecclesiis Divina fi-'unt obsequia, prout decet & moris est patriæ, sed in ædificiis suis parietes' 'cum tectis corruunt & penitus lacerantur.

Responsiones.

Responsiones domini papæ qui scire voluerit, quærat eas in Registro domini Regis.

1247. M.CC.XLVII. Vetus moneta mutata fuit.

Translatio sancti *Edmundi* in crastino sanctæ *Trinitatis*.

Isto anno obiit *Willielmus* de *Ferrariis* nobilis Comes *Derbeyæ* x. kal. *Octobris*.

Agnes Comitissa, uxor ejus, completa quarentena sua, decessit IV. non. *Novembris*.

Willielmus de *Ferrariis* filius eorum successit patri, & factus est Comes, ad purificationem proximo sequentem apud *Westmonasterium*.

Factus est terræ motus universalis per *Angliam* x. kal. *Martii* feria IV.

1248. M.CC.XLVIII.

1249. M.CC.XLIX.

Ludovicus Rex *Franciæ* cepit *Damietam*.

Isto anno *Robertus* de *Ferrariis*, puer IX. annorum, filius *Willielmi* de *Ferrariis* Comitis *Derbeiæ*, desponsavit apud *Westmonasterium*, *Mariam* VII. annorum puellulam, neptem Regis *Henrici*, filiam fratris sui Comitis *Eugolismi* & *Marchiæ*.

1250. M.CC.L.

Litteræ quomodo Ludovicus *Rex* Franciæ *captus est a paganis, & exercitus Christianus captus & occisus.*

'Reverendis in Christo patribus, & dominis venerabilibus, cœtui Car-'dinalium sacrosanctæ *Romanæ* Ecclesiæ, *Robertus* Dei gratia *Hierosolymi-'tanus* Patriarcha licet indignus salutem cum reverentia debita patribus

a Universitatis Angliæ.

&

‘& devota. Paternitati vestræ libentius læta quam tristia [a] referemus, sed 1250.
‘quia conditio necessitatis inopinabilis & amaræ, in quam Dominus *Jesus* *Innoc. 4. P.*
‘*Christus*, peccatis exigentibus, diebus præteritis Christianitatem induxit,
‘dolorosos rumores quod non solum cordi hominum ad ululatum & plan-
‘ctum, sed etiam elementa ex horribilitate quam in se continent, ad mu-
‘gitum sufficiunt excitare, Apostolicæ sanctitati & vobis denunciare nos
‘compellit; Paternitati vestræ cum multa cordis angustia duximus inti-
‘mandum, quod Christianus exercitus xx. die mensis *Novembris* proximo
‘præteriti, de *Damieta* recessit, contra *Babylonicum* exercitum processurus,
‘qui castrametatus erat ultra fluvium *Thaneos*, in casali quodam quod
‘*Mansura* vocatur, ubi fluvius *Thaneos* à magno flumine derivatur. Chri-
‘stiano vero exercitu veniente ad locum eundem die Martis ante nativita-
‘tem Dominicam, contra *Sarracenos* ab oppositis super ripam ipsius flumi-
‘nis castra sua posuerunt, prætendentes de magno fluvio ad alium supra-
‘dictum, & resistentibus *Sarracenis* pro viribus quod noster exercitus non
‘transierit ad eos. Quidam vero exploratores conducti pretio, designave-
‘runt quendam locum ab exercitu parum distantem, per quem dominus
‘Rex *Francorum* habito concilio Baronum suorum VIII. die mensis *Mar-*
‘*tii* cum majori parte exercitus fluvium *Thaneos* in navigia sine contradi-
‘ctione transivit, & antequam *Sarraceni* perpenderent ipsius ingressum, in-
‘travit castra eorum, & machinas occupavit eorum quas posuerant contra
‘nostras. *Sarracenis* autem in simul congregatis, conflictus maximus habitus
‘est inter ipsos & nostros, interfecta hinc inde non modica quantitate; &
‘tunc electa militia de vestro exercitu periit in illo conflictu, inter quos e-
‘rant dominus Comes *Attrebath*, Comes *Willielmus Longespy*, Dominus *An-*
‘*dreas* de *Vitreo*, dominus de *Cusy*, dominus *Archandus* de *Brena*, dominus
‘*Focardus* de *Merlo*; & *Templarii* fere omnes, & alii infiniti, præter vul-
‘neratos ad mortem. A die autem illa nescimus quo Dei judicio omnia
‘nostris desideriis contraria successerunt, violenta peste mortalitatis tam
‘in hominibus quam in equis. Aliud etiam genus morbi invaluit in ori-
‘bus hominum, tabescentibus gingivis ita quod non poterant cibaria ma-
‘sticare. Pedes etiam & tibiæ ingrescebant inflatione sequente, adeo quod
‘non poterant pedibus sustentari, & sic in brevi tempore spiritum exha-
‘labant. Quid plura? Secure possumus dicere quod a tempore quo reces-
‘simus à *Damieta* usque per totum mensem *Martii* fere duo partes exerci-
‘tus perierunt, tam in militibus quam balistariis & armatis. Tandem vero
‘cum dominus Rex & exercitus, propter infortunia supradicta & defe-
‘ctum victualium, non posset ibi ulterius immorari, deliberato consilio
‘arripuerunt iter revertendi apud *Damietam* per terram & fluvium cum
‘galeis & vasis armatis, IV. die *Aprilis* circa noctis ingressum. Et hosti-
‘bus perpendentibus de nostro recessu, galeæ suæ irruerunt in nostras, &
‘multas ex eis & alia vasa ceperunt, & alias combusserunt, interfectis pro
‘certo ut asseritur plus quam tribus millibus infirmorum, qui erant positi
‘in galeis & vasis eisdem, præter sanos; & aliæ galeæ & alia vasa quæ potu-
‘erunt evadere remigando, reversa sunt apud *Damietam*. Dominus au-
‘tem legatus & nos sequenti die *Mercurii* circa horam primam, cum e-
‘quitassemus per totam noctem armati, propter laborem nimium dissue-
‘tum adeo defecti viribus & confracti, quod nullo modo laborem equi-
‘tando possemus ulterius sustinere, & soli sine aliquo de familia nostra in-
‘travimus quandam bartham, quam, sicut Domino placuit, invenimus juxta
‘ripam fluminis, disponentes per aquam procedere usque ad noctem ver-
‘sus *Damietam*, ubi credebamus dominum Regem & exercitum adventu-
‘rum, & castrametaturum, dimissis in exercitu militibus & tota familia
‘nostra cum omnibus bonis nostris. Nobis autem vergentibus ad locum

[a] Referremus.

‘præ-

1250. Henric. 3. R. ‘prædictum, rumores intelleximus ab eis qui retro veniebant per aquam, ‘quod dominus Rex & exercitus remanserunt prope quoddam casale quod ‘dicitur *Sarensa*, & quod ibi advenerant *Saraceni* in multitudine infinita. ‘Cumque post nos videremur in fluvio vasa Christianorum inde accensa, ‘nec ad exercitum reverti possemus, nec ibi sine periculo expectare, pro‘cessimus ultra & applicuimus ipsa die apud *Damietam* circa solis occasum; ‘& nobis exspectantibus in crastinum adventum domini Regis & exerci‘tus cum nullus rediret apud *Damietam*, nec aliquam certitudinem ha‘bere potuimus de exercitu memorato, de mandato autem dominæ Regi‘næ, & consilio domini legati & aliorum magnatum, missæ fuerunt se‘quenti die Veneris decem galeæ & alia multa vasa armata in succursu do‘mini Regis, cum multitudine armatorum; Qui procedentes usque ad ‘casale de *Sarensa* nullam certitudinem de exercitu habere potuerunt. ‘Et deponentes aliquos homines de galeis in terram, ad explorandum si ‘exercitus alicubi compareret, nihil intellexerunt per eos, quia exercitum ‘videre non poterant, sed invenerunt in quodam campo juxta casale ip‘sum magnam stragem hominum gladiis occisorum, qui nudi erant sine ‘capitibus, & equos innumeros interfectos. Et ad nos venientes exinde ‘sequenti die sabbati tam tristia nunciaverunt; unde manifeste perpen‘dimus, quod nostri succubuerunt in conflictu. Sequenti vero die Domi‘nica rumores habuimus, quod prædicto die *Mercurii* conflictum habue‘runt *Saraceni* cum nostris in bello campestri, & obtinuerunt victoriam, ‘proh dolor! contra nostros, ita quod dominus Rex, & Comes *Pictaviæ* ‘& *Andegaviæ* fratres sui, Comes *Britanniæ*, Comes *Flandriæ*, dominus *Joh.* ‘de *Monte Forti*, dominus *Baudoinus*, dominus *Gwido* de *Ybelino*, fratres ‘præceptores *Templi* utriusque *Hospitalarii* & quam plures Barones & alii ‘milites capti fuerunt in eodem conflictu, & capti tenebantur apud casale ‘de *Mansura* superius nominatum. Et ut verum fateamur, de toto ex‘ercitu qui redibat per terram, Christianus unicus non remansit quin fue‘rit captus sive interfectus. Tandem vero dominus Rex misit apud *Da‘mietam* solemnes nuncios significando dominæ Reginæ, domino legato, & ‘aliis qui erant in civitate eadem, quod ipse fecerat treugas cum Sol‘dano *Babyloniæ* usque ad decennium, & erant hinc inde juramento fir‘mato firmatæ. In quarum forma continebatur expresse, quod dominus ‘Rex tenebatur reddere civitatem *Damietam* Soldano jam dicto, & dare ‘pro redemtione sua & captivorum, & aliis damnis quæ eidem Soldano in‘tulerat, octies centum millia *Byzantium Sarracenorum* & omnes captivi tam ‘Christiani quam *Sarraceni*, qui capti erant à tempore illo quo dominus ‘*Fredericus* veniens ad partes *Hierosolymitanas* iniit treugas cum Soldano ‘*Babyloniæ*, infra certum tempus ab utraque parte liberari debebant. Et ‘terræ illæ quas Christiani tenebant in Regno *Hierosolymitano*, quando do‘minus Rex *Franciæ* venit ad *Cyprum*, erunt in ipsa treuga. Sed tam ci‘vitatem *Hierosolymam* quam *Beethleem*, & omnes alias terras quas tene‘bant & occupaverant *Sarraceni*, retinuerunt sibi, nec Christianis restituere ‘voluerunt; & *Hierosolymitana* Ecclesia, quæ per ipsos *Sarracenos* destituta ‘est bonis suis, non recupaverit unicum casale, nec possessiones alquas in ‘treugis supradictis. Placuit etiam domino Regi vocare nos quod iremus ‘ad ipsum locum ubi tenebatur captus in castris *Sarracenorum*, cum adven‘tus noster esset ei necessarius. Et quamvis justum timorem haberemus e‘undi, tamen timentes ne propter absentiam nostram liberationem suam ‘contingeret retardari, exposuimus nos periculis, & ivimus cum quodam ‘Admirato qui nos conduxit. Venientes igitur ad locum ubi dominus ‘Rex fuit, primo die *Maii*, eadem die multa fuerunt tractata super mo‘dum ipsius liberationis & aliorum captivorum. Sequenti vero die in ma‘ne cum negotium esset quasi inexpeditum, Admirati & alii *Sarraceni* irru‘entes in Soldanum *Babyloniæ* dominum qui præsens erat in castris, inter-

fecernut

'fecerunt ipsum gladiis in publico trucidantes; Nos & omnes qui nobis- 1250.
'cum erant, ceperunt, & ligatis manibus, multis injuriis affecerunt, spolian- *Innoc.* 4. P.
'do bonis omnibus quæ nobiscum ibidem portaveramus. Et nisi Dei cle-
'mentia mitigasset eorum furorem, tam dominum Regem quam nos &
'alios Christianos in ore gladii posuissent. Quot autem injurias, minas &
'terrores domino Regi intulerunt & aliis, longum esset per literas enar-
'rare. In fine etiam post multos & diversos tractatus, consenserunt *Sar-*
'*raceni* in Treugas quas fecerat dominus Rex cum Soldano jam dicto, &
'juramentis interpositis innovaverunt easdem. Et sequenti die *Veneris* Bal-
'livi & homines domini Regis reddiderunt civitatem *Damietæ* Admiralis
'*Babyloniæ*, qui postquam habuerunt dominium civitatis ejusdem, libera-
'verunt dominum Regem eadem die, & alios multos nobiles quos capti-
'vos habebant. His autem peractis ut superius continetur, dominus Rex
'una cum legato & fratribus suis & multis nobilibus recedens de *Damieta*
'venit in *Accon*, ubi morari proposuit usque ad passagium mensis *Septem-*
'*bris* primo venturum, ut interim in ejus præsentia compleantur omnia
'quæ continentur in dictis Treugis. Data apud *Accon*, Anno Domini
'M.CC. quinquagesimo, XV. die mensis *Maii*.

Isto anno apud *Oxoniam* inrotulatur sic in rotulis Episcopi *Lincolniæ: Procurator Abbatis* Burthoniæ *probavit longævam possessionem a tempore quo non extat memoria, de decimis de* Appelb. *sed nullum exhibuit instrumentum; ideo consulendus est papa.*

Isto anno obiit *Fredericus* quondam *Romanorum* Imperator. *Friderici obitus, & Testament.*

Isti articuli subscripti extracti de testamento ejusdem *Frederici* devenerunt ad dictum Regem *Angliæ*.

'[a] Ego *Fredericus* inprimis relinquo pro anima mea centum millia unciarum auri pro Terra sanctæ Ecclesiæ recuperanda, & expendenda ad voluntatem *Conradi* filii mei. Item volo quod omnia male illata *Templariis* & *Hospitalariis*, & damna per me illata restituantur. Item omnes captivos de Regno & Imperio relinquo liberos, exceptis proditoribus tantum. Item relinquo totam terram Ecclesiæ liberam; & volo quod omnia jura Ecclesiæ restituantur. Item meum hæredem relinquo *Conradum* in Regno *Ciciliæ* & Imperio *Romæ*. Item relinquo *Henrico* filio meo Regnum *Hierusalem* [& Regnum *Arly*,] & [b] centum millia unciarum [*auri*,] secundum voluntatem *Conradi*. Item nepoti meo filio filii mei *Henrici*, relinquo Ducatum [c] *Streliæ*, & decem millia unciarum auri. Item [d] *Heynfredum* filium meum *** *Conradi* in Imperio & Regno *Ciciliæ* usque ad [e] decem annos, excepto quando *Conradus* sit præsens. Item sepulturam meam eligo apud *Palermum*, ubi jacuit Rex *Willielmus* [pater meus.]'

M.CC.LI. 1251.

Literæ de [f] *pastoribus.*

'Venerabilibus in Christo fratribus suis, *Adæ* de *Marisco*, & fratribus Minoribus *Oxoniæ* frater .... dictus custos ordinis fratrum minorum *Paris.* salutem. Nuper in festo Resurrectionis, cum speramus jam pacem sanctæ Ecclesiæ esse redditam, & contritus esset terræ malleus universæ, surrexit malum inopinatum, venit quidam hæreticus vel paganus, moribus & doctrina insignis & prodigiis mendacibus, in hypocrisi velut lupus non intrans per ostium in ovile, indutus tamen pelle ovina, sub cruce signationis prætextu & specie pietatis, se Principem fecit pastorum, afferens sibi revelationes factas à Deo, ut ultra mare pugnaturus cum *Sarracenis* se transferret, gladium gerens ad pugnandum cum pastoribus Chri-

a v. M. Par. p. 812. *b* Decem. *c* Austriæ. *d* Manfredum fil. meum relinquo Ballivum Conr. *e* LXX. annos. *f* v. M. Par. p. 822. 3. 4.

 stianis;

1251. 'ſtianis; ac cooperante neſcio quo, Deo tamen propter peccata noſtra
Henric. 3. R. 'permittente, tanta fatuitas ſic invaluit, ut undique paſtores ex diverſis 'mundi partibus [a] carvatim cucurrerunt in parviſſimo temporis ſpacio, 'ipſum perditum hominem ſequuntur; ſed & plebis circa ipſum & ejus complices tantus invaluit favor, ut dicere poſſent & facere quæcumque vel-'lent. Videns itaque vir perditus tanta ſe ſtipatum caterva, favore gen-'tium, conceptum venenum non potuit plus continere, quin inciperet di-'gnitatem Eccleſiaſticam violare, ſacramenta execrando, populum bene-'dicendo, prædicando, crucem dando, aquas aſperſionis novo more faci-'endo, miracula confingendo, inſuper in virorum Eccleſiaſticorum cæde 'graſſando. Denique in adventu ejus *Pariſius* & ſuorum præcurſorum & 'ſequacium, tam valida facta eſt commotio populi contra clerum, ut in 'paucis diebus plurimi clerici interfecti, aliqui in flumine projecti, ſed & 'plures eſſent ſauciati: ſacerdos etiam parochialis in miſſa, caſula ſpoli-'atus, roſis coronatus illudebatur. Et in tantum crevit iſta malitia, quod 'niſi affuiſſet ſalvatoris clementia, univerſitatem à *Pariſius* extirpaſſent, 'cum effuſione Eccleſiaſtici ſanguinis, & opprobrio Chriſtiano. Apud '*Ruthomagum* Eccleſiam & domum Archiepiſcopi confregerunt. Item '*Aurelianis* plurimos clericos interficientes, congregationem clericorum, 'quæ ibi jam diu reſiderat, ut recederet coegerunt. *Turonis*, inter alia ſcho-'lam domum Prædicatorum aggreſſi manu potenti alios [b] ſaucientes, a-'lios ſine habitu honeſtatis eorum, poſt ſe tamquam captivos trahentes, 'eoſdem per Civitatem, victualibus & aliis quæ eis contulerat pietas Chri-'ſtiana, privarunt. Sed quod auditu & relatu horribile eſt, ſed viſu magis 'horrendum, cum intraſſent Eccleſiam ubi illud intemeratum & ſacratiſ-'ſimum ſacramentum corporis Chriſti venerabiliter fuerat reconditum ſu-'per altare, vituperabiliter projecerunt, & vaſum imaginis glorioſæ vir-'ginis abſciderunt, & oculos eruerunt, & nefandis manibus ea quæ pla-'cuerant abſtulerunt. Domum etiam fratrum noſtrorum quæ Deus de-'derat, cum eorum injuria aſportaverunt. [c] Parvam etiam domum fratrum 'noſtrorum vi confringentes, fratres injuriis laceſſitos in doloribus & ter-'roribus remiſerunt. Sed heu! de omnibus his curæ *Gallicanis* non erat? 'Quid plura? Enarrare non ſufficio blaſphemias ſceleratorum, & populi 'contemtum verbi Dei Divini, injurias Religioſis & clericis illatas. Et 'inter alia, inſaniem plebis, talibus hominibus, homicidis ſcilicet, ſicariis '& latronibus, curandos infirmos offerentes, & cum non eſſent curati, 'nec melius ſe habentes, virtutes miſerorum prædicantes. Verum tamen 'Deo diſponente, ex ſuper abundanti bonitate, non ex meritis noſtris, 'hic filius perditionis tamen ſortitus eſt finem. Cum perveniſſet *Bituris*, 'cœpit amplius concepta [d] venana diffundere, & cœpit univerſis aſſiſtenti-'bus non debere credi his quæ à clericis dicebantur, cum doctrina eorum 'exorbitaret à vita, quare cuncta frivola aſtruebat. Ad hæc verba qui-'dam & ſingularis phœnix, zelo ſuccenſus altiſſimi, cœpit verbis viri poten-'ter & ſapienter reſiſtere, dicens ea quæ dicuntur à clericis & religioſis, 'quamvis in aliquibus doctrinæ non reſpondeat vita, ſoliditatem & firmi-'tatem habere, per ſcripturas novi & veteris Teſtamenti; ipſius autem 'verba nullum penitus habere fulcimentum. Quo audito, filius perditi-'onis ſuperba mente ſe non valens continere, in Chriſti virum irruit, & 'eum gladio percuſſit, pariterque peremit. Quo viſo, concives mortui 'ad arma currentes, cum non modica ſtrage ſuorum, filium perditionis de-'fendentem ſe, & *Machometum*, ut dicitur, invocantem, cum aliquibus 'complicibus ſuis peremerunt, ipſum concidentes in fruſta, alios in fugam 'propellentes. Dicitur autem hoc eorum fuiſſe commentum, ut primo cle-'rum extirparent à terra, ſecundo Religioſos abraderent, poſtmodum in

a Lege catervatim. *b* Lege ſauciantes. *c* Lege parvam, *d* Lege venena.

'milites

'milites & nobiles irruerent, ut sic terra desolata omni præsidio, facilius 1251.
'pateret erroribus & incursibus paganorum. Quod veri simile videtur. *Innoc. 4. P.*
'Præsertim cum quædam multitudo militum ignotorum qui albis induti
'sunt in partibus *Alemanniæ*, cœperit manifestari. Hæc usque hodie ut à
'fide dignis auditum est, ita se habent. Data *Parisius*, Anno Domini
'M. CC. LI.

Rex Franc. in terra sancta.

Rex *Franciæ* cum Regina uxore sua, & duobus filiis suis parvulis, & modico exercitu suo sibi adhuc relicto, moram faciens in terram sanctam apud *Acconiam* & *Cæsaream*, & in partibus illis, destinavit literas suas summo pontifici & Cardinalibus, & universi orbis Regibus & Principibus Christianis, continentes casum suum & infortunium sibi exercitui suo inter paganos contigisse; Implorando humiliter & devote, ad injurias *Jesu Christi* vindicandas, suffragia sibi per cruce signatos exhiberi tempestiva. Quoniam disponente altissimo, non à partibus illis proposuit recedere, quousque oriens ex alto suo illuxerit occidenti.

Literæ domini papæ Regi Angliæ *directæ super negotio Terræ sanctæ, & subsidio Regi* Franciæ.

'*Innocentius* Episcopus servus &c. Carissimo in Christo filio illustri Regi '*Angliæ Henrico* salutem & Apostolicam benedictionem Clamat instanter ad nos quod festino succursu misera illa *Hierosolymitana* Regio in angustia vehementi posita, clamat, inquam, tribulationibus afflicta continuis, durisque afflicta flagellis, & ignominiose nimis subjectionis jugo depressa, secundum dolorum suorum multitudinem amarius voces suæ lamentationis replicat & exaltat. Ecce aggravatur anxieque suspirat Regio ipsa tristis, luget hostili captivata vinculo, & ejulat incessanter. Et ubi non sentiuntur ipsius suspiria & singultus? Ubi ululatus & gemitus ejus non audiuntur? Innotuit siquidem omnibus dolor suus, & totius orbis auditum protulit validus clamor ejus. Quis ergo fidelis ad vocem illius tam tristem [a] plaudere non potest, qui amet? Quis inquam non potest compati ejus passionibus tam acerbis? Cujus animum ad subveniendum non commovet tantarum illius effusio lacrymarum. Cujus mentem tam ejus evidens necessitas in sui auxilium non compungit? Certe miserabiles terræ ejus voces patulis auribus suscipit mater Ecclesia, dolendum illius statum amara consideratione clementer attendit, condolet ejus tantis miseriis pio corde, sibique clementer celeriterque quibus potest remediis studet subvenire. Dumque plurima eidem terræ hactenus ministrata subsidia recolit, illaque fructum sperati effectus minime protulisse; dumque sumtus & labores innumeros Christi fidelium nullus defensione inutiliter quasi abusas considerat; tanto vehementius in ejus inardescit auxilium, quod ex hoc vires hostium invalescere prospicit contra eam. Tu quoque audito ejusdem terræ [b] gemito, motus misericordia nimia contra ipsam, velut Princeps eximius & athleta Dei specialis, ad subventionem illius tuum protinus animum erexisti, & crucis assumto signaculo, cœpisti statim pro tui executione voti magnificum disponere apparatum; & totus in hoc ardens desiderio, carissimo in Christi filio nostro illustri Regi *Franciæ*, sicut per suos intelleximus nuncios, literas destinasti, quod flendus ille casus qui sibi & suis in tantarum strage captionum sinistro eventu acciderat, desolatio dictæ terræ tua interiora immensi doloris telo confoderat, & tandem de ipsius Regis liberatione mirabili vehementi concepta lætitia, contra ejusdem prosecutionem voti efficaciter insistebas, omnino desiderans ipsius Regis in eadem terra videre præsentiam, & inibi una secum relevare pressuras. Ipse vero ingenti ex hoc exultans gau-

a f. Lege plangere. *b* Lege gemitu.

1251. 'dio, tibi affectuose rescripsit, extollens, ut debuit, tuum pium propositum
Henric. 3. R. 'in hac parte, ac insinuans quod ferventer optare tecum pariter ipsius 'terræ subvenire miseriis, eamque tuæ potentiæ addito robore, de infide-'lium manibus liberare, tuum cunctis adventibus præstolabatur adventum, 'præsertim quia inter infideles ipsos dissensione suborta, eorumque nunc 'divina providentia viribus minoratis, poterit hoc tempore ipsi terræ levi-'ori & moderatiori suffragio subveniri. Significavit insuper quod nisi ejus 'terræ status reformetur in melius, reverti ad propria minime intendebat; 'Rememorans nihilominus multa magnifica tui & sui prædecessorum, qui 'simul in terra ipsa circa illa negotia fuerunt operati. O si tantum bo-'num eidem terræ proveniat, si tanta prosperitas tantaque propitiatio sibi 'adsit, quod talium duorum Principum præsentia fulciatur, amborum pariter 'recipiat patrocinia, & utriusque simul sentiat dextram adjutricem, quanto 'confortabitur consolationis remedio? Quantaque lætitia exultabit? Et 'ad quantam nimirum fiduciam consurgere poterit, quod tunc de paga-'norum manibus eripiatur, & de laniantium eam faucibus extrahatur? O 'si miserabilis ipsa hoc videat salutare, si afflicta tale refugium sumat si 'suorum incendia vulnerum talium fomentorum medicamine leniantur, 'quod horum duorum vires in illius adinvicem juvamine subveniant, jun-'gatur utriusque potentia, & in Christi blasphemos amborum robusta bra-'chia eleventur; quam facile terra ipsa de suis respirabit angustiis, à tan-'tis relevabitur oppressionibus, & liberabitur à tam longævæ nexibus ser-'vitutis? Profecto, fili carissime, si ejusdem terræ subventioni fortitudinis 'tuæ robur adjicias, dum Rex præfatus illius subsidio immoratur, ita quod 'conjunctim causam geratis ipsius, quia valde utriusque potentatus est for-'tis, & in toto orbe terrarum famosus, propter quod uncti sitis ex ipso con-'sortio summæ concrescent victoriæ, & inviolabile contra hostes suscipi-'ent firmamentum, cum terra ipsa evidenter percipiet exspectare effectum, 'satisfiet omnino diutinis fidelium desideriis, & de facili cum Dei adjuto-'rio tot laborum & sumtuum finis optatus & placidus subsequatur. Ideo-'que celsitudinem tuam rogamus & hortamur attente, & obsecramus in 'domino *Jesu Christo*, quatenus instantem terræ præfatæ necessitatem cle-'menter attendens, & considerans quod subventio qui sibi modo impendi-'tur, majorem utique fructum affert, quam si tempore alio patraretur; 'pie insuper pensans, cum quanta constantia memoratus Rex in ejusdem 'terræ subsidio perseverat, & quod valde desiderat tuus esse in illius recu-'peratione consocius, ac ideo exspectat anxie grandis potentiæ tuæ ma-'num; recolens etiam quod præfati prædecessores vestri simul ipsius terræ 'affuere succursui magnifice illius negotium exequentes; ejusdem subven-'tionem non protrahas, & sicut firmum ad hoc propositum habere te cre-'dimus, festinanter illi juvamen impendas, & promto ad id consurgens ani-'mo, illuc honorabili & strenua præcinctus potentia, cum celeritate pro-'cedas ad ultionem injuriarum Christi, qui tuam omniumque salutem ibi 'voluit operari, & per quem Regni solium obtines, triumphalem gladium 'adjutore Domino ostensurus. Ex hoc siquidem præter remunerationem 'æternam, singularem hic gloriam consequeris, & immensa replebis lætitia 'universum populum Christianum. Quod si forte jam festinanter iter ag-'gredi non potes transmarinum, Cruce signatos Regni tui qui transfretare 'voluerint, suum votum exequi pro Divina reverentia patiaris. Data *Ro-'maniæ*, xv. Kal. *Novembris*, pontificatus nostri anno nono.

Literæ consolationis directæ Reginæ Galliæ *ex parte Patriarchæ.*

'Cupientes de rumoribus dilectionem vestram in aliquo recreare, signi-'ficamus dominum Regem *Franciæ*, dominam Reginam, & eorum duos fi-'lios, *Johannem* de *Damieta*, & *Petrum* natum in *castro peregrini* mense *Ju-*

'*ni*;

'nii in festo sanctorum *Petri* & *Pauli*, & concilium domini Regis, una no- 1251.
'biscum corporali vigere sospitate, simile audire de vobis affectantes. I- *Innoc. 4. P.*
'dem vero Rex cum exercitu suo fixit tentoria sua ante *Cæsaream Palæstini*
'primo die *Aprilis*, quam optime restitit tribus mœnibus & fossatis, & su-
'mus ibi cum residuo Christianitatis cismarinæ. Verum prout credimus
'[a] nos audivisse, Soldanus *Halapiæ* fuit in festo purificationis beatæ *Mariæ*
'nuper præterito disconfictus in capite versus *Babyloniam* ab eisdem *Baby-*
'*lonicis*, dum tamen evaserit cum paucis & fugerit in *Damascum*, exercitus
'vero *Babyloniæ* descendit apud *Naples* paulo post quam venimus in *Cæsa-*
'*ream*, et erat Dux eorum *Feres Cerataye*, manens ibi usque in finem *Julii*,
'quia tunc Soldanus *Halapiæ* resumtis viribus veniebat super eum cum mul-
'titudine non pauca, unde ipsi versis tergis cessaverunt inde versus *Babylo-*
'*niam* fugientes. Nec est mirum, quia pauci erant respectu prædictorum
'*Halapiensium*, & persequebantur ipsos. Et credimus quod adhuc attem-
'tabunt fines *Ægypti* modo aliquo occupare. Quid autem futurum est,
'pro loco & tempore vobis significabimus. Data &c.

Isto anno Rex *Scotiæ* filius Regis *Alexandri*, puer parvulus novem anno- 1251, 2.
rum, die Natalis domini apud *Eboracum* desponsavit *Margaretam* filiam
Regis *Henrici Angliæ*, parvam puellam ejusdem ætatis, præsentibus ibi-
dem *Henrico* Rege, & *Elyanora* Regina uxore sua, & Regina *Scotiæ* matre
Regis, & fere omnibus Proceribus & magnatibus *Angliæ* & *Scotiæ* & ducta
est cum eis in *Scotiam*.

M. CC. LII. 1252.

Isto anno exemplo *Roberti Grossi Capitis Lincolniensis* Episcopi, facta est *Inquisitio in*
inquisitio per *Coventriæ* & *Lich.* diœcesim super articulis subscriptis. *Cler. Lich-feld.*

'De vita Archidiaconi & suæ familiæ.

'De Decanis, qualiter se habent in officiis suis.

'An aliquis laicus teneat Ecclesiam ad firmam, vel possideat deci-
'mas.

'An rectores vel vicarii Ecclesiarum vel capellani qualitercumque mi-
'nistrantes, vel constituti infra sacros ordines, [b] sive incontinentes, & cum
'quibus commiserint incontinentiam.

'An sortilegia fiant in parochiis.

'An aliqui beneficiati, vel infra sacros ordines constituti, sint uxorati.

'An aliqui Clerici frequentant Ecclesias monialium sine rationabili
'causa.

'An aliquis clericus infra sacros ordines constitutus, teneat aliquam
'mulierem sibi cognatam, vel aliquam aliam de qua oritur mala sus-
'picio.

'An aliqui clerici seu capellani sint frequentantes tabernas, negotia-
'tores, usurarii, pugnatores, vel exercentes mercata in habitu penitus in-
'decenti.

'An capellani ordinati ab alienis Episcopis, sint licentiati ad celebran-
'dum divina sine licentia Episcopi, & à quibus sint licentiati.

'An mercata alicubi teneantur diebus Dominicis.

'An diaconi audiant confessiones, vel alia ministrent sacramenta tan-
'tum sacerdotibus concessa.

'An Rectores vel vicarii sint residentes.

'An aliquis clericus teneat in hospitio suo concubinam sacerdotis seu
'clerici vel laici.

'An Ecclesiæ sint dedicatæ.

'An aliqui sint adepti beneficia per Simoniam.

'An aliqua Capella sit de novo erecta, & à dicta Capella aliquid sibi
'[c] vendicetur juris vel libertatis ultra id quod sibi primo fuit concessum.

a Lege Vos. *b* Lege sint. *c* Ms. Vendice.

1252. Henric. 3. R

'An aliqui vicarii se faciant Rectores vel e converso.

'An aliqui ratione longæ firmæ se faciant Rectores, vel vicarios, vel veros possessores aliquarum decimarum.

'An aliqua Ecclesia vel vicaria ponatur ad firmam.

'An aliqui se gerant Rectores vel vicarios, qui per Episcopum, vel per alium potestatem habentem in eisdem non sunt instituti.

'An aliqui faciant pactum cum sacerdotibus suis, ut præter stipendia certo possint ab alio annualia vel tritennalia recipere.

'An aliqua libera terra de eleemosyna Ecclesiæ laicis tradatur ad firmam.

'An redditus assignati ad luminaria vel alios certos usus Ecclesiæ [a] committantur in usus Rectorum.

'An vicariæ sint per Episcopum taxatæ.

'An alicubi compellantur parochiam ut in die *Paschæ* post missam simul offerant & communicent.

'An aliquis sacerdos extorqueat pecuniam pro poenitentia, vel pro aliis sacramentis injungat poenitentias lucrativas.

'An in Ecclesiis per honestos clericos deserviatur, secundum facultates earum.

'An mercata, vel ludi, seu placita secularia, fiant in sacris locis.

'An Cœmeteria sint ubique clausa,& Ecclesiæ decenter ædificatæ & ornatæ, & vasa sacra rite custodita.

'An Canon missæ sit rite correctus.

'An sacramentum Eucharistiæ ubique portetur ad infirmos cum debita reverentia, & sicut decet custodiatur.

'An aliquis sacerdos sit desidiosus ad visitandum infirmos.

'An aliquis capellanus vel alius convertat chrismalia in usus seculares.

'An adulteria & alia crimina publica sint alicubi corrigenda.

Redemtio cruce signator. Isto anno destinavit dominus *Henricus* Rex *Angliæ* literas domino papæ deprecatorias pro redemtione cruce signatorum de tota terra sua.

Literæ domini Papæ excusatoriæ super præmissis.

'*Innocentius* Episcopus servus &c. *Henrico* illustri, Regi *Angliæ* salutem & apostolicam benedictionem. Scire te volumus, fili carissime, & nullatenus dubitare, quod inter alios orbis Reges & Principes te singularem & præcipuum defensorem fidei & Ecclesiæ reputantes, libenter in omnibus, quantum cum Deo possumus, condescendere volumus votis tuis; sed cum tuam deceat celsitudinem,ut nostro parcentes honori,sic circa postulata vel postulanda tuum desiderium modereris, quod exinde non oriatur scandalum, & nos qui libenter non inveniremur varii, non dedeceat exaudire, nostrum debes affectum clementer intendere, ac defectum benigne apud tuam conscientiam excusare. His utique modis amicorum mutua conservatur dilectio, & alternis affectibus augmentatur. Cum igitur super concedendis tuæ magnificentiæ in terris tuis redemtionibus votorum, & aliis deputatis sanctæ terræ subsidio nondum collectis, quanquam concessis [b] aliis nobis nuper direxeris scripta tua, quia famæ nostræ non expedit, nec tu etiam, qui zelaris decus Ecclesiæ, debes velle ut nos, qui disponente Domino universali regimini, quamvis immeriti præsidemus, illusorum more frustremur illos, qui spem de gratia nostra conceperunt; Regalem excellentiam duximus affectuose rogandam, quatenus considerato prudenter quam probrosum sit cuilibet probo nedum summo Pontifici, à quo ceteri debent modum & normam assumere, de inconstantia & promissi violatione notari; excusatos nos habeas de precibus, propter ea solummodo non admissis, ut autem crucis negotium, quod per miserabi-

[a] Commutentur. [b] Forte lege alias.

'lem

'lem casum [a] Christianus exercitus qui nuper in transmarinis partibus ac- 1252.
'cidisse dicitur, tuis humeris est relictum, potentius & magnificentius, *Innoc.* 4. *P.*
'prout decet tantum Principem, & magnitudo negotii requirit; exequa-
'ris, quia non unius Regis vel Regni ad id facultates sufficiunt & personæ,
'cum olim retroactis temporibus inclytæ recordationis *Fredericus Romano-*
'*rum* Imperator, & *Philippus Franciæ*, & *Ricardus Angliæ* Reges, viri pro-
'fecto tam strenui militia, divitiis & potentia præeminentes, cum multis
'aliis Baronibus ac Nobilibus aliorum Regnorum convenerint, non sine
'providentia insimul ad tantum negotium prosequendum; expedit, imo
'necesse est, ut ad tam piam & necessariam causam totius Christianitatis,
'Reges & Principes ac alii universi, qui ad id ut firmiter credimus, inve-
'nientur faciles, per sedem Apostolicam instantissime inducantur, tuque
'illam circa Prælatos, Barones, & alios Nobiles, ac universum Clerum &
'populum Regni tui, qui tibi erunt utiliores præ aliis, habeas benignita-
'tem & mansuetudinem, ab ipsorum gravaminibus & molestiis penitus ab-
'stinendo, quod ipsos etiam plus corde quam corpore paratos & promtos
'habere valeas ad hæc & alia tua beneplacita & mandata, sicque poterit
'in tuis brachiis tuorum & aliorum fultis præsidio, prosperari Domino auxi-
'liante negotium, & periculo quod de novo contigit, obviari. Si vero,
'quod absit, aliter confisus de tuis viribus aggredereris negotium, peccatis
'Christiani populi sic depressum, verendum esset, & merito, de subver-
'sione Christianitatis & fidei, cum omnes in hoc facto ad te tanquam
'præcipuum oculos erigant, & sperent à tanta confusione tuo ministerio
'relevari. Quapropter considera, quæsumus, & attende, quod cum as-
'sumta causa sit valde gravior & difficilior propter casum, cum ea in ipsa
'prosequenda maturitate procedas, Barones & Nobiles ac alios modis qui-
'bus poteris inducturus, ut multitudine Nobilium & populi de diversis
'mundi partibus congregata, transmarinum iter in nomine Christi acci-
'pias ad delenda Christianitatis probra munitus, sciturus pro certo, quod
'parati sumus ad id per nos & alios opem & operam quamcunque poteri-
'mus exhibere. Data &c. Anno Domini M. CC. LII.

Dissensio inter Archiepiscopum & Prælatos Angliæ.

Venerabili in Christo fratri R. *Dei gratia* Lincolniensi *Episcopo Collegæ suo*, F. *eadem gratia* Londoniensis *&* W. Wellensis *Episcopi, conservatores a domino Papa delegati, salutem in Domino.* Mandatum domini Papæ suscepimus in hæc verba: *Innocentius* Episcopus servus *&c.* Venerabilibus fratribus *Lincolniensi*, *Londoniensi*, & *Wellensi* Episcopis salutem & Apostolicam benedictionem. Ad memoriam & observantiam perpetuam contra gravamina quæ in procurationibus ratione visitationis debitis inferebantur subditis à Prælatis, providerunt salubriter canonica instituta circa evectionum & personarum multitudinem, epularum immoderantiam, & alias superfluitates, statuendo modestiam debitam observari, ut nec in exigendo nimium Prælati excedant, nec in exhibendo superflue subditi graventur, fieretque visitatio ad salutem animæque lætitiam, & non afflictionem tædiumque subditorum. Unde quia nonnullæ adhuc de hujusmodi procurationibus audiuntur querimoniæ, nos tamen volentes pastorali sollicitudine providere taliter in hac parte, ut tollatur omnis occasio gravandi, & cesset prorsus materia murmurandi, auctoritate Apostolica statuimus, ut Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, aliisque Prælatis personaliter visitantibus, ab Ecclesiis visitatis & locis exhibeantur procurationes in virtualibus & necessariis moderatæ, ita quod hæc secundum communem rerum æstimationem singulorum locorum, vel sumtus qui pro his fient, summam vel valentiam quatuor marcarum argenti in nulla procu-

[a] Lege Christiani.

ratione

1252. ratione transcendant. Proviso tamen, quod secundum majorem vel mi-
Henr. 3. R. norem personarum evectionum numerum, pro majoritate vel minoritate Prælatorum in Concilio *Lateranensi* taxato fiant usque ad summam ipsam vel infra hujusmodi procurationum expensæ: sed in locis in quibus major fertilitas vel copia rerum habetur, & ubi majores sunt redditus & Ecclesiasticæ facultates, minus secundum ampliorem necessariorum ubertatem & parvitatem proventuum in ipsis procurationibus expendantur. Si autem amplius in hujusmodi procurationibus fuerit expensum, Prælati eas recipientes restituere in utilitatem Ecclesiarum à quibus ipsas receperunt, & illi qui eas exhibuerunt, erogare de suo proprio pauperibus in duplum ejus quod taliter & ultra expensum fuerit, compellantur, & alias nihilominus pœna puniantur, si visum fuerit expedire. *Ceteris nihilominus quæ pro talibus visitationibus seu procurationibus generaliter statuta esse noscuntur, momentibus semper salvis. Nulli ergo* &c. Data Perusii VI. idus Julii pontificatus nostri anno nono, anno Domini M. CC. LII.

Literæ super præmissis conse vatoriæ.

Venerabili in Christo fratri R. *Dei gratia* Lincolniensi *Episcopo collegæ suo* F. *eadem gratia* Londoniensis, *&* W. Wellensis *Episcopi Conservatores a domino Papa delegati, salutem in Domino. Mandatum domini Papæ suscepimus in hæc verba: Innocentius* Episcopus *&c.* venerabilibus fratribus *Lincolniensi, Londoniensi*, & *Wellensi* Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem. Volentes igitur quod hæc nostra constitutio robur obtineat perpetuæ firmitatis, paternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Ecclesias & Ecclesiasticas personas Regni *Angliæ* non permittatis super his contra ipsius constitutionis tenorem ab aliquibus indebite molestari; molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, non obstante si aliquibus de partibus illis quod excommunicari, suspendi, vel interdici non valeant, à sede Apostolica sit indultum. Et constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Data ut supra.

Decretalis facta in Concilio Lateranensi.

'Cum Apostolus se ac suos propriis manibus decreverit exhibendos, ut 'locum prædicandi auferret pseudo-apostolis, & illis quibus prædicabat non 'existeret hoc onerosum & grave nimis; & emendatione dignum esse dino-'scitur, quod quidam fratrum & Coepiscoporum nostrorum ita graves in 'procurationibus subditis existant, ut pro hujusmodi causa ipsa interdum 'Ecclesiastica ornamenta subditi exponere compellantur, & longi temporis 'victum brevis hora consumat. Quocirca statuimus quod Archiepiscopi 'parochias visitantes, pro diversitate provinciarum, & facultatibus Eccle-'siarum XL. vel L. evectionis numerum, Episcopi autem XX. vel XXX. Cardi-'nales autem XXIII. vel XXV. nunquam excedant. Archidiaconi vero V. 'aut VII. Decani constituti sub Episcopis, duobus equis contenti existant, 'vero cum canibus venatoriis non proficiscantur & avibus, sed ita pro-'cedant, ut non quæ sua sunt quærant, sed quæ *Jesu Christi* quærere vi-'deantur, nec sumtuosas epulas quærant, sed cum gratiarum actione re-'cipiant, quod honeste & competenter illis fuerit ministratum.

Indulgentia super exemtione Ecclesiarum parochianarum.

'*Innocentius* Episcopus *&c.* venerabilibus fratribus Episcopis *Cantuariensis* provinciæ, salutem & Apostolicam benedictionem. Attendentes quod *Cantua-*

'*Cantuariensis* provincia clare semper consuevit Prælatis pollere, qui offi- 1252.
'cii sui debitum laudabiliter exercentes, studuerunt circa greges sibi cre- *Innoc. 4. P.*
'ditos curam impendere vigilem & salubrem, visitando eos oportune, si-
'cut in aliis provide gubernando. Considerantes etiam quod Ecclesiæ se-
'culares non collegiatæ vestrarum civitatum & dioecesium in quibus sin-
'gulares Rectores & Vicarii & nonnulli alii sunt Clerici instituti, tum quia
'erga ipsos à suis Prælatis sollicitudo debita in visitatione sic aliis adhibetur,
'tum quia in eis Clericorum collegia non existunt, à Metropolitano vestro
'quasi nunquam indigeant visitari, & propter hoc ipsos ratione visitationis
'metropoliticæ in procurationibus aggravari nolentes; vobis & eisdem
'Ecclesiis, de fratrum nostrorum Consilio, perpetuo auctoritate Apostolica
'indulgemus, ut idem metropolitanus ab eisdem Ecclesiis procurationes,
'quæ ratione visitationis debentur, nullatenus de cetero exigere, nec in
'aliquibus exactionibus pecuniariis aggravare, nec etiam Ecclesiæ ad illa-
'rum exhibitionem aliquatenus teneantur, decernentes quascunque sen-
'tentias talium occasione procurationum sive exactionum contra easdem
'Ecclesias vel Rectores & Vicarios ipsos seu alios dictus Metropolitanus
'seu quilibet alius auctoritate sua tulerit, irritas penitus esse & inanes,
'nisi forte ad singulorum vestrum petitionem, vel de communi majoris
'partis Concilii consilio & assensu, illas duxerit visitandas. Et in his ca-
'sibus ut eædem Ecclesiæ non graventur secundum facultates earundem,
'majoribus vel minoribus procurationibus, secundum nostræ constitutio-
'nis tenorem nuper super his editum contentus existat, nulla sedis Apo-
'stolicæ indulgentia impetrata vel impetranda præmissis derogante. Nulli
'ergo &c. data, *dati sunt conservatores qui prius.*

Qualiter Metropolitanus teneatur facere visitationem suam.

'*Innocentius* Episcopus &c. Cum Metropolitanus suam provinciam visi-
'tare voluerit, Ecclesia sua, civitate, & dioecesi prius plene visitatis, si ad
'aliam dioecesim hujusmodi causa declinare constituat, Episcopum vel
'ejus vicarium primo legitime præmuniat, ut is subditos suos ad certos dies
'& loca per eundem assignanda reddere valeat præmunitos. Demum die
'primo præfixo ipsum Episcopum & Capitulum Cathedrale, præpositosque
'Collegiorum ejusdem Civitatis, si commode possit, in Ecclesia Cathe-
'drali personaliter visitare procuret, unaque procuratione ex eorundem
'contributione pro rata contentus existat, quæ in victualibus pro personis
'& evectionibus quatuor marcarum æstimationem non excedat; alioquin,
'aliis Collegiis ejusdem Civitatis die sequenti per suos præpositos ad locum
'congruum evenientibus, visitatoris officium impendat, aliam procura-
'tionem ab eisdem visitatis in forma supradicta recepturus. Alio autem
'vel aliis diebus Abbates, Priores, aliosque Collegiorum Præpositos, &
'Archidiaconos per dioecesim constitutos, ad locum congruum ab Episcopo
'præfixum convocatos Metropolitanos ipse personaliter studeat visitare;
'statum suum atque subditorum & Ecclesiarum suarum sine coactione qua-
'libet & exactione juramenti secundum canonicas sanctiones inquirendo.
'Ita tamen quod ab eis sicut à supradictis per idoneas personas ad id à
'dioecesano loci, vel à Concilio provinciali in qualibet dioecesi constitutas,
'unicam tantum procurationem vel plures secundum numerum dierum
'præfixarum, in forma recipiat memorata, nihil amplius re vel spe per se
'vel suos aut per alios quocunque modo oblatum, datum, promissumve
'fuerit, aut remissum, prædicta victualia recepturus. Quod si contra præ-
'sumtum fuerit, dantes ipso facto ab officio & beneficio noverint se esse su-
'spensos. Recipientes autem excommunicationis sententiam incurrant;
'à qua nisi per sedem Apostolicam cum relatione dupli nullatenus absol-

1252. Henric. 3. R. 'vantur, Ecclesiis parochialibus à visitatione & procuratione metropoli-'tani prorsus exceptis.

Absolutio Londoniarum.

'*Innocentius* Episcopus, &c. venerabili fratri *Cantuariensi* Archiepiscopo 'salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut Decanus & Capitulum 'sancti *Pauli*, & sanctæ *Trinitatis* & sancti *Bartholomæi* Ecclesiarum Prio-'res, eorumque Conventus *Londoniensis* nobis significare curarunt, te pro-'ponente visitationem & procurationem in Ecclesiis ipsis habere: quia præ-'dicti Decanus & alii tibi super his restiterint, denegantes te [a] adinvicem 'ad prædicta, tu versus quosdam ex ipsis, post appellationem ad nos inter-'positam, ad excommunicationis sententiam processisti, eosque nunciasti 'excommunicatos, & fecisti etiam denunciari, motu propriæ voluntatis: 'cumque super his causa ad Apostolicam sedem per appellationem delata 'fuisset, & per diffinitivam ibidem sententiam terminata, pro parte præ-'dictorum Decani, Priorum, & aliorum nobis humiliter fuit supplicatum, 'ut providere ipsis super excommunicatione & denunciatione prædictis 'paterna diligentia curaremus: quocirca, frater, tibi per Apostolica scri-'pta mandamus, quatenus ipsum infra octo dies post receptionem præsen-'tium sine difficultate qualibet ad cautelam relaxare, & ab hujusmodi 'denunciationibus omnino cessare procures eisdem propter hoc penitus 'injungendo seu decet demandando, alioquin dilecto filio Abbati de *Wal-'tham*, *Londoniensis* diœcesis, literis nostris injungimus, ut ipse ex tunc jux-'ta præscriptam formam sententiam eandem studeat relaxare, illos ex 'prædictis in quos hujusmodi sententia lata fuit, in locis in quibus expe-'dire viderit nunciando absolutos, & cum ipsis, si forte absolutionis be-'neficio non obtento, se miscendo divinis, vel ordines suscipiendo, irre-'gularitatem aliquam incurrerint, sive per te sive per eundem Abbatem 'absolutionis consequantur beneficium dispensando, ac contradictores 'per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, non 'obstante, si aliquibus à sede Apostolica sit indultum, quod interdici, su-'spendi, vel excommunicari non possunt per litteras sedis ejusdem, nisi 'in eis plena & expressa de ipso indulto, vel tenore ipsius de verbo ad ver-'bum mentio habeatur, vel alia qualibet indulgentia Apostolica per quam 'non expressam præsentibus impediri mandati hujus effectus valeat vel 'differri. Data *Perusii* pontificatus nostri Non. *Junii* anno nono.

Consimiles literæ, mutatis mutandis, diriguntur Abbati de *Waltham*.

Isto anno post natale Domini obiit *Clementia Comitissa* de **Kependun**, Relicta nobilis viri *Ranulfi* quondam Comitis *Cestriæ*.

Obiit dominus *Ricardus Cicestrensis* Episcopus, quondam Cancellarius sancti *Edmundi*, [b] kal. *Aprilis*.

Parliamentum Westmonast. Eodem tempore convocatis ad parliamentum apud *Westmonasterium* coram domino Rege *Henrico*, [c] *B. Cantuariensi*, *R. Eboracensi* Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, Comitibus & Baronibus, & totius Regni *Angliæ* magnatibus, & porrecto ibidem in medio quodam privilegio domini papæ ex parte domini Regis, per quod exigebat decimam partem omnium bonorum virorum Ecclesiasticorum sibi exhiberi. Sed eisdem viriliter resistentibus & contradicentibus, petebant pleraque gravamina quæ fiebant in Regno contra libertates Ecclesiæ & Regni in chartis ejusdem Regis contentas prius emendari. Quorum quædam notantur superius anno domini M.CC.XXXVII. Et datus est alius dies post pascha loco quo prius ad uberius tractandum super hujusmodi exactione.

1253. M.CC.LIII.

a f. leg. admittere. *b* Quarto Nonas April. (1253.) M. Par. p. 864. *c* v. M. Par. p. 849. 850.

Anno gratiæ M. CC. LIII. [a] *tertio idus Maii, in majori aula Regia* Westmonasterii, *sub præsentia & assensu domini* H. *Dei gratia Regis* Angliæ *illustris, & dominorum* R. *Comitis* Cornubiæ, *fratris sui*, R. *Comitis* Norfochiæ & Suthfochiæ, *Marescalli* Angliæ, H. *Comitis* Hereford, H. *Comitis* Oxoniæ, J. *Comitis* Warewick, *& aliorum optimatum Regni* Angliæ, *nos* B. *divina miseratione* Cantuariensis *Archiepiscopus totius* Angliæ *Primas*, F. Londoniensis, H. Elyensis, R. Lincolniensis, W. Wigornensis, W. Norwicensis, P. Herefordensis, W. Saresbyriensis, W. Dunelmensis, R. Exoniensis, S. Carleolensis, W. Bathonensis, L. Roffensis, Th. Menevensis *Episcopi, pontificalibus induti, candelis accensis, in transgressores libertatum Ecclesiasticarum, & libertatum, seu liberarum consuetudinum Regni* Angliæ, *& præcipue earum quæ continentur in Charta de Foresta, excommunicationis sententiam sollemniter tulimus sub hac forma:* Auctoritate Dei omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus sancti, & gloriosæ Dei genetricis semperque virginis *Mariæ*, beatorum Apostolorum *Petri & Pauli*, omniumque Apostolorum, beati *Thomæ* Archiepiscopi & Martyris, omniumque martyrum, beati *Edwardi* Regis *Angliæ*, omniumque Confessorum, atque virginum, omniumque sanctorum Dei, excommunicamus, anathematizamus, & à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus omnes illos qui amodo scienter & malitiose Ecclesias privaverint vel spoliaverint suo jure. 1253. Innoc. 4. P.

Item omnes illos qui Ecclesiasticas libertates, vel antiquas Regni consuetudines approbatas, & præcipue libertates & liberas consuetudines quæ in Chartis communium libertatum & de foresta continentur, concessis à domino Rege Archiepiscopis, Episcopis, & ceteris *Angliæ* Prælatis, Comitibus, Baronibus, militibus, & libere tenentibus, quacumque arte vel ingenio violaverint, infregerint, diminuerint, seu mutaverint, clam vel palam, facto, verbo vel consilio, contra illas vel earum aliquam in quocumque articulo temere veniendo. Item omnes illos qui contra illas vel earum aliquam statuta ediderint, vel edita servaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introductas, scriptores statutorum, necnon Consiliarios, & executores, & qui secundum ea præsumserint judicare. Qui omnes & singuli superius memorati hanc sententiam incursuros se noverint ipso facto, qui scienter aliquid commiserint de prædictis. Qui vero ignoranter, nisi commoniti, infra quindenam à tempore commonitionis se correxerint, & arbitrio Ordinariorum plene satisfecerint de commissis, ex nunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sententia innodamus omnes illos qui pacem Regis & Regni præsumserint perturbare. *In cujus rei memoriam sempiternam nos signa nostra præsentibus duximus apponenda.*

Isto anno *Flandrenses* & *Franci* quorum non erat numerus, capti sunt ab *Alemannis*, & occisi, ob discordiam inter Comitissam *Flandriæ* & *Johannem* de *Avennes* filium suum uterinum, quem ipsa nitebatur bastardire ut exhæredaret. *Strages Flandrensium & Francor.*

Eodem anno dominus *Henricus* Rex *Angliæ* transivit in *Wasconiam*, circa festum sancti *Oswaldi* Regis & martyris.

Eodem anno factæ sunt Inquisitiones subsequentes per singulas & universas diœceses totius Regni *Angliæ*, de vita & conversatione Clericorum & laicorum. *Inquisitiones de Clericis & laicis.*

'An aliquis laicus in parochia ubi degit, extra matrimonium aliquam fœminam cognoverit.

'An aliquis laicus cum uxore alterius adulterium commiserit, vel aliquis alterius conditionis.

'An aliquis laicus incestum qualitercumque vel stuprum commiserit, aliter quocumque modo super luxu carnis suæ, sive sorore, sive filia, sive alia quacumque consanguinea defametur.

a Tertio igitur die Maii, M. Par.

1253. Henric. 3. R. 'An aliquis laicus frequentet domum cujuſcumque alterius qualiſcumque conditionis ſine cauſa rationabili.

'An aliqui laici ſint ebrioſi, vel tabernam frequentantes ex conſuetudine, vel uſurarii quocnmque genere uſuræ.

'An aliquis laicus recipiat in feudo ſuo liberam terram Eccleſiæ ad firmam.

'An aliquis laicus recipiat in feudo ſuo decimas alicujus Eccleſiæ.

'An redditus aſſignati ad luminaria, vel alios certos uſus Eccleſiæ; convertantur in uſus Rectoris vel vicarii.

'An laici alicubi compellantur, ut die *Paſchæ* poſt miſſam communicent & offerant.

'An aliquis laicus, vel alius cujuſcunque conditionis vel famæ perierit conſcio Rectore vel vicario loci.

'An aliquis laicus ſit notabiliter ſuperbus, vel notabiliter invidus, vel notabiliter avarus, vel notabiliter accidioſus, vel notabiliter rancorem nutriens, vel notabiliter guloſus, vel luxurioſus.

'An aliqui laici mercata, vel ludos, ſeu placita peculiaria fieri faciant in locis ſacris, & an hæc fuerint prohibita ex parte Epiſcopi.

'An aliqui laici elevaverint arietes, vel fieri faciant *Schothales*, vel decertaverint de præeundo cum vexillis in viſitatione matricis Eccleſiæ.

'An aliquis laicus vel laica teneat in hoſpitio concubinam alicujus hominis cujuſcunque conditionis, & qui ſunt meretricantium & adulterantium receptores.

'An aliquis infirmus caruerit aliquo ſacramento ex negligentia ſacerdotis legitime vocati.

'An aliquis laicus vel alius cujuſcunque conditionis deceſſerit inteſtatus, vel ſine participatione ſacramentorum; per negligentiam ſacerdotis vel Rectoris.

'An aliquæ Eccleſiæ recenter fuerint ſine ſacerdote.

'An aliquæ Eccleſiæ reſtant dedicandæ, & an aliqua ſit diruta ſine licentia Epiſcopi, poſt Concilium *Londonienſe*.

'An *Judæi* morentur alicubi ubi non conſueverunt morari.

'An aliqui laici clandeſtinum contraxerint matrimonium, in caſu à jure non conceſſo, bannis Eccleſiæ omiſſis.

'An laici ſint pertinaces, ut ſtent in cancello cum clericis.

'An aliquis laicus celebrari faciat in aliqua capella ſine licentia Epiſcopi.

'Qualiter laici famuli & miniſtri perſonarum, Abbatum, Priorum, Prioriſſarum, & Religioſorum, in ſuis grangiis, ſeu manſionibus, ſeu poſſeſſionibus ſe habeant.

'Inquiratur diligenter de taxatione cujuſlibet Eccleſiæ, & quantum Rector uniuſcujuſque Eccleſiæ dedit ad ſubſidium domini papæ.

'An aliqui Rectores vel vicarii vel ſacerdotes ſint enormiter illiterati.

'An ſacramentum Euchariſtiæ portetur ubique ad infirmos cum debita reverentia, & ſicut decet cuſtodiatur.

'An aliqui de prædictis, & alii infra ſacros ordines conſtituti, ſint incontinentes, & quo genere incontinentiæ.

'An incontinentes ſint correcti per Archidiaconum loci, & quotiens unuſquiſque correctorum ſit correctus, & qualiter.

'An aliqui convicti vel confeſſi ſuper incontinentia, obligaverint ſe ad reſignationem beneficii, vel aliam pœnam canonicam, ſi recidivent. Et ſi quiſquam eorum poſt obligationem recidivaverit.

'An aliqui beneficiati vel in ſacris ordinibus ſint uxorati.

'An aliqui clerici frequentant Eccleſias Monialium ſine rationabili cauſa.

'An aliquis clericorum in ſacris ordinibus teneat aliquam ſibi cognatam vel aliam de qua oritur mala ſuſpicio.

'An

'An aliqui ſint ebrioſi, vel tabernas frequentantes, vel negotiatores, vel 'uſurarii, vel pugnatores, vel luctatores, vel alio vitio notati. 1253. *Innoc.* 4. P.

'An aliqui ſint firmarii, dantes & recipientes ad firmam Eccleſias vel 'vicarias, ſine licentia Epiſcopi.

'An aliqui ſint Vicecomites, vel Juſticiarii ſeculares, vel teneant balli-'vas à laicis, unde obligentur eiſdem ad ratiocinia.

'An aliqui Rectores faciant pactum cum ſacerdotibus ſuis annuis, ut 'præter ſtipendia a Rectore recepta, poſſint ab aliis recipere annualia & 'Tricennalia.

'De ſimoniace ingreſſis & ordinatis.

'An aliquis ſacerdos parochialis non habeat à Rectore ſufficientem ſu-'ſtentationem.

'An aliquis Rector vel vicarius ædificaverit in laico feudo vel Cœmete-'rio de bonis Eccleſiæ, vel in laico feudo decimas reponat.

'An aliqui portent arma, vel non habeant tonſuram & habitum con-'gruentes.

'An aliquis habeat plures curas animarum ſine diſpenſatione.

'An aliquis Rector vel vicarius ſit filius proximo adminiſtrantis.

'An aliquis ſacerdos extorqueat pecuniam pro pœnitentia, vel aliis ſa-'cramentis, vel injungat pœnitentias lucrativas.

'An Diaconi audiant confeſſiones, vel miniſtrent alia ſacramenta, ſo-'lis ſacerdotibus conceſſa.

'An aliquis Rector vel vicarius non faciat reſidentiam in ſuo bene-'ficio.

'An aliqua Eccleſia non habeat clericos ſeu clericum honeſtum, ſecun-'dum facultates Eccleſiæ.

'An cœmeteria ſint ubique clauſa, & Eccleſiæ decenter ædificatæ & or-'natæ, & ornamenta & vaſa ſacra rite cuſtodita.

'An aliquis ſacerdos celebret de aceto.

'An aliqui beneficiati audiant vel doceant leges ſeculares.

'An fiant cariagia diebus Dominicis vel feſtivis, & per quos.

'An canon miſſæ ſit ubique rite correctus.

'An aliquis laicus ſeu clericus teneat in hoſpitio concubinam clerici. Et 'ubi concubinarum ſint receptacula.

'An aliquis ſacerdos bis celebret in die, niſi in caſibus conceſſis, & niſi in 'propria Eccleſia.

'An aliqui Religioſi appropriaverint ſibi aliquas decimas vel Eccleſias, 'vel hujuſmodi; vel aliqua penſio vel portio ſit Religioſis adaucta, ſine 'Epiſcopo loci.

'An aliqui vicarii faciant ſe Rectores, vel e converſo.

'An aliqui illegitimi, cum quibus non eſt diſpenſatum, habeant Eccleſi-'aſtica beneficia, vel ſint in ſacris ordinibus conſtituti.

'An aliqui ſe gerant Rectores vel vicarios, qui non ſunt per Epiſcopum 'inſtituti.

'An ſuperaltaria ſint honeſta, & non molantur ſuper ea colores.

'An adulteria & crimina publica & notoria laicorum ſint rite per Ar-'chidiaconum correcta, & an aliquis contraxerit matrimonium in caſu 'non conceſſo.

'An ſingulis Decanatibus ſtatuti ſint certi pœnitentiarii Rectorum, vi-'cariorum, & ſacerdotum, & qui ſint.

'Qui ſacerdotes ſint ordinati in *Hibernia*, vel alibi extra hunc Epiſcopa-'tum, & unde oriundi, & in quibus locis hactenus miniſtraverunt, & per 'quem licentiati ſunt ad celebrandum.

'An ſingulis Archidiaconatibus ſint ſufficientes Pœnitentiarii Epi-'ſcopi.

'De vita & honeſtate Archidiaconorum, Decanorum, & clericorum

 'qui

1253. Henric. 3. R. 'qui ministrant in Ecclesiis, & de ministris & famulis personarum & a-'liorum.

'An aliqua Anachoreta facta fuit sine assensu Episcopi.

'An alicubi morentur Monachi vel Religiosi in grangiis sive possessio-'nibus eorum, & quomodo se gerunt iidem Monachi in spiritualibus, & 'cujus sint famæ.

'An Decanus & alii conspirationem fecerint ante adventum Episcopi.

'An aliqui Archidiaconi plus receperint ratione procurationis, quam 'recipere debuerunt secundum Constitutionem novam.

'Inquirendum est de executoribus testamentorum, an bene & fideliter se 'habuerint in executionibus faciendis, & si de dictis executionibus solve-'rint compotum Episcopo.

'An alicubi teneantur mercata diebus Dominicis.

Eodem anno XIV. kal. *Octobris*, cum esset cœli serenitas, circa horam vesperam, apud villam quæ dicitur Ailwaldeston juxta *Derbeyam*, stantibus & videntibus domino *Thoma Hanselin* milite, ætatis decrepitæ, illius villæ domino, & *Galfrido* filio suo & hærede, plerisque aliis tam de eadem villa quam de sua propria familia, inter quos erat quidam libere tenens nomine *Nicholaus* de *Findern*, qui hoc vidit & nobis narravit; subito in quadam nube magna & obscura apparuit quædam stella magna & lucida sicut sol radians, & ecce juxta eam duæ parvæ stellæ rubeæ sicut candelæ scintillantes, quæ statim immoderate insultum fecerunt contra magnam stellam, supra quam fari potest eam impetentes, & in eam irruentes, & cum ea fortiter dimicantes: ita quod visum fuerat his qui huic spectaculo ibi aderant, scintillæ igneæ ab eis descenderunt. Et duravit hujusmodi bellum usque sero, ita quod iidem qui hoc ibidem viderunt, stupefacti præ timore & admiratione, ignorantes quid hoc portenderet recesserunt.

Eodem anno cum dati essent provisores auctoritate Apostolica dominus & magister. * * * * * * * * * * *
Cantuariensis Archidiaconus, & quidam *Romanus* nomine *Innocentius*, ad providendum cuidam *Romano* puero parvulo de prima vacante in Ecclesia Cathedrali *Lincolniæ*; Acceptis eorundem literis in eodem negotio executoriis, dominus & magister *Robertus* ejusdem loci Episcopus, eisdem in hæc verba rescripsit.

'*Robertus* Dei permissione *Lincolniæ* Episcopus, *Cantuariensi* Archidia-'cono, & Magistro *Innocentio* Domini Papæ scriptori salutem & benedictio-'nem. Intelleximus vos literam Domini papæ recepisse, in hæc verba *In-'nocentius Episcopus* &c. *Dilectis filiis Archidiacono* Cantuariensi, *& magistro* 'Innocentio *scriptori nostro in* Anglia *commoranti*, *salutem* &c. & *infra*. '[a] Noverit autem discretio vestra, quod mandatis Apostolicis affectione fi-'liali omnino devote & reverenter obedio; his quoque quæ mandatis Apo-'stolicis adversantur, parentalem zelans honorem, adversor & obsto. Ad 'utrumque enim [similiter & æqualiter] teneor ex divino mandato. Apo-'stolica enim mandata non sunt, nec esse possunt, alia quam Apostolorum 'doctrinæ, & ipsius Domini nostri *Jesu Christi*, cujus typum & personam ma-'xime gerit in hierarchia Ecclesiastica dominus papa, consona & confor-'mia. Ait enim ipse Dominus *Jesus Christus*, *Qui non est mecum, contra me* '*est*. Contra ipsum autem nec est, nec esse potest Apostolicæ sedis sanctitas 'divinissima. Non est igitur prædictæ literæ tenor Apostolicæ sanctitati 'consonus, sed absonus plurimum & discors. Primo, quia de illius literæ, '& aliarum ei consimilium longe lateque dispersarum, superaccumulato '*non obstante*, non ex legis naturalis observandæ necessitate inducto, scatet 'cataclysmus inconstantiæ, audaciæ, & procacitatis etiam inverecundæ 'mentiendi & fallendi, diffidentiæ cuiquam credendi, vel fidem adhibendi, et

[a] v. M. Par. p. 870. & infra, Ann. 1258.

'Ex

his consequentium vitiorum, quorum non est numerus, Christianæ re- 1253.
ligionis puritatem, & socialis conversationis hominum tranquillitatem Innoc. 4. P.
commovens & perturbans. Præterea, post peccatum *Luciferi*, quod idem erit in fine temporum ipsius filii perditionis *Antichristi, quem interficiet Dominus* [*Jesus Christus*] *spiritu oris sui*, non est, nec esse potest alterum genus peccati, tam adversum & contrarium Apostolorum doctrinæ & Evangelicæ, & ipsi domino *Jesu Christo* tam odibile, detestabile, abominabile, [& humano generi tam pernecabile] quam animas curæ pastoralis [officio & ministerio vivificandas & salvandas, pastoralis] officii & ministerii defraudatione mortificare & perdere. Quod peccatum evidentissime Scripturæ sacræ testimoniis committere dinoscuntur, qui in potestate curæ pastoralis constituti, de lacte & lana ovium Christi suis carnalibus & temporalibus desideriis & necessitatibus prospiciunt, & pastoralis officii ministeria in æternam ovium Christi salutem operandam debita non administrant. Ipsa enim ministeriorum pastoralium non administratio, est Scripturæ testimonio, ovium occisio & perditio. Quod autem hæc duo genera peccatorum, licet dispariter sint pessima, & omne alterum genus peccati inæstimabiliter superexcedentia, manifestum est ex hoc, quod ipsa sint duobus existentibus & dictis, licet dispariter & dissimiliter, optimis directe contraria; Pessimum enim est quod optimo est contrarium. Quantum autem est in dictis peccantibus, unum peccatum est ipsius Deitatis superessentialiter & supernaturaliter optimæ, *alterum* vero deiformitatis & deificationis ex divini radii gratificata participatione essentialiter & naturaliter optimæ interemtio. Et quia sicut in bonis, causa boni melior est causato; sic & in malis, causa mali pejor est causato; manifestissimum est, quod talium pessimorum interemtorum deiformitatis & deificationis in ovibus Christi in Ecclesiam Dei introductores, ipsis pessimis interemtoribus sunt pejores, & *Lucifero* & *Antichristo* proximiores. Et in hac pejoritate gradatim magis superexcellentes, qui ex majori & diviniori potestate [a] sunt divinitus in ædificationem & non in destructionem tradita, magis tenentur ab Ecclesia Dei tales interemtores pessimos excludere & extirpare. Non potest igitur sanctissima sedes Apostolica, cui à sancto sanctorum domino *Jesu Christo* tradita est potestas omnimoda, testante Apostolo, *in ædificationem, & non in destructionem*, aliquid vergens in hujusmodi peccatum, domino *Jesu Christo* tam odibile, detestabile, & humano generi summe pernecabile, mandare vel præcipere, vel quoquo modo aliquid tale conari. Hoc enim esset evidenter suæ potestatis sanctissimæ & plenissimæ vel defectio, vel corruptio, vel abusio, & à throno gloriæ Domini *Jesu Christi* elongatio, & in Cathedra pestilentiæ pœnarum gehennalium duobus prædictis tenebrarum Principibus proxima [b] coaccessio. Nec potest quis immaculata & sincera obedientia eidem sedi subditus & fidelis, & à corpore *Christi* & eadem sancta [c] fide per cisma non abscisus, hujusmodi mandatis vel præceptis, vel quibuscumque conaminibus undecumque emanantibus, etiamsi à supremo [d] Anglorum ordine, obtemperare, sed necesse habet totis viribus totum contradicere & rebellare. Propter hoc, reverendi Domini, ego ex debito obedientiæ & fidelitatis, quo teneor ut utrique parenti Apostolicæ sanctissimæ sedi, & ex amore unionis in corpore Christi cum ea, his quæ in prædicta litera continentur, & maxime quia inter prætactum peccatum, Domino *Jesu Christo* abominabilissimum, & humano generi perniciosissimum, evidentissime vergunt & Apostolicæ sedis sanctitati omnino adversantur, & contrariantur [e] canonicæ, unice, filialiter, & obedienter non obedio, contradico, & rebello. Nec ob hoc potest vestra discretio quicquam durum contra me statuere, quia omnis mea in hac parte & dictio & actio, nec

a Sibi divinitus. *b* Coaffessio. *c* Sede. *d* Ita & M. Par. sed l. Angelorum. *e* Catholicæ fidei, unice.

con-

1253. Henric. 3. R. 'contradictio est nec rebellio, sed filialis divino mandato, debita patri & 'matri honoratio. Breviter autem recolligens dico, Apostolicæ sedis san-'ctitas non potest nisi quæ in ædificationem, & non in destructionem; hæc 'enim est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificationem. Hæc autem 'quas vocant *provisiones*, non sunt in ædificationem, sed manifestissimam 'destructionem. Non igitur eas potest beata sedes Apostolica. [a]Etenim 'caro & sanguis, quæ Regnum Dei non possidebunt, eas revelavit, & non 'pater Domini nostri *Jesu Christi*, qui est in cœlis.

Prædicti vero provisores, videlicet Archidiaconus *Cantuariensis*, & magister *Innocentius*, auditis & intellectis eisdem domini *Lincolniensis* Episcopi literis, statim eas Domino *Innocentio* summo Pontifici & Cardinalibus sub sigillis suis transmiserunt [b].

Visitatio provincialis. Eodem anno *Bonifacius Cantuariensis* Archiepiscopus fecit visitationem suam per *Cantuariensem* provinciam; & cum prius visitatis [c] *Rofensi, Londoniensi, Norwicensi*, & *Elyensi* diœcesibus, recessisset à *Lincolnia* post visitationem suam ibidem factam, & venisset apud Newerch, audito ibi obitu venerabilis magistri & domini *Roberti Grossi capitis, Lincolniensis Episcopi*, rediit *Lincolniam*, & ibidem una cum dominis *Fulc. Londoniensi*, & *Waltero Wigornensi* Episcopis, plerisque aliis Abbatibus & Prioribus, & clero & populo innumerabili, ad exequias tali & tanto pontifici exhibendas convenientibus, corpus ejusdem sancti patris cum ea qua decuit reverentia & honore in majori Ecclesia tumulavit. Transiit autem idem sanctus pater Non. *Octobris*, cujus memoria in benedictione est, & sepultus ut prædictum est, III. idus *Octobris*, anno Domini *Innocentii* papæ decimo. *Robert. Grossetest, Episc. Linc. obit.*

Obiit *Willielmus de Vescy* in *Gasconia*.

Eodem tempore acceptis prædictis literis Domini Episcopi *Lincolniæ* & eisdem lectis & intellectis, summus Pontifex Archiepiscopis, Episcopis, & quibusdam Abbatibus Regni *Angliæ* XXX. paria literarum vel amplius, bullata, sub hac forma transmisit.

Literæ Apostolicæ [d].

Literæ Excusatoriæ de Provisionibus. '*Innocentius* Episcopus &c. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, earumque Capitulis & conventibus seu Collegiis, tam exemtis quam non exemtis, ac patronis clericis seu laicis, præsentes literas inspecturis, salutem & Apostolicam benedictionem. Postquam regimini generalis Ecclesiæ nos licet 'immeritos Divina pietas voluit præsidere, & cordi semper habuimus, quod 'honestatem & ordinem in omnibus servaremus, ac in provisionibus faci-'endis haberemus illius providentiæ modum, per quem Ecclesiis & Mona-'steriis seu aliis piis locis honor & commodum proveniret. Quod autem 'contrarium quandoque accidisse dinoscitur, tum propter malitiam tem-'porum, tum improbitatem nimiam petitorum, sæpe nobis dolorem intu-'lit, & cordi nostro suspiria cumulavit. Maxime cum post multa diffugia, '& excogitatæ resistentiæ studium, provisiones quasdam prorsus inviti fece-'rimus, quas potuisse vitare pro magno & solemni gaudio duceremus. Cum 'itaque dudum fuerimus mente vigiles, ut super his adhibere possemus re-'medium oportunum, nos pro quiete mentis nostræ, ac pro Ecclesiarum, 'Monasteriorum, & locorum prædictorum salute, duximus statuendum, 'quod singuli vestrum Canonias & præbendas, ac beneficia seu personatus, 'ac dignitates, cum cura aut sine cura, redditus, ac etiam pensiones, ad 'collationem, sive electionem, seu præsentationem vestram spectantia,

a Acceptare, quia caro. b v. M. Par. p. 872. c MS. Refensi. d v. M. Par. Addit p. 184.

'quæ

'quæ obtinentur à quibuscumq; oriundis extra Regna in quibus habentur 1253.
'Canonicatus & præbendæ ac alia supradicta, sive apud sedem Apostolicam *Innoc.* 4. P.
'manent, sive alibi commorentur, ex tunc personis idoneis, Deum habendo
'præ oculis, conferre, vel eas ad ea eligere ac electas confirmare, sive præsentare & præsentatas admittere, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo valeatis. Et ex tunc personæ ipsæ in eisdem Canoniis & præbendis, ac beneficiis seu dignitatibus, & personatibus, redditibus & pensionibus plenum jus & inconcussum obtineant. Nec tamen de his priusquam vacent, se aliquatenus intromittant, sed ea ipsa jure quam citius vacaverint assequantur, & ipsa intrandi ac retinendi, nullius requisito consensu, liberam habeant facultatem. Ita tamen quod illi qui nunc ipsa obtinent, ea quo usq; cesserint vel decesserint, pleno jure pacifice habeant & quiete, ac nullum omnino super his prætextu ejusdem statuti præjudicium patiantur. Volumus tamen, quod si sub exspectatione præbendarum in Ecclesiis in quibus provisum fuerit dictis personis, prius sint recepti aliqui vel si super provisione sua in eis literas Apostolicas impetrarunt, sicut in receptione vel impetratione, sic in præbendarum assecutione, [a] personæ præferantur eisdem. Si vero aliqua personarum ipsarum, cui obtentu ejusdem statuti provisum fuerit, vel ei per vos juxta modum inferius annotatum contigerit de vestra liberali gratia provideri, cedat interim vel decedat, licitum sit vobis tam cito loco sui aliam idoneam subrogare, ac successive hoc facere. In cujus earundem cessione vel obitu personarum, sub Divini tamen judicii obtestatione præcipimus, quod personæ ipsæ post possessores dictorum Canonicatum & beneficiorum, ac præbendarum, seu personatuum, & dignitatum, reddituum seu pensionum, nullas insidias, aut fraudem, vel molestias, sive quodcumque aliud inconveniens machinentur; alias autem hoc ipso cadant ab omni jure eis super provisione hujusmodi adquisito. Cum dignum sit, quod sicut gratia pro virtute tribuitur, ita poena pro vitio compensetur. Pro malitiis autem cohibendis quæ hujusmodi forsan occasione statuti oriri possent in mentibus perversorum, volumus, ut si aliquem cui subrogatio ex beneficio ejusdem statuti facta fuerit, quod absit, perimi contigerit quoquo modo, taliter subrogatus possessionem suæ provisionis non habeat, nec aliquatenus apprehendat, nisi prius Apostolicas, vel Ordinarii, & aliquorum religiosorum virorum Deum timentium patentes literas obtinuerit, quod de morte sic occisi suspectus nullatenus habeatur. Cæterum quia personis eisdem in grave posset redundare tædium, quod vacationem Canonicatuum & præbendarum, ac aliorum prædictorum, per longa tempora exspectarent, ad hoc nostra desudat intentio ut de Canoniis, præbendis, ac beneficiis, sive personatibus & dignitatibus, redditibus, & pensionibus, ad vestram collationem aut electionem vel præsentationem spectantibus, quæ præter hujusmodi provisionem vestram vacant ad præsens, sive vacare contigerit, dummodo nulli alii de jure competant, liberaliter ac sine mora provideatis eisdem, & postmodum ipsorum loco alias personas idoneas quam citius subrogetis. Ad hæc statutum prædictum, quamvis juri oppositum, quod pro causa legitima & salubri ad nullius requisitionem vel instantiam proprio motu fecimus, plenam & inviolabilem firmitatem volumus obtinere; si tamen ad alias collationes & electiones seu præsentationes quascumque de cetero fieri contigerit, idem statutum nullatenus extendatur, nec sanctionibus canonicis propter ipsum in posterum aliquod præjudicium generetur. Præterea nulla privilegia vel indulgentiæ, sive literæ Apostolicæ sedis, vel legatorum ejus, sub quacumque forma verborum de cetero impetranda, obsistant præfato statuto, cum jam plenum jus per hujusmodi collationem aut electionem sive præsentationem adquiratur personis eisdem, & illud eis tolli non possit, absque divini offensa nomi-

[a] Personis.

1253. Henr. 3. R. ‘ nis, & ſedis Apoſtolicæ injuria manifeſta. Nos enim nihilominus, ſi aliquid ſuper his contra præfatum ſtatutum contigerit attentari, non ſolum irritum & inane decernimus, ſed omnes qui contravenire præſumſerint, Divinæ maledictioni ac noſtræ volumus ſubjacere. Licitumque ſit vobis univerſis & ſingulis, tanquam noſtris in hac parte miniſtris, noſtras ſive legatorum noſtrorum lacerare literas, ſi quæ ſtatuto ipſi [a] contraire, vobis aut alicui veſtrum fuerint præſentatæ. Canonicatuum inſuper & præbendarum ac beneficiorum & aliorum prædictorum poſſeſſio, ſicut prædictum eſt, nihilominus intretur ac retineatur libere, non obſtantibus literis memoratis. Sæpe vero dictum ſtatutum ad pontificatus & abbatias ac alias regulares extendi volumus dignitates. Data *Laterani* III. *Non. Novembris,* pontificatus noſtri anno undecimo.

Eodem anno obiit *Willielmus de Maneceſtria,* Decanus *Lichfeldenſis*; cui
Radulfus de Sempingham, Cancell. Oxon. ſucceſſit magiſter *Radulfus* de *Sempingham,* theologus, Cancellarius *Oxoniæ.*

Eodem anno *Silveſter Carliolenſis* Epiſcopus itinerando verſus Curiam domini Regis juxta *Norh.* recidit ab equo ſuo, & IV. die ſequenti mortuus eſt, ſcilicet kal. *Aprilis.*

Eodem anno Caſtellum de *Benages,* quod Rex *Henricus* obſedit, redditum fuit eidem domino Regi in feſto ſancti *Leonardi,* per mulieres uxores adverſariorum & inimicorum ſuorum, quæ fuerunt in eodem. Quas etiam
Guido de March. dictus Rex tradidit *Guidoni de March.* fratri ſuo cuſtodiendas; & idem *Guido* quodam die, dum Rex cum ſuis in prælibatione ſedebat, inconſultis domino Rege & ſuo conſilio, & penitus ignorantibus, eaſdem mulieres deſtinavit maritis earundem, Regis adverſariis & inimicis, uſque ad Caſtrum de *Regula,* quod iidem contra dominum Regem occupaverunt & tenuerunt. Propter quod Comites & Barones qui ibi cum domino Rege aderant, ſupra modum commoti ſunt.

1254. M. CC. LIV.

Willielmus de *Ferrariis* Comes *Derbeiæ* obiit [b] V. kal. *Aprilis,* apud *Eventonam* juxta *Leyceſtriam,* & ſepultus eſt in Capitulo de *Mirevalle* II. kal. *Aprilis.*

Domina *Alienor* Regina *Angliæ,* & dominus *Edwardus* filius ejus primo-
Regina cum filio in Gaſcon. genitus, ad mandatum Domini Regis tranſierunt in *Waſconiam* ad Dominum Regem intrantes in mare apud *Porteſm.* IV. kal. *Junii,* ſcilicet die Veneris ante *Pentecoſten*; & applicantes, domino dirigente proſperum eorum iter, apud *Burdegal.* die Jovis ſequenti, ſcilicet II. Non. *Junii,* quibuſdam magnatibus *Angliæ* cum eiſdem ibidem tunc transfretantibus.

Eodem anno circa feſtum ſancti *Johannis* Baptiſtæ, *Ludovicus* Rex *Franciæ* & * * * Regina uxor ſua, cum duobus filiis quos pepererat in [c] terram ſanctam, redierunt in *Franciam.*

Eodem anno dominus *Henricus* de *Leſſintona* Decanus *Lincolniæ,* factus eſt Epiſcopus *Lincolniæ.*

Eodem anno venerabilis pater dominus *Hugo Elyenſis* Epiſcopus, quondam Abbas Eccleſiæ ſancti *Edmundi,* deceſſit VIII. idus *Auguſti.*

Magiſter *Willielmus* de *Kilkenny,* Cancellarius domini Regis, electus eſt apud Ely, circa feſtum ſancti *Michaelis,* obtenta prius eligendi Domini Regis licentia. Cui etiam dominus Rex gratanter aſſenſum præbuit.

Sententia excommun. à Papa confirmata. Iſto anno ſummus Pontifex ad inſtantiam cleri Regni *Angliæ,* conſenſu & aſſenſu domini Regis & Conſilii ſui interveniente, confirmavit ſententiam excommunicationis latam anno præcedenti ab Archiepiſcopo *Cantuarienſi* & Epiſcopis apud *Weſtmonaſterium* ſub hac forma:

a Par. contrariæ, M. *b* Nono kal. M. Par. *c* In terra ſancta.

Literæ

1254. Innoc. 4. P.

Literæ domini Papæ.

'*Innocentius* Episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus uni-'versis Archiepiscopis & Episcopis Regni *Angliæ* salutem & Apostolicam be-'nedictionem. Cum à vobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor 'æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri 'ad debitum perducatur effectum. Cum itaque sicut ex parte vestra fuit 'propositum coram nobis, vos cupientes prout ad vestrum spectat officium, 'libertatem Ecclesiasticam in Regno *Angliæ* illibatam ab omnibus conser-'vari, cum voluntate ac beneplacito carissimi in Christo filii *H.* illustris Re-'gis *Angliæ*, in omnes illos qui malitiose ac scienter Ecclesias ipsius Regni 'suo jure privaverint vel spoliaverint, & libertates Ecclesiasticas, & anti-'quas Regni consuetudines, & præcipue illius libertates & liberas consuetu-'dines quæ continentur in chartis communium libertatum & de foresta, 'concessis à dicto Rege vobis & aliis ejusdem Regni Prælatis, violaverint, 'infregerint, diminuerint, seu immutaverint, & qui contra illas statuta e-'diderint vel edita observaverint, consuetudines introduxerint vel servave-'rint introductas, necnon in scriptores, executores, & consiliarios statuto-'rum ipsorum, excommunicationis sententias duxeritis proferendas, prout 'in literis super hoc confectis plenius continetur: nos vestris supplicationi-'bus inclinati, quod à vobis provide factum est in hac parte, ratum haben-'tes & gratum, id de fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apostolica 'confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, tenorem lite-'rarum ipsarum præsentibus inseri facientes, qui talis est: [a] Auctoritate Dei omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus sancti, gloriosæque virginis & Dei genetricis *Mariæ*, beatorum Apostolorum *Petri* & *Pauli*, omniumque sanctorum Apostolorum, beati *Thomæ* Archiepiscopi & martyris, omniumque sanctorum martyrum, beati *Edwardi* Regis *Angliæ* omniumque Confessorum, atque virginum, & omnium sanctorum Dei, Nos *B.* Divina miseratione *Cantuariensis* Archiepiscopus, totius *Angliæ* Primas, *F. Londoniensis*, *W. Wigornensis*, *W. Norwicensis*, *P. Herefordensis*, *W. Saresbyriensis*, *W. Dunelmensis*, *R. Exoniensis*, *S. Carliolensis*, *W. Bathoniensis*, *L. Rofensis*, *Th. Menevensis*, Episcopi, de assensu & voluntate venerabilis patris *W.* Dei gratia *Eboracensis* Archiepiscopi, anathematizamus & à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus, omnes illos qui amodo scienter ac malitiose Ecclesias privaverint vel spoliaverint suo jure. Item omnes illos qui Ecclesiasticas libertates, vel antiquas Regni consuetudines approbatas, & præcipue libertates & liberas consuetudines quæ in Chartis communium libertatum & de foresta continentur, à domino Rege concessas Archiepiscopis, Episcopis, & ceteris Prælatis *Angliæ*, Comitibus, Baronibus, militibus & libere tenentibus, quacumque arte vel ingenio violaverint, infregerint, diminuerint, seu immutaverint, clam vel palam, facto, verbo, vel consilio, contra illas vel illarum aliquam in quocumque articulo temere veniendo. Item omnes illos qui contra illas vel earum aliquam statuta ediderint vel edita servaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introductas; scriptores etiam statutorum ipsorum, necnon & consiliarios & executores, & qui secundum ea præsumserint judicare. Qui omnes & singuli superius memorata hanc nostram sententiam incursuros se noverint ipso facto, qui scienter aliquid commiserint de prædictis. Qui vero ignoranter, nisi commoniti, infra quindenam à tempore commonitionis se correxerint, & arbitrio ordinariorum plene satisfecerint de commissis, ex tunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sententia innodamus omnes illos qui pacem Regis & Regni præsum-

[a] v M. Par. p. 866.

1254. ſerint perturbare. In cujus rei memoriam ſempiternam nos ſigna noſtra præſentibus duximus apponenda. Data in majori aula Regia apud *Weſtmonaſterium*, anno Domini M. CC. LIII. III. idus *Maii*, ſub præſentia & aſſenſu *H.* Dei gratia Regis *Angliæ* illuſtris, & dominorum *R.* Comitis egregii *Cornubiæ*, fratris ſui *R.* Comitis *Norfolchiæ* & Mariſchalli *Angliæ*, *H.* Comitis *Herefordiæ*, *H.* Comitis *Oxoniæ*, *J.* Comitis *Warewichiæ*, & aliorum optimatum *Angliæ*, ad hoc quaſi ad Concilium ſpecialiter vocatorum. ‘Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis ‘infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemtare ‘præſumſerit, indignationem Dei Omnipotentis, & beatorum *Petri* & ‘*Pauli* Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Data *Anagniæ*, kal. II. ‘Octobris, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

Henric. 3. *R*

Mand ti Conſervatores.

Dati ſunt conſervatores iſtius mandati à ſummo Pontifice Decani *Londoniarum* & *Lincolniæ*; qui ſtatim accepto mandato Apoſtolico per totum Regnum *Angliæ* univerſis Epiſcopis, Officialibus, Archidiaconis, & eorum Officialibus, & Decanis, auctoritatem ſuam demandaverunt, in locis & diebus prout viderint expedire, promulgandam & inviolabiliter obſervandam, ſub forma ſubſequenti: excepto quod ſolus Decanus *Lincolniæ* hæc ſcribit, ut patet inferius, Epiſcopo *Coventriæ* & ſuis ſubjectis ſibi Ordinariis, Decano *Londoniarum* ſe excuſante.

Eorum literæ ad Epiſc. Lichf.

Reverendo in Chriſto Patri & Domino cariſſimo R. *Dei gratia* Coventrenſi & Lichefeldenſi *Epiſcopo ac diſcretis viris, Officiali ejuſdem domini, & univerſis Archidiaconibus, Officialibus, & Decanis, per* Coventrenſem & Lichefeldenſem *diœceſim conſtitutis*, R. *Decanus* Lincolniæ *ſalutem in Domino ſempiternam. Noveritis nos mandatum Domini* Innocentii *papæ quarti jam pridem ſuſcepiſſe in hæc verba. Innocentius* Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis *Londonienſi* & *Lincolnienſi* Decanis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut ex parte venerabilium fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum Regni *Angliæ* fuit propoſitum coram nobis, iidem cupientes prout ad eorum ſpectat officium, libertatem Eccleſiaſticam in Regno *Angliæ* illibatam ab omnibus conſervari, cum voluntate ac beneplacito cariſſimi filii noſtri illuſtris Regis *Angliæ* in omnes illos qui malitioſe ac ſcienter Eccleſias ipſius Regni ſuo jure privaverint vel ſpoliaverint, & libertates Eccleſiaſticas & antiquas Regni conſuetudines, & præcipue illas libertates & liberas conſuetudines quæ continentur in Chartis communium libertatum & de foreſta, conceſſis à domino Rege ipſis Archiepiſcopis & Epiſcopis ac aliis ejuſdem Regni prælatis, violaverint, infregerint, diminuerint, ſeu immutaverint, & qui contra illas ſtatuta ediderint vel edita obſervaverint, conſuetudines introduxerint, vel ſervaverint introductas, necnon in ſcriptores, executores, & conſiliarios ſtatutorum ipſorum excommunicationis ſententias duxerint proferendas, prout in literas ſuper hoc confectis plenius continetur: Nos ipſorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ſupplicationibus inclinati, quod ab eis provide factum eſt in hac parte, ratum habentes & gratum, id de fratrum noſtrorum conſilio auctoritate Apoſtolica duximus confirmandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſententias ipſas in locis in quibus videritis expedire, diebus Dominicis & feſtivis curetis ſolemniter publicare, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, non obſtante ſi à ſede Apoſtolica ſit indultum aliquibus, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ſeu de verbo ad verbum, de indulto hujuſmodi mentionem, & conſuetudine de duabus dietis edita in Concilio generali. Quod ſi non ambo his exequendis potueritis intereſſe, alter veſtrum nihilominus ea exequatur. Data *Anagniæ* II. kal. *Octobris*, pontificatus noſtri anno duodecimo. ‘Auctoritate itaq; mandati hujus, quod pro eo validum eſſe con‘ſtat, quod conſequitur ad privilegium perpetuo valiturum, vobis, reverende

‘pater

'pater, supplicamus, quatenus prædictam sententiam tantorum patrum, 1254.
'auctoritate Apostolica in Comitatibus, hundredis, & aliis publicis con- Innoc. 4. P.
'ventibus ac locis quibuscumque oportunum fuerit, publicari in vestra Ci-
'vitate & per vestram diœcesim faciatis; vices enim nostras si dignemini ad-
'mittere, vobis committimus in hac parte. Vobis autem Officiali, Archidi-
'aconis, & vestris officialibus, ac Decanis, in virtute obedientiæ qua sedi
'Apostolicæ tenemini, mandamus firmiter injungentes, quatenus senten-
'tiam prædictam modo quo prædiximus, publicetis, & per alios publicari
'faciatis distincte & dilucide, in lingua *Anglicana* & *Gallicana*, ubicumque
'& quandocumque videritis expedire. Prædictæ vero sententiæ transcri-
'ptum cum sua confirmatione, præsentibus sub sigillo nostro appendimus,
'ut ipsius copiam habeatis, & aliis habere faciatis, & sic ad omnium perve-
'niat notitiam, ne aliquis se valeat de ignorantia excusare. Ne autem
'aliquos ignorantes maledictum per ignorantiam involvat, transcriptum
'chartæ communium libertatum & Chartæ de foresta sub sigillo nostro vo-
'bis transmittimus transcribendum, & nobis per latorem præsentium re-
'mittendum, ut & illius copiam similiter aliis, sicut oportunum visum fue-
'rit, haberi faciatis. Ea igitur diligentia & studio præmissa omnia cure-
'tis exequi, rebelles si necesse fuerit vocando & compescendo, auctoritate
'prædicta, & vice nostra, quam vobis in hac parte committimus, ut per hoc
'honor [a] Regni, tranquillitas Ecclesiis, & pax populis, favente Domino va-
'leat pervenire. Si qui vero vestrum favore cujuscumque personæ aut ti-
'more, quod absit, onus istud ab humeris suis voluerit excutere, rebellantes
'hujusmodi citare satagat, ut coram nobis vel Commissariis nostris apud
'*Lincolniam* in majori Ecclesia compareat, super sua præsumtione respon-
'surus, & juri pariturus. Citandis vero terminum præfigatis peremtorum
'competentem, quem nobis vel dictis Commissariis nostris, una cum rebel-
'lionis suæ modo & causa, per vestras patentes literas significetis. Scribo
'autem vobis ego solus, Decano *Londoniensi* collega nostro se quantum ad
'vestram diœcesim excusante. Data apud *Langeford* III. idus *Maii*, anno
'Domini M.CC.LV. 1255.

Episcopi autem & eorum Officiales, Archidiaconi, officialesque eorum, seu Decani, accepto præscripto mandato, secundum tenorem ejusdem per totum Regnum *Angliæ* sententiam antedictam promulgarunt, & ab omnibus inviolabiliter observari præceperunt.

Isto anno in nocte sancti *Leodegarii* Martyris combusta est villa de *Burthonia*.

Eodem anno Dominus Rex *Henricus*, die sancti *Edwardi* Regis & Confessoris, celebravit festum ejusdem sancti apud Civitatem *Burdelensem*.

Eodem tempore Dominus *Edwardus* filius Regis & hæres apud *Bures* in *Hispania* à Domino *Amfulso* Rege *Castellæ* cingulo accinctus est militari; & de consensu Regis patris sui & assensu, ejusdem Regis sororem nomine *Alienoram* duxit in uxorem, ibidem nuptiarum festum ut tantum decebat Principem, diebus plurimis cum Regni *Angliæ* magnatibus, videlicet, *Ricardo* de *Clare* Comite *Gloverniæ*, *Johanne Mansel* clerico, qui maritagium procuravit, & quibusdam aliis qui ibi cum eo convenerant, necnon & prænominato Rege *Amfulso* & patriæ illius optimatibus, solemniter celebrans & consummans. *Edwardus Angl. Alienoram Hisp. uxorem ducit.*

Inundatio aquarum subita, non ex pluvia proveniens, fuit tanta isto anno ante festum sancti *Edmundi* Regis & martyris, quod maxima pars *Bedefordiæ* asportata fuit, & villæ plures versus mariscum, & populus innumerabilis utriusque sexus, senes cum junioribus, & etiam parvuli in cunabulis, submersi sunt & necati. Et similiter per aquam de *Trente*. Asse-

[a] Lege regno.

1254. rebant autem Justiciarii Domini Regis tunc apud *Bedefordiam* sedentes, & Henric. 3. R. etiam patriæ plebs, quod fuit diluvium particulare.

Regis & Papæ amicitia. Cum inter dominum *Innocentium* summum pontificem, & dominum *H.* Regem *Angliæ*, esset amor reciprocus, prout populus prædicabat, magis ob amorem pecuniæ de *Anglorum* marsupiis utriusq; videlicet populi exhauriendæ sive extorquendæ, quam propter patriæ cœlestis Regnum & gloriam adquirendum, & ejusdem Regis nunciis ab ejus lateribus pro suis negotiis diversis ad curiam *Romanam* destinatis aliquoties secretius in thalamo coram eodem Pontifice suisque Cardinalibus & aliis suis commessalibus existentibus, facta fuisset amicabilis altercatio sive risum movens contentio, de dictorum Papæ & Regis ætate, quis eorum senior esse videretur, his Regem suum dominum juniorem esse ex parte una asserentibus, illis ex parte altera summum Pontificem; tandem negotiis expletis pro quibus ibi venerant, cum iidem nuncii in reditu suo disceptationem hujusdem domino Regi retulissent, idem Rex eidem Apostolico apices amicabiles destinavit, mandans eidem, quod licet ipsemet nascendo prævenisset, & ætatis majoris extiterit, tamen idem Apostolicus magis gratia præfulsit, & sapientia abundavit ut decebat. Ad hæc summus Pontifex Regi rescripsit in hæc verba:

Literæ Papæ.

'*Innocentius* Episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo filio '*H.* illustri Regi *Angliæ* salutem. Regiam gratitudinem digna gratiarum 'actione prosequimur, quæ Apostolicam sedem in tua recognoscens gra-'tanter vota proclivem, super his quæ honeste postulanda decreveris, fa-'vorem tibi ex hoc benevolum vendicavit. Perpendimus enim quod ple-'nam de nobis spei tibi fiduciam suggerit sinceritas filialis, affectum no-'strum ad tuæ beneplacita voluntatis astringens, ut sicut secundum Deum 'poterimus, voto tibi & opere placeamus. Porro in literis tuis ad Jocun-'ditatis solatium seriis ludicra miscuisti, de illius videlicet scrupulo quæ-'stionis qua coram nobis, ut asseris, uter nostrum alterum nascendo præve-'nerit, extitit disceptatum. Sane licet contendere videaris te nobis esse 'juniorem, nosque reponas in consortio seniorum, super hoc tamen dubi-'tantium forsitan vacillat opinio, quibusdam annos tuos producentibus, 'aliis annos nostros corripientibus. Ad hoc autem, aliud non responde-'mus ad præsens, nisi quod de transmisso verborum solatio, quo nos lætifi-'care curasti, celsitudini gratias exhibentes, tecum optamus ut mutuæ vi-'sionis judicio possimus dirimere propositam quæstionem. O si unquam 'nobis desuper illucesceret dies illa quæ commode nostram tibi tuamque no-'bis desiderabilem præsentiam exhiberet, multa quidem præteritorum di-'erum malignitas, quos in tribulationis amaritudine traximus, in copiosa 'illius consolationis dulcedine leniretur. Data *Laterani*, pontificatus nostri 'anno XI.

Eodem anno Dominus papa ad instantiam Regis *Angliæ* concessit eidem decimam totius Ecclesiæ *Anglicanæ* per triennium percipiendam, exceptis ordine *Cysterciensi* & *Hospitalariorum* & *Templariorum*, & licet diversas literas sigilatim antea diversis super hoc demandasset, tandem tamen eisdem revocatis & non obstantibus, *W.* Episcopi *Norwicensi* hoc præcise demandavit exequendum. Idem autem Episcopus, licet invitus, mandato hujusmodi obtemperans, per totum Regnum in singulis Capitulis cujuscumque diœcesis fecit Decanum & tres Rectores vel vicarios qui fuerint majoris auctoritatis, pro sua voluntate jurare sub forma in ejusdem literis contenta subsequenti:

Literæ

Literæ Epiſcopi Norwicenſis *executoriæ.*

‘ *Walterus* permiſſione Divina *Norwicenſis* Epiſcopus, negotii Crucis exe-
‘ cutor à ſede Apoſtolica deputatus, diſcretis viris Decano Chriſtianitatis
‘ de Safford, & juratis de Capitulo, ſalutem in Domino. Cum nuper
‘ convocatis vobis & aliis de decanatu veſtro viris fide dignis, ſacramen-
‘ tum à vobis receperimus, quod prout vobis inferius injungetur, juſtas æſti-
‘ mationes omnium Eccleſiaſticorum beneficiorum fideliter inquireretis;
‘ vobis in virtute obedientiæ qua ſedi Apoſtolicæ tenemini, & ſub religi-
‘ one ſacramenti ac pœna perjurii, injungimus, quatenus tam à veſtris
‘ conſcientiis propriis, quam Rectoribus, vicariis, & aliis quibuſcumque per-
‘ ſonis magis videritis expedire, plenius inquiratis veritatem, quæ ſit juſta
‘ æſtimatio omnium proventuum Eccleſiaſticorum tam majorum quam
‘ minorum, cujuſcumque ſint exemtorum vel non exemtorum, in Deca-
‘ natu veſtro exiſtentium, & quæ æſtimatio decimarum ſeparatarum, vi-
‘ delicet ſi quas decimas, penſiones, vel alios proventus percipiant & habe-
‘ ant in parochiis Rectorum Eccleſiarum, jure ſpeciali, ſive aliquis nomi-
‘ ne eorum eas teneat. Prædictas ſiquidem juſtas æſtimationes in ſcriptis
‘ fideliter, ſub pœna ante dicta, redigatis, & per literam patentem ſignis
‘ veſtris ſignatam nobis habere faciatis, ad terminum & locum vobis infra
‘ præfigendos. Bona autem Religioſorum, quæ non pertinent ad Eccle-
‘ ſias eis appropriatas, nec ſunt decimæ ſeparatæ, per ipſos Religioſos taxa-
‘ buntur, ſi Abbatia, vel Cella, ſeu Prioratus ad quos hujuſmodi bona per-
‘ tinent, in veſtro fuerint Decanatu. Si vero in veſtro decanatu non ex-
‘ iſtant, bona ipſorum per vos taxabuntur, & eorum taxationem nobis di-
‘ lucide & aperte in ſcriptis habere faciatis. Damus ſiquidem vobis omni-
‘ bus & ſingulis plenam poteſtatem compellendi ad jurandum omnes &
‘ ſingulos de decanatu veſtro, pro veritate vobis in hac parte manifeſtan-
‘ da, prout melius videritis expedire: contradictores & rebelles, ſi quos in
‘ officio veſtro inveneritis, per interdicti aut excommunicationis ſententias,
‘ noſtra freti auctoritate, compeſcendo. Conſulimus inſuper ad veſtram ſalu-
‘ tem & communem liberationem, quod in taxationibus faciendis ſic dili-
‘ gentes ac veraces ſollicitudine & facto vos habeatis, non obſtantibus aliqui-
‘ bus taxationibus præhabitis, ne ex poſt facto veſtra alii facta & dicta ſcru-
‘ tantes, vos inveniant à via veritatis manifeſte declinaſſe, & in ſententiam
‘ excommunicationis incidiſſe, quæ per Sedem Apoſtolicam in omnes illos
‘ qui ſcienter in dicta decima ſubtrahenda, vel non ſolvenda, fraudem com-
‘ miſerint, promulgari demandatur. Volumus etiam, ſi juſtum vobis vi-
‘ ſum fuerit, quod unuſquiſque cujus Eccleſia tenetur ad firmam, juxta
‘ quantitatem firmæ quam recipit, reſpondeat de decima, dum ſua volun-
‘ tate & communi pactione ipſa firma durabit. Hoc ſiquidem officium vo-
‘ bis in remiſſione peccatorum injungimus, concedentes vobis auctoritate
‘ Sedis Apoſtolicæ, ut relaxationis indultæ omnibus Terræ Sanctæ ſubve-
‘ nientibus participes efficiamini in Domino. Prædictas autem æſtimationes
‘ in ſcriptis fideliter redactas nobis vel certo nuncio noſtro ſigillis veſtris ſi-
‘ gnatas tali die apud *Lichefeld* habere faciatis.

Literæ Epiſcopi ut ſupra.

‘ *W.* permiſſione Divina Epiſcopus *Norwicenſis* &c. diſcretis viris Supprio-
‘ ri de *Burthonia*, & Juratis de Capitulo, ſalutem in Domino. Cum ſacra-
‘ mentum nuper præſtiteritis ſuper æſtimatione omnium bonorum immobi-
‘ lium ad Eccleſiam veſtram ſpectantium, majorum & minorum, abſque frau-
‘ de facienda, exceptis proventibus Eccleſiarum parochialium quas habetis,
‘ qui per Decanos debent æſtimari, & exceptis bonis quæ ſunt in manu Do-

1254. 'mini Regis tempore vacationis; vobis in virtute obedientiæ qua Sedi
Henric. 3. R. 'Apostolicæ tenemini, & sub religione sacramenti præstiti injungimus, 'quatenus in hac parte fideliter vos habentes, quæ sit justa æstimatio 'omnium bonorum vestrorum supradictorum in scriptis fideliter redigatis, '& illam æstimationem plene, plane, & dilucide, per literam patentem 'sigillo capituli signatam, nobis habere faciatis ad diem & locum infra-'scriptos. Damus &c. Contradictores &c. Consulimus &c. Prædictas autem 'æstimationes &c. *ut supra*.

Rescriptum Supprioris & Juratorum.

'Venerabili in Christo patri *W.* Dei gratia *Norwicensi* Episcopo, Crucis exe-'cutori à domino Papa deputato, frater *M.* Supprior *Burthoniæ*, & Jurati de 'capitulo, salutem in Domino sempiternam. Noverit paternitas vestra nos 'ad mandatum vestrum justam æstimationem omnium bonorum nostrorum 'immobilium ad Ecclesiam nostram spectantium, exceptis proventibus Ec-'clesiarum parochialium quas habemus per provinciam, & exceptis bo-'nis quæ sunt in manu domini Regis tempore vacationis, diligenter inqui-'sivisse; quam quidem æstimationem præsentium tenore vobis duximus 'significandam.

'Ecclesia *B.* valet quatuordecim marcas.
'Bona ad coquinam spectantia, valent centum & quinque solidos.
'Bona ad cameram pertinentia, quinque marcas.
'Ad Refectorium & Hospitale, xxx. d.
'Ad Infirmitorium, duas marcas.
'Ad eleemosynam, quadraginta solidos.
'Ad sacristiam, quinque solidos.
'Ad camerariam, duos solidos.
'Summa totius, tantum
'Decima inde deducta, tantum.

'In cujus rei testimonium has literas nostras sigillo Abbatis nostri signatas vo-'bis transmittimus. Valete.

Facta est autem solutio istius pecuniæ primo anno nunciis ejusdem Episcopi ad locum & terminum ab eis præfixum, & in depositum missa.

Circa idem tempus *Henricus* Rex *Angliæ* & Regina, petita licentia & benigne obtenta à Rege *Franciæ* & Barnagio, peregre proficiscendi ad sanctum *Edmundum* quondam *Cantuariæ* Archiepiscopum, apud *Pontiniacum*, & per Regnum *Franciæ* in *Angliam* revertendo; Rex *Franciæ* misit eis in obviam apud Civitatem *Blemensem*, Archiepiscopum *Bituricensom*, & dominum *Ph.* de *Enemus*, ad eos per *Franciam* salvo pro sua voluntate conducendum. Quibus etiam idem Rex *Franciæ* apud Civitatem *Aurel.* occurrit, ibique eos cum gaudio suscepit immenso, & facto ibi triduo in magna solemnitate, Rex *Franciæ* obtulit se velle eos conducere per *Pont.* sed Rex *Angliæ* propter laborem ejus immensum, eo quod nuper de Terra Sancta *Jerusalem* redierat, hoc nullatenus voluit sustinere: veruntamen facta prius apud *Pont.* peregrinatione, iterum sibi apud *Paris.* deberent obviare inter eos ut convenit. Quod & sic factum est. Venerunt etiam Magnates *Franciæ* ad Regem *Angliæ*, eum cum magna rogantes devotione, ut per eorum terras divertere dignaretur, honorem & reverentiam quam debebat suscepturus. Quibus ipse gratias agens, & se excusare, quod cum sanctissimi patris sui *Edmundi Cantuariensis* Archiepiscopi fuisset peregrinus, ad præsens hoc facere non decebat. Inter quos quidam Nobilis, eximiæ potentiæ & auctoritatis immensæ, nomine *Willielmus de Bares*, prorupit in vocem dicens, 'Domine Rex ut quid ad partes istas declinastis cum nobiscum spatiari, & terras nostras ac castella visitare vestra non dignatur majestas

'jestas & excellentia, quæ etiam vestræ majestati Regiæ cum magna devo- 1254.
'tione omnia ad vestrum honorem & beneplacitum subjicimus & commit- *Innoc. 4. P.*
'timus? Pro certo, prout nobis videtur, vester adventus ad partes istas ad
'præsens declinans pro minimo debet reputari.

Ad hæc Rex grates & gratias reiterans, respondit, 'Non, non, domine '*Willielme*, pro minimo, imo pro immenso & maximo habemus & reputamus, una cum nostra ad *Pont.* peregrinatione, dilectissimum nostrum 'consanguineum & vicinum, Regem vestrum, qui adhuc pro loco & tempore cum sibi placuerit & pro sua dignatione meus erit dominus, post suos 'immensos labores quos jampridem in *Jesu Christi* servitio nostri sustinuit 'redemtoris, videre simul & visitare, & ejus dulci frui colloquio & refocil'lari. Et sicut jam prædictum est, post peregrinationem Regis *Angliæ* apud *Pont.* factam, apud *Parisios* iidem Reges sibi mutuo obviaverunt. Convocavit etiam ibidem Rex *Franciæ* omnes majores Regni sui suæ ditioni subjectos, ad honorem Regi *Angliæ* & Reginæ præstandum & reverentiam. Fuerunt etiam ibi præsentes Comitissa de *Provencia*, mater, & quatuor suæ filiæ, duæ Reginæ, videlicet *Franciæ* & *Angliæ*, & duæ Comitissæ, uxores nobilium Comitum, scilicet *Ricardi* Comitis *Cornubiæ*, fratris Regis *Angliæ*, & *Caroli* Comitis *Provenciæ*, fratris Regis *Franciæ*, ut mutua refocillarentur consolatione. Fuerunt etiam Reges & Reginæ ad Aulam Regis simul in mensis, & pariter pernoctantes. Postea vero fuerunt cum Domino Rege *Angliæ* ad domum *Templariorum* in prælibatione *Franciæ* & *Navarræ* Reges, & *Burgundiæ* & *Lovaniæ* & .... Duces, & Archiepiscopi & Episcopi XXIII. Comites autem XXVII. quos omnes convocavit ibidem Rex *Franciæ*, ob honorem Regis *Angliæ* & Reginæ, & inter eos confœderationem.

Facta autem ibidem mora, Rex *Angliæ* & Regina inde recedentes cum honore immenso, versus *Angliam* profecti sunt, & in die sancti *Johannis* Apostoli & Evangelistæ, in Natali Domini, apud *Doroberniam* prospere applicuerunt, domino *Edwardo* filio eorum & uxore sua in *Wasconia* commorantibus. Dedit etiam Rex *Franciæ* Regi *Angliæ* unum elephantem tunc temporis, quem transvexit usque *Londonias*.

Eodem tempore *Innocentius* Papa IV. in crastino sancti *Nicholai* obiit apud *Neapolim*. *Innocentio 4. succ. Alex. 4.*

Alexander papa III. Episcopus *Hostiensis*, statim successit.

Eodem tempore post festum sancti *Hilarii* sederunt Justiciarii Itinerantes apud Lichefeld; & factæ sunt coram eis Inquisitiones subsequentes: 1254, 5.

Inquisitiones factæ coram Justiciariis.

De veteribus placitis coronæ, quæ alias fuerunt coram Justiciariis, & non fuerunt terminata.

De novis placitis coronæ, quæ postea emerserunt.

De illis qui sunt in misericordia Domini Regis, & non sunt amerciati.

De valettis & puellis qui sunt & esse debent in custodia domini Regis, vel in donatione Domini Regis; qui sint, & qui illos habent, & per quem, & quantum terræ illorum valent.

De dominabus quæ sunt & esse debent in donatione domini Regis, sive sint maritatæ, sive maritandæ. Et si sint maritatæ, quibus, & per quem, & quantum terræ illarum valent.

De Ecclesiis quæ sunt de donatione domini Regis, quæ sint Ecclesiæ illæ, & qui illas habent, & per quem.

De Eschaetis domini Regis, quæ sint, & qui illas habent, & per quod servitium, tam de terris *Normannorum*, quam de aliis; & si teneantur sine waranto, capiantur in manu domini Regis.

1254, 5. Henric. 3. R. De fergantiis, quæ fint, & qui illas tenent, & per quem, & cujufmodi ille fergantiæ fint, & quantum valent.

De purprefturis factis five in terra, five in aqua, five in mare, five in libertate, five extra libertatem.

De menfuris factis & juratis per Regnum, fi fint fervatæ, ficut provifum fuit. Et fi cuftodes menfurarum mercedem ab aliquo ceperint, ut poffint per unas vendere, & per alias emere: & intelligatur de omnibus menfuris, tam de. * * * * * *

quam de ponderibus. Et fi affifa pannorum fervata fuerit, [a] provifum fuit. Et fi aliquis mercedem ceperit de vino vendito contra affifam, vel pro panno vendito contra affifam; & de Thefauro invento.

De Vicecomitibus & aliis ballivis domini Regis qui tenent placita coronæ.

De Vicecomitibus & aliis ballivis, qui convenire fecerunt *hundredum* vel *Wapentachium* pro inquifitione facienda pro morte hominis, vel de aliis placitis coronæ, & ceperunt mifericordiam pro defaltis.

De *Uthefio* levato & non fecuto.

De ufurariis Chriftianis mortuis, qui fuerint, & quæ catalla habuerint, & quia ea habuerint.

De catallis *Judæorum* occiforum, fcilicet vadiis, & chartis, & debitis; & quis ea habet.

De falfonariis & retondentibus denarios.

De moneta & efcambio, & qui fecerunt monetam fine domino Rege & ejus Jufticiariis.

De burgatoribus & malefactoribus, & eorum receptatoribus tempore pacis.

De fugitivis qui redeunt poft fugam fine waranto domini Regis.

De his per quorum terras *Uthlagati* vel burgatores tranfierunt, & non fecerunt fectam poft eos, ficut præceptum fuit.

De *Uthlagatis* & eorum catallis, & qui redierunt poft fugam fine waranto domini Regis.

De mercatis remotis ab uno die ad alium diem, fine licentia domini Regis; & an fi fit Dominica dies; & fi quæ mercata fuerint levata fine præcepto domini Regis.

De novis confuetudinibus levatis in Regno, five in terra, five in mare, five in aqua dulci, & quis eas levaverit, & ubi.

De defaltis, fcilicet de his qui fummoniti fuerunt effe primo die coram Jufticiariis, & non fuerunt.

De Gaelis deliberandis fine waranto domini Regis.

De malefactoribus in parkis & vivariis.

De *Wrecco* maris.

De evafione latronum.

De illis qui non permittunt Ballivos domini Regis, intrare terras fuas ad fummonitiones faciendas pro debito domini Regis vel aliis fine præcepto Regis.

De ballivis qui ceperunt denarios pro amovendo Juratores de affifis.

De his qui tenent terras *Normannorum*, *Britannorum*, & aliorum extraneorum, de quocumque feodo fint, & quo *Waranto* eas tenent, fine domino Rege, vel illis quibus dominus Rex vel dominus feodi non conceffit conferendum.

De his qui fubtraxerunt fectam *Schyrarum* vel *hundredorum*, vel auxilium Vicecomitum, poft werram motam inter Regem *Johannem* & Barones fuos, per voluntatem Vicecomitum & aliorum ballivorum, fine licentia domini Regis vel ejus affenfu.

a f. Sicut provifum.

De

De Vicecomitibus & aliis ballivis qui ceperunt redemtionem de valettis integrum feodum militis tenentibus, vel xx. libras terræ habentibus, ne milites fierent ad mandatum domini Regis, cum Vicecomites & ballivi præceptum domini Regis inde non habuerint. 1254, 5. Alex. 4. P.

De valettis integrum feodum militis tenentibus, & plenæ ætatis existentibus, milites faciendis.

De Vicecomitibus & aliis ballivis, qui placitant placita coronæ de namo vetito terminato coram Vicecomitibus vel aliis ballivis per sacramentum, cum nullam inde habeant potestatem sine speciali licentia Domini Regis, & hoc per breve suum.

De excessibus Vicecomitum & aliorum ballivorum, si aliquem foverint prætextu terræ vel custodiæ habendæ, vel denarios perquirendi per quos justitia & veritas suffocetur.

De Vicecomitibus & aliis ballivis ambidextris, qui capiunt ex una parte & ex altera.

De *Wapentakiis* & aliis ballivis domini Regis, positis ad firmam per Vicecomites & ballivos, quanta singula eorum valent, & pro quanto posita fuerint temporibus illorum Vicecomitum.

De prisis domini Regis, sive in terra, sive in mari, sive in aqua dulci, & in libertatibus spectantibus ad Castella sua, vel comitatus suos, vel ad burgos, sive in aliis locis quæ sint, & quantum valent, & quis ea occupaverit, vel celaverit, vel suffocaverit.

De parvis ballivis qui faciunt cervisias quas quandoque vocant *Scotalas*, quandoque *fulstales*, ut extorqueant pecuniam à sequentibus *hundredum* & eorum subditis; & de aliis qui cervisiam non faciunt garbas in autumno colligentibus, & bladum pauperum indebite distrahentibus.

De catallis extraneorum de potestate Regis *Franciæ* existentium, captis dum Rex fuit in *Wasconia*, quo devenerunt, & quis ea habet.

De his qui levaverint *Warennam* si sufficienti *waranto* domini Regis.

De his qui piscantur cum *Kidellis* & *Sarkellis*.

De denariis captis pro defaltis non venientium ad summonitionem Vicecomitum, & quis eos cepit, & quantum.

De Vicecomitibus & aliis ballivis qui ceperunt denarios ab his qui rectati fuerunt de morte hominis, ut dimitterent eos per *plevinam*, cum nullo modo fuerint *plegiandi*, sine speciali mandato domini Regis.

De Vicecomitibus & aliis ballivis qui bis aut pluries receperunt denarios ab aliquo pro unico amerciamento, cum semel fuerit amerciatus.

De his qui distrinxerunt plures habentes unum nomen, per summonitionem Scaccarii, ut unusquisque per se pacaret unicum amerciamentum, cum unus eorum tantum fuerit amerciatus.

De his qui inprisonaverunt illos qui rectati fuerunt de latrocinio per indictamenta, & illos in prisona detinuerunt quousque ab eis redemtionem ceperunt, cum per legem *Angliæ* nulla redemtione facta sint replegiandi.

De his qui distrinxerunt aliquem ad pacandum plus quam ad quod fuerit amerciatus, per summonitionem Scaccarii.

De his qui manu ceperunt hujusmodi aliquem coram Justitiariis, & illum non habent primo die.

De his qui traxerunt brevia domini Regis, & alteri parti vendunt, per quod dominus Rex amisit quod ad eum pertinebat.

Isto anno & anno precedenti fuit frugum fertilitas per Regnum *Angliæ*.

Eodem tempore *Alexander* papa destinavit literas Episcopis *Angliæ* sub hac forma:

1234, 5. Henric. R. 3. Alexandri P. Literæ.

'*Alexander* Episcopus servus servorum &c. venerabilibus fratribus Archiepiscopo *Cantuariensi* & ejus suffraganeis salutem & Apostolicam benedictionem. Cathedra præeminentiæ pastoralis in hac Ecclesia militanti 'per plurimos pontifices frequenti successionis vicissitudine variatur, pro eo 'quod illos manere diutius naturæ mortalis conditio non permittit. In 'Ecclesia siquidem triumphanti, quæ supernæ patriæ regionem inconcussa 'possessione jam obtinet, *Salvator* noster Dei filius summus est pontifex, qui 'sempiterno fungitur sacerdotio, manens in æternum, & subacto mortis 'imperio semper vivens. In hac autem quam in exemplarium instar cœlestium in consummationem sanctorum super terram Dei sapientia fabricavit, pontifices mortalitatis infirmitate circumdati, ut constituantur pro 'hominibus apud Deum, ex hominibus assumuntur. Hinc est quod illa 'indeficienti æterni sponsi gaudio & immortalitate beata luctum viduitatis ignorat. Hæc autem dum peregrinatur in terris, corporum carceribus obligata, frequenter cogitur viduitatis suæ lamenta resumere, ac tædia experiri; his lamentis & tædiis, sicut Domino placuit, qui aufert spiritum Principum, Ecclesiæ sanctæ nuper concussa sunt viscera, ejusque maxillæ perfusæ amaro profluvio lacrimarum, felicis recordationis *Innocentio* 'papa prædecessore nostro VII. idus *Decembris* apud *Neapolim* per universæ 'carnis viam de nequitia hujus seculi evadente. Qui cum adhuc necessarius esset & admodum utilis populo Christiano, forsitan ideo vocatus est 'à Domino ante tempus, ut mundus in maligno positus, ejus præsentia agnosceretur indignus, & ipse iniquitatum medio quæ ejus animam diu cruciaverant, tolleretur. Die itaque sequenti, juxta morem, exequiarum sollemnitate præmissa, ejusque corpore in *Neapolitana* Ecclesia tumulato, 'nos & fratres nostri ad substituendum convenimus successorem. Et missarum solemniis in honore Sancti Spiritus devote ac humiliter celebratis, 'post aliquantulum de futuri pastoris substitutione tractatum, iidem fratres 'nostri oculos suos ad imbecillitatem nostram communiter & concorditer 'direxerunt, nos ad conscendendam speculam Apostolici culminis, & subeundam gravissimam orbis sarcinam eligendo. Verum ea re supra quam 'dici valeat stupefacti, & quæ ac qualis esset illa dispositionis divinæ vocatio, anxiæ cogitationis examine revolventes, intra nos ipsos, quantum in 'illa potuimus supernæ instantiæ pressura, resedimus, meditando negotii 'gravitatem, metiendo vires, ponderando prudentiam, comparando merita, & ad perficiendum sumtus virtutum necessarios computando. Denique videntes hæc nobis non abundanter adesse, quin potius advertentes quod nihil nobis de nostris meritis revelabat propriæ considerationis 'attentio, unde constituti meremur in mundi vertice super gentes & Regna, & universalem in orbe terrarum evellendi atque plantandi accipere 'potestatem, in spiritu non contumaciæ vel contemtus, sed timoris de nostrorum defectuum conscientia procedentis, non sequenda judicavimus 'vota fratrum, sed manus ab opere, ac humeros ab onere cohibendos. 'Consideratio enim gradus, casus nobis formidinem ingerebat, quia de 'tam alto culmine dignitatis terribilis, videlicet loco Apostolorum Principis quisnam animus quantumlibet magnus, inspecta jacentis deorsum 'abyssi facie, non paveret? Quis nempe jugum publicæ servitutis, sub quo 'probata gigantum virtus, & fortitudo virorum à seculo laudatorum hactenus gemuit, audiat prudenter & scienter appetere? Quod spiritum mœroribus torquet, mentem eviscerat, dies laboribus obsidet, & noctes producit insomnes. O quam sani consilii & quam consultæ deliberationis electio, abjectum esse in domo Dei, magis quam loci eminentioris celsitudine 'præminere! in convivio Christi locum ponere novissimum, quam cum pacatæ quietis dispendio superius promoveri! Defuit nimirum Spiritus considerantibus nobis undique quanta nunc ager mundi hujus malorum densitate silvescit, & spem de viribus circa ejus cultum difficultas operis vix re-

'linquit

'linquit. Cumque invalescens malignitas desidentium corda populorum 1254; 5.
'durasse videatur in lapides, ita ut manum Domini quam pauci sentiant *Alex.* 4. P.
'in flagellis, *cui dabitur* [a] *filiis Abrahæ* de lapidibus suscitare, & reddere
'Domino populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum? Propterea
'excusavimus cum lacrymis, & usque ad contristationis & indignationis
'offensam, eisdem fratribus inportabilem nobis ingerentibus Apostolatus
'sarcinam duximus resistendum, orantes eos, & per obtestationem Divini
'judicii obsecrantes, ut à nobis calicem hunc transferrent, & traderent
'alteri fortiori. Sed ipsi, utinam non ob nostrorum exigentiam peccato-
'rum, irrevincibilis importunitatis instantia nostram resistentiam evice-
'runt, cogentes nos invitos suis desideriis consentire; & sic cum dolore
'cordis ac tremore quamplurimo, infirmitatis nostræ colla submisimus ju-
'go Apostolicæ servitutis confidentes in Deo, qui dat omnibus affluen-
'ter, quod insufficientiam nostram, quam humiliter recognoscimus & libe-
're profitemur, ex se ipso misericorditer adimplebit. Sollicitudine ita-
'que publicæ administrationis assumta, & plena de nobis concepta fiducia,
'quod ad subportandam tanti oneris molem in caritate Dei, qui vos vo-
'cavit in partem hujus ministerii, fideles nobis eritis adjutores, universita-
'tem vestram rogamus totis in Christo affectibus & monemus, quatenus in-
'firmitatem nostram apud Deum devotis orationibus & sacris placationi-
'bus roborantes, ipsius pro nobis misericordiam imploretis; ut per bene-
'placita voluntatis suæ in viam pacis dirigat gressus nostros, & favorem
'nobis cœlestis pietatis aspirat, ne qua nos demergat tempestas per hanc
'maris altitudinem in quam venimus gradientes. Dare quoque dignetur
'benignitatis suæ annum placabilem, in quo laboribus nostris eo desuper
'incrementum largiente proveniet quies Regnis, pax Ecclesiis, concordia
'plebibus, & minoribus disciplina. [b] Nos autem quæsumus, fratres, lega-
'tionem vestram attendite, ac superintendite universo gregi in quo vos
'Episcopos dispensatio Divina constituit, ut cum Princeps pastorum com-
'missa quæsiturus advenerit, dignam ei possitis reddere rationem. Porro
'de nobis indubitatam volumus vos tenere fiduciam, quod singulos vestrum
'tanquam principalia corporis Ecclesiastici membra, in quantum Domi-
'nus dederit, oportunis curabimus fulcire suffragiis, & fraternis semper ho-
'noribus prævenire. Data *Neapoli* undecimo kal. *Januarii*, Pontificatus
'nostri anno primo.

M. CC. LV. 1255.

Henricus Rex *Angliæ* in quindena à Pascha tenuit Parliamentum suum *Parliament.*
apud *Westmonasterium*, convocatis ibidem dominis *Waltero* de *Gray* Archi- *Westmonast.*
episcopo *Eboracensi*, *Ricardo* Comite *Cornubiæ*, totius Regni Episcopis, Abbatibus, Comitibus, & Baronibus, universis ibi præsentibus, paucis tamen valetudinariis excusatis, dominoque *Bonefacio Cantuariensi* in partibus transmarinis moram faciente, instanter & importune exigebat sibi auxilium exhiberi, & ut quidam qui ibidem affuerunt asserebant, disposuit Rex habere *Horngelth*. Magnates autem e contra petebant, ut secundum consuetudinem Regni, tres personas possent per electionem in Regno habere, videlicet capitalem Justiciarium, Cancellarium, & Thesaurarium, propter communem Regni utilitatem; & tunc possent & vellent de eorum & communi consilio plenius & planius Regiæ respondere exactioni. Et sic neutro concesso, datus est dies ad deliberandum super his, usque in quindenam à festo sancti *Michaelis* ejusdem Anni, & unusquisque ad partes suas declinavit.

Eodem tempore in redeundo de Parliamento *Walterus* de *Gray* Archi- *Walterus Archiep. Ebor. c. obiit.*
episcopus *Eboracensis*, anno pontificatus sui XL. obiit apud **Fulham** juxta *Londonias*, kal. *Maii*, die sabbati, in senectute bona plenus dierum, & sepultus est in vigilia Pentecostes in Ecclesia sancti *Petri Eboraci*.

Isto anno sanctus *Robertus Lincolniensis* Episcopus claruit miraculis.

[a] f. leg. filios. [b] f. Vos.

1255. Henric. 3. R. Eodem tempore circa Ascensionem Domini, captus fuit piscis unus VIII. pedum, qui vocatur *Sturgum*, in aqua de Trente, sub castello de Donenton, senioribus patriæ dicentibus & affirmantibus quod piscis consimilis in eodem loco captus fuit eodem anno antea quo Rex *Johannes* coronatus fuit.

Accidit etiam eo tempore III. idus *Julii* quædam tempestas grandinis per vallem de Trente, à ponte de Wychenofere usque ad *Rependonam*, ultra modum admirabilis, cui similem in illis temporibus non extitit qui se vidisse affirmaret. Sequebatur grandinem vorago quædam mirabilis terram cum arboribus & ædificiis & blada in campis submergens & asportans. Fuit etiam universalis destructio fœni per vallem de Trente per aquarum inundationes, qualis non contigit longis ante temporibus.

Henricus Rex & Regina fuerunt in die Assumsionis beatæ *Mariæ* virginis apud *Eboracum*, & inde profecti sunt versus *Scotiam*, ad loquendum cum Rege *Scotiæ* [a] genere suo, & Regina eorum filia, & propter quandam dissensionem quæ inter eos emerserat, & *Robertum* de *Ros* qui eos ad eorum voluntatem non tractavit, eo quod non sustinuit eos carnaliter simul commiscere, ob quam causam Rex disseysivit eundem. *Robertum* de Castello de Werch & de quibusdam suis aliis terris.

Eodem tempore Rege existente in partibus *Scotiæ*, missi sunt per Regnum Justiciarii ad inquisitionem faciendam super articulis subsequentibus. Dominus *Henricus* de *Bathonia* cum sociis suis sedit apud Notingham, qui ibidem se bono modo & curialiter habuerunt; similiter & alii per totum Regnum, Domino *Philippo Lovel* apud *Staffordiam* durius & asperius se habente, coram quo etiam sociisque suis ibi secum sedentibus super istis articulis factæ sunt Inquisitiones.

Capitula coram Justiciariis.

De Juribus & libertatibus Domini Regis, scilicet qui Archiepiscopi, Episcopi, Comites, & Barones, milites, vel alii libere tenentes subtraxerint sibi de Juribus & libertatibus & hidagiis ad ipsum Dominum Regem spectantibus, & quas libertates.

De sectis debitis ad Comitatum, hundredum, & Curiam de Dominicis maneriis Domini Regis & ad molendina, eorum molendinorum scilicet qui se subtraxerint de sectis illis, & à quo tempore, & in quantum dominus Rex damnificatus est per annum per subtractionem illam.

De extensionibus Dominicorum Regis, scilicet quid omnia illa valere possint per annum.

De militibus, libere tenentibus, viris religiosis, vel quibuscumque aliis, scilicet qui infra Dominica domini Regis terras tenent.

De donatione vel venditione *Sokemanorum*, vel permissione custodum vel aliorum ballivorum eorundem maneriorum.

De statu forestarum, Hayarum, Parcorum, vivariornm, domini Regis, scilicet qui fecerunt vastum, venditionem, purpresturam, vel destructionem in eisdem.

De Castris Domini Regis, scilicet quid pertineat ad castra illa, ut in wardis, redditibus, & aliis rebus assisis, & quid custodiæ illorum castrorum valere possint per annum, & quæ wardæ debeantur tempore pacis, & quæ tempore werræ, & pro quanto per annum possint custodiri.

De purpresturis factis super dominum Regem, sive in terra, sive in aqua, sive in mari, sive in portu, & per quem.

De hundredis singulis in comitatu quolibet, scilicet quot hundredæ in

[a] Forte leg genero.

manu

manu domini Regis, & quot ad feudi firmam, & quid Vicecomites percipiunt per annum de singulis hundredis. 1255. Alex. 4. P.

De his qui habent Returnum brevium domini Regis, scilicet utrum Returnum illud habean tex concessione Regum, vel ex permissione Vicecomitum, vel aliorum Ballivorum.

De *Judæis* & eorum catallis qui catalla eorum receptaverint, & quæ catalla.

De his qui tenent placita de namio vetito, & similiter visum francplegiorum sine Vicecomite, & sine waranto domini Regis.

De Ecclesiis quæ sunt & esse debent de donatione domini Regis.

De viduis & puellis quæ sunt & esse debent in donatione domini Regis, si sint maritatæ, sive maritandæ. Et si sint maritatæ, quibus, & per quem, & quantum terræ illarum valent per annum.

De sergantiis vel aliqua parte earundem sergantiarum alienatarum, per quem, & à quo tempore.

De his qui clamant habere libertates sine Charta Regis, & quales.

Inquiratur etiam si viri Religiosi intraverunt feodum domini Regis, ubi dominus Rex amittit wardum, Relevium, vel taylagium; Qui, & à quo tempore.

De viris Religiosis & aliis qui compellunt laicos placitare coram Judicibus delegatis, vel Ordinariis, de placitis quæ pertinent ad coronam domini Regis.

Item & omnes libere tenentes de singulis villis à quolibet Hundredo, si quatuor homines & Præpositus venerunt ad summonitionem, sicut dominus Rex præcepit in brevi suo.

De feodis domini Regis, Quot feodá tenentur de eo in capite, & qui ea tenent, & quid inde sit eleemosynatum, & quis illud teneat, & à quo tempore.

De omnibus quæ subtracta sunt domino Regi, ut de Juribus & sectis debitis, si ex permissione ballivorum fiat, & cujus ballivi permissione.

Item de Vicecomitibus & hundredariis & aliis ballivis, si aliquem malefactorem receptaverint, vel consenserint, vel aliquid ceperint pro hujusmodi, ab anno Regni Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* qui nunc est, XVIII. hucusque, & quid ceperint pro hujusmodi, & quantum, & si aliquem gravaverint per injustam extortionem.

Innocentius papa quartus post mortem *Frederici* Imperatoris Regnum *Ciciliæ* multotiens & non semel fratribus Regis *Franciæ* singulatim, aliisque diversarum terrarum magnatibus quamplurimis, ex dono obtulit; quod quidem universi & singuli singulatim admittere penitus recusarunt, timentes potentiam *Conradi* filii prædicti *Frederici* Imperatoris, qui prædictum Regnum post mortem *Henrici* fratris sui, nepotis *Henrici* Regis *Angliæ*, obtinuit & possedit. Postea vero præfatum Regnum *Ricardo* Comiti *Cornubiæ* fratri Regis *Henrici* multotiens fuit oblatum, quod & ipse similiter refutavit. Tandem vero astutiam & potentiam Regis *Henrici Angliæ* summus pontifex & Cardinales considerantes & agnoscentes, prænominatum Regnum *Edmundo* præfati Regis filio de communi fratrum consilio dominus papa dedit & concessit, diversas literas diversis temporibus super hujusmodi negotio transmittendo, quarum una ab *Alexandro* summo Pontifice isto anno sub hac forma emanavit:

'*Alexander* Episcopus servus *&c. H.* illustri Regi *Angliæ &c.* Regale genus *Angliæ* quod speciali quodam affectu & intimæ dilectionis prærogativa prosequimur exaltare super cæteros orbis Reges & Principes, cupientes Magistrum ... Notarium nostrum, Apostolicæ sedis legatum qui illius generis honorem & commodum zelatur ut proprium, ad partes illas principaliter hac de causa transmisimus, ut idem genus locupletans & exaltans ei conferret *Alexand i P. literæ de Regno Siciliæ.*

ferret

1255. 'ferret Regnum *Ciciliæ*, quod opulentia & delitiis alia Regna mundi su-
Henric. 3. R. 'perat, ad sedem Apostolicam devolutum. Et licet super hoc fuerit plærumque hinc inde tractatum, quia tamen in eodem Regno adhuc superat unicus nepos tuus, ne videreris sitire sanguinem proprium & proximorum tuorum spolia concupere, tantum honorem & commodum recipere usque hæc tempora distulisti. Sed eodem nepote tuo ita pie ut asseritur sublato de medio, tu desiderans cum sede Apostolica filium habere communem, devovisti perpetuo ad ejus obsequia carissimum in Christo filium *Edmundum* natum tuum, faciens ipsum de præfati legati manibus, habentis super hoc plenariam potestatem, recipere prædictum Regnum, ad honorem Dei, & Ecclesiæ pacem, & tranquillitatem totius populi Christiani, super quo celsitudini tuæ gratiarum referimus actiones, promti & parati ad omnia quæ placere noverimus cordi tuo. Cum igitur collationem hujusmodi ab eodem legato factam duxerimus de fratrum nostrorum consilio confirmandam, magnificentiam Regiam rogamus & hortamur, quatenus considerato diligenter quod cum omnes de Regno illo redemtionem à nobis expetent & exspectant, negotium ipsum ex sui natura accelerationem postulat & requirit. Quod quia dilatio in talibus maximum consuevit parere detrimentum, prædictum Regem ad prosequendum negotium assumtum sic in militia, pecunia, & aliis viriliter, celeriter, & potenter accingas, ut ad fastigium prædicti Regni, ubi recipietur cum desiderio ut matutinus Lucifer, possit prout decet tantum Principem, pervenire, sciturі quod cum negotium prædictum sit Dei non hominis, prædicto Regi cuncta prospera succedent, nosque sibi curabimus in personis & rebus modis omnibus quibuscumque poterimus opulentissime subvenire, parati obligare nos & Romanam Ecclesiam fidejussoris nomine pro his quæ sibi ad prosecutionem prædicti negotii fuerint oportuna.

De puero apud Lincolniam *crucifixo a* Judæis.

[a] Eodem tempore convocatis apud *Lincolniam Judæis* Regni majoribus, sanctum *Hugonem* puerum parvulum IX. annorum cujusdam pauperculæ mulieris filium unicum, scholarem, in vigilia sancti *Petri* quæ dicitur *ad vincula*, quidam ejusdem Civitatis *Judæus* nomine *Jopinus*, jam sole vergente ad occasum, à suorum contribulium & coætaneorum jocis ac choreis tetensis insidiis furtive sustulit, sublatum in conclavi secretiori domus propriæ per viginti sex dies occultavit, & in tantum famis ac sitis affecit inedia, ut vix vocem in verba formare posset. Deinde omnibus tam indigenis quam extraneis qui in eadem civitate erant *Judæis* in unum congregatis, collegerunt consilium pontifices & sacerdotum Principes, ut morti traderent innocentem. Adducto ergo illo & in eorum medio constituto, tanquam agno in luporum medio, excæcati & insensati in ignominiam passionis *Jesu Christi*, qui patitur in sanctos misericordia pietatis, patris sui desiderium adimplere cupientes, de quibus scriptum est *vos ex* [b] *parte diaboli estis*, innocentem puerulum circumdederunt, nudaverunt, flagellis ceciderunt, & in faciem consputrunt, nasique cartilaginem cum superiori labio reciderunt, principales dentium confringentes superiores. Deinde ipsum in crucem elevantes, eidem insultabant vocibus, & frendebant dentibus in eundem. O quam incomprehensibilia sunt Judicia tua, domine! Sed omnia in sapientia fecisti. Arridebat parvulus toto malignitatis spiritu in eum debacchantibus, nec murmur resonat, nec querimonia ab ejus ore. Quippe Spiritus sancti repletus gratia, alacri vultu quasi nil patiens permanebat. Et quod dictu mirabile est, in ætate tam tenera constitutus, nec vocem nec gemitum emittebat. Tandem ministri diaboli

a v. M. Par. p. 912. b Patre diabolo.

ut

ut Regem gloriæ irritarent, noſtrum redemtorem quem patres eorum ante faciem *Pilati* negaverunt, dicendo *non habemus Regem niſi Cæſarem*, & ejus membra, id eſt Chriſtianos, deteſtanda & horrenda crudelitate confunderent, dicti pueruli corpus tenerrimum à planta pedis uſque ad verticem minutis aculeis & acutis in tantum pupugerunt, ut toto corpore cruentato vulneribus, vulnera inflicta ipſius corpus pelli heritii ſimilarent. Denique ejus latere lancea perforato, inclinato capite in manus Domini ſpiritum exhalavit. Mulier quidem hujus ſancti mater, ubi eum more ſolito domum minime redire conſpexit, expavit continuo, & feſtinanter eundem per notos vicinos & amicos requirebat. Quo non reperto, aſſertione infantium cum quibus ludere conſuevit, oſtenſis hora diei & loco ubi eum ultimo viderunt & reliquerunt, orta eſt ſuſpitio vehemens inter Chriſtianos, ipſum à *Judæis* ſublatum & interemtum. Ex hoc enim argumentum ſumebat eorum opinio, quod ex cunctis provinciis & civitatibus Regni *Angliæ* diverſi in eadem civitate *Judæi* convenerant, & plus ſolito ſibi invicem applaudebant. Requiſiti etiam callide à quibuſdam Chriſtianis earundem familiaribus cur ſic convenerint, & tamdiu inibi moram fecerint, reſponderunt nuptiarum ſolemnia celebrandi gratia è diverſis provinciis nationis ſuæ Principes & potentiores ſe evocaſſe, evocatos ideo moram feciſſe diutius, quod nexus ſponſalium inter prædivites & nobilitate generis præeminentes ceteris eſſet contrahendus, palliare cupientes quod nequiter commiſerunt. Sed facti veritate jam per dies paulatim clareſcente, prædicta mulier, mater præfati pueri, cum fletu & gemitu in labore & vultus ſui ſudore, in *Scotiam* ad dominum Regem ubi tunc agebat profecta eſt, & ad pedes ejus provoluta, clamans & ejulans ſuam ſuper hoc depoſuit querimoniam. Interim ſcientes *Judæi* ſuper hac re inquiſitionem faciendam, & cum rei veritas innoteſceret, acriori pœna digne pro meritis ſe damnandos, congelati & conſternati, conſcientia ſeſe interius remordente, intempeſtæ noctis ſilentio corpus exanime tulerunt ſecretius, & in quendam puteum projecerunt, clamque diſceſſerunt. Ubi poſtea cum ex mandato Regio ſuper hac re facta foret inquiſitio, repertus eſt, prodente illo cujus veſtigia ſecutus fuerat in paſſione, qui etiam quod in ignominiam nominis ſui & fidei Chriſtianæ irriſionem, contemtum, & improperium à nefandis *Judæis* commiſſum fuerat, & ad ſui ipſius gloriam, & fidei Chriſtianæ exaltationem dignatus eſt immutare. Nam ipſo ſic reperto, & cum ſuis indumentis è puteo jam extracto, concurſus populorum factus eſt undique voce magna clamantium & dicentium, *Gratias tibi domine* Jeſu Chriſte, *qui etiam modernis temporibus tenellos pueros per palmam martyrii dignatus es ad Regna cœleſtia evocare.* Cumque piis fletibus omnes qui aderant pectora irrigarent, & utriuſque ſexus tam majores quam minores ad hoc ſpectaculum properarent, ecce mulier per annos quindecim utrorumque oculorum orbata lumine, quæ prius infantem plurimum dilexerat, ibidem adducta acceſſit propius, & corpus cum fide tetigit ſic exclamans, *Heu, heu!* Hugeline *puer mi dulciſſime, quod ſic contigit,* & retrahens manum quam ſupra corpus poſuerat, ex humore corporis cruentati cæcos linivit oculos, & confeſtim viſum integerrime recuperavit; ſed novitate miraculi ſtupefacta, cunctis aſtantibus, grandiſonis inclamabat vocibus, *Congratulamini mihi omnes qui diligitis Deum, & videte miracula quæ in veſtra præſentia operatus eſt.* Cumque in eam fixiſſent intuitum, & pro certo deprehendiſſent ipſam eſſe fœminam quæ tamdiu cæca exſtitit, attoniti & ſtupefacti univerſi & ſinguli, ingentem ad ſidera tulere clamorem, 'A domino factum 'eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris; Benedictus Deus qui non derelinquit ſperantes in ſe, & plebem ſuam antiqua miracula renovando, ad 'ſui nominis timorem & amorem excitat, & in fide corroborat & confirmat. Repleta eſt ergo civitas immenſo gaudio, & in ore omnium ejus dulciſſima paſſio reſonabat. Catervatim quidem ruunt populi, cernere cupientes

1254. Alex. 4. P.

1255. Henr. 3. R. entes quæ per eum miracula Deus omnipotens operatur. Quicumque enim tunc temporis infirmus vel debilis, ad ejus corpus ſanctiſſimum acceſſiſſet, quacumque moleſtia laboraret, ſanitate recepta gaudens & hilaris ad propria remeabat. Auditis igitur tantis miraculis, & clamore populi vel fama circumquaque divulgatis, Eccleſiæ Cathedralis Decanus & Canonici ejuſdem civitatis una cum vicariis ſuis, aſſociato ſibi clero & populo, ordinata proceſſione ſolemniter ad ſancti martyris corpus perrexerunt. Illud etiam elevantes, præcedentibus Cereis, Crucibus, & thuribulis, reveſtitis etiam quibuſque loco debito diſpoſitis & ordinatis, ad majus Monaſterium beatæ Virginis pſallentes & flentes, & in cordis organo voce dulciſona Deum collandantes, portaverunt, Concanonico quodam ejuſdem collegii, (in cujus parochia idem puerulus ab utero matris uſque ad Martyrium tenere exſtitit educatus) ne corpus extra ſuam parochiam cujuſcumque præſumtione temeraria in ſuæ præbendæ præjudicium portaretur, audacter appellante, & totis viribus reclamante. Prænominati vero Decanus & Canonici hujuſmodi appellationi non deferentes, triumphantis Martyris ſolemniter celebrantes exequias, omnibus rite peractis ſancti corporis glebam juxta tumulum ſanctiſſimi patris *Roberti* ejuſdem loci Epiſcopi ſepulturæ decentiſſimæ tradiderunt.

Advenit itaque ſub eodem tempore *Ricardus* Comes *Cornubiæ*, frater Regis *Henrici*, ad eandem civitatem, peregrinationis cauſa ad ſanctum *Robertum*; In cujus præſentia dignata eſt divina clementia diverſa miracula operari.

Poſthæc autem expletis negotiis pro quibus in *Scotiam* dominus Rex profectus fuerat, ad eandem civitatem, & una cum eo domina Regina aliiſque quam plurimis Epiſcopis Regni & proceribus, circa feſtum ſancti *Michaelis* reverſus eſt. Examinato igitur negotio, & rei veritate diligenter inquiſita ſuper paſſione hujus pueruli, luce clarius cunctis innotuit præſcripto modo & ordine rem geſtam proceſſiſſe. Nam cum ex decreto Regio ballivis & aliis exeuntibus ut *Judæos* caperent, ſcelus ſceleri accumulantes (non à *Juda Jacob* filio, nec *Juda Macabæo Matathiæ* filio, ſed à *Juda* proditore perfido perditionis filio, affectu & opere trahentes nomina) claudentes oſtia ſeris objectis & peſſulis ſe ipſos defendere conati ſunt, exiſtimantes ſe poſſe reſiſtere poteſtati Regiæ & decreto. Sed eorum obſtinantia exacerbati Ballivi & alii domini Regis miniſtri ibidem de præcepto domini Regis deſtinati, & in iracundiam provocati, dirumpentes januas, avulſis ſeris, confractis peſſulis, per poſticos, feneſtras & oſtia ingreſſi ſunt, irruentes in eos, quotquot reperire poterant arctis vinculis vincientes, ignominioſe & turpiter ſecum ad Curiam deduxerunt. Cumque examinarentur diverſimode ſuper proceſſu hujus facti, de præcepto Domini Regis, *Johannes* de **Leſſinton**, ejuſdem Seneſcallus, & à ſecretis, vir providus & diſcretus, & in utroque jure, Canonico ſcilicet & Civili peritus, *Joppinum Judæum*, Principem eorundem & pontificem, de cujus conſilio, ut aſſeritur, ſacrum ſcelus à ſceleratis & perfidis perpetratum eſt, accerſivit, & ſpopondit ſe ei conſilium conferre & juvamen ne morti traderetur, ſi ſibi rei veritatem enarraret. Gaviſus ergo tanti viri ſponſione, & exiſtimans ſe pecuniaria largitione ceteroſque *Judæos* poſſe redimi, univerſa penitus eſt confeſſus. Scripta eſt igitur hujus confeſſio, & in præſentia domini Regis & majorum Regni, qui ibidem interfuerunt, recitata, ipſo *Judæo* referente. Et quia in coronæ Regiæ & majeſtatis videretur infamiam redundare, ſi hujuſmodi homicida pœna debita non plecteretur, tanti ſceleris perpetrator & auctor judiciali ſententia per pedes proprios caudæ unius equi alligatur, ſuper quem confeſtim aſcendens quidam juvenis ſubductis calcaribus eundem in curſum velocius excitavit, & nefandum miſerabiliter ſed digne pro meritis per vicos & plateas ejuſdem Civitatis ſpectante populo detrahebat. Sit laus & exultatio Chriſtianorum, horror *Judæis* & confuſio.

Cumque

Cumque diutius per platearum diverticula, calculos & saxos, ligna & lapides, distractus minutatim corpore jam dilacerato in patibulo suspenderetur, miserandam animam ab execrando corpore violenter ejectam transmisit ad inferos pœna perpetua puniendam. Ceteri autem qui capti fuerant ex mandato Regio ad civitatem *Londoniarum* perducuntur. Qui etiam tunc evaserant festinanter, quæ secum portare poterant amplectentes, die noctuque latenter aufugerunt. Deinde mittuntur nuncii cum brevi Regio per diversas provincias Regni *Angliæ* ad capiendum singulos qui huic facto assensum vel consilium vel præstitisse vel præsentes fuisse alicujus assertione aut relatu vel indicio perpendebantur; unde factum est ut quamplures apud *Londonias* usque ad Parliamentum post Pascha proximo sequens incarcerarentur; è quibus octodecim antea post natale Domini ad caudas equorum per totam civitatem *Londoniarum* turpiter & ignominiose tracti, ac deinde in patibulo suspensi, à præsentis vitæ curriculo descenderunt ad inferos, cum auctore sui sceleris pœna perpetua cruciandi. 1255. *Alex.* 4. P.

Interim quod dictu horribile est, fratres [a] *prædicatores*, qui propter amorem Crucifixi paupertatem eligentes arctioris vitæ regulam professi sunt, ut exemplo bonorum operum & verbo vitæ perituras salvarent animas, & ab ipsis inferni faucibus liberarent, ceteros qui in carceris claudebantur ergastulo meritorum suorum exigentia damnandi in perpetuum cum diabolo, utpote qui ad fidem Christi nullatenus converti voluerant vel proponebant, totis viribus conati sunt à morte corporis liberare; scriptum quippe est, *Qui credidit* &c. *qui vero non credidit* &c. Et propterea mirum quod incredulos nisi ad fidem Christi & gratia baptismatis converti voluerit, quoquo modo à morte corporis liberare niterentur. Sed quid? Contingit sæpius quod ab illis fermentum egreditur, qui se deberent azymos exhibere; nam protestabatur infamia, quod ingenti corrupti pecunia, se eos à mortis spopondissent periculo liberaturos. Quod si verum est, quod Deus avertat, qualiter *Symoniacum* possent declinare vitium, ignoramus. Sed hoc fateri de illis erubescimus; nam ipso habitu & quotidianum victum quæritando per ostia, cunctis religionibus se mundum sprevisse plenius manifestant. Sed quocumque spiritu eos (ut jam dictum est) liberare attemtassent, propter illud factum & quoddam aliud quod paulo ante acciderat (quod vobis in sequentibus exponemus) non solum *Londoniensium*, sed fere omnium totius Regni *Angliæ* ad quos illius facti notitia potuit pervenire, indignationem non modicam incurrerunt. In tantum enim habebantur contemtui, quod in tota civitate *Londoniensi* per dies plurimos cum famis & sitis inedia laborarent, licet more solito per ostia mendicarent, neminem invenire poterant qui eis misericordiæ manum porrigeret, vel eorum inopiæ subveniret. Quod etiam instigante totius boni & justitiæ inimico, eisdem prius acciderat, tale erat. Cum inter universitatem *Paris.* & fratres *Prædicatores* suborta fuisset dissensio, eo quod iidem fratres institutis aut ceremoniis universitatis parere contemserint, quinetiam quæ Cancellarii ac totius universitatis consilio geri consueverant, jurisdictionem sibi incautius super universitatem & contra ejusdem universitatis libertatem vendicantes, suo potius gerenda arbitrio proponebant, videlicet ut pro voluntate sua ipsi inciperent de Theologia, absque licentia Cancellarii vel universitatis, & quod nullus magistrorum lecturus Theologiam, examinaretur ab aliis quam ab ipsis, vel incipiendi licentiam obtineret: super his igitur & aliis utrisque ad sedem Apostolicam appellantibus, tandem post multas altercationes hinc inde factas, auditis utrorumque allegationibus, dicti fratres in præjudicium, obprobrium, & scandalum totius universitatis obtinuerunt, & soluti ab omni lege

[a] Minores, M. Par. p. 922.

1255. universitatis, cum privilegio super hoc sibi à sede Apostolica indulto *Parisiis*
Henric. 3. R. redierunt. Indignantes igitur magistri *Parisiacenses* quod eorum libertas, quam ab antiquo per privilegia summorum Pontificum habere consueverant, sic tanquam pro nihilo deperiret, confestim cessaverunt legere, & commune sigillum universitatis disponentes confringere, civitate *Parisiacensi* relicta, quidam ad suam patriam, quidam ad diversas provincias discesserunt.

Præfati autem fratres apud *Londonias*, etsi magnam diligentiam ad liberandum corpora perfidorum à debito mortis periculo, ut jam dictum est, adhibuissent, nihil tamen profecerunt. Tandem vero adveniente domino Rege cum Regni majoribus apud **Rading**, provisum fuit *Judæos* universos totius Regni qui huic facto assensum præstitissent, & præcipue eos qui affuerunt, videlicet LX. & undecim qui apud *Londonias* in vinculis tenebantur, quemadmodum *Joppinus* interiit, interire, ne si forte quoquo modo possent evadere qui hoc scelus commiserant, ad scelus simile vel majus committendum fierent proniores. Impunitas enim delinquentium præstat audaciam delinquendi. Quo audito, *Ricardus* Comes *Cornubiæ* frater Regis, eo quod pro maxima summa pecuniæ à fratre suo Rege cunctos *Judæos Angliæ* ad terminum pro vadio suscepisset, & pro immensa summa pecuniæ quam à *Judæis* receperat ut eos salvaret, objecta auctoritate sua & potentia morti addictos à mortis periculo liberavit. Nec erat qui resisteret vel eidem in hoc facto contradiceret. Sic, sic justificati sunt propter pecuniam, qui fecerunt injuriam, & rei absque satisfactione absolvuntur.

Sublatus est itaque à *Judæis* furtive præfatus sanctus puerulus, ut jam prædiximus, II. kal. *Augusti*, videlicet in vigilia sancti *Petri* quæ dicitur *ad vincula*, & VI. kal. *Septembris*, die Veneris scilicet, crucifixus, & IV. kal. ejusdem, scilicet die Dominica, inventus & ex puteo extractus, regnante domino nostro *Jesu Christo* qui vivit & regnat &c.

Petrus de Egeblanch, Hereford. Eodem tempore *Petrus de Egeblanch*, avunculus Reginæ, Episcopus *Herefordensis*, qui longo tempore antea à domini Regis latere pro ejusdem negotiis ad *Romanam* Curiam fuerat destinatus, rediit in *Angliam*, deferens secum *Anglicanæ* Ecclesiæ depressionem, prout inferius in literis patebit apertius Apostolicis per eum impetratis. Duxit etiam secum Episcopum *Bonomensem*, à summo pontifice destinatum, qui filium Regis *Edmundum* de Regno *Ciciliæ* de dono Domini papæ & mandato per quendam annulum investivit. Quod quidem domino Regi & Reginæ, patri & matri ejusdem, valde complacuit, & supra quam dici potest gaudentes effecti & hilares, quasi filio tanti jam Regni in veritate potito regimine, tantæ dignitatis & honoris collatori condigna festinavit Dominus Rex munera recompensari. Misit igitur Domino Papæ quinquaginta mille marcas sterlingorum pro expensis suis factis in werra contra *Memfredum*, qui dictum Regnum occupavit & possedit, obligando per chartam suam cc. millia marcarum sterlingorum de Regno *Angliæ* eidem papæ in subsidium prædictæ terræ perquirendæ, infra certum tempus solvendarum; seque personaliter in pecunia & manu militari copiosa statim post festum sancti *Michaelis* proximo sequentis sacramento præstito in præfati Episcopi præsentia ibidem profecturum promittendo, & per chartam suam similiter obligando, una cum sigillo suo eisdem chartis quorundam signis appensis Episcoporum & etiam plurimorum Regni magnatorum; propter quod cum esset ex longo tempore, videlicet à primo coronationis suæ Anno, cruce signatus occasione & causa in Terram Sanctam Jerusalem peregrinandi, ab eodem voto à Domino Papa qualem qualem obtinuit absolutionem. Ad hoc etiam negotium melius prosequendum & celerius concessit papa Domino Regi decimam Ecclesiæ *Anglicanæ* per triennium, ut supradictum est, recipiendam.

Venit etiam cum eodem Episcopo *Herfordiæ* quidam clericus nomine Magister

Magister *Rostandus*, natione *Burdegalensis*, à domino papa specialiter destinatus ad mandata Apostolica per diversas literas exequenda, sicut patebit inferius. 1255 *Alex. 4. P.*

Venerabilibus in Christo patribus Wygornensi, Herefordensi, Coventrensi *Episcopis, & viris religiosis Abbatibus, Prioribus, Capitulis, Conventibus, Decanis, Archidiaconis & Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, & universis Christi fidelibus per* Wygornensem, Herefordensem, Coventrensem, *Diœceses constitutis, magister* Rostandus *domini papæ Subdiaconus & Capellanus, executor negotii Crucis, salutem.* *Rustandi literæ.*

Mandatum Domini papæ recepimus in hæc verba:

Alexander Episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Archiepiscopo *Cantuariensi*, & dilecto filio magistro *Rostando* Subdiacono & Capellano nostro salutem. Volumus & præsentium auctoritate mandamus, quatenus vos vel alter vestrum redemtiones virorum cruce signatorum qui per deputatos ad hoc præsentium facultatem & legata indistincte necnon & obventiones ex quacumque causa prod euntes subsidio terræ sanctæ in Regno *Angliæ* & aliis terris carissimi in Christo filii nostri illustris Regis *Angliæ*, per vos vel per alios integre colligere, ipsaq; in tutis locis deponere, ac eisdem postmodum Regi ut votum crucis exequi valeat efficacius integre assignare curetis; Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante si personis aliquibus à sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas plenam & expressam aut de verbo ad verbum non facientes de indulto hujusmodi mentionem, & constitutione de duabus dietis in Concilio generali. Data *Neapoli* tertio kal. *Maii*, Pontificatus nostri anno primo.

Item noverit universitas vestra nos aliud mandatum domini papæ recepisse in hæc verba:

Alexander Episcopus *&c. ut supra.* Quia de discretione, providentia, sollicitudine, ac circumspectione vestra plenam in Domino fiduciam obtinemus, negotium crucis in Regno *Angliæ* & aliis terris carissimi in Christo filii nostri illustris Regis *Angliæ*, vobis tenore præsentium duximus committendum, prudentiæ vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus vos, vel aliter vestrum, juxta datam vobis cœlitus gratiam, in Regno prædicto & terris prædictis juxta formam quarumcumque literarum ad quoscumque alios prius super hoc à sede Apostolica directarum, per vos vel per alios quos ad hoc idoneos esse noveritis, diligenter ac fideliter exequi studeatis; ita quod crescatis exinde meritis apud Deum, penes nos gratia, & apud homines clara fama; Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante, si personis aliquibus à sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non valeant per literas Apostolicas plenam & expressam non facientes de indulto hujusmodi privilegio mentionem, & constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Data XI. kal. *Junii*, pontificatus nostri anno primo.

'Cum igitur executioni præfatorum mandatorum ad præsens intendere 'non possumus, dilectis filiis nostris magistro *Alexandro* Canonico *Here*'*fordensi*, & magistro *Willielmo* de *Ros* Rectori Ecclesiæ de **Dodeleſbury** 'in *Wygornensi, Herefordensi*, & *Coventrensi* civitatibus & diœcesibus, con'junctim & divisim cuilibet per se in dicto negotio crucis, & omnibus di'ctum negotium contingentibus, tam in decima domino Regi concessa 'fideliter colligenda & in tuto loco deponenda, quam aliis, vices nostras 'committimus, donec eas duxerimus revocandas: districte præcipiendo 'mandantes eisdem, quatenus ad executionem & etiam negotii crucis di'ligenter & efficaciter procedant; contradictores, si qui fuerint & re'belles, juxta præfati mandati tenorem per censuram Ecclesiasticam com'pescendo. In cujus rei testimonium *&c.*

1255. Henric. 3. R. Aliæ Rustan. et literæ.

Venerabilibus in Christo patribus Wygornensi, Herefordensi, Coventrensi, *& viris religiosis* &c. ut supra; *magister* Rostandus &c. *salutem. Mandatum Domini Papæ suscepimus in hæc verba: Alexander* Episcopus servus *&c.* Venerabili fratri Archiepiscopo *Cantuariensi*, & dilecto filio magistro *Rostando* capellano nostro salutem. Volumus & præsentium auctoritate mandamus, & quatenus vos vel alter vestrum omnem pecuniam in Regno *Angliæ* & aliis terris carissimi filii nostri illustris Regis *Angliæ*, ex quacumque causa terræ sanctæ deputatam, etiamsi ad hoc deputata fuerit priusquam idem Rex signum Crucis sumeret, ad quorumcumque manus devenerit, detentores illius ad exhibendam eam vobis ammonitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellendo, integre recipere, ac eidem Regi pro executione negotii Regni *Ciciliæ* assignare curetis; Contradictores autem, si qui fuerint & rebelles, censura simili compescatis. Non obstante, si personis aliquibus à sede Apostolica sit indultum quod interdici *&c.* Data *Neapoli*, Idus *Maii*, pontificatus nostri anno primo. *Cum igitur executioni præfati mandati ad præsens intendere non possumus, dilectis nostris Magistro* Alexandro *&* Willielmo *de* Ros &c. ut supra. *Districte præcipientes* &c. *In cujus rei testimonium* &c.

Alex. Papa literæ de Regno Siciliæ.

'*Alexander* Episcopus *&c.* Venerabili Archiepiscopo *Cantuariensi*, & dilecto filio magistro *Rostando* Capellano nostro, salutem & Apostolicam benedictionem. Pia matris Ecclesiæ studia circa prosecutionem negotii Regni *Ciciliæ*, quod tanquam speciale & præcipuum residet cordi nostro, reliquiarum quondam *Jerusalem* olim *Romanorum* Imperatoris proterva temeritas & superba rebellio impie impedire conabatur. Nam *Memfredus*, ipsius *Frederici* filius eidem Ecclesiæ, ad evacuandam ejus in hac parte sollicitudinem, suorumque labores fidelium non veritus cum infidelibus obviare, *Sarracenis Nuchariæ* detestabiliter & impudenter adhæsit, eisque nefando fœdere copulatus, eorum præcipue contra Christianos præelegit & assumsit auxilium, propugnatores Ecclesiæ & defensores libertatis & fidei damnabiliter cum illorum viribus in injuriam Christiani nominis oppugnando, nobisque in tam boni executione propositi se cum inimicis crucis & fidei Christianæ obicem opponendo. Profecto si bene à fidelibus & diligenter attenditur, in quantum animarum dispendium, detrimentum catholicæ fidei & Ecclesiæ obprobrium id redundet, non jussi, non rogati, nec moniti, animis deberent promtis insurgere, ac in unum omnes in ipsius *Nuchariæ* suorumque habitatorum exterminium potenter congerere vires suas, ut nullis amplius in nocumentum Ecclesiæ, ac suorum rebellium refugium esse posset. Cum igitur Apostolica sedes pro ipsius defensione fidei, eamque impugnantium debellatione salubri, ad remotiora mundi climata copiosa subsidia consueverit destinare, suffragantibus ad hoc largas remissiones & indulgentias concedendo: nos attendentes quod pestis hujusmodi *Romanæ* Ecclesiæ matri fidelium tam vicina, pestilentior esse posset, si ad eandem radicitus extirpandam, ne deterius graviusque circumposita loca corrumpat, provisionis appositione oportuna consilia, suæque ulterius ipsa Ecclesia conflare differret molimina potestatis, publice apud *Neapolim* in celebrato generali Colloquio contra præfatos *Mamfredum & Sarracenos*, quamplurimos crucis signaculo insignivimus, post propositum à nobis congregatis ibidem populis verbum Dei, & tam per fratres nostros quam per Ecclesiarum Prælatos & viros religiosos jam innumeros alios eodem signaculo mandavimus & fecimus insigniri. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tam per vos, quam per alios quos ad hoc idoneos esse noveritis, proponentes juxta datam vobis à Deo prudentiam per Regnum *Angliæ* ac alias terras carissimi in Christo filii nostri illustris Regis *Angliæ* fidelibus verbum crucis, eos ut contra *Mamfredum & Sara-*

'racenos, tanquam contra ipsius hostes fidei, signum crucis assumant, 1255.
'& in nostrum & Ecclesiæ adjutorium viriliter exurgentes, ad converten- *Alex. 4. P.*
'dam ipsorum insollertiam, & pestem tam noxiam de medio fidelium au-
'ferendam, absque tarditate procedant, studeatis sedulis monitis & studio-
'sis inductionibus exhortari. Nos enim de omnipotentis Dei gratia, & bea-
'torum Apostolorum *Petri* & *Pauli* ejus auctoritate confisi, ex illa quam
'nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestatem, om-
'nibus qui Ecclesiæ in prosecutione instantis negotii prædicti Regni *Cici-
'liæ*, ac præfato Regi cui hujusmodi negotium commisimus fideliter exe-
'quendum, efficax in personis vel bonis juvamen impenderint, illam suo-
'rum peccaminum de quibus corde contriti & ore confessi fuerint indul-
'gemus, ipsosque illo privilegio eaque volumus immunitate gaudere, quæ
'Terræ sanctæ subvenientibus in generali Concilio sunt concessa. Datum
'*ut supra*.

Negotium Crucis.

Venerabilibus in Christo patribus Wygornensi, Herefordensi, Coventrensi *Episcopis, & viris religiosis* &c. ut supra. *Magister* Rostandus &c. *Mandatum Domini papæ &c.* *Rustandi literæ de negotio Crucis.*

Alexander Episcopus &c. Cum negotium crucis dudum diversis executoribus per diversas literas in Regno *Angliæ* & aliis terris carissimi in Christo filii nostri illustris Regis *Angliæ*, necnon & Regno *Scotiæ*, ab Apostolica sede commissum venerabili fratri nostro *Cantuariensi* Archiepiscopo, & dilecto filio magistro *Rustando* Capellano nostro, revocatis hujusmodi literis plenarie duximus committendum, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eisdem Archiepiscopo & Capellano, eorumque Nunciis, & nullis aliis executoribus in omnibus hujusmodi negotium contingentibus, efficaciter intendatis, dantes super hoc consilium oportunum; alioquin sententiam quam idem Archiepiscopus & Capellanus vel ipsorum alter rite tulerint in rebelles, ratam habebimus, & faciemus Deo auctore usque ad satisfactionem condignam appellatione remota inviolabiliter observari. Datum *&c.*

'Cum igitur dominus papa nobis suis dederit literis in mandatis, ut ve-
'nerabili patri Archiepiscopo *Cantuariensi* & nobis, & etiam nostrum alteri,
'circa negotium crucis in Regno *Angliæ* nobis & nostrum alteri commis-
'sum, quibuscumque aliis literis revocatis, ut nostris nunciis intendatis;
'& nos non potentes ad præsens dicto negotio in vestris civitatibus & dioe-
'cesibus superesse, *Alexandro* Canonico *Herefordensi*, & magistro *Willielmo*
'de *Ros*, conjunctim vel divisim cuilibet per se commiserimus vices nostras,
'super collectione decimarum & aliis dictum negotium contingentibus,
'donec eas duxerimus revocandas; caritatem vestram monemus & horta-
'mur, auctoritate nobis in hac parte commissa vobis præcipiendo man-
'damus quatenus dictis magistris *Alexandro* & *Willielmo* de *Ros*, vel eorum
'alteri, super prædictis efficaciter intendatis, ita quod in contradicto-
'res & rebelles non habeant materiam procedendi. Datum apud *Londo-
'nias &c.*

De laicis feodis.

'Magister *Rostandus* domini papæ Subdiaconus & capellanus universis
'Abbatibus & Prioribus, Capitulis & Conventibus in *Wigornensi*, *Herefor-
'densi*, & *Coventrensi* Civitatibus & dioecesibus constitutis, salutem in do-
'mino *Jesu Christo*. Cum decima omnium proventuum Ecclesiasticorum
'totius Regni *Angliæ* usque ad certum tempus illustri Regi *Angliæ* sit con-
'cessa, ac interpretatione sedis Apostolicæ, nomine proventuum Ecclesiasti-
'corum intelligantur obventiones provenientes de Baroniis ac maneriis, Ec-
'clesiis

1255. Henric. R. 3. 'clesiis & personis Ecclesiasticis deputatæ; vobis & vestrum singulis districte præcipiendo mandamus, quatenus decimam de vestris maneriis ac etiam Baroniis quam pro anno præterito non solvistis, infra festum Purificationis beatæ *Mariæ* proximo futurum nobis vel mandato nostro plene & integre assignare curetis, scituri quod omnes illos qui in subtrahenda ipsa decima, vel non solvenda, scienter fraudem commiserint, excommunicationis sententia innodavimus, & adhuc etiam innodamus. Datum *Londoniis*, x. kal. *Novembris*, anno Domini M. CC. LV.'

Literæ super executione mandati Apostolici per magistrum Rostandum.

'Viris venerabilibus & discretis, Archidiaconis *Coventrensi*, *Cestrensi*, *Derbeiensi*, *Staffordensi*, & eorum Officialibus, ac Decanis universis per dictos Archidiaconatus constitutis, *Willielmus* de *Ros* gerens vices magistri *Rostandi* domini papæ Subdiaconi & Capellani, Executoris negotii Crucis, salutem. Auctoritate dicti magistri *Rostandi*, cujus mandata officiali venerabilis patris Episcopi *Coventrensis* & *Lichfeldensis* mittimus inspicienda, & vobis sub sigillo suo publicando, vobis & singulis vestrum mandamus, in virtute obedientiæ qua sedi *Romanæ* tenemini, & sub pœna excommunicationis secundum quod in mandati ejusdem continetur, firmiter injungimus, quatenus singuli vestrum in sua jurisdictione justas æstimationes omnium Ecclesiarum & Capellarum exemtarum & non exemtarum, & omnium proventuum Ecclesiasticorum, quocumque nomine censeantur, secundum quod ad firmam poni solebant vel poni possint communibus annis, nullo deducto præter expensas necessarias circa fructus colligendos factas, receptis super hoc sacramentis quatuor fide dignorum de quolibet decanatu, nobis sub sigillis vestris & dictorum quatuor Juratorum, scriptas secundum ordinem distincte nomina & loca & justum valorem singularum possessionum dilucide designando, præsentetis die *Jovis* proxima post *Epiphaniam* Domini in majori Ecclesia *Lichfeldensi* de Archidiaconatu *Cestriæ*, die *Veneris* sequente de Archidiaconatu *Coventrensi* & *Staffordensi*, die sabbati sequente de Archidiaconatu *Derbeiensi* & de Decanatu *Lichfeldensi*. De pensionibus vero & redditibus, & decimis seperatis quibuscumque, Baroniis, Maneriis, & proventibus Ecclesiasticis omnimodis ad Ecclesias vel Ecclesiasticas personas, Religiosas vel seculares quocumque modo spectantibus, hæc eadem faciatis sub pœna prædicta, ita quod de justo, fideli & legitimo valore singularum possessionum distincte nobis constare poterit, & ne vos de perjurio, quod absit, redargui possitis. Citetis etiam peremtorie, vel citari faciatis, omnes viros, videlicet de qualibet congregatione duos vel tres, speciale mandatum habentes ad jurandum in animas omnium de ipso conventu, super fideli, legitima & justa æstimatione facta omnium possessionum suarum temporalium & spiritualium, & vos una cum quatuor Juratis à Rectoribus, vicariis, & à quibuscumque aliis Ecclesiarum prælatis, consimile recipiatis sacramentum super justo valore omnium bonorum Ecclesiasticorum annuatim. Item citetis peremtorie vel citari faciatis omnes Collectores in singulis decanatibus existentes, tam decimæ domino Regi concessæ, quam etiam pecuniæ in terram sanctam ex quacumque causa deputatæ, & alterius cujuslibet negotium crucis quocumque modo contingentis, quod dilectis die & loco coram nobis compareant cum tota præfata pecunia, vel saltem cum ipsa quam penes se habent, & quam interim adquirere poterint, cum rationibus & munimentis, & aliis quibuscumque quæ super hoc habent, ut de ipsorum consilio provideamus & ordinemus ubi melius & competentius deponi possit dicta pecunia, & quid de aliis fieri debeat secundum mandata nobis super his directa. Tantum super his facientes, ut exinde crescatis a-

'pud Deum meritis, & penes Ecclesiam *Romanam* & dominum Regem 1255.
'gratia, & apud homines clara fama. Injungentes taxatoribus Ecclesiarum *Alex. 4. P.*
'& Ecclesiasticorum proventuum, quod ita sibi prospiciant & se gerant in 'hac parte, ne possint de perjurio seu falsitate, quod absit, redargui, nec e'tiam pœnam perjurii formidare, & ne oporteat vos & illos exploratores 'aliquos nobis vigilanti studio super his insidiantes ulterius pertimescere. 'Item pecuniam terræ sanctæ ex quacumque causa deputatam, etiamsi ad 'hoc deputata fuerit priusquam dominus noster illustris Rex *Angliæ* signum 'Crucis assumeret, nulli alii quam nobis assignetis, nisi etiam de speciali 'mandato magistri *Rostandi* supradicti. Et quid super his feceritis, nobis 'ad dictos dies & loca per literas vestras patentes harum seriem continen'tes rescribatis. Formam etiam quam sequi debent Decani & Jurati de 'quolibet Decanatu, una cum præsenti mandato vobis transmittimus. Si 'quid ultra elici possit quam hic teneatur, quam diligenter & efficaciter 'exequantur; scituri quod dura & diligens super & præcipue super taxa'toribus, fiet Inquisitio, & per tales quorum modum timemus, & qui po'testatem habebunt puniendi perjuros secundum formam Canonum. Va'lete. Datum *Londoniis* anno Domini M. CC. LV.

Articuli super quibus debent dari decimæ.

'In singulis Capitulis Decanus & quatuor jurati, Deum timentes, & per'jurium timore & amore subire nolentes, inquirant per quos melius vide'rint inquirendum, quæ sit justa & vera æstimatio omnium Ecclesiarum 'infra Decanatum suum existentium, & capellarum exemtarum & non 'exemtarum, super hoc recepto juramento Rectores vel procuratores super 'justo valore.

'Item de vicariis & decimis separatis in parochiis alienis, & in omnibus 'proventibus Ecclesiasticis tam majoribus quam minoribus, quocumque ti'tulo censeantur.

'Item de maneriis & Baroniis & omnibus bonis aliis ad Ecclesias vel Ec'clesiasticas personas spectantibus hoc idem faciant.

'Item caveant sub pœna perjurii, quod Ecclesiæ nunc aut prius ad fir'mam positæ, non minus quam sit justa firma æstimentur vel taxentur, vel 'minus quam ad firmam poni solebant, ne evidenter in perjurium incidant, 'quia timendum est de pœna quæ sequitur.

'Item de maneriis, possessionibus, pensionibus, & bonis aliis temporali'bus, majoribus & minoribus, quæ Collegiati & Religiosi obtinent, nomina '& loca inquirant, & æstiment, & in scriptis redigant distincte. Quæ eti'am æstimari debent per quatuor de congregatione ipsa fide digniores. 'Nec est timendum quod ulterius duret quam per triennium domini Re'gis, quia dominus Rex super hoc habet literas speciales, propter quod fiat 'taxatio fidelis & vera secundum valorem.

'Item Decanus de parvis Prioratibus Conventum non habentibus, & aliis 'domibus minoribus, puta Hospitalibus, Cœnobiis, & hujusmodi, recipiet 'sacramentum ab illo qui præest domui, & à duobus vel tribus de fratri'bus fide dignioribus, quod diligenter inquirant justas & veras æstimatio'nes omnium bonorum suorum temporalium & spiritualium, & de quoti'dianis distributionibus, nullo deducto præter expensas necessarias circa fru'ctus colligendos factas, de quibus similiter Decani & conjuratores sui in'quirant, & compareat Major congregationis & unus de fide dignioribus 'secum die assignata ad jurandum in animis omnium, super æstimatione 'fideliter facta.

'Item Decanus & quatuor Jurati & alii qui præsunt domibus, omnia præ'dicta fideliter dilucide & distincte singula nomina & loca in scriptis redi'gant, & æstimationes omnium non fictas sed veras, & omnia sic scripta

1255. 'retentis penes se transcriptis, citra *Epiphaniam* Domini absque ulteriori
Henric. 3. R. 'dilatione promta habeant, & secum deferant ad dies assignatos; & hæc 'omnia injungimus sub pœna excommunicationis.

'Item, si contingat Rectores, vicarios, aut alium proventus Ecclesiasti-'cos habentem, in fata decedere, & timeatur de dilapidatione bonorum 'ipsorum decedentium per executores, vel alios, pro rata decima contin-'gente bona ipsa auctoritate nostra sequestramus sub testimonio fide di-'gnorum.

'Item si quid sit solvendum de anno præterito, Decanus aut conjurato-'res sub pœna excommunicationis id secum deferant ad dies assignatos, 'secundum veram & justam æstimationem, utrum sit de Ecclesiasticis, aut 'de decimis seperatis, aut pensionibus, aut Baroniis, aut maneriis, aut 'quibuslibet proventibus Ecclesiasticis, & etiam de perquisitis Celerario-'rum, & de Eschaetis Ecclesiasticis, & de personis Ecclesiasticis spectanti-'bus quocumque modo, & circumspectione & industria tali ne in perjuri-'um incidant; Quod si fecerint, sciant quod pœnam non evadent in ca-'none contra perjuros statutam.

'Item non timeant taxatores præteriti anni quod reprehendantur de 'perjurio, si modo plus solito taxaverint, quia tunc multa deducta fuerunt 'quæ modo non deducuntur, & blada carius venduntur, unde taxent se-'cundum veram & justam æstimationem, sicut pœnam voluerint vitare 'perjurii.

'Item Abbatibus, Prioribus, & aliis viris Religiosis, nullis exemtis, de-'nuncient Decani & injungant sub pœna prædicta, & præcipue Obedien-'tiariis denuncient, quod ad dies & loca assignata compareant per se vel 'per alios, speciale mandatum habentes ad jurandum in animas omnium 'de congregatione, super justa æstimatione omnium bonorum suorum & 'proventuum Ecclesiasticorum facta per quatuor viros de ipso conventu, '& etiam pecuniam nondum solutam vel statim solvant, vel infra diem 'assignatum in tuto loco deponant, & nobis deferant, cum ad partes illas 'venerimus, videlicet die assignata.

'Item, recepto sacramento ab illis qui præsunt Domibus minoribus Co-'ventum non habentibus, & aliquo idoneo, illos tradant articulos aliis 'Religiosis & personis Ecclesiasticis tradendos, qui secundum illos habita 'deliberatione proventus suos Ecclesiasticos taxent & æstiment sub forma 'tali, quod perjurium non oporteat illos formidare, nec pœnam etiam per-'jurii quæ sequitur, ut prædictum est.

'Item, nulla sit portio adeo modica, in quibuscumque consistat in pon-'dere, numero, & mensura, terris, pratis, pascuis, pannagiis, auro, argento, 'grano, liquore, operibus, servitiis liberis vel rusticis consuetudinibus, in 'panibus deferendis ad natale Domini gallinis, ovis, & quibuscumque aliis 'ad Ecclesias vel Ecclesiasticas personas spectantibus, quin taxetur & æsti-'metur, & portetur apud *Lichfeld* die assignata una cum pecunia in terram 'sanctam deputata seu promissa ex quacumque causa, sub pœna excommu-'nicationis, non obstante cujusquam inhibitione, nisi speciale mandatum 'super hoc à dicto magistro *Rostando* receperint, vel à nobis. Nec cuiquam 'in hoc casu parcere poterimus, si præmissis non obtemperent, nec cuiquam 'alii ipsam solvant.

'Item Decanus injungat sacerdotibus parochialibus suæ jurisdictionis, ut 'inquirant de legatis in subsidium terræ sanctæ à tempore quo dominus no-'ster venerabilis *Ricardus* Comes *Cornubiæ* à terra sancta rediit, & de bonis 'cruce signatorum ab intestatodecedentium, quæ sit, & quanta portio eo-'rundem, & ad quos devenerint. Quibus compertis, statim sequestren-'tur.

'Item Decanus singulis presbyteris parochialibus injungat quod plene & 'fideliter redigant in scriptis quæ super dictis legatis & intestatorum bonis

'quæ

'quæ per inquisitionem invenerint, & nobis præsentent sub sigillis suis, una 1255.
'cum pecunia quam interim perquirere poterint, die assignata, sub pœna Henric. 3. R.
'superius notata contra desides & remissos.

'Item Abbas vel Prior, vel si non sit Abbas vel Prior, major & tres vel 'quatuor de eodem Collegio vel Capitulo, vel saltem duo si non sit 'congregatio magna, Jurati inquirant per se ipsos vel alios per quos vide-'rint expedire, quæ sit justa & vera æstimatio omnium possessionum, 'reddituum suorum, & bonorum omnium temporalium & spiritualium, 'majorum & minorum, ad Monasterium suum quocumque modo spectan-'tium; excepto hoc, si Ecclesias habeant, super quibus Decani & sui Con-'juratores inquirant; & omnium prædictorum æstimationes fideliter & di-'lucide factas secum deferant ad dies assignatos, scilicet post festum sancti '*Hilarii* apud *Lichefeld*, una cum decima prædictorum de anno præterito, 'sub pœna excommunicationis, quæ sunt innodati qui fraudem in ipsa sub-'trahenda vel non solvenda commiserint, quos omnes tales ex tunc denun-'ciabimus.

'Item inquirant de quotidianis distributionibus similiter ex quacumque 'causa provenientibus alibi vel per alios bona ipsa fuerint æstimata. Et tunc 'sic scribatur.

'Item Abbas vel Prior, vel major congregationis, & jurati de Domo, 'provideant statim & ordinent unde dicta decima debeat levari, tam de 'bonis exterioribus quam interioribus & quotidianis distributionibus; nec 'ob hoc murmurent subditi, & inferiores de Collegio nil detrahant suis 'superioribus in hoc casu, si in hoc casu [aliqua subtrahantur, præsertim 'cum viderint Prælatorum suorum rationabilem excusationem. Et omnia 'præfata promta habeant, cum fuerint ab eis exacta, sub pœna prædicta; '& diebus assignatis ad minus duo vel tres de quolibet Collegio compareant 'locis assignatis, jurati ut dictum est, super vera & fideli æstimatione omni-'um prædictorum per eos tunc facta.

'Item Religiosorum nullum excipimus, nisi privilegium istius exemtionis '& indulgentiæ contra *Mamfredum* & *Sarracenos Nuchariæ* commorantes 'ostendat, vel per literas magistri *Rostandi* immunis sit, quas ad dies assi-'gnatos secum deferant.

'Item Decanus, cum prædicatores mittantur ad prædicandum, eisdem 'assistat, & eis auxilium & consilium impendat oportunum.

'Item Decanus in singulis Capitulis & Ecclesiis parochialibus exponi fa-'ciat frequenter indulgentias cruce signatis à domino papa indultas, videli-'cet idem privilegium & easdem immunitates quæ concessæ sunt eis qui in 'terram sanctam efficax in bonis vel personis impenderint auxilium.

Parliamentum apud Westmonasterium.

Promulgatis jam per totum Regnum mandatis Apostolicis, & articulis memoratis, resonabat murmur in clero, & factus est tumultus lacrymosus, propter hujusmodi gravamina quæ in Regno emerserant inopinata, & à seculo inaudita, Post festum sancti *Michaelis* autem tenuit Rex Parliamentum suum apud *Westmonasterium*, convocatis ibidem Episcopis, Abbatibus, & Prioribus, Comitibus, & Baronibus, & totius Regni majoribus; in quo petebat à clero de laicis feodis suis sibi suffragium exhiberi ad negotium stulte & incircumspecte pro Regno inchoatum *Ciciliæ* prosequendum, disponens de suo consilio iniquo hoc prius à clero, & postmodum à populo majori & minori extorquere. Episcopi vero, Abbates, Priores, & Procuratores qui ibidem pro universitate affuerunt, nolentes hujusmodi exactioni adquiescere, sed potius decernentes fore resistendum & contradicendum, rationibus & gravaminibus in scriptis redactis & allegatis, per fideles & discretos nun- *Gravamina Angl.*

 cios

1255. Henric. 3. R. cios electos eadem gravamina summo Pontifici sub sigillis destinarunt. Quorum tenor talis est.

De Archidiaconatu Lincolniæ *Articuli pro Communitate.*

'Procuratores clericorum beneficiatorum Archidiaconatus *Lincolniæ* pro 'tota communitate proponunt, quod gravati sunt, eo quod decima be'neficiorum suorum domino Regi fuit concessa, ipsis non vocatis; maxi'me, cum agitur de aliquo obligando, necessarius est ejus expressus con'sensus.

'Item, si concessa esset ab initio dicta decima de communi consensu 'Prælatorum & totius cleri, ad certum usum fuit concessa, & ob certam 'causam, unde causa data, causa non secuta, competit eis repetitio, nec de 'jure de cetero poterunt compelli ad præstationem dictæ decimæ, maxime 'cum ad alium usum proponit dominus Rex convertere dictam decimam, 'quam proposuit tempore qualis qualis concessionis, de quo non fuit a'ctum nec cogitatum eo tempore.

'Item petitur ista decima usque ad certum tempus à domino Rege, se'cundum quod ei conceditur à domino papa, & illud tempus non est de'terminatum; unde timent se & beneficia sua in posterum enormiter posse 'gravari.

'Item gravati sunt religiosi, eo quod cum omnia servitia forinseca domi'no Regi faciant pro terris forinsecis & eorum redditibus, & dominis feo'dorum sua debita servitia faciant secundum quod imponuntur, quod ad 'præstationem dictæ decimæ non debeant compelli.

'Item magister *Rostandus* qui dicit se habere auctoritatem papalem, & 'judicialem indaginem in causis cruce signatorum, subditos Ordinario'rum, ad loca remotiora trahendo gravat, in non modicum præjudicium 'ordinariorum, & contra privilegium cruce signatis indultum.

'Item committit vices suas Decanis & aliis, cum adhuc non constet de sua 'jurisdictione.

'Item sunt gravati, quod compelluntur facere novas taxationes per eo'rum sacramentum ab anno in annum pro eorum voluntate.

'Item gravati sunt, quod indistincte legata quæ secundum voluntatem 'decedentium in usus pauperum, parentum, & servientium, & in alios pios 'usus dividi deberent & distribui, domino Regi sunt concessa in alios usus, 'contra voluntatem decedentium convertenda.

'Item gravati sunt Religiosi, per dominum Episcopum *Herefordensem*, 'qui finxit procuratorem quorundam Religiosorum, cum non esset, in Cu'ria *Romana*: Cujus prætextu eorum Monasteria obligavit ad maximam 'pecuniæ quantitatem, in eorum non modicum præjudicium & grava'men.

'Item spreta taxatione facta per Episcopum *Norwicensem*, super ovis, 'gallinis, & omnibus existentibus in pondere, numero, & mensura, no'vam facit taxationem, in præjudicium & scandalum plurimorum.

'Item gravantur clerici & laici *Angliæ* ex eo quod ad suggestionem quo'rundam proditorum circumventa est Regia simplicitas in quadam obli'gatione super Regno *Appuliæ* conficta in scandalum Ecclesiæ *Romanæ*, & 'ipsius Regis grave præjudicium, & totius cleri & populi *Angliæ* gravamen 'intolerabile ipsius videlicet clero & populo super hoc minime requisitis.

'Item protestamur, nos Ecclesiæ *Romanæ* in casibus à Jure concessis pro'pter bonum obedientiæ pro viribus facultatum nostrarum velle subve'nire.

De Coventrensi & Lichfeldensi *diœcesi articuli pro Communitate.* 1255. *Alex.* 4. P.

'Proponunt procuratores subditorum Ecclesiarum *Coventrensis* & *Lichfeldensis* diœcesis, in primo, quod multipliciter perturbantur & læduntur libertates Ecclesiæ in partibus suis, per laicalem potestatem, contra canonicas sanctiones & consuetudines Ecclesiasticas diu approbatas. 'Coguntur enim clerici in criminalibus quæstionibus & in causis civilibus 'passim laicis coram secularibus Judicibus respondere; & eventum Judicialem ab eisdem recipere, & præsentim in actionibus injuriam qualitercumque intentatis.

'Item senescalli forestæ domini Regis clericos prænominatos non vocatos, non confessos, non convictos, puniunt pro eadem & amerciant, licet 'in nullo teneantur obnoxii; & etiam longe gravius quam facerent laicos 'legitime convictos.

'Item officialem Episcopi sive eundem Episcopum distringunt per Baroniam suam, quod clericos prædictos faciant comparere coram eis, & si ibi 'amercientur, ad amerciamenta eadem solvenda compellat eosdem.

'Item gravantur in eo, quod decima bonorum suorum Ecclesiasticorum 'concessa fuit domino Rege in subsidium executionis voti sui in terram 'sanctam, ipsis penitus irrequisitis.

'Item gravati sunt in eo, quod decimam eandem adhuc nituntur extorquere ab eisdem invitis, cum causa solutionis quæ prima facie pia videbatur, jam in non piam, ut eis videtur, sit mutata.

'Item, etsi forte aliquo casu dari de jure deberet decima, [a] quam non 'credunt, in proposito in exactionis modo prægravantur, prout tenore 'mandati exactorum eorundem apparet manifeste. Ibidem enim inter 'cetera talis clausula continetur: ' Nulla sit portio adeo modica, in quibuscumque consistat, in pondere, numero, & mensura, terris, pratis, pascuis, pannagiis, auro, argento, grano, liquore, operibus, servitiis liberis vel rusticis consuetudinibus, in panibus deferendis ad natale domini, de gallinis, ovis, & quibuscumque aliis ad Ecclesias vel Ecclesiasticas personas spectantibus, quin taxetur, æstimetur, & portetur die assignato, scilicet die purificationis beatæ *Mariæ*.

'Item super præmissis & aliis gravatur Ecclesia acerbius & emormius 'quam ante Chartam libertatum à domino Rege concessam gravabatur, 'non obstante excommunicationis sententia in omnes venientes contra libertates in eadem contentas solemniter lata, nec etiam Juramento de eisdem servandis præstito.

'Item Jurisdictio Ordinariorum quasi absorbetur & enervatur occasione 'executorum negotii crucis, qui passim tam cruce signatos quam non cruce 'signatos, aliquo modico dato seu promisso pro negotio crucis, ad querelas admittunt, & causas eorum audiunt, excommunicatos absolvunt, & 'non ligatos excommunicant, & pœnas judiciales inflictas relaxant.

'Item cum plura beneficia sint in diœcesi prædicta, quæ nequaquam 'aut vix sufficiunt ad sustentationem necessariam ministrorum, executores 'negotii crucis decimam ab eisdem extorquent in eorundem ministrorum 'gravamen, & scandalum plurimorum.'

De singulis diœcesibus totius Regni consimiles ibidem confecti sunt articuli, & summo Pontifici pro universitate similiter destinati, ut supradictum est.

Magister autem *Rostandus*, auditis frivolis in articulis memoratis, videlicet de pondere, mensura, panibus, ovis, gallinis, & ceteris ibidem conscriptis, sic æstimationem ordinavit:

[a] f. Legendum quod.

1255. 'Nos magister *Rostandus*, domini papæ subdiaconus & Capellanus, ne-
Henric. 3. R. 'gotii Crucis executor à sede Apostolica deputatus, volumus & mandamus,
Rustandi litteræ. 'quod Commissarii nostri taxationes factas per venerabilem patrem *Norwicensem* Episcopum & collegas suos observare procurent; eo salvo, quod 'si in aliquibus addi vel minui oportebit, cum testimonio diœcesani illud nobis studeant intimare, ut pensata negotii qualitate, addere possimus vel minuere, prout nobis bonum & æquum videbitur. Item à Domibus pauperum, in quibus egeni quotidie recipiuntur & infirmi, decima non petatur ad præsens, donec super hoc aliud duxerimus ordinandum. Quod intelligimus de illis hospitalibus & domibus leprosorum, '& etiam monialium, quæ continua egestate laborant, nec Ecclesias in usus 'proprios, vel decimas, vel alias amplas possessiones obtinere noscuntur, 'sed de laboribus propriis aut artificio manuum suarum & de eleemosynis 'quotidianis victum sibi quærunt quotidie. Item volumus & mandamus 'quod Commissarii nostri ad ea quæ ad jurisdictionem ordinariorum respiciunt, officium suum nequaquam extendant. Pœnas quoque per ordinarios in forma Judicii inflictas tollere non præsumant, sed in foro 'pœnitentiali injunctas tollere possunt & mutare. Item sciant illi qui decimam domino Regi concessam plene & sine diminutione persolvent, 'quod illius indulgentiæ participes existunt, quæ datur transeuntibus ultra mare. Qui vero in solvenda decima rebelliam, contradictionem, 'aut fraudem committunt; præter crimen inobedientiæ quod incurrunt 'à prædicta indulgentia penitus sunt exclusi. Item præcipimus & mandamus, ut cum Commissariis nostris de expensis providere velimus, loca religiosa prætextu officii sibi commissi in expensis nullatenus gravare præsumant, seu aliquid extorquere. In testimonium præmissorum Magister '*Th.* de *B.* auditor noster generalis, sigillum suum de conscientia nostra præsentibus apposuit. Datum *Londoniis* IV. kal. *Februarii*, anno Domini
1255, 6. 'M. CC. LV.

Sub ista forma decimata est universalis Ecclesia *Anglicana* isto anno, sicut in anno proximo præcedenti fuit per Episcopum *Norwicensem*; & similiter adhuc per unum annum decimabitur.

Exactiones: Pap. & Reg. sub Henr. 3. Quoniam Redemtiones & decimationes bonorum Ecclesiasticorum & temporalium mobilium & immobilium quæ fiebant & imponebantur in Regno *Angliæ* per summos pontifices & Regem *H.* qui nunc est, tempore ejusdem Regis per incuriam omissæ fuerunt, nec in scriptis redactæ seu registratæ, ut in posterum memoriæ commendentur, eas hoc in loco duximus inserendas.

1224. Anno Domini M. CC. XXIV. *Henricus* Rex cœpit quintum decimum pro chartis de libertatibus & de foresta.

Abbas *Laurentius Burthoniæ* dedit D. CCC. marcas.

1235. Anno Domini M. CC. ... [a] Rex cepit scutagium vetus & novum ad sororem suam Imperatori *Frederico* maritandam. Et memorandum, quod, sicut *Stephanus* de *Sagreue*, qui tunc temporis fuit exulatus, in Abbatia de *Scutagium vetus.* *Leycestria* latitans & moram faciens, asserebat & affirmabat, *vetus scutagium* ad XXXII. millia scuta assummabatur & irrotulabatur; & ad tantumdem plene & plane potuit *novum scutagium* de novis terris assummari & inrotulari.

1229. Anno Domini M. CC. XXIX. Decimata est universalis Ecclesia *Angliæ*, & omnia mobilia & immobilia Clericorum & Religiosorum, de præcepto domini *Gregorii* papæ, ad opus ejusdem papæ, magistro *Stephano* clerico memorati papæ ad hoc exequendam procuratore specialiter destinato.

[a] M. CC. XXXV.

Burthoniæ

Burthonia.

Summa decimarum redditus affifi totius Abbatiæ de *Burthonia* IV. l. XIX. s.
Summa decimarum bladi & fœni de dominico de *Burthonia* XXXVI. s. VIII. d.
De pomis, VI. d.
De anferibus, gallinis, agnis, & porcellis, VI. s. VIII. d.
Summa decimæ bladi & fœni de **Stretton**, XLVI. s. V. d.
Summa decimæ bladi & fœni de **Bront**, XV. s. ob.
Summa decimæ bladi & fœni de **Wineſham**, V. s. IV. d.
Summa decimæ bladi & fœni de **Stapeh**, XXV. s. IX. d.

De literis ultra Donnam.

Summa decimarum bladi & fœni de dominico Abbatibus ultra Donnam, XLIII. s. III. d.
Summa de **Aldulneftr**, XXXIV. s. IX. d. ob.
Summa de **Appelb**... XVIII. s.
Summa de **Bronil**... VII. s. IX. d. ob.
Summa fummarum Abbatis, XVI. l. VIII. s. I. d.

Summa decimationis decimæ fœni parochia de *Burthonia*, IV. s.
De **Cantar**, VIII. d. ob.
De *Andrefeya*, II. d.
De Sacrifta, I. marca.
De Camera, II. marcæ, VIII. s. IX. d.
De infirmaria, XL. d.
De Eleemofynaria, IV. s.
De Refectorio, II. d. ob.
De horto, XII. d.
De coopertorio, IV. s.
De anniverfario, V. s.
De coquinaria, V. marcæ, VIII. s. III. d. ob.

Summa obedientiarum, VIII. l. VI. s. I. d.
Summa fummarum, XXIV. l. XIV. s. II. d.
Sub pœna excommunicationis facta fuit ifta decimatio, & confimilis per totum Regnum *Angliæ*.

Anno gratiæ M. CC. XL. *Otto* legatus convocavit omnes Abbates, & Priores proprios Abbates non habentes, totius Regni *Angliæ* apud *Londonias*, & fingulatim fuper univerfos & fingulos, ad opus domini papæ contra *Fretthericum* imperatorem, tallagium pro voluntate fua impofuit & contributionem; nec erat diœcefanus aliquis, five alius, qui fe pro eis murum opponeret contra eum. Abbates etiam qui perfonaliter coram eo comparuerunt, fupra modum gravati fuerunt; qui vero per procuratores, facilius evaferunt, redemtione eis impofita minori & leviori. 1240.

Abbas *Laurentius Burthoniæ*, æftimans fibi & Monafterio fuo expedire, coram legato perfonaliter comparens, de XXX. marcis finem fecit, affidente eidem legato, de domini Regis præcepto & licentia fpeciali, qui etiam fuum affenfum hujufmodi contributioni præftabat & favorem, domino *Radulfo* de *Nevill*, Epifcopo *Ciceftriæ*, ejufdem Cancellario. Tradidit etiam legato, licet invitus, memoratus Abbas, ficut & ceteri, literas fuas de tanta pecunia folvenda apud *Londonias* in fefto fancti *Nicholai* proximo fequentis

1255. quentis sigillo suo signatas. Quam quidem pecuniam frater *Michael* ejusdem domus Monachus & præcentor, in dicto festo domini Papæ camsoribus ad hospitium præfati legati, videlicet ad aulam Episcopi *Dunelmensis*, numeravit & pacavit, receptis literis legati de adquietantia.

Henric. 3. R.

Taxatio Episc. Norwicensis. Forma taxationis decimæ ad opus domini Regis, quæ fiebat per Episcopum *Norwicensem* anno proximo præcedenti, videlicet anno Domini

1254. M.CC.LIV.

Bona immobilia parochiæ Ecclesiæ de *Burthonia* decimata ad opus domini Regis per juratos de Capitulo, de præcepto domini *Innocentii* papæ quarti exceptis his quæ sunt in manu Domini Regis tempore vacationis.

Ecclesia de *Burthonia* valet XIV. marcas.
Decima inde deducta, XVIII. s. VIII. d.
Abbas respondit pro medietate, IX. s. IV. d.
Sacrista pro parte sua, IV. s. IV. d.
Coquinarius pro parte sua, V. s.

Redditus sacristiæ assisus, V. s.
Decima inde deducta, VI. d.
Bona coquinæ valent V. l. V. s. Decima, X. s. VI. d.
Bona cameræ, V. marcæ, Decima VI. s. VIII. d.
Bona infirmariæ II. marcæ, Decima, XXXII. d.
Bona Refectorii, XXX. d. Decima, III. d.
Bona Cantuariæ, II. s. Decima, II. d. ob.
Bona Eleemosynariæ, XL. s. Decima, IV. s.
Summa totius, XXI. l. XIV. s. VI. d.
Summa decimæ, XLIII. s. V. d. ob.
Ecclesia Plum capellis valet, X. marcas.
Decima inde deducta, I. marca.
Coquinaria respondit pro medietate, scilicet dimidiam marcam.
Conventus respondit de XL. d.
Camera respondit de XL. d.
Item de Ecclesia de *Onfra*, XX. s.
Vicarius de *Onfra* respondit pro tertia parte. } In decanatu de *Derbeia*.
De Ecclesia de Sapeh. I. marca.
De Ecclesia de Broml. XVI. per Dec. *Blithefeld*.
De *Appelb*. de omnibus bonis XIV. s. VIII. d.
Decima de *Hamton*, XXVIII. d.

Ista decima domino Regi à domino *Innocentio* quarto summo Pontifice primo concessa est, per tres annos duratura, sub ista forma; & post ejus decessum à domino *Alexandro* IV. papa successore suo, plenarie confirmato. Fuerunt etiam diversis temporibus in Regno non semel tallagia imposita gravia, onerosa, & tanquam importabilia, scilicet in passagio domini Regis in *Britannia*; & postea in primo & secundo ejus passagio in *Wasconia*; pariter & quando dominus *Edwardus* filius ejus primogenitus & hæres cingulo accinctus est militari.

1255. Isto anno scilicet ab incarnatione Domini M.CC.LV. obiit *Luc*. Archiepiscopus *Dublinensis*.

1255, 6. Eodem anno post natale domini, venerunt nuntii destinati à magnatibus terræ sanctæ *Jerusalem*, deferentes domino Regi literas signatas sigillis eorum qui literas dirigunt, quorum nomina in literæ continentur, sub hac forma:

Literæ

Litera magnatum Hierosolymitanorum. 1254. *Alex.* 4. *P.*

'Egregio & excellentissimo domino *Henrico* Dei gratia illustri Regi 'Angliæ, *Jocelinus Cæsariensis* Archiepiscopus, *H. Nazarenus* Archiepi- 'scopus, & *Tyrenus* electus & consecratus, *R.* magister domus militiæ 'Templi, G. magister domus *Hospitalis* sancti *Johannis*, *P.* marescal- 'lus domus *Teutonicorum*, & vicemagister ejusdem domus, *J.* de *Ibe-* '*lino* Comite *Joppensi*, dominus *Rametensis* & bajulus Regni *Hierosoly-* '*mitani*, *Philippus* de *Monteforti*, dominus *Tyri* & *Thorom*, *J.* de *Ibelino*. 'dominus de *Arsuriæ*, & Constabularius Regni *Hierosolymitani*, *Julianus* 'Dominus *Sydoniensis* & *Belli forti*, *Galfridus* de *Sergines* senescallus Regni '*Hierosolymitani*; *Johannes Asa* magnus dominus *Cæsariensis*, suorum nomi- 'ne & totius populi Regni *Hierosolymitani*, salutem & prosperis succes- 'sibus abundare. Celsitudini vestræ Regiæ statum Regni *Hierosolymi-* '*tani* præsentibus duximus intimandum. Noverit igitur Regia magnitu- 'do, quod ex recessu piissimi & Christianissimi Regis *Franciæ* illustris, cu- 'jus præsentia Regnum antedictum consolabatur, & defendebatur auxilio 'ejus contra impios *Sarracenos*, & adhuc defensatur, remansit terra sancta 'quamplurimum desolata, & auxilio & consilio destituta. Quæ desolatio 'crevit in immensum ex morte venerabilis patris domini *Roberti* quon- 'dam *Hierosolymitani* Patriarchæ, cujus providentia, discretione & consi- 'lio regebamur, necnon & ex recessu reverendi patris nostri domini *O.Tuscu-* '*lani* Episcopi, Apostolicæ sedis legati, à quo habebamus magnum consi- 'lium & juvamen; & remansimus ut pupilli sine patre, & velut oves in 'medio luporum absque pastore & rectore. Soldani etiam *Alapiæ* & *Ba-* '*byloniæ* concordes sunt & unanimes, & plus quam unquam consueverunt, 'ut pro certo asseritur, contra professores fidei Christianæ, nec curant fa- 'cere pactum vel treugam cum Christianitate, & tractatum treugæ cu- 'perunt, & omnino dimiserunt consilio illorum de *Babylonia*, qui pluries 'rogaverunt, ut dicitur, Soldanum *Alapiæ*, quod aliquem ex fortioribus 'locis Christianorum obsideret, & ipsi parati erant obsidere alium fortio- 'rem, quod nos & tota Christianitas mirabiliter formidamus, eo quod li- 'cet possemus omnes in simul congregati uni parti *Sarracenorum* resistere, 'timemus tamen quod divisi eorum fortitudini & multitudini resistere 'non possemus propter paucitatem populi Christiani. Quia vero ad ple- 'num literis explicare non possumus ea quæ contingunt negotium terræ 'sanctæ, ad vestræ celsitudinis præsentiam mittimus fratrem *Robertum de* '*Attrebato*, ordinis fratrum *prædicatorum*, & fratrem *Radulfum* ordinis 'fratrum *Minorum*, viros religiosos, discretos, & honestos, qui vobis statum 'ipsius terræ ex parte nostra plenius explicabunt, quorum relatibus indubi- 'tanter, si placet, fidem dignetur vestra sublimitas adhibere. Nos vero devo- 'ti vestri intelligentes vos crucis characterem ad dictæ terræ subsidium, jam 'diu est, assumsisse, ad vestram Regiam majestatem, in qua inter ceteros 'mundi Principes post Deum nos & ceteri Christiani cismarini spem habe- 'mus, recurrimus, ut ad refugium & asylum, supplicantes ut nobis aperi- 'entes viscera vestræ clementiæ super prædictis omnibus taliter dignemi- 'ni providere, vestrum felicem adventum accelerantes ad dictæ terræ ne- 'cessitates multiplices relevandas, ut illum tantillum residuum Christia- 'nitatis Regni *Hierosolymitani* vestro consilio & auxilio valeat defensari 'contra impios *Sarracenos*, & ne loca sancta, conceptione, nativitate, con- 'versatione, & doctrina Salvatoris illustrata, necnon & passione & resurre- 'ctione ipsius consecrata. diutius ab impiis conculcetur. Conservet vos 'altissimus Ecclesiæ sanctæ suæ sanos & incolumes per tempora longiora. 'Datum *Acconiæ* anno Domini M. CC. LIV. die *Mercurii* mense *Septembris*. 1254.

1255.
Henric. 3. R.

Literæ Principis Antiochiæ.

Eodem tempore venit *Londonias* nuncius à lateribus Principis *Antiochiæ*, destinatus domini Regi cum literis, sub hac forma:

'Excellentissimo domino *H.* Dei gratia illustri Regi *Angliæ*, *B.* eadem 'gratia Princeps *Antiochiæ* & Comes *Tripolitanus*, salutem & reverentiam 'domino debitam & devotam. Illa devotionis sinceritas quam in zelum 'nominis *Jesu Christi* illustrissimum genus vestrum habuit ab antiquo, in ma-'jestatem vestram geminatis virtutibus derivatur, quem eximium Regum 'terræ summa provisio benedixit, & magnificis semper actibus profuturum 'statuit in sublime, ut per vos brachium Regis Regum, nomen ipsius ad 'laudem ejus & gloriam, & confusionem hostium Crucifixi, jugiter exalte-'tur. Ille quidem athleta Christi fortissimus, inclytus Rex *Ricardus* pa-'truus vester memoriæ recolendæ, cujus nomen resonat toti mundo, zelum 'sincerus quem habuit egregiis actibus demonstravit, dum exponens om-'nem suam suorumque potentiam seque morti, ad funiculum hæreditatis 'Domini redimendum de faucibus paganorum, personaliter provinciam 'cismarinam, terram sanctam, à Crucis hostibus occupatam, triumphali 'gladio liberavit. Ceterum ad vos Regem Christianissimum, succedentem 'eidem non solum jure hæreditario sed virtute, tanto devotius Christiani 'terræ prædictæ cum anxietate suspirant, quanto decus omne à vestris an-'tecessoribus virtuose peractum, in personam vestram cœlesti munere ulte-'rius est effusum. Verum *Antiochena* terra eo magis subsidium vestri cul-'minis cum suspiriis præstolatur, quod plus ceteris provinciis orientalibus 'flagellatur ab hostibus crucifixi, quoniam etiam omnis persecutionis in-'stantia quæ in provincia cismarina concusserit universos, in *Antiochiam* 'infelicem specialiter est conversa. Insurrexerunt etenim contra ipsam à 'longis temporibus *Turcumanii* qui Dei & hominum inimici, sibi *Antiochi-'am* hæreditatem meam miserabilem elegerunt in prædam, & eam sic in-'humaniter afflixerunt quod interemtis civibus, terrarum cultoribus captis, 'cunctis animalibus distructis, vineis, arboribus, villis, casalibus, atque ma-'neriis bonisque omnibus desolatis, usque ad civitatis mænia, per eosdem 'feraliter undique debacchantes in cædibus, incendiis, & in prædis, illustris-'simam civitatem, speculum orientis, in spectaculum converterunt, & ad 'exinanitionem ultimam deduxerunt. Et utinam supernus arbiter flagel-'lis præteritis contentus existens, ipsam ad expiationis sufficientiam per-'duxisset. Sed quia humana præsumtio peccare non cessat, oculos divinæ 'majestatis offendens, est consequens ut ab ipso vindicta non cesset, cum 'sit judicium & justitia præparatio ejus; unde fit quod *Turcumanii* prædicti 'hæreditatem meam incessanter affligunt, & obsessis per eos itineribus ci-'vitatis, ne aliqua [a] petentur in ipsam, neve habitatores exeant ab eadem. 'Milites superstites & burgenses deserunt civitatem jam jam quasi pomærii 'custodiam remansuram. Ha Deus! quid sibi vult quod civitas supradi-'cta, ubi Christianum nomen primitus est assumtum, à Principibus Chri-'stianis sit penitus derelicta, cum tamen contra loca Christianita-'tis convalescentibus persecutoribus paganorum, Principum mundi at-'que fidelium ceterorum devotio sæpius affuerit in succursum. Infe-'lix vero *Antiochia*, quæ caput fuerat Orientis, sic est oblivioni tradita, 'quod relinquitur in ridiculum canibus devoranda. Et quoniam *Angliæ* 'sublimissimum diadema Dominus benedixit, ejus triumphali gloriæ reser-'vavit laudabiliter peragendum quicquid à ceteris Principibus est omissum. 'Eapropter ad vos tanquam refugium singulare recurrens, ante oculos Re-'giæ majestatis altissimum invoco, qui Regibus imperans per quem regnant 'se in operibus pietatis ali reputat & vestiri, quatenus civitatem meam

a Portentur.

'non

'non derelinquat advocatus fidei Christianæ. Sed quamvis locorum di- 1255.
'stantia faciat vos remotos, innata tamen vobis pietas faciat vos præsen- *Alex. 4. P.*
'tes, ac interioribus vestris oculis urgentem necessitatem Civitatis ejusdem
'innata clementia repræsentet, quam exterioribus non videtis. Itaque
'vestræ sanctissimæ majestati me & meum patrimonium recommendo, to-
'tis affectibus supplicans & deposcens, ut circa me & hæreditatem meam
'tam miserabiliter laniatam vestræ pietatis oculos extendatis; omnem vi-
'am gratiæ cogitantes, quæ deceat illustrissimum decus vestrum, ut civitas
'supradicta ad laudem & gloriam Christianæ fidei vestro subsidio protega-
'tur. Mitto autem ad pedes Regiæ majestatis nobilem virum *Conradum*
'de *Duce* militem & fidelem nostrum, & *Guarennum* presbyterum & Capel-
'lanum nostrum, latores præsentium, quibus vestra serenitas benignam
'audientiam & exauditionis gratiam largiatur. Datum *Tripolis* XIV. die
'mensis *Maii*, anno Domini M. CC. LV. 1255.

His igitur & proximo præscriptis lectis & intellectis, Rex rescripsit eisdem ut videbatur, Tenam vitream verbis verisimilibus contexendo; perplexus enim circa negotia Regni *Ciciliæ* & *Appuliæ*, ad hoc totis nisibus intendebat, ut [a] filius suus *Edmundus*, cui idem Regnum (ut superius manifeste continetur) per summum pontificem collatum fuerat, ejusdem Regni dominium adquireret, expulsis in manu forti adversariis, & eorum Principe debellato.

M. CC. LVI. 1256.

Isto anno post pascha apud Radinges *Judæi* qui apud *Lincolniam* martyrio pueri interfuerunt, pecunia non modica interveniente, per *Ricardum* Comitem *Cornubiæ* à morte quam meruerunt sunt redemti; licet antea, anno proximo præcedenti, post natale Domini, apud *Londonias* octodecim eorundem socii qui una cum eis tam pio sceleri ibidem aderant, pro causa eadem tam crudeli judicialiter damnati fuerint & suspensi. *Judæi à Ricardo Comite Corn servati.*

De secta de Onfra *facienda pro tota* Soka.

Memorandum quod anno proximo præcedenti, videlicet M. CC. LV. in 1255.
autumno facta est inquisitio per totum Regnum *Angliæ* de his qui in capite tenebant de Rege *Henrico* filio Regis *Johannis*, qualescumque possessiones; & ubi ventum est apud Notingham inquirere de possessionibus Abbatis *Burthoniæ* ultro *Donam*, coram *Henrico* de *Bathonia*, & domino *Henrico* de *Syreburn*, Justiciariis ibidem præsidentibus, ita inrotulatum est in illorum Rotulis:

'Item dicunt quod *Johannes* filius *Ricardi* de *Onfra* facit eandem sectam 'ad *Wapentakium* ad *Turnum* Vicecomitis & ad comitatum, pro tota *Socha* 'de *Onfra*, quæ est de feudo Abbatis de *Burthonia*; & præter hoc omnes li'bere tenentes ad turnum Vicecomitis veniunt bis per annum.

De Ponte de Egenton.

Memorandum quod quidam hujus Monasterii *Burthoniæ* Prior, nomine *Johannes* de Stretton, eo quod natus fuit apud Stretton, magnæ vir auctoritatis, & literaturæ eminentis, ex Abbatum qui tempore illo eidem præfuerunt Monasterio licentia speciali, de bonis patris sui & matris defunctorum, pro eorundem animarum salute, pontem de Egenton super aquam de Done per longum tempus & fecit & misericorditer sustentavit. Post cujus autem in fata decessum, habitatores de Egenton, quod misericorditer factum fuerat scire nolentes, sed se fingentes ignorare, asserebant de *Burthonia* Abbatem pontem illum debere reparare, & in perpetuum

a MS. filium sunt Edmundum.

1255. Henric. R. 3. sustentare, gratiam & eleemosynam in consuetudinem convertere cupientes. Quamobrem Abbas *Laurentius*, qui tunc temporis eidem præfuit Monasterio, per quendam clericum de domini Regis Cancellaria sibi familiarem, videlicet *Henricum* de Mertenton nomine, à domini Regis curia de *Staffordia* & de *Derbeya* Vicecomitibus diversas literas per eadem verba sub tenore subsequenti impetravit.

Litera Lomini Regis.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Vicecomiti *Staffordiæ* salutem. 'Quia per fractionem pontis de Egenton qui est ultra aquam de Donne 'inter comitatum *Derbeiæ* & comitatum *Staffordiæ*, magnum ut audivimus 'pervenit periculum & dispendium transeuntibus per pontem illum, & eti-'am toti patriæ; tibi præcipimus, quod una cum Vicecomite nostro *Der-'beiæ*, cui idem præcipimus, per sacramentum proborum & legalium ho-'minum tam de comitatu *Derbeiæ* quam de comitatu *Staffordiæ* per quos 'rei veritas melius sciri poterit, eo quod pons ille est in confinio comita-'tuum prædictorum, diligenter inquiras, qui pontem illum totum vel par-'tem reparare debent & consueverunt; & si aliqui ex gratia pontem illum 'aliquo tempore reparaverunt, qui illum reparaverint, & qui illum de jure 'reparare debeant. Et omnes illos qui pontem illum de jure reparare de-'bent, distringas ad illum sine dilatione reparandum. Teste *&c.*

Inquisitio de pontis reparatione.

1256. Eodem anno videlicet incarnationis Dominicæ M. CC. LVI. Regni Regis *Henrici* filii Regis *Johannis* XL. Domini *Laurentii* Abbatis *Burthoniæ* XXVII. die Sabbati proxima ante festum sancti *Barnabæ* Apostoli, facta est inquisitio de reparatione Pontis de *Egentona* per breve domini Regis supradictum.

Nomina electorum de comitatu Staffordiæ.

Rogerus Durdent de Fischereswich
Petrus de *Scheyla*
Herveus de Oclee
Radulfus de *Somervil*
Willielmus filius *Johannis* de Fischereswich
Radulfus filius *Hugonis* de Elleford
Stephanus Haliday
Nicholaus Pollard.
Ricardus filius *Rogeri* de Haselower
Willielmus de Tatenhull
Alanus Ponter
Nicholaus le Bolur de Wichenoure
Robertus filius *Walteri* de Elleford
Johannes Merveylus.

Veredictum.

Qui dicunt per sacramentum suum, quod nullus de debito debet facere pontem ultra Donne, qui est in confinio inter comitatum *Derbeiæ* & comitatum *Staffordiæ*, sed de eleemosynis, & de legatis totius patriæ idem pons solebat sustineri & reparari.

Breve

1256. Alex. 4. P.

Breve Regis Vicecomiti Derbeiæ.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Vicecomiti *Derbeiæ* salutem. Quia 'per fractionem pontis de *Egentona*, qui est ultra aquam de Donne, *ut supra.*

Inquisitio.

Eodem anno & die facta est inquisitio per Vicecomitem *Derbeiæ*, ibidem præsentem personaliter, de reparatione ejusdem pontis de *Egentona*, ex parte comitatus *Derbeiæ* per breve domini Regis, sicut superius.

Nomina electorum de Derbeisyra.

Stephanus filius *Burgæ* de Ailwaldeston
Henricus le Chambreis de Beruerdecote
Willielmus de Schardel
Petrus de Churleston
Ricardus de Aston
Henricus filius *Petri* de Bolton
Ricardus filius *Orm.* de Brunnelnester
Henricus de la Chambre de Twyford
Robertus de *Henowere*
Willielmus de Leyges
Henricus frater suus
Walterus de Wilne.

Veredictum, ut supra.

Qui omnes dicunt per sacramentum suum, quod nullus de debito debet facere pontem ultra Donne, qui est in confinio inter comitatum *Derbeiæ &c.* ut supra.

Justiciarii de mensuris corrigendis.

Eodem anno missi sunt Justiciarii per Regnum *Angliæ* ad omnes civitates & burgos, pro mensuris quibuscumque mutandis, augendis, vel minuendis, & corrigendis. Qui etiam per loca assisam panis, vini, & cervisiæ sub forma tradiderunt subsequenti:

Quando quarterium frumenti venditur pro XII. d. *tunc panis quadranti de* wastel *ponderabit sex libras & sexdecim solidos.*

Panis Coket *de eodem blado & eodem bultello, ponderabit plus* wastell II. *solidos. Et de eodem blado minoris pretii, ponderabit plusquam* wastell *per* V. *solidos.*

Panis vero seminel *ponderabit minus quam* wastell II. *solidos.*

Et panis quadranti de frumento ponderabit Coket & *dimidium.*

Panis vero de Tret *ponderabit duplex* wastell.

Panis de omni blado, duos Cokettos.

Quando venditur pro XVIII. d. *tunc panis quadranti de* wastell *albus & bene coctus, ponderabit* III. *libras,* X. *solidos,* VIII. *denarios.*

Quando pro II. *solidis, tunc ponderabit* LXVIII. *solidos.*

Quando pro II. s. & VI. *tunc ponderabit* LIV. s. IV. d. III. q.

Quando pro III. s. *tunc ponderabit* XLVIII. s.

Quando pro III. s. VI. d. *tunc ponderabit* XLII. s.

Quando pro IV. *solidis, tunc ponderabit* XXXVI. *solidos.*

Quando pro IV. *solidis &* VI. d. *tunc ponderabit* XXX. s.

Quando pro V. *solidis, tunc ponderabit* XXVII. s. II. d. ob.

Quando pro V. s. & VI. d. *tunc ponderabit* XXIV. s. III. q.

Quando pro VI. s. *tunc ponderabit* XXII. s. & VIII. d.

1256. *Quando pro* VI. s. & VI. d. *tunc ponderabit* XX. s. XI. d.
Henric. 3. *R.* *Quando pro* VII. s. *tunc ponderabit* XIX. s. V. d.
Quando pro VII. s. VI. d. *tunc ponderabit* XVIII. s. III. d. ob.
Quando pro VIII. s. *tunc ponderabit* XVII. s.
Quando pro VIII. s. & VI. d. *tunc ponderabit* XVI.
Quando pro IX. s. *tunc ponderabit* XV. s. & *quadrantem.*
Quando pro IX. s. VI. d. *tunc ponderabit* XIV. s. III. d. q.
Quando pro X. s. *tunc ponderabit* XIII. s. VII. d. q.
Quando pro X. s. VI. d. *tunc ponderabit* XII. s. IX. d. q.
Quando pro XI. s. *tunc ponderabit* XII. s. IV. d. q.
Quando pro XI. s. VI. d. *tunc ponderabit.* XI. s. & X. d.
Quando pro XII. s. *tunc ponderabit* XI. s. & IV. d.

Sciendum eſt autem, quod quando quarterium frumenti venditur pro XII. s. & aliud quarterium pro XII. s. VI. d. minoratur numerus ponderis pro prædictis ſex denariis creſcentibus de quadraginta quinque ſolidis & duobus Tenariis.

Quando venditur pro XI. s. & aliud quarterium pro XI. s. & VI. d. tunc minoratur numerus ponderis pro prædictis ſex denariis creſcentibus.

Et ſciendum, quod piſtor poteſt lucrari in quolibet quarterio, & probatum eſt per piſtorem domini Regis, duos denarios, & furfur, & duos panes ad furnagium, & tribus ſervientibus tres obulos, & duobus garcionibus duos obolos. In ſale, ob. in *geſta,* ob. In *ſurdon*, q. In boſco III. d. In *bultello* locato, ob.

Quando quarterium frumenti venditur pro III. s. vel xl. d. & hordeum pro xx. d. vel II. s. & avena pro XVI. d. tunc debent & bene poſſunt *broculatrices* vendere in civitatibus duas lagenas ad denarium, & tres extra. Et quando in burgo venduntur tres, extra debent vendi quatuor, & bene poſſunt. Iſta aſſiſa generalis eſt per totam *Angliam.*

Iſto anno obiit *Willielmus* de *Kylk:* Epiſcopus *Elyenſis.*

Iſto anno obiit ...... Epiſcopus *Carliolenſis.*

Eodem anno obiit *Phi.* Abbas *Rouceſtrenſis*:

Succeſſit *Ricardus* Abbas ejuſdem loci.

Eodem anno obiit dominus *Johannes* de *Leſſinton.*

Rogerus Epiſc. Lichf. Eodem anno dominus *Rogerus* de *Weſeham Coventrenſis* & *Lichefeldenſis* Epiſcopus, paralyſi diſſolutus, languorem ſentiens indies accreſcere, omni jam ſpe ſanitatis recuperandæ ablata, ac etiam & gregi ſuo non modicum perpendens imminere periculum, dum grex expoſitus lupi morſibus quaſi tutore caret, & ipſe nihilominus ſibi injunctum paſtorale officium more debito non adimpleret, utriſque volens conſulere, domino *Alexandro* ſummo pontifici miſſis nuntiis inſtanter ſupplicavit, ut cum ſua benedictione & gratia ſibi cedere liceret oneri præſulatus. Cujus petitioni licet invitus Dominus papa annuens, domino *Henrico* de *Leſſinton Lincolnienſi* ſcripſit Epiſcopo, ut dicti Præſulis, vice ſua & auctoritate, intereſſet ceſſioni; Proviſo tamen prius eidem, ut decebat, de domini Regis aſſenſu & licentia ſpeciali, beneficio competenti. Quibus itaque die apud Bre-wode ad hoc aſſignato, videlicet die *Lunæ* infra octavas ſancti *Andreæ* Apoſtoli, ſcilicet II. nonarum *Decembris*, in præſentia prædicti Domini *Lincolnienſis* & ejuſdem familiæ, non ſine lamentatione & mœrore immenſo peractis, Prior & Conventus de *Coventria*, & Decanus Capitulum *Lichefeldenſis* Eccleſiæ, in Capitulo Monachorum de *Coventria*, die Martis proxi-
1256, 7. ma ante purificationem beatæ Virginis, videlicet II. kalendarum *Februarii*, dominum *Rogerum* de *Meuleng*, *Lichefeldenſis* Eccleſiæ Canonicum, & domini Regis nepotem, petita prius, ut moris eſt, à domino Rege eligendi licentia & obtenta, invocataque Spiritus Sancti gratia, unanimiter ſibi in *Coventriæ* & *Lichefeldii* Eccleſiarum Epiſcopum elegerunt, ſub hac forma:

Forma

Forma electionis apud Coventriam. *Literæ Capitulorum* Coventriæ & Lichefeldii *Archiepiscopo* Cantuariensi, *pro conformatione Electi sui.* 1255. *Alex.* 4. P

'Venerabili patri in Christo *B.* Dei gratia *Cantuariensi* Archiepiscopo, 'totius *Angliæ* Primati, devoti sui *Coventriæ* & *Lychefeldii* Ecclesiarum Capitula, salutem, & quam debitam tam devotam cum omni reverentia & 'honore obedientiam. Cum Ecclesiis nostris nuper vacantibus per cessionem Domini *R.* Dei gratia quondam Episcopi nostri, petita & obtenta 'à Domino Rege licentia eligendi, vocatis omnibus, & die communiter 'ad hoc præfixo in Ecclesia *Coventrensi* Cathedrali convenientibus, qui voluerunt & potuerunt commode interesse, virum providum & honestum, 'Dominum *Rogerum* de *Menleng*, Subdiaconum, Canonicum *Lychefeldensem* ut domini papæ Capellanum, per quem firmiter in Domino speramus 'statum Ecclesiarum nostrarum posse in melius reformari, in Episcopum 'nostrum *Coventriæ* & *Lichefeldii* Ecclesiarum concorditer & canonice elegerimus; paternitati vestræ supplicamus humiliter & devote, quatenus 'desolationi dictarum Ecclesiarum nostrarum, & nostræ, pio ac paterno 'affectu compati volentes, dictam electionem nostram dignemini confirmare. Ad quod obtinendum à vestræ paternitatis reverentia felicius, 'mittimus ad vos dilectos nostros dominum Priorem *Coventrensem*, Thesaurarium *Lichefeldensem*, & quosdam alios tam Monachos quam Canonicos Ecclesiarum nostrarum, per quos si vestræ sederit pietati, electio eadem examinari poterit competenter. Conservet &c. Data apud *Coventriam* &c.

Litera Prioris & Capituli de Coventria *& Capituli* Lichefeldensis.

'Venerabili patri in Christo & domino reverendo *B.* Dei gratia *Cantuariensi* 'Archiepiscopo, totius *Angliæ* Primati, devoti filii sui frater *W.* Prior & Capitulum *Coventriæ*, *R.* Decanus & Capitulum *Lichefeldense*, salutem, & quam debitam tam devotam obedientiam & reverentiam cum honore. Ad petendam à vobis confirmationem Electionis nuper per nos communiter celebratæ de discreto viro domino *Rogero* de *Menleng*, Canonico *Lichefeldensi*, ac 'domini papæ Capellano, in Episcopum Ecclesiarum *Coventriæ* & *Lichefeldii* 'præficiendo, & ad eandem confirmationem coram vobis in forma juris cum 'effectu prosequendam, dilectos confratres nostros in Christo fratrem *N.* 'Monachum ac præsentorem *Coventriæ*, & magistrum *H.* de Wischawe Canonicum *Lichefeldensem*, procuratores nostros constituimus, ratum habituri '& gratum quicquid iidem, seu eorum alter qui pro tempore coram vobis 'præsens fuerit, fecerit, seu fecerint in præmissis. In cujus rei testimonium 'præsentes literas sigillis Capitulorum nostrorum fecimus sigillari. Data 'apud *Coventriam* kal. *Februarii*, anno Domini M. CC. LVI. 1256, 7.

Decretum Electionis, per scrutinium.

'In nomine Domini nostri *Jesu Christi*, anno incarnationis Dominicæ 'M. CC. LVI. mense *Januarii*, regnante domino *Henrico* Dei gratia illustri 'Rege *Angliæ*, Ecclesiis *Coventriæ* & *Lichefeldii* pastoris solatio destitutis 'per cessionem venerabilis patris *R.* Dei gratia Episcopi quondam Ecclesiarum nostrarum, petita & obtenta à domino Rege licentia eligendi, die '*Lunæ* proxima post festum conversionis sancti *Pauli*, à *Coventriæ* & *Lichefeldii* capitulis in Ecclesia Cathedrali *Coventrensi* ad eligendum præfixo, '& continuato usque in diem *Martis* sequentem, ad id faciendum vocatis '& convenientibus omnibus qui debuerunt, voluerunt & potuerunt commode interesse, post missarum solemnia, Spiritus Sancti gratia invocata, 'debito tractatu præhabito, placuit omnibus ut per viam scrutinii de pa-

'store

1255. Henric. 3. R. 'store provideretur antedictis Ecclesiis viduatis. Unde à Priore & Conventu electi erant viri fide digni, fratres *Johannes* de *Oxonia* & *Willielmus* de sancto *Nicholao*, Monachi *Coventrenses*, & à Decano & Capitulo *Lichefeldii*, magistri *Petrus* de Radenowere, & *David* de sancta *Fretheswitha*, *Salopiæ* & *Derbeiæ* Archidiaconi, Canonici *Lichefeldenses*, ut ipsi secreto & sigillatim vota cunctorum, & sua, in forma juris exquirerent ac scrutarentur, & ea fideliter in scriptis redigerent, & sic redacta publicarent postea in communi. Qui quatuor secreto & sigillatim vota cunctorum ac propria perscrutantes, & in scriptis fideliter redigentes, ipsum scrutinium mox publicarunt in communi, & apparuit evidenter Priorem *Coventriæ* cum triginta Monachis suis, Præsentorem, Thesaurarium, & Cancellarium Canonicorum *Lichefeldii*, & præfatos *Archidiaconos* cum quindecim aliis canonicis *Lichefeldii*, consensisse in dominum *R.* de *Menleng*, Subdiaconum, Canonicum *Lichefeldii*, domini papæ capellanum, virum providum & honestum, in suum Episcopum eligendum, per quem speratur firmiter dictas Ecclesias in spiritualibus & temporalibus posse in melius reformari. Apparuit etiam Decanum *Lichefeldii* & sex Canonicos ejusdem Ecclesiæ, in magistrum *Radulfum* Cancellarium *Saresbiriensem*, & duos alios Canonicos in Thesaurarium *Lichefeldii*, & unum in dictum Archidiaconum *Salopiæ* vota sua direxisse. Qui quidem Cancellarius, Thesaurarius, & Archidiaconus, & nominantes eosdem, protinus audita publicatione prædicta, ab hujusmodi sua nominatione penitus recedentes, omnes unanimiter in dictum dominum *Rogerum* una cum aliis consenserunt in suum Episcopum eligendum. Collatione igitur canonica habita, & expeditis de jure expediendis, placuit omnibus & singulis tam Monachis quam canonicis, quod dominus Prior *Coventriæ*, vice omnium, & sua, dictum dominum *R.* sibi eligeret in Episcopum & pastorem, & sic idem Prior ipsum dominum *R.* in nomine Domini nostri *Jesu Christi* solemniter elegit in Episcopum & pastorem Ecclesiarum *Coventriæ* & *Lichefeldii*. Cui electioni idem dominus *R.* instantia eligentium inductus assensit; & tandem eo ad Ecclesiam deportato, & aliis solemnitatibus ut moris est expeditis, idem Prior vice omnium eligentium dictam electionem coram clero & populo ibidem congregatis, solemniter publicavit. Ut autem huic decreto fides plenior habeatur, ipsum dicti Prior & Capitulum *Coventriæ*, Decanus & Capitulum *Lichefeldii*, sigillis suis authenticis roborarunt. Data apud *Coventriam*, die *Martis* proxima post festum Conversionis sancti *Pauli*, anno Domini *supradicto*.

Litera Regis Archiepiscopo.

'*H.* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Venerabili patri *B.* Dei gratia *Cantuariensi* Archiepiscopo, totius *Angliæ* Primati, *salutem.* Electioni factæ per dilectos nobis in Christo Priorem & Conventum de *Coventria*, & Decanum & Capitulum *Lichefeldii*, de dilecto nepote nostro *Rogero* de *Menleng*, Canonico *Lichefeldensi*, domini papæ capellano, in Episcopum *Coventrensem* & *Lichfeldensem*, assensum præbuimus Regium & favorem, paternitati vestræ id significantes, ut quod vestrum est, exequamini in hac parte. In cujus rei testimonium has literas nostras fieri fecimus patentes. Teste meipso *&c.*

Rescriptio Archiepiscopi domino Regi.

'Excellentissimo domino suo *H.* Dei gratia *&c.* *B.* Dei gratia *Cantuariensis* Archiepiscopus *&c.* cum omni reverentia debita & honore. Præsentatam nobis electionem nuper celebratam à *Coventrensi* & *Lichefeldensi* Capitulo, de viro provido & discreto domino *R.* de *Menleng*, Canonico

'*Liche-*

'*Lichefeldensi*, ac domini papæ Capellano, examinavimus diligenter, & 1256, 7.
'invenimus ipsam canonice esse factam, & personam electam idoneam; *Alex.* 4. P.
'unde electionem eandem auctoritate metropolitana confirmavimus; 'Quod serenitati Regiæ tenore præsentium intimamus, & quod vestrum 'est, exequamini in hac parte. Valeat excellentia vestra semper in Do-'mino.

Litera Archiepiscopi Priori & Conventui de Coventria, *& Decano & Capitulo* Lichefeldensi, *pro electo, Electione confirmata.*

'*B.* Dei gratia *Cantuariensis* Archiepiscopus *&c.* Discretis viris Priori & 'Conventui de *Coventria*, & Decano & Capitulo *Lichefeldensi*, totique clero '& populo earundem civitatum & dioecesum salutem, gratiam, & benedi-'ctionem. Quia electionem nuper celebratam à *Coventriæ* & *Lichefeldii* 'Capitulis de viro provido & discreto domino *R.* de *Menleng*, Canonico '*Lichefeldensi*, ac domini papæ Capellano, nobis præsentatam, & per nos 'diligenter examinatam, invenientes ipsam canonicam & concordem 'de persona idonea esse factam, auctoritate metropolitana confirmavi-'mus; vobis mandamus firmiter injungentes, quod electo vestro in mo-'nitis suis salubribus & canonicis mandatis cum devotione sitis obe-'dientes, ac cum reverentia debita intendentes. Valete in Domino 'semper.

Litera Archiepiscopi Officiali suo, sede vacante.

'*B.* Dei gratia *Cantuariensis* Archiepiscopus *&c.* discreto viro magistro '*Ricardo* de Witton Officiali *Coventrensi* & *Lichefeldensi*, sede vacante, sa-'lutem & benedictionem. Quia electionem nuper celebratam à *Coven-'triæ* & *Lichefeldii* Capitulis de viro provido & discreto domino *R.* de '*Menleng* Canonico, *ut supra*, tanquam canonicam & de persona idonea 'factam auctoritate metropolitana duximus confirmandam; vobis man-'damus quatenus à dicto officio [a] nobis commisso penitus desistentes, [b] ro-'tulus dictæ officialitatis & etiam sigillum, si quod inde receperitis, dicto 'electo vel ejus officiali seu vices ejus gerenti sine difficultate restituatis, 'literas patentes super hujusmodi restitutione per vos facta, à dicto electo, 'vel ab eo cui nomine suo dictam feceritis restitutionem, recipientes, 'ipsum electum ac Officialem suum seu ejus vices gerentes liberum exer-'citium jurisdictionis Episcopalis in civitate & dioecesi prædictis habere 'permittentes. Data *&c.*

De gravaminibus factis in eadem dioecesi per Officialem eundem tempore vacationis.

Idem igitur magister *R.* de Wytton, à domini *Cantuariensis* Archiepiscopi missus lateribus, ut in *Coventrensi* & *Lichefeldensi* dioecesi, sede vacante, in spiritualibus vices gereret Episcopales, cui namque talis insita erat iniquitas ut ejus verba mellitis dealbata dulcoribus, minus cautis toxicatam fraudulenter asperitatem ferrent actionis. Quoniam Religiosorum privilegia à tempore cujus non extabat memoria possessa, probatissimas consuetudines, ususque longævos, quorum secundum canones non est vilis auctoritas, pro viribus suis nitebatur penitus infirmare, nisi ejus amica insatiabiliter sibi dilecta veniæ remedium postularet pecunia, quia pro tribunali justitia sibi assidebat voluntaria, & qualiscumque causæ coram ipso ventilatæ sola leges allegabat summa pecuniaria.

[a] f. vobis. [b] f. rotulos.

 'Inqui-

1256, 7. Henr. 3. R. 'Inquiratur per Decanos *Coventrensis* & *Lichefeldensis* diœcesis, de Ecclesiis & Ecclesiasticis beneficiis aliquo modo vacantibus, ante cessionem Episcopi, ad quem nondum aliquis præsentatus est & institutus; & de vacantibus in cessione vel post, & per quantum tempus vacaverunt. Et hoc de beneficiis vacantibus de facto.

'De beneficiis vacantibus de jure, utpote quia ille qui possidet beneficium habens curam animarum annexam, adeptus est aliud beneficium cum simili cura; vel quia inhabilis est ætate, vel ordinum defectu, ad institutionem admittendum beneficium Ecclesiasticum, utpote uxoratus, homicida, vel aliter irregularis effectus.

'Item quæ sint beneficia in quibus non sunt Rectores instituti per Episcopum, & ex quibus causis impediebatur eorum institutio, utpote quia fuit contentio inter præsentantes vel præsentatos, jus se habere dicentes ad beneficia, vel quia nimis tarde fuit aliquis præsentatus ad ea, vel quia præsentatus patiebatur defectum in ætate, in ordinibus, vel literatura, vel quia alias beneficiatus noluit institutionem cum cura animarum recipere, sed nudam custodiam vel commendationem.

'De sequestris factis tempore Episcopi, & non relaxatis per eundem ex quacumque causa, & ad quem bona sequestrata pervenerunt; & utrum sequestrum factum fuerit vel propter contentiones, vel propter absentiam residentiæ, vel propter incontinentiam contra præceptum, vel defectum ordinum, vel insufficientiam literaturæ, & propter alias causas diversas.

'Item si quis in beneficiis vacantibus fuerit per Archidiaconum vel ejus Officialem, sede vacante, institutus, vel ad ea aliquo modo admissus.

'De Ecclesiis appropriatis Religiosis nuper, & præsertim sine consensu Capituli.

'De Ecclesiis appropriatis Religiosis, ubi non fuit vicarius, & in quibus Ecclesiis vicarii sunt, & in quibus non sunt, & æstimationem beneficiorum & vicariarum, ubi sunt vicarii, si vicariæ sint legitime taxatæ.

'Si vicariæ sint minus sufficienter taxatæ, in quo, & in quibus portionibus.

'Qui vicarii sunt residentes, & qui non.

'De causis matrimonialibus & aliis causis & negotiis motis coram Episcopo destituto, vel ejus Officiali vel Commissario, & non terminatis. Et quis hujusmodi audivit & tractavit post sedis vacationem.

'Quæ causæ spectant specialiter & spectabunt ad jurisdictionem Episcopalem.

'De Ecclesiis & parochiis exemtis à dicta jurisdictione, & quæ & qualia Episcopus consuevit habere in illis.

'De criminibus, excessibus manifestis & notoriis, per Ordinarium non correctis.

'De Ecclesiis dedicandis, & de custodiis & tutelis.

'Item quot & quæ Abbatiæ & Prioratus, seu aliæ domus religiosæ, sint in diœcesi, & cujus ordinis.

'Item quot & quæ Ecclesiæ parochiales in quolibet Decanatu, & nomina earum, & quis Rector, quis vicarius.

'Si Rector vel vicarius habeat plura beneficia sine dispensatione, quot, & quæ, & in quibus diœcesibus.

'Istis articulis respondebunt in scriptis Decani *talis* Archidiaconatus *tali* die & *tali* loco.

Citati sunt etiam peremtorie ad dictos diem & locum omnes Abbates, Priores, Rectores, vicarii & capellani, ut compareant ibidem coram Officiali Archiepiscopi *Cantuariensis*, audituri mandata ipsius Archiepiscopi, facturi & recepturi quod postulaverit ordo juris.

1256,7.
Alex. 4. P.

De Electione Comitis Ricardi.

Isto anno fuit *Ricardus* Comes *Cornubiæ*, frater Regis *Henrici*, electus in Regem *Alemanniæ*.

Litera de convocatione Prælatorum.

'*H.* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* dilecto sibi . . hristo Abbati de *Burthonia* super *Trentam* salutem. Cum dilectus frater & fidelis noster *R.* Comes *Cornubiæ* in Regem *Alemanniæ*, benedictus Deus, sit electus, & citra transfretationem ipsius ad partes prædictas, quæ statim post mediam quadragesimam erit Domino concedente, necesse habeamus vobiscum & cum aliis Prælatis & magnatibus nostris super magnis & arduis negotiis nostri ad communem utilitatem quam nostram quam vestram & totius Regni ejusdem diligentem habere tractatum, devotionem vestram attente rogamus, in fide qua nobis tenemini firmiter injungentes, quatenus sicut nos & honorem nostrum diligitis sitis, ad nos *Londoniis* die *Veneris* proxima ante mediam quadragesimam prædictam ad ultimum, ut tractatus & consilia quæ vobiscum & cum aliis Prælatis & magnatibus nostris Deo volente tunc habituri sumus, citra crastinum ejusdem mediæ quadragesimæ, quo idem Comes iter suum versus mare arripiet, valeant expleri. Teste meipso apud *Westmonasterium* XII. die *Februarii*, anno Regni nostri XLI.

De Archiepiscopo Messenensi, *& magistro* Rostando.

Venerunt etiam tunc temporis Archiepiscopus *Messenensis* & magister *Rostandus* à summo Pontifice destinati pro negotio Regni *Ciciliæ* & *Apuliæ*, diversas literas deferentes papæ, ad confusionem magis cleri & populi & deprædationem, quam profectum, & etiam totius Regni, prout manifeste ex earundem tenore in sequenti apparebit.

Litera Coventrensis *&* Lichfeldensis *Electi.*

'[a] *B.* Dei gratia *Coventriæ* & *Lichfeldii* [b] Electi discreto viro Archidiacono *Staffordensi* salutem in Domino. Mandatum venerabilis patris, fratris *J. Messenensis* Archiepiscopi suscepimus in hæc verba: Venerabili in Christo fratri domino . . . Dei gratia *Coventrensi* & *Lichfeldensi* Electo, frater *Johannes* miseratione Divina Archiepiscopus *Messenensis*, salutem in Domino. Noveritis nos sanctissimi patris & domini summi pontificis habere literas in hæc verba. Alexander Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus universis Archiepiscopis & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & Decanis, Archidiaconis, Præpositis, ac aliis Ecclesiarum Prælatis, necnon Capitulis & Conventibus, ac ceteris personis Ecclesiasticis, secularibus & regularibus cujuscumque sint ordinis, tam exemtis quam non exemtis, ad quos literæ istæ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum *Messenensem*, virum utique religione conspicuum, genere nobilem, consilio providum, & morum gravitate maturum, nobisque ac fratribus nostris suæ merito probitatis acceptum, confidentes de ipsius circumspectione laudabili & providentia circumspecta, in Regnum *Angliæ* pro quibusdam arduis Ecclesiæ *Romanæ* negotiis destinemus, universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, per Apostolica scripta vobis mandantes, quatenus eundem Archiepiscopum, cum ad vos declinare contigerit, ob reverentiam Apostolicæ sedis & nostram, benigne recipientes,

a R. *b* f. leg. electus.

1256, 7. Henr. 3. R. & condigna honorificentia pertractantes, sibi pro se suaque familia in eundo, morando & redeundo de necessariis & securo conductu liberaliter providere curetis; ita quod cum ad nos redierit, grata de vobis referre valeat, nosque devotionem vestram dignis exinde in Domino laudibus merito commendemus. Alioquin sententiam quam idem tulerit in rebelles, faciemus, auctore Deo, usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari. Data *Anagniæ* III. idus *Novembris*, pontificatus nostri anno 2. 'Cum igitur pro prædictis *Romanæ* Ecclesiæ negotiis pertractandis in Regno *Angliæ* nos oporteat commorari, fraternitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, vobis cum omni reverentia qua fungimur auctoritate mandantes, quatenus procurationes integras videlicet pro qualibet procuratione quadraginta solidos sterlingorum, licet propter caristiam temporis nos amplius expendere sit necesse, ab Ecclesiis vestræ jurisdictioni subjectis quæ legatis & solemnibus nunciis Apostolicæ sedis alias procurationes solverint, infra mensem post repræsentationem præsentium auctoritate nostra exigere & colligere procuretis, ipsam pecuniam in hospitio Decani *Londonensis* nobis vel certo nostro nuncio assignantes. Contradictores & rebelles ad id, si opus fuerit, auctoritate prædicta per censuram Ecclesiasticam compellendo. Nomina vero Ecclesiarum quæ hujusmodi procurationes persolverint, nobis nihilominus rescribatis; tantum exinde facientes, quod plus dilectionis intuitu quam mandati per vos benignius istud fiat, nosque vobis proinde ad gratiarum merita fortius astringamur. Data *Londoniarum* XVII. die *Februarii*, anno Domini M. CC. LVI. Hujus igitur auctoritate mandati vobis mandamus firmiter injungentes, quatenus procurationes prædictas ab Ecclesiis vestri Archidiaconatus, quæ legatis & solemnibus nunciis Apostolicæ sedis alias procurationes solverint, auctoritate prædicta exigere & colligere procuretis; ipsam pecuniam *tali* die in Parliamento *Londoniensi* nobis assignantes, prædicto Archiepiscopo solvendam, si de consilio venerabilium patrum Episcoporum Regni *Angliæ* sibi fuerit persolvenda: contradictores autem & rebelles si opus fuerit, ad id auctoritate prædicta per censuram Ecclesiasticam compellentes; nomina Ecclesiarum quæ hujusmodi procurationes persolverint, & earum quæ solvere contumaciter recusaverint, nobis rescribentes. Tantum super his faciatis quod vestram in hac parte diligentiam debeamus in Domino commendare. Data apud **Walingford** VIII. kal. *Martii* anno gratiæ M. CC. LVI.

Recitatio mandati domini papæ.

Die dominica post Dominicam qua cantatur *lætare Jerusalem*, in capitulo *Westmonasterii* coram Prælatis, clero, & populo in magna multitudine congregatis, exposuit Archiepiscopus *Messenensis* negotium *Ciciliæ* pro quo venit, sermone, verbo, literis Apostolicis satagens ipsos inducere ad assumendum ipsum negotium cum domino Rege finaliter prosequendum. Super quo habita deliberatione per dies aliquot, communiter tam à clero quam populo fuerat contradictum per rationes infra scriptas, tam domino Regi quam dicto Archiepiscopo traditas, *Gallice* & *Latine*.

§. *Subscripta de negotio* Apuliæ *nos reddunt desperatos.*

Rationes magnatum contra Regem.

'Inprimis Regni illius distantia.

'Item, transitus districtus potentum domino Regi adversantium, & forsitan faventium adversanti.

'Item, occupatio *Laboris* & aliorum locorum per quæ patebat aditus ad alias Regni partes.

'Item

'Item, Roboratio Principis in Regno. 1256, 7.
'Item, Confœderatio ejusdem cum indigenis, & habitatoribus vicinis. *Alex*. 4. P.
'Item, Deteptio & occupatio fere omnium Civitatum, castrorum, & aliarum munitionum.
'Item, Abundantia divitiarum quas quotidie percipit Princeps de Regno.
'Item, Jactura sumtuum immensorum ex parte Domini Regis jam factorum, cum nihil aut parum sit inde adquisitum, sed magis deperditum.
'Item, sumtus inæstimabiles & necessarii; Primo, ad debita adquietanda; secundo, ad sumtus itineris; tertio, circa adquisitionem Regni præfati; ad quos tota *Anglia* non sufficit.
'Item, Destructio & depauperatio Regni *Angliæ* per diversa itinera Justitiariorum & frequentia, & per extorsiones & prisas multimodas & alias oppressiones.
'Item, Modicitas thesauri domini Regis & filii sui, & paupertas omnium indigenarum, tam clericorum quam laicorum.
'Item, Turbatio *Wasconiæ*, *Hyberniæ*, & *Scotiæ*.
'Item, Hostilis invasio *Walensium* in manu valida ad expulsionem indigenarum nunc existentium.
'Item, Minoratio potestatis Regni *Angliæ*, in consilio, pecunia, & personis, per recessum *R.* Comitis *Cornubiæ*.
'Item, Animarentur Magnates circumadjacentium terrarum, videlicet Rex *Franciæ*, & alii, maxime qui olim terras in *Anglia* habuerunt, ad expugnandum eam, si pro negotio *Ciciliæ* esset personis, armis, consilio, & pecunia desolata.
'Item, Quod onus hujus negotii assumat dominus Rex nolumus nec consentimus, ne ex nostro consensu in manus inimicorum suorum se tradere videatur. Nec dicti negotii onus cum domino Rege assumere possumus nec volumus, propter rationes prædictas, & propter immoderatum onus & incertum expensarum in ipso negotio faciendarum, ad quod nos sufficere non speramus.
'Item, propter difficiles & graves conditiones appositas in assumtione dicti negotii, propter quas post sumtus infinitos & labores, posset Rex cadere à Regni jure de facili.

Auctoritas & potestas Rostandi.

Tandem die Dominica de passione, publicavit magister *Rostandus* coram Archidiaconis de singulis Episcopatibus ibi convenientibus, plures literas Apostolicas quas obtinuit ad multa gravia committenda. Et inter cetera hæc habuit: quod posset jure ordinario omnes causas Cruce-signatorum, & super omnibus legatis in subsidium terræ sanctæ certis, similiter & de indistincte legatis decidere, sublata cujuslibet appellatione objecta in hac parte.

Item habuit potestatem inquirendi de cunctis beneficiis quæ tanto tempore vacaverunt quod collatio eorundem ad dominum papam fuerat devoluta.

Item, Quod de non residentibus in suis beneficiis ut tenentur, habere vult integros fructus eorundem quatenus non resideant in eisdem; exceptis illorum beneficiis qui in scholis sunt secundum suorum licentiam prælatorum, aut cum quibus super hoc à sede Apostolica fuerit dispensatum, aut qui in peregrinatione existunt, aut qui in obsequiis Ecclesiarum immorantur ubi habere beneficia talia dinoscuntur.

Item, quod papa vult habere per quinquennium fructus primi anni omnium beneficiorum interim vacantium, sive in dignitatibus, seu in per-

1256, 7. Henric. 3. R. ſonatibus, ſeu aliis quibuſcumque exiſtant; exceptis duntaxat Epiſcopis, & Regularium prælaturis.

Habet inſuper literam de inquirendo de clericis plura beneficia habentibus contra concilium, & de meritis diſpenſationum obtentarum in hac parte. Super quibus quod invenerit, Domino papæ referet, ut ipſe ſuper his faciat, quod ſibi ſalubre fore viſum fuerit faciendum.

Item oſtendit literas Apoſtolicas per quas adhuc Dominus papa vult continuare decimam per biennium, ſecundum verum valorem cujuſlibet beneficii perſolvendam, & de jam elapſo triennio ut creditur iterandam. Super quarum quidem exactione & collectione per Regni Archidiaconos faciendis, alias literas oſtendit eis directas: & ſibi alias, ipſos ad hoc ſi neceſſe fuerit compellendos.

Alias etiam literas oſtendit, per quas dicti Archidiaconi & alii qui in hoc facto laboraverint, reputantur reſidentes in omnibus beneficiis ſuis ubicumque, & non compellantur ad ulteriorem ordinum ſuſceptionem quam quos habent. Tandem oſtendit literam directam *Norwicenſi* Epiſcopo, & electo *Sarisbirienſi*, & Magiſtro *Roſtando*, ut ſuper dicta decima componant cum clero. Super quo commune concilium ſuper hoc reſedit, quod Decani, Prælati, Regulares, ac Archidiaconi tractabunt cum ſuis Capitulis & Clericis ſuper his, ita quod ad menſem poſt paſcha redeant *Londonias* per procuratores inſtructos ad plene reſpondendum ſeu componendum: alioquin idem *R.* procedet in ſuis gravaminibus comminatis.

Monitio Archiepiſcopi Meſſenenſis.

'In nomine Domini Amen. Nos frater *Johannes* miſeratione Divina 'Archiepiſcopus *Meſſenenſis*, auctoritate Domini papæ monemus vos Ar- 'chidiaconos, & in virtute obedientiæ monendo vobis & cuilibet veſtrum 'præcipimus, quatenus infra octavas *Paſchæ* proximas, reſiduas procurati- 'ones Eccleſiarum exiſtentium in Archidiaconatibus veſtris quæ conſue- 'runt ſolvere, colligere procuretis, ipſam pecuniam nobis vel procuratori 'noſtro infra prædictum terminum perſolvendo. Illis exceptis dumtaxat 'Eccleſiis, quæ in literis ſolutionis nobis factæ ſigillis noſtris munitis ex- 'preſſim & nominatim plenius continentur. Ceterum ſi aliqui fuerint in 'hac parte rebelles, ipſos in ipſum terminum teneamini excommunicare, '& excommunicatos publice & ſolemniter nunciare. Quorum excom- 'municatorum nomina & excommunicationis formam nobis ſub eodem 'termino ſub ſigillis veſtris mittatis. Alioquin vos & quemlibet veſtrum 'auctoritate Domini papæ qua fungimur, ex nunc excommunicamus in 'ſcriptis, & denunciamus publice excommunicatos. Data *Londoniis*, die '*Martis* poſt Dominicam de paſſione.

Debitum Regis pro obligatione.

Debitum Domini Regis domino papæ c. xxxv. millia marcarum ſterlingorum, propter impenſas jam per ſummum pontificem factas circa Regnum *Ciciliæ*.

Exactio Domini Regis.

Petit dominus Rex quod cum ipſe, ex communi conſilio totius *Anglicanæ* Eccleſiæ, ſe obligaverit Domino papæ, propter Regnum *Ciciliæ Edmundo* filio ſuo conceſſum, ad expenſas circa idem Regnum perquirendum jam factas & faciendas, univerſus clerus & populus in totum, vel jam ad uſuras & pœnas ad quas ſe aſtrinxerit in totum ſe obliget. Item petit decimas à clero continuandas uſque ad quinquennium, omnium beneficiorum ſuorum ſecundum novas taxationes, nullis deductis expenſis præterquam

neceſſario

necessario faciendis. Item petit fructus omnium beneficiorum proximo vacaturorum primi anni, usque ad quinquennium. Item petit dimidietatem fructuum non residentium in beneficiis suis. Item petit de privilegiatis, fructus omnium beneficiorum suorum, reservatis duntaxat unius beneficii fructibus privilegiato quod duxerit eligendum. Item petit indistincte legata. 1256, 7. Alex. 4. P.

Rationes Episcoporum & cleri contra petitionem Domini Regis.

'Inprimis, Quod petitio Domini Regis nullum potest sortiri effectum; 'eo quod tanta summa pecuniæ inutiliter est expensa, & expresse perdita; 'sicut apparet evidenter & notorium est.

'Item, Cum ad solutionem istius pecuniæ ab initio non essemus requisiti, 'nec aliquo modo obligati, nec contraxit Dominus Rex consentientibus 'tacite nec expresse, immo penitus nobis ignorantibus; ad consummatio'nem propositi negotii nullatenus urgeri volumus nec debemus.

'Item, Cum nihil habeamus nisi de patrimonio Crucifixi, cujus sumus 'dispensatores, illud quod erogare tenemur pauperibus divina lege 'constricti, illud dare Regibus non possumus, nisi Deum ostendamus, & 'bona Ecclesiastica in usus prohibitos convertamus, quod nulla ratione vo'lumus vel debemus.

'Item, Ad tantum onus non sufficit totum Regnum *Angliæ*, etiamsi de 'luto fabricaretur aurum, præcipue cum illud Regnum *Ciciliæ* sit inex'pugnabile, & cum exercitu de nostris quasi inaccessibile. Et si milites 'haberemus stipendiarios & conductitios de terra illa, de fide ipsorum 'posset merito dubitari, propter familiaritatem cum *Frederico* & suis diu 'contractam.

'Item, si militia *Anglicana* ad partes illas duceretur, cum tanta pecu'nia quanta eis foret necessaria, possemus timere quod Regna finitima '& vicina Regnum nostrum invaderent, & nos gladio exponerent, & sic 'posset utrumque Regnum amitti, Regnum scilicet possessum, & Regnum 'appetitum & desideratum; præcipue cum Dominus Rex *Romanorum* [a] 'assuturus, sit secum magnam partem militiæ nostræ ducturus.

'Item, Oculata fide videmus, *Walenses* terminos suos egressos, & termi'nos nostros per multa milliaria ingressos, nec rebus nec personis parcen'tes; & esset pernecessarium ut eisdem fortiter resisteretur, priusquam ocu'los nostros in aliena Regna dirigeremus.

'Item, dicitur, quod compositione intercessit inter Ecclesiam & *Mem'fredum*, super Regno *Ciciliæ*, & omnibus ejus adjacentiis, prout fama pub'lica refert & testatur.

Litera Ricardi *Comitis* Cornubiæ Romanorum *in Regem electi, ad Archiepiscopum* Messenensem.

'Venerabili patri in Christo, & amico carissimo fratri, *Johanni* Dei gra'tia *Messenensi* Archiepiscopo, *Ricardus* ejusdem gratia *Romanorum* in Re'gem electus, semper *Augustus*, salutem & intimæ directionis affectum. *Sci'atis* quod hac die *Martis* post prandium, accepimus rumores per nuncios '*Alemannicos*, quod de novo venerunt nuncii solemnes à Rege *Bohemiæ* 'transmissi, usque *Conum* cum literis suis patentibus, & ibidem ex parte sua 'publicaverunt, quod in electionem nostram totaliter consentit, & cum ve'nerimus in *Alemanniam*, ad mandatum nostrum veniet, fidelitatem & 'homagium nobis præstiturus, cum sexdecim milibus scutis ad servitium 'nostrum præparatis. Et hoc communicetis cum fratre *Johanne* de *Dya*, ut

[a] Futurus.

'ibi

1256, 7. Henric. 3. R. 'ibi talia exponat quo est iturus; quia si talia scivissemus, quando ab eo re-'cessimus, sibi exposuissemus. Data apud Walingford 11. kal. *Februarii.*

1257. M.CC.LVII.

Magister *Ægidius* consecratur Episcopus *Sarisbyriensis* in Dominica *Annunciatione* quæ tunc in Dominica passione accidit.

Isto anno Rex tenuit Parliamentum suum in quindenam à Pascha apud *Westmonasterium.* In hoc fuit tractatum de negotiis *Apuliæ,* pro quibus Archiepiscopus *Messenensis* ibidem interfuit; & responsum fuit tam à clero quam à populo, sicut anno præcedenti.

Dominus *Ricardus* Comes *Cornubiæ Romanorum* in Regem electus, versus *Alemanniam* ab eodem recessit Parliamento.

Litera Ricardi *Regis* Romanorum *de transfretatione sua, & prosperis eventibus & coronatione sua.*

'*Ricardus* Dei gratia *Romanorum* Rex semper Augustus, *Edwardo* illu-'stris Regis *Angliæ* primogenito, Carissimo nepoti suo, salutem & felices 'ad vota successus. Libenter votivos & celebres nostræ felicitatis eventus 'ad nostrorum specialium amicorum corda transferimus; & ad aures præ-'cipue vestræ dilectionis, cui sic nos identitas sanguinis counivit, ut ipsas 'ex zelo naturalis affectus circa ea quæ augmentum status nostri respiciunt, 'non immerito confidimus esse sollicitas & attentas, per nuncios nostros & 'literas libentissimi tripudii nostri derivamus, arbitrantes in nobis tunc 'augmenta congaudii geminari, cum vos, quem reputamus preciosam cor-'poris nostri partem, senserimus à gaudiorum nostrorum participio non 'exclusos: quæ proculdubio delectasset nos potius vobiscum præsentialiter 'celebrasse, quam interpretis scripturæ ministerio nunciare, ut præsentiæ 'vestræ vicinitas jocundius patrui desiderium refecisset, & nostræ sublima-'tionis diffusius generasset tripudium in nepote. Verum cum ea læta & 'prospera quæ circa nos acta sunt ab eo tempore quo de partibus *Angliæ* 'recessimus, non sit possibile nisi vobis fuerint intimata, dilectionem ve-'stram scire, præsentem paginam omnium eventuum nostrorum ostensi-'vam vobis duximus destinandam, ut ad vos plena eorundem eventuum '& certa notitia perferatur. Dominica enim proxima post festum sancti '*Marci* Evangelistæ, nobis navem cum tota nostra conscendentibus comi-'tiva, & extra portum de Gernemuth venientibus, occurrit ventus con-'trarius, qui ad figendum anchoram in vicinia littoris *Anglicani* sui im-'petus violentia nos artavit. Sed in sequenti die prospero vento nostris 'processibus aspirante, iter navigationis assumsimus, & continuo navigan-'tes die *Martis* proximo subsequenti, in festo videlicet beatorum Aposto-'lorum *Philippi* & *Jacobi,* circa nonam, salvis omnibus & nostris & totius 'nostræ familiæ ac etiam comitivæ personis & rebus, sani & hilares appli-'cuimus apud *Durdrech*, in oppido videlicet ad comitatum *Hoylandiæ* 'pertinente, ubi post tot laborum & turbationum molestias quas in mari 'pertulimus, requiem capessentes, moram protraximus biduanam. Inde 'die tertio recedentes, aliisque diebus sequentibus per *Hoylandiæ* & *Gelriæ* 'comitatus gressus nostros feliciter dirigentes, die *Veneris* proxima ante 'festum *Ascensionis* Dominicæ venimus *Aquisgranum*, occurrentibus nobis 'in dictæ civitatis introitu clericis & laicis, nobilibus & ignobilibus, mi-'litibus & aliis universis civibus ejusdem, qui nos cum honore magno & 'amplo tripudio læti & hilares sine cujuslibet difficultatis obstaculo susce-'perunt. Nec credimus, quemadmodum vulgaris & communis famæ te-'statur præconium, quod à ducentis annis & citra, aliquis prædecesso-'rum nostrorum Imperatorum vel Regum videlicet *Romanorum,* in suæ 'novitatis principio, nobis duntaxat exceptis, dictam civitatem *Aquiensem* 'sine gravis offensionis seu contradictionis obice sit ingressus.

'Cumque

'Cumque nostra serenitas moram in ea contraheret, ecce læta nova no- 1257.
'stris affectata desideriis occurrerunt, videlicet quod venerabilis Archie- Alex. 4. P.
'piscopus *Maguntinensis*, dilectus Princeps noster, egregius fidei nostræ
'cultor, & nostrorum rebellium serius impugnator, adhibita sibi ex nostris
'fidelibus ingenti copia bellatorum, die *Mercurii* proxima post festum
'sancti *Johannis ante portam Latinam*, cum Archiepiscopo *Treverensi*, no-
'stri culminis inimico, qui in nostri nominis & honoris dispendium cum
'magna multitudine armatorum castrum nostrum & palatium *Bopard*
'vallaverat, & ad expugnationem ipsius multas machinas instaurarat, glo-
'riose congressus in prælium contra eum, obtinuit victoriam & triumphum,
'& ipso Archiepiscopo *Treverensi* cum quibusdam ex suis vix per dedeco-
'rosæ fugæ præsidium evadente, ac nonnullis occisis, multos ex suis mili-
'tibus & famulis & aliis suis complicibus captivavit. Ecce quam animo-
'sos & bellicosos Archiepiscopos & Episcopos habemus in *Alemannia*; non Episcopi
'multum vobis inutile reputantes, si tales in *Anglia* crearentur, quorum Aleman.
'ministerio uti possetis secure contra importunos rebellium vestrorum in- bellicosi.
'cursus. Denique ipso castro per auxilium dictorum nostrorum fidelium
'ab obsidentium & impugnantium insultibus liberato, ipsoque à dicto Ar-
'chiepiscopo *Maguntinensi* victualibus aliisque omnibus necessariis, ac stre-
'nuis defensoribus, prout ad securam defensionem ipsius oportunum exti-
'tit, communito, idem Archiepiscopus *Maguntinus* apud *Aquisgranum* ad
'præsentiam nostram venit, ubi in festo *Ascensionis* Dominicæ, ipso & Ar-
'chiepiscopo *Coloniensi* præsentibus, & aliis multis Comitibus, Baronibus,
'Magnatibus, & nobilibus nostris fidelibus, in sede magni *Caroli* cum so- Sedes Caroli
'lemnitate qua decuit, in illius nomine qui superbos dejicit & ponit humi- Magni.
'les in sublimi, sacri *Romani* Regni sceptrum recepimus & Coronam, ca-
'rissima consorte nostra similiter eo die nobiscum solemniter coronata.
'Dilectionem vestram rogantes attentius quatenus nobis piis affectibus con-
'gaudentes, attentius altissimo super hiis gratias exsolvatis, ipsum supplici-
'ter exorantes, ut qui ex suæ abundantia pietatis, merita supplicum ex-
'cedent & vota, ætatem vestram tanta felicitate beavit, quod ad pa-
'truum vestrum *Romani* Regni sceptrum perduxit, ad honorem sui nomi-
'nis feliciter dirigat gressus nostros.

'Festo itaque coronationis nostræ solemniter prout decuit celebrato,
'ecce Principum & aliorum fidelium nostrorum super agendis nostris com-
'municato consilio, viribus nostris è diversis partibus instauratis, ad humi-
'liationem nostrorum rebellium potenter & patenter intendimus dirigere
'castra nostra, & præcipue ad confringenda elati Archiepiscopi cornua
'*Treverensis*; ut sicut se primum in nostris negotiis non tam justum quam
'voluntarium posuit tutbatorem; ita primo experiatur & discat, quid &
'quantum contra eum possit & valeat manus nostra. De hoc autem præ-
'cipue certos esse vos volumus, quod tantum jam ex auxilio fidelium no-
'strorum & fautorum in *Alemannia* habere confidimus potestatem, quod
'eis in fidei nostræ cultu & in devotionis nostræ zelo durantibus, nullius
'viventis sit nobis potentia formidanda. Data *Aquisgrani* XVIII. die *Maii*
'anno Regni nostri primo.

De Assisinis.

Eodem tempore à curia *Romana* domino Regi *H.* fuit literatorie intimatum, ut sibi caveret, quoniam *Assisini* fuerunt in *Angliam* transmissi, ut eum & duos filios suos, videlicet dominum *Edwardum* & dominum *Edmundum* interficerent.

Eodem etiam tempore in quadam litera quam *Ricardus* Rex *Alemanniæ* domino *Edwardo* transmisit, sic mandavit: *Noveritis etiam quod* Memfredus *misit in* Angliam Assisinos, *ut te & fratrem tuum interficiant, & in partes*

1257. *tes* Alemanniæ, *ut interficiant me & filium* Conradi, *æstimans firmiter, quod*
Henric. 3. R. *si nos interemti fuerimus & de medio sublati, nullus sit in mundo quem necesse habeat ulterius formidare.*

Juramentum Domini Regis Consiliariorum.

Electi fuerunt Consiliarii Domini Regis, videlicet *Londoniensis* & *Wigornensis* Episcopi, & quidam alii: Qui quidem, & Barones de Scaccario, & Justiciarii, ad ista subsequentia fideliter observanda præstiterunt Juramentum.

Primo juraverunt quod fidele consilium præstabunt Domino Regi, quoties viderint profuturum.

Item, quod nemini revelabunt consilium Domini Regis, cui non fuerit revelandum, & unde credant damnum posse venire.

Item, quod nihil consentient alienari de his quæ ad antiquum dominum coronæ pertinet.

Item, quod procurabunt quod justitia fiat omnibus tam divitibus quam pauperibus, magnis & parvis, secundum rectas consuetudines & leges Regni.

Item, quod libere permittent de seipsis, amicis, & consanguineis, justitiam fieri cuicumque petenti. Neque per eos impedietur justitia fieri prece vel pretio, favore vel odio, sed bona fide procurabunt, quod magnus sicut parvus judicetur, secundum legem & consuetudinem Regni. Nec sustentabunt vel defendent injuriantes in injuriis suis, opere vel sermone.

Item, quod à nullo quem sciverint habere facere in Curia Regis vel ballivorum suorum, aliquod donum vel servitium recipient, per se vel per alium, quocumque modo, vel quacumque arte, occasione hujusmodi.

Item, si alicui de consilio pro certo innotuerit, vel à fide dignus audierit, aliquem alium Consiliarium munus vel donum aliquod recepisse, exceptis esculento vel poculento, hoc deferet in publicam notionem totius Consilii. Et insuper hoc convictus fuerit, imperpetuum excludatur à consilio, & perdat terras & redditus suos, vel proventus bonorum suorum per unum annum. Et si tales proventus non habuerit, alias puniantur secundum arbitrium consiliariorum.

Hoc idem juramentum quoad illum articulum facient Barones de Scaccario, justitiarii, & omnes alii ballivi Regis, exceptis Vicecomitibus; & idem observabitur quoad ipsos, quod de Consiliariis munus accipientibus dictum est, ita quod amoveantur à servitio Regis, & alias puniantur secundum arbitrium Consiliariorum.

Item, de Vicecomitibus providebitur per Consiliarios.

Item, quod malos Officiales vel inutiles ballivos *** deinceps tantum procurabunt poni in Officiis vel ballivis Regis. Et si qui tales positi fuerint, per Dominum Regem removeantur sine mora, & alii boni & fideles subrogentur eisdem.

Item, quod nullam personam suspectam de illegalitate, procurabunt admitti in familia Regis, & maxime ad officia.

Item, quod nullus de Consilio, vel de illis qui Regi assistunt, procurabit sibi dari à Rege quod ipse sibi possit retinere. Et si Rex proprio motu dare vellet, non recipiet sine consensu totius Consilii, vel majoris seu sanioris partis. Et si quis contra fecerit, à Consilio & à domo Regis excludatur, & rem sic receptam restituat, & in centum libris argenti puniatur vel alias secundum arbitrium Consiliariorum.

Item quod nullæ literæ, libertates, privilegia, vel quæcumque alia, per quæ præjudicium vel injuria Regi vel alteri fiat, non sigillabuntur sine consensu vel conscientia Regis, & majorum de Consilio qui præsentes fuerint.

Item,

Item, si de Rege humanitus contigerit, erunt fideles Domino *Edwardo* filio suo, & jura sua servabunt illæsa. 1257. *Alex* 4. *P.*

Item, erunt fideles Dominæ Reginæ, & jura sua & personam suam servabunt bona fide, tam de dote quam de aliis, quantum in ipsis fuerit.

De nuncio Ciciliæ.

Isto anno venit *Londonias* quidam nuntius nobilis & magnæ auctoritatis vir, ex parte quorundam magnatum de Regno *Ciciliæ* destinatus, Domino *H.* Regi *Angliæ* deferens literas in hæc verba:

Litera Magnatum Ciciliæ.

Excellentissimo Regi Angliæ, *Domino* Hyberniæ, *Duci* Normanniæ, Aquitanniæ, & *Comiti* Andegaviæ, *eorum domino speciali*, Petrus Rufus *de* Caliba, *Dei & sanctæ* Romanæ Ecclesiæ *gratia Comes* Cantanzar, G. *de* Messana, Clunensis, T. Squillacensis, J. Arranensis, B. Neocastrensis, *Episcopi; Abbas Sanctæ* Euphemiæ, *Abbas* Neretensis, *Magister* Rogerus *de* Trana, *Magister* Johannes *de* Pascha, *procurator Sancti* Nicholai *de* Baro, Jordanus Ruphus *Canonicus* Treponensis, Jordanus *Canonicus* Squillacensis, Paganus *de* Publiti *Canonicus* Clunensis, Reginaldus *de* Girasto, Gaucerus *de* Sisaul, Cataldus *de* Tarant; Johannes *de* Tassano, Johannes *de* Cratona, Bartholomæus *de* Corna, Leo Fezal, Petrus *de* Baro, Garganus *de* Catich; Angelus *de* Risa, & Nicholaus Feragutus, 'cum recommendatione seipsos. Quoniam ineffabili gaudio nostra præcordia & totius fere populi Regni *Ciciliæ* sint repleta, ex eo quod Divina clementia disponente, sancta mater *Romana* Ecclesia ad quam Regnum ipsum juste & rationabiliter noscitur pervenisse, in ipsius Regem & Dominum præfecit illustrissimum natum vestrum, promere lingua nequit, nec manus scribentis sufficit exarare. 'Nec mirum si in præfectione tanti Regis & Domini gratulemur, cum Divina providentia, quæ in sui dispositione non fallitur, tam nobilissimum virum justitiæque amatorem, & sanctæ fidei fervidum zelatorem, secundum quod à suo illustrissimo didicit genitore, sermonibus videlicet & exemplis, nobis in Regem & Dominum concedere sit dignata. Habemus igitur unde lætemur; si tamen desideratus ipsius adventus non diutius prorogetur.

'Verum cum desideremus Regiam celsitudinem per nos fideles & novos vassallos ejusdem de statu & [a]conductione Regni præfati plenius informari, & omnia in scriptis ponere tædiosum existit, per nobilem virum Dominum *Johannem* de *Monte Fusculo*, compatriotam nostrum, virum namque fidelem & discretione conspicuum, cujus fidem puram & devotionem sinceram *Romana* sancta mater Ecclesia est experta, qui ad pedes vestri culminis lætanter accedit, serenitatem vestram super præmissis duximus informandam. Cujus dictis fidem adhibere non dubitet Regia celsitudo. 'Et quamvis hæc sibi specialiter auribus vestræ clementiæ commiserimus intimanda, specialius illi tamen committemus, ut prælibatum adventum nostri Regis & Domini accelerari faciat quantum potest, cum mora præsertim periculum valeat generare. Ut autem ipsius Domini *Johannis* affatibus, quos ex parte nostra super statu & conditione Regni prædicti in conspectu celsitudinis Regiæ duxerit referendos, fides valeat adhiberi, præsentes inde patentes literas Regio culmini præsentandas, sibi fieri fecimus quorundam nostrum sigillis & quorundam subscriptionibus roboratas. 'Supplicamus præterea Regiæ serenitati ut præfatum compatriotam nostrum habere dignetur circa pedes Regios propensius commendatum. Scripta in *Urb.* XVIII. die mensis *Martii*, pontificatus Domini nostri *Alexandri* papæ IV. anno secundo.

a Conditione.

1257.
Henric. 3. R.

Litera Regis quibusdam civibus de Ciciliæ.

'*Henricus* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* dilectis & fidelibus suis & amicis carissimis, universis hominibus *Theani* salutem. Ad necessarium regimen populorum & gentium diversorum constituta sunt in orbe terrarum dispensatione cœlesti, regnantium solia, & pontificum dignitates. Nec enim exquiri extrinsecus decuit aliam speciem creaturæ, cum se repræsentata per hominem cœlestis imago subjiceret, sed homo prælatus est homini, ut gratiorem prælaturam efficeret identitas speciei. Potissime namque divina clementia prætendit hæc solia, dum ostensa sibi figura nummismatis, in redditione census, utrorumque fastigia designavit, quibus diversimodis subdidit nationes, non ob hoc solum ut eis imperando præessent, sed ut ipsis pacis & justitiæ copiam ministrando prodessent. Inter multas igitur occupationum curas quibus noster spiritus fatigatur, ad inducta summi pontificis medietatione solicita animo revolventes, quod Regnum *Ciciliæ,* provinciarum *Italiæ* decus, [a] ortus Ecclesiæ, per intestinas clades & bella *Sarracenorum* ac quorundam suorum complicum seu fautorum, enormiter immo crudeliter laceratur; & ne talentum nobis in ipso per summum pontificem creditum abscondere negligentia videamur, ad hoc direximus aciem mentis nostræ, ut ad reformationem & statum pacificum Regionis ipsius, regalis provisionis instantia intendamus. Quia tamen ad præsens pro munitione quam tale tantumque requirat negotium, decentius ordinanda, ad partes istas detinemur, ne terra tantis prædicta defectu careat providentiæ, cui potentiæ nostræ nolumus deesse præsentiam, ecce quod ad ordinandum qualiter barbaræ nationi suisque complicibus necessarium obstaculum opponatur, necnon ad elidendum eorum aditus & conatus, nobiles & industrios viros conscientiæ nostræ conscios .... *tales* ad sacram Apostolicam sedem de latere nostro speciales dirigimus nuntios & legatos, qui ad conservationem vestram, & aliarum civitatum & castrorum quæ hucusque fidem & devotionem Ecclesiæ servavere, procedent celeriter prout viderint expedire, donec nos in manu potenti & extento brachio veniamus, ad conterendum, manu coadjutrice Divina, barbaras nationes. Ideoque fidelitatem vestram attentius confortamus, quatenus ad cœptæ fidelitatis perseverantiam industria vestra se potenter & prudenter exerceat, de nostris viribus & succursu æstate futura infallibiliter speraturi. Nos enim paratis rebus, & copia gentium aggregata, felices gressus & potentiam nostram in *Appuliam* dirigemus, hostes barbaricos, exercituum Domino favente, de Christianorum finibus ad ultimum eorum exterminium exclusuri: vobis autem adesse curabimus ad reformationem optati regiminis & honoris.

Litera Regis cuidam nobili.

'Rex *Angliæ &c.* dilecti & fideli suo *Johanni* de *Ebulo* salutem. Si literas nostras hucusque vestræ devotioni destinare distulimus, causa fuit quod nondum temporis aptitudo se nobis obtulerat, ut mentis nostræ conscia litera eductis forinsecis quæ premebantur interius, vestrum de beneplacitis nostris animum informaret. Nunc autem, ubi temporis congruentia qualitati rerum sese congruentius copulavit, in actum velle produximus, rati quod in agro devotionis vestræ apte literarum nostrarum semina locabuntur. Noscat igitur vestra nobilitas per præsentes, quod Divino favente consilio cujus diriguntur potentia viæ Regum, ad destructionem & ultimum *Sarracenorum Lucheriæ* de Christianorum fini-

[a] Hortus.

'bus

'bus exterminium, eorumque complicum & fautorum, qui universalis Ec- 1257.
'clesiæ fidem nefanda credulitate deducti erroris conantur fœdare con- *Alex.* 4. P.
'tagio, necnon ad reformationem Regni *Ciciliæ* paratis rebus, & copia 'virium aggregata, felices gressus & potentiam nostram æstate futura, 'tempore quod Reges & Principes ad prælia processuri aptum sudoribus 'bellicis eligerunt, infallibiliter in *Apuliam* dirigemus. Quia tamen in-'terim vestram & aliorum ejusdem Ecclesiæ & *Edmundi* carissimi nati 'nostri *Ciciliæ* Regis fidelium constantiam & subsidium ad hæc cerni-'mus oportunum, industriam vestram de qua fidem gerimus plenio-'rem, requirimus & hortamur attente, quatenus ob dictæ Ecclesiæ ac 'ejusdem filii nostri reverentiam & amorem ad regendum, tuendum, & 'confortandum civitates & castra tam nostra quam convicina servantia 'fidem nostram, donec nos in manu potenti & extento brachio venia-'mus, sic constanter, prudenter, & viriliter exerceatis vires vestras, ut 'fides & devotio vestra, quam probabiliter laudat Ecclesia, & eidem ca-'rissimo nato nostro per nobilem virum *Johannem* de *Monte Fusculo* verbis '& literis polliciti estis, servare pateat operis per effectum. Nos enim ex-'pensis & damnis quæ sustinueritis integraliter de nostro ærario emendatis, 'vobis pro conservatione nostræ fidei & vestris laboribus providere magni-'fice sub fide Regia pollicemur. Valete.

Litera Regis cuidam nobili Comiti de partibus Apuliæ, *qui non plene Ecclesiæ adhærebat.*

'*H.* Dei gratia Rex *Angliæ &c.* Nobili viro Domino *Thomatio* de *Aquino* 'Comiti *Acherrarum* illustri salutem. Inter meditationes & curas multi-'modas quibus nostra sollicitatur intentio, illud votis nostris sub nostri tu-'tela regiminis tranquillitatis & pacis vigeat plenitudo. Ad quod & si 'sint affectibus nostris discorda corda *Sarracenorum Lucheriæ* ac aliorum 'forte quam plurium qui sectam eorum ad Christianorum opprobrium toto 'tuentur conamine, sic eos favente Domino exercituum qui per suæ justi-'tiæ gladios aperit vias Regum, æstate futura nostris & nostrorum fidelium 'gressibus in *Apuliam* directis, mole nostrarum virium opprimemus, ut 'merito confidentes in dolis dolorum laqueis implicentur. Ad quod pro 'voto regaliter exequendum, quoniam per vos, in quo nobilitas generis, 'potentia, industria, & alia plura digna laude concurrunt, honor, com-'modum, & exaltatio Ecclesiæ, ac præfati nati nostri, in ipso Regno pote-'runt efficaciter procurari, vobis præsentes utiliter vidimus dirigen-'das, ut dum præistis præsitis, & nocumenta, si non suffragia, non fe-'ratis. Quocirca nobilitatem vestram requirimus, monemus, & hortamur 'attente, quatenus ob Ecclesiæ reverentiam & ejusdem nati nostri ac no-'strum amorem ad ipsius Ecclesiæ & communem præfati Regni gloriam & 'salutem, animum strenue convertentes, ne domus diffidii, alumna scan-'dali, filia pravitatis *Lucheria* in veræ fidei verecundia ulterius excandescat. '[a] Nos vos delectet offendere Christianos, sed ad conservationem Civita-'tum & castrorum eorum hucusque fidelitatem Ecclesiæ servarunt, sic 'prudenter sicque nobiliter procedatis, si placet, ut adventu nostro quem 'vobis in dicto termino proculdubio pollicemur, æquis imo magnificis te-'neamur vos gratiis adaugere.

Litera officialis Staffordiæ *de Convocatione apud* Londonias.

[b] Adæ Eyton *Officiali Archidiaconi* Staffordiæ, *dilecto sibi in Christo Decano de* Thamworth & Tothesbiri *salutem in Domino. Mandatum venerabilis patris Domini* Coventrensis & Lichefeldensis *Episcopi suscepi in hæc verba:* Viro venerabili Archidiacono *Staffordiæ* vel ejus officiali, magister *J.*

a Non. *b* f. Adam Eyton officialis.

1257. Henric. 3. R. de Atleberg officialis venerabilis patris *Coventrensis* & *Lichefeldensis* Episcopi salutem. Mandatum Domini *Cantuariensis* Archiepiscopi suscepimus in hæc verba. '*B.* miseratione Divina *Cantuariensis* Archiepiscopus, 'totius *Angliæ* Primas, dilecto sibi in Christo officiali *Coventrensis* & *Lichefeldensis* diœcesis salutem, gratiam, & benedictionem. Cum necessitas 'immineat & utilitas persuadeat, quod nos & venerabiles patres suffraganei nostri, una cum aliis prælatis *Cantuariensis* provinciæ de communibus negotiis *Anglicanæ* Ecclesiæ tractaturi convenire debeamus, discretioni vestræ mandamus, in virtute obedientiæ firmiter injungentes quatenus in octavis assumtionis beatæ *Mariæ*, omni occasione & dilatione 'postpositis, *Londoniis* personaliter intersitis, ad tractandum nobiscum 'una cum coepiscopis nostris, de negotiis supradictis. Nihilominus citetis Decanum *Lichefeldensis* & Priorem *Coventrensis* Cathedralium Ecclesiarum, necnon Abbates & alios Priores qui non subsunt Abbatibus, Archidiaconos *Lichefeldensis* & *Coventrensis* diœcesis, in virtute obedientiæ præcipiendo, ut prædicti Decanus & Prior dictarum cathedralium Ecclesiarum, Abbates & alii Priores cum literis procuratoriis nomine congregationum suarum confectis, ac dicti Archidiaconi cum literis similibus factis 'ex parte clericorum qui subsunt eisdem super ratificatione eorum quæ 'opitulante Domino ad honorem Dei prædictæ Ecclesiæ inter nos communiter tractabuntur, omnibus aliis prætermissis, dictis die & loco personaliter debeant interesse. Data apud Otteford *&c.* Exemtos vero ad 'dictos diem & locum similiter convocetis.' Hujus igitur auctoritate 'mandati vobis mandamus quatenus prædictum mandatum Domini *Cantuariensis* Archiepiscopi in Archidiaconatu vestro diligenter & efficaciter exequamini. Data die Dominica proxima ante festum beati *Jacobi* Apostoli Anno supradicto.

Causæ expositæ per Dominum Bonefacium Cantuariensem *Archiepiscopum, de convocatione facta super statu Ecclesiæ* Anglicanæ *in melius reformanda.*

'Cum in ultima Convocatione, de communi consensu & voluntate 'Prælatorum & cleri [a] *Londoniensis* præsentium, & procuratorum absentium, oblata esset Domino Regi quædam certa summa pecuniæ, scilicet 'LII. M. l. argenti, sub certis conditionibus, ut omnes exactiones, quas gratias vocant, à Domino papa domino Regi concessæ, & per magistrum '*Rostandum* publicatæ omnino cessent, & talia in futurum, & Ecclesia *Anglicana* per Dominum Regem suis penitus relevetur; ut Prælati absentes 'oblationem prædictam duxerint acceptandam; & Rex respondisset super 'his, se velle deliberare usque in reditu nunciorum suorum quos ad *Franciam* dixerat, qui jam noviter redierunt: deliberandum est à clero, an 'expediat mittere ad Dominum Regem ad audiendum responsum suum, 'an velit accipere dictam oblationem vel non.

'§ Item, an expediat ut confestim mittatur ad curiam sedis Apostolicæ, 'super compositione prælocuta, per oblationem dictæ pecuniæ confirmanda, vel alia ineunda ad utilitatem Ecclesiæ *Anglicanæ*; vel talis missio 'nunciorum sit differenda usque in adventum responsionis Domini Regis 'super præmissis.

'§ Item, qualiter posset provideri libertatibus Ecclesiæ, & personis Ecclesiasticis, super oppressionibus indebitis quibus per seculares judices 'multipliciter aggravatur, sicut in articulis talium gravaminum plenius 'continetur.

a Londoniis.

'§ Item,

'§ Item, cum dominus Rex prohibuerit Prælatis Ecclesiæ, sub forisfa- 1257.
'ctura omnium terrarum suarum quas de eo tenent, ne venirent ad hujus- *Alex.* 4. P.
'modi convocationem auctoritate Domini Archiepiscopi factam, an liceat
'& deceat & expediat tractare in hujusmodi convocationem de negotiis
'Ecclesiæ à prælatis; vel potius, quod absit, prohibitioni Regiæ parere;
'præsertim cum Dominus Archiepiscopus se offerat ad prosequendum cau-
'sam Ecclesiæ in præmissis & in aliis omnibus in propria persona, si ne-
'cesse fuerit, nullisque damnis vel expensis volens parcere, dum ta-
'men suffraganei & clerus provinciæ suæ assistere velit sibi concorditer in
'defensione injurium prædictorum in consiliis & auxiliis impendendis.

§ *Isti articuli sunt concessi in Consilio Archiepiscopi.*

§ Quod in Ecclesiis non intrudantur clerici per laicos, sed per suos ordinarios instituantur, vel destituantur.

§ Item, quod non trahantur in foro seculari, ut respondeant quare excommunicaverint.

§ Item, quare dedicaverint Ecclesiam vel capellam.

§ Item, quod non respondeatur brevi quod dicitur *Quare non admisit clericum.*

§ Item, quod illis qui fugerint ad Ecclesiam pro immunitate, non denegentur alimenta; nec postquam Regnum abjuraverint, extrahantur à via, nec interficiantur; cum hoc sit tam contra Regiam dignitatem, quam contra Ecclesiasticam libertatem.

§ Item, quod clerici degradati pro crimine, non priventur postea bonis mobilibus vel immobilibus temporalibus, ne bis puniantur in idem, cum non sint damnati in foro seculari, nec damnari possint, & nullus debeat privari mundanis, nisi prius damnatus fuerit in foro seculari.

§ Item, si clerici irretiti de crimine, liberentur Ecclesiæ, quod eorum bonis mobilibus seu immobilibus non priventur.

§ Item, quod dominus Rex non impediat testamenta Episcoporum, nec extendat manum ad bladum quod seminaverint, vel ad alia bona Episcoporum defunctorum.

§ Item, quod mortuo aliquo laico sine testamento, non capiantur bona ipsius in manus Dominorum, sed inde solvantur debita ipsius, & residua in usus filiorum suorum & proximorum indigentium, pro salute animæ defuncti, in pios usus per ordinarios convertantur, nisi quatenus fuerit Domino suo obligatus. Idem de servis, salvis servitiis & consuetudinibus dominorum suorum.

§ Item, quod damnentur brevia facta sine consilio, & quod de cetero non fiant.

§ Item, quod non capiantur hospitia clericorum seu prælatorum violenter, quod fit multoties fractis hostiis & verberatis custodibus, contra libertatem. Nec carectæ vel equitaturæ Ecclesiasticarum personarum ad cariandum res suas vel commercia capiantur.

§ Item, quod Ecclesiarum Prælati habeant pacifice libertates antiquas, quibus usa est Ecclesia ante memoriam hominum. Nec cogantur ostendere quo jure vel waranto utantur eisdem, nec impediantur uti eis.

§ Item, quod Episcopi qui habent amerciamenta hominum suorum, ex antiqua consuetudine, seu per chartam Regum concessa, petunt ipsa amerciamenta eis ipsis allocari in *Scaccario*, ita quod de cetero non veniant in summonitionem.

§ Item, cum dominus Rex mittit per diversos comitatus, inquisitores super certis articulis qui de levi possunt inquiri, summoneantur omnes villatæ & liberi de comitatu, & illi qui non venerint amercientur, ac si essent Justiciarii ad omnia placita.

§ Item,

1257. Henric. 3. R. § Item gravatur tam clerus quam populus in hoc, quod cum aliquis summonitus sit ad Curiam Domini Regis, ad respondendum de aliquo placito per quod debeat attachiari, si fecerit defaltam, ponetur per vadium salvos plegios, & postmodum per meliores plegios. Ad primam vel ad secundam defaltam amerciatur, attachiatur, priusquam comparuerit in curia, & hoc contra legem terræ, cum primam summonitionem posset defendere, & primam & secundam defaltam dediscere & salvare in aliis casibus.

'Quantum ad primum articulum, communiter sentimus in casu primo 'procedendum. Cum dominus Rex distulerit Responsum suum super oblatione sibi dudum facta, usque ad reditum nunciorum suorum de *Francia*, qui jam redierunt, videtur honestum quod mittatur ad ipsum ad audiendum responsum suum.

'Ad secundum, de necessitate oportet quod mittantur confestim ad 'Curiam Romanam simplices nuntii, ad renitendum impetrationibus contra Ecclesiam *Anglicanam*. Et post responsum Domini Regis, mittantur 'nuntii celebres & solemnes.

'Ad tertium articulum, cum Ecclesia *Anglicana* jam triennio elapso 'gravibus exactionibus & concussionibus sit oppressa, quod per bonorum 'suorum direptionem ac indebitam subtractionem Ecclesiasticæ personæ 'nimium sint depressæ, ita quod nec pastoralis officii sollicitudo debite valeat adimpleri, sic sentimus, esse resistendum. Quod si contingat clericum vel laicum per potestatem secularem de cetero bona Ecclesiarum diripere, diminuere, vel aliter expilare, sanguinem testamenti pollutum ducendo, Principes Ecclesiæ, successores videlicet Apostolorum, hujusmodi 'sacrilegos invasores publice excommunicent, & faciant per dioeceses suas 'in singulis Ecclesiis publice & solemniter excommunicari, & excommunicatos denunciari. Insuper loca & terræ hujusmodi invasorum, interdicto Ecclesiastico supponantur; in quos statuantur aliæ pœnæ sacrilegii, antequam absolutionis beneficium mereantur. Insuper fautores & 'cooperatores re & facto aut consilio pœnis similibus subjiciantur: hoc addito, quod si clerici fuerint, ab officio Ecclesiastico & beneficio ipso facto 'sint suspensi. Et si contingat viros Ecclesiasticos resistentes, ob istam 'causam capi aut incarcerari, captoribus & detentoribus pœnæ superiores 'sint inflictæ. Et loca ubi hujusmodi personæ detinentur, interdicto Ecclesiastico supponantur.

'Item, Quia credimus quod præter certam scientiam sedis Apostolicæ 'multa gravamina sunt impetrata in præjudicium & ruinam Ecclesiæ Anglicanæ, dominum papam Apostolum * * * verumtamen postposita appellatione nos prælati cum clero nos & bona nostra protectioni sedis Apostolicæ submittentes. Nequaquam vero ambigimus nos & vos de diuturno 'dicti temporis silentio graviter deliquisse, eo quod credimus efficacius 'posse resistere in præmissis.

'Item, magister *Rostandus* in recessu suo voluit & decrevit quod ab executionibus gravaminum inchoandis omnino maxime supersedeatur, donec nuncii domini Regis à curia revertantur *Romana*.

'Quantum vero ad resistentiam aliarum oppressionum contra libertatem Ecclesiasticam, sentimus discussionem fieri articulorum & gravaminum, & separationem, de eisdem usque in his in quibus dissimulari non 'potest sine periculo animarum. Licet vero absque rerum discrimine, 'ut in primo casu, contra hujusmodi sacrilegos procedatur in forma præmissa: in secundo casu via procedendi provideatur secundum ordinationem patrum venerabilium Episcoporum.

Concilium

Concilium Archiepiscopi & omnium Episcoporum super Articulis præpositis apud Londonias. 1257. *Alex.* 4. P.

Petit persona Ecclesiastica decimas coram judice Ecclesiastico. Judicanti & petenti porrigitur Regia prohibitio, nomine patroni Ecclesiæ cujus Rector convenitur, ne super advocatione seu patronatu Ecclesiæ judex ille cognoscat. Si actor prosequatur, & judex judicantis officium assumat, uterque attachiatur, & attachiati veniunt. Consilium tale est: quod si justitiarii causam decimarum sub colore querelæ advocationis Ecclesiarum ad se trahere velint, & de non prosequendo ulterius causam decimarum in foro Ecclesiastico, à judice sive à parte securitatem exigunt, in nullo eis caveatur. Et si propter hoc arrestentur, per loci diœcesanum requirantur, sive per Episcopum proprium. Et si libere non tradantur Ecclesiæ, competenti monitione præmissa, excommunicentur judicantes & detentores. Et si quæratur à judice, quota pars vel quanta petatur, non respondeatur.

§ Episcopo Ecclesia appropriata vacante Episcopatu si Rex ratione custodiæ Baroniæ per suos ballivos ad Ecclesias appropriatas seu ad quæcumque alia spiritualia manus extendat, per ipsum, ad quem vacante sede devolvitur jurisdictio & spiritualis custodia, ballivi monitione præmissa excommunicentur.

§ Hoc idem fiat per Episcopum in vacantibus Abbatiis seu Prioratibus, si laici patroni ad Ecclesias appropriatas seu alia spiritualia occupanda se convertant. Et sententias quas successor invenerit, inviolabiliter observet.

§ Ordinarii judices ad querelam laici de laico feodo, vel catallis, non cognoscant; si tamen hujusmodi fide data vel sacramento adhibito, de fidei transgressione seu sacramenti violatione, per inquisitionem, sive per facti evidentiam, seu alio modo legitime constiterit, mortaliter sic peccans legitime commonitus, ad condignam pœnitentiam agendam compellatur.

§ Clericus super actione personali trahitur ad forum seculare; non veniet, nisi de conscientia & consensu Episcopi, & suum alleget privilegium, sed non respondeat. Si arrestetur, per suum requiratur Episcopum: & si non tradatur eidem, judicantes & detentores, si sint de jurisdictione Episcopi qui eum requirit, monitione præmissa excommunicentur: & si non sint de jurisdictione sua, ad ejus denunciationem per proprium Episcopum, post canonicam ammonitionem, excommunicationis sententia innodentur.

§ Vocantur laici ut compareant coram suis Ordinariis, ad inquirendum super excessibus subditorum. Si non compareant, eorum contumacia per excommunicationis & interdicti sententias puniatur. Hoc idem fiat de eorum dominis, si per eos impediantur.

§ Attachiatur prælatus ut compareat in foro Regio, ostensurus quare tenuit placitum contra prohibitionem Regiam. Comparet & negat; per testimonium duorum ribaldorum indicitur ei purgatio. Consilium Dei est, & omnium Prælatorum, ut nullo modo juret coram judice seculari, cum ratione dignitatis & officii major sit eo. Quid ergo? Arrestabitur? Patienter sustineat. Et si Princeps vel judex ille aliquam terram habeat in sua diœcesi, illam interdicat. Quod si sic non fuerit liberatus, Archiepiscopus & omnes Episcopi celeriter ac fortiter insurgentes, gladium spiritualem assumentes, hujusmodi detentores unanimiter feriant, & per interdicti & excommunicationis sententias tam in terris quam in personis coerceant.

1257. Henric. 3. R. § Clericus in actione personali ad mandatum Regis foro sistitur seculari; requiritur, & liberatur; & postea amerciatur. Scribitur Ordinario ut compellat eum ad satisfaciendum de amerciamento. Non compellet eum ordinarius, quoniam clericus jam sic non esset Ecclesiæ libere traditus. Quod si distringatur Episcopus ad ipsum compellendum ut satisfaciat, per interdicti & excommunicationis sententias se defendit, ut in casibus supradictis.

§ Hoc idem faciat Episcopus, quandocumque clericus amerciatur in causa de qua non potest secularis judicare. Si autem pro illo amerciamento ad opus Regis servando, scribatur eidem; quod si causa cognita, vel facti evidentia, vel alio modo legitime de sua injuria coram Ordinariis legitime constiterit, per ipsum ordinarium, sive Domino Regi, sive alii querelanti injuriam passo, satisfactionem condignam impendat.

§ Hoc autem ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis summa sollicitudine observandum est. Quod si aliquis Episcopus ob quamcumque causam, sive seipsum solummodo contingentem pro aliqua transgressione libertatis Ecclesiæ in suo Episcopatu facta, vel pro personali injuria vel reali, suum Episcopatum Ecclesiastico interdicto supponat, ceteri Episcopi universi injuriam unius propriam reputantes, ac quod injuriatum existit in uno Episcopatu, in suo Episcopatu latam injuriam existimabunt: simile etiam interdictum in suis Episcopatibus singuli ex condicto faciant. Idem de excommunicatis & interdicti sententiis observetur sub ista forma:

De

Et super istis articulis prænotatis fecit *Bonefacius Cantuariensis* Archiepiscopus suorum suffraganeorum sibi subditorum universorum, Prælatorum pariter, & cleri procuratorum, convocationem isto anno apud *Londonias* semel & secundo propter gravamina & oppressiones de die in diem per summum Pontificem, & dominum *Henricum* Regem Ecclesiæ *Anglicanæ* irrogatas.

Isto anno *Rogerus de Weseham Coventrensis* & *Lichefeldensis* Episcopus, die Dominica infra octavas Ascensionis, apud Brewode obiit, videlicet XII. kal. *Junii* & sequenti die *Martis* apud *Lichfeldium* cum honore & reverentia qua decuit, est sepultus, domino *Fulcone Dublinensi* Archiepiscopo ibi præsente, & officium pro eodem celebrante.

Isto anno *Walenses* transgressi sunt fines suos, & *Lewelinus* filius *Griffini* qui fractis dudum cervicibus de turri *Londoniarum* cecidit, captis duobus fratribus suis, seniore & juniore, qui domino Regi æqualiter adhæserunt, & incarceratis, totam *Walliam* occupavit, maximam partem *Marchiæ* depopulans & comburens, militesque Regis & servientes balistarios quamplurimos, quos Rex ibi destinavit, interfecit.

Dominus *Henricus* Rex hoc audiens, non immerito motus, & dominus *Edwardus* filius ejus, cum exercitu copioso apud *Gannocum* profecti sunt, & ibi per totum autumnum commorantes, nihil omnino ibidem proficiendo, ad festum sancti *Michaelis* inde recesserunt.

Dominus *Sewollus Eboracensis* Archiepiscopus, & magister *Godefridus* de *Lodeham* ejusdem Ecclesiæ Decanus, à summo Pontifice sententia excommunicationis innodantur, ex hoc, quod papa non potuit conferre Decanatum ejusdem Ecclesiæ post ejusdem Archiepiscopi consecrationem.

Eodem anno magister *Simon de Walton Norwicensis*, & dominus *Rogerus de Menleng*, domini Regis nepos, *Coventrensis* & *Lichfeldensis*, & magister [a] .... *Exoniensis*, apud *Cantuariam* die Dominica in passione Domini, vi-

a Walterus.

delicet

delicet VI. idus *Martii*, à domino *Bonefacio Cantuarienſi* Archiepiſcopo Epiſcopi conſecrantur. 1257,8. *Alex.* 4. *P.*

Obiit *Radulfus* filii *Nicholai*, domini Regis Conſiliarius.

Obiit *Ricardus* Abbas *Roucestrenſis*.

De nuntiis papæ.

Iſto anno venerunt in *Angliam* duo magiſtri *Arlotus* & *Roſtandus* nuntii Domini papæ ſecum deferentes totius Eccleſiæ *Anglicanæ* depreſſionem & confuſionem, ſicut patet in litera proxima ſequenti, aliis literis Apoſtolicis quamplurimis, quas idem *Arlotus*, ſecum detulit, propter metum cleri & populi nondum promulgatis. Prout plenius patebit in anno ſequenti, in ordinatione ſtatus Regni apud *Oxoniam* per Barones Regni facta & reformatione.

M. CC. LVIII. 1258.

§ *Litera Epiſcopi* Coventrenſis *continens mandatum papæ*, & magiſtri *Arloti procurationem*.

'*Rogerus* Dei gratia *Covintrenſis* & *Lichfeldenſis* Epiſcopus dilecto filio 'Archidiacono *Staffordenſi* ſalutem, gratiam, & benedictionem. Mandatum magiſtri *Arloti*, domini papæ ſubdiaconi & Notarii, ſuſcepimus in 'hæc verba.' Venerabili patri in Chriſto, Dei gratia *Covintrenſi* & *Lichfeldenſi* Epiſcopo, ſeu ejus officiali, ſalutem in Domino. In *Angliam* pro arduis Eccleſiæ *Romanæ* negotiis deſtinati, dolemus plurimum, & vos debitis in patientia ſupportare, quod tum propter rerum omnium cariſtiam, quæ ultra duplum ſoliti ſumtum multiplicat, tum propter cotidianam neceſſariorum exigentiam, non poſſumus ſicut vellemus à gravaminibus Eccleſiarum, quas alias gravatas accepimus, abſtinere. Noveritis itaque nos habere literas Apoſtolicas in hac forma; '*Alexander* Epiſcopus ſervus '*&c.* venerabilibus fratribus, univerſis Archiepiſcopis & Epiſcopis, & dilectis filiis, Electis, Abbatibus, Prioribus, Conventibus ſancti *Benedicti* '*Cyſtercienſis*, vel cujuſlibet alterius Ordinis, Decanis, Archidiaconis, præ'poſitis, & aliis Eccleſiarum prælatis, & Rectoribus, necnon & præceptoribus ſeu adminiſtratoribus domorum *Hoſpitalis* & *Templi Hieroſolymitani*, 'tam exemtis quam non exemtis, & quorum notitiam vel audientiam li'teræ præſentes pervenerint, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum 'dilectum filium magiſtrum *Arlotum*, ſubdiaconum & Notarium noſtrum, '[a] ob quædam negotia Eccleſiæ *Romanæ* in *Angliam* deſtinemus, univerſi'tatem veſtram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apoſtolica 'ſcripta mandantes quatenus ipſum in eundo, morando, & redeundo, 'imo nos in ipſo, ſuſcipientes honore condigno ſibique præſenti vel ab'ſenti in ſuis & ſuorum neceſſariis, necnon in ſecuro ducatu prout idem 'petierit, providere curetis liberaliter & decenter; ita quod idem, (in 'quo tanquam nobis & fratribus noſtris merito ſuæ probitatis caro, pluri'mum & accepto, nos reputabimus honorari,) cum ad præſentiam no'ſtram Deo dante redierit, laudabile poſſit veſtræ promtitudini teſtimo'nium perhibere, ac nos exinde reddere in veſtris utilitatibus promtiores: 'Alioquin, ſententias quas ipſe per ſe vel per alios tulerit in rebelles, ſu'per quo ei plenam concedimus auctoritate præſentium poteſtatem, præ'ter indignationem noſtram & Apoſtolicæ ſedis, quam qui nos & eandem 'ſedem in ipſo contemſerint, ſe noverint incurſuros, ratas & gratas habe'bimus, eaſque faciemus dante Domino uſque ad ſatisfactionem condig'nam, appellatione remota, inviolabiliter obſervari; non obſtantibus a'liquibus privilegiis ſeu indulgentiis ſub quavis verborum forma conceſſis

[a] MS. Quibuſdam negotiis.

1258. Henr. 3. R. 'quibuscumque Ecclesiis, ordinibus, Collegiis, universitatibus, vel personis, quod excommunicari, suspendi, vel interdici nequeant, seu ad præstandas procurationes vel subsidia nunciis sedis Apostolicæ ullo modo, vel nisi ad eorum Ecclesias vel loca personaliter accesserint, coartari, sive quibuslibet aliis cujuscumque tenoris existant, quæ nullis suffragari volumus in hac parte, etiamsi de ipsis privilegiis vel indulgentiis & eorum totis tenoribus oporteat per annotationem ipsorum de verbo ad verbum, sive de quibuslibet Ecclesiis, personis, vel locis, aut eorum nominibus vel ordinibus specialem & plenam fieri mentionem, aut si decernatur in ipsis quod sententiæ vel processus ferendi vel habendi quomodolibet contra ea nullam obtineant firmitatem, seu quibuslibet indultus constitutionibus vel mandatis nostris vel prædecessorum nostrorum, seu consuetudinbus quibuslibet de procurationibus vel necessariis nuntiis Apostolicæ sedis sub certis finibus, modis, vel conditionibus exhibendis. Data *Viterbii* IV. kal. *Jan.* pontificatus nostri anno IV. ' Quocirca discretionem vestram, qua fungimur in hac parte Domini papæ auctoritate, requirimus, præsentium vobis tenore mandantes, quatenus à singulis Monasteriis, Ecclesiis, domibus, & locis Ecclesiasticis, vestræ Civitatis & dioecesis Cathedrali, & aliis vobis subjectis, cujuscumque sint ordinis, singulas tres marcas sterlingorum, servata proportionalis contributionis temperantia circa illas Ecclesias quæ integras non solent procurationes solvere vel non possunt, procurationibus & aliis necessariis nostris ad præsens curetis vice nostra exigere, recipere, ac nobis sine moræ dispendio destinare, per quem, sicut & quando, dilectus socius noster magister *Reignaldus* de *ponte corvo*, quem ad hoc mittimus, duxerit ordinandum; contradictores & rebelles per excommunicationem in personas & interdictum in Ecclesias vice nostra corrigendo. Alioquin cum necessitas causæ & angustia temporis non patiantur vobis in differenda coercione deferri, in personas vestras suspensionis & in Ecclesiam *Coventrensem* & *Lichfeldensem* interdicti sententias scriptis præsentibus promulgamus. 'Data *Londoniarum* kal. *Aprilis*. Hoc igitur mandatum nobis directum diligenter exequi studeatis, ac pecuniam quam nos à Religiosis prædictis recipere contigerit, per vos aut officialem vestrum nobis aut officiali nostro *Lich.* infra quindenam post festum sanctæ *Trinitatis* assignare curetis, absque ulteriore moræ dispendio. Data apud *Londonias* VI. kal. *Maii*, pontificatus nostri anno primo.

Idem magister *Arlotus* literas consimiles Archiepiscopis & totius Regni suffraganeis destinavit. Propter quod dominus Archiepiscopus *Cantuariensis* apud *Mertonam* certo die assignato, sicut anno præcedenti, suffraganeorum suorum & Prælatorum fecit Convocationem.

Litera de Convocatione apud Merton.

'*Rogerus* Dei gratia *Coventrensis* & *Lichfeldensis* Episcopus dilecto filio Archidiacono *Staffordiæ* salutem, gratiam, & benedictionem. Mandatum venerabilis patris *B.* Dei gratia *Cantuariensis* Archiepiscopi, totius *Angliæ* Primatis, recepimus in hæc verba: *B.* permissione Divina *Cantuariensis* Archiepiscopus, totius *Angliæ* Primas, venerabili in Christo fratri Dei gratia *Coventrensi* & *Lichfeldensi* Episcopo, salutem, & fraternæ dilectionis in Domino semper augmentum. Cum propter Ecclesiæ *Anglicanæ* eventus & causas, quas fraternitatem vestram ignorare non convenit, fratrum nostrorum congregationem videamus oportunam; devotionem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, sub obedientiæ debito firmiter injungentes quatenus die *Jovis* proxima ante instans festum S. *Barnabæ* Apostoli apud *Mertonam* curetis vestram præsentiam exhibere, qualibet occasione cessante; ut in hac urgenti necessitate, Ecclesia nostro regimini commissa, per vos & alios fratres nostros gratum habeat providi consilii fulcimentum. Vocetis etiam decanos Cathedralium ac aliarum Ecclesiarum, necnon

necnon etiam Abbates, Priores, majores, insuper & Archidiaconos vestræ dioecesis universos, ut cum literis suorum subditorum procuratoriis loco & die antedictis compareant, ut quod communi deliberatione provisum fuerit, ex membrorum cohærentia firmius roboretur. Data apud *Lambedam* XIII. kal. *Maii* anno Domini M. CC. LVIII. 'Hoc igitur mandatum vice nostra diligentius exequamini, ac nihilominus vos ipsi compareatis dictis die & loco cum literis procuratoriis cleri totius Archidiaconatus vestri, ut vestri præsentia firmius roboretur, quod ad utilitatem Ecclesiæ *Anglicanæ* de consilio & assensu vestro contigerit provideri. Data 'VI. kal. *Maii*, pontificatus nostri anno primo. 1258. Alex. 4. P.

Congregatis igitur prædicto die apud Merton in præsentia Domini *B. Cantuariensis* Archiepiscopi suis suffraganeis & Prælatis Regni clero, super reformatione status *Anglicanæ* Ecclesiæ & emendatione provisi sunt isti articuli subsequentes.

[a] *Articuli provisi apud* Merton.

'Tria sunt genera articulorum de quibus agitur in præsenti. Sunt enim 'quidam articuli, in quibus Prælati nullo modo dissimulare possunt. Sunt 'alii, in quibus possunt indicio caritatis, non perturbatione infirmitatis, 'dissimulare. Sunt & alii, in quibus dissimulare possunt, sine discrimine 'salutis æternæ, & periculo animarum.'

'Articuli qui dissimulari non possunt, absque interitu salutis æternæ, a'nimarumque periculo, & subversione Ecclesiasticæ libertatis, ac Ecclesia'sticarum personarum præjudicio manifesto.

'Cum Ecclesia *Anglicana* non solum contra jura Divina & statuta Ca'nonica, sed etiam contra libertates à Regibus, Principibus, & aliis Regni 'magnatibus sibi concessas, ausibus sacrilegis, novis irruptionibus, diris 'concussionibus, & oppressionibus nefariis multipliciter attrita sit; & hoc 'absque perpetuo animarum periculo Prælatorum, Domini Regis, & ali'orum Regni magnatum, sub dissimulationis silentio nequaquam valeat 'ulterius pertransiri: de unanimi assensu & consilio Prælatorum, Religio'sorum, & totius Cleri Ecclesiæ memoratæ salubriter est provisum, ut ma'chinis secularium potestatum, salutis moenia laborantis Ecclesiæ di'lapsa, inflexibili reparentur instantia per statutorum remedia quæ se'quuntur.

'Quia igitur sæpe contingit Archiepiscopos, Episcopos, & alios prælatos 'inferiores, per literas Domini Regis ad seculare judicium evocari, ut ibi 'respondeant super his quæ mere ad ipsorum officia & forum Ecclesiasti'cum pertinere noscuntur; ut si forte clericos ad Ecclesias & capellas va'cantes seu non vacantes admiserint vel non admiserint, rectores institue'rint in eisdem, suos subditos excommunicaverint, excommunicatos de'nunciaverint, interdixerint, Ecclesias dedicaverint, ordines celebrave'rint, de causis mere spiritualibus cognoverint, ut puta de decimis, obla'tionibus, limitibus parochiarum, & similibus, quæ non possunt ad seculare 'forum aliquatenus pertinere: seu etiam cognoverint de peccatis & ex'cessibus subditorum, sicut de perjurio, fidei transgressione, sacrilegio, vio'latione ac perturbatione Ecclesiasticæ libertatis, præsertim cum ipsius vi'olatores, necnon & libertatum per chartas domini Regis Ecclesiæ con'cessarum, in sententiam excommunicationis [b] incidanter ipso facto: & 'si inter clericos suos cognoscant, vel inter laicos conquerentes & clericos 'defendentes, in personalibus actionibus super contractibus vel debitis: si 'personas Ecclesiasticas ad mandatum domini Regis in foro seculari a'merciatos non compulerint ad amerciamenta hujusmodi exsolvenda, seu *Episcop. Jurisdictio imped.*

[a] v. M. Par. Addit. p. 204. [b] Incidant.

1258. Henr. 3. R. 'ipsa non solverint pro eisdem: si jurisdictionem suam in Ecclesiis & capellis Episcopatibus seu Monasteriis annexis, per mortem prælatorum aut cessionem vacantibus, exercuerint canonicam & consuetam; & si qua alia his similia fecerint, vel non fecerint, pertinentia ad officia ordinariorum: Providemus quod dicti Archiepiscopi, Episcopi, & ceteri prælati non veniant taliter evocati, * sed cum honore deferatur; & majores Prælati domino Regi scribant, quod hujusmodi mandatis Regiis parere non possunt, absque subversione Ecclesiasticæ libertatis, & ad hoc ideo non tenentur: eidem nihilominus literas exhortatorias dirigendo, ut animæ suæ saluti consulendo, ab hujusmodi mandatis ulterius desistat. Et si dominus Rex, hujusmodi spretis exhortationibus, ad attachiationes vel districtiones processerit eorundem; tunc Vicecomites & alii quicumque ballivi ipsos attachiantes & distringentes, per eosdem attachiatos & districtos in forma juris excommunicentur, & loca in quibus commorantur, & terræ eorum quas habent in Regno *Angliæ*, per locorum Dioecesanos, ad denunciationem attachiati & districti, [a] judicio Ecclesiastico supponantur. Et si clerici fuerint beneficiati, suis beneficiis priventur: non beneficiati, per quinquennium ad beneficium Ecclesiasticum, si forte præsentati fuerint, minime admittantur. Clerici autem qui hujusmodi brevia attachiationum seu districtionum dictaverint, scripserint, signaverint, consilium & auxilium adhibuerint, solemniter excommunicentur, & excommunicati denuncientur; nec aliqui de præmissis certa ratione suspecti, ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, donec se super his canonice purgaverint, admittantur. Et si dominus Rex monitus hujusmodi districtiones non revocaverit; Episcopus qui districtus fuerit, terras, villas dominicas, & castra quæ Rex habet in suo Episcopatu, Ecclesiastico supponat interdicto. Et si Rex in sua duritia perseverat, ceteri Coepiscopi districtiones unius quasi communem omnium, & etiam communem injuriam Ecclesiæ reputantes, civitates, terras dominicas, burgos, castra & villas ipsius Regis in suis Episcopatibus consistentes simili supponant interdicto. [b] Si vero sic infra xx. dies postmodum, attachiationes & districtiones hujusmodi [c] non revocaverit, aut ab hoc manum contra Ecclesiam aggravaverit; singuli [d] Archidiaconi & Episcopi suas dioeceses Ecclesiastico supponant interdicto. Et si aliquis Episcoporum in hac parte inventus fuerit negligens & remissus, per suum metropolitanum graviter arguatur; & si perseveraverit in negligentia, canonice puniatur per eundem; & nihilominus sua dioecesis [e] omnium Prælatorum & sua auctoritate & consensu in præsenti ordinatione adhibitis Ecclesiastico subjaceat Interdicto.

Clerici intrusi. 'Ad hæc, quia frequenter accidat quod nonnulli clerici per laicam potestatem Ecclesias occupant parochiales & præbendales, etiam curam animarum habentes, & in eis absque auctoritate Ecclesiastica intrudantur: Providemus quod clericus per se sic intrusus forma juris servata anathemate feriatur, & talis per loci dioecesanum publice denuncietur, & illo beneficio careat imperpetuum ipso facto. Et si sic in sua pertinacia per duos menses perstiterit, per locorum dioecesanos, ubi habet alia beneficia Ecclesiastica, ad denunciationem Episcopi illius in cujus dioecesi se intrusit, cujusque monitionem per dictum tempus contemsit, proventus illorum beneficiorum quousque congrue satisfecerit, eidem subtrahantur. Et si per annum idem intrusus in hujusmodi excommunicationis sententia perseveraverit, ex tunc ad aliquod beneficium in Regno *Angliæ* minime admittatur. Si vero per procuratorem clericum fuerit intrusus, contra eundem procuratorem modo simili procedatur, & poenis subjaceat supradictis. Si vero procurator talis laicus fuerit, in forma juris

* Ut cum. *a* Interdicto. *b* Et si nec sic, M. P. *c* Deest non in MS. ut & in M. Par. *d* Archiepiscopi. *e* Omni.

'excom-

'excommunicetur, & talis publice nuncietur. Dominus autem absens ci- 1256, 7.
'tetur, qui si comparens ratificaverit factum cujuscumque procuratoris Alex. 4. P.
'sui in hac parte, pœnis subjaceat supradictis. Si vero per contumaciam
'absentat se, post spatium trium mensium exspectatus, si sit in Regno,
'majoris excommunicationis sententiam innodetur, & insuper pœnas in-
'currat prætaxatas: maxime cum sacrilegio adjecerit contemtum. Si
'vero fuerit extra Regnum, contra ipsum vocatum post dilationes trans-
'marinas, simili forma procedatur. Ecclesiæ etiam vel præbendæ [a] in
'quibus sit intrusus, interdicto Ecclesiastico supponantur. Auctores au-
'tem & coadjutores hujusmodi intrusionis, si clerici fuerint, præfatas pœ-
'nas clericis impositas incurrant: si laici, pœnas perferant contra laicos
'superius annotatas. Loca vero & terræ hujusmodi intrudentium, si in-
'fra unum mensem non satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto.
'Si vero hujusmodi intrusiones factæ fuerint ex Regia potestate, monea-
'tur dominus Rex per loci diœcesanum, quod eas faciat infra competens
'tempus revocari: Alioquin terra & loca quæ idem Rex habuerit in illa
'diœcesi in qua fuerit intrusio, Ecclesiastico interdicto supponantur. Si
'vero per alium Magnatem vel potentem fiat talis intrusio, per suspensi-
'onis & excommunicationis sententias, ut superius, arceatur. Et si infra
'duos menses factum hujusmodi non correxerit, terræ & loca quæ obti-
'net in illa diœcesi, per diœcesanum loci interdicto Ecclesiastico sup-
'ponantur.

'Præterea, cum excommunicati, & de mandato prælatorum secundum *Excommuni-*
'consuetudinem capti, & carceri mancipati, aliquando per Regem, & *cati liberati.*
'quandoque per Vicecomitem, aliosque ballivos, sine consensu Prælato-
'rum, & satisfactione congrua, liberentur; plerumque etiam hujusmodi
'excommunicati non capiantur, neque de ipsis capiendis literæ Regiæ
'concedantur: nonnunquam etiam dicti Rex & ballivi sui cum hujus-
'modi excommunicatis & denunciatis publice communicent, claves Ec-
'clesiæ contemnendo, in subversionem Ecclesiasticæ libertatis: provide-
'mus, quod excommunicati & sic capti, & taliter exeuntes, ad majorem
'sui detestationem publice & solemniter, pulsatis campanis, accensis can-
'delis, excommunicentur, & denuncientur excommunicati, in locis ubi
'ordinariis locorum eorum videbitur expedire. Vicecomites autem &
'alii ballivi qui eos liberaverint, non prælati præstita satisfactione Eccle-
'siæ vel emenda, publice excommunicentur anathemate, & excommu-
'nicati solemniter denuncientur. Si tamen de mandato Regio ad hoc
'processerint, mitius cum eis arbitrio ordinarii agatur. Clerici qui hu-
'jusmodi brevia dictaverint, scripserint, signaverint, consilium & auxi-
'lium adhibuerint, puniantur sicut superius in primo remedio plenius
'continetur. Moneatur Dominus Rex, quod hujusmodi excessus corri-
'gat, & à talibus desistat mandatis. Et si Dominus Rex monitionibus
'non paruerit, locus in quo captus detinebatur, interdicto Ecclesiastico
'supponatur. Et si denegetur litera consueta de excommunicato capien-
'do, moneatur Rex per prælatum qui super hoc descripsit, quod eam con-
'cedat & faciat pertransire. Quod si non fecerit; civitates, castra, burgi
'& villæ quas habet in diœcesi sic scribentis, per ipsum scribentem in-
'terdicto Ecclesiastico supponentur. Contra communicantes quoque
'cum excommunicatis procedatur secundum censuram Ecclesiasticam.

'Clerici quoque, sine [b] delicto personarum, quamquam in furto depre- *Clerici falsò*
'hensi non fuerint, tanquam facinorosi, vel suspecti de crimine, seu fo- *accusati.*
'resta, capiuntur & in carcere detinentur, nec redduntur ordinario se-
'cundum canones libere judicandi. Et si clerici quibus crimina impo-
'nuntur, coram judicibus secularibus vocati non comparuerint, [c] forbani-

[a] In qua sit intrusio. [b] Delectu. [c] Fornabiuntur, M. Par.

'untur

1258. 'untur à Regno. Quare providemus, quod si clerici sic capti, noti fue-
Henric. 3. R. 'rint & honesti, capientes ipsos, & etiam detinentes, in forma juris solemniter excommunicentur per locorum ordinarios, & excommunicati denuncientur. Loca etiam in quibus fuerint detenti, & terræ capientium eos, & detinentium, Ecclesiastico interdicto supponantur, donec eosdem dimiserint & libere abire permiserint, ac alias super hoc satisfecerint competenter. Illi etiam qui eis talia falsa crimina imposuerint, seu malitiose, propter quæ capti fuerint & detenti, excommunicentur & excommunicati publice denuncientur, usque ad satisfactionem condignam.

Clerici vagi. 'Clerici quoque vagi & ignoti, capti & detenti, si in possessione clericatus fuerint inventi, per locorum ordinarios requirentur libere per Ecclesiam judicandi; & si denegentur, punientur ut superius detentores; & si tradentur, non expectatis justiciariis quibuscumque. Et si justitiarii, eisdem clericis coram eis non exhibitis, Episcopum contemnent in pœna [a] peculiari, pœnæ superiores in ipsos Justitiarios, prout clerici fuerint sive laici, proferantur. Clerici autem Domino Regis, vel quicumque alii qui excommunicationem hujusmodi prosequuntur, dictando, scribendo, sigillando, Vicecomiti vel aliis ballivis hujusmodi mandata dirigendo, pœnis subjaceant in clericos superius promulgatis.

'Clericus tamen super transgressione forestæ coram suo ordinario canonice convictus, domino Regi, vel alio damnum & injuriam passo, per eundem Ordinarium satisfacere compellatur; & alias arbitrio ordinarii sui canonica pœna puniatur.

'Si vero clerici canonice se purgaverint super sibi impositis ac objectis, & laica potestas nihilominus bona detineat eorundem; [b] Imponentes, & detentes bona hujusmodi clericorum, per sæpedictam censuram Ecclesiasticam compescantur. Quod si sic capti, malitiose tempore intermedio abrasi fuerint seu suspensi, abradentes seu etiam suspendentes, consilium & auxilium impendentes, pœnis subjaceant supradictis. Forbaniantes quoque pœnis similibus percellantur.

'Sane cum nulli clerici ad invicem & plerumque cum clericis contrahentes, ipsos contractus fidei datione vallent, aut corporaliter præstito sacramento; qui super fidei aut sacramenti præstiti religione contemta, coram judice Ecclesiastico conventi, Regiam prohibitionem impetrave-
Prohibitiones. 'rint, ut super perjurio & fidei læsione examen Ecclesiastici judicis sic declinent: Providemus, quod si laicus fuerit impetrator, per excommunicationis sententiam ut superius arceatur. Quod si nec sic destiterit, & possessor immobilium existat, terra sua supponatur Ecclesiastico interdicto: si autem immobilia non habeat, mercenarii sui & non necessariæ personæ moneantur, quod infra VIII. dies ab eo recedant: alioquin consimilis feratur excommunicationis sententia in eosdem.

'Si autem reus clericus fuerit vel Religiosus, [b] exercentur pœnæ canonicæ contra eos; & si clericus reus in sua pertinacia perduraverit, procedatur contra eum secundum pœnas superius contra pertinaces clericos annotatas.

'Si autem actor laicus sit, trahens laicum feodum, [c] per corpus vel per laicum feodum suum distringatur: contra distringentes omnes procedatur, prout clerici fuerint vel laici, per pœnas quæ contra eos superius statuuntur.

'Et si actor timore Regiæ prohibitionis se subtraxerit, ne peccata maneant impunita, judex ex officio suo procedat, prout viderit expedire. Si autem judex habens laicum feodum distringatur, contra distringentes procedatur, & dominum Regem, ut superius annotatur. Et si non habet laicum

a Pecuniaria. *b* Occupantes & detin. *c* Exerceantur. *d* Et per corpus & feodum.

'feodum,

'feodum, Episcopus non exhibeat eum. Et si distringatur Episcopus, procedatur contra dominum Regem, & distringatur ut superius expressum est. 1258. *Alex. 4. P.*

'Et hoc idem in consimilibus prohibitionibus observetur. Idem fiat & 'si [a] tertius veniat ex transverso, & porrigat seu porrigi faciat prohibitionem talem, dum tamen ille eam verbo vel facto ratificat, pro quo apparuerit impetrata.

'Cum insuper Prælati Ecclesiastici ex officii sui debito inquirant de morum disciplina, peccatis & excessibus subditorum; quia Rex, magnates, & alii potentes seculares, ipsorum officia impediunt in præmissis laicis sibi subditis inhibendo ne ad mandatum ipsorum Prælatorum de veritate dicenda subeant juramentum: & quia iidem non permittunt dictos prælatos, subjectos suos in causis seu negotiis Ecclesiasticis corporaliter, seu pecunialiter, seu alias canonice punire, secundum personarum & delictorum qualitatem: providemus, quod laici ad præstandum hujusmodi juramenta, & ad solvendum quaslibet pœnas per prælatos suos canonice inflictas, nihilominus præcise per excommunicationis sententiam compellantur. Impedientes vero ne hujusmodi juramenta præstentur, aut pœnæ exsolvantur, per interdicti & excommunicationis sententias prædictas artius compescantur. Et si per hoc ad districtionem processum fuerit prælatorum, contra distringentes, sicut dictum est superius, procedatur. *Prælati.*

'Et quia modo consimili prælatorum officium impeditur, cum contingat quod *Judæus* delinquens in rebus Ecclesiasticis & personis, super his conventus fuerit coram ipsis, & super aliis quæ ad forum Ecclesiasticum pertinent: providemus quod *Judæus* per interdictum commercii, contractuum, & communionis fidelium, ad respondendum in his casibus nihilominus compellatur. Inhibentes quoque, impeditores, & distringentes, pœnas interdicti & excommunicationis incurrant. *Judæi.*

'Porro quoniam ad immunitatem Ecclesiæ confugientibus tam arta ibi imponitur custodia laicorum, quod vix eis in alimentis poterit subveniri; aliquando iidem confugientes, ab Ecclesiis, cœmiteriis, viis publicis, post terræ abjurationem secundum Regni consuetudinem, violenter extrahuntur, & sic extracti scelerate in præjudicium immunitatis Ecclesiasticæ occiduntur: providemus, quod qui hujusmodi alimenta impediunt ministrari, per discretionem ordinarii pœna excommunicationis districtius arceantur. Extrahentes autem eos ab Ecclesia, vel cœmiterio, seu via publica per insidias post abjurationem terræ, vel taliter extractas occidentes cum sub Ecclesiæ protectione consistant, omnibus pœnis sacrilegii percellantur. In Ecclesia autem vel cœmiterio non fiat custodia confugientium ad Ecclesiam. Et si fiat, custodes in forma juris, districtioris excommunicationis sententia compescantur. *Ad Ecclesiæ immunitatem confugientes.*

'Rursus, Multotiens invadunt aliqui bona Ecclesiastica, & perturbant ac infringunt Ecclesiasticas libertates unde providemus, quod malefactores hujusmodi ac sacrilegi, excommunicati per locorum ordinarios nuncientur. Et si in sua pertinacia per unum mensem perseveraverint, tunc terræ suæ & loca in quibus morantur, Ecclesiastico supponantur interdicto; & neutra relaxetur sententia, donec de damnis aut injuriis satisfecerint competenter. Et si quis Ecclesiam possessionibus aut libertatibus suis spoliaverit, pœnis subjaceat supradictis, & in ipsum usque ad plenam restitutionem & satisfactionem condignam, in forma juris excommunicationis sententia solemniter proferatur. Et si iidem sacrilegi faciant judices aut Prælatos propter hoc attachiari aut distringi, tam ipsi quam distringentes, pœnas in attachiatores & districtores editas perferant sæpedictas. *Eccles. Bona & Libertates.*

[a] Tertius nuncius.

1258. Henric. 3. R.

Clericorum Bona.

'Ad hæc, Cum contingat quod domicilia & hoſpitia clericorum ſuis 'ſervientibus occupentur, bonaque ipſorum clericorum ibidem inventa 'per ſacrilegos hujuſmodi conſumentur, reclamantes & renitentes con-'vitiis afficiantur, verberibus affligantur, & alias viliter pertractentur. 'Et [a] quæcunque etiam carectæ & equitaturæ dominicæ prælatorum, 'Religioſorum, aut clericorum, in itinere publico, in mercatis, & alibi 'etiam in ſanctuariis, capiantur, & abducantur violenter, ad dictorum 'magnatum recommercia & victualia tranſvehenda: Providemus, quod 'hujuſmodi violenti & ſacrilegi, in forma juris excommunicentur, & ſo-'lemniter excommunicati denuncientur, donec ablata & abducta reſti-'tuerunt, & de illatis injuriis ſatisfecerint competenter.

'Compelluntur etiam clerici & Religioſi, res ſuas quas habent licite 'venales, ad pretium Domini Regis ſibi & ſuis miniſtris vendere, & in-'viti tradere pretio non ſoluto: unde providemus, quod taliter compe-'tentes, cogantur per ſententiam excommunicationis, juſtum pretium 'ſupplere, vel rem reſtituere ſic extortam, & nihilominus de commiſſo ſa-'crilegio ſatisfacere prout decet.

Eccleſiæ vacantes.

'Domino inſuper Rege Eccleſiarum Cathedralium vel Conventualium 'vacantium cuſtodiam obtinente, bona earundem Eccleſiarum per balli-'vos ſuos diſſipat & conſumit non ſolum contra libertates Eccleſiæ, ſed 'contra jura Eccleſiaſtica & chartam ſuam communium libertatum: pro-'pter quod providemus, quod Eccleſiaſticus judex loci, dictos ſacrilegos 'per excommunicationis ſententiam coerceat, uſque ad ſatisfactionem 'condignam: & ſi Rex prohibuerit, non parcatur eidem. Et ſi attachi-'ationes & diſtrictiones intervenerint, ad remedia contra attachiatores '& diſtringentes ſuperius præmiſſa, habeatur recurſus.

Epiſcoporum Procuratores.

'Archiepiſcopi utique & Epiſcopi, ratione patrimonii Eccleſiaſtici, per 'commmunem ſummonitionem coram juſticiariis itinerantibus evocati, 'per attornatos ſeu procuratores ſuos literatorie conſtitutos, contra liber-'tatem & conſuetudinem Eccleſiæ, minime admittuntur: ſupplicandum 'eſt ergo domino Regi, ut ſuſtineat, quod per literas procuratorias ad-'mittantur procuratores ſeu attornati eorundem; & juſticiarii monean-'tur quod tales cum literis competentibus admittant attornatos. Si vero 'ſic non admittantur, & quia perſonaliter non venerit Prælatus, con-'demnetur, & poſtmodum diſtringatur: Providemus, quod, procedatur 'contra attachiantes & diſtringentes prout ſuperius eſt expreſſum.

Quo waranto.

'Prælati etiam & clerici venire coram magiſtratibus ſecularibus diſtrin-'guntur, oſtenſuri quo jure aut quo waranto utuntur libertatibus, quibus 'à longe retro temporibus ipſi ſeu prædeceſſores ſui uſi ſunt pacifice, no-'mine Eccleſiarum ſuarum; alioquin impediuntur uti libertatibus prædi-'ctis: providemus, quod ſic vocati, de jure aut waranto ſuo non reſpon-'deant; & ſi ſuper hoc diſtringantur, vel alias condemnentur, proceda-'tur contra condemnantes & diſtringentes ut ſuperius annotatur. Et ſi 'retineatur Prælatus, Archiepiſcopus cum Epiſcopis requirat eum, & pu-'niat detentores. Et ſi libere non dimittatur, ad interdicta, ut ſuperius, 'procedatur.

Poſſeſſiones & Libertates per Chartas conceſſ.

'Aliquando quidem Eccleſiis & Prælatis Principes & alii *Chriſti* fideles 'poſſeſſiones & libertates dant & concedunt per ſuas chartas, in quibus hu-'juſmodi clauſula vel ſimilis continetur. *Omnia quæ ad me vel hæredes meos de* tali *feodo vel poſſeſſione pertinent, vel poterunt pertinere,* tali *eidem* [b] *vel Monaſterio, ac eorum Prælatis & miniſtris, ſine aliquo retinemento do, concedo & præſenti charta confirmo.* 'Si poſtmodum ſuper aliquo articulo 'de pertinentiis, qui in charta ipſa non fuerit ſpecialiter expreſſus, in-

a Quandoque. *b* [Eccleſiæ vel] Monaſterio.

'dicio

'dicio seculari contentio moveatur, dicunt judices seculares, chartam 1258.
'illam esse vacuam & inanem, eo quod nominatim articulus ille non ex- *Alex.* 4. P
'primitur in eadem: & sic hoc verbum *Omnia*, secundum eos, nihil con-
'tinet nisi quod fuerit specialiter expressum: & si articulus libertatum
'contentiosus in charta specialiter exprimatur, dicunt iidem judices, Char-
'tam ipsam esse vacuam & invalidam, si Ecclesia vel Monasterium usa
'non fuerit hujusmodi libertate. Providemus, quod justitiarii & alii judi-
'ces seculares, Ecclesiasticos vel loca religiosa, perversa interpretatione
'hujusmodi, suis possessionibus seu libertatibus defraudantes, moneantur
'per locorum ordinarios in quibus talia judicia exercentur, quod sub talis
'interpretationis velamento, possessiones, libertates, & jura Ecclesiastica
'perturbare seu intervertere non præsumant; quod si monitionibus non
'adquieverint eorundem, per excommunicationis & interdicti sententias,
'dictorum justitiariorum & judicum, prout clerici fuerint vel laici, ini-
'quitas per formam superius annotatam [a] exprimatur.

'Licet etiam [b] dominus Rex, magnates, aliique Christi fideles, terras,
'possessiones, in liberam puram & perpetuam eleemosynam, Ecclesiis & vi-
'ris Ecclesiasticis pie duxerint conferandas; nihilominus [c] tamen ipsi ac
'sui ballivi compellunt hujusmodi personas Ecclesiasticas pro dictis terris
'[d] de possessionibus sectam facere ad suam curiam laicalem, contra donati-
'onis formam, & officium pietatis, & jura Ecclesiarum, & possessiones qui-
'bus usi sunt à longis & antiquis temporibus retroactis perturbantes, nisi
'de concessionibus originalibus, & chartis suis, forte vetustate vel alio
'modo deperditis vel consumtis, fidem fecerint coram eis: providemus,
'quod si districtio fiat pro hujusmodi sectis, à donatoribus & fundatoribus,
'sive eorum hæredibus, vel aliis eorum successoribus succedentibus quali-
'tercumque; per censuras præmissas Ecclesiasticas penitus reprimentur:
'Si vero à capitalibus Dominis fiat districtio pro dicta secta, quam Eccle-
'sia vel Monasterium ante facere non solebat; compellentes & distringen-
'tes modo simili arceantur.

'Quandoque etiam laicis indetestatis decedentibus, domini feodorum *Indetestato-*
'non permittunt ipsorum debita solvi de bonis mobilibus eorundem, nec *rum bona.*
'in usus liberorum suorum & parentum, vel alias per dispositionem ordi-
'nariorum pie distribui pro defunctis: providemus, quod Domini & eo-
'rum ballivi ut à talibus impedimentis desistant, moneantur, & moniti-
'onibus non parentes, saltem pro illa portione quæ defunctum contin-
'git, per excommunicationis sententiam compescantur. Eodem modo
'procedatur contra eos, qui adscriptorum, & aliorum servilis conditionis
'testamenta impediunt, contra consuetudinem *Anglicanæ* Ecclesiæ hacte-
'nus approbatam.

'Prædicta denique remedia tam ad præsentia quam ad futura gravami-
'na se extendunt; præsertim à tempore excommunicationis, de consensu
'Regis & magnatum Regni, *Londini* per Prælatos solemniter promulgatæ
'in transgressores chartæ communium libertatum.

'Archiepiscopi & Episcopi, de consensu & approbatione inferiorum præ-
'latorum, Capitulorum Cathedralium & Conventualium, necnon universi-
'tatis totius cleri *Angliæ*, pro reformatione status Ecclesiæ *Anglicanæ*, &
'reparatione Ecclesiasticæ libertatis, hæc prædicta communiter & concor-
'ter providerunt.

a Reprimatur. *b* Clemens. *c* Cum Vicecomites ac sui. *d* [&] poss.

1258.
Henric. 3. *R.*

Isti articuli per dominum Robertum *quondam* Lincolniensem *Episcopum fuerunt confecti super gravaminibus prænotatis contra libertates Ecclesiæ per dominum Regem in Regno* Angliæ *factis.*

'Cum secundum scripturam sanctam, & canonicas sanctiones, sacerdotium sit majus & dignius Regno, & potestas sacerdotalis & Ecclesiastica omni potestate seculari; nec possit inferior judicare superiorem, sed è converso: dominus tamen Rex vocat ad suum forum Ecclesiasticas personas super actionibus earum personalibus responsuras, judicium suscepturas, & in suo foro absolvit vel condemnat; sic contra legem Divinam & naturalem, caput convertens in caudam.

'Item, Compellit Episcopos per suas Baronias, ut ipsi compellant Ecclesiasticas personas comparere in suo foro, super personalibus actionibus responsuras, & judicium ibidem suscepturas.

'Item, Ipsos Episcopos vocat plerumque ut compareant in suo foro, responsuri & judicium suscepturi super actionibus eorum personalibus spiritualibus, & ad officium Episcopale solum pertinentibus.

'Item, Compellit Episcopos per suas Baronias, compellere personas Ecclesiasticas solvere ei amerciamenta adjudicata in curia sua pro transgressionibus personalibus. Quæ omnia, cum potestas Ecclesiastica incomparabiliter sit dignior potestate seculari, & per hoc à seculari judicio exemta, in Ecclesiasticæ libertatis & dignitatis vergunt præjudicium & detrimentum.

'Item, Dum à Regia dignitate & libera voluntate concessa sit Episcopis libera testamentorum conditio, & sacrilegium sit, quod semel Ecclesiæ concessum, illud in posterum perturbare; ultimaque voluntate nihil debet esse liberius, quietius, imperturbatius; dominus tamen Rex plerumque non permittit executores testamentorum Episcoporum habere liberam administrationem bonorum ipsorum.

'Item, Cum nomen custodiæ sonet in conservationem à detrimento & omni læsione, Dominus tamen Rex cum sedes Episcopales & domus religiosæ vacantes sint in sua custodia, bona eorum enormiter minuit, & pauperes tenentes importabilibus gravat tallagiis.

'Item, sub colore prohibitionis placiti in curia Christianitatis, de pecunia, nisi sit de testamento, vel matrimonio, impedit & perturbat processum in foro Ecclesiastico super fidei læsione, perjurio, decimis, & pecunia expetita tanquam debita à persona Ecclesiastica, in magnum animarum detrimentum.

'Item, Cum Episcopi, Archidiaconi curam habeant pastoralem, non solum cleri sed & populi, & propter hoc, ex officio pastorali teneantur visitare, non solum clerum sed & populum; nec possit visitationis officium rite compleri, sine exactissimis Inquisitionibus, in quibus sæpe requiritur sacramentum eorum per quos Inquisitio est facienda: dominus tamen Rex prohibet laicos jurare ad aliquod mandatum Episcoporum vel Archidiaconorum, & etiam Episcopis ipsis inhibet, ne laicos suos jurare faciant, in officii pastoralis subversionem & animarum æternam damnationem.

'Item, Licet præsentatio ad curas animarum, & collatio curæ pastoralis, secundum sacram scripturam & canones, debeat esse libera & nullo modo coacta, sed sola intentio salutis animarum operandæ facta: Dominus tamen Rex preces suas, quæ quantumcumque molliter sunt conceptæ, ad omnes tamen habitantes infra terminos suæ potestatis sunt terrificæ, & vim obtinentes precum armatarum, quia secundum *Augustinum, Potestas cum petit, premit*; cogit sæpe & multum tam præsentatores,

'tatores, quam collatores, ad præſentandum & conferendum curas pa- 1258.
'ſtorales talibus, de quibus certum eſt, quod ſunt aut impotentes, aut *Alex.* 4. P.
'ignorantes, aut negligentes, curam paſtoralem ſecundum Divinam or-'dinationem peragere: in hoc, eam quæ Divina ordinatione eſt libera, 'coactam faciens & ancillam, & evidenter exiſtens animæ propriæ primo, '& animarum pro quibus rogat ſecundo, & animarum curiæ paſtorali ſub-'jectarum tertio truculentiſſimus occiſor.

'Item, Cum ſolius poteſtatis Epiſcopalis ſit, rectores Eccleſiarum inſti-'tuere & deſtituere, dominus Rex ad imitationem Regis *Oziæ* volentis 'vice ſacerdotis in Templo thurificare, vicem ſacerdotalem perſonas in Ec-cleſiis inſtituendo & deſtituendo ſibi aſſumit.

'Item, Licet ſicut ſcriptum eſt, Rex ſi quidem bonus eſt, non intendit 'ſibi ipſi ſed ſubditis utilia, & eos affectu paterno complectitur, & bene-'facit, & curam eorum agit ut pater filiorum: Dominus etiam Rex 'frequenter circumiens per domos religioſas, & hoſpitatur in eis earum 'ſumtibus, eas quamplurimum gravando: nec excuſat, quod ab earum 'Prælatis quandoque rogatur, quia non amor ſed timor hujuſmodi roga-'tus eſt ſtimulus.

'Item, Licet contra canonicas ſanctiones ſit, quod in foro ſeculari de-'ſcinduntur & terminantur cauſæ ſuper jure patronatus, non eſt tamen con-'tentus dominus Rex hac antiqua uſurpatione, ſed inſuper Eccleſias in 'poſſeſſione hujuſmodi cauſarum ab antiquo exiſtentes, hac ſua poſſeſſione '& libertate nititur privare.

'Item, poſſeſſiones Eccleſiæ, quibus ſecundum canones pacifice debet 'gaudere, ex ſola pacificæ poſſeſſionis longitudine, contra canonicas ſancti-'ones perturbat dominus Rex, & nititur defalcare.

'Item, Cum clerici per Regiam poteſtatem capiuntur pro crimine, vel 'ſuſpicione criminis, non liberantur Eccleſiæ, ut in foro Eccleſiaſtico ju-'dicentur, niſi per juſtitiarios itinerantes, aut per Dominum Regem 'ſpecialiter deputatos: unde cum rara ſit talium itineratio, accidit, quod 'aut clerici ſic capti diutina crucientur incarceratione ſub laicæ pote-'ſtatis cuſtodia, aut ſi ab inferiore laica poteſtate tradantur Eccleſiæ, 'cum à tali poteſtate non tradantur ſimpliciter judicandi, ſed perducen-'di ſub pœna centum librarum coram Juſticiariis proximo itineraturis; 'quod ſimiliter diutina crucientur incarceratione ſub Eccleſiaſticæ poteſta-'tis cuſtodia, vel Epiſcopus pro quolibet ſibi ttadito ſit in periculo jacturæ 'centum librarum.

'Item, Cum ad invocationem Epiſcoporum dominus Rex ſcribit Vice-'comitibus pro *excommunicatis capiendis*, ipſi Vicecomites plures explere 'hujuſmodi mandatum diſſimulant, in gravem læſionem regiminis Eccle-'ſiaſtici.

'Item, Quidam ballivi laici quorundam magnatum laicorum, com-'pellunt ſacerdotes & clericos ſuper adulteriis, & fornicationibus, & aliis 'perſonalibus actionibus, coram ipſis in curia laicali reſpondere, miſericor-'dias ab eis extorquentes.

'Item, Licet Regiæ ſit proprium dignitatis, clementia & lenitate gu-'bernare ſubjectos, ut abſque ullo terrore vitam ſilentio tranſigentes, optata 'cunctis mortalibus pace fruantur; dominus tamen Rex Chartas ſuas, pro 'Regni tranquillitate & pace Regno conceſſas, in nullo aut vix in aliquo 'articulo obſervat.

Propter hujuſmodi gravamina & oppreſſiones quamplurimas, quæ de die in diem indefeſſe per Regnum in clero contra libertates Eccleſiæ emergebant, facta fuit cleri congregatio coram Archiepiſcopo apud Merton, & articuli ſtatuti prænotati.

1258.
Henric. 3. R.

Privilegium clericorum a Canone excerptum per magistrum Robertum *de* Marischo, *de præcepto & ad instantiam* Roberti Lincolniensis *Episcopi.*

Nullus injicere debet manus violentas in clericum; & qui injicit, potestate Canonis incidit in Canonem *latæ sententiæ*, à qua non poterit absolvi nisi per sedem Apostolicam, extra casus exceptos.

Nullus laicus debet clericum in custodia publica vel privata, etiam sine violentia & læsione, detinere, nec in publicam sive privatam custodiam aut carcerem detrudere; quod si quis facere præsumserit, in canonem incidit *latæ sententiæ*. Nisi clericus in graviori, puta furto, homicidio, incendio, & similibus deprehensus fuerit: deprehensi enim in delictis gravioribus, comprehendi possunt & detineri in custodia, dummodo interveniat mandatum prælatorum quorum jurisdictioni sunt subjecti. Consuetudo tamen Regni *Angliæ* est, quæ revera corruptela est, quod suspecti de gravioribus criminibus, comprehendi possunt per ballivos Regios, & custodia publica detineri, donec Episcopis fuerint liberati; nec requiritur speciale mandatum prælatorum, sed generale. Sed tamen non aliter intelligitur clericus suspectus, quantum ad injuriam carceris pertinet, nisi per depositionem fide dignorum auctoritate Regia juratorum, si nota suspicionis fuerit respersus. Idem est, si contra clericum instituatur accusatio criminalis de graviori crimine coram judice seculari, aut si clericus in societate latronum manifestorum, quibus adhuc inspirat affectus latrocinandi, fuerit inventus & interceptus. Secus, si is qui latro est, habitum habeat clericalem, & exercitiis se immisceat clericorum, & cum clericis societatem mensæ & habitationis publice contraxerit; tunc enim, neque secundum consuetudinem Regni, poterit clericus propter alterius clerici criminosi convitium, affici injuria publicæ custodiæ sive carceris, absque offensa Canonis.

Hæc præmissa sunt in Regno non concessa, & ideo, cum Ecclesia tempus acceperit, reformanda.

In crimine falsi, & quibusdam criminibus in quibus habent Principes seculares potestatem, intra Ecclesiam locus est canonibus.

Et quidem quoties publica potestas de mandato Ecclesiæ clericum nititur comprehendere, si clericus violenter se defendat, violentia cum moderamine inculpatæ tutelæ poterit potestas adhibere.

Ex levioribus delictis clericus etiamsi suspectus fuerit, non est in custodia publica per ballivos Regios detinendus, nisi de mandato Ecclesiæ speciali; alioquin tenetur ex illo Canone *Si quis suadente.* Hæc vera sunt in clericis obscuris & vagabundis.

Ballivi seculares si clericum comprehendant sine mandato Ecclesiæ, licet ipsi dicant eum de crimine esse suspectum, nisi vel deprehensus fuerit in delicto, vel judicium Juratorum publicorum sicut prædictum est præcesserit, incidunt in canonem *latæ sententiæ*.

Pro levioribus delictis, quæ non respiciunt ad coronam & pacem publicam Regni *Angliæ* & Ecclesiæ, non important pœnam sanguinis in laico, nec depositionem in clerico, non debet clericus per publicas potestates publicæ custodiæ mancipari, nisi forte in aliquibus talibus delictis fuerit interceptus.

Clericus non est trahendus ad judicia secularia, scilicet ad Judices seculares, & qui trahi ad judicium dicitur, sive manu militari violenter ducatur, sive captis pignoribus, sive quibuscumque oppressionibus ad judicium compellatur. Et hæc vera sunt, nisi causa feodi, & munerum patrimonialium, & similium: pœna hujusmodi delicti est excommunicatio.

Clericus non debet jurare in judicio coram Judicibus secularibus.

Clerici

Clerici coram judicibus secularibus super exactionibus personalibus aut delictis *sive quasi* conveniri non debent. 1258. *Alex.* 4. *P.*

De feodis tamen, & tributis, & muneribus patrimonialibus, coram judicibus secularibus recte conveniuntur.

Quare laici non sunt clericorum judices, est ratio: Episcopus est ordinarius judex clericorum, & ejus sententiam judex secularis demandat executioni; & causa causæ est in propatulo. Quia cum Ecclesia fideles in Christo generet per sacramentorum sanctificationem, & mores informet per verbi diffinitionem, pater est filiorum & magistra populorum: *Et si decem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres; nam in Christo* Jesu *per Evangelium suum ego vos genui.* Si ergo nec pater filio, nec populus magistro subjicitur, sic nec clericus laico subjugatur.

Si laicus pecora clerici propter depastionem agri vel prati sui incluserit, & dominus feodi vel ejus ballivus prohibeat inclusori pecorum, ne liberet eo clerico de damno satisfacere parato, priusquam in foro domini clericus responderit de injuria domino feodi; uterque sacrilegus est, & qui prohibuit, & qui prohibenti paruit, quia uterque trahit clericum ad forum seculare ex *quasi* delicto vel ex delicto; quod fieri non debet, ut supradictum est.

Nihil enim interest, utrum laicus trahat clericum ad forum seculare, captis pignoribus ab initio, an ex post facto causam inclusionis convertat in causam pignoris.

Laicus sive quilibet de potentatibus qui spoliat Ecclesias rebus suis, clericos, zenones vel Religiosos, sacrilegium committit.

Qui in rebus Ecclesiæ grassatur, res scilicet Ecclesiæ defraudando, rapiendo, vel auferendo, sacrilegus est. Et pertinet ad res mobiles & immobiles hoc sacrilegium.

Quicquid consecratur Domino, sanctum sanctorum erit. Ideo qui servum Ecclesiæ, Jumentum, vel rem quamlibet invaserit, aut in eis damnum aliquod Ecclesiæ intulerit, sacrilegio tenetur; & ideo qui carectas clericorum abducit, sacrilegium committit.

Res clericorum sunt res Ecclesiæ, & ideo qui eas pervadit, sacrilegii reus est.

Qui in libera eleemosyna data Ecclesiæ, & sic consecrata Deo, aliquid injuriæ intulerit, sacrilegium committit; quia res sacra intelligitur, Deo scilicet data, & à seculari potestate exemta, foro Ecclesiastico subjecta, & ideo legibus Ecclesiæ tuenda.

Laici non debent novis theloneorum exactionibus aut pedagiis mercatores aut clericos, maxime rectores scholarum, prægravare.

Ecclesiæ de prædiis tributariis quibus servitia secularia in donatione fuerint excepta respondet, laicus de non exceptis & libere donatis Ecclesiæ non subjaceat legibus humanis. Et idem qui de libera eleemosyna Ecclesiæ novas exigit servitutes, puta sequelam, Thelonem novum, vel similia, sacrilegio afficitur.

Servi Ecclesiæ non debent angariis aut novis oneribus fatigari, & qui eos fatigaverint, reatum sacrilegii incurrunt.

Qui spoliat & opprimit servos Ecclesiæ, efficitur de foro Ecclesiæ, & excommunicandus est.

Qui Ecclesiam rebus suis spoliat, excommunicandus est. Et quia sub nomine *rerum*, servitutes contineantur, qui Ecclesiam spoliat servientibus quibus usa est, puta pasturis, piscariis, & similibus tenetur pœna sacrilegii, salva quæstione proprietatis in foro seculari juxta Regni *Angliæ* consuetudinem nuncupativam.

Ballivi seculares qui clericos namiis aut pignoribus suis quocumque genere oppressionum ad sequelas novas vel alia nova onera distringunt, sacrilegium committunt.

Ministri

1258. Henric. 3. R Ministri clericorum angariis & proangariis non debent prægravari. Sicut autem sacrilegus est, qui non solum Ecclesiam in rebus invadit, sed qui clericos pervadit: sic qui clerici familiam in personis insequitur, licet eam non opprimat muneribus aut angariis.

Qui vexat Ecclesiam novis oneribus, puta sequelis, aut tributis, aut similibus, sacrilegii infamia notatur.

Qui aliquid injuriæ infert domibus clericorum, in dotibus Ecclesiarum, vel liberis eleemosynis consistentium, sacrilegus est.

Qui domos rusticorum sitas in liberis eleemosynis Ecclesiarum, confringunt, & inde res aliquas auferunt, sacrilegium committunt.

Qui hominem ad Ecclesiam fugientem extrahit ab Ecclesia, sacrilegus est, & tenetur extractum restituere; alioquin usque ad restitutionem est excommunicandus.

Ballivus laicus qui clericum ad Ecclesiam confugientem indicto sacramento deportaverit, sacrilegus est, & tenetur pœna sacrilegii.

Si quis confugerit ad Ecclesiam, quantumcumque gravia crimina commiserit, defendere eum Ecclesia debet, fores claudendo, & excommunicando extrahentes, nisi fuerit publicus latro, vel nocturnus populator agrorum.

Cœmiterium seu atrium Ecclesiæ habet privilegia ne quis inde extrahatur, & qui in eo existentem extrahit, usque ad restitutionem est excommunicandus.

Si quis de domo hospitali habente capellam, extrahit eum qui ad domum confugerit, sacrilegii pœna tenetur.

Qui pugnat in Ecclesia vel Cœmiterio, vel alias delinquit, efficitur de foro Ecclesiæ quia Ecclesiam violavit, & pecunialiter puniri potest.

Qui dies festos servilibus operibus contaminat & solvit, efficitur de foro Ecclesiæ, multo magis si cædibus & pugnis eos commaculat.

Si sacrilegus est qui prædia Ecclesiastica invadit, multo magis qui decimas aut obligationes aufert & rapit.

Crimen sacrilegii est gravius fornicatione.

Sacrilegium genus est, & tribus modis committatur, in rebus corporalibus, & est pœna triplex.

Intrusores sunt excommunicandi tanquam sacrilegi.

Item, Qui ejecto clerico per Episcopum instituto, per laicos Ecclesiam occupat, intrusor est, & excommunicandus.

Patroni habentes Ecclesiarum custodiam, vacantibus sedibus debent eis providere, & eas interim non gravare. Si quid tamen consueverint temporibus vacationum percipere, id percipiant, moderate tamen, & sine gravamine.

Hæc omnia supradicta sunt Ecclesiæ libertates ab omnibus fidelibus & Deo devotis observanda.

Quia permixta sunt zizania frumentis in agro, corvus recipitur in arca cum columba, *Cain* habitat in domo cum *Abel*, impios tolerat Ecclesia cum justis quamdiu hic peregrinatur à Domino. Sed ut hic roboretur prærogativa libertatum contra incursus impiorum, discrimina subsidiorum, & injuriæ sacrorum, munivit eam Dominus testamento scripturæ tanquam instrumento per se primo, ut tuta persisteret contra jacula persequentium, munita præsidiis temporalibus ad consolationem pusillorum, & pollere jugi religione in devoto ministerio sacrorum consequenter per Canonicas sanctiones, & Principes seculi ad ipsius defensionem divinitus institutos.

Habet itaque Ecclesia immunitatem [a] à prærogativam, primo qua con-

[a] ac.

tra

tra violentiam sævientium potestatum se muniat in ministris, tanquam in membris suis peculiaribus, per quos fidem & doctrinam religionis disseminat, sacramenta salutis ministrat, & pabulum vitæ populis dispertit. 1258. *Alex.* 4. P.

Habet secundo privilegia, quibus instrumenta suæ sollicitudinis ne diripiantur in vigorem sollicitudinis, & obsidium filiorum jure peculiari tueatur.

Habet tertio proprias leges & privata jura, in adquirendis temporalibus & adventitiis rebus ad refrigerium pauperum, ut quemadmodum ipsa pietate singulari subvenit miseris, ita jure quodam singulari adquirit subsidia miserorum, pro quibus ponitur murus defensionis & pater consolationis.

Quarto habet privilegia in locis in quibus sacra exercentur & Divina celebrantur, puta Cœmiteriis, Divinis obsequiis deputata, & ab operibus servilibus exemta.

Quinto habet privilegium in temporalibus, quæ sunt Divinis obsequiis & ab operibus servilibus exemta.

Sexto, in servis & mancipiis suis, quibus quasi fulcitur & quasi subportatur in miseria præsentis peregrinationis.

Cum dissensio aliquando fuisset tempore Innocentii *papæ* IV. *inter Universitatem* Parisiasensem *& fratres* prædicatores, *tandem lata fuit sententia contra Universitatem pro Prædicatoribus sub hac forma:*

Universis præsentes literas inspecturis R. *miseratione Divina* Parisiensis *Ecclesiæ minister indignus salutem in Domino. Literas Domini papæ suscepimus in hæc verba: Alexander* Episcopus *&c.* venerabili fratri *Parisiensi* Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Cunctis processibus & ordinationibus vel statutis quæ malitia plena sunt tribulis, & ordine carentia rationis, vel quæ sedis Apostolicæ auctoritati derogant, & multos Christi fideles enormiter scandalizant, ac in Divinæ legis vergunt præjudicium, & evidens continent periculum animarum, promto spiritu debemus obsistere, ut nulla prorsus gaudeant firmitate, sed redigantur ad nihilum, ne transeant aliis in exemplum, inflicta nihilominus tali pœna temerariis auctoribus eorundem, quod sit omnino eis necessitas de sua præsumtione damnabili humiliter & propere pœnitendum. Sane pro dilectissimo nobis *Parisiensi* studio in statu debito conservando, quædam olim de fratrum nostrorum consilio circa ipsum diligenti examinatione præmissa, provide duximus statuenda, sicut in specialibus literis nostris inde confectis, quarum principium est *Quasi lignum vitæ*, plenius continetur, certis super hoc executoribus deputatis, dilectis Magistris Theologiæ *Parisiensis* per literas nostras dedimus in mandatis, ut dilectos filios fratres *Prædicatores* regentes *Parisiis* in Theologica facultate, qui per felicis recordationis *Innocentium* papam prædecessorem nostrum, & subsequenter per nos restituti fuerunt ad consortium magistrorum, infra quindecim dies post receptionem literarum ipsarum ad consortium jam dictum admitterent, alioquin ab officiis & beneficiis essent ipso facto suspensi. Dicti vero & quamplures alii magistri & scholares *Parisienses*, restitutionis, ordinationis, & literarum nostrarum ac sententiarum executorum ipsorum temerarii transgressores, in delusionem eorum ab Universitate nequiter recesserunt, & præter ipsam Universitatem ut dicebant in quadam societate seu aggregatione morantes *Parisiis*, actumque legendi postmodum ex sola malitia suspendentes, licet nos nomine Universitatis in dicta ordinatione nostra sæpius iterato, intelligimus & velimus intelligi, omnes magistros & scholares *Parisiis* existentes, asserebant se, cum de Universitate non essent, ad restitutionis, ordinationis, & literarum ipsarum ac sententiarum observantiam 1256.

1256. Henr. 3. R. non teneri, frustatorie, ne super hoc aliquid in præjudicium ipsorum fieret, appellando, prout in literis ipsorum nobis transmissis & fratribus nostris, perspeximus contineri. Juraverunt etiam quod fratres *Prædicatores* & scholares fratrum regentium, in scholis suis & ad scholasticam societatem nunquam reciperent, nisi quod possent prius ad hoc recipi, esset per Ecclesiam diffinitum. Et sic hujusmodi & aliis malitiosis exceptionibus & appellationibus interjectis, quas frivolas reputamus, præfatas restitutionem, ordinationem, literas & sententias obstinato animo non observantes, nostræ intentioni circa officium ordinationis ipsius præsumunt calumniosis adinventionibus obviare, ad tantam nihilominus prærumpendo vesaniam, quod in propriæ salutis dispendium, & in scandalum plurimorum, conati sunt per damnabilem astutiam impedire, ne aliquis dictis fratribus eleemosynas largiretur, vel ab eis aut in domo ipsorum sermones seu lectiones aut disputationes audirent, vel confiterentur ipsis propria peccata etiamsi licentia à nobis, vel à te loci diœcesano super hæc, aut sacerdote proprio haberetur. Præterea in Divinam & nostram offensionem non modicam, ipsi sacræ Religionis æmuli, ac turbatores quietis, & laudabilium operum quibus dicti fratres ferventer invigilant, nefarii detractores, claram & celebrem eorum famam obfuscare falsis obloquiis molientes, literas per quas ipsos virtutum odore perfusos, ac pium & sanctum eorum ordinem quasi quoddam sidus in Dei Ecclesia refulgentem, qui à longe retro temporibus per sedem Apostolicam solemniter approbatus, fructus desiderabiles & felices in eadem Ecclesia continua fœcunditate producit, odibiles redderent & despectos, Prælatis partium diversarum, & nobis etiam ac fratribus nostris dirigere præsumserunt. Illa ducti crudelitate nequissima, quod doctrina Catholica ac salubris, & prædicatio ipsorum Deo gratissima & delectabilis eum timentibus contemnatur, ac invalescat hæreticorum perfidia, pro qua impugnanda viriliter, & omnimode confutanda, dicti fratres velut strenui pugiles orthodoxæ fidei, sunt ita vigiles & intenti, quod ducunt pro delitiis si aliquando hac de causa bibant calicem passionis. In quosdam etiam de fratribus eisdem quidam de scholaribus supradictis maligno spiritu concitati, vel quasi frenetico furore possessi, violentas manus, ut dicitur, injecerunt, & ipsos aliis tot affecerunt injuriis, ut vix de claustro auderent egredi [a] quo quotidianis eleemosynis in suæ paupertatis vitæ remedium adquirendis. Demum vero iidem fratres tam duris afflicti molestiis, obprobriis lacessiti, ad quandam compositionem cum dictis magistris & Scholaribus, sine conniventia sedis Apostolicæ, minus provide devenerunt, per quam inter alia reprobatione dignissima, dicti fratres & scholares eorum à scholis & scholastica societate magistrorum Universitatis contemtabiliter excluduntur. Quod est apertissime in contumeliam creatoris, & animarum jacturam, ac fidei discrimen, & in favorem hæreticæ pravitatis; maxime, cum non solum virtuosi & Religiosi viri, sed etiam *Judæi*, vel quicumque alii Christiani nominis inimici, libere in scholis Divinæ legis recipi deberent, & etiam ad hoc precibus invitari, ut ibi lumen fidei & morum susciperent disciplinam. Quid plura? Prædicti magistri & scholares hujusmodi concordiam stimulis discordiæ circumseptam observare, sicut accepimus, non curarunt illis qui volunt fratrum ipsorum lectiones ac disputationes & prædicationes audire necnon & illis qui dilecti filii fratris *Th.* de *Aquinia* voluerunt interesse principio se nequiter opponendo. Licet igitur ex parte prædictorum fratrum, qui pacem cum omnibus habere cupiunt, & persecutores etiam pro Divina reverentia diligere delectantur, nobis fuerit humiliter supplicatum, ut sententias occasione ipsorum in eosdem Magistros & scholares prolatas, & expressum superius Juramentum, cum pax esset inter eos

Thomas de Aquinia.

[a] f. leg. pro.

adinvicem

adinvicem reformata, misericorditer relaxare dignaremur: quia tamen ipsam nobis irrequisitis initam seu præsumtam, quod nullo modo provenire debuit, omnino duximus reprobandam, cum sit iniqua & attemtata contra ordinationem, quam illibatam & firmam semper volumus observari, preces fratrum ipsorum super hoc decernimus nullatenus admittendas. Quinimo ne tantæ rebellionis vitium contra *Romanam* Ecclesiam ausu detestabili attemtatum (quod diu apud nos sub nimia dissimulatione præteriit) possit aliis occasio schismatis esse & contumaciæ perniciosæ fomentum, *Willielmum* de *sancto amore* & *Odonem* de *Duaco* Doctores Theologiæ, ac Magistros *Nicholaum* Decanum de *Barro* super *Albam*, & *Christianum* Canonicum *Beluacensem*, tanquam principales hujusmodi rebellionis & contumaciæ incentores, omnibus dignitatibus suis & beneficiis Ecclesisticis ac officio magistrali, dictumque *Willielmum* Capellania nostra privamus, sub pœna simili districtius inhibentes, ne aliquem ipsorum quis audiat, si forte contra Inhibitionem hujusmodi docere præsumserit, aut Cathedralem ascendere magistralem. Ipsos etiam Doctores ac Magistros jam dictis beneficiis & aliis indignos reddimus, ac de toto Regno *Franciæ* præcipimus amoveri. Alios autem hujus rebellionis consortes pari vel acriori pœna prout nobis videbitur puniemus, nisi reverenter & humiliter, infra quindecim dies postquam præsentes literæ fuerint *Parisiis* publicæ, restitutioni, ordinationi, literis ac sententiis memoratis parere studuerint, ac de præstanda nobis super his juxta placitum vestrum satisfactione plenaria & condigna, se tibi sufficienter duxerint obligandos. Juramenta quidem ac obligationes quascumque à dictis doctoribus ac magistris & scholaribus, sive de non recipiendo ad scholas vel ad scholasticam societatem dictos fratres & scholares fratrum regentium, sive alias contra præfatam ordinationem nostram facta, decernentes penitus non tenere, prædictorum executorum sententias in Doctores ac Magistros & scholares eosdem aut ipsos aliquos promulgatas, appellationibus nullis obstantibus, auctoritate Apostolica confirmamus. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ, ac etiam sub excommunicationis pœna, districte præcipiendo mandamus, quatenus tenore præsentium, omni dilatione & occasione postposita, per te vel per alios studeas publicare *Parisiis*, si præfati Doctores & Magistri quæ præmisimus non duxerint omnimode adimplenda, ipsos tunc excommunicatos denuncies, & denunciari facias ubicumque videris expedire, ac illis ad quos dignitatum & beneficiorum ipsorum collatio dinoscitur pertinere, per literas tuas sine mora demandes, ut infra quindecim dies post receptionem earum, omni occasione cessante, dignitates & beneficia ipsa conferant personis idoneis, & Ecclesiæ *Romanæ* devotis; quod si facere forte neglexerint, tu illa conferre auctoritate nostra infra totidem dies non postponas. Carissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem *Franciæ*, cui super hæc scripta nostra dirigimus, diligenter moneas & inducas, ut dictos doctores ac Magistros tanquam Ecclesiæ *Romanæ* rebelles, & *Parisiensis* studii turbatores, de toto Regno suo postposita tarditate propellat, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstantibus appellationibus, aut exceptionibus, aut actionibus supradictis, vel aliis quibuscumque, sive literis vel indulgentiis ab Apostolica sede concessis, per quas præcepti nostri executio in hac parte impediri valeat aut differri, aut de quibus plenam & expressam seu de verbo ad verbum oporteat in præsentibus fieri mentionem, seu etiam quod dicti fratres omnibus literis Apostolicis impetratis & impetrandis renunciasse dicuntur, quando in hujusmodi compositionem consenserunt, præsertim cum ipsam nullam esse, ac jam dictas literas Apostolicas in suo robore remanere velimus, & ipsas tibi ac eisdem fratribus ab earum detentoribus exhiberi. Quos ad id si necesse fuerit, per censuram eandem, appellatione remota, compellas; præceptum

1258. *Alex.* 4. P.

Will. de sancto Amore. v. M. Par. p. 939.

1258. ceptum nostrum quod ex toto cordis affectu tibi dirigimus taliter impleturus, ut efficacis obedientiæ gaudeamus in te promtitudinem invenisse. Alias pro firmo teneas, quod indignationem nostram sub incursu dictæ poenæ contra personam tuam, licet ipsam sincerissime diligamus, gravissime provocabis. Quod autem super hoc inveneris & feceris, nobis fideliter scribere non omittas. Data *Anagniæ* xv. kal. *Julii*, pontificatus nostri anno secundo. *In cujus testimonium sigillum nostrum duximus apponendum.* Data anno Domini M. CC. LVI. Mense *Augusto*.

Henr. 3. *R.*

Litera Prioris Majoris de Ordine fratrum Prædicatorum *super correctione quorundam articulorum.*

'Carissimis in Christo fratribus, *Prædicatoribus* universis, frater *Hybertus*, servus eorum inutilis, salutem in omnium salvatore. Noveritis 'quod dominus papa *Alexander* nos caritative monuit diligenter & præcepit, ut super querimoniis quas multi Prælati de diversis mundi partibus 'contra ordinem nostrum movebant, tale consilium apponeremus, ne '*Romana* Ecclesia cogeretur aliquid grave contra nos super hoc ordinare. 'Nos ergo auditis queremoniis prædictis & memoriæ commendatis, habita super hoc collatione cum diffinitoribus Capituli nostri generalis *Mediolanis* celebrati, de consilio eorum & omnium consensu, prout inferius 'continetur, duximus ordinandum.

'Prima querela est, quod quidam fratrum dant & ministrant sacramentum interdictum Eucharistiæ, Baptismi, vel extremæ unctionis. Super quo sic ordinamus, quod hoc non fiat nisi in casu necessitatis, vel de 'licentia Episcoporum, vel sacerdotum parochialium. Nec est utendum 'talibus licentiis, nisi valde rationabilis causa hoc exigat.

'Alia est, quod fratres diebus Dominicis & festivis recipiunt parochianos 'alienos ad divina officia, quare non veniunt ad parochiales Ecclesias sicut tenentur. Super quo sic ordinamus; quod fratres prædicent, doceant, & consulant, tam publice quam private, quod diebus prædictis parochiani debent ad parochias suas convenire, & ibidem audire Divina 'officia, & mandata Ecclesiæ devote suscipere, & oblationes debitas reddere. Nec debent fratres aliquid scienter facere vel dicere ad hoc, ut 'prædicti parochiani retrahantur à suis Ecclesiis.

'Alia est, Quod fratres faciunt sermones in diebus Dominicis, quibus debent parochiani convenire ad Ecclesiam suam, & tali hora qua debent 'convenire, & sic subtrahuntur à parochiis suis. Super quo sic ordinamus; 'quod in locis in quibus domos habemus, fratres non faciant sermones in 'domibus nostris, vel in plateis, vel locis communibus, horis prædictis; nisi 'hoc fieret in casibus aliquibus, scilicet de licentia Episcopi, vel beneplacito sacerdotis, vel in festis nostris, vel Ecclesiarum parochialium.

'Alia est, Quod fratres ordinant fere de omnibus testamentis, & defraudant Ecclesias bonis suis, quæ solebant eis de testamentis plurimis evenire. 'Super quo sic ordinamus, quod hoc non fiat; maxime, quod fratres se 'non ingerant de cetero ad testamenta. Si tamen contigerit eos interesse, debent inducere testatores benefacere Ecclesiis plurimis, cum ad hoc 'de causis teneantur.

'Alia est, Quod occasione fratrum amittunt Ecclesiæ secularium sepulturas, quia relictis secularibus Ecclesiis, apud nos sepulturam eligunt, & 'non redditur eis à fratribus portio quæ secundum jura debetur, de bonis, 'occasione sepulturæ quæ fratribus eveniunt. Super quo sic ordinamus, 'quod nullus fratrum avertat aliquem quin eligat sepulturam in Ecclesia 'sua. Si aliquis fuerit sepultus apud nos, reddant fratres sine omni difficultate Ecclesiis à quibus assumuntur corpora, quicquid secundum varias 'consuetudines in casu consimili consuevit fieri.

'Alia

'Alia est, Quod fratres audiunt confessiones sine licentia Episcoporum 1258.
'& sacerdotum parochialium Ecclesiarum. Super quo sic ordinamus; Alex. 4. P.
'quod fratres propter indulgentias ordini factas non omittant quin petant
'licentiam audiendi confessiones ab Episcopis & sacerdotibus parochia-
'libus.

'Hanc autem ordinationem volumus in scriptis deferri ad quemlibet 'conventum totius ordinis nostri, & diligenter observari.

'Actum *Mediolani* in Capitulo generali, anno Domini M. CC. LV.

Dominus papa concessit quod de canonica portione usque ad tempora ista sint liberati & absoluti omnes fratres, ubi fuerit petita, & quod sint liberati quoad conscientias suas, ut antea, si non petitur ab eis. Si vero petatur, sufficit eis stare juri. Hæc autem concessit papa feria quarta ante caput jejunii.

De Oxonia.

'Memorandum quod anno Domini M. CC. LVIII. IV. non. *Junii*, in Ec-'clesia beatæ *Mariæ Oxoniæ*, pro bono pacis ordinatum fuit per Cancella-'rium & Universitatem Magistrorum *Oxoniæ* in hac forma: Quod qui-'cumque Magister regens transgressor statutorum Universitatis inveniatur, 'à suis lectionibus per tres dies amodo sit suspensus jure & auctoritate sta-'tuti in quo prius continebatur, suspendatur. Et si venerit congregatione 'adhuc extante, tam in inceptionibus Magistrorum, quam in funerationibus 'Magistrorum & scholarium defunctorum, denuncient procuratores ita, *Nos procuratores denuntiamus te Magistrum suspensum auctoritate statuti, nisi in fide qua teneris Universitati, dicas te credere habere rationabilem excusationem.* 'Et si non venerit in ipsa congregatione, tunc idem fiat in 'proxima sequente, denunciato ei prius specialiter quod intersit. Et si in 'proximo non fuerit congregatio, ad id ipsum faciendum faciant procura-'tores fieri congregationem quæ ultra triduum non differatur.

'Protestatus est tunc ibi *David* Archidiaconus *Derbiæ*, Canonicus *Lin-'colniensis*, coram dictis Cancellario & Universitate, pro jurisdictione, au-'ctoritate, & officio Domini sui Episcopi *Lincolniensis*, ne quoad hæc eis 'per dictam ordinationem aut alia statuta Universitatis in aliquo præ-'judicetur: Cancellario & Magistris prædictis protestantibus, quod in 'his per sua statuta vel ordinationem in nullo volunt nec intendunt 'præjudicare dicto Episcopo, aut suis successoribus, seu Ecclesiæ *Lincolni-'ensi.* In cujus testimonium &c.

Hæc est pax reformata inter Magistros *Oxoniæ.*

Litera papalis Deo odibilis & hominibus.

Litera papalis anno Domini M. CC. LIII. transmissa Archidiacono *Cantuariæ* magistro *Innocentio*, super provisione facienda cuidam *Romano* in Ecclesia *Lincolniæ*, propter quod dominus *Robertus Lincolniensis* Episcopus eisdem rescripsit, sicut superius eodem anno continetur.

Intelleximus vos mandata Apostolica sub hac forma suscepisse: *Innocentius* Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Archidiacono *Cantuariensi* & magistro *Innocentio* scriptori nostro in *Anglia* commoranti, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius noster *G.* sancti *Eustachii* diaconus Cardinalis dilecto filio *Frederico* de *Lavania* scriptori nostro, clerico, nepoti nostro, de speciali mandato nostro Canonicatum *Lincolniæ* cum plenitudine juris canonice duxerit conferendum, ipsum per suum annulum corporaliter & præsentialiter investiens de eodem, ut ex tunc Canonicus *Lincolniæ* existat, plenum nomen & jus Canonici consequatur ibi-

 dem,

1258. dem, & præbendam si qua vacaverit in Ecclesia *Lincolniæ* à tempore quo
Henric. 3. R. dudum literæ nostræ super receptione ac provisione facienda sibi in eadem Ecclesia de præmissis venerabili fratri nostro *Lincolniensi* Episcopo præsentatæ fuerint, alioquin primo vacaturam conferendam sibi donationi Apostolicæ reservaverit; decernendo irritum & inane, si quid de præbenda hujusmodi à quoquam fuerit attentatum, necnon & in contradictores & rebelles excommunicationis sententiam nihilominus promulgando, prout in literis ejusdem Cardinalis exinde confectis plenius continetur: nos ipsius *F.* devotis precibus inclinati, quod ab eodem Cardinale super hoc factum est, ratum & gratum habentes, illud auctoritate Apostolica duximus confirmandum. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem *F.* vel procuratorem suum ejus nomine in corporalem possessionem prædictorum Canonicatus & præbendæ auctoritate nostra inducatis & defendatis inductum, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstantibus aliquibus consuetudinibus vel statutis, juramentis vel confirmationibus sedis Apostolicæ, seu quacumque firmitate alia roboratis, vel quod dictus *F.* præsens non fuerit ad præstandum juramentum de observandis consuetudinibus ejusdem Ecclesiæ consuetum, sive si Episcopo præfato vel Capitulo ipsius Ecclesiæ communiter vel sigillatim, seu aliis quibuscumque personis à dicta sede indultum existat, quod ad receptionem vel provisionem alicujus compelli, sive cum quivis alius in Ecclesia eorum nemini providere valeat, vel quod interdici, suspendi, aut excommunicari non possit per literas Apostolicas sub quacumque forma verborum obtentas, vel etiam obtinendas, etiamsi totus tenor Indulgentiarum hujusmodi de verbo ad verbum in eisdem literis sit insertus; sive quibuslibet aliis indulgentiis quibuscumque personis, dignitati vel loco sub quacumque forma concessis à sede Apostolica, vel etiam concedendis per quas affectus provisionis hujusmodi posset impediri aliquatenus vel differri, cum velimus eas de certa scientia, quantum ad provisionem factam & faciendam *F.* prædicto in Ecclesia *Lincolniensi*, viribus omnino carere. Ceterum si aliqui prædicto *F.* vel procuratori suo super præmissis vel aliquo præmissorum se aliquatenus duxerint opponendos, illos ex parte nostra citare curetis peremtorie, ut infra duorum mensium spatium post citationem vestram, personaliter compareant coram nobis, eidem *F.* super præmissis legitime responsuri, non obstantibus privilegiis sive quibuslibet indulgentiis personis Regni *Angliæ* generaliter, vel cuivis alii personæ, dignitati, vel loco specialiter à prædicta sede sub quacumque forma verborum concessis, quod non possint citra mare seu extra civitatem vel diœcesim suam in judicio evocari, per literas Apostolicas sub quacumque forma obtentas, quæ privilegium & indulgentias eisdem personis de certo facto nolumus suffragari, & constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Diem autem citationis & formam nobis vestris literis, tenorem præsentium continentibus, fideliter intimetis. Quod si non ambo his exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Data &c.

'[a] Noverit discretio vestra, quod mandatis Apostolicis affectione filiali 'omnino devote & reverenter obedio. His quoque quæ mandatis Apostolicis *&c. ut supra.*

Facta digressione ad quædam quæ tempore præcedenti in Regno *Angliæ* emerserunt, nec memoriæ commendata, & idcirco inter istius anni accidentia hic sunt inserta; redeamus ad ea quæ isto anno in Regno facta sunt.

Parliamentum Oxon. Domino Rege *Henrico* apud **Wodestok** existente, convocatis & conve-

[a] v. M. Par. p. 870. & supr. Ann. 1253.

nientibus

nientibus apud [b] *Oxoniam* totius Regni magnatibus, cum equis & armis majoribus & minoribus, una cum clero, ad provisionem & Regni in melius reformationem & ordinationem faciendam, sub fidei sacramento prolati sunt ibidem articuli qui indigent in Regno correctione subsequentes. 1258. *Alex.* 4. P.

'Petunt Comites & Barones de successionibus, quod filius natus & primogenitus, vel filia, post patrem libere ingrediatur possessionem patris, ita quod capitalis dominus debet habere simplicem seisinam per unum ex ballivis suis, ita quod nihil capiatur per prædictum ballivum de exitibus terræ vel redditibus. Quando vero hæres fuerit plenæ ætatis, & prosecutus jus suum fuerit, ad faciendum domino suo quod facere debet. Et ita fiat de fratre, vel sorore, & de avunculo seisito si obierit sine hærede, ad nepotem suum filium primogeniti: & si frater non habeatur, ad liberos fratris vel sororis. Et sic deinceps per rationabile relevium & homagium & relevia domino feodi facienda; ita quod dominus feodi medio tempore nullum faciat vastum vel exilium, venditionem vel alienationem, de domibus, vel boschis, vivariis, parcis, sive hominibus vellenagium tenentibus. Quod si hoc fecerit, & inde convictus fuerit, secundum quantitatem delicti puniatur. Et omnia damna quæ prædictus hæres ea occasione habuerit, sine dilatione restituet. Et cum hæres fecerit domini Regi rationabile relevium cum fuerit plenæ ætatis, domina Regina inde petit aurum secundum æstimationem decimæ partis, & videtur quod non debet habere nisi de fine. *Baronum Petitiones.* *De succession. Hæred.* *Aurum Reginæ.*

'Item petunt remedium, quod ubi aliquis infra ætatem existens tenet plures terras de pluribus & diversis dominis, & idem teneat aliquam quantitatem terræ de domino Rege in capite, per servitium militare, vel sergantiam, occasione cujus servitii dominus Rex habet custodiam omnium terrarum & tenementorum prædictorum hæredis, de quocumque tenuerit; si dominus Rex eat in exercitu, licet teneat in manu sua plura feoda militum de feodis aliorum, sicut prædictum est, nihilominus petit totum servitium à prædictis Dominis feodi qui de eo tenent in capite, nec eis vult quicquam allocare ex hoc quod tenet custodiam prædictorum feodorum in manu sua.

'Item, Petunt Barones habere custodiam terrarum & tenementorum suorum qui sunt de feodis suis & hæredum usque ad legitimam ætatem ipsorum. Ita quod dominus Rex habeat maritagium & custodiam corporis penes se. Et hoc petunt de jure communi.

'Item petunt quod castra Regis committantur custodienda ad fideles suos, & de Regno *Angliæ* natos, ob plures casus qui poterunt in Regno *Angliæ* evenire vel emergere. *Custodia Castrorum.*

'Item petunt quod castra Regis quæ sunt supra portus maris ubi navigia evenire possunt, committantur fidelibus hominibus de Regno *Angliæ* natis, propter pericula plurima evidentia quæ emergere possunt si aliis committerentur.

'Item petunt de maritagiis domino Regi pertinentibus, quod non maritentur ubi disparagentur, videlicet hominibus qui non sunt de natione Regni *Angliæ*.

'Item petunt remedium quod bosci & terræ infra metas forestæ non existentes, qui per ambulationem proborum hominum, & per quindecimam partem omnium bonorum hominum *Angliæ* domino Regi datam deafforestati fuerunt, per voluntatem suam reafforestavit. *Forestæ.*

'Item petunt de assartis factis infra metas forestæ de terris suis propriis, & tenementorum suorum de novo arentatis, unde dominus Rex

b M. Par. p. 970.

'vendicat

1257. 'vendicat sibi custodiam hæredum talium, & nihilominus vendicat servi-
Henric. 3. R. 'tium omne inde debitum.

'Item petunt remedium quod Forestæ deafforestatæ per chartam Regis, '& per fidem eidem per communitatem totius Regni factam, ita quod 'quisque ubique possit libere fugare, dominus Rex de voluntate sua pluri-'bus dedit de prædicta libertate warennas, quæ sunt ad nocumentum 'prædictæ libertatis concessæ.

Religiosi. 'Item petunt remedium, quod Religiosi non intrent in feodum Co-'mitum & Baronum & aliorum, sine voluntate eorum, per quod amit-'tunt in perpetuum custodias, maritagia, relevia, & eschaetas.

'Item petunt remedium de Abbatiis & Prioratibus fundatis de feodis 'Comitum & Baronum, unde dominus Rex ad vacationem dictarum do-'morum inde petit custodiam, ita quod non possunt eligere sine voluntate 'Domino Regis; & hoc est in præjudicium Comitum & Baronum, cum 'servitia inde debita domino Regi sustineant ut medii.

Eschaeta. 'Item petunt remedium de hoc, quod dominus Rex aliquando pluri-'bus dat per chartam suam aliena jura, dicens illa esse eschaeta sua, unde 'tales dicunt quod non debent nec possunt respondere sine domino Rege. 'Et cum justitiarii hoc ostendunt domino Regi, nihil justitiæ in hac parte 'factum est.

'Item petunt remedium, quod cum ipsi Comites & Barones habeant 'terras suas in pluribus comitatibus, Justitiarii Domini Regis sint itine-'rantes uno tempore in omnibus comitatibus prædictis, ad placitandum 'de omnibus placitis, & de Foresta simul & semel, & nisi ipsi Comites '& Barones compareant coram illis primo die communis summonitionis, 'amerciabuntur ad voluntatem Domini Regis pro sua absentia, nisi habe-'ant breve domini Regis de acquietantia.

'Item prædicti justitiarii capiunt finem gravem pro pulchro placitando 'de quolibet comitatu, ne occasionentur, & non debent emere jura, & de 'aliis pluribus occasionibus de placitis Coronæ. Et si villatæ quatuor 'propinquiores ad mortem hominis interfecti vel submersi non accesserint, 'omnes de ætate XII. annorum prædictarum IV. villatarum graviter 'amerciabuntur.

'Item petunt quod nullus possit firmare castrum supra portum maris, 'vel supra insulam infra inclusam, nisi sit de consensu consilii totius Regni *Angliæ*; quia plura pericula possent inde evenire.

Vicecomitum Firmæ. 'Item de Vicecomitum firmis, & aliorum ballivorum liberorum, qui 'capiunt comitatus & alias ballivas ad firmam, qui etiam habent comi-'tatus suos ad tam altam firmam, quod non possunt dictam firmam inde
Amercia-menta. 'levare; nec amerciant homines secundum quantitatem delicti, sed ad 'redemtionem ultra vires eos artant.

'Insuper dicunt quod Vicecomites ad duos turnos suos per annum de-'mandant personalem adventum Comitum & Baronum tenentium baro-'nias suas in diversis locis & comitatibus; & si non venerint ibi persona-'liter, amerciant ipsos sine consideratione & judicio; & hoc, quia qui-'libet Vicecomes dicit, quod in dictis turnis est justiciarius quoad 'diem.

'Item, ubi aliquis habet aliquam partem terræ, scilicet duas acras ter-'ræ, vel plus vel minus, sine mansione eidem adjacente, nisi ratione il-'lius terræ ad turnos suos veniat, tunc pro voluntate sua amerciabitur.

'Item, si aliqua justiciaria mandata fuerit specialiter coram aliquo ju-'sticiario assignato, vel de nova disseisina, vel de morte antecessoris, Vice-'comites clamare faciunt in mercatis, quod omnes milites & libere te-'nentes patriæ, veneant ad certum diem & locum audituri & facturi præ-'ceptum Regis & cum ibi non venerint, eos amerciant pro voluntate 'sua.

'Item

'Item petunt remedium de hoc, quod si aliquis Comes, vel Baro, vel Ballivus, vel aliquis alius qui libertatem habeat vel in civitate vel in villata, ceperit aliquem malefactorem & illum obtulerit Vicecomiti, vel suo ballivo, ad incarcerandum vel custodiendum quousque de eo fiat judicium, Vicecomes recusat admittere prisonæ illum nisi is qui ipsum ceperit, finem faciat per sic quod ipsum recipiat. 1258. *Alex.* 4. P

'Item de eo quod multi homines de diversis partibus Regni propter caristiam temporis venientes, & per diversas provincias transitum facientes, fame & inedia moriuntur, & tunc per legem terræ visum factum est per Coronatores, & quatuor villatas vicinas, & cum prædictæ villatæ de ita mortuis nihil sciunt nec dicunt, nisi quod casu prædicto. Moriuntur, & quia nihil de *Huthesia Englescheria* assignatur, amerciatur patria coram justiciariis tanquam de murdro.

'Item, de prisis domini Regis in nundinis & mercatis & civitatibus, videlicet quod hi qui assignati fuerint ad prædictas prisas capiendas, eas rationabiliter capiant, scilicet quantum pertinet ad prædictos usus domini Regis, unde conqueruntur, quod dicti captores capiunt in duplo vel in triplo plusquam cedit ad usus Domini Regis: & etiam totum illud superfluum ad opus suum, vel ad opus amicorum suorum retinent, & partem inde aliquam vendunt. *Prisæ Regis.*

'Item conqueruntur, quod dominus Rex de prisis nullam fere facit pacationem, ita quod plures mercatores de Regno *Angliæ* ultra modum depauperentur, & alii mercatores extranei ea occasione subtrahunt se de veniendo in terram istam cum suis mercibus, unde terra magnam incurrit jacturam.

'Item petunt remedium de sectis de novo levatis in Regno, tam ad comitatus & hundreda, quam ad curias libertatis, quæ nunquam aliquo tempore fieri consueverunt. *Secta.*

'Item, petunt remedium de hoc, quod *Judæi* aliquando debita sua & terras eis invadiatas magnatibus & potentioribus Regni, cum terras minorum ingrediuntur ea occasione: & licet ipsi qui debitum debent, parati sint ad solvendum prædictum debitum cum usuris, præfati magnates negotium prorogant, ut prædictæ terræ & tenementa aliquo modo sibi remanere possint, dicentes quod sine *Judæo* cui debebatur debitum, nihil possunt nec sciunt facere, & semper differunt solutionem dictæ pecuniæ, ita quod occasione mortis vel alicujus alterius casus, evidens periculum & manifesta patet imminere exhæredatio his quorum prædicta tenementa fuerunt. *Judæi.*

'Item, petunt remedium de Christianis usurariis, ut de Caursinis qui degunt *Londini*, cum Christianæ religioni contrarium videatur, manu tenere vel fovere aliquos hujusmodi, saltem ex quo nomen *Christiani* induerunt. Et præterea, per eorum usuras plures depauperentur & destruuntur, & etiam plures mercandias venientes versus *Londinum*, tam per aquam quam per terram, occupant & emunt, ad magnum detrimentum mercatorum & omnium prædictæ Civitatis, & ad magnum damnum Domini Regis, quia cum dominus Rex talliat prædictam civitatem, in nullo participant nec participare volunt cum prædictis civibus in tallagiis & aliis domino Regi faciendis. *Usurarii & Caursini.*

'Item, petunt remedium de maritagiis alienatis, videlicet in tali casu, si aliquis dederit alicui unam carucatam terræ in maritagio cum filia vel sorore, habendam & tenendam eis & hæredibus de prædictis filia vel sorore exeuntibus, ita videlicet quod si prædicta filia vel soror obierit sine hærede de corpore suo, terra cum pertinentiis integre revertatur ad ipsum qui terram dederit in maritagium, vel ad hæredes suos; & cum prædictum donum non sit absolutum sed conditionale; tamen mulieres post mortem virorum suorum in viduitate sua dant vel vendant prædicta marita- *Maritagia.*

1258. 'gia & infeodant pro voluntate sua, licet hæredes de corpore suo non
Henric. 3. R. 'nec hujusmodi feofamenta hucusque aliquatenus fuerunt revocata. Unde 'petunt, quod ex æquitate juris, ratione prædictæ conditionis, sive per 'breve de ingressu, vel aliquo alio modo competenti, provideatur reme- 'dium ad revocandum hujusmodi feofamenta, & quod in tali casu pro- 'cedatur ad judicium pro ipso petente.

Milites. 'Item petunt remedium de hoc, quod dominus Rex large facit militi- 'bus de Regno suo acquietantiam, ne in juratis ponantur juramentis vel 'recognitionibus, propter quod in pluribus comitatibus pro defectu mili- 'tum non potest capi aliqua magna assisa, & ita remanent hujusmodi lo- 'quelæ, ita quod petentes nunquam justitiam consequuntur.

Breve de Recto 'Item, in pluribus comitatibus usitatum est, quod si aliquis defert bre- 've de recto directum proximo capitali domino feodi, & petens probave- 'rit defaltam Curiæ ipsius Capitalis Domini pro consuetudine Regni, & 'post eat ad Comitatum, & petat quod adversarius suus summoneatur 'quod sit ad proximum Comitatum, veniet superior Capitalis dominus 'feodi, & petit suam curiam inde, & habebit: & probata defalta curiæ, 'veniet adhuc alter superior dominus feodi illius, & petit similiter curiam 'suam, & habebit: & sic de singulis capitalibus dominis quotquot fuerint 'superiores. Quod est aperte contra justitiam, cum in brevi contineatur, 'quod Capitalis dominus feodi cui breve dirigitur, plenum rectum teneat 'quod Vicecomes faciat &c.

Litera cujusdam de curia Regis de Parliamento Oxoniæ.

Hugo Bigod justitiarius. 'Salutem. Sciatis quod in Parliamento *Oxoniæ* factus fuit justiciarius '*Angliæ* dominus *Hugo le Bigot*, qui juravit se exhibiturum justitiam omni- 'bus querelantibus, & quod hoc non dimitteret pro domino Rege vel Re- 'gina, seu pro filiis eorum, sive pro aliquo vivente, vel re aliqua, nec 'odio vel amore; nec prece nec pretio, nec quicquam ab aliquo reci- 'piet, nisi esculenta & poculenta quæ ad mensam divitis deferri solent. 'Postea ibidem commissa fuerunt omnia castra domini Regis certis per- 'sonis *Anglicis*, quæ fere omnia prius erant in manibus alienigenarum. 'Postea autem expositis articulis prænotatis inter XXIV. Juratos [a] conten- 'tum erat, quod quia dominus Rex pauper erat, ita quod si esset perse- 'cutus ipse vel Regnum suum per aliquem principem vicinum, immi- 'neret ei & Regno suo grave periculum, & forsitan subversio totius Re- 'gni; unde provisum fuit ut restituerentur ei omnes terræ, & omnia te- 'nementa & castra per ipsum de corona alienata. Cui articulo fratres sui '*Pictavenses* & quidam *Anglici* eorum fautores, videlicet *Henricus* filius 'Regis *Alemanniæ*, & *Johannes* de *Warenna* contradixerunt, & versus *Win-* '*toniam* recesserunt omnes, excepto filio Regis *Alemanniæ*, licentia non 'petita. Sed ipse, cum Barones suum requirerent juramentum de stando 'provisionibus eorum, respondit quod terram non habuit nisi ad volun- 'tatem patris sui, & ideo eo inconsulto noluit, sicut nec debuit aliquod 'præstare juramentum, desicut eorum par non fuit. Et habuit tunc diem 'deliberandi ad consulendum patrem suum, videlicet XL. dies.

'Postea autem accesserunt omnes Barones cum equis & armis una cum 'domino Rege apud *Wintoniam*, parati obsidere castrum Electi *Wintonien-* '*sis*, de Wlvesham, & postea alia castra sua, & castra *W.* de *Valentia*, & 'prosequi eos usque ad ultimum exterminium, nisi resilirent ab errore 'incepto contra communitatem Regni super provisionibus Baronum. Po- 'stea reconciliatus fuit *Johannes* de *Warenna* cum difficultate, & præstitit 'juramentum pro voluntate ipsorum. Postea vero fratres Reges apud 'Wlvesham existentes miserunt ad Barones nuncios suos, volentes recon-

[a] f. conventum.

'ciliari,

'ciliari, dicentes quod parati erant in omnibus ftare ipforum provifioni- 1258.
'bus. Quibus fuit refponfum, quod cum juraffent à principio providere *Alex.* 4. P.
'una cum eis reformationi & utilitati Domini Regis & Regni, & fic de
'*Oxonia* receffiffent tanquam domini Regis & Communitatis feductores,
'tanquam fide mentiti, articulis & provifionibus ipforum contradicendo,
'de eis minime poterat aliqua haberi confidentia, propter quod neceffe
'fuit quod omnes exirent à Regno cum tota fequela fua, ufque dum fta-
'tus Regni reformaretur; & poftea dominus Rex fecundum quod habe-
'ret confilium, pro eis mandaret. Et cum dominus Rex offerret dare
'cautionem fecuritatis pro eis, quod nullum pararent Baronibus impedi-
'mentum vel gravamen, nec quod venirent contra provifionem ipforum,
'conceffum fuit & provifum quod unum è duobus eligerent & facerent,
'vel quod exirent à Regno ficut prædictum eft, vel quod duo ex ipfis, *Guido*
'videlicet & *Galfridus* de *Lyfingan*, exirent à Regno finaliter, & electus
'*Wintonienfis* & *Willielmus* de *Valentia*, qui terras habent in *Anglia*, mo-
'rarentur in *Anglia* fub falva & decenti cuftodia per Barones providenda,
'donec ftatus Regni reformaretur. Tandem elegerunt omnes exire à
'Regno dum tamen poffent habere exitus terrarum fuarum: quod uti-
'que non fuit eis de plano conceffum; fed ut congruam fuam haberent
'fuftentationem de terrarum fuarum exitibus, per provifionem Baronum, &
'refiduum in terra moraretur ad opus ipforum cuftodiendum, & proceffu
'temporis, fi videretur expedire, eis liberandum; quod non creditur eve-
'nire. Et cum poftea peterent ut poffent habere thefaurum fuum fecum;
'conceffa fuerunt eis tantum fex millia marcarum, & refiduum morabi-
'tur in terra, ad fatisfaciendum inde omnibus de eis conquerentibus &
'ballivis fuis; & quod fuperfuerit cuftodietur ad opus ipforum. Poftea
'autem petito & obtento falvo conductu, receflerunt omnes cum prædictis
'fex millibus marcis tantum, & die Dominica proxima poft tranflatio- *Pictavienfes*
'nem beati *Thomæ* Martyris apud *Doroberniam* transfretaverunt. Et miffi *recedunt.*
'funt milites ad arreftandum & confignandum thefauros fuos in locis di-
'verfis religiofis.

'Poftea autem dominus *Edwardus* cum maxima difficultate ad hoc indu- *Edwardi*
'ctus, fe fuppofuit Baronum ordinationi & provifioni: qui etiam commi- *Principis Con-*
'ferunt ei certos quatuor confiliarios, fcilicet dominos *Johannem* de *Bailol*, *filiarii.*
'*Johannem* de *Gray*, *Stephanum Lungefpye*, & *Rogerum* de *Monte alto*. In brevi
'vero providebunt de ftatu hofpitii ipfius & hofpitii domini Regis. Sæpius
'autem rogavit eos dominus Rex, quod nullus moraretur cum eo nifi *An-*
'*glicus*; & ita erit. Magna & ardua habent ipfi Barones providenda, quæ
'non poffunt cito vel de facili confummari & effectui mancipari. Pro-
'videbunt etiam in brevi una cum domino Rege apud *Londinum* plura
'tangentia alienigenas, tam *Romanos*, quam mercatores, camfores, &
'alios. Ad depofitionem etiam & privationem Electi *Wintonienfis* inniti *Baronum fe-*
'proponunt Barones præcife, & jam confœderati funt cum Monachis fan- *rocia.*
'cti *Swithuni*. Ferociter procedunt Barones in agendis fuis; utinam bo-
'num finem fortiantur.

Fuerunt etiam in eodem Parliamento apud *Oxoniam* XXIV. electi, videlicet XII. ex parte domini Regis, & totidem ex parte Communitatis, quorum ordinationibus & provifionibus dominus Rex & dominus *Edwardus* filius ejus, ficut fuperius prænotatur, fe fuppofuerunt, fuper ftatus eorundem & totius Regni *Angliæ* correctione, & in melius reformatione. Plura etiam fuerunt ibidem & alibi percufa, quæ inferius continentur.

1258.
Henric. 3. R.

Provisio facta apud Oxoniam.

'Provisum est, quod de quolibet comitatu eligantur quatuor discreti '& legales milites, qui quolibet die ubi tenetur Comitatus, conveniant 'ad audiendum omnes querelas de quibuscumque transgressionibus & in-'juriis, quibuscumque personis illatis per Vicecomites, ballivos, seu quos-'cumque [ad] alios, & ad faciendum tachiamenta quæ ad dictas que-'relas pertinent, usque ad primum adventum capitalis justitiarii in partes 'illas. Ita quod sufficientes capiant plegios à conquerente de prosequen-'do, & similiter ab eo de quo queritur, veniendo & juri parendo coram 'præfato justitiario in primo adventu suo. Et quod prædicti quatuor mi-'lites inrotulari faciant omnes prædictas querelas cum suis attachiamentis 'ordinate & serie, scilicet de quolibet hundredo separatim & per se. Ita 'quod præfatus justitiarius in primo adventu suo possit audire & terminare 'præfatas querelas sigillatim de quolibet hundredo. Et scire faciant 'Vicecomiti quod venire faciant coram præfato justitiario in proximo 'adventu suo, ad dies & loca quæ eis scire faciat, omnes hundredarios & 'ballivos suos. Ita quod quilibet hundredarius venire faciat omnes con-'querentes & defendentes de balliva sua, successive secundum quod præ-'fatus justitiarius duxerit de prædicto hundredo placitare. Et tot & tales 'tam milites quam alios liberos & legales homines de balliva sua per quos 'rei veritas melius convinci poterit; ita quod omnes simul & semel non 'vexentur, sed tot veniant quod possunt una die placitari & terminari.

'Idem provisum est quod [a] nullus miles de prædictis comitatibus, oc-'casione acquietantiæ quod non ponatur in juratis vel assisis per chartam 'domini Regis deferatur, nec quietus sit quoad provisionem istam sic factam 'pro communi utilitate totius Regni.

Electi ex parte domini Regis.

Dominus *Londoniensis* Episcopus
Dominus *Wintoniensis* Electus
Dominus *H.* filius Regis *Alemaniæ*
Dominus *J.* Comes *Warennæ*
Dominus *Guido* de *Lysinan*
Dominus *W.* de *Valentia*
Dominus *J.* Comes *Warewici*
Dominus *Johannes Mansel*
Fr. *J.* de Derlington
Abbas *Westmonasterii*
Dominus *H.* de Wengham qui postea Epus London. v. pa. 447

Electi ex parte Comitum & Baronum.

Dominus *Wigornensis* Episcopus
Dominus *Symon* Comes *Leycestrensis*
Dominus *Ricardus* Comes *Gloverniæ*
Dominus *Humfridus* Comes *Herefordiæ*
Dominus *Rogerus* Marescallus
Dominus *Rogerus* de *Mortuo mari*
Dominus *J.* filius *Galfridi*
Dominus *Hugo le Bigot*
Dominus *Ricardus* de *Gray*
Dominus *W. Bardulf*
Dominus *P.* de *Monte forti*
Dominus *Hugo dispensarius.*

Et si contingat aliquem istorum necessitate interesse non posse, reliqui istorum eligant quem voluerint, scilicet alium necessarium loco absentis ad istud negotium prosequendum.

[a] Lege nulli militi.

Ceo

Ceo jura le Commun de *Engletere* a *Oxenford*.

Nus tels & tels *fesum a saver a tute genz, ke nus avum jure sur seintes Evuangeles, e sumus tenuz ensemble par tel serment, e premettuns en bone fei, ke chescun de nus e tuz ensemble nus entre eiderums, e nus e les nos cuntre tute genz, dreit fesant e rens pernant, ke nus ne purrum sanz mes fere, salve la fei le Rei e de la corune. E premettuns sur meime le serment ke nus de nus ren ne prendra de tere ne de moeble par que cest serment purra estre desturbe, u en nule ren empeyre. E si nul fet encontre ceo, nus le tendrums a Enemi mortel.*

Ceo est le serment à vint e quatre.

Chescun jura sur seintes Euuangeles, ke il al honur de Deu, e a la fei le Rei, e al profit del Reaume, ordenera e tretera ovekes les avant dit jures sur le resurmement e le amendement del estat del Reaume. E ke ne lerra pur dun, ne pur premesse, pur amur, ne pur hange, ne pur pour de nulli, ne pur gain, ne pur perte, ke leaument ne face solum la tenur de la lettre ke le Rei ad sur ceo done & sun fez ensement.

Ceo jura le haute Justice de *Engletere*.

Il jure ke ben & leaument a sun poer fra ceo ke apeut a la justicerie de dreiture tenir a tute genz al prou le Rei e del Reaume, solum la purveance fete & a fere par les vint & quatre, & par le cunseil le Rei e les hauz humes de la tere ki li jurrunt en cestes choses a aider & a mentenir.

Ceo jura le Chanceler de *Engletere*.

Ke il ne enselera nul bref fors bref de curs sanz le commandement le Rei & de sun Cunseil ke serra present. Ne enselera dun de grant garde ne de grant ...... ne de Eschaetes sanz le assentement del grant Cunseil u de la greinure partie. Ne ke il ne enselera ren ke seit encontre le ordinement ke est fet & serra a fere par les vint & quatre, u par la greinure partie. Ne ke il ne prendra nul loer autrement ke il nest divise as autres. E lem li bandra un companiun en la furme ke le Cunseil purverra.

Ceo est le serment ke les gardens des [a] Chastes firent.

Ke il les Chastels le Rei leaument e en bone fei garderunt al oes le Rei et de ses heyrs. E ke eus les rendrunt al Rei u a ses heyrs et a nul autre, et par sun cunseil et en nule autre manere; Ceo est a sauer par predes homes de la tere esluz a sun Cunseil, u par la greinure partie. E ceste furme par escrit dure deske a duze ans. E de ilokes en avant per cest establement et cest serment ne seint constreint ke franchement ne les pussent rendre al Rei u a ses heirs.

Ceo sunt ceus ke sunt jurez del conseil le Rei.

Archiepiscopus *Cantuariensis*
Episcopus *Wigornensis*
Comes *Leycestrensis*
Comes *Glovernensis*
Comes *Marscallus*
Petrus de *Sabaudia*
Comes *Albemarlie*
Comes Warewik
Comes *Herefordensis*.
Johannes Mansel
Johannes filius *Galfridi*
Petrus de *Monte forti*
Ricardus de *Gray*
Rogerus de *Mortuo mari*
Jacobus de Aldithelege

[a] Lege chastels.

1258. *Henric. 3. R.* *Les duze de par le Rei unt eslu des duze de par le commun.* { *le Cunte* Roger *le Marscall.* Hugo *de* Bigot.

E la partie ver le commun ad eslu des XII. *ke sunt de part le Rei.* { *le Cunte de* Warewik *Johannes Mansell.*

E ces quatre vint poer a eslire le cunseil le Rei, et quant il unt eslu, il les mustrunt as vint et quatre et la u la greinure partie de ces asent, e seit tenu.

Ces sunt les duze ke sunt eslu par les Baruns a treter a treis parlemenz per an oveke le cunseil le Rei pur tut le commun de la tere de commun bosoine.

Episcopus *Londoniensis*	*Johannes* de *Gray*
Comes *Wintoniensis*	*Rogerus* de *Sumery*
Comes *Herefordensis*	*Rogerus* de *Monte alto*
Philippus Basset	*Hugo Dispensarius*
Johannes de *Bailol*	*Thomas* de *Gresley*
Johannes de *Verdun*	*Ægidius* de *Argenten.*

Ces sunt les vint et quatre ke sunt mis per le commun a treter de aide le Rei.

Episcopus *Wigornensis*	*Johannes* de *Gray*
Episcopus *Londoniensis*	*Johannes* de *Bailol*
Episcopus *Sarum*	*Rogerus* de *Mortuo mari*
Comes *Leycestrensis*	*Rogerus* de *Monte alto*
Comes *Glovernensis*	*Rogerus* de *Sumery*
Comes *Marescallus*	*Petrus* de *Monte forti*
Petrus de *Sabaudia*	*Thomas* de *Greley*
Comes *Herefordensis*	*Fulco* de *Kerdiston*
Comes *Aubemarliæ*	*Ægidius* de *Argenton*
Comes *Wintoniensis*	*Johannes Kyriel*
Comes *Oxoniensis*	*Philippus Basset*
Johannes filius *Galfridi*	*Ægidius* de *Erdinton.*

E si aukun de ces ne i pusse estre u ne voile, a ces kel i serrunt apeut poer de autre eslire en sun liv.

Del estat de seint Eglise.

A remembrer fet ke le estat le seint Eglise seit amende par les vint & quatre esluz a refurmer le estat del Reaume de Engletere *kant il verrunt liu et tens solum le poer ke il en unt par la lettre le Rei de* Engletere.

De la haute Justice.

Derichef ke Justice seit mis un u deus et quel poer il auera, et ke il ne seit fors un an. Issi ke al chef del an rospoine devant le Rei et sun Cunseil de sun tens et denant celui ke serra apres lui.

Del Tresorer, e de le Eschecker.

Autel del Tresorer. Mes ke il rende acunte al chef del an. E bone genz autres seient mis al Escheker solum le ordenement les avant dit vint et quatre. E la vengent totes les issues de la tere et en nule part ailurs. E ceo ke lem verra a amender, seit amende.

Del

Del Chanceler.

Autel del Chanceler. Iſſi ke al chef del an reſpoine de ſun tens. E ke il ne enſele hors de curs par la ſule volunte del Rei. Mes le face par le Cunſeil ke ſerra entur le Rei.

Del poer la Juſtice et de Bailivis.

La haute Juſtice a poer de amender les tors fez de tutes autres Juſtices, et de Ballifs, e de Cuntes, et de Baruns, et de tutes autres genz, ſolum lei et dreit de la tere e en leus deues. E ke la Juſtice ne prenge ren ſi ne ſeit preſent de pain et de vin et de teles choſes, ceo eſt a ſauer, viandes et beyfres ſicum lem ad eſte acuſtume a porter as tables de prodes homes a la Jornee. E ceſte meime choſe ſeit enteudue de tuz les Cunſeleirs le Rei et de tuz ſes ballifs. E ke nul ballif par acheſun de plai u de ſun office ne prenge nul loer par ſa main, ne par autru en nule manere. E ſi il eſt ateint, ke il ſeit reint, & cil ke done autre ſi. E ſi covent ke le Rei done a ſa Juſtice et a ſa gent ke le ſeruent, ke il ne eient meſter ke il ren prengent de autrui.

De Veſcuntes.

Les veſcuntes ſeient purveus, leus genz et prodes homes et tere tenauz. Iſſi ke en cheſcun Cunte ſeit un vauaſur del Cunte memes veſcunte, ke ben et leuement Vavaſur *trete la gent del Cunte et dreitement. E ke il ne prenge loer, e ke il ne ſeit veſcunte fors vn an enſemble. E ke en le an rende ſes acuntes al Echeker e reſpoine de ſun tens. E ke le Rei lui face del ſoen ſolum ſun afferant coment il puſſe garder le Cunte dreitement. E ke il ne prenge nul loer ne li ne ſes ballifs. E ſi il ſeint ateint, ſcient reinz.*

A remembrer fet ke lem mette tel amendement a la Gynerie et as gardeins de la Gynerie ke lem i ſaune le ſerement. Gyurie i.e. Jewry

De Eſchaeturs.

Bons Eſchaeturs ſeient mis. E ke il ne prengent rens des bens as morz, de queles teres deinent eſtre en la main le Rei. Mes ke les Eſchaeturs eient franche adminiſtraciun des bens des ke il auerunt fet le gre le Rei ſi dette lui deiuent. E ceo ſolum la furme de la Chartre de franchiſe. E ke lem enquerge des tors fez ke Eſchaeturs unt fet ta enarere, et ſeit amende de ſel et de lel. Ne tailage ne autre choſe ne prenge fors ſi come il deuera ſolum la Chartre de franchiſe.

La Chartre de franchiſe de ſeit garde fermement.

Del Eſchange de *Lundres*.

A remembrer fet del Eſchange de Lundres *amender, et de la Cite de* Lundres, *et de totes les autres Citez le Rei ke a hunte et a deſtrucciuns ſunt alez par tailages et autres oppreſſions.*

De hoſpitio Regis & Reginæ.

A remembrer fet del hoſtel le Rei et la Regine amender.

Des parlemenz, quanz ſerrunt tenuz per an. et coment.

Il fet a remembrer ke les XXIV. *unt ordene ke treis parlemenz ſeint par an. Le premerem as utanes de ſein* Michel. *Le ſecund le demein de la* Chandelur. *Le terz le premer Jor de* June, *Ceo eſt a ſauer, treis ſemeines deuant le ſeint* John. *A ces treis parlemenz vendrunt les Cunſeilers le Rei eſluz tut ne ſcient il pas mandez pur ver le eſtat del Reaume, & pur treter les communs boſoingnes del Reaume quant meſter ſerra per le mandement le Rei.*

Si

1258. Henr. 3. R. *Si fet a remembrer ke le Commun estise* XII. *prodes homes ke vendrunt as parlemenz et autre fez quant mester serra quant Rei u sun Cunseil les mandera pur treter de bosoingnes le Rei et del Reaume. E ke le Commun tendra pur estable cer ke ces* XII. *frunt. E ceo serra fet pur esparnier le cust del Commun.*

Quinze serrunt nomez par ces quatre, ceo est a sauer, per le Cunt le Marechall, *le Cunte de* Warewik, Hugo le Bigot, *et* John Mansel *ki sunt esluz par les* XXIV. *pur nomer les deuant dit quinze, les queus serrunt de Cunseil le Rei. E serrunt cunfermez par les avant dit* XXIV. *u par la greinure partie de els. E auerunt poer del Rei conseiler en bone fei del gouernement del Reaume, & de totes choses ke al Rei u al Reaume pertinent. E pur amender et adrescer totes les choses ke il verrunt ke facent a adrescer et amender. E sur le haute Justice, et sur totes autres genz. E si il ne poeut tuz estre, ceo ke la greinure partie fra, serra ferm et estable.*

Ces sunt les nuns des Cheveteins Chasteans le Rei, et de ceus ke les vnt en garde.

Robertus de *Nevil*	Bamburg; *Novum castrum* super Tyne
Gilbertus de *Gant*	Scardeburg
Willielmus Bardulf	Notingham
Radulfus Basset de Sapercot	Norhamton
Hugo Bigot	Turris *Londoniarum*
Ricardus de *Gray*	*Doveria*
Nicholaus de *Monles*	*Roucestria* & *Cantuaria*; *Wintonia*
Rogerus de *Samford*	*Porcestria*
Stephanus Longe Espee	Corf
Matheus de *Besill*	*Gloucestria*
Henricus de *Tracy*	*Exonia*
Ricardus de *Rochele*	Haldesham
Johannes de *Gray*	*Herefordia*
Robertus Walrant	Sarum
Hugo Dispensarius	Horestan
Petrus de *Monte forti*	Brugewalter
Comes Warewik	*Divises*
Johannes filius *Bernardi*	*Oxonia.*

Eodem tempore de communi Domini Regis & communitatis consilio factæ sunt Chartæ Domini Regis subsequentes, & scriptæ *Latine*, *Gallice* & *Anglice*, & per totum Regnum *Angliæ* ad omnes Comitatus transmissæ, ut ibidem per Vicecomites lectæ, & intellectæ, firmiter ab omnibus in posterum observarentur illæsæ.

Charta Regis.

Henry par la grace de Deu Rei de Engletere, *Duc de* Normandii, *de* Aquitanæ, *et Cunte de* Angou, *a tuz ses feus et leus saluz. Pur coe ke nus desirrums et volums ke hastiue dreiture seit fete par tote nostre Reaume autre si ben as poures cum a riches, nus volums et commanduns ke tuz les torz ke unt este fet de nostre tens en vostre Cunte ki unkes le avera fet, seint mustre as quatre chevalers ke nus avum a coe aturne, si enavant ne lur eit este mustre. E nus al plus hastivement ke nus purrums les frum amender & adrescer. Mes sinus ne purrums si hastivement ceste chose fere cume nus vodrums et cume mester*

ſter ſerreit a vous et a nus ne [a] *vus ne vous denez pas amerueiler ke la choſe* 1258.
ke eſt ſi longement malement ale a noſtre damage & al voſtre, ke eles ne poent ſi Alex. 4. P.
toſt eſtre mendez. Mes par les premer amendemenz ke ſerrunt fet al Cunte u
nus averum noſtre Juſtice et de nos autres prodes homes, pur coe poez aver cer-
teyn eſperance ke auſi fra lem avous al plus toſt ke lem purra. Sachez ke nus
avum fet Jurer cheſcun de nos veſcuntes cel ſerment, ke il nus ſervira [b] *lewe-*
ment et lewement tendra a ſon poer ceo ke eſt deſuz eſcrit ceo eſt a ſauer ke il
fra dreiture communement a tute gent ſolum le poer ke il a de ſun office. E ceo
ne lerra pur amur ne pur hayne ne pur pour de nul, ne pur nule coveytiſe ke il
auſi ben et auſi toſt ne face haſtiue dreiture al pouere home cume al riche ne de
nuly ren prendra par li ne par autre en nule manere, par art ne par engyn par
acheſun de ſa baylie, fors ſolement mangers & beyfres ke lem eſt acuſtume et
porter as tables auſicume a une Jornee al plus ne ke il ne auere eyne cheuaus
en lyn ou il herberge ouekes autre par acheſun de ſa bayllie, ne oueke nul ne her-
bergeza ke eit meius quarante liuere de tere. Ne en nule meſun de religion ke
eit meius de value de cent mars cheſun an de teres ou de rentes. Ne ouekes les
lyns dites ne herbergera ke vne fiez par an ou deus al plus. [c] *E ceo ne fra*
fors par lur preere et par lur bone volunte, E ke ceo a cuſtume ne trerra. E ſi il
couent ke il herberge, ke plus ne prendra de preſenz ne de autre choſe ke plus
vaile ke duze deners. E ke de ſerganz ne auera fors tant cum li comendra
des comenablement tenir pur garder ſa bailie e teus ſerganz prendra des queus
il ſeit ſi ſeur ke il puſſe reſpondre de lur fet. E ke le pais ne ſeit trop greue
pur lur manger ne pur lur beyfres. E ceul tant cume il ſunt en baillie nul home
clerc ne lay, franc ne vilein, de meſun de religion ne de vilee ne demanderunt ne
prendrunt ayguel, garbe, blee, ne leine, ne nul autre manere de moble ne deners
ne ke le vaille, ſi come pluſurs unt acuſtume ca en arere. E co lur face Jurer le
viſcunte kant il les mettra en bailie, E ke Cuntez hundredes wapetakes ne nul
autre manere de baillies de noſtre Reaume ne baudra a ferme a nulli. E ſeient
certeins veſcuntes et tote maneres de autres baillis, ke ſi nul eſt ateint de nule
manere de autre priſe ke ſuz eſt eſcrit par acheſun de ſa baillie, ke il ſerra
reint auſi ben le donur come le recevur kar nus avum purveu par le Cunſeil de
nos hauz homes ke tuz Jurs mes ſeit fete plenere et haſtiue dreiture a tuz ſanz
nule manere de luer. E pur co nus comanduns et defenduns a tuz et a totes ke
a nul de nos baillis rens ne offrent ne promettent ne donent ſur peine de eſtre
reint, kar quant le veſcunt vendra al chef del an ſur ſun acunte, lem li livera
ſes covenables deſpenſes ke auera fet pur ſa baillie garder et pur le luer de ſes
ſerganz. E pur co le donums nus de noſtre ke nus ne volums ke il eient acheſun
de rens prendre de autru. E nus volums ke nul de nos baillis ke nus metums en
noſtre tere viſcunt ne autre demorge en ſa baillie plus de un an. E pur co le vous
feſums a ſauer ke ſi dureſces on torz ſeient fetes par les avant dites baillis ke
nous meius les dotez et plus ſeurement lurs torz moſtrez. Teſtemoigne memes a
Weſtmoſtre *le vintime Jur de* October, *le an de noſtre Regne* XLII.

Charta Domini Regis.

Henry *par la grace &c. a tuz ſes feus Clers et lais saluz. Sachez ke nous vo-*
luns et otriums ke co ke noſtre Cunſeil ou la greinure partie de eus ke eſt eſlu
par nous ou par la commune de noſtre Reaume a fet et fra al honur de Deu et
de noſtre fei et pur profit de noſtre Reaume, ſi come il le ordenera ſeit ferm et
eſtable en tutes choſes a tuz Jurs. E comandums et amoneſtums a tuz et leaus
en la fei ke nous deiuent ke il fermement tengent et Jurgent a tenir et mein-
tenir les eſtabliſſemenz ke ſunt fet ou ſunt a fere pur le avant dit Cunſeil ou
par la greinure partie de eus en la manere ke eſt dit de ſus. E ke il ſe entre-
mettent a co fere par memes ceſt ferment encuntre totes genz dunfeſant et
pernant. E ke nul ne prenge de tere ne de moble par quei ceſte purveance puſſe

[a] Lege nus. [b] MS. lenement. [c] MS. retenur.

1258. Henric. 3. R. *estre desturbe ou empeire en nule manere. E si nul ou nuls vengent encontre ceste chose, nous volums & comandums nos feus et leus kes tengent nostre enemi mortel. E pur co ke nus volums ke ceste chose seit ferm et estable nus envieuns nos lettres overtes aselez de nostre sel en chescun Conte a demorer la en tresor. Testmoigne memes apud* Londonias XVIII. *die* Octobris *anno Regni nostri* XLII.

E ceste chose fu fite devant Boneface *Archiepiscopo* Cantuarienſi, Waltero *de* Cantelupo *Episcopo* Wigornenſi, Simone *de* Munfort *Comite* Leyceſtriæ, Ricardo *de* Clare *Comite* Glouceſtriæ, Petro *de* Sanne, Willielmo *de* Fort *Comite* Albemarliæ, Johanne Pleſiz *Comite* Warewik, Rogero *de* Quenci *Comite* Wintoniæ, Johanne *filio* Galfridi, Petro *de* Munfort, Ricardo *de* Gray, Rogero *de* Mortemer, James *de* Aldithel, Hugone Diſpenſario.

Litera Domini Regis Vicecomitibus omnibus Regni directa.

'*Henricus* Dei gratia [a] *&c.* dilectis & fidelibus *tali* Vicecomiti *&c.* 'Cum nuper in Parliamento noſtro *Oxonienſi* communiter fuerit ordina- 'tum, quod omnes exceſſus, tranſgreſſiones, & injuriæ factæ in Regno 'noſtro, inquirantur per quatuor milites ſingulorum comitatuum ut co- 'gnita inde veritate facilius corrigantur, qui quidem quatuor milites ad 'prædictam Inquiſitionem fideliter faciendam corporale [b] præſtiterunt 'ſacramentum in pleno comitatu, vel coram Vicecomitibus & Corona- 'toribus, ſi comitatus ille in proximo non teneatur, ſicut ſingulis Vice- 'comitibus noſtris injunximus: mandamus vobis in fide qua nobis tene- 'mini, quod præſtito hujuſmodi ſacramento ſicut prædictum eſt, per ſa- 'cramentum proborum & legalium hominum de comitatu prædicto, per 'quos rei veritas inde melius ſciri poterit, diligenter inquiratis per prædi- 'ctum comitatum de omnimodis exceſſibus, tranſgreſſionibus, & injuriis 'in eodem comitatu à temporibus retroactis, per quaſcumque perſonas, 'quibuſcumque illatis, & hoc tam de juſtitiariis, Vicecomitibus, quam de 'aliis ballivis noſtris, & ceteris quibuſcumque perſonis: & inquiſitionem 'inde factam ſub ſigillis veſtris & ſigillis eorum per quos facta fuerit, defe- 'ratis apud *Weſtmonaſterium* in octavis ſancti *Michaelis*, in propriis perſonis 'veſtris liberandam conſilio noſtro ibidem. Mandamus etiam Viceco- 'miti noſtro Comitatus prædicti quod accepto à vobis corporali ſacramen- 'to in forma prædicta, tot [c] & milites & alios ejuſdem comitatus, per quos 'dicta inquiſitio melius fieri poterit, venire faciat coram vobis ad dies & 'loca quæ ei aſſignaveritis. Nolumus tamen Vicecomitem noſtrum ejuſ- 'dem comitatus nunc præſentem, ſub hujuſmodi inquiſitione comprehen- 'di; niſi ipſe forſan prius Vicecomes extiterit in comitatu prædicto; quia 'de ipſo tempore volumus quod de illo ſicut de aliis inquiratur. Nec etiam 'volumus in prædicta inquiſitione revolvi tranſgreſſiones aut injurias quæ 'alias coram juſtitiariis noſtris per juſtum judicium curiæ noſtræ & ſecun- 'dum legem terræ noſtræ terminatæ ſunt, aut per brevia noſtra attachiatæ. 'In cujus rei teſtimonium has literas noſtras patentes vobis mitttimus, Teſte 'meipſo apud *Weſtmonaſterium* XXVII. die *Julii* anno Regni noſtri XLII.

Iſto anno miſſi ſunt nuntii ex parte domini Regis & communitatis ad ſummum pontificem pro ſtatu Regni & Eccleſiæ, literas ſigillis Magnatum ſignatas quorum nomina in eiſdem inſeruntur, deferentes in hæc verba:

'Sanctiſſimo patri [d] ac domino, *A.* Dei gratia ſanctæ univerſalis Eccle- 'ſiæ ſummo pontifici, Communitas Comitum, Procerum, & magnatum, ali- 'orumque Regni *Angliæ*, cum ſubjectione debita pedum oſcula beatorum. 'Nuper veſtra ſanctitas, tam per literas quam venerabilem virum magi- 'ſtrum *Arlotum*, ſubdiaconum & notarium veſtrum, nos multipliciter mo-

a M. Par. Addit. p. 215. *b* Præſtent. *c* Et tales milites. *d* Vid. M. Par. Addit p. 215.

'nuit

'nuit & induxit, ut dominum nostrum illustrem Regem *Angliæ* in prose- 1258.
'cutione Regni *Ciciliæ* juvaremus, sibi commune subsidium super hoc fa- *Alex. 4. P.*
'ciendo. Licet autem idem Dominus Rex absque nostro consilio & 'consensu, quinimo nobis reclamantibus & invitis, hujusmodi nego-'tium assumsisset, quod sibi impossibile propter difficultatem conditio-'num, & alia quæ statum nostrum respiciebant, penitus credebamus; ob 'reverentiam tamen Apostolicæ sedis & vestram, eidem domino Regi duxi-'mus respondendum, quod si de procerum & magnatum suorum consilio 'Regnum suum, in multis multipliciter deformatum, vellet in melius 'reformare, & vos conditiones in privilegio vestro contentas, vires ipsius 'Regis excedentes omnino, ad hoc mitigare velletis, quod juxta refor-'mationem & mitigationem hujusmodi, optatus eventus negotii sperare-'tur, opem præberemus & operam efficacem, ut Rex negotium quod sine 'nobis assumserat, per nostrum auxilium posset perducere ad effectum. Ce-'terum memoratus Rex attendens importabile pondus negotii memorati, '& statum Regni sui imbecillem, voluit & expresse consensit, ut de pro-'cerum & magnatum suorum consilio, sine quibus Regnum suum guber-'nare non poterat, nec negotium prosequi memoratum, dicta reformatio 'proveniret; hoc videlicet modo, ut XII ex parte sua electi, & alii toti-'dem ex parte communitatis nominati, disponerent, statuerent, ac etiam 'ordinarent super reformatione ac melioratione status Regni *Angliæ*, & 'ipsum Regnum contingentibus, prout eis melius expediens videretur; pro-'mittens tam ipse quam dominus *Edwardus* primogenitus suus, ac firman-'tes propriis juramentis suis, quod per dictos viginti quatuor vel majorem 'partem ipsorum ordinatum existeret, inviolabiliter observari; facturi & 'procuraturi securitatem omnimodam quam ipsi viginti quatuor vel ma-'jor pars ipsorum super hoc fieri providerent.

'Verum cum inter duodecim ex parte Regis electos, Electus *Wintoniensis* '& fratres sui nominati fuissent; idem Electus quasi salutis suæ immemor, '& invigilans turbationi Regni & dispendiis, potius quam reformationi, 'Regem ipsum sollicitavit, & toto posse induxit, eidem immensam pro-'mittens pecuniam etiam usque ad exinanitionem propriæ substantiæ, & 'facultatis *Wintoniensis* Ecclesiæ; ut spreto juramento proprio, à promissio- *Ethelmarus*
'nibus hujusmodi resiliret, in Regni sui grave dispendium & irreparabile *Elect. Wint.*
'detrimentum. Cumque per hanc viam intentionis suæ desiderium suum 'explere non posset, ad alia se convertens, dominum *Edwardum* & quos-'dam alios de nobilioribus totius Regni animavit, & quantum in se fuit, 'stimulavit ad subversionem totius negotii, quasi in necem totius Regni '& lapsum irreparabilem conjurasset, ut de illo vere posset dici, *Iste est vir* '*qui turbavit terram, & concussit Regnum.* Nam cum ad reformationem 'prædictam qui ad hoc nominati fuerant, studio vigilanti intenderent, 'prædictus Electus & fratres sui, nunc per subterfugia, nunc per alias ca-'villationes varias, eventum reformationis hujusmodi retardabant. Sed 'mentita est iniquitas sibi, quia quanto plus conabatur negotium impedire, 'tanto ferventius & constantius alii zelo reipublicæ inflammati, instan-'tiori vigilia & propensiori cautela illud promovere studebant, atten-'dentes quod firma cohærentia fidelis esse non potest, ubi non tenax unio 'voluntatum fuerit, & ipsorum conglutinatio animorum. Sed quid ultra? 'Prædictorum Electi & fratrum suorum tam graves erant excessus & gran-'des, quod [clam] clamor pauperum ad cœlum ascenderat contra ipsos. 'Ipsorum enim ministri & officiales, quin potius satellites & prædones, de-'prædabantur pauperes, insidiabantur simplicibus, fovebant impios, opprime-'bant innocentes, exultabant in rebus pessimis, lætabantur cum male fecis-'sent, peccata populi comedentes, luxuriabantur in lacrimis viduarum [a] &

[a] In nuditate pupill. in oppr. subd gaudentes.

1258. Heric. 3. R. 'nuditatem pupillorum gaudentes, in oppressionibus subditorum. Et 'in tantum ipsorum effrænata rabies invaluerat, quod nec sub ipsis minores vivere poterant, nec cum ipsis conversari pares, nec supra ipsos imperare majores.

'Nos igitur attendentes quod respublica corpus quoddam est, quod 'Divini muneris beneficio vegetatur, & summæ æquitatis nutu agitur, & 'regitur quodam moderamine rationis; nec expedit quod in uno corpore '[a] distantia sit membrorum, dictos Electum & fratres suos, tanquam turbatores quietis & tranquillitatis Regni totius, post multas instantias & 'frequentes monitiones, vocavimus & vocari per dominum Regem fecimus, ut judicio sisterent, suis querelantibus responsuri juxta consuetudines Regni & leges; ita quod duo ex ipsis quos mallent Regnum exirent 'reliquis duobus remanentibus, qui pro se & aliis responderent; aut si sibi 'magis expediens viderent, Regnum omnes exirent. Qui suis culpis exigentibus subire judicium formidantes, maluerunt exire, quam rigorem 'judicii expectare.

'Sed nec adhuc nobis & Regno plene super hoc cautum existeret, si 'Electus cui totius turbationis materiam merito imputamus, rediret in '*Angliam*, cujus præsentia subito posset intervertere quicquid nostra solicitudo multis vigiliis & infinitis laboribus studuit ordinare. Unde fixum 'est propositum omnium, & accensum desiderium singulorum, quod ille 'auctor schismatis, homo dissensionis & scandali, inter nos deinceps nullatenus conversetur. Quia igitur præfatus Electus & fratres, Regem & 'dominum *Edwardum* infatuerant adeo, quod [b] non solum insolentiæ suæ 'remanebant penitus impunitæ; sed quod pejus est, & verecundum dicere, 'terribileque audire, si quis contra ipsos vel eorum aliquem deferret in judicio quæstionem, Rex, qui delinquentem punire & delictum corrigere 'tenebatur, ipsos in suis facinoribus nutriens, contra conquerentem mirabiliter tenebatur, & qui debebat esse judex propitius, ad eorum suggestionem, fiebat adversarius, & nonnunquam terribilis inimicus. Ita 'quod fulciti Regis potentia & favore, quos volebant opprimebant; immunitates & libertates Ecclesiarum damnabiliter violando, clericos vulnerando, homines incarcerando, in præjudicium coronæ, cui soli competit hujusmodi incarceratio, laxatis habenis nequitiæ [c] dilatando per 'Regnum pro suæ libito voluntatis. Unde si, quod absit, Electus rediret 'in *Angliam*, pejora prioribus probabiliter formidamus. Propter quod 'sanctitati vestræ omni affectione qua possumus, supplicamus, quatenus sicut unitatem & pacem Regni *Angliæ*, quod semper devotum vobis extitit, & existit, diligitis, sæpedictum Electum ab administratione *Wintoniensis* Ecclesiæ, quæ & munificentia sedis Apostolicæ sibi concessa fuerat, 'amoveatis omnino. Et magis expedit quod istud fiat sine scandalo, de 'vestræ plenitudine [d] dignitatis, quam, quod Deus avertat, occasione ipsius 'pejora contingant, & nos vestri devotissimi, aliud facere compellamur. 'Scituri pro certo, quod etiamsi Dominus Rex & Regni majores hoc vellent, communitas tamen ipsius ingressum in *Angliam* nullatenus sustineret; potius enim sævirent in ipsum, quam illius intolerabilem sævitiam 'exspectarent. Quinimo omnibus regnicolis onerosum, & toti Regno dispendiosum existeret, si proventus, de quibus Regnum infestare disposuit, 'perciperet; quod & omnes qui qualitatem negotii noverant, asseverant. 'Et certe, clementissime pater & domine, hoc satis credimus sine scandalo 'faciendum, cum non sit in Episcopum consecratus, sed tantum sibi administratio sit concessa. Super his autem & aliis quæ nuncii nostri, latores præsentium, sanctitati vestræ exponent, fidem indubitatam adhibere vale-

a Dissonantia. *b* Deest in MS. *c* Debacchando. *d* Potestatis.

'tis

'tis, petitiones nostras quas per ipsos vobis offerimus, si placet, ad exau- 1258.
'ditionis gratiam admittendo. Et nos *Ricardus* de *Clare*, Comes *Glover-* *Alex.* 4. *P.*
'*niæ* & *Hertfordiæ*, *Simon* de *Monte forti* Comes *Leycestriæ*, *R. Bigot* Ma-
'rescallus *Angliæ*, *H.* de *Boun Herefordiæ*, *W.* de *Fortibus Albemarliæ*, *J.* de
'*Plessetis* Warewik Comites, *Hugo le Bigot* Justiciarius *Angliæ*, *Petrus* de
'*Sabaudia*, *Johannes* filius *Galfridi*, *Jacobus* de *Aldithelega*, *Petrus* de
'*Monte forti*, vice totius Communitatis, præsentibus literis sigilla nostra
'apposuimus in testimonium prædictorum. Conservet incolumitatem ve-
'stram altissimus per tempora longiora. Data &c.

Post recessum Domini Regis & Baronum *Angliæ* à Parliamento *Oxoniæ*, apud *Wintoniam* fuerunt cum domino *Edwardo* plerique *Angliæ* magnates in prælibatione; inter quos quidam perditionis filius venenum ibidem porrectum gustari procuravit, quo etiam hausto à quibusdam & sumto, aliquibus eodem die non sine planctu & dolore exspirantibus, Abbas *Westmonasterii* & quidam alii spiritum ultimum exhalarunt. *Ricardus* etiam *Clare* tonsis capillis & ungulis cadentibus semivivus evasit, *Willielmo* de *Clare* fratre suo per prædictum letiferum haustum jam defuncto.

Eodem anno fuit parliamentum apud *Cambrey*, inter Reges *Franciæ*, *Angliæ*, & *Alemaniæ*, super certa pacis forma inter eos & eorum hæredes facienda & per scripta roboranda in perpetuum duratura, de *Normandia* & quibusdam aliis terris domini Regis *Angliæ* transmarinis. Ita quidem quod penes Regem *Franciæ* pars melior remaneat, quæ non auferetur ab eo vel suis in sempiternum.

Ricardus Rex *Alemaniæ* circa festum sancti *Michaelis* venit in *Angliam*, & occurrentibus eidem apud *Cantuariam* Baronibus super eorum ordinationibus factis & faciendis, una cum communitate Regni per eum fideliter observandis, in eorum præsentia præstitit sacramentum.

De pace inter Regis Romanorum, Francorum & Anglorum.

Imperfectum metum sentiens, onus mihi impositum libentissime decli- *Script. ad*
narem, nisi rei necessitas me urgeret: sed quia his interfui quæ dicentur, *curiam Ro-*
sociis meis & dominis, quibus reverenter & humiliter me obedire oportet, *manam.*
placet ut ego proponam. Nuncii pacis sumus & pacis gaudia nunciamus. Quoniam *ecce, Regis terræ congregati sunt*, convenerunt in unum *Romanorum*, *Francorum* & *Anglorum* Reges, dici possunt antonomaice *Reges terræ*, nam ipsi judicant terram, & eos metunt fines terræ; ipsorum namque jurisdictio, dominium, & potestas, protenditur *a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum.* Ceteri quoque Reges eis conjuncti sunt vel subjecti, & idcirco Reges terræ merito possunt dici. Isti Reges licet conjuncti sanguine, & vinculo parentelæ, tamen hactenus divisi fuerunt loco & voto. Sed nunc congregati sunt, quia convenerunt in unum. Non sicut illi de quibus alibi in Psalmo legitur, *Astiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum &c.* quin potius ut dicatur, *in conveniendo Reges in unum ut serviant Domino.* Convenerunt enim in unum fœdus pacis, concordiæ, & amoris, & per illum qui utraquaque facit unum. Princeps enim pacis nostris Principibus pacem dedit. Nam ille apud quem est potestas, & terræ fecit concordiam in sublimibus suis, id est, in Regibus Christianissimis & sibi devotis. Unde *gloria in excelsis*, *Deo*, & tibi gratiarum actio, pater sancte, quia in terra pax est Regibus benevolæ voluntatis. Gratiarum actio recte vobis, quia cœlitus inspirati, religiosum virum fratrem, *Mansuetum* pro pace hujusmodi facienda mittere voluistis, per cujus industriam & gratiam Divinitus sibi datam, desperatum negotium ad optatum pervenit effectum. Nam ita magnificavit eum Dominus in conspectu Regum, ut omni suspicione submota, sibi tanquam pacis angelo credebatur omnino, & sic per ipsius ministerium dicti Reges

1258. Henric. 3. R. convenerunt in unum. Item convenerunt, id est, convenire disposuerunt in unum locum pro pace hujusmodi publicanda, ubi *exurget Deus*, nam in pace factus est locus ejus, & *dissipabuntur inimici ipsius*, homicidæ scilicet, raptores, hæretici, schismatici, & alii pestilentes, qui de Regum discordia colligebant seminarium suæ nequitiæ & erroris. Ibi justi epulabuntur & præ gaudio exultabunt, nam in pace principum quies est & exultatio populorum. Et sicut dicit sapiens *qui pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium*, hæ sunt enim reliquiæ homini pacifico: ibi concurrent Principes & Prælati conjuncti psallentibus in medio juvencularum, nam ibidem Reginæ aderunt sicut credo. Ibi tres Reges offerant aurum, thus & mirrham, id est munera devotionis, caritatis, & pacis. Felix illa dies, multis temporibus affectata! Beati oculi qui diem illum videbunt! In illa die *stillabunt montes dulcedinem*, quia susceperunt pacem, & *colles justitiam*, quia supervenit eis plenitudo temporis, i.e. abundantia pacis perpetuis temporibus duratura. Item, quia in tractatu pacis quædam capitula continentur, quæ nondum diffinitionem receperunt finalem, convenerunt scilicet dicti Reges in unum de fratribus vestris, in cujus præsentia desiderant dicta capitula expediri, pacem firmari, & etiam publicari; petentes unanimiter & instanter, ut pro tanto bono veniat scilicet frater ille legatus, & nullatenus se excuset. Nam si venerit, *dissipabit gentes quæ bella volunt*, arcum conteret, & confrenget. Hujusmodi rei namque tenemus initium.

Nam cum nuper instaret finis & terminus Treugarum, nonnullæ provinciæ erant ad arma paratæ, *Scotiam*, *Hiberniam*, *Wasconiam*, & *Walliam* hostilitatis turbo erumpens, nam graviter conturbarat, sed ille qui statuit procellam in auram, convertit nubilum in serenum; & ad sonitum hujus pacis omnis turbationis materia conquievit. Propter quod *apud Insulas divulgatum est nomen tuum*, & dilectus est in pace tua; vere tua, quia per te feliciter inchoata, & tua auctoritate felicius consummanda. Item tua, quia Divino munere facta. Multi enim summi pontifices super hoc totis viribus laboraverunt, non potentes multis laboribus obtinere, quod ad nutum tuum est Divina favente gratia expeditum. Item tua, quia ad honorem Dei, & exaltationem fidei Christianæ, & sempiternam memoriam tui nominis, celebrata, hujus rei memoria non relinquetur in secula, quomodo tempore *Alexandri* papæ IV. facta est Regum concordia; ecce enim, quod omnes isti tres Reges congregati sunt, convenerunt ut tibi serviant in timore, & obediant ex amore. Nam deinceps sicut alter *Salomon*, in diebus pacis Regibus poteris imperare & Regnis. Confirma ergo quod operatus es in eis, Cardinalem quem petimus destinando, ut sint Reges nutritii tui, & Reginæ nutriciæ tuæ, totusque mundum dicat & prædicet, per providentiam sedis Apostolicæ pacem hujusmodi provenisse. Cardinalem siquidem tres Reges petunt pto communi pace firmanda.

Rex *Angliæ* petit sibi dari legatum in *Anglia* pro statu Regni sui in melius reformando. Et hoc est secundum capitulum mandati nobis commissi. Sed audio quod nonnullis vertitur in stuporem, quod pro statu & contra casum Regni *Angliæ* quædam remedia sunt inventa. Qui ergo non audivit audiat, & qui miratur gaudeat; nam hæc est mutatio dexteræ excelsi; & quia scimus hoc à Domino esse factum, non tam mirandum est quam laudibus attollendum. Certe pudor est dicere, dolorque & ignominia sustinere. Nam cum teste philosopho Princeps totum se Deo, plurimum suæ patriæ, multum parentibus debeat & propinquis, mimis extraneis nonnullum, Principem nostrum sapientibus & insipientibus, pu-
Regis fratres. sillis & majoribus debitorem, quidam Regis fratres, privatum commodum utilitati publicæ præferentes, ita sibi singulariter vendicarunt, quod ipsum usibus reipublicæ totaliter subtraxerunt, licet Princeps non suus esse debeat, sed potius subditorum; nam cum secundum leges & jura Regni

gni sui deberet gubernacula moderari, sibi damnabiliter susurrabant, legibus Principem non esse subjectum, quantum in se fuit, ipsum Regem facientes exlegem, & sic, libello recepto repudii, ipsa justitia extra ipsius Regni terminos exulabat; nam justum impius devorabat, rusticum curiaster, innocentem exactor, simplicem fraudulentus; & tamen hæc omnia remanebant penitus impunita. Rursus, cum procurasse deberent Regem in divitiis copiosum, & locupletes habere subjectos; ipsi tanquam filii sanguissugæ clamabant continue, *affer*, *affer*; & ad modum locustarum, istis recedentibus, alii succedebant, quod ex parte fuerat devoratum, exitialiter consumentes, ut impleretur in eis illud propheticum, *Residuum Erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit Brucus, residuum Brusci comedit ærugo.* Subditos quoque multipliciter opprimentes, divitias congregabant de paupertate aliorum, sibi delitias statuentes in calamitate multorum. Et quid ultra? Quasi in necem Principis conjurassent, solium subverterant Regiæ majestatis, justitiam denegando subditis, divitias Principi subtrahendo, Principi devotionem populi auferendo, quem ipsi magis debuerant facere amari à subditis quam timeri. Et in tantum invaluerat ista pestis, ut jam viderentur tempora *Roboam* evenisse, cujus Regnum divisum fuit, quia spretis senioribus juniorum consilium prælegit. 1258. *Henric. 3. R.* *Regni Prædones.*

Sed ille in cujus manu corda sunt Regum, & quocumque vult illa inclinat, domino Regi misericorditer inspiravit spiritum consilii sanioris. Unde attendens quod tunc salubriter disponitur Regnum, dum regitur consilio sapientum, majores & prudentiores Regni sui elegit, volens, & tam scripto quam juramento promittens, quod ordinationi quam ipsi vel major pars eorum circa reformationem Regni *Angliæ*, quod jam in præcipitium trahebatur, facerent, inviolabiliter observaret, & à suis subditis faceret inviolabiliter observari. Isti vero, scilicet majores, diligenter pensantes, quod ubi multa consilia ibi salus, duodecim nominarunt, qui sciunt, volunt, & possunt paci terræ & populorum saluti prospicere, erudire Regem ad justitiam faciendam, imminentibus obviare periculis, & præsumtionem malignam omnium cohibere Ad istos ingreditur clamor pauperum, viduarum lachrimæ, gemitus orphanorum; nam qui antea gravabantur, nec poterant invenire solatium, nunc in suis justis petitionibus audiuntur. Per ipsos Regalis dignitas erigitur, nam nunc potest scilicet Rex imperare ad votum his à quibus habebatur antea in contemtum. Speratur etiam firmiter, quod Ecclesiastica dignitas à quibusdam redacta in obprobrium servitutis, nunc resurget in gratiam pristinæ libertatis. Pax subditis ministratur. Nam ut aliis quietem præparent, voluntarios labores appetunt, noctesque ducunt insomnes. Justitia libere exercetur. Prius enim aspectio, non electio judicem faciebat; nunc vero de communi consilio creatus est justitiarius, qui non justificabit impium pro muneribus, sed judicabit magnum ut parvum, debilem ut potentem. Sunt & alia quædam provisa, per quæ Rex in divitiis abundabit. Et sic contra duo vulnerum genera quæ alii inflixerant, per istos scilicet XII. duo remedia sunt inventa. Volentes igitur Rex & Consiliarii sui, ut hæc felici inchoata principio, meliori exitu peragantur, petunt & supplicant quod legatum quem nomine ipsorum petimus, nobis liberaliter concedatis, ut per ipsius prudentiam, quæ jam statuta sunt, & in posterum statuentur, ad laudem Dei, & honorem Ecclesiæ *Romanæ* & vestrum, sine aliqua suspicione procedant. *Duodecemviri.*

Memini scriptum esse, *est tempus tacendi & tempus loquendi.* Diu autem obmutui, & *silui a bonis*; sed dolor meus renovatus est, quia contra matrem meam Ecclesiam dolores novi insurgunt. Licet enim subjecto-

rum

1258. Henr. 3. R. rum mores totiuſque mundi ſtatum utrumque noveritis, quia tamen humanum tranſcendit ingenium omnium habere notitiam, non eſt veſtræ negligentiæ aut incuriæ aſcribendum, ſi in tam ſpatioſis & diffuſis regionibus quibus Dominus vos præfecit, ſingula non noviſtis ad plenum. Multa ſiquidem quandoque dominum latent quæ ſubditis innoteſcunt. Unde audite pauca, ſi placet, quæ nec ego abſque indevotionis nota valeo pertranſire, nec vos ſine periculo ignorare. Ecce quod devoti veſtri illuſtris Rex *Angliæ*, & ſui proceres & magnates, legatum Cardinalem inſtanter à ſede Apoſtolica petierunt; nec ipſos ita credatis improvidos aut ſupinos, quin ſciant legati præſentiam fore pluribus oneroſam, maxime his diebus cariſtia temporis gravati, & multis exactionibus & expenſis. Sed zelo devotionis accenſi, fidei ſuæ teſtimonium perhibentes, malunt iſta ſubire onera, quam quod ſcandalum oriatur. Nec tam inſtanter huic petitioni inſiſterent, oportune & importune legatum petentes, niſi magna cauſa ſubeſſet. Noſtis enim quod illuſtrium Regum *Franciæ* & *Angliæ* diſcordia infinitos traxit populos in exterminium & ruinam; unde cum Divina inſpirante gratia inter dictos Reges jam multa concordia reformata, affectant & ipſi per legatum ſedis Apoſtolicæ pacem hujuſmodi reformari, & finaliter conſummari. Et dico proprie, *conſummari*; quia revera multa reſtant agenda, ſine quibus non poterit pax compleri. Item, in quo ſtatu ſit Regnum *Angliæ*, bene noſtis; nam repentinam & novam mutationem recepit. Et quia repentinæ mutationes frequenter morbos inducunt, & plerumque, ſicut ſcitis, diſcordia perimit novitates, opus eſt concordante. Et quia etiam nova, multos fortaſſe perturbatores habebit, unde Conſervatore indiget. Item, quia ubi multa capita ibi multæ ſententiæ, & hodie peccatis noſtris exigentibus, ad malum proniores ſunt homines quam ad bonum, directore opus eſt, qui inordinatos aliquorum motus compeſcat & ſtare faciat infra limites æquitatis. Quæ ergo ratio excuſandi ſubeſſe poterit ſi in tantis neceſſitatibus ipſis petentibus & indigentibus negetur legatus? Certe nec minus veſtra intereſt quam ipſorum; quia melius eſt ante tempus occurrere, quam poſt cauſam vulneratam remedium invenire. Sunt etenim inter tantos nonnulli qui cauſas quærunt, imo potius occaſiones, ut poſſint recedere ab amico. Unde quia tam vos quam dicta congregatio multos labores [a] æmulos quis veſtris & ſuis profectibus intabeſcunt, paci veſtræ & quieti eorum vigilantius provideri oportet. Quid ultra? Si detur mihi loquendi licentia, in ſpiritu libertatis audeo dicere, quod niſi legatus venerit, dicetur publice, malitiam, cupiditatem, vel invidiam fuiſſe in cauſam. *Malitiam*, ne pax proveniat inter Principes proloquuta: dicunt enim qui male ſentiunt, quod Eccleſiæ pax iſta non placet, eo quod in aqua turbida plenius quam in liquida piſcabatur. Nec à nota *cupiditatis* erit dominus papa exemtus omnino; nam dicent populi, noluit dominus papa mittere legatum, ne in proventibus & obventionibus *Anglicanis* participem habeat, ne etiam curia ſua litigantium & impetrantium multitudine vagetur, ut magis gaudeat dicere, *meum* eſſe, quam *noſtrum*. Sed abſit quod hæc lepræ macula hujuſmodi glorioſæ ſedis faciem decoloret. Rurſus, ſi denegetur legatus, nec domini Cardinales à labe *Invidiæ* dicentur prorſus immunes: nam qui male judicant, cito dicent, eo quod certa perſona fuerat petita, alii indignantur, ſibi ex hoc injuriam fieri reputantes. Sed abſit quod uſque ad congregationem iſtam ſanctiſſimam auſa ſit dirumpere peſtiferæ tranſgreſſionis mater, nocendi magiſtra. Nec homines ſuper paucitate Cardinalium excuſationem admittent, qua dicent vobis fore defectum hujuſmodi imputandum, qui cum vultis, Cardinales creare poteſtis. Imo ex hoc ipſo dabitur hominibus materia & occaſio obloquendi. Dura ſiquidem retuli,

a f. æmulos [habetis,] qui veſtris.

pater

pater sanctissime, & Domini Cardinales, & forte hoc aliquis temeritati ascriberet, quod non blandior, quod non palpo, quod caput universis populis reverendum peccatoris oleo non inpinquo; sed spero, quod pensabitis, me ex abundantia doloris cordis præmissa dixisse, inconsulto calori & linguæ lubrico misericorditer indulgentes. 1258. *Alex.* 4. *P.*

Richardi Rom. R. nomine, ad Curiam. Rom.

'*Ricardus* Dei gratia *Romanorum* Rex semper augustus petit justitiam, '& sacrosanctæ *Romanæ* Ecclesiæ, matris suæ implorat gratiam & favorem. 'Canonica electio quæ præcessit, sequens coronatio debita & solemnis, sacramenta præstita homagiaque recepta à fidelibus imperii & vassallis, justa & plena possessio civitatum & castrorum ad coronam imperii spectantium, veritatem hujus satis probant; utilitas vero commendatione non indiget, nam se ipsam satis ostendit. Princeps enim noster utilis est omnibus, & nemini onerosus, ut magis amari studeat quam timeri. Et sic 'paucorum stipatus obsequio, adversus innumerabiles prævalebit. Zelatur insuper commodum singulorum, incolumitatem reipublicæ & augmentum. Dicitur enim *Augustus* non quia semper augeat, sed quia semper *augere* affectat. Quod scripsi, scripsi. Hic enim gloriosus titulus 'digito Dei scriptus est in matricula Imperialium nominum, à qua 'non delebitur in æternum, cum jam sit per diversa mundi climata divulgatus. Unde qui de ipsius integritate aliquid imminuit 'vel immutat, aut ipsum sibi calumniose imponit, anathema sit; Dei 'enim & Principis nostri majestatem offendit. Certe audio quod vix 'credo, nam communis usus abhorret, & ratio credere contradicit; videlicet, quod serenissimus Rex *Castellæ* gloriam hujus tituli suis multis superscriptionibus superaddit, vocans se Regem *Romanorum*, *Castellæ*, *Legionis*, & cetera nomina ruris. Quæ vero potest esse ratio excusandi? 'Nam priusquam de ipso ad imperium nominando aliqua mentio haberetur, scivit, vel scire potuit, dominum Regem *Ricardum* in *Romanorum* 'Regem fuisse electum & solemniter coronatum. Absit ergo ut talis Princeps & tantus in honorem consanguineo suo debitum, quem rogatus etiam debet respuere, & refugere invitatus, per ambitionem obrepat. *Herenes* enim *Anatholei* filius cum pater ejus ageret in extremis, & à populo 'postularetur in Regem, respondit se nolle Regni officium præsumere 'quamdiu pater ejus vivere speraretur; vel alius inveniri posset, cujus prudentia esset in administratione reipublicæ comprobata. *Decius* Imperator cum *Decium* filium suum Imperiali diademate proponeret insignire, 'renuit *Decius* minor, dicens, *Vereor ne si fiam Imperator, dediscam esse filius; imperet igitur alius, meum sit imperium parere humiliter imperanti.* 'Refert *Valerianus maximus* quod cum serico cuidam approbatæ virtutis 'vestis imperialis fuisset oblata, ille vestem respuens ait, *O pannum nobilem potius quam felicem; quem si quis attendat, quantis sollicitudinibus, periculis & miseriis sit refertus, etiam in luto jacentem non tolleret.* Rex 'Regum etiam & dominus dominantium, cum turbæ quas paverat, vellent ipsum in Regem eligere, affugit in montem. *Gedeon* etiam à filiis *Israel* invitatus, respuit dominatum. Isti norunt onera quæ incumbunt honori domini, & officio dominandi, Mihi ipsi moveo quæstionem unde temtatio isto processit. Suppono enim sæpedictum dominum 'Regem *Castellæ* justum, magnificum & discretum. Si justus, ubi est 'lex naturæ qua Regi *Alemaniæ* est astrictus? Ubi sacramenta quæ præstitit domino Regi *Angliæ*, *quod nec ipsum vel suos nequaquam offendat*? 'Quæ est justitia, ambire non suum, sed invadere alienum? Si magnificus, ubi est ista magnificentia, quod solo nomine glorietur? Laborat 'in æquivoco, Rex *Romanorum* vocatus, sicut leo mortuus, vel depictus. 'Si prudens, ubi est prudentia ista, altiora scilicet quærere, & in id contendere, quod habere non potest? Cum sapientis sit, metiri vires, nec

1258. 'quicquam ulterius proficisci. Audet tamen ab aliquibus murmurari,
Henric. 3. R. 'sibi esse revelatum in somnis quod est futurus Monarcha. Fateor siquidem, quod *Gaius Cæsar* in juvenili ætate consistens, in somno usus est matris suæ cubicula incestare. Unde turpitudine corporis attonitus, cum rem ad mathematicos detulisset, universam terram subjiciendam ditioni ejus unanimiter responderunt; & sic magnanimi viri spes ad occupandum imperium est erecta. *Getro* etiam proficiscens ad bellum, aquila resedit in clipeo, ipsum significans victorem & Regem futurum. Sed procul recedant somnia & noctium phantasmata. Nam in somnis legimus multis fuisse illusum. Et scimus oraculo *Apollinis Alexandrum* fuisse deceptum. Sed cur tempus detineo super istis? De inclyto Rege *Castellæ* non habemus materiam conquerendi. Nam literis & procuratoriis, non armis & militibus nos impugnat. Nec exinde indignari debemus, sicut *Antonius* respondit *Tiberio*, *M. Tiberi, noli turbari si quisquam de te mala loquatur; satis enim est, si tibi nocere non possit.* Et *Socrates* quærenti quomodo famam bonam haberet, respondit, *Optime te geras, & pauca loquaris.* Nunc quidem ergo finem habebunt verba ista ventosa, imo habebunt. Nam petit Rex *Ricardus* Justitiam, & sacro-
1259. 'sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ implorat gratiam & favorem.

M. CC. LIX.

Litera domini papæ Ricardo *Regi* Romanorum *directa.*

'*Alexander* Episcopus, servus *&c.* carissimo in Christo filio *Ricardo* in *Romanorum* Regem Electo & coronato, salutem & Apostolicam benedictionem. Grande nostri provenit gaudium ex filii bonitate, vixque aliquid est quod parentes ita lætificet, sicut sapientia & probitas filiorum, in qua velut in thesauris optimis delectatur. Unde quia *Romana* Ecclesia in te conspicua devotionis insignia, evidentia prudentiæ, & quicquid in perfecto & amabili filio exigitur, plenarie reperit, vehementi profecto exultat lætitia. Et inter cetera quæ animum ejus exhilarant, hoc jocunditatem maximam affert ei, quod tam carum & tam placidum habet filium, sinceritatis quidem puritate præfulgidum & virtutum gratia præpollentem. Propter quod ad personam tuam tota mentis affectione dirigitur, & assiduis te brachiis materni amoris amplectens, in tuis præclaris operibus tanquam in suavi odore aromatum recreatur, cogitans semper & in cordis secreto revolvens, quid gratiæ, quid favoris filio possit impendere tam præcelso, & quibus honorificentiis suum statum magnificum valeat insignire. Sane dilectos filios magistrum *Arnoldum* Capellanum, nostrum prothonotarium, & fratrem *Willielmum* ordinis sanctæ *Trinitatis & captivorum* familiarem, & nuncios tuos, viros utique industrios & prudentes & in commisso eis negotio sollicitos & fideles, quos ad sedem Apostolicam destinasti, consueta benignitate recepimus, & ea quæ iidem nuncii, ac venerabilis frater noster Episcopus & dilecti filii Archidiaconus *Rofensis*, ac *Robertus* de *Baro*, tui honoris tuæque exaltationis fervidi zelatores, nobis ex parte tua secrete ac publice retulerunt, intelleximus diligenter verum quia eximia caritatis & pietatis opera, quibus semper persona tua inter alios catholicos Reges & Principes orbis terræ refulsit, pro te apud nos & *Romanam* Ecclesiam matrem tuam sedulo ac efficaciter interpellant; nos hoc non indigne pensantes, Considerantes etiam quod semper fuisti Ecclesiarum amator præcipuus, & defensor libertatis Ecclesiasticæ singularis, fortissimus catholicæ athleta fidei, ac pervigil justitiæ gubernator; attendentes insuper quod circa personam tuam inclytam & illustrem electam utique dudum ad *Romani* culmen Imperii, est ad unctionem & coronationem etiam jam processum, nostrum ad te totaliter direximus animum, firmo intendentes proposito, & intentione stabili proponentes, ad tui honoris cumulum

'cumulum libenter assurgere, tuæque promotioni frequenter intendere; 1259.
'atque ad omne bonum tuum impendere opem & operam efficacem. *Alex.* 4. *P.*
'Et ecce dilectum filium fratrem *Walterum* de *Rogat.* familiarem & pœnitentiarium nostrum, virum utique religione conspicuum, moribus & scientia præditum, nobisque suæ meritis probitatis acceptum, tibique valde devotum, ad regimen *Alemanniæ* in favorem tuum duximus specialiter destinandum, universis prædicti imperii Principibus ceterisque magnatibus tam Ecclesiasticis quam secularibus tibi adhærentibus & non adhærentibus mandantes per nostras favorabiles literas & per ipsum, ut adhærentes constanter in tua fidelitate persistant, & non adhærentes tibi studeant adhærere firmiter, ac præbeant omne quodcumque possunt per se, subditos, & consanguineos, & amicos suos, consilium, auxilium & favorem. Super eo autem quod dicti nuncii moram magnam in curia nostra protraxisse videntur, tua serenitas non miretur, quia tam ardua tamque solemnia negotia nec possunt nec debent cum festinantia, sicut à multis forte creditur, expediri; præsertim cum expediat, sicut nosti, in talibus cum multa providentia, deliberatione, gravitate ac maturitate procedi. Ideoque celsitudinem tuam rogandam duximus attentius & hortandam, quatenus prædictum pœnitentiarium nostrum, qui ad hoc de mandato nostro ad tuam accedit præsentiam, ut in commisso sibi negotio cum tuo consilio dirigatur, & cui in his quæ tibi dixerit ex parte nostra adhibeas firmam fidem, benigne recipiens, ac illa quæ pro te fecimus diligenter attendens, habensque prædictos nuncios super mora hujusmodi, cum fructuosa valde & utilis fuerit, excusatos, conforteris in Domino, studiumque tuum circa magnifica & eximia probatæ constantiæ tuæ opera more solito de Divino & Apostolico favore confisus, ad laudem Dei & exaltationem sedis Apostolicæ exercere non cesses, ac illa quæ pro te per nos in hac parte facta & ordinata consistunt. Ad hoc, ut cautius & melius ad optatum perducantur effectum, secreta apud te nemini revelando teneas illa; quia si secus fieret, plurimum negotio deperiret. Nos autem qui ad personam tuam præcipuum & intimum habemus affectum, quique vehementi desiderio cupimus ut status tuus continuis, Deo auctore, amplificetur commodis, concrescat augmentis, apud Regem Regum devotis pro te ac sedulis supplicationibus ferventer insistimus, ut per suam clementiam tuos processus regat & dirigat, detque tibi ex alto virtutem prosequendi laudabiliter inchoatum negotium, illudque feliciter confirmandum. Data *Agnaniæ* 11. kal. *Maii,* pontificatus nostri anno quinto.

Obiit *Fulco Basset Londoniensis* Episcopus.

Henricus de *Hengham*, Cancellarius *Londoniensis* electus est.

Festivitate sancti *Edwardi* Regis & Confessoris in quindenam sancti *Michaelis* apud *Westmonasterium* per dominum Regem regaliter celebrata, communitas Bacheleriæ *Angliæ* significavit domino *Edwardo* filio Regis, Comiti *Gloverniæ*, & aliis juratis de Consilio apud *Oxoniam,* quod dominus Rex totaliter fecerat & adimplevit omnia & singula quæ providerant Barones & sibi imposuerant facienda; & quod ipsi Barones nihil ad utilitatem reipublicæ, sicut promiserant, fecerunt, nisi commodum proprium, & damnum Regis ubique; & quod nisi inde fieret emendatio, alia ratio pactum reformaret. Dominus *Edwardus* statim pro se respondit, quod juramentum quoddam fecerat apud *Oxoniam* etiam invitus, sed non propter hoc quin foret paratus ad præstandum sponte dictum juramentum, & ad exponendum se morti pro communitate *Angliæ*, & pro utilitate reipublicæ, secundum quod juratum extitit apud *Oxoniam.* Et mandavit præcise Baronibus de Consilio juratis, quod nisi juramentum suum prædictum adimplerent, ipse usque ad mortem staret cum communitate, & promissa faceret adimpleri. Tandem videntes Barones magis expedire pro-

1259. missa sua per seipsos adimpleri quam per alios, publice fecerunt provisio-
Henric. 3. R. nes suas promulgari subsequentes.

Provisiones Baronum.

I.

De suites de Curt as seignurs est einsi purveu, ke nul ne seit destreint desbore mes a syutes fere a la Curt sun seignur, si especiaument ne seit contenu en sa chartre, ke il deiue sa tere tenir par certein servise et fesant syute a la Curt sun seignur, si li ou ses ancestres ke le eient fet dedevant le premer passage le Rei en Bretain, *co est a saver veint et nof anz. si nul destreint sun tenant cuntre ceste purveance, hastiue dreiture en seittenu en la Curt le Rei sicome il est purveu puis enapres.*

II.

Se il avent ke heritage seit partie entre plusurs parceners, come heretage ke surd cume de vn heir, al eine des parceners les autres parceners eident al cust a la syute fere resonablement. E si tenanz seient feffe de meimes le heretage, ja le plus ne pusse le seignur demander fors ke vnt syute, si come devant dit est.

III.

Si nuls seignurages lur tenanz cuntre ceste purveance destreinent, dun kes a la pleinte del tenant seient atachez, ke il vengent a vn bref jur a la Curt le Rei a respondre a eus; al quel jur il averunt un essoyne si il sunt el Reaume. E meintenant seient les avers al pleintif deliveres ke par cel achesun sunt pris. E delifres remainent des ke le plai entre eus seit cheue.

IV.

E ces ke averunt la destresce fete al jure ke done lur est par essoine on al premer jur si il ne seient essoinez facent defaute, dunc mande lem al vescunte del pais ke il les face venir a vn autre jur: e si dunc ne vengent, seit mande al vescunte ke il les destreine par kant ke il vnt en sa baillie. E ke il respoine al Rei des issues, e ke il eit lur cors a vn autre jour. E pus a tel jur si il ne vengent voist le pleintif sanz jur, e les avers remainent delifres. Eissi ke les seignurages mes ne pussent destreindre les partel achesun des ke tant ke il eient deresne par plai en la Cur le Rei, salve as seignurages lur dreitures des syutes quel oure ke il en osent parler. E les seignurages vengent en la Curt le Rei a respondre. E les pleintifs pussent lur quereles aver, dunc par jugement de la Curt recouerent lur damages ke il averunt eu par achesun de cele destresce.

V.

E de autre part les tenanz ke sustreent a lur seignurages syutes ke il deivent et ke il vnt fet devant dit terme, par memes la hastive dreiture destreinent lur syute et recoverent lur damages ensement come lur tenanz de eus.

VI.

Des syutes ke sustretes sunt devant le devant dit terme, curge a la commune lei communalment.

VII. 1258. Alex. 4. P.

Derechef purveu est ke as turns de vescunte ne venge Erceveske ne Eveske, abbe ne priur, Cunte ne Barun, ne nule gent de religiun, ne ensement femmes si il ne eient especiaument a fere. Mes seient tenuz les Turns en la manere ke furent tenuz al tens as ancestres nostre seignur le Rei ke ore est. E si nuls eient teres en plusurs hundrez, ne seint destreint, ne ne vengent as Turns fors la ou il vnt mansiun. E seient tenuz solum la chartre de franchises solum ceo ke il furent tenuz al tens le Rei Ricard *et le Rei* Johan.

VIII.

Purveu est ensement ke en eire de Justices, ne en Cunte ne en Curt de Barun ou franc home, ne en franchise ne ailurs ne prenge lem mes fins pur bel pleider, ne par issi ke la gent seient achesonez.

IX.

Derichef purveu est ke en plai de doaire ke est al Banc, doinst lem quatre jurs par an al meins, Ceo est a saver, a chesun terme vn jor. E si plus pust lem doner, plus doinst lem.

X.

Ensement en essoines del derein presentment et de quare Impedit *des Eglises ke sunt voides, doinst lem jur de quinzeine en quinzeine, ou de treis semaines en tres semaines solum le pais ke est loinz ou pres. E si celu ki est implede par* quare Impedit, *ne vent al premer jor, ne ne se face essonier, al autre jur, si il ne vent, seit destreint par totes ses teres et ses chateus par la grant destresce, sicome desus est dit.*

XI.

Des chartres ke lem ad purchasce de estre quites de assises et de jurees est issi purveu, ke si justices veient ke dreiture ne pusse estre tenue sanz serment de ceus ki les Chartres averunt, come en grant assise ou en purales, ou la ou il sunt testimoines, nomeement ou en Chartres en escrit, ou en ateintes, ou en autre cas ke ne puet estre terminez sanz serement de chevalers, en tel cas les face lem jurer, salve a eus lur franchises aillurs.

XII.

Nul deshoremes face destresce fors en sun fee, ne en Real chemin, ou tote gent passent et poent aler, sanz le Rei.

XIII.

De autre part si il avent ke le seignur apres la mort sun tenant seisist en sa main ses teres par la resun ke sun Eir seit dedenz age, et pus kant le Eir vendra a sun age, ne si voille sa terre rendre sanz plee, ke le Eir recovere par bref de mort de anceftre *sa tere en sa main ove les damages ke il avera eu par le achesun de la detenue pus sun age. E ensement si le heir seit de age quant sun anceistre mort, et le heir apparant ke tenu est e certein seit euz, ke le chef seignur ne le bute hors; ne rens ne prenge, ne rens ne hoste, fors solement face une simple seisine. E si le chef seignur le teuge hors par quei il eit cunge ke il pusse purchascer bref de* mort de anceftre, *ou* de cosinage, *recovere sa tere et ses damages ausi cum per bref de* novele deseisine.

XIV.

De garde de socage est issi purveu, ke si tere ke seit tenue en socage seit tenu en garde par ses parenz par la resun del heir ke seit dedenz age ke le gardein ne pusse wast fere ne vente, ne nule manere de destruction de terre ke seit en sa garde, mes salvement le garde al oes le heir, ke quant il vendra a sun aage, le gardein le respoine lewement des issues et des pruz de la chose, salve a lui ses renables mises. Ne il ne pusse le mariage vendre ne doner si al pru del emfant.

XV.

De autre part purveu est ke Eschaeturs, Enquerurs, Justices assignez a assises prendre, ne Justices assignez a plai de trespas oir, ne determiner, ne nul autre baillif ne eit poer de amercier pur defalte de commune somunse, forspris la chef Justice e les Justices erranz de tuz pleez.

XVI.

Purveu est ensement ke nul home de Religion ne pusse nule tere achater sanz le gre le seignur, ceo est a saver celui seignur ke est plus precein sanz le mein.

XVII.

Purveu est ensement de Essoynes ke nul deshoremes seit destreint pur serment fere a la garantie de la essoine ne en Cunte ne aillurs.

XVIII.

Nul deshoremes horspris le Rei tenge plai en sa Curt de faus Jugement fet en la Curt sun tenant, kar tel maner de play partent al Rei e a sa corone.

XIX.

Purveu est ke si nul est destreint et ses avers retenuz cuntre gage et cuntre plege, le vescunte quant la pleinte serra fete, franchement puisse le avers deliverer solum lei de tere, si il sunt pris hors de franchise sanz contredire et sanz desturber de celui ke les avera pris. E si il sunt dedenz la franchise et le baillife ne les voile deliverer, par defaute de baillif de la franchise.

Purveu est ke nul haut home deshoremes pusse destreindre ses tenanz a respondre de lur franc tenement, ne de chose ke a lur franc tenement apent, sanz bref le Rei, ne ne face ses frans tenanz jurer sanz lur gre, desicum nul home ne le poet fere sanz especiaument ke si le Rei le eit comande.

Purveu est ke nul baillif ke acunte deive rendre se sustree de sun seignur. E si il ne voille sun acunte rendre, ne ne eit tere ne tenement dunt il pusse estre destreint, seit atache par sun cors, issint ke le vescunte en ki baillie il serra trove le face venir pur rendre acunte sil seit en arerages.

Purveu est ke nul fermer en le tens de lur ferme ne facent vente ne exil de boys, mesuns, homes, ne de autre chose ke la tenement ke il vnt a ferme apende, si il ne eient especial escrit ke mention face ke il pussent cele vente fere. E si il le facent et seient ateinz, de ceo rendent les damages.

Justices erranz deshoremes ne amercient les vilees en lur eire pur ceo ke chescun home de XII. *anz ne venge as esquestes fetes devant coruner de mort de home ou de autre chose ke apende a la corone, pur quei ke de memes les viles vengent suffisaument gent par quei lem pusse covenablement les enquestes fere.*

Nul

Nul Coruner ne vescunte ne autre baillif deshoremes amercie les vilees pur co ke il ne vengent as enquestes. Mes la ou il trovent la defaute seit mis en Roule des coruners et presente devant Justices erranz ki unt poer a amercier les vilees et nul autre. 1259. Alex. 4. P.

En eire de Justices ne seit murdre deshoremes agarde des homes ke sunt morz par mesaventure, fors solement de ceus ke sunt oscis par felonie.

Nul Justice ne vescunte ne autre bailif deshoreme ne amercie les vilees pur huthes leve et neut siwi, si il ne seit leve pur resnable achesun, cume pur mort de home, Roberie, Plaie, ou autre semblable cas ke apende specialment a la Corune.

Derichef si nul seit voche a garant en play de tere en Eyre de Justice ne seit deshoremes amercie pur ceo ke il ne est present, de si ke nul franc home ne deit estre amercie pur defalte si del premer jor nun a la venue de Justices. Mes si le Garant seit dunkes ens memes le Cunte dunkes seit ceo al vescunte ke il le face venir al terz jor ou al quart, solum ceo ke il est loinz ou pres, sicome contenu est en eyre de Justices. E si il est manant en autre cunte, dunkes eit renable somunse de quinzeine solum la commun lei.

Derichef, ke Justices seient purveuz de aler par la tere. E seit vn des duze ou des autres del commun pur veer ke dreiture seit fete al pleinauz et a tuz autres. E si il veient ke les establissimenz ke sunt fetz al pru del Reaume ke sunt ou serrunt, seit mande al Cuntez ke il seient tenuz.

Ensement ke les purveances ke sunt fetes pus le commencement de tes estabilsemenz seient leuez et maintenuz.

Derichef les roules de ces establissimenz seient luz et fermes. E les chartres de franchise et de la forest seient tenues et maintenues.

Purveu est ensement ke nul ne venge al parlementer a chevaus ne a armes ne arme, si il ne seit mande especialment par le Rei ou par sun Cunseil, ou par bref pur communes bossoines de la terre.

La ou Justices erranz errerent dereinement, seient aturnez prodes homes et sages de oir et demander totes les pleintes ke poeient estre terminez sanz bref de set anz, en ca, einsi ke si nul ne se seint pleint devant les set anz, et ne eit pas en dreiture, ke il recovere a dreiture aver. E il eient poer de enquere des vescuntes et de lur baillifs coment il se sunt portez ver le pais pus les establissemenz.

Ausi enquergent des baillifs as riches homes de la terre, e des riches homes memes.

Justices erranz eient memes le poer ke vescuntes en lur eire, ensement en lur poer demeine par lur eire. E seient purveuz ke miesne gent del Conseil deus ou treis seient adesscement entur le Rei de parlement en parlement. E a chescun des parlemenz seient changez e mis autres. E seit lur fet ven a chescun parlement. E seit amende si reus i seit a amender par ces del Cunseil. E si nule grant bossoine surde entre les parlemenz ke ne porra estre termine par les devant dit deus ou treis ou ke ne purra estre delae en bone manere deskes al procein parlement, tuz ces del Conseil seint mandez par bref pur cele bosoine terminer. E seit mis en le bref le achesun del mandement si ceo ne seit secre. E si nuls des autres del Conseil ou des avant dit deus ou treis vengent a Curt par le mandement le Rei ou pour sa boisoine demeine, ke il seient al Conseil le Rei tant come les bossoines durent, oue les lur propres et oue les bossoines le Rei pur quei il sunt mander.

Il fet a remembrer ke deus prodes homes seient purveuz a vendre les gardes ke ore en dreit sunt en la main le Rei.

Derichef ke deus prodes homes seient purveuz a ordener ensement oveke le Conseil del Escheker de vescunts et de Cuntez.

Derichef, seient purveu genz de aler oveke le Rei en France. *E queus demorrunt en la tere pres de la Justice.*

§. E ke as Messagers de Wales *seit respundu.*

E purveu

1258. Henr. 3. R. *E purveu seit coment les brefs de purveances et des establissemenz hors de la Chancelerie iscerunt sanz delay.*

§. Ensement et de Messagers ke irrunt a Rome.

As gardes vendre meintenant seient mis la justice, le Tresorer, Mestre Thomas *de* Wimundeham, *sire* Roger *de* Torkeby, *sire* Henry *de Baa. E ke ces memes ordeinent et purveient en queus articles la Reine deit aver or.*

Purveu est ke memes ces vengent al Escheker, et veient les sumes de totes maneres de tailages ke vnt este mises pus le tens cest Rei. E ke il esment cum ben chescun poet amonter.

E ces memes purveient coment lem deit aler avant en pleez de Costumes et de servises.

Ensement purveient coment lem deit aler avant en Eschaetes et en gardes.

Purveu seit quels genz deivent aler a amender les trespas et les tors fetz ke poeut estre terminez sanz bref.

La justice le purveie oveke les autres. E quels serrunt al Banc oveke le justices, e quels al Escheker.

Purveu est ke quatre Chevalers seient mis en chescun Cunte pur ver le torz ke vescuntes funt. Si il avent ke torz facent facent ke ces quatre amonestent les vescuntes ke il les facent amender. E si il nel volent amender, mettent les torz fez en vn Roule e les mostrent a la haute justice al chef de an. kant il les demandera ou avant si il les demande. si einsi est ke les pleintifs as quels les torz sunt fez voillent siure. E ke ces avant dit quatre chevellers ne eient nul poer a desturber les vescuntes de lur office fere.

Si clerc seit rette de mort de home, de roberie, ou de larecin, ou de autre crime ke apende a la corune, e pus seit livere en bail par comandement le Rei a duze prodes homes ke il le eient pardevant justices, ou lesse par pleges par comandement le Rei, si les avant dit duze ou les pleges eient sun cors al premer jor pardevant justices, ne seient pas deshoremes amerciez tut ne voile le Clerc respondre ne a dreit ester en la Curt le Rei, desicume il ne furent de autre chose pleges ou main pernant, fors de aver le cors le Clerc avant.

La haute justice le Tresorer, sire Henry *de* Baa, *sire* Roger *de* Turkeby, *et les Baruns del Escheker purveient cest an meintenant queus prodes homes e leaus e sages seient vescuntes cest an. E seient vavasurs de memes les Cuntez. E encuntre le prochein, an al prochein Cunte devant la seint* Michel *seient esluz en plein Cunte quatre prodes homes e leaus, e ke seint profitables al Rei e al Cunte en cel office E seint a la seint* Michel *al Escheker. E les baruns prengent les plus suffisanz a lur esgart.*

Derichef seient esluz par la haute justice et par le Tresorer prodes homes en cest Advent e en ces jurs de festes encuntre le procein parlement ceo ke serra a amender al grant Escheker e al Escheker as Gyns. E par ces meymes seit purveu resnable sustenement a ces ke serrunt al un Escheker et al autre. Gyns, Iews.

Purveu est ke sire Thomas *de* Gresly *justice de la forest prenge* Nicholas *de* Ramesey *e treis chevalers de chescun Cunte et enquergent le estat des forestz, devert et de veneyson, et de ventes et de destructions. E par ki eles sunt fetes. E enquergent de malveises usages de pleez de la forest, et par queus eles sunt a leuez e de quel tens e quant ceo avera feit face le a sauer al Rei et a sun Cunseil.*

Memes ceste manere seit feit des forestz de la Trente. *ke la haute Justice purveie quatre chevalers et enquerge de totes les forestz de la* Trente *en la manere ke est desus dit.*

Le Erceveskes et le Eveske de Wirecestre, *le Cunte le* Mareschal, *le Cunte de* Warewick, *seient oveke la Justice as granz bossoinz del regne treter tant come le Reis est hors de* Engleterre. *E tuz cels de Cunseil e les* XII. *de par le Commun ke en* Engletere *demorent si mester seit seient mandek sire* Phelipp Basset *et sire* Roger *de* Mortemer *seient adesseement oveke la Justice.*

Purveu

Purveu est ke la Justice purveie ke les Chasteleius eient resnable sustenance as Chasteaus le Rei garder et a sustenir les. 1259. *Alex.* 4. P.

Purveu est de mettre deus prodes homes del commun ou des XII. *ke sunt par le Commun, ou des autres oveke les Justices al Banc E ke il veient ke dreiture seit fete. E en meime la manere seient mis deus prodes homes del commun ou des* XII. *ke sunt par le commun ou des autres al Escheker.*

Ces sunt les purveances et les establissimenz fetz a Westmoster *al parlement a la seint* Michel *par le Rei et sun Conseil et les* XII. *par le Commun conseil esluz par devant le communance de* Engletere *ke dunke fu a* Westmuster *le an del Regne* Henri *le fiz le Rei* Johan *quarantime terz.*

Forma inquisitionis faciendæ per domini Regis *Eschaetorem*, de terris & tenementis & rebus aliis in eisdem contentis, Archiepiscoporum, Episcoporum, Comitum, Baronum, Abbatiarum, & Prioratuum, & aliorum qui de domino Rege tenent in capite, post eorum decessum.

'Inquiratur de maneriis, quot acræ sint in dominico arabiles, & quantum quælibet valeat per se, & qui eas teneant. Quot acræ prati, & quantum quælibet valeat, & qui eas teneant. Quot pasturæ separabiles, & qui eas teneant. Quales & quantas bestias quælibet pastura possit sustinere, & quantum valeat pastura cujuslibet acræ per se ad locandum. Quales & quantas bestias dominus possit habere in pastura communium. Quod commodum columbariorum, gardinorum per annum. Quod commodum piscaturarum superabilium per annum. Quot molendinorum, & quantum valeant per annum. Quales bosci, & quid valeant, ut in pannagiis, herbagiis, & aliis. Quot libere tenentes, & quæ tenementa teneant, & à quo tempore: quæ servitia teneantur facere, & quantum reddunt per annum. Quot consuetudinarii, & quales consuetudines faciant: quantum valeat quælibet consuetudo per se; quantum reddant de redditu assiso præter consuetudines. Et qui tam libere tenentium quam Consuetudinariorum possint filios & filias maritare sine licentia domini vel ballivorum suorum, & qui non: & qui possint tayliari ad voluntatem domini, & qui non. Quantum valere possint placita, perquisita, Chercheset tam in blado, quam in gallinis, & in aliis exitibus. *Herieta*, Mercata per annum. Quod commodum de visu franci plegii. Item si sit hundredum injunctum manerio, quantum valeat commodum hundredi per annum. Item quale & quantum instaurum dominus possit habere in manerio. Inquiratur etiam quæ approchiamenta fieri possunt in eodem manerio, ut de assartis, brueriis frustrandis, de molendinis & furnis consuetudinariis construendis. Item de mercato & nundinis faciendis. Item de gurgitibus & columbariis levandis, & omnimodis aliis approbamentis faciendis. Inquiratur etiam quæ Eschaeta acciderint domino in manerio ut de terris *Normannorum* felonorum, & pro defectu hæredum, & omnibus aliis eschaetis; quis eas teneat, & per quos, & a quo tempore, & quantum valeant per annum: & quæ expletia inde provenientia hucusque receperint. Inquiratur etiam quæ alienationes factæ fuerint in eodem manerio, ut de domibus, redditibus, consuetudinibus; libertatibus, advocationibus Ecclesiarum, de manu domini Regis subtractis vel alienatis. De nativis & fugitivis, vel in libertatem mutatis. De boscis domini Regis extra forestam assartatis & vastatis, & omnimodis aliis alienationibus, qui illas alienationes teneant, & qui expletia inde provenientia hucusque receperint. Item si aliquis gerat se pro libero, cujus pater fuit nativus; & quo jure & waranto libertatem habeat. Item inquiratur de alienatione servientum, si qua fuerit alienatio adhuc non arentata, & quantum possit arentari de cetero.

Item provisiones quæ supra in Latinum.

Sectæ Curiarum. I. 'De sectis Curiarum ita provisum est Dominicis quod nullus amodo distringatur ad sectas faciendas curiis Dominorum suorum, nisi specialiter 'contineatur a charta sua, quod terram suam debeat tenere pro certo servitio & faciendo sectam Curiæ domini sui; aut antecessores sui fecerint 'ante primum passagium Domini Regis *Henrici* qui nunc est, in *Brittanniam*, videlicet viginti novem annis transactis & dimidio. Et si aliquis 'contra istam provisionem tenentem suum distringat, matura justitia 'sibi teneatur in curia Domini Regis, sicut provisum est in rotulis de 'Bancho.

II. 'Et si ita contingat quod hæreditas dividatur in plures partes, senior 'participantium faciat sectam pro ceteris participantibus, & illi ad sectam 'rationabiliter faciendam auxilientur. Et si plures de eadem hæreditate 'teneant, dominus nihil amplius demandet nisi unam sectam, sicut prædictum est.

III. 'Et si aliquis dominus aliquem contra istam provisionem distringat, 'tunc districti ad querelam tenentis attachientur, quod illi veniant ad 'curiam domini Regis ad unum brevem diem ad respondendum. In quo 'die unam essoniam habebunt. Et si sint in regione, protinus averia con-'querentis deliberentur quæ per illam occasionem capta sunt, & delibe-'rata remaneant quousque placitum inter eos terminetur.

IV. 'Et si illi districti non veniant ad diem nominatum, essonientur, 'vel faciant defaltam, tunc mandetur Vicecomiti quod ille ad alium di-'em eos faciat venire. Et si non veniant, mandetur Vicecomiti quod eos 'distringat venire per omnia quæ in balliva sua habent. Ita quod domi-'no Regi de exitibus respondeat, & quod habeat corpora eorum ad diem 'alium, & si ad diem illum non veniant, eat conquerens sine die, & ave-'ria remaneant deliberata, ita quod domini postea non possint distrin-'gere propter illam occasionem quousque sui districti per placitum in 'curia domini Regis ad salvandum ceteris dominis recta servitia sua quo-'cumque die inde loqui voluerint.

V. 'Et si domini veniant ad Curiam domini Regis ad respondendum quod 'conquerentes de querela sua certificentur, tunc per judicium curiæ 'recuperabunt damna sua quæ habuerunt occasione illius districtionis.

VI. 'Ex alia parte, si tenentes subtrahunt dominis suis sectas quas de-'bent, & quas fecerunt post prædictum terminum, per eandem festinam 'justitiam distringant pro sectis eorum, & recuperabunt damna sua, sicut 'tenentes de eis, de sectis quæ sunt subtractæ quæ fuerunt ante prædictum 'terminum, & currat communis lex sicut ante.

VII. 'Provisum est insimul quod in itinere justitiariorum nec in comi-'tatu nec in curia Baronis, nec libertatis, nec in aliqua alia curia aliquis 'aliquid capiat propter pulcre placitandum, nec propter hoc quod aliquis 'non occasionetur.

VIII. 'Provisum est insimul de placito de dote quod est coram Bancho, 'unde dant quatuor dies per annum ad minus scilicet ad quemlibet ter-'minum unum diem, & si plus possunt dare, plus donent.

IX. 'Insimul in assisis de *ultimo præsentato*, & de *quare impedit*, & de 'Ecclesiis vacantibus, dentur dies de quindena in quindenam, vel de tri-'bus septimanis in tres septimanas, secundum quod patria est longe vel 'prope. Et si ille qui implacitatur per le *quare impedit*, & non veniat ad 'primum diem, nec se faciat essoniare, attachietur quod sit ad alium 'diem; & si ad illum diem non venerit, nec essonietur, distringatur per 'magnam districtionem sicut supradictum est. Et si ille ad primum diem 'faciat se essoniare, si non ad secundum diem venerit, per terras & ca-

'talla

'talla distringatur, primo, & postea si non venerit, per omnes terras suas 1259.
'& omnia catalla distringatur per magnam districtionem, sicut supradi- Alex. 4. P.
'ctum est.

x. 'De chartis perquisitis de adquietatione assisarum & de *Jurees*, ita Chartæ de Adquietatione Assis.
'provisum est, quod si [a] justitiare videant quod rectum non possit teneri
'sine juramento illorum qui hujusmodi chartas habent, sicut in magnis
'assisis & in *puralees* ubi sunt testes nominati in scriptis, aut in chartis aut
'in ateynte, aut in aliquo alio casu qui non possit sine juramento militum
'terminari, in talibus casibus faciant illos jurare; salvis sibi aliunde vel
'alibi suis libertatibus.

xi. 'Nullus amodo extra feodum suum salvo Rege faciat districtionem,
'nec in via Regia ubi omnes gentes ire possunt.

xii. 'Item si ita contingat quod dominus post mortem sui tenentis in
'manu sua terras suas sey siat ea ratione quod hæres sit infra ætatem,& quan-
'do hæres ad ætatem pervenerit, sine placito terras suas sibi reddere noluerit,
'quod hæres terras recuparet per breve de *mort de ancestre*, insimul cum suis Mort de Ancestre.
'damnis quæ post ætatem suam occasione detentionis habuerit. Insimul si sit
'de ætate quando antecessor suus moriebatur, & hæres sit apparens, notus, &
'certus, & intus sit, dominus capitalis eum nequaquam possit ejicere, nec il-
'lum aliquid distringat facere, nisi tantum unam simplicem seisinam.
'Et si dominus capitalis eum foris tenet, unde oportet eum perquirere
'breve de *mort de ancestre* vel de *cusinage*, sua damna recuparet, sicut de
'brevi de *novele disseysine*.

xiii. 'De custodia de socagiis ita provisum est, quod si terra in socagio Socagia.
'teneatur, per parentes proximiores in custodia teneatur ratione hæredis
'qui est infra ætatem, ita quod custos inde nullum vastum faciat, neque
'venditionem, nec exilium, nec aliquam destructionem de terra quæ est in-
'fra custodiam, sed ad opus hæredis salvo custodiatur, ita quod cum ad
'ætatem pervenerit, custos de exitibus & de aproiamentis ejusdem rei fide-
'liter sibi respondeat; salvis prædicto Custodi rationabilibus misis, &
'quod non possit dare vel vendere maritagium nisi sit ad hæredis aproi-
'amentum.

xiv. 'Et provisum est quod Eschaetores & inquisitores & justitiarii assig-
'nati ad assisas capiendas, & justitiarii assignati ad audiendas querelas
'transgressionum & determinandas, sed nullus alius Ballivus habeat po- Amerciandi Potestas.
'testatem de aliquibus amerciandis propter defaltam communis summo-
'nitionis, exceptis capitali justitiario & justitiario itinerante de omnibus
'placitis.

xv. 'Item provisum est quod nullus Religiosorum aliquam terram e- Religiosi.
'mat sine voluntate Domini capitalis videlicet propinquioris præter me-
'dium.

xvi. 'Item provisum est quod nullus essoniator amodo pro juramento
'faciendo distringatur ad warantizationem essoniæ nec in comitatu nec
'alibi.

xvii. 'Item nullus amodo excepto Rege teneat placitum in curia sua Placita de Falso Judicio.
'de falso judicio in curia sui tenentis facto; nam hujusmodi placitum
'pertinet domino Regi & ejus coronæ.

xviii 'Provisum est quod si aliquis distringatur & averia sua teneantur
'contra vadium & plegium, Vicecomes quando querela sibi facta fuerit,
'secundum legem terræ libere deliberabit si capta fuerint infra libertatem
'sine aliqua contradictione vel impedimento. Et si ballivus qui averia
'ceperit infra libertatem, ea nolit deliberare, Vicecomes ea deliberabit
propter defectum ballivi de libertate.

xix. 'Item provisum est quod ad turnum Vicecomitis non veniant Archi- Turni Vicecomitis.
'episcopi, Episcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones nec aliquis vir

a f Justitiarii.

Iii 2 'religionis,

1259. Henric. 3. R. 'religionis, nec femina, nisi specialiter habeant ad faciendum; sed teneantur Turni secundum quod fuerunt tempore antecessorum Domini *H.* 'Regis nostri. Et si aliqui habeant terras in diversis hundredis, non distringantur ut veniant ad turnos, nisi ubi habeant domicilia, & teneantur secundum chartam libertatum secundum quod fuerunt tempore *Ricardi* Regis & *Johannes*.

XX. 'Item provisum est, quod nullus Magnas possit amodo tenentem 'suum distringere ad respondendum de libero tenemento suo, nec de aliqua re ad liberum tenementum suum pertinente, sine brevi Regis, nec 'faciat suos tenentes jurare sine eorum voluntate, cum nullus potest facere 'sine speciali mandato Domini Regis.

XXI. 'Item provisum est quod nullus Ballivus qui compotum reddere 'debet, se subtrahat à domino suo; quod si faciat, & non vult compotum 'reddere, & si non habeat terras & tenementa unde possit distringi, attachietur per corpus suum, ita quod Vicecomes in cujus Balliva erit inventus, faciat eum venire pro compotis suis reddendis si sit in areragiis.

Firmarii. XXII. 'Item provisum est quod nullus firmarius tempore firmæ suæ faciat 'wastum, venditionem, nec exilium, de boscis, de domibus, hominibus, 'nec de aliqua alia re quæ pertinet ad tenementum illud quod ad firmam 'tenet, nisi habeat speciale scriptum quod faciat mentionem quod possit 'facere venditionem; & si faciat venditionem, & de ea sit convictus, omnia 'reddat damna.

XXIII. 'Item Justitiarii itinerantes amodo non amercient in itinere suo 'villatas hac de causa quod unusquisque duodecim annorum non venit 'ad inquisitionem coram coronatoribus faciendam de morte hominis aut 'de aliqua alia re ad coronam pertinente, si de eisdem villatis homines 'sufficienter veniunt ad inquisitionem faciendam.

XXIV. 'Item nullus coronator vel Vicecomes nec aliquis Ballivus amodo 'villatas amerciant quia non veniunt ad inquisitionem de corona, sed ubi 'inveniunt defaltas, ponantur in rotulis Coronatorum, & præsententur 'coram justitiariis itinerantibus qui potestatem habent villatas amerciare '& nullus alius.

XXV. 'Item in itinere justitiariorum de cetero non sit Murthre servatum de illis qui casu mortui sunt, sed tantum de illis qui occisi sunt per 'feloniam.

XXVI. 'Item nullus justitiarius vel Vicecomes nec alius ballivus villatas 'amerciant propter huthesium levatum & non secutum, nisi sit levatum pro 'rationabili causa, sicut est de morte hominis, Roberia, vel alio consimili 'ad coronam specialiter pertinente.

XXVII. 'Item si aliquis sit vocatus in warentum de placito terræ in itinere justitiariorum, non amercietur propter absentiam suam, desicut 'nullus liber debet amerciari pro defalta præter primum diem in adventu 'justitiariorum, sed si warentus sit in eodem Comitatu, tunc præcipiatur 'Vicecomiti, ut eum faciat venire ad alium diem secundum quod sit longe 'vel prope sicut est in itinere justitiariorum; & sit manens in alio comitatu habeat rationabilem summonitionem secundum communem legem 'terræ.

XXVIII. 'Item cum clericus sit de morte hominis rettatus, vel de roberia, de latrocinio, aut de aliquo alio crimine ad coronam pertinente, & 'postea liberetur duodecim probis hominibus quod illum habeant coram 'justitiariis per præceptum domini Regis, aut per plegios sine præcepto 'domini Regis: si prædicti duodecim probi homines cum prædictis plegiis 'habeant corpus suum ad primum diem coram justitiariis, non amercientur de cetero quamvis clericus noluerit respondere, neque ad rectum stare 'in Curia Regis, desicut ante non fuerunt plegii de alia re vel manu captores, nisi quod corpus clerici haberent ante.

Illi

Illi articuli inquirendi ſunt in domibus Religioſorum.

'An omnes ſint regulariter obedientes ſuis ſuperioribus, & unanimes.
'An ſint in eis ſchiſmata.
'An ſervent rite ſilentium.
'An loquantur in Parliamentis niſi ſancta & honeſta.
'An aliquis ſit proprietarius.
'An vagentur non licentiati, & exeant clauſtrum ſine rationabili 'cauſa.
'An licentientur niſi ab Abbate ſi præſens fuerit, vel eo abſente, à 'Priore.
'An aliquis aſpiret ad ballivam habendam.
'An Officiarii ſint prudentes & fideles.
'An comedant carnes, niſi in caſibus à Regula conceſſis.
'An ſint abſtinentes & ſobrii.
'An comedant ſeorſum in cameriis, & ad hoc licentientur.
'An ſani comedant in infirmaria.
'An reliquiæ pure tranſeant in eleemoſynam & ad manum eleemoſyna-'rii, & inde pure ad manus pauperum, nullo victu ſtipendiali indedato, ex-'ceptis ſtipendialibus victibus ſervientum eleemoſynæ. Hiſtrionibus poteſt 'dari cibus quia pauperes ſunt, non quia hiſtriones; & eorum ludi non vide-'antur, vel audiantur, vel permittantur fieri coram Abbate vel Mona-'chis. *Hiſtriones.*
'An aliquis operetur ſibi & non Communitati.
'An aliquis ſit murmurans propter correctionem ſui, vel ſtatus domus, 'vel obſervantiæ Regulæ.
'An compotus reddatur ſecundum ſtatuta Concilii & domini papæ.
'An gravent ſuos ſubditos tallagiis, vel aliis injuſtis & gravibus exactio-'nibus.
'An certi & diſcreti & plures numero ſtatuantur Pœnitentiarii.
'An familia tam Abbatis quam Obedientiariorum ſit habitu & geſtu 'honeſta, non ſuperba, non ebrioſa, non luxurioſa, vel alio enormi vitio 'maculata.
'An aliquis efferat ſe ſuperbe ſuper confratres, vel eos contemnat, cum 'debeat quiſque omnium ſe extremum reputare.
'An ſeculares arceantur à clauſtro, Refectorio, Infirmaria, & Choro, ex-'ceptis perſonis eximiis & temporibus feſtivis in proceſſione.
'An potent poſt completorium, niſi evidens & regularis cauſa coe-'gerit.
'An ſtatuta Concilii *Oxoniæ* quatenus tangunt Religioſos, & genera-'lium Capitulorum & viſitationem Epiſcoporum pluries legantur in anno 'in capitulo.
'An aliquis ſit ſymoniace admiſſus.
'An curia ſit circumquaque bene clauſula.
'An redditus & proventus domus, & omnia bona, & quæcumque ad 'eandem pertinent, redigantur in ſcripturam, ut ſeniores de conventu, '& viſitatores cum venerint, ſtatum domus evidenter poſſunt agnoſcere.
'An Abbas cum non extrahant eum negotia domus, ſit frequens in 'clauſtro, & ad exceſſus corrigendos regulariter in capitulo, & niſi pro-'pter hoſpites vel aliam regularem cauſam impediatur, comedat in 'Refectorio.
'An omnes exceptis infirmis ſurgant ad matutinas & eis interſint in 'choro uſque ad conſummationem.

1259. Henric. 3. R. 'An [a] amici Monachorum cum veniunt ad visitandum eos, benigne ministrentur cibus & potus de celario & coquina.

'De sigillo qualiter custodietur, & sub quot seris.

'De receptoribus proventuum domus, & an solvant compotum, & quotiens per annum.

'De veteribus pannis si quis det suos ubi voluerit, & an cedant in usus pauperum.

'De pannis lotis.

'An infirmaria recte procuretur & regulariter.

'An aliquis mittat brevia, vel recipiat munera.

'An habeant coopertoria de burneto vel pelles silvaticas.

'An cibentur & potentur uniformiter in Refectorio.

'An habeant seratas clausuras exceptis obedientiariis.

'An de redditibus assignatis ad Infirmariam ad hospitalitatem & eleemosynam, aliquid subtrahatur & in alios usus convertatur.

'An aliquis Obedientiarius vel alius faciat convivium aliis Monachis in festo alicujus altaris vel alias.

'An hospitalitas rite observetur.

'An aliquis Monachus loquatur solus cum mulieribus, nisi omnia audientibus duobus vel tribus testibus.

'An habeant sotulares rotundos secundum regulam.

'An habeant herbarium proprium, aviculas, catulos, pullos, ancas, ova, & hujusmodi.

'An fiat aliqua alienatio vel collatio de Camera, vel venditio vel collatio correditorum.

'An aliquæ mulieres sint habitantes infra septa domus.

'De hospitalitate extra portam.

'De exhibitione cognatorum.

'An aliquis cum aliquo nimiam habeat familiaritatem.

'An aliquis prædicet in Conventu.

'An operentur circa garbas, poma, fœnum, præsentibus secularibus.

'An fecerint conspirationem contra adventum Episcopi.

'An aliquid mutuum sit contractum; per quos, & ob quas causas, & in quos usus sit conversum.

'An ostia sint bene clausa de nocte.

'An recipiant annualia, vel tritenalia.

'An aliquis professus sit fugitivus.

De pace & concordia inter Reges Franciæ & Angliæ.

Isto anno facta fuit pax & concordia inter Reges *Franciæ* & *Angliæ*, de *Normannia* & aliis terris Regis *Angliæ* transmarinis, apud *Parisius* præsentibus ibidem eisdem Regibus cum eorum Concilio, & scriptis hinc inde confectis & consignatis confirmata. Ita quidem quod *Normanniam* retineat Rex *Franciæ*, & ista duo verba videlicèt [*Dux Normanniæ*] ignominiose in perpetuum de stylo Regis *Angliæ* & sigillo deleantur, cum antea inseri solerent & apponi; ut scriptura *Merlini Silvestris* impleretur quæ dicit, *Miro mutationis modo gladius à sceptro separabitur*, id est, ducatus *Normanniæ* à Regno *Angliæ*.

Normannia.

Alexandri P. literæ ad Magnates Angl.

'*Alexander* Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis nobilibus viris, proceribus & magnatibus Regni *Angliæ*, salutem & Apostolicam benedictionem. Literas vestras gratanter, prout decuit, & affectuose recepimus, & ea quæ continebantur in eis attente advertimus, & intelleximus dili-

[a] Lege amicis.

'genter.

'genter. Sane scripsistis nobis, quod Regnum *Angliæ* quondam opulentum, & populus ejusdem Regni olim locuples, ad ærumnosam & calamitosam devenerit paupertatem, & quod Regnum ipsum, quod gaudere consueverat virorum multitudine sapientum, nunc paucitatem virorum hujusmodi lamentabili voce deplorat; asserentes quod id ex eo potissime contingebat, quod in Ecclesiis parochialibus non inveniuntur Rectores quales eis antiquitus fuerant deputati, qui mendicitatem pauperum tanquam præsentes in ipsis Ecclesiis relevare solebant, & quosque dociles vel ex ordine cleri, vel ex carne sibi propinquos, vel ex alia eis conjunctos necessitudine, in scholis per grata subsidia confovere. Scripsistis etiam quod vos & prædecessores vestri, attendentes apparentiam sanctitatis virorum Religiosorum ejusdem Regni, qui salutem animarum & sustentationem pauperum quærere videbantur, jus patronatus Ecclesiarum hujusmodi ad vos spectans in ipsos liberaliter transtulistis, quo potestatem haberent eligendi personas idoneas Episcopis præsentandas per quas animarum salus & sustentatio pauperum ageretur. Quodque videbatis vos hujusmodi pia intentione frustratos, eo quod eligendi personas hujusmodi per [a] vestras provisiones (quas creberrimas asseritis) erat Religiosis eisdem sublata potestas; & quod ipsi Religiosi prædictas Ecclesias, qua nescitis via, in usus concedendi proprios, irrequisitis seu contemtis propriis Episcopis, à sede Apostolica impetrabant. Objecistis etiam quod videtur vobis, quantum de vestro existit consilio, hujusmodi jus patronatus Ecclesiarum ipsarum debere vos repetere, & ad vestrum dominium totaliter revocare, eo quod videbatis vestram & prædecessorum vestrorum in hac parte intentionem funditus exsufflatam. Et quia Prælati vestri, videlicet Episcopi dicti Regni vobis asserebant, quod ad nos horum correctio omnium pertinet, & quia etiam ipsi Prælati nobis de hac materia suas, ut credebatis, literas dirigebant: expectatis rescribi [b] nobis qualiter ad reformationem & emendationem prædictorum[que] omnium velimus intendere cum effectu. Nam si lex vestra &c. Alia insuper quamplura dura & aspera in eisdem literis [c] subnixistis, quæ per vos scribi non decuit Christi vicario, & Apostolorum Principis successori, totam prædictarum literarum vestrarum seriem ad provisiones Apostolicas & [d] ad propriationes Ecclesiarum hujusmodi convertentes, vestramque intentionem, utinam piam & benevolam, in his tantummodo, prout ex earundem literarum apparet, fundantes, ac petentes iterum certificari celeriter, qualiter procedi debeat per nos in [e] promissis.

1259. Alex. 4. P. — *Patronatus Ecclesiarum Religiosis concess.* — *Provisiones Papales.* — *Appropriationes.*

'Porro, dilecti filii, si ea quæ per vos scripta sunt nobis, ex solo zelo rectitudinis, & ex solo dilectionis fervore procedant, sicut nos credere ac sperare debemus, gaudemus utique vehementer *Romanam* matrem Ecclesiam in vobis habere filios sic solicitos sicque diligentes ac vigiles ad reddendum aciem Apostolicæ circumspectionis attentam in his per quæ & nostri honoris præservetur integritas, & animarum salus quod est nobis attentius valeat provenire; insistentes humilibus supplicationibus apud Deum, ut corda vestra in ipsius Ecclesiæ profectum corroboret, & vobis cogitandi quæ recta sunt, & agendi gratiam largiatur.

'Et quidem si attenderetur pura & sincera memoratæ sedis intentio, circa concessiones quas eadem de aliquibus Ecclesiis dicti Regni non vilibus personis, & locis Religiosis ipsius Regni fecit interdum, quam quidem intentionem ille qui scrutatur corda & renes hominum non ignorat; inveniretur certe ac reputaretur in oculis divinæ majestatis accepta, & humanis laudibus valde digna, cum sola pietatis & misericordiæ viscera quibus sedes eadem personas & loca religiosa prosequitur, ad illas nonnunquam faciendas moverint & induxerint Aposto-

Appropriationes.

a Lege nostras. *b* Lege vobis. *c* f. subjunxistis. *d* f. Adpropriationes. *e* Lege præmissis.

'licæ

1259. Henric. 3. R. 'licæ ſedis dexteram largitatis. Credebat enim prædicta ſedes firmiter & 'ſperabat per conceſſiones ipſas in conſpectu altiſſimi complacere, pauperum Religioſorum inopiæ ſubvenire, ac Divinum cultum in conceſſis Ecclesiis debere non minui, ſed potius adaugeri; arbitrans non indigne, 'quod religioſæ perſonæ quibus ejuſdem ſedis benignitas hujuſmodi gratias faciebat, diligentiores fierent ad ſuſtentandum pauperes & egenos, & 'ad cultum hujuſmodi in ipſis Eccleſiis ampliandum, quo [a] arcius ad hæc 'ex religionis quam profeſſæ ſunt ſanctitate tenerentur. Nec dicta ſedes 'Prælatorum ipſius Regni jura per tales conceſſiones minuere, ſed integre conſervare potius intendebat; cum in illis plena & expreſſa ſemper 'mentio fieret de vicariorum qui pro tempore in conceſſis ſervirent Eccleſiis, portionibus ex quibus congruam poſſent ſuſtentationem habere, Epiſcopalia, Archidiaconalia, & cetera Eccleſiarum ipſa onera ſupportare. 'Verumtamen ſi vera ſint hæc quæ ſequi in talibus conceſſionibus deſcripſiſtis, dolemus in talibus Apoſtolicum deceptum fuiſſe judicium, triſtamur 'ſanctam ipſius ſedis intentionem fuiſſe tam nequiter circumventam. 'Nam licet nos [b] tanquam immeriti locum illius qui nec fallit nec fallitur, teneamus in terris, quia tamen de filiis *Adæ* ſimus, & humanæ conditionis, ſicut & ceteri homines, non expertes, circumvenire & decipi poſſumus in negotiis quantumcumque in eis intentionem puriſſimam & ſinceriſſimam habeamus.

'Illud ad quod ſcripſiſtis de moderna ſapientium paucitate *Anglicæ* nationis, quorum antiquitus multitudo inveniri conſueverat, non videmus, 'cum per Dei gratiam vix reperiatur hodie Regnum aliquod ſeu provincia in orbe terrarum quod vel quæ majorem vel adeo magnam ſicut Regnum *Angliæ*, habeat virorum copiam peritorum. In hoc etenim Regno 'invenitur his temporibus fons amœniſſimus *Heliconis*, de cujus liquore dulciſſimo non ſolum incolæ Regni ejuſdem, verum alienigenæ ſuavia ſumunt & hauriunt pocula, per quæ arida eorum fœcundantur corda & ſitibunda reficiuntur pectora copioſe. Hic liberales Philoſophiæ artes quibus rudia hominum erudiuntur ingenia, reſident. Hinc procedit & proceſſit inclita multorum Doctorum & ſanctorum proſapia, de quorum 'conſortio ſupernus gaudet exercitus, & coronatur in cœlis acies bonorum, '& per quos Chriſtianus illuſtratur populus, & fides catholica roboratur, '& de quorum etiam pectoribus alti eruperunt jam & erumpunt putei ſcripturarum, qui documentorum fluentis rigant provincias convicinas.

Academia, ut videtur, Oxon.

'Quod autem aliqua exterorum Regnorum Monaſteria noſtris temporibus aliquas Eccleſias parochiales præmiſſi Regni ſibi à dicta ſede concedi 'petierint, ſicut in veſtris literis tetigiſtis vel quod nos unam ſaltem talibus Monaſteriis conceſſerimus, in noſtræ Regiſtro memoriæ nullatenus 'adhuc invenire potuimus, quanquam illud propter hoc attentione vigili 'duxerimus revolvendum. Neque recolimus nos adeo crebras proviſiones 'feciſſe in Regno prædicto, quod deberent & poſſent juſte de hoc aliqui 'murmurare. Et quod hii, licet ſint, ut credimus, valde perpauci quibus 'aliquas ibidem proviſiones fieri mandamus, duras & aſperas perſecutiones per fas & nefas in proſecutionibus proviſionum hujuſmodi ſuſtinere 'dicuntur, nec haberi deberent ſicut habentur odio in illis partibus & '[c] horrei, in dictæ ſedis injuriam & contemtum.

Eccleſiæ Monaſteriis exteris conceſſ.

Proviſiones.

Abſit ergo, filii, ut propter apropriationes & proviſiones hujuſmodi ad 'revocationonem & repetitionem juris patronatus quod vos dictoſque prædeceſſores veſtros præfatis religioſis aſſeritis conceſſiſſe, quomodolibet procedatis; cum non liceat vobis, quibus diſponendi de rebus Eccleſiaſticis 'nulla prorſus eſt attributa facultas, extendere ad talia manus veſtras, nec 'debeatis bonorum operum pœnitere, imo teneamini potius ob illius re-

[a] Arctius. [b] f. Quanquam. [c] f. Horrori.

'verentiam,

'verentiam, de cujus manu debetis recognoſcere quicquid vivitis, domi- 1259.
'namini, ſeu regnatis, & eſtis, religioſis perſonis & locis non ſolum con- *Alex.* 4. *P.*
'ceſſa eis jura integra & illæſa ſervare, ſed eorum etiam adaugere, ut ex
'hoc dies veſtros adaugeat ille qui impræmeditatos annos addidit *Ezechiæ.*
'Ad hæc, ſi Prælati veſtri, videlicet Epiſcopi dicti Regni vobis aſſeruerunt
'correctionem ad nos horum omnium pertinere, veritatem vobis pleniſſi-
'mam ſunt locuti; & vos, quamquam in prædictis veſtris deſcripſeritis
'literis vos eſſe homines laicos & neſcientes ſapientialia verba proferre, id
'cum ſit tam publicum tam notarium omnibus, ſcire debetis etiam per
'[a] nos ipſos.

'Verum quia pluries in prædictis veſtris literis replicaſtis quod expecta-
'tis reſcribi vobis qualiter ſit per nos ad reformationem & emendationem
'talium procedendum, propter quod videmini velle nobis ad hoc liberta-
'tem Apoſtolicæ dignitatis artare; nos quanquam reputemus indignum
'vobis, cum [b] ſcitis laici, de talibus ad importunam veſtram inſtantiam
'reſpondere, præſertim cum noſtrum ſuper hoc beneplacitum prædictis
'veſtris Epiſcopis reſcribamus: quia tamen dignum duximus conditioni
'in hac parte deferre ac ignoſcere laicali, veſtræque ſuper hoc, ex ſola be-
'nignitate prædictæ ſedis, ſatisfacere voluntati, quod ex zelo devotionis
'& non alicujus rancoris fomite ad id credimus laborare; ſcire vos volu-
'mus, quod taliter auctore Domino circa omnia prædicta gerere nos &
'habere proponimus, quod omnis murmurationis & ſcandali ſublata mate-
'ria, Deo à quo bona cuncta procedunt, placebimus exinde, dictiſque
'Epiſcopis ac vobis ceteriſque ejuſdem Regni fidelibus gratum erit pluri-
'mum & acceptum, & illa remedia quæ in his dicti Epiſcopi quibus de hoc
'ſpecialiter ſcribimus fore viderint oportuna, & quæ nobis curaverint inti-
'mare, libenter prout honorem decuerit Apoſtolicum, curabimus adhibere.
'Ideoque nobilitatem veſtram rogamus & hortamur attente per Apoſtolica
'ſcripta vobis mandantes, quatenus præmiſſa omnia infra veſtrorum clau-
'ſtra pectorum meditatione ſolicita revolventes, habeatis ſuper his memo-
'ratæ ſedis innocentiam excuſatam. Scimus etenim, & in ſuperni judi-
'cis virtute confidimus, quod ſi de vultu Domini judicium veſtrum prodie-
'rit, & oculi veſtri videre curaverint æquitatem, piam dictæ ſedis inten-
'tionem nequaquam invenietis in hac parte culpabilem, imo potius lau-
'bilem quoad Deum & homines dignis præconiis attollendam.

M.CC.LX. 1260.

Obiit *Laurentius* Abbas *Burtoniæ.*
Succeſſit *Johannes* Abbas.

Robertus de *Ferrariis* recepto prius homagio ſuo à domino Rege, recepit ſeiſinam terræ ſuæ, & deſtruxit Prioratum *Tutisburiæ.*

Littera Magiſtri Templi *Præceptori domorum Templi in* Anglia.

'Frater *Thomas Berardi* Dei gratia pauperis militum *Templi* magiſter 1260, 1.
'humilis, dilecto ſuo viro religioſo & diſcreto, fratri *Amedeo* domorum
'*Templi* in *Anglia* magno præceptori, ſalutem & ſinceram dilectionem.
'Quamquam [c] nobis frequenter à multis præcedentibus annis incognitum
'*Tartarorum* adventum terribilem & tremendum prænunciaverimus ſtilo *Tartarorum.*
'ſolito, tamen quia foris præſentialiter pulſant ad januas, non eſt [non
'eſt] amplius locus ut ipſorum exercitia abſcondamus ſub modio, ſed po-
'tius eorum ſtupenda & miranda facta per quæ extrinſecus concu-
'titur vehementer Chriſtianitas ciſmarina, intrinſecuſque nimii do-
'loris & timoris confunditur & premitur gladio, viſibiliter oſtendamus.
'Hinc eſt quod iidem tanta & tam incredibili numeroſitate atque poten-

a f. Vos. *b* Sitis. *c* Lege vobis.

1260, 1. 'tia fulciuntur, & tanta facilitate domino suo subjiciunt provincias indistin-
Henric. 3. R. 'cte, quod nullus eorum resistere potest viribus. Quod forte permittitur à 'Domino qui populum suum positum in maligno hujusmodi pestilentiæ flagellis [a] purgare consuevit, ut forte redeant ad cor, cum secundum *David* 'prophetam, *Judicia Domini abyssus multa*. Sed subjugatis *Persis*, *Medis*, '*Assyriis*, *Chaldæis*, *Turcis*, *Armeniis*, *Georgiis*, & aliis nationibus infinitis, & *Baldach* illa magna Civitas & famosissima atque potentissima repentino casu 'inopinabiliter subjugata, ac etiam carnibus *Caliphe*, id est papæ *Sarace*'*norum*, Ducis & Domini eorundem, una cum liberis & immensa familia '& aliis habitantibus in eadem in ore gladii sui crudeliter devoratis. Co'mitatu etiam qui *Rochas* dicitur, *Aman*, *la Chamele*, *Cæsaream* majorem, 'Civitatibus, castris atque diversis provinciis & terris *Veteris de Montana*, '*Haran*, *Hassar*, & aliis castris hinc inde sibi potentissime subjugatis, nuper 'circa *Ephesiam* domini *Halapiæ* comitatum immaniter obsederunt. Unde

Antiocheni. 'populus *Antiochenus* timens ne repentina calamitas in eos irrueret, 'præsertim cum *Antiochena* civitas propter importunitatem defensionis 'posset minime retineri, de voluntate & consilio domini *H.* nobilis Prin'cipis ejusdem, solennes nuncios ad eos direxit cum diversa pretiositate 'munerum, videlicet Prædicatores, Minores, *Jacobitas*, *Græcos*, & religi'osos viros ballivum & Constabularium suum, ut saltem eorum parcendo 'sanguini, sub tributi & subjectionis servitute permitteret eos miserabili'ter respirare. Quorum votis *Halan* Dux & dominus eorundem benevo'lum attribuit assensum & intellectum. Timetur tamen ne subpeditatis 'aliis (quod absit) Christicolis extremo contrarium sortiantur. Post ex'peditionem vero prædictorum nunciorum, prædictus *Halan* civitatem

Halapina. '*Halapinam* præcepit à suis circumdari, & dari insultus tam per machina'rum diversa genera quam minas & catos & alia tanto necessaria negotio. 'Ita quod infra dies quinque non sine *Sarracenorum* strage permaxima, 'Civitatem eandem cum violentia subintravit. Muros ejusdem una die 'præ eorum multitudine diruentes funditus, & castrum existens in eadem 'exercitu suo, & machinas terribiliter attingentes. *Soldanus* autem *Ha*-

Damascus. '*lapiæ* & *Damasci* centum & quinquaginta millibus equitum munitus præ'sidio ad resistendum eisdem, audiens inopinatum suæ Civitatis casum, 'præ timore solum perterritus & devictus, cursu veloci de *Damasco* sece'dens, prope castrum nostrum quod dicitur *Sapheth* cum aliquibus fecit 'transitum. Inde versus *Gazarum* gressus suos dirigens non in tuto. Ce'teri vero in desolationem & terrorem illa de causa positi, omnisque po'pulus ejusdem Civitatis & terræ viso domino & capitaneo suo fugiente 'persequente nullo, terrente nemine adhuc seu ingerente timorem, devicto 'sine prælio, relictis propriis arripuerunt in tanta multitudine subitam & 'vagabundam fugam quod parentes ad filios, ad uxores mariti, ad fra'trem frater, humilis ad sublimem, potens ad impotentem, & è converso 'minime vertebat oculos, nec est inventus qui cadenti sublevationem seu 'remedium adhiberet, cum nullum locum crederent adipisci in quo tantæ 'formidinis & pavoris possent consolationem aliquam invenire, & sic nobi'litas *Damascena* remansit sine defensione aliqua in obedientia *Tartaro*'*rum*. Præterea, sicut fama testatur publica, præfatus Princeps cum præ'dicto domino *Tartarorum* de consilio Regis *Ermeniæ* composuit de *Tri*'*poli* & residuo terræ suæ juxta formam *Antiochenæ* Civitatis & terræ. Et 'ut veridica assertio referebat, in confectione præsentium erat in propo'sito visitandi eundem personaliter, vel saltem per solennes nuncios pre'tiosa secum munera deferendo. Verum in cismarinis partibus *Accon* & '*Tyrus* civitates, maxime septem domus nostræ, Castra tria, in *Antiochia* 'duo, & in *Apolitana*. Unum castrum domus *Teutonicorum*, & in *Hieroso*-

[a] MS. Purgari.

'*lymitana*

'*lymitana* provincia duo, & in hospitali sancti *Johannis* duo. In terra *Tri-* 1260, 1.
'*politana* unum castrum domus *Teutonicorum*, sicut nostis, ad resistendum *Alex.* 4. *P.*
'eisdem *Tartaris* juxta nobis datam à Domino potestatem sunt munita, & 'eadem proponimus cum Dei adjutorio ad Christianitatis opus usque ad 'internicionem novissimam viriliter reservare. Ceteras autem terras & 'loca propter Christianorum paucitatem & impotentiam non videmus, 'nisi misericorditer à Domino procedat, retineri posse; quamvis super hoc 'instemus prout facultates temporum & temporis malitia se obtulerit, sol-'liciti & attenti. Præterea quia penitus ignoramus qualiter in flagellis, 'tribulationibus, angustiis, & pressuris, quantas nec oculus vidit nec auris 'audivit, nos gerere debeamus, cum propter tantum negotium quod di-'latione non indiget, ante congruitatem temporum in galea quadam 'quæ non potest multitudinem prout res expetit recipere nunciorum, di-'lectos fratres nostros fratrem nostrum *Stephanum* ad partes *Hispaniæ*, quen-'dam hospitalarium ad partes *Franciæ*, tertium dictum *Teuthonicorum* ad 'partes *Alemanniæ* cum litteris domini legati, & nostris, & communitatis 'Christianitatis Cismarinæ, duximus personaliter destinandos, excellentiam 'vestram de qua plenius confidimus, humillimis precibus requirentes attenti-'us & rogantes, & aspersione sanguinis *Jesu Christi* multipliciter obsecrantes, 'quatenus ad terram ejus cruore proprio specialiter dedicatam compassio-'nis & pietatis oculos convertentes, auditis litteris & propositis per præ-'fatos fratres & nuncios, studeatis quantum vobis Dominus dederit super 'tanto negotio imponere consilium festinum & maturum. Tenentes pro 'firmo, quod nisi de partibus illis nobis velocius succurratur, adeo quod 'possimus resistere impetui & turbini multitudinis tantæ, nullum est me-'dium quin tota Christianitas cismarina ipsorum dominio subjugabitur. 'Ad hæc, vestra noscat discretio domum nostram propter graves & innu-'merabiles expensas quas super munitione castrorum nostrorum prædicto-'rum & Civitatis *Accon* quæ pro meliori respondet, in tantum subire & 'subisse onera tam gravia expensarum, quod in statu tam periculoso dinos-'citur remanere, quod nisi per providentiam vestram & aliorum fidelium 'oportuno & maturo præsidio succurratur, oportebit nos in læsionem & 'scandalum domus nostræ non modicum, ex toto supersedere defensioni 'terræ sanctæ, aut alias alienare de bonis & eleemosynis domus nostræ in 'partibus transmarinis in non modica quantitate. Nam sic se habet ma-'litia temporis in istis partibus his diebus quod sub usuris vel gageriis pro-'pter eandem pestilentiam & absentiam *Januentium* & aliorum mercato-'rum ab *Accon* mutuo pecunia haberi non potest; & è contrario propter 'prædictas munitiones oportet nos in quadruplo expensas subire solito lar-'giores, cum stipendiarii haberi non possunt, nisi & victum suum recipi-'ant, & quod mortis suæ periculum pretio comparetur. Est enim aliquis 'in mundo Princeps qui sine multo incommodo septem principalia ca-'stra uno & eodem die & tempore posset tenere contra hanc multitudinem 'inauditam defensibilia & munita, & ad expensarum cumulum pro factis 'tantis Civitatis sicut est *Accon*, quæ pro majori parte nobis incumbit, ad 'quos recurrit toto Christianitas cismarina tanquam ad refugium singu-'lare? Certe non credimus. Et utinam invenirentur mercatores & alii 'qui sub obligatione ornamentorum Ecclesiarum scilicet Cruces, calices, 'turibula &c. universa domorum nostrarum nobis attribuerent pecuniam. 'Nam in casu isto proprio corpori nullatenus parcere intendimus. Imo 'potius nos & honorabilis conventus noster circa defensionem Christianæ 'fidei magno stamus desiderio exsolvere naturæ debitum. Parcat Dominus 'sua misericordia animabus, de temporalibus non curamus. Præterea cum 'magna precum instantia supplicamus domino Regi *Angliæ* & etiam Re-'ginæ ut ipsum Regem rogaret quod ad relevandum domus nostræ inopi-'am de decem millibus marcarum argenti nomine mutui deberet miseri-

1261. 'corditer subvenire; unde vobis mandamus firmiter quatenus ad obti-
Henr. 3. R. 'nendam à domino Rege hujusmodi gratiam instetis quantum poteritis 'sollicitius & attentius. Rescribentes nobis vestram super hoc voluntatem & aliis. Data *Acconiæ* quarto die Mensis *Martii*, anno Domini 'M. CC. LXI.

Litera domini papæ de Tartaris.

'*Alexander* Episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopo *Cantuariensi* & suffraganeis ejus, necnon & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, Capitulis, & Conventibus, cujuscumque ordinis provinciæ '*Cantuariensis*, salutem & Apostolicam benedictionem. Clamat in auribus omnium, eosque quos animorum torpor non hebetat, in attentionis 'vigilantiam excitat horrendi præconii tuba terribilis, quæ fide rerum attestantium invalescens adeo certo sono generalis cladis bella prænunciat, quibus flagellum iræ cœlestis immanium *Tartarorum* quasi ex 'abditis erumpentium inferri civibus premit & conterit orbem terræ, ut 'jam non oporteat populi Christiani ad cognoscenda hæc quasi adhuc ambigua certiori relatu aures arrigere, sed eum & ingruenti & publice festinanti provide occurrat periculo admonere. Cum enim iidem *Tartari* 'dicentes totam terram eis obtinendam tradidit Deus cœli quem utique 'non noverunt, jam omnibus orientis partibus occupatis & populis 'conculcatis, jam *Sarracenorum* duritia, quæ multorum temporum 'bella tulit & intulit, extrema pene exterminii desolatione concussa, jam 'principali eorum civitate *Baldach, Damasco*, atque *Alapia*, cum pluribus 'aliis famosis eorundem regionibus captis hostiliter & eversis, necnon & '*Calipho* infidelitatis eorum Principe, & maxima ejus populi multitudine, 'postquam ut dicitur in deditionem receperant interemtis, & Regni *Hierosolymitani* fines pervenerunt eosque impetunt invadendos, Christianis 'regionis *Armeniæ, Antiochiæ*, & *Tripoli* famosis Christianorum urbibus, 'proh pudor! suo nomini subjugatis. Cumque à parte septentrionali per '*Hungariam* atque *Poloniam* Imperio *Romano* conterminas, ubi jam, proh 'dolor! non parum Christiani sanguinis profuderunt, valida in populum 'illarum partium cæde bacchati, hostilem attentent aditum in *Europam*, 'ubi fortia Christianitatis capita conterere cogitant, & Regum thronis 'eversis sedibusque potentum sibi totius orbis adscribere monarchatum, 'potius est contra incumbentia e vicino pericula de oportunis remediis 'cogitandum, quam eorum citior aut seriosior enunciatio expetenda. 'Omnis igitur est securitatis ac tarditatis ignave * * * [a] secordia quæ periculorum improvidos ad perniciem præparat & disponit, & urgentissimo attentionis stimulo eos præcipue convenit excitari qui præsunt ne 'sub manu eorum repentina invadat calamitas homines inerti negligentia soporatos, quia ruina malorum imminentium prius interdum quam 'in sollicitudinis curam evigilent obruuntur, quemadmodum prædictis '*Sarracenis* aliisque innumeris nationibus, quas destitutas prudentiæ consilio, indignas cœlesti præsidio *Tartarorum* invasit oppressio, noscitur contigisse. Palam est enim quod pestilentiæ pernicies & pernicior pestis ad 'quiescentes ingreditur & securos, & Deum temtat imminente periculo 'qui illud in præsumtuosa cœlestis auxilii confidentia negligit humanæ 'prudentiæ remediis prævenire. Nos igitur attendentes in eorundem *Tartarorum* manu adversus peccata humani generis Divinæ indignationis sævire flagellum, quæ tamen erga fideles magnum ostendit pietatis indicium, 'dum illud nobis imminere [b] voluit improvisum. Sed ut Divinæ placationis antidoto & prudentiæ consilio excludi valeat diu ante provisum, ac

a Lege socordia. *b* Lege noluit.

'de

'de clementis Dei misericordia confidentes, quod si visitaverit in virga 1261.
'iniquitates & suorum peccata in verberibus disciplinæ, misericordiam suam Alex. 4. P
'tandem non abscidet ab eis; cogitamus cum fratribus quemadmodum à
'nobis expostulat speciale pastorale officium cui licet immeriti præsidemus,
'contra idem flagellum utilia salutis remedia ordinare.

'Et quidem pro tam universalis necessitatis articulo videbatur non solum Ecclesiasticorum sed & secularium Principum & fidelium populorum generale Consilium convocandum, & de communi omnium discrimine à provisionis oportunæ remediis, ad quæ solas Ecclesiæ vires liquet non posse sufficere, intentis singulorum sensibus communis deliberatio haberetur. Hæc enim causa neminem præterit, communissima omnium & privatissima singulorum. Quia & si contingat maxime maximos à quibus primum ordiri solet instantia cujuscumque desolationis initium, ut ceteri facilius velut azephali & dispersi ad perniciem abducantur, unumquemque tamen specialiter de universitate contingit, ruinam & statum, mortem & vitam continens singulorum. Nam apud eosdem *Tartaros* patrocinium nulli præstat fortunæ conditio, vel sexus infirmitas, aut ætatis miseratio, seu reverentia dignitatis, qui non quorundam sed omnium exitia & exterminia moliuntur. Nulli pacti aut fœderis fidem servant, quam quidem habere nequeunt infideles. Propter quod dum simulant se ad Christianos privatæ affectionis habere propositum, hoc ipso est magis Christianis astutæ fraudulentiæ illorum laqueus, quem hujusmodi simulationis pallio subtegunt, præcavendus, qua eos subtilioribus dolis supplantari conantur, quos invenire credunt ad repugnantiam fortiores.

§. 'Verum quia ipsis *Tartaris* nequitiæ suæ proposita vigilanter instantibus, dilationis diuturnæ non capit res ista dispendium, & absque longi temporis tractu, gravaminibus personarum rerumque detrimentis convenire nobiscum universitas Concilii non valeret; necessitati qua generalitas premitur, de prædictorum fratrum consilio ad præsens duximus hoc compendio consulendum, ut in singulis Regnis atque provinciis fideles moneantur attendere causas illas propter quas præcipue ad *Sarracenos* & ad alias nationes cum eisdem *Tartaris* pestis desolationis intravit, offensam Dei nostri cujus contra se subjectæ à perfidiæ nationes perfidiæ indicium irritarunt. Defectum insuper humanæ providentiæ, qui eis segnitia inerti sepultis & varia abinvicem seditione disjectis, ademit oportuna remedia defensionis, quatenus ipsi fideles de alienis periculis sumta cautela, medelis contrariis à malis imminentibus præserventur. Hinc est quod universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, vobis per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandantes, quatenus convocatis per te, frater Archiepiscope, ac per eos quibus id commiseris, & si opus fuerit Ecclesiastica censura coactis, ad provinciale Concilium provinciæ tuæ prælatis tam regularibus quam secularibus, tam exemtis, quibus ex convocatione tua nullum volumus quod libertates & immunitates eorum in posterum præjudicium generari, nullumque ipsis contra convocationem & citationem hujusmodi quantum ad hunc spectat articulum, ex privilegiis vel adminiculis libertatum exemtionumve suarum excusationis seu exceptionis provenire præsidium, cum etiam non exemtis, celeriter & convenienter in unum communi providentia disponatis quomodo per exhortationis verbum populi vobis subjecti ad reconciliandum se Deo Deumque sibi dignis pœnitentiæ fructibus, necnon & ad reformandum in seipsis communionem pacis mutuæ efficaciter inducantur, ut Divinæ ultionis iracundia, succensa iniquitate peccantium, devota pœnitentium & in cœlum ad Deum clamantium humilitate placetur. Quia nulla eis hostium nocebit abversitas, qui nullam sibi vitiorum aut dissensionum dominari per-

1261. Henric. 3. R. 'permiserint pravitatem. Deinde circumspectæ deliberationis examine 'præcogitare curetis quibus modis quibusve remediis atque subsidiis Ecclesiasticis & mundanis ad resistendum eisdem *Tartaris* tam in Terra sancta quam impetunt & invadunt, quam in Regno *Hungariæ*, atque in 'terra *Poloniæ*, aliisque locis, unde ad alia occupanda Christianorum Regna violentum nituntur habere ingressum, consentur in unum vires populi Christiani. Nam tantæ tamque improbæ multitudinis irruptionibus cohibendis unius Regis vel Regni non sufficerent facultates. Prospiciendum est quoque pœnis quibusque districtionibus & censuris spiritualibus coerceri Christianos cujuscumque præcellentiæ seu conditionis 'oporteat à confœderationibus cum eisdem *Tartaris* ineundis, ne qui fidem 'habent cum Deo & Religionis catholicæ proximis irritam facientes quicquam attemtent in contumeliam & jacturam nominis & populi Christiani. Quæ insuper Regio cui quibusve modis & viribus contra eosdem '*Tartaros* incurrere teneatur; qui etiam Duces sive capitanei præfici debeant fidelium exercitus contra infidelium satellitia processuri. Quæ 'dona & qualia subventionis auxilii pro his exequendis particulariter inducí debeant Cleris & populis Christianis. De reliquis nihilominus providentiæ oportunæ suffragiis in tanto negotio illudque contingentibus 'conferendis, secundum datam vobis à Deo prudentiam Deum & universale periculum habentes præ oculis cogitetis. Et super omnibus deliberatione habita diligenti usque in octabas Apostolorum *Petri* & *Pauli* 'proximo futuri, quod utique temporis spatium inspecta necessitatis instantia nulli videri debet angustum, aliquos ex vobis vel alios nuntios 'vestros, viros idoneos & discretos ac sufficienter instructos & à vobis plenum habentes mandatum super præmissis omnia facienda quæ vos personaliter præsentes facere valeretis, ad sedem Apostolicam destinetis, per 'quos nobis super præmissis omnibus circumspectionis vestræ voluntas & 'consilium innotescant, & quorum communicato consilio prædicta sedes 'provida deliberatione statuat, disponat, & ordinet quæ in tam arduo 'Christianitatis negotio publicæ salutis utilitas postulaverit. Confidimus 'enim constanter in Domino & in potentia virtutis ipsius, quod si congruo 'universa hæc ordine instruantur, *Tartarica* feritas Christianos ad resistentiam paratos inveniens, & Divinæ gratiæ præsidio ac humanæ providentiæ consilio præmunitos, experietur sibi apud eos terrorem multitudinis pravorum monstra fictilia, circumventionis dolos & dissensionum schismata, per quæ inconsultis alienis adeo prævaluere nationibus, minime 'profuisse quin potius Deo suis favente probabunt quantum in bello fidelium contra perfidos fideliter ac digne invocantibus valeat nomen *Christi*. 'Si vero te, frater Archiepiscope, abesse, vel quod absit, deesse contingat, 'vos filii *Cantuariense* Capitulum auctoritate freti Apostolica hæc omnia 'exequi procuretis. Data &c.

Alexander papa IV. isto anno obiit.

Urbanus papa consecratus est die Dominica proxima post decollationem sancti *Johannis Baptistæ* II. Nonas *Septembris* litera Dominicali *B.*

1262. M. CC. LXII.

Dominus *Henricus* Rex & Regina circa festum sanctæ *Mariæ Magdalenæ* in *Franciam* transfretaverunt, & duo filii eorum cum eis, & ibi moram fecerunt usque ad Purificationem. Dominus *Edwardus* plurima tunc temporis vicit torneamenta in partibus transmarinis.

Eodem anno Dominus *H.* Rex recuperavit advocationem Ecclesiæ de Esseburn contra magistrum *Robertum de Marisco* Decanum *Lincolniæ*, quam quidem Decani *Lincolnienses* Ecclesia antea per longum tempus possederunt, & de eadem pensionem receperunt aliquando quinquaginta solidos, & tunc temporis quinquaginta marcas.

Dominus

Dominus *H.* Rex & Regina redierunt de *Francia* poſt Purificationem 1261.
beatæ virginis, ubi idem dominus Rex per longum tempus deſperabiliter *Urban. 4. P.*
ægrotavit.

Eodem anno obiit *Ricardus* de *Clare* Comes *Glovernia* & *Hertfordiæ*, *Ric. Comes*
Idus *Julii* apud unum de maneriis ſuis juxta *Cantuariam*, & ſepultus eſt apud *Glouceſtr.*
Teukesbury.

Baldwinus Comes de *Inſula*, nobilis juvenis & pulcherrimus, in *Francia* *Baldwinus de Inſula.*
apud *Pariſ.* obiit.

Obiit *Henricus* de *Wengham* Epiſcopus *Londonienſis.*

Obiit *Ricardus Talebot Londonienſis* Electus.

Obierunt plures in *Francia*, qui cum domino Rege ibidem venerunt iſto anno, & ibidem ſepulti ſunt, tam magnates quam alii.

Obiit *Willielmus* de *Favers* Prior *Tutesburiæ*, *Galfridus* de *Beumes* Prior ſucceſſit.

Ricardus Rex *Alemanniæ* venit *Londonias* paucis videre dominum *H.* Regem fratrem ſuum, qui adhuc tunc temporis non plene convaluit de infirmitate ſua; & dicebatur à pluribus quod ad hoc venit ut regnaret poſt eum, ſi contingeret humanitus de domino Rege.

Eodem tempore combuſta fuit Aula Regis apud *Weſtmonaſterium*, & capella, & plures thalami, tempore prandii ſervitorum, domino Rege ibidem exiſtente.

Dominus *Edwardus* [a] *Henricus* Dei gratia Regis *Angliæ* filius primogenitus, de partibus tranſmarinis conductis militibus cito poſt paſcha *Walliarum* fines adiit, *Walenſes* ſuo ſubjugare dominio, ſine *Angligenarum* auxilio, arbitratus. Super quo indignati *Angligenæ*, non ſolum ſibi ſubnectare volebant auxilium, verumetiam ad expellendum alienigenas, juxta proviſiones *Oxoniæ*, hac de cauſa amplius excitati, uno animo properabant. Igitur cum per aliquod tempus in partibus *Walliarum* moram traxiſſet dominus *Edwardus*, nec ad votum profeciſſet, inde recedere compulſus eſt.

Circa feſtum ſancti *Johannis Baptiſtæ* quia dominus Rex à ſacramento præſtito quoad obſervationem proviſionum *Oxoniæ* per dominum papam ſe abſolvi cum quibuſdam de ſuis procurarat, & ideo cum fratre ſuo & filiis ac quibuſdam aliis terræ magnatibus eas caſſari laboraret ex condicto & conſenſu mutuo omnium fere

Hic MS. explicit imperfecte.

MS. ita continuatur.

Anno Domini M. CC. LXXX. 1280.

Obiit Abbas *J.* cui ſucceſſit Abbas *Thomas* de *Pakynton.*

Anno Domini M. CCC. V. obiit Abbas *Thomas*; cui ſucceſſit Abbas *Johannes Piſcator.* 1305.

Anno Domini M. CCC. XVI. obiit Abbas *Johannes*; cui ſucceſſit Abbas *Willielmus Bromley.* 1316.

Anno Domini M. CCC. XXX. obiit Abbas *Willielmus*; cui ſucceſſit Abbas *Robertus Longdon.* 1330.

[a] l. Henrici.

1341. Henric. 3. R. Anno Domini M. CCC. XLI. obiit Abbas *Robertus*; cui successit Abbas *Robertus Brykhul.*

1348. Anno Domini M. CCC. XLVIII. obiit Abbas *Robertus*; cui successit Abbas *Johanne Ibstoke.*

1366. Anno Domini M. CCC. LXVI. obiit Abbas *Johannes*; cui successit Abbas *Thomas Sodethom.*

1400. Anno Domini M. CCCC. cessavit Abbas *Thomas*; cui successit Abbas *Johannes Sudbyre.*

1423. Anno Domini M. CCCC. XXIII. cessavit Abbas *Johannes*; cui successit Abbas *Willielmus Matthew*, festo ordinationis sancti *Gregorii* electus.

1430. Anno Domini M. CCCC. XXX. VI. die *Septembris* cessavit *Willielmus* Abbas, & obiit decimo die *Octobris* proximo sequente, litera dominicali *A.* Cui successit Abbas *Robertus Ownesby*, festo sancti *Michaelis* electus, & festo sancti *Edmundi* Regis & martyris installatus; capellanus domini *Willielmi Heworth Conventrensis* & *Lichfeldensis Episcopi*, nuper Abbatis sancti *Albani*, ad cujus instantiam electus erat modo iste *Robertus.*

1432. Anno Domini M. CCCC. XXXII. Abbas *Robertus* cessavit die XXIV. mensis *Januarii*. Cui successit Abbas *Radulphus Henley*, VII. die *Februarii* proximo sequente canonice electus.

In alio MS. isti Abbates sequuntur.

Abbas 30. *Willielmus Bronston.*
31. *Thomas Feylde.*
32. *Willielmus Fleigh.*
33. *Willielmus Beyne.*
34. *Johannes Boston.*
35. *Ricardus Edes* ultimus Abbas *Burtoniæ.*

HISTORIÆ

HISTORIÆ
CROYLANDENSIS
CONTINUATIO.

HISTORIÆ CROYLANDENSIS CONTINUATIO.

Desunt quædam.

ſceleratorum facinus denuncians, à parietibus ebullivit.

Decurſis itaque interim pluribus annis, volens Rex *Stephanus Euſtachium* filium ſuum Regni diademate inſignire; prohibente tamen per literas ſuas Domino Papa id fieri, Archiepiſcopum & omnes Epiſcopos ſibi contradicentes ſub gravi cuſtodia coartavit; plurimos etiam Regni ſui nobiles caſtellis diverſis uſque ad famis conſumtionem crudeliter obſidebat. Advolat igitur in *Angliam* inſperatus, ſed tanta oppreſſorum neceſſitate compulſus, *Henricus* Dux *Normannorum* grandi exercitu concomitatus. E regione Rex Stephanus collectis undique bellatorum copiis, non longe à *Malmesburia* eidem occurrere feſtinabat. Sed tandem inducias inter ſe Rex & Dux conſtituere, vel coacti. Unde interim *Theobaldus Cantuarienſis* cum Rege de pace ſæpius colloquens, & Ducem per nuncios ſollicitans, utroſque demum ad concordiam emollivit, in tantum quod Rex juvenem Ducem in filium ſuſceperit adoptivum, & juramenti atteſtatione Regni ſui conſtituit Hæredem: Regi tamen honorem debitum fidemque, dum viveret, dux ipſe promiſerat ſe conſervaturum.

Steph. R. *Eugen. 3. P.* 1149. *Pax inter Stephan. & Henric.* 1153.

Hic Rex *Stephanus* ab Abbate *Edwardo* devotis inſtantiis exoratus, confirmationem de limitibus Abbathiæ eidem benigne conceſſit in hæc verba:

Charta Steph. Abb. Croyland.

Stephanus *Rex* Angliæ, *Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Comitibus, Juſticiariis, Vicecomitibus, Baronibus, Miniſtris, & omnibus fidelibus ſuis* Francis *&* Anglis *totius* Angliæ, *ſalutem. Sciatis me conceſſiſſe & confirmaſſe Deo & Eccleſiæ ſancti* Guthlaci *de* Croylande, *& Monachis ibidem Deo ſervientibus, omnes terras & tenuras & poſſeſſiones alias ad eandem Eccleſiam pertinentes, & nominatim Mariſcum in quo ſita eſt Eccleſia prædicta, cum limitibus ſuis nominatis, qui ſic tenduntur: De* Croylande *uſque ad* Aſendyke, *& ſic uſque ad* Aſwyktofte, *& ſic per* Shepee *uſque* Tydwarthare, *& inde uſque ad* Normanneſlonde, *& ſic per aquam de* Neen *uſque ad* Fynſet, *& ſic uſque ad* Greynes, *& ita ad* Folwardſtakynge, *& inde ſicut* Southlake *cadit in aquam de* Welande; *& ſic ex altera parte aquæ uſque ad* Aſpathe, *& inde uſque* Warwazlake, *& ſic uſq; ad* Harenholte, *& ſic ſurſum per aquam de* [a] Meugerlake, *& inde ſicut* Apynholte *cadit in* Welonde. *Quare volo & firmiter præcipio, quod prædicta Eccleſia & Abbas & Monachi teneant & in perpetuum poſſideant quicquid continetur infra has metas, & omnes alias terras & tenuras & poſſeſſiones ſuas, bene, & in pace, & libere, & honorifice, & quiete, in boſco & in plano, in pratis & paſturis, in aquis & mariſcis, in* [b] *vinariis & piſcariis, in molendinis & ſtagnis, & in omnibus aliis rebus, & in locis cum* Saca *&* Socca *&* Tol *&* Theam, *&* Infangethefe, *& cum aliis liberis conſuetudinibus & quietationibus, cum quibus aliqua Eccleſia Regni mei melius & liberius & quietius tenet.* T. M. *Regina, & Com.* Simone *& aliis apud* Stamfordiam.

a al. Mengerlake. *b* Vivariis vel, aviariis.

1154. *Obit R. Steph.* Cum igitur Rex *Stephanus* ferme decem & novem annis laboriose nimis & infeliciter regnasset, morte præreptus in fata decessit, & apud Feversham juxta uxorem & filium sepultus est.

Henric. 3. R. 1154. Anno igitur ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quinquagesimo [a] quinto, *Henricus* secundus, Dux *Normanniæ*, à *Theobaldo Cantuar.* Archiepiscopo, decimo quarto Calend. *Januarii* coronatur.

Thomas Becket, Cant. Archiepisc. Hujus tempore Regis, *Thomas* Archidiaconus *Cantuariensis*, & Præpositus *Beverlaci*, in Archiepiscopum *Cantuariensem* sublimatur. Sed postmodum orta discordia inter ipsum & Regem, super certis consuetudinibus Regni, quæ in subversionem libertatis Ecclesiasticæ funditus militabant; à Consilio *Northamton.* recedens, per septennium in multa cordis angustia *Exul.* exulabat.

Henricus Junior Rex. Sexto decimo vero Regni Regis *Henrici* anno Rex *Henricum* filium suum majorem à *Rogero Eboracensi* Archiepiscopo

* * * * * *

Domini receptus est, clamantibus omnibus & dicentibus *Benedictus qui venit in nomine Domini.* In cujus ingressu summus Pontifex *Rogerum Eborac.* & quosdam Episcopos ab omni suspendit officio; quosdam vero in sententia Anathematis innodavit.

* * * *

Thomas Archiep. Cant. cæsus. 1170, 1. virum Dei pro justicia decertantem, in Ecclesia *Cantuariensi*, velut alterum *Zachariam*, funestis gladiis crudeliter interemerunt: unde quidam metrice sic cecinit.

Annus millenus centenus septuagenus
Primus erat, Primas cum ruit ense Thomas.

* * * *

Croyland. incend. Abbas autem *Edwardus* interim hanc strenue rexit Ecclesiam, & eam in ornamentis, & libris, & magnis possessionibus, singulariter ampliavit. Sed hoc ei ad majorem patientiæ probationem accidit infortunium, quod ejus temporibus Ecclesia *Croylandiæ*, cum officinis & pluribus necessariis, in Nativitate Sanctæ *Mariæ* iterato combusta est. Sed adjutrice Dei dextra eandem denuo quasi immediate per se confratresque suos in magna parte magnifice reædificavit. Quique post multos labores per triginta annos pro jure Ecclesiæ suæ prædictæ ...... tam fortiter quam viriliter *Edwardo mortuo.* adimpletos, tandem in Domino requievit.

Succ. Robert. de Redinges. Abbas. Habuit autem successorem in regimine *Robertum* de *Redinges*, Priorem de Lempster, à Rege *Henrico* secundo, filio Imperatricis, & *Richardo* Archiepiscopo institutum: qui ea quæ minus perfecta erant post obitum Abbatis *Edwardi*, in ædificatione Ecclesiæ strenue consummavit; frontem etiam feretri Sancti *Guthlaci* conductis aurificibus opere sollenni fecit fabricari. Confirmationem itaque limitum Abbathiæ suæ ab eodem Rege *Henrico* suppliciter impetravit, & Chartæ Regiæ munimine roboratam obtinuit, in his verbis;

Charta Henrici 2. Henricus *Rex* Angliæ, *&* *Dux* Normanniæ *&* Aquitaniæ, *& Comes* Andegaviæ, *Archiepiscopis*, *Episcopis*, *Comitibus*, *Baronibus*, *Justitiariis*, *Vicecomitibus*, *Ministris*, *& omnibus fidelibus suis* Francis *&* Anglis *totius* Angliæ, *salutem. Sciatis me concessisse & confirmasse Deo & Ecclesiæ sancti* Guthlaci *de* Croylande, *& Abbati & Monachis ibidem Deo servientibus, omnes terras & tenuras & possessiones alias ad eandem Ecclesiam pertinentes*

[a] l. quarto.

&

& speciatim sedem Abbathiæ, cum limitibus suis nominatis, qui sic tenduntur; scilicet per quinque leucas a Croylandia *usque illuc ubi* Asendyk *cadit in aquam de* Welande, *& sic per* Asendyk *usque ad* Aswyktofte, *& sic usque ad* Spepee, *& sic usque ad* Tyddwarthare, *& usque ad* Finem factum, *& inde sursum per* Finem factum *usque ad* Greynes, *& ita usque* Folwardestakyng, *& inde sicut* Southlake *cadit in* Welande; *& sic per* Welande *sursum ad Aquilonem usque ad* Aspathe, *& inde usque ad* Wervarlake, *& ita usque ad* Havenholte, *& sursum per aquam usque* Mengerlake, *& sic per* Lurtlake *usque* Oggote, *& inde sicut* Apynholte *cadit in* Welande: *& omnes piscationes pertinentes ad prædictos limites. Quare volo & firmiter præcipio, quod prædicta Ecclesia & Abbas & Monachi teneant & in perpetuum possideant omnes terras & tenuras & alias possessiones suas, & omnes donationes quæ post mortem Regis* Henrici *Avi mei eis rationabiliter datæ sunt, bene & in pace, & libere & quiete & honorifice, in bosco & plano, in pratis & pasturis, in aquis & mariscis, in vivariis & piscariis, in molendinis & stagnis, & in omnibus aliis rebus & locis, in* Socha & Sacha, & Thol & Theam, & Infangthefe, *& cum omnibus aliis liberis consuetudinibus & quietationibus, cum quibus Ecclesia illa & Abbas & Monachi melius & liberius & quietius tenuerunt tempore Regis* Henrici *Avi mei, vel aliorum Prædecessorum meorum Regum* Angliæ, *& sicut aliquæ Ecclesiæ meæ* Angliæ, *melius & liberius & quietius tenuerunt. Test. .... apud* Lincoln. 1258. Henric 2 R.

Henricus autem Rex, filius *Henrici* Regis filii Imperatricis, postquam duodecim annos à Coronatione sua compleverat, adhuc vivente Patre, acri primum correptus febre, deinde fluxu ventris dissolutus obiit, & apud *Rothomag.* corpus ejus est sepultum. Henric. R. Jun. obiit. 1183.

Anno vero Domini M.C.LXXXVI. qui erat annus Regis tricesimus secundus, Rex *Henricus* filius Imperatricis dedit *Hugoni*, Priori Domus de Wytham Ordinis *Cartus.* Episcopatum *Lincoln.* quem *Baldewinus* Archiepiscopus consecravit. 1186. S. Hugo Episc. Linc.

Memoratus vero Abbas *Robertus* gravissima pro Ecclesia sua toleravit Placita contra Priorem *Spaldingiæ* & homines *Hollandenses*, qui cum exercitu irruerunt in præcinctum *Croylandiæ*, &c. prout sequens Processus per se idem editus prolixius declarabit. Prior Spald. & Hollandenses advers. Croyland.

Abbatia de *Croylandia*, quam incepit Beatus *Guthlacus* Confessor transactis quadringentis annis & eo amplius, qui & ibidem requiescit, propria Eleemosyna est Regum *Angliæ*, de donatione eorum speciali ab antiquis temporibus *Anglorum*, postquam eam fundavit *Ethelbaldus* Rex, donando Mariscum in quo sita est, sicut & continetur in Vita ipsius sancti ab olim scripta: longius enim à cætera terra constituta est Abbatia, in medio Marisci. Homines autem de *Hoyland.* qui ex Aquilonari parte viciniores sunt, vehementer desiderant habere communionem Marisci Croylande. Nam [a] priusquam desiccati sunt Marisci eorum, quorum unaquæque villa proprium habet, converterunt in terram arabilem bonam & fertilem. Unde fit quod supra modum indigeant pascuis communibus ad animalia sua, quibus minus abundant. Croyland. Marisc. Hoyland. Marisci desiccati.

Anno igitur Regis *Henrici* tricesimo quinto, ultimo videlicet anno vitæ suæ, ipso in transmarinis terris suis, Guerris & aliis negotiis occupato, venit falsus rumor in *Angliam* de obitu ejus. Quo audito *Hoylandenses* excogitaverunt quomodo possent *Mariscum* violenter invadere & obtinere; putantes se facile posse Abbatem de *Croylandia* pauperem & Domum suam parvam superare, confidentes in virtute sua, & in multitudine divitiarum suarum. *Gerardus* itaque de *Camvill*, & *Fulco* de *Oiri*, & *Thomas* de *Multon*, pater *Thomæ*, & *Conanus* filius *Heliæ*, qui erga domum *Croylandiæ* & *Robertum* Abbatem aliis de causis valde commoti erant; assumto etiam secum *Ricardo* de *Flet*, & *Waltero*, & aliis pluribus, convenerunt *Nicholaum* Priorem *Spalding.* ut ipse hujus violentiæ se præberet ducem & primarium. 1189.

[a] Postquam.

 Quid

1258. Henr. 3. R. Quid multa? omnes potentiores de Elloe wapent. præter paucos, conspirationem fecerunt adversus *Croylandiam*, convenientes in unum aliquando in horreo Prioris *Spalding.* apud Weston. aliquando in Ecclesia de Holdbeche.

Cum ergo more consueto Abbas de Croylande mariscum suum posuisset in defensione, sicut singulis annis fieri solet circa Rogationes, & acclamatum esset publice super pontem de *Spalding.* ut *Hoilandenses* & alii averia sua retinerent ab introitu Marisci, ut fœnum posset liberius [a] esse; noluerunt ipsi, sed tunc plusquam prius intrare compulerunt. Servientes vero Abbatis ad hæc de more constituti, jussu ipsius, sicut aliis annis facere consueverant, animalia inparcaverunt. Super quo valde indignati *Hoilandenses*, die statuto, festo sanctorum *Nerei* & *Achillei*, venerunt in mariscum Croylande quasi ad bellum omnes armati omni genere armorum, ad tria millia virorum & eo amplius. Occurrit eis *Robertus* Abbas cum paucis suorum ad fossam quæ dicitur Asendyke, ubi meta est marisci Croyland, ea quæ pacis sunt, suppliciter rogans. Æstimabat enim tam ipse, quam alii quod ad subversionem totius Abbatiæ venirent, superbe ei respondentes, & in faciem resistentes: sed mutavit Deus tantam illorum malitiam, & aliquantulum mitigavit de destructione Abbatiæ; verum per medium marisci sic armati incesserunt, & diviserunt sibi mariscum, sicut sitæ sunt villæ suæ, licet longius in circuitu positæ, & circa Abbatiam castrametati sunt, sicut Gentes tentoria sua & logias facientes, & servientes armatos imponentes ad custodiendum singulas partes suas. Foderunt itaque turbam, & succiderunt in magna parte nemus & Alnetum Croyland, & succenderunt; & prata depasta sunt; & asportaverunt vestam, & alias violentias fecerunt per quindecem dies, quasi in castris armati.

Interim autem in arcto positi sunt Abbas & Monachi Croylande, & servientes sui, in angustia & dolore, in tantum quod vix portas Ecclesiæ egredi auderent. Disposuerunt autem facere querelam coram Justitiariis Domini Regis; & ad eum quem proprius invenerunt, *Gaufridum* videlicet filium *Petri*, qui tunc morabatur in Norhamtesire apud Clive, Monachi transmiserunt; qui sex milites de Norhamt. ad videndum & plenius cognoscendum illud incomparabile ultagium transmisit. Qui venientes in Orientali parte, primum tentorium & logiam invenerunt hominum de Sutton, qui sunt homines *G.* de *Canvill*, & viderunt in omne genus armorum; qui ab ipsis inquisiti, responderunt, se ibi esse ex præcepto Domini sui; sic & singuli de singulis logiis, usque ad logiam de *Spaldinge* [b] quasi postremam invenerunt, Dominos suos vocaverunt Warrantos.

Interim autem *Robertus* Abbas clam *Londinum* festinavit, & coram *Huberto Walteri*, qui tunc illic locum tenuit *Randulfi* de *Glanvull*, qui in transmarinis partibus cum Domino Rege morabatur, & coram sociis suis Justitiariis conquestus est super tantis injuriis in pace domini Regis sibi illatis; & chartam domini Regis magnam, marisci limites nominantem, eis ostendit, qui vehementer illi condolentes, admirantes, & irascentes, mandaverunt ex parte Regis, prædicto *G.* filio *Petri*, quatenus Priorem de *Spald.* & omnes *Hoilandenses* illos ad se convocaret, & plenarium certum Abbati de illis faceret. Quo audito, armati illi qui in logiis jam quindecim diebus excubias fecerant, easdem logias combusserunt, & recesserunt ad propriam.

Ad summonitionem itaque *G.* filii *Petri* venerunt cum Priore illi *Hoilandenses* obviam illi apud Deping. Adduxitq; *G.* filius *Petri* secum multos & magnos viros, & familiares domini Regis, hebdomadæ Pentec. feria sexta.

[a] Crescere. [b] Quam.

Illic

Illic igitur ab Abbate *Roberto* appellati sunt de pace Regis, & de omni prædicta violentia & injuria; surrexerunt etiam septem ex parte Abbatis de ipsius hominibus, qui septem Capitales homines appellaverunt, unumquemque de damno facto Abbati viginti marcarum. *Hugo Poll. Gilebertum* de *Peccebrig*; *Robertus Bee*, *Elfricum* de *Fulveie*, fratrem ejus: *Hugo Molende*, *Conanum* filium *Helye*; *Robertus* de *Bastum*, *Fulconem* de *Oiri*; *Alfredus* de *Leveringt*. *Thomam* de *Multon*; *Willielmus* de *Gliat*, *Algerum* de *Colevill*; *Robinus Robet*, *Alexandrum* de *Quappelod*. Eorum autem quidam qui appellati fuerunt, cum aliis pluribus, adducti & incarcerati sunt; *Gileb.* videlicet & frater ejus *Elricus* apud **Norhamt.** *Will. puleia* & *Hugo* de *Quappelod* apud [a] *Rothig.* & alii alibi. 1259. *Alex.* 4. *P.*

Postea autem constituit utrique parti diem nominatum adveniendi & standi coram capitali justitia apud *Westmonum*, per festum Sancti *Michaelis*.

Inter hæc obiit dominus *Henricus* Rex *Angliæ*; coronatus est autem Dominus *Ricardus* Rex tertia die *Septembris*; & mutati sunt justitiæ; & *Hoilandenses* animosiores effecti sunt: nam si vixisset, damnari timuerunt. Die itaque constituto venit Abbas **Croyland** cum amicis & Campionibus suis ad prosequendam loquelam suam & appellationes suas; affuit & Prior de *Spald.* cum complicibus; *Thomas* de *Mulet* æger, senescallum suum pro se destinavit. Residebat tunc temporis Dominus *Hugo Dunelmi* Episcopus pro Capitali justitia. *Conanus* autem filius *Heliæ*, & *Fulco* de *Oiri*, & dapifer *Thomæ* de *Mult.* & *Alexander* de *Quappelod* & *Alger.* de *Colevill* timuerunt sibi, & amicis intervenientibus Abbati supplicaverunt pro bono pacis & concordiæ; & ut brevietur oratio. Hi vero cum amicis affidaverunt Abbati, se de cætero nunquam in æternum movere calumniam super Marisco **Croyland**, & quod se ponerent in misericordia Regis pro injuria facta, & quod damnum quod intulerant per arbitrum amicorum redderent. Venerunt autem coram justitiariis & se reos confessi sunt, & amerciati sunt *Thomas* de *Mult.* quinque libras argenti, & *Fulco* quinque marcas, & *Conanus* totidem; duo reliqui qui pauperes fuerunt, Abbate deprecante, non fecerunt illic finem suum. Prior autem & homines sui, *G.* & frater ejus *Elfricus*, in contumacia sua perstiterunt. *Obiit Rex Hen.* 2. *Succ. Ricard.* I.

Constitutus est itaque eis alius dies ad quem venerunt Abbas & Prior & sui secum. 1. Conquestus est Abbas de Priore & hominibus suis, qui armati venientes in mariscum **Croyland** (quæ est de domino Rege) pacem Regiam violassent. Prior autem respondit se quidem cum armis venisse in suum proprium mariscum, qui pertinet ad Prioratum de *Spald.* de feudo *Will.* de *Romar.* & de hoc probando promisit domino Regi XL. marcas pro habenda magna Assisa. Abbas autem **Croyland** non bene sibi tunc prospexerat, quod nec chartam Regis secum detulerat, nec aliquem secum juvenem validum adduxerat, qui posset vadium pro Abbate super proprietate marisci offerre, præter *H. Poll.* & *Rob. Bee.* Qui *Gilebertum* & *Elricum* fratrem suum appellaverunt; & quia duellum non potuit eligere, oportuit eum consentire in recognitionem, quamvis sibi periculosam. Milites eum comitatus remotissimi sunt à marisco *Croylandiæ*, & nihil norunt de ejus limitibus; & quod nullus fere extat in Comitatu *Lincoln.* qui non sit aliquo modo obnoxius vel domui de *Spald.* vel *Will.* de *Romar.* vel alicui eorum calumniam moverant super marisco. Licet enim prænominati illi se retrahentes calumniam remiserunt, tamen privatè & secretè ad adjutorium & consilium .... pecuniam impenderent Priori & suis. Electi sunt itaque milites de Comitibus in curia Regis & nominati & in scripto positi qui recognitionem facerent, & lætati sunt *Hoilandenses* se triumphasse, eo quod videbatur iis negotium jam perfici posse pecunia.

[a] Rochingh.

Dominus

1189. Dominus autem Rex *Ricardus* mandatum direxit ad Vicecomitem *Lin-*
Ricard. I. *R.* *coln.* in hac forma: *Salutem. Præcipimus tibi quod summoneas* Rogerum
Breve domini Regis de visu Marisci. *de* Huntingfeld, Conanum *de* Kirket, Walterum [a] Maureunard, Radulfum *filium* Stephani, Alanum *de* Wichet, Will. *de* Foleteb. Alanum *de* Marc. Ricardum *de* Bracebrigg, Alveram *de* Hugwell, Robertum *de* Thorp, Alan Merscon, Hugonem *de* Novilla, Hugonem *de* Bobi, Robertum *filium* Henrici; Rad. *de* Reping. Gaufr. *de* la Mar. Robertum *de* Guing, *qui nominati fuerunt per quatuor milites ad hoc electos, ad videndum mariscum de quo contentio fuit in Curia nostra, inter Abbatem de* Croyland, *& Priorem de* Spalding; *qui sint ibi ad videndum mariscum illum proxima die lunæ ante natalem Domini, & tu sis ibi cum quatuor aut sex ex legalioribus militibus de Comitatu. Et summone prædictos milites post visionem factam,* [b] *quæ fuit coram nobis quinto die post* Octab. *sancti* Hilarii, *ubicunque fuerimus, vel coram Justitiariis nostris eadem die apud* Westmon. *ad regnoscendum per sacramentum, quis majus jus habeat in eodem marisco, in quo logiæ factæ fuerunt, & combustio turbarum & alneti, vel Abbas de* Croyland, *vel Prior de* Spalding, *secundum seisinam quam iidem habuerunt a prima coronatione Patris nostri Regis* Henrici. *Et habeas ibi hoc breve, & summonitorem. Teste Episcopo* Dunelmi.

Die lunæ itaque proxima ante natalem Domini *Nigellus* Vicecomes *Lincoln.* non venit in propria persona ad visum marisci, sed transmisit pro se *Walterum* de *Sart.* qui & fautor *Spaldingensium* extitit; paucissimi de militibus nominatis advenerunt, qui visum facientes, verumdictum suum sub hac forma scribi fecerunt:

Veredictum Militum de Marisco. *Hoc est verumdictum militum de visu marisci unde querela inter Abbatem* Croyland, *dicta* [c] *quia mariscus ubi logiæ inventæ fuerunt, & combustio facta, & extirpatio Alneti, est suus proprius, & de feudo Abbathiæ* Croyland. *Itaque Abbas hoc anno & semper postquam fuit dum receperit firmam, ut dicit Abbas. Homines* Hoilandenses *dicunt, quod mariscus ille non est Abbatis, sed est illorum proprius, a* Munechelade *versus orientem; & nec combustionem nec extirpationem warrantizant, quæ facta fuit infra* Munechelade. *Homines* Hoilandenses *inquisiti utrum combustionem & extirpationem extra* Munechelade *vellent warrantizare, necne; dixerunt quod de his noluerunt respondere, quia Justitiarii domini Regis habent recordiam illorum in breviatum.*

Interim *Hoilandenses*, favente illis Vicecomite, mutaverunt quos voluerunt de militibus nominatis, sine assensu Abbatis, sicut *Rogerum* de *Huntingfeld*, *Hugonem* de *Boebi*, *Gaufridum* de *la Mar*. Appropinquante autem die Placiti, Abbas Croyland volens illuc ire, infirmitate detentus est, & fecit se essoniari de *malo viæ*. Et statutus est alius dies *Westmonasterii*, post Purificationem sanctæ *Mariæ*. Abbas autem *Robertus* iter arripiens illuc eundi, apud Cotenham in tantum infirmatus est, quod fecit se essoniari de *malo lecti*. Quatuor autem Milites ad videndum eum per præceptum
Robert. Abb. obit, 1190. Justitiarii venerunt; qui statuerunt & alium diem post Octab. Paschæ. Ingravescente vero eadem infirmitate, defunctus est Abbas *Robertus* in Vigilia Paschæ: & seisita est *Croylandia* in manu Regis, & Cancellarii, quem quando Rex transfretaverat, reliquerat Capitalem Justitiam totius *Angliæ*. Vacante itaque Abbatia Croyland, & in manu Regis detenta, cessavit tempestas.

Iste Rex Richardus anno primo Regni sui deaforestavit omnes Mariscos de Hoyland & Kesteven, inter aquam Weland & aquam de Withom, qui prius erant aforestati temporibus Regum *Henrici* primi, *Stephani* & *Hen.* secundi: & concessit hominibus utriusque partis, quibus antea de jure pertinebat, prædictos Mariscos ædificare, excolere, & omnia aisamenta sua inde facere, secundum metas in Charta sua contentas.

a f. Maureward. *b* Quod sint coram. *c* Deest quidd.

Interim

Interim Dominus *Willielmus* de *Longo Campo Eliensis* Episcopus, Domini Regis Cancellarius, tunc Apostolicæ sedis Legatus, directis nuntiis ad Regem in *Normann.* ubi iter suum *Hierosolymitanum* sollicite disposuit, licentiam obtinuit ab ipso Abbatem in Monasterio de Croyland substituendi. Itaque per assensum Regis, & electionem fratrum de Croyland, electus est in Abbatem Croyland Dominus *Henricus*, *Evesham.* Monachus, prædicti Cancellarii frater carnalis.

1191. *Richard. R.* I. *Will. de Longo Campo, Canc.*

Henric. Abb. Croyland.

Verum dum Cancellarius pro Capitali Justitia resideret, nullam calumniæ mentionem fecerunt *Spaldingenses* adversus Croyland: cum autem per Comitem *Johannem*, & per conspirationem contra Cancellarium factam, imo contra Dominum Regem jam in *Judæa* servitio Dei deditum, expulsus fuisset ab *Anglia* Cancellarius, & fratres sui *Henricus* & *Osb.* & plures alii consanguinei & familiares capti essent, & in vinculis ferreis & carcere durissimo detenti: suscitavit *Will.* de *Romare*, Comiti *Johanni* valde familiaris & jam juratus, persecutionem in *Henricum* Abbatem Croyland, in odium fratrum suorum; & jam accepta opportunitate, fecit summonere prædictum Abbatem à Justitiariis per breve Regis, quatenus die statuta ad *Westmon.* veniret, contra Abbatem sancti *Nicholai Andegavis*, (nam supradictus *Nich.* Prior *Spald.* jam depositus fuerat) ad audiendam recognitionem marisci sui. Ipse autem anxius, & quo se verteret, penitus nescius, nam undique sibi periculum imminere prospexit; non ausus est egredi septa Monasterii sui, ne forte caperetur sicut fratres sui, aut etiam occideretur; jam in eum hujusmodi jam minæ processerant, sicut perceperat à multis. Essoniari itaque se fecit primo die à malo viæ: secundo die, de malo lecti. Unde mandatum est à Curia Regis à Justitiariis Vicecomiti *Lincoln. Gerardo* de *Camvill.* inimico Cancellarii, & præcipuo hujus factionis authori, quatenus quatuor milites legalioribus comitatus, ad visum Abbatis die statuta mitteret. Nominati sunt autem quatuor milites, quorum hæc sunt nomina: *Walterus* de *Braytoft*, *Reg.* de *Beniton*. aliorum nomina exciderunt: qui ad diem præfixum non venerunt, sed tantum unus eorum, *Reginus* videlicet de *Beniton.* & alii viles [b] sp. de hominibus Prioris *Spald.* cum aliis. Abbas autem *H.* arbitratus eos non fore venturos; nocte præcedente navem intravit in januis Croyland, nec dum enim plene convaluit, & ad quoddam manerium suum in Cantebrigeshire se deferri fecit, versus curiam. *Reginus* autem præfatus, vocato Priore Croyland, dixit se venisse ad videndam infirmitatem Abbatis, ex præcepto Regis; sed quia socios suos ad hoc etiam nominatos illic non invenit, nequaquam solus ipsius quæsivit visionem; veruntamen statuerunt Abbati diem ex præcepto, ut dixerunt qui venerant, Justit. ****

Cancellar. expulsus, 1191.

Appropinquante vero die, Abbas Croyland magis super perpetua Ecclesiæ suæ exhæredatione, quam de periculo proprio solicitus, *Londinum* profectus est: ubi venit die Assensionis, illicque reperit adversus se congregatos Principes terræ; Comitem videlicet *Johannem Walterum* Archiepiscopum *Rothom. Hugon.* de *Novanut* Episcopum *Cestriæ*, *Will.* de *Romar.* & complices suos, *Gerard.* de *Camvill.* & *Rogerum* de *Stikelwald* subvicecomitem suum, & Abbatem *Andegavum*, & innumeros alios confidentes adversus eum in odium fratrum suorum. *Will.* enim de *Romar.* & Abbas *Andeg.* universos qui tunc temporis magni erant in terra, multis precibus & magnis muneribus & pravis suggestionibus commoverant adversus Abbatem & domum Croyland, in tantum quod non videbatur iis plenam & perfectam obtinuisse victoriam de Cancellario & de suis, donec Abbatia de Croyland, cui fratrem suum præfecerat, in pace sine exhæredatione permaneret. Intendebat enim omnibus modis *Will.* de *Rom.* situm prædicti Monasterii, quæ est propria ** domini Regis de corona sua, & prædecessorum

[a] Osbertus, Nov. f. 379. [b] Præcipue.

1191. Henric. 3. R. cessorum suorum Regum *Angliæ*, ad suam Baroniam & ad Priorem *Spald.* convertere. Multis autem audientibus dixit quod Abbatia de Croyland sita sit in feudo suo; quæ fundata fuit & regalis facta, priusquam aliquis de genere suo nosceretur, & antequam *Spald.* esset quæ olim aliquando dicitur fuisse manerium Croyland. Iste & *W.* cum aliquando super hoc à Comite *J.* deprecaretur, respondisse fertur, Domine dilecte *Will.* centum librarum in justitiam facerem & pro amore tuo.

Vocatus est tandem Abbas Croyland ad scaccarium, coram omnibus præmissis considentibus contra ipsum, solus cum Monachis tribus, & duobus tantum militibus mediocribus, quia nullus alius audebat stare cum ipso. Senescallus *W.* de *Rom.* facundus quidem & satis procax, cepit loqui contra eum valde versute & proterve & inique. Itaque multum visum est placuisse Archiepiscopo *Rotom.* & *J.* Comiti, & aliis. Qui cum rationem suam diu & multum in convitiis & reprehensionibus & opprobriis Cancellarii & suorum cum summa tranquillitate silentii omnibus attendentibus, protraxisset, & ille qui respondere pro Abbate deberet, vix potuit audiri propter tumultum; tandem respondit nimis breviter pro Abbate quod mariscum illum qui sedem Abbatiæ de dominio Domini Regis & de corona ipsius teneret, & quod in pace & quiete tenuit quum dominus suus Rex & Advocatus iter suum *Hierosolymitanum* arripuit; & vocavit super hoc dominum Regem Gavant. & ut inducias possit habere, obtulit ad opus Regis quadraginta marcas quod noluerunt audire vel intelligere. Tandem Abbas protulit chartam Domini Regis, in qua determinati sunt limites præfati marisci; & aliam chartam, in qua prohibet Rex ne Abbas Croyland ponatur in placitum nisi coram seipso; quæ postrema lecta est. Nam primo chartam Regis *Richardi* in eisdem verbis protulit; sed Comes *J.* respondit, quod Cancellarius frater suus fecerat ei hanc chartam pro voluntate sua. At postquam chartam Patris sui audierat, erubuit. His lectis & intellectis, confusi sunt adversarii supra modum, vix habentes quid rejicerent.

Quod videns *Rob.* de *Fentefeld*, unus Justitiarius adjutor eorum, inquisivit alta voce, si milites qui fecerunt visum Abbatis, illic essent. Produxerunt igitur quatuor satis viles personas, quos ad hoc, ut dicitur, mercede conduxerant, *Gaufr.* videlicet de *Thurleby*, qui de tenemento *Andeg.* tunc erat; & *Will.* filium *Alf.* & *Walterum Rufum* de *Hamnebi*, & *Gileb.* filium *Justi* de *Beningt.* nec milites, nec feudum habentes militarem; Respondit Abbas, eos non esse milites nominatos; & quod neque ipsi, neque illi, ad visum suum faciendum venerunt, & de hoc obtulit probationem: & voluerunt eum audire; sed falsum testimonium, quod alii tulerunt contra eum, scribi fecerunt; & nihil veritatis quod Abbas proposuit, scribere voluerunt. Veruntamen omnes qui intererant, præter adversarios & alios malevolos, & compatientes & condolentes Abbatis oppressioni, existimaverunt quod judicium Abbatis in bonum ei verteretur, eo quod non erant de militari ordine, nec accincti gladio, illi qui se visores esse dicebant; & tertius eorum *Gallice* loqui non noverat; verum positus est ei alius dies post Octavas Pentecostes ad audiendum judicium.

Ad illum igitur diem revertens Abbas Croyland, invenit adversarios & malevolos jam securos de judicio. Dilatum est ergo judicium die Lunæ & Martis & Mercurii; tandem vocatus Abbas ad illud semel, & secundo, & tertio, tandem venit, & astitit, cum *Benedicto* Abbate de *Burgo*, & *Baldewino Wake*. *Robertus* prænominatus de *Fentfeld* pronunciavit, quod Abbas Croyland qui se essoniavit contra Priorem de *Spald.* de malo lecti apud Croyland, & illic non est inventus in lecto, quando visus deberet de eo fieri, amitteret ad tempus seisinam, & non rectum: hoc est, possessionem, sed non proprietatem. Et prior *Spald.* haberet seisinam idem de quo

con-

contentio fuit inter eos; Abbas autem non audens mutire, recessit confusus & tristis. 1192. *Rich. rd.* I. *R.*

Adversarii festinanter redeuntes seisinaverunt sibi per Vicecomitem *Linc.* totum mariscum Croyland infra Muncchelade, quia nunquam clamaverunt; & extra & ultra Croyland duas leucas usque ad Namansland, & solummodo Alnetum modicum in circuitu Abbatiæ stantem, proprium ei reliquerunt; & furcas in quibus suspensi fuerant latrones capti in villa Croyland per judicium curiæ Abbatis, asportaverunt; & ex alia parte *Spald.* statuerunt, ad approbrium sempiternum *Croylandiæ.*

Abbas Henr. transfretavit ad Regem in Alemaniam.

At postquam divulgatum est per universas terras, quod dominus Rex *Richardus* captus est in *Alemania*, & in captione Imperatoris detentus; Abbas Croyland arrepto laborioso itinere in medio hyemis in *Alemaniam* profectus est statim: qui invenit dominum Regem apud *Spiram* quindecem diebus ante liberationem suam. Conquestus est igitur ei super injuriis & damnis illatis, non tam sibi quam Coronæ Regiæ, & ostendit ei chartam Patris sui. Secunda denique die liberationis suæ confirmavit dominus *Richardus* Rex chartam patris sui, & præcepit fieri literas ad Archiepiscopum *Cantuariensem Hubertum*, qui tunc pro justitia resedit, ut Abbas Croyland habeat seisinam marisci sui, secundum chartam patris sui, & sicut habuit quum iter *Hierosolymitanum* arripuit, quod & factum est in hac forma; 1193, 4.

Litera Regis Richardi de rehabenda seisina marisci.

Richardus *Rex* Angliæ *Archiepiscopo* Cantuariensi *salutem. Præcipimus vobis quod sine dilatione faciatis habere Abbatem de* Croyland *seisinam marisci sui de* Croyland, *secundum quod Charta* H. *Regis patris nostri testatur, quod habere debeat, unde dissauseitus fuerat post transfretationem nostram. Teste meipso apud* Spiram, *die vicesimo secundo* Januarii, *anno quinto Regni nostri.*

Regressus itaque ab *Alemania* Abbas *H.* invenit Archiepiscopum *Londini*, & porrexit ei præceptum Regis; qui statim mandavit illud effectum, dirigens illud ad Vicecomitem *Lincoln.* in cujus loco *Eustachius* de *Ledenh.* tunc inventus est. Subvicecomes *Eustachius* igitur solenne fecit Abbati & domui Croyland, ex parte Regis & Justitiarii, reseisinam marisci sui, in initio Quadragesimæ; pacifice vero & quiete possedit illo anno toto & alio.

Verumtamen circa Calendas *Julii* Abbas superius dictus sancti *Nicholai Andeg.* literas domini Regis revocatorias contra nos impetravit, & transmisit ad *Joslemium* tunc Priorem *Spald.* sub hac forma:

Richardus *Dei gratia Rex* Angliæ, Cantuariensi *Archiepiscopo salutem. Questus est nobis Abbas sancti* Nicholai Andeg. *quod occasione quarundam literarum quas Abbas de* Croyland *tanta veritate impetravit, ut dicit, a nobis dum in* Alemania *fuimus in captione, disseisiatus est injuste & sine judicio de quodam marisco inter* Croyland *&* Spaldinge, *pertinente ad Prioratum de* Spald. *qui est de domo sancti* Nicholai Andeg. *unde idem Abbas sancti* Nichol. *in curia nostra per judicium Curiæ nostræ seisinam recuperavit, ut dicit, & dedit nobis quadraginta marcarum argenti pro judicio curiæ nostræ habendo de eodem marisco: unde vobis mandamus quod super hoc veritatem diligenter inquiri faciatis; & si vobis constiterit hoc ita esse, tunc faciatis eidem Abbati sancti* Nichol. *talem seisinam habere de eodem marisco, qualem habuit per judicium curiæ nostræ; & cum idem seisinam habuit, ab eodem Abbate recipiatis viginti marcarum quas nobis pro habenda saisina sua promisit. Teste meipso.*

Porro læti sunt *Spaldingenses*, & arbitrati pro certo, se statim habituros resaisinam, quia multa promiserunt multis adjutoribus. Cum ergo hoc mandatum illi detulissent apud *Westm.* inquisivit veritatem ab his qui pro justitia residebant, qui recordabantur Abbatem de Croyland pro defectu quodam disseisitum fuisse, & Abbatem sancti *Nichol.* saisiatum, & Abbatem de Croyland sine judicio curiæ Regis resaisinam iterum recu-

 perasse;

1194. Richard. I. R. perasse; visum aliquibus, quod *Spaldingenses* statim mitti deberent in saisinam. Sed quia præceptum sub conditione factum fuit, & Abbas Croyland non fuit præsens, posuit Archiepiscopus in respectum usque post quindecim dies post festum sancti *Michaelis*. Abbas autem his auditis, adivit Archiepiscopum, ut sciret consilium ejus, qui respondit ei quod nisi aliud præceptum audierit ante diem statutum, saisinam faceret illis de *Spald.* secundum præceptum Regis. Anxius igitur Abbas præparavit se ad transfretandum juxta consilium conventus & amicorum suorum. Nam summonitus fuit non ad placitandum sed ad audiendum præceptum Regis sub hac forma:

Hubertus *Archiepisc.* Cant. *Vicecomiti* Lincoln. *Salutem. Summonete per binos summonitores Abbatem* Croyland, *quod sit coram nobis apud* Westm. *a die sancti* Michaelis *in quindecim dies, auditurus præceptum Dom. Regis de marisco inter* Croyland & Spald. *unde contentio fuit inter ipsum & Priorem de* Spald. *& interim facias mariscum illum cum omnibus pertinentiis ex eo provenientibus, sine destructione & vasto esse in pace. T.* Sim. *de* Pattishill.

Hen. Abb. transfretavit ad Regem. Proxima igitur die Dominica, die sancti *Hippolyti* Mart. ante Assumtionem beatæ *Mariæ* Virginis, valefaciens fratribus, statutis orationibus tam privatis quam communibus, & Missarum celebrationibus, in conventu, cum omni benedictione, dominus Abbas *Croylandiæ* recessit, iter propositum constantissime arripiens. Cum autem appropinquasset *Wint.* audivit sæpedictum *H.* Archiepiscopum, totius *Angliæ* primatem, & Apostolicæ sedis legatum, & Domini Regis *Angliæ* in toto Regno Capitalem justitiam, illic propter Regni negotia advenisse. Accedens itaque ad ipsum, necessitatem transfretandi illi insinuavit, & licentiam impetravit, & benedictionem petens accepit. Denique ad mare apud *Portismum* properavit.

Quo quidem magnam optimatum *Angliæ*, Comitum videlicet & Baronum & militum invenit confluentiam, maris tranquillitatem operientium, & transire omnimodo affectantium, propter urgentissimam domini Regis citationem. Mortalis siquidem discordia & funesta perturbatio agitabatur inter ipsum & *Philippum* Regem *Franciæ*, qui domino nostro *Richardo* Regi maximam & optimam partem *Normaniæ*, dum in *Alemannia* teneretur, fraudulentus potius quam violenter surripuit. Ulcisci itaque se Dominus Rex desiderans, optimos *Angliæ* summonuerat. Quibus ad transfretandum expeditis, se Abbas associavit. Naves itaque ascendentes prospero cursu apud *Barbeflet* in festo sancti *Aug.* Doctoris applicuerunt. Deinde in comitatu eorundem Nobilium qui ipsum nimiæ venerationi habebant, ad civitatem *Rotomagi* pervenit. Rex autem *Franciæ* exercitum in *Normanniam* ducens, funditus fere illos vastaverat fines. Quapropter Dominus Rex *Angliæ* in tam arto constitutus est, tamque angustiatus, quod ad nihil aliud potuit intendere, nisi expeditionibus, & castrorum ordinationibus, & Castellorum custodiis. Quocirca distulit Abbas negotium suum pro quo venerat, Regi propalare.

Interea Episcopus *Eliensis*, domini Regis Cancellarius, per *Angliam* ab *Alemania*, quo ipsum Rex ad Imperatorem pro suppetiis impendendis transmiserat, rediit: audito ejus reditu, Abbas ei occurrit, summam negotii sui exprimens. Tempore autem modico translacto postea die sancti *Lamberti*, venit Rex ad manerium *Ponsarche* vocatum. Abbas vero illic festinans Cancellarium cum Rege invenit, nec differre voluit amplius, quin *Abbas pervenit ad præsentiam Regis.* Regi domino, pro negotio supplicaret. Humiliter itaque & obnixe cœpit enarrare causam pro qua venerat. At Cancellarius verbum accepit de ore ipsius, & totius rem negotii exposuit. Rex vero respondit, se optime recordari, Abbatem pro hac causa ad ipsum in *Alemaniam* venisse, & quod justitiæ plenitudinem libenter illi exhiberet; sed sequere me, inquit,

quousque

quousque possim tibi intendere. Cancellarius vero cum Abbate & aliis benevolis gratias egerunt. Ipse Cancellarius statim iterato iter arripuit ad Imperatorem *Alemaniam*. 1194. *Rich.* I. *R.*

Abbas autem & qui cum illo erant, secuti sunt Regem per vicos & castella & civitates, donec tandem ad *Falesiam* Rex veniret. Obnixe & suppliciter deprecatus est eum dominus Abbas, & ad jussum Regis totius negotii summam succincte & breviter ore proprio coram Rege perstrinxit. Itaque videbatur placuisse Regi & constantia animi & brevitas verbi: & quod adversarii sui, sicut in brevi Regis superius edito, quod attulerunt, manifestum est, viginti marcarum promiserant; se easdem marcas Domino Regi redditurum promisit. Rex breviter respondit, se super his velle cum concilio suo agere. Facta autem sunt hæc die sancti *Mauricii* Martyris.

Postea secutus est Abbas Regem per multa loca multis diebus, donec veniret *Gorham* in vigilia sancti *Michaelis*. In crastino vero ad sacram Missæ solennitatem accessit ad ipsum supplex exorator, & exauditus est. Accitoque magistro *Eustachio* sigillario suo, Accelera, inquit, negotium hujus Abbatis perficere; Mandatum nostrum ad Archiepiscopum *Cantuariensem* formans in hæc verba:

Literæ Regis pro Abbate, cum remissione defectus.

Richardus *Dei gratia Rex* Angliæ *venerabili Patri in* Christo H. *eadem gratia* Cantuariensi *Archiepiscopo. Veniens ad nos Abbas* Croyland *in* Alemaniam, *nobis proposuit, quod occasione defectus, cum causa fratris sui apparere non auderet, de quodam marisco qui est inter* Croyland & Spald. *dissaisiatus fuit; nos autem per eundem & per alios inquisivimus, eum præ timore, quod causa fratris sui ab * * * fugati habuit, latuisse, & ita in defectum venisse; quem defectum ei remisimus. Nos autem literis nostris, cum essemus in* Alemania, *mandavimus, quod idem Abbas de prædicto marisco plenariam saisinam haberet, sicut charta* H. *patris nostri testatur. Adhuc idem vobis mandantes volumus, & mandavimus quod secundum tenorem chartæ patris nostri continentis secundum consuetudinem* Angliæ *de marisco illo deducatur, quod Chartam nostram & remissionem defectus ei warantizamus. Et si forte Prior de* Spald. *viginti marcarum ad scacarium reddidit, quas vobis promisit pro habenda saisina prædicti marisci, illas ei reddere faciatis; & si non reddiderit illas, non recipiatis; quod literas illas per falsam suggestionem Episcopi conventum a nobis impetravit. Nec remaneat propter literas quas Abbas sancti* Nicholai Andegav. *impetravit de prædicto marisco. Et hoc faciatis cum mandatum* Will. *de* sanctæ Mariæ Ecclesia *super hoc habueritis. Teste meipso apud* Gorham, *tricesimo die* Septembris.

Et eidem *Will.* scripsit sic:

Richardus *Dei gratia* &c. Will. *de* sanctæ Mariæ Ecclesia *salutem. Mandamus tibi, quod cum Abbas* Croyland *plegios bonos dederit de quinquaginta marcis vobis reddendis ad terminos quos ei assignamus; hæc Archiepiscopo* Cantuariensi *significes, ut prædicto Abbati tunc faciat de marisco* Croyland *quæ ei literis nostris mandavimus. Teste meipso apud* Gorham *tricesimo die* Septembris.

Abbas autem cum his mandatis acceptis cum festinatione à Curia recessit, portum petens quatenus decimo quinto die post festum sancti *Michaelis Londinum* posset venire contra adversarios. Sed cum ad *Barbefl.* venisset, expectavit illic diutius, transfretare non valens præ confusione maris & fluctuum: quocirca die statuta, sicut superius dictum est, non potuit *Lond.* coram Justitiariis apparere. Verumtamen Ballivi quos in *Anglia* reliquerat, *Nicholaus* videlicet Monachus, & *Will.* Clericus, coram Justitia die statuto venientes, dominum suum Abbatem de malo viæ de ultra mare essoniaverunt. Et datæ sunt ei induciæ, secundum consuetudinem Regni, quadraginta dierum & unius diei.

1194. Rich. I. R. Abbas autem die sancti *Welfranni* applicuit apud *Portismum*, festinansque negotium, pro quo tamen fatigatus fuit, consummare, *Londinum* quantocius tetendit. Illic enim audierat dominum Archiepiscopum aut venisse aut citius venturum. Invento Archiepiscopo porrexit mandatum domini Regis, quo [a] in scripto vel audito, inquisivit utrum *Will.* de *sanctæ Mariæ Ecclesia* de quo mentio fuit in mandato, testimonium haberet. Quodque præsto non fuit, nihil illa vice facere voluit. At vero in brevi ipse *W.* advenit; Abbas autem causæ suæ nequaquam oblitus, cognito ipsius adventu, statim illum adiit, salutem ex parte Regis, & ipsius mandatum porrexit; quo lecto & intellecto, quæsivit si haberet plegios secundum præceptum domini Regis, de quinquaginta marcis ad terminos solvendis; ipse quidem dominum *W.* de *Albeng.* & magistrum *Stephanum* Archidiaconum [b] *Buchanch.* fidejussores produxit: actumque est hoc ante solennitatem *omnium Sanctorum*, & prædictus *W.* terminum ei primum statuit ad dimidium solvendum ad pascha, & secundum terminum ad reddendum ad festum sancti *Michaelis*. Scripsit ergo domino Archiepiscopo literis continentibus præceptum domini Regis ad se directum, & quod ei satisfecerit inveniendo plegios optimos, & obnixe rogavit ut negotium Abbatis non differret amplius.

Dilatio negotii per Archiepiscopum. Postquam hæc audivit dominus Archiepiscopus, dixit quod vellet conferre Conjustitiariis suis super negotio isto. Decem itaque diebus sustinuit illic Abbas, singulis diebus quum accessum habere potuit, Archiepiscopum solicitando, usque ad tædium, ut sibi & causæ suæ intenderet. Sed tanta erat multiplicitate negotiorum implicatus, quod loquelæ huic vacare nullatenus potuit; propter improbitatem Abbatis tandem cum ipso transmisit duos de familiaribus Consiliaribus suis coram justitiariis in Banco residentibus, cum mandato domini Regis, ut audirent, intelligerent, & quid super hoc fieri deberet, pronunciarent. Lectis ergo tam Chartis Abbatis, quam literis domini Regis, visum est illis ut saisina marisci remanere deberet in pace Abbatis. Verum quia in mandato Regis continebatur, quod secundum consuetudinem *Angliæ* loquela illa de marisco diduceretur; de hoc præcipue verbo certiorari voluit Archiepiscopus, quid facto opus esset. Cui dubitationi responderent judices, quandoquidem Abbas propter defectum dissaisiatus fuit, & dominus Rex illum defectum illi remisit & remittit, & Chartam suam & defectum warantizat, per consuetudinem *Angliæ* saisinam recuperare dicitur, quam per defectum illum amiserat. Reversi qui missi fuerant, quæ audierant à justitiariis, Archiepiscopo insinuaverunt. Actum est hoc in die sancti *Germani*. Archiepiscopus vero mandavit Abbate se debere inquirere, utrum defectum illum incurrerat per timorem, sicut dominus Rex ait in literis suis, an per despectum Curiæ Regis. Et hoc modo pertraxit dominus ille negotium usque in crastinum *omnium Sanctorum*.

Alia dilatio. Residente denique ipso pro tribunali in die *Animarum*, & justitiariis circumcirca assidentibus, astitit Abbas super negotii sui consummatione indefesse supplicans. Archiepiscopus vero fecit recitari præceptum domini Regis. Quibus in aure omnium perlectis, inquirere cœpit ab his qui tunc temporis in Banco residebant, quæ causa, timoris videlicet, an contemtus Curiæ Regis, defectus acciderit. Cumque super hoc judices mutuo loquerentur secretius, surrexit unus eorum fidelis vir & prudens nomine *Richardus Heriet*; & ait Archiepiscopo, sufficere debere ad hanc rem, inquisitionem, quam dominus Rex literis suis præsentibus testatur se fecisse, sicut aperte in mandato continetur inter cætera. Huic autem sententiæ assenserunt tam Archiepiscopus quam cæteri judices quorum hæc sunt nomina,

Nomina judicum. *Rogerus Bigot*, *Will.* de *Warenna*, *Will.* de *Brinner*, *Rich. Harte* Archidiaco-

[a] Inspecto. [b] Buckingh.

nus

nus *Eliensis*, *Rich. Heriet*, *Simon* de *Pateshill*, *Osb.* filius *Hernei*, *Henricus* 1194.
de *Chastill*. Scripsit itaque dominus Archiepiscopus Vicecomiti *Lincoln*. sub *Rich. I. R.*
hoc tenore:

H. *Dei gratia &c. Vicec.* Lincoln. *salutem. Scias quod dominus Rex warantizat Abbati de* Croyland *defaltam quam fecit tempore quo dominus Rex fuit in peregrinatione sua, occasione cujus defaltæ dissaisiatus fuit de marisco suo qui est inter* Croyland *&* Spald. *& præcepit quod inde saisinam haberet plenarie; & ideo tibi præcipimus, quod sine dilatione talem inde ei habere saisinam facias, qualem inde habuit antequam occasione prædictæ defaltæ inde dissaisiatus fuit.*

Abbas itaq; *H.* anno incarnationis Dominicæ M. centesimo nonagesimo tertio, reversus est cum plenaria seisina marisci. Verum ad diem procuratoribus suis, sicut superius relatum est, statutum, ad majorem cautelam interesse voluit & in crastino sancti *Edmundi* Regis & Mart. affuit *Londini*. Prior autem Spald. *Gos.* noluit ibi incassum laborare; pro certo intelligens, quod Abbas Croyland in causa obtinuisset; sed direxit illuc quendam de Monachis suis, *Hugonem* cognomento *Grull.* qui in omnibus pro posse suo nobis adversabatur. Cui coram Justitiariis se offerenti, dictum est ab eis, Abbatem Croyland per præceptum Regis, & communem ipsorum assensum, possessionem marisci sui obtinere, & quiete & pacifice debere possidere; nisi aliud dominus Rex præciperet: ipse vero *Grull.* supra modum tristis & confusus discessit; juxta illud, *Confundantur & erubescant; qui volunt nobis mala.*

Plena traditio seisinæ iterum de marisco.

De Priore Spald.

Anno autem subsequente, necessitate debiti domini Regis compulsus, vendidit Abbas maximam partem Alneti, quod & anno præmisso in parte non minima inchoaverat. Anno eodem, anno videlicet sexagesimo à prima translatione Beati *Guthlaci* confessoris, advocati nostri, facta est alia translatio, ad ampliorem sublimationem & decorem feretri ipsius & subjecti operis digniorem; quinto autem Calend. *Maii*, quod tunc sabbatum fuit, post laudes matutinas, satis reverenter astante conventu & psallente, & pluribus aliis, motum est feretrum de loco suo, & alibi transpositum, corpus vero beati viri tum sarcophago, in quo ferro & plumbo sex in locis signatum est, collocatum est super novum altare, quod interim constructum fuit super gradus. Die vero Lunæ proximo, in crastino videlicet sancti *Vitalis* Martyris, ceperunt artifices magnum altare suffodere; & in melius renovare. Consummatum est illud altaris opus in die Apostolorum *Philippi* & *Jacobi*; deinde marmorarii nostri circa tabularum marmorearum erectionem, & columnarum suppositionem sudaverunt. Perfecto igitur tabulatu marmoreo, repositum est supra illud sacratissimum Calendis *Junii*, qui tunc dies *Jovis* erat. Facta est die illa lætitia magna in populo; convenerat etiam tunc multitudo populi ex omni parte, quibus innotuerat fama translationis. Abbas vero & Conventus festivo cantu, & cultu, cum maximo cleri plebisque tripudio, sancti corporis reliquias in feretro locaverunt super tabulatum illum marmoreum, sicut nunc cernitur. Et ut dies ille memorialis haberetur, communi assensu diffinitum est, ut die illo sequentia canantur ad Missam majorem in Conventu quando canitur illa de sancto *Guthlaco*, & tempus tale sit, quo cantari possint sequentia. Nam ab olim dies *Jovis* assignatus fuit in Croyland advocato suo, & capa in choro; sed tunc magnificata fuit veneratio illa pro se adjectione ad laudem domini nostri *Jesu Christi*, cui est laus & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

1195, 6.

Translatio S. Guthlaci.

Alia translatio Guthlaci.

Renovatio Magni altaris.

Dominus itaque *Henricus* Abbas & sibi commissa Ecclesia Croyland mariscum suum sæpedictum per novem circiter annos pacifice possiderunt, Priore de *Spalding*. *Nicholao* nomine, & Monachis suis, & multis aliis fautoribus de Hoyland dolentibus multum & indignantibus, & tempora vindictæ tam expectantibus quam considerantibus. Tandem postquam Rex *Richardus* decesserat, & frater suus *Johannes* ei successerat, arbitrati

Obiit Rex Rich.

1199. *Rich. I. R. Successit frater ejus Johannes.* trati sunt sibi feliciter accidisse, & fortunam familiarius arrisisse, quia sicut superius insinuatum est, per ipsum *Johannem* tunc temporis Comitem de *Moret.* saisinam qualemcunque adquisierant.

1202. *Nova querela contra nos de eodem marisco.* Anno igitur gratiæ Millesimo ducentesim o secundo qui erat, ni fallor, tertius annus imperii Regis *Johannis*, nuntios destinaverunt ad transfretandum, *Hugonem* videlicet Monachum superius nominatum, & alios nescio quos, qui ad Abbatem suum *Joslenum Andegav.* accesserunt, & causam & consilium adventus sui insinuaverunt. Ipse vero *G.* una cum illis Regem *J.* adiit, & diligenti relatione ei ad memoriam reducere studuit, qualiter coram ipso per judicium curiæ Regis *Rich.* seisinam cujusdam marisci obtinuerat contra Abbatem Croyland; adjungens quod postea sine judicio idem Abbas per Cancellarii sæpedicti fratris sui violentiam, saisinam recuperavit. Spospondit tandem Domino *Jo.* Regi quadraginta marcarum pro habendo recordo hujus rei & rationabili judicio. Scripsit itaque dominus Rex *Jo. Gaufrido* filio *Petri*, qui tunc pro capitali justitia in *Anglia* residebat: cujus etiam favorem & gratiam *Spaldingenses* multis & magnis obsequiis adquisierant, in hæc verba:

Litera R. Johannis pro Spaldingensibus.

Jo. *Dei gratia Rex* Angliæ *dilecto & fideli suo G. filio* Petri, *Comiti* Essex *salutem. Sciatis quod veniens ad nos Abbas sancti* Nicholai Andeg. *promisit nobis quadraginta marcarum pro habenda saisina cujusdam marisci inter* Croyland *&* Spald. *unde placitum fuit inter Priorem suum de* Spald. *& Abbatem de* Croyland *in curia Regis* Rich. *fratris nostri apud* Westm. *& quæ ipsi Priori adjudicata fuit per Recordum & rationabile judicium ejusdem curiæ, ut dicit; & ideo vobis mandamus, quod accepta ab eo securitate de illis quadraginta marcas reddendis ad terminos competentes, tunc coram vobis audiri faciatis recordum ejusdem loquelæ, & per recordum & rationabile judicium prædictæ loquelæ ei juste & secundum consuetudinem* Angliæ *plenariam saisinam præfati marisci sine dilatione habere faciatis.* Walterus.

Galfridus autem filius *Petri* convertit hoc mandatum sub sigillo suo, scribens *Gerardo* de *Camvill.* qui tunc temporis Vicecomes erat *Lincolniæ*, sub hoc tenore:

Gaufridus &c. *Vicecomiti* Lincoln. *salutem. Scias quod Prior de* Spald. *fecit nos securos per* Simonem *de* Lima *de quadraginta marcis solvendis domino Regi, quas ei promisit pro habenda saisina marisci inter* Croyland *&* Spald. *unde placitum fuit in curia domini Regis, inter ipsum & Abbatem* Croyland; *& ideo summone per bonos summonitores ipsum Abbatem quod sit coram nobis apud* Westm. *in octavis sancti* Martini, *auditurus recordum & rationabile judicium suum: & habeas ibi summonitores, & hoc breve.*

Hæc autem summonitio facta est apud Croyland in crastino Apostolorum *Simonis* & *Judæ*, intra horam nonam; dominus vero Abbas à Croyland discessit mane. Missum est post ipsum breve summonitionis; quo audito iter convertit ad *Gaufridum* filium *P.* ut ejus uteretur consilio; qui inter cætera consuluit ei ut ad dominum Regem transfretaret. Quocirca Abbas constituit coram ipso *G.* procuratorem totius loquelæ *Johannem* de *Sandon.* tunc Senescallum Abbatiæ Croyland. Præsentavit etiam eum *Londinum* ante diem sibi constitutum Justitiariis in Banco illic residentibus, quorum hæc sunt nomina, *Ricardus Heriet*, *Simon* de *Patishill*, *Johannes* de *Cestling*, *Walterus* de *Crepinges*, *Eustathius* de *Fautub*, Magister *Godefrei* de *Insula*. Inde profectus est Abbas ad dominum *Cantuar.* Archiepiscopum, quod ipso residente in *Anglia* pro capitali justitia, seisinam marisci sui recuperaverat per præceptum domini Regis *Richardi*, sicut superius dictum est, & ad dominum Episcopum *Eliensem Eustachium* tunc ejusdem Regis Cancelcellarium, & negotii illius usquequaque conscium, ut ipsorum uteretur consilio: qui condolentes ipsius injustæ vexationi, rei veritati quam plenius ad memoriam duxerant, testimonium perhibentes, scripserunt pro ipso. Dominus autem *Cantuariensis* in hæc verba;

H. *Dei*

Henr. *Dei gratia* Cantuarienſis *Archiepiſcopus &c.* G. *filio* P. *Com.* Eſſex *ſalutem. Mittimus vobis ſcriptum veriſſimum literarum à bonæ memoriæ* Rich. *Rege pro Abbate* Croyland *nobis tranſmiſſum, ſuper quodam mariſco, qui inter* Croyland *&* Spald. *unde contentio inter eundem Abbatem & Priorem* Spald. *Credimus quod ſi ad notitiam domini Regis perveniſſet quod idem frater ejus tales literas ſuper hoc nobis tranſmiſiſſet, tale mandatum ab eo accepiſſetis, quale nunc contra memoratum Abbatem accepiſtis. Quod igitur rationi conſonum ex diſcretione veſtra ſuper hoc decreveritis, ſtatuere curetis. Vale.* 1202. *Johann. R.* *Literæ Archiepiſcopi pro Abbate.*

Tenor autem literarum illarum Regis, ſcilicet ſuperius tranſcriptæ inveniuntur. Dominus vero *E. Elienſis* Epiſcopus ſub hoc tenore ſcripſit:

E. *Dei gratia* Elienſis *Epiſcopus amicis ſuis* * * *Juſticiariis domini Regis in Banco reſidentibus, ſalutem & dilectionem. Sicut bene recolimus, dum adhuc viveret bonæ recordationis* Richardus *Rex, acceſſit autem Abbas* Croyland *apud* Gotiſam *& ipſe defaltam in qua fuit pro placito de mariſco inter ipſum & Priorem de* Spald. *ei plenarie remiſit: quod vobis duximus intimandum, ut vobis ſuper hoc veritas plenius innoteſcat.* *Litera Euſtachii Epiſc. Elienſis.*

Hoc in anno obiit ſanctæ memoriæ *Hugo Lincoln.* Epiſcopus *London.* & corpus ejus *Lincolniam* delatum eſt, ubi à Rege *Johanne*, qui noviter in *Angliam* transfretaverat, una cum Archiepiſcopis & Epiſcopis, cæteriſque proceribus Regni, honorifice tumulatur.

Interim terminus placiti præfixus in Octab. ſancti *Martini*, Abbati Croyland appropinquavit: prænominatus vero *Johannes* procurator Abbatis, ſe fecit eſſoniari de malo viæ; Juſtitiarii vero per præceptum *G.* fil. *P.* dederunt ei alium diem breviſſimum in quindecim dies, diem ſcilicet poſt feſtum ſancti *Andreæ*. Quo audito Abbas Croyland & ſui amplius anguſtiati fuerunt: ſperaverant enim quod prolixius tempus eis præfigeretur, poſt Octab. videlicet ſancti *Hillarii*, ut interim poſſent ad dominum Regem *J.* transfretare, & ei rei veritatem inſinuare. Paraverat enim ſe ad transfretandum, quum ultimo diſceſſit à Croyland ante feſtum *omnium Sanctorum:* itaque Conventus Croyland exiſtimaverat eum jam transfretaſſe, quod medio tempore nec ipſe rediit, nec nuncium domi miſit. Ex inſperato igitur affuit nuncius ipſius præcipiens ut Prior ſuus *Nicholaus* de *Toft*, & *Gaufr.* de *Horva* celerarius, & procurator totius Abbatiæ, domino Abbati occurrent *Londini* ad diem ſtatum. Qui illic accelerantes invenerunt dominum Abbatem in provincia Cantabr. ad manerium ſuum de Draiton: pariter ergo tendentes, *Londinum* petierunt. *Abbas venit* Occurrerunt ergo illis illuc *Osb.* de *Longo campo*, frater domini Abbatis *Londinum.* & quidam miles ſapiens & diſcretus, *Reginaldus* nomine de *Argento*; quorum conſilio fretus dominus Abbas, potentibus curiæ ſupplicavit ſingillatim, domino videlicet *Johanni* de *Gray*, tunc Epiſcopo *Norwic.* Regi *Prior de* valde familiari, & *Sim.* de *Patiſhill* & *Richardo* de *Heriet*, & aliis pluribus, *Spald.* ut ipſius negotio benignius intenderent.

Affuit & *Nicholaus* Prior *Spaldingiæ*, cum fautoribus ſuis & amicis multis & magnis, quia amici divitis multi. Ipſe deinceps die litis ſtatuto, ſtetit coram Juſtitiariis in Banco reſidentibus, cauſam ſuam proponens contra Abbatem Croyland, qui vocatus ſtatim apparuit & auditionem Brevis, ſicut mos eſt, requiſivit: prolatum eſt breve ſummonitionis & lectum, quia originale audire non potuit, quod loquebatur ſolummodo de Abbate ſancti *Nicholai Andegavis.* Cui etiam non debuit Abbas Croyland reſpondere, cum Abbas ille præſens non fuerit, nec alium loco ſui conſtituerit. Judicaverunt itaque ipſum ultimo Brevi debere reſpondere, quod *G.* fil. *Petri* ſub ſigillo ſuo direxerat Vicec. *Lincoln.* Abbas vero Croyland in partem ſecedens cum amicis & Conſiliariis ſuis, habito brevi conſilio reverſus eſt. Aſtitit & Prior inſtans ut præceptum Domini Regis manciparetur effectui; viz. ut daretur ſibi recordum & rationabile judicium de quodam mariſco

 inter

1202. *Johann. R. Responsio pro Abbate.* inter Croyland & Spald. Respondens quidam sapiens hujus sæculi, qui pro Abbate loquebatur, *Johannes Gluccente* civis *Londini*, Dominum Abbatem Croyland nolle declinare recordum Curiæ, nec rationabile judicium; sed ipsum illud Breve requirere quod initium litis continet, ex quo & judicium & Recordum formari debent: quod si nullo modo habere posset, visum illius marisci requirere inter Croyland & Spald. quod plura habentur illic de quibus placita multoties fuerunt. Deinde Justitiarii sciscitaverunt, quo tempore motum fuerit placitum illud: Responderunt *Spaldingenses* quod tempore Regis *Richardi*, quum *Walterus* Archiepiscopus *Rotomag.* Capitalis justitia fuit in *Anglia*; assidente ei *Roberto* de *Witefeld.* de quo mentio superius facta est. Attestati sunt Abbas & sui, sic esse, & gavisi sunt vehementer; tum quod injuste & contra juris civilis ordinem trahebatur in causam per illud breve quo antecessor suus Abbas *Robertus* citatus fuerat; tum quod remissio defaltæ quam Rex *Richardus* ei fecerat, & charta ipsius marisci illum confirmans Abbati posterior fuit tempore; & posterius mandatum præjudicat. Justitiarii autem hæc audientes, surgentes de Bancho, cum Baronibus Scaccarii, & domini Regis fidelibus illic residentibus consilium habuerunt.

Felix dilatio. In crastino residentibus in Banco affuerunt & partes. Tunc *Simon* de *Patishill* pronunciavit, quod loquela majori consilio indigeret, & quod conjustitiarii sui plures tunc illic non interfuerunt, quia tunc adventus Dominicus celebrabatur, & nullum aliud placitum tunc tenebatur nisi illud; & idcirco necessario oportere jam accipere dilationem, ad majorem audientiam & deliberationem; & idcirco constituerunt alium diem, post octab. sancti *Hillarii* in octo dies; ut interim Breve illud totius causæ originale quæreretur, & illi etiam quærerentur & convocarentur, sub quorum examine causa illa ventilata fuit, quod nullus eorum præter ipsum *Simonem*, tunc in Banco residebat; & ipse solus noluit quia non debuit tunc recordum facere. Exultaverunt Abbas & sui propter tantam dilationem, quia penitus paratus fuit ad transfretandum: verum Breve illud domini *Cantuariensis*, & Breve domini *Eliensis* præfatum dimisit *Johanni* de *Sandon.* & suis citra remanentibus, ut valere possent; si forte non possit ad diem placiti præfixum reverteri in *Anglia*; & profectus est statim, sed aliquandiu moratus est apud *Portesmum*, mare tranquillum & ventus operiens prosperum. Sed & Prior *Spaldingensium* nuntium suum contra eum direxit, Monachum quendam satis sagacem, *Godefridum* nomine, qui tunc Celerarii officium gerebat.

Tertio Abbas ad Regem transfretat. In illa etiam tempestate dominus *Cantuariensis* & dominus *Eliensis* per urgentissimum Regis mandatum ad transfretandum invitabantur, expectantes apud Shorham transeundi prosperitatem. Abbas autem Croyland in festo sanctæ *Luciæ* navem ascendit super *Portesmum*, & prospero cursu applicuit sequenti die *Barbeflet*. Dominus autem *Cantuariensis* jam quarta die præterita venerat in *Normanniam*, sæpedictus vero Abbas iter tetendit ad *Montem fortem*, quod dominus Rex & Archiepiscopus illuc tunc venerant. In vigilia Beati *Thomæ* Apostoli locutus est cum domino Rege, præsente Archiepiscopo, & supplici relatu & simplici causam suam in auribus domini Regis exposuit, succincte enarrans quomodo disseisiatus [est] fuerit de suo marisco, propter quandam defaltam quam fecerat propter timorem, non ausus comparere coram justitia, quod frater suus [a] *Cantuariensis* fugatus jam fuerat de *Anglia*, & alii fratres sui incarcerati, dum dominus Rex *Richardus* moraretur in terra *Syriæ*; & quomodo idem Rex ei ad se venienti in *Alemaniam*, & conquerenti, illam defaltam plene remiserat. Qualiter etiam dominus Archiepiscopus per mandatum domini Regis, ipsum in saisinam & possessionem miserat. Archiepisco-

[a] Leg. Eliensis.

pus

pus vero præsens & hoc audiens, testimonium perhibuit rei veritati, & preces Abbatis ergà Regem commendavit, videlicet ut remissionem defaltæ, quam ei frater suus Rex, ratam haberet & warantizaret. Dominus autem Rex se ei justitiæ plenitudinem exhibiturum satis benigne pollicebatur; sed ut se sequeretur, quousque posset causæ suæ melius intendere, ei præcepit. 1202. *Johannes R.* *De gratia Regis.*

Sub eodem tempore Monachus quidam, *Godefridus* nomine, satis versutus & protervus, à Priore de *Spaldingensibus* contra Abbatem Croyland transmissus, ei in omnibus adversabatur, & coram Rege & alibi in facie restitit, & omnimodis negotium ejus impedivit. Ita quod diu protelatum est. Verumtamen Abbas Croyland circumiens per vicos & castella dominum Regem sequendo, & causam suam prosequendo, indefessus perseveravit.

Interim dominus Rex *J.* instantem Dominicæ Nativitatis festivitatem apud *Argentomachum* Regio more & magnificentia, convocatis itaq; terræ suæ Principibus & Magnatibus, statuit celebrare. Inter alios & præ aliis Comes *Cestriæ* nominatim invitatus affuit. Qui partes *Spaldingensium* sicut ipsorum patronus & advocatus, diligenter fovebat. Quocirca & Regi & familiaribus ejus & Consiliariis attentius supplicavit, quatenus Monachorum suorum negotium promoverent. Quod enim eis factum fuit sibi ipsi asseruit fieri. Commendavit itaque universis & singulis *G.* Monachum & causam ipsius, & à curia discessit. Ipse igitur *G.* animosior effectus, Regem sæpe & multum sollicitabat, quatenus literis iteratis præciperet Justiciariis *Angliæ*, ut sine occasione & dilatione loquelam Prioris *Spaldingiæ*, secundum tenorem priorum literarum superius scriptarum deducerent: pollicitusque est domino Regi viginti marcarum argenti, præter quadraginta marcas primo illis promissas. *Monachus Spald.*

Abbas autem Croyland his auditis plurimum anxiatus est, tum quia dominus Rex negotium suum in tantum protraxerat, tum quia Curiales propter petitionem Comitis, non sicut heri & nudius tertius, hilarem ei faciem prætendebant. Tandem vero cognoscens quod in curia illa vix ullum potuit expediri negotium nisi donis vel promissis intercedentibus, habito cum benevolis consilio, Regi obtulit pecuniam non modicam ea conditione quod remissionem illius defaltæ sæpedictæ, quam Rex *Richardus* ei fecerat, ipse per chartam suam warantizaret; quod quidem Rex facere supersedit usque ad sanctam *Susannam* veniret. Ubi Abbas consueta constantia Regem rogavit, ut ipsius preces exaudire dignaretur. Sed *G.* Monachus non minori diligentia Regem in contrarium sollicitavit. Tunc dominus Rex prudentium suorum usus consilio, utrisque ad tempus volens satisfacere, facta ex utraque parte promissa decrevit accipere. Denique *G.* Monacho concessit literas suas sub hoc tenore: *Petitio Abbatis cum promissione pecuniæ.* *Litera Regis concessa Monacho Spald.*

J. *Dei gratia Rex* Angliæ &c. G. *fil.* Petri *Salutem. Sciatis Priorem* Spaldingensium *præter quadraginta marcas quas prius nobis promisit, finem fecisse nobiscum pro viginti marcarum argenti, pro habendo recordo & rationabili judicio suo usque Abbatem de* Croyland, *de loquela quæ est inter eos de marisco: & ideo vobis mandamus, quod si ipse fecerit vos securos de pecunia illa reddenda ad terminos quos scitis, tunc eidem Priori sine dilatione secundum consuetudinem* Angliæ *faciatis habere Recordum & rationabile judicium suum, secundum formam aliarum literarum nostrarum quas inde habuistis, & secundum quod loquela illa inter eos rationabiliter deducta est. Teste meipso &c.* *Litera Regis concessa Abbati Croyland.*

Concessit etiam literas Abbati Croyland in hunc modum:

J. *Dei gratia Rex* Angliæ &c. G. *fil.* Petri *salutem. Mandamus vobis quatenus audiatis loquelam quæ est inter Abbatem* Croyland *& Priorem de* Spaldinge *de marisco quodam, & Abbati* Croyland *locetis hoc quod in loquela illa locari debet, & Priori* Spalding. *similiter & processum totius negotii*

1202. *Johannes R.* *gotii, & consilium vestrum super hoc, nobis per literas vestras significetis. Teste Meipso apud* Feicham *decimo die* Januarii.

Godefridus igitur Monachus *Spalding.* acceptis literis suis cum exultatione à curia discedens, festinavit in *Angliam* reverti, sperans se posse totum negotium suum sine contradictione ad effectum perducere, antequam Abbas Croyland repatriare possit. Quippe sciebat eum in causa sua parum adhuc vel nihil erga Regem profecisse. Nam & ipse Abbas tunc à curia discesserat. Post hoc aliquantulum moratus est in partibus illis, tam circa hæc quam alia plura negotiosus; noluit enim nimium festinare in revertendo; quia dies datus fuerat ipsi & adversariis suis coram justitia in Banco apud *Westmon.* in Oct. Sancti *Hillarii*, & ipse prudenter sibi præviderat, priusquam transfretaverat, in loco suo quendam ponens Attornatum, *Johannem* sc. de *Sandon.* qui causam suam sustineret; sed ipse die statuto apparere non posset. Attornatus itaque suus ad diem prænominatum se fecit essoniari, & alius dies datus est ei in tres septimanas.

Abbas essoniatus est. Rediit. in Angliam. Interim Abbas Croyland Deo disponente prospere remeavit, & ad diem præfixum veniens apud *Westm.* se coram justitiariis præsentavit. Affuerunt etiam adversarii sui, & cum ipsis plures alii sapientes hujus seculi, quos prece & pretio adduxerant & conduxerant, certo certius arbitrantes, se illa vice totum velle suum ad effectum perducturos. Cum igitur Justitiariis in Banco residentibus utraque pars advenisset, precatus est Prior Spald. justitiarius, ut præceptum Domini Regis recitaretur, & judicium sine dilatione, sicut Rex præceperat, ipsi redderetur. Abbas vero Croyland distulit proferre literas suas, competentem ad hoc neque locum neque tempus esse considerans. Cum igitur justitiarii cum nobilioribus Regni tractarent de hoc negotio, venit Abbas de Croyland coram ipsis, & protulit eis literas domini *Cantuariensis* Archiepiscopi, quas ipse justitiariis direxit in hunc modum scriptas: *Utraque pars coram justitiarii.*

H. *Dei gratia* Cantuar. *Archiep. &c.* G. *fil.* Petri *salutem. Mittimus vobis transcriptum verissimum literarum à bonæ memoriæ Rege* Rich. *pro Abbate de* Croyland *nobis transmissarum, super quodam marisco, quod est inter* Croyland *&* Spald. *unde contentio est inter eundem Abbatem & Priorem de* Spald. *Credimus quod si ad notitiam domini Regis pervenisset, quod idem frater ejus tales literas super hoc nobis transmisisset, tale mandatum minime ab eo suscepissetis. Quod igitur rationi consonum ex discretione vestra super hoc decreveritis, statuere curetis.*

Miserat etiam dominus *Cantuariensis* Archiepiscopus literas quas ipse receperat tempore *Richardi* Regis, cum ipse justitiarius totius *Angliæ* fuerat, sc. de warantizatione defaltæ quam fecerat Abbas de Croyland, sub una & eadem sigilli sui impressione inclusas. Cumque lectæ essent literæ Regis *Richardi*, in quibus processus totius negotii continebatur, & insuper literæ Domini *Cantuariensis*, in quibus testimonium perhibebat, quod ipsas ex mandato Regis *Richardi* suscepisset; Post multas altercationes *Consensus Justitiarii cum Abbate.* consideraverunt omnes justitiarii, qui tunc præsentes ibi erant simul cum consilio sapientum Regni, quod warantizatio à Rege facta, rata deberet esse & stabilis; nec propter hoc Abbas de Croyland aliquid damnum incurrere deberet. Nomina autem justitiariorum qui tunc in Banco sederent, hæc sunt, *Simon* de *Patishill*, *Rich. Heriet*, *Johannes* de *Sestinges*, *Wal. Crepi*, *Eustachius* de *Faucumberg*. *Godfridus* de *Insula*. Præterea etiam multi nobiles pro utilitate Regni ad curiam venerant, & ipso die illi considerationi interfuerunt; quorum hæc sunt nomina, dominus *Johannes Norwic.* Episcopus, *Rogerus* Comes de *Clare*, *Robertus* filius *Walteri*, *Gaufr.* de *Bouchlande*, *Will.* de *Warenna*, & multi alii: qui omnes sine contradictione consenserunt in unum. Sed tamen ad ipsum diem non est judicium publice prolatum, quia G. filius *Petri*, qui summus justitiarius tunc in *Anglia* fuerat,

præsens

præsens ibi non erat; visum est enim omnibus, deficut ipsi *G.* capitali Justitiæ literæ domini Regis de prædicto negotio missæ fuerant, ita coram ipso judicium redderetur. Vocati sunt igitur Abbas & Prior, & dies datus est eis, scilicet octo dies ab illo die. 1202. *Johannes R.* *Dilatio judicii, & alius dies datus.*

Ad illum itaque diem venit prædictus *G.* filius *Petri*, & ceteri Justitiarii cum eo. Cumque recitaretur loquela coram eo, quæ erat inter prædictum Abbatem & Priorem, contendebat contra omnes, volens judicium quod Justitiarii & Barones de scaccario fecerant, subvertere & in irritum revocare. At omnes una voce responderunt, se nolle, nec debere aliam considerationem facere, quia rectum judicium eis videbatur esse, quod fecerant. Cumque diu multumque super prædictis contendissent, videns *G.* filius *Petri*, quod non solus contra omnes posset obtinere, distulit loquelam usque in crastinum. *Falsus Judex.*

Mane itaque præcepit ut omnes Justitiarii coram eo venirent, ut de prædictis tractarent. Cumque iterum de his contenderent, respondit *Gaufr.* filius *Petri*, sibi justum videri, quia contentio de hoc negotio inter eos orta fuit, ut processus totius negotii in *Normanniam* Regi constituto ab initio usque ad diem illum mandaretur, & dominus Rex quod sibi rectum videretur, faceret. Hoc autem dicebat, quia fovebat partem Prioris de Spalding. Tandem autem consenserunt omnes Justitiarii in hoc, quod Abbas de Croyland & Prior de Spalding haberent literas sub una forma, & mitterent nuncios suos ad Dominum Regem, qui literas Justitiarii de isto negotio illi portarent; & quod Dominus Rex ipsis rescriberet, Justitiarii libenter exequerentur. Forma literarum hæc erat: *Et falsa dilatio.*

Reverendo Domino suo Jo. *Dei gratia, Illustri Regi* Angliæ *&c.* G. *filius* Petri *salutem, & fidele in omnibus obsequium. Præcepistis nobis quod faceremus habere Priori de* Spalding *recordum & judicium suum de loquela quæ fuit inter ipsum & Abbatem de* Croyland, *de marisco inter* Spalding *&* Croyland: *quod tale est, scilicet, quod Prior de* Spalding *tempore Regis* Richardi *fratris vestri, in Curia sua clamavit versus prædictum Abbatem antedictum mariscum. Idem vero Abbas fecit quoddam essonum infra summonitionem, de malo lecti, quo detinebatur apud* Croyland. *Et cum per judicium Curiæ quatuor milites venirent ad videndum ipsum Abbatem, & infirmitatem ejus apud* Croyland, *eum ibi non invenerunt, & ita per defectum ejus recuperavit sæpedictus Prior saisinam marisci per judicium Curiæ. Postea sæpedictus Abbas accessit ad Regem* Richardum *fratrem vestrum, & dedit ei intelligere, quod ipse occasione fratris sui fugati ab* Anglia, *& quorundam fratrum suorum captorum, non ausus est comparere, sed aufugerit; & impetravit ab eo, quod ipse defectum illum ei warantizavit; & ita resaisitus fuit memoratus Abbas de prædicto marisco. Nos igitur considerantes Warentiam illam, licet non videatur Curiæ vestræ* Angliæ, *quin Dominus Rex frater vester satis licite potuisset Warentiam talem facere, & quod vos habetis similem potestatem, noluimus judicium expressum inde facere, antequam vos certificati essetis super prædicto recordo, & antequam voluntatem vestram expressius inde præciperetis. Valeat Dominus noster diu in Domino.* *Processus totius negotii mittitur ad Regem.*

Cumque scriptæ essent literæ & sigillatæ, utrique parti traditæ sunt. Abbas autem Croyland recedens à Curia, reversus est ad proprium. Prior de Spalding statim misit Monachum suum supradictum ad Regem, ut nuncium Abbatis de Croyland præveniret, & negotium suum donis & promissionibus perficeret. Monachus vero de Spalding, cum omni festinatione proxima die Sabbati ante omnes à *Londino* egressus, iter suum versus mare arripuit, & ad *Portesmum* velociter pervenit, sperans quantocius transfretare, & ad Regem sub celeritate venire. Sed Deo disponente, cui venti & mare obediunt, aliter contigit; nam ibi moram fecit fere per quadraginta dies, quamvis sæpius tentasset, nun- *Prior Spald. iterum misit ad Regem.*

 quam

1202. *Johannes R.* quam valens transfretare. Interea reversus est Abbas de Croyland ad domum suam, ut post laborem tanti itineris aliquantulum requiesceret, cui occurrerunt sui, & cum gaudio eum susceperunt.

Misit etiam postea Albas nuncium. Post aliquot autem dies misit Dominus Abbas nuncium suum ad Regem, videlicet *Johannem* de *Freston*, qui etiam antea cum eo bis transfretaverat. Ipse autem confidens magis in virtute Dei quam in sapientia sua, commendans se Deo & orationibus fratrum, statim versus mare profectus est; cumque venisset ad portum qui vocatur Scorham, invenit ibi de Nobilioribus Regni volentibus Regem adire, inter quos erat Episcopus *Coventr.* cui se jungens prædictus Monachus, rogavit ut in conductu suo eum reciperet, ut in protectionem illius transfretare posset: Episcopus vero prædictus eum gratanter suscepit, & quamdiu apud prædictum portum moram fecit, humanissime exhibuit. Illis diebus nemo poterat, nec ad *Portesmum*, nec ad Scorham, propter aeris intemperiem & ventorum rabiem, transfretare; & ideo prædictus *Johannes* ibi perhendinavit unam septimanam, in magna angustia constitutus, timens ne forte adversarius ejus, qui ad alium portum perrexerat, in ipso itinere anticiparet, & coram Rege ipsum præveniret, & negotium Prioris de Spalding, nullo contradicente, ad libitum suum perficeret. Contigit igitur una die ut tempestas illa quiesceret, & mare aliquantulum sedaretur, & facta est lætitia magna in populo qui volebat transfretare. Nullus tamen Nobilium, qui ibi aderant, iter illud audebant arripere, propter maris turbationem & ventorum inconstantiam, quæ non plene sedata fuerant. Videns autem prædictus *Johannes* unam navem paratam esse ad transfretandum, quæ quosdam pauperes & peregrinos in se continebat, posuit se inter alios, & Domino ducente, in crastinum in *Normanniam* evectus est, omnibus Nobilibus apud Scorham remanentibus, & etiam Monachus de Spalding, qui longe eum præcesserat, & apud *Portesmum* perhendinaverat.

Nuncius Abbatis venit ad Regem. Cumque applicuisset prædictus *Johannes*, statim iter suum versus Regem arripuit, & apud *Rotomagum* ipsum invenit. Veniens itaque in conspectu ejus, protulit literas Justitiariorum, illi eas tradidit; & ipse summam totius negotii, quam literæ illæ minus intimaverant, viva voce Regi intimavit. Cumque dominus Rex de hoc negotio cum sapientibus de Curia sua qui tunc ibi aderant tractasset, & quid sibi agendum esset, ab ipsis inquireret; responsum est ab illis, quod sicut ipse vellet warantizationem suam, si alicui faceret, firmam esse & stabilem, sic warantizationem factam à Rege *Richardo* fratre suo, cujus hæres ipse fuit, confirmaret. *Consensus Regis in confirmatione marisci.* Hæc audiens dominus Rex, voluit & warantizationem illam à Rege *Richardo* stare, & pecuniam, scilicet centum marcas, ab Abbate Croyland sibi promissam, habere. Mandavitque supradicto Monacho Croyland, quod si vellet facere ut pecunia ista promissa ad terminos competentes redderetur, warantizationem quam *Richardus* Rex Abbati de Croyland fecerat, ipse charta sua confirmaret; & insuper alia negotia, si qua in Curia haberet, libenter audiret. Cogitans itaque prædictus *Johannes*, quam sæpe mora trahit ad se periculum, timens etiamne nuncius Prioris Spalding ad Curiam veniret, & eum de negotio suo donis & promissionibus impediret; voluntati domini Regis, cum consilio Domini *Cantuariensis* & domini *Eliensis*, quos tunc in Curia invenerat, adquievit. Tunc dominus Rex præcepit, ut warantizatio Abbati de Croyland à Rege *Richardo* facta, charta sua corroboraretur; & etiam ille mariscus unde defalta illa evenit, sigillo suo, sicut charta *Henrici* Regis patris sui continebat, Abbati de Croyland confirmaretur; quod & factum est, prout in sequentibus continetur.

Tum igitur hoc & alia negotia quæ sibi injuncta fuerant, perfecisset prædictus *Johannes*, licentiatus à Rege, & Domino ducente eum, quam cito

cito potuit reversus est in *Angliam* ad domum suam de Croyland, unde 1202.
missus fuerat, nuncio Prioris de Spalding apud *Portesmum* in cismari- *Johann. R.*
nis partibus adhuc perhendinante, qui postea transfretavit, & Regem adiit, & magna promisit; sed nihil perficiens, recedens à Curia, reversus est ad proprium, juxta illud, *Confundantur & revereantur, qui volunt mihi mala.* Charta autem domini Regis *Johannis* de confirmatione limitum Abbatiæ nostræ, de qua paulo superius fit mentio, subjungitur in hac forma:

Charta Regis Johannis.

Johannes *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ, *Dux* Normaniæ, Aquitaniæ, *& Comes* Andegaviæ, *Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Vicecomitibus, & omnibus Ballivis & fidelibus suis salutem. Sciatis nos concessisse & confirmasse & Deo & Ecclesiæ sancti* Guthlaci *de* Croyland, *& Abbati & Monachis ibidem Deo servientibus, omnes terras & tenuras & possessiones alias ad eandem Ecclesiam pertinentes, & specialiter sedem Abbathiæ cum limitibus suis nominatis, qui sic tenduntur, per quinque leucas a* Croyland *usque illuc ubi* Asendyk *cadit in aquam de* Weland, *& per* Asendyk *usque* Aswyktoft, *& sic usque* Sheppyshee, *& sic usque* Tyddwarthar, *& ita usque ad* Nomansland, *& ita per aquam quæ dicitur* Neen *usque ad* Finem factum; *& inde sursum per* Finem factum *usque ad* Greynes, *& ita usque* Folkwoldstakyng, *& inde sicut* Southlake *cadit in* Weland; *& sic per* Weland *sursum ad Aquilonem usque ad* Aspathe, *& inde usque ad* Werwarlake, *& ita usque ad* Harenholt, *& sursum per aquam usque* Wengerlake, *& sic per* Lurtlake *usque* Oggote, *& inde sicut* Apynhlot *cadit in* Weland; *& omnes piscationes pertinentes ad prædictos limites. Quare volumus & firmiter præcipimus, quod prædicta Ecclesia & Abbas & Monachi teneant, & in perpetuum possideant omnes terras & tenuras & alias possessiones suas, & omnes donationes quæ post mortem Regis* Henrici, *avi patris nostri, rationabiliter datæ sunt, bene & in pace, & libere, & quiete & honorifice, in bosco & in plano, in pratis & pasturis, in aquis & mariscis, in vivariis & piscariis, in molendinis & stagnis, & in omnibus aliis rebus & locis, in* Socha *&* Sacha, *&* Thol *&* Theam, *&* Infangthefe, *& cum omnibus aliis liberis consuetudinibus & quietationibus, cum quibus Ecclesia illa & Abbates & Monachi melius & liberius & quietius tenuerunt, tempore Regis* Henrici *Avi patris nostri, vel aliorum Prædecessorum nostrorum Regum* Angliæ, *& sicut aliquæ Ecclesiæ nostræ* Angliæ *melius & liberius & quietius tenent, sicut Charta Regis* Henrici *patris nostri rationabiliter testatur,* &c. *Data per manum* Simonis *Archidiaconi* Well.

Finiset Crosse.

Non sic autem venerabilis pater Abbas *Henricus* optata potitus est quiete, sed velut lapis vivus in domo cœlesti reponendus, crebris tunsionibus & multimodis pressuris conquadratur à dextris & à sinistris. Nam & *Acharius*, Abbas de *Burgo* sancti *Petri*, limitibus propriis non contentus, sed contra comminationem propheticam, *domum domui & agrum agro usque ad terminum loci*, cupiens copulare, primo per Brevia Regia, de transmarinis partibus à Rege perquisita, prædictum Abbatem *Henricum* inplacitavit, & de marisco nostro Australi vocato Alderland, quem à fundatione Monasterii usque ad illa tempora patris nostri possessione pacifica tenuerunt, velut *Assur* in populum Dei, absque ulla causa calumniatus est eum. Proinde *Hubertus* Archiepiscopus *Cantuariensis*, Capitalis tunc in *Anglia* Justitiarius, Abbatibus Monasteriorum de Ramsey & Thorney præceptorias direxit literas, ut ipsi vice sua per sacramentum octodecim Militum, in quos præfati Abbates de *Burgo* & Croyland compromiserunt, inquisitionem acciperent, quid juris uterque eorum habeat in terris, pratis, pasturis, & mariscis, & omnibus aliis rebus, inter aquam de Neen & aquam de Weland, & quæ divisæ inter Abbathiam de *Burgo* & Abbathiam de Croyland esse debeant; & dictam inquisitionem præfato Archiepiscopo & Justitiariis, sub sigillis suis & sigillis Militum, plenarie

Acharius movit contra nos calumniam de marisco.

1206. *Johann. R.* plenarie significarent. Sed tunc orta dissentione inter [a] Curatores, infecto negotio, ad sua singuli redierunt.

Tandem vero post multa colloquia, tractatus, dilationes, & expensas, hinc inde frequentius habita, coram Justitiariis domini Regis apud Lexington inter utrosque Abbates diu ventilata controversia, in non modicum *Croylandensis* Ecclesiæ detrimentum finaliter sic quievit, prout in forma quæ sequitur, lucide declaratur.

Finis i ter nos & Abbatem de Burgo.

Hæc est finalis concordia facta in Curia domini Regis apud Lexington, *die Lunæ proximo post purificationem beatæ* Mariæ, *Anno Regni Regis* Johannis *septimo, coram ipso domino Rege* &c. *inter* Akarium *Abbatem, & Conventum de* Burgo *petentes, &* Henricum *Abbatem, & Conventum de* Croyland
1206. *tenentes de una virgata terræ, cum pertinentiis in* Peykyrke, *& de quodam marisco cujus tales sunt metæ; scilicet ab aqua de* Croyland, *quæ dicitur* Neen, *usque ad locum qui dicitur* Fyneth, *& ab illo loco qui dicitur* Fyneth *usque* Gxynes, *& a* Gxynes *usque* Folewartstakyng, *& inde usque ad* Southlake, *ubi* Southlake *cadit in* Weland, *& inde sicut aqua de* Weland *currit usque ad* Croyland, *& ibi cadit in* Neen. *Unde fuit placitum inter eos in eadem Curia, quod prædictus Abbas de* Croyland *recoguovit & concessit prædictam terram, & prædictum mariscum, cum pertinentiis esse Feodum Abbatis & Ecclesiæ sancti* Petri *de* Burgo, *& pro hac recognitione & concessione, fine & concordia, iidem Abbas & Conventus de* Burgo *concesserunt prædictis Abbati & Conventui de* Croyland *præfatam virgatam terræ cum pertinentiis in* Peykyrk, *habendam & tenendam sibi & successoribus suis de Abbate & Monasterio de* Burgo, *& successori ipsi Abbathiæ, per servitium quod ad eandem terram pertinet, sicut partita est inter illos qui eam tenent; scilicet de* Tofto *cum terra in campo quod* Reginaldus *faber inde tenuit, per unum diem arare in hyeme, & per unum diem in quadragesima, cum tanto quantum ille qui* Toftum *illud & terram tenuerit, habebit in caruca, & debet per unum diem sartulare, & per unum diem fænum levare & parare in prato de* Makeseia *in dominico prato Abbatis de* Burgo, *cum hominibus ipsius Abbatis de* Burgo; *& debet in autumno dimidiam terram terræ metere, & blad. ligare, & super eandem terram intassare: & omnia prædicta debet facere ad custum suum. Et debet in autumno ad cibum ipsius Abbatis de* Burgo *per unum diem metere cum uno homine blad. ipsius Abbatis in campo de* Peykyrk, *vel de* Glynton. *Et si Abbas de* Burgo *eum non pascat eo die, non debet metere nisi usque ad nonam. Et* Toftum *cum terra in campo quod* Gocelmus *filius* Godwini *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Willielmus *filius* Radulphi *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Averus *filius* Alwoldi *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Petrus Palmerus *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Willielmus *filius* Seweni *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Walterus *filius* Reginaldi *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Regin. Carpenter *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines.* Toftum *cum terra in campo quod* Richardus *filius* Alweici *inde tenuit, debet facere omnia prædicta servitia, & prædictas consuetudines; & præterea debet bis in hyeme arare, & bis in quadragesima: ita quod ter arabit in hyeme, & ter in quadragesima ad custum suum, & debet ducere unam carratam bosci a marisco usque ad curiam Abbatis de* Burgo *apud* Burgum, *ad festum sancti* Michaelis. *Et præterea omnes homines prædictam terram tenentes, debent sequi hundredum Abbatis de* Burgo *per quoslibet quindecim dies, & debent*

Metæ marisci.

Marisc. prædict. de feod. Abbatis Burgi.

[a] Juratores.

sex

sex denar. ob. per annum de Hydagio. *Et debent monstrare Abbati de* Burgo *vel ballivo* Franciplegium *suum. Et debent facere vigiliam cum aliis hominibus provinciæ ad debitum & statutum locum, sicut facere consueverunt inter festum sancti* Michaelis *& festum sancti* Martini. *Hæc autem servitia & has consuetudines habebunt prædicti Abbas & Conventus de* Burgo *& successores eorum de prædicta terra. Itaque illas non poterunt augere vel mutare, nec amplius de terra illa in aliquo exigere. Abbas quoque & conventus de* Burgo *concesserunt eisdem Abbati & conventu de* Croyland, *prædictum mariscum secundum quod per prædictas metas distinctum est, habendum & tenendum sibi & successoribus suis de ipsis Abbate & conventu de* Burgo *& successorum eorum in perpetuum, reddendo inde per annum in Ecclesia sancti* Petri *de* Burgo *quatuor petras Ceræ infra Octab. Apostolorum* Petri *&* Pauli, *pro omni servitio & exactione. Itaque Abbas & conventus de* Burgo *vel eorum successores nihil ultra illas quatuor petras Ceræ inde poterunt exigere. Salvo tamen eo quod Abbas & conventus de* Burgo *habebunt commodum herbagii de omnibus averiis tam propriis quam hominum suorum, quam etiam averiis quorumlibet aliorum quæ intrabunt illum mariscum præterquam de dominicis averiis Abbatis & conventus de* Croyland, *& hominum suorum de* Croyland *& de* Peykyrk. *Et sciendum est, quod licet Abbati & conventui de* Croyland, *& hominibus suis de* Croyland, *sine occasione & sine contradictione & impedimento Abbatis & conventus de* Burgo *& suorum servientum, ibi turbam fodere, & ubi turbam foderunt, sub turba argillum & sabulum capere, & falcare in marisco illo*, Ros & Junctum & Glagellum & Bingdyngham. *Ita tamen quod non removeant averia quæ ibi fuerunt de pastura sua. Poterunt etiam colpare & habere ramiliam, & omnia genera arborum quæ in eodem marisco fuerant. Præterea de alio marisco de* Peykyrk, *quæ est extra prædictas metas, convenit inter eosdem Abbates & conventus, quod licebit Abbati & conventui de* Burgo *sine impedimento & contradictione Abbatis & conventus de* Croyland *& servientum suorum, in eo pratum facere, secundum quantitatem feodorum suorum quæ communicant in eadem pastura: & licebit similiter Abbati & conventui de* Croyland *pratum facere in eodem marisco, secundum quantitatem feodorum suorum, quæ ibi communicant, sine impedimento & contradictione Abbatis & conventus de* Bnrgo *& servientium suorum.*

1206. Johan. R.

Alderlound tenet de Abbate Burgi.

Herbagium.

Anno vero decimo Regis *Johannis*, qui erat annus incarnationis Dominicæ millesimus ducentesimus octavus, per totum *Angliam* & *Walliam* interdicti sententia extitit promulgata, tum propter expulsionem Magistri *Stephani* à Regno, in Archiepiscopum *Cantuariensem* à domino consecrati; cui Rex resistens pro viribus, publicum protestatus est hostem, qui eum vel nomine Archiepiscopi honoraret: tum propter expulsionem Monachorum à *Cantuaria*; quia electioni ejusdem *Stephani* consensu tacito vel attestatione publica adquieverunt. Durante autem interdicto Rex *Angliæ* excommunicatus est, & per Regnum ejus hoc solum indultum est, ut fideles in extremis agentes, Dominici corporis sacro possent muniri viatico, quod per manus sacerdotum à conventualibus petendum esset Ecclesiis, quibus permissum est ex indulgentia, semel in hebdomada divina celebrare officia.

1208. Interdictum Angliæ per sex annos.

1209.

Tandem sexto hujus interdicti anno, inspiratus Rex, ut creditur, ab eo in cujus manu corda Regum consistunt; nuncio Domini Papæ ei .... mandatum adquievit, & formam satisfactionis quam .... signatam transmiserat, se adimpleturum juravit. Additque ex proprio, ad satisfactionis supplementum, ut ipse & hæredes sui in signum subjectionis pro utroque Regno, *Anglia* videlicet & *Hibernia* .... persolverent annuatim. Redeunt igitur in *Angliam* à partibus transmarinis *Stephanus Cantuariensis* Archiepiscopus, *Will. Londinensis*, *Eustachius Eliensis*, *Egidius Herfordensis*, *Jocelinus Bathon.* *Hugo Lincoln.* Episcopi: Monachi etiam *Cantuariæ*; & generaliter omnes qui ob hanc causam exulabant.

1213. Relaxatio interdicti.

Tributum Angliæ.

1213. *Innoc. 3. P.* bant: quibus singulis de gratia Regis omnes plenariæ restitutæ sunt possessiones. Postmodum vero apud *Wintoniam*, juxta formam Ecclesiasticam, à domino *Cantuariensi* Rex solenniter est absolutus: devote quoque ab ipso cæterisque Episcopis in osculo pacis receptus, ut filius Ecclesiæ in gremium matris admittitur, & audiens Missarum solennia multorum exhilaravit corda populorum.

Obiit Rex Johannes. 1216. Completis igitur septendecim annis & quinque mensibus, ingravescente super eum dissenteriæ morbo, apud castellum de **Newark** Episcopi *Lincoln.* prædictus Rex *Johannes* diem clausit extremum, cujus corpus usque *Wigorniam* delatum est ad humandum. Intestina vero apud **Croxton** condita remanserunt.

His diebus antequam de ejus obitu plena fieret propalatio, quidam armati ab eodem Rege prius missi, ut adversarios sibi milites & servientes, in locis abditis & remotis latebras foventes inquirendo comprehenderent, *Inimici Croylandiam ex improviso spol.* in crastino sancti *Michaelis* ex improviso *Croylandiam* advenerunt. Qui non invenientes quos quærebant, Monasterium & Ecclesiam statim invaserunt, ubi per claustrum & officinas equites & armati cursu rabido discurrentes, ac intra Missarum solennia, etiam coram altari, homines ab Ecclesia irreverenter abstrahentes, quæcunque sibi placita, ubicunque reperta, violenter diripuerunt: ita quod in eorum recessu immensam prædam secum abducerent de armentis pecorum & jumentorum.

Coronatio Regis Henrici tertii. Mortuo itaque Rege *Johanne*, ut dictum est, primogenitus ejus *Henricus*, annorum circiter novem, in Regem eligitur; & Archiepiscopo *Cantuariensi* in *Romana* Curia tunc agente, per impositionem manus Episcopi *Winton.* assidentibus Episcopis qui in Regno erant, apud *Gloucestriam* Regni solio sublimatur.

Sed anno quinto sequente, iterum de mandato domini Papæ à venerabili *Stephano Cantuariensi* Archiepiscopo tunc præsente, astantibus Prælatis & Regni Magnatibus apud *Westmon.* schemate Regali, & sacratissimi Regis *Edwardi* diademate solenniter insignitur: eodem vero anno, anno videlicet Domini millesimo ducentesimo vicesimo Translatio sancti *Thomæ* *Translatio sancti Thomæ Martyris.* Martyris per prædictum patrem venerabilem *Stephanum Cantuariensem* Archiepiscopum procurata: præsentibus, domino *Pandulfo* sedis Apostolicæ legato, & *Anglorum* Rege *Henrico*, tribusque Archiepiscopis, Episcopis, & Proceribus cæteris, qui tam de *Anglia* quam de omnibus fere mundi partibus illic confluxerant, solenniter celebrata est; anno videlicet à passione prædicti Martyris quinquagesimo. Tanta siquidem erat prædicti Archiepiscopi facunda dapsilitas, & liberalitas prædicanda sæculis, in omnes qui ad Martyris translationem devote convenerant; quod nullus in carne vivens ante tempora tunc instantia solennitatem talem in *Anglia* reminisci potuit fuisse celebratam. Inter ceteros revera quos ad tam gloriosæ translationis votiva solennia memoratus Archiepiscopus censuit evocare, etiam sæpe dictum Patrem *Henricum* Abbatem Monasterii **Croyland** suis literis invitare dignatus est: qui quidem Abbas multifariis agendorum præpeditus instantiis, in persona propria illuc commode non valens accedere; ad honorem tamen à *** aliquid pro suo modulo offerre cupiens, librum de vita & passione ejusdem Martyris à Monacho Monasterii sui **Croyland** egregie compilatum, dicti venerandi pontificis excellentiæ humiliter destinavit. Quæ itaque compilatio gloriosi Martyris originem, vitam, studia, gesta, exilium, agonem, passionem, canonizationem, & quod excellentius est, Epistolas dicti Martyris, quas vel ille aliis, vel alii illi, vel pro illo, vel contra illum, seu de illo scripserunt, locis competentibus congruenter insertas, una cum Catalogo Eruditorum ejusdem Martyris, luculenter continet & declarat.

De introitu fratrum Minorum in Angliam. His etiam temporibus fratres *Minores*, biennio ante obitum Beati *Francisci*, primo in *Anglia* cœperunt inhabitare. Rex vero *Henricus*, ad instantiam

stantiam venerabilis Patris *Henrici* Abbatis, omnes libertates Abbathiæ *Croylandiæ* gratiose confirmavit, sub hac forma: 1220. *Johann. R.*

Henricus *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ, *Dux* Normaniæ; Aquitaniæ, & *Comes* Anedgaviæ, *Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Vitecomitibus, & omnibus fidelibus & Ballivis suis salutem. Sciatis nos concessisse & confirmasse Deo & Ecclesiæ sancti* Guthlaci *de* Croyland, *& Abbati & Monachis ibidem Deo servientibus, omnes terras & tenuras & possessiones alias ad eandem Ecclesiam pertinentes, & specialiter sedem Abbathiæ cum limitibus suis nominatis, qui sic tenduntur: scilicet, per quinque leucas a* Croyland *usque illuc ubi* Asendyke *cadit in aquam de* Welande, *& sic per* Asendyke *usque ad* Aswyktofte, *& sic usque ad* Shepeshee, *& sic usque ad* Tydwarthaz, *& ita usque ad* Nomansland, *& ita per aquam quæ dicitur* Neen *usque ad* Finem factum, *& inde sursum per* Finem factum *usque ad* Greynes, *& ita usque ad* Folkwoldstakynge, *& inde sicut* Southlake *cadit in* Weland, *& sic per* Weland *sursum ad Aquilonem usque ad* Aspath, *& inde usque ad* Werwazlake, *& ita usque ad* Harenholt, *& sursum per aquam usque* Wengezlake, *& sic per* Lortlake *usque* Oggote, *& inde sicut* Apenholt *cadit in* Weland *omnes piscationes pertinentes ad prædictos limites. Quare volumus & firmiter præcipimus, quod prædicta Ecclesia & Abbates & Monachi teneant & in perpetuum possideant omnes terras & tenuras & alias possessiones suas, & omnes donationes, quæ post mortem* Henrici *Regis avi nostri eis rationabiliter datæ sunt, bene & in pace, libere & quiete & honorifice, in bosco & in plano, in pratis & pasturis, in aquis & mariscis, in vivariis & piscariis, in molendinis & stagnis, & in omnibus aliis rebus & locis, cum* Socha & Sacha, & Thol & Theam, & infangthefe, *& cum omnibus aliis liberis consuetudinibus & quietationibus, cum quibus Ecclesia illa & Abbates & Monachi melius & liberius & quietius tenuerunt tempore* Henrici *Regis Avi nostri, vel aliorum prædecessorum nostrorum Regum* Angliæ, *& sicut aliquæ Ecclesiæ nostræ* Angliæ *melius & liberius & quietius tenent, sicut Chartæ* Henrici *Regis Avi nostri, &* Richardi *Regis Avunculi nostri, &* Johannis *Regis patris nostri, quas inde habent, rationabiliter testantur. His testibus &c. Dat. per manum Venerabilis patris* R. Cicestriæ *Episcopi, Cancellarii nostri, apud* Westmon. *decimo quinto die* Martii, *anno Regni nostri undecimo.* *Charta Regis Henrici.*

Anno etiam hujus Regis *Henrici* decimo octavo, prædictus pater *Henricus* Abbas Croyland implacitavit *Hugonem Wake* dominum de Depyng, ad sciendum quo jure vel titulo clamavit imparcamentum averiorum in marisco nostro de Goggyslound depascentium, qui est infra limites Abbathiæ *Croylandiæ*, tam earum qui suam ibidem consueti sunt habere communam, quam aliorum forinsecorum, qui in dicto marisco nullum omnino titulum accipiendi communam solent vel debent vendicare. Et tandem post hinc inde propositos tractatus, & prolocuta colloquia inter præfatum Abbatem Croyland & prædictum *Hugonem*, in crastino sancti *Lucæ* apud *Lincolniam* finaliter convenit in hunc modum: 1226, 7. 1233. *Placitum contra Hugonem Wake.*

Hæc est finalis concordia facta in Curia Domini Regis apud Lincoln. *in crastino sancti* Lucæ, *anno Regni Regis* Henrici, *filii Regis* Johannis, *decimo octavo, coram Abbate de* Bardney, Will. *de* Ebor. Roberto *de* Fos. Radulfo *de* Norwic. & Normanno *de* Azsey, *Justitiariis itinerantibus, & aliis Domini Regis fidelibus tunc ibi præsentibus, inter* Henricum *Abbatem de* Croyland *querentem, &* Hugonem Wake *deforciantem; de custodia marisci de* Aspath *ad* Wezwazlake, *& ita ad* Dedmanslake, *& ita ad* Croyland *per aquam de* Weland, *cum pertinentiis; unde idem Abbas questus fuit, quod prædictus* Hugo *non tenuit ei finem factum in Curia domini Regis coram Justitiariis itinerantibus apud* Lincolniam, *inter ipsum Abbatem &* Baldewinum Wake, *avum prædicti* Hugonis, *cujus hæres ipse est: & unde placitum finis facti summotus fuit inter eos in eadem curia; scilicet quod prædictus* Hugo *Finis factus inter Abbatem Croyland & Hugonem Wake.*

1233. Richard I. R. *remisit, & quietum clamavit de se & hæredibus suis, eidem Abbati & successoribus suis, & Ecclesiæ suæ de* Croyland, *totum jus & Clamium quod habuit in prædicto marisco cum pertinentiis in perpetuum. Salva tamen eidem* Hugoni *& hæredibus suis, & hominibus ipsorum communa pasturæ in eodem marisco, ad omnimoda averia sua chacianda & rechacianda, sine impedimento ipsius Abbatis & successorum suorum in perpetuum. Et præterea idem* Hugo *concessit pro se & hæredibus suis, quod si prædictus Abbas & successores sui aliquid de marisco illo in defensionem ponere voluerint, tunc idem* Hugo *& hæredes sui habebunt ibi forestarium suum simul cum forestario prædicti Abbatis & successorum suorum: Ita quod nullus hominum ipsius Abbatis nec successorum suorum, nec aliquis hominum prædicti* Hugonis, *nec hæredum suorum aliquid in defensione illa capiet, nisi de communi assensu & voluntate prædictorum Abbatis & successorum suorum, &* Hugonis *& hæredum suorum; sed uterque ipsorum, Abbatis &* Hugonis, *capiet ibi ad proprios usus suos quantum voluerint. Concessit etiam idem* Hugo *pro se & hæredibus suis quod prædictus Abbas & successores sui, & Ecclesia sua de* Croyland, *habeant tres batellos in* Hazenholt *& in perpetuum, & duos batellos in gratia ipsius* Hugonis *& hæredum suorum. Et quod barra-laci qui vadit apud* Hazenholt, *erit ad divisam marisci, per considerationem prædictorum Abbatis & successorum suorum,* & Hugonis & *Hæredum suorum. Et in eadem barra erunt duæ serræ & duæ claves; Quarum unam habebit serviens Abbatis & successorum suorum, & aliam serviens prædicti* Hugonis *& hæredum suorum. Et idem Abbas recepit prædictum* Hugonem *& hæredes suos in singulis beneficiis & rationibus quæ de cætero fient in Ecclesia sua de* Croyland, *in perpetuum.*

Et sciendum est, quod prædictus *Hugo* warantizavit eidem Abbati in eadem Curia, Chartas *Baldewini Wake*, avi prædicti *Hugonis* de prædicto marisco.

Eisdem etiam die & loco, coram dictis domini Regis justitiariis, facta est finalis concordia mutua inter *Henricum* Abbatem *Croylandiæ* & Priorem *Spaldingiæ*, & quod unus non imparcabit bestias alterius in mariscis de Croyland, & Depynge, Spaldinge, Pynchbeck, Langtoft, & Baston, tali conventione forma subsequente:

Finis inter Abbatem & Priorem Spaldingiæ.

Hæc est finalis concordia facta in Curia Domini Regis apud Lincolniam *in crastino sancti* Lucæ *anno Regni Regis* Henrici, *filii Regis* Johannis, *decimo octavo, coram Abbate de* Bardeney, Will. *de* Ebor. Roberto *de* Fos. Radulfo *de* Norwic. & Normanno *de* Arsei, *Justitiariis itinerantibus, & aliis domini Regis fidelibus tunc ibidem præsentibus, inter Abbatem* Croylandiæ *querentem, &* Symonem *Priorem* Spaldingiæ *deforciantem, de communi pastura in mariscis de* Croyland, Spaldyng, Pynchbeck, Langtoft, Baston & Depynge; *scilicet in occidentali parte de* Weland, *unde idem Abbas questus fuit, quod prædictus Prior cepit* averia *ipsius Abbatis in eadem pastura, & ea inparcavit, & detinuit contra justitiam, desicut idem Abbas nihil tenet de prædicto Priore, nec aliquod servitium ei debet ut dicit, & unde placitum fuit inter eos in eadem Curia scilicet quod Prædictus Prior pro se & successoribus suis, concessit, quod ipse nec successores sui, nec homines sui, nec aliquis per eos vel pro eis de cætero capient nec chaciabunt vel imparcabunt averia ipsius Abbatis successorum suorum, vel hominum suorum de prædictis villis in prædictis mariscis de* Croyland, Spaldyng, Pynchbek, Langtoft, Baston, & Depynge: *& pro hac concessione, fine, & concordia, idem Abbas concessit pro se & successoribus suis, quod ipse nec successores sui, nec homines sui, nec aliquis per eos vel pro eis, de cætero capient, chaciabunt, nec imparcabunt averia prædicti Prioris vel successorum suorum, vel hominum suorum, de prædictis villis* Spaldyng & Pynchbek, *in eisdem mariscis. Et hæc concordia facta fuit, salvo prædicto Abbati & successoribus suis, servitio suo de hominibus de* Slowe, *quod eidem Abbati & prædecessoribus suis prius facere consueverunt, pro introitu & exitu ipsorum hominum per terram ipsius Abbatis ad prædictum mariscum. Et non licebit eidem Abbati vel Priori, vel successoribus eorum re-*

colligere

colligere averia aliquorum hominum in prædicta pastura, quam hominum suorum de prædictis villis de Croyland, Spaldynge, Pynchbek, Langtoft, Baston, *&* Depynge, *secundum quod prædictum est. Et hæc concordia facta fuit inter eosdem, Abbatem & Priorem, salva omnibus hominibus communa sua, quam in eisdem mariscis habere consueverunt, & debuerunt.* 1237. *Henric. R.*

Postquam vero prædictus pater venerabilis Abbas *Henricus*, de *longo Campo* cognominatus, per quadraginta & sex annos *Croylandensem* strenue rexisset Ecclesiam, pro transitoriis ærumnis perpetua gaudia salubri commercio recepturus, de præsenti sæculo perquam feliciter emigravit. Graves siquidem & admodum intolerabiles pro Ecclesia sua prædicta labores sustinuit & expensas. Insuper & pericula perpessus est ingentia, tam in itinere suo versus *Romam*, quam in mari, cum pro placito marisci, ut prædictum est, bis ad Regem *Richardum* tunc in *Alemania* existentem, & semel ad Regem *Johannem* personaliter transfretaret. Ornamenta quoque & vasa Ecclesiastica aurea & argentea, vestimenta pretiosa, libros etiam pulcherrimos, & alia quamplurima domui Dei necessaria studiose perquisivit. Ædificia insuper fere omnia, intra Abbathiam & extra ad Maneria, suo tempore in melius constructa & reædificata extiterunt. *Obiit Abbas Henric. Longo-campo.* 1236.

Post cujus decessum dominus *Richardus*, Cellerarius Monasterii, Bardenay, in officium regiminis electus ab illustri Rege *Henrico*, admittitur in Abbatem, qui innumeros etiam labores pro domo sua perpessus est; sed superna sibi providente clementia, devictis hostibus undecunque reportavit trophæum. Tempore siquidem suo concessum est domino *Willielmo* de *Albiniaco*, quod habeat communam pro se & hæredibus suis in mariscis de Croyland, Spaldinge, Pynchbek, Langtoft, & Baston pro tenentibus suis in villis de Uffington, & Caswyk, & Talyngton, sub forma quæ præsentibus est subjuncta: *Successit Abbas Richardus Bardenay.*

Hæc est finalis concordia facta in Curia domini Regis apud Lincoln. *in crastino* Assumptionis *beatæ Virginis, Anno Regni* Henrici *Regis, filii* Johannis, *vicesimo quarto, coram* Roberto *de* Lexington, Radulpho *de* Sulleg, Willielmo *de* Cule-worth, Jollano *de* Nevyl, Roberto *de* Haya, & Warnero *de* Engayne, *Justitiariis itinerantibus, & aliis domini Regis fidelibus tunc ibidem præsentibus, inter* Richardum Bardenay *Abbatem de* Croyland, *&* Symonem *Priorem de* Spaldynge, *querentes per* Nicholaum *de* Morborn *& &* Richardum *Clericum, positos loco ipsorum Abbatis & Prioris, ad lucrandum vel perdendum; &* Willielmum *de* Albiniaco, *per* Arnoldum *de* Bosco *positum loco suo, ad lucrandum vel perdendum, de hoc quod* Willielmus *idem exigebat communam in terra ipsorum Abbatis & Prioris in* Croyland, Spaldinge & Pynchbek, Langtoft, Baston, *desicut illi nullam habent communam in terra ipsius* Willielmi *in* Uffyngton, Caswyk *&* Talyngton; *nec idem* Willielmus *servitium eis facit, quare dictam communam habere debeat. Et inde recognitio magnæ Assisæ summonitus fuit inter eos in eadem Curia, scilicet quod prædictus Abbas & Prior concesserunt pro se & successoribus suis, quod prædictus* Willielmus *& hæredes sui habeant communam pasturæ ad omnimoda averia sua de* Uffyngton, Caswyk, *&* Talyngton, *in prædictis mariscis de* Croyland, Spaldinge, Pynchbek, Langtoft, *&* Baston, *in perpetuum. Et pro hac concessione, fine & concordia, idem* Willielmus *concessit pro se & hæredibus, quod prædicti Abbas & Prior & successores sui faciant commodum & proficuum suum in prædictis mariscis de* Croyland, Spaldinge, Langtoft, & Baston, *ita quod possint in prædictis mariscis frassire & terram inde excolere, sine impedimento vel contradictione ipsius vel hæredum suorum, salva eidem* Willielmo *& hæredibus suis communa sua in prædictis mariscis, secundum quod prædictum est in perpetuum.* *De Communa concessa Willielmo Albiniaco.* 1240.

Post hæc vero prædictus pater venerabilis Abbas *Richardus Bardenay Willielmum* Abbatem de *Burgo* fortiter implacitavit, eo quod prædictus

1240. Abbas de *Burgo* contra tenorem ejusdem finis inter eorum prædecessores
Henric. 3. R. nuper facti tempore Regis *Johannis* apud Lexinton, per homines & servientes suos, præfatum Abbatem Croyland sæpius impedivit, quo minus tempore nundinarum suarum, stallagia capere, aut attachiamenta facere poterat, apud pontem de Croyland, ubi nec homines sui, nec adventantes ceteri liberum cum suis averiis habere transitum potuerunt; cetera quoque non modica contra prædictum finem sibi suisque gravamina intulerunt, unde cum inter utrosque prædicta dissentionis materia diutius fuerat agitata, apud Northampton tandem coram domini Regis Justitiariis, prout in forma sujungitur, finaliter conquievit.

Finis inter nos & Abbatem de Burgo.

1247. *Hæc est finalis concordia facta in Curia domini Regis apud* Northampton, *a die sancti* Johannis Baptistæ *in unum mensem, anno Regni Regis* Henrici, *filii Regis* Johannis, *tricesimo primo, coram* Rogero *de* Turkelby *&c. & aliis domini Regis fidelibus tunc ibidem præsentibus, inter* Richardum Bardenay *Abbatem de* Croyland *querentem, &* Willielmum *Abbatem de* Burgo *deforciantem, de una virgata terræ cum pertinentiis in* Peykyrke, *& de quodam marisco qui jacet infra metas subscriptas, scilicet ab aqua de* Croyland, *quæ vocatur* Neen, *usque ad illum qui vocatur* Fynset; *& ab illo loco usque ad* Greynes, *& a* Greynes *usque ad* Folkwaldestakyng, *& deinde usque ad* Southlake, *ubi* Southlake *cadit in* Weland; *& sic sicut aqua quæ vocatur* Weland *currit usque ad* Croyland, *& ibi cadit in* Neen. *Unde finis factus fuit in Curia domini Regis* Johannis, *patris prædicti domini Regis, coram ipso domino Rege* Johanne *apud* Lexington, *inter* Acharium *quondam Abbatem de* Burgo *sancti* Petri, *prædecessorem ejusdem Abbatis de* Burgo *petentis, &* Henricum *quondam Abbatem de* Croyland, *prædecessorem prædicti Abbatis de* Croyland *tenentis; & unde idem Abbas de* Croyland *questus fuit, quod prædictus Abbas de* Burgo, *contra prædictum finem impedivit ipsum per homines & servientes suos, quominus potuit capere stallagia, & facere attachiamenta infra quandam partem villæ de* Croyland, *quæ est infra prædictas divisas; & similiter quod custodivit quendam pontem in* Croyland, *infra prædictum mariscum, quo minus ipse & homines sui potuerunt habere transitum suum cum averiis suis ultra prædictum pontem. Et similiter quod extirpavit & eradicavit arbores plantatas in prædicto marisco, & quod cepit averia ipsius Abbatis de* Croyland, *& hominum suorum de* Croyland *& de* Peykyrk *in prædicto marisco, contra prædictum finem. Et unde placitum finis facti summonitum fuit inter eos in eadem Curia, scilicet, quod prædictus Abbas de* Burgo *concessit pro se & successoribus suis, & Ecclesia sua prædicta, quod prædictus Abbas de* Croyland *& successores sui de cetero, sine contradictione ipsius Abbatis de* Burgo, *vel successorum suorum, vel hominum, vel ballivorum suorum, libere possint capere stallagia & telonia, & omnia attachiamenta facere ubique in prædicta villa de* Croyland, *tam in prædicta parte villæ de* Croyland, *quæ sita fuit infra prædictas metas, die quo hæc concordia facta fuit, quam alibi in eadem villa: ita quod prædictus Abbas de* Burgo *& successores sui de cetero nulla attachiamenta poterint facere in eadem villa de* Croyland, *nec in aliqua parte ejusdem villæ, nec aliquid aliud in ea capere vel exigere, nec etiam aliquod impedimentum prædicto Abbati de* Croyland, *vel successoribus suis, vel hominibus suis, vel eorum averiis ad prædictum pontem facere in perpetuum. Et præterea idem Abbas de* Burgo *concessit pro se & successoribus suis, & Ecclesia sua prædicta, quod ipsi nec homines sui poterunt aliquam feriam sive venditionem averiorum vel aliquorum aliorum levare, vel habere extra prædictam villam de* Croyland, *quamdiu nundinæ de* Croyland *duraverint, per quam idem Abbas de* Croyland *vel successores sui aliquid possint amittere in prædictis nundinis suis de* Croyland *in perpetuum. Et pro hac concessione, fine & concordia,* Richardus *de* Hottot *ad petitionem prædicti Abbatis de* Croyland *concessit prædicto Abbati de* Burgo *& Ecclesiæ*

suæ

suæ prædictæ, unam marcatam reddere in Folkesworthe *percipient annuatim eidem Abbati de* Burgo, *& successoribus suis, & Ecclesiæ suæ prædictæ, per manus* Roberti *de* Weston, *&* Richardi *fratris* Aelrici, *de omnibus tenn. quæ ipsi* Robertus *&* Richardus *tenuerunt in villenaginam de prædicto* Richardo *de* Hottot *in eadem villa, die quo hæc concordia facta fuit, & per manus omnium aliorum qui in posterum tenementa illa tenebunt, ad duos terminos in perpetuum, scilicet medietatem ad festum sancti* Michaelis, *& alteram medietatem ad* Pascha: *salvis eidem* Richardo *de* Hottot *& hæredibus suis omnibus servitiis de eisdem tenementis provenientibus. Hæc concordia facta fuit inter eos salvis eidem Abbati de* Burgo, *& successoribus suis, & Ecclesiæ suæ prædictæ, & prædicto Abbati de* Croyland, *& successoribus suis, & Ecclesiæ suæ prædictæ, omnibus aliis articulis in priori fine inter prædecessores prædictorum Abbatum de prædicta terra & marisco confecto contentis.* 1247. *Henric.* 3. *R.*

Verum etsi venerabilis Pater iste *Richardus* pressuris mundi sæpius fuit fatigatus, semper tamen, prout opportune potuit, ad rei familiaris augmentum considerationis suæ intuitum reflectebat. Nam novale illud quod Aswyk dicitur, ex vastissimo producebat marisco; & novale de Dovedale, quod postmodum per Abbatem *Thomam* successorem suum ad opus Conventus est collatum, multo labore similiter inchoavit: magno itidem fervore devotionis inflammatus ob reverentiam sacrosancti corporis *Christi*, sanctorumque Patronorum, ac reliquiarum, ad sustentationem unius cerei, tanquam jugis sacrificii coram summo altari die noctuque continue ardentis, centum solidos de feodo Ecclesiæ suæ de Whaplode percipiendos, officio luminis beatæ *Mariæ* in perpetuum assignavit. Sed & omnium fere Officialium redditus egregie ampliavit, & Maneria singula intus & extra sufficienter disposita, & opulenta post se dereliquit. *Manerium de Aswyk.* *Continuale coram summo altari.*

Cumque in ministerio sibi credito decem annis strenue ac studiose completis, cœleste demum sumpturus præmium pro labore, gravi decoctus infirmitate, viam universæ carnis ingressus est. Ejus vero successor ad culmen regiminis erat dominus *Thomas Welles*, ejusdem loci gremialis & subprior, vir utique venerabilis & eximiæ sanctitatis. Qui quidem inter cetera quæ Conventui multipliciter contulit bona, omnium Officialium redditus decenter & facete ampliando; etiam novale quod Dovedale dicitur, cum piscaria in toto rivo, cum terris arabilibus & non arabilibus, cum servorio & ædificiis, & omnibus pertinentiis suis, ad singulare commodum & usum Conventus peculiarem, per chartam suam liberalissime conferebat. Cujus quidem novi loci unum caput & abbuttat super fossatum marisci de Aswyke versus Orientem, & se extendit versus Austrum per Shepee usque ad Southplantes, & sic per Leooldee usque ad fossatum quod vocatur Redeclos usque Occidentem, & sicut se extendit Redeclos usque Aquilonem per quinque quarentenas & duas perticas & dimidium, & ab illo loco ex parte Aquilonali per novum fossatum, quod se extendit super prædictum fossatum marisci de Aswyke versus Orientem, & cum triginta acris prati juxta dictum novum locum ex parte Occidentali in dracca juxta fossatum de Redeclos jacentibus, scilicet ad inveniendum lac ad cœnam Conventus per totam æstatem, similiter & tunicas competentes singulis annis, per manus Pitanciarii prædicto Conventui fideliter distribuendas. Concessit insuper eidem totam decimam lanæ de omnibus Parochianis nostris Croyland in procinctu & mariscis totaliter integre percipiendum. *Obiit Abbas Richardus; Abbas Thomas.* *Novale de Dovedale deditum Conventui.* *De triginta acris prati & decima lanæ concessis Pitanciario.*

Hic itaque Pater venerabilis multas pro justitia patienter sustinuit persecutiones, præcipue dum *Romanam* pro negotiis Ecclesiæ suæ adiret Curiam, ubi in partibus *Italicis* à pessimis captus *Longobardis*, & in carcere per aliquod tempus reclusus; sed Dei providentia miraculose ab eorum potestate fuerat liberatus. Artam namque apprehendens viam

quæ

1247. *Henric. 3. R.* quæ ducit ad vitam, & carnem suam cum vitiis & concupiscentiis, crebris vigiliis & jejuniis crucifigens, lorica cilicioque vicissim quasi vestibus mutatoriis assidue induebatur. Erat insuper vir iste Dei servus in lege Divina excellenter edoctus, ita ut sæpissime non tantum gregem sibi commissum verbo sanctæ exhortationis in capitulo spiritualiter pascendo reficeret, verum etiam in Ecclesiis diebus solennibus palam populo sanctæ prædicationis verba eructaret.

Obiit Abbas Thom. Welles. Tandem peracto certaminis sui glorioso triumpho, & anno sui regiminis septimo, ad nuptias agni immaculati feliciter evocatus, migravit è mundo, condignam sui laboris mercedem in cœlesti patria recepturus. Post cujus decessum ad tumbam illius, ut multi testantur, infirmi diversi optatam receperunt sanitatem. *De integritate corporis ejus post longam sepulturam.* Sed inter cetera illud mirabile contigit, asserentibus illis qui præsentes affuerunt, quod post annos ferme duodecim, cum quodam tempore ex causa evidenti corpus ejus à loco quo prius sepultum fuerat ad alium locum decentiorem debuisset transferri, aperto prius sepulchro, corpus ejus sacerdotalibus indutum cute integerrimum repertum est & incorruptum; quod videntes qui aderant, in voce exultationis & laudis Deum in Sanctis suis mirabilem glorificabant. Ex sepulchro vero ejus odor suavissimus tam vehementer efferbuit, ut prope astantes vix poterant sustinere: cum timore autem & reverentia sanctum corpus ejus in manibus assumentes, ad alium locum, videlicet sub arcu lapideo in extremo Borealis alæ confinio honestius præparatum, devotissime transtulerunt. Ex quibus unus temeraria præsumptione seductus, digitum auricularem dicti Patris cute integrum de manu dextra fortiter evellens secum retinuit, qui postmodum præmatura morte temeritatis pœnas luit. Digne igitur Sanctus iste in memoriam vertitur hominum, qui ad gaudia transiit Angelorum.

Abbas Radulphus præficitur. Successit autem ei in Abbatis officio dominus *Radulphus Mershe*, ejusdem Monasterii Monachus, tam in temporalibus quam in spiritualibus satis expertus, in adversis constans & magnanimus, in dubiis providus & circumspectus, in prosperis cautus & temperatus; erga Deum devotus, circa religionis custodiam diligenter solicitus; erga mundum dapsilis & munificus, erga omnes fidelem & hilarem se exhibens, atque per religiosam conversationem irreprehensibilem vitam ducens. Hic siquidem quasi alter *Symon, Oniæ* filius, in vita sua suffulsit domum, & in diebus suis corroboravit templum. Nam per immensam æris effusionem, & gravem in Curia Regis altercationem, *Manerium de Gedney.* Manerium de Gedney viriliter obtinuit, & Ecclesiam de Whaplode in proprios usus, cum advocatione Ecclesiæ de Eston, similiter perquæsivit. Insuper Mercatum in villis de Whaplode, Baston, & Croyland, & Warennam in Maneriis suis de Croyland, Langtoft, Baston, Thetford, Burthorp, Bukenhale, Halyngton, Dovedyke, Whaplode, Holbech, & Aswyke, à Rege *Henrico* tertio specialissime impetravit.

De sancto Edmundo Archiepiscopo. Circa hæc itaque tempora sanctus *Edmundus* de *Abendonia*, tunc *Sarum* Thesaurarius, ad Archiepiscopatum *Cantuariensem* est electus, qui sub octavo sui prælatus anno in transmarinis partibus exul obiit, & apud *Pontiniacum* in *Burgundia* sibi sepulturam elegit, ac postmodum in anno septimo solenniter translatus est, favente [a] .... quarto: quo sancto viro adhuc superstite, & curæ pastorali solerter [b] _

in Weston, *& de nongentis acris marisci cum pertinentiis in* Multon. *Unde placitum fuit inter eos in eadem Curia, scilicet quod prædictus* Thomas, *recognita prædicta tenementa cum pertinentiis esse jus ipsius Abbatis & Ecclesiæ suæ de* Croyland, *& illa remisit, & quiete clamavit de se & hæredibus suis prædicto Abbati & successoribus suis, & Ecclesiæ suæ prædictæ in perpetuum. Et præterea idem* Thomas *remisit & quiete clamavit de se & hæredibus suis prædi-*

a Innocentio. *b* Desunt quædam.

Et

cto Abbati & successoribus suis, & Ecclesiæ suæ prædictæ, totum jus & clam. 1247.
quod habuit in omnibus tenementis cum pertinent. quæ idem Abbas & Ecclesia sua Edward.1.R.
prædicta tenuerunt infra metas de Croyland *die quo hæc concordia facta fuit; scilicet, in illis tenementis cum pertinentiis, quæ se extendunt a villa de* Croyland *ex orientali parte de* Weland *descendendo per aquam usque* Brotherhouse, *& sic per* Asendyk *usque* Aswyktoft, *& sic usque* Shepee, *& sic per* Shephee *usque* Southee, *& sic per* Oldhee *&* Romanland *usque ad aquam de* Neen, *in perpetuum: ita quod idem* Thomas *vel hæredes sui de cætero nihil poterunt clamare vel exigere in prædictis tenementis cum pertinentiis, neque in Dominico, neque in servitio, neque in communa. Et idem Abbas recepit prædictum* Thomam *& hæredes suos in singulis beneficiis & orationibus quæ de cetero fient in Ecclesia sua prædicta in perpetuum.*

Et licet ipsa domus nostræ navicula fluctibus adversantium & placitantium procellis, ejus temporibus circumquaque nimis fuerit aggravata, tamen submergi funditus non potuit, dum prædictus nauclerus in puppis regimine præsidebat. Quocunque enim se diverterat, favente Christi gratia, prosperos semper ad vota successus habebat. Turrim vero Ecclesiæ *Croylandiæ* ultra chorum, cum capella sancti *Martini* juxta portam Eleemosynariæ prædictus Pater Abbas *Radulfus* ædificavit. Qui postquam viginti & sex annis inter varias & graves mundi pressuras, importabilesque Regias pecuniarum exactiones Ecclesiæ suæ viriliter & strenue præfuisset, in festo sancti *Michaelis*, anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo primo viam universæ carnis est ingressus.

1281. *Obiit Abbas Radulf. & successit Richardus Croyland.*

Cui successit in regimine, meritis suis exigentibus, dominus *Richardus Croyland*, Monachus ejusdem loci & ejusdem villæ natus; qui tam res quam religionem sui Monasterii in multis feliciter ampliavit. Incœpit itaque novam Ecclesiæ fabricam versus orientem, magnis sumtibus & expensis, quæ nostris adhuc seculis operis elegantia & decore venustatis etiam vicinas totius Provinciæ Ecclesias singulariter antecellit. Sed & manerium de Dovedyke, aulas quoque de Langtoft, Wendlyngburgh, & Morburn, cum pluribus officinis per singula maneria magnificis sumtibus ædificavit.

Manerium de Dovedyke.

Hujus Abbatis temporibus graves & frequentes ortæ sunt dissentiones & querelæ inter dominum de Depynge & homines de Kesteven ex una parte, & Abbatem *Croylandiæ*, Priorem de Spaldynge, & homines *Holandiæ* ex altera, pro mariscis de *Holland* & Kesteven, eo quod metæ de quibus fit mentio in Chartis Regum *Angliæ* suprascriptis, obstructæ sunt & adimpletæ bitumine; ita quod certa cognitio de eis & aperta nullatenus poterit demonstrari. Homines igitur de *Holland* & Kesteven tempore prædicti illustris Regis *Edwardi*, filii Regis *Henrici*, in Parliamento suo petitionem quandam in lingua *Gallica*, prout tunc moris erat sub hac forma proposuerunt, *A nostre seignior le Roy* &c. Quam utique petitionem ad faciliorem posteriorum notitiam in idiomate prædicto minus eruditorum, vulgatiori stilo in linguam *Romanam* transtulisse nequaquam censebitur otiosum: & hæc est forma;

Domino nostro Regi monstrant & supplicant fideles sui de Holand *&* Kesteven *in Comitatu* Lincoln. *super mariscis residentes, quod antiqua meta vocata* Middefendyke, *quæ se tendit per medium marisci ab aqua de* Weland *usque ad* Withom, *quæ fuit divisa inter* Kesteven *&* Holand, *prout adhuc apparet per cruces lapideas stantes, & alia apparentia signa, per quæ homines possent antiquas foveas renovare, in tantum inundata est, & bitumine repleta, quod cognitio divisarum per quas executiones Regiæ, quæ in illis locis debent fieri quandocunque acciderint, nequaquam possit haberi, videlicet de officio Coronarii, Vicecomitis, & Ballivorum; unde contentiones & debatæ per ignorantiam divisarum antedictarum, inter Dominos & gentes utriusque patriæ sæpius oriuntur. Unde etiam dictæ executiones aut minime fuerint aut male, in præjudicium Domini nostri Regis, & grave damnum atque periculum populi sui*

Petitio pro divisione inter Holand & Kesteven.

1281. *sui ibidem demorantis, per diversas punitiones quæ possent eis in itinere & aliis*
Edward 3. R. *temporibus evenire. Inde supplicant Domino nostro Regi, quod aliquis homo prudens & homo potens ad renovandum dictas metas assignetur; prout solebant fore ex antiquo, ad dicta pericula evitanda. Item supplicant* * * *

ætatis annorum quindecim Patre adhuc sub custodia detento, in festo Purificationis Beatæ *Mariæ*, apud *Westmonasterium* coronatus solenniter, in Regem *Angliæ* promovetur. Sed citò post hæc, Regem antiquum usque ad castrum de **Berkeley** transmiserunt: ubi cum multi conspirarent ad ejus liberationem, cum ignito veru in secretis nefarie confossus turpiter periit interemtus.

Mors Edwardi Secundi.

Verum pauca quædam hic inserenda sunt, quæ in prædicta vacatione Abbathiæ *Croylandiæ* per cessionem domini *Symonis* nuper Abbatis, ut præmittitur, factam memorantur. Nam statim à prima die vacationis præfatæ, quæ erat in anno Regis *Edwardi* Secundi decimo octavo, quidam *Mathæus Brown*, dicti domini Regis Eschaetor in Comitatu *Lincolniæ, Northamtoniæ, Cantabrigiæ, Rotlandiæ*, omnia prædictæ Abbathiæ bona in manus Regias confiscabat. Unde venerabilis Pater nunc Abbas *Henricus*, ejus successor, Regiæ celsitudini devote supplicavit, quatenus pro tempore dictæ vacationis, sustentatione Prioris dicti Monasterii & conventus, corrodiariorum ac servitorum ejusdem domus, eis gratiose dignaretur allocare, de exitibus prædictæ domus ab antiquo assignatis, pro vestimentis, calciamentis, lineis, & aliis necessariis Monachis, & etiam luminaribus in Ecclesiis tempore Divini servitii inveniendis. Rex autem breve suum direxit Thesaurario & Baronibus de scaccario suo, quatenus ipsi rotulos & memoranda dicti scaccarii diligenter scrutarentur, ad sciendum per compota Eschaetorum, quanta Custodibus dictæ Abbathiæ summa, tempore vacationis hujus, pro sustentatione Prioris & conventus ut supra, solita fuerit allocari. Illi vero, prædictis memorandis perscrutatis, domino Regi certificabant, se binam dictæ Abbathiæ comperisse vacationem, sed nullam omnino de sustentatione Prioris & conventus ac aliorum allocationem fatebantur invenisse. Rex igitur attendens justum esse & consonum rationi, quod prædicti Prior & conventus, corrodiarii & ministri, de exitibus domus prædictæ, durante vacatione ejusdem sustententur, & luminaria ad Dei obsequium similiter conserventur; cuidam *Will. Brokelousby* Clerico Rememoratori de scaccario suo direxit in mandatis ad inquirendum per sacramentum proborum & legalium hominum, quot Monachi, quot corrodiarii, quot etiam servitores & ministri necessarii, in Abbathia prædicta, toto tempore prædictæ vacationis, extiterunt. Capta vero fuerat inquisitio apud **Stamford**. coram prædicto *Will.* anno tunc Regis *Edwardi* Tertii secundo, per sacramentum octodecim Juratorum, affirmantium quod fuerant in Abbathia *Croylandiæ* continue per totum tempus vacationis antedictæ, quadraginta & unus Monachi, quindecim corrodiarii, triginta sex servitores & ministri necessarii; quos singulos nominatim expressabant. Postquam autem domino Regi de præfata inquisitione per dictum Rememoratorem fuerat certificatum, misit Rex literas Thesaurario & Baronibus de scaccario suo prædicto, quatenus allocarent sæpedicto *Mattheo* Eschaetori in compoto suo de tempore vacationis Abbathiæ prædictæ, pro Priore per diem sex denarios, pro quolibet Monachorum tres denarios, pro quolibet corrodiorium similiter tres denarios, & pro officiario seu ministro duos denarios; mandans etiam districte Escheatori prænominato, quod prædictis Monachis summam persolveret assignatam. Et valuit domino Regi clare per heddomadam octo libras, octodecim denarios. Sed jam in his parumper digressi, ad superiora redeamus.

De allocatione Monachorum tempore vacationis.

Interim

Interim quidem domina *Joh. Wake* & usque in vitæ suæ fidem, nequissimas 1328.
nobis per ministros suos augmentans injurias, vita tandem defungitur: & *Edward 3. R.*
dominus *Thomas* filius ejus, qui dominam *Blanchiam Henrici* Comitis *Lan-* *Thomas Wake Dominus de*
castriæ sororem desponsavit, secundum leges Regni, terras ejus est ingressus. *Depynge.*
Iste *Thomas Wake* clamans dominium in marisco de Croyland vocatur Goggislound, dicens illum parcellam fore manerii sui de Westdepynge; etiam gravamina crebra & quotidianas injurias, non solum *Croylandensibus*, sed & *Spaldingensibus* sæpius inferebat. Sed Abbas *Croylandiæ Henricus* eidem semper in omnibus fortissime resistens, in nullo ejus tyrannidi locum dedit. Quodam siquidem tempore dictus *Thomas Wake*, nobilium juvenum, non minus generositate quam fortitudine præminentium, collecta multitudine, inter quos erat dominus *Henricus* postea Dux *Lancastriæ*, cujus ut diximus sororem dominam *Blanchiam* præfatus *Thomas* duxerat in *Thomas Wake invasit Spaldingenses.*
uxorem; assultum in *Spaldingenses* violenter facere proponebat. Quo comperto, Prior de *Spaldingia* invictam multitudinem *Holandensium*, clipeis & armis sufficienter præparatam, ad ejus resistendum malitiæ protinus adunavit. Qui ejus impetum ferocem & malignum animi propositum viriliter satis elusissent; si non unus quidam de *Spaldingia*, *Thomas Thurgard* nomine, gentis suæ proditor prædictum Priorem & secum existentes à sua intentione præpedisset; dicens se à curia dicti domini *Thomæ Wake* recenter exivisse, & juxta quod eis vulgaris rumor innotuit ibidem nullatenus actum [a]

redeunti & se lætum diem cernere confidenti, talem cum indignatione dederit responsionem, *Scias pro certo, domine Abba, & pro firmo teneas, quia totum illud quod Domina Principissa Mater mea tenuit ante me, & jure hæreditario ad me constat esse devolutum; in quantum potero tenebo, & totis viribus defensabo.* Quibus dictis cum impetu discessit, & Abbas suo frustratus voto, tristis & confusus ad propria remeavit. Qui etsi tam gravem & ingratam sustinuerit repulsam, non tamen effractus est animo, nec ab opere cessavit incœpto, sed iterum atque iterum oportune importune dictum Comitem aggreditur:
vice una apud manerium suum de Brime, altera apud *Cantabrigiam*, tem- 1388.
pore quo Parliamentum anno eodem ibidem tentum est, multa supplicatione deposcens, ut ad certos diem & locum peritos de consilio suo assignare dignaretur, quibus Abbas suas evidentias expressius poterit demonstrare. Sed neque sic voti sui compos est effectus. Videns igitur nec isto modo suam prævalere industriam, ad Comitem de Derby *Henricum* Ducis *Lancastriæ* filium se convertit. Nam tunc temporis Dux *Lancastriæ Johannes*, pater ejus, bellum agens in *Hispania* morabatur. Cui etiam devota precum instantia supplicavit, quatenus dictum Comitem *Cantiæ* alloqui sibi complaceret, ut Abbas *Croylandiæ* & tenentes [b] Patris sui de *Spaldingia*, saltem usque ad ejus adventum in *Angliam*, sine vexatione ejus aut ministrorum suorum, possent permanere; & siquid causæ prætenderet contra eos, usque ad præfatum tempus poneret in suspenso. Annuit Comes, sperans dictum Ducem in *Angliam* nunquam amplius reversurum.

In æstate vero sequente, Deo disponente, venit supradictus Dux de par- 1389.
tibus transmarinis; per cujus auxilium & favorem, iterato Communitates *Holandiæ* pro divisione inter *Holandiam* & Kesteven in marisco facienda, petitionem in Parliamento tunc apud *Westmonasterium* tento proposuerunt, Anno Regni Regis *Richardi* decimo tertio, & Anno Domini millesimo trecentesimo octogesimo nono. Rex autem libenter eorum petitio- 1389, 90.
ni consensit; & mox peracto Parliamento, Commissionem à Cancellaria sua potentioribus & valentioribus comitatus prædicti direxit; ut sine ulte-

a Desunt quæd. *b* Prioris.

1390. Richard. 2. R. riori dilatione ad finem prosperum, secundum formam petitionis antedictæ, materiam præfatam diligentius elaborarent; videlicet ad inquirendum per sacramentum tam militum quam aliorum proborum & legalium hominum de utraque partium prædictarum de *Holandia* & Kesteyven, tam infra libertates quam extra, per quos rei veritas melius sciri poterit, de metis, bundis, & divisis inter partes prædictas ab antiquo habitis, factis, positis, sive fixis; ac de locis & plateis ubi hujusmodi metæ, bundæ, & divisæ olim positæ fuerunt sive factæ; ac ad metas, bundas, & divisas inter partes prædictas, palos, fossata, cruces lapideas, seu alia signa sufficientia, in locis & plateis prædictis, per quæ hujusmodi metæ, bundæ, & divisæ totis futuris temporibus in certo sciri valeant & cognosci, erigendum, limitandum, & assignandum; ita quod homines utriusque partium prædictarum, metas, bundas, & divisas illas per hujusmodi signa clare & aperte scire valeant & cognoscere in futurum. Mandavit etiam dominus Rex Vicecomiti *Lincoln.* quod venire faceret coram Justitiariis apud crucem lapideam super *le* Briggedyke, in confinio partium prædictarum de *Holandia* & Kesteven in Comitatu prædicto, inter Donyngton in partibus de *Holandia*, & Seyntsavos in partibus de Kesteyven, die *Veneris* proximo post festum *Corporis Christi* tunc proxime futuro, viginti quatuor tam Militum quam &c. per quos metæ, bundæ, & divisæ, ac perambulatio inter partes prædictas fidelius ac securius fieri, & rei veritas in præmissis omnibus melius sciri & cognosci poterit & inquiri. Mandavit insuper eidem Vicecomiti quod publice & solenniter in diversis locis partium prædictarum, tam infra libertates quam extra, faceret proclamari, quod omnes illi quos præmissa aliqualiter concernunt, coram dictis Justitiariis ad dictos diem & locum personaliter interessent.

Igitur die *Mercurii* ante idem festum *Corporis Christi* advenerunt *Croylandiam* viri qui à Vicecomite pro dicta inquisitione fuerant assignati, ad videndum metas & divisas ab antiquo positas, & ad petendum ab Abbate *Croylandiæ*, qui de hac materia præstantiores habet evidentias, plenariam informationem. Qui ab eo sufficienter instructi, & in cibariis humanissime recreati, ad propositum negotium unanimiter processerunt. Die *Veneris* igitur sequente, capta est inquisitio coram *Roberto* de Wylughby, *Philippo le Despenser*, *Radulfo Crumwelle*, *Will.* de *Skypwyth*, *Will. Thyrnyng*, *Richardo Sydenam*, *Johanne Markam*, *Edmundo Del Clay*, & *Roberto Martell.* apud crucem lapideam super *le* Briggedyke de metis, bundis, & divisis ab antiquo positis, in quodam marisco inter aquas de Weland & Wythum ac infra dictam aquam de Weland in Comitatu *Lincolniæ* per sacramentum *Andreæ* de *Leek, Chivaler, Johannis Holbeth, Chivaler, Johannis Meers, Ranuphi Bolle, Philippi Sarnon, Thomæ Wellby, Richardi Stevenson, Will. Wyhum, Stephani Copuldyke, Johannis Bly, Radulphi Farceux*, & *Johannis Grane*, de partibus *Holandiæ*; & per sacramentum *Johannis Paynell. Chivaler, Nicholai Hobden, Chivaler, Johannis Walshe, Chivaler, Heliæ Medelton, Will.* de *Boston, Will.* de *Cranewell, Johannis Leek* de *Cobbye, Thomæ* de *Sleford, Alani* de *Hekleshale, Antonii* de *Spanby, Radulphi* de *Stanton*, & *Johannis* de *Haryngton*, de partibus de Kesteven. Qui omnes cum Justitiariis prædictis, ad perambulationem, supervisum, inquisitionem, limitationem & assignationem, de metis, bundis, & divisis inter partes prædictas fideliter faciendis, insimul processerunt. Incipientes igitur die *Sabbati* sequente, à loco quodam ex australi parte dicti marisci, vocato Kenulphston à primo Abbate Monasterii *Croylandiæ*, *Kenulpho* nomine, sic appellato, & ibidem pro limite *Croylandiam* & Depynge ab eodem posito; dicunt super sacramentum suum, quod metæ, bundæ, & divisæ ab antiquo positæ & fixæ inter partes supradictas in marisco prædicto, inter aquas prædictas, & infra dictam aquam de Weland, incipiunt in prædicto loco vocato Kenulphston in Australi parte marisci prædicti, modo in aquam de Weland, in quo quidem loco quædam crux lapidea olim erecta

Inquisitio pro perambulatione.

Nomina Juratorum.

Kenulphston.

Verdictum.

erecta & constructa fuit, pro una antiquarum metarum, bundarum, & divisarum inter partes prædictas in marisco prædicto, cujus quidem crucis corpus per cretinum aquæ & tempestatem venti obrutum & confractum existit; & quidam lapis qui fuit pes & fundamentum ejusdem crucis, adhuc jacet ibidem absque remotione aqua coopertus, qui quidem locus vocatus **Kenulphston**, qui est prima antiqua meta, bunda, & divisa inter partes prædictas, in confinio partium prædictarum in parte Australi distat à villa de **Croyland** in partibus de *Holandia* quasi per duas leucas per æstimationem versus Occidentem: super quo viso loco prædicto vocato **Kenulphston**, tam per Justitiarios prædictos, quam per Juratos prædictos, videtur quod necesse est quod una vel duæ cruces ibidem erigatur vel erigantur, pro majori cognitione antiquarum metarum, bundarum, & divisarum inter partes supradictas, temporibus post futuris. Ideo consideratum est, quod duæ cruces, una lignea & altera lapidea, in loco prædicto contigue prædicto lapidi nuper ibidem pro fundamento & pede antiquæ crucis prædictæ, positæ ex orientali parte ejusdem lapidis versus *Croylandiam* ponantur & erigantur. Et dicunt ulterius Juratores prædicti super sacramentum suum, quod metæ, bundæ, & divisæ ab antiquo habitæ & fundatæ inter partes prædictas in marisco prædicto, se extendunt à prædicto loco vocato **Kenulphston** usque quendam locum vocatum **Wodelode-graynes** versus Boream, ultra quoddam fossatum jam noviter, tempore dominæ *Blanchiæ Wake*, per *Depyngenses* violenter erectum; quod quidem fossatum distat à prædicto loco vocato **Kenulphston** quasi per unum stadium versus Boream. Ideo consideratum est, quod in loco prædicto quædam crux pro una metarum, bundarum, & divisarum inter partes prædictas, super fossatum illud figatur & erigatur, ut & clarius & certius metæ, bundæ, & divisæ à prædicto loco vocato **Kenulphston** usque prædictum locum vocatum **Wodelodegrayns** inter partes supradictas, videri possint & cognosci. Et insuper facta perambulatione usque prædictum vocatum **Wodelodegrayns**, alio nomine vocatum **Oggot**, Juratores prædicti dicunt super sacramentum suum, quod locus ille est una metarum, bundarum, & divisarum inter partes prædictas ab antiquo [inter partes prædictas] in marisco prædicto fundatarum & positarum; & quod necesse est, quod quædam crux, pro majore declaratione & cognitione metarum, bundarum, & divisarum ab antiquo inter partes prædictas habitarum, ibidem erigatur. Et quia hoc præfatis Justitiariis expediens videtur & necessarium, ideo consideratum est, quod quædam crux lapidea vel lignea ibidem erigatur, ne & metæ, bundæ, & divisæ ab antiquo in marisco prædicto inter partes supradictas habitæ & factæ, oblivioni dentur futuris temporibus quovis modo. Igitur usque ad hunc locum vocatum **Wodelodegrayns**, alio nomine **Oggot**, sunt metæ & bundæ Abbatis de **Croyland**, de quadam parcella marisci prædicti, vocati **Goggyslound**. Et quia ulterius non se extendunt, ideo de dicta perambulatione supersedemus ulterius scribere pro præsenti.

1390. *Richard* 2. R

Pro Coggyslound.

Prædicta siquidem completa perambulatione, novis quoque crucibus & signis inter *Holandiam* & **Kesteven**, ut prædictum est, erectis & firmatis, adhuc à *Depyngensibus* de die in diem in Abbatem *Croylandiæ* multiplices fulminantur minæ, & per dictum *Thomam Holand* Comitem *Cantiæ* & ejus ministros, in forinsecis Abbatis Maneriis plura gravamina ingeruntur. Nam primo quidem in Marestalciæ Regis Curia, apud *Stamfordiam* tunc temporis tenta, per billas nimis graves, sed veritati contrarias ipsum graviter molestabant. Bestias quoque & diversi generis animalia ultra numerum quinquagenum, de Maneriis dicti Abbatis de **Langtoft** per insidias abigentes, in Manerio Comitis apud **Westdepynge** longo tempore detinuerunt: prædictum etiam Abbatem de pacifica sua possessione perturbantes, piscati sunt in aqua de **Weland**, piscaria sua separali à **Kenulphston**

De injuriis amplius nobis irrogatis.

1390. *Richard. 2 R.* Milphston usque Brotherhouse, & inventa ibidem retia in minutias lacerantes diripuerunt. In mariscis insuper dicti Abbatis, Maneriis suis de Langtoft & Baston pertinentibus, tenentes suos prout debeant turbas fodere, & aliud in eis commodum capere, nullatenus permiserunt. Et pro non reparatione de *le* Northee juxta Bastondyke, extra dominium de Depynge, non solum præfatum Abbatem & tenentes suos in Curia de Depynge amerciaverunt, sed etiam pro dicto amerciamento ipsum in proprio marisco suo de Baston graviter distrinxerunt. Venientes quoque ad mercatum de Depynge dicti Abbatis servientes victualia comparare, usque ad vitæ desperationem verberabant, & de naviculis suis in aquas projicientes, ita contumeliis afficiebant & injuriis, quod nullum omnino transvectionis suffragium ad Abbathiam prædictam per aquam poterant obtinere. Duas vero carectas Abbatis cum sexdecim equis, rei familiaris annona & domesticæ curæ necessariis onustas, in itinere versus *Croylandiam* violenter invadentes, tamdiu apud Torpel in proprios usus detinebant, donec per literas domini Ducis *Lancastriæ* ad dicti Abbatis instantiam, eas restituere cogebantur. Amplius in prædictum Abbatem ejusque tenentes & ministros tam graves & apertas occidendi, verberandi, & malefaciendi intentant minas, quod infra dimidium de Depynge, aut in omni circa regione, nequaquam ausi sunt devenire, seu aliqua negotia exercere.

1391. In crastino autem sancti *Martini* proximo sequente, anno Regis *Richardi* decimo quarto, apud *Westmonasterium* tentum fuit Parliamentum. In quo præfatus Comes *Cantiæ*, præter prædicta, graviter de Abbate *Croylandiæ* super multis & intolerabilibus sibi illatis injuriis verbo tenus est conquestus. *Johannes Gaunte amicus Croyland.* Sed dominus *Johannes Gaunte*, Dux *Lancastriæ* tunc ibidem præsentaliter existens, & singulos suæ querelæ articulos minus esse veros in dicto Parliamento publice affirmabat; dixerat enim se in æstate præcedente in eadem fuisse patria, & omnia fere suis contraria dictis oculata fide conspexisse. Videns itaque Abbas *Johannes* dictum Comitem adversus eum tam crudeliter esse commotum, & in suo adhuc clameo obstinatum, sciens quod tanti *Abbas conqueritur Regi de Comite.* viri malitiam se non posse facile sustinere, dominum Regem *Richardum*, fundatorem suum mox adiit, & imminentia Monasterio suo pericula sibi constanter demonstravit; asserens se ulterius onus fundationis suæ sufferre non valere, nisi Regia citius ei clementia auxilium providere dignaretur opportunum. Sibi quoque præsentavit billam, præfatas injurias ac singula sibi irrogata dispendia, prout præmittitur, plenius continentem. Quam utique billam Rex in continenti domino Duci *Lancastriæ*, qui ibidem præsens erat, tradidit conservandam, ex parte sua instantius imperans, ut eam coram eruditis de Consilio suo legi faceret, ut ipsi fundationis suæ domui, secundum quod lex terræ & justitia judicabunt, pacem & requiem providerent. Dominus autem Dux imperata gratanter suscipiens, omnia juxta Regis imperium & voluntatem efficaciter adimplevit.

Abbas autem tunc temporis præsentialiter assistens, charitatis intuitu à dicto domini Regis Consilio suppliciter expetiit, ut suas evidentias coram eis declarari libenter sustinerent, & sibi secundum eas dictante justitia judicarent. Illi autem cernentes se non posse sine evidentiis in causa juste decernere, advertentes etiam Comitem adversarium ejus, pro defectu evidentiarum nolle comparere, sponte concesserunt, se ipsius evidentias inspecturos, & ei quantum de lege liceret, finem prosperum provisuros; insuper & usque in octab. *Hillarii* quem diligenter observaret, *Assignatur ei dies.* eidem assignabant diem, ut tunc cum suis evidentiis, omni dilatione remota, coram eis iterum debeat comparere. Timens vero Abbas ex hac mora imminere sibi posse dispendium, quod tempore videlicet medio, gravamina non modica à ministris dicti Comitis evenirent, à præfato domini Regis Consilio humiliter postulavit, ut sibi de pace & quiete providerent,

viderent, quousque inter dictum Comitem & ipsum orta dissentio melius poterit terminari; quod illi libenter annuentes, literam ei ex parte Regis sub sigillo suo privato ministris dicti Comitis dirigendam concesserunt: cujus tenor literæ quanquam *Gallice* dictatæ, in lingua *Latina* consequenter annotatur. 1392. *Richard.* 2. *R.*

Richardus *Dei gratia* &c. *dilectis nobis* Johanni *de* **Repynghale** *Seneschallo, &* Johanni *de* Hollandia, *Receptori carissimi fratris nostri Comitis* Cantiæ, *& ceteris ministris quibuscunque in Comitatibus* **Lincoln, Northampton, &** **Huntington,** *& cuilibet eorum salutem. Volumus de assensu nostri Consilii, & firmiter vobis injungimus & mandamus, quatenus nec per vos neque per alios in nomine vestro, aliqua gravamina seu dispendia faciatis dilecto nobis Abbati* Croylandiæ, *ejusve tenentibus aut ministris, quin dictum Abbatem suosque tenentes & ministros pacifice exire patiamini & redire per dominia dicti Comitis, pro suis peragendis necessariis, quousque controversiæ quædam & lites inter dictum Comitem & præfatum Abbatem pendentes, per nostrum Consilium debite discussæ fuerint & reformatæ. Et quod vos prædicti, Senescalle & Receptor, omnes homines, tenentes, & servientes dicti Comitis in dominiis suis infra prædictos Comitatus existentes, ex parte nostra districte faciatis commoneri, quatenus sint obedientes & intendentes ad ea quæ eis injunximus per præsentes, & quod in nullo faciant contrarium, sub periculo quod inde poterit evenire. Similiter & vos ipsi nostrum mandatum prædictum ex parte vestra teneri firmiter & observari faciatis, secundum effectum & tenorem ejusdem, sicut volueritis inde respondere, & sub periculo antedicto. Dat.* &c. *nono die* Decembris, *Anno Regni nostri decimo quarto.* *Litera Regis de indempnitate.*

Cumque hæc Regis litera in Curia Comitis apud **Depynge** coram ejus Tenentibus perlecta fuerat & declarata, omnes velut amentes effecti, verbis blasphemiæ dominum suum maledixerunt, & malitiam suam ita deprimi videntes, rugitum magnum cum fremitu emiserunt. Abbas autem & sui, usque ad terminum præfixum, in pace & sine contumelia per villas ejus ad sua peragenda necessaria libere transierunt, sed & ejus victualia per fines eorum pacifice pertransire sunt permissa.

Igitur adveniente *Hillarii* Termino, Abbas versus *Londonias*, diem suum observaturus, celeriter festinavit, ubi cum multis elapsis diebus adventum Comitis expectasset, videns quod conatus sui intentione frustraretur, nisi aliter citius laboraret, coram Regis Consilio se præsentans, causam sui adventus maturo spiritu patefecit. Illi vero declarationem ejus veram esse cognoscentes, & petitionem justam asserentes, confestim cuidam *Johanni Wodrove*, qui ibidem tunc præsens erat, imperabant, ut erga diem sequentem Comitis consilium præmuniret, quatenus coram eis se præsentent, & quod erga diem assignatum facere deliberassent, sine ulteriore dilatione eos reddant certiores. Ille autem cuncta peragens secundum quod ab eis acceperat in mandatis, quod responsi à Comitis consilio habuisset, sequente die coram eis publice declaravit, hoc videlicet, quod illa die propter alia negotia præpediti, coram Regis Consilio nequaquam poterant comparere, sed & de die prænominato nullam se penitus habuisse notitiam constanter affirmabant. Quod illi audientes, utpote viri sagacis ingenii, pro certo sciebant Comitem nolle comparere, sed incassum tempus prolongare, quousque de Abbate se ulciscendi tempus inveniat opportunum: unde inter se mutuo causa agitata est, quomodo contra Comitis propositum remedium congruum ordinarent, & Abbati per suas evidentias finem prosperum providerent. Considerantes tamen Comitis excellentiam, erat enim frater domini Regis instantis, ne forte ejus indignationem incurrerent, aut improperia postea sustinerent, quod Abbati nimium faventes, sibi quoque viderentur esse contrarii: ad hoc inter se tractando devenerunt, quod ei per literas Regis sub privato suo sigillo totam materiam continentes, alia dies usque in tres *Abbas rediit Londinum.* *Pars adversa non comparuit.* *Nova dies limitatur.*

septimanas

1392. *Richard 2. R.* septimanas *Paschæ* denuo foret assignanda, quod quidem statim effectui mancipatum est. Consimiles quippe domini Regis literas etiam præfato Abbati *Croylandiæ*, ut & ipse eundem cautius observaret diem, communi decreto destinabant.

Iterum rediit Abb s Londinum. Ad diem igitur assignatam apud *Londonias* Abbas præsentem se exhibuit, sicuti per Regis literas eidem fuerat imperatum; sed pars adversa nequaquam comparebat. Accidit autem quod Consilium Regis circa ardua & urgentia Regni negotia illo Termino in tantum fuerat occupatum, quod ad minora & collateralia negotia minus poterat attendere, aut circa hujusmodi diligentiam adhibere. Abbas autem sagaci conjiciens animo, ne adversarii sui futuris temporibus assignati diei defaltam sibi imputarent, Cancellarium domini Regis, & Clericum de privato sigillo mox adiens, eisque literam domini Regis, per quam prædicta dies fuerat sibi limitata, humiliter exhibens, instantius exoravit, quatenus suam præsentiam in scriptis dignarentur recordari. Illi vero hoc se libenter facere concedentes, diem apparentiæ suæ, ne per varias occupationes ab eorum memoria deleretur, super literam prædictam, quam secum detinebant, conscribi fecerunt & indorsari. Insuper & eidem Abbati, pro eo quod jam non posset coram Regis Consilio de suis negotiis expedire, ad quindenam sancti *Michaelis* redire consuluerunt. Domum igitur reversus, & de spe sua multum prolongatus, diem servare disposuit antedictum.

Alia dies assignatur.

Ab illo ergo die usque ad festum sancti *Laurentii* proxime sequens, dictus Abbas, servientes, & tenentes sui, per villam de **Depynge** libere & pacifice transierunt, & omnia sibi necessaria absque impedimento vel convitio tranquillissime perfecerunt. Medio itaque tempore dictus Comes *Cantiæ* militem quendam capitosum & ferocem nimis, *Nicholaum* de *Clifton* nomine, in officium Senescalciæ super terris suis præficiebat, qui circa festum sancti *Laurentii* ad villam de **Depynge** pro exequendo officio suo veniens, tenentibus dictæ villæ querelam maximam de Abbate *Croylandiæ* deponentibus, inconsulte satis protinus imperavit, ut quemcunque Monachum vel tenentem dicti Abbatis per dominium suum cernerent transeuntem, mox ad manerium domini sui perducerent, & præsentarent. Illi vero in insidiis latitantes, velut catuli leonum rugientes ut rapiant, de die in diem circumspiciunt & discurrunt, si quenquam de *Croylandensibus* vel *Spaldyngensibus* possent capere, super quem suæ malitiæ vindictam poterant exercere.

Nicholaus de Clifton.

De Monacho Croylandiæ. Tandem die *Jovis* proximo ante festum sancti *Bartholomei*, Monachus quidam *Croylandiæ*, Eleemosynarius ejusdem loci, habens causam illic transeundi, & ignorans malitiosum propositum villatarum, paulo ante solis occasum per partes illas, nullius malæ rei conscius, simpliciter, & idcirco confidenter pertransivit; de latibulis igitur erumpentes tres vel quatuor garciones, illum inhoneste & injuriose tractaverunt, & per duo longa abinde miliaria cum magna contumelia deductum, coram Senescallo domini sui velut magnum exennium præsentarunt. Quem mox de diversis sibi illatis injuriis instantissime accusabant, petentes inde sibi fieri ultionem. Senescallus autem multis cum convitiis aggrediens, per fidem & militiam suam protestatus est, quod si in aliquo articulo de quibus eum accusabant, reus inveniretur, per medium stagni ter vel quater eum faceret pertrahi, & postea in arta custodia detineri, donec suus Abbas ejus liberationem procuraret. Monachus vero multum tristis & anxius, præstito juramento in verbo sacerdotii, de omnibus sibi impositis fideliter se excusans, tandem nocte obscurissima ingruente cum magna injuria sibimet est dimissus.

Postera autem die *Spaldyngensem* quendam super *le* **Bastondyke**, jussu Senescalli prædicti, apprehenderunt, quem ter vel quater in aqua submergentes,

mergentes, fatigatum & seminecem equo impositum ad manerium Comitis apud Depynge adduxerunt, & eum ibidem in cippis & dura custodia recluserunt. Alium quoque hominem de Spaldynge eadem hebdomada comprehensum, & multis affectum contumeliis ceciderunt, alterum ejus brachium crudelissime confringentes. Nautas etiam *Croylandiæ* ad Walrumhall. cum navibus suis advenientes, & nihil mali suspicantes, socii dicti ballivi de insidiis ibidem egressi, enormiter incautos verberabant, & vulneratos in aquam præcipites ruere compellebant. 1392. *Richard. 2. R.*

Insuper & his atrocibus injuriis addentes prævaricationem, graviores etiam intentabant minas, quod in festo sancti *Bartholomei*, quod tunc instabat, adventarent *Croylandiam*, & ibidem invitis quibuscunque manu forti caperent theloneum. Quibus rumoribus per totam *Holandiam* confestim divulgatis, in dicto sancti *Bartholomei* festo tres aulici Comitis de Derby, qui tunc temporis apud *Burgum* sancti *Petri* traxit moram, *Croylandiam* advenerunt, cum quibus *Holandensium* multitudo convenerat copiosa; occasione accepta sese de injuriis suis proximis nuper irrogatis acriter, imo alacriter vindicandi. Qui primo suo adventu mox villam *Croylandiæ* circumquaque perlustrantes, quosdam de *Depyngensibus* inventos in arta constrinxere custodia: quosdam vero submersere sæpius in aqua, consimilem prout ab eis perpessi sunt, cupientes rependere talionem. Instante autem ejusdem diei vespera, iterum villam quasi in lucernis perscrutantes, ignotos quosdam fugientes reperiunt: post quos quidam sagittam dirigens, & unum eorum per medium tibiæ penetrans, ceteris fugæ consulentibus, morari compulit vel invitum. Quem clara luce contuentes, deprehenderunt eum fuisse quendam *Holandensem*, nomine *Symonem Geldard*, propter factum in seditione homicidium à finibus propriis profligatum, & apud Depynge contra leges *Angliæ* diutius manutentum. Quem mox sic captum homines de *Spaldyngia* secum adducentes, ipsa die Dominica circa horam nonam, anno Regni Regis *Richardi* decimo quinto, communi omnium consilio apud *Spaldyngiam* capite privaverunt. *Minæ Depyngenses.* *De Symone Geldard.*

Interea rumor vulgaris in villa de Depynge subito ventilatur, quod Comes de Derby, qui tunc, ut prædictum est, apud *Burgum* perhendinabat, suis aulicis imperasset, quatenus villam de Depynge solo tenus igni traderent, & omnes ejus incolas tanquam Patris sui & suiipsius inimicos, funestis gladiis sine misericordia trucidarent. Quo audito tremefacti nimium *Depyngenses*, saniori usi consilio, Senescallum curiarum domini sui, cum viginti quatuor de majoribus villæ, ad *Burgum* sancti *Petri* celerius destinabant, ea quæ pacis sunt humiliter exorantes, & se in misericordia domini Comitis de Derby voluntarie submittentes. Thesaurarius vero jam dicti Comitis, videns eorum animas in amaritudine positas, & superbiam illorum tam humili submissione conculcatam, in domini sui gratiam eos libenter admisit, & sub hac juramenti attestatione constrictos ad propria redire permisit; videlicet, quod erga cunctos *Holandenses* pacem de cetero pro viribus observarent; & omnes pacis perturbatores, quos apud se explorare poterant, strictissime castigarent. *Depyngenses submittunt se Comiti de Derbey.*

Anno itaque eodem in capite sequentis hyemis tenuit Rex *Richardus* Parliamentum suum apud *Westmonasterium* in crastino Animarum. Abbas igitur *Johannes* ex præteritis periculis jam cautior effectus, & majora in futurum verisimiliter metuens evenire, iterum à *Rachelis* amplexibus & quiete contemplationis avellitur, ac laboriosa *Liæ* negotia in mundi strepitu cogitur exercere. *Londonias* siquidem discreta festinatione adveniens, & in pleno Parliamento suam præsentiam exhibens; assidente tunc cum cæteris Comite *Cantiæ* adversario suo, billam totius negotii processum continentem oportune tradidit in manus Regis, humiliter & devote Regiam deprecans Majestatem, quatenus eam in conspectu omnium legi præcipere dignaretur. Rex autem billam præfatam accipiens, tum aliis *Abbas præsentat billam Regi in Parliamento.*

1392. ad tunc inventus, tum fraterna ut creditur affectione ductus, statim oblivioni commendavit. Sed Abbas in Domino confidenter agens, ad Regis genua trina vice provolutus, non prius destitit, quam Rex saltem propter ejus improbitatem, billam publice legi jussit. Cujus utique summa talis erat. Quod in ultimo Regis Parliamento billa ex parte Abbatis *Croylandiæ* de diversis sibi illatis gravaminibus & injuriis fuerat præsentata; & per considerationem Procerum tunc ibidem peritis & industriis viris de Consilio domini Regis, materia tota commissa est; qui utrique parti ad suas evidentias ostendendas in octav. *Hillarii* diem apparitionis constituere, sed ad hunc diem pars dicti Comitis nequaquam comparebat. Deinde vero provisum fuit ab eisdem, quod per literas domini Regis de privato suo sigillo, ad comparendum coram eis in tres septimanas *Paschæ*, iterato pars utraque præmoneretur: sed nec tunc quidem vel unus de consilio dicti Comitis præsens fuit. Abbas non sine magnis laboribus & expensis, utrumque sibi assignatum diem diligentius observabat. Quare ex parte prædicti Abbatis Regiæ celsitudini humiliter supplicatum est, quatenus pro tuendo jure sui patronatus, & evitando dispendio juris Regii in dicta Abbathia tempore vacationis, congruum & gratiosum in materia præfata remedium dignaretur providere: quia nisi memoratis Abbati & conventui in hac sua exhæredatione citius succurratur, onus suæ fundationis de cetero non poterunt sustinere, neque eis institutum Divini cultus obsequium præ exilitate continuare.

Richard. 2 R.

Responsio Comitis.

Postquam autem billa in Parliamento fuerat sic perlecta, Comes antedictus talia Regi fertur intulisse; Domine, inquit, si placet, Abbas iste sæpissime hic & alibi graves contra me proposuit querelas, quæ in mei juris redundant injuriam, & non minimam famæ denigrationem. Rogo vos quatenus dignemini sic inter nos per recti stateram judicii sententiare, quod hujus querelæ de me à modo sopiantur, & exhæredatio mea exinde non sequatur. Hæc itaque ne videretur penitus tacuisse, pro forma dixisse creditur, aliud ore promens, & aliud corde machinans; prout in sequentibus rei exitus comprobavit.

Nam posthæc unius hebdomadæ vix transcurso spatio, idem Comes in eodem Parliamento billam gravissimam super eundem Abbatem, multa enormia continentem, in medium protulit, & ut legeretur, expetivit. Tòto itaque tempore quo billa prædicta legebatur, Comes ipse coram Rege stetit erectus, & cum eo Comes *de la Marche*, Comes de Arundel, Comes *Sariburiensis*, Comes Huntington, Comes *Northumbr.* & ceteri Proceres, qui eum quocumque titulo contingebant, quasi sibi faventes, similiter constiterunt. Ex parte vero Abbatis solus ipse fiduciam habens in Domino, & in evidentiarum suarum certissima veritate. Aliam quoque contra Priorem de *Spaldingia* eadem die prædictus Comes similiter imposuit billam, in conspectu dicti consilii publice declaratam.

Qua [a] utique lecta, & non æquo animo ab omnibus interpretata, surrexit illico venerabilis Dux *Aquitaniæ* & *Lancastriæ*, dominus *Johannes Gaunt*, & cum eo Dux *Eboraci* frater ejus, filii quoque eorum, Comes de Derby *Henricus* filius Ducis *Lancastriæ* & Comes Ruthlond, filius Ducis *Eboraci*, similiter surrexerant. Statimque Dux *Lancastriæ* talia subinfert domino Regi: Domine mi, inquit, Reverende, quædam hic lecta, me & meum liberum contingunt tenementum, pro quibus, Deo duce, stare me oportet quamdiu vixero in humanis. Postea vero quam decessero, volo quod filius meus, ad quem jure hæreditario hæc descendent, pro viribus sustineat, & justitiam meam perditum iri nequaquam sinat. Ad hæc Archiepiscopus *Eboraci*, *Angliæ* Cancellarius, ex præcepto Regis protenus sic respondit; Domine mi Dux *Lancastriæ*, excellentiam personarum vestrarum satis egregie considerans Regia Celsitudo, hoc præcipue

Responsio domini Johannis Gaunte.

a Utraque.

vult

vult servari, quod nulla penitus publicæ contentionis aut discordiæ causa 1392.
ad præsens denudetur; sed materiam quæ inter vos versatur, in suæ Re- *Richard. 2. R.*
giæ potestatis manus assumit, intendens vobis tales arbitros in materia providere, qui justo rationis examine cuncta debite discutiant & reforment.

His ita peractis, remansit solus Abbas in medio stans, omni humano auxilio destitutus. Cernens itaque causam suam periclitari, illud quoque tacite secum recolens, quia *bonum est sperare in Domino, quam sperare in Principibus;* & illud, *Nolite confidere in Principibus nec in filiis hominum, in quibus non est salus:* divinum mox cœpit invocare præsidium, & in adjutorio Altissimi & protectione Dei cœli spem suam totaliter stabilire. Unde ad Regis genua provolutus, maturo spiritu, vultu tranquillo, & magna cordis constantia hujusmodi verbis suam insinuavit desolationem: Ecce, inquit, Domine mi Rex, ad vestræ Majestatis solium solus confugiens, fateor vos esse meum Regem, & Ecclesiæ meæ fundatorem, quæ nunc in perditionis puncto & exhæredationis consistit periculo. Igitur ex parte Dei omnipotentis vos requiro, quatenus jura fundationis vestræ manu vestra Regia potenter sustineatis, & in hujusmodi necessitatibus articulo antedictæ Ecclesiæ celeriter succurratis, cum jam non sit alius, qui eidem poterit subvenire, prout in districto Dei judicio ante tribunal *Christi* pro eo volueritis respondere. Ac deinde paululum exurgens, ad *Angliæ* Cancellarium & dominum Ducem *Lancastriæ* sermonem dirigens, taliter prosequebatur; Et vos, inquit, Domini mei, qui estis de Consilio domini Regis primates & præcipui, etiam in virtute Dei obtestor & requiro, ut sic pro tuendo jure Ecclesiæ meæ præfatæ fideliter ordinetis, quemadmodum summi judicii indignationem finaliter intenditis declinare. Cui statim Cancellarius ex præcepto domini Regis dixit: Domine Abba, voluntas Regis est, ut qualem domino Duci *Lancastriæ* in sua materia concesserit exitum, & vestrum consimilem, Deo duce, sortiatur effectum. Unde querelas & gravamina vestra in manum suam assumens, & se Ecclesiæ vestræ fundatorem esse bene recognoscens, omnia quæ pro jure ejusdem justitiæ suadebit, cupit extollere, & injuriosa quæque ab ea, prout est sibi debitum, propulsare. O prædicanda seculis venerabilis hujus viri magnanimitas! O memoranda filiis tanti patris in Domino stabilitas! qui in magna cordis stetit constantia adversus eos qui se nequiter angustiabant; qui zelo justitiæ accensus viriliter ascendit ex adverso, & murum se opposuit pro tuenda Dei domo: quique sciens suspectum Regis animum, uterini fratris sui præsentis ob intuitum, non expavit, minas judicum non timuit, nec catervam Comitum Regni quoque procerum adversus eum publice instantium formidavit. Sed ita erat in sermone modestus, in prolatione temperatus, ut nec in excessu verborum profluus, nec in paupertate sermonis inveniebatur rarus. Unde & circumastantium omnium in se provocavit affectum, & laudem promeruit singulorum.

Quomodo Abbas Johannes requisivit Regem.

O magnam viri constantiam.

Igitur exinde per totum annum sequentem optata pace tranquillissime fruebatur; & nec sibi vel suis aliquæ malitiæ seu discordiæ materia per ministros dicti Comitis aut tenentes verbo vel opere præbebatur. Sed ecce nihil sub cœlo tutum esse poterit, nihil fixum quod diu manere possit. Nimirum cum & hi qui Deo serviunt non sunt stabiles, & *in Angelis suis reperit pravitatem.* Omnes enim morimur, & quasi aqua dilabimur in terram. Quia mortis tributarii sumus, & omnes responsum mortis habemus in nobis. O fortuna fallax, quæ quos provehis ad tripudii momentum, inopinate dejicis in mœroris abyssum. Eodem siquidem anno, videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, qui erat Regis *Richardi* secundi decimus sextus in die Assumtionis Beatæ Virginis, Venerabilis pater prædictus, perpetua memoria dignus ægrotare cœpit, & febre vehementer invalescente, viribus corporis unde-

1392. Richard. 2 R. quaque destitui, qui mortem potius eligere, quam in hujus ærumnosæ vitæ laboribus & procellis diutius immorari libentissime affectabat. Unde ab ipso inchoatæ ægritudinis die, cum manum Domini ad se missam ut huic mundo valediceret, agnovit, mox ab omnibus sæculi curis seipsum fecit alienum, cum omni mentis sollicitudine satagens, ne dies mortis, quæ plures solet præoccupare, ipsum incautum & minime præparatum aliquatenus inveniret. Tandem vitæ suæ termino appropinquante, confratres suos & amicos qui convenerant, de ejus destitutione inconsolabiliter lamentantes, benigne confortans, & ut properum iter sibi faceret Deus salutarium nostrorum spirituali viatico se communiens, in Octavis sancti *Bartholomei*, Patroni sui specialissimi, anno prælationis suæ decimo sexto, relictis terrenis, cum gaudio cœlestibus est conjunctus. Qui quidem dum adhuc ageret in humanis, etsi sæpius exterioribus agitatus fuerat incommodis, ac plurimis mundi pressuris fatigatus, non magis tamen ab interioribus deflexit intuitum, sed Ecclesiam suam in vestimentis, thuribulis, altarium ornatibus, magnis quoque ad extra campanis noviter fusis, aliisque Ecclesiasticis ornamentis multipliciter decoravit. Sed & in brasino vasa magna ænea ad usum rei familiaris necessaria; valvas quoque ligneas in exteriori Abbathiæ porta fecit ordinari. Perambulatio denique illa ad ponendum metas & bundas pro divisione & separatione inter patrias de *Holandia* & Kesteven, quæ per dominum *Johannem Gaunt* Ducem *Lancastriæ* & milites patriæ superius facta memoratur, suis laboribus & expensis extitit procurata.

Obiit Abbas Johannes Assheby.

Defuncto igitur eo, & ad patres suos apposito, non sine planctu patriæ totius & mœrore; successit dominus *Thomas* de *Overton*, Prior congregationis ejusdem, vir utique in agendis providus & circumspectus; utpote in majoribus Monasterii strenue probatus officiis & expertus.

Successit Abbas Thomas Overton.

1394. Anno itaque ejusdem Regis decimo septimo, & prædicti *Thomæ* Abbatis secundo, quidam de Comitatu Northampton communarii, faventibus eis Monachis de *Burgo*, quoddam fossatum grande ex parte Australi de Weland à Peykyrke usque Southlake ex opposito de [a] Kenulphston, magnis laboribus levaverunt, & abinde infra limites Abbatis *Croylandiæ*, sine ejus licentia vel assensu, per magnum spatium versus *Croylandiam* prædictum fossatum extenderunt. Sed non est consecutus, Deo disponente, eorum conatus effectum. Nam singulis annis quoties aquarum vehemens accrevit inundatio, & inter utrumque fossatum exuberantem gurgitem non poterit alveus continere, mox alluvione crebra eidem fossato fluctus illabitur; & per eruptas voragines totam interius planitiem superfluit & submergit; quo fit, ut utilitas inde proveniens magis in piscibus consistit quam in pasturis.

De levatione fossati vacati Burchdyke.

Eodem insuper anno, in sacra *Pentecostes* hebdomada, nocte venerat de *Depyngensibus* in mariscum cum vi & armis multitudo copiosa, qui crucem vocatam Kenulphston, per authoritatem domini Regis & Parliamenti pro limite inter *Holandiam* & Kesteven in perambulatione prædicta nuper erectam, enormiter prostraverunt, & prostratam atque in partes confractam, usque ad Depynge secum asportantes, in lacubus ibidem sub pedibus transeuntium cum indignatione & dedecore projecerunt. Die autem sequente, arbores crescentes in tumulo quo crux steterat, in securi & ascia dejicientes, & in aquam prosternentes, in superbia & abusione magna ad propria sunt reversi. Abbas autem *Thomas* hanc tam detestabilem tamque crudelem sibi & Ecclesiæ irrogatam injuriam ægre ferens, & graviter ingemiscens, pro tuendo jure fundationis suæ, juxta possibilitatem virium, viriliter se accinxit, & ad erectionem dictæ crucis secundum leges *Angliæ* haud segniter festinavit. Unde *Londonias* adveniens,

De prostratione crucis de Kenulphston.

[a] Nunc Sidedyke vocatur.

ens, & domino Regi per billam gravamina sua singula manifestans; venerandi etiam ac semper digne memorandi domini *Johannis Gaunt* Ducis *Lancastriæ* adminiculo suffragatus & favore, commissionem ad Principes & judices terræ pro magna Assisa inde capienda directam, à Regia serenitate cum omni promtitudine obtinebat. In qua utique Assisa idem Dux illustris, utpote in commissione primus & capitalis, in persona propria benignissime præsidebat. Ubi valentiores de **Depynge** atque meliores indictati, & adversus Abbatem *Croylandiæ* & patriam condemnati; mox [per] prædicti Ducis ministros capti & compediti, ad Castrum *Lincolniæ*, donec prædicta crux reædificaretur, in bigis & plaustris sine misericordia transmittuntur. Interim eorum amici & propinqui aliam novam crucem sine dilatione præparabant, & eam in loco debito quo prius steterat, prout liquido patet intuentibus, nimium perterriti sed inviti restituebant.

1394. Richard. 2 R.

Reparatio dictæ Crucis.

Circa hæc utique tempora Rex *Richardus* omnes Curias suas de *Westmonasterio* usque *Eboracum* ob malitiam civitatis *Londoniarum*, non sine magnis sumtibus removebat.

Anno vero Regni sui vicesimo, idem Rex cum manu forti insperate congregata de *Londoniis* ad manerium domini *Thomæ Woodstoke* Ducis *Gloucestriæ* apud **Plasshe** in Comitatu *Essexiæ* subito accessit, & ibidem dictum Ducem arestatum in continenti ad *Caliciam* custodiendum transmisit. Sed modico transacto temporis intervallo, domini Regis mandato, & Comitis Marescalli *Angliæ* consilio, tunc temporis dictæ villæ *Calesiæ* capitanei, custodes prædicti Ducis, improvisi cameram ejus dormientis nocte intraverunt, & vincientes eum manus ac pedes, inter duo pulvinaria magna suppressum, eorumque pedibus diutius conculcatum miserrime suffocabant.

Suffocatio Ducis Glocestr. apud Calesiam.

His diebus in *Anglia* crebra perpetrata sunt mala; in Comitum proscriptione, Procerum decapitatione, & carceri perpetuo mancipatione nobilium plurimorum. In qua tempestate Rex *Richardus* in principio Parliamenti sui *Thomam Arundell* Archiepiscopum *Cantuariensem* à Regno *Angliæ* proscripsit pro perpetuo, bonis ejus applicatis Regali fisco. Similiter & *Henricum Bolynbroke* Comitem *Derbiæ* filium *Johannis Gaunt* Ducis *Lancastriæ* proscribi pro decennio dijudicavit.

Henricus Comes Derbiæ proscribitur.

Eodem anno *Robertus Braybroke* Episcopus *Londoniarum* cum ceteris sibi junctis apud *Bedfordiam*, & ejus exemplo ceteri commoniti Prælati per sexdecim Comitatus *Angliæ*, de unaquaque villa duos nobiliores coram se fecerant evocari, & super quadam alba charta vocata *Blankechartre*, nefando & falso perfidorum exquisita consilio, sua sigilla ponere compulerunt, quod utique Regis *Richardi* in posterum causa exitii magna fuit. Hoc etiam anno Clerus & populus & sacerdotes stipendiarii magnam taxam domino Regi cum gravi murmure persolverunt.

Sed anno sequente, videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo trecentesimo nonagesimo nono, & *Richardi* Regis ultimo; merito piæ recordationis Dux illustris *Lancastriæ* Dominus *Johannes Gaunt*, qui Monasterio nostro *Croylandiæ* semper astitit amicissimus, & in tribulationibus adjutor oportunus, apud *Leycestr.* viam universæ carnis est ingressus, & sepultus in Ecclesia sancti *Pauli Londini*, *Henrico* filio ejus & hærede in exilio existente.

1399.

Obiit dominus Johannes Gaunt Dux Lancastriæ.

Interim Rex *Richardus* commisit & ad firmum dimisit Regnum *Angliæ* *Will. Scrones* Comiti *Wilton.* & *Angliæ* Thesaurario, *Johanni Busshe*, *Henrico Grene*, & *Johanni Bagott* militibus. *Edmundum* vero *Langley* Ducem *Eboraci*, ejusdem Regni constituit Protectorem. Ipse autem Rex cum manu valida pugnatorum in *Hiberniam* iter arripuit, ut rebelles sibi *Hibernicos* expugnaret.

Dimissio Regni Angliæ.

1399. *Henricus* vero *Bolyngbroke* exul, Comes *Derbiæ*, Dux *Hereford*, & jure
Richard.2. R. paterno Dux *Lancast.* audito patris sui obitu, supplicatorias Regi *Angliæ* misit literas, quatenus ipsum gaudere paterna permitteret hæreditate; promittens se omnia sibi fideliter exhibiturum, quæ legius homo suo Regi tenetur exhibere. Comperto itaque quod Rex illud sibi concedere differebat, manum suam mittens ad fortia, congregata multitudine armatorum, quarto die *Julii* in *Angliam*, in partibus Borealibus, cum *Thom. Arundel* Archiepiscopo *Cantuariensi* coexule, de nocte applicuit: & antequam ad castellum suum de *Pountefrete* pervenire posset, quasi innumerabilis ei exercitus accrescebat. Qui dominum *Edmundum Langley* locum tenentem *Angliæ*, cum Episcopo *Norwicensi Nicholao Spencer*, *Johanne Bushe*, *Henrico Grene* & *Johanne Bagott*, Militibus, magno etiam congregato exercitu quasi sexdecim millia virorum, de mandato Regis ad expugnandum eum acriter properantem, usque ad Castrum Bristol causa refugii fugere coartabat. Ubi dominus *Will. Scrope* Regis Thesaurarius quia Castellum de *Caleys* pro immensa pecuniæ recepta summa Regi *Franciæ* vendiderat, capitis abscissione condignam suæ proditionis pœnam luit. Similiter & *Johannes Bushe*, & *Henricus Grene* Milites, quod eorum consilio & consensu taxæ nimis graves communitati *Angliæ* imponebantur, fuerunt ibidem pariter decapitati.

Introitus Henrici Comitis Derbiæ

Rex autem adhuc in *Hibernia* existens, cum hujusmodi rumor auribus ejus insonuit, mox in *Angliam* redire festinans, ad portum de Milford in *Wallia* cum paucis applicabat. Populus siquidem *Angliæ* declinavit ab eo, & ei jam amplius non adhæsit; tum quia multis eos exactionibus opprimebat, tum præcipue quia *Thomam Woodstoke* Ducem *Gloucestr.* apud *Caleis* sine causa suffocari jussit: Comites etiam de Arundel & Warwyk decollari, *Thomam Arundel* Archiepiscopum *Cantuariensem*, & ipsum *Henricum* Ducem *Lancastriæ*, cum multis aliis compulit exilio religari. Veniens autem Rex ad Castellum de Flynt, ubi post habitum cum Duce breve colloquiuum redire voluit, non est permissus, sed statim arestatus, ad *Cestriam* per ministros Ducis *Lancastriæ* perductus est.

Rex Richardus capitur & custodiæ committitur.

Post hæc autem brevi temporis exacto curriculo *Henricus* Dux *Lancastriæ* Comes *Northumbriæ*, & *Thomas Arundell* Archiepiscopus *Cantuariensis*, cum multis Regni Proceribus, ducentes secum Regem captivum & desolatum versus *Londonias* properabant, quem ad Turrim ibidem usque ad Parliamentum salvo custodiendum committebant. Convocato igitur statim Parliamento, Rex *Richardus Richardum Scrope* Archiepiscopum *Eboraci*, ceterosque paucos Proceres procuratores suos instituit, ut ipsi nomine suo Coronam Regni coram Duce & totius *Angliæ* communitate resignarent. Quem mox Regni Proceres Castello primum de Ledys in *Cantia*, deinde Castello de *Pountfrete* in Comitatu *Eboraci*, tanquam carceri perpetuo condemnantes; præfatum *Henricum* Ducem *Lancastr.* cum consensu communitatis in Regem *Angliæ* proclamabant.

Rex Richardus resignavit coronam.

Anno igitur eodem *Henricus Bolyngbroke* Dux *Lancastriæ*, in festo sancti *Edwardi*, apud *Westmonasterium* à *Rogero Walden* tunc temporis Archiepiscopo *Cantuariensi*, in Regem extitit coronatus; in qua quidem coronatione *Henricum Monmowth* filium suum primogenitum Principem constituit *Walliæ*, Ducem *Cornubiæ*, & Comitem *Cestriæ*. *Thomam* vero *Arundel* ad dignitatem Archiepiscopalem, expulso *Rogero*, & ad sedem *Londini* tunc vacantem assignato, restituebat.

Coronatio Regis Henrici 4.

1400. Sequente vero anno, videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo, Rex *Henricus* credens Regnum in conspectu ejus fuisse jam pacatum, Natalem Domini apud Wyndesor cum pauca gente celebravit. Sed nihil tutum apud homines; quidam nempe indigne ferentes, & nolentes eum regnare super se, in ejus necem conspirabant. Nam Comes *Cantiæ*, Comes Huntyndon, & Comes Sarum, & dominus *le Spenser*, & quidam

Conspiratio in mortem Reg.

quidam milites, in die *Epiphaniæ* coram Rege haſtiludia pacifica, vocata *le mommyng*, pacem tamen odientes, fecerunt publice proclamari, ut ſic cum manu forti caſtrum [a] intuentes, Regem incautum poſſent proditorie trucidare. Sed hæc conſpiratio, Deo diſponente, Regem non latuit. Quo comperto, fugam omnes ineunt, ſed in brevi gentes illæ quæ ſic bella procurabant, capti ſunt & diſſipati, & ubicunque ſparſim poterant inveniri, decollati ſine mora. Inter quos etiam & ille ſatis ſuperque nominatus *Thomas Holand* Comes *Cantiæ*, dominus de Deppynge, Monaſterii Croyland ſemper malevolus & moleſtiſſimus perſecutor, eodem ut ferunt die quo dictum Monaſterium manu valida prius ſtatuerat invaſiſſe, occulto Dei judicio vitæ ſuæ ſimul & malitiæ, capite præciſo, finem dedit. Cumque de morte Comitum fratrum ſuorum, in quibus ſingulariter confidebat, fidelis ſermo Regi *Richardo* in caſtro de *Pountfrete* exiſtenti perveniſſet, jam magna triſtitia abſorptus, & de ſalute deſperatus, totus emarcuit, & nunquam poſt hoc cibum ſumere præ dolore inconſulte ſatis & crudeliter ſe devovit, & ſic per quinque dies totidemque noctes à cibariis abſtinens, completis viginti duobus Regni ſui annis, miſerabiliter fame moriens, rebus exceſſit humanis.

1400. *Henric. 4. R.*

Decollatio Thomæ Holand Comitis Cantiæ.

Obitus Regis Richardi.

Illis igitur temporibus, mundo poſito ſic in maligno, & diræ perturbationis turbine per totam fere *Angliam* circumfuſo, exit iterum *Sathan* à facie Domini, & in ore quorundam perditorum & carcerali cuſtodiæ traditorum eſſet denuo, prout fuerat ab initio, ſpiritus mendax. Qui quidem miſeri aut nefanda mercede conducti, aut pro deſperata vita ſua infelicius protelanda male providi, diverſos Eccleſiæ Regnique Prælatos & Proceres de proditione in Regis perſonam falſiſſime appellabant. Unde & Abbas Croyland *Thomas*, ſicut & ceteri plures provinciæ Coabbates, à quodam perditionis filio ſuper crimine proditionis nequiter extitit accuſatus. Habuit autem diem ſuæ apparitionis, & locum apud Huntyngdon coram Regis Juſtitiariis, ut de objecto ſibi crimine legitime ſe acquietaret; qui præcipue in Domino & conſcientiæ ſuæ confiſus teſtimonio, ad conſtitutum ſibi locum libenter occurrit. Ubi primum aſtans ante tribunal Præſidis, Chriſto præſule, patriæ totius atteſtatione veridica abſolutus eſt à judicio, ac ſic demum gaudens, rediit ad proprium, gratias agens Deo.

Abbas Thomas appellatur à proditione.

Poſt hoc vero per reſiduum regiminis ſui tempus fere uſque ad obitum, optata cunctis mortalibus pace potitus eſt opulenta. Hac itaque prædicta ingruente tempeſtate non ſatis admirandum eſt, quanta malignatus eſt inimicus in ſancto, quantamque malitiam in profeſſoribus veritatis *Sathanas* permiſſus eſt exercere. Nam decem fratres ordinis *Minorum*, viri utique famoſi, & in ſacra Theologia Doctores honorati, cum *Rogero Claryngdon* Milite, & *Waltero* de *Landa* Priore, in eodem turbinis impetu de proditione convicti, tractati fuerant ac ſuſpenſi.

De ſuſpenſione Fratrum Minorum.

Anno vero Domini milleſimo quadringenteſimo tertio, qui erat annus Regis *Henrici* quartus, in feſto ſanctæ *Praxedis*, apud *Salopiam* inter Regem *Henricum* & *Henricum Perſey* Comitem *Northumbriæ* grande nimis & pluſquam civile bellum commiſſum eſt. Ubi ex utraque parte Nobiles & Generoſi cum communibus ad æſtimationem quinque millia virorum cæſi ſunt & interempti. Quod quidem bellum longe ante per Cometam in forma gladii à parte Septentrionali noctibus continuis præoſtenſam, eruditiores Aſtrologi tradebant fuiſſe terribili prognoſtico deſignatum.

De bello Salopiæ. 1403.

De ſtella Cometa.

Poſt hæc autem tranſacto biennio *Richardus Scrope* Archiepiſcopus *Eboracenſis*, & dominus *Mowbray* Comes Marſhall. cum multitudine fratrum ordinis quadrifidi armatorumque manu copioſa in partibus Borealibus congregata, contra Regem *Henricum* bellico more ſurrexerunt, quibus Rex

De morte Richardi Scrope Archiepiſcopi Eboracenſis. 1405.

[a] Irruentes.

potenter

1405. Henric. 4. R. potenter obvians, apud *Eboracum* Nobiliores quosque captos, sine delectu conditionis aut ordinis decapitavit. Sed pro Archiepiscopo ibidem occiso, magnas postmodum virtutes, & ingentia miracula dignata est Divina bonitas demonstrare.

Abbas autem *Thomas* annos jam prope quatuordecim quietos à strepitu mundi, & tribulatione malorum, & dolore transegerat, nec tamen otiosus interim à probitatis operibus feriabat: sed in augendis possessionibus Ecclesiasticis, per quas propensius Dei cultum, & hospitalitates minus abundanter exhiberet, semper strenuus insudabat. Nam tertiam partem tertiæ partis Manerii de Gedney, vocati Sheltonsee, à *Radulph Shelton* Milite, & in villa de Baston quandam feodi militaris parcellam appellatam Beaumontsee, à domino *Henrico* de *Bello Monte*, magnis pecuniarum summis suo Monasterio perquisivit. Cujus quidem Prioris proventus annualis ad sexdecim libras, alterius vero ad viginti marcas, juxta veram æstimationem se extendit.

Perquisitio de Sheltonsee.

Et Beaumontsee.

Sed & ad altiora considerationis intuitum dirigens, ast in futurum mente præsaga prospiciens, qualiter quidem in Abbathiæ prædictæ vacatione ministri Regis & officiarii, veluti leones, in rebus Monasterii debacchantes, diripiendo maneria, fugando catalla, & bona cetera confiscando, gravissimas exactiones soliti sunt irrogare: egregio proposuit animo malis hujus sagaciter obsistere, & opportunum remedium in posterum adhibere. Proinde super indemnitate Maneriorum suorum, & ministrorum Regis districta prohibitione ne se de cetero de bonis Monasterii aliqualiter intromittant, Patentem Regiæ protectionis Chartam obtinuit, & quotiescunque vacatio dicta contigerit, pro viginti tantum libris fisco Regio persolvendis, inextricabilis angustiæ materiam à suis sequacibus amputavit.

Charta Regis super indempnitate tempore vacationis.

Novas insuper in choro formulas, super quas fratres ad preces procumbere solent, & quatuor dulcisona in turri supra chorum pendentia tintinnabula, ad decorem domus Dei, fecit denuo reparari. Ædificia vero illa pulcherrima in Curia Abbathiæ, officinis rei familiaris oportuna, videlicet pistrinum & brasinum, similiter magnifice construebat.

De formis in choro, & quatuor Campanis.

Cerneres etiam eum in medio & in circuitu gregis sui vigilantius discurrere, velut unum ex cœlestibus animalibus ante & retro habens oculos circumspectionis: erat, inquam, in medio cum fratribus communiter vivens; in circuitu, temporalia eis subsidia administrans; in medio, tanquam eorum unus; in circuitu, factus omnium servus; in medio denique, ut nulla foret apud eum personalis acceptio; & in circuitu, ne qua ex parte aditus pateat inimico. Sed *fallax gratia, & vana est pulchritudo.* Verum quia arridentis mundi prosperitas solet in altum cor erigere, & incautos cogit inaniter levare se supra se, ne in die bonorum, etiam malorum valeant memorari, miserator & misericors Deus, nolens servum suum de concessa sibi tot annorum pace continua gloriando superbire; sed ut de se sentiret humilius, & ab altitudine humanæ diei solertius præcaveret: veluti alteri *Thobiæ* lumine subducto corporali, noctem sibi tenebrosæ caliginis misericorditer immittebat; in qua usque ad obitum per annos quinque, quibus postea supervixit, perseveravit. Ille vero recolens esse scriptum, quia *corripit Dominus quem diligit, & flagellat omnem filium quem recipit,* patientissime Divinam sustinuit visitationem, & pro responso mortis in se recepto, uberes semper gratias egit Deo, talia secum sæpe repetens: *Bonum, mi Domine, quod humiliasti me:* & iterum, *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi:* etiam illud, *Visitatio tua custodivit spiritum meum:* & iterum, *Credo videre bona Domini in terra viventium.* Veruntamen instantia confratrum suorum & importunitate devictus, usque ad finem vitæ, licet invitus, in pastorali persistit dignitate, & omnes debitam ei reverentiam & honorem, sincero cordis affectu, semper in omnibus impendebant. Dispensatio autem rei familiaris

Abbati Thomæ accidit cæcitas.

liaris, & totius Monasterii tam in spiritualibus quam temporalibus administratio, fratri *Richardo Upton*, Priori *Croylandiæ*, per dominum *Philippum* tunc temporis Diœcesanum universaliter est commissa. Erat enim vir Scholasticus, in Theologia Baccalaureus, literarum scientia profundissime imbutus, in agendis strenuus, & temporalibus negotiis providus & discretus: utpote qui in Prioratu de **Freston**, cui decem egregie præfuit annis, sufficienter fuerat excercitatus.

1405. *Henric. 4. R.*

De administratione commissa.

Sed jam quosdam hujus Monasterii confratres perpetua memoria recolendos, in medium proferre libeat, qui zelum Dei habentes & proximi, hujus venerabilis Patris *Thomæ* Abbatis temporibus, de bonis amicorum suorum, & quæ sibi permissione Abbatis accreverant, laudabiliter huic Monasterio, ut aliorum pace dictum sit, amplius cæteris contulerunt. Quorum nomina præsentibus idcirco duximus annotanda, quatenus posteris nostris detur intelligi, ut cum eorum labores introiisse se meminerint, & suis beneficiis se noverint recreatos, etiam eorum animas per suarum precum suffragia, non minus debita quam devota, Deo studeant commendare.

Horum unus erat frater *Laurentius Chateres*, ejusdem loci coquinarius, qui ad structuram occidui lateris claustralis quadraginta libras largiflue conferebat. Ad providentiam etiam lactis Amigdalor. pro recreatione Conventus in diebus piscium, similiter libras contulit quadraginta. Integrum qnoque vestimentum nigrum, scripturis aureis desuper contextum, divino cultui & exequendis mortuorum officiis accommodum, pro viginti & sex libris comparando, vestiarium nobiliter instauravit. Insuper & ad constructionem fundi in manerio conventus apud **Dovedale**, etiam viginti libras liberaliter impendebat.

De fratre Laurentio, qui dedit lac Amygdal.

Alium quoque Confratrem, *Will.* videlicet *Croylandiæ*, Priori disparem nequaquam esse credimus; qui cum esset magister operum constitutus, prædictam claustri partem occidentalem suis laboribus & industria ab ipsis primo construxit fundamentis. Deinde duas Ecclesiæ solennes alas subtus chorum transversales, Australem scil. & Borealem, cum earum testudinibus & fenestris vitreis; una cum capella in honorem Beatæ Virginis in confinio Boreali situata, magnis pecuniarum impendiis egregia structura fabricavit. Sed & duas tabulas ad altare beati Patris nostri *Guthlaci*, in ea quæ respicit ad orientem plaga constitutum, sculptorum diligenti solertia præparatas ordinavit; & ut eas decentiore apparatu venustaret, inferiorem depingi, superiorem vero fecit totaliter deaurari. Pulcherrima etiam domus illa refectorii regularis, eleganti artificio constructa, etiam per eundem, ab imo usque ad summam ejus, magnifice constat ædificata. Totam præterea inferiorem Ecclesiæ navem versus partes occidentis, amboque sibi subnixa brachia cum capellis, usque ad tecti constructionem à fundamentis erigens in sublime, velut alter *Nehemias* in ædificatione templi Domini strenue desudabat. Sed hoc unum postea. Nam id tempora respicit Domini *Richardi* Abbatis, in curæ pastoralis regimine proximo succedentis.

De fratre Will. Croyland.

Neque etiam frater *Richardus Woxbrige* nostræ recordationis excidat à registro, qui vestimentum purpureum aureis deliciarum floribus undique conspersum, videlicet duas capas, casulam cum tunicis, Deo & Ecclesiæ conferens, ornatum vestiarii egregie satis augmentavit. Quod quidem usque nostra adhuc tempora inter principaliora merito reputatur.

De fratre Richardo Woxbrige.

Verum & frater *Symon Eresby* beneficiorum nostrorum Catologo dignus est annumerari, qui altare sancti *Johannis* Evangelistæ, quam specialiter præ ceteris devoto venerabatur affectu, superius & inferius pulcherrimis decoravit tabulis. Unde & acceptatæ devotionis ejus penes sanctum, hoc erat felix prognosticum, quod in ejus festivitate, idem frater migravit à sæculo ad cœleste convivium, quod sæpius exorabat, cum sancto

De fratre Symone Eresby.

1405. Henric. 4. R Apostolo invitatus. Duo etiam thuribula principalia, argentea & deaurata, quadraginta marcarum pretio comparans, & Divini cultus obsequio deputans, decorem domus Dei multipliciter promovebat. Insuper & in Capella Beatæ Virginis superius in Australi Ecclesiæ latere præparata, duas perticas pro superponendis cereis decenter ordinatas, una cum proceræ altitudinis perclusorio dictam Capellam inferius terminante, propriis expensis devotissime procuravit.

Sed jam id quod prius intermisimus, de providentia lactis amigdalorum pro recreatione Conventus, ex dono fratris *Laurentii Chateres*, prout paulo ante prædictum est, aliquantisper repetamus: Ne quidem sequacibus nostris circa ejus distributionem materia dissentionis oriatur, formam institutionis illius subjungere duximus opportunum. Igitur anno Domini millesimo quadringentesimo decimo tertio, & anno domini *Thomæ Overton* Abbatis vicesimo secundo, statutum est & ordinatum per communem assensum dicti Abbatis & totius Conventus, procurante & hanc materiam diligenter obsequente fratre *Richardo Upton* tunc Priore *Croylandiæ*, quod prædictæ quadraginta libræ donata Conventui per fratrem *Laurentium Chateres*, ut prædicitur, inter sex majores officiarios Conventus *Croylandiæ*, videlicet, Magistrum operis, Eleemosynarium, Pitantiarium, Sacristam, Camerarium, & Celerarium, æqualiter partiantur: Et quod quilibet dictorum officiariorum reciperet decem marcas in denariis pro officio suo de supradicta summa, & dictas decem marcas incorporaret officio suo & pro perpetuo veniret, ac inde quolibet anno, velut de thesauro officii, vocato *pro amigdalis* in compoto suo responderet. Et quod quilibet officiarius de supradictis sex officiariis, inveniret conventui lac amigdalorum in diebus piscium in turno suo, prout ille turnus inventionis dicti lactis amigdalorum circulariter ad quemlibet officiarium sua vice contingeret vel diverteret, videlicet tres libras amigdalorum cum pane bono & melle sufficiente pro turno; scil. pro octo vel novem Monachis unam libram amigdalorum cum pane & melle, ut supra. Et si festum in albis, vel aliqua dies jejunii, qua deberet dari pitantia Conventui in refectorio per Coquinarium, in aliqua die piscium evenerit; officiarius qui lac dabit eo die, recipiet de Coquinario unam libram amigdalorum nomine Pitantiæ supradictæ. Et sic erit coquinarius de dicta pitantia excusatus, quam in refectorio eo die inveniret, ut lac supradictum melius & accuratius pro Conventu paretur. Ordinatum est etiam per communem assensum Abbatis & Conventus, quod quicumque officiarius qui habet turnum suum & diem inveniendo ex certa scientia & voluntate propria, perdat tantum de communa sua, quantum est in duplo valor lactis illius diei; & hoc toties quoties per Priorem & seniores Conventus hujusmodi defectus deprehensus fuerit.

1413. *Statutum de lacte amigdalorum.*

De pœna deficientiæ.

De Monachis comed. ex parte Abbatis.

Aliud quoque statutum ejus ordinatione approbatum, pro materia discordiæ posteris amputanda, præsentibus inserere nequaquam credimus otiosum. Antiqua nempe & laudabilis consuetudo hactenus usitata est, quod omni festo principali per annum, Abbas habebit secum ad mensam in aula vel in camera tres Monachos de Conventu; & in omni festo caparum duos: & receptor Abbatis nihil recipiet pro eis de Coquinario dictis diebus. Et in festo sancto *Katherinæ* Virginis, & sancti *Thomæ* Martyris, si Prior vel aliquis alius de Conventu celebret missam in Capella Abbatis, tam ipse Prior vel aliquis alius celebrans missam, quam omnes Monachi quos Abbas ad mensam illis festis vocaverit, erunt ad exhibitionem Abbatis & Receptor Abbatis nihil pro eis de Coquinariis accipiet. Et in vigilia Natalis Domini, vel in Sabbato proximo præcedente, & in vigiliis *Paschæ* & *Pentecostes*, & in Dominica prima Adventus Domini, & in Dominica septuagesimæ vel quinquagesimæ, Prior *Croylandiæ* ex consuetudine comedet cum Abbate, Receptor Abbatis nihil capiet pro eo. Postea ordinatum

dinatum est tempore domini *Thomæ Overton* Abbatis, & confirmatum per dominum *Richardum Upton* Abbatem, quod quolibet die per totum annum comedent duo Monachi de Conventu in camera vel in aula Abbatis, præter prædictum, sive Abbas fuerit præsens sive non. Et quod Coquinarius solvet Abbati vel Receptori ejus in hebdoma in denariis, sicut solvit Scholaribus nostris studentibus *Cantabrigiæ*. Et si Abbas aliquos alios Monachos de Conventu, ultra dictos duos Monachos, vocare voluerit ad prandium, sive Priorem sive alterum, exceptis festis prædictis; tunc Receptor recipiet pro eis in victualibus de Coquinario, sicut servietur eisdem in Conventu in ordine suo, præter interferculum Prioris, quia illud ex parte Abbatis nunquam habebit in præsentia Abbatis. Sed si Prior vel aliquis de Conventu comedat in camera Celerarii, per licentiam Prioris non vocatus ab Abbate, aut non ex ordinatione prædicta; tunc tam Prior quam alii Monachi ibidem comedentes habebunt omnia de Coquinario, & de aliis pitantiis ad prandium & ad cœnam, sicut si comederent in Infirmaria.

1390. Henric. 4. R.

Hoc interim tempore postquam *Thomas Holand* Comes *Cantiæ*, & Dominus manerii de **Depynge**, causa proditionis in Regem, prout supra meminimus, fuerat decapitatus: *Edmundus Holand* frater ejus Comes *Cantiæ* effectus est; & ad dictum dominium de **Depynge** jure hæreditario admissus. Qui *Luciam* Ducis *Mediolani* sororem sibi accipiens in conjugem, paucis admodum superfuit annis, & sine liberis obiit in partibus transmarinis. Post cujus mortem ad dominam *Margaretam*, prædictorum Comitum *Thomæ* & *Edmundi* sororem, præfati dominii de **Depynge** devenit hæreditas; quam *Johannes Beauford* Comes de *Somersete*, domini *Johannnis Gaunte*, Illustrissimi Ducis *Lancastriæ* filius, conjugali sibi fœdere copulavit, de qua inclytam suscepit sobolem, *Johannem* videlicet postea de *Somersete* Ducem, & *Edmundum* de *Dorsete* Marchionem. Sed de his postea. Prædicta vero domina *Margareta*, postquam maritus ejus in fata concesserat, inclytissimo viro domino *Thomæ* Duci *Clarentiæ*, Regis *Henrici* quarti filio, & prioris viri sui nepoti, obtenta prius dispensatione, fuit denuo desponsata.

Edmundus Holand Comes Cantiæ, Dominus de Depynge.

De Margareta sorore dictorum Thomæ & Edmundi.

Rex itaque *Henricus* quartus, completis Regni sui annis tredecim & sex fere mensibus, fallaci credulus prophetiæ, ad sanctam civitatem *Hierusalem* proposuit proficisci. Sed in brevi, mortalis ægritudinis molestiam incurrens, apud *Westmonasterium* in camera quadam ab antiquo *Jerusalem* nuncupata, completa vana prophetia obiit, & apud *Cantuariam est sepultus.*

Obitus Regis Henrici quarti. 1413.

Igitur eodem anno, videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo decimo [a] quarto incipiente, nono die *Aprilis*, Dominica in passione Domini, apud *Westmonasterium*, *Henricus Monmouth* filius ejus à *Thoma Arundel Cantuariensi* Archiepiscopo, Regni diademate coronatur. Qui quidem Regis *Richardi* depositionem ac ejus perpetuam incarcerationem nullatenus approbans; sed omnes qui causa ejus mortis extiterant, proditionis reos fore dijudicans, in remissionem paterni delicti, Corpus ejus à **Langley**, ubi prius fuerat tumulatum, usque *Londonias* fecit transferri, & apud *Westmonasterium* prope feretrum sancti *Edwardi* honorifice sepeliri.

Coronatio Regis Henrici quinti.

Modico siquidem post hæc temporis interlabente curriculo, in campo *Egidii* vocato **Fykettsfelde** inimicorum crucis *Christi Lollardorum* profana minis contra Regem insurrexit multitudo; quos ille Divina protectus gratia, victorioso brachio triumphavit: & *Johannem Oldcastellum* Militem, illius nefanda cohortis primiterium, cum multis postea captum *Lollardis* igni tradidit & consumsit.

De insurrectione Lollardorum. 1414.

[a] Tertio.

1415. *Henric.* 5. *R.* Anno vero ſequente, qui erat annus Domini milleſimus quadringenteſimus decimus quintus, Rex *Henricus* apud *Weſtmonaſterium* conſilio convocato, de ſuorum Anteceſſorum jure & titulo in *Normania*, *Vaſconia*, & *Aquilania*, inter Regni Proceres propoſuit quæſtionem. Illi autem id ſibi dedere conſilii, quod pro dicto jure nuntios Regi *Franciæ* dirigeret ſpeciales. *De irriſione Regis per Delph.* Quod quidem audiens *Franciæ* Delphinus, in contemtum Regis *Angliæ*, refertum pilis manualibus dolium, ad illudendum ei, inſolenter transmittebat. Indignatus igitur Rex *Angliæ* de tam probroſo ſibi transmiſſo exennio, vice verſa novo ludendi genere pilas ſibi remandare indubitanter ſe promiſit, quibus domorum ſuarum tecta fortiſſima quaterentur. Unde parvo poſt iſta tranſacto ſpatio, armatorum multitudine non modica apud Southampton congregata, verſus *Franciam* iter arripere *De proditione in Regem.* proponebat. Sed jam jamque mare intraturo, hoc ei gratioſe prius innotuit; quod dominus *Richardus Langley* Comes *Cantabrigiæ*, dominus *Richardus Scrope* Theſaurarius *Angliæ*, & dominus *Thomas Grey* Miles, pro uno auri recepto millenario, ipſum Regem *Francigenis* vendidiſſent. Qua proditione comperta, ſtatim Regis juſſu extra portam aquilonalem *Southamptoniæ*, exigentibus eorum meritis, capitibus ſunt puniti.

Transfretatio Regis ad Hareflete. His ita patratis, Rex cum ſuis copiis & mille quingentis navibus ad portum de *Kedecaws* infra aquam de *Seyn*, volucri curſu applicuit, ac inde proſpere procedens & villam de *Hareflete*, terra marique obſidione circundans, immenſis petrarum molibus ultra muros per machinas bellicas introjectis, quaſi ludendo cum *Francigenis*, ut vulgo dicitur ad *Teniſias*, ipſos acriter impugnabat. Quibus nimirum dira obſidionis inſtantia fatigatis, magnaque ciborum maceratis inedia, tandem, Deo duce, in feſto ſancti *Mauricii* Rex victor extitit, villam potenter obtinuit; unde & gratias mox Deo retulit bonorum omnium largitori.

De bello de Agyncowrte —Sed decurſis abinde quinque ferme ſeptimanis, inter ipſum Regem *Angliæ* cum ſeptem millibus occurrentem, & florentiſſimam totius *Franciæ* militiam ad ſexaginta millia numeratam, in Campo de *Agyncowrte*, feſto ſanctorum *Criſpini* & *Criſpiani*, grande prælium utrobique conſertis agminibus eſt commiſſum. Ubi Rex *Henricus* fortitudine ſe præcingens, & in Dei adjutorio totiuſque cleri *Angliæ* confiſus orationibus, undecim millia partis adverſæ interfecit; Ducem *Aurelianenſem* cum nobilioribus multis captivos ſecum duxit, & reliquam exercitus multitudinem fugam quærere coartavit. Finita itaque pugna, cum jam Rex *Angliæ* Dei nutu potitus victoria, pro conceſſo ſibi cœlitus triumpho acturus Deo gratias in caſtra propria remeaſſet, aſtante plebe non modica, etiam clero qui aderat, in Regis tentorio hymnum laudis, *Te Deum*, ſummo cordis tripudio proſequente; ipſe Rex armis adhuc indutus Deo reddens gloriæ palmam, me- *De humilitate Regis.* dius omnium proſtratus humi jacuit, nec prius inde ſe levare tulit dignum, quam prædictum laudis canticum cum orationibus adjunctis, plenarie fuerat conſummatum.

Itaque dum hæc interim feliciter acta ſunt exterius; ad intra tamen, ſemper plebs adverſa, plebs malitioſa, Eccleſiam pacis inquietare non deſiſtit. Sed uſquequo peccatores, Domine, uſquequo peccatores gloriabuntur. Uſquequo & tu, ſancte Pater *Guthlace*, qui tuo quondam potenter dæmones imperio ſubdidiſti; malignantes tibi gentes, poſſeſſiones tuas invadere, & bona tua diripere patieris? Quum ecce inimici tui ſonuerunt, & qui oderunt te, iterato in ſervos tuos extulerunt caput. Dixerunt quippe in corde ſuo cognatio eorum ſimul, Venite, diſperdamus eos de gente, hæreditate poſſideamus ſanctuarium Dei; dixerunt, inquam, & quod nequiter malitioſa mente conceperant, id nequius operis executione compleverunt. Nam cum primo Provinciis adjacentibus, vulgo referente, rumor innotuit, quod venerabilem Patrem Abbatem *Croylandiæ Thomam*, Divina pietas, prout ſuperius annotavimus, in amiſſione luminis corporalis miſeri-

misericorditer visitasset: mox viciniores *Hollandenses*, videlicet de villis 1415.
de Multon & Weston, oportunum sibi juxta vota tempus affuisse congaudentes, quo præconceptam malitiam poterant efficacius adimplere, & de alieno dispendio sperantes sibi lucrum reportare; arbitrantes insuper jam non esse qui redimat, nec qui salvum faciat, vel qui injuste usurpantibus viriliter contradicat, spe fruendi victoria in unum congregati, quandam insulam vocatam *Le Purceynt*, infra metas & bundas Abbathiæ *Croylandiæ*, vi & armis more bellantium, in spiritu vehementi & tumultuoso strepitu intraverunt; ubi velut canes [a] rapini, effera mente debacchantes, piscando, aucupando, retia & quæcunque inventa diripiendo, multa enormia perpetrarunt: sicque per totum fere annum dictum procinctum continue occupantes, nullum firmariorum seu servientium Abbatis aliquid inibi commodum percipere permittebant. Sed & quandam domum piscatoriam apud Sandistowe situatam, in securi & ascia solo tenus prosternentes, igne mox admoto redigebant in favillam.

Henric. 5. R. Eruptio Multonensium in procinctu.

Porro & eisdem temporibus *Spaldingenses* quidam consimili spiritu furoris agitati, in aqua de Weland, separali Abbatis *Croylandiæ* piscaria, usque ad villam *Croylandiæ* manu valida piscari præsumentes, & pomposis gestibus ac minis insultantes in non mediocri multitudine convenerunt. Cumque mariscum de Goggislound, qui est etiam Abbatis prædicti solum separale, unanimiter ingredientes, turbas fodiendo, juncum & ruscum falcando, & quasi seisinam & possessionem inibi capiendo, proprietatem fundi vendicare prætendebant; sed & singulos villæ *Croylandiæ* tenentes, per longum tempus dicti marisci violenter arcebant ab ingressu.

Introitus Spaldingensium in Goggislound.

Venerabilis igitur Prior *Richardus*, cui omnis administratio Monasterii in temporalibus & spiritualibus, ut prædiximus, commissa fuerat, cupiens hujuscemodi malefactoribus, ne impune procederent, in principiis obviare, Ecclesiasticæ censuræ mucronem à sanctissimo patre *Dunstano Cantuariæ* Archipræsule, Abbati quondam *Turketulo* specialiter concessum, & in hujus loci thesauris singulariter reconditum, contra hujusmodi pacis perturbatores, prout jam necessitas exigebat, consulto prius super hoc Diœcesano, primo censuit exerendum. Unde astante toto Conventu, in insigni die solennitatis, generaliter in quoscunque libertates Ecclesiæ sancti *Guthlaci Croylandiæ* infringentes, seu bona ejus injuste diripientes, possessionesque ejus invadere temere præsumentes, publice & solenniter in valvis Ecclesiæ excommunicationis sententiam fulminavit.

Excommunicatio in malefactores Ecclesiæ.

Deinde ad brachium temporale & leges Regni se convertens, & monimenta Regum illustrium, *Ethebaldi*, *Edredi*, & *Edgari*, secum deferens, quasi ad bestias pugnaturus viriliter se accinxit, & placita contra utrosque inchoaturus, *Londonias* properavit, ubi in multis laboribus & expensis diligenter prosequens suam causam, ferme per biennium priusquam optatum materia sortiri posset effectum, per dilationes & dissensiones multimodas extitit prorogatus. Tanta siquidem adversus eum, tum per consilium Ducis *Lancastriæ* pro parte *Spaldyngensium*, tum per dominos prædictarum villarum de Multon & Weston, ejus conatus impedientium, indies obstiterit solicitudo, quod quasi pugna duplici fatigatus, diutius non poterat sustinere. Unde prædictus Prior cernens materiam suam jam sub jactu tesseræ constitutam, juxta votum minime prosperari, sed in deteriorem calculum quotidie declinare, in tantam incidit ægritudinis molestiam, quod de ejus salute, eo quod indignante stomacho singula sibi oblata nequaquam poterat retinere, etiam medici dubitabant. Et revera, tam diuturni laboris frustratio pene sibi suæ causæ desperationem adduxisset, nisi qui solus laborem & dolorem considerat, citius in causam pauperis de cœlo respicere dignatus esset.

Placitum contra utrosque.

a Rabidi.

1415. Henric. 5. R. Quamobrem & illud memoratu dignum, quod eodem tempore actum esse cognovimus, etiam præsentibus inserere non pigebit. Quidam namque legis peritus de Consilio dicti Prioris, secundum jura Regni *Angliæ*, *serviens legis* communiter appellatus, nomine *Willielmus Ludyngton*, hujus negotii prosecutor & prolocutor fidelissimus, dum nocte quadam lecto recubans, tristis admodum & inquietus continue vigilaret, & multa secum mente pertractans, omnino dormire non posset, subito quasi leni sopore interceptus, modicum requievit, & ecce, quidam reverendus heros anachoritico schemate indutus, sibi propius assistens, talia suggerebat: Cur tu, inquit, animo fluctuante de causæ tuæ prosecutione trepidas, & obvenientibus tibi hinc inde cogitationibus noctem ducis insomnem? Eja nunc paululum pausa, & membra quieti relaxa; crastina nempe luce omnia tibi succedent ad placitum, & ea quæ adhuc usque adversari tibi visa sunt, juxta tuæ voluntatis arbitrium feliciter arridebunt. Et his dictis, visio disparuit. Ille vero diluculo consurgens, & de ostenso sibi haud dubium per beatum *Guthlacum* divinitus oraculo animæquior jam effectus, spem concito concipit meliorem; unde ad Curiam mox festinans, & cum his qui de consilio partium erant, paulisper de materia colloquia celebrans, ad hoc demum totius negotii traxit pondus, quod partes singulæ protinus in electos arbitros qui causam inter eos juste deciderent, sedatis laboribus & expensis libenter & voluntarie consenserunt. Audiens autem Prior, adhuc ibidem, ut dictum est, ægritudinis lectulo recubans, quod tam perplexus agonis sui labyrinthus haberet exitum, & tam dispendiosa litis materia cito tenderet ad quietem, multum gavisus respiravit, & de concessa cœlitus divina consolatione, uberes gratiarum actiones Deo solvit.

Guthlacus apparuit in visione.

Post hæc igitur ex parte Abbatis *Croylandiæ* & ejusdem loci Conventus, arbitratores duo electi sunt, Magister videlicet *Richardus Flemyng*, sacræ paginæ professor egregius, parochialis Ecclesiæ sancti *Botolphi* Rector, Ecclesiarum Cathedralium *Eboraci* & *Lincoln.* Canonicus, & *Lincolniensis* postmodum Episcopus, & *Johannes Flete* de Frampton, vir utique nobilis & bonæ opinionis fama respersus; ex parte vero comitatu[a] villarum de Multon & Weston *Johannes Baysham*, Rector Ecclesiæ de Hanneslap, & Vicarius Ecclesiæ de Multon, & *Richardus Pynchebeke*, arbitratores similiter sunt electi. Qui quidem ad diem inter se præfixum, videlicet die *Martis* ante exaltationem sanctæ Crucis, anno Regni Regis *Henrici* quinti tertio, qui erat annus Incarnationis Dominicæ millesimus quadringentesimus decimus quintus, una cum *Johanne Cokayn* & *Willielmo Ludyngton*, duobus Justitiariis domini Regis de communi banco suo, imparibus in prædicta materia per præfatas partes electis, apud *Croylandiam* convenerunt. Qui visis evidentiis & munimentis diversis, atque diligenter examinatis, per Abbatem & Conventum & eorum consilium sibi ostensis, arbitrium super præmissis, & judicium à dicto domino Rege postea confirmatum, & sigillo suo patenti corroboratum, dederunt & decreverunt in hæc verba:

Consensus in Arbitros.

Omnibus Christi *fidelibus hoc præsens scriptum indentatum visuris & audituris, magister* Richardus Flemynge, *Professor sacræ paginæ, Rector Ecclesiæ parochialis sancti* Botulphi, *& Canonicus Ecclesiarum Cathedralium* Eboraci *&* Lincolniæ, Johannes Flete *de* Frampton; Johannes Baysham, *Rector Ecclesiæ de* Hanneslap, *& Vicarius Ecclesiæ de* Multon, *&* Richardus Pynchebeke *de* Pynchebek *salutem in Domino sempiternam. Cum nuper diversæ debatæ, lites, dissentiones, & discordiæ motæ & exortæ fuissent inter venerabilem virum* Thomam *Abbatem Monasterii de* Croyland, *& ejusdem loci Conventum ex parte una, &* Lambertum Bonourge *de* Multon, *&* Adam Brone *de* Multon, Willielmum Millerum *de* Multon, Johannem Somenour *de* Multon, Robertum Michell *de* Multon, Galfridum Hull *de* Multon, Johannem Rumney *de* Multon, Willielmum

Forma arbitrii inter nos & homines de Multon & Weston.

a Communitatis.

lielmum Bron *de* Pulton, Henricum Johanneson, *alias dictum* Henric. Sergeantson *de* Pulton, Thomam Johanneson, *alias dictum* Thomam Sergeantson *de* Pulton, Nigellum Avery *de* Pulton, Johannem Hareberd *de* Weston, Johannem Williamson *de* Weston, Walterum Cook *de* Weston, & Johannem Feldewe *de* Weston, *ac Communitates de* Weston & Pulton, *ex altera parte, de & super jure, titulo, & clamero cujusdam insulæ vocatæ le* Pursenit, *infra metas & bundas villæ de* Croyland, *& prædictus Abbas asseruit, infra quam insulam prædicti* Lambertus *& alii suprascripti de prædictis villis de* Pulton & Weston, *ac communitates prædictæ clamaverunt habere communam pasturæ ad omnimoda averia sua, communam piscariæ & turbariæ, ac falcandi & colligendi ruscos & arundinem, ac ad omnimoda volatilia infra dictam insulam vocatam* Pursenit *existentia, capienda, ac etiam ad capienda omnia alia proficua infra dictam insulam crescentia seu provenientia, asserendo majorem partem dictæ insulæ esse infra metas & bundas dictarum villarum de* Pulton & Weston. *De quibus quidem jure ac titulo & clamero, ac etiam debatis, discordiis, & dissentionibus, & omnimodis transgressionibus & offensis, eisdem Abbati & Conventui per prædictos* Lambertum *& alios suprascriptos prædictarum villarum de* Pulton Weston, *ac Communitates prædictas, ante diem confectionis præsentium, qualitercunque factis, partes prædictæ posuerunt & submiserunt se ad standum arbitrio, ordinationi & judicio nostrum prædictorum magistri* Richardi Flemynge, *&* Johannis Flete, *Arbitratorum ex parte dictorum Abbatis & Conventus electorum; &* Johannis Baysham *&* Richardi Pynchbeck, *Arbitratorum ex parte dictorum* Lamberti *& aliorum suprascriptorum de prædictis villis de* Pulton & Weston *ac Communitatum prædictarum electorum; ita quod si nos concordare non possemus, tunc partes prædictæ starent ordinationi & judicio* Johannis Cokayne *&* Willielmi Ludyngton, *duorum Justitiariorum domini Regis de communi Banco suo, imparium per assensum prædictarum partium ad hoc electorum. Nos vero prædicti magistri* Richardus Flemynge, Johannes Flete, Johannes Baysham, *&* Richardus Pynchbeck, *die* Martis *proximo ante festum exaltationis sanctæ Crucis, anno Regni Regis* Henrici *quinti tertio, apud dictam villam de* Croyland, *vocatis coram nobis dictis Abbate & Conventu, cum consilio suo, ad ostendendum nobis si quid pro ipsis haberent ad probandam dictam insulam esse infra dictam villam de* Croyland, *& quod dicta insula integre esset eorum solum separale: iidem Abbas & Conventus cum consilio suo nobis ostenderunt diversas evidentias, videlicet chartam primæ fundationis dicti Monasterii de* Croyland, *per quam* Aethebaldus *Rex* Merc. *in* Anglia, *anno Domini septingentesimo sexto decimo, concessit Deo, beatæ* Mariæ, *& sancto* Bartholomeo, *totam insulam* Croyland *ad sedem Abbathiæ separatam, & separaliter obtinendam, cum quatuor aquis interclusam, videlicet cum aqua quæ vocatur* Shepeshee *versus Orientem, & cum aqua quæ vocatur* Neen *usque Occidentem, & cum aqua quæ vocatur* Southee *versus Austrum, & cum aqua quæ vocatur* Asendyke *versus Aquilonem, ubi communis* Sewera *est inter* Spaldyngiam *& dictam Insulam, infra quas metas & bundas dicta Insula vocata* Pursenit *totaliter existit. Monstraverunt etiam nobis chartam refundationis dicti Monasterii, postquam destructum fuit & devastatum per Paganos, factam per* Aedredum *Regem* Angliæ, *anno Domini nongentesimo quadragesimo octavo, in qua tradidit, donavit, & confirmavit* Turketulo *cognato suo, Abbati de* Croyland, *& Monachis ibidem omnibus successoribus eorum, totam Insulam* Croyland *pro gleba Ecclesiæ, & pro situ separali ejusdem Monasterii, cum limite, videlicet a ponte de* Croyland *triangulo per aquam de* Weland *versus* Spaldyng *usque* Asendyke, *ubi* Asendyke *cadit in aquam de* Weland, *ex Boreali parte Crucis lapideæ per prædictum* Turketulum *ibidem affixæ; & sic sursum usque Orientem per* Asendyke *usque ad* Aswyktofte, *& inde usque* Shepeshee, *in Orientali parte ejusdem Insulæ, & sic usque* Terwarthare,

1415. Henric. 5. R.

Ostentio evidentiarum pro procinctu.

1415. Terwarthare, & ibi intrando Southee usque Nomanslandherne, ubi
Henric. 5. R. crucem lapideam affigi præcepit idem Turketulus, distantem a Southee per sex perticatas; & distat eadem crux ab aqua de Neen versus Occidentem per quinque perticatas, & inde per eandem aquam de Neen sicut currit ad supradictum pontem de Croyland, cum separali piscaria tam in aquis omnibus ambientibus eandem Insulam, quam in stagnis & paludibus infra situm inclusis. Ostenderunt nobis insuper chartas confirmationum & ratificationum diversorum Regum Angliæ post Conquestum, videlicet Regis Stephani, Regis Henrici secundi, Regis Richardi primi, Regis Johannis, Regis Henrici tertii, Regis Edwardi primi, & aliorum Regum Angliæ, usque ad Regem Henricum quintum qui nunc est: quæ quidem chartæ omnes supradictos limites, metas, & bundas Insulæ prædictæ confirmant, ratificant, exemplificant, & attestantur expresse. Monstraverunt nobis similiter quandam clamationem & allocationem inde factas, in quodam itinere apud Lincoln. coram Johanne de Vallibus, & sociis suis itinerantibus, & cetera per Abbatem de Croyland, anno Regni Regis Edwardi, filii Regis Henrici nono, & allocationem inde, qui inter ceteras libertates, clamavit habere sedem Abbathiæ de Croyland cum limitibus suis nominatis, quæ sic tenduntur; videlicet a Croylandia usque illuc ubi Asendyke cadit in aquam de Weland, & sic per Asendyke usque Aswyktoft, & sic usque Shepeshee, & sic usque Tydwarthare, & sic usque Nomansland, & per aquam de Neen usque ad aquam de Weland prædictam: quæ quidem clamatio & allocatio dictam Insulam esse infra dictas metas & bundas testantur. Ostensum fuit etiam coram nobis ex parte dictorum Abbatis & Conventus quoddam scriptum relaxationis Thomæ filii Lamberti de Multon, ad tunc domini Manerii de Multon, factum Abbati de Croyland, quod quidem scriptum dictas metas & bundas prædictæ Insulæ similiter approbat & testatur. Monstrata fuerunt similiter coram nobis ex parte dictorum Abbatis & Conventus plura compota diversorum balivorum maneriorum infra dictam Insulam existentium, videlicet Brotherhouse, Morecotes, Nomansland, alias dict. Girthlakesland, & Dovedale, de tempore quo dicta Insula fuit in aliqua parcella terra arabilis, & seminata in aliquibus parcellis, in pratis, croftis, & magnis pasturis, ad firmam dimissis, & aliqua parcella inde in eorum manibus remanens; & de agistamentis bestiarum depascentium in dicta insula, sicut per rotulos compot. omnium Abbatum prædecessorum prædicti Abbatis qui nunc est, a tempore Regis Henrici filii Johannis; & plures alias evidentias prolixas prædicti Abbas & Conventus cum consilio suo coram nobis demonstraverunt, quas propter prolixitatem his lectis nostri arbitrii imponere intermittimus. Vocatis etiam ibidem coram nobis prædictis Lamberto & aliis suprascriptis de prædictis villis de Multon & Weston, & communitatibus prædictis cum consilio suo ad declarandum & ostendendum eorum jus, titulum, sive clameum, quæ haberent in prædicta Insula, & si quid scirent dicere contra evidentias prædictas nobis per prædictos Abbatem & Conventum cum consilio suo ostensas; idem Lambertus & alii suprascripti de prædictis villis de Multon & Weston, ac communitates prædictæ cum consilio suo, contra evidentias prædictas nihil nobis in scriptis demonstraverunt, nec aliquid in effectu dicere sciverunt. Propter quod nos considerantes prædictas evidentias dictorum Abbatis & Conventus, per ipsos & consilium suum in forma prædicta ostensas & declaratas coram nobis in præsentia prædictorum Johannis Cokayne & Willielmi Ludyngton, imparium in hac parte electorum, tam ex assensu prædictorum Abbatis & Conventus, quam prædictorum Lamberti & aliorum suprascriptorum de prædictis villis de Multon & Weston, ac communitatum prædictarum, in domo capitulari ejusdem Abbathiæ existentium; ordinamus, arbitramur, & decrevimus, modo, forma, & conditionibus subsequentibus. Imprimis quod prædicti Abbas & Conventus & eorum successores habeant & obtineant dictam Insulam vocatam le Pursenit, cum omnibus proficuis ad eandem

dem Insulam qualitercunque spectantibus, ut separale suum, & in separalitate teneant, per prædictas metas & bundas in prædictis fundatione, restauratione, & confirmationibus Regum, clamatione & allocatione itineris, & charta relaxationis, & quiet. clamant. dicti Thomæ *filii* Lamberti, *specificatas & declaratas; & ea gaudeant libere & quiete in perpetuum absque contradictione seu impedimento prædicti* Lamberti *& aliorum suprascriptorum de prædictis villis de* Multon *&* Weston, *ac communitatum prædictarum, hæredum seu successorum suorum: ita quod dictus* Lambertus *& alii de eisdem villis de* Multon *&* Weston *suprascripti, ac communitates prædictæ homines tenentes & residentes in eisdem villis de* Multon *&* Weston, *nec eorum hæredes vel successores unquam habeant aliquam communam pasturæ, piscariæ, seu turbariæ, nec communam ad capiendum aliquod proficuum in dicta Insula aliquo modo proveniens in futurum; sed quod ipsi, eorum hæredes, & successores, ab omni jure, titulo, sive proficuo inde capiendo sint exclusi in perpetuum. Salvis semper prædicto* Lamberto *& aliis suprascriptis de prædictis villis de* Multon *&* Weston, *ac communitatibus prædictis, certo loco infra prædictas metas & bundas, videlicet illo alto fossato vocato* Newelode, *alias* Le-Lodyke, *juxta* Le-Drove, *cum aqua intermedia, inter dicta* Newelode *&* Le-Drove, *qui incipit apud* Brotherhouse, *prout in quodam arbitrio, anno Regni Regis* Edwardi *tertii quadragesimo octavo, facto inter* Thomam *tunc Abbatem de* Croyland, *&* Johannem *tunc Priorem de* Spaldyngia, *per magistrum* Petrum Dalton *Canonicum Ecclesiæ Cathedralis* Lincolniæ, *&* Willielmum Spaigne, *arbitratum fuit: ita quod illa aqua sive fovea ex parte Australi dicta* Drove, *quæ vocatur* Oldelode, *sicut se extendit a* Brotherhouse *usque* Asrykelote *in longitudine, cum piscatione in eadem, ad dictos Abbatem & Conventum & eorum successores sine aliquo impedimento prædicti* Lamberti *& aliorum suprascriptorum de eisdem villis de* Multon *&* Weston, *ac communitatum prædictarum, aut eorum hæredum sive successorum, pertineat integre & quiete in perpetuum, prout in dicto arbitrio dictorum magistri* Petri *&* Willielmi Spaingne *plenius specificatur. Item arbitramur & decernimus ulterius, quod prædicti Abbas & Conventus & eorum successores, & eorum assignati, quoties sibi placuerit, ponere possunt pilos & palos, & facere* Wereftedes *super dictum* Drove *ex parte Boreali dictæ aquæ vocatæ* Oldelode, *pro piscibus in illa aqua capiendis, sine contradictione vel impedimento prædicti* Lamberti *& aliorum suprascriptorum dictarum villarum de* Multon *&* Weston, *ac communitatum earundem, vel eorum successorum in perpetuum. Item ordinamus & decernimus, quod prædictus* Lambertus *& alii suprascripti de dictis villis de* Multon *&* Weston *ac communitates earundem, de novo faciant ædificare quandam domum infra prædictam Insulam, ubi quædam domus situata fuit, vocata* Sandystowecote, *citra festum* omnium Sanctorum *proxime futurum post datam præsentium; quæ quidem domus per Communitates dictarum villarum de* Multon *&* Weston *manu forti prostrata & destructa fuit; vel quod prædictus* Lambertus *& alii suprascripti de eisdem villis de* Multon *&* Weston, *ac communitates prædictæ, solvent eisdem Abbati & Conventui & eorum successoribus, in dicto festo* omnium Sanctorum, *viginti marcas. Item arbitramur, ordinamus, adjudicamus, quod prædictus* Lambertus *& alii suprascripti de prædictis villis de* Multon *&* Weston, *ac dictæ Communitates, solvent prædictis Abbati & Conventui vel eorum successoribus, in festo sancti* Michaelis *Archangeli proxime futuro post datam præsentium, pro omnibus aliis injuriis malefactis & transgressionibus infra prædictam Insulam per ipsos vel aliquem eorum, ante diem confectionis præsentium, eisdem Abbati & Conventui factis sive perpetratis, quadringentas marcas* Sterlingorum, *percipiendas ad voluntatem dictorum Abbatis & Conventus. Ordinamus insuper, arbitramur, & decernimus, quod omnes homines & singuli dictarum villarum de* Multon *&* Weston; *qui transgressiones & offensas fecerunt, vel ad transgressiones & offensas faciendas auxilium, consilium, vel favorem dederunt,*

1415. Edward. I. R.

Nota de la Lodedyke.

Sandystowecote.

Viginti marcæ adjudicatæ ad Croyland, pro Sandystowecote.

Quadringentæ marcæ adjudicatæ Abbati Croyland.

1415. *runt, veniant citra festum* Paschæ *proxime futurum, apud* Croyland *coram*
Henric. 5. R. *prædicto Abbate, & ob reverentiam Dei & sancti* Guthlaci *veniam humiliter petant de omnibus eorum dictis transgressionibus & offensis. Et ut ista nostra prædicta arbitrium, ordinatio, & judicium, in omnibus in suo robore in perpetuum permaneant, ordinamus, arbitramur, & decernimus, quod prædictus* Lambertus *& alii suprascripti de prædictis villis de* Multon *&* Weston, *& alii quindecim probi homines & sufficientes earundem villarum de* Multon *&* Weston, *veniant coram aliquo Majore* Stapulæ, *citra festum* omnium Sanctorum *proxime futurum, recognoscunt ipsos & eorum quemlibet teneri prædictis Abbati & Conventui in ducentis libris* Sterlingorum *solvend. eisdem Abbati & Conventui, & eorum successoribus, aut suo certo attornato, in festo Natalis Domini* Christi *futuro post datam præsentium. Et ulterius ordinamus quod duæ indenturæ immediate post dictam recognitionem factam fiant, declarantes conditiones dicti statuti, videlicet, quod si ista dicta nostra arbitrium, ordinatio, & judicium in omnibus in perpetuum perimpleantur, pro parte dictarum communitatum, quod ex tunc dictum statutum nullius sit virtutis aut valoris; alioquin in suo robore permaneant & effectu. In cujus rei testimonium uni parti istorum nostrorum arbitrii & ordinationis, penes prædictos Abbatem & Conventum & eorum successores remanenti, & alteri parti penes prædictum* Lambertum *& alios suprascriptos de prædictis villis de* Multon *&* Weston *ac communitates prædictas, eorum hæredes ac successores in eisdem villis de* Multon *&* Weston *remanenti, nos prædicti arbitratores Magister* Richardus Flemynge, Johannes Flete, Johannes Baysham, & Richardus Pynchebek, *sigilla nostra apposuimus: & ad nostrum specialem rogatum & partium prædictarum requestum, prædicti* Johannes Cokayn & Willielmus Ludyngton *Justitiarii &* Robertus Hagbeche *Miles*, Johannes Belle de Boston, & Thomas Claymond *de* Pole, *qui præsenti arbitrio interfuerunt, sigilla sua apposuerunt. Data* Croylandiæ *die & anno supradictis.*

Consimili etiam modo materia placiti contra *Spaldyngenses* agitata, pari passu sopita est & finita. Nam ad standum & arbitrio *Johannis Wodehouse*, Ducatus *Lancastriæ* Cancellarii, *Johannis Leventhorp*, dicti Ducatus generalis Receptoris, & *Will. Babyngton*, unius de consilio Ducatus ejusdem, tam Abbas & Conventus Croyland, quam Communitates de *Spaldyngia* & Pynchebeck, per sua obligatoria scripta posuerunt se & voluntarie submiserunt; prout forma dicti Arbitrii latius evidet in subscriptis.

Forma arbitrii inter nos & Spaldyngenses.

Omnibus Christi *fidelibus hoc præsens scriptum tripertitum visuris & audit uris*, Johannes Wodehouse *Cancellarius domini Regis ducatus sui* Lancastriæ, Johannes Leuenthorp *generalis Receptor dicti domini Regis Ducatus sui prædicti, &* Will. Babyngton *unus de Consilio dicti domini Regis Ducatus sui prædicti, salutem in Domino sempiternam. Cum dudum diversæ clameæ, dissensiones, debatæ, & discordiæ motæ & exortæ fuerunt inter* Thomam *Abbatem de* Croyland *& ejusdem loci Conventum ex una parte, & Communitates villarum de* Spaldynge *&* Pynchbek *ex alia parte, de quodam marisco vocato* Goggyslound, *ex occidentali parte aquæ de* Weland, *quem quidem mariscum dicti Abbas & Conventus clamaverunt esse eorum solum & dominium, ut parcellam villæ de* Croyland; *& prædictæ communitates clamaverunt dictum mariscum esse infra metas & bundas marisci eorum dictarum villarum* Spaldyng & Pynchebek; *clamaverunt etiam habere infra dictum mariscum communam pasturæ, turbariæ, piscariæ, falcandi & colligendi ruscos & arundinem, capiendi volatilia, & alia proficua ibidem provenientia: de quibus quidem clameis, debatis, dissensionibus, & discordiis, vicesimo die mensis* Julii *Anno Regni Regis* Henrici *quinti tertio, apud* Westmonasterium *tam prædicti Abbas & Conventus pro se & successoribus suis quam* Will. Geywode *de* Spaldyng, Will. Pygot *de eadem*, Thomas Sparowe *de eadem*, Richardus Ribold *de eadem*, Thomas Thorald *de eadem*, Thomas Bele *de eadem*, Thomas Michel *de eadem*, Robertus Date *de eadem*, Johannes Fraunceys

de

de eadem, Thomas Horner *de eadem*, Johannes Horner *de eadem*, Robertus Thorald *de eadem*, Willielmus Burton *de eadem*, Johannes Fere *de eadem*, Galfridus Bullok *de eadem*, Robertus Hobkynson *de eadem*, Simon Leper *de eadem*, Willielmus Swyke *de eadem*, Johannes Haltofte *de eadem*, Johannes Geyton *de eadem*, Johannes Wright *de eadem*, Adam Storm *de eadem*, Hugo *de* Lambkynson *de eadem*, Gilbertus Hawkin *de eadem*; Walterus Benet *de* Pyncheber, Robertus Soule *de eadem*, Johannes Raynoldson *de eadem*, Johannes Clerk *de eadem*, Athelardus Welby *de eadem*, Thomas Geney *de eadem*, Thomas Flouter *de eadem*, Johannes Vikers *de eadem*, Gilbertus Clony *de eadem*, Willielmus Geggs *de eadem*, Ricardus Philippus *de eadem*, & Johannes Hall *de eadem*; *pro se & Communitatibus dictarum villarum de* Spaldyng & Pyncheber, *se submiserunt arbitrio & ordinationi* Hugonis Mortimer *Camerarii dicti domini Regis Ducatus sui prædicti* & *nostrorum prædictorum* Johannis Wodehouse, Johannis Leuenthorp, & Willielmi Babyngton, *vel trium nostrum: Ita quod nostra dicta arbitrium & ordinatio fierent citra festum* omnium Sanctorum *ex tunc proxime sequens. Et super hoc, ad perimplendum & perficiendum omnia & singula quæ per nos prædictos arbitratores vel tres nostrum in hac parte essent arbitrata & ordinata, dicti Abbas & Conventus pro parte sua per eorum sigillum commune obligaverunt se* Athelardo Welby *de* Pyncheber, Thomæ Geny *de eadem*, Willielmo Geywode *de* Spaldyngia, & Thomæ Sparrow *de eadem, in Ducentis libris sterlingorum, solvend. eisdem* Athelardo, Thomæ, Willielmo, & Thomæ *in dicto festo* omnium Sanctorum. *Et prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, Thomas Sparrow, & *omnes alii nominati de* Spaldyngia & Pyncheber, *obligaverunt se & quemlibet eorum, hæredes & executores suos, in ducentis libris sterlingorum, per diversa scripta sua obligatoria sub eorum sigillis, dictis Abbati & Conventui de* Croyland, *solvend. eisdem Abbati & Conventui de* Croyland *ad dictum festum* omnium Sanctorum, *ut in dictis scriptis obligatoriis plenius continetur. Et postmodum nos prædicti* Johannes Wodehouse, Johannes Leuenthorp, & Willielmus Babyngton *dictis die, anno & loco in domo consilii dicti Ducatus* Lancastriæ *apud* Westm. *ordinavimus in præsentia partium prædictarum, quod ambæ partes prædictæ existerent promtæ & paratæ in omnibus eorum evidentiis & munimentis, tangentes clameas, debatas, dissensiones, & discordias prædictas, apud* Croyland *coram nobis prædictis arbitratoribus vel tribus nostrum, tertio decimo die mensis* Septembris *ex tunc proxime sequentis, ad nos informandos de metis & bundis dicti marisci vocati* Goggislound, *& de materiis & debatis prædictis: ad quem diem coram nobis prædictis arbitratoribus* Johanne Wodehouse, Johanne Leuenthorp, & Willielmo Babyngton *existentibus apud* Croyland, *habito ibidem nobiscum ex nostro speciali requestu*, Willielmo Ludyngton *uno Justitiario domini Regis de commmuni Banco, ad videndum, audiendum, & consulendum nobiscum ex materia prædicta; comparuerunt tam prædicti Abbas & Conventus cum eorum consilio, quam Prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati tam nomine suo quam nomine Communitatum prædictarum villarum de* Spaldyng & Pyncheber *cum eorum consilio; & utraque pars separaliter & per se monstravit tam nobis prædictis* Johanni Wodehouse, Johanni Leuenthorp, & Willielmo Babyngton, *quam prædicto* Willielmo Ludyngton, *limites & bundas dicti marisci vocati* Goggislound, *tam in longitudine quam in latitudine. Et super hoc quæsitum fuit a dictis Abbate & Conventu qualiter & quomodo prædictæ metæ & bundæ prædicti marisci vocati* Goggislound *se extendunt, & quomodo nuncupantur. Qui nobis ostenderunt eas in his verbis:* Limites & bundæ marisci de Goggislound ex occidentali parte aquæ de Weland, se extendant à ponte de Croyland triangulo prædictam aquam de Weland versus occidentem tendendo per duas leucas usque Kenulphstone juxta Aspathiam, ubi [a] protinus Abbas à fundatione dicti Monasterii nomine

1415. *Henric.* 5. *R.*

Ostentio evidentiarum pro Gogislound.

a Primus.

1415. Henric. 5. R.

Kenulphus posuit crucem lapideam pro limitibus inter Croyland & Depynge. Et ab *Elespathia* tendendo versus Boream usque Wervarlake & sic usque Harneholt, & inde sursum per Wengerlake & Lurtlake, & ibi sunt limites dividentes Holand & Kesteven; & inde usque ad Wodelodegreyns sive alio nomine Oggote; & sic versus Orientem usque Aspyneholt sive alio nomine Wodelode ubi Wodelode cadit in prædictam aquam de Weland. *Quæsitum etiam fuit a dictis Abbate & Conventu de* Croyland, *si haberent aliquas evidentias in scriptis ad testificandum & declarandum prædictas metas & bundas prædicti marisci de* Gogislound, *& si haberent aliquas evidentias ad probandum dictum mariscum vocatum* Gogislound *esse eorum solum & dominium, & infra limites & bundas dictæ villæ de* Croyland. *Qui nobis monstraverunt diversas evidentias, videlicet Chartam primæ fundationis dicti Monasterii de* Croyland, *per quam* Æthebaldus *Rex* Merciorum *in* Anglia, *Anno Domini septingentesimo sexto decimo, tradidit, dedit, & concessit omnipotenti Deo, Beatæ* Mariæ, *& sancto* Bartholomeo *ad fundationem Monasterii nigrorum Monachorum sub norma sancti* Benedicti *Deo famulantium inter cæteras donationes & concessiones prædictum mariscum vocatum* Gogislound *ex occidentali parte aquæ de* Weland *per certas metas & bundas inclusum, & licentiam ad villam ædificandam ibidem sive includendum quantum ex dicto marisco dictis Monachis pro se & suis placerent. Ostenderunt etiam nobis chartam refundationis & restaurationis dicti Monasterii de* Croyland, *postquam destructum fuit & devastatum per paganos, factam anno Domini nongentesimo quadragentesimo octavo, per quam* Ædredrus *Rex* Angliæ *tradidit, donavit & confirmavit Abbati & Monachis de* Croyland, *& omnibus successoribus eorum, sub regula & habitu sancti* Benedicti *ibidem Deo servientibus inter alias possessiones, prædictum mariscum vocatum* Gogislound *per omnes metas & bundas superius declaratas. Similitr ostenderunt nobis chartas confirmationum & exemplificationum diversorum Regum post conquestum* Angliæ, *videlicet Regis* Stephani, *Regis* Henrici *secundi, Regis* Richardi *primi, Regis* Johannis, Henrici *tertii, Regis* Edwardi *primi, Regis* Richardi *secundi, & Regis* Henrici *quarti, per quas singillatim concesserunt & confirmaverunt Deo & Ecclesiæ sancti* Guthlaci *successive diversis Abbatibus & Monachis ibidem Deo servientibus, & eorum successoribus inter alias possessiones, prædictum mariscum vocatum* Gogislound, *per prædictas metas & bundas ejusdem marisci specificatas & expressas. Monstraverunt etiam nobis quoddam recordum cujusdam Parliamenti inter* Edwardum *tertium Regem* Angliæ *&* Henricum *Abbatem de* Croyland *coram ipso Rege apud* Lincolniam, *termino* Paschæ, *anno Regni sui vicesimo tertio; & quoddam aliud recordum coram* Johanne *de* Vallibus *& sociis suis Justitiariis itinerantibus apud* Lincolniam *termino* Trinitatis *anno Regni Regis* Edwardi *primi nono; & similiter quendam finem levatum coram Abbate de* Bardenay *& sociis suis Justitiariis itinerantibus apud* Lincolniam, *in crastino sancti* Lucæ, *anno Regni Regis* Hen. *filii Regis* Johannis *decimo octavo, inter* Hen. *ad tunc Abbatem de* Croyland, *unum prædecessorum dicti Abbatis ad tunc querentem, &* Symonem *ad tunc Priorem de* Spaldyngia *defort. de communa pasturæ in marisco de* Croyland, Spaldyng, *&* Pyncheybek, Langtoft, Baston *&* Depyng, *ex occidentali parte aqua de* Weland: *& quendam alium finem levat. coram* Roberto *de* Lexington *& sociis suis Justitiariis itinerantibus apud* Lincolniam *in crastino Assumtionis Beatæ* Mariæ, *anno Regni Regis* Henrici *filii Regis* Joh. *vicesimo quarto, inter* Ric. *ad tunc* Abbatem de Croyland, & *Symonem* ad tunc *Priorem de* Spaldyng, *querentes, &* Will. *de* Albiniaco *defort. de communa pasturæ in mariscis de* Spaldyng, Pyncheybek, Croyland, Baston, & Langtoft. *Et similiter diversos processus in cura Christianitatis de decimis Lunæ provenientibus de bidentibus depascentibus in dicto marisco vocato* Gogislound. *Et quoddam recordum cujusdam perambulat. fact. inter partes de* Holand *&* Kesteven *per* Will. Ekypwyth, Will. Thirnyng, *& alios Justitiarios ad hoc assignatos anno Regni Regis* Richardi *secundi quarto decimo. Et aliud recordum*

Licentia concessa Abbati Croyland ad villam ædificandam infra Gogislound.

recordum dicti Regis Richardi *secundi, anno Regni sui decimo septimo, de audiendo & terminando: & multas alias evidentias, quæ quidem chartæ, recorda, fines, processus, & evidentiæ probabant dictum mariscum vocatum* Gogislound, *ex Occidentali parte aquæ de* Weland, *esse solum & dominium prædictorum Abbatis & Conventus, & infra metas & bundas dictæ villæ de* Croyland. *Et similiter in dictis evidentiis continentur metæ & bundæ prædicti marisci vocati* Gogislound, *prout per prædictos Abbatem & Conventum superius declaratur.* 1415. Henric. 5. R.

Et postquam prædictæ metæ & bundæ prædicti marisci vocati Gogislound *coram nobis* Johanne Wodehouse, Johanne Leventhorp, *&* Willielmo Babyngton, *& prædicto* Willielmo Ludyngton, *per prædictos Abbatem & Conventum in forma prædicta ostensæ, & declaratæ fuerunt; quæsitum fuit a prædicto* Willielmo Geywode, Willielmo Pygot, *& omnibus aliis obligatis de* Spaldyng *&* Pynchebek, *si taliter & tali modo metæ & bundæ prædictæ se extenderent, & si vocentur tali modo sicut prædicti Abbas & & Conventus per eorum evidentias declaraverunt: qui ad prædictas metas & bundas in omnibus assenserunt & concordaverunt, sicut prædicti Abbas & Conventus declaraverunt, excepto solummodo, quod ubi prædicti Abbas & Conventus declaraverunt unam bundam dicti marisci vocati* Gogislound, Aespath, *juxta* Kenulpston, *prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati de prædictis villis* Spaldyng *&* Pynchebek *dixerunt quod ille locus vocatur* Hasmanespath, *& non* Aespath, *sicut superius fuit declaratum per prædictos Abbatem & Conventum.* *Et ulterius quæsitum fuit ab eis, si haberent aliquas evidentias ad probandum dictum mariscum vocatum* Gogislound *esse eorum solum, vel infra metas & bundas marisci prædictorum marisci de* Spaldyng *&* Pynchebek, *& si haberent aliquid ad probandum quod dictæ communitates habere debent communam pasturæ, turbariæ, piscariæ, capiendi ruscos & arundinem, & alia proficua provenientia in dicto marisco vocato* Gogislound. *Et super hoc prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii oblati de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pynchebek *monstraverunt coram nobis quandam chartam domini* Richardi *primi, quondam Regis* Angliæ, *factam Abbati sancti* Nicholai Andegaviæ, *& Priori de* Spaldynge, *& omnibus illis qui seminagium habent vel terras in prædictis villis de* Spaldyng *&* Pynchebek *infra metas & bundas quæ secantur, videlicet inter aquam vocatam* Weland *&* Cheilbecge *in longitudine, & de* Mydsendyke, *quæ est divisa inter* Holand *&* Keueben, *&* Guthrandhend, *quæ est similiter divisa usque* Saltenhee *in latitudine, &* Hasmanespath *sicut aqua veniens de* Croyland, *quæ vocatur* Weland, *descendit in mare.* *Et similiter monstraverunt coram nobis diversas inquisitiones de officio captas apud* Spaldynge *coram* Willielmo *de* Spaingne *ad tunc Senescallo domini* Johannis *nuper Ducis* Lancastriæ, *& diversos processus in Curia Christianitatis de decimis lanæ provenientis de bidentibus depascentibus in dicto marisco vocato* Gogislound, *& alias evidentias. Et similiter dixerunt quod ipsi & omnes alii quorum statum ipsi habent in tenuris suis de* Spaldyng *&* Pynchebek, *habuerunt & habere debent in dicto marisco vocato* Gogislound, *communam pasturæ, turbariæ, piscariæ, colligendi & capiendi ruscos & arundinem & alia proficua ibidem provenientia, a tempore cujus contrarii memoria non existit.* Hasmanespath.

Et postquam prædictæ allegationes, declarationes, & evidentiæ partium prædictarum, & earum replicationes fuissent plenarie auditæ & intellectæ per nos prædictos Johannem Wodehouse, Johannem Leventhorp, *&* Willielmum Babyngton, *& prædictum* Willielmum Ludyngton, *nos prædicti* Johannes Wodehouse, Johannes Leventhorp, *&* Willielmus Babyngton *considerantes dictas allegationes, declarationes, & evidentias, & earum replicationes magnas & diffusas, pro bonis avisamento & deliberatione in dictis materiis habendis, adjornavimus partes prædictas, & eis præfiximus diem apud* Westmonasterium,

1415. Henric. 5. R. monasterium, *in domo consilii dicti ducatus* Lancastriæ, *videlicet die* Lunæ *proximo post festum sancti* Lucæ *ex tunc proxime sequens, essendi ibidem coram nobis cum consiliis suis ad demonstrandum & deliberandum nobis in scriptis omnes prædictas evidentias, declarationes, & replicationes. Proviso semper quod quælibet pars ad dictum diem posset augmentare & fortificare dictas evidentias, allegationes, & replicationes, in materia prædicta. Et ad audiendum ibidem finalem determinationem de dictis clameis, debatis, dissentionibus, & discordiis. Ad quem diem comparuerunt coram nobis prædictis* Johanne Wodehouse, Johanne Leuenthorp, *&* Willielmo Babyngton, *& prædicto* Willielmo Ludyngton, *in dicta domo consilii dicti ducatus apud* Westmonasterium, *partes prædictæ cum eorum consiliis, & pro se & separaliter nobis deliberaverunt, videlicet prædicti Abbas & Conventus unum rotulum pro parte sua; & prædicti* Willielmus Geywode, *& omnes alii obligati pro se & communitatibus prædictarum villarum de* Spaldyng *&* Pynchebek, *alium rotulum, in quibus dictæ evidentiæ, allegationes, & replicationes ambarum partium fuerant contentæ & specificatæ. Quibus quidem munimentis & evidentiis ambarum partium, & earum allegationibus, declarationibus & replicationibus, de prædictis metis & bundis de dicto marisco vocato* Gogislound, *& de materiis & debatis prædictis, tam per nos prædictos* Johannem Wodehouse, Johannem Leuenthorp, *&* Willielmum Babyngton, *plenarie auditis, inspectis, & intellectis, quam per* Richardum Norton *capitalem Justitiarium domini Regis de communi Banco,* Robertum Hill, Johannem Cokayn, *& dictum* Willielmum Ludyngton, *similiter Justitiarios de eodem Banco, in præsentia eorundem Justitiariorum, & per eorum consilium & avisamentum, in dicta domo consilii, die* Jovis *in dicta vigilia* omnium Sanctorum, *ordinamus & decernimus, quod prædicti Abbas & Conventus de* Croyland *habeant & teneant & possideant sibi & successoribus suis in perpetuum dictum mariscum ex Occidentali parte aquæ de* Weland *vocatum* Gogislound, *ut eorum solum proprium & dominium, per prædictas metas & bundas, per prædictos Abbatem & Conventum superius declaratas, & infra villam de* Croyland, *ut per eorum evidentias prædictas nobis ostensas plene & aperte apparet, quietum de prædictis* Willielmo Geywode, Willielmo Pygot, *& omnibus aliis obligatis pro se & Communitatibus dictarum villarum de* Spaldyng *&* Pynchebek, *eorum hæredibus, assignatis, & successoribus tenentibus de eorum tenuria in prædictis villis de* Spaldyng *&* Pynchebek *in perpetuum. Et similiter arbitramur, ordinamus, & discernimus, quod prædicti Abbas & Conventus de* Croyland, *& eorum successores habeant & possideant separaliter, & in separalitate teneant quandam aquam infra dictum mariscum vocatum* Gogislound, *vocatum* Le-Lode, *cum piscatione in eadem, integre & quiete; quæ quidem aqua se extendit ab aqua de* Weland *prædicta ex Occidentali parte villæ de* Croyland, *& cadit in eandem aquam de* Weland *versus Boream, una cum omnibus aquis, stagnis, paludibus, terris, tenuris, & ædificiis inter dictam aquam vocatam* Le-Lode *& prædictam aquam de* Weland, *qualitercunque inclusam, & in separalitate tenendam & obtinendam in perpetuum: ita quod prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati, & Communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pynchebek, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pynchebek, *nullum jus, clameam, aut titulum in dicta aqua vocata* Le-Lode, *aut in aquis, stagnis, paludibus, terris, tenuris, & ædificiis, inter prædictas aquas vocatas* Le-Lode *&* Weland *inclusas, habeant aut possideant; sed ab omni jure, clamea, titulo, & proficuo inde capiendo semper sint exclusi in perpetuum. Salvo semper hominibus prædictarum villarum de* Spaldyng *&* Pynchebek, *eorum hæredibus & successoribus, rationabili passagio cum batellis suis in dicta aqua vocata* Le-Lode, *absque deterioratione piscariæ prædictorum Abbatis & Conventus. Et ulterius arbitramur, ordinamus, & decernimus, quod*

Arbitrium speciale.

Gogislound infra villam de Croyland.

De le-Lode.

prædicti

prædicti Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati, & Communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *habeant communam pasturæ ad averia sua omni tempore anni in dicto marisco vocato* Gogislound *extra aquam vocatam* Le-Lode, *& in nulla parte ejusdem marisci inter dictas aquas vocatas* Le-Lode *&* Weland. *Et ulterius ad nostrorum prædictorum* Johannis Wodehouse, Johannis Leventhorp, *&* Willielmi Babyngton *speciale rogatum & requestum factum eisdem Abbati & Conventui, & ad nutriendum bonum amorem & concordiam inter partes prædictas, arbitramur, ordinamus, & decernimus, quod prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati & Commuitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *habeant & possideant communam estoniorum, videlicet capiendi ruscos & arundinem in dicto marisco vocato* Gogislound, *usque ad prædictam aquam vocatam* Le-Lode, *& non ulterius versus ædificia villæ prædictæ de* Croyland: *ita quod capiant dictos ruscos & arundinem tantum ad eorum proprium usum in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *absque aliquo vasto in dicto marisco, & absque donatione aut venditione inde facienda. Ita quod prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati & communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk *capiant ruscos & arundinem rationabili & competenti tempore anni. Et postquam prædicti rusci & arundines per ipsos fuerint falcati, tempore competenti & rationabili ipsos cariabunt extra dictum mariscum vocatum* Gogislound; *ita quod solum aut piscaria dictorum Abbatis & Conventus de* Croyland *in dicto marisco, per longam permanentiam dictorum rusci & arundinis nullatenus pejorentur. Et quod prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati & Communitates de dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de tenuris eorum in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk *non facient excitationes, procuramenta, seu abettamenta alicui homini alteri de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *aut aliarum villarum, vel alterius dominii, ad implacitandum, molestandum, vel inquietandum dictos Abbatem & Conventum vel eorum successores, de eorum possessione & dominio dicti marisci vocati* Gogislound, *vel de aliqua parcella ejusdem. Et quod dicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati & Communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *utentur dictis communis pasturæ & estoniorum modo & forma prædictis, sicut communis lex Regni exigit, & absque conventiculis, confœderationibus, & congregationibus aliquorum hominum faciendis. Et similiter arbitramur, ordinamus, & decernimus per præsentes, quod tam prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& omnes alii obligati, quam Communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk, *eorum hæredes, assignati, & successores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncheberk *in perpetuum sint exclusi ad clamandum aliquam communam turbariæ, piscariæ, capiendi volatilia, fodiendi terram, aut alicujus alterius proficui in dicto marisco vocato* Gogislound *aliqualiter provenientis, nisi solummodo sicut per nos superius arbitratur & ordinatur. Et similiter arbitramur, ordinamus, & decernimus, quod prædicti Abbas & Conventus, & eorum successores & tenentes sui de* Croyland, *tempore futuro non fodiant, nec fodere faciant aliquas turbas ad comburendum in dicto marisco vocato* Gogislound, *salvo semper quod prædicti Abbas & Conventus & eorum successores, & tenentes sui de* Croyland, *possint fodere terram & turbas in dicto marisco vocato* Gogislound, *quandocunque & quantumcunque eis fuerit necessarium, & easdem terram & turbas cariare ad ædificia*

1415. *Henric.* 5. *R.*

1415. Henric. 5. R. *tia ſua facienda, ad reparationem, levationem ſuorum foſſatorum & fundi infra dominium eorum in Abbathia, villa, & procinctu de* Croyland *in perpetuum; proviſo quod ſi prædicti* Willielmus Geywode, Willielmus Pygot, *& ceteri alii obligati, eorum hæredes, vel terrarum tenentes in prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncbebek, *vel homines Communitatum prædictarum villarum de* Spaldyng *&* Pyncbebek, *vel eorum hæredes ſive ſucceſſores, vel ipſorum aliquis, hæc noſtra arbitrium & ordinationem in aliquo contraire vel contradicere præſumpſerint vel præſumpſerit, quod tunc ipſi vel ipſe, qui contraire vel contradicere præſumpſerint vel præſumpſerit, omittant aut omittat beneficium ſive privilegium hujus noſtræ ordinationis quo ad ruſcos & arundinem in dicto mariſco vocato* Gogiſlound *ex tunc capiendi, colligendi, & cariandi, & inde ſint excluſi & ſit excluſus in perpetuum. Et quod in hujuſmodi caſu bene liceat præfatis Abbati & Conventui & eorum ſucceſſoribus, taliter contraire & contradicere præſumentes, & quemlibet eorum hæredes, & ſucceſſores tenentes de tenuris ſuis in prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncbebek, *de captione, collectione, & carriagio hujus ruſci & arundinis ex tunc impedire & expellere pro perpetuo, præſentibus ordinatione & arbitrio noſtris non obſtantibus. Item ordinamus & diſcernimus, quod omnia ſcripta obligatoria per quæ* Willielmus Geywode, *&* Willielmus Pygot *& alii ſuperius nominati de* Spaldyng *&* Pyncbebek, *obligantur prædictis Abbati & Conventui de* Croyland, *per prædictum* Willielmum Ludyngton *deliberentur eiſdem Abbati & Conventui; & ſimiliter quod ſcriptum obligatorium, per quod prædicti Abbas & Conventus obligantur* Athelardo, Thomæ, Willielmo, Thomæ, *deliberentur eiſdem* Athelardo, Thomæ, Willielmo, *&* Thomæ: *quæ quidem ſcripta obligatoria per aſſenſum partium prædictarum in manibus dicti* Willielmi Ludyngton, *ut in æqua manu poſitæ fuerunt, ad deliberandum juxta noſtra judicium & ordinationem. In cujus rei teſtimonium, uni parti iſtorum noſtrorum arbitrii & ordinationis penes prædictos Abbatem & Conventum & eorum ſucceſſores remanenti; & alteri parti penes prædictos* Willielmum Geywode, Willielmum Pygot, *& ceteros obligatos & Communitates de prædictis villis de* Spaldyng *&* Pyncbebek, *eorum hæredes, aſſignati, & ſucceſſores tenentes de eorum tenuris in dictis villis de* Spaldyng *&* Pyncbebek *remanenti; & tertiæ parti in theſauraria dicti Ducatus remanenti; nos prædicti* Johannes Wodehouſe, Johannes Leuenthorp, *&* Willielmus Babyngton, *noſtra ſigilla appoſuimus. Et ſimiliter prædicti* Richardus Norton, Robertus Hill, Johannes Cokayn, *&* Willielmus Ludyngton, *Juſtitiarii domini Regis, ad noſtrum requeſtum & rogatum ſua ſigilla appoſuerunt. Dat. apud* Weſtmonaſterium *in dicta vigilia* omnium Sanctorum, *anno dicti* Henrici *Regis quinti poſt conqueſtum* Angliæ *tertio.*

De obitu domini Thomæ Abbatis. His itaque rite diſpoſitis & debite conſummatis, Omnipotens omnium Rex temporumque moderator Reus, cernens venerabilem Abbatem *Thomam* jam emeritum & grandi ſenio confectum, ſub onere cœcitatis per quinquennium patienter ſuſpirare, volenſque eum de præſenti ſæculo nequam & valle lachrymarum ad perpetuæ lucis & pacis transferre regionem; circa Natalis Domini ſolennia feſta per ægritudinem, qua de corruptibili carnis ergaſtulo poſſet abſolvi, miſericorditer evocavit. Unde graviter indies invaleſcente moleſtia, in feſto ſancti *Thomæ* Martyris perductus eſt ad extremum, & pulchre quidem in ejus feſtivitate feliciter ad Dominum transſmigravit, cui ſemper in vita devoto deſervivit obſequio, & ad ejus honorem feneſtram in Capella Abbatis Orientalem, de vita ejuſdem Martyris decenter conſtruens, devotionis ſuæ memoriale perenne ſuis ſucceſſoribus dereliquit. Die igitur ſupradicto, anno Domini milleſimo
1417. quadringenteſimo decimo ſeptimo, & anno Regis *Henrici* quinti quarto, completis in regimine Monaſterii viginti quinque annis, appoſitus eſt ad patres ſuos, & ante ſummum altare tumulatus.

Poſtea

Postea vero invocata Spiritus sancti gratia, venerabilis frater *Richardus* 1417.
Upton, Prior unanimi consensu singulorum ad culmen regiminis merito *Henric. 5. R.*
est electus. Et bene quidem merito electum dixerim, cujus humeris, ut *De electione Richardi Upton Abbatis*
præmissum est, per quinque annos elapsos totius Monasterii pondus incubuit; quique per omne tempus quo venerabilis pater *Thomas* ejus prædecessor, impotentia virium laboraret, vices suas in agendis omnibus diligenter exequebatur. Proinde etiam, quod famosa illa adversus *Spaldyngenses* & *Multonienses* diutius continuata duo placita, prout tractatu prolixiori supra disseruimus, suis laboribus & expensis ad summam quingentarum librarum, optato fine terminata fuerant & sopita: præconiorum ejus titulo jure restat ascribendum. Igitur gratiose secum egit Divina dispensatio, quæ priusquam regimen susceperat animarum, adversantium sibi sic undique pacificavit malitiam, quod cunctis postea diebus suis tranquillam & quietam deguit vitam, & quo amplius malignantium prius perpessus est rabiem, tanto posterius majorem sibi cessisse gratulabatur ad quietem.

Sed jam quædam quæ de Abbatibus hujus Monasterii noviter institutis, in *De his quæ exiguntur in installationibus Abbatum.*
eorum installationibus solent exigi, posteris nostris utiliter tradere, & præsentibus breviter inserere, minime credimus otiosum. Primo quidem quod capam illam qua installationis suæ tempore Abbas ad altare steterit indutus, Capitulum *Lincoln.* quasi sibi debitam hactenus consuevit habere, quam de jure matricis Ecclesiæ ritu antiquissimo sibi asserit pertinere. Ubi solerter præcavendum, ut una talis prout assolet, videlicet de quinq; marcarum pretio, pro tempore provideatur; quæ & honestati personæ decenter possit congruere, & exinde grave Monasterio dispendium nequaquam debeat evenire.

Est & aliud similiter memoriæ commemorandum, quod in noviter ordinati Abbatis installatione Comes Marescalciæ *Angliæ* ex officii sui feodo, unum exigere solet, & vendicare palafridum: unde tum dictus Comes, prout quadam vice vidimus, ætate minori constitutus, Regiæ tuitioni secundum Regni leges manciparetur, quidam palifridus, nomine dicti Comitis, ad opus Regis fuerat deliberatus. Idcirco & hic etiam diligenter attendendum, ne quod semel occasione temporis est patratum, per incautam forte de cetero repetitionem, de consuetudine Regali persolvatur fisco, quod juri debetur alieno.

Tertium vero memoratu dignum, & prioribus nequaquam dissimile est; quod in novi Abbatis institutione, Archidiaconus *Lincolniæ* alium Palafridum, vel quinque marcas pro ejus pretio, similiter solet acclamare. Sed ab hujusmodi exactione per privilegium *Innocentii* Papæ sumus exonerati.

Unus insuper Clericorum Regis à tempore installationis quadraginta solidos nomine corrodii annuatim de Monasterio percipere solet, donec sibi de beneficio competenti alias poterit provideri. His ita utcunque memoriæ commendatis, ad propositum nobis historiæ ordinem redeamus.

Dominus *Thomas Clarentiæ* Dux illustris frater Regis *Henrici* quinti, qui, *Dux Clarentiæ casus.*
ut supra memoratum est, dominam *Margaretam* patrui sui relictam, ac manerii de Depyng dominam & hæredem, duxerat in uxorem, dum expeditionem moveret in *Gallias*, à *Francigenis* captus est & interfectus. *Johannes* vero Comes de Somerset adolescens, præfatæ dominæ *Margaretæ* per priorem virum filius & hæres, qui cum dicto Duce vitrico suo in eodem itinere transfretavit, similiter captus est, & in carcerali custodia per multa annorum curricula reservatus. Domina vero Ducissa mater ejus in viduitate perseverans, multis postmodo vixerit annis.

Anno vero [a] sequente, qui erat annus Domini millesimus quadringente- 1421.
simus vicesimus primus, & annus Regni Regis *Henrici* quinti octavus, exiit *De congregatione Nigrorum Monachorum coram Rege.*
edictum ejusdem serenissimi Principis ad omnes Abbates & Priores ordinis Sancti *Benedicti* nigrorum Monachorum in *Anglia*, quatenus omni dilatione postposita, apud *Westm.* coram eo personaliter comparerent. Gravis quidem & enormis ad aures Regis delata est querela, per quendam, ut ferunt, de

[a] Eodem, *ut Wals.*

1417. de *Monte gratiæ* Priorem ordinis *Cartusiensis*, in religione dicti ordinis
Henric. 5. R. sancti *Benedicti* prius professum, de diversis abusionibus & excessibus quæ in præfata religione regnare videbantur. Unde Rex graviter torquebatur animo & adversus prædictum ordinem non mediocriter movebatur. Facta est igitur congregatio solennis omnium Abbatum, Priorum necnon Magistrorum, Doctorum, Inceptorum, Baccalaureorum, & aliorum nobilium virorum dicti ordinis nigrorum Monachorum in *Anglia*, in domo Capitulari *Westmonasterii*, septimo die mensis *Maii*; In qua siquidem congregatione, Illustrissimus Rex prædictus personaliter affuit; & Episcopus *Exoniensis* pro parte Regis coram dicta congregatione plures excessus connumerans & abusus, solenniter proposuit in Latinis. Finita vero propositione, idem Serenissimus Princeps tres ex sua parte in hac materia deputatos specialiter assignavit; præfatum videlicet *Exoniensem* Episcopum, suum etiam Secretarium, & Priorem de *Monte gratiæ* prænominatum: Qui cum sex personis de congregatione antedicta ex parte Ordinis eligendis, super reformatione defectuum prædictorum summatim in certos articulos redactorum mutuo conferrent & tractarent. Nomina vero personarum ex parte Ordinis electarum hic in serie subscribuntur; Prior videlicet Ecclesiæ Cathedralis *Wigorniæ* præsidens, in Theologia Doctor; Abbas sancti *Albani*, Doctor in eadem facultate; Abbas *Eboraci*, scholaris in eadem; *Richardus* Abbas *Croylandiæ* prælibatus, in dicta facultate Baccalaureus; Prior *Dunelmiæ*, in eadem scholaris; & Prior de Lenton, similiter scholaris in eadem. Quibus sex personis postmodo viginti quatuor alii de Abbatibus & Prioribus, Doctoribus & aliis graduatis, per congregationem antedictam fuerant associati; quibus omnibus simul junctis potestas plena commissa est super prætaxatis articulis tractandi, discernendi, statuendi, & confirmandi; ac omnia & singula peragendi, quæ tale & tam arduum negotium exigit & requirit. Qui licet per varias comitivas ad hoc seorsum deputatus, modificationes plurimas super præmissis articulis hinc inde communicando conceperint & conscripserint; una tamen præ omnibus omnium consensu per Abbatem sancti *Albani* modificatio & responsio finalis summarie est conclusa. Ad cujus observationem temporibus post futuris Patres ibidem existentes per sua promissa se Domino Regi unanimiter astrinxerunt. Porro ex tunc indignationis Regiæ quievit commotio, admirantis plurimum, imo vehementer congaudentis, se in suo Regno tam numerosam literatorum & graduatorum multitudinem dicti ordinis habuisse. Deinde à Regia benevolentia gratanter licentiati, alacres ad sua singuli redierunt.

Natus est Henricus Windesore, postea Rex Henricus sextus.

Anno vero sequente eidem Illustrissimo Principi Regi *Henrico* quinto ad tunc in *Francia* existenti, natus est filius de domina *Catherina* Reginæ *Angliæ*, *Caroli* Regis *Franciæ* filia, *Henricus Windsore* nuncupatus.

Incarnationis autem Dominicæ anno millesimo quadringentesimo vi-
1421. cesimo [a] tertio, penultimo die *Augusti* Princeps ille Nobilissimus Rex *Henricus* quintus, postquam annis novem & mensibus quinque strenue regnasset, apud *Boys de Vincent* in *Francia*, duabus leucis à *Parisiis* distantem, obiit. Sed corpus ejus postmodum *Londonias* adductum, apud *Westmonasterium* honorifice & solenniter est sepultum.

Obitus Regis Henrici quinti. 1422. Successit filius ejus Henricus sextus.

Sequente vero die, videlicet ultimo die *Augusti*, *Henricus Windesore* filius ejus, dictus *Henricus* sextus infans novem mensium & quatuordecim dierum, adhuc in Cunabulis, regnare cœpit super terram.

De ornamentis Ecclesiæ per Richardum Abbatem.

Igitur dum hæc juxta mundi cursum exterius peraguntur, venerabilis Pater *Ricardus* Abbas Croyland Ecclesiam suam [b] interim magnis & immensis decoravit ornamentis, præcipue in uno jocali pretioso pro reliquis deportandis ordinato; quod pro sexies viginti marcis comparans, vestiario nostro conferebat. Etiam capam unam rubeam principalem, gemmis

[a] Secundo. [b] Interius.

&

& auro desuper contextam, communiter vocatam *Ibi & Ubi*, similiter fieri fecit, ad valorem centum marcarum sæpius appretiatam. Sed & pro alio vestimento integro cum Regiis armis *Angliæ* & *Franciæ* quadrifarie situatis, cum capis ejusdem operis excellentissime præparatis, centum etiam marcas exolvebat. Emit insuper pannos olosericos falconibus aureis intextos, pro septem capis inde fiendis. Sed Dominus *Johannes Lytlington* ejus successor, cum aurifrigiis & interulis eas ad perfectum plenarie consummavit. Alium quoque pannum pretiosum [a] decocto bis tincto floribus aureis similiter intextum, de dono dominæ *Johannæ* de *Willughby* sororis nostræ collatum, aurifrigiis & fimbriis aureis insignitum, in formam merito principalis vestimenti transmutavit. In reparatione vero baculorum pastoralium in vestiario, & emendatione pixidis ad magnum altare pro corpore *Christi*, cum corona desuper argentea lapidibus pretiosis adornata nullis omnino pepercit expensis. Librariam insuper nostram cum plurimis libris & pretiosis augmentavit vehementer: Aulam quoque Abbatis pulcherrimam satis egregie de novo fecit construi; nec non in Curia Abbathiæ magnam occidentalis plagæ partem, quæ prius aperto hiatu in villam cunctorum patuit prospectui, per longum & sublime ædificium usque ad portam aquariam decenti clausura fecit redintegrari.

1422. *Henric. 6. R.* *Ibi & Ubi.*

Hujus etiam venerabilis Patris temporibus recolendæ memoriæ frater *Johannes Freston* sacrista, nolens sibi thesaurizari super terram, solenne vestimentum operis acupicti, vocatum *Jesse*, in Camera officii supra vestiarium conductis artificibus ad honorem Divini obsequii sumtuosissime fecit operari; quod quidem vestimentum, videlicet capa & Casula cum tunicis, ad trecentas fere marcas per vestimentarios & frigiones frequenter extitit appretiatum. Pretiosam quoque aliam Veneti coloris capam aquilis aureis desuper contextam, vulgariter à nobis *Verbum Caro* nuncupatam, cum nonnullis albis apparatu celebri solenniter adornatis, etiam Ecclesiæ Dei contulit ad decorem.

De fratre Johanne Freston.

Similiter & in diebus sui regiminis, novum opus basilicæ inferioris versus occidentem per fratrem *Will.* de **Croyland** Magistrum operis, de quo paulo ante tempore domini *Thomæ* Abbatis fecimus mentionem, à fundamentis fuit ædificatum. Qui quidem frater *Will. Croyland*, præter eas quas de Bursa Abbatis, & de Speciebus & Exeuntibus Conventus ad dicti operis promotionem annuatim perceperat summas; multa propinquorum & amicorum donativa suis instantiis & mediis multipliciter procuravit. Quorundam igitur eorum nomina hic ad memoriam reducere gratum duximus & oportunum, quatenus pro beneficiis quæ nobis temporaliter contulerunt, eis per suffragia spiritualia vicem debitam devote rependamus. Magister itaque *Richardus Baston* ad præfatum opus contulit centum marcas; *Rogerus* etiam *Greyne* de **Donyngton** similiter centum marcas; Magister *Henricus Welles*, Archidiaconus *Lincolniæ*, ad fabricam Ecclesiæ viginti libras, & ad reparationem Capellæ de **Dovedale** tribuit decem libras: Dominus *Thomas* de *la Warro*, & *Will. Michel*, singuli eorum viginti marcas: *Johannes Kyme, Johannes Wettlesey, Johannes Edward*, & dominus *Johannes Ward*, unusquisque decem libras. Dominus *Johannes Curtes*, dominus *Willielmus Porter*, *Johannes Tomson*, & *Johannes Bell*, similiter ex mera devotione decem marcas singuli sunt largiti. Isti igitur nominati, cæterique benefactores nostri plurimi, quorum nomina in libro vitæ scriba perennis dignetur misericorditer annotare, immensas pecuniarum summas ad idem opus Ecclesiæ liberaliter impenderunt.

De fratre Will. Croyland. *Ceteri Benefactores.*

Venerabilis ergo Pater dominus *Richardus* Abbas *Croylandiæ* tandem novem annis & quatuor mensibus in officio Pastorali sancte ac strenue consummatis, mortis sacræ compendio omnes hujus mundi tumultuosos strepitus una cum carnis depositione finaliter exuebat, decimo quarto die

Obitus Richardi Upton Abbatis.

[a] De Cocco bis.

1427. Mensis *Maii*, Anno videlicet Domini millesimo quadragesimo vicesimo, septimo, & anno Regis *Henrici* sexti quinto. Cui successit in Abbatis officium Dominus *Johannes Litlyngton*, vir utique bene religiosus, & in agendis providus & discretus, utpote qui in diversis Monasterii officiis primitus sufficienter fuerat approbatus.

Henric. 6. R.

Successit Johannes Lytlyngton.

1429. Rex vero *Angliæ Henricus*, anno ætatis suæ simul & Regni octavo, in festo sancti *Leonardi* apud *Westmonasterium* ab *Henrico Checheley, Cantuariensis* Archiepiscopo, solenniter extitit coronatus. Quem itidem Regem jam exacto biennio *Henricus Beauford*, Ecclesiæ *Romanæ* Cardinalis, & Episcopus *Wintoniensis*, pacatis prius per egregiam ejus industriam Regni *Franciæ* Principibus, apud *Parisius* magnificis suis sumtibus in Regem *Franciæ* denuo coronari.

Coronatio Regis Henrici Sexti.

Item Coronatio apud Parisios.

Sed interim ecce nec iste Pater venerabilis *Johannes* Abbas **Croyland** tranquilla pace gaudere permissus est, nec diutius indulgere quieti. Nam rursum impetitur à generatione malevola, iterum impugnatur à gente absque consilio & sine prudentia, à generatione inquam prava & perversa; a gente quæ gloriatur in malitia, & potens est in iniquitate sua: quæ etiam contra Ecclesiam **Croyland** semper novit bella gerere; semper nequam interruptionis insultum consuevit attemtare. Originaliter autem quasi ex adipe iniquitas eorum sic prodiit. Monachus quidam, Receptor Monasterii **Croyland** apud manerium de *Aswyke* existens, per fossatum *Multoniensium* vocatum **Lodedyke** versus **Brotherhouse** vice quadam carpebat iter, sequentibus eum duobus famulis, sed in tempore necessitatis falsum præbentibus famulatum. Accidit autem ut sacerdos quidam de **Multon**, uno comitatus socio, descenderet eadem via, & viso præfato fratre, minime pertransivit; sed primo convitiis eum aggrediens, quid in alieno territorio faceret, calumniose sæpius exprobravit. Deinde toto malignitatis spiritu debacchatus, ut ad proprium fundum transiret, terribiliter comminans, & eum in locum subtus violentis impulsibus intrudens, ultra locum palustrem & cænulentam foveam, quantum jactus est lapidis, transvadare coegit. Qui quidem frater jam grandævus, & imbecillem jam vergens in senectam, sub metu mortis & periculo submersionis, ad ulteriorem ripam versus procinctum *Croylandiæ* tremens & palpitans vix vivus evasit. Mox ergo per totam viciniam rumor percurrit improbus, quod Monachus *Croylandiæ* tali discrimine pene perierat submersus, tanto decore indigne fuerat dehonestatus. Sed venerabilis Pater Abbas *Johannes* infaustum facinus graviter ferens, Episcopi *Lincolniensis* auribus causæ suæ querimoniam diligenter intimavit, utque tam enormis factum Censura corrigeret ordinaria, obnixus imploravit. Episcopus vero citato confestim Presbytero, inter injuncta sibi cætera hanc sibi publicam & præcipuam indixit poenitentiam, quatenus *Croylandiam* veniens ab Abbate Monasterii, & præfato fratre cui tantam irrogavit injuriam, humiliter veniam postularet. Quod utique postmodum in die magno festivitatis, astantibus cunctis coram summo altari, quanquam invite se humilians, adimplevit. Ex quo facto graviter commoti Compatriotæ sui, & malignandi sumentes occasionem; quicquid in adinventionibus suis adversus Ecclesiam *Croylandiæ* moliri poterant, pro viribus satagebant.

Adhuc insultus Multoniensium.

Porro miles quidam nobilis & præpotens de *Cornubia*, *Willielmus Bondvyle* nomine, hoc eodem tempore dominam *Elizabeth* domini *Roberti Haryngton* nuper domini de **Multon** relictam duxerat in uxorem; per quam capitale dominium manerii de **Multon** prædicta eidem militi jam accrevit. Hunc itaque virum infelix semper & instabile villæ prædictæ vulgus suis incitavit clamoribus, apud hunc gravem de Abbate **Croyland** deposuit querelam; quod præ abundantia aquæ extra procinctum dicti Abbatis ob defectum reparationis fossatorum jugiter effluentis, prata eorum & pasturæ sic inundata submergebantur, quatenus eorum proficuum

De placito Will. Bondvyll.

cuum nullatenus possent capere; nec sibi domino suo de debito redditu respondere. Quibus ille permotus rumoribus, & in iram graviter exacerbatus, ad implacitandum præfatum Abbatem de transgressionibus & damnis sibi suisque tenentibus illatis illico pro viribus se erexit. Abbas autem *Johannes* viriliter ex adverso mox ascendit, & ad tuendam suæ Ecclesiæ causam *Londonias* festinavit. Sed post multam hinc inde in juris peritos æris effusionem, usque ad *Croylandiam* finaliter concludenda tota devoluta materia est. Ubi coram *Johanne* .... Milite, Capitali Barone scaccarii domini Regis, & uno Justitiariorum dicti domini Regis de communi Banco suo & *Johanne Molesmore* altero Justitiariorum domini Regis de Banco, præsente etiam præfato Nobili viro domino *Willielmo Bondevyle*, cum magno peritorum consilio ambifariam congregato; amicabili tractatu res diu ventilata per Indenturas in alterutrum factas tali moderamine sopita est & sedata; videlicet quod prædictus *Johannes* nunc Abbas *Croylandiæ* & successores sui Abbates loci prædicti, infra tres annos post datam tunc præsent. proxime sequentes; quoddam fossatum infra procinctum *Croylandiæ* à quodam loco vocato **Brotherhouse** usque ad **Whaplode-fydedyk** versus Orientem de novo fieri faciant & levari. Quod quidem integre factum & in altitudine sufficienti levatum absque fractura aliqua vel guttera per quadraginta annos ex tunc proxime sequentes matutenebunt, conservabunt, & reparabunt, ita quod omnes inundationes & communes aquarum cretenas infra procinctum prædictum qui Australi parti dicti fossati sic fiendi sua alluvione innititur accidentes, sufficienter defendere possit, ne summitatem ejus superfluant aut excedant, nec aliud quoddam fossatum prædictorum *Will.* & *Elizabeth* ac aliorum vocatum **Lodedyke** superonerent aut inundent, nec aliqua terras vel tenementa eorundem *Will.* & *Elizabeth* in villis de **Weston** & **Multon** existentia superundent vel submergant ullo modo, nisi inundationes illæ & cretenæ per magnam ventorum & pluviarum intemperiem magis solito excessivæ fuerint & nimis graves. Acta sunt hæc siquidem Anno Regni *Henrici* sexti undecimo, & Anno prædicti domini *Johannis* Abbatis septimo, qui erat annus incarnationis Dominicæ millesimus quadringentesimus tricesimus tertius.

1433. Henric. 6. R.

Indenturæ inter partes.

Revera dum hæc interim agerentur, ecce *Spaldyngenses*, arbitrii illius cito immemores quod nuper tempore domini *Richardi* Abbatis per industrios de consilio domini Ducis *Lancastriæ* viros, in quibus & ipsi fiduciam suæ causæ maxime reponebant, ordinatum fuerat & decretum; jam rursus averterunt se & non servaverunt pactum, sed quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum; Mariscum nempe de **Goggiflound** in multitudine copiosa denuo ingredientes, piscando, aucupando, & terram fodiendo, contra formam & tenorem dicti arbitrii, in superbia & abusione magna, multa enormia perpetrarunt. Venerabilis autem Pater Abbas *Johannes* fiduciam habens in Domino, per quem erat vir in cunctis prospere agens, utpote qui opera ejus omnia dirigebat; præsumtuosis eorum conatibus viriliter obviare, & irrogatis sibi injuriis legitimum disposuit remedium providere. Unde confestim manum suam mittens ad fortia, prædictos adversus malefactores placitum inchoavit. Veruntamen res in arcto constituta est, quia Rege in ætate jam tenera existente, totius Regni pondus & regimen ad domini *Humfridi* Ducis *Gloucestriæ*, & dicti Ducatus feoffati Capitalis, pendebat nutum. Unde & idem Abbas à suo consilio ob metum publicæ potestatis multoties sibi soli derelictus, & ad præfati Ducis *Humfridi* præsentiam in secretiores cameras seorsum sæpius accersitus, diversa ab ipso sustinuit opprobria, atque ut causæ suæ cederet, comminationes plurimas toleravit. Sed in his omnibus non magis effractus est animo, aut in aliquo destitit ab incœpto; sed indies continuato secundum leges Regni processu, ad hoc tandem deductum

Insurrectio Spaldyngensium in Goggiflound.

Placitum contra Spaldyngenses.

1433. Henric. 5. R. ctum est; quod per magnam assisam apud *Lincolniam* materia debeat dijudicari. Ubi Dei favente clementia infixæ sunt gentes in interitu quem fecerunt, & in laqueo ipso quem absconderunt, comprehensus est pes eorum. Nam coram *Jacobo Strangways*, & *Johanne Elerker*, domini Regis Justitiariis ad assisas in Comitatu *Lincolniæ* capiendas, per formam statuti assignati juratores exacti venerunt: qui ad veritatem de contentis inter partes prædictas dicendam electi triati, & jurati, dixerunt super sacramentum suum, quod prædicti *Spaldyngenses* in processu placiti nominatim expressi, de tota apud Croyland facta transgressione sunt culpabiles, prout idem Abbas contra eos placitando allegabat. Et damna ipsius Abbatis, occasione transgressionis prædictæ, ad quater viginti & decem libras assidebant: Et insuper pro misis ejus & custagiis in hac parte decem libras. Consideratum est igitur, quod prædictus [a] *Thomas* Abbas damna sua prædicta recuperet versus antedictos *Spaldingenses* per præfatos juratos in forma prædicta ad centum libras. Postea vero quidam eorum, videlicet *Johannes Hankes* & *Robertus Horner* de *Spaldyngia*, per Vicecomites *London*, virtute brevis Regii pro eodem domino Rege eis directi, occasione præmissa capti & per ipsos in Curia habiti, prisonæ domini Regis de Flete committebantur ibidem continue moraturi, quousque prædicto Abbati de prædictis centum libris per *Spaldyngenses* sæpedictos plenarie fuerit satisfactum. Quam utique postea summam, cum multo gemitu & rubore, præfato Abbati apud *Croylandiam* persolverunt.

Judicium in Assisa adversus Spaldyngenses pro Goggislound.

Condemnatio Spaldyngensium ad Centum libras.

1434. Anno vero sequente, videlicet anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, gravissimum gelu accidit, quod in nocte sanctæ *Katherinæ* incipiens, usque ad festum sanctæ *Julianæ* virginis quasi duodecim septimanis perduravit.

De gravissimo gelu,

Tertio siquidem anno sequente, aquosum nimis extitit tempus autumnale; unde tam valida crevit in *Anglia* fames per biennium fere continuata, quod in multis Regni locis unus frumenti modius pro quadraginta denariis vendebatur. In plerisque vero partibus cum commune vulgus non haberet unde vitam transigere posset, plurimi collectas & exiccatas herbarum molebant radices, inde qualemcunque sibi panem conficientes. Sed is qui manum suam aperit & omne replet animal benedictione, dans eis escam in tempore oportuno, ita misericorditer dispensavit, quod in fine posterioris anni iterum modius frumenti pro octo denariis venalis extitit; Deo laudes.

Et fame sequente.

Hæc dum præcipiti volvuntur tempora cursu; domina *Margareta* Ducissa de *Clarence* obiit, & *Johannes* filius ejus & hæres, Comes de *Somersete*, quindenis annorum voluminibus sub Captivitate *Francorum* jam transactis, immensis pecuniarum summis redemtus, rediit in *Angliam*; qui mox juxta Regni jura in omnem suæ matris ingressus est & admissus hæreditatem. Unde & inter cetera, dominium manerii de Depynge accepit in possessionem: occurrit ei turba conflua regionis; & quisquis vindicari quærit de proximo, beatum reputat ejus sese mancipasse servitio. *Depyngenses* præcipue quasi prophetam inter eos surrexisse gloriantur; circumducentes eum undique, promittentes magna, plurima suggerentes; & totius marisci dominum voce præconaria proclamantes. Exinde cor ejus erigitur in sublime, & magnis populi favoribus ventilatum, in altum nimis extollitur cornu ejus. Illico per ministros ejus capiuntur tolonia in villis; & quorumcunque fugantur animalia de mariscis, usque ad Depynge fugata retinentur, nec sine pretio aut recognito ejus dominio redimuntur. Fossatum illud inter Kenulphston & Croyland in ejus nomine levatur denuo, & per partes illas necessariorum Abbatis de maneriis suis interdicitur omnino transitus & conductio. Abbas per billam conqueritur Regi de injuria, & succenditur amplius Comitis ira. In Monachos & mini-

De Johanne Comite de Somersete.

Principium discordiæ de Depynge.

Injuriæ factæ nobis per prædictum Comitem.

[a] Johannes.

stros

ſtros quotidie divulgantur minæ; nec ad peragenda ſua negotia auſus eſt quiſquam illo ire. 1443. *Henric.* 6. *R.*

Tandem ſtatuto Parliamento, Dux de Comite efficitur; & diſponente Deo, ad expeditionem in partibus tranſmarinis tranſiturus deputatur. Timens autem interim venerabilis pater Abbas *Johannes*, in ſua abſentia, miniſtros ejus malefactis in eum amplius debacchari; uſque ad remotos *Angliæ* fines, ubi Dux memoratus in Caſtello ſuo de Corfe jam jamque transfretaturus morabatur, in ferventiſſimo temporis illius æſtu, & inſolito æſtatis ardore, ad ejus colloquium properabat. Ubi etiam ſub metu mortis ſibi ſæpius à familiaribus intentatæ moram trahens & ejus gratiam obnixius implorans, directas demum ad ſeneſcallum ſuum in his partibus ſecum obtinuit literas, quatenus tota diſſenſionis materia ejus ad uſque reditum poneretur in ſuſpenſo: & præfato Abbati miniſtriſque ſuis nullius interim injuriæ præberet occaſio. Peracto ſiquidem in brevi transfretationis ejus negotio, rurſus cum pompa redit Dux in *Angliam*; ſed accuſatus de proditione ibidem facta, prohibetur Regis adire præſentiam. Infauſti igitur rumoris nuncium indignantiſſime tulit tam inclyti viri cor egregium, imo tanti dedecoris ferre non valens maculam, propriam procurando, ut ferunt, acceleravit mortem, præſentem potius eligens brevi ſub compendio terminare triſtitiam, quam infelicem ſub opprobrio diutius tranſigere vitam. Unde quidam quaſi de eo longe ante prædictum hunc attribuit verſum, *Bis binis annis vix ſtabat pompa* Johannis. Duxerat tamen adhuc ſuperſtes uxorem, *Margaretam* nomine, de qua unicam ſuſcepit filiam, etiam *Margaretam* nuncupatam, poſt matris ſuæ deceſſum præfati dominii de Depyng futuram hæredem. Quæ adhuc vivente matre, *Edmundo* Comiti *Richmondiæ* primo data eſt in conjugium. Sed ille brevi vivens tempore, unum ex ea ſolummodo procreavit filium. Igitur Comite ſublato de medio, Illuſtriſſimi viri Ducis de Bokyngham filio iterum maritanda traditur *Henrico*. Sed de his longe inferius. Domina vero *Margareta* Duciſſa mater ejus præfatum dominium de Depyng in dote tenuit multis annis quibus poſtea ſupervixit. Sed & in amerciamentis tranſgreſſionum, reparationibus foſſatorum, & poundagiis animalium, quæ prædictum qualitercunque contingunt mariſcum, prout in die mortis mariti ſui ſibi derelictum reperit, cunctis diebus vitæ ſuæ, annis ferme triginta poſſeſſionem ſervando continuavit.

De morte Johannis Ducis de Somerſete.

Margarita Henrici ſeptimi Mater.

Anno vero Domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo nono, & anno præfati domini *Johannis* Abbatis decimo tertio tanta aquarum dulcium in gurgitibus & rivis abundantia convaluit ex nimia pluviarum inundatione, quod foſſata circa procinctum *Croylandiæ* impetum fluminis irruentis minime poterant ſuſtinere: unde aquæ procinctus intumeſcentes & foſſato de Sypee ex ejus auſtrali latere, diverſis in partibus minime reparato, vehementer innitentes, valido venti Borealis impulſu, prædictum foſſatum transfluxerunt, adjacentis communæ de Whaplode omnem ſuperficiem irrigantes. Qua de re Comprovinciales fremuerunt gentes, & adverſus Abbatem Croyland omnes eorum cogitationes in malum convertebant. Quorum præcipuus *Humfridus Littlebury* Armiger, cæterique plures qui comminabantur cum eo *Croylandiam* venientes, omnia foſſata dicti procinctus circumierunt undiquaque inveſtigantes, ſi in aliqua reparationis defectum reperire poſſent, unde materiam ſumerent Abbatem *Croylandiæ* coram Juſtitiariis præſentandi. Obtenta ſiquidem deſuper Commiſſione generali de *Seweris* pro Comitatibus *Lincolniæ*, *Northamptoniæ*, *Huntingdon*, & *Cantabrig.* coram *Richardo Haugh*, *Johanne Langholme*, & *Richardo Benington* Juſtitiariis apud Waynflete, pro defectu reparationis foſſatorum prædictum Abbatem præſentabant. Ad reparandum vero deinceps foſſatum quoddam juxta ripam de Weland à Brotherhouſe uſque Croyland protenſum, & deinde uſque Dovesdale, cum

1439.

Quomodo aquæ ſubmerſerunt Communam de Whaplode.

Humfridus Littlebury.

Commiſſio de Seweris pro Comitatibus Lincoln, Northamton, Huntington, Cantabr.

1443. Henric. 6. R. cum ceteris antiquis fossatis infra dictum procinctum existentibus; videlicet, Moredyke, Sharpesdyke, & Wynturdyke, eundem similiter adjudicabant. Metuens itaque prædictus Pater, ne id quod ab eis injuste præsentatum est, inter Regis memoranda contra eum redigerentur in recordum; cernensque ex tali facto sibi suisque successoribus grave præjudicium futuris temporibus suboriri: ubi ad servandum procinctum suum pro utilitate dictæ Abbathiæ prius potuit in diversis sparsim locis fossata sua perficere & inficere, claudere & aperire, prout melius sibi visum fuerit; utens habenis propriæ libertatis, jam non dissimulavit, non moras innexuit; sed hujusmodi cupiens obstare principiis, singula eorum præsentamenta transvertere, & in libertatem pristinam se penitus restituere summo conamine disponebat. Unde primo summonitus est per Vice-comitem *Lincoln*, ut coram prædictis Justitiariis apud Alford compareret; Deinde apud Louth; & vice tertia apud Bolyngbroke, ad respondendum domino Regi de articulis in præsentatione prædicta contentis. Qui per *Johannem Hardeben* Attornatum suum, ad singulos assessionis assignatos dies sine intermissione comparebat.

Apud Bolynbroke igitur Juratores per Vice-comitem *Lincoln.* assignati, tunc & ibidem præfatis coram Justitiariis solenniter exacti venerunt: qui ad veritatem de & super præmissis dicendam, electi, triati, & jurati, dicunt super sacramentum suum, quod *Johannes* Abbas *Croylandiæ* ac prædecessores sui homines, tenentes, & eorum firmarii de maneriis, terris & tenementis suis in villis & locis juxta fossata prædicta jacentibus, pro aisamento, commodo, & appruamento ipsorum Abbatis, conventus Prædecessorum suorum, faciend. & habend. diversa loca in eisdem fossatis ad eorum libitum sæpissime reparaverunt, evitando damnum, dispendium, & jacturam, quæ eis posset singulariter pro eorum non reparatione de facili evenire. Et ulterius dicunt præfati Jurati, quod nec iidem *Johannes* Abbas & Conventus prædicti, nec eorum Prædecessores Abbates loci prædicti, fossata prædicta; seu aliquod fossatorum prædictorum, à tempore quo non extat memoria, pro salvatione patriæ adjacentes, seu in defensionem aquæ per eadem fossata decurrentis, aut aisamento populi Domini Regis, seu alicujus eorum, aliter vel alio modo reparare consueverunt, seu de jure reparare debuerunt, prout pro parte domini Regis contra prædictum Abbatem suppositum fuerat & allegatum: sed tantummodo pro eorum aisamento, commodo, & appruamento, ad voluntatem suam propriam, & non aliter nec alio modo. Super quo per prædictos Justitiarios consideratum est, quod prædicti *Johannes* Abbas de Croyland & ejusdem loci Conventus, quo ad præmissa, ab hac curia dimittantur; & eant inde sine die. Et idem *Johannes* Abbas & successores sui de præmissis de cetero per Dominum Regem non impetantur seu occasionentur prætextu præmissorum. Igitur requisitionem prædictorum nunc Abbatis & Conventus, dominus Rex *Henricus* sextus per literas suas patentes tenorem recordi processus antedicti duxit exemplificandum.

Exoneratio reparationis fossatorum.

1444. *De terribili tonitruo.* Anno vero Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, in vigilia Purificationis Beatæ *Mariæ*, tantus & terribilis erat in Cœlo tonitrus, ac impetus vehemens fulguris coruscantis, quod nullius ætatis nostræ vivens talem quandoque vidisse se meminit vel audiisse. In qua quidem tempestate Campanile sancti *Pauli Londini*, & Campanile Monasterii de *Waltham* ad Crucem, Ecclesia de Baldok, Ecclesia de Walden, Ecclesia de Kyngeston super *Temisiam*, & alia quædam Ecclesia in *Cantia*, eodem, diversis tamen horis, igne fulguris accensa fuerant & combusta.

1445. *De adventu Margaretæ Reginæ in Angliam.* Anno vero sequente domina *Margareta* Regis *Siciliæ* filia, conductu *Willielmi Pole* Marchionis *Suffolchiæ* applicuit in *Angliam*; quæ à Magistro *Willielmo Ascogh. Sarum* Episcopo Regi *Henrico Angliæ* desponsata est. Et

postmodum

postmodum à venerabili Patre domino *Johanne Stafford*, *Cantuariensi* Archiepiscopo, apud *Westmonasterium* in Reginam *Angliæ* solenniter coronata. 1445. *Henric. 6. R.*

Anno siquidem Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto, & anno præfati domini *Johannis* Abbatis vicesimo, inter eundem venerabilem Patrem & dominum *Johannem Pynder* Ecclesiæ Parochial. de Whaplode Vicarium, super reparatione discorum & stallorum in Cancello Ecclesiæ prædictæ, controversia non minima est exorta: prædicto asserente Vicario, quod præfatum onus Abbati *Croylandiæ* tanquam dictæ Ecclesiæ Rectori, de jure debeat pertinere. E regione vero Abbas realem adversus Vicarium opponens Compositionem, ad reparationem prædictorum eum omnino & solummodo de jure teneri, palam protestabatur. Unde & in Ecclesia sanctæ *Mariæ de Arcubus*, *Londoniis*, res diutius ventilata; tandem coram magistro *Willielmo Byconhile* legum doctore, Officiali Curiæ *Cantuariensis* in præfata Ecclesia taliter sopita est & terminata: quod idem Vicarius, dominus *Johannes Pynder*, virtute cujusdam realis Compositionis inter Abbatem *Croylandiæ* & Vicarium ejusdem Ecclesiæ factæ, per sententiam definitivam præfati judicis adjudicatus fuit & pronunciatus ad onus reparationis, constructionis, & reparationis Cancelli ejusdem Ecclesiæ Parochialis de Whaplode prædictæ, & discorum & stallorum, sedilium & aliorum ornamentorum necessariorum quorumcunque, ad Vicarium quemcunque pro tempore existentem, pertinuisse, pertinere, ac pertinere debere. Ipsos vero Abbatem & Conventum ab onere reparationis, constructionis, reformationis hujusmodi liberos & immunes esse, ac esse debere, prædictus Officialis decrevit, declaravit, & pronunciavit. Ipsumque dominum *Johannem* Vicarium in quinque marcis pro expensis legitimis per Abbatem prædictum in hac causa factis, condemnavit. 1446.

Prædictus vero *Willielmus Suffolchiæ* Comes, de quo paulo superius fecimus mentionem, vir quidem astutiæ singularis, & doctus fallere, populum de facili ad suæ voluntatis inclinabat assensum. Qui in tantam Regis *Henrici* admissus est familiaritatem, ut ejus abutens simplicitate, omnia Regni fere negotia ad suum disponere nutum arbitrabatur. Unde Episcopatus & beneficia Regia pro pecuniis conferendo, ejiciens & intrudens juxta propriæ voluntatis arbitrium, multa in Regno contra justitiam pro sola potestate faciebat. Tandem eo usque processit præsumtionis ejus audacia, quod omnes Regis cognatos & amicos, & Regii sanguinis propinquos, tam Episcopos quam aliarum dignitatum Clericos & Laicos, fraude & circumventione ab ejus præsentia removebat. Nam & Illustrissimum Principem Ducem *Gloucestriæ Humfridum* dicti Regis Avunculum, & ab ejus infantia per annos Regni sui viginti quatuor fidelissimum, in omnibus comprobatum, de proditione apud Regem falsissime accusavit. Qua de re Parliamentum apud *Buriam* in Comitatu *Suffolchiæ*, prædicti Comitis instinctu, tempore hiemali anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo statutum erat & proclamatum. Quo memoratus Dux perveniens, & nihil doli conjiciens, mox sequestratus à suis, quibusdam de familia Regis in custodiam deputatur. Qui ad responsum non admissus, nec judiciali examine condemnatus, vespere sospes & incolumis, mane (proh dolor) mortuus elatus est & ostensus. Eodem vero anno venerabilis *Henricus Beauford* Cardinalis *Sabinensis*, & Episcopus *Wintoniæ* obiit, Domini *Johannis Gaunt* Ducis *Lancastriæ* filius, Regis *Henrici* quinti Avunculus, & præ cunctis in *Anglia* Principibus, probitate & sapientia, divitiis & gloria, nominatissime præconatus.

De Comite Suffolchiæ. 1447. *De morte Ducis Gloucestriæ apud Buriam.*

Post hæc vero aliud grande satis & sumtuosum contra dominum *Thomam Daker*, dominum de Holbeth, venerabilis Pater Abbas *Johannes* sustinuit placitum. Cum enim Abbas *Croylandiæ* in villa de Whaplode principale obtinet dominium; habens ibidem præter Ecclesiæ suæ feodum,

Placitum contra dominum Thomam Daker.

1447. *Henric. 6. R.* mercatum & feriam, vastum & Werennam, pillorium & tumberellum; assisæ quoque panis & cervisiæ correctionem: præfati Domini *Thomæ* ballivi & ministri in communi vasto villæ prædictæ districtiones capere, Attachiamenta facere, & plura alia in præjudicium *Croylandensis* Ecclesiæ cœperunt usurpare. Sed Venerabilis Pater tantam sibi irrogatam & noviter inchoatam injuriam sustinere non valens, immo impune pertransire nolens, in famosa Regni Curia apud *Westmonasterium* viriliter ac strenue prædictum *Thomam* implacitabat; & ut plurima sub brevitate congeram, finaliter totius materiæ processum per valentiores patriæ in magna assisa determinandum *Lincolniam* usque perducere summopere satagebat. Assignato igitur die occurrunt Justitiarii; confluit etiam abunde plebs consiliosa, judiciis sufficienter erudita legibus Regni. Aderat etiam tunc in bono Comitatu *Willielmus Taylboys* Armiger, qui in *Croylandensis* Ecclesiæ causa venerat, & pro suppetentia virium fidelissimus extitit coadjutor.

Cernens itaque præfatus *Thomas* suam in deterius penitus labefactare partem, & præsentem sibi nequaquam arridere diem; consilii sui instinctu, venerabilem Patrem dominum *Will. Alnwyk Lincolnensem* Episcopum tunc temporis in suo ibidem palatio residentem adiit, multis cum precibus requirens, & deposcens instantiis, quatenus in arbitrarias autoritatis suæ manus totam materiæ causam dignaretur assumere, & prout ipse statera judicii sententiaverit, omnino se velle consentire. Mittitur mox deinde pro Abbatis consilio; proponuntur rationes & hortamenta ab Episcopo, ut in ejus conscientiam universum causæ pondus confidenter vellent deponere, quem erga eos firmissime noverant benevolum, & [a] nullo libertati Ecclesiasticæ velle derogare. Sed quid multa? Quid non obtinere posset tanti auctoritas viri, præsertim cum esset inter *Angliæ* Coepiscopos opinionis bona fama singulariter insignitus. At si ejus minime consentiatur votis, quem non præoccuparet indignatio Diœcesani intolerabilis? Parent igitur & singuli, & obligatoria certitudine utrinque reddita; ejus in hac parte decreto stare invicem sese compromittunt. Ille vero ut erat vir semper consiliosissimus in agendis; evidentiarum monimenta primitus matura deliberatione perpendens, etiam cum eruditissimis in lege viris diligenti scrutinio super causæ negotio frequentius conferebat. Verum quia sæpe *Latinarum* vocabula dictionum multiformes æquivocantur ad sensus; ne forte verborum aucupes per interpretationis sinistræ scrupulum futuris possent temporibus, id quod pia intentione geritur, in ambiguum trahere dissensionis; hinc venerandus Præsul decreti sui arbitrium in *Anglicano* idiomate tradendum censuit, prout in terminis tenor subsequens explicabat.

Consensus partium in arbitrium Episcopi.

Be hit knowen to all theym which thees present letters shall see or here; that whereas diverse debates, variance, controversiz, and dissencion hath growen and late bene moved and stered be twix the Noble Lorde Thomas Dacre *Lorde of* Dacre, *and John his Son, clamyng to have correction and punishmentz of all manner of trespas and offences done in the Kyngys hyegh wayes, commen stretys, and wast grounds, in the ton of* Whapplode *in the shire of* Lincoln, *be the ryght of the maner and Lordshyp of* Holbech *pertenyng to the saide* Thomas *of that one partye: And the Worshipfull and religiouse fader* Johan. *th' Abbot of* Croyland *affermyng and stayng the contrarie; and that all such ryghts longeth only to hym, be ryght of the maner and Lordeship of* Whapplode, *pertenyng to the said Abbot be ryght of his chyrch, on the other partye: Uppon which debates, variance, contraversiz, and dissencion, as weel upon all the incidentz, dependentz and thyngs grown upon the same; hit haath lyked*

[a] In nullo.

the

the ſaid partyes to biende hem be theyr dede obligatorye beryng the date the 1449.
XVII *day of the Moneth of Februario the yere of the Reyng of Kyng* Herry *Henric. 6. R.*
the ſext XXVI. *to ſtand and obey to tharbitrement, ordinaunce, awarde, judement and decree or counſell of me* William, *be the ſuffrance of God Biſhop of* Lincoln, *as hit apperith more pleynly be the conditions of the ſaid obligacions. I* William *Byſhop aboveſaid, deſyryng the good pees, eaſe, and reſt of bothe parties afornſaid, theyr ſucceſſours, ſervantz, men, and tenantz, aftyr divers dayes of examinacion of the ſaid matier of debate, variaunce, contraverſiz, and diſſention, and good deliberacion hadde, communicacion hadde alſo thereupon with wiſe, ſadde, and leerned men in the lawe, the* XXI *day of this preſent moneth of* September *the yere of the Reyng of Kyng* Herry *the ſext* XXVII. *arbitre, award, ordeign, deem, and decreee in forme that followeth.*

Furſt conſideryng that the ſaide Abbot be the ryght of his chyrch is called Lorde of the ſaid ton of Whaplode, *and haath ther be ſufficiaunt graunt, waranth, and autorite, Leet, and alſo Fayere and Market in the waaſt grounde of the ſaid ton; and that he and his Predeceſſours have hadde a viewe of Franc-plege in the ſaid ton of* Whapplode, *and have puniſhed and corrected treſpas and offences done withyn the hyegh waye, commonſtrete, and waaſtground within the ſaid ground of* Whapplode, *with all manner of wayfes and ſtrayes, and treſoutroue, and other libertes and fraunches pertenyng to the vyewe of Franc-plege; the whych poſſeſſion he and his Predeceſſours have contynude ſythen the tyme of Kyng* Herry *the thyrde, as it appereth moor pleynly be the courtrolles maad of the ſaid view; and the ſaid* Thomas *Lord* Dacre *haath not paſſyng* XII. *tenauntes in the ſaid ton: the ſaid Abbot and his Succeſſours ſhall have and peſeble enjoye all maner of correction and punyſhment of all maner of treſpas and offences done in the ſaid wayes, ſtretes, and waaſt-ground, withyn the ſaid ton of* Whapplode, *with wayes, ſtrayes, and other libertes and fraunches longyng to the view of Franc-plege of the ſaid Abbot in the ſaid ton. Excepte alway undyr excepted, and followyngly juged and decreed unto the ſaid Lorde* Dacre *be this my preſent award, conſideryng alſo that the ſaid* Thomas *Lorde* Dacre *haath in lyke wyſe in his courtes holden at* Holbech, *inquered of treſpas and offences done withyn the hiegh waye, commonſtrete, and waaſtground of the ſaid ton of* Whapplode, *and receyved preſentments of the ſame, from the tyme of Kyng* Edward *the thyrde, as it appereth be the courtrolles made of the viewe haad in his courtz kepte at the ſaid* Holbech; *and ſo of mykell lattor tyme poſſeſſed in the behalve: which poſſeſſion for ſo mykell is as it ſemes of leſs weght and force; I awarde, ordeyngne, deem, and decree, that the ſaid* Thomas *Lorde* Dacre, *his heyres and his ſucceſſours, ſhull nowe be his tenaunts inquere in his courtz holden at* Holbech *of ſuch treſpas and offences done withyn the hyegh waye, comonſtrete, and waaſtground, withyn the ſaid ground of* Whapplode, *and peſeble punyſh and correct only his own tenauntz reſyeng upon his ground in the ſaid ton of* Whapplode, *which hold not of the ſaid Abbot of* Croyland *nor his ſucceſſours beyng for the tyme. And iff the ſaid Abbot or his ſucceſſours, eny tenaunt or tenauntz of the ſaid Abbot or his ſucceſſours, as of his manyer of* Whapplode, *or eny other reſyeng in the ſaid ton, not tenaunt and reſyeng of the ſaid Lorde* Dacre *ground, his heyer or heyeres, withyn the ſaid ton of* Whapplode, *be preſented in the court or courtz of the Lorde* Dacre *beyng for the tyme, for eny treſpas, offence, or myſpryſion done withyn the ſaid ton of* Whapplode, *or wayes, ſtretes, or waaſground of the ſame. Ney the ſaid Lorde* Dacre, *his heyer nor heyeres, theyr officer nor officers, nor theyr ſervauntz nor miniſters ſhall in eny wyſe execute the ſaid preſentment, nor levy eny amerciament nor fyne of the ſaid Abbot, his ſucceſſours, nor none of the tenantz of the ſaid Abbot, as of his manyer of* Whapplode, *or his ſucceſſours, or eny other reſyeng in the ſaid ton, not tenaunt and reſyeng on the ſaid Lord* Dacre *ground withyn the ſaid*

1449. *ton of* Whapplode, *for the ſaid cauſe. And in ſemblabele wyſe, if the ſaid*
Henric. 6. R. Thomas *Lord* Dacre *or his heyres, eny tenaunt or tenauntz of the ſaide Lord or his heyres, reſyeng upon his ground in* Whapplode, *not holdyng of thabbot beyng for the tyme, be preſented in thabbot's court for eny treſpas, offence, or myſpryſion done withyn the ſaid ton of* Whapplode, *or wayes, ſtretes, or waaſtgrounds of the ſaid ton, that ney the ſaid Abbot nor his ſucceſſours, theyr aſſignes, ſervauntz nor miniſters ſhall execute the ſaid preſentments, nor levy eny amerciament nor fyne of the ſaid* Thomas *Lord* Dacre, *his heyres, nor noon of his tenauntz reſyeng upon his groud in* Whapplode *noght holdyng of thabbot nor his ſucceſſours, for the ſaid cauſe.*

And whereas the ſaid parties were in variaunce as for the dryfft withyn the Maryſh and Common of the ſaid Ton of Whapplode *and* Holdbech, *I deem, award, and decree, that the ſaid* Thomas *Lord* Dacre *and his heyres, and the ſaid Abbot and his ſucceſſours, ſhall take, occupye, and uſe theyr ſaid dryffts withyn the ſaid Maryſh of* Whapplode *and* Holbech, *at ſuch tyme as theym lykes; ych of them be ſuch wayes withyn his own ton, and in ſuch forme as it haath beene uſed of old tyme, with all maner of profetes, of wayfes, and ſtrayes, and other liberties pertenyng to the ſaid dryffts. Provided alway, that the ſaid* Thomas *Lord* Dacre, *his heyres, nor his ſucceſſours, ſhall at no tyme of theyr dryfft make theyr common waye thorow the ſaid ton of* Whapplode, *nor noou waye theroff to the Manyer of* Holbech, *but alonly thorowe* Holbech *droue, and be other wayes of the ſaid* Holbech, *as it haath bene uſed of old tyme, but in cas that the ſaid old wayes may not be uſed in forme as they haath bene aforn tyme, becauſe of ſurundyng of waters, than the ſaid* Thomas *Lord* Dacre *beyng for the tyme, ſhall be his officers giff warnyng to the ſaid Abbot, or to his officers, be reaſonable tyme, to forn he enter with eny ſuch dryffts the ton of* Whapplode, *or the hyegh waye theroff, to the intent that the Inhabitantz thereof may remeve and avoyd theyr Catell owte of the ſtretes and hyegh waye there paſturyng for the tyme, that they be not chaced nor driven forth to theyr hurt, with his ſaid driffts ſo to be maade, ſhall mowe com thorowe the ſaid ton of* Whapplode *with his dryfft, noght clamyng there by eny tytle of ryght ageyn or contrarie to this my preſent award.*

And where the ſaid pahties were in variaunce as for takynge of toll of the people and perſons comyng to the feyr and market withyn the ſaid ton of Whapplode, *I deem, award, and decree, that the ſaid* Thomas *Lord* Dacre, *his heyres, nor noon of his officers, ſhall in noo wyſe take toll of eny perſon or perſons comyng to the feyr or market of the ſaid Abbot iu the ſaid ton of* Whapplode.

Alſo I deem, award, and decree, that ether partie above ſaid, the Lord Dacre *for him and his heyres, the Abbot for him and his ſucceſſours ſhall, make as ſuyer to the tother partie all thees articles to hym thus demede, awardede, and decreed, as I be advyce and counſell of leerned men lawfully ſhall con-devyſe, whan and at what tyme ether partie requireth hit of other, at the coſts and expences of the partie ſo requiryng and deſyryng. Aud that all actions ſuytes aud plees takyn, meved, and hangyng be ether partie in eny Coourt ageyn other, be occaſion or cauſe of thees premiſſes and matiers above reherſed, ſhall utterly cees, be it be diſcontinuaunce or other wayes lawfull. In wytneſſe whereof to this my preſent award, ordinaunce, jugement, and decree, try partyte, one parte inœented remanyng to the ſaid* Thomas *Lord* Dacre *and his heyres; and to an other parte remanyng anempſle the ſaid Abbot and his ſucceſſours; and to the thyrde parte remanyng in Regiſtrye of the Byſhoprych of* Lincoln, *I have ſette to my ſeele.*

Circa hæc quidem tempora, Rex *Henricus* ſuum apud *Weſtmonaſterium* tenuit Parliamentum, in quo memoratus *Willielmus Poole* de Marchione promovetur

movetur in Ducem. Unde & cor ejus nimis elatum eſt, & magis ac magis ante ruinam exaltatum; cernens præterea quod Rex jam neceſſariis & Regii ſanguinis nudatus eſſet amicis, ita ut ſuis ſolummodo uteretur conſiliis, *a* & ipſe liberius poſſet ejus animum ad ſuam inflectere voluntatem, quoſdam ſuæ factionis conſcios ſibi aſcivit, & in peculiare Regis obſequium introduxit, magiſtrum videlicet *Willielmum Aſcogh*, Epiſcopum *Sarum*, & *Jacobum* dominum de *Saye*: qui quoſcunque ad Regis gratiam vel præſentiam abſque eorum conniventia contendentes, generaliter arcebant ab acceſſu. Proinde mox inextinguibili cupiditatis face ſuccenſi, per ſingula Regni Monaſteria Regem circumducunt, plurima ſibi coacervantes dona, & ſub ejus nomine, munera comportantes. Magnas quoque pecuniarum ſummas de Eccleſiæ decimis ac Laicorum tributis, ceteriſque obventionibus Regiis in fiſcum Regalem congeſtas, importune petentes à Rege inter ſe mutuo partiebantur. Nec ſic quidem præfatorum proditorum ſitis hydropica ſedata eſt, ſed adhuc manum extendentes ad altiora, omnia fere Regis caſtella, villas, & prædia in partibus ultramarinis poſſeſſa, non ſine ſanguine & copioſa ejus effuſione victrici manu Regum perquiſita, pro immenſis auri ponderibus per Patentem Regis chartam, præſumptuoſa proditione relaxabant. Ducem vero *Aurelianenſem* à Rege *Henrico* quinto in bello de *Agyncowrt* captum, & ſub ſalva cuſtodia multis poſt annis in *Anglia* detentum, pecunia ſimiliter mediante, ad propria liberum abire permiſerunt.

1448.
Henric. 6. R.
De enormitate prædicti Williel. Ducis Suffulchiæ.
Magiſtri Willielmus Aſcogh, Jacobus dominus de Saye.

Sed ultrix ira Dei hujuſmodi volens finem imponere malis, in eorum deteſtandi facinoris ultionem omnium commovit corda populorum, ita ut proditores eos publice proclamantes, in eorum exitium viderentur unanimiter conſonare. Confeſtim quippe inſurgentes Regni Communitates, & Epiſcopum *Sarum* primo comprehendentes, ſine ulteriori proceſſu judicii, affectum vulneribus occiderunt. Dominum vero *Saye Londoniis* interceptum, proditionis ſuæ pœnas exolvere capitis abſciſione compulerunt. Ipſum autem primicerium proditorum, *Suffolchiæ* Ducem, à Regia præſentia violenter abreptum, ad turrim *Londoniarum* interim ſalvo cuſtodiendum deputabant. Statuto deinde Parliamento, caventes Regis offenſionem, ipſum in exilium condemnabant perpetuum: inſidias tamen ei ponentes ad tempus, & diem transfretationis in partes peregrinas peremptorium aſſignantes. Verum præfixo ſibi adveniente die, quo terram *Angliæ* deſereret, nunquam denuo reverſurus, & jam aſcenſa navi propero curſu vela ventis committens, putaret ſe ſyrtes & *Scyllam* evaſiſſe, ſubito incidit in *Charybdim*. Nam altera è regione navis in obviam ocius advolat, & qui introrſus erant, ubi ſit proditor *Angliæ*, ubi ſit Dux *Suffolchiæ* altius inclamant. Aſt vim prope inferentes negantibus, reddere coegerunt productum de obſcuris; quem protinus arripientes, & quaſi celeuſma ſuper eum clamore nautico reſonantes, in puppis prora decapitabant: debitum proditori, quanquam multa pro vitæ conſervatione fruſtra promittenti, inglorium finem imponentes.

1450.
De morte Proditorum prædictorum.

Verum quia nihil eſt tam fixum animo, quod tempore non aboleſcat vetuſto, proinde nimirum & in his diebus in mariſco noſtro de **Alderlound** ex Auſtrali parte de **Weland** verſus Occidentem, metæ & bundæ inter eundem mariſcum & mariſcos Abbatis de *Burgo* contiguos, crucibus & ſignis dudum limitatæ, videlicet **Fynefete**, **Greynes**, **Folwardſtakyng**, & **Southlake**, ubi cadit in *Welandiam*, jam longo temporis intervallo per incuriam ſunt collapſæ, cognitionem qualemcunque licet obſcuram, licet confuſam, ſolummodo præferentes. Volens igitur memoratus pater Abbas *Johannes* præfatos limites in ſtatum priſtrinum renovare, cum conſilio dicti Abbatis de *Burgo* tractatus & colloquia frequenter habuit, & ut intentionis ſuæ voto potiretur, magnis expenſarum copiis

De intentione renovandi metas in Alderlound.

a Ut.

1450. *Henric. 6. R.* piis non pepercit. Unde de prædictarum consensu partium, & domini *Lincolniensis* Episcopi supervisu, illustres viri & legibus eruditi quatuor indifferenter in arbitros sunt electi: videlicet *Henricus Grene*, *Richardus Benyngton*, *Robertus Sheffeld*, & *Richardus Welby*, decreto quorum & arbitrio, per obligatorias mille marcarum cautiones, patentibus utriusque Monasterii sigillis utrinque roboratas, Abbates & Conventus memorati omnino stare & penitus acquiescere consenserunt. Qui quidem Arbitri cum magno consultorum Comitatu apud Depynge in Ecclesia sancti *Guthlaci*, bina vice convenientes, in articulorum exhibitionibus, & eorum hinc inde replicationibus, per duas hebdomadas tempus in irritum protrahebant. Alio siquidem tempore apud Senglesholt omnes similiter congregati, in tractatibus & evidentiarum inspectionibus septimanam integram protelantes, sed nihil ad perfectum adducentes, & tempus consumpserunt & expensas. Videntes vero præfati arbitri, quod inter se minime possent convenire, trepidantes forte timore, ubi non erat timor; aut favore ducti, neutri parti displicere volentes, juxta concessam eis potestatem ad arbitrii sententiam procedere non audebant: sed totum materiæ pondus in ipsos locorum Abbates retorquere satagentes, alio statuto die apud Thurp manerium Abbatis de *Burgo*, iterum vice quarta convenerunt. Accersitis igitur illuc reverendis utriusque Monasterii Prioribus, Arbitratorum unus causam in qua diffidebant, eis palam exposuit, & quod sine expresso eorundem patrum consensu in Ecclesiarum suarum causa, ipse secumque Coarbitri omnino inconsulto nolle diffinire declaravit. Sicque de imposito eis negotio sese cautius exonerantes, omnem ambiguitatis scrupulum in præfatos, ut dictum est, patres astute refundebant. Memorati vero Abbates de situ & positione prædictorum limitum aliquamdiu mutuo colloquia celebrantes, & præcipue de Comitatuum *Northamptoniæ* & *Lincolniæ* quantum ad eos pertinet divisione, nequaquam poterant concordare. Unde post tam larga collata munera, post tot sumptus & impendia, singuli tristes redierunt ad propria, indigestam adhuc materiam in articulo deteriori quam prius (proh pudor!) immature relinquentes.

1448. *De terræ motu.* Hoc eodem siquidem tempore, anno videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quadragesimo octavo, in nocte sancti *Georgii* in ipso diei diluculo vehemens ac terribilis contigit terræmotus, de quo revera instructores quidam qui callent ingenio, quod eventus sinistri prognosticum foret, publice prophetabant. Nec fefellit eos præsagium. *De insurrectione Communitatum in Anglia.* Nam in æstate sequente per totam fere *Angliam* enormis communitatum insurrectio facta est, & satis formidanda commotio. Sed inceptum *Cantiæ* vulgus instabilitati de facili consuetum, ceteris multo insolentius efferabat. Nam capitaneum sibi quendam & primicerium statuentes, *Jack Cade.* primum super planitie de Blackheth castrametati, foveis & fossatis infixis palis more bellico sese mnniebant. Ac deinde temeratiori ausu præsumentes, in ipso ponte *Londoniarum* vim inferentes civibus, civitatem violenter intraverunt; unde dictus eorum Capitaneus mox elatus in superbiam, & ab insipienti populo velut Rex honoratus cum nemine resistente omnia sibi ad nutum crederet jam licere; incarceratos extraxit de Turri, & ad populi vociferantis impetum, absque judicio jussit decapitari. Sed & manum convertens ad rapinam, locupletissimum Civem quendam, suorum stipatus caterva satellitum, facultates ejus singulas cum universo supellectili diripiendo, usque ad quadrantem novissimum extenuabat. Ceteri vero concives ex hoc nimirum multum sibi formidantes, & consimile in eos ipsum patrare facinus pro certo conjicientes, collectis undique celerius armatorum copiis, eum de Civitate viriliter expulerunt. Qui postmodum excurso brevi temporis intervallo comprehensus, ac secundum jura Regni decapitationi & membrorum divisioni more Proditoris adjudicatus, infelicem vitam infeliciter terminavit.

Sed

Sed jam unum quiddam hujus Monasterii concernens, rectum memoriæ commendare, & notitiæ tradere posterorum dignum existimamus, siquando futuris temporibus eventu consimili iterato fuerit attemptatum. In villa siquidem de Baston, præter Ecclesiam quam sibi retinet appropriatam, Abbas de Croyland manerium in eadem obtinet principale, per quod capitale dominium villæ prædictæ jure vendicando, cum mercato & feria, vasto & warenna, à tempore cujus contrarii memoria hominum non existit; pacificam possessionem hactenus continuavit. Sed jam nuper quidam *Johannes Witham* Armiger, qui quandam feodi militaris partem, quondam *Symonis* [illegible]*ryby*, postea vero *Johannis Bussy*, hæreditario jure tenet in eadem, insensatorum ductus consilio, multa præsumens & plura prætendens, villæ totius sese reputavit dominum; & hoc juxta vires contra justitiam modis omnibus exequi contendebat: unde & libertates quæ solum principali congruunt dominio, insolenter sibi usurpans, in communi vasto attachiamenta facere, errantia Catalla fugando imparcare, salices in vasto crescentes succidere, nonnullaque alia in præjudicium *Croylandensis* Ecclesiæ cœpit enormia perpetrare. Sed & terram prædicti Abbatis sibi separaliter includens, debitum Monasterio nostro ab antiquo duarum librarum albi incensi redditum pro terra quam idem *Johannes* tenet, vocatam Boycotegrene, annis plurimis subtrahebat. Constructa insuper inibi olim, de licentia Abbatis *Croylandiæ*, in vasto ejusdem villæ Capella, pro itinerantium commodo, utilitateque tenentium, eo quod ad Ecclesiam ejus Parochialem longius admodum seorsum sitam, non facilis pateat aditus, suum asseruit fundum fore separale. Hinc in dicta Capella jam primitus consecrata Curias suas seculares tenuit, & ad prophanandum locum, equis suis in eadem stabulum facere, ore sacrilego jussit: ast quod impudentius est, secum existentes ut idem facerent cohortatus, ipse super muros ejus irreverenter urinam emittendo, decorem domus Domini in quantum potuit devenustavit. Præsumptuosos igitur hujusmodi & temerarios ejus ausus reprimere intendens memoratus venerabilis pater Abbas *Johannes*, in utroque jure, Regni videlicet & Ecclesiæ, ipsum acriter implacitando & prosequendo fatigavit, ita ut ejus omni fere exhausta substantia, domesticam de cetero familiam jam non valuit sustinere; sed vicinorum frequentans lares, qualemcunque cum eis victum carpebat quotidianum. Consultorum siquidem consilia parvi pendens, etiam usque ad inimicorum dolorem in tantum fuerat dehonestatus, ut fortunæ ludibrium per omnia foret. Tandem vero urgente miseria & intellectum præbente vexatione, in se revertens, & erroris sui improbitatem intelligens, ad præfati venerandi patris præsentiam, ejus gratiam suppliciter imploraturus accessit, illustri tunc assistente viro *Richardo Benyngton*, cujus instinctu frequenter [a] commotus fuerat, & salubri consilio cohortatus. Ubi per indentatum Chirographum sigillo proprio communitum, in prædictis omnibus sese fatebatur reum, & talia de cetero attemptare, seu quomodolibet clamare pro se suisque hæredibus in perpetuum remisit. Prædictam vero terram de Boycotegrene de Abbate *Croylandiæ* se tenere asseruit, & duas libras albi incensi pro omni servitio terræ ejusdem annuatim sibi debere etiam publice recognovit. Quibus ita gestis ad propria rediens, pauperem deinceps gessit vitam, qui cum prius in honore esset, semetipsum nullatenus intellexit.

1450. Henric. 6. R. De interruptione juris nostri in Baston.

Johannes Witham.

Libertates quæ principali congruunt dominio.

Sed jam quomodo Capella præfata etiam de licentia ejusdem domini *Johannis* Abbatis fuerit primitus dedicata, breviter intimandum. In memorata siquidem Capella ex prope commorantium devotione fidelium, *Gilda* quædam sive fraternitas in honore Dei genetricis jam noviter inchoata est, & ad sustentationem suorum Presbyterorum sufficienter indotata. Cujus utique fratres & sorores ut eadem Capella dedicationis

De licentia dedicationis Capellæ in Baston.

[a] Commonitus.

beneficium

1451. Henric. 6. R.

beneficium consequi potuisset, in votis præcipuum reputabant. Unde & eorum Aldermannus, ascitis secum majoribus fraternitatis antedictæ, *Croylandiam* veniens; præhonorabilem Patrem sæpedictum *Johannem* Abbatem devotis supplicabat instantiis; quatenus favorabilem eorum desideriis suæ dominationis licentiam simul & assensum dignaretur impertire. Ille vero, ut erat vir semper providus & consiliosissimus in agendis, omnem rei considerans circumstantiam, & præcavens, ne Parochialis Ecclesiæ ibidem in posterum cedere posset in præjudicium; piis eorum petitionibus assentiendo libentissime condescendit. Istuc igitur accedit; nec silentio tegendum est, quod de præfatæ Capellæ dedicatione, ejusdemque licentiæ impetratione, Magister *Richardus Dyklon*, præsidens tunc consistorii *Lincolniensis*, vir utique merito venerandus, suas concesserit literas testimoniales. Quarum quidem tenorem scriptura subsequens plenius explicabit.

Literæ testimoniales authenticæ de eadem.

Universis sanctæ matris Ecclesiæ filiis, ad quorum notitiam præsentes literæ testimoniales pervenerint, Richardus Dyklon *in Decretis licentiatus, præsidens Consistorii* Lincoln. *salutem in omnium salvatore. Cum pium sit & meritorium, ac consonum æquitati, ibi præcipue testimonium veritati perhibere, ubi de dedicatione alicujus loci ad cultum Divinum deputati aliquid in dubium valeat revocari; Vestræ igitur universitati tenore præsente innotescimus, quandam Capellam ab antiquo esse constructam ob honorem sancti* Johannis *Evangelistæ, in villa de* Baston Lincolniensi *diœcesi, obtenta primitus licentia de religiosis viris Abbate & Conventu de* Croyland *ordinis sancti* Benedicti, *ratione dominii ibidem pertinentis ad eos, in quorum quidem fundo dicta Capella dignoscitur ædificari. Et quia antedicta Capella de novo sufficienter est dotata, ad sustentationem pro perpetuo duorum Capellanorum ad minus celebraturorum in quadam Capella in honore Nativitatis Beatæ* Mariæ *inibi ædificata, & annexa præfatæ Capellæ sancti* Johannis *Evangelistæ: igitur Aldermannus cujusdam* Gildæ *sive fraternitatis tanta ibidem in honore Nativitatis Beatæ* Mariæ *Virginis, cum fratribus suis multipliciter institit penes reverendum in* Christo *patrem & dominum dominum* Johannem *Abbatem de* Croylandia *prædicta, & ejus Conventum, quatenus dignarentur impendere eorum assensum & licentiam, ut præfata Capella dedicari valeat in honore sancti* Johannis *Evangelistæ: Cum verisimiliter non redundabit in eorum præjudicium sive gravamen; sed potius in futuris temporibus magnum emolumentum sive commodum per hoc ibidem ipsorum Vicario deveniet* & *accrescet. Tandem dictorum domini Abbatis & Conventus obtenta licentia, ad instantiam Aldermanni dictæ* Gildæ *sive fraternitatis cum confratribus suis, Magister* Thomas Ballcote *Doctor Decretorum, suffraganeus Reverendi in* Christo *Patris & domini domini* Johannis *permissione Divina* Cantuariensis *Archiepiscopi sufficienter deputatus, vacante ad tunc sede Episcopali* Lincolniensi, *auctoritate sibi commissa dictam Capellam in honorem sancti* Johannis *Evangelistæ, visa primo Capellæ ipsius dotatione, dedicavit decimo quinto die mensis* Septembris, *anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo; ac etiam ordinavit quod de cetero dies dedicationis dictæ Capellæ annuatim celebraretur in festo sanctæ* Annæ *Matris* Mariæ *Virginis. In cujus rei testimonium sigillum officii nostri præsentibus apposuimus. Data apud* Baston *prædicto die & Anno Domini supradicto.*

De captione Constantinopolis per Turcas, 1453.

Post hæc itaque tempora, circa annum Incarnati Verbi millesimum quadringentesimum quinquagesimum tertium, magnus ille *Turcorum* Princeps *Balthasar*, imo *Mahumetos* appellatus, inimicus Crucis *Christi*, velut novus *Antiochus* in populum *Judæorum* innumerabili *Saracenorum* & *Agarenorum* stipatus exercitu, Christianorum fines tyrannice cœpit demoliri. Qui in tantum Divina permissione contra *Christi* fideles suæ persecutionis exercuit rabiem, quod etiam celebrem illam atq; famosam Christianismi civitatem, *Constantinopolim* invadens, trucidatis veræ fidei cultoribus, barbaricis suis legibus

gibus subjugavit. Imperatorem quoque *Græcorum* obtruncari, & caput e- 1451.
jus in hasta suffixum per medium Castrorum deferri jussit. Nemo viros no- *Henric. 6. R.*
biles, nemo sacerdotes ad cædem raptos, senes & juvenes in plateis immanissime trucidatos, commemorare poterit. Ubique cruor cæsorum, ubique gemitus morientium. Nullus respectus virginum, nulla reverentia matronarum. Templum insuper illud sanctæ *Sophiæ*, *Justiniani* opus toto orbe memorabile, *Mahumetis* spurcitiis extitit reservatum. Cetera sacraria diruta sunt aut polluta; altaria disjecta aut protrita; imagines Sanctorum deletæ aut luto fœdatæ. Nulla salvatoris *Christi* aut ejus gloriosæ genitricis erat statua, sine singulari probro dimissa. Ipsum Crucifixi simulachrum per derisionem in castra delatum, saxis & luto pedum deformatum est, & tandem in cœno derelictum. Væ nobis Christianis qui peccavimus! Ut quid, Domine, nati sumus, videre populi nostri desolationem, & contritionem sacræ Religionis nostræ lachrymosis oculis intueri? Patriarchales sedes veneratu dignissimæ, *Constantinopolitana*, *Antiochena*, *Alexandrina*, & *Hierosolymitana*, jugo servitutis oppressæ, aut à *Saracenis* occupantur, aut à *Turcis*; quasi in angulum orbis Christianitas est redacta. Sed hæc hactenus; nam plura de his postea.

De Discordia inter Regem & Ducem Eboraci exorta.

Modernis siquidem temporibus in Regno *Angliæ* orta est inter dominum Regem *Henricum* sextum & Illustrissimum *Eboraci* Ducem *Richardum*, satis superque detestanda, nec unquam in futurum sedanda dissensio; imo omnium pene Procerum Regni luenda morticinis. Erant namque penes Regem familiariter agentes quidam dicti Ducis æmuli, qui ipsum de proditione graviter accusabant, & odorem ejus coram Rege usque in mortem fœtere fecerunt; asserentes quod Regnum sibi conaretur præripere, & Regni sceptrum sibi suisque successoribus vendicare moliretur. Ob id siquidem sæpius ad Regis venire præsentiam, comminatoriis accersitur literis; sed frequentius ab æmulis præpeditus, ad ejus Colloquium admitti nequaquam passus fuerat nec aspectum. Solenne tandem super altaris sacramento ab eo exigitur juramentum, quatenus dum vitam ageret in humanis, ad regimen Regni nullatenus aspirare, vel alias sibi usurpare contendat. Nec mora interposita diuturniore, adhærentium ei suorum familiarium pauca sibi inducitur comitiva; ac ne territoria prædiorum, suorumque palam præsumat egredi septa castrorum, districtissime prohibetur. Videntes autem plerique Regni Proceres, qui præfatum Ducem aliquo titulo contingebant, tot & tantas in innocentem hominem irrogatas injurias, molestissime sustinuerunt; imo præ angustia spiritus diutius ferre non valentes, oportunum satagebant observare diem, quo malignitatibus sibi æmulis condignam suæ malitiæ refunderent talionem; si quocunque pacto à latere Regis, cui indesinenter assistebant, possent avelli. Cerneres interea publicum & intestinum inter Principes & Regni Magnates discidium, ita ut juxta evangelium, *frater adversus fratrem*, & pater adversus patrem essent condivisi, una parte adhærente Regi, altera quæ erga memoratum Ducem sanguine devincta fuerat vel obsequio, ad ipsum penitus divertente. Nec solum inter Principes & populares talis contentio effusa est, verum etiam in omni congregatione, Capitulo, Collegio vel Conventu, infelix hæc divisionis pestis intraverat, ita ut frater fratrem, amicus amicum, in confidentiæ sacrarium secure vix posset admittere, aut conscientiæ suæ arcana sine scandalo, [a] asserare. Ex hoc igitur temporis articulo, adunatis hinc inde pugnantium copiis, ubicunque locorum fors sibi dederat invicem obviare, congressionibus bellicis sese in alterutrum oppugnabant; & juxta ancipites bellorum eventus, nunc hi, nunc illi, fortuna mutante statum, momentanea potiti victoria, calculum reportabant meliorem. Sed grandis interim facta est hominum cædes: nam exceptis Ducibus, Comitibus, Baronibus, & electis militiæ viris crudeliter interfectis, quasi innumerabiles

Regnum in se ipsum divisum.

Status Regni Angliæ congressionibus bellicis per decennium.

[a] Reserare.

biles

1452, 3. Henric. 6. R. biles de populo cecidere vulnerati. Et is ferme per decennium erat Regni status.

Imminente nihilominus tempestatis hujus turbine, ut paulisper ab istiusmodi procella cautius declinaret, Rex *Henricus* advenit *Croylandiam* devotionis gratia, ad tumbam sancti Patris nostri *Guthlaci* humiliter oblaturus; anno videlicet Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo, tempore quadragesimali: ubi per tres dies & totidem noctes tranquillissime demoratus, ast Religionis observantia plurimum delectatus; ut ad Monasterii nostri fraternitatem posset admitti, instantius petiit & impetravit. Qui mox condignam nobis cupiens rependere vicem, totius villæ *Croylandiæ* libertatem, ut omnes ejus inhabitatores à ministris & exactoribus Regiis reddantur indemnes, ex liberalitate Regali gratiose nobis concessit & confirmavit; cujus concessionis tenorem præsentibus inserere nequaquam credimus otiosum.

1460. *Fraternitas hujus loci concessa Domino Regi.*

De libertate concessa nobis per Regem.

Henricus *Dei gratia Rex* Angliæ & Franciæ, *& dominus* Hiberniæ, *omnibus ad quos præsentes literæ pervenerunt, salutem. Sciatis nos ex mero motu & certa scientia nostris, ac ob reverentiam Beatæ & gloriosæ virginis* Mariæ *Matris Dei, sancti* Bartholomei, *& beati* Guthlaci, *in cujus honorem Monasterium de* Croylandia *fundatur; concessisse* Johanni Lytlyngton *Abbati Monasterii prædicti, & Monachis ejusdem loci, & successoribus suis, quod ipsi inperpetuum habeant omnes fines pro transgressionibus, offensis, misprisonibus, negligentiis, ignorantiis, falsitatibus, contemtibus, deceptionibus, concelamentis, & aliis delictis quibuscunque, ac omnia amerciamenta, redemtiones, exitus, & pœnas, forisfact. & forisfiend. de seipsis, & omnibus hominibus, tenentibus, & residentibus quibuscunque in villa de* Croylandia *in Comitatu* Lincolniæ, *in quibuscunque Curiis nostris & hæredum nostrorum, seipsos, homines, tenentes, & residentes hujusmodi, tam coram nobis & hæredibus nostris, ac coram Baronibus nostris & hæredum nostrorum de* Scaccario, *& coram Justitiariis nostris & hæredem nostrorum de Banco; ac coram Senescallo, Marescallo, ac Clerico mercati hospitii nostri & hæredum nostrorum; Necnon coram Justitiariis ad assisas in Comitatu prædicto ...... seu capiend. assign. ac Justitiariis Itinerantibus ad placita Coronæ, communia placita, & placita forestæ, Justitiariis ad Gaolas deliberandas, assignandis, Justitiariis ad felonias, transgressiones, ac alia malefacta audienda, determinanda, assignanda, & aliis Justitiariis & ministris nostris & hæredum nostrorum quibuscunque, fines facere & amerciari, exitus & pœnas forisfacere contingent. Et quod idem Abbas & Monachi & successores sui per se vel ballivos seu ministros suos, fines, amerciamenta, redemtiones, exitus, & pœnas hujusmodi, sui ipsorum, hominum, tenentium, & residentium, levare, percipere, & habere possint, sine occasione vel impedimento nostri vel hæredum nostrorum, adeo libere & integre sicut ea nos levare, percipere, & habere deberemus, si præfato Abbati & Monachis & successoribus suis illa non concessimus. Et insuper concessimus præfato Abbati & Monachis & Successoribus suis quod ipsi in perpetuum habeant Returnum Brevium, præceptorum, mandatorum, billarum, nostrarum quarumcunque, & executiones earundem per eorum ballivum proprium, infra villam prædictam, licet tangant nos vel hæredes nostros, vel prædictum Abbatem & Monachos vel eorum successores; Ita quod nullus Vicecomes, Eschaetor, Coronator, Feodarius, Ballivus, aut aliquis alius officiarius, seu ministri nostri, vel hæredum nostrorum, de hujusmodi Returno Brevium, sine executione, ullo modo se intromittat, seu dictam villam ea occasione, quovis modo ingrediatur, sub gravi forisfactura nostra. Teste* &c.

Returnum brevium concessum Abbati.

De morte Ducis Eboraci Richardi.

His ita peractis, ejusdem anni jam ad terminum vergente curriculo, in hebdomada videlicet Dominicæ Nativitatis, memoratus Dux *Eboraci Richardus*, dum exercitum Borealem, qui pro parte Regis advenerant, in Campo de Wakefeld minus provide non comparatis viribus aggrederetur impugnare: invasus ab eis absque ullo misericordiæ respectu miserabiliter

biliter

biliter interfectus est. Ceciderunt ibi cum eo viri Nobiles & præclari, & de populo quem illuc secum traxerat, quasi sine numero inutiliter decumbebant. 1460. *Henric. 6. R.*

Quo quidem sublato de medio, mox videntes Boreales quod jam remoto prohibente, non erat qui eorum curaret resistere potestati, velut ventus turbinis rursus veniens ab Aquilone, totam fere *Angliam* in impetu furoris sui involvere conabantur. Et in hac quidem die sua omnia ad pacem sibi fore existimantes, inopes & mendici in infinita multitudine de finibus illis egressi, tanquam mures erumpentes de cavernis, rapinis & spoliis singulorum, sine delectu loci vel personæ, indifferenter operam dabant. Nam præter ea quæ extrinsecus bona sibi plurima congesserunt, etiam in Ecclesias & alia Dei sanctuaria, efferata rabie irreverenter debacchantes, calices, libros, & vestimenta, ipsas insuper pixides Corpus *Christi* conservantes excusso (pro nefas!) sacramento, sceleratissime diripuerunt. Sacerdotes vero & ceteros *Christi* fideles, eis quoquo pacto resistentes, velut perditi homines in ipsis Ecclesiis seu Cœmiteriis crudeliter trucidabant. Sicque in multitudine gravi per triginta sparsim in latitudine milliaria impune procedentes, & quasi locustæ usque ad mœnia fere *Londoniarum* totam terræ superficiem operientes, ubique inventa supellectilia imposita jumentis abduxerunt. Tanta siquidem spoliandi instabant aviditate, quod vasa pretiosa eorum metu humo suffossa, effoderent iterum; & reconditos in abditis obscurisque locis thesauros, sub interminatione mortis proferri cogerent in apertum.

De insurrectione Borealium.

Quantum putas timoris nobis in hac insula commorantibus tunc inerat animo, cum tales infausti rumores nostras quotidie percellerent aures, & qualia vicinis nostris eos fecisse cognovimus, etiam consimilia nos experire magna formidine verebamur? Et hac siquidem potissimum nobis materiam timoris incussit, quod plerique habitantes rure, suæ sacrorumque consulere cupientes indemnitati, ad hanc otius insulam tanquam ad præsidium confluebant singulare. Unde quicquid habebant in thesauris præcipuum, secum afferendo, locum hostibus reddiderant suspectiorem. Subtrahuntur interim vestimenta nostra pretiosa, ceteraque jocalia, ac vasa argentea, cum chartis & [a] monumentis nostris ac omnia muris inclusa secretissime reconduntur. Præterea, quotidianæ frequentantur à Conventu processiones: ac noctibus singulis post laudes matutinas, circa tumulum sanctissimi Patris nostri & Protectoris *Guthlaci*, in spiritu humilitatis & animo contrito, ad impetrandam Divinam ejus interventu clementiam, orationes & lachrymæ devotissime profunduntur. Sed & in singulis Monasterii januis, adjacente quoque villa, tam in aquis quam in arida, continue pervigiles observabantur excubiæ; ac omnes aquarum tractatus in gurgitibus & in foveis prædictam villam ambientibus, per quos aliquo modo patere posset aditus, sudibus & palis sunt obstructi fortissimis: ita ut inclusi nequaquam sine licentia egredi, nec qui erant de foris, ullatenus poterant intromitti. Calceta insuper & fossata nostra, quibus via pedestris plana jacet & patula, repleta sunt obstaculis; & sparsim in eis arbores prostratæ ex transverso, obvenientibus non parvo fuerant impedimento. In arcto siquidem eramus constituti, cum tam execrabilem tamque nefandum exercitum intra sex milliaria nostris appropinquare finibus nobis innotuit. Sed benedictus Deus qui non dedit nos in captione dentibus eorum. Nam postquam adjacentes provinciæ datæ sunt miseram in direptionem & prædam; ut Dei laudem fateamur, usque ad tempus miserendi ejus, quo respexit in orationem humilium; quo etiam constituit nos à jugo calamitatis hujus misericorditer liberare: *Croylandia* nostra velut altera *Segor* parva, in qua salvari possemus, Divina miserante clementia, gratiosissime extitit præservata.

De timore inhabitatorum in Croylandia.

De munitione Monasterii & villæ Croylandia.

[a] Munimentis.

1461. *Henric. 6. R.* Misericors igitur Dominus, qui peccatis nostris exigentibus, perversorum malitiam ad exercitium nostrum sinit multoties prævalere; volens finem tantis imponere malis, suscitavit nobis propugnatorem, Illustrem videlicet *Marchiæ* Comitem *Edwardum*, memorati nobilis Ducis *Eboraci* nuper defuncti filium primogenitum. Is itaque viginti & unum jam agens annum; à tempore quo pater ejus ex hac luce decesserat, in partibus *Walliæ* moram traxit. Erat enim ætate floridus, statura procerus, elegans corpore, probus moribus, armis strenuus, de Illustri Regis *Edwardi* tertii prosapia linealiter propagatus. Nam inclytissimo Duci *Clarentiæ Lionello*, præfati Regis *Edwardi* filio tertio, pater ejus erat abnepos; & Illustrissimo Principi nuper Regi *Angliæ Richardo* secundo, qui in introitu Regis *Henrici* quarti diadema Regni coactus fuerat resignare, Consobrinus in gradu quarto. Igitur Regni Proceres & populus universus qui mediterraneas *Angliæ* partes inhabitant; similiter qui orientem, & occidentem, seu meridianam plagam aliquo fine contingunt, cernentes quod Rex *Henricus* spretis eis & derelictis, ad partes Boreales, instinctu Reginæ se transtulerat; imo quia idem Rex ab annis jam multis ex accidente sibi ægritudine quandam animi incurrerat infirmitatem, & sic impos mentis permansit diutius; ac solo nomine Regni gubernacula possidebat. Completis in Regno triginta novem annis deseruerunt eum penitus, & jam cor eorum non erat amplius rectum cum eo, nec jam post hæc ipsum in Regem admittere voluerunt. Unde mox in *Walliam* ad præfatum Comitem *Marchiæ* nuntios dirigunt solennes, quibus fides adhiberi deberet, qui ei vota populi declararent pro constanti, & ut ad celerem eorum succursum festinaret in *Angliam*, quum mora videbatur trahere periculum ipsum, precibus obnixis exorarent.

Edward. Comes March.

1460, 1. *De introitu Comitis Marchiæ in Angliam.* Anno igitur Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo, in capite *Martii*, prædictus Comes *Marchiæ*, Favonio flante secundo, prospero cursu venit in *Angliam*, qui mox à Clero & universo populo, maxime à *Londoniarum* civibus, cum immenso gaudio suscipitur; ac in brevi, coacto consilio, acclamantibus cunctis in Regem *Angliæ* sublimatur. Ipse vero nondum diadema Regni imponi sibi voluit: sed confestim velut *Gedeon* vel alter unus Judicum, fiducialiter agens in Domino, & gladio præcinctus militari, ad ulciscendas Ecclesiæ Regnique injurias, occurrentibus ei innumeris pugnantium turmis, suum feliciter maturavit progressum. Nam (ut diximus) erat ad tunc ætatis robustæ ad congressus Martios perferendos, & ad negotia Regni procuranda sufficiens.

Audientes autem miseri terga dabant ante faciem prosequentis, & spolia diversis in locis sparsim congesta, quæ secum revertentes abducere statuissent, præ timore accelerantes fugam, post se relinquere cogebantur vel inviti. Persecutus est itaque eos usque ad locum campestrem Castello de *Pountfrete* contiguam juxta pontem de Ferybrygge, quem grandis interluit amnis; ubi collectum de reliquiis Borealium Regis *Henrici* obviam habuit exercitum. Unde conserto inter eos gravi prœlio, ensibus & gladiis congredientes cominus, non mediocrem partis utriusque fecerunt cædem. Sed Divina miserante clementia cito gratia cœlitus annuit: dum Rex *Edwardus*, optata de hostibus potitus victoria, mortem eos subire coegit aut fugam. Dissolutas namque eorum acies & in fugam versas exercitus Regis persequitur instantius, & gladiis obtruncantes fugitivos velut oves occisionis, quasi per decem milliaria usque *Eboracum* infinitam operati sunt stragem. Princeps autem *Edwardus* cum parte suorum tanquam victor in campo certaminis moram faciens suos operiebatur, qui ad partes diversas hostes fuerant insecuti.

De conflictu apud Feribrigge.

At quum diei Dominicæ quæ intitulatur *in Palmis*, urgebat sancta solennitas; [a] data mercede his qui comportata interemtorum corpora tra-

[a] Desunt forte quædam.

derent

derent sepulturæ, prædictam festinavit Rex ingredi civitatem. Testantur siquidem qui in præparatis ad hoc sparsim scrobibus & foveis congesta cadavera subterrabant; exceptis his qui in amne præfato sunt submersi, quorum numerus nostram effugit cognitionem, triginta & octo millia pugnantium ipso die cecidisse. Occisorum nempe cruor jam nivi permixtus, qui totam tunc temporis operiebat terræ superficiem, postmodum usque duo vel tria abinde milliaria cum nive resoluta per sulcos & lacunas horribiliter decucurrit. 1461. *Edward. 4. R.* *De numero occisorum in prælio apud Towton.*

Fugit etiam cum paucis eodem temporis articulo Rex *Henricus* in *Scotiam*, ubi continue & in castris eidem conterminis, per quatuor postmodum annos in magna delituit confusione. Regina vero *Margareta* cum filio suo *Edwardo*, quem de præfato susceperat Rege *Henrico*, etiam fugæ consulens, non cito denuo reversura, in partes interim secesserat transmarinas.

Rex autem *Edwardus*, peracto *paschali* gaudio quod apud *Eboracum* splendide celebravit, dispositisque per universam Provinciam in quibus constanter confidere posset Custodibus, victor felix reversus est *Londonias*. Ubi confestim constituto Parliamento, à venerabili patre *Thoma Cantuariensi* Archiepiscopo apud *Westmonasterium* coronatus est, & diademate Regni solenniter insignitus. In quo siquidem Parliamento, quæcunque trium Regum temporibus immediate præcedentium, videlicet *Henrici* quarti, *Henrici* quinti & *Henrici* sexti, concessa fuerant vel obtenta, nullius esse momenti statutum est, sed omnia resumi penitus & annullari. Sed & moneta tam in auro quam argento, ut nomen in ea prorsus deleretur *Henrici*, similiter mutata est, & denuo fabricata. Unde inter cetera quæ in hoc decreto fuerant revocata, etiam Charta vacationis Abbathiæ nostræ per venerabilem piæ memoriæ patrem Abbatem *Thomam Overton* in diebus Regis *Henrici* quinti perquisita, similiter & Charta Regis *Henrici* sexti, de privilegio libertatis villæ *Croylandiæ* nobis nuper concessa, suo caruisse vigore omnimodis censebantur. Pacatum est igitur Regnum in diebus istis, & pro concesso cœlitus de inimicis triumpho, universi populi gratiarum actiones reddiderunt omnipotenti Deo. *De Coronatione Regis Edwardi quarti.* *Resumptio.*

Anno vero sequente, Princeps ille *Turcorum* nefandissimus, de quo in destructione Civitatis *Constantinopolitanæ* superius fecimus mentionem, cum totam fere Orientalem Ecclesiam, videlicet *Jerosolymam* & *Asiam*, *Lybiam* & *Græciam*, cum maxima parte *Europæ*, suo imperio subjugasset, non sic contentus, propter inexplebilem dominandi cupiditatem, cessavit à cæde Christianorum. Sed ad sanctissimum patrem nostrum Papam *Pium* interminatorias transmisit literas; quod etiam *Romanam* Ecclesiam omnium fidelium matrem & magistram, à Christianis eripere, & suo eam subdere dominio festinaret, ut sic novam conaretur erigere Monarchiam, & uni *Turcorum* imperio, uni *Mahumeteæ* legi (pro nefas!) cuncta subigere posset. His itaque rumoribus infaustis turbatus nimium præfatus vir Apostolicus, & vehementer commotus, angitur, cruciatur, & animo non potuit esse quieto, donec calamitati hujusmodi, pro tuenda Christianæ Religionis integritate, & ovilis Dominici custodia contra sævientes lupos, remedium provideret sufficienter oportunum. Ob id siquidem apud *Mantuam* conventum indixit generalem, ubi fidelibus Christianis Ecclesiæ vulnera quæ passa fuerat, & quæ in brevi passura videbatur, lugubri relatione patefecit. Postmodum vero per legatos à latere missos, Principes terræ tanquam Christianæ plebis in auxilium evocavit. Sed (proh dolor!) non erant verba ponderis, frustra conatus est, incassum abiere labores: nam post sua desideria quisque pergens, vocem pastoris aure surda pertransivit. 1462. *De tyrannide Turcorum quarta.* *Pius 2. P.*

Tum demum lamentabiles ad omnes Orientalium Regnorum Reges ac Principes, ac etiam Ecclesiarum Prælatos, direxit literas, de eorum desidia *Querimonia Papæ.*

1463. *Pius 2. P.* ſidia & in cauſa *Chriſti* deſertione graviter conquerendo, quod in tam anxia neceſſitate periclitantem Eccleſiæ naviculam, debitum ei ſubtrahendo ſuffragium, quaſi ſubmerſam iri ſinebant. Et ut ardentius torpentia corda Chriſtianorum excitaret & accenderet ad ſuccurſum, ipſe ſummus Sacerdos extrema omnia tentans, & pro ſalute Dominici gregis caput proprium impendens, boni paſtoris & optimi Præceptoris veſtigiis inhærendo, animam ſuam pro ovibus *Chriſti* ſe ponere repromiſit. *De exitu Papæ ad bellum.* Unde ſenex debilis & ægrotus, in lectica deportatus, cum non poſſet alio pacto conſulere fidei, nec aliter pro Divinæ Legis defenſione Chriſtianorum animos commovere, titubantes fratres ſuo exemplo confirmare ſtudens, à ſede propria exiit, & verſus *Anchonam* iter dirigens, in ejus portu navem conſcendere, & cum ea claſſe, quam interim ſuo & aliorum ſumptu inſtruere potuit, *Adriaticum* pelagus ingredi feſtinabat, ulterius recto itinere adverſus hoſtes fidei conſtanter proficiſci, & cum eis navali bello congredi non formidans. Aſcendit autem, cum *Moyſe* non armis pugnaturus ſed precibus, ut noſtros bellatores benedicens, aſſidua protegeret oratione; in hoſtes vero maledictionis jaculum fulminaret. Secuti ſunt autem eum venerabiles Eccleſiæ *Romanæ* Cardinales, & Epiſcopi quamplures, qui ad hoc ipſum validi erant, ſponte ſeſe offerentes, ac alii inferioris ordinis Clerici & Sacerdotes, non oraturi tantum, verum etiam, cum res ipſa poſtulaverit, viriliter pugnaturi. Expertas quoque bellorum & robuſtiſſimas militum cohortes, ac fortia juvenum pectora ex agris Eccleſiæ collecta, extenſo Dominicæ crucis vexillo, ſacratiſſimoque *Chriſti* corpore præcedente, ſecum ad prœlium conducebant.

Occurrere autem eis ex promiſſo amabilis Deo Princeps Dux *Burgundiæ Philippus*, maritimis armatus copiis ſatagebat: ſed ægritudine gravi in ipſo itinere interceptus, illuſtri viro filio ſuo *Carolo*, adjuncta ſibi delecta manu militum, exercitu quoque valido, totum negotii pondus impoſuit, & omnem expeditionis apparatum ſub ejus regimine proſpere conducendum, efficaciter aſſignavit. Sed & inclyti Ducis *Venetorum Chriſtophori Mauri* ingens hoſtibus formidanda claſſis, ut Altiſſimo favente, maritimum feliciter poſſent aggredi bellum, etiam eis non defuit ex condicto. Ex altera vero parte in terra cum illuſtri ſuo Rege *Matthia* ad pugnam præſto aderant *Hungari*, genus hominum ferox in bello, & qui jam *Turcos* ſæpius vincere didicerunt. *Obiit dominus Papa in itinere.* Sed dominus Papa apud *Anchonam* aliquantiſper commoratus, & adventuri ſibi populi præſtolans occurſum, in gravem incidit ægritudinem, qua præſenti ſeculo jam *Chriſto* militaturus exceſſit. *Paulus 2. P.* Succeſſor autem ejus in ſede *Romana Paulus*, mox in Apoſtolatus initio, imparem ſe cernens viribus tam improbo repente repugnare Tyranno, cum præfato *Turco* treugas iniit, & ad tempus ab eo pacis inducias impetravit, anno videlicet Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo [a] tertio. *De ſubſidio Papæ contra Turcos.* Ad expeditionem vero tam pii, tam urgentis negotii per totum Eccleſiæ *Anglicanæ* circuitum quarta pars decimæ, videlicet ſex denarii de libra, conceſſa erat, quæ ſummi Pontificis fideliter reconſignanda marſupiis, in ſingulis Diocæſibus deputatis ad id cuſtodibus eſt ſoluta.

Sed jam interea dum hæc aguntur, venerabilis Pater ac Deo amabilis Abbas *Johannes*, velut jam miles emeritus, matura perurgente ſenecta indies vitæ præſentis vergebat ad occaſum, & invaleſcente languore viribus corporis ſenſim deſtitui cœpit. *Commendatio Abbatis Johannis.* Veruntamen in infirmitatibus ſuis cum Apoſtolo fortior ſpiritu factus & potens, univerſam Monaſterii providentiam uſque in finem ſtrenue ſatis & egregie diſpenſabat. Nam licet ipſe pro carnis conditione circumdatus fuerat infirmitate corporis, vivax tamen ſemper erat ſpiritu & vigore mentis. Conſilioſus quidem in dubiis, circumſpectus in factis, in gerendis providus, in victu quotidiano ſimul & veſtitu plurimum temperatus. Ad ea prorſus quæ laudem

a Potius, quarto, vel, quinto.

Dei

Dei respiciunt, aut commissi sibi gregis utilitatem, omnem impendebat operam, minimum habens prospectum proprii corporis circa curam. Ita ut beati patris nostri sequens vestigia *Benedicti*, nulli omnino animum daret voluptati. Pro Ecclesiæ suæ libertate constanter se murum opposuit, & furores insurgentium malignantiumque conatus, secundum jura Regni viriliter evacuavit. Plurima etiam in Curia Abbathiæ construxit ædificia; ast in reparandis maneriis suis & tenementis ad extra, omnes ejus antecessores singulari vicit prærogativa. Tanto siquidem cultu venustabat singula, ut dubitare videretur inspector, an melius nova opera construeret, an vetusta repararet. Chartas insuper & Privilegia vacationis Abbathiæ nostræ, ac libertatis villæ *Croylandiæ* (ut prædictum est) noviter annullata, concedi denuo & sigillo Regio communiri, solutis prius non minimis pecuniarum summis, magnifice perquisivit. Diversa itidem in villa *Croylandiæ* ædificavit tenementa, quibus libere collatis Conventui, eorum studuit Communas non mediocriter ampliare. Ut etiam meliores in domo Domini semper instauraret personas, omnes fere qui sui regiminis tempore religionem in hoc Monasterio sunt ingressi, in omni supellectili ac necessario vestitu in eorum conversionis initio propriis sumptibus exhibebat. Floruit equidem in hoc Monasterio temporibus ejus observantia regularis, ita ut Castellum illud Evangelicum Domini *Jesu* introitu dignum non immerito dici posset, ubi mysticæ *Martha* & *Maria* sorores contubernales extiterunt, dum una pars officiariorum circa frequens ministerium diligentius occupata resisteret; altera Divinis intenta servitiis inter mysticos *Rachelis* amplexus, quieti contemplationis inhæreret: dumque confratres singuli magistram regulam debite subsequentes, quasi ad exemplar eis in monte divinitus demonstratum, studiose se satagerent conformare. Nam ejus salutari institutione commoniti, obedientiam, continentiam, & voluntariam paupertatem amplectentes, quasi triplici Religionis funiculo, qui difficile rumpitur, in Dei cultum semetipsos alacriter accingebant.

1464. *Edward.* 4. *R.*

Postremo vero, quantum memoratus pater decorem dilexit domus Dei, quantumve Ecclesiam Vestiariumve nostrum pretiosis jocalibus adornaverit ac vestimentis, sermo mihi non suppetit explicare. Verum ut de multis in medium pauca proferam, novem ex panno aureo comparavit capas, opere plumario exquisitissime præparatas, quæ ad valorem ducentarum & quadraginta librarum ab his qui arte callent, minus tamen debito, æstimantur. Unum etiam vestimentum insigne rubeum auro contextum per totum, videlicet tres capas cum casula ac tribus ejusdem sectæ tunicis, pro centum sexaginta libris comparatum, tanquam memoriale perenne nobis reliquit merito principale. Ejus quoque laudabile præconium est, quod etiam tabulam super summum altare deauratum, cum suo præclusorio ante & retro decentissime præparato, conductis artificibus, ad Dei laudem fieri fecit & honorem. Ceterum quanta fuerit ejus magnificentia in agendis, solenne illud ac omni decore splendidum in inferiori basilica cœlatorium, suis impendiis artificiose constructum & deauratum, una cum vitriatione perspicua omnium fenestrarum, nec non & testudinibus lapideis, in subnixis eidem basilicæ ex utraque parte alis, publice præconatur. Quid recensere singula conor? Quid referam decimas & subsidia, aut taxas & tributa quid commemorem, quæ ante omnia velut annuum censum Regali fisco, ut ita fatear, inutiliter exolvebat. Prætereo pannos aureos per venerabilem ejus prædecessorem Abbatem *Richardum* procuratos, quos aurifrigiis & pertinentiis aliis egregie venustando, in septem capas conformis ornatus non parvis sumptibus fecit adaptari. Omitto organa solennia in introitu Ecclesiæ superius decenter situata, cum toto suo apparatu, quæ per eundem in hoc Monasterio ad Dei laudem fabricata fuerant & conflata. Illa etiam minora interim

De bonis collatis Monasterio per eundem.

1464. *Edward.4. R.* interim in choro pertranseo organa per eum comparata, quæ mercede conducti duo bajuli à *Londoniis* usque *Croylandiam*, suis in humeris deportabant. Aliam vero tabulam ad altare beatæ Virginis pene omiseram, quam similiter per artifices insculpi fecerat & depingi. Occurrunt etiam jam scribentis memoriæ alia quædam quæ in vestiario pretiosa renovavit jocalia; videlicet Crux principalis pro processionibus, calix æque solennis cum fialis, candelabra quoque immensi ponderis, quæ omnia argentea & optime deaurata, super-impensa tamen magna pecuniarum copia, mutatis antiquioribus instauravit multo meliora.

De Monachis hujus loci, qui beneficia contulerunt Ecclesiæ tempore ejus. Sed jam inter hæc, historiæ legi nequaquam repugnare credimus, si quorundam confratrum nostrorum etiam scriptis mandentur nomina, ut sic eos posterorum notitiæ commendemus, qui in diebus præfati patris nostri ad bonum commune considerationis intuitum dirigentes, aliquid de suo viderentur præ ceteris peculiariter, imo liberaliter contulisse. Horum unus frater *Johannes Lyecestr.* qui vestimentum pretiosum olosericum Veneti coloris desuper auro contextum devotus obtulit Ecclesiæ, quadraginta libris pro eodem digno commercio recompensatis; nec non ad renovandas in exteriori campanili majores campanas, & in perfectioris harmoniæ consonantiam convertendas, pia ductus intentione sponte contribuit quadraginta marcas.

Frater Johannes Lyecestr.

Frater Stephanus Swynshed. Similiter fratrem *Stephanum Swynshed* memoratu censemus dignum, qui & ipse capam unam cum alba consimili vestiario dedit egregiam, in suo pectorali nomen ejus ænigmatice præferentem, quæ si ab æstimatore fideli justo appenderetur pretio, vicenas & amplius adæquaret libras.

Frater Willielmus Swynshed. Sed & alius quidem confrater *Willielmus Swynshed* piæ recordationis nequaquam erit expers, qui Capellam Sanctæ Trinitatis in Infirmaria jam jamque ruituram, à suis sumptibus magnifice reparando, tectum illius cum coopertorio plumbeo de novo construxit, ac interius condecentis admodum chori formis & tabulatis exculptis, una cum tabernaculo Trinitatis, ceterisque ornamentis venustissime decoravit.

Frater Thomas Walden. Horum etiam numero frater *Thomas Walden* merito debet associari, qui ad tabulæ illius deaurationem supra summum altare eleganti sculptura præparatæ viginti libras libera manu non distulit elargiri.

Frater Johannes Lexton. Neque frater *Johannes Laxton* nostræ memoriæ cadat à registro, qui noviter adquisitum in villa *Croylandiæ* tenementum reædificavit, & ad officium luminis beatæ *Mariæ* illud conferens, ad exhibendum hyemali tempore confratribus in Infirmaria recreationem, in illa refectione vulgariter dicta, *In nomine Domini*, per consensum capituli pro perpetuo stabilivit.

Frater Johannes Wysbech. Sic & frater *Johannes Wysbech* in singulis fere Monasterii officiis exercitatus, postea suis exigentibus meritis à Prioratu de Freston evocatus, in hujus Monasterii Pastoralis officii culmine constitutus, aliud consimile in *Croylandia* tenementum Camerarii contulit officio, quatenus ad reparationem Conventus in eorum Minutionibus ad natale Domini per manus Camerarii, qui pro tempore fuerit, quatuor exinde solidi annuatim persolvantur.

Frater Thom. Leverton. Conformi siquidem devotionis commonitus voto frater *Thomas Leverton* aliud ibidem tenementum suis sumptibus noviter ædificatum officio magistri operis assignavit, ut singulis annis caseus ad cœnam conventus tempore æstatis, & in hyeme ad *In nomine Domini*, in bassa aula tantum per Magistri operis providentiam de redditu prædicti tenementi fideliter ministretur.

Richardus Benyngton. Nobilem quoque ac industrium virum, Monasterio nostro in omnibus fidelissimum, *Richardum Benyngton* benefactorum nostrorum catalogo digne duximus ascribendum, qui & ipse ad Occidentalis fenestræ in inferiori basilica vitrationem, quadraginta libras liberaliter condonavit.

Sed

Sed & nunc rem nostris gestam temporibus posteris in notitiam tradere 1464.
cupientes, eo quod narrationis series admodum prolixa legentibus inge- *Henric. 6. R.*
rit fastidium, ex vecordia ab intento sæpe retrahimur: Sed Dei timore commoniti aggredi potius incitamur, potissime, ut ædificetur proximus, & sequacibus exempla cautelæ præbeamus. Anno siquidem prædicto, vide-
licet Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo 1463.
tertio, vir erat quidam in villa *Croylandiæ*, *Johannes Wayle* vulgari nomine nuncupatus, quadragesimum jam agens annum, qui quotidiani laboris impendio pauperem utcunque transigebat victum. Hic instinctu nefario crimen quoddam commiserat enorme; quod nulli unquam hominum, solus sibi rei conscius, voluit indicare. Adveniente itaque celebri illo sacræ institutionis tempore, quo plebs fidelis ad degustandum salutares agni Paschalis dapes per piæ confessionis lavacrum se emundat, etiam & ille cum cæteris, pudore jam actus, non voto, ad Ecclesiam festinavit. Ubi cum ad Confessionis sacrarium fuerat admissus, quædam tenebrarum opera in lucem protulit; sed mortiferum vulnus quo misera conscientia torquebatur, spirituali medico curandum nullatenus exhibuit. Super quo etiam ampliorem addens prævaricationem, in insigni Dominicæ resurrectionis die ad sanctæ Communionis participium indigne sese contulit; & reconciliationis nostræ votivum sacramentum in animæ suæ perniciem (proh dolor!) suscipere minime formidavit. Deinde domum rediens, remordente scelerata nimirum conscientia, tam horribili tremore concutitur, ut etiam de animæ suæ salute penitus desperaret. Invalescente vero tristitia hujusmodi per sequens triduum præ angustia spiritus jam ulterius sustinere non valens, arreptus (ut creditur) à Dæmonio, in invincibilem furiam est prolapsus: Unde semetipsum vehementer conturbans, & vestes proprias minutim dilacerans, uxorem & filios ad suam accedere præsentiam fiuebat. Videntes autem hæc vicini ejus & nimium contristati, violenter apprehensum ferreis constrinxere manicis, & pedes ejus gravioribus inclusere cippis. Pernotuit mox viri fama cunctorum auribus, & infaustus rumor ad rei intuitum plurimos evocavit. Accedentes autem & nos ad locum cum honesto Comitatu ad visendum infirmum, ex vehementi passione anhelantem, & nimio labore reperimus fatigatum. Primum ergo asperla super eum sacræbenedictionis aqua, famosum sancti *Joh.* proferre cœpimus Evangelium. Cerneres miserum quatenus verba dicentis interrumperet, subito domum horrisonis replere clamoribus, & ne verba loquentis audire posset, multis elaborare conatibus; nunc stridere dentibus, nunc rictus bestiales ostendere, & quicquid attingere posset, morsu cœpit appetere. Corpus vero ejus cum omni supellectili ita contremuit per totum, ac si febribus aut paralysi fuisset dissolutum. Demum cessantibus nobis, & singulis in silentio constitutis; & ipse paulatim ab insanis motibus similiter requievit. Iterum proponentibus sibi nobis monita salutis, & spem veniæ promittentibus, consimili passionis agonia semetipsum miserabiliter conturbavit. Ostensam eminus sibi imaginem Crucifixi, turbida indignatione exhorruit; & recitatam passionis *Christi* memoriam, aut alia sanctorum nomina audire nullatenus adquievit. Post hæc coopertis linteo ejus oculis, nobis visum est, in os ipsius apertum, aliquam aquæ benedictæ instillare portionem. Quod ut primum sensit, sinistrum quiddam suspicatus, cum horrore valido cœpit agitare, & quod oculis ipsi vidimus, cippos illos magnæ molis, in quibus, ut diximus, constricti fuerant pedes ejus, qui vix à quatuor viris poterant removeri, ipse solus jacendo resupimus ad se trahens suis à terra pedibus sublevavit. Postera vero die propinqui ejus & amici salubre sectantes consilium, artatum funibus ad Ecclesiam perduxerunt; & coram imagine sanctæ Dei genitricis, in eminentiori parte Borealis alæ solenniter constituta, ad columnam ligatum deposuerunt. Deputantur interim sibi Custodes qui diei noctisque vigilias observent, & excubias attente custodiant super eum. Profundunt

1464. pro eo preces singuli, & omnipotentis Dei gratiam, Matrisque misericordiæ clementiam obnixis implorant instantiis. Occurritur itaque quotidie sparsim à Monachis qui sibi verba consolationis ingerunt & remedium sanitatis mentisque reformationem dulciter repromittunt. Ille vero demisso capite graviter suspirans, quietum præbebat auditum; sed nullum eis omnino voluit dare responsum. Porro ex nimio clamore effectus erat raucus, & ex longa inedia multum debilis & attenuatus. Paucis itaque diebus excursis, meritis sanctæ Dei genitricis, jam quietius secum cœpit agere, ac aliorum instinctu signum sibi crucis erecta manu protendere, summis tantum labiis quendam producere sibulum; sed ab eo nequaquam potuimus extorquere verbum. Semper tamen pectoris ab imo crebra trahens suspiria, liquido nobis dedit intelligere, omnem ejus animi languorem ex rea turbataque nimium conscientia provenire. Quamobrem proponantur ei exempla plurimæ pœnitentiæ, & ut ad confessionis remedium confugiat, multifaria suadetur suggestione. Erat siquidem ex confratribus unus, qui circa ejus animæ salutem peculiarem præ ceteris impendebat operam, qui secretioribus eum sæpe consolabatur alloquiis & exhortationibus privatis, ad fiduciam remissionis confovebat; protestans ei nullum in hac vita tam grande fore flagitium, quin Confessionis fonte, & lavacro contritionis esse posset ablutum. Insuper ut eum lucrifacere posset, in tantum promissis conabatur hunc allicere, quod si sibi adquiescere vellet, etiam animam pro anima libenter obsidem daret. Movebant talia verba virum, & ecce tandem magno conatu manus extendens, ad id faciendum per signa paratum se esse demonstrabat. Solutus interim à columna seorsum ducitur ad scabellum, ubi inchoata Confessionis forma, gemitus solum proferens & suspiria, nulla omnino potuit exprimere verba. Cumque repetitis vicibus ad ipsum simul agerent, licet incassum; contristatus admodum frater ille, quod ejus conatus optatum non sortiretur effectum, quasi cum adjuratione quadam, commotus, ut ei alloqueretur, ardentius imperabat. Tandem ille non absolute loquens, sed quodammodo verba sibilans, quæ vix auditu percipi poterant, se libenter velle confiteri dixerat, sed omnino minime prævalere. Tum frater memoratus intellixit protinus, quod ex maligni spiritus infestatione pestifera, ne palam confiteretur, vox ejus sic fuerat faucibus interclusa: Recolens illud Evangelium, quia *Jesus* erat ejiciens dæmonium, & illud erat multum. Subiit proinde animum, ipsum ad sanctissimi Patris nostri *Guthlaci* præsentare memoriam. Nec inepte quidem: Nam ut cum reverentia & timore, salva sanctorum pace, hæc loquamur; sanctus iste præ ceteris in hoc signo, videlicet in immundorum expulsione spirituum, prærogativa singulari semper extitit insignis. Deductus igitur custodum manibus per Boreale latus Ecclesiæ; cum primum à longe contuitus est feretrum, cœpit tremere, pedem figere, nec ulterius progredi voluit assentire; potissime, ubi patet introitus in sanctuarium, ibi protensis resistebat pedibus, & ne ingrederetur totis viribus repugnabat. Requisitus cur sic ageret, cur se rebellem sic exhiberet, profunda ut pridem voce, talia timidus efflabat verba; *Spiritus*, inquit, *malignus illinc me vult obruere*. Confortatum illico ab astantibus ne paveat à terrore inimici, hi qui eum traxerant, manibus violenter impellentes, ad gradus feretri accedere coegerunt. Ubi simul cum eo genua flectentes singuli, ad Deum qui facit mirabilia solus, prolixam funderant precem, quatenus Beati *Guthlaci* meritis, potentiæ suæ super infirmum dignaretur ostendere virtutem. Post hæc vero sacræ crucis signa propria manu munitum, ad consuetam sibi reduxere columnam. In hunc itaque modum, singulis cum eo diebus frequentius actitabant. Si quidem una demum nocte postea quam matutinæ laudes in Conventu fuerant persolutæ; frater ille, de quo paulo superius fecimus mentionem, solus ad eum exiit; & ad pœnitentiæ remedium ipsum iterato seorsum revocans & exhortans

Henric. 6. R.

hortans, Remissionis gratiam sibi à Deo conferendam fiducialiter repromisit; [&] si ex corde pœnitendo, os suum in confessione plenius aperire posset. Sed cum eum cerneret ex propria relatione nequaquam sibi respondere juxta votum; quæstionibus plurimis ipsum sollicite temtavit aggredi, diversa sibi proponens peccatorum genera, in quæ quorundam hominum inordinata brutalitas aliquoties incidere solet; si vel in eorum aliquo seipsum reum sponte sua recognoscere vellet. Tandem Divina inspirante gratia, solutum est vinculum linguæ ejus, & in uno recitatorum graviter se peccasse lamentabiliter fatebatur. Audiens autem hæc frater ille, & peccatum ejus ad tunc quodammodo alleviare volens ad cautelam, cum instantia exegit ab eo, ut in crastino diei sequentis curato suo proprio, tunc domini *Lincolniensis* pœnitentiario, qui claves Ecclesiæ in eum rite de jure poterat excercere, hoc ipsum denuo peccatum apertissima proderet confessione. Hac itaque conventione inter eos confirmata, cum ingenti cordis exhilaratione ab alterutro sic discessum. Mane autem facto, cum jam excussis errorum tenebris, gratiæ lumen inclaruit, in seipsum reversus, multo animæquior efficitur, & gestu vultuque modestior plurimum invenitur. Deinde à vinculis omnibus expeditus, faciem lavit, vestesque solito more composuit, & ad animæ suæ medicum confitendi gratia alacriter properavit. A quo pœnitentia recepta salutari, solus abinde per se rediit. Solus sine duce, memorias sanctorum sollicite requisivit. Per septem quippe sequentes dies ab Ecclesia non recessit: sed omnipotenti Deo & sanctis Ecclesiæ patronis, continuatas gratiarum actiones impendere non cessavit. Et timens forte improperia proximorum, ad domum propriam declinare noluit; sed de accidente sibi infortunio admodum erubescens, pristinæ tamen mentis tranquillitati, Deo laudes, per omnia restitutus; ad aliam viciniam suam transtulit habitationem; verum accepti beneficii nequaquam immemor, singulis ex tunc annis quoad viveret, *Croylandiam* repetit, ubi plena congaudens sospitate, Deo & Beatæ *Mariæ*, sanctoque *Guthlaco* devote gloriam reddit.

1463. *Edward.4.R.*

De captione Regis Henrici.

Sed nunc juxta historiæ seriem, hoc etiam videtur inserendum, quod *Henricus* nuper Rex *Angliæ* dictus, qui à tempore introitus Illustrissimi Principis nunc Regis *Edwardi*, prout ante retulimus, profugus in Regno *Scotiæ* ac in Castellis *Angliæ* eidem finitimis occultas hactenus fovebat latebras, hoc anno præsenti, qui est annus Domini millesimus quadringentesimus sexagesimus quintus, in partibus captus est Borealibus, & ad usque turrim *Londoniarum* cum manu forti deductus; ubi sub salva custodia omnem ei humanitatem Rex *Edwardus* uberrime jussit impendi, & quæque sibi necessaria congrua cum reverentia exhiberi. 1465.

De proditione plurimorum.

His interea temporibus multi Nobiles & Regni Proceres, similiter Episcopi & Abbates plurimi, apud Regem de proditione sunt accusati: eo quod *Margaretam* nuper Reginam, in partibus transmarinis jam degentem, ad regressum & Regni introitum in manu valida tum literis tum pecuniis, consilium eidem & auxilium promittentes, secrete sollicitarent. Quorum quidam aut morte intercedente sunt sublati, aut immensis pecuniarum summis ad pristinam gratiam restituti.

De nuptiis Regis Edwardi quarti. 1464.

Post hæc autem Rex *Edwardus* cum jam fervore juventutis urgeretur, propria fretus electione, cujusdam militis relictam viduam, *Elizabeth* nomine, ex patre quidem Milite, matre vero Ducissa progenitam; inconsultis Regni proceribus, clandestino sibi desponsavit matrimonio; atque post hæc ipsam solenniter in Reginam coronari fecit. Quod quidem Regni Optimates ægre tulerunt & indigne; quia de tam mediocri stirpe procreatam, ad Regni consortium secum præpropere sublimaret.

Domina de Somersete effecta est soror nostri.

Eodem vero anno, Domina *Margareta* Ducissa, inclyti Ducis de Somersete *Johannis* relicta, Monasterio nostro semper favorabilis & benigna

1464. Edward. 4. R. nigna; tunc apud Castellum suum de Maxey moram contrahens, quæ manerium de Depynge, ut prædiximus, in sortem suæ dotis acceperat; magna gestiens devotione nostris precibus commendari, in sororem nostri Capituli libenter est admissa. Quæ etiam dominam *Margaretam* Comitissam *Richmondiæ* filiam suam, & prædicti manerii de Depynge futuram hæredem; Illustris *Bukyngamiæ* Ducis filio, domino *Henrico*, prout longe ante retulimus, desponsatam, ut & ipsa pariter secum soror effecta, eadem beneficiorum suffragia consequeretur, pia induxit consideratione, quatenus tali quodammodo constricta debito, benevolentior nobis in futurum & in singulis complacitior redderetur.

De continuatione possessionis ejus in Goggislound. His tamen non obstantibus, ipsa Domina *Margareta* mater, à diebus mariti sui quoad ea quæ de jure marisci nostri de Goggislound respicere nos videntur, possessionem continuavit usq; in hodiernum. Sed & ante hæc tempora, paucis admodum transactis annis, cruces lapideæ, ac alia metarum signa, quæ in ultima perambulatione marisci tempore Domini *Joh. Asheby* Abbatis hujus loci facta, per consilium & auxilium Illustrissimi tunc Ducis *Lancastriæ* domini *Johannis Gaunt*, ad divisionem Provinciarum de *Holandia* & Kesteven necessario fuerant situata; ut eorum de cetero cognitio tolleretur & memoria, per homines *Depyngenses* diruta sunt penitus & dejecta. Unde inter cetera, crucem unam lapideam apud Wodelodegreynes, alias dict. Oggote, in prædicto marisco pro ultimo limite nostro versus Boream constitutam, violenter detraxerunt; ac in partes comminutam sparsim in profundis foveis, locisque abditis, ubi nulla inveniendi facultas esse poterat, nequiter intruserunt. Hinc est quod præfata bunda, rarius hominum memoriæ commendata, paulatim communem effugit notitiam, & longo decurrente temporis intervallo, abolita est per incuriam.

De destructione Crucis lapideæ in Goggislound.

De Abbate Johanne. Sed in his omnibus memoratus Pater Venerabilis Abbas *Johannes*, licet diuturna senectute depressus, & continuo languore viribus corporis fuerat destitutus; strenuissime tamen velut miles emeritus, consilio & providentia Monasterium rexit: & opera magnifica usque in finem etiam superaddere non cessavit. Nam in supremo ætatis suæ articulo constitutus, solenne & sumtuosum illud; quod inter Ecclesiam & portas Abbathiæ longo situ distenditur, à fundamentis usque ad murorum altitudinem extruxit hospitium. Et ea siquidem consideratione id egerat; ut quoties digniores advenirent hospites, quibus ex congruo cedere debeat & deferre, jam in præfatum hospitium eo oportunius quo vicinius de facili divertere posset & declinare. Et ne quicquam restaret quod ad divinæ laudis cumulum pertinere dignoscitur, quinque solennes Campanas delectabiles, harmoniæ consonantiam suaviter reboantes, pro tribus antiquioribus apud *Londonias* conflari fecit & mutari. Quarum utique pretium, cum expensis in advectione earundem per terram & aquam usque *Croylandiam*, ad centum sexaginta librarum summam se extendit. Quæ quidem Campanæ ad terram subtus adhuc existentes, antequam in sublime suspenderentur, à venerabili viro domino *Nicholao Elphinensi* Episcopo, Reverendi tunc in Christo Patris domini *Johannis Lincolniæ* Episcopi suffraganeo, solenniter fuerant consecratæ. Ad Sanctorum autem nomina patronorum in quorum honore devotissime dedicatæ consistunt, videlicet, *Guthlaci, Bartholomæi, Michaelis, Mariæ*, & *Trinitatis*, à minori usque ad maximam specialiter intitulantur.

De magnis Campanis emptis.

De consecratione Campanarum.

Mira ulam de trabe cadente. Accidit autem hoc tempore in Monasterio nostro *Croylandiæ* res quædam perpetuo digna memoratu; quam nonnulli quidem sensatorum solenni nimirum ascripsere miraculo. Campanile siquidem majus in occidentali Ecclesiæ plaga noviter constructum, in quo prædictæ Campanæ Carpentariorum solertia satagente dependere debeant; nullo ad tunc in ejus supremo cacumine tegebatur operimento; nullo etiam inferioris solarii interstitio

terstitio claudebatur. Extructa igitur in terra subtus volvendi quadam 1465.
ac torquendi machina, immensam trabem totius operis sustentatricem, Edward. 4 R.
trocleis & funibus innexam, summis muris applicare contendunt. Cumque magno torquentium conatu, trabes eadem pedibus ferme quinquaginta à terra librata, penderet in sublimi, ponderis immensi molem ferre non valentia, repente deficere cœperant instrumenta. Ruptis itaque simul funibus, deorsum trabes fragore vehementi ruit in terram, & totam illam subjectam in frustra comminuit fabricam. Subtus vero laborantibus viris, & jam jamque in mortis confinio constitutis, numero prope viginti, nulla spes affuit evadendi, nec alias diffugere eis potuit esse lucrum, cum trabes ipsa sua dimensione murorum æquabat quadrum. Sed tanto perplexos discrimine, ac inopinato eventu nimium consternatos, Divina cito respexit miseratio, ita ut illorum neminem prorsus obtrivit ruina tantæ molis, nulli casus tam præceps quicquam intulit læsionis. O extollenda merito Divinæ gratiæ præconia! O etiam patris nostri *Guthlaci* merita gloriosa! Quis se contineret à laudibus Dei? Excitatur interea clamor vociferantis populi, ingentem cuncti tulere vocem usque sydera coeli. Hi cœlum pulsant precibus, isti terram præ gaudio profusis rigant fletibus. Comitatus mox turbis Conventus procedit in oratorium, & *Ambrosianum* illum sollenniter prosequitur laudis hymnum. Immensas Deo singuli gratiarum referunt actiones, circa dicti patris nostri feretrum humi devotissime procumbentes. In æternum benedictus omnipotens Deus, qui nobis in arcto positis contra malignantium insidias misericorditer erigit cornu salutis; qui sic omnia nobis cooperatur in melius, ne unquam nostris in adversis rideat æmulus, ne quando de nobis supergaudeat inimicus.

Veruntamen iisdem temporibus Divina longanimitas ita nostris irritata peccatis, nostris inquam fuerat injustitiis provocata, quod in singulis elementis quasi quibusdam supernæ animadversionis flagellis insensatos in pugnam præparatis, *Anglia* tota durissime vapulabat. Nam aeris pestiferi super habitatores terræ in tantum prævaluit infectio, quod multa populorum millia etiam in omni ætate velut oves occisionis, mors inopina miserabili præcipitaret exitio. Similiter & ignis severior, tum ex fulmine, tum ex incuria sæpe proveniens, velut quoddam Divinæ indignationis prognosticum per singula Regni confinia in villas & oppida vehementer desævit; sed potissimum in præcipuis ordinis nostri Monasteriis, Ecclesias & Campanilia, ceteraque ministrationum officia usque in cineres edax flamma consumpsit.

De pestilentia. *De vastatione prima.*

Anno vero Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, in mense *Januarii*, tanta & tam grandis ex nivibus & pluviis inundavit aquarum copia, quantam nullus hominum ætate nostra viventium potuit retinere memoria. Nam in hac tota Provincia, maxime in *Holandia*, vix erant domus aut ædificia, quin ea permearet & pervaderet fluens unda. Neque hoc raptim & quasi in transitu actum esse noveris; sed continue per totum mensem, aut sine defluxu aqua stetit, aut ventis agitata validis, indies in tumorem magis ac magis excrevit. Nec obstabant tunc temporis fossata, sed vel in modico profluit ad vallandum aliunde materia congesta, cum quantacunque interdiu diligens impendebatur opera, intumescentis aquæ alluvione de nocte fuerat evacuata. Tunc mœror & luctus omnium, tunc clamor & tumultus *Holandensium*. Frequentantur interim ad Deum pro Ecclesia preces, quotidianæ celebrantur pro aeris serenitate processiones. Anno vero eodem mira quædam in *Anglia* sunt ostensa signa, & diversis in locis tremenda pluribus non melioris auspicii apparuere prognostica. Tres siquidem in cœlo quadam die apparebant soles, & imber sanguineus, prout herbæ lineæque vestes eo intinctæ intuentibus fidem dabant, quasi levis

1467. *De inundatione secunda.* *De signo in sole, de pluvia sanguinea.*

 pluvia

1467. pluvia desuper instillavit. Insuper equites & armati per aera visi sunt discurrere, ita ut sanctus iste *Georgius* solita cruce rubea insignitus, & armatorum comitatus manu multa, plerisque visibiliter apparebat. Unde ut jam dictis reluctari nequaquam debeamus, coram venerabili patre domino *Thoma Cantuariensi* Archiepiscopo hi quibus hujusmodi revelata sunt, districtissime fuerant examinati. Sed & mulier quædam in Comitatu Huntyngdon gravida, & partui jam vicina, fœtum in utero quasi flentem & singultus quosdam emittentem, ceteris audientibus mulieribus, & non modice mirantibus, multum sibi reformidans sentiebat. Quod utique raro novimus accidisse; sanctissimum namque Domini Præcursorem, adveniente salutis nostræ gaudio, in utero suæ matris vehementer exultasse legimus: at nunc forte versa vice, peccatis nostris exigentibus, appropinquante Divinæ animadversionis flagello, nostræ futuræ calamitatis ærumnam, etiam innatos deplorare, haud injuria poterimus opinari.

Edward. 4. R.

De apparitione sancti Georgii.

Puero in utero matris flente.

1469. Unde emensis exinde duobus annis, anno videlicet Regis *Edwardi* nono, qui erat annus Domini millesimus quadringentesimus sexagesimus nonus, inter ipsum Regem & illustrissimum Comitem *Warwici Richardum* ejus cognatum, magna, & non sine multorum sanguine sopienda, accidit discordia; eo quod Rex affectuosis allectus nimium Reginæ suggestionibus, singulos ejusdem Reginæ propinquos, & qui eam aliquo sanguinis titulo contingebant, in specialem sibi admittens familiaritatem, immensis ditabat muneribus, & ad digniora semper circa personam suam officia promovebat: fratres quoque suos & cognatos Regio de sanguine progenitos, & ipsum Comitem *Warwici Richardum*, cum ceteris sibi fidelibus Regni Proceribus, à sua præsentia profligavit. Hac igitur arrepta tempestatis occasione, ecce eodem anno, tempore æstatis, ventus turbinis iterato veniebat ab Aquilone. Insurrectio videlicet magna Communitatum patriæ illius, quæ se taxis & tributis annuis per eosdem Regis & Reginæ familiares, graviter oppressos emurmurabant, & Capitaneum sibi quendam *Robertum* de *Redysdale* statuentes, ad dictum Comitem *Warwici*, qui tunc erat *Londoniis*, numero quasi sexaginta millia, iter arripere satagebant.

Discordia inter Regem & Comitem Warwici.

De secunda insurrectione Borealium.

Rex vero his auditis rumoribus, ad Divinum primo præsidium, Sanctorumque suffragia se convertit; & peregrinationis gratia sanctum primo visitans *Edmundum* Martyrem, ad *Norwici* properavit civitatem. Deinde per Walsyngham rediens usque *Lennam*, & sic per villam de Wysbech, usque Dovesdale, cum ducentis equis super fossatum nostrum equitando, apertis barruris & cunctis remotis obstaculis, pervenit *Croylandiam*; ubi honorifice susceptus, prout Regiam dignitatem decuit, lætus hospes gratanter pernoctavit. In crastino autem, loci quiete, & exhibita sibi humanitate multum delectatus, usque ad Occidentalem villæ exitum per vicum pedibus incedendo, ac pontis lapidei domorumque vehementer collaudando situm, naviculam cum suis ibidem arripuit, & prospero cursu versus Castellum suum de Foderyngey, ubi Regina suum operiebatur adventum, transfretavit. Ubi paucis admodum diebus demoratus, donec sibi ex Regni partibus undique confluerent copiæ bellatorum adversus insurrectores prædictos, partes aggredi Boreales viriliter se accinxit. Præfati vero Reginæ propinqui, videlicet pater ejus & tres fratres uterini, qui, ut diximus, Regis adhærebant lateri, multum sibi metuentes ad diversa Castrorum præsidia, quidam in *Walliam*, quidam in *Norfolchiam*, de Regis tamen (ut ferunt) conniventia, diffugerunt.

De adventu Regis ad Croylandiam.

Rex vero cum venisset suo exercitu ad villam de Newarke, audiens quod hostilis cuneus in triplo suo præmineret exercitui, & voto remissiore quam sperabat, plebs sibi tardius adveniret, ad Castrum suum de Notyngham concito se divertit; ubi aliquantulum moram traxit, donec quidam dominus *Willielmus Herbert* Comes *Pembrochiæ* noviter effectus,

fectus, occurrendo sibi procuratas de *Wallensibus* suppetias exhiberet. Sed dum idem Comes *Pembrochiæ* cum ingenti pugnantium comitatu in campo de **Hegge-Cote** juxta **Banbury** in Comitatu *Northamptoniæ* ad Regem præpropere festinaret, ecce inopinate Borealium exercitus se in obviam sibi dedit; ubi consertis utriusque partis aciebus, grande commissum est prœlium, & immanissima hominum maxime *Wallensium* cædes subsecuta est, ita ut quatuor millia cecidisse de utroque exercitu referuntur. Ipse vero Comes *Pembrochiæ* ceterique *Walliæ* Nobiles & Generosi capti sunt, & ad arbitrium præfati Comitis *Warwici*, nulla interveniente redemptione, apud *Northamptoniam* decapitati. Revera illis in partibus in *Wallia* celebris ac famosa prophetia est, quod *Anglis* expulsis reliquiæ *Britonum* iterato Regnum *Angliæ* veluti cives proprii debeant obtinere. Quæ quidem prophetia in Chronicis de gestis *Britonum*, tempore *Cadwaladi* Regis, Angelo dictante, credulitatis suscipit argumentum. Unde temporis arridente occasione, diu exoptatam sibi opinantes jam affuisse horam, ad id perficiendum totis viribus operam dabant. Sed hoc alias fieri disponente Deo, adhuc fraudati remanent à desiderio suo.

1469. *Edward 4. R.*

De cæde Wallensium.

Sed cum rumores hujusmodi ad aures Regis pervenissent, ille videns quod ex hoc facto tantum sibi dedecus fuerat irrogatum, vehementi commotione turbatus est. Sed & hi qui ad ejus imperium sibi adhæserant, consternati nimium, clandestina ab eo fuga per millenos turpiter recesserunt. Archiepiscopus autem *Cantuariensis Thomas*, & *Eboracensis Georgius*, & Dux *Clarentiæ* frater Regis, cum dicto Comite *Warwici* ad Regis colloquium jam cum paucis admodum derelicti, angustias ejus leniendi gratia cum magno Comitatu officiosissime properabant. Quibus ille in primo adventu ex indignantis animi rigore turbidum prætendebat vultum: sed posteaquam ei fidelis obsequii sui intentionem, proditionemque eorum qui sibi adhæserant, constanter exposuissent, complacitior jam effectus, eos in favorem & benevolentiam admisit uberiorem.

Certitudo hujus historiæ sub aliis terminis veritati submixus inferius declarabitur.

Sed tempestatis hujus ingruente procella, nos interim in hac insula degentes, non minimo terrore noveris circumspectos fuisse. Nam per malignantes nobis aliquos, infausta nimis & infelix quorundam de exercitu auribus fama pernotuit, quod hi quos insequebantur, latebras *Croylandiæ* fovebant abditi, & quod in villa ac procinctu ejusdem, thesauri reconditi fuerant infiniti. Hinc populus inanis & ad prædam libenter avidus, Monasterium nostrum & villam in suo reditu ad extremum perscrutari se velle compromittens, tum crebris rumor nunciis, tum quotidianis minarum jaculis, non mediocrem nobis timoris materiam incutiebat. Sed benedictus Dominus qui non dedit nos in captione dentibus eorum, meritis siquidem sanctissimi patris nostri *Guthlaci*, ad cujus tumulum per noctes singulas in psalmis & orationibus devotæ supplicationis libavimus holocausta, gratiose nobiscum id egit Divina miseratio, ut sæpius memorati Comitis *Warwici* provido conductu, revertentes illi de exercitu singuli iter carpebant ultra *Trentam*, & per illam compendii viam in propriam sunt reversi regionem.

De timore in villa commorantium.

Interim vero (ut prædiximus) iisdem venerabilis pater Abbas *Johannes* quotidiano & incurabili herniorum laborabat incommodo, quod ex violento tempore quodam prolapsu, equitando sibi contigit incurrisse. Unde tanta quotidie in illis partibus cruciabatur dissentione, quod etiam mille mortes videretur sustinere. Continuis igitur probatus infirmitatibus, & mundi turbinibus & pressuris expurgatus, posteaquam supra Dominici gregis custodiam per annos quadraginta duos & octo menses, solicite pervigilans, Pastoris officium laudabiliter implevisset, à terrenis ad cœlestia citius transtolli summopere cupiebat. Consummato tandem umbratilis hujus stadii laborioso cursu, anno videlicet ætatis suæ octogesimo quinto, in Religione vero sexagesimo nono, terræ genetrici relinquens glebam corporis, spiritum

De obitu Johannis Abbatis.

1469. *Edwurd. 4. R.* tum cum *Christo* comprehensurum mercedis æternæ bravium, devotissime commendavit in manus Patris. Clausit itaque diem vitæ præsentis supremum, sextodecimo die mensis *Januarii*, anno ab Incarnatione Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono; sceptra vero Regni *Angliæ* tunc strenue gubernantis Regis *Edwardi* quarti anno nono. Verum ut prolixam vitæ suæ seriem sub breviori compendio congeramus, utpote qui conversationis ejus eramus conscii, hoc Epitaphium carmen, quod in ejus laudem utcunque edidimus, præsentibus inserere minime credimus otiosum.

Secundum computationem Ecclesiæ Anglicanæ, 1469. Rom. Eccles. 1470.

Epitaphium versificum.

En lux pastorum, Claustri rosa, formula morum,
Nunc eclipsatur, marcescit, & incineratur;
Litlyngton *pagus, cui felices dedit ortus,*
Gratis abinde datus, hinc gratia diva vocatus.
Gratus in alloquiis, sed gratior in benefactis,
Cujus vita Deo placuit gratissima summo.
Ejus conductu dudum Croylandia *plausit,*
Sed sedet in luctu, quia mors metam sibi clausit.
Dux gregis effectus, hinc serius, inde serenus,
Et circumspectus oculis fuit undique plenus.
In grege Conventus, erat ex illis velut unus:
Omnibus intentus charitatis solvere munus,
In medio speculans, in circuitu sua servans,
Intus & exterius sine crimine vixit honestus;
Nostra Syon *sancta per eum fulsit speciosa.*
Mente Maria *vacans, sed membris* Martha *ministrans,*
Suspirans Cœlis visu gaudere Rachelis,
Dum Lya *progeniem genuit sibi spiritualem,*
Prudens, sensatus, morum gravitate probatus,
Instabiles flatus mundi tolerare paratus,
Strenuus in factis, cum plebs adversa fremebat,
Quam cito vincebat, inimicis lege subactis.
Dapsilis in mensis, in agendis consiliosus,
Providus expensis, fuit in placitis animosus,
Pervigil in castris, supra gregis hujus ovile.
Martyrium carnis docuit decus esse virile;
Quæque Dei laudem sapiunt, super omnia fovit,
Sed reputat fraudem, quicquid proprium sibi novit.
In victu solito sic gustus fræna regebat,
Quod nil pro libito, sed pro ratione petebat.
Quam sibi dilecta fuerant Domini sacra templa,
Laudis in exempla demonstrant aurea tecta:
Tot vestimentis domus hæc splendet pretiosis,
Quæ dedit absque pari, quod vix possint numerari.
Ecclesiæ rutilo decoravit lumina vitro;
Atque Deo celebres per eum dant organa laudes,
Quæ resonant melos, pulsando per æthera cœlos.
Confert campanas solenni laude sacratas.
Ædificans multa priscos præcellit honore,
Et reparans cuncta, magno flagrabat amore:
Ædificare potens, sua cuncta maneria ditat,
Sed reparare volens, dispendia plurima vitat.
Sic moderans opera, quod gentes non cito noscant,
An melius vetera reparentur, vel nova crescant.
Cum senio fuerat fractus, fessusque labore,
Vivax semper erat animi sensusque vigore.
Tempore quo rexit, hunc gratia spiritus unxit,

Et

Et quicquid gessit, satis ad votum sibi cessit, 1469,70. Edward.4.R.
Et licet e multis brevis hæc series memoretur;
Congrua pro meritis, Cœlo sibi gloria detur. Amen.

Claudatur & nunc à nobis hujus processus series, & hanc inepti staminis telam hucusque protendisse sufficiat; ne curiosis inculta textura conspectibus singula punctim carpentibus occasionem præbeat subsannandi. Verum quum ea quæ multis jam retroactis effluxere sæculis, per præcedentium incuriam ad agnitionem modernorum minime pervenerunt; exceptis paucis quæ à quibusdam senioribus nostris literis fuerant commentata; nec tamen juxta aliquam historiæ cohærentiam, sed secundum quod aliqua nova diversis annorum interstitiis emergebant: igitur in hoc negotio intentionis nostræ hactenus hæc summa fuit; juxta modum voluminis hujus initialem, concordantias Regum *Angliæ*, & hujus Monasterii Abbatum, cum incidentiis plurimis, prout Regni vel loci concernunt statum, ordine debito, longe tamen dispari stilo notitiæ tradere posterorum. Protenditur autem hujus operis nostri longo tractatu progressus, ab introitu Regis *Stephani*, tempore Abbatis *Waldevi*; ubi vir eximius, & singularis eloquentiæ titulis insignitus, Magister *Petrus Blesensis* historiæ suæ terminavit tractatum; usque ad *Edwardi* nunc Regis (ut prædiximus) annum nonum. Cujus utique temporis intervallum ad trecentos triginta & amplius annos se extendit. Eorum vero quæ pro captu nostræ penuriæ in hanc qualemcunque redigimus compagem; quædam relatione certa didicimus, pleraque etiam veteranis & corrosis reperimus in papyris. Cætera autem quæ in nostro acta sunt sæculo, in experientiæ libro verius nos legisse profitemur.

Conclusio operis.

At quum permittente Deo, Prioris officium, quanquam indigne & perfunctorie duntaxat administramus, multifariisque regularis observantiæ præpediti sumus exercitiis; præsens à nobis opusculum attentione jugi studioque propensiori pro voto nullatenus est digestum, sed furtivis admodum vicibus, momentisque sæpius intercisis, prout tardioris ingenii vena modo parcius, modo procurrebat uberius, utcunque constat esse lucubratum. At si ea quæ mentem subeunt, in lucem prodere non pigeret, revera voluminis hujus ab exordio usque in præsens tota connexio, uti nostra fert opinio, statuæ illius simulachrum, ut olim in *Daniele* non incongrue videbitur effigiare. Cujus caput aureum, pectus & brachia de argento, pedes vero partim ferrei, partim fictiles describuntur. Consimili quidem parilitatis forma, pars illa prior in hujus libri capite à Venerabili Patre Abbate *Ingulpho* luculenter edita; quæ multo ceteris eminentior elegantissimo dictaminis jubare resplendet; caput quodammodo nobis aureum haud injuria repræsentat. Sed & portio illa media, quæ satis egregii viri Magistri *Petri Blesensis* per industriam eloquentiæ *Tullianæ* dulcisonam refundit harmoniam; pectoris utique similitudinem publice præfert ex argento. Postrema vero pars à nobis, prout facultas tulit, subnixa prioribus, imaginem videtur exprimere pedum, quæ ex impolita styli ruditate merito ferrea, & pro ejus vulgariter trita & exsufflanda citius cænulenta congerie, fictilis & testea rectissime censeatur. Attamen id nobis solum spei superest, quod nostra omnino non frustra nititur, nec incassum tendit intentio: sed vel in hoc saltem credimus profuturam, si instructior quispiam, velut lapis insignis de monte scientiæ sublimioris abscisus, hanc imaginariam reformando statuam, percutere solum velit in pedibus pro zelo correctionis. Quod denique efficacius ab eo faciliusque arbitramur posse fieri; si hanc à nobis informem è multis latebris passim congestam materiæ molem, cum eam in promtu jam habeat & ad manum, in elegantem dictaminis studeat redigere formam. Qui etiam cum ea quæ posteris eventura sunt temporibus, ultro literis memoranda committere gratum duxerit, in

Excusatio scripti.

Comparatio principii libri ad statuam.

1469, 70. *Edward.4.R.* *Captatio piæ supplicationis.*

in monte virtutis amplioris fama creſcente in immenſum merebitur promoveri. In hujus utique calce laboris qualemcunque nominis noſtri memoriam, in voto habuimus reliquiſſe; ut ſaltem hæc legentes, charitatis intuitu, breviſſimo deprecationis eloquio animam noſtram recommendare dignarentur miſericordiæ Salvatoris: Sed hujus rei gratia ſponte id omiſimus, ne hic in patria propria acceptari velle videamur; aut immeritam laudem exinde inaniter appetere judicemur. Totum igitur Divinæ diſpoſitioni committentes, obnixis precibus exoramus, quatenus pro tantillo labore ex abundante ſua gratia nomen noſtrum in libro prædeſtinationis in perpetuum jubeat annotari.

[ALIA

[ALIA

Hist. Croylandensis

CONTINUATIO.]

[ALIA
Hist. Croylandensis
CONTINUATIO.]

[a] Sub obitu præfati Abbatis *Johannis*, qui, ut præfertur, accidebat sexto decimo die mensis *Januarii*, anno nono Regis *Edwardi* quarti, qui fuit annus Domini millesimus quadringentesimus sexagesimus nonus, secundum Computationem Ecclesiæ *Romanæ*; sequitur Continuatio gestorum tam in Republica *Anglicana*, quam alibi, ac præsertim in factis Monasterii *Croylandiæ* contingentium. Et tamen ante introitum describendarum rerum, quæ ab hoc anno in futurum accidisse dignoscuntur, præsupponenda sunt aliqua, quæ à dicto *Chronographo* priore, tum sanctæ Religionis, quæ rerum profanarum ignara esse solet, tum brevitatis studio, super expressiore declaratione [b] præmissorum sunt: ut clare ab exordio intellecto quam multis bellorum incursibus Regnum *Angliæ* agitatum est, antequam ad postremo descriptam calamitatem incursionis Borealium perventum fuit; id quod reliquum est secutum, usque ad annum inferius annotandum, quam brevissime possumus sinceriusque absolvatur.

Cupimus enim prænotare, non bellum, sed faciem belli, quod oppidum de **Ludlow** in Marchiis *Walliæ*, mense *Octobris* anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, inter Regem *Henricum* suosque fideles ex una parte, & *Richardum* Ducem *Eboraci* suosque filios & propinquiores, cognatos & affines, inter quos præcipui erant Comes *Sarum* & *Warwici*, pater & filius, ex altera parte plurimum formidabatur. Sed prævalentibus indies partibus Regis, ex coacta jam Procerum quam popularium multitudine infinita; & præsertim postquam *Andreas Trollop* & socii sui stipendiarii *Calesiæ*, per Comitem *Warwici* eorum Capitaneum tanquam ad Regis servitium ex partibus transmarinis vocati; videntes se contra vota positos adversus Regem, præfato Duci defecerant, adhærentes Regi à quo victum & stipendia perceperunt: dissoluta est acies Ducis; eo in *Hiberniam*, ac suo primogenito *Edwardo* Comite *Marchiæ*, una cum præfatis Comitibus patre & filio, in *Calesiam* navigio deductis.

1459. Bellum de Ludlow.

Exilium Ducis Eboraci.

Interea habito Parliamento apud *Coventriam*, proscripti sunt Dux & Comites memorati, eorumque bona & hæreditates ad novos possessores translata. Sed quia res *Anglicanæ* multis varietatibus, prout nimis nota experientia indies docet, subjectæ sunt; sequente anno scil. millesimo quadringentesimo sexagesimo, appulsis dictis Comitibus ex *Calesia* in *Cantiam*, factum est prælium magnum juxta *Northamptoniam*, mense *Julii* in festo septem fratrum, inter Regem *Henricum* & dictos Comites, eorumque hinc inde fautores. Et ceciderunt de partibus Regis Dux *Bukbingamiæ*, Comes *Salopiæ*, Dominus & Vicecomes de *Bemond*, Dominus de *Egyrmond*, cum aliis Proceribus, & popularibus innumeris; ipsique Comites potiti victoria, Regi *Henrico* omnem Regium honorem exhibentes, cum solennissimo Comitatu *Londonias* usque deduxerunt, præfato Comite *Warwici Richardo Nevyl*, ensem ante Regem nudato capite cum omni humilitate & reverentia deferente.

1460. Bellum Northamptoniæ.

[a] Ab. [b] Prætermissa.

1459. Henric. 6. R.

Eodem anno mense *Octobris*, adveniens Dux *Eboraci* ex *Hibernia* usque *Westmonasterium* tempore instituti Parliamenti, mox ut Cameram superiorem palatii Regii, ubi Domini Spirituales & temporales residebant, intraverat, accedens ad thronum Regium, sedem illam vendicavit, tanquam suam; describens genealogiam suam linealiter à *Leonello* Duce *Clarentiæ*, cujus, tanquam Prioris natu, successioni *Regnum Angliæ* deberi dicebat, potius quam posteris *Johannis* Ducis *Lancastriæ*, fratris sui junioris, à quo Rex *Henricus* descenderat; protestatusque est, injurias suo sanguini per tres *Henricos* Usurpatores tot annis irrogatas, se amplius non passurum. Et continuo interiora cœnacula Palatii penetrans, coegit Regem *Henricum* se transferre ad cameras Reginæ; ipseque Dux omnia Regalia illic penetralia occupavit. Duravit hæc turbatio, absque tamen cæde & sanguine, quasi per tres hebdomadas, usque ad vigiliam *Omnium Sanctorum*, occupato interim universo Parliamento super discussione genealogiæ & juris Ducis memorati. In ipsa autem vigilia, capta fuit conclusio differentiæ hujusmodi; videlicet, quod Dux & filii sui *Edwardus* Comes *Marchiæ*, ac *Edmundus* Comes *Rutlandiæ*, qui ambo discretionis annos attigerant, jurarent ipsi Regi fidelitatem, quodque ipsum recognosceret eorum Regem, quamdiu ageret in humanis: id enim Parliamentum ipsum jam decreverat; addendo de ipsius Regis consensu, quod quamprimum Rex ille in fata discesserit, licebit dicto Duci suisque hæredibus Coronam *Angliæ* vendicare ac possidere. Quibus ita expletis, transtulit se Dux à Palatio *Westmonasterii* ad hospitium suum *Londoniis*, dimittens Regem & suos in pace.

Dux Eboraci Richardus vendicat Coronam.

Compositio inter Regem & Ducem.

His diebus Regina *Margareta* cum filio suo Regis unigenito *Edwardo* Principe, in partibus Borealibus morabatur. Et quia Borealibus ipsis fautoribus Reginæ, decretum Parliamentale supradictum invisum atque execrabile putabatur; facta inibi populi & Nobilium commotione, ea intentione, ut decretum ipsum reformarent, [a]

Cum Dux *Eboraci* habens in Comitiva sua filium Comitem *Rutlondiæ*, ac *Richardum* Comitem *Sarum*, se usque ad Wakefeld pro reprimendis eorum conatibus transtulisset. Bello ibidem ut supra memoratur, victus occubuit. Sicque subsecuta est dictorum Borealium in partes Australes irruptio; donec ad sanctum *Albanum* pervenientes, fugato Comite *Warwici*, qui illuc Regem *Henricum*, tanquam adversus uxorem Reginam, & filium pugnaturum adduxerat; ipsos Regem & Reginam, post obtentam illic, & ulterius non prosecutam victoriam, secum in Boream reduxerunt.

Bellum de Wakefeld.

Bellum apud sanctum Albanum.

Interea primogenitus Ducis, *Edwardus* Comes *Marchiæ* antedictus, adversus similes fautores Reginæ in partibus *Walliæ* constitutos bellum agens, profligatis hostibus apud Crucem *Mortimeri*, gloriosam de ipsis victoriam reportavit. Perlatoque deinde ad eum nuncio de morte patris, quamque avide populus Regni Australis eum Regem futurum expectat; collecto exercitu *Londonias* venit; diffinitoque per maturam deliberationem cum consilio, quod cum Rex *Henricus* interfectoribus patris sui associatus, decretum Parliamenti supradictum totis viribus rumpere satagit, atque rumpit; Comes ille ad ulteriorem ei fidem servandam obligatus non existit. Conclamatis ei ab omni populo Regiis laudibus, quarto die *Martii*, anno, secundum computationem Ecclesiæ *Romanæ*, millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, regnare cœpit, victoriamque & coronam modis quibus memoratus Chronographus supra descripserat, magnifice meruit & accepit.

Conflictus apud Mortimers Crosse.

1460, 1. *Acceptatio Comitis Marchiæ in Regem.*

Transeo hoc leviter, & sequentia, videlicet obsidiones Castrorum *Northumbriæ*, particularesque insultus inter reliquias *Henrici* sæpe irrum-

[a] Videtur deesse quid.

pentes,

pentes ex *Scotia*; atque *Johannem Nevyl* Dominum de *Montagu* noviter 1460,1.
creatum Comitem *Northumbriæ*; aliosque Regis *Edwardi* fideles in Mar- *Henric. 6. R.*
chiis *Scotiæ* variis successibus, sed ut sæpius ad gloriam Regis *Edwardi*
multipliciter accidentes. In quibus insultibus atque pugnis plurimi post-
scriptorum Nobiles de parte *Henrici*, videlicet *Henricus* Dux Somersete, *Nex Henrici*
aliique domini videlicet de *Hungyrford*, de *Roos*, ac egregii milites *Radul- Ducis Somer-*
phus Grey & *Radulphus Percy*, cum aliis nonnullis, strenuitate dicti Comi- *setiæ.*
tis *Northumbriæ* superati, funditus deleti sunt.

Venio ad sextum ipsius Regis annum, quando ex matrimonio ipsius Re- *Nascitur Eli-*
gis supratacto, *Elizabeth* filia sibi primogenita nascitur in mense *Februa- zabeth pri-*
rii, Anno videlicet Domini secundum cursum computationem Ecclesiæ *mogenita Re-gis.*
Anglicanæ, millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto Ecclesiæ vero 1465, 6.
Romanæ, millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto. Hoc tempore
missi sunt legati è *Flandriis* in *Angliam*, dominam *Margaretam* Regis *Ed-*
wardi sororem in Conjugem domino *Carolo* Ducis *Burgundiæ Philippi* pri-
mogenito, (vivebat enim tunc pater) expetentes. Completum atque so-
lemnizatum est hoc matrimonium anno subsequenti mense *Julii*, Anno
Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo. Super quo *Ri-* 1467.
chardus Nevyl Comes *Warwici*, qui partibus *Francorum* contra *Burgurdio- Matrimonium*
nes jam aliquot annis favere visus est, magnam animi indignationem ce- *Ducis Bur-gundiæ.*
pit. Maluit enim maritum alium dictæ dominæ *Margaretæ* infra Re-
gnum *Franciæ* procurasse: Unde inter Reges utriusque Regni favorabilis
aliqua intelligentia consurgeret, quam *Caroli* jam Ducis *Burgundiæ* partes
per ullam *Angliæ* affinitatem juvare. Odio enim capitali prosecutus est
hominem illum.

Hanc ego reputo veriorem causam discidii inter Regem & Comitem, *Verissima cau-*
quam ipsum quod supra recitatum est, matrimonium Regis cum *Eliza- sa dissensionis*
beth Regina. Quod quidem matrimonium Regis & Reginæ, post ali- *inter Regem*
quam nihilominus submurmurationem Comitis, eo quod prius laborave- *& Comitem Warwici.*
rat ut Rex haberet in conjugem Reginam *Scotiæ* relictam Regis ibi de-
functi; longe ante hæc tempora ab ipso Comite & ab omnibus Prælatis ac
dominis majoribus Regni apud *Radingham* solenniter laudatum & ap-
probatum est. Perduravitque favor Comitis in omnem ipsius Reginæ pa-
rentelam, quoadusque ipsius Reginæ cognati & affines istud aliud matri-
monium, quod inter *Carolum* & *Margaretam* actum est pro voto Regis,
[a] amico Comite, sicut & multa alia consilia fieri [b] procurabat. Sicque
propter causas ejusmodi in dicto conflictu apud Hegecot juxta *Bambiriam*, *Bellum de*
perierunt *Wallenses* cum præfecto suo *Willielmo Herbert* noviter creato *Hegecot,*
Comite *Pembrochiæ*. Multum enim præeminebat ille hac tempestate in 1468.
consilio Regis & Reginæ. Nam ipsius primogenitus unam de sororibus
Reginæ ante duxit. Perierunt & pater Reginæ, dictus *Richardus* Comes
de *Riparis*, & filius ejus *Johannes Widevyle* Miles.

Interea captus est Rex *Edwardus* in quodam villagio juxta *Coventriam*, *Captio Regis*
& abinde usque ad castrum *Warwici*, dimissis ad eo omnibus servitoribus *Edwardi.*
suis, deductus; ibique tunc detentus Captivus. Hanc enim Captivitatis
calamitatem induxerant frater suus *Georgius* Dux *Clarentiæ Richardus* Co-
mes *Warwici*, ipsiusque Germanus *Georgius Eboracensis* Archiepiscopus, ea
æstate quæ contingebat anno nono ipsius Regis qui erat annus Domini
millesimus quadringentesimus sexagesimus nonus. Et ne fortassis fideles 1469.
dicti Regis de partibus Meridionalibus Regni tantum Regi irrogatam
contumeliam vindicaturi, ipsi à dicto castro & carcere liberarent; tran-
stulerunt eum in Aquilonem usque ad castrum de [c] Midlam: à quo ta-
men præter omnem spem pæne miraculose, non tam evasit, quam de ex-
presso ipsius Comitis *Warwici* consensu dimissus est. Surrexerunt namque

a Invito. *b* Procurabant. *c* Middleham.

in

1469. in *Anglia* juxta Marchias *Scotiæ*, multi de reliquiis partis *Henrici*, habentes Capitaneum quendam *Humfridum Nevyl* Militem: quibus ipse Comes *Warwici* aliter resistere non valebat, nisi faciendo publicas proclamationes nomine Regio, ut omnes Regis ligei in defensionem Regis adversus rebelles suos assurgerent. Populus autem videns Regem suum captivum, non prius edictis ejusmodi parere voluit, quam ille apud Civitatem *Eboraci* plenissime datus libertati apparuisset. Ita & hostes potenter per Comitem fusi sunt, & Rex capta oportunitate liber *Londonias* usque venit.

Henric. 6. R.

Liberatio insperata Regis à carcere.

Ab eo die fiunt legationes & ambasiatæ frequentes inter Regem & Dominos, ita ut præmittitur, diffidentes. Convocatoque omnium Dominorum Regni grandi consilio, comparent ad certum præfixum diem in magna Camera Parliamenti Dux *Clarentiæ*, Comes *Warwici*, & ceteri complices sui: pax & omnium impacabilium abolitio foris conceditur. Manet tamen fortassis alta mente reposita, illic despectæ Majestatis injuria; hic *nimis elati rea mens sibi conscia facti.* Tandem post transacta utcunque apud *Londonias* festa natalia, cum tempus jejunii quadragesimalis,
1470. anno Domini secundum computationem Ecclesiæ *Romanæ* millesimo quadringentesimo septuagesimo, appropinquaret, Rex & dicti Domini subinvicem valefacientes; ipse Rex adhuc se paulisper tenet *Londoniis*, illi ad suas patrias singuli pro eorum libitu se divertunt.

Concordia Regis & Dominorum:

Interea vacanti Monasterio *Croylandiæ* per mortem *Johannis Litlyngton* Abbatis, quæ accidit, ut præfertur, sexto decimo die *Januarii* hoc instanti anno Regis *Edwardi* nono; per electionem Canonicam de domino *Johanne Wysbbych*, viro utique provido & plurimum circumspecto, salubriter provisum est. Electus est namque de officio prioratus cellæ de **Freston**, dicti Monasterii *Croylandiæ* usibus annexæ antiquitus & appropriatæ, in Abbatem ejusdem Monasterii, decimo tertio die *Febr.* anno Regis supradicto, qui
1469, 70. erat annus Domini millesimus quadringentesimus sexagesimus nonus, secundum computationem Ecclesiæ *Anglicanæ*, *Romanæ* vero, septuagesimus.

Electus Johannes Wisbech in Abb. Croylandiæ.

Digressio ad ostendendum varietatem computi Ecclesiæ Romanæ & Anglicanæ.

Libet propter instructionem juvenum, qui forsan hujus computationis varietatem seu saltem causam ipsius non intelligunt, paucis verbis explanare, quomodo esse poterit, quod *Romani*, qui computant ab actu posteriori, videlicet à Nativitate, præcedunt nos qui computamus à priori, videlicet ab Incarnatione, per omne id tempus quod à festa Nativitatis usque ad festum Annunciationis Dominicæ annis singulis intercurrit, omni residua parte anni nobis atque ipsis in numeri identitate per totum consonantibus. Pro quo intelligendo notandum est, quod Chronographi qui Annalia sive singulorum annorum gesta conscribunt, duos habent modos terminandi annum: unus est quod ab initio actus quem notare volunt, computant integram revolutionem motus solis, donec pertransierit Zodiacum (scil.) trecentos sexaginta quinque dies; & ita computat Ecclesia *Anglicana*, non finiens primum annum alicujus rei quæ accidit, donec tot (scil.) trecenti sexaginta & quinque dies ab initio actus effluxi sunt: Et ideo finit & terminat singulos annos Incarnationis Dominicæ, super qua computationem suam (ut plurimum) facit, semper in eodem die à quo mysterium actuale ejusdem Dominicæ Incarnationis cœpit, (scil.) in festo Annunciationis. *Romani* autem ob antiquam reverentiam quam debebant *Jano* Deo, à quo mensis *Januarius* nomen tulit, omnes annos suos incipiunt in primo die *Januarii*, & finiunt in ultimo die *Decembris*, quocunque mense intermedio, ille actus quem notare voluerunt, accidebat: & ideo secundum eos, primus annus Nativitatis Domini, super qua *Romani* de more computum suum faciunt, finiebatur ab initio illius actus in septem diebus: itaque in primo die *Januarii* proximo tunc sequenti, apud eos incepit secundus annus. Cognito ergo isto modo æquivoco terminationis anni, certum est quod in re ipsa non est error; sed quod secundum

cundum primum modum computandi, jam est nisi annus Domini millesimus quadringentesimus sexagesimus nonus, usque ad festum Annunciationis; & tum juxta secundum modum, quo incipitur semper novus annus in *Januario*, potest dici quod est annus millesimus quadringentesimus septuagesimus. Confirmatur is modus initiandi & terminandi singulos annos more *Romano*, ex compotis manualibus, & per consuetum Calendarium Ecclesiæ, cum in primo die *Januarii* semper literæ Dominicales quæ per unum integrum annum deserviunt, immutantur.

1470. *Edward.4.R.*

Sed redeamus ad dictum *Johannem Wysbech*, hoc tempore, ut præmisimus, electum Abbatem *Croylandiæ*. Is erat homo sane politicus in omnibus actibus suis, utpote qui transactis superioribus annis in plurimis Monasterii officiis exercitatus fuit: hic unum singulare fortunatumque sibi concessum munus promeruit, quod nulli prædecessorum suorum contingebat. Quoties enim litis alicujus scintilla videbatur exurgere, eam sagaciter ac cum discreto actuum suorum moderamine, antequam nimis efferveret, extinxit; in tantum quod per omnia pastoralis sui officii tempora tranquilla pace gaudebat. Dimittamus ad tempus hunc bonum patrem cum omnibus piis actibus suis, quos recitabimus cum pervenerimus ad gesta illius anni, quo ille ab hac luce substractus est, qui erat annus Domini millesimus quadringentesimus septuagesimus septimus; & ad prædictam profanam Regni historiam redeamus.

Redit ad historiam loci.

Post recessum autem dominorum prædictorum de *Londoniis*, paucis abinde exactis diebus, homines patriæ & Comitatus *Lincolniensis*, quasi jam noviter *Centensium* socii effecti, patriis legibus & moribus adversantes, armis se induunt, Duce & Præfecto ipsorum, filio & hærede domini *Fontanensis*, de *Wellys* vulgariter nuncupati. Sed Rex *Edwardus* collecto exercitu, mox ut *Stamfordiam* venit, simul eos vidit atque vicit. Venerunt in potestatem suam omnes Capitanei exercitus adversantis, in quos pro eorum demeritis capitaliter animadvertens, rudi atque innocenti multitudini gratiam fecit. Qua quidem tam [a] prosperus obtenta victoria ad aures præfatorum dominorum Ducis & Comitis perlata, ipsi sibiipsis tanquam hujusmodi insurrectionis conscii, per fugam consuluerunt. Insequitur eos Rex in omni itinere quod faciunt à patria *Lancastriæ* per eos interjacentes Comitatus, usque perventum esset ad civitatem *Exoniensem* in comitatu *Devoniæ*. Illic autem ante Regem adventantes, paucis inventis navibus mare intrant; & quoscunque *Holandrynos* ceterosve Ducis *Burgundiæ* subjectos modo mercatorio navigantes obvios habent, eos rebus, mercibus, & navibus spoliantes, classem suam vehementer adaugent, seseque atque complices suos in *Normanniam* trajiciunt.

Bellum Lincolniensium apud Stamford.

Fuga dominorum usque in Normanniam.

Ibi recepti humaniter à Rege *Ludovico*, tandem in gratiam Reginæ *Margaretæ*, suique filii Principis *Edwardi* admissi, eorum ac Regis *Henrici* partes se de cetero fideliter observaturos promittunt. Et ut tam dilectio quam fides ita renovata indubitatior futuris sæculis appareret, contrahuntur sponsalia inter dictum Principem & dominam *Annam* præfati Comitis *Warwici* filiam juniorem. Nam seniorem, *Isabellam* nomine, Dux ipse *Clarentiæ* ante sibi uxorem devinxerat.

Vix agunt hi homines sex menses in exilio, & ecce thesauro *Francorum* Regis relevati, in eisdem partibus *Angliæ* unde decesserant applicant. Compatiuntur *Anglici* omnes per circuitum, sicut de more suo semper solent, reversis exulibus, eisque non tam commeatum quam comitatum & omne servitium exhibentes, tanta eorum exercitum multitudine roborant, quod milites Regis *Edwardi*, quos ille apud *Dancastriam* præstolabatur, præsentias suas ab ancipiti bello subtrahebant. Affuit etiam propinquis in laribus apud *Pontem fractum*, *Johannes Nevyl*, germanus Comitis *Warwici*, dictus tunc Marchio de *Montagu*, à quo præ-

Reditus dominorum in Angliam.

[a] Prospera, sive, propera.

1470. *Edward.4. R.* *Fuga Regis in Holandiam.* stita Regi *Edwardo* fides, cognito adventu fratris sui, in fraudem versa est. Conspiraverat enim ut per multitudinem quam sub Regis edicto congregaverat, Regem ipsum caperet. Quæ res postquam secreti exploratoris industria ad aures Regis pervenerat, compulsus ille est saluti suæ & suorum per fugam usque ad portum quæ appellatur Lenne *Episcopi* in *Norfolchia* consulere. Ibi comparatis navibus se atque suos, ad numerum fere duorum millium hominum, usque *Holandiam* transmarinam, patriam Ducis *Burgundiæ*, traduci fecit. Hæc acta sunt circa festum *Michaelis*, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, dicti vero Regis *Edwardi* anno decimo.

His modis domini antedicti de præfato Rege *Edwardo* gloriose, sine tamen cæde aut sanguine triumphantes, *Londonias* digna tantis successibus pompa adveniunt, Regem *Henricum* sextum de turri, ubi tam diu captivus tentus est, in solium Regni restituunt; atque in festo translationis sancti *Edwardi* Regis & Confessoris de mense *Octobris*, coronam in capite publice atque processionaliter deferre faciunt. Jam omnia in hujus Regis *Henrici* nomine jura redduntur, literæ patentes, brevia, mandata, chirographa, & instrumenta quælibet, sub duplici suscepti regiminis Regii annotatione distribuuntur, hoc modo; anno ab inchoatione Regni Regis *Henrici* sexti quadragesimo octavo, & [a] readoptionis ejusdem Regis anno primo.

Restitutio Regis Henrici.

Nascitur primogenitus Regis Edwardi. Hac tempestate natus est *Edwardus* primogenitus Regis *Edwardi* Exulis, in festo *omnium Sanctorum*, intra Monasterium *Westmonasterii*, cujus loci tuitioni Regina *Elizabeth* se & tres filias suas ante commiserat. Ex hac re nonnihil consolationis atque spei fidelibus Regis *Edwardi* accreverat, quamvis benevoli Regis *Henrici*, qui tunc multo plures extiterant, ortum parvuli hujusmodi parvi pensitabant. Vidimes populum innumerum hanc piissimi Regis *Henrici* restitutionem miraculo, mutationemque ipsam dextræ excelsi operibus ascripsisse: & ecce, quam incomprehensibilia sunt judicia Dei, & investigabiles viæ ejus, ut nemo se ejus consiliarium profiteri audeat, intra sex proximos sequentes menses, satis compertum est.

1470, 1. Nam dictus Rex *Edwardus* copiis ac navibus Ducis *Caroli Burgundiæ* adjutus, circa medium quadragesimæ sequentis expulsionem suam, in patria de Holdernes, eodem quidem in loco quo quondam *Henricus* quartus Regem *Richardum* depositurus applicuit, cum numero mille & quingentorum *Anglicorum* terram cepit. Pertransiens autem per medium civitatis *Eboraci*, non aliter se intitulans nisi Ducem, tanquam hæredem patris sui, ita enim propter illic adversantes dissimulare oportuit; venit sine ulla resistentia ante civitatem *Coventrensem*, intra quam Comites *Warwici* & *Oxonii* cum ingenti numero bellatorum se incluserant.

Regressus Regis Edwardi in Angliam.

Reconciliatio Ducis Clarentiæ cum fratre Rege. Interea frater Regis *Edwardi* supradictus Dux *Clarentiæ*, per media sororum Ducissarum *Burgundiæ* & *Exoniæ*, quarum altera Regem extra, altera Ducem intra Regnum ad pacem confortabat, Regi dulciter conciliatus, cum maximo exercitu de occiduis partibus Regni venit in subsidium ejus; crevitque numerus bellatorum partis Regiæ indies, ita ut non auderent ipsi Comites apud *Coventriam* constituti, neque Regi bellum indicere, neque ab eo eis indictum campestri *Marte* suscipere.

Progreditur itaque Rex ipse usque *Londonias*, ubi iterato captivum sibi faciens dictum Regem *Henricum*, *Georgiumque* Archiepiscopum *Eboracensem* tunc Cancellarium Regni, vix duas ibidem transegit noctes quod non coactus sit urbem egredi, cum hostibus qui ad eum in civitate capiendum festinabant, foris viriliter decertaturus. Imminebat enim dies
1471. Paschalis in quo putabatur Regem potius orationibus quam armis vacare velle, ut cum ita devotioni intentus esset subito & absque magno homi-

[a] Readeptionis.

num

num detrimento in ipsum irrueretur. Sed præcavens prudens Princeps hanc fraudem hostium, magisque instanti necessitati, quam stultæ honestati morem gerens, in ipso sabbato sancto *Paschæ* cum exercitu urbem egreditur; atque in ipsa eadem nocte Dominicæ Resurrectionis, villam *Barneti*, quæ decem ab urbe milliaribus distat, paulatim transiliens castra ibi metatur. Mane fit conflictus terribilis, in quo varii utriusque partis Nobiles ceciderunt. Ex parte vero eorum qui partibus Regis *Henrici* favere videbantur, occubuerunt duo clarissimi domini fratres germani, *Richardus* Comes *Warwici*, & *Johannes* Marchio de *Montagu*. Inter eos autem qui ex ea parte vivi à campo discesserant, comperti sunt *Henricus Holand* Dux *Exoniæ*, & *Johannes Vere* Comes *Oxoniæ*, quorum alter sanctuario *Westmonasterii*, alter mari fortunam iterum experturus se committit. Rex autem *Edwardus* duos Nobiles consanguineos suos *Humfridum Bowcer* dominum de *Cromwell*, ac alium *Humfridum* ejusdem cognominis, primogenitum & hæredem domini de *Barners*, ac alios multos in ipso bello amisit. Ipsi tamen cessit mirabilis, insperata, & gloriosa victoria.

1471. *Edward.4. R.*

Bellum de Barnet.

Nex Comitis Warwici.

Regressus igitur cum triumpho *Londonias*, ipso eodem die sancto *Paschæ* post meridiem, duobus germanis fratribus suis Ducibus *Clarentiæ* & *Glocestriæ*, proceribus & populis multipliciter atque honorabiliter comitatus, non multos dies ad recreandum corpus variis percussionibus attritum ibi habere potuit. Sed post jam confectum (ut præmittitur) bellum quoddam Orientale, in aliud apud occiduas Regni partes sub titulo Reginæ *Margaretæ* & filii sui præparatum se atque suos totis viribus accingere oportebat.

Dum enim Rex *Edwardus* è *Flandriis* solvens, præter intentum ad pagum *Eboracensem* vi tempestatis projectus est, Regina cum suis recto itinere navigans [a] ad *Normanniam* in patria *Cornubiensi Devoniensique* applicuit. Adaucto igitur quotidie Reginæ exercitu, (multi enim erant in illis partibus occiduis qui causam Regis *Henrici* omnium aliorum titulis præponebant) Dux *Somersetiæ Edmundus*, qui jamdiu à puero exulabat, major post Principem *Edwardum* in tota ipsa Comitiva, suusque frater *Johannes* dictus de *Beauford*, *Thomas* Comes *Devoniæ*, *Johannes* dominus de *Wenlok*, ac frater *Johannes Lancostrother* Prior ordinis sancti *Johannis* in *Anglia*, inito consilio deliberarunt, quam festinanter possent per oras ipsas maris Occidentalis, utpote per *Bristolliam*, *Glocestriam*, atque *Cestriam*, partes *Lancastriæ*, ubi sagittariorum hominum numerus viget, appetere. Confidebant namque quod Nobiles & populares illarum partium supra omnes alias nationes Regni, sanguini *Lancastriæ* afficiebantur. Nec forsan fefellisset eos ipsa opinio, nisi Rex *Edwardus* tantæ agilitatis iter etiam cum paucis militibus è *Londoniis* in eos fecisset. Unde ipsorum ulterior transitus, sicut de facto accidit, in Comitatu ipso *Glocestriæ* interciperetur.

Adventus Reginæ Margaretæ cum filio.

Itaque cum uterque exercitus juxta villam de Tewkysbury peditatu atque siti nimium defatigatus ultra progredi non posset, pugnam & conflictum diu ancipitem inierunt. Tandem potitus est Rex *Edwardus* præclara victoria, interfectis de parte Reginæ, tum in campo tum postea ultricibus quorundam manibus, ipso Principe *Edwardo* unigenito Regis *Henrici*, victo Duce *Somersetiæ*, Comiteque *Devoniæ*, ac aliis dominis omnibus & singulis memoratis. Capiturque Regina *Margereta*, servata incolumis, ut ante Regem triumphantem curru veheretur *Londonias*; quod & factum est.

Bellum de Teuchysbyry

Nam dum hæc ita agerentur, & licet hac duplici victoria insignitus Rex *Edwardus*, omnium judicio justitiam causæ suæ sufficientissime declarasse visus fuerit; non est aversus tamen multorum malignantium, maxime de partibus *Cantiæ* furor, sed adhuc manus eorum extenta. Incitati enim homines hujuscemodi per nonnullas reliquias Comitis *Warwici* stipendiarios *Ca-*

[a] A Normannia.

 lesiæ

1471. *lesiæ* marinarios & piratas, præfecto ipsorum quodam *Thoma* bastardo de *Facombrege* coeuntes in unum; pars terrestri itinere, pars per fluvium *Thamasis* de extremis partibus ipsius Comitatus *Londonias* usque pervenerunt. Illic omnes introitus atque exitus civitatis explorantes, student quantis viribus possint quomodo opulentissimam urbem suæ prædæ subjiciant. Ad hoc naves paratas pene in portum advexerunt, ut universa spolia intromittentes, victum exinde sibi in aliis regionibus propagarent. Coadunati igitur multi ex eis super pontem *Londoniarum*, aliique ex parte adversa civitatis ad portam quæ Bishopsgate vocatur, terribiles insultus faciunt, omnia ferro atque flamma conficientes, ut introitum aliquem inveniant. Videntur adhuc vestigia maleficii eorum super eundem pontem, consumptis incendio omnibus illis domibus quæ inter pontem levabilem & portam exteriorem respicientem versus magnam stratam de Southwark, sumptuosis impendiis fuerant ædificatæ. Deus autem nolens tam inclytam urbem, caput quidem totius Regni *Anglicani*, tam sceleratorum manibus tradi in direptionem, dedit *Londoniensibus* cor validum ad resistendum in die belli. Sed egregie cooperatus est huic actui subitus & insperatus egressus *Antonii* Comitis de *Ripariis* de Turri *Londoniarum*. Ille enim cum suis equitibus in hostes, præfatam portam terribiliter assalientes, ad terga irruens, occasionem *Londoniensibus* dederat, apertis januis manu ad manum cum hostibus decertandi; unde omnes & singulos neci atque fugæ viriliter destinarunt. Videres jam latronum ejusmodi cunctas reliquias ad naves & alia latibula celerrime properare. Fusis igitur atque ita fugatis perditis hominibus illis, gavisi sunt cives, hospites, & advenæ, atque omnes qui ad ipsum locum pro majori in hac tempestate tutela confugerunt. Acta sunt hæc omnia mense *Maii* paulo ante festum Ascensionis Dominicæ.

Edward. 4. R.

Insultus Centensium ad pontem Londoniarum.

Reditus Regis Edwardi triumphantis.

In vigilia autem ipsius festi Rex *Edwardus* cum tertio Comitatu, majori aliquo præcedentium exercituum, *Londonias* ingressus, vexilla explicata ante se & omnem nobilitatem exercitus sui portari fecit. Super quo multi in stuporem & admirationem versi sunt, videntes non superesse hostem, cum quo confligeret. Sed providus Princeps satis intelligens mutabilitatem vulgi *Centensis*, statuit non prius se arma deponere quam grassatores hujusmodi propriis eorum in laribus digno pro meritis afficiat supplicio. Hac itaque facie belli equitatum suum faciens in *Cantiam*, rediit præclarissimus victor & Monarcha, cujus laudes de tam egregiis facinoribus, tam brevi, tam expedite peractis, ubique terrarum singulariter resonabant.

Mors Regis Henrici.

Taceo, hoc temporum interstitio, inventum esse corpus Regis *Henrici* in turri *Londoniarum* exanime: parcat Deus, & spatium pœnitentiæ ei donet, quicunque tam sacrilegas manus in Christum Domini ausus est immittere. Unde & agens, tyranni; patiensque, gloriosi martyris titulum mereatur. Ostensum est corpus per dies aliquot in Ecclesia sancti *Pauli Londoniis*, atque abhinc per fluvium *Thamasis* ad Ecclesiam conventualem Monachorum de Chertesey, *Winton.* Diœcesi, quindecim ab urbe milliaribus, in quadam ad hoc cum luminaribus solenniter præparata barga, defertur humandum. Qui quidem quanti apud eum meriti pro vitæ innocentia, dilectione Dei & Ecclesiæ, patientia in adversis, ac aliis egregiis virtutibus inventus sit; testantur mirabilia quæ operatus est Deus ad preces eorum, qui ipsius implorant suffragia devoto corde.

Allatis itaque ad illustrissimum Ducem *Burgundiæ* tantis Regalium victoriarum præconiis, quis eo lætior videri potuit? qui tunc cum communi adversario Rege *Lodwico* bellum agens, suas egregie ex socialibus adjutis partibus juvandas partes dubitare nequivit. Quis tristior *Lodwico*, de cujus solius astutia, tot toties domestici hostes in caput Regis *Edwardi*, nunc vero incassum, erecti sunt. Mittuntur igitur legati quidam à Duce ad Regem, non tam Regiis fortunis congratulaturi, quam reducturi ad mentem Regis, quanta malignitate communis hostis in suam Serenitatem usus est; ad-

moniturique Majestatem suam, ut non tam pro ulciscendis injuriis, quam ad vendicandum amissa in *Galliis* jura progenitorum suorum; præparamenta discensus sui in *Franciam* indies cogitet, faciat, & exequetur; habiturus profecto Ducem socium itineris in prosperis & adversis. Capto super tam ingenti oblatione diserto consilio, denique decretum est, ut Rex aliquem de suis mittat, qui mentem Ducis articularius intelligens, omnia Regi referat. 1471. *Edward.4. R.*

Missus est igitur unus ex consiliariis Regis, Doctor in jure Canonico; missus est autem per *Boloniam*; *Calesia* namque nondum ad obedientiam Regis redacta est: invenitque Ducem in quodam magno ac fortissimo oppido super fluvium *Some* situato, quæ vocatur *Abbatis villa*, sive *Abbevil*, in Comitatu de *Pontay*. Expletaque legatione rediit multo rogatu stipendiariorum per *Calesiam*, quæ brevi post hæc, una cum omnibus Marchiis adjacentibus, pro Regiis votis *Willielmum* dominum de *Hastyngys*, Regium Camerarium in generalem loci tenentem cum omni reverentia & subjectione admisit. Per hanc brevem legationem jacta sunt fundamenta maximorum conatuum de quibus infra dicetur, pro jure Regis in *Galliis* expetendo. His modis transacta est æstas hujus anni undecimi Regis *Edwardi* quarti, qui fuit annus Domini millesimus quadringentesimus septuagesimus primus. Et ventum est ad terminum *Michaelis*, ubi statuto Parliamento multorum proscriptiones & cetera plurima quæ singula describere non est opus, acta sunt. Duravit hoc Parliamentum ferme per biennium. *Ille qui hanc historiam compilavit.* *Reductio Calesiæ.*

Libet inserere turbationem ipsam quæ durante hoc termino *Michaelis*, inter dictos duos Reges germanos difficulter sedanda contigerat. Nam postquam, ut præfertur, filius Regis *Henrici*, cui domina *Anna*, minor filia Comitis *Warwici* desponsata fuit, in præfato bello de **Tewkysbyry** occubuit, *Richardus* Dux *Gloucestriæ* ipsam *Annam* petiit sibi dari in uxorem; quod quidem desiderium non coveniebat votis fratris sui Ducis *Clarentiæ*, qui seniorem ipsius Comitis filiam ante duxit: fecit igitur occultari puellam, ut ne à fratre ubi esset dignosceretur, metuens divisionem hæreditatis, quam sibi soli ratione conjugis suæ applicari malluit, potius quam partitionem cum alio quovis inire. Verum astutia dicti Ducis *Gloucestriæ* tantum prævaluit, quod filiam ipsam in habitu coquinario intra civitatem *Londoniarum* repertam, ad Sanctuarium beati *Martini* transferri fecerit. Quo facto, tantæ inter ipsos fratres discordiæ suscitatæ sunt, tot utrinque rationes acutissime allegatæ, in præsentia Regis sedentis pro tribunali in camera consilii, quod omnes circumstantes mirabantur, etiam periti legum, eam rationis abundantiam ipsis Principibus in suis propriis causis adesse. Porro tres hi germani, Rex atque Duces, tam excellenti valebant ingenio, ut si discordare non potuissent, funiculus ille triplex difficillime rumperetur. Interveniente tandem utriusque amantissimo fratre Rege *Edwardo*, & ne tantorum Principum discordia rebus *Gallicis* suo Regali proposito impedimentum afferret, lis omnis ita sopita est, ut constante matrimonio Ducis *Gloucestriæ* cum *Anna* supradicta, haberet ille tot & tales terras de quibus per medium arbitrorum inter eos conventum est, omni residuo in possessione ipsius Ducis *Clarentiæ* remanente; quod parum aut nihil veræ dominæ & hæredi, Comitissæ *Warwici*, cui in vita tota ipsa *Warwicensium* & *Dispensatorum* nobilissima hæreditas debebatur, ad suam dispositionem relictum fuit. Transeo faciliter rem incurabilem sine cura, & dimittens homines voluntarios voluntati; residuum historiæ quoad menti occurrit, libera voce, nullo scienter admixto mendacio, prosequi dignum duxi. *Dissidium subortum inter fratres Regis.*

Durante hoc Parliamento (quod .... Cancellariorum varietati subnixum est: nam in principio erat *Robertus Bathoniensis*, qui nihil nisi per discipulum suum *Johannem Alkok Wigorniensem* Episcopum fecerat: secundo *Laurentius Dunelmensis*, qui seipsum tœdio inextricabilis operis fatigavit: tertio *Thomas Lincolniensis*, qui rem omnem ad finem usque deduxit,) *Tres Cancellarii.* 1473.

 potissima

1473. *Edward.4.R.* potissima studia Regis consistebant in animando Proceres atque populum ad bellum *Gallicanum*: qua in re multæ orationes elegantissimæ, tam domesticæ quam forenses, præsertim ex parte Ducis *Burgundiæ*, in facie ejusdem Parliamenti recitatæ sunt. Denique applaudentibus omnibus Regiis votis, suumque Regale propositum summe collaudantibus, concessæ sunt decimæ ac quintedecimæ multiplices, separatim ut res exigebat, in cœtibus Clericorum & Laicorum, habentium in faciendis concessionibus hujusmodi interesse. Præterea hæreditarii ac possessionati omnes de rebus immobilibus decimam suarum possessionum partem libere concedebant. Cumque nec omnia prædicta tantis oneribus sufficere visa sunt, inducta est nova & inaudita impositio muneris, ut per *benevolentiam* quilibet daret id quod vellet, imo verius quod nollet. Ascendebant pecuniæ de tot & tantis concessionibus elevatæ ad eas summas quarum similes neque antea visæ, neque in futurum de verisimili simul videndæ sunt.

Novæ concessiones pro transfretatione Regis in Gallias.

Benevolentia nota bene.

Præterea ne conatus is Regius multiplici hostilitate impediretur, salubriter provisum est ne *Scoti* remanerent hostes à tergo, neve homines de *Hansa Teutonica*, qui jamdudum mare *Anglicorum* infestabant, non reconciliati nostratibus, sese navesque suas adversum nos admiscerent. Pacantur igitur hæc duo climata nostris viciniora, transmissa primum legatione in *Trajectum* per tres varias dietas, atque ultimo in *Scotiam*.

1474. Sequenti anno videlicet millesimo .... Regni vero dicti Regis *Edwardi* decimo quarto, per menses *Maii* & *Junii* Rex omnem armatam suam nobilissimo ac potentissimo apparatu *Calesiam* usque transvexit, ubi illustrissimus Princeps *Carolus* Dux *Burgundiæ* cum paucis adveniens, de decursu utriusque exercitus Regii atque sui, quoquam loco sese aptius invicem conjungerent, cum Regio consilio protensam deliberationem habuit. Vidisses lætari aliquos nostræ partis qui domum libenter rebus infectis redirent, quasi Dux fuisset in culpa, quia suos bellatores jam continuo promptos non haberet. Alii quorum sanior mens erat, & qui potius gloriæ quam otio studuerunt, arbitrati sunt Ducem factum prudentis ac optime confidentis Principis in isto suo facto perfecisse. Nam ut ille satis intellexerat, sufficiebat solus exercitus Regis, si quid hostile incontinenti ingrueret, atque ita sibi sufficiebat, ut si homines illi essent sui, majorem numerum non optaret ad conquærendum per medium *Franciæ* usque ad portas urbis *Romæ*, ipsaque eadem verba publice locutus est. Adde quia si Ducis exercitus totus fuisset in visu nostratum, de verosimili, primam inter sese pro victualibus, hospitiis, aut ceteris indigentiis pugnam iniissent; qua re nulla potuisset communi hosti gratior inveniri.

Transfretatio Regis & exercitus sui.

Procedunt nihilominus [a] Princeps iter institutum; cumque dietim vicinius ac vicinius hostium limitibus appropinquant, Duce vicissim ad sua oppida divertente, nescio quomodo de tractatu pacis ineundæ motio ab hostibus ad nos pervenit. Neque ut asseruerunt, vilis aut nostratibus dedecorosa videri debet conditio apposita, quæ inter multa alia sui *Delphini* matrimonium cum dote amplissima pro Regis primogenita, tributumque annuum decem millium librarum eidem pro instituti belli impendiis exolvendum, una cum treugis seu judiciis septem annorum, pollicetur atque offert. Refutante vero Duce Regi pacem cum adversario intendenti morem gerere, qui solum cum eo pactus est, ut in communem hostem communis utriusque potentia bellum continuaret, recessit non contentus. Nostri autem Comissarii pacem in forma & ad effectum præmissorum cum parte adversa concludentes, referunt Regi & consilio quæ gesta sunt; quæ quidem multis ex causis reputata convenientia tempori, & conditionibus personarum; homines enim nostri universa sua stipendia consumpserunt, accepta ab omnibus & laudata, finem

Discessio Ducis Caroli.

[a] Principes.

ei

ei bello fecerunt; quod incredibili ſumptu ac inauditis à ſeculo diligen- 1477.
tiis atque induſtriis præparatum, nunquam ad initium poterat perve- *Edward. 4. R.*
nire.

Poſtea venerunt ambo Reges ad colloquium ob majorem eorum quæ *Rex inita inter Reges.*
inter ipſos concluſa ſunt firmitatem. Nullum enim genus fidei, polli-
citationis, aut ſacramenti publici prætermiſſum eſt, quod libenter Rex
ipſe *Lodovicus* non præſtaret ad executionem concluſorum. Rediit ergo
dominus Rex verſus *Angliam* cum honorificis conditionibus pacis. Ita e-
nim à ſuperioribus Regii exercitus reputabantur, quamvis nihil tam ſan-
ctum aut decorum eſt, quod non male dicendo depravari poſſit. Cœpe-
runt enim aliqui hoc factum ſtatim reprobare; ob quod dignas præſum-
tionis ſuæ pœnas dederunt. Alii ad furta & rapinas domum reverſi ſe con-
tulerant, ita quia mercatoribus aut peregrinis nulla per *Angliam* ſecura
via patebat.

Coactus eſt igitur ipſemet dominus Rex Regnum ſuum una cum Juſti- *Severitas Juſtitiæ Regis.*
tiariis ſuis perluſtrare, nemini etiam domeſtico ſuo parcens, quo minus
laqueo penderet, ſi in furto aut homicidio deprehenſus exiſteret. Qua
rigoroſa juſtitia ubilibet emandata executioni, publica latrocinia jam diu
poſtea quieverunt. Nam ſi providus Princeps talibus malorum principiis
viriliter non reſtitiſſet, tantus creviſſet numerus populorum conqueren-
tium ſuper male diſpenſatis Regni divitiis, ex abraſo de omnium ſcriniis
tanto theſauro tam inutiliter conſumto, ut neſciretur quorum conſiliari-
orum capita incolumia remanerent; eorum præſertim qui familiaritate
muneribuſve *Gallici* Regis inducti, pacem modis ſupradictis initam perſua-
ſiſſent.

Non eſt dubitandum, perplexitatem hujus caſus altiſſime in corde Re-
gis reſediſſe, ſeſeque non ignorare conditiones populi ſui, quamque leviter
trahi poſſent, ſi Capitaneum invenerint, ad inſurrectiones & novitates in-
ducendas. Videns igitur ſe jam deveniſſe ad hos terminos, ut amodo in
neceſſitatibus ſubſidia populi *Anglicani* non auſit exigere; quodque ob
defectum pecuniarum (id enim veriſſimum erat) profectio iſta *Gallicana*
tam brevi tempore in nihilum venit: jactavit omnem cogitatum ſuum,
quomodo de propria ſubſtantia propriaque induſtria ſua, theſauros Re-
gio ſtatu dignos in futurum recolligat. Statuto igitur Parliamento, *Reſumptio facta in Parliamento.*
omne ferme patrimonium Regale, cuicunque ante collatum fuiſſet, ipſe
reſumens, ſupportandis Coronæ oneribus id totum applicat. Theolo-
neorum ſuperviſores exquiſitiſſimos homines, mercatoribus, ut fama tulit,
nimis duros, per ſingulos Regni portus præfecit. Ipſeque idem Rex com-
paratis navibus onerariis, ſubtiliſſimiſque lanis, pannis, ſtagno & aliis
commoditatibus Regni intromiſſis, quaſi unus hominum viventium per
mercaturam, merces pro mercibus, tam apud *Italos* quam *Græcos*, per ſuos
factores commutat. Vacantium Prælaturarum proventus qui ſecundum *Practica Regis pro adquirendis divitiis.*
Magnam Chartam vendi non poſſunt pro ſumma per eum inſtituta, nec
aliter ullo pacto de manibus ſuis liberat. Scrutatur Regiſtra rotuloſque
Cancellariæ, & ab his, quoſcunque ſe hæreditatibus intruſiſſe abſque pro-
ſecutione in forma juris requiſita, comperit, pro interim perceptis graves
redemtiones exigit. Hæc & ſimilia plura quam ab homine inexperto ex-
cogitari poſſunt, aucupii genera; Addito tributo annuo decem millium
librarum debitarum ex *Galliis*, unaque cum frequentibus Decimis Eccle-
ſiarum à quibus Prælati & Clerici excuſari non poterant; paucis ſubſe-
cutis annis locupletiſſimum ipſum Principem effecerunt; ita ut in compa-
randis vaſis aureis & argenteis, tapiſſeriis, ornamentis tam Regalibus quam
Eccleſiarum pretioſiſſimis, Caſtrorum, Collegiorum, & aliorum locorum
inſignium ædificationibus, terrarum & poſſeſſionum perquiſitionibus novis,
nullus anteceſſorum ſuorum ejus egregia facinora æquare potuerit.

Interea

1477. *Edward. 4 R.* Interea & dum in cumulandis tantis divitiis Rex aliquot annis, ut præmisimus, intentus fuit; magnam earum portionem in repetitis solennissimis genitoris sui *Richardi* Ducis quondam *Eboraci* funerabilibus expendebat. Ad memoriam namque reducens sapientissimus Rex humilem nimis locum sepulturæ in domo fratrum Mendicantium villæ *Pontisfracti* existere, ubi corpus tanti Principis in ea qua occubuit turbatione humatum est: transtulit tam ossa Patris, quam fratris sui *Edmundi* Comitis *Rutlandiæ*, ad illud insigne Collegium **Fodringame** in *Lincolniensi* Diœcesi constitutum, sub utraque, Ecclesiastica Prælatorum, & mundana Dominorum & Procerum, pompa excellenti & admiranda. Perfecta est hæc solennitas per nonnullos dies mensis *Julii*, anno ejusdem Regis decimo sexto, qui fuit annus Domini Millesimus quadringentesimus septuagesimus sextus.

Repetita funerabilia Ducis Eboraci.

Obitus & merita Johannis Wysbech Abb. Croylandiæ.

Quo anno præfatus *Johannes Wysbech*, qui Monasterio *Croylandiæ* ferme per septennium laudabiliter præfuit, decimo nono die *Novembris* viam universæ carnis ingressus est. Libet hujus venerabilis patris præclaros quosdam, à tempore suscepti regiminis Pastoralis, actus ad memoriam & exemplum posterorum referre. Primus enim ejus post susceptam Abbatis dignitatem actus is erat; fecit namque reædificari Capellam sanctæ *Pegæ*, de **Paylond** vulgariter nuncupatam, quæ per multos ante annos solo æquata jacebat; prudenter animadvertens locum illum Evangelicum, *Primum quærite Regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.* Magnumque ornamentum officiis Divinis præstitit, tam organa antiqua debite reparando quam procurando nova. Ædificia vero egregia tam infra situm Abbathiæ quam extra, plurima de novo inchoavit; & non tam ipsa, quam cetera omnia per prædecessorem suum inchoata, diligenter perfecit. Inter quæ supereminent universis ad decus & gloriam Curiæ Abbatialis, Cameræ illæ solennes inter occiduam partem Ecclesiæ & Eleemosynariam, per Abbatem *Lytlyngton* incœptæ, sed ingentibus postea hujus Patris sumtibus consummatæ. Fecit quoque fieri granarium ipsum magnum quod prope pistrinum situatum est. Quatuorque prope claustrum pro officiariis Abbatis, ex cavernis obscuris lucidas cameras fieri fecit; atque quod nullo modo prætermitti debet pto Scholaribus hujus loci destinandis *Cantabrigiam*, in Collegio Monachorum *Bokynghamiæ* cameras ad quiescendum & studendum convenientes erexit. Ejus industria & tractatu benigno, villæ illud servitium, ne homagium dicam, de quatuor petris ceræ, ratione cujusdam finis, Monasterio de *Burgo* annuatim in die sancti *Petri* solvi consuetum; ut inter fratres utriusque Monasterii sincerior de cætero charitas initiatur, in pensionem viginti solidorum commutavit. Hic est qui prior omnium venustam illam consuetudinem, sive potius corruptelam, de dando singulis adventantibus in die sancti *Bartholomæi* cultellos, sagaciter abrogavit. Unde tam Abbates quam Conventus à magnis & superfluis sumtibus pro perpetuo se gaudent liberari. Obtinuit insuper bullam dispensationis à Papa, de esu carnium in Septuagesima. Vir in omnibus factis suis eximiæ per omnia pietatis, tam erga fratres suos, quam fimarios & tenentes loci. Accidit in diebus suis ignis infortunium in villa *Croylandiæ*; unde licet proventus hujus Monasterii decreverunt ad summam viginti marcarum per annum; ille tamen pius Pater compassionis viscera erga pauperes suos tenentes gerens, diversas pecuniarum summas damnificatis eisdem, ut animum habeant reædificandi, gratiosa largitate distribuit: fecissetque ille reædificationes spectantes Monasterio: si diutius vitam protraxisset. Obiit ergo, ut præfertur, dicto decimo nono die *Novembris*, anno decimo sexto Regis *Edwardi*.

Reædificatio Capellæ sanctæ Pegæ de Paylond.

Quatuor petræ Ceræ solutæ Monasterio Burgi.

Infortunium ignis.

1476. *Electio Richardi Croyland in Abbatem Croylandiæ.* In cujus locum per Canonicam electionem substitutus est frater *Ricardus Croyland*, in sacra Theologia Baccalaureus, decimo septimo die *Decembris* anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, & anno Regis supradicto, antea ejusdem Monasterii Senescallus; de cujus vita

vita & fortunis aliqua ſcribens, cum ad annum milleſimum quadringenteſimum octogeſimum tertium calamum divertens. 1476. *Edward. 4. R.*

Redeundo ad hiſtoriam Regni, & ad memoriam reducentes quanta pace & gloria Rex *Edwardus* effulſit, poſtquam ex tributo *Gallico* cæteriſque prærecitatis innumerum ſibi theſaurum congeſſit; ſubjiciamus id quod veriſſimum fuit. Nam hanc providiſſimi Regis gloriam plurimum deturbavit nova ſimultas inter eum & fratrem ſuum Ducem *Clarentiæ* ſucceſſive ſuboriens. Viſus eſt enim Dux ille paulatim magis & magis à Regis præſentia ſe ſubtrahere, in conſilio vix verbum proferre, neque libenter manducare aut bibere in domo Regis. Hanc priſtinæ familiaritatis alienationem multi putabant ideo cor Ducis tetigiſſe, quod occaſione reſumtionis illius generalis quam Rex dudum in Parliamento fecerat, Dux ipſe honorabile illud dominium de Tutbury, ac alias terras quam plurimas, quas ex Regia conceſſione prius obtinuerat, amiſit. *Turbatio inter Regem & Ducem Clarentiæ fratrem ſuum.*

Interea Dux *Burgundiæ Carolus* poſtquam ita ut præmittitur diſcedens à Rege totam *Lotharingiam* ſibi armis ſubjugaverat, nimis animoſe, ne temerarie dicam, ultra progreſſus, tertio quod cum ....
hodie communiter appellatis, bellum egit in ipſo *Epiphaniarum* die, patulo campo victus occubuit, anno Domini ſecundum computationem Romanam milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Quam hiſtoriam peregrinam ideo hoc loco inſerui, quoniam divulgato poſt mortem ipſius *Caroli* quod domina *Margareta* Ducіſſa ejus relicta, cujus animus fratri ſuo *Clarentiæ* ſupra omnem aliam parentelam afficiebatur, omnes vires & omnia ſtudia ſua interponit, ut *Maria* unica filia & hæres dicti defuncti *Caroli* Ducis, Duci *Clarentiæ*, cujus uxor nuper obiit, matrimonio jungatur. Diſplicuit Regi tanta futura exaltatio fratris ingrati. Unde impedimenta quæ poterat interjecit, ne matrimonium prolocutum ejuſmodi ullum ſortiretur effectum; ſed magis favit, ut *Maximiliano* filio imperatoris, ſicut poſtea accidit, ipſa hæres conjux daretur. 1476, 7. *Nex Ducis Caroli.*

Aucta eſt igitur eo magis fortaſſis indignatio Ducis. Jamque alter alterum non ſatis fraternis oculis reſpicere cœpit. Videres intercurrere, ſicut in omnium Principum Curiis tales homines inveniuntur, ex unis & alteris partibus adulatores, qui verba amborum fratrum, etiamſi in ſecretiſſimo conclavi prolata eſſent, hinc atque inde ferrent atque referrent. Captivatio autem ipſius Ducis qua ad reſpondendum ſibi objectis cogeretur, his modis intervenit. Quidam Magiſter *Johannes Stacy*, dictus Aſtronomus, cum etiam magnus Necromanticus extiterat, [a] conſideratus cum quodam *Burdet* Armigero uno familiarium ejuſdem Ducis, in multis accuſatus, quia imagines plumbeas, atq; alia finxiſſet in exterminium *Ricardi* Domini de *Beauchamp* ad requiſitionem adulteræ conjugis ſuæ, acerrimo examine ſuper exercitio damnatæ artis hujuſmodi quæſtionatus, confeſſus eſt plurima tam contra ſeipſum quam adverſus dictum [b] *Thomam*. Unde & ipſe *Thomas* ſimul capitur. Et tandem apud *Weſtmonaſterium* in Banco Domini Regis, aſſidentibus una cum Juſtitiariis pene omnibus dominis Temporalibus Regni, ſuper utrumque capitale judicium promulgatur. Trahuntur ad furcas Tiburne, & permiſſi breviter loqui quod vellent ante mortem; declararunt innocentias ſuas: *Stacy* quidem tenuiter, *Burdet* vero magno ſpiritu & verbis multis, tanquam finaliter cum *Suſanna* diceret, *Ecce morior, cum nihil horum fecerim.* *Stacy & Burdet.*

Die ſequente venit Dux *Clarentiæ* ad cameram Conſilii apud *Weſtmonaſterium*, afferens ſecum famoſum Doctorem ordinis Minorum, M. *Willielmum Godard*, ut confeſſionem & declarationem innocentiæ ſupradictæ coram dominis in eodem conſilio congregatis recitaret; quod & fecit, atque receſſit. Rex hoc tempore fuit apud *Windeſoriam*. Cui poſtquam hæc res

a Confœderatus. *b* Sc. Burdet.

1477. *Edward.4 R.* innotuit, valde factum ipsum displicuit; & mente recolligens informationes, quas diu servavit in pectore, factas sibi adversus fratrem suum; summonito Duce ad comparendum certo die in palatio Regio *Westmonasterii*, præsentibus Majore & Aldermannis Civitatis *Londoniarum*, cœpit Rex ore suo inter alia factum Ducis prælibatum, quasi legis Regni reprobativum, periculosumque nimis Judicibus & Juratis Regni vehementissime aggravare. Quid plura? Positus est Dux sub custodia, & ab eo die usque ad mortem non est inventus liber.

Quæ autem in Parliamento proximo secuta sunt, mens refugit enarrare: tam tristis visa est disceptatio ea habita inter duos tantæ humanitatis germanos. Nam nemo arguit contra Ducem, nisi Rex; nemo respondit Regi, nisi Dux. Introducti autem erant nonnulli, de quibus à multis valde dubitabatur an accusatorum an testium officiis functi sunt. Utraque enim officia simul in eadem causa eisdem personis non congruunt. Diluit omnia objecta Dux ille per inficiationem, offerens si exaudiri posset, manuali defensione tueri causam suam. Quid multis immoror? Parliamentales reputantes auditas informationes sufficere, formarunt in eum sententiam damnationis, quæ ab ore *Henrici* Ducis *Bukynghamiæ*, pro tempore noviter creati *Angliæ* Senescalli, prolata est. Dilata est postea diu executio, quoad usq; Prolocutor communitatis in superiorem Cameram cum sociis suis adveniens, novam ejus conficiendæ rei requisitionem fecerat: & consequenter infra paucos dies factum est id qualecunque erat genus supplicii secrete infra Turrim *Londoniarum* (utinam finis mali) anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo, Regni vero Regis *Edwardi* decimo octavo.

Nex Ducis Clarentiæ. 1478.

Ab hoc actu multi Regem *Edwardum* persuasum relinquebant, quod ad libitum dominari posset super totum Regnum, exterminatis nunc idolis universis, in quorum facies popularium oculi novarum semper rerum cupidi, transactis temporibus respicere consueverunt. Idola hujusmodi reputarunt Comitem *Warwici*, Ducem *Clarentiæ*, & si quis alius esset major in Regno, à Regia familiaritate se subtrahens. Rex autem, licet intra se (uti arbitror,) sæpissime pœnitens facti, ita magnifice tamen de cetero fecit officium suum, ut ab omnibus incolis formidari, neminem ille metuere videretur. Distributis namque in omnes partes Regni, ad castrorum, maneriorum, forestarium, & parcorum custodias, fiducialioribus servitoribus suis, nihil ab ullo homine quantumcunque excellenti tam subdole in aliqua parte Regni poterat attemtari, cui statim in faciem restitum non fuisset.

Ecce cautelam Regis.

Incipiunt vacillare res Gallicæ erga Angliam.

Hac tempestate, & fere biennio ante mortem Regis, Rex *Lodovicus* promissiones suas, quas de treugis & tributo ante fecerat, male servavit, serviens tempori, quod à metu *Anglicorum* ipsum liberaverat. Post conventionem namque notam cum *Flandrensibus*, per quam filia *Maximiliani* Ducis data est *Delphino* futura conjux: fraudatus est Rex unius anni tributo, atque interim cœperunt accidere captiones navium & personarum utriusque Regni. *Scoti* insuper his turbinibus & *Anglorum Francorumque*, quibus ab ævo fœderati existunt, animati, tricennales quas cum eis contraximus treugas, impudenter infringunt; eo non obstante, quod pro matrimonio *Ceciliæ* unius filiarum Regis primogenito Regis *Scotorum* antea solenni legatione promissæ, Rex *Edwardus* mille marcas annuas pro dote jam diu persolvisset. Indicitur ergo ab *Edwardo Scotis* tremendum & exitiale bellum, sub præfecto totius exercitus *Richardo* Duce *Glocestriæ*, Regis germano.

Bellum Scotis indictum.

Quid autem ille in ea profectione profecerit, quantas pecunias, iterato sub titulo *benevolentiæ* extortas, inaniter consumserit; exitus ipsius rei satis demonstravit. Nam sine ulla resistentia cum universo exercitu veniens usque *Edingburgam*, ditissimum oppidum dimittens incolume, rediit

diit per *Berwicum*: villa namque ipsa in primo patriæ introitu capta fuit: 1479.
ac castrum quod diutius tenuit, tandem non sine cæde & sanguine in *Edward 4. R.*
Anglicorum potestatem venit. Parva hæc, nescio an verius dicam adqui- *Reconquæstus Berwici.*
sitio, seu perditio, (absorbet enim annuatim custodia *Berwici* decies mille marcas) diminuebat hoc tempore de substantia Regis & Regni plus quam centum millia librarum. Doluit Rex *Edwardus* frivolum tantarum exitum expensarum; tametsi dolorem ipsum tantisper alleviaverit recuperatio *Berwici* supradicti. Hæc sunt quæ in *Scotia* Dux ille confecerat per
eam æstatem quæ accidit anno Domini millesimo quadringentesimo 1482.
octogesimo secundo, qui fuit annus Regni Regis *Edwardi* vicesimus secundus.

Sequentia festa Natalia tenuit Rex *Edwardus* apud palatium suum *Westmonasterii*, indutus sæpissime pretiosissimarum varietate vestium, longe alterius formæ quam temporibus nostris antea videri consuevit. Nam manicæ togarum erant pendentes amplissimæ, in modum flocci monachalis, atque intus ita sumtuosissimis foderaturis duplicatæ, ut revolutæ super humeros, Principem illum (qui ut erat elegantissimæ staturæ, præeminebat universis) quasi novum ac singulare intuentibus spectaculum exhiberent. Videres diebus illis Regiam Curiam non aliam quam quæ excellentissimum Regnum deceat, repletam divitiis, omnium pene nationum hominibus; & quo transcendit universa, speciosis ac dulcissimis liberis ex antedicto matrimonio cum *Elizabeth* Regina procreatis; decem enim liberos habuerunt, ex quibus, post trium decessum, septem hoc tempore supererant: quorum duo masculi, *Edwardus* videlicet Princeps *Walliæ*, ac *Richardus* Dux *Eboraci* & *Norfolchiæ*, pubertatis annos nondum attigerant. Quinque autem virgines pulcherrimæ filiæ hoc ætatum suarum ordine nominantur: prima *Elizabeth*, secunda *Cecilia*, tertia *Anna*, quarta *Katherina*, quinta *Dorothea*. Et licet pro singulis istarum filiarum matrimoniis, solennes legationes promissionesque in fide & verbis Principum, subque conventionalibus literis in optima forma confectis, superioribus annis fuerant expeditæ; non est creditum tamen hoc tempore, aliquod unum prælocutorum matrimoniorum debere subsistere: ita quidem rebus *Gallicanis*, *Scoticanis*, *Burgundiæ*, & *Hispanis* erga *Angliam* vacillantibus, omnia mutabilitati subjecta erant.

Nomina liberorum Regis Edwardi.

Videns igitur animosus Princeps, nimisque anxie dolens se per Regem *Lodowicum* finaliter jam illudi, qui non tam promissum tributum subtrahit, quam *Delphini* sui matrimonium pro dicta Regis primogenita solenniter institutum negat; qui *Scotis* ut inducias rumperent, ut nostræ *Ceciliæ* connubium spernant, favit; qui partes Ducis *Austriæ*, Regis amici, *Gandensibus* fœderatus, omnium conatu disturbat; ac alia quæcunque malignitatis genera quibus hoc Regnum adnihilet, mari terrisque omnibus, singularibus astutiis suis attemtat. Cogitat Rex aliquam fidens dederit, rem ulcisci. Vocatoque iterum Parliamento, totam tantarum rerum fraudium seriem aperit; animos omnium, quotiescunque rerum ac temporum oportunitas id indulserit, ad assistendum sibi ultori conciliat. Nihil adhuc tamen à Communitate subsidii pecuniarii expetere ausus, erga Prælatos necessitates suas non dissimulat, blande exigendo ab eis præ manibus, Decimas quæ proximo concedentur; quasi semel comparentibus Prælatis & Clero in eorum Convocatione, quicquid Rex petit, id fieri debeat. O servile perniciosum exitium Ecclesiæ! avertat Deus ab omnium Regum succedentium animis, factum ejusmodi in ullam trahere consequentiam; ne forsan ipsis ea mala, sive deteriora, excogitari possint, eveniant, quæ mox huic Regi & suæ clarissimæ posteritati miserabiliter evenerunt.

Exitium malum pro Ecclesia.

Brevi enim post hæc omnia ita, ut præmittitur, expedita, dissolutoque Parliamento, cum Rex ille neque senio, neque quovis intellecto certo

genere

1483. *Edward.* 4. *R.* genere morbi, cujus cura in minori persona facilis non videretur, affectus esset; decidit in lectum, circiter festum *Paschæ*, ac nono die *Aprilis* Creatori suo spiritum reddidit, apud Palatium suum *Westmonasterii*, Anno Domini millesimo quadringentesimo octagesimo tertio, & anno Regni sui vicesimo tertio.

Is Princeps licet diebus suis cupiditatibus & luxui nimis intemperanter indulsisse credatur, in fide tamen Catholicus summe, hæreticorum severissimus hostis, sapientium & Doctorum hominum Clericorumque promotor amantissimus; sacramentorum Ecclesiæ devotissimus venerator; peccatorumque suorum omnium pœnitentissimus fuit. Testantur id qui affuerunt tempore decessus sui; quibus maxime his quos relinquebat executores suæ ultimæ voluntatis, modo singulari & Catholico declarabat, eam sibi mentem esse, ut ex bonis mobilibus quæ superabundanter post se dimiserat, omnibus hominibus quibus aliquo ex contractu, fraude, extorsione, seu alia quavis causa debitor erat, integre, aut cum eorum voluntaria & inextorta compositione, satisfieret. Is erat optimus hujus mundani Principis finis. Quo melior nunquam post tantam humanæ conditionis fragilitatem, poterat excogitari. Unde omnibus fidelibus suis firma spes data erat, quod ille æterno retributionis præmio non fraudaretur. Postquam enim more *Zachei* expresserat animum suum eum esse, ut quasi dimidium bonorum suorum pauperibus dari vellet, & si aliquem defraudaret, potius reddi quadruplum *** .... hac nimirum certa intentione huic domui animæ suæ salus facta est, eo quod ipse sit filius *Abrahæ*, prædestinatus ad lucem quam olim *Abrahæ* promiserat Deus & semini ejus. Non enim legitur quod ad opera illius *Zachei Christus* respexerat, sed ad mentem. Illi fortassis illud suum propositum, cum tunc æger non esset, postea executus est. Ille suæ optimæ intentionis mercede dignus, statim raptus est, ne superveniens malitia mutaret intellectum illius. Taceo quod supra aptiori in loco dictum fuisset, miratos fuisse homines cujuscunque status, conditionis, & experientiæ Regni; potuisse in homine tam corpulento, tantis sodalitiis, vanitatibus, crapulis, luxui, & cupiditatibus dedito, tantam omnium rerum memoriam esse ut omnium pene hominum per Comitatus Regni dispersorum, si in patriis ubi degebant etiam in conditione Valecti alicujus [a] compoti erant, nomina & fortunæ sibi tanquam eos quotidie prospicienti innotescerent. Testamentum amplissimum longe ante ægritudinem suam ut cui satis divitiarum suppetebat ad explendum, matura deliberatione multis designatis suæ voluntatis executoribus fecit. In morte codicillos nonnullos adjecit; cujus omnis tam sagax dispositio quam miserum & infelicem exitum sortita fuit, sequens tragœdia declarabit.

Dum enim Consiliarii Regis defuncti, tunc assistentes Reginæ apud *Westmonasterium*, diem certum præstitissent, quo primogenitus Regis *Edwardus*, qui iis diebus in *Wallia* erat, ad insignia Coronationis suæ recipienda properaret *Londonias*; inter aliquos varie certatum est, qualis hominum numerus huic novello Principi in faciendo itinere hujusmodi sufficere crederetur: aliis majorem, aliis minorem limitantibus: aliis vero relinquentibus arbitrio ejus qui legibus solutus est, quantumlibet fideles sui numerum vocare voluissent. Differentiæ autem hujusmodi occasio idem erat. Omnes autem qui aderant summe cupiebant Principem istum genitori suo in omnia gloria succedere. Regimen tamen circa juvenilem personam suam usquequo ad ætatem provectam pervenisset, Avunculis & fratribus ex sanguine matris, prudentiores de Consilio censebant penitus interdicendum. Quod quidem facile non potuisse fieri putabunt, si illis de sanguine Reginæ qui apud Principem potiores erant liceret sine moderato equitum numero personam ejus ad coronationis hujusmodi festa deducere. Valuit & prævaluit *** .... de *Hastings*, Capitanei *Calesiæ*,

lesiæ, qui fugam suam illorsum potius protestabatur, quam expectare adventum novi Regis, si non veniret cum moderaro numero. Metuebat enim ne, si suprema potestas ad eorum de sanguine Reginæ manus accederet, ipsi prætensas in eos ab illo Domino illatas injurias jam acerrime vindicarent. Duravit enim jamdiu malevolentia grandis inter ipsum Dominum de *Hastyngs* atque eos. Benignissima autem Regina cupiens omnem murmuris & turbationis scintillam extinguere; scribit filio suo ut in veniendo *Londonias* numerum duorum millium hominum non excedat. Placuit is numerus præfato Domino. Satis enim constabat sibi, ut videtur, quod Ducis *Gloucestriæ* [&] *Bukynghamiæ*, in quibus maxime confidebat, non minorem secum numerum afferrent. 1483. Henric. 6. R.

Corpore igitur Regis defuncti in nova Capella Collegiata de *Windesore*, quam ipse solenni opere è fundamentis extruxerat, honorifice prout decuit Ecclesiasticæ tradito sepulturæ; expectabant omnes desideratissimi diem Coronationis novelli Regis, viz. primam diem Dominicam mensis *Maii*, accidentem ex anno quarto die ejusdem mensis. Interea scribit Dux *Glocestriæ* ad consolationem Reginæ dulcissimas literas; promittit adventum, obsequium, fidelitatem, & omne debitum suum Regi & domino suo *Edwardo* quinto, fratris sui defuncti Regis atque ipsius Reginæ primogenito. Veniens itaque *Eboracum* cum decenti familia, singulis veste lugubri indutis, solennes atque lachrymis plenas Regis exequias facit. Omnem Nobilitatem illarum partium ad fidelitatem filii Regis sacramentis constringens: ipse prior omnium jurat. Cumque *Northamptoniam*, ubi Dux *Bukynghamiæ* sese ei associavit, applicuit; venerunt illuc præstaturi sibi reverentiam *Antonius* Comes de *Riparüs* avunculus Regis, & *Richardus Grey* generosissimus Miles, ejusdem Regis frater uterinus, atque alii missi à Rege nepote, ut omnia agenda arbitrio patrui sui Ducis *Gloucestriæ* submitterent. Recepti sunt in primo adventu, jocundo nimis atque hilari vultu: sedentesque ad cœnam in mensa apud Ducem, omne id temporis gratiosis valde colloquiis transegerunt. Tandem pariter illic applicuit *Henricus* Dux *Bukinghamiæ*, & quia sero erat, singuli ad sua hospitia declinabant. *Rex Edwardus sepelitur apud Windesore.*

Mane autem facto, & pessimo, ut postea visum est, hac nocte capto consilio, egressi sunt omnes domini simul, ut novi Regis præsentiæ apud **Stone-Stratford**, villam paucis miliaribus à *Northamptoniæ* distantem, se repræsentarent. Et ecce Duces illi ambo cum pene accederent ad introitum ejusdem villæ, dictum Comitem de *Ripariis*, & *Richardum* nepotem suum, fratrem Regis, ac quosdam alios qui venerunt cum eis, Arestantes, jusserunt captivos in partes Boreales adduci. Et confestim, hac re nihil apud proximam villam ubi Rex erat intellecta, in locum ubi tenellus Rex accepit hospitium suum subito irruentes, nonnullos alios servientes suo lateri assistentes similiter captivarunt. Inter quos unus erat *Thomas Vaghan*, Miles senilis ætatis, Camerarius Principis antedicti. Dux tamen ille *Glocestriæ*, qui hujus factionis Princeps erat, nihil reverentiæ quod capitis nudatio, genuflectio, aliusve quilibet corporis habitus in subdito exigit, dicto nepoti suo Regi facere distulit aut recusavit. Tantum dicebat se prospicere tutelæ corporis sui, cum certo sciebat hujuscemodi homines assistere lateri Regis, qui in honoris vitæque suæ exterminium conjurarunt. His dictis, fecit publice proclamari, ut omnes familiares Regis sese incontinenti à villa subtraherent, & quod non accedant prope loca ad quæ Rex se diverteret, sub pœna mortis. Hæc acta sunt apud **Stone-stratford** die *Mercurii*, ultimo die *Aprilis*, anno quo obiit Rex pater supradicto. *Captio consanguineorum Regis Edwardi 5.* *Proclamatio ut servitores tenelli Regis recedant.*

Nocte sequenti perlatis his rumoribus usque *Londonias*, Regina *Elizabeth* se transtulit infra sanctuarium *Westmonasterii*, cum omnibus liberis suis. Vidisses eo mane fautores unius & alterius partis alios vere, alios dissimulanter, *Regina intrat sanctuarium.*

1483. *Edward. 5 R.*

lanter, propter eventus dubios, his aut illis partibus adhærentes. Nam aliqui apud *Westmonasterium* sub titulo Reginæ, alii apud *Londonias* sub umbra domini de *Hastyngs*, societates suas congregaverunt & tenuerunt.

Rex Juvenis deducitur Londonias.

Paucis exinde elapsis diebus, Duces antedicti Regem istum novellum usque *Londonias* more Regali recipiendum deduxerunt; locantesque eum in palatio Episcopi apud sanctum *Paulum*, coegerunt omnes Dominos spirituales & temporales, Majoremque ac Aldermannos Civitatis *Londoniarum*, eidem Regi fidelitatis juramentum præstare. Quod tanquam optimum futuræ prosperitatis præsagium, glorianter atque libentissime ab omnibus factum est. Inchoatoque ibidem & aliquot diebus observato consilio, cum de remotione Regis ad aliquem alium laxiorem locum sermo in Senatu fieret; aliis domum sancti *Johannis*, aliis *Westmonasterium*, Duce *Bukynghamiæ* nominante Turrim *Londoniarum*; in ejus sententiam ab omnibus, etiam qui id nolebant, verbis itum est. Accepitque dictus *Richardus* Dux *Glocestriæ* illum solennem magistratum, qui Duci *Humfrido Glocestriæ*, stante minore ætate Regis *Henrici*, ut Regni Protector appellaretur, olim contingebat. Ea igitur auctoritate usus est, de consensu & beneplacito omnium dominorum, præcipiens & prohibens in omnibus tanquam alter Rex, prout casus exigebant. Statutoque festo nativitatis sancti *Johannis* Baptistæ pro die certo in quo coronatio prædicti Regis infallibiliter perficeretur, sperabant & expectabant universi pacem & prosperitatem Regni. Maximum autem quod dubietatis scrupulum ingerebat, erat detentio consanguineorum & servientium Regis in carcere; & quod dictus Protector non satis humaniter respiciebat honori & securitati Reginæ.

Dux Glocestriæ factus est Protector.

Statuitur dies Coronationis.

Vana lætitia Domini de Hastyngs.

Dominus autem de *Hastyngs*, qui Ducibus istis modis omnibus deservire, atque eorum singulares favores promeruisse visus est; prorumpens in lætitiam ex novitate hujus mundi dicebat nihil aliud hactenus actum, in translatum regimen Regni à duobus de sanguine Reginæ ad duos nobiliores Regii sanguinis. Idque confectum sine ulla cæde, nec tantum cruoris pro ipsa re effusum, quantum ex fissuræ unius digiti erupisset. Sed pauculis post hæc verba elapsis diebus, extrema hujus gaudii luctus occupavit. Nam pridie per Protectorem singulari astutia diviso consilio ut pars apud *Westmonasterium*, pars in Turri *Londoniarum*, ubi Rex erat, mane Conventum faceret. Dominus ille de *Hastyngs*, decimo tertio die mensis *Junii* feria sexta, veniens in Turrim ad consilium, jussu Protectoris capite truncatus est. Duoque Prælati majores Archiepiscopus *Eboracensis Thomas*, & *Johannes Eliensis* Episcopus, pro reverentia ordinis à capitali supplicio absoluti, Captivi ad diversa castella in *Walliam* ducti sunt. Ita sublatis sine justitia aut judicio tribus fortioribus funibus novelli Regis, cæterisque omnibus fidelibus ejus similia formidantibus; fecerunt amodo hi duo Duces quicquid cupiebant.

Decapitatio Domini de Hastyngs.

Captivatio prælatorum.

Die *Lunæ* sequenti venerunt cum multitudine maxima navigio advecti usque ad *Westmonasterium* cum gladiis & fustibus; & cogentes Dominum Cardinalem *Cantuariensem* cum aliis multis intrare sanctuarium, ad interpellandum benevolentiam Reginæ, ut filium suum *Richardum* Ducem *Eboraci* permitteret exire, venireque ad Turrim pro solatio Regis fratris sui. Illa verbis gratanter annuens, dimisit puerum, qui per dominum Cardinalem ad Regem in dictam Turrim *Londoniarum* perductus est.

Richardus frater Regis transfertur Westmonasterio in Turrim.

Ab eo die ambo isti Duces non clanculo sed palam sua proposita ostendebant. Nam evocatis ab Aquilone, *Wallia*, & ceteris quibusvis partibus sub eorum ditione & potestate constitutis, hominibus armatis in numero terribili & inaudito; dictus *Richardus* Protector, vicesimo sexto die præfati mensis *Junii* Regimine Regni sub titulo Regii nominis sibi vendicavit; seque eodem die apud magnam aulam *Westmonasterii* in cathedram marmoream ibi intrusit. Color autem introitus & captæ possessionis hujusmodi

Vendicat Protector sibi coronam.

jusmodi is erat. Ostendebatur per modum supplicationis in quodam rotulo pergameni, quod filii Regis *Edwardi* erant Bastardi, supponendo illum præcontraxisse cum quadam Domina *Alienora Boteler* antequam Reginam *Elizabeth* duxisset uxorem; atque insuper, quod sanguis alterius fratris sui, *Georgii* Ducis *Clarentiæ*, fuisset attinctus, ita quod hodie nullus certus & incorruptus sanguis linealis ex parte *Richardi* Ducis *Eboraci* poterat inveniri, nisi in persona dicti *Richardi* Ducis *Glocestriæ*. Quocirca supplicabatur ei in fine ejusdem rotuli, ex parte dominorum & communitatis Regni, ut jus suum in se assumeret. Divulgatum enim tunc erat, quod rotulus iste in partibus Borealibus, unde tantus populus *Londonias* venire debet, conceptus fuit, cum tamen qui fuit unicus tantæ seditionis & infamiæ auctor continue apud *Londonias* constitutus, à nemine ignorabatur. 1483. *Edward.* 5. *R.*

Proficiscente igitur populi multitudine hujusmodi ab Aquilone versus Austrum, sub principali conductu & regimine *Richardi Ratclyff* Militis, cum essent apud oppidum *Pontisfracti*, mandato dicti *Richardi Ratclyff*, absque ulla alia forma judicii observata, *Antonius* Comes de *Ripariis*, *Richardus Grey* ejus nepos, ac *Thomas Vaghan* senex Miles, in conspectu ejusdem populi decapitati sunt. Et is est secundus sanguis qui in hac subitanea mutatione innocenter effusus est. *Decapitatio aliorum Dominorum.*

His itaque gestis, dictus *Richardus Glocestriæ*, accito *Thoma Cantuariensi* Archiepiscopo Cardinali, sexto die mensis *Julii* proximo subsequentis, in Ecclesia conventuali sancti *Petri* apud *Westmonasterium*, Regalis unctionis coronationisque munus accepit, simulque eisdem die & loco, coronam accepit conjux sua *Anna* Regina. Ab eo die dum viveret, homo iste appellatus est Rex *Richardus* à conquæstu tertius.

Volens igitur hunc sibi his modis acquisitum tam excellentem Regium statum in Aquilone, ubi superioribus annis maxime conversabatur, quam diligentissime poterat ostentare, Regiam *Londoniarum* urbem egreditur: faciensque transitum per *Windesoram*, *Oxoniam*, & *Coventriam*, tandem apud *Eboracum* applicuit. Ibi ad statutum diem iterandæ coronationis suæ infra Ecclesiam Metrapolitanam, ostenso etiam filio suo unico *Edwardo*, quem eodem die in Principem *Walliæ* cum insigniis virgæ aureæ & serti in capite erexerat; pomposa sumptuosissimaque tam festa quam convivia, ad alliciendum sibi tanti populi animos, fecit & executus est. Non deerant tunc thesauri ulli quibus tam elevatæ mentis suæ propositum adimpleret, cum ea quæ gloriosissimus Rex *Edwardus* frater suus defunctus, summo ingenio summaque industria multis ante annis, ut supra retulimus, collegerat, quæque ad complementum suæ ultimæ voluntatis suorum executorum dispositioni commiserat, iste quamprimum de sua intrusione in Regnum cogitavit, omnia diripuit. *Iterum coronatur apud Eboracum.*

Interim & dum hæc agerentur, remanserunt duo prædicti Regis *Edwardi* filii sub certa deputata custodia infra Turrim *Londoniarum*, pro quorum ab hujusmodi captivitate liberatione, cœperunt populi Australes & Occidentales Regni plurima submurmurare, inire cœtus & conventicula; multa secreto, aliquaque palam innotuerant in hunc finem tractare, maxime hi qui per Franchesias & Sanctuaria propter metum dispersi sunt. Fama etiam fuit, quod advisatum est ab hominibus illis qui ad Sanctuaria confugerunt, ut aliquæ de filiabus Regis in habitu dissimulato *Westmonasterium* egrederentur ad partes transmarinas, ut si quid dictis masculis humanitus in turri contingeret, nihilominus per salvandas personas filiarum Regnum aliquando ad veros rediret hæredes. Quo comperto, solennis illa Ecclesia Monachorum *Westmonasterii*, ipseque totus locus circumadjiciens, in formam castri & fortalicii versa est; deputatis ibi per Regem *Richardum* custodibus, maximæ severitatis viris. Inter quos tanquam capitaneus & princeps præsidebat quidam *Johannes Nesfeld* *Murmuratio populi super invasione Regni.* *Ecclesia in modum castri.*

4184. *feld* Armiger. Iſte obſervabat omnes introitus & exitus Monaſterii, ut nemo incluſorum exire, nemo forinſecus ingreſſum ibi ſine eo facere potuerit.

Richard.3. R.

Cumque tandem populus per circuitum civitatis *Londoniarum* tam in *Cantiæ, Eſſexiæ, Suthſexiæ, Hamptoniæ, Dorſetiæ, Devoniæ, Somerſetiæ, Wilithſchiriæ*, & *Barkſchiriæ*, aliiſque nonnullis Comitatibus Auſtralibus Regni, ad ulciſcendum præmiſſas ſuas conſiderationes iniret, factis proclamationibus publicis quod Dux *Bukynghamiæ Henricus*, qui per id temporis habitabat apud Breknok in *Wallia*, facti pœnitens, Capitaneus in hac re principalis exiſteret, vulgatum eſt, dictos Regis *Edwardi* pueros, quo genere violenti interitus ignoratur, deceſſiſſe in fata. Quamobrem hi omnes qui hanc commotionem incœperant, videntes quod ſi novum ſuæ conqueſtionis Capitaneum invenire non poſſent, brevi de omnibus actum eſſet, meminerunt *Henrici* Comitis *Richmundiæ*, qui jam multis annis exul morabatur in *Brittannia*. Ad hunc miſſum eſt per dictum Ducem *Bukynghamiæ*, de conſilio domini *Elienſis*, captivi ſui apud Breknok, ut ille feſtinaret in Regno *Angliæ* quam citiſſime poſſet applicare, habiturus in conjugem *Elizabeth* ſeniorem filiam defuncti Regis, ſimul & cum ea univerſi Regni poſſeſſionem.

Dux Bukynghamiæ factus eſt pœnitens facti.

Fama de morte puerorum.

Satis per exploratores hæc tota conjuratio Regi *Richardo* innotuit, qui ſicut omnia ſua non ſomniculoſe ſed acerrime ac cum ſumma vigilantia exequebatur, procuravit tam in *Wallia* quam in omnibus partibus Merchiarum ibidem, in circuitu dicti Ducis, ut quamprimum Dux pedem de domo ſua moveret, eſſent in promptis parati armigeri qui in omnem ſupellectilem ſuam irruentes, tantis Ducis divitiis, quas ideo Rex eis contulerat, animati, tranſitum ejus modis omnibus impedirent. Quod & factum eſt; nam ex ea parte caſtri de Breknok, quæ *Walliæ* interiora reſpicit, *Thomas* filius *Rogeri Vaghan* Militis defuncti, adjunctis ſibi fratribus & cognatis ſuis, totam illam patriam circumjacentem diligentiſſime obſervavit. Pontes autem & paſſagia quibus tranſitur in *Angliam*, *Humfridus Stafford* partim dirupit, partim adhibitis ſtrenuis cuſtodibus clauſit.

Interea Dux ille apud Webley domum *Walteri Devereux* domini de *Ferrers*, una cum dicto Epiſcopo *Elienſi* cæteriſque conſiliariis ſuis morabatur. Et videns ſe in arcto conſtitutum, ut ex nulla parte incolumem egreſſum invenire poſſet, mutato habitu clanculo à ſuis diſceſſit, qui tandem in cujuſdam pauperis tugurio per uberiorem ſolito proviſionem victualium illic allatorum, diſcoopertus capitur, & uſque ad civitatem *Sariſburienſem*, quo Rex ſe cum maximo exercitu contulerat, perductus in die commemorationis Animarum, eo non obſtante quod anno in Dominica accidebat, in publico mercato ejuſdem civitatis, capitalem ſubiit ſententiam.

Captio Ducis Bukynghamiæ.

Dux decapitatur.

Poſtridie Rex cum univerſo exercitu verſus Occidentales partes Regni, quo hoſtes ſui omnes, exceptis his, qui ex *Cantia* venientes apud *Gilfordiam*, rei exitum expectantes, ſubſtiterant, progrediens ad *Exonienſem* civitatem uſque pervenit. Cujus terribilis adventus metu perculſi tam *Exonienſis* Epiſcopus *Petrus Courtnay*, quam *Thomas* Marchio *Dorſetiæ*, ac alii diverſi Nobiles partium vicinarum, qui in eam rebellionem conjurarunt, quotquot eorum naves in promptu invenire potuerant, mare intrantes, tandem ad optata *Britannica* littora appulſi ſunt. Alii locis in abditis ſub amicorum fide ſeſe pro tempore reponentes, ſanctorum locorum tuitioni poſtea ſe committunt. Periit unus nobiliſſimus Miles in eadem civitate, *Thomas Saintleger* appellatus, pro cujus vita ſalvanda innumeræ pecuniarum ſummæ fruſtra oblatæ extiterant. Nam & ille capitalem ibidem ſententiam perpeſſus eſt.

Nex Thomæ Saintleger militis.

Dum his perplexitatibus fugandi hoſtes & rebelles Rex *Richardus* in partibus

partibus occiduis nimis intentus esset, venerabilis pater *Richardus Croyland*, Abbas hujus Monasterii *Croylandiæ*, qui jam per septem annos locum istum religiosissime gubernavit, decimo die *Novembris*, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo tertio, primoque anno Regni dicti Regis *Richardi*, turbidam hujus seculi vitam pro æterna quiete mutavit. Nec decet tradere oblivioni mores & merita hujus patris, patientiamque animi, quibus (ut speramus) æternæ beatitudinis præmia consecutus est. Sua enim naturalis dispositio studio & Scripturæ librorum longe inclinatior erat, quam insistendis litibus & turbinibus sæcularium occupationum; adeo ut in ipso Monasterio nonnulli codices tam suis expensis quam propriis manibus exarati bibliothecam loci vehementer adauxerunt.

1483, 4. *Richard. 3. R.* *Nova de meritis hujus Abbatis Richardi.*

Viden... itaque potentes vicini, ne inimicos appellem, simplicem innocentiam innocentemque simplicitatem hominis, ex omni latere simul in piissimum virum insurgunt. Alii, utpote *Depyngenses*, in numero trecentorum hominum congregati, in mariscum **Goggyslound**, qui de dominio proprio istius Monasterii indubitanter existit, irruentes, rapuerunt arundines collectas per homines & tenentes Monasterii, quoscunque obvios invenerunt, aut aquis aut verberibus affligentes. Tandem insultum facientes in villam *Croylandiæ*, tanto metu hunc piissimum Patrem affecerunt, quod coactus est cameram suam exire, & descendere in navem Ecclesiæ, eorum importunitatibus sua clementi sacerdotalique mansuetudine responsurus. Cumque aliquem oportebat ad evitandum immersionem *Holandiæ*, maxime per hyemem, si aliqua invisa inundatio emergat, ripam marisci de **Goggislound** abscindere, quod quidem hac tempestate semel factum est, unde saluberrime provisum fuit dictæ patriæ de *Holand*: Officiarii illi *Depyngenses* tanquam mittentes falcem in messem alienam, amerciamenta in dictum Abbatem, non tam præsumptuose quam inique, importabilia statuerunt. Distringentes & capientes grana venientia de **Langtoft** & **Baston**, per aquam quæ currit de *Depinga*. Et quod magnæ inhumanitatis indicium erat, canem celerarii custodem .... sagittis crudeliter transfoderunt.

Depingenses insultum faciunt in villam Croylandiæ.

Nec defuerunt aliis in partibus ingratæ laicorum hominum (quamvis etiam proximi hujus loci tenentes existerent) factiones, qui istius optimi patris quietem multipliciter infestarunt. Tenentes enim & Parochiani de **Waplode**, hujus Monasterii potestati utroque juri subnixi, in fratrem *Lambertum Fossedyk*, Senescallum loci, prohibentem ne arbores crescentes in cœmiterio sustollerent; inaudita violentia irruerunt, & nisi se intra Ecclesiam, imo Ecclesiæ sacrarium, firmiter intro seratis foribus tenuisset, de vita sua haud mediocriter timebatur.

At parva sunt hæc omnia turbationum genera in comparatione .... quas *Willielmus Ramsey* Abbas de *Burgo*, utinam bonus, nimis autem tunc propinquus, vicinus fecerat, super marisco de **Alderlound**, & aliis indubitatis terris & juribus hujus Monasterii. In quibus rebus quæ diu in disceptatione pendebant, vidisses agnum cum lupo, murem cum murelego causam agere. Verum quia tandem lis omnis per compromissum & laudum domini *Thomæ Rotheram* dudum *Lincolniensis* Episcopi, loci Ordinarii, tunc cum *Eboracensis* Archiepiscopi, certum finem accepit, prout in quibusdam literis testimonialibus inde confectis plenissime continetur; ex quibus satis apparet, cujus partis utilitatibus & honori uberius providebat: finem toti huic tragœdiæ imponere decrevimus cum fine & obitu dicti patris *Richardi* Abbatis.

Will. Ramsey Abbas de Burgo contra Abbatem Croylandiæ pro marisco de Alderlond.

In cujus locum successit & electus est præfatus *Lambertus Fossedyk*, in decretis Baccalaureus, decimo secundo die *Januarii*, anno Regni Regis [a] *Edwardi* tertii primo, cum tunc Ecclesia *Romana* computabat annum

Electio Lamberti Fossedyke in Abbatem Croyland.

a Richardi

1483, 4. *Richard.* 3. *R.* Domini millesimum quadringentesimum octogesimum quartum, per rationem supra tactam. Vir iste sane religiosus prudensque extiterat, multaque sine dubio bona Monasterio procurasset & fecisset, si Deus eum ab hoc seculo infra tam breviusculum temporis spatium non vocasset; non enim ad duos annos in statu Abbatiali vivens pervenerat. Et ecce subito ingruente lue seu peste sudatoria, quæ paucis diebus in civitate *Londoniarum* duos Majores, quinque aut quatuor Aldermannos, atque alibi per totum Regnum plures de superioribus valentioribusque personis extinxit. Is bonus Pater eadem ægritudine tactus, non excessit octodecim horas quod non reddiderat Creatori spiritum suum, decimo quarto die *Novembris*, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo quinto, parum post finitum Regnum Regis *Richardi*, quo cum reliqua describentes pervenerimus, universæ hujus à nobis promissæ historiæ seriem concludemus.

Nova de infirmitate sudatoria.

Redit ad Regem Richardum.

Sed redeamus interim ad ea quæ post fugam rebellium Regis prædictorum secuta sunt. Dum enim hæc quæ supra tacta sunt, in illis partibus occiduis ultro citroque agerentur, & Rex ille adhuc in dicta civitate *Exoniæ* permaneret, *Henricus* Comes *Richmundiæ* harum turbationum ignarus, cum certis navibus infra ora portus de Plymouth se atque suos cum quibus ex *Britanniis* navigaverat, rerum certitudinem exploraturus reponebat. Denique perlato ad eum quomodo se res habebant, tam de morte Ducis *Bukynghanniæ*, quam de fuga tenentium partem suam, levatis velis, in alta maria denuo se commisit.

De Henrico Comite Richmundiæ.

His itaque actis Rex paulatim exercitum suum diminuens, atque dimittens eos qui procul à Marchiis Borealibus in istam expeditionem vocati sunt, venit *Londonias* triumphans de hostibus sine bello, sed non cum minoribus expensis quam si utraque acies manibus decertasset. Ita cœperat brevi consumi tota illa ditissima gaza quam Rex *Edwardus* ad alios longe usus post se relictam æstimabat. Protracta est tota hæc novissime descripta turbatio à medio *Octobris* usque ad prope finem *Novembris*, quum Rex, ut præfertur, rediit *Londonias*, anno Regni sui primo, & Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo octogesimo tertio.

Reditus Regis Richardi Londonias cum triumpho.

Pertranseo pompam festi Natal. & venio ad Parliamentum, quod circa vicesimum secundum diem *Januarii* cœptum est: in eo siquidem consilio, præter & ultra corroborationem tituli quo Rex ad istius coronæ fastigium transacta æstate ascenderat, cujus tamen quamvis diffinitionem, cum de viribus matrimonii disputatur, Curia illa Laicalis facere non potuit, & tamen propter ingentem in constantissimos cadentem metum, facere præsumpsit & fecit; tot & tantorum Dominorum, Nobilium, Procerum, & popularium, etiam trium Episcoporum, proscriptiones factæ sunt, ut à triumviratu *Octaviani*, *Antonii*, & *Lepidi*, factum simile nusquam emanasse legatur. O quanta in istius Regis fiscum ex hoc actu prædia patrimoniaque congesta sunt, quæ omnia ille inter Boreales suos distribuens, plantaverat eos in omni loco dominationis suæ, in opprobrium & murmur perpetuum omnium Australium populorum, qui magis quotidie ad veterum dominorum suorum speratum reditum, quam istorum præsentaneam tyrannidem respexerunt.

Proscriptiones Dominorum & Procerum inauditæ.

Pendente hoc supremo Regni consilio, & postquam frequentibus intercessionibus terribilibusque minis adhibitis, ad id sollicitata Regina *Elizabeth* omnes filias suas ad Regem *Richardum* de prædicto sanctuario *Westmonasterii* emisisset, accidit ut uno die post meridiem in mense *Februarii*, omnes pene domini spirituales & temporales Regni, majoresque milites & armigeri hospitii Regis, inter quos omnium major eo tempore visus est *Johannes* de *Howard* noviter per istum Regem creatus Dux *Norfolchiæ*, in quodam inferiori cœnaculo, juxta ambitum qui ducit ad cameras Reginæ, ad speciale mandatum Regis pariter congregati, quoddam

Omnes filiæ Reginæ exeunt Sanctuarium.

dam

dam formatum à quibus nescio, novum sacramentum de adhærendo Regis filio unico *Edwardo*, tanquam supremo domino, siquid patri humanitatis contingat, singuli sua nomina subscribentes præstiterunt. 1484. *Richard. 3. R.*

Sed quam vana est cogitatio hominis cupientis res suas stabilire sine Deo, brevi postea compertum est. Nam sequenti mense *Aprilis*, die non multum vario ab anniversario Regis *Edwardi*, puer ille unicus, in quo tantis sacramentis tota Regalis successionis spes reponebatur, in castro de *Midlam* brevissimo languore correptus occubuit, anno Domini Millesimo quadringentesimo octogesimo quarto, & Regni dicti *Richardi* Regis primo. Vidisses tantisper patrem & matrem, iis novis apud *Nottinghanniam* ubi tunc residebant auditis, præ subitis doloribus pene insanire. *Obitus unicifilii Regis Richardi.*

Pater tamen Rex nihilominus suarum partium defensioni vacavit: fama enim tunc erat, quod proscripti & exules supramemorati cum suo Capitaneo Comite *Richmundiæ*, cui omnes illi absentes sub spe matrimonii cum filia Regis *Edwardi* contrahendi, tanquam suo Regi fidelitatem præstiterant, brevi applicarent in *Angliam*. Ad quorum resistentiam Rex ille cum ex thesauro quem habebat ad manus, (nondum enim omnia Regis *Edwardi* relicta consumpta sunt) tum ex particularibus concessionibus factis & distributis per totum Regnum, paratior eo anno erat quam ullo postea unquam tempore inveniri potuerat. Observabat enim practicam illam novam, per Regem *Edwardum* ultimi in *Scotia* belli instituti tempore adinventam, ut ad singula vicena milliaria singuli deputentur cursores equestres, per quos diligentissime peragrantes, & non transgredientes limites suos, nuncia decentorum milliarium intra duos semper dies per literas de manu ad manum translatas afferebantur. Nec sibi defuerant pro quantocunque conduci poterant pretio exploratores transmarini, à quibus universos pene conatus adversariorum didicerat. *Nota practicam ad cito intelligendum rumorem de longinquo.*

Adde quod licet maritimis rebus quamprimum secundi anni Regni sui initium attigerat, intentus, naves aliquas cum duobus ferocissimis Capitaneis *Thoma Everingham* Milite, & *Johanne Nessefeld* supranotato Armigero, juxta villam & castrum de **Scarborch** in manus *Francigenarum* amiserat: super *Scotos* eisdem maritimis artibus mirum in modum eadem tempestate prævaluit. In tantum quod licet illi terrestri pugna magnam à nostratibus cladem eadem æstate suscipientes, non minorem nobis in eadem pugna intulerant, (venerunt enim tunc temporis in eorum ditionem ultra multos *Anglicos* in bello captos, fugitivi ex *Scotia*, dominus *Jacobus* de *Douglas*, & alii plures coexules sui;) supplices tamen & honoratiores qui in illo Regno inveniri poterant, legatos ad Regem usque ad villam & castrum suum *Nottinghanniæ* septimo die mensis *Septembris*, pacem & bellifinem prolixa & diserta oratione devotissime postulantes transmiserunt. Compositis itaque inter utriusque Regni Commissarios pro voto Regis pactionibus, de quibus agendum præcipue videbatur, dissoluto consilio, Rex rediit *Londonias* in termino *Michaelis*; & hactenus durat annus Domini millesimus quadringentesimus octogesimus quartus. *Varia hoc anno fortuna belli maritimi.* *Innuit bellum in Westmarchia in quo Dux Albaniæ præcipuus erat contra Scotos de parte nostrâ.*

Tentoque solenniter festo Natalis in palatio *Westmonasterii*, ipsoque Rege die *Epiphaniarum* incedente coronato, suumque convivium in aula majori tanquam in primordio coronationis suæ, egregie celebranti, dictum est ei ab exploratoribus suis maritimis eodem die, quod tam potenti & splendido statu suo Regio non obstante, adversarii sui absque ulla dubitatione sequenti jam æstate Regnum intrabunt, aut intrare conabuntur. Qua quidem re cum nullam sibi gratiorem cupiat evenire, tanquam quæ omnibus his dubiis atque malis finem imponere credenda sit: astute nihilominus pensans, quod pecunia quæ sibi jam plurimum deficere cœpit, sit nervus belli, ad Regis *Edwardi* exactiones, quas in pleno Parliamento damnavit, *Benevolentiæ* tamen vocabulum modis omnibus aspernatus, *Benevolentiæ tributum.*

1484, 5. Richard. 3. aspernatus, se convertit; mittitque homines prælectos, filios hujus seculi prudentiores filiis lucis in generationibus suis, qui precibus atque minis per fas & nefas maximas pecuniarum summas de omnium pene statuum Regni archivis abraderent. O Deus, quid diutius immorabimur, multiplicando narrationem inconvenientium, quæ tam multa fuerant, ut vix numerari possint; tam perniciosi exempli, ut ea perfidorum mentibus ingessisse non expediat. Sint & alia multa quæ non sunt scripta in libro hoc, quæque loqui piget; tametsi id tacendum non sit, quod per hæc festa Natalia choreis aut tripudiis, vanisque mutatoriis vestium *Annæ* Reginæ atque Dominæ *Elizabeth* primogenitæ defuncti Regis eisdem colore & forma distributis, nimis intentum est; unde & populus obloqui Proceresque & Prælati vehementer mirari videbantur: dictumque à multis est, ipsum Regem aut expectata morte Reginæ, aut per divortium, cujus faciendi sufficientes causas se habuisse arbitratus est, matrimonio cum dicta *Elizabeth* contrahendo mentem omnibus modis applicare. Non aliter videbat Regnum sibi confirmari, neque spem competitoris sui auferri posse.

Exactio malivolentiæ.

Paucis enim post hoc elapsis diebus, Regina vehementissime ægrotare cœpit, cujus languor ideo magis atque magis excrevisse censebatur, quod Rex ipse thori sui consortium omnino aspernabatur. Itaque à medicis sibi consultum, ut faceret, judicavit. Quid plura? Circa medium *Martii* sequentis, in die magnæ ecclipsis solis, quæ tunc temporis accidebat, obiit præfata *Anna* Regina, & sepulta est apud *Westmonasterium*, non cum minore honore quam sicut Reginam decuit sepeliri.

Ecclipsis solis in die obitus Annæ Reginæ

Denique dicto Regis proposito, suoque animo contrahendi cum consanguinea sua germana *Elizabeth* memorata, ad quosdam qui id non vellent, perlato, coactus est Rex convocato consilio sese multis verbis excusare, quod ea res nunquam venerat in mentem suam. Aderant in eodem consilio qui satis noverunt contrarium. Illi vero qui potissime hoc matrimonium fieri nolebant, & quorum sententiis vix unquam Rex ipse ausus fuit resistere, fuerunt *Richardus Ratclyft* Miles, & *Willielmus*
1460. *Catesby* Armiger pro corpore. Ab his enim Regi in faciem dictum est, quod si propositum hujusmodi non abnegaret, atque id coram Majore & Communitate civitatis *Londoniarum*, vivæ vocis oraculo non contestaretur; Boreales in quibus maxime confidebat, omnes in eum exurgerent, imputantes ei mortem Reginæ, filiæ & unius hæredum Comitis *Warwici*, per quam primum suum honorem obtinuit, ut luxum incestuosum cum dicta consanguinea sua germana in odium Divinum expleret. Adde quod induxerunt plusquam duodecim Doctores in Theologia, qui assererent Papam in isto gradu consanguinitatis dispensare non posse. Putabatur à multis ideo hos homines cum aliis sibi similibus tantos obices conjecisse, ob metum, quod si dicta *Elizabeth* ad statum Reginalis dignitatis accederet, posset aliquando esse in ejus potestate, mortem avunculi sui Comitis *Antonii* fratrisque *Richardi* in præcipuos hos ejus rei consultores ulcisci. Rex igitur parum ante *Pascha*, in aula magna apud sanctum *Johannem*, in præsentia Majoris & Civium *Londoniarum* constitutus, consilium abnegationis hujusmodi clara & elevata voce per omnia exequebatur; magis, ut multi putabant, pro voto consultorum hujusmodi, quam pro suo.

Denique crescentibus indies rumoribus quod Regis rebelles adventum suum in *Angliam* maturant & accelerant; Rex autem dubius in quo portu applicare intendunt, id enim per nullos exploratores sibi certitudinaliter afferri potuit; se transfert versus Aquilonem, parum ante festum *Pentecostes*: relicto domino de *Lovell* Camerario suo prope *Suthamptoniam*, ut classem suam ibi diligenter instruat, ut omnes portus illarum partium fida observet custodia, ut ipsos hostes si inibi applicare curarent,

rent, coadunatis viribus omnium circum incolentium, debellare non præ-termitteret. 1485. *Richard. 3.*

Perditis illic sub hac non necessaria politia victualibus & pecuniis *** .... quo Rex tot expensas faceretur, unde non falleret æquivocationem vocabuli portus illius, qui à multis pro eorum descensu describebatur. Aiunt aliqui esse portum in partibus *Suthamptoniæ* appellatum *Milfordiam*, sicut est in *Wallia*. Et quia nonnulli quasi essent prophetico spiritu præditi, prædixerunt homines istos in portu de **Milford** appulsuros, consueveruntque prophetiæ hujusmodi non in famosiori sed in alio sæpissime ejusdem nominis loco suum sortiri effectum: [a] Præterea visus est Rex tot propugnacula in illa Australi parte Regni hoc tempore constituisse. Sed frustra. Illi enim primo die *Augusti* in nominatissimo illo portu **Milford** juxta *Pembrochiam* prospero flatu, nulla inventa resistentia, applicuerunt. *Appulsus Comitis Richmundiæ in Milfordia.*

Gavisus est Rex, audito eorum adventu, seu saltem gaudere dissimulavit, scribens ubique, jam sibi diem venisse desideratum, quo de tam exili comitiva facile triumphaturus, subjectos amodo indubitatæ pacis beneficiis recomfortet. Interea mandata terribilia multiplicibus literis ad omnes Regni comitatus dirigit, ne ulli hominum, eorum saltem quotquot ad aliquas in Regno hæreditates nati sunt bellum futurum detractent, cum ea interminatione, quod quicunque post obtentam victoriam inveniretur in aliqua parte Regni, ei in campo præsentialiter non abstitisse nihil aliud speraturi sunt, quam bona omnia, possessiones, & vitam amittere.

Parum ante istorum hominum appulsum, *Thomas* de *Stanley*, senescallus hospitii Regis, accepta licentia, ut in patriam suam *Lancastriæ*, domum & familiam suam unde diu aberat visurus, transiret, non aliter ullam ibi moram trahere permittebatur, nisi filium suum primogenitum, *Georgium* dominum *Lestrange*, *Notinghamiam* ad Regem loco suo transmitteret; quod & fecit. Deinde hominibus istis, ut præfertur, apud *Milfordiam Walliæ* appulsis, facientibusque iter suum per aspera & indirecta partium Borealium illius Provinciæ; ubi *Willielmus Stanley* frater ejusdem Domini Senescalli, utpote Camerarius de **Northwales**, singulariter præsidebat: misit Rex ad dictum dominum de *Stanley*, ut omni postposita mora, sese Regis conspectui apud *Notinghamiam* præsentaret. Timuit enim Rex id quod accidit, ne mater dicti Comitis *Richmundiæ*, quam dictus dominus de *Stanley* habuit in uxorem, maritum ad partes filii tuendas induceret. Ille autem mirabili .... pestem sudatoriam qua laborabat allegans, venire non potuit. Filius autem ejus qui clanculum à Rege discessum paraverat, discoopertus ab insidiis capitur, conjurationem suam & patrui sui *Willielmi Stanley* supradicti, simul & *Johannis Savage* Militum, ad partes Comitis *Richmundiæ* defensandas, aperit, misericordiam postulat, promittitque patrem suum cum omni potentia in Regis auxilium quam citissime adventurum. Et super hoc, periculum in quo erat, simul cum desiderio hujusmodi præstandi auxilii, literis suis patri denunciat. *Captio domini Lestrange.*

Interim dictis duobus aliis Militibus pro proditoribus Regis apud *Coventriam* & alibi publice denunciatis, festinantibusque inimicis, ac dirigentibus vias suas die ac nocte recte in faciem Regis: opus erat omnem exercitum, licet nondum integre congregatum, à *Notinghamia* dimittere, venireque ad *Leicestriam*. Ibique compertus est numerus hominum pugnatorum ex parte Regis major quam antea visus est unquam in *Anglia* pro una parte. Die autem Dominico ante festum *Bartholomei* Apostoli, Rex maxima pompa diadema portans in capite, cum Duce *Norfolchiæ Johanne* de *Howard*, ac *Henrico Percy* Comite *Northumbriæ*, ceterisque magnificis *Rex equitat coronatus.*

[a] Propterea visum est Regi.

1485. Richard. 3. Dominis, Militibus, & armigeris, populariumque multitudine infinita, opidum *Leicestrense* egressus, satis per intercursores edoctus, ubi hostes sequenti nocte de verisimili manere volebant, ad octo miliaria ab eo opido distantia, juxta Abbathiam de *Mirivall.* castrametatus est.

Nomina summorum partis adversantis Regi. Majores autem exercitus adversantis hi erant: imprimis *Henricus* Comes de *Richmond*, quem illi suum Regem *Henricum* septimum appellabant; *Johannes Vere* Comes *Oxoniæ*, *Johannes Wellys* dominus, de *Wellys*, avunculus Regis *Henrici* septimi, *Thomas* dominus de *Stanley* & *Willielmus* frater ejus, *Edwardus Widevyll* frater *Elizabeth* Reginæ, valentissimus miles, *Johannes Cheyne*, *Johannes Savage*, *Robertus Willoughby*, *Willielmus Berkeley*, *Jacobus Blunt*, *Thomas Arundell*, *Richardus Egecombe*, *Edwardus Ponyngs*, *Richardus Gilford*, & alii plures, tam ante hanc turbationem, quam in isto ingressu belli, militari ordine insigniti. De Ecclesiasticis vero affuerant consiliarii, qui simile exilium perpessi sunt, venerabilis Pater *Petrus* Episcopus *Exoniensis*, flos militiæ patriæ suæ, Magister *Robertus Moreton* Clericus Rotulorum Cancellariæ, *Crystoferus Urswyk*, & [a] *Johannes Fox*, quorum alter Eleemosynarii officium postea consecutus est, cum aliis multis.

Mane die *Lunæ* illucescente aurora, cum non essent Capellani de parte Regis *Richardi* parati ad celebrandum, neque jentaculum ullum paratum, quod Regis tabescentem animum refocillaret; illeque ut asseritur, ea nocte terrenda somnia quasi multitudine dæmonum circundatus esset, viderat, sicut de mane testatus est; faciem uti semper attenuatam, tunc magis discoloratam & mortiferam præ se tulit, affirmans quod hujus hodierni belli exitus, utrivis parti victoria concessa fuerit, Regnum *Angliæ* penitus distruet: & expressit mentem suam eam fore, ut si ille victor evadit, omnes fautores adversæ partis confundat: idque ipsum idem prædicebat, adversarium suum super benevolos suæ partis executurum, si victoria illi succedat. Denique ingrentibus moderato passu Principe & militibus partis adversæ super exercitum Regis; mandavit ille ut prædictus dominus *Lestrange* illico decapitaretur. Illi autem quibus hoc officium datum est, videntes ancipitem rem nimis, majorisque ponderis quam unius hominis exterminium in manibus esse differentes crudele Regis mandatum exequi, dimiserunt hominem suo arbitrio, & ad interiora belli reversi sunt.

Inita igitur acerrima pugna inter ambas partes, Comes *Richmundiæ* cum militibus suis directe super Regem *Richardum* processit: Comes autem *Oxoniæ*, major post eum in tota ipsa societate, valentissimus miles, in eam alam ubi Dux *Norfolchiæ* constitutus erat, magno tam *Gallicorum* quam *Anglicorum* comitatu stipatus tetendit. In eo vero loco ubi Comes *Northumbriæ* cum satis decenti ingentique militia stabat, nihil adversi neque datis neque susceptis belli ictibus cernebatur. Ad postremum, gloriosa Dicti Comiti *Richmundiæ*, jam soli Regi victoria, una cum pretiosissima Corona quam Rex *Richardus* ante gestavit in capite, cœlitus data est.

Nex Richardi Regis. Nam inter pugnandum, & non in fuga, dictus Rex *Richardus* multis letalibus vulneribus ictus, quasi Princeps animosus & audentissimus in campo occubuit. Deinde præfato Duce *Norfolchiæ*, *Richardo Ratclyff* Milite, *Roberto Brakenbury* Milite, Constabulario Turris *Londoniarum Johannem Kendall* Secretario, *Roberto Percy* Milite, Controrotulatore hospitii Regii, ac *Waltero Deveereux* Domino de *Ferreis*, & multis, maxime Borealibus, in quibus Rex *Richardus* adeo confitebat, ante ullas consertas manus fugam ineuntibus: nullæ partes dignæ sive habiles remanserunt, in quas gloriosus victor *Henricus* septimus alicujus pugnæ experientiam denno renovaret. Pace igitur ex hoc bello universo Regno concessa, inventa inter alios mortuos corpore dicto *Richardi* Regis, ... Multasque alias contu-

[a] Richardus.

melias

melias illatas, ipsoque non satis humaniter propter funem in collum adjectum usque ad *Leicestriam* deportato; novus Rex Corona tam insigniter conquæsita decoratus *Leicestriam* vadit. Dumque hæc ita se haberent, multi nobiles atque alii in captivitatem redacti sunt. Atque in primis *Henricus* Comes *Northumbriæ*, *Thomas* de *Howard* Comes *Surrei*, primo genitus dicti defuncti Ducis *Norfolchiæ*: captus est etiam *Willielmus Catesby*, qui inter omnes consiliarios defuncti jam Regis præminebat; cujus caput apud *Leicestriam* pro ultima remuneratione tam excellentis officii sui abscisum est. Duo autem valecti partium occiduarum Regni, pater & filius sub *Brecher* vocabulo appellati, qui post finitum prælium ad victorum manus devenerant, laqueo suspensi sunt. Et cum neque auditum, neque lectioni aut memoriæ commendatum est, aliquos alios post recessum à bello, similibus suppliciis deputatos; sed Principem hunc novum in omnes suam clementiam impartisse; cœpit laudari ab omnibus, tanquam Angelus de cœlo missus, per quem Deus dignaretur visitare plebem suam, & liberare eam de malis quibus hactenus afflicta est supra modum.

1485. *Henric. 7. R.*

Et ita finit historia, quam usque ad exitum dicti Regis *Richardi*, quoad veritas gestorum se menti offerebat, sine ulla scita intermixtione mendacii, odii, aut favoris, declarare promisimus. Incepimus enim summatim, adjuvantes religiosam laudabilemque ignorantiam Prioris hujus loci qui cetera compilavit, & quemque tanquam peritissimum rerum Divinarum, facta humana rectissime aliquando fallebant: ab eo quod timebatur fieri apud **Ludlow** in Marchiis *Walliæ*, bello inter Regem *Henricum* sextum & Ducem *Eboraci* anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono; & pervenimus usque ad hoc bellum *Mirivallense*, quod actum est vicesimo secundo die mensis *Augusti*, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo quinto, intercurrentibus annis viginti sex. His ita actis & gestis, viso per chronicas, quod similis exitus alicujus Regis *Angliæ*, ut in Regno suo aperto campo interficeretur, non est auditus, à tempore *Heraldi* Regis, qui fuit intrusor, & victus in bello per *Willielmum* Conquestorem, venientem de *Normannia*, unde & isti homines advenerant: Consideratisque signis & bagis hodierni victoris atque victi, simul & puerorum Regis *Edwardi*, quorum causa hoc bello potissime vindicata est; quidque acciderit omnibus tribus Regibus sub vocabulo *Richardi*, à conquestu *Angliæ* nominatis; quidam metrista reliquit hos versus in scriptis.

Versus Richardi de tribus Regibus ejusdem nominis.

Tres sunt Richardi, *quorum fortuna fit æqua*
In tribus, ast aliis suæ cuivis propria sors est;
Nam concors horum finis, sine posteritate
Corporis, atque rapax vitæ modus & violentus
Interitus fuerat; sed major gloria primi,
Prælia quod terra sancta gerit; & redeuntem
Balistæ tela feriunt apud extera Regna.
Alter depositus Regno, cum carcere clausus
Mensibus extiterat certis, fame velle perire
Elegit potius, quam famæ probra videre.
Tertius exhausto satis amplo divitiarum
Edwardi *cumulo non contentus, nisi fratris*
Opprimeret proles, proscribens auxiliares
Illarum partes; post annos denique binos
Invasi Regni, bello congressus eisdem,
Ille trucem vitam jam perdidit atque coronam:
Anno milleno, C. quater, quater atque viceno,
Adjunctis quinque, cum lux Sextilis *adesset*

Duplex

1485. Henric. 7. R.

Duplex undena, dentes Apri *ſtupuerunt,*
Et vindex albæ, roſa rubra refulget in ore.

In his primordiis novi Regis invaluit peſtis ſudoris de qua ſupra tetigeramus: & qua præfatus Abbas *Croylandiæ Lambertus* deceſſit in fata, decimo quarto die *Octobris*, ut præfertur: cui ſucceſſit in Abbatiali dignitate *Edmundus Thorp*, antea Prior ejuſdem loci, in ſacra Theologia Baccalaureus, electus in feſto ſancti *Theodori* ...... die menſe *Novembris*, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſeptimo.

Electio Edmundi Thorp. in Abbatem Croylandiæ.

Qui quidem in principio ſui magiſtratus prudenter recogitans turbationes quas prædeceſſores ſui ab ingratis, ſuperbis & pene indomitis vicinis ſuis & proximis ſuſtinuerunt, nihil induſtriæ prætermiſit, quo minus rem omnem ex omni parte pacatam fieri atque reddi curaret. Tres namque ſupererant potiſſimæ quæſtiones; prima de procinctu *Croylandiæ*, cui maxime adverſabantur homines de *Multona* & *Weſtona*: ſecunda de finibus, de dominio, & de modo communæ, paſturæ in Gogeſland, inter tenentes Monaſterii & eos de *Depynge*: tertia pro mariſco de Aleyrlond, cui ſumtuoſus nimis, licet imperfectus finis per dictum arbitrium ſtatim videbatur. Onus autem præfatæ primæ quæſtionis in humeros *Lamberti* Abbatis, quamlibet brevi tempore, ut præmiſimus, præſidebat, totum & omne converſum eſt. Nam adeo ingruebat malitia popularium illarum partium, ut jam terribilibus minis, jam factis ferocibus omnem Monaſticorum quidem diſturbarent: atque ubi tandem viderant non impune ſe illis modis potuiſſe laqueos raptæ pacis Regni diffugere, quaſi cauſæ ſuæ ſatis confidens præſumtuoſe nimis coram conſilio Regis contra hoc Monaſterium querelam ſuſcitarunt, Judices itineraturos ad patriam procurant; *Willielmum Huſſey* & *Guydonem Fayrefox*, Milites, coram eis recognitiones ſimul & acquietationes per fines, ſub vocabulis Prioris de Spaldyng ac cæterorum Ducum de *Multona*, ſuper Communa dicti procinctus Abbati & Conventui factas de *Croylandia* allegant; utpote rem quæ hujuſcemodi Communam præſupponere videbatur, & quam Domini antedicti relaxare non poterant in præjudicium tenentium ſuorum. Judices autem prudenter advertentes qua cautela cum multitudine clamoſa quodque modeſte agendum ſit, quodque exilis inventa fuerit allegatio hominum prædictorum, eo quod nunquam poſſeſſionem prætenſæ communæ hujuſmodi nacti fuerint: Dimiſſa quæſtione principali, decernebant ſuper his quæ incidere videbantur gravaminibus, decurrentis nimietatis aquæ ex altitudine procinctus in baſſiorem *Hollandiam*; atque ita pro tempore pacatos homines, ſingulos in ſua, inoffenſo jure Monaſterii, remiſerunt.

His eum finem *Lamberti* Abbatis tempore conſecutis, cum ſua ingenti laude, *Edmundus* qui ſucceſſit, pollicitas valde vires adjecit, dum principales habitatores *Multonæ*, ſub vocabulo *Welby* bene nobilis generoſitatis appellatos, quibus populares illi reluctari non ſolebant, in favorem & aſſiſtentiam loci multis præclaris devotionibus aſcivit.

Secunda vero quæſtio quæ *Depingenſes* concernit, utcunque populus innati furoris ſui metas ſemper ſervare nititur, cum patientia dicti Abbatis *Edmundi* ſuorumque Monachorum, cum prudentia conſilii inclytiſſimæ matris domini Regis, ad quam dominium de Deppynge pertinere dignoſcitur, eum hactenus tractum cepit, ut Deo protegente neque Monaſterium ſua jura amittere, neq; indignationem potentiorum, quibus æquari non poterit, incurrere videatur.

Tertia autem quæ major omnium nodoſiorque quæſtio ſemper inventa eſt, ita in manus hujus *Edmundi* Abbatis pervenit, ut ipſe id omne ſine quo nihil primus perficere dignus inventus ſit. Summa enim præfati arbitrii hæc erat: Primo, utriſque partibus ſe ſummittentibus judicio dicti Domini

Domini Archiepiscopi sub pœna mille librarum; ille inter cetera hoc onus 1485, 6.
imposuit Monasterio *Croylandiæ*, ut Abbas & Conventus ejusdem, solve- *Henric.* 7.
rent unam annuam pensionem decem libras dicto Monasterio de *Burgo*, quousque ad proprias expensas dicti Abbatis & Conventus fuissent terræ dicti valoris perquisitæ & traditæ in perpetuam possessionem Monasterii de *Burgo* sancti *Petri*, vel quousque ad similes expensas Ecclesia de **Brynke-hurst** sive **Eston** in Comitatu *Leicestriæ*, quæ est de patronatu dicti Monasterii de *Burgo*, fuisset appropriata & unita eidem Monasterio. Data igitur per arbitrium hujusmodi optione, unum aut alterum exequendi, præfatus *Edmundus* de consilio consensu capitalium, statuit omnibus modis attemtare atque aggredi secundum viam, videlicet faciendo appropriationis dictæ Ecclesiæ de **Brynkehurst** in perpetuos usus Monasterii de *Burgo*; quodque obstante Regni statuto fieri non potuit, nisi licentia Regia primitus præhabita & obtenta; ille quicquid studii, laboris, & impensarum ad hoc opus necessarium videbatur, tam caute tamque diligenter per medium amicorum prosecutus est, ut tandem ad propositi sui complementum pervenire meruerint. Impetravit enim literas patentes Regis de hujuscemodi licentia directas Abbati & Conventui de *Burgo*; de quibus & toto processu inde secuto scribetur fortasse per aliquem alium inferius latius loco suo. Cum mos scribentium historias viventium gesta reticere solet, ne vitiorum descriptio odium pariat, virtutum autem recitatio adulatorio crimini detur: statuit præfatus scriptor una cum morte *Richardi* Regis suo labori finem imponere. Id solum commemorans, quod post victoriam dicti Regis *Henrici* septimi, suæque unctionis simul & coronationis insignia, penultimo die mensis proximi ex tunc sequentis, apud *Westmonasterium*, de manu Reverendissimi Patris *Thomæ* Cardinalis *Cantuariensis* Archiepiscopi, uti de more fieri consuevit; expletum est id quod ab initio sperabatur, matrimonium inter eum & Dominam *Elizabeth* Regis *Edwardi* quarti primogenitam, ad instantiam & supplicem requisitionem omnium trium statuum Regni, habitaque est in facie Ecclesiæ debita ejusdem solemnizatio decimo octavo die mensis *Januarii*
Anno Domini secundum computationem Ecclesiæ *Romanæ* millesimo qua- 1486.
dringentesimo octogesimo sexto, præobtenta dispensatione sedis Apostolicæ super duplici quarto consanguinitatis gradu, quo sese ipsi Principes mutuo attingebant. Et quia post pacem his mediis gratiose redditam, adhuc non est aversus furor aliquorum malignantium, sed in Aquilone, unde panditur omne malum, cœpit statim post *Pascha*, etiam Regi in eisdem partibus constituto, quædam ingrata seditio commoveri; addidit ergo præmissæ historiæ, ille qui hæc scripsit, versus pauculos pacis aut patientiæ, secundum effectus quos Posteritas visura est, exhortatorios in his verbis:

Decem libræ solutæ annuatim Monasterio Burgi per Abbatem Croyland pro marisco de Alderlound.

Ecclesia de Brin-hurst addita Monasterio de Burgo.

Qui legis hæc hominum tot mutatoria rerum
Magnorum, cur non mundi mutabilitatem
Totam contemnis? cur vanæ gloria pompæ
Te mentemve tuam tangit? cum succubuere
Reges, qui subigi nolebant Regibus, & qui
Ostia linquentes per posticum facientes
Introitum, sua seque simul confundere nisi,
Publica miscebant privatis, ut neque sanguis,
Ætas, aut virtus in bellica postea Regem
Efficiat; caveant succedentes quia plebi
Non ni sollicitæ simul & cupidæ novitatis
Præsunt & videant.

Ubi alludit Metrista ...... defectionem tanti apparatus per Regem *Edwardum* quartum facti in *Gallias*, cujus similis nunquam reperietur.

Dddd --- *Vires*

1486.
Edward.4.R.

------ *Vires* Gallia *nostras*
Vincit, ne propria scindamus viscera ferro.
Nunc victi, nunc victores, heu quomodo Regni
Regnum vastavit! sed cum Deus ultima primis
Jam junxit, pariterque duo confecerat unum,
Contenti simus; melior fortuna sequetur,
Si volumus tam grata Dei modo munera recto
Acceptare animo: sin autem pendeat ensis
Et nondum Jupiter *sua spargere fulmina sistat,*
Turbam quam mittet Deus, æqua mente feramus.

Deinde subjunge versus de laude hujus Monasterii qui sic incipiunt.

Dulce patri fratrem fore, quo cœtu vacat omnis
Fraterna invidia; decus hoc Croylandia *sola*
Se sua concordia semper voto celebrasse
Vendicet ut proprium, discedant jurgia, rixæ.
Hic nihil hospitii poscant, sunt omnia plena
Hospitibus gratis, libet id narrare quod ipsi
Vidimus, ut virtus crescat laudata; quid illa
Alliciens hominum mentes devotio sancta
Efficit in templo; quantum prostratio parva
Mens humilis, rectus oculus, pes sobrius, & vox
Continuæ laudis, juvat his nimis associari
Collegiis, quorum pia vita repercutit ipsa
Culmina cœlorum, ne sancta precamina votis
Frustrentur precibus fratris, ego nunc mea vestris
Omnia commendo, valeant qui vestra valere
Exoptant, etiam vos in Christo valeatis.

Acta sunt hæc & expleta apud *Croylandiam*, Anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, per spatium decem dierum quorum postremus fuit ultimus dies mensis *Aprilis* ejusdem anni.

ALIA

Alia

Hist. Croylandensis

Continuatio.

ALIA EJUSDEM

Hist. Croylandensis

CONTINUATIO.

QUAMVIS ille quicunque sit immediate superioris descriptor historiæ, ibi operi suo finem imposuit, ubi atque unde ulterius sibi progrediendum, ex causis per eum assignatis non videbatur: ego tamen qui nonnihil indies notatu dignum comperio, quodque si non statim literis mandetur, aut oblivioni, aut non satis fideli recitationi subjectum iri non dubito ex continuatione sequentium ad præcedentia, occasionem succedentibus dare institui, ut nostro more cetera quæ suis temporibus evenient scriptis illico prosequantur.

Postea quidem quam Regis *Henrici* coronatio die supra descripta solenniter expleta est, tentum est Parliamentum apud *Westmonasterium*, in quo tam multa tractata sunt, utinam omnia bene, ut hujus historiæ compendium ea non satis comprehendere dignum sit. Inter cetera factæ sunt proscriptiones, quas vulgares *attincta* vocant, de triginta personis; quæ res tametsi longe modestior quam aliqua similis quæ aut Regis *Richardi* aut Regis *Edwardi* temporibus visa fuerint, non transiit tamen sine multa disputatione, seu, ut verius dicam, increpatione gestorum. O Deus! quam securitatem habituri sunt deinceps Reges nostri, ut in die belli suorum subditorum præsentiis non fraudentur, qui vocati ad terribile nimis Regis mandatum, Regia quidem parte, ut [a] cœpit visum est, fortassis declinante, sese vita, fortunis, atque omni hæreditate nudatos intelligent. In hoc Parliamento confirmatum est Regnum domino Regi, tanquam sibi debitum non ex uno sed ex multis titulis, ut non tam sanguinis quam victoriæ bellicæ conquæstusque jure rectissime populo *Anglicano* præsidere credatur. Fuerunt qui consultius æstimabant, verba ejusmodi silentio potius quam edicto committi; eo potissime, quod in isto eodem Parliamento tractatum est, atque per Regem assensum, super matrimonio dominæ *Elizabeth* primogenitæ Regis *Edwardi*: in cujus persona visum omnibus erat posse suppleri, quicquid aliunde ipsi Regi deesse de titulo videbatur. Sed de his fortassis inferius.

Finito hoc generali atque Parliamentali consilio, Rex tenuit festum 1486.
Paschale apud *Lincolniam*, quo rumor perlatus est de morte nobilissimi patris *Thomæ Bourchier* Cardinalis, *Cantuariensis* Archiepiscopi, qui decessit in hebdomada *Paschæ*, anno millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, litera Dominicali A, sicut anno tricesimo nono proxime precedente, sub eadem litera Dominicali, atque eadem septimana *Paschalis* festivitatis, magnus Cardinalis *Angliæ* dictus *Henricus Beauford*, *Wintoniensis* Episcopus, diem suum clausit extremum, anno millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo. Hæc est utriusque eorum nobilitas, & genealogia utrique profecto descendit linealiter à Rege *Edwardo* tertio. *Henricus Wintoniensis* secundo gradu per medium patris sui de *Gandano*, Ducis *Lancastriæ*, filii dicti *Edwardi*. *Thomas Cantuariensis* tertio gradu per media matris suæ Comitissæ *Stafford*, & patris ejusdem Comitissæ, *Thomæ* de *Wodstoke* Ducis *Glocestriæ*, etiam filii præfati Regis *Edwardi* tertii.

a Sæpe

Hæc

1486. Henric. 7. R. Hæc quidem mihi in præsentiarum commemoranti, occurrit inter scribendum, unum notabile atque utinam ab aliis imitandum factum gloriosi & catholici viri, dicti Cardinalis *Wintoniensis*, qui dum langueret in extremis in palatio suo de Wolnesey, juxta Ecclesiam suam Cathedralem sancti *Switthuni*, dicto anno millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo, convocatis in magnam cameram ejusdem Palatii omnibus Ecclesiasticis, Religiosis, & Secularibus partium adjacentium, die illa *Sabbati* qua cantatur officium *Sitientes*, ante Dominicam in passione Domini, habuit solennes exequias suas decantatas in præsentia sua tunc decubantis in lecto, cum missa de *Requiem*; die sequenti quinta celebravit in pontificalibus executor totius officii Prior ipsius Ecclesiæ Cathedralis. Sero post exequias, recitatum est publica voce coram omnibus suæ ultimæ voluntatis testamentum, adjectisque per eum certis correctionibus & codicillis, mane post functam missam omnem rem illam testamentariam denuo recitantem publice atque voce audibili confirmavit, sicque omnibus valefecit & decessit tempore supra descripto. Qui enim hæc scripsit, affuit, & hæc omnia vidit & audivit, & scimus quod verum est testimonium ejus. Ita paulatim digressi, regressum acceleremus ad facta & fortunam Regis.

Transiens quidem de *Lincolnia* versus *Eboracum* per castrum suum *Notinghamiæ*, accepit ibi varios rumores de commotione quadam Borealium, quapropter pro majori tutela status sui, fecit convocari & adduci de Comitatu *Lincolniæ* magnam multitudinem hominum sine armatura, cum ut populum adversum pacificare magis quam exasperare videretur. Cum autem esset *Eboraci*, festivitati sancti *Georgii* devote intentus, subdole per adversarios pene interceptus est. Comes autem *Northumbriæ* his principiis prudenter occurrens, fecit affigi patibulo nonnullos hujus commotionis incentores; quo facto rediit dominus Rex in pace versus partes Australes.

Dum hæc commotio in Aquilone pendula remansit, venit ad domum *Croylandiæ* reverendus vir *Johannes Russel* Episcopus *Lincolniensis*, & ibidem per spatium unius mensis continue perhendinavit, satisfaciens singulis septimanis pro se & viginti personis, eo modo quo ambæ partes reputaverunt se contentas. Inter quod tempus habito prius colloquio cum Abbate Monasterii de *Burgo* sancti *Petri*, apud Singlesholt, super modo & ordine præcedendi in negotio appropriationis Ecclesiæ de Brynkehurst alias Eston, quantumque annuatim ex illa Ecclesia debebitur pro indemnitatibus Episcoporum, Archidiaconorum, & Ecclesiæ Cathedralis; dictus Episcopus de expressa voluntate & consensu præfati Abbatis, assignavit diem & locum in Ecclesia, videlicet parochiali *Croylandiæ*, quando & ubi Procurator Abbatis & Conventus de *Burgo* cum sufficienti procuratorio compareret. Quod & factum est; dictumque unionis sive appropriationis negotium per sententiam dicti Episcopi judicialiter in omnibus discussum & definitum, ad petitionem dicti Procuratoris, ipso præsente, & suum in omnibus consensum adhibente, præfato *Edmundo* Abbate *Croylandiæ* omnes & singulas expensas in hac parte necessarias, juxta vim & effectum dicti arbitrii, per omnia subeunte & supportante; cujus quidem actus impropriationis tenorem ecce immediate sequentem.

De concessione Ecclesiæ de Brinkehurst sive Eston Abbati de Burgo.

Universis sanctæ matris Ecclesiæ filiis ad quos præsentes literæ nostræ pervenerint sive hoc præsens publicum instrumentum pervenerit, Johannes *permissione Divina* Lincolniensis *Episcopus, salutem in Domino sempiternam. Decet omnes Episcopos Catholicos infra terminos suarum jurisdictionum, his præcipue rebus intendere quæ pacem & tranquillitatem religiosorum Cænobiorum, eorum maxime quæ confinia causam & occasionem faciliorem dissentionis invenerint, concernunt, simul & pro tutela pacis & tranquillitatis hujusmodi modis omnibus providere. Hinc est quod ad universitatis vestræ notitiam*

titiam deducimus & deduci volumus per præsentes, quod nos in infrascripto 1486.
negotio unionis, annectionis, appropriationis, incorporationis, & consolidationis Ecclesiæ Parochialis de **Brynkhurst**, *alias dict.* **Eston**, *nostræ* Lincolniensis *Diœcesis, Monasterio sancti* Petri *de* Burgo *ejusdem nostræ Diœcesis, tunc movendo & habendo anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, indictione quarta, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini* Innocentii, *Divina providentia Papæ octavi anno secundo, mensis vero* Aprilis *die vicesimo secundo, in Ecclesia Parochiali de* **Croyland** *infra Ecclesiam Conventualem Monasterii sanctorum* Bartholomei *Apostoli &* Guthlaci *Confessoris de* **Croyland** *dictæ nostræ Diœcesis, ex parte Boreali ejusdem Ecclesiæ Conventualis notorie situat. coram nobis ibidem judicialiter & pro tribunali sedentibus, comparente personaliter in judicio, religioso viro domino* Johanne Croyland *dicti Monasterii de* Burgo *sancti* Petri *Commonacho ac Procuratore, & procuratorio nomine venerabilium & religiosorum virorum Abbatis & Conventus Monasterii sancti* Petri *de* Burgo *prædicto, præfatæ parochialis Ecclesiæ de* **Brinkhurst**, *alias dict.* **Eston**, *patronorum, nedum suæ procurationis mandatum sigillo communi dicti Monasterii de* Burgo *sigillatum, verum etiam literas Regias licentiam Regiam procedendi in negotio antedicto concessam in se continentes, in manibus suis habente, ac realiter ostendente, fuimus per eundem dominum* Johannem Croyland *Procuratorem prædictum sæpe & sæpius non modica cum instantia requisiti, quatenus in dicto unionis, annectionis, appropriationis, incorporationis, & consolidationis Ecclesiæ paroch. prædictæ negotio, prout canonicum foret, inquirere & procedere, ac unionis, annectionis, appropriationis, incorporationis, & consolidationis hujusmodi fiendarum causas examinare, ac negotium illud debite expedire dignaremur. Nos igitur* Johannes *Episcopus antedictus ibidem judicialiter sedentes, ac attendentes hujusmodi requisitionem justam fore & consonam rationi, inquirendum & ulterius prout canonicum foret, procedendum fore in negotio antedicto, ad instantiam & petitionem Procuratoris memorati: decrevimus, præsentibus tunc ibidem magistris* Thoma Hutton *Decretorum Doctore,* Willielmo Spencer *&* Willielmo Miller *Clericis, Notariis publicis, Testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis; præmissisque omnibus & singulis sic expeditis, nos* Johannes *Episcopus antedictus adhuc ibidem judicialiter sedentes, præfatum discretum virum magistrum* Willielmum Spencer *Clericum, Notarium publicum in nostrum & hujusmodi negotii nisi non agendorum in eodem actorum scribam nominavimus & assumpsimus, ac eum ad fideliter conscribendum omnia & singula acta tunc in præsenti negotio gradatim & successive expediendam, fecimus nobiscum inibi remanere. Et incontinenti præfatus dominus* Johannes Croyland *procurator prædictus, ac nomine procuratorio quo super suæ procurationis mandatum in scriptis redactum, de quo supra fit mentio, sigillo communi dicti Monasterii in cera alba impresso sigillatum, tunc ibidem realiter exhibuit, ac se partem fecit pro ipsis Abbate & Conventu Monasterii de* Burgo *dominis suis in negotio antedicto; cujus quidem procuratoris procurationis mandati tenor sequitur, & est talis:*

Henric. 7. R.

Pateat universis per præsentes, quod nos *Willielmus Ramsey* Abbas Monasterii sancti *Petri* de *Burgo*, ordinis sancti *Benedicti*, *Lincolniensis* Diœcesis, & ejusdem loci Conventus, Ecclesiæ parochialis de **Brynghurst** alias **Eston** dict. Diœcesis, advocationem & jus patronatus habentes, ejusdemque parochialis Ecclesiæ patroni notorie existentes, dilectos nobis in Christo confratres nostros *Johannem Gente*, *Johannem Croyland*, & *Richardum Sutton*, dicti Monasterii nostri Commonachos, conjunctim & divisim, ac quemlibet ipsorum per se & in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, sed quod unus eorum intercepit, quilibet eorundem id per se liber prosequi valeat, mediare pariter, & finire, nostros veros & legitimos procuratores, actores, factores, negotiorumque nostrorum

1486. Henric. 7. R. noſtrorum geſtores, & nuncios ſpeciales, nominamus, ordinamus, facimus, & conſtituimus per præſentes, dantes & concedentes, ac tenore præſentium damus & concedimus eiſdem procuratoribus noſtris conjunctim, ac eorum cuilibet per ſe ut præfertur diviſim & in ſolidum poteſtatem generalem & mandatum ſpeciale pro nobis ac noſtrorum & dicti Monaſterii noſtri nominibus, in quodam unionis, annectionis, incorporationis, & conſolidationis negotio Eccleſiæ parochialis de **Bryngthurſt** alias **Eſton** prædict. præfato Monaſterio de *Burgo* ſancti *Petri* canonice fiendarum, coram reverendo patre & domino, domino *Johanne* Dei gratia *Lincolnienſi* Epiſcopo, ipſiuſve Commiſſario ſive Commiſſariis in hac parte deputatis ſive deputandis, comparendi, necnon articulum ſive articulos, & alias quaſcunque petitiones ſummarias, ſolennes, & ſimplices dandi & proponendi, & admitti petendi, & obtinendi, cauſamque & cauſas unionis, annectionis, incorporationis, & conſolidationis prædict. declarandi, alligandi, proponendi, & probandi: deque illarum cauſarum veritate fidem de jure requiſitam faciendi, nec non pro ipſis cauſis & earum valore pronunciari & declarari petendi & procurandi; teſtes quoque, literas, & inſtrumenta tam publica quam privata, ac alia quæcunque probationum genera producendi & exhibendi ac admitti petendi: teſteſque in hac parte producendos jurari & examinari, eorumque dicta & teſtimonia publicari poſtulandi & videndi: quodcunque etiam juramentum licitum neceſſarium ſive in hac parte requiſitum, in animas noſtras jurandi, præſtandi, & faciendi, præfatamque parochialem Eccleſiam de **Bryngthurſt** alias **Eſton** una cum omnibus terris, tenementis, redditibus, juribuſque, & pertinentiis univerſis eidem Eccleſiæ pertinentibus ſive quoviſmodo ſpectantibus præfato Monaſterio de *Burgo* ſancti *Petri*, nobiſque Abbati & Conventui prædictis & ſucceſſoribus noſtris, præfati reverendi patris auctoritate uniri, annecti, incorporari, illaque Monaſterium & parochialem Eccleſiam, ſalva portione perpetui Vicarii in ipſa Eccleſia antiquitus aſſignata, limitata, & dotata, conſolidari petendi, ſententiamque ſive decretum finale unionis, annectionis, incorporationis, & conſolidationis prædictarum ferri & promulgari petendi, audiendi, & videndi: conſenſuſque pariter & aſſenſus quorumcunque in hac parte intereſſe habentium prædict. unioni, annectioni, incorporationi, & conſolidationi, illarum fini & decreto, necnon toti & integro in hac parte habendo ac gradatim & ſucceſſive expediendo proceſſui, realiter & affectualiter præberi & adhiberi petendi & obtinendi. Quodque poſt præmiſſas unionem, annectionem, incorporationem, & conſolidationem factas: nos prædicti conſtituentes ſive procuratores noſtrum pro nobis in prænarratæ parochialis Eccleſiæ de **Bryngthurſt** alias **Eſton** ac omnium noſtrum & pertinentium ſuorum, ſalva portione Vicarii perpetui, ut præfertur, realem & corporalem poſſeſſionem inducendos & imponendos fore decerni, ac cum effectu ſic induci & imponi petendi & videndi, poſſeſſionemque hujuſmodi nanciſcendi, & nactam continuandi & conſervandi. Literaſque teſtimoniales ſive inſtrumenta publica de & ſuper præmiſſis unione, annectione, incorporatione, & conſolidatione illarumque ſecreto fieri, ac præfati Reverendi patris ſigillo muniri poſtulandi, & procurandi hujuſmodi unionis, annectionis, incorporationis, & conſolidationis negotium uſque ad & in finalem & effectualem expeditionem ejuſdem, & executionem decreti prædicti debite proſequendi, pertractandi, & finiendi, deque & pro indempnitatibus præfato reverendo in Chriſto patri & domino, domino *Johanni* Dei gratia *Lincolnienſi* Epiſcopo, illiuſque ſucceſſoribus jam futuris, necnon dominis Decano & Capitulo Eccleſiæ Cathedralis beatæ *Mariæ Lincolniæ*, & Archidiacono *Leiceſtriæ* modernis, & eorum ſucceſſoribus, dictarum unionis, annectionis, incorporationis, & conſolidationis prætextu debitis, tractandi & communicandi,

necnon

necnon quarumcunque pensionum annuarum de & pro indemnitatibus 1486.
hujusmodi assignationi, limitationi, & moderationi, per præfatum reve- Henric. 7. R.
rendum in Christo patrem & dominum dominum *Johannem* Dei gratia *Lincolniensem* Episcopum, & ipsius auctoritate in hac parte fiend. nomine nostro consentiend. & assentiendi. . Nosque & Monasterium nostrum ac Ecclesiam parochialem prædictam, cum sic ut præmittitur [a] vivatur, ad quaruncunque pensionum, nomine indemnitatum prædictarum præfati reverend. patris autoritate assignandarum & limitandarum, solutionem per nos & nostros in dicto nostro Monasterio successores fideliter faciend. obligandi. necnon pro earundem pensionum solutione, ut præfertur, facienda, cautiones tam juratorias quam fidejussorias, ac alias quascunque in hac parte necessarias & sufficientes, nomine nostro præstandi, exponendi & exhibendi, provocandi & appellandi, Apostolos petendi & recipiendi, alium vel alios procuratorem sive procuratores loco ipsorum, & eorum cujuslibet, substituendi ac substitutum sive substitutos hujusmodi revocandi, & procuratoris officium in se reassumendi & exercendi, quoties & quando eis vel eorum alicui melius videbitur expedire, præsente procuratorio suo in suo robore nihilominus duraturo. Et generaliter omnia alia & singula faciendi, exercendi, & expediendi, quæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint, seu quomodo libet oportuna, licet mandatum de se exigant magis speciale quam præsentibus est expressum, & quæ nosmetipsi constituentes faceremus, exerceremus, vel expediremus, seu facere, exercere, sive expedire deberemus, si præmissis præsentes personaliter interessemus. Promittimus quoque insuper nos præfati Abbas & Conventus constituentes, nos ratum, gratum, & firmum perpetuo habituros totum & quicquid dicti Procuratores nostri, sive ab ipsis substituendi, fecerint, vel eorum aliquis fecerit in præmissis vel aliquo præmissorum: judicioque sisti, & judicatum solvi sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum præsentium & futurorum, & in ea parte cautionem exponimus per præsentes. In cujus rei testimonium, sigillum nostrum commune præsentibus apposuimus, datis in domo nostra Capitulari vicesimo primi die mensis *Aprilis*, Anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto.

Et consequenter coram nobis adhuc tunc ibidem judicialiter sedentibus, in præsentia procuratoris dictorum Abbatis & Conventus Monasterii de Burgo *prædict. Comparens personaliter in judicio discretus vir Magister* Willielmus Miller *Clericus, Notarius publicus, procurator (ut asseruit) venerabilium virorum Dominorum Decani & Capituli Ecclesiæ nostræ Cathedralis Beatæ* Mariæ Lincolniensis, *procurationis suæ mandatum a dictis Dominis suis sibi concessum, sigillo eorum communi in cera viridi impresso sigillatum, coram nobis realiter exhibuit, ac se partem fecit pro eisdem dominis suis in negotio antedicto. Et tunc ibidem consequenter comparens personaliter in judicio in præsentia Procuratorum prædictorum discretus vir Magister* Rogerus Wood, *Artium Magister, ac honorabilis viri Magistri* Richardi Langueder, *Decretorum Doctoris, Archidiaconi nostri* Leicestr. *in Ecclesia nostra Cathedrali prædicta, infra cujus Archidiaconatus præcinctum sita est Parochialis Ecclesia de* Bryngehurst *alias* Eston .... *procuratorem se dicens, suæ mandatum procurationis in scriptis redactum, sigillo quo præfatus Magister* Richardus Langueder, *Officialis noster* Lincolniensis *in hujusmodi officialitatis suæ officio utitur, in cera rubrea impresso sigillatum, tunc ibidem realiter exhibuit, ac se partem fecit pro ipso Archidiacono domino suo in negotio prælibato. Tenores vero eorundem Decani & Capituli, necnon Archidiaconi Procuratorum procurationum, mandatorum, de quibus supra fit mentio, sequuntur sub his verbis:*

Pateat universis per præsentes, quod nos *Philippus Lipyat*, in Decretis licentiatus, Subdecanus Ecclesiæ Cathedralis Beatæ *Mariæ Lincolniensis*, Decano ejusdem Ecclesiæ absente, & ipsius Ecclesiæ Capitulum unanimi consensu & assensu nostris dilectos nobis in Christo Magistros

[a] Uniatur.

 Thomam

1486. Henric. 7. R. *Thomam Hutton* Decretorum Doctorem, Canonicum Ecclesiæ Cathedralis prædictæ, *Andream Bensted*, in artibus Magistrum, *Will. Spencer*, *Johannem Bevyll*, & *Will. Miller*, Clericos Notarios publicos, conjunctim & divisim, ac quemlibet ipsorum per se & in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, sed quod unus eorum inceperit, quilibet eorundem id per se libere prosequi valeat, mediare pariter & finire, nostros veros & legitimos procuratores, actores, factores, negotiorumque nostrorum gestores, & nuncios speciales ordinamus, facimus, nominamus, & constituimus per præsentes; dantes & concedentes eisdem procuratoribus nostris conjunctim, & eorum cuilibet per se ut præfertur divisim & in solidum, potestatem generalem & mandatum speciale, pro nobis ac nostro & dictæ Ecclesiæ Cathedralis nominibus, coram Reverendo in Christo Patre & domino domino *Johanne* Dei gratia *Lincolniensi* Episcopo, aut ipsius Commissario in hac parte deputato sive deputando quocunque, comparendi, ac in quodam unionis, annectionis, incorporationis, & consolidationis Ecclesiæ Parochialis de Brynghurst, alias Eston *Lincoln.* Dioec. Monasterio sancti *Petri* de *Burgo*, dicta dioecesi, ac Abbati & Conventui ejusdem modernis, ac ipsorum in eodem Monasterio successoribus quibuscunque futuris canonice fiend. negotio procedendi, & procedi videndi; Testes quoque literas, instrumenta, & alia probationum documenta in hac parte necessaria & requisita, produci, ipsosque testes admitti & jurari, ac eorum dicta & attestationes publicari videndi & interessendi, nec non ut præfata Parochialis Ecclesia de Bryngurst alias Eston cum suis juribus & pertinentiis universis prædicto Monasterio sancti *Petri* de *Burgo*, Abbatique & Conventui ejusdem modernis, & eorum successoribus quibuscunque futuris, canonice unitur, annectitur, incorporetur, & consolidetur, ac in eorum proprios usus perpetuo possidenda concedatur, nostros consensum pariter & assensum præbendi, ac nomine nostro realiter & cum effectu consentiendi & assentiendi, & si opus fuerit, dissentiendi eisdem, salva omnino nobis & successoribus nostris quadam annua pensione sex solidorum & octo denariorum de & ex fructibus & proventibus Ecclesiæ Parochialis de Bryngburst prædictæ, annuatim ad festum sancti *Michaelis* Archangeli de & pro nostra & successorum nostrorum indemnitate in perpetuum solvenda, Ecclesiam quoque Parochialem de Eston prædict. ac fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, oblationes, decimas, & emolumenta omnia & singula ejusdem Ecclesiæ, pro solutione ac securitate solutionis annua pensionis prædıtæ, obligari, ac ipsos Abbatem & Conventum & eorum Successores quoscumque futuros cum solutione ejusdem pensionis nobis & successoribus nostris, ut præfertur, in perpetuum solvendæ onerari petendi & videndi; nec non alias quascunque securitates & cautiones in hac parte sufficientes nomine nostro recipiendi. Sententias quoque tam interlocutorias quam diffinitivas ferri & promulgari, ac alia statuta, ordinationes & decreta in hac parte requisita statui, decerni & ordinari petendi & audiendi, & eisdem consentiendi, vel alias si opus fuerit, dissentiendi; nec non hujusmodi unionis, annectionis, incorporationis, & consolidationis negotium usque ad & in finalem expeditionem ejusdem inclusive persequendi & finiendi, alium vel alios procuratorem sive procuratores, loco ipsorum & eorum cujuslibet, substituendi ac substitut. hujusmodi revocandi, & procuratoris officium in se reassumendi, quoties & quando eis vel eorum alicui melius videbitur expedire. Et generaliter omnia alia & singula faciendi, exercendi, & expediendi, quæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet oportuna, licet mandatum exigant magis speciale quam præsentibus est expressum. Promittimus insuper nos gratum, ratum, & firmum perpetuo habituros, totum & quicquid dicti Procuratores nostri, substitutive aut substituendi ab eisdem, fecerint, aut eorum aliquis fecerit, in præmissis vel aliquo præmissorum; nec non judicio sisti, & judicatum solvi,

solvi, sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum, & in ea parte cautionem exponimus per præsentes. In cujus rei testimonium, sigillum nostrum commune præsentibus apposuimus, datis in domo nostra Capitulari primo die mensis *Aprilis*, anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto. 1486. *Henric.* 7. *R.*

Pateat universis per præsentes quod nos *Ricardus Langueder* Decretorum Doctor, Archidiaconus *Leicestriæ* in Ecclesia Cathedrali *Lincolniensi*, ac Officialis Consistorii *Lincolniensis*, dilectos nobis in Christo Magistros *Thomam Hutton*, Decretorum Doctorem, *Andream Bensted*, *Rogerum Wood*, Artium Magistros, *Will. Spencer*, *Johannem Bevil*, & *Will. Miller*, Clericos, Notarios publicos, conjunctim & divisim, ac quemlibet ipsorum per se & in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, sed quod unus eorum inceperit, quilibet eorundem id per se libere prosequi, mediare pariter & finire, nostros veros & legitimos Procuratores, actores, factores, negotiorumque nostrorum gestores, & nuncios speciales, nominavimus, ordinavimus, fecimus, & constituimus, sicque tenore præsentium nominamus, ordinamus, facimus & constituimus; damusque & concedimus eisdem procuratoribus nostris conjunctim, & eorum cuilibet per se, ut prætertur, divisim & in solidum, potestatem generalem & mandatum speciale pro nobis & nostro & dicti Archidiaconatus nostri nominibus, coram Reverendo in Christo Patre & Domino, domino *Johanne* Dei gratia *Lincolniensi* Episcopo, aut suo in hac parte Commissario quocunque, in quodam negotio unionis, annexionis, incorporationis, & appropriationis & consolidationis Ecclesiæ Parochialis de Brynghurst alias dictæ Eston *Lincolniensi* Diœcesi, cum suis juribus & pertinentiis universis, Monasterio sancti *Petri* de *Burgo* dictæ diœcesi canonice fiend. comparendi, ipsarumque unionis, annexionis, appropriationis, & consolidationis causas audiendi, ipsarumque causarum admissionum pro eisdem quoque & earum valore pronunciationum habend. nec non quod præfata Parochialis Ecclesia de Bryngburst alias Eston cum suis terris, tenementis, redditibus, servitiis, fructibus, proventibus, commoditatibus, cæterisque juribus & pertinentiis quibuscunque, præfato Monasterio de *Burgo* illiusque Abbati & Conventui, ac eorum successoribus quibuscunque futuris canonice uniatur, annectatur, & incorporetur: salva nobis omnino & successoribus nostris *Leicestrensibus* Archidiaconis, quadam annua pensione singulis annis futuris de & pro indemnitate ejusdem dignitatis nostræ, cum ipsa Parochiali Ecclesia de Bryngburst alias Eston prædicta, infra nostri Archidiaconatus prædicti procinctum & ambitum notorie sit constituta, fideliter persolvenda, consentiendi, & nostrosque consensum pariter & assensum præbendi & adhibendi; dictam quoque Parochialem Ecclesiam ac illius fructus annuos pro securitate solutionis annuæ pensionis hujusmodi, perpetuis futuris temporibus onerari & obligari petendi, videndi, & obtinendi; negotium unionis, annexionis, incorporationis,, & consolidationis prædict. usque ad & in finalem expeditionem ejusdem inclusive debite prosequendi, pertractandi, & finiendi, cæteraque omnia & singula faciendi, exercendi, & expediendi, quæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint, seu quomodolibet oportuna, licet talia sint quæ sui natura mandatum exigunt magis speciale quam præsentibus est expressum, & quæ nosmetipsi faceremus, exerceremus, sive expediremus, si præmissis personaliter interessemus. Promittimus insuper nos Archidiaconus prædictus pro nobis & successoribus, nos ratum, gratum, & firmum perpetuo habituros, totum & quicquid præfati Procuratores nostri fecerint, seu eorum aliquis fecerit, in præmissis aut aliquo præmissarum, nec non judicio sisti, & judicatum solvi, sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum, & in ea parte cautionem exponimus per præsentes. In cujus rei testimonium,

1486. *Henric. 7. R.* nium, quia sigillum Archidiaconatus nostri prædicti ad manus non habemus, ideo sigillum officialitatis nostræ prædictæ præsentibus apposuimus. Datum quo ad præsentium sigillationem apud Stamford quinto die mensis *Aprilis*, Anno Domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto.

Post quæ præmissa sic peracta, præfatus Dominus Johannes Croyland *Procurator Abbatis & Conventus Monasterii de* Burgo *prædicti, eorumque nominibus, literas Regias licentiam Regiam ipsis Abbati & Conventui pro negotio unionis, annexionis, appopriationis, incorporationis & consolidationis prædictæ expediendo concessam continentes, sigillo magno Regio in cera viridis coloris impresso sigillatas, in præsentia præfatorum Dominorum Decani & Capituli & Archidiaconi, de quibus supranarratur, procuratorum adhuc ibidem constitutorum & personaliter remanentium coram nobis judicialiter & realiter exhibuit, hujusmodi tenorem in se continentes:*

Henricus Dei gratia Rex *Angliæ* & *Franciæ*, & Dominus *Hiberniæ*, omnibus ad quos præsentes literæ pervenerint, salutem. Sciatis quod nos de gratia nostra speciali, necnon ad humilem supplicationem *Edmundi* Abbatis & Conventus *Croylandiæ*, concessimus & licentiam dedimus, ac per præsentes concedimus & licentiam damus pro nobis & hæredibus nostris, quantum in nobis est, dilectis nobis in Christo Abbati de *Burgo* sancti *Petri* & ejusdem loci Conventui, & successoribus suis, quod ipsi Ecclesiam de Bryngehurst alias dictam Eston in Comitatu *Leicestriæ Lincolniensi* Diœcesi, cum omnibus suis juribus & emolumentis tam spiritualibus quam temporalibus quibuscunque, eisdem Abbati & Conventui & successoribus suis, ac domui & Ecclesiæ suæ prædictæ, appropriare, unire, annectere, & consolidare, & ipsam sic unitam, appropriatam, annexam, & consolidatam in proprios usus suos habere, possidere, & tenere, sibi & successoribus suis valeant & possint in perpetuum, absque aliquo fine seu feodo inde ad opus nostrum quovismodo capiendo, faciendo, seu solvendo; & absque aliquo brevi *Ad quod damnum*, ex causa præmissorum quovismodo habend. seu prosequend. & absque aliqua impetitione, occasione, vel impedimento nostri vel hæredum nostrorum, Justit. Eschaetorum, Vicecomitum, aut aliorum Ballivorum seu Ministrorum nostrorum vel hæredum nostrorum quorumcunque; velimus tamen quod vicaria seu vicarius Ecclesiæ prædictæ, vel in Ecclesia prædicta sufficienter .... ac quædam summa pecuniæ de fructibus & proficuis ejusdem singulis annis solvend. & distribuend. per Diœcesanum loci illius, inter pauperes Parochianos dictæ Ecclesiæ assignetur juxta formam Statuti in hujus casu editi & provisi. In cujus rei testimonium has literas nostras fieri fecimus Patentes. Teste meipso apud *Westmonasterium*, vicesimo quinto die *Februarii*, Anno Regni nostri primo.

Ipsa quoque Regia licentia a nobis tunc ibidem inspecta atque intellecta, præfatus Dominus Johannes Croyland *Procurator prædictus, ac eo nomine, in præsentia aliorum,* videlicet *dominorum Decani & Capituli & Archidiaconi Procuratorum, adhuc ibidem remanentium quendam articulum sive quandam petitionem in scriptis redact. tunc ibidem realiter proposuit, & admitti, nec non inquirendum fore, seque, ad probandum deducta & contenta in eodem, admittendum fore decerni, ac sic cum effectu admitti, instanter postulavit. Cujus quidem articuli sive petitionis tenor sequitur in hac forma verborum:*

In Dei nomine Amen. Coram vobis Reverendo in Christo Patre & domino domino *Johanne* Dei gratia *Lincolniensi* Episcopo, vestrove Commissario in hac parte ultime deputato, sive in posterum deputando quocunque, pars Religiosorum virorum Abbatis & Conventus Monasterii Sancti *Petri* de *Burgo*, ordinis sancti *Benedicti*, vestræ *Lincolniensis* Diœcesis, Ecclesiæ parochialis de Bryngehurst alias dict. Eston, ejusdem vestræ Diœcesis, patronorum, jusque advocationis & patronatus in ipsa Ecclesia canonice obtinentium, in negotio infra scripto, via, modo, & forma, quibus

hoc melius, utilius, & efficacius de jure poterit, dicit, allegat, & in his 1483.
scriptis in jure proponit; Quod præfati Abbas & Conventus fuerunt & Edward.5.R.
sunt veri & legitimi Ecclesiæ Parochialis de Bryngehurst prædictæ Patroni, jusque patronatus & advocatio ejusdem ad prædictum Monasterium Abbatemque & Conventum ejusdem pro tempore existentes, antiquitus & ab antiquo, nec non à tempore & per tempus cujus contrarii memoria hominum non existit, pacifice & inconcusse pertinuerunt, pertinent, & pertinere debent etiam in futurum. Ipsique Abbas & Conventus moderni, præmissorum prætextu & occasione, fuerint, sicque adhuc sunt, pro patronis veris & legitimis, ac dictorum juris patronatus & advocationis canonicis possessoribus communiter dicti, tenti, habiti, nominati, & reputati, palam, publice, & notorie; quodque inter venerabilia Monasteria sancti *Petri* de *Burgo* & sanctorum *Bartholomei* Apostoli & *Guthlaci* de Croyland ordinis sancti *Benedicti*, vestræ *Lincolnienfis* diœcesis, habentia terras & territoria non satis distinctis passibus invicem contigua, jam diu valuerunt, & nunc ex una, nunc ex altera parte prævaluerunt lites, dissensiones, jurgia, & quæstiones, quæ omnem utriusque Cœnobii congregationem plurimis vexationibus, expensis, & damnis notorie affecerunt pariter & afficiunt: cultum Divinum ac hospitalitatem in eisdem plurimum impediendo pariter & diminuendo, in tantum, ut nisi per moderationem sani consilii, utrarumque partium indemnitatibus provideatur, de unius aut alterius Monasterii, seu forsan utriusque, quod absit, commodis & prosperitate actum sit. Quodque etiam pro litibus, dissensionibus, jurgiis, & quæstionibus hujusmodi sedandis, paceque concordia inter partes prædictas fovendis pariter & nutriendis, cum non nisi tempore pacis auctor pacis bene colitur; utque eo amplius tam hospitalitas quam cultus Divinus in utroque augmentetur Monasterio: quod commodius fieri non poterit, utiliusque provideri, quam ut Ecclesia Parochialis de Bryngehurst antedicta, cum suis terris, tenementis, redditibus, servitiis, fructibus, & proventibus, nec non commoditatibus universis eidem Ecclesiæ spectantibus; salva portione ad sustentationem vicarii perpetui ejusdem Ecclesiæ ab antiquo assignata & limitata, dictis dominis Abbati & Conventui Monasterii sancti *Petri* de *Burgo* & eorum Monasterio suorumque successoribus, sumtibus & expensis dictorum Dominorum Abbatis & Conventus Monasterii *Croylandiæ*, rite & canonice uniatur, annectatur, incorporetur, ac in eorum proprios usus perpetuo possedend. concedatur. Quæ omnia & singula fuerunt & sunt vera publica, notoria, manifesta, & famosa; ac super eisdem diu laborarunt & laborant publica vox & fama. Unde facta fide quæ requiritur in hac parte, petit pars dictorum Dominorum Abbatis & Conventus Monasterii de *Burgo* sancti *Petri* Patronorum prædictorum, causas unionis, annexionis, incorporationis, & appropriationis prædictas, & superius allegatas, admitti, ac pro eisdem & earum valore pronunciari & declarari; nec non præfatum Parochialem Ecclesiam de Bryngehurst alias Eston, cum suis terris & tenementis, redditibus & servitiis, fructibus, proventibus, & commoditatibus universis, præfato Monasterio de *Burgo* sancti *Petri* Abbatique & Conventui ejusdem, ac eorum Successoribus quibuscunq; futuris, de & cum licentia Regiæ Majestatis, consensuque assensu omnium & singulorum in hoc negotio interesse habentium rite & canonice uniri, annecti, incorporari & appropriari, ac salva vicarii perpetui portione prædicta, in ipsorum Abbatis & Conventus de *Burgo* suorumque successorum proprios usus perpetuo possidend. concedi, illudque Monasterium & Parochialem Ecclesiam, salva portione vicarii perpetui antedicta, consolidari; Abbatemque Conventum Monasterii de *Burgo* prædict. pro tempore existentes, in dictæ Parochialis Ecclesiæ de Bryngehurst alias Eston, ac suorum terrarum, tenementorum, redditUum, servitiorum, fructuum & proventuum, quam cito ipsam Ecclesiam Parochialem per

1486. Henric. 7. R. Magistri *Johannis Tapton*, Rectoris ejusdem moderni, resignationem, cessionem, mortem, aut aliam quamcunque Juris viam, ex tunc proximo vacare contigerit, realem, corporalem & actualem possessionem per se vel Procuratorem suum inducend. fore decerni, ac sic cum effectu induci, licentiamque ipsis Abbati & Conventui de *Burgo* ipsam Parochialem Ecclesiam, cum sic ut præmittitur primo & proximo ex nunc eam vacare contigerit, ingrediendi, illiusque possessionem apprehendendi, cum suis juribus & pertinentiis universis supradictis, ac ipsam possessionem sic apprehensam conservandi & continuandi, cum effectu concedi & impartiri per vos & vestram sententiam sive decretum, Reverende Pater antedict. ulteriusque fieri statui & decerni in præmissis, & ea concernentibus quibuscunque, quod juris fuerit & rationis. Quæ proponit & fieri petit pars dictorum Abbatis & Conventus Monasterii de *Burgo* Sancti *Petri* prædict. conjunctim & divisim, non artans se ad omnia & singula præmissa probanda, nec ad onus superflue probationis, de quo protestatur: sed ad ea duntaxat quæ ad ipsorum intentionem de jure fundando sufficiant in hac parte juris, beneficio in omnibus semper salvo, vestrum officium, Reverende Pater antedicte, in hac parte humiliter explorando.

Nosque Johannes *Episcopus antedictus videntes meritorium fore petentibus annuere quod est justum, attendentes continentiam & tenorem Articuli sive petitionis hujusmodi, quem sive quam ibidem habuimus & fecimus pro declaratis & intellectis ad instantiam & petitionem ipsius Procuratoris sic proponentis, ut præmittitur, & petentis de dictorum Magistrorum* Willielmi Miller, *Dominorum Decani & Capituli, &* Rogeri Wood *Archidiaconi nostri* Leicestriæ *Procuratorum superius nominatorum, consensu pariter & assensu, eundem articulum sive petitionem admittendum, deque & super veritate in ipso articulo sive petitione contentorum inquirend. ipsumque dictorum Abbatis & Conventus Monasterii de* Burgo *Procuratorem ad probandum contenta ipsius articuli sive petitionis admittend. fore judicialiter decrevimus, ac præfato domino* Johanni Croyland *Procuratori prædicto ad producendum testes & alia quæcunque probationum genera, sibi in hac parte competentia, diem* Lunæ *ex tunc proxime sequentis & horam octavam ante meridiem ejusdem diei, ac Ecclesiam Parochialem de* **Croyland** *antedictam, ad petitionem ipsius Procuratoris Abbatis & Conventus prædictorum, præfiximus & assignavimus hujusmodi negotium in statu quo tunc fuerit, in eosdem diem & horam ac locum continuantes & prorogantes.*

Adveniente vero dictis die Lunæ, *ac hora octava ante meridiem ejusdem diei, in Ecclesia prædicta coram nobis tunc ibidem judicialiter sedentibus in præsentia Dominorum Decani & Capituli ac Archidiaconi prædicti procuratorum ibidem etiam personaliter constitutorum, præfatus dominus* Johannes Croyland *Abbatis & Conventus Monasterii sancti* Petri *de* Burgo *Procurator, ac eo nomine quosdam* Johannem Hyeremouth, Johannem Douthtfiere, Will. Digle, Johannem Slyng, Will. Spencer, de **Croyland**, Thomam Grace, & Robertum Austhorp, *de* **Petyrburgh**, *testes ad deponendum de & super veritate contentorum in dicto articulo sive petitione superius specificatis, nec non subeundum inquisitionem per nos & nostra autoritate in ea parte fienda produxit, ac eosdem per nos recipi, admitti, ac in forma jurandorum testium jurari, & examinari, instanter postulavit. Ad cujus Procuratoris petitionem & instantiam, cum consensu & assensu dictorum Magistrorum* Willielmi Miller *&* Rogeri Wood, *Procuratorum supra nominatorum, prædictos testes omnes & singulos, sic ut præmittitur, in hoc negotio coram nobis productos, recepimus & admisimus in ipso negotio testimonium perhibituros veritati, ac eosdem jurari fecimus. Ipsique* Johannes Hyeremouth, Johannes Douthfiere, Willielmus Digle, Johannes Slyng, Will. Spencer, Thomas Grace & Robertus Austhorp, *testes prædicti, tactis per eosdem tunc ibidem Sacrosanctis Dei Evangeliis de mandatis nostris ad ea jurarunt de dicendo & omnem & omni-*

1486. Henr. 7 R.

omnimodam in hac parte quam sciverunt veritatem, omnibus amore, odio, timore, prece, & pretio, aliisque similibus quibuscunque penitus postpositis & semotis. Quorum quidem testium omnium & singulorum examinationem in hac parte pendam, nos aliis tunc præpediti negotiis quominus hujusmodi testimonii examinationi personaliter attendere valeamus, venerabili viro Magistro Thomæ Hutton Decretorum Doctori, tunc ibidem præsenti ac onus examinationis testium hujusmodi in se gratanter acceptanti & assumenti, de consensu & assensu tam præfati Domini Johannis Croyland dictorum Abbatis & Conventus de Burgo Procuratoris, quam præfatorum Magistrorum Willielmi Miller & Rogeri Wood, Procuratorum prædictorum, plenarie commisimus, ac eidem Magistro Thomæ ad hoc faciendum vices nostras & plenam facultatem vivæ vocis oraculo attribuimus & concessimus tunc ibidem; ac præfatum negotium in hujusmodi statu usque in horam secundam post meridiem ejusdem diei Lunæ, ac Ecclesiam Parochialem de Croyland prædict. continuavimus & prorogavimus tunc ibidem.

Qua quidem hora secunda post meridiem dicti diei Lunæ adveniente, in Ecclesiæ Parochialis de Croyland prædicta, nos Johannes Episcopus antedictus tunc ibidem judicialiter sedentes, ad petitiones & instantias præfatorum Domini Johannis Croyland & Magistrorum Willielmi Miller & Rogeri Wood Procuratorum prædictorum tunc ibidem coram nobis comparentium ac personaliter constitutorum, dicta & testimonia testium prædictorum sic ut præmittitur coram nobis productorum, ac nostra auctoritate sufficienter examinatorum, publicavimus, ac ea publice declarari fecimus tunc ibidem: post quorum quidem dictorum & testimoniorum publicationem ut præfertur factam, discreti viri Magistri Will. Miller Dominorum Decani & Capituli, ac Rogerus Wood Archidiaconi nostri Leiceſtriæ Procuratores, dicentes coram nobis causas in articulo sive petitione prædictis, unionis, annectionis, appropriationis, incorporationis & consolidationis prædict. fuisse, secundum quod eis videbatur, satis sufficienter probatas; ad præfati Domini Joh. Croyland Dominorum Abbatis & Conventus de Burgo prædictorum Procuratoris petitionem & instantiam, unioni annexioni, appropriationi incorporationi & consolidationi prædict. ut præmittitur, fiend. tunc ibidem sponte & voluntarie consenserunt & assenserunt, ac suos in ea parte præbuerunt consensus pariter & assensus. Quo facto idem Dominus Johannes Croyland Procurator prædictus eoque nomine Ecclesiam Parochialem de Bryngburst alias Eston prædict. uti superius in præfato articulo est petitum, Monasterio de Burgo antedicto uniri, annecti, appropriari, & incorporari, decretumque sive sententiam unionis, annexionis, appropriationis, & incorporationis hujusmodi per nos ferri & in hac parte promulgari, aliaque fieri, statui, & decerni, prout in prædicto articulo sive petitione est petitum, nec non justitiam sibi ministrari in præmissis sæpe & sæpius instantiis postulavit. Nos igitur Johannes Episcopus Lincolniensis antedictus attendentes causas unionis, annexionis, appropriationis, & incorporationis prædictorum plene & effectualiter coram nobis probatas, illasque rationabiles ac tales etiam fuisse & esse per quas præmissorum occasione utrique Cœnobio supradicto multipliciter poterit expediri, volentes qua potuimus congrua celeritate negotium prædictum, in quo Abbas & Conventus Monasterii de Croyland prædicti, quod nos non latet, totales expensas subierunt ac etiam supportarunt, terminare & finire, ac sic utriusque Monasteriorum de Croyland & de Burgo sancti Petri commoditatibus in præmissis debite providere; ad præfati Domini Johannis Croyland Procuratoris prædicti petitionem & instantiam, in præsentia præfatorum Magistrorum Willielmi Miller Dominorum Decani & Capituli, & Rogeri Wood Archidiaconi nostri Leiceſtriæ, Procuratorum ibidem personaliter constitutorum, & de eorum consensu pariter & assensu expressis, ad nostrum decretum sive nostram sententiam in hac parte ferendam procedend. fore decrevimus, ac processimus, nostrumque decretum sive sententiam nostram tunc ibidem legimus, tulimus, & promulgavimus in scriptis, sub eo qui sequitur tenore verborum.

In

1486. Henric. 7. R. *In Dei nomine, Amen. Auditis, intellectis, ac plenarie discussis per nos* Johannem *Permissione Divina* Lincolniensem *Episcopum, meritis & circumstantiis cujusdam causæ sive negotii unionis, annexionis, appropriationis, atque incorporationis Ecclesiæ Parochialis de* Bryngburst, *alias dictæ* Eston, *nostræ Diœcesis, cum suis terris, tenementis, redditibus, servitiis, fructibus, & proventibus, nec non commoditatibus quibuscunque Monasterio sancti* Petri *de* Burgo *Diœcesis nostræ prædictæ, ac Abbati & Conventui ejusdem Monasterii, eorumque successoribus quibuscunque futuris canonice fiendarum, quæ seu quod coram nobis vertitur, & adhuc perpendet indecisum & indiscuss. comparente coram nobis personaliter discreto viro fratre* Johanne Croyland *dicti Monasterii de* Burgo *confratre & commonacho, nec non & ejusdem Monasterii Abbatis & Conventus supradictæ Ecclesiæ Parochialis de* Bryngburst *alias dictæ* Eston *Patronorum, jusque patronatus & advocationem ejusdem Ecclesiæ notorie obtinentium, Procuratore sufficienter constituto: ac in præsentia discretorum virorum Magistri* Willielmi Miller *Clerici, Notarii publici, venerabilium virorum Dominorum Decani & Capituli Ecclesiæ nostræ Cathedralis Beatæ* Mariæ Lincolniensis *: ac etiam Magistri* Rogeri Wood *in Artibus Magistri, venerabilis viri Magistri* Richardi Lavynder *Decretorum Doctoris, Archidiaconi nostri* Leicestriæ, *infra cujus Archidiaconatus procinctum & ambitum dicta Ecclesia Parochialis de* Bryngburst *alias* Eston *fore dignoscitur situata, procuratorum ibidem personaliter etiam comparentium, sufficienter & legitime constitutorum; de quorum quidem Procuratorum coram nobis in negotio supradicto per ipsos Procuratores divisim & realiter exhibitis procurationum mandatis in actis negotii sive causæ hujusmodi legitimo constare dignoscitur documento unionis, annexionis, appropriationisq; causas per nos auctoritate nostra ordinaria admitti, approbari, ac pro eisdem & earum valore declarari & pronunciari, præfatamque Ecclesiam Parochialem de* Bryngburst *alias dictam* Eston *cum suis terris, tenementis, redditibus, servitiis, fructibus & emolumentis quibuscunque, Monasterio sancti* Petri *de* Burgo *prædicto, illiusque Abbati & Conventui modernis, & suis successoribus futuris, in eorum proprios usus perpetuo possidend. canonice uniri, appropriari, annecti, & incorporari, ipsaque Monasterium & Parochialem Ecclesiam consolidari; & sententiam sive decretum finale per nos in hac parte ferri & promulgari, justitiamque fieri sæpius & instanter postulante; ad nostræ sententiæ sive nostri decreti finalis prolationem in hujusmodi negotio ferendam sive interponendam duximus procedendum, & procedimus in hunc modum:*

Quia per inquisitionem diligentem per nos & nostra auctoritate, de & super præmissorum unionis, annexionis, incorporationis, appropriationis, & consolidationis causis coram nobis in hac parte allegatis & propositis, plene, sufficienter, & canonice factis, testiumque probationes sufficientes & legitimas coram nobis in hac parte habitas atque factas, & alia probationum genera & testimonia sufficienter coram nobis in hoc negotio exhibita & producta, comperuimus & invenimus unionis, annexionis, incorporationis, appropriationis, & consolidationis superius specificatorum causas fuisse veras, rationabiles, ac satis sufficientes, & in hac parte admissibiles: ipsosque Abbatem & Conventum Monasterii de Burgo *sancti* Petri, *& eorum partem, intentionem suam in quodam articulo sive quadam petitione pro parte eorundem Abbatis & Conventus coram nobis in negotio antedicto realiter propositis atque datis; in quo quidem articulo sive petitione, unionis, annexionis, incorporationis, appropriationis, & consolidationis causæ hujusmodi plenius deducuntur: qui quidem articulus sive quæ quidem petitio, sic incipit, ac tenore talis est:*

In Dei nomine, Amen. Coram vobis Reverendo in Christo Patre & domino domino *Johanne* &c.

Quem quidem tenorem habemus pro lecto & totaliter inserto, deductam quoad infra scripta sufficienter & ad plenum fundasse pariter & probasse, nilque aliud intervenisse quo minus ad sententiam sive decretum prædictum procedere,

cedere, ac illam vel [a] *aliud in hac parte ferre & interponere deberemus: nos igitur* Johannes *Episcopus antedictus attendentes, quam pium & meritorium fore, inter præfata Monasteria de* Burgo *&* Croyland, *ad utriusque ipsorum gravia & quasi importabilia damna, lites, jurgia, quæstiones, & dissensiones a diu continuata sedare & pacificare, ac ipsis litibus, jurgiis & quæstionibus finem, ut firmiter speramus, perpetuum ponere; eaque peragere quæ pacem, unitatem, & caritativam amicitiam inter partes prædictas confovere & nutrire valeant, ut eo quietius divinus cultus in ipsis Monasteriis & Religionis observantia excerceantur: propterea qua valemus industria, officii nostri debitum in his interponere volentes; licentia Regiæ Majestatis ad unionem, annexinem, appropriationem, incorporationem, & consolidationem prædict. fiend. dictisq; Abbati & Conventui de* Burgo, *ad supplicationem & instantiam supradictorum Abbatis & Conventus Monasterii de* Croyland, *ut præfertur, gratiose concessa in hac parte pariter & obtenta, ac coram nobis in præsenti negotio realiter exhibita:* Christi *nomine prius invocato, ac ipsum solum Deum oculis nostris præponentes, de consilio Jurisperitorum cum quibus communicavimus in hac parte, nec non de venerabilium virorum Dominorum Decani & Capituli Ecclesiæ nostræ Cathedralis Beatæ* Mariæ Lincolniensis, *cum quibus pro hujusmodi unione, appropriatione, annexione, consolidatione, & incorporatione fiend. & eorum Capitulari consensu in hac parte habend. tractamus; nec non venerabilis viri Magistri* Richardi Lavynder *decretorum Doctoris, Archidiaconi* Leicestriæ, *infra cujus Archidiaconatus procinctum & ambitum consistit Ecclesia Parochialis de* Bryngthurst *alias dicta* Eston *antedict. notorie situata, procuratorum prædict. sic ut præmittitur coram nobis comparentium, ac eorum utriusque Procuratoris voluntate, consensu pariter & assensu expressis, unionis, appropriationis, annexionis, incorporationis.*

1486. Henric. 7. R.

[a] illud.

Cetera desunt.

[a] ANNALIBUS

MELROSENSIS

Cœnobii (MSS. in Bibliotheca *Cottoniana*) ſequentia ſuis locis inſerta ſunt alia manu.

[b] ANNO DCCXLI. Obiit *Ewain* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit [c] *Murezaut* filius ejus. 741.

Anno DCCXLIV. Obiit *Murezaut* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Ewen* filius ejus. 744.

Anno DCCXLVII. Obiit *Ewen* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Hed* Albus, filius ejus. 747.

Anno DCCLXXVII. Obiit *Hed* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Fergus* filius ejus. 777.

Anno DCCLXXX. Obiit *Fergus* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Seluad* filius ejus. 780.

Anno DCCCIV. Obiit *Seluad* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Eokal* veneroſus. 804.

Anno DCCCXXXIV. Obiit *Eokal* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Dungal* filius ejus. 834.

Anno DCCCXLI. Obiit *Dungal* Rex *Scottorum*: *Alpinus* filius *Eokal* ei ſucceſſit. 841.

Anno [d] DCCCXLIII. Obiit *Alpinus* Rex *Scottorum*, cui ſucceſſit *Kined* filius ejus, de quo dicitur, 843.

Primus in Albania *fertur regnaſſe* Kinedhus
Filius Alpini, *prælia multa gerens.*
Expulſis Pictis *regnaverat octo bis annis*,
Atque [e] Fortemet *mortuus ille fuit.*

Iſte vocatus eſt Rex *primus*, non quia fuit, ſed quia *primus* Leges *Scoticanas* inſtituit, quas vocant Leges *Mac-Alpin*.

Anno DCCCLIX. Obiit *Kinedus* Rex *Scotorum*, cui ſucceſſit *Dovenaldus*, de quo dicitur, 859.

Rex Dovenaldus *ei ſucceſſit quatuor annis:*
In bello miles ſtrenuus ille fuit.
Regis prædicti frater fuit ille Kinedi,
Qui Sconæ *fertur ſubditus eſſe neci.*

Anno DCCCLXIII. Obiit *Dovenaldus* Rex *Scottorum.* 863.

Fit Conſtantinus *poſt hunc Rex quinque ter annis:*
Regis Kinedi *filius ille fuit.*
In bello pugnans Dacorum *corruit armis*,
Nomine nigra ſpecus *eſt ubi pugna fuit.*

Anno DCCCLXXVIII. Occiditur *Conſtantinus* Rex *Scotorum*. Rex *Scotorum Hed* frater ejus. 878.

a Hæc Inſcriptio eſt a manu Reverendiſſ. *Armachani*; cui in margine adſcripſit alia manus, *Ex Libro MS. Melroſſenſi cui titulus ſuppoſitus recenti charactere*, Rog. Hovedenus *et temporis & ſucceſſionis ratione variat ab Hectore Boetio* (*Camden*) cujus nomen ſic addidit Armachan. cujus & reliquæ notæ ſunt *b* Altius non incipit; quia Melroſenſes Annales ſunt Continuatio Bedæ. *c* Murdac. *d* Ita 16. tantum annos regnaſſet Kinedus poſt mortem patris, cum totidem annos poſt deletum Pictorum imperium eum exegiſſe omnes Conſentiant. *e* Vel, Forteivet.

Ejusdem frater regnaverat Albipes Edhus
Qui Grig Dofnalidæ *saucius ense perit.*
Hic postquam primum Regni compleverat annum,
[a] Justam calun *vitam vulnere finierat.*

879. Anno DCCCLXXIX. Rex *Scotorum Het* [b] occidentur: post quem [Rex *Scottorum Grig* filius *Dovenald.*]

Grig *sua jura gerens annis deca Rex fit & octo:*
In [c] Dunduren . . . . *morte retentus erat.*
Qui dedit Ecclesiæ libertates Scoticanæ,
Quæ sub Pictorum *lege redacta fuit.*
Hujus ad Imperium fuit Anglica *tota peracta,*
Quod non leva dedit sors sibi bella terens.

897. Anno DCCCXCVII. Obiit *Grig Scottorum* Rex [Rex *Scottorum Dovenaldus* filius *Constantini.*

Post hunc in Scotia *regnavit Rex* Dovenaldus;
Hic Constantino *filius ortus erat.*
In villa fertur Rex iste perisse Forensi,
Undecimo Regni sole rotante sui.

908. Anno DCCCCVIII. Periit *Dofnaldus* Rex *Scottorum*: post quem [Rex *Scottorum Constantinus* filius *Hedi.*]

Constantinus *idem cujus Pater* Hed *fuit Albus,*
Bis deca Rex annis vixerat atque decem:
Andreæ *sancti fuit hic quinquennis in urbe;*
Religionis ibi jure fruens obiit.

843. Anno DCCCCXLIII. Obiit *Constantinus* Rex *Scottorum.*

Huic Rex Malcolmus *successit ter tribus annis,*
Regis Dofnaldi *filius ille fuit.*
Interfecerunt [d] in ulum *hunc* Moravienses:
Gentis Apostaticæ fraude doloque cadit.

952. Anno DCCCCLII. Rex *Scottorum Malcolmus* interficitur.

Post hunc Indulfus *totidem regnaverat annis:*
Ens Constantini *filius* Edlaydæ.
In bello pugnans ad fluminis ostia Collin,
Dacorum *gladiis protinus occubuit.*

961. Anno DCCCCLXI. Rex *Scottorum Indulfus* occiditur: Post quem

Quattuor & semis Rex Duf *regnavit aristis,*
Malcolmo *natus, Regia jura gerens.*
Hunc interfecit gens perfida Moraviensis,
Cujus erat gladiis cæsus in urbe Fores.
Sol abdit radios, ipso sub ponte latente,
Quo fuit absconsus, quoque repertus erat.

965. Anno DCCCCLXV. Rex *Duf Scottorum* interficitur. Post quem

Filius Indulfi *totidem quoque Rex fuit annis,*
Nomine Culenus: *vir fuit insipiens.*
Fertur apud Lovias *illum truncasse* Radhardus,
Pro rapta nata, quam sibi Rex rapuit.

969. Anno DCCCCLXIX. Rex *Scottorum Culenus* perimitur. Post quem

Inclytus in Scotia *fertur regnasse* Kinedus,
Malcolmi *natus, quattuor & deca bis.*

a In Stratalun. *b* [f. occiditur.] *c* MS. in Dunduren p̄bs i. e. probus. *d* MS. ī ulū hc̄

Iste

Iste Fotherkernæ *telis fit & arte peremtus*,
Natæ Cuncari Fimberhele *fraude cadens*.

Anno DCCCCXCIV. Rex *Scottorum Kined* occiditur. Post quem [Rex *Scottorum Constantinus* Calvus, filius *Culini.*] 994.

Rex Constantinus Culeno *filius ortus*,
Ad caput amnis Aven *ense peremtus erat.*
In Tegalere *regens uno Rex & semis annis:*
Ipsum Kinedus Malcolonida *ferit.*

Anno DCCCCXCV. Rex *Scottorum Constantinus* necatur. Post quem [Rex *Scottorum Grim*, sive *Kinedus*, filius *Duf.*] 995.

Annorum spatio Rex Grim *regnaverat octo*,
Kinedi [a] *n. . . . . qui genitus* Duf *erat.*
Quo truncatus erat, Bardorum campus *habetur*,
A nato Kined *nomine* Malcolomi.

Anno M. III. Rex *Scottorum Grim* necatur. Post quem 1003.

In vico [b] Glannis *rapuit* [*mors*] *libera Regem;*
Sub pede prostratis hostibus ille perit.
Abbatis Crini *jam dicti filia Regis*
Uxor erat [c] Bethoc *nomina digna sibi.*

Anno M. XXXIV. Obiit *Malcolomus* Rex *Scottorum*: & *Dunecanus* nepos ejus ei successit. Iste *Malcolmus* non habuit filium, sed filiam; quæ erat uxor Abbatis *Duncaneli Crini*, & 1034.

Ex illa genuit Duncanum *nomine natum*,
Qui senis annis Rex erat Albaniæ.
A Finleg *natus percussit eum* Macabeta*;*
Vulnera lethali Rex apud Elgin *obit.*

Anno M. XXXIX. Obiit *Dunecanus* Rex *Scottorum*: cujus Regnum *Macbet* sibi usurpavit. 1039.

Rex Macabda *decem* Scotiæ *septemque fit annis*:
In cujus Regno fertile tempus erat.
Hunc tamen in Lusnant *truncavit morte crudeli*
Duncani *natus, nomine* Malcolomus.

Anno M. LV. *Lulach* quatuor menses & dimidium regnavit. 1055.

Mensibus infelix Lulach *tribus extiterat Rex:*
Armis ejusdem Malcolomi *cecidit.*
Fata viri fuerant in Stratbolgin *apud* Esseg:
Heu sic incaute Rex miser occubuit.
Hos in pace viros tenet insula Jona *sepultos*
In tumulo Regum, Judicis usque diem.

Anno M. LVI. *Malcolmus* filius *Dunecani* suscepit Regnum *Scotiæ* jure hæreditario. 1056.

Ter deca sexque valens annis & mensibus octo
Malcolmus *decus Rex erat in* Scotia.
Anglorum *gladiis in bello sternitur Heros*:
Hic Rex in Scotia *primus humatus erat.*

Anno M. XCIII. *Dovenaldus* Regnum *Scotiæ* invasit: de quo dicitur, 1093.

Mensibus in Regno sex regnavit Dovenaldus,
Malcolmus *Regis frater, in* Albania.
Abstulit huic Regnum Duncanus Malcolomides;
Mensibus & totidem Rex erat in Scotia.

a An, nato? *b* Slannis. *c* Bechoc.

Hic fuit occisus Mernensibus *in* [a] Monodedhno:
De male vivendo plebs premit omnis eum.

Rursus Dofnaldus, Duncano *Rege peremto,*
Ternis Rex annis regia jura tenet.
Captus ab Edgaro *vita privatus at ille*
Roscolpin *obiit; ossaque* Jona *tenet.*

Post hunc Edgarus *regnavit ter tribus annis:*
Rex Edenburgo *fertur obisse probus.*

Regis Alexandri *Regnum duravit aristis*
Quinque bis & septem, mensibus atque octo.
In Scotia *tota postquam pax firma vigebat,*
Fertur apud Strivelin *mors rapuisse Regem.*

Bis deca Rex annis David *fuit atque novenis*
In Scotia, *caute provida prospiciens.*
Postquam castellis Regnum munivit & armis,
Rex Carduillæ *fertur obisse senex.*

Inclytus in Scotia *regnavit* Malcolomus *Rex*
Bis senis annis, mensibus atque tribus.
Non satis in Regno jam tunc pax firma vigebat:
Fertur apud Gedewrhe *Rex sine labe mori.*

Quattuor hi Reges jam tunc in pace sepulti
In tumba resident Rex ubi Malcolomus.

a Alii appellant Monethefoen.

Errata

Errata.

PAg. 9. Marg. b Rubeum *Leg.* Auleum, vel Aubeum, MS. *p* 10. *l* 7 [filii Northlang. *l* repone in marg *l* 20. Item donum] Hæc verba, *Item donum* usque ad *carucatas terræ l* 23. uncis includenda ; desunt enim in Impress. *p.* 17. *l.* 9. inventus *l.* juventus *p.* 21. *l.* 11. imminutum *l.* immunitum. *p.* 23. *l.* 31. Incarig. *l.* Ancarig. ut & *p.* 24. *l.* 14. *p.* 29. *l.* 33. revelatione *l.* relevatione *l.* 48. stemmatis, ad. in marg. c. scematis *p.* 32. *l.* 19. Ceowlpho *l.* Ceolwlpho *p.* 41. *l.* 6. soliciti *l.* soliti *l.* 49. autem] post autem adde] huc usque enim desunt in Impress. *p.* 59. *l.* 27. Lessius *l.* Lessius *p.* 63. Marg. b. Helpeston *l.* Helyeston *p.* 67. *l.* 18. Radini *l.* Radulfi *p.* 72. *l.* 37. dele & conmartyrizatus *p.* 74. *l.* 9. Witono *l.* Winoto, vel Winoco *p.* 80 *l.* 11. Audivi *l.* Adivi *p.* 81. *l.* 14. Ivelound *l.* Avelound *p.* 111. *l.* 4. si *l.* sed *p.* 112. *l.* 26. in marg. 1108. *l.* 54. 1109. Apr. 8. *p.* 114. *l.* 27. docuerit *l.* nocuerit *p.* 118. *l.* 33. vera *l.* vere *p.* 129. *l.* 11. exsulat *l.* exsuat *p.* 135. *l.* 40. major *l.* quatuor *p.* 136. *l.* 37. Dom. *l.* *Dun* *p.* 138. *l.* 2. Totto *l.* 38. Kinothus *p.* 141. *l.* 41. Nordwalanos 146. *l.* 43. Doven. *p.* 148. *l.* 6. Westan *l.* Wlstan *l.* 27. Indictione IV. *l.* 45. Cudes *l.* Cudel. *l.* 52. Walthevo *l.* Walchero *p.* 152. marg. a Rosæ *l.* Rosæ *p.* 153. *l.* 2. Fronte *l.* Frome *l.* 19. XXIV. *l.* XXIV. M. ut & *p.* 154. sæp. *p.* 154. *l.* 13. Danorum *p.* 156. *l.* 6. Perforensis *l.* Persorensis. *l.* 7. Dimecanus *l.* Dunecanus. *l.* 30. Aldwino *l.* Baldewino *l.* 34. Edgius *l.* Edsius *l.* 55. feria III. *p.* 158. *l.* 1. Ros *l.* Res. *l.* 19. Dulach *l.* Lulach *l.* 22. Devegarus *l.* Levegarus l. 31. Boloniæ *l.* 36 Kal. Decembris *l.* 42. Mernes. *p.* 162 *l.* 29: Menanias *l.* Mevanias *p.* 164 *l.* antepenult. per *l.* Rex *p.* 165. *l.* 23. Kelchehon *l.* Kelchehou. & sic sæp. *p.* 166. *l.* 5. Tutteenemor *l.* Cuttenemor *l.* 24 Heubotle *l.* Neubotle *l.* 31. Dunense *l.* Dunelmense *p.* 167. *l.* 28. Kilremunt *p.* 168. *l.* 30 Pert. *l.* Episcopis *l.* 53. Adam Florentio Comiti *p.* 169. *l.* 28. Gallias *l.* Guallias *p.* 170 *l.* 40. II. kal. *p.* 171. *l.* 29. legationem *p.* 173. *l.* 51. Kalconensem *p.* 175. *l.* 28. Robertus *l.* Rogerus *p.* 176. *l.* 20. in marg. 1185. *l.* 36. Gillepatricium *p.* 177. *l.* 8. III. Kal. *l.* 30. Inverius f. Innernis *p.* 179. *l.* 45. Episcopo *l.* Episcopi *p.* 180. *l.* 30. Reinerus *l.* 31. Ernaldo *l.* 33. XIII. Kal. *p.* 183. *l.* 5. Willielmus de *l.* Willielmus Prior de *p.* 186. *l.* 9. Rosensis *l.* Rosensis *l.* 31. Adam *l.* 35. Willielmus *p.* 187. l. 43. XXX. CC. *l.* XXX. CC *p.* 189 *l.* 37. Germanum *p.* 193. l. 15. singulæ *l.* lingulæ *l.* 25. legi *l.* tegi *l.* 51. septies f. sexties *p.* 194. marg. 1216. *l.* 1217. *l.* 40 Renesb. *l.* Revesb. *p.* 196. *l.* 19. Cypro *l.* Cupro, & sic sæpius *p.* 200. *l.* 30. Stephanus *l.* obiit Stephanus *l.* 52. de *l.* le *p.* 201 *l.* 10. Lenlini *l.* Leulini *l.* 35. Muref. *l.* 55 Walterus *p.* 202. *l.* 8. Gilbertum *l.* 24. Rofensis *l.* Rosensis *p.* 204. *l.* 29. Calcon *l.* Calcou, & sic sæp. *l.* 30. Herbertus f. Hugo *l.* 14. a fine, Eodem anno in sede sua *l.* eodem anno in die sancti Vincentii consecratur Dominus David de Bernam in sede sua *p.* 207. *l.* 14. Mardo f. Musarde *p.* 209 *l.* 52. confici *l.* confisi *p.* 212. *l.* 8. mirifica . . .] desunt multa *p.* 214. *l.* 27. b. Ecclesiasticis] nota b. pertinet ad vocabulum Ecclesiasticis linea superiori *p.* 216. *l.* 41. Divina possit *l.* Divina sibi vel humana lege legitur concessum, quod transferre libito possit *p.* 217. *l.* 29. natalibus aliæ contumaciam panæ *l.* talibus aliæ contumacium pœnæ *p.* 221. *l.* 1. in marg. 1248. *l.* 7. Gamelinus. *l.* 8. Manereth *l.* Maneteth. *l.* 46. Robertus. *p.* 222. *l.* 38. Diaconus *l.* Archidiaconus *p.* 230 *l.* 8. Glasconia *l.* Gasconia *p.* 231. *l.* 45. Glostete. *l.* Grostehte *p.* 232. marg. Tabulæ *l.* Fabulæ *p.* 235. *l.* 1. occupaverat *p.* 238 *l.* 16. delectus *l.* detectus. *l.* 22. fideliter *l.* feliciter. *p.* 240. *l.* 27. ni palam utrumque *l.* in palam utcunque *p.* 247. *l.* 19. bellum *l.* celum *p.* 253. *l.* 35. amissam *l.* assisam *l.* 43. assistant *l.* assisam *p.* 256. Tolisbury *l.* Totisbury *l.* 36. VII. Kal. *p.* 258. *l.* 38. Hanisam *l.* Havisam *p.* 259. *l.* 40. Eboracensi *l.* Ebroicensi. l. 42. hæredibus suis de hoc quod *l.* hæredibus nostris: Idem autem Episcopus respondebit Regi Angliæ & hæredibus suis de hoc *p.* 260. *l.* 9. prædictus *l.* si prædictus *p.* 261. *l.* ult. Ulnestre *l.* Ulvestre *p.* 267. *l.* 20. Igitur *l.* agitur *p.* 270. *l.* 27. l. cadat] nota l. delenda, & reponenda lin. sequ. loco m, & sic reliquæ mutandæ. *p.* 272. *l.* 8, 9. a fine, fuerit statim *l.* fuerit assignata, vel nisi domus illa sit Castrum. Et si de Castro recesserit, statim *p.* 273. *l.* 34. visueto *l.* visneto *p.* 278. *l.* 11. Scotta *l.* Socca *p.* 281. *l.* 42. Rex illo *l.* vexillo. *p.* 282. *l.* 12 dilatus *l.* dilatatus *p.* 284. *l.* 11. parvos *l.* per vos *p.* 292 *l.* 5. Regis *l.* Regi *p.* 293. *l.* 1. a sanctissimo, in marg. leg. a v. Mat. Par. *p.* 631. *p.* 312. *l.* 24. Joh. *l.* Philipp. *p.* 367. *l.* 11. Menlenge *l.* Meuleng *p.* 377. *l.* 13. dominum *l.* dominium *p.* 482. marg. 1281. Edw. 3. R. *l.* repone ad *l.* 5. *p.* 493. *l* 51. Scrones *l.* Scrope *p* 529. *l.* 33. inducitur *l.* indicitur *l.* 34. præditorum *l.* prædiorum *p.* 574. *l.* 17. Eleemosynarii Officium. *l.* Eleemosynarii, alter Secretarii Officium.

FINIS.

m

1819·ROBERT·CHARLES·BILLINGS·1899
From the income of the
Robert Charles Billings
Fund

